Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

40

BIBLIOTHECÆ OMNIENSIS SOCIETATIS
IHS

Universidad de Deusto
Biblioteca

SACERDOTALE

AD VSVM SACERDOTIS ANIMARVM CVRAM GERENTIS,

ad varios Ecclesiæ ritus accommodatum.

PROOEMIVM.

Saluator noster Dominꝰ Jesus Christꝰ, tanquaꝫ verus Samaritanus descendẽs a cęlesti Jerusalem, & Jericho, idest humani generis defectui, & miserijs appropinquans. Lucę 10. Curationi eius alligamenta adhibuit: qa ꝓtra originalis & actualis peccati vulnera, qbꝰ saucium erat, sacroꝫ remedia instituit, & ordinauit. Quę qdẽ, dũ in hac mortali pegrinatione versaret: p se & docuit & compleuit: & post passionẽ suã per sacerdotes suos fidelibus suis ministrãda pręcipit. Ex qbus quidem duos ordines constituit: vt sanctus euangelista Lucas nono & decimo capitulis Euangelij sui testatur: alterum quidem maiorum, idest duodecim apostolorum: alterum vero minorum, videlicet septuagintaduorum discipulorũ: ita dunta xat, vt priores Episcoporum, posteriores vero inferiorum sacerdotum locum & dignitatem obtinerent. Et de priori quidem ordine canon attestatur. 2. q. 7. Accusatio. & de consecr. distin. 5. cap. Manus. & cap. De his. De secundo vero ordine. 21. distin. ca. In nouo. Et ordo quidem prior (Episcoporum scilicet) vt dispensando & exhibendo sacri chrismatis sacramento, de sacra vnctione. cap. Cum venisset, & collationibus ordinum clericalium: ecclesiarum, altaris ministrorumque consecrationibus intenderet, de Ordi. ab episcopo qui renun. cap. 1. Reliqua autem quinque sacramenta (quamuis & ipsi possent) inferioris ordinis sacerdotibus ministranda committere, ab ecclesia institutum est. De quo quidem bipartito sacerdotum ordine in

A epistola

FACULTAD DE TEOLOGIA Univ. de Deusto BILBAO

epiſtola Anacleti Papę omnibus Epiſcopis ⁊ Sacerdotibus miſſa, cap. 8. ſic habetur. Sacerdotum ordo bipartitus eſt, ⁊ ſicut Dominus illum inſtituit, a nullo debet perturbari. Scitis autem apoſtolos a Domino eſſe electos ⁊ conſtitutos: ⁊ poſtea per diuerſas prouincias ad prędicandum diſperſos. Cum vero meſſis cępit creſcere, videns paucos eſſe operarios, ad eorum adiumentum ſeptuaginta duos eligi prącepit diſcipulos. Epiſcopi vero apoſtolorum, presbyteri quoque ſeptuaginta duorum diſcipulorum locum tenent. Epiſcopi autem non in caſtellis, aut modicis ciuitatibus debent conſtitui: ſed presbyteri per caſtella ⁊ modicas ciuitates, atque villas debent ab Epiſcopis ordinari ⁊ poni: ſinguli tamen per ſingulos titulos ſuos. Amplius quam iſti duo ordines ſacerdotum nec nobis collati ſunt, nec apoſtoli docuerunt: hęc ibi. Huic autem ſacerdotũ biparti to ordini ⁊ toti eccleſię ſuę ſanctę beatiſſimum Petrũ apoſtolum in ſummum elegit ſacerdotem, dicens Matth. 16. Tu es Petrus, ⁊ ſuper hanc petram ędificabo eccleſiam meam: ⁊ portę inferri non prąualebunt aduerſus eam. Et tibi dabo claues regni cęlorum. Et quodcunque liganeris ſuper terram, erit ligatum ⁊ in cęlis: ⁊ quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum ⁊ in cęlis. 68. diſtin. cap. Quorum vices, ⁊ capitu. Jn nouo. 21. diſt. ⁊ cap. Sacroſancta. 22. diſtin. ¶ Et quia in libro Põtificali ſufficienter de his, quę ad officium Pontificũ ſpectãt, diffuſius tractatur, operępretium viſum fuit in hoc libro, qui Sacerdotale nuncupatur, ea, quę ad officium curatorum pertinent, quantum Deus dederit, inſerere quatenus quilibet ſacerdos in promptu habeat: qualiter miniſterium ſuum ad animarum ſibi commiſſarum ſalutem ſalubriter valeat exercere. Quę quidem omnia, quę in hoc opuſculo inſerentur, non de nouo adinuenta, aut excogitata fuere: ſed ex antiquo ritu, preſertim ſanctę Romanę Eccleſię, ⁊ ſacroſanctis Concilijs, ⁊ ſanctorum Doctorum catholicorum ſcriptis collecta, ⁊ ordinata: prout in antiquiſſimis codicibus, qui in ſacra bibliotheca Apoſtolica conſeruantur, (vnde excerpta ſunt) apparet. Adduntur etiam quidam ritus ⁊ particulares cęremonię diuerſarum eccleſiarum, vt liber iſte omnibus eccleſijs ⁊ Dei ſacerdotibus ſit communis. Verum, antequam opus hoc neceſſariũ aggre-

aggrediamur, non nulla pſonam ⁊ officiũ ſacerdotis cõcernẽtia videnda ſunt, quę non modicum decoris ⁊ ornamenti huic operi, nec minus vtilitatis ea diligenter obſeruantibus afferẽt.

Prędambula quędam ſequentis operis.

¶ Vnde dicatur ſacerdos, vnde ortum habuit Sacerdotium, ⁊ quod ſit officium Sacerdotis. Cap. 1.

De nomine Sacerdotij.

ET quia (vt prędictum eſt) liber iſte Sacerdotalis, ſiue Sacerdotale appellatur: primus videndum eſt de ipſius ſacerdotij nomine, dignitate, origine, ⁊ officio. Sacerdos dꝫ quaſi ſacra dans, vel ſacer dux, vel a ſacrificando. 21. diſt. cap. Cleros. ¶ Et dicitur ſacra dans, qa eccleſię ſacra miniſtrat, ⁊ maxime ſacramentũ pęnitentię: quo Dñs propitiatur peccatis populorum. Leui. 5. Rogabit pro eo ſacerdos, ⁊ pro pctõ eius, ⁊ dimittetur ei. Et Oſeę. 4. Sacerdotes peccata populi comedent, ideſt ſuis orationibus delebunt. 1. q. 1. cap. Jpſi ſacerdotes. Et ideo dꝫ Lucę 7. Oſtendite vos ſacerdotibus, vt. ſ. vos emundent a peccatis. ¶ Dicitur etiam ſacer dux: quia habet ducere, indicare, ⁊ docere populum ſuum. Deutero. 21. Ad verbum ſacerdotum omne negotium pendet. Joſue 4. Sacerdotes pergebant ante populum. 4. Jſregum 17. Sacerdos docebat quomodo colerent Deum. ¶ Dicitur ẽt a ſacrificando, quia eorum officium eſt offerre ſacrificium ⁊ hoſtias pro populis. Leui. 21. Sacerdotes incenſum ⁊ panes offerunt Deo. ¶ Sacerdos etiam Regibus comparatur. 2. q. 7. §. Jtem. Cum Balaam. Deus enim elegit Epiſcopos ⁊ presbyteros, vt duplici honore honorarẽtur. 1. Timo. 5. Qui bene prędſunt presbyteri, duplici honore digni habeantur. Et non ſolum comparantur Regibus, ſed etiam illis prędeminent. 96. diſt. c. Duo ſunt. ¶ Originem autem habuerunt Sacerdotes in lege naturę in Abel. Gen. 4. ⁊ in Melchiſedech, qui erat ſacerdos Dei altiſſimi offerens panem ⁊ vinum. Gen. 14. de conſec. diſt. 2. c. Jn calice. ⁊ c. Accipite. Et in lege ſcripta in Aaron, qui inſtitutus eſt ſacerdos a Deo cum omni ſua poſteritate. Exo. 28. Et primi Paralip. 24. Dauid elegit viginti quatuor ſacerdotes per vices totidem, quibus omnibus prędfecit vnum ſummũ ſacerdotem. Jn lege autem euangelica elegit Chriſtus. 12. Apoſtolos in maiores, ⁊ 72. in minores ſacerdotes ſub vno principe

Aliorũ peccata deflere, ac pro illis pœnitentiam facere proprium eſt Sacerdotis pabulum.

De Sacerdotum origine.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cipe.s.beato ℙetro apostolo ⁊ successoribus eius,vt prẽhabitũ est. ¶ Officiũ autem sacerdotum iuxta suę ordinationis canonem est offerre,benedicere.c.ℙerlectis.23.distin.prẽesse, prędicare,baptizare.c.Ecce.95.distin.ligare, ⁊ absoluere. Joã.20. Quorum remiseritis peccata, ⁊c. Et ante omnia laudabiliter viuere.Exod.14.Erunt sacerdotes mihi religione perpetua: ⁊ plebibus suis exempla bonorum operum prębere. Deute.24. Accipies exemplar a sacerdotibus.s. bene viuendi, ne forte eis euangelicum illud obiciatur: Medice cura teipsum. Luc.4. ⁊ ne iuxta dictum Apostoli.1.Cor.9.Cum alijs bene prędicauerint, ipsi reprobi efficiantur.Unde audiant beatum August. sacerdotibus dicentem.Vos presbyteri nosse debetis ⁊ sępe meminisse:q̃ nos,quibus regendarum aiarum cura cõmissa est, pro his,qui nostra negligentia pereunt,rationem reddituri simus.ℙro his vero,quos verbis ⁊ exemplis lucrati fuerimus, pretium ęternę vitę percipiemus. Nobis enim a dño dictum est.Matth.5.Vos estis sal terrę.Quod si populus fidelis cibus est dei: eiusdem cibi condimentum nos sumus. Scitote vestrũ gradum nr̃o gradui sc̃o,m, ⁊ pene coniunctum esse. Sicut enim Ep̃i Apl̃orum in ecclesia,ita nimirum presbyteri cęterorum discipulorum dn̄i vicem tenent.Et illi tenent gradum summi pastoris Aaron,isti vero filiorum eius.Unde oportet vos semper memores esse tantę dignitatis,memores vestrę cõsecrationis, vt nec ab eadem dignitate degeneretis, nec vestram consecrationem irritam faciatis,nec manus sacro vnguento delibutas peccando polluatis:sed cordis ⁊ corporis munditiam conseruan es plebibus exemplum bene viuendi prębentes, his quibus prędestis,ducatum ad cęlestia regna prębeatis.

De officio.

¶ Quam necessaria sint sacerdotibus vitę probitas, ac doctrinę integritas Cap.2.

ET quia etiam bona vita sola non sufficit ad sacerdotem sine peritia literarum:quoniam imperitus ⁊ indoctus non põt officium sacerdotis recte complere,vt habetur in epistola Gelasij ℙapę.ca.17.Illiteratos nullus prędamat ad clerum prouehere:quia literis carens,sacris esse non potest aptus officijs: ideo bona vita ⁊ sana doctrina necessaria sunt Sacerdoti: iuxta dictũ Anacleti ℙapę,vbi supra,capitu,10,scribẽtis. Doceri omnes

omnes oportet,qui Dn̄i sacerdotio funguntur:vt ⁊ cęteros instruant, ⁊ sibi proficiãt. Scriptum est enim Daniel.12.Qui docti fuerunt,fulgebunt quasi splendor firmamenti: ⁊ qui adiustitiam erudiunt multos,quasi stellę in perpetuas ęternitates.Et alibi Daniel.11.ℙopulus autem sciens Deum suum,obtinebit ⁊ faciet, ⁊ docti populos docebunt multos. Ipsa quoque veritas per se infert, ⁊ dicit Lucę 7.Beatus es qui non fuerit scandalizatus in me. Ille proculdubio scandalizatus est in Deum, qui recte non docet, ⁊ qui eius scandalizat episcopum,vel sacerdotem. ¶ Et Augustinus ℙresbyteri, oportet vos assiduitatem habere legendi, ⁊ instantiam orandi: quia viri iusti vita lectione instruitur,oratione ornatur: ⁊ assiduitate lectionis munitur homo a peccato,iuxta illuꝫ qui dicebat.ℙsal.118.In corde meo abscondi eloquia tua,vt nõ peccem tibi.Hęc sunt enim arma,videlicet lectio, ⁊ oratio, quibus diabolus expugnatur. Hęc sunt instrumenta quibus ęterna beatitudo acquiritur:his armis vitia reprimũtur:his alimẽtis virtutes nutriuntur.Sed ⁊ si quãdo a lectione cessatur,debet manuꝫ operatio subsequi: quia otiositas inimica est animę: ⁊ antiquus hostis,quem a lectione,siue ab oratione vacãtem inuenerit,facile ad vitia rapit. ℙer vsum nanq; lectionis discetis qualiter ⁊ vos viuatis, ⁊ alios doceatis. ℙer vsuꝫ orationis ⁊ vobis ⁊ his, quibus in charitate coniuncti estis,prodesse valebitis. ℙer manuum operationem ⁊ corporis macerationem, ⁊ vitijs alimẽta negabitis, ⁊ vestris necessitatibus subuenietis, ⁊ habebitis vnde necessitatẽ patientibus impẽdatis.Quę autẽ necessario a sacerdotibus addiscẽda sint, Idem beatus Augustinus docet inquiens.dist.38.

Arma Sacerdotis.

¶ Quę discere Sacerdotes teneantur. Cap.3.

SAcerdotibus necessaria sunt ad discendum, liber sacramentorum,lectionarius,antiphonarius,baptisterium,cõputus, canon pęnitentialis, psalteriuꝫ,homilię per circulum anni dominicis diebus ⁊ singulis festiuitatibus aptę. Ex quibus oibus si vnũ defuerit sacerdotis nomen vix in eo cõstabit. Quia valde periculosę sunt euãgelicę minę,quibus dn̄. Matth.15.Si cęcus cęco ducatũ prębet,ambo in foueaꝫ cadũt. Debẽt etiã sacerdotes non ignorare canones ecclesiasticos,vt habetur ex epistola Celestini papę,Cap.20,Nulli sacerdoti sũos licet canones ignorare,

rare, nec quicq̃ facere qđ patrũ possit regulis obuiare. Que res a nobis digne seruabitur, si decretalium norma statutorũ, pro aliquorũ libito licẽtia pplis pmissa, nõ frãgat. ¶ Et in concilio Aurelianensi. cap. 6. dr Parochiarij clerici a pontificibus suis necessaria sibi statuta canonũ legẽda ꝓcipiãt: ne rei ipsi, vl ppli, q̃ p salute eorũ decreta sunt, excusent se se postmodũ ignorasse.

¶ Sacerdos parochialis debet suis subditis prędicare cap. 4.

Munitus itaq̃ sacerdos, z bona vita, z scientia lucida, accingat se ad p̃dicationis officium: z p̃m sibi traditã gr̃am plebibus suis verbũ salutis annunciet: z si ẽt nõ multa polleat scientia, p̃m tñ posse suum verbo z exẽplo omnibus prodesse studeat. Unde beatus Augustinus dicit. Hortamur vos Domini sacerdotes paratos esse ad docẽdas plebes vestras. Qui scripturas scit, p̃dicet scripturas: qui vero nescit, hoc saltem, quod notissimum habet, plebibus dicat, vt declinent a malo z faciãt bonum: inquirant pacem, z sequantur eam. Quia oculi dñi super iustos, z aures eius in preces eorum. Vultus aũt Dñi super facientes mala: vt perdat de terra memoriã eorum. ps. 33. Nullus ergo se excusare poterit, q̃ non habeat linguam, vnde possit alium edificare. Hor enim, vt quemlibet errantẽ viderit, put põt z valet: aut arguendo, aut obsecrando, aut increpando, ab errore retrahat: z ad peragendum opus bonum hortetur.

¶ Que a sacerdotibus sunt suis populis prędicanda. Cap. 5.

Que autem a sacerdotibus suis plebibus sint prędicanda, z annuncianda sequentes canones denunciant. ¶ Ex concilio Rothomagensi. Ca. 1 In primis prędicandum est omnibus generaliter, videlicet, vt credant patrem z filiũ z spũm sanctum vnum Deum esse omnipotentẽ, qui omnia fecit: z vnã esse deitatem z substantiam z maiestatem in tribus personis, patris z filij z spũs sancti. ¶ Ibidem. cap. 2 Item prędicandum qũo filius Dei incarnatus est de spiritu sancto ex Maria Virgine, pro salute humani generis passus, sepultus, z tertia die resurrexit, z cęlũ ascẽdit: z qũo in fine mundi veniet iudicare omnes homines p̃m propria opera: z impij cũ diabolo in ignem eternum mittentur: iusti cũz Chro in vita eterna erunt. Matth. 25.

¶ Ibidem. Cap. 3 Item prędicandum q̃ homines in propria carne resurgent. ¶ Ex concilio Remensi. Cap. 2 Iubendum est

est vt Oratio Dñica, in qua oĩa necessaria humanę vitę cõprehẽdunt: z Symbolũ Apl̃orũ, in quo fides catholica ex integro comprehendit, ab oĩbus dicat, tam latine q̃ barbarice: vt quod ore profert, corde credat, z intelligatur. ¶ Ex eodem. Cap. 8. Dis presbyter oĩbus parochianis suis Symbolum z oronem dñicam, aut ipse insinuet, aut alijs insinuandum iniũgat. Et cũ ad cõfessionem tẽpore quadragesimę veniũt, hęc ab vno quoque memoriter sibi decantari faciat. Nec ante scãm cõionẽ alicui tradat, nisi hęc ex corde pronunciare voluerit. Siquidẽ sine horũ scientia nullus saluus esse poterit. In vno enim fides z credulitas chriana ꝓtinet. In alio quid adorare z petere a Deo debeamus exprimit. Qđ vero sine fide nemo põt esse salvus, dñs ostendit cũ dicit: Marci vlti. Qui crediderit z baptizatus fuerit, salvus erit. Nullus aũt credere põt qđ nescit, nec audiuit. Ait enim Paulus, Qũo credent ei, quẽ non audierũt? Nec sola sufficit fides in corde, nisi ẽt verbis enunciet, vt idem Apostolus testis est. Corde enim (inquit) creditur ad iustitiam, ore autẽ confessio fit ad salutem. Rom. 10. Nullus aũt de stoliditate sensus, z tenuitate ingenij causet: qr hęc tam parua sunt, vt nemo tam hebes z barbarus sit, qui hoc discere, z verbis cõibus pronunciare non possit: tam magna: vt qui horum scientiam plene calere poterit, sufficere sibi credatur ad salutem perpetuam.

¶ Sacerdos populum instruere debet, q̃ varia superstitionum genera vitet, z de illorum pęnis.

Quia vero fides super oĩa inconcusse z firmiter tenenda est: z oĩa diaboli figmenta ipsi fidei aduersantia propulsanda sunt: sacerdos admonere populum debet de sortilegijs, prestigijs, incãtationibus, obseruationibus tẽporũ z rerũ. ¶ Ex cõcilio Bracarensi. Cap. 6. Siquis diuinos, z sortilegos in domum suam introduxerit, quasi vt malum fozis mittat: aut maleficia inueniat, quinq̃ annis pęniteat. Et eodem c. 10. Non licet christianis traditiones gentium obseruare, vel colere elementa, aut lunam, aut stellarum cursum, z inanẽ signorũ fallaciam considerare pro domo facienda, z ad coniugia socianda. Scriptum est enim Colos. 3. Oia quęcũque facitis in verbo, aut in opere, in nomine Domini nri Jesu Christi facite: gratias agẽtes Deo. Siquis aũt hoc fecerit, seuerissime corripiatur, z

canonice peniteat. ¶ Ex dictis B. Ambrosij episcopi. Apostolus dicit: Dies obseruatis, & mẽses, & tempora, & annos: timeo ne sine causa laborauerim in vobis. Gal. 4. Dies obseruant, qui dicunt, vt puta: crastino proficiscendũ non est. Post crastinum enim nõ debet aliquid inchoari. Et sic solent magis decipi. Hi colunt menses, qui cursum lunæ perscrutantur, dicentes: Septima luna instrumenta cõfici non debent: noua autẽ luna emptum seruum domum duci nõ oportet: & per hęc solent facilius aduersa prouenire. Tẽpora vero obseruant, cũ dicunt: Hodie veris initiũ est: & ideo festiuitas est. Et rursum: Postremum est: domum egredi nõ licet. Annos sic colunt, cum dicunt: Kalendis Januarij nouus annus est: quasi nõ quotidie annus implcatur. Hęc superstitio longe esse debet a seruis Dei. Siquis in hac perfidia detegitur, clerici annum vnũ, laici dimidiũ pœnitcant. ¶ Ex Cõcilio Bracarensi. Cap. 21. Nõ licet in collectione herbarum medicinalium aliquas obseruationes vel incãtationes attendere, nisi tantus cum symbolo diuino, & oratione dominica: vt Deus & Dominus noster honorctur. ¶ Ex Cõcilio Eliburiensi. Cap. 4. Siquis mãducat, aut bibit, aut portat super se, vnde existimat Dei iudicium peruertere posse, & exinde cõprobatus fuerit: eadem sententia feriatur, qua magi & arioli & incantatores ferirentur. ¶ Ex pœnitentiali Theodori Episcopi. In tabulis vel codicibus sorte futura non sunt requirenda: & vt nullus in psalterio, vel in euangelio, vel alijs rebus sortiri præsumat, nec diuinationes aliquas in aliquibus rebus obseruare. ¶ Ex Concilio Agathensi. Cap. 3. Perquirendum si aliqua fœmina sit, quę per quędam maleficia & incantationes mẽtes hominum se immutare posse dicat, idest, vt de odio in amorem, de amore in odium cõuertat: aut bona hominum damnet, aut rapiat. Talis omnimodis scopis correpta ex parochia eijciatur. ¶ Ex Cõcilio Augustensi. Admoneant sacerdotes fideles populos, vt nouerint magicas artes, incantationesq; quibuslibet infirmitatibus hominum nihil posse remedij conferre: nec animalibus languentibus, claudicantibus, vel etiam moribundis quicquam mederi: sed hęc esse laqueos & insidias antiqui hostis, quibus ille perfidus genus humanum decipere nititur. Et si quis exercuerit, clericus degradet, laicus anathematizetur.

¶ Ex

¶ Ex dictis B. Augustini. Ligaturę execrabilium remediorũ, quas ars medicorum non cõmendat, seu in præcantationibus, seu in characteribus, vel in quibuscunq; rebus suspendendis, atq; ligandis, in quibus omnibus ars dęmonũ ex quadam pestifera societate hominũ & angelorum exorta, vitãdę sunt christiano, & omni penitus execratione repudiandę, atq; dãnandę. ¶ Ex Concilio Aurelianen. Cap. 3. Falsa angelorum nomina christiani non colant, sed ea tantum, quę prophetica & euangelica docet scriptura, idest Michael, Gabriel, & Raphael.

¶ Sacerdos admonere debet fideles qualiter in ecclesia conuersari debeant, & qualiter virtutes debeant prędicare, & vitia detestari. Cap. 7.

ADmonere etiam debent sacerdotes plebẽ: vt cũ reuerẽtia in ecclesia conuersentur. ¶ Ex Cõcilio Turonẽsi. Cap. 38. Sacerdotes debent fideles admonere, vt quando ad ecclesiam conueniunt, sine strepitu ac tumultu eam ingrediãtur. In qua etiam quandiu orationis causa morantur, nequaquam inanes inter se proferant confabulationes: sed tempore, quo missarum solennia celebrantur, non solum abotiosis, & inutilibus verbis, verumetiam a perniciosis cogitationibus funditus abstinendũ sit. ¶ Ex Concilio Turonensi. Cap. 3. Si enim domus Dei, domus orationis vocatur, hoc debet esse quod dicitur: nec ibi aliquid geri debet, aut recondi. Vbi enim corpus domini conseruatur, ibi angelorum præsentia non dubitatur adesse. Vbi sanctorum reliquię reconditę venerantur, nequid inhonestus appareat, quod oculos ad orationẽ venientium offendat: nequid videatur, quod ad lucrum temporale pertineat: sed omnia sancta, omnia munda, & tantummodo ad ecclesiasticum ministerium pertinentia. ¶ Ex Concilio Remensi. Cap. 5. Obseruandum est, vt mensa Christi, idest altare, vbi corpus dominicum consecratur, vbi sanguis eius hauritur, vbi sanctorum reliquię reconduntur, vbi præces & vota populi in conspectu Dei a sacerdotibus offeruntur, cum omni veneratione honorctur: & mundissimis linteis & pallijs diligentissime cooperiatur: nihilque super eo ponatur, nisi capsę cum sanctorũ reliquijs, & quatuor euangelia. Expleta missa, calix cum patena, & sacramentorum liber, cum vestibus sacerdotalibus, in mundo loco sub

sera

sera recondantur. ¶ Ex Concilio Remensi. Cap. 5. Item prędicandum est de dilectione Dei & proximi: de fide & spe in Deo: de humilitate, patientia, castitate, benignitate, misericordia, de eleemosynis, de confessione, & vt fratribus ex corde remittatur. Qui hęc & his similia agunt, regnum Dei consequentur.

¶ Ex eodem Concilio. Cap. 4. Item prędicandum est pro quibus criminibus homines cuz diabolo cõputantur: quę sic apostolus connumerat: Fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitię, contentiones, emulationes, irę, rixę, dissensiones, sectę, inuidię, homicidia, ebrietates, comessationes, & his similia. Quia qui talia agunt, regnum Dei non consequuntur. Et ideo hęc cum omni studio prohibeantur.

¶ Sacerdotes debent monere porcarios & bubulcos, vt saltem diebus festis ad ecclesiam conueniant. Cap. 8.

¶ Ex Concilio Rothoma. Cap. 5.

Admonere debent sacerdotes plebes subditas sibi, vt bubulcos, atq; porcarios, vel alios pastores, vel aratores, qui in agris assidue commorant vel in syluis, & ideo velut more pecudum viuunt, in dominicis & in aliis festis diebus saltẽ, vel ad missam faciant, vel permittant venire. Nam & hos Christus precioso sanguine suo redemit. Quod si neglexerint, pro aiab⁹ eorum absq; dubio rationem se reddituros sciant. Siquidem dominus veniens in hunc mundum, non elegit oratores atq; nobiliores quosque: sed piscatores atque idiotas sibi discipulos asciuit: vt ostenderet in facto, quod ipse verbis in euangelio affirmat dicens: Quod hominibus est altũ, abominabile est apud Deum. Et (salua altiore intelligentia) natiuitas nostri redemptoris primo omnium pastoribus ab angelo nunciatur.

¶ Sacerdos admonere debet populum, vt mane & vesperi saltem pro se orent, & pro diuersis plagis occurrentibus. Cap. 9.

¶ Ex concilio Aurelianensi. Cap. 10.

Item instituendus est populus, vt singulis diebus, qui amplius non potest, saltem duabus vicibus orent, mane scilicet & vespere, dicens Symbolum & Orationem dominicam: siue, Qui plasmasti me miserere mei. Vel etiam: Deus propitius esto mihi peccatori. Et Deo gratias agere pro quotidianę vitę cõmeatibus: & quia se ad imaginem suã creare dignatus sit,

& a

& a pecudibus segregare. His peractis, & solo Deo creatore adorato, sanctos inuocet, vt pro se intercedere apud maiestatem diuinam dignentur. Hęc faciant, quibus basilicę locus prope est, in basilica. Qui vero in itinere, aut pro qualibet occasione in syluis, aut agris fuerint, vbicũq; eos ipsa hora matutina, vel vespertina inuenerit, sic faciant, scientes Deum vbique prȩsentem esse: Dicente psalmista: In omni loco dominationes eius.

¶ Ex eodem concilio Ca. 4 Sacerdotes admoneant populũ, vt eleemosynam dent, & orationes faciant pro diuersis plagis: quas assidue pro peccatis nostris patimur.

¶ Sacerdos docere debet cives, vt festa solennia in ciuitatibus agant: & quę sint festa de prȩcepto. Cap. 10.

¶ Ex concilio Agathensi. Cap. 5.

Docendi sunt ciues, vt Pascha, natale Dñi, & pentecosten in ciuitatibus cũ episcopis suis (nisi infirmitas impedierit) celebrent, accipiendę cõionis, vel benedictionis gra. Et q hoc neglexerit, cõione priuet. Quę festa celebrãda sint sub pcepto, habentur. ¶ Ex concilio Lugdun. Cap. 4. Item pronunciandum est vt sciant tpa feriandi per annũ: idest oẽm diẽ dñicam a vespera vsq; ad vesperã, ne iudaismo capiant. Feriandi vero p annum sunt isti dies. Natalis Dñi, S. Stephani, S. Joannis Euãgelistę, scorum Innocentũ, sancti Syluestri, Octaua Domini, Epiphania: Purificatio sanctę Marię, sanctũ Pascha cũ tota hebdomada, Rogationes tribus diebus, Ascensio Domini, sancti dies Pentecostes, corporis Christi, sancti Joãnis Baptistę, duodecim Apostolorum, maxime tamen sanctorũ Petri & Pauli, qui mundum sua prędicatione illuminauerunt, sancti Laurentij, Assumptionis sanctę Marię, Natiuitatis sanctę Marię, Dedicationis basilicę, sancti Archangeli Michaelis, Omnium Sanctorum, & sancti Martini, & Dedicatio cuiuscunq; oratorij, & illę festiuitates, quas singuli cpi in suis episcopatibus cum populo collaudauerint: quę vicinis tantũ circum morantibus inducendę sunt, nõ generaliter omnibus. Reliquę vero festiuitates per annum non sunt cogendę ad feriandum, nec prohibendę. Indictum vero ieiunium quando fuerit denunciatum, ab omnibus obseruetur. ¶ Ex concilio apud Compendium. Cap.

Quo adcto tã hebdomadã sian dũ est consuetudini.

Omnes dies dominicos a vespera in vesperam

speram cum omni veneratione obseruari decreuimus, & ab illicito opere abstinere: & vt mercatus in eo minime fit, nec placitum; vbi aliquid ad mortem vel ad pœnam iudicatur. Nec sacramenta iurentur, nisi pro pace facienda.

¶ Sacerdos debet monere populum super decimis persoluendis. Cap. 11.

DEbet etiam Sacerdos populū admonere de decimis Deo soluendis, sicut dicit S. Augustinus, qui in Concilio Maguntino. cap. 4. allegatur. Decimę ex debito requiruntur. Quid si diceret Deus? Nempe meus es homo, mea est terra, quam colis: mea sunt semina, quę spargis, mea animalia, quę fatigas: meus est solis calor. Et cuz omnia mea sint, tu qui minus accōmodaz, solā decimā merebariz. Sed reserno tibi nouem, da mihi decimā. Si nō dederis mihi decimā, auferā nouē. Cum itaqz Judaicus populus præceptū decimarū tanta diligentia obseruaret, vt de minimis quibusqz olusculiz, ruta videlicet, menta, & cymino (vt etiaz dñs testatur) decimaz darent: cur non maiori studio plebz euangelica candē impleat tuitionē, cui & maior numerus est sacerdotiz, & syncerior cultus sacramentorū? Ideo ergo dandę sunt, vt hac deuotione Deus placatuz largiuz præstet quę necessaria sunt, sicut superius ostēdimus. Erunt sacerdotez ac ministri ecclesię cura & solicitudine necessitatū corporaliū, sine quibus hęc vita trāsigi nō potest, releuati: vt liberiores fiāt ad meditationē diuinę legis, & doctrinę administrationē, atqz spiritualis seruitij voluntariā explctionē. Et vt munus populi quotidiana oblatione dño immolet, necnon & in statuta canonica in sustentationē pauperū, & restitutionez ecclesiarum proficiat: quatuor partes iuxta canones fieri de fidelium oblationibus debent, vt vna sit episcopi, altera clericorum, tertia pauperuz, quarta vero ad restaurationem ecclesiarū seruetur.

¶ Ex eodē Concilio Maguntinen. Cap. 38. Admonemus atqz præcipimus, vt decimę Deo omnino dari nō negligātur: quas Deus ipse dari sibi cōstituit: quia timendū est, vt quisquis Deo suum debitū abstrahit, ne forte Deus per peccatum suū auferat ei necessaria sua.

¶ Ex Cōcilio Hanetensi. Cap. 159. Præcipiendū secundū canonū authoritatē, vt de sepulchris & hominibus sepeliēdis nihil muneris exigat: nisi forte qui sepelitur, vinēz inu-

serit

serit ecclesię, in cuius atrio sepelit, de suis rebus aliquid tribuere: aut ēt post mortē illi, qbus cōmissum est eius eleemosynā facere, de rebꝰ illius aliqd dare spōte voluerint. Tñ nullatenus a p̄sbyteris illis aliqd exigat, siue ab illis, qui locis & vicis p̄sunt.

¶ Sacerdos semp sacrū chrisma deferre, & in omnibus honeste se habere debet. Cap. 17. ¶ Ex concilio Basilensi. Ca. 5.

NVllus p̄sbyterorum in plebe sibi cōmissa sine chrismate vnquam debet progredi: qa inter nos placuit semel in baptismate chrismari. De eo aūt, qui in baptismate quacunqz necessitate faciente non chrismatus fuerit in confirmatione sacerdotis perficiat. ¶ Ex concil. Apud Valentiam. Cap. 2. P̄sbyteri q dioceſanas regūt eccl'as, nō a quibuslibet ep̄is, sed a suo, nec p̄ iuniorē clericū, sed p̄ seipsos, aut p̄ illos, qui eiusdē ordinis sint, ante Paschę solēnitatem chrisma petant. ¶ Ex concilio Turonensi. Cap. 3. Obseruandū est, vt sacrū chrisma, & oleū consecratum semper sub sera sit: ne illud vnde Christo incorporamur, & vnde oēs fideles scificantur, vnde reges & sacerdotes inunguntur, aliquis infidelis, aut immūdus tāgat: aut aliquis p̄fidus ad dei iudicium subuertendū surripiat: quod experimēto didicimus. ¶ Ex concil. Neocesarien. cap. 7. P̄sbyterum in nuptijs bigami prandere non conuenit: quia cum pœnitētia bigamus indigeat, quis erit p̄sbyter, qui propter conuiuium talibus nuptijs possit præbere consensum? ¶ Ex dictis beati Augustini. P̄sbyteri, diaconi, vel subdiaconi, vel deinceps quibus ducere vxores non est licitum, etiam alienarum nuptiarum cuitent conuiuia: neqz his cętibus admisceantur, vbi amatoria cātant, & turpia, aut obscęni mōtus corporū chorus & saltationibus efferuntur: ne auditus & obtutus sacris mysterijs deputatus turpiū spectaculorū atqz verborū cōtagione polluat.

¶ Ex concilio Africano. cap. 6. Pro reuerentia Dei & sacerdotum id vniuersa sancta synodus statuit, vt quia solent crebro mensis otioſę fabulę interponi, in omni sacerdotali cōuiuio lectio scripturarum diuinarum misceatur. Per hoc enim & animę ędificantur ad bonum, & fabulę non necessarię prohibent.

¶ Ex concilio Antiocheno. Cap. 11. Siquis ep̄s, aut p̄sbyter, aut quilibet regulę subiectus ecclesię, præter cōsilium & literas ep̄orum prouincię, & p̄cipue metropolitani adierit Imperatorem,

rem, hunc reprobari ꝛ abijci oportet, non solum a cõione, verũ ꝛ ab honore, cuius particeps vĩ existere. Quia venerandi principis auribus molestiam tentauit inferre, cõtra leges ecclesię.

¶ Quę sacerdotes ac clerici obseruare debeant: ex synodali admonitione compendiose excerpta. Cap. 13.

FRatres charissimi cõsacerdotes ꝛ cooperatores nostri nouit fraternitas vestra, nos (licet indignos) locum tenere Aaron, vos autem Eleazari ꝛ Ithamari: nos fungi vice .12. Apostolorum vos autem 72. discipulorum. Nos pastores vestros esse, vos autem animarum vobis commissarum. Nos de vobis, vos autem de plebibus vobis commendatis dño nostro Jesu Christo rationem esse reddituros, vt in die tremendi iudicij inter bonos dispensatores inueniamur. Et ideo charissimi videte periculum vestrum. ¶ Admonemus itaque ꝛ obsecramus fraternitates vestras, vt quę vobis suggeremus, memorię commendetis, ꝛ opere exercere studeatis. In primis igit admoneamus ꝛ obsecramus fraternitatem vestram: Ut vita ꝛ conuersatio vestra sit irreprehensibilis. ¶ In domibus vestris mulieres nõ cohabitent. ¶ Omni nocte ad nocturnas horas surgite. ¶ Officium vestrum horis certis decantate. ¶ Nullus vestrum, nisi ieiunus missam celebret: ꝛ non in vestibus cõibus, sed sacris: Amictu, alba, cingulo, manipulo, stola, ꝛ casula, vestimentis mundis, quę ad alios vsus non seruiant parati: deuote ꝛ religiose celebrate: ꝛ in ea corpus ꝛ sanguinem dñi cum oi reuerentia ꝛ tremore sumite. ¶ Corporalia ꝛ pallę ex lino fieri debent: ꝛ sint mundissima: quę ꝛ alia lintea ac vasa sacra propijs manibus ablute diligenter. ¶ Altare sit coopertũ mundis linteis, saltem tribus, diuersis: ad quod nulla fęmina accedat, aut calicem tãgat: ꝛ super altare nihil ponatur, nisi reliqę, ac res sacrę, ꝛ pro sacrificio opportunę. ¶ Missalia, gradualia, lectionaria, ꝛ antiphonaria vestra sint completa ꝛ pfecta. ¶ Ecclesię vestrę bĩ sint coopertę ꝛ mundę. ¶ In sacristijs, siue sacrarijs, aut iuxta altare manus sit locus aptus ad infundendum aquã ablutionis corporalũ, ꝛ linteorum, ac vasorum, ꝛ aliarum rerum sacrarum, ac manuũ, postꝫ sanctũ Chrisma, aut oleũ carbecumenorũ vel infirmorũ tractaueritis. Ybiqꝫ pẽdeat vas cũ aqua munda, pro lauandis manibus sacerdotũ, ꝛ

aliorum

aliorum, qui rem sanctam ꝛ officium diuinum sunt peracturi, ꝛ prope, linteum mundũ ad illas abstergendũ. ¶ Aeria ecclesię sint bene munita. ¶ Nullus sine scitu ꝛ cõsensu nostro per potestatẽ secularẽ ecclesiam obtineat. ¶ Nullus ecclesiã, ad quã intitulatus est, dimittat: ꝛ ad aliam quęstus gratia se transferat. ¶ Nullus plures ecclesias sine titulo, ꝛ contra sacrorũ canonum dispositiones, nancisci presumat: ¶ Nullatenus etiã vna ecclesia inter plures diuidat. ¶ Nullus extra ecclesiam in locis non consecratis, aut calcaribus indutus, vel cultellis extra pendentibus celebret. ¶ Nullus alterius parochianũ, nisi itinerantem, ꝛ tunc de rectoris sui licentia, ad cõionẽ recipiat. ¶ Nullus in alterius parochia absqꝫ proprij sacerdotis licentia celebret. ¶ In celebratione quisqꝫ calicem ꝛ oblata, nõ circulo aut digitorũ vacillatione (vt quidã faciunt) sed iunctis, ꝛ extensis digitis, cruce signet: sicque benedicat. ¶ Calix ꝛ patena sint aurei vel argentei: non ærei, aut auricalcei, vitrei, vel lignei. ¶ Quisqꝫ p̃sbyter clericum habeat vel scholarẽ, qui cuz eo psalmos cantet, epistolã ꝛ lectiones legat, ꝛ in missa rñdeat. ¶ Ipse quoque presbyter infirmos visitet ꝛ reconciliet: ꝛ iuxta Aplĩ propria manu cõicet, ꝛ oleo sancto iungat. ¶ Nullus presumat tradere cõionem laico, aut fęminę, ad ferendum infirmo. ¶ Nullus pro baptizandis infantibus, siue adultis, aut infirmis reconciliandis, aut mortuis sepeliendis, prędium vel munus exigat. ¶ Per negligentiam vestram nullus infans sine baptismo, ꝛ adultus sine cõione pereat. ¶ Nullus vestrũ sit litigiosus, aut ebriosus. ¶ Nullus arma ferat. ¶ Nullus canũ, aut auium locis inseruiat, seu in tabernis bibat. ¶ Quisqꝫ vestrum, quantũ sapit, de euangelio dominico ꝛ ceteris festiuis diebus suę plebi annunciet. ¶ Verbum domini prędicate. ¶ Curã pauperũ ꝛ peregrinorũ, viduarũ, ꝛ orphanorum habete: ipsosqꝫ peregrinos ad prandium vestrum vocate. ¶ Estote hospitales: alijs exinde bonum exẽplũ prębentes. ¶ Singulis diebus dñicis ante missam, aquam, qua populus aspergitur, benedicite: ad qõ vas proprium habetote. ¶ Vasa sacra ꝛ vestimẽta sacerdotalia nolite negociatori, aut tabernario in pignus dare. ¶ Minus digne pęnitẽtẽ cuiuscunqꝫ rei gĩa ad reconciliationẽ nõ adducite: nec ei reconciliationis testimonũ perbibete.

bete. ¶ Usuras non exigite. ¶ Nec facultates vestras post ordinationem vestram acquisitas alienate: quoniã ecclesię sunt. ¶ Nullus ẽt res, possessiones, aut mancipium ecclesię vendere, cõmutare, aut quocunq; ingenio p̃sumat alienare. ¶ Nullus decimã alterius recipiat. ¶ Nullus pœnitentẽ carnẽ manducare, aut vinũ bibere inuitet: nisi pro eo tunc eleemosynam fecerit. ¶ Quisq; fontes baptismales lapideos habeat bñ mũdos: quos si hẽ non poterit, vas aliud ad hoc opus solum deputatum teneat. ¶ Omnibus parochianis vestris Symbolum ⁊ Orationem dñicam, ⁊ ieunia quatuor temporum, ⁊ alia ecclesię mandata significate obseruãda. ¶ Ante Quadragesimam quarta feria populũ ad p̃fessionem admonete, ⁊ confessis iuxta qualitatẽ criminum pœnitentiam iniungite. ¶ Tribus temporibus in anno. i. natali dñi, paschę, ⁊ pẽtecostes, oẽs fideles accedere ad cõionem corporis Dñi nostri Jesu Chr̃i inuitate: ⁊ ne desint quin saltem in pascha communicent. ¶ Certis tẽporibus coniugatos ab vxoribus abstinere exhortemini. ¶ Nullus vestrum rubeis, aut viridibus vestibus vtatur. ¶ Diem dominicam ⁊ ceteras festiuitates absq; opere seruili a vespera ad vesperam celebrari docete. ¶ Cantus ⁊ chorcas mulierum in atrio ecclesię fieri prohibete. ¶ Incãtationes super mortuos nocturnis temporibus a vulgo fieri cõsuetas, sub obtestatione Dei omnipotentis vetate. ¶ Cum excõicatis nolite cõicare. Nec quis vestrũ eis: vel in eorum p̃sentia celebrare p̃sumat: qđ etiam plebi nunciate. ¶ Et q̃ nullus ex plebe vxorem domum ducat, nisi prius nuptię tẽporibus ab ecclesia permissis publice fuerint celebratę. ¶ Quo nullus ad raptam, vel consanguineam accedat, aut alterius sponsam ducat, omnibus prohibete. ¶ Porcarios ⁊ alios pastores saltẽ dñica die faciatis vocari ad missam. ¶ Patrinos, vt filios suos Symbolum ⁊ Orationem Dominicam doceant, aut doceri faciant exhortamini. ¶ Sacramẽtum eucharistię, sanctum chrisma, ⁊ oleum catbecumenorũ, ac sanctũ seu infirmorum, in ecclesia in loco mundo ꝺdecenti ⁊ securo sub sera ⁊ fida custodia diligenter seruate. ¶ Quisq; vestrum expositionẽ Symboli, ⁊ Oꝺonis Dominicę iuxta orthodororũ patrũ traditionis penes se habeat: casq; ac orationes missarum ⁊ epistolas ⁊ euangelia, ⁊ canonẽ bene

intelligat:

intelligat: ex quibus prędicando populũ sibi commissum sedulo instruat, maxime non bene credentem. ¶ Introitum Missę, orationes, epistolam, graduale, Euangelium, symbolum ⁊c. non secreta, sed alta ⁊ intelligibili voce proferat. Secretas vero ⁊ canonẽ morose ⁊ distincte submissa voce legat. ¶ Psalmorum verba ⁊ distinctiones regulariter cum canticis consuetis intelligibiliter pronuntiet. ¶ Symbolum Athanasij de Trinitate ⁊ fide catholica memoriter teneat. ¶ Exorcismos ⁊ orationes ad catbecumenos faciendos, ⁊ reliquas preces super masculum ⁊ fœminam pluraliter, vel singulariter respective, distincte proferat. ¶ Ordinem baptizandi, ⁊ ad succurrendum infirmis, reconciliationis, ⁊ commendationis animę, ⁊ in agendis exequijs defunctorum, iuxta modum canonicum obseruet. ¶ Exorcismos ad benedictiones salis ⁊ aquę pertinentes legat. ¶ Cantum diurnũ ⁊ nocturnum sciat. ¶ Cõputum etiam minorem ad inueniendum literam dominicalem, tempus interualli dici Paschę, ⁊ maiorum mobilium festorum non ignoret. ¶ Martyrologium integrum habeat. Vt per hęc ⁊ alia bona opera vna cum populo vobis credito perpetua beatitudine perfruamini: Prœstante domino nostro Jesu Chr̃isto: cui est honor ⁊ gloria in secula seculorum. Amen.

¶ Finiunt prœambula prœsentis operis.

¶ Diuisio generalis totius operis in tres partes.

¶ Prima pars continet, quemadmodum sacerdos curatus debeat ecclesiastica sacramenta ad eius ministerium pertinentia, ⁊ illis annexa, adiũcta, ⁊ accidentia debite conficere, ministrare, conseruare, ⁊ ad salutem animarum exhibere.

¶ Secunda pars continet, qualiter sacerdos res ad eius officium spectantes benedicere ⁊ sanctificare debeat.

¶ Tertia pars cõtinet, qualiter sacerdos processiones, ⁊ alias cœremonias diuersis temporibus, diebus, ⁊ euentibus cõmodas perficere habeat, cum exorcismis demoniacorum, computo ecclesiastico, ⁊ cantus breui informatione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Tractatus primus primę partis sacerdotalis de sacramento baptismi.

¶ De triplici Baptismo, ꝛ eius efficacia.

QUia ergo baptismus est ianua, fundamentum, ꝛ primus oium sacramentoruꝫ. de cõse. dist. 4. c. Luꝫ itaqꝫ. 32. distin. ℌ. Verum. ꝛ S. Thom. 3. part. q. 66. ar. 6. ꝛ sine eo non est salus. de consec. dist. 4. c. Firmissime. primũ de eo tractandũ est. ¶ Inuenitur autem triplex baptismus. s. flaminis, sanguinis, ꝛ fluminis. i. aquę: vt colligit de ꝑse. dist. 4. c. Baptismi vicẽ. c. In summa. ꝛ c. Cathecumenũ. 1. q. 1. c. Firmissime. S. Tho. 3. par. q. 66. ar. 11. ꝛ 12. ¶ Primus baptismus est flaminis, idest Spiritus sancti. Actu. 1. Vos autem baptizabimini Spiritu sancto. Et est quando aliquis habet propositum suscipiendi baptismi modo debito, si facultas dabitur: ꝛ non per negligentiam, vel contemptum illum dimittit: sed quia non valet ipsum attingere: ideo talem defectum supplet virtus Spiritus sancti. de consecratio. distinctio. 4. capitu. Baptismi vicem. ꝛ de baptis. ꝛ eius effec. capit. Debitum, ꝛ sequentibus: ꝛ ibi notatur in glos. de Presby. non bapti. cap. ad Apostolicam. Hic autez baptismus delet culpam: ꝛ valet solum adultis vsum rationis habentibus. ¶ Secundus baptismus est sanguinis, idest martyrij. de quo Joan. 12. Ego baptismo habeo baptizari ꝛc. Apocalyp. 7. Dealbauerunt stolas suas in sanguine agni, de consecratio. distinctio. 4. capitu. Cathecumeni. ꝛ capitu. Baptismi vicem. ꝛ de Presby. non bapti. capitu. 2. ꝛ 3. Et S. Thom. in 4. senten. distinctio. 4. articul. 3. Et iste baptismus sanguinis, est quando quis etiam non baptizatus aqua pro fide Christi martyrium patitur, sicut innocẽtes ab Herode interfecti. Matth. 2. Et oratores beatę Catherinę virginis ꝛ martyris: ꝛ sancta Emerentiana collactanea beatę Agnetis. Et iste baptismus delet culpam ꝛ pęnam: ꝛ proficit non solum adultis, sed etiam paruulis: quando ob protestationem fidei Christianę, quam tenebant eorum parentes, occidun-

occidũntur, secũdum Theologos. Et ſm Pe. de Pal. in 4. sen. puer in vtero matris existens martyrizari potest. Et ita mulier pręgnans pro Christo interfecta vna cum prole est martyr. ¶ Tertius est baptismus fluminis: idest aquę, de quo dominus Jesus, Joan. 3. ait: Nisi quis renatus fuerit ex aqua ꝛ Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. ꝛ ibidem. Venit Jesus in terram Judęam ꝛ baptizabat. Qui quidem baptismus in fide Christi ab ecclesia suscipitur: ꝛ delet culpam ꝛ pęnam: ꝛ confert gratiam. De summa Trini. ca. 1. in Clement. Et iste conuenit magnis, idest adultis, ꝛ paruis. De conse. dist. 4. cap. Per aquam. ¶ Ex dictis Fabiani Papę. Baptismus Grece, Latine Tinctio interpretatur. Qui idcirco tinctio dicitur, quia ibi homo spiritu gratię in melius mutatur: ꝛ longe aliud ℭ erat efficitur. Baptizatur in nomine patris, ꝛ filij, ꝛ spiritus sancti. Sicut in tribus personis stat omne verbuꝫ: ita hoc sacramentum ternarius numerus diuinorum nominum. i. patris, ꝛ filij, ꝛ spiritus sancti efficit. hęc ille. ¶ Sacerdos igitur baptizaturus circa hoc sacrm septem considerare debet. vez.

¶ De varia Baptismi institutione. Ca. 2.

Institutionem
Materiam
Formam
Ministrum
Personam baptizandam
Ritum baptizandi
Effectum baptismi.

INstitutio huius sacramenti Baptismi fuit multipliciter facta. s. Materialiter ꝛ inchoatiue: quãdo Christus tactu suę mundissimę carnis vim regenerationis aquis cõtulit. Matth. 3. ¶ Przeceptiue: qñ dixit Nicodemo. Joan. 3. Nisi qs renatus fuerit ex aqua ꝛc. ¶ Effectiue quãdo Christus passus est in cruce: ꝛ de latere eius exiuit sanguis ꝛ aqua. Joan. 19. ¶ Executiue, quando Christus dixit discipulis: Euntes docete omnes gentes Baptizantes eos in nomine Patris, ꝛ Filij, ꝛ Spiritus sancti. Matth. 28.

¶ Quod aqua naturalis ꝛ pura conuenientior est Baptismi materia. Cap. 3.

MAteria sacri Baptismi est aqua simplex elementaris ꝛ naturalis. Quę quidem est cõueniẽtior omnibus alijs liquoribus. ¶ Primo, quia aqua habet vim refrigerandi ꝛ sanandi. ¶ Secũdo, qꝛ est magis cõis, ꝛ quasi vbiqꝫ inuenitur. ¶ Ter-

tio, qa fluxit de latere Christi. ¶ Quarto, qa Spūs scūs vivificans primo super aquas apparuit. Gen. 1. Spūs dñi ferebatur sup aquas. ¶ Quinto, qz Christus in aquis baptizatus apparuit. Unde in qualibet aqua naturali potest fieri baptismus, sive salsa sit, sive dulcis, maris, fluminis, lacus, cisternę, putei, calida vel frigida. S. Tho. 3. par. q. 66. ar. 3. ⁊ 4. in 4. sen. dis. 3. q. 1. ar. 3. propter multas rationes ibi adductas: Non aūt in vino, oleo, aut alio liquore: qz tales, vel similes liquores de latere Xpi non exiverūt: Nec ēt in aqua artificiata, vt rosacea, ⁊ alijs aquis lābicatis: qz nō sunt proprie aquę naturales: nec ēt in vrina, sudore, saliva, cholera, phlegmate, vel aqua ex sale resoluta. In lixivio vero, deficiēte aqua pura: ⁊ in aqua lutosa, sed colata: ⁊ i aqua pluviali: ⁊ resoluta ex nive, glacie, rore, vel pruina, p̄t fieri baptismus: nō aūt cū nive, glacie, rore vel pruina non resolutis in aquam: ſm cūdē vbi supra. ⁊ ſm Petrum de Palu. in 4. sen. ten. ¶ Ipō ēt in tpe necessitatis fieri in brodio depurato, ⁊ nō multuz spisso, deficiente aqua naturali. Et silr potest fieri i aqua sulphurea, sive balneis. Non autem in aqua, quam alchimistę faciunt ad mutandū metalla. Tpe vero hyemis, ſm Albertum Magnuz debet calefieri aqua nō benedicta, ⁊ misceri aquę baptismali: ne aqua frigida noceat infanti. Hęc oīa ex sancto Thoma ⁊ cęteris Theologis excerpta sunt. Aqua baptismi debet esse benedicta, ⁊ sacro chrismate nouo permista: nisi in necessitate. Et contrarium faciens extra casum necessitatis mortaliter peccat. de consecr. distin. 4. c. siquis, ⁊ S. Thom. in 4. sent. ¶ **Quę sit forma baptismi, ⁊ qualiter in ea posset errare baptizans.** Cap. 4.

Forma sacramenti baptismi est duplex: vna ſm ritum orientalium, seu Grecorum: quę est ista, vz: Baptizetur N. servus Chri in noie Pris, ⁊ Filij, ⁊ Spūs sci. Et hęc forma ab ecclesia sustinet. **Ex concilio Florētino sub dño Eugenio Papa iiii. vbi i bulla Armenorum, q̄ incipit.** Exultate Deo, **sic habetur.** Forma baptismi hęc est. Ego te baptizo, In noie pris, ⁊ Filij, ⁊ spūs sancti. Amē. Nō tñ negam⁹ qn ⁊ p hęc verba: Baptizet talis serv⁹ Xpi, In noie pris, ⁊ filij, ⁊ spūs sci. Vel baptizet manibus meis talis serv⁹ Xpi. In noie pris, ⁊ filij, ⁊ spūs sci, verū pficiat baptisma. Qm̄ cū principalis cā, ex aqua baptism⁹ virtutē bēt, sit sancta Trinitas: instrāliz aūt sit minister, q tradit exterius sacrz: si exprimatur

primatur actus, qui p ipsuz exercet ministrum, cum sanctę Trinitatis invocatione pficit sacrm. Hęc ibi. ¶ Alia forma est Latinorū, seu Occidētaliū, q̄ est sanctę Romanę ecclę, q̄ ſm S. Th. 3. par. q. 66. ar. 5. completior est ⁊ cōformior verbis Christi. s. Docete oēs gentes baptizantes ⁊c. Matth. 28. quę est ista. Ego te baptizo i noie Pris, ⁊ Filij, ⁊ Spūs sci, Amē. de Cons. di. 4. c. prima igitur. ⁊ c. siquis presbyter. ⁊ c. multi. ⁊ c. proprie. ⁊ ca. in synodo. ⁊ c. si vera. de Bapt. ⁊ eius effec. c. debitū. In qua quidem forma aliqua sunt de substantia sacri, aliqua non. de substantia sūt. Te baptizo i noie Pris, ⁊ Filij, ⁊ Spūs sci. Prolatio vero psonę baptizantis. s. Ego non est de substantia: qz etsi non diceretur, esset baptismus verus. Sed in eccla Latinorū tacens verbū. Ego peccaret mortaliter: qz faceret ꝯtra p̄ceptum ecclę. de Cons. di. 4. c. Retulerūt. Amē ēt, vbi cōsuevit dici, nullo mō debet prętermitti. Si tñ prętermittat, est baptismus: tñ omittens peccat. Et ista forma quocūqz idiomate proferri pōt. ¶ Nec licet aliquid mutari, vel prętermitti in ista forma baptismi. Quod si mutaretur aliquo volente nouum ritum baptizandi inducere, non esset baptismus. Sed si ante ponatur, vel postponatur aliqd de forma, non varians sensum: vt si diceretur, Baptizo te ego in noie patris, ⁊ filij, ⁊c. est verus baptismus ſm S. Tho. in 4. sent. ⁊ in 3. par. ¶ Si aūt dicatur, Baptizo te in noie genitoris ⁊ geniti ⁊ ab vtroqz procedentis, nihil fit. ¶ Si plures insimul ex necessitate sint baptizandi, pōt dici, Ego baptizo vos in noie patris, ⁊c. ⁊ est verus baptismus: non tñ debet fieri, nisi in necessitate. S. Th. 3. par. q. 66. ar. 5. ad 3. Si autē post debitā formaz baptismi ex mera devotione addatur, Et beatę Marię virginis, vel alicuius sancti, est baptismus, ſm eundē in 4. sent. ¶ Si verba pferantur corrupte ex defectu idiomatis vel linguę, vtputa, in noie patria, ⁊ filia, ⁊c. si non malitiose tali modo proferantur, est baptismus. de Cons. dist. 4. Retulerunt. ¶ Si vero magna sit interpositio verborum inter verba formę, vt si diceret: Ego te baptizo in noie pris, ⁊ multa interponeret verba, vel alia faceret, ⁊ postea subiungeret, ⁊ filij ⁊c. non esset baptismus. Si vero pauca distātia, sit vt si diceret astātibus, Tacete, vel exclamaret, aut spueret, est verus baptismus. arg. de Cons. di. 4. si non scificatur. ¶ Si aūt pbabiliter dubitatur de aliquo, an sit baptizatus,

Secus in sacramẽto pœnitentiæ, quod nõ licet

baptizat hoc mõ: Si es baptizatus non te iterũ baptizo: sed si nõ es baptizatus, ego te baptizo, In nomine patris, ⁊ filij, ⁊ spiritꝰ sancti. Amen. S. Tho. 3. parte. q. 66. articu. 6. ad quartum.

¶ Quis sit idoneus Minister huius sacri baptismi. Cap. 5.

MInister huius sacri est solus Sacerdos, qui in tali actu debet habere stolam, seu orarium ad collum. 23. dis. capi. Ecclesiastica. In necessitate autem qlibet põt baptizare: clericus vel laicus: vir, siue mulier: pater, ⁊ mater: iudeus, paganus, excõicatus, hereticus, ⁊ schismaticus: dũmodo itendat facere qõ intendit eccla. dis. 32. ca. Preter §. Clerũ. 24. q. 1. cap. Subdiaconus: ca. Si quẽ: de Sũ. tri. ca. Firmiter. De baptismo ⁊ eius effec. ca. De qbus. 32. q. 4. ca. Iste. de cõsec. dis. 4. ca. constat. ⁊ cap. Romanus. 1. q. 1. c. Dictum est a Dño. De cõsec. dis. 4. A quodaz iudeo. S. Tho. ⁊ Petrus de Palu. in 4. sent. Nec debet reiterari, dũmodo baptizãs seruet formã supradictã. Extra casum necessitatis nulli licet baptizare, nisi sacerdoti parochiano: alias efficeret irregularis. De cle. nõ ord. Di. ca. 1. Immo sacerdos nõ debet aliquẽ baptizare, si nõ sit eius parochianus. 16. q. cap. Interdicimus. S. Tho. 3. par. q. 67. artic. 4. ad scõm. Diaconus tñ potest solenniter baptizare in extrema necessitate in absentia presbyteri: vel si a presbytero eis iussus fuerit, ppter multitudinẽ baptizandoꝝ: cũ solus sacerdos nõ põt supplere. Nec laicus psente clerico: nec clericus presente sacerdote: nec mulier presente viro: nec infidelis presente fideli, possunt baptizare: fm S. Tho. Melius aũt est baptizari a laico, qꝫ a sacerdote excõicato, heretico, vel suspenso. Demõ non põt baptizare: sed Angelus, ⁊ alia separata possunt Deo pmittẽte, fm S. Tho. in 4. sen.

Nota.

¶ Nec refert vtrum bonus, vel malus sacerdos baptizet quantum ad virtutẽ baptismi, verũtamen melius est baptizari a bono, qꝫ a malo: non tñ est melior baptismus a bono, qꝫ a malo, de consc. dist. 4. c. Inter bonos. ⁊ ca. Sequentibus. S. Tho. 3. parte. q. 64. ar. 1. ad scõm. ¶ Presbyter in pctõ mortali existens si solẽniter baptizat, peccat mortaliꝫ: si autez ex necessitate, non peccat. ¶ Si monstrũ baptizandũ est, tutius est baptizare singilatim: qñ apparent duo capita, vel duo corpora ⁊c. casu necessitatis amoto: ⁊ in scõo dicere: Si nõ es baptizatus. ego te baptizo, In noie pris ⁊c. Nullus seipsum põt baptizare. de cõse. di. 4. ca.

ca. Baptismi: de bapti. ⁊ eius effec. cap. Debitum. Requiritur antẽ in baptizãte etiã intẽtio baptizãdi, qꝫ in psona ecclesiæ hoc sacrm ministrat. Si aũt sacerdos, vel alia psona baptizans intẽdit bãc psonã baptizare, siue marẽ, siue fẽminã: est baptizata. Si vero intendit baptizare marẽ, ⁊ est fẽmina: vel econtra: non est baptismus. Baptizans aliquẽ ex ioco, si intẽdit baptizare, est baptizatus: tutius tñ est, qꝫ sub conditione baptizetur. ¶ Sacerdos pgens ad baptizãdũ sp dz christma secũ portare. de cõs. di. 4. ca. Nullius ministroꝝ. ¶ Hæc oia supꝫ posita excepta sunt ex S. T. ⁊ ceteris Theologis. ¶ Debẽt aũt sacerdotes publice oẽs, tã viros, qꝫ mulieres instruere de mõ baptizãdi, ⁊ forma baptismi, ⁊ de intẽtione habẽda in baptizãdo aliquẽ. s. qꝫ faciãt fm eam intẽtionẽ, quã hẽt eccla, vcz baptismũ in noie sanctæ Trinitatis. s. pris, ⁊ filij ⁊ spus sancti conferendo. Et de hoc instruẽdę sunt potissimũ obstetrices, pp periculũ mortis infantiũ, fm materiã, ⁊ formã pdictas. s. in aqua naturali, ⁊ cũ forma verboꝝ, vt su.

¶ Quis debeat baptizari, ⁊ quis non. Cap. 6.

PErsona baptizãda quę sit. Et dz qꝫ omnes homines mũdi tenentur ex necessitate suscipere sacrm baptismi. Et secũdũ S. Tho. etiã si esset in vtero matris sanctificatus, aliter non possent saluari: iuxta illud: Nisi qs renatus fuerit ⁊c. Joan. 3. ¶ Puer in ventre matris existẽs, nec apparẽs extra, nõ est baptizandus, de cõs. di. 4. ca. Si ad matris. S. T. in 4. sen. di. 6. q. 1. ar. 1. quæstiũcula. 1. ad 3. Si aũt appareat extra pars principalis vt caput põt baptizari: si vero appareat pes vel manus: ⁊ si varia sit Doctoꝝ opinio, tñ debet baptizari, ⁊ si vixerit infans, fm quosdam, sub ꝺditione est baptizãdus. ¶ Pueri baptizandi sunt qñtocyꝰ fieri põt pp mortis periculũ: adulti vero prius p aliqꝺ tẽpus sunt pbãdi ⁊ instruendi, ne faciãt iniuriã sacrõ, resiliendo a proposito sctõ. ¶ Amentes etiã ⁊ furiosi baptizari possunt in fide ecclesiæ. Sed si habuerint aliqua lucida iterualla, ⁊ nõ petierint baptismũ, baptizari nõ possunt. Idẽ dicẽdũ est ꝺ dormiẽtibus. De bapt. ⁊ eius effec. ca. Maiores. ¶ Peccatores in pctõ perseverare volẽtes nullo mõ sunt baptizãdi. Aliter vero dicẽdũ est de illis q dolẽt de præterito, ⁊ volũt cauere a futuris. s. qꝫ sunt baptizandi. ¶ Pueri iudęoꝝ, ⁊ gentiliũ ante vsum rationis inuitis parẽtibus nõ sunt baptizãdi. 28. q. 1. ca. Judęoꝝ. ¶ Pueri etiam

Legibus oẽs parere ꝺbẽt, ẽt iusti: licet qñqueꝫ pijs illi subiecti sint.

expositi ꝛ inuenti baptizandi sunt, si ignorantur an sint baptizati. Similiter oēs, de quibus dubitatur, an sint baptizati, sunt baptizandi: sed sub conditione. ſ. Si non es baptizatus, ego te baptizo in noīe patris, ꝛc. Baptizandi sunt ēt infantes a mulieribus baptizati sub conditione, ꝓp earuꝫ ignorantiam, nisi clare constaret ipsas recte ꝛ animo baptizandi debitam materiam ac formam adhibuisse. Non est proijciendus puer in fluuio, vel puteo, propter defectum aquę, vt ibi baptizetur: quia peccaret mortaliter, q tale quid faceret. Hęc omnia ex S. Tho. ꝛ cęteris Theologis in 4. sent. excerpta sunt. Illis, qui in periculo mortis baptizantur, si euaserint, omnia fiant in ecclesia: quę alijs fieri sunt ꝟsueta. ſ. exorcismi, catechismi, ꝛ alia, nō tñ iterum baptizentur.

¶ Multiplex baptismi ritus, ꝛ qualiter exhiberi debeat. Ca. 7.

RItus ꝛ modus baptismi est octuplex. ¶ Primus est de substantia baptismi circa materiam ꝛ formam ꝛ actuꝫ ablutionis. ¶ Secundus est congruitas temporum. ſ. Sabbatum Sanctum Paschę, ꝛ vigilia Pentecostes. de conse. di. 4. c. duo tempora. c. proprie. c. siquis, c. de catheçumenis, c. siqui, ꝛ c. venerabilis: Sed hoc in pueris, propter periculum non seruatur, secundum gl. in d. c. venerabilis. seruari tamen debet in adultis, vt in eadem glo. sed intellige. vbi mortis periculuꝫ non immineat, vt in c. siqui. eadem dist. ¶ Tertius est exorcismus, qui est adiuratio dęmonum, qua per diuinam potentiam arctantur, vt exeāt a baptizando: ne impediant cum a susceptione virtutis baptismi ꝛ eius effectus: ꝛ ipsius dęmonis potentia arctatur, quod non potest ei nocere quantum vellet: De conse. dist. 4. c. ante viginti. c. Dehinc. ꝛ c. Sacerdotes. Et hic fit antequā baptismus ministretur. Et ibi fiunt plura. ¶ Primo in fronte signatio ꝛ exsuffflatio. de conse. dist. 4. c. postquam. c. sicut nobis, ea. postea signatur, ꝛ c. siue paruli. Et hęc fiunt ad expellendam dęmonis virtutem. ¶ Secundo benedictio cum manus impositione, ad pręcludendam viam diabolo expulso: dictę distin. c. Sacerdotes. ¶ Tertio aures ꝛ nares sputo liniuntur, propter fidei receptionem quantum ad aures: ꝛ propter aptitudinem eius contra dęmoniacas pugnas quantum ad nares. De vtroque in cap. Postea tanguntur, dictę dist. ¶ Quartus est catechismus. de conse. distin. 4. cap. Catechumeni, cap. baptizandus, cap. Non liceat.

liceat. Qui quidem catechismus est instructio baptizandi in fide ꝛ moribus ꝛ vita Christiana: qui debet fieri adultis in persona propria: ꝛ paruulis in persona patrinorum: vt sciat de quibus eos habeat instruere tempore opportuno. Ideo paruulis dicitur: Credis in Deum ꝛc. Et patrinus respondet: Credo, scilicet se daturum operam vt credat, ea. dis. c. vos autem. Adulti vero per se debent respondere. de conse. dis. 4. ea. Prima: cap. paruuli, ꝛ ca. cum pro paruulis. Et hoc etiam fit ante baptismum. ¶ Quintus est iniunctio olei sancti, ea. dis. c. Deinde, ꝛ ca. Prima, c. Deinde, c. Venisti, ꝛ c. sequentibus. ¶ Sextus est, Aquę benedictę ꝛ sanctificatę effusio vel aspersio, secūdum Doct. vel trina immersio, ꝟm locorum consuetudinem: vel etiam vnica, vt in c. Postquam vos, c. de trina, c. Propter, ea. dist. ¶ Septimus est trium rerum post baptismum exhibitio: Primo chrismatis iniunctio in vertice, non autem in frōte, quę designat descensuꝫ Spiritus sancti, c. venisti, c. postquam ascendit, c. emersisti, c. accepisti mysterium, ꝛ c. presbyteris, ea. dis. Secundo vestis candida: quę significat innocentię, puritatem, c. post baptismum, ꝛ c. accepisti post. Tertio candela in manu baptizati ponitur, quę significat lumen cognitionis: quod hāc debet baptizatus in bonis sectandis, ꝛ malis fugiendis, secundū Theologos. Et nota q̄ adultis debet p̄cedere catechismus ante exorcismuꝫ: pueris vero econtrario, ꝟm eosdem. ¶ Octauus sunt patrini ꝛ matrinę de sacro fonte leuantes, ea. di. c. in catech. fino. ea. non plures, ꝛ c. in baptismate. Abbas, vel monachus, vel religiosus non p̄sit esse compatres, vel patrini, in c. non licet, ea. di. ꝛ 16. q. 1. c. placuit cōi. P̄z ꝛ mr̄ baptizandi non p̄sit baptizare filium proprium, nisi in casu necessitatis, 30. q. 1. Ad lumina: nec retinere ad baptismuꝫ, siue leuare de sacro fonte. Ceruntñ si hoc ignoranter, vel non malitiose faciunt, ꝓp hoc non sunt separandi, de cogna. spir. c. vir. Vnus solus cōpater esse debet, ꝛ puerū leuare: ꝛ non plures, c. in catechismo, ꝛ c. non plures. Qui tenetur filios suos spūales in moribus instruere ꝛ docere eos Pater noster, Aue Maria, ꝛ Credo. de conse. dist. 4. vos ante oia. Non baptizatus non potest de fonte leuare aliquem, de conse. di. 3. c. in baptismate. ¶ Ex decretis Leonis Papę apud scīm Medardū. Fo. plures ad suscipiendum de baptismo infantem accedant, quam

quam vnus siue vir: mulier. In confirmatione quoque idipsum fiat. De hoc vide infra c.3, Tractatus 2, quartū impedimentum matrimonij §.2. ¶ Ex decretis Iginī Papę. ca.5, In catbecumeno ꝛ baptismo ꝛ cōfirmatione vnus pr̄ pōt fieri, si necessitas cogit. Nō est tñ ꝙsuetudo Romana: sed ꝙ singula singuli suscipiunt. ¶ Ex cōcilio Remensi. Ca.8, Obseruādū, vt nullus suscipiat infantem in baptismo a sacro fonte, anteq̄ idē Symbolū ꝛ Orationem Dñicā cum presbytero decantet. Et tunc presbyter omnibus Patrinis annūciet, ꝙ debitores sint suis filiolis, cum ad intelligibilem ętatem venerint, hęc eadem insinuare: hęc ibi. ¶ Potest autem exerceri baptismus. Primo, ter mergendo. De conse. dist. 4. ca. post quam vos: ꝛ ca. De trina: ꝛ ca. Siquis. ¶ Secundo: effundendo aquam super baptizandū, vel semel tñ immergnedo. ca. dis. ca. Multi sunt: c. pp vitandum. vt fecit scūs Laurētius, baptizando sanctum Romanum. ¶ Et tertio, aspergēdo, sicut fecerūt Apli: qui tria millia hoīz baptizauerūt vna die. Actū. 2. Primus modus est melior ꝛ magis vsitatus: sed scds ꝛ tertiꝰ obseruantur ꝑm loci cōsuetudinem, ꝛ baptizandorum multitudinē, ꝛ ministri debilitatē, vel periculum baptizandi. S. Tho. 3. par. q. 66. ar. 7. Et debent simul concurrere ablutio ꝛ forma verborum, si fieri potest. S. Tho 3. par. q. 69. ar. 4.

¶ Effectus baptismi rite, ꝛ legitime suscepti, Cap. 8.

Effectus baptismi est multiplex. 1. Characteris impressio: per quē ascribitur populo Dei: ꝛ ppea nō pōt reiterari. Dia crimina ꝛ pęnę corū delent. de Diuor. c. Gaudemus. A pcō originali liberat. de conse. dis. 4. ca. Regenerāte. ꝛ c. Sine pēnitētia. Gratia Dei cōfert: virtutes augētur: peccati fomes debilitatur: membrum Christi efficitur. De conse. dist. 4. cap. Quia passus. Dis irregularitas, ꝓter ꝙ ligaminis, tollit. 34. dist. c. Siquis vidua: ꝛ iudicis ꝑm aliquos iuste aliquē iudicātis ad mortem. dist. 26. c. Deinde. Infamia oīs tollitur. 39. di. ca. Deinde. 1. q. 7. ca. Si quis: Janua paradisi aperit. De Bapt. ꝛ eius effe. c. Maiores. S. Tho. 3. par. q. 39. ar. 5. ad tertiū. Nullus sine baptismo pōt saluus fieri. 15. q. 1§. Firmissime. Hęc cadē a S. Th. ꝛ sacris Theologis in 4. tractātur diffusius. Vide de tota materia Baptismi, ꝛ aliorum sacramētorum constitutionē Eugenij 4. factā in concilio Florentino, quę incipit. Exultate Deo, ꝛ est ad Armenos.

¶ Ordo

¶ Ordo baptizandi vulgatus, ꝛ hactenus impressus secundum vsum sanctę Romanę Ecclesię.

Cum venerit infans ante ianuam ecclesię, sacerdos interroget de nomine infantis: ꝛ faciat eum teneri super brachio dextro: ꝛ petat de noie. Dño vocaris Respōdeat Primus loco infantis. Joannes, Petrus, vel Maria. Tūc sacerdos. Joānes, Petre, vel Maria: quid petis ab Ecclesia? ℟. Fidē. Et sacerdos. Fides qd tibi pstat? ℟. Vitā ęternā. Et sacerdos dicat. Hęc est vita ętерna, vt diligas dñm Deū tuū ex toto corde tuo, ꝛ ex tota aīa tua, ꝛ ex tota mēte tua, ꝛ ex oīb⁹ viribꝰ tuis: hoc est maximū ꝛ primū mādatū, Scōz aūt est simile huic. Diliges pximū tuū sicut teipsum: ꝛ ꝙ tibi nō vis fieri, alijs ne feceris. Et dicat tribꝰ vicibus. Postea insufflet in faciem eius ter: ꝛ dicat. Exi ab eo immunde spūs: ꝛ da locū Spūi sācto paraclito. Et dicatur tribus vicibus: Deinde cū pollice faciat signū cru✠cis in fronte ꝛ in pectore illius dicens. Accipe signū sanctę cru✠cis, tā in fronte, quam in corde: ✠ sume scutū fidei cęlestiū pręceptorum: talis esto moribus, vt templum Dei iam esse possis. ℟. Amen. ℣. Dñs vobiscum. ℟. Et cum spū tuo. Oremus. Dño, Omnipotēs sempiterne Deus, pater dñi nostri Jesu Christi, respicere dignare semper famulum tuū, N. quē ad rudimenta fidei vocare dignatus es: omnē cęcitatem cordis ab eo expelle: disrumpe ab eo omnes laqueos satanę, quibus fuerat colligatus: aperi ei dñe ianuam pietatis tuę: vt signo sapientię tuę imbutus, oīum cupiditatū fętoribus careat: vt ad suauem odorem pręceptorum tuorum lętus tibi in ecclesia tua deseruiat, ꝛ proficiat de die in diez: vt idoneus efficiatur accedere ad gratiam, baptismi tui percepta medicina. Per eundem dominum nostrum Jesum Christū filium tuum ꝛc. ℟. Amen. Tunc exhalet calido flatu ter in faciem eius, ꝛ dicat. Insuffla te catechumene denuo in virtute Spiritus sancti: vt quicquid in te vitij malorū est spirituum inuasione, per huius exorcismi mysterium

ſ. crium gratię ſit tibi ipſa virtus purgatio. Oremus. Oratio.
Preces noſtras, queſumus domine, clementer exaudi, ꝛ electum tuum N. Crucis dominicę, cuius impreſſione cum ſignamus, virtute cuſtodi: vt magnitudinis glorię rudimenta ſeruans, per cuſtodiam mandatorum tuorum ad regenerationis gloriam peruenire mereatur. Per dominū. Oremus. Oro.
Deus, qui humani generis ita es conditor, vt ſis etiam reformator, propitiare populis adoptiuis: ꝛ nouo teſtamento ſobolem nouę prolis aſcribe, vt filij promiſſionis, quod non potuerunt aſſequi per naturam, gaudeant recepiſſe per gratiam. Per Chriſtum dominum. ℟. Amen. Exorciſmus ſalis.
Exorcizo te creatura ſalis in nomine Dei Pa✠tris omnipotentis, ꝛ in charitate Domini noſtri Jeſu ✠ Chriſti: ꝛ in virtute Spiritus ✠ ſancti. Exorcizo te per Deum vi ✠ uum, per Deum ve✠rum, ꝛ per Deum ſan ✠ ctum: per Deum ✠ qui te ad tutelā humani generis procreauit, ꝛ populo venienti ad credulitatem per ſeruos ſuos conſecrari præcepit: vt in nomine ſanctę Trinitatis efficiaris ſalutare ſacramentum ad effugandum inimicum. Proinde rogamus te Domine Deus noſter: vt hanc creaturam ſalis tu Domine ſanctificando ſan✠ctifices, ꝛ benedicendo bene✠dicas: vt fiat omnibus accipientibus perfecta medicina permanens in viſceribus eorum. In nomine eiuſdem Domini noſtri Jeſu Chriſti. Qui venturus eſt iudicare viuos ꝛ mortuos, ꝛ ſeculum per ignem. ℟. Amen.
Hic Sacerdos mittat ſal in ore infantis ter dicens. N. Accipe ſal ſapientię, quod propitiatus ſit tibi dominus in vitam æternam. ℟. Amen. Oratio poſt datum ſal. Oremus. Oratio.
Deus patrum noſtrorum, Deus vniuerſę conditor veritatis, te ſupplices exoramus, vt hunc famulum tuum N. reſpicere digneris propitius: ꝛ hoc primum pabulum ſalis guſtantem non diutius eſurire permittas: quo minus cibo repleatur cęleſti: quatenus ſit ſemper diuino ſpū feruens, ſpe gaudens: tuo ſemper nomini ſeruiens: ꝛ perduc eum ad nouę regenerationis lauacrum: vt cum fidelibus tuis promiſſionum tuarum æterna præmia cōſequi mereat. Per Chriſ. Supradictę orationes dicūtur tam ſuper maſculos, quam ſuper feminas. Sequentes vero dicuntur ſuper maſculum tantum. Oremus. Oratio.
Deus

Deus Abrahā, deus Iſaac, deus Jacob, Deus, q Moyſi famulo tuo in mōte Sinai apparuiſti, ꝛ filios Iſrael de terra Aegypti eduxiſti, deputās eis Angelū pietatis tuę, q cuſtodiret eos die ac nocte, te ꝙs dñe: emittere digneris ſanctū Angelū tuū de cęlis: q ſimiliter cuſtodiat ꝛ hunc famulū tuum N. ꝛ perducat eū ad gr̄az baptiſmi tui. Per Xp̄m dñz. ℟. Amē. Sup maſculū.
Ergo maledicte diabole recognoſce ſnīaz tuam: ꝛ da honorem deo ✠ vīuo ꝛ vero: da honorē Jeſu ✠ Xp̄o filio eius, ꝛ ſpū ✠ ſcō: ꝛ recede ab hoc famulo dei N. q iſtum ſibi deus ꝛ dñz nr̄ Jeſ⁹ Xp̄z ad ſuā ſcāz gr̄az ꝛ bñ ✠ dictionē, fōtēq; baptiſmatis donū ſuę gr̄ę vocare dignat⁹ eſt, ꝛ hoc ſignū ✠ ſcē Crucis, qđ nos fr̄oti ei⁹ dam⁹, tu maledicte diabole nunq̄ audeas violar̄. Per eū, q vēturus ē. ℟. Amē. Sup maſculū. Orem⁹. Oī.
Deus, immortale p̄ſidium oīz poſtulātiū, liberatio ſupplicū: pax rogātiū: vita credentiū: reſurrectio mortuorum, te inuoco dñe ſup hūc famulum tuū N. q baptiſmi tui donum petens, ęternā ꝺſeq; gr̄az ſpūali gn̄atione deſiderat: accipe eū dñe, q dignat⁹ es dicere: Petite, ꝛ accipietis, q̄rite ꝛ inuenietis, pulſate ꝛ apiet vobis: petēti itaq; p̄miū porrige: ꝛ ianuā pande pulſāti: vt æternam cęleſtis lauacri bñdictionē cōſecutus, promiſſa tui muneris regna percipiat. Qui viuis ꝛ regn. ℟. Amē. Ergo maledicte diabole recognoſce ſent. vt ſupra. Super maſculum.
Exorcizo te immunde ſpiritus in nomine pa✠tris, ꝛ fi✠lij, ꝛ ſpūs ✠ ſancti: vt exeas ꝛ recedas ab hoc famulo Dei N. Ipſe enī imperat tibi maledicte dānate atq; damnande, qui pedibus ſuis ſuper mare ambulauit, ꝛ Petro mergenti dexterā porrexit. Qui cum patre ꝛ Spiritu ſancto viuit ꝛ regnat in ſecula ſeculorum. Amē. Ergo maledicte diabole. vt ſupra. Sequentes oꝛones dicende ſunt ſup feminam tātuz. Oremus. Oratio.
Deus cęli: Deus terrę: Deus Angelorū: Deus Archāgelorum: deus Prophetarū: deus Patriarcharū: deus Apl̄orum: Deus Martyrū: Deus Cōfeſſor̄: Deus Virginū: Deus Omnium bene viuentiū: Deus cui oīs lingua cōfitet: ꝛ oē genu flectitur, cęleſtium, terreſtrium, ꝛ infernorum: te inuoco dñe ſuper hanc famulā tuam N. vt perducere eam digneris ad gratiam baptiſmi tui. Per Chriſtum dominum noſtrum. ℟. Amen.
Ergo maledicte diabole recognoſce ſententiam tuam: ꝛ da bo-

da honorē Deo vivo ⁊ vero: ⁊ da honorez Jesu Chꝛo filio ejus, ⁊ Spū scō: ⁊ recede ab hac famula dei N. qꝛ eam deus ⁊ dñs nr Jesus Xps ad suā scāz gꝛaz ⁊ bñdictionē fontēque baptismatis dono suę gꝛę vocare dignatꝰ est: ⁊ hoc signū sanctę ✠ crucis, qđ nos fronti eius damus, tu maledicte diabole nunq̄ audeas violare. Per eum qui venturus est iudicare vivos ⁊ mortuos, ⁊ seculū p ignē. ℟. Amē. Super femina tantuz Oremus. Dño. Deus Abrahā: Deus Jsaac: Deus Jacob: Deus qui tribus Jsrael de ęgyptiaca seruitute liberasti: ⁊ per Moysen famulum tuum de custodia mandatoꝛū tuoꝛuz in deserto monuisti: ⁊ Susannā de falso crīe liberasti, te supplices exoꝛamus, vt liberes hanc famulam tuam N. ⁊ perducere eam digneris ad gꝛam baptismi tui. Per Chꝛistum dñm nrm. ℟. Amen. Ergo maledicte diabole. vt supza. Super feminam. Exoꝛcismus. Exoꝛcizo te immunde spūs per pa ✠ trem, ⁊ fi ✠ lium: ⁊ spiritum ✠ scūm: vt exeas, ⁊ recedas ab hac famula Dei N. Ipse enim imperat tibi maledicte diabole damnate, qui cęco nato oculos aperuit, ⁊ quatriduanum Lazarum de monumento suscitauit. Qui venturus est iudicare ⁊c. Ergo maledicte diabole ⁊c. vt supza. Super masculum ⁊ fęminam Oremus. Oratio. Aeterna ac mitissimam pietatē tuam, deprecoꝛ dñe sancte, pater omnipotēs, ęterne Deus, luminis authoꝛ ⁊ veritatis, super hunc famulum tuum N. vt digneris eum illuminare lumine intelligentię tuę: mūda eum ⁊ scīfica, da ei sciaz veram: vt dignus efficiat accedere ad gꝛaz baptismi tui: teneat firmam spē, cōsiliū rectū, doctrinā sanctā: vt aptꝰ sit ad pcipiendam baptismi gꝛam. Per Chꝛm dñm nrm. ℟. Amen. Super vtrūque. Audi maledicte satana adiuratus per nomen ęterni Dei ⁊ salnatoꝛis nri Jesu Chꝛisti filij eius, cum tua victus inuidia tremens gemensque discede: nihil sit tibi cōe cum seruo dei N. iaz cęlestia cogitante, renunciaturo tibi ⁊ seculo tuo, ⁊ beatę immortalitati victuro: da igit̄ honorem adnenienti spūi scō, qui ex summa cęli arce descendens, pturbatis fraudibus tuis, diuino fonte purgatum pectus, idest scīficatū Deo tēplum ⁊ habitaculū pficiat: ⁊ ab oibus penitus noxijs pteritoꝛū criminū liberatus seruus dei gꝛas perēni deo referat semp: ⁊ bñdicat nomen eius in scla scioꝛū. Amē. Hic sacerdos tāgat caput infantis, ⁊ dicat.

Nec

Nec te lateat satana, imminere tibi pęnaz, imminere tibi tormenta, imminere tibi diē iudicij, diem que supplicij sempiterni: diem qui venturus est velut clibanus ardens: in quo tibi atq̄ vniuersis angelis tuis ęternus superueniet interitus. Proinde damnate atque dānande, da honorem Deo ✠ vivo ⁊ vero, da honorem Jesu ✠ Chꝛo filio eius, ⁊ Spū ✠ sancto: in cuius noīe atq̄ virtute ego pcipio tibi quicunq̄ es spūs immunde, vt exeas ⁊ recedas ab hoc famulo Dei, N. quē hodie Deus ⁊ dñs nr Jesus Chꝛistus ad suam sanctaz gratiam ⁊ benedictionem, fontemq̄ baptismatis dono suę gꝛę vocare dignatus est: vt fiat ei tēplum p aquam regenerationis in remissionem omnū peccatoꝛum. In nomine eiusdez dñi nri Jesu Chꝛisti, qui venturus est iudicare vivos ⁊ mortuos ⁊ seculum per ignem. Postmodū sacerdos legat Euangelū sequens. Dñs vobiscū. ℟. Et cum spiritu tuo. Sequētia sci Euāgelij sm Matthęum. In illo tpe: oblati sunt parvuli ad Jesum, vt manus eis imponeret ⁊ oꝛaret. Discipuli autē increpabant eos. Jesus autem ait eis: Sinite parvulos, ⁊ nolite prohibere eos ad me venire: talium est enim regnum cęloꝛum. Et cum imposuisset illis manꝰ, abijt inde. Deinde sacerdos introducat eū in Eccl'am dicendo. Ingressusq̄ Ecclesiam Dei, euasisse te laqueos mortis lętus agnosce: boꝛresce idola: respue simulacra: cole Deum patrē omnipotentem, ⁊ Jesum Chꝛistum filium eius, cum Spiritu sancto: Qui vivit ⁊ regnat in secula seculoꝛum. ℟. Amen. Postquam pervenerit Sacerdos ad medium Ecclesię ponat infantem in pavimento, ⁊ dicto a sacerdote, ⁊ compatre. Pater noster, ⁊ Credo in Deū. eleuant puerum: ⁊ sacerdos cum sputo suo tangat aures ⁊ nares infantis, dicens. Ephpheta, qđ est adaperire aures ⁊ nares in odoꝛem suauitatis. Tu autem effugare diabole, appꝛopinquabit enim iudicium Dei. Tunc sacerdos interroget tenentē puerum de noīe eius, ⁊ postea dicat N. Abꝛenūcias satanę? Patrinus ℟. Abꝛenūcio. Sacerdos. Et oibus operibus eius? ℟. Abꝛenuncio. Sacerdos. Et omnibus pompis eius? ℟. Abꝛenūcio. Sacerdos pollicem in oleo sancto intingens vngat pectus infantis ⁊ scapulas, faciēs signū Crucis cum pollice: ⁊ dicat ad eū. Et ego te linio oleo salutis pectus ⁊ scapulas in Chꝛo Jesu domino nro: vt ba-

vt habeas vitam eternam, & viuas in secula seculorum. Amen.
Et veniens super fontem sacerdos interroget nomen pueri dicens. Quo nõie vocaris? Et rñso tali, scz Petrus, vel Maria: Iterũ interroget sacerdos. N. credis in Deũ pẽz oĩpotentem creatorẽ cęli & terrę? Patrinus ℟. Credo. Et sacerdos. Credis & in Jesum Chm filium eius vnicũ, dñm nrm, natum & passum? ℟. Credo. Et sacerdos. Credis & in Spũm sanctum: sanctam ecclesiã catholicã: sanctorũ cõionẽ: remissionẽ peccatorũ: carnis resurrectionẽ: & vitã eternam? ℟. Credo. Deinde sacerdos iterũ interroget nomẽ pueri, & dicat. Petre, vel Maria vis baptizari? ℟. Volo. Tũc sacerdos accipiat puerũ diligenter & baptizet cũ sub trina immersione, sanctissimã Trinitatẽ semel invocans, vel effundendo aquã super caput pueri ſm consuetudinem loci illius, invocato prius nõie pueri, dicendo. Petre, vel Maria, ego te baptizo in nõie pa ✠ tris: & semel immergat: & fi ✠ lij, & secundo immergat, & ſpũs ✠ sci. Amẽ & tertio immergat. Et cũ surrexerit de fonte sacerdos faciat signũ Crucis de chrismate in vertice, eius dicens hãc oẽm. Oremus. Oẽ.

Deus oĩpotens, pater domini nostri Jesu Christi, qui te regenerauit ex aqua & Spiritu sancto: quique dedit tibi remissionem omnium peccatorũ, ipse te liniat chrisma ✠ te in salutis in Christo Jesu domino nostro, vt habeas vitam eternam, & viuas in secula seculorum. Amen. Deinde Sacerdos ponat luxeum super caput pueri, dicens.

Accipe vestẽ candidã, sanctã & immaculatã, quam perferas ante tribunal dñi nri Jesu Christi: vt habeas vitã eternaz, & viuas in secula seculorum. Amen. Deinde Sacerdos det candelam accensam in dextera manu pueri, siue Patrini, dicens.

Accipe lampadem ardentem, irreprehensibilem: custodi baptismum tuum, serua Dei mandata: vt cũ dominus venerit ad nuptias, possis occurrere ei vna cum omnibus sanctis in aula celesti, habeasque vitam eternam, & viuas in secula seculorum. Amen. Vade in pace, & dominus sit tecum. Amen.

Hæc omnia potius ſatisfactione præscriptis baptizandi ordo hic positus est, qđ & secundus S. Romanæ Ecclesiã sit institutus. In libro nouo quo vtũtur summi Pontifices in diuinis secundum S. Romanæ Ecclesiæ vsum, sequentẽ modũ legimus.

Ordo

ORDO AD CATHECVMENVM FACIENDVM:

Et baptizandum puerum masculum: qui in libris S. Romanæ Ecclesiæ legitur: & quo vtuntur summi Pontifices: & in Ecclesijs Venetiarum obseruatur. Cap. 10.

Cum venerit infans ad ianuã Ecclesiæ interroga nomen eius, & dic hęc verba. Si quis cathecumenus est, secedat. Si quis cathecumenus est, Judęus, vel hęreticus: secedat. Si quis cathecumenus est, Sabellianus, vel hęreticus, aut Judęus: secedat. Interroga nomen, & dic. Joannes vel N. quid desideras? Ridicat. Fidem. Interroga. Fides quid tibi pręstat? ℟. Vitam eternam. Interroga. Quis tibi daturus est eam? ℟. Deus pater & dñs Jesus Christus cũ sancto Spiritu. Deinde insuffla in faciẽ eius ter in modũ crucis: & dic. Exorcismus.

Impero tibi immunde Spũs in nomine pa ✠ tris, & fi ✠ lij, & Spũs ✠ sancti, vt exeas & recedas ab hoc plasmate Dei. Interroga quod nomen vult imponere ei: & annuncies nomen, & dicas. Famule Dei N. quid vis fieri? Respondeat. Christianus. Interroga. Abrenuncias satanæ? ℟. Abrenuncio. Interroga. Et omnibus operibus eius. ℟. Abrenuncio. Interroga. Et omnibus pompis eius? ℟. Abrenuncio. Et postea dicat sacerdos hęc verba. Et iste sit felix, i nomine pa ✠ tris, & fi ✠ lij, & spiritus ✠ sancti. Amen. Deinde dicat ps. Deus in adiutorium meũ intende: Dñe ad adiuuandum me festina. Confundãtur & reuereant: qui quærunt animã meam. Auertantur retrorsum & erubescant: qui volunt mihi mala. Auertantur statim erubescentes: qui dicunt mihi, Euge, euge. Exultent & lętentur in te oẽs, qui q̃runt te: & dicant semper, magnificet Dñs, qui diligunt salutare tuum. Ego vero egenus & pauper sum: Deus adiuua me. Adiutor meus, & liberator meus es tu: dñe ne moreris. Gloria patri, & filio, & Spiri. Sicut erat in princip.

Kyrie

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Dñs vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus Oratio, Catechismus.

DEus noster, qui nos ad imaginem suam plasmare dignatus est, sic ait per Moysen famulū suum: Non auguraueris: non mechaberis: non falsum testimoniū dixeris: honorem habebis patri & matri tuę: diliges proximū tuum sicut teipsum: & qđ tibi nō vis fieri, alijs ne feceris: ista sunt pręcepta Dei, quę gentilem populum ad ecclesiam Dei venientem vnūquemqz oportet obseruare. Per Christum dominū nostrum. ℟. Amen.

FAmule Dei N. accipe signū cru ✠ cis, tam in fronte, quam in cor ✠ de: sume fidem cęlestem: talis esto moribus, vt tēplum Dei esse iam possis: ingressusqz ecclesiā dei, cuasisse te laqueum mortis lętus agnoscas: horrescas idola: respuas simulacra, colas Deum patrem omnipotentem, & Jesum Christum filium eius, qui viuit & regnat in secula seculorum. ℟. Amen.

DEprecor te dñe sancte, pater omnipotens, ęterne Deus, vt huic famulo tuo, qui seculi huius nocte vagat incertus & dubius, viam veritatis & agnitionis tuę. iubeas demōstrari: quatenus reseratis oculis cordis sui, te vnū deū patrē in filio, & Filiū in patre recognoscat cuz sctō Spū: atqz huius confessionis fructū & hic & in futuro seculo percipere mereatur. Per eūdem Chm Dominum nrm. ℟. Amen. Sequitur exorcismus.

EXorcizo te omnis spiritus immunde in nomine Dei ✠ patris omnipotētis: & in noie Jesu Chri ✠ sti filij eius domini, & iudicis nostri: vt discedas ab hoc plasmate dei: quem Dñs noster ad templuz sanctū suū vocare dignatus est: vt fiat templum Dei viui: & Spiritus sanctus habitet in eo, in nomine Dei Pa✠tris oipotētis, & in noie Jesu Chri ✠ sti & filij eius, & Spū✠ sancti, qui filius vēturus est in maiestate patris iudicare viuos & mortuos, & seculum per ignem. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

DEus, qui perdita reparas, & reparata conseruas: Deus, qui proprio gentilitatis crimine cuaso, & serpentis charactere deleto, signari hominem nominis tui titulo pręcepisti: suscipe, quęsumus, hunc famulum tuū: atque cuz inter plebis tuę numerum commisce. Per Christum dñm nostruz. Oremus. Oratio.

DOmine deus, cęli & terrę, maris & oium clemētorum creator, qui aspectu tuo illuminas vniuersaz faciem terrę, illumina

mina vultū tuū super hunc famulū tuū N. catheecumenū: quem hodierna die ad tēplū sctū tuum vocare dignatus es: infunde in eū scientiā pietatis tuę. accipe hūc dñe, & aperi ei ianuā iustitię tuę, & da illi misericordiā tuā: pietatisqz munꝰ largire, & per lauacruz regenerationis tuę pduc eū ad gratiaz spūalē: vt nobiscū pariter tibi deo pri oipotenti laudes & gratias referat. Induc eum dñe in viam veritatis, doce eum iustificationes tuas. Per dñm nostrum Jesum Chm filium tuum, qui tecum viu. ℟. Amen.

Cum signat cum cum pollice dicens.

In fronte. Signo tibi frontem ✠ vt suscipias crucē Dñi.
In auribus. Signo tibi aures ✠ vt audias diuina pręcepta.
In oculis. Signo tibi oculos ✠ vt videas claritatem Dei.
In naribus. Signo tibi nares ✠ vt odorē suauitatis sentias.
In ore. Signo tibi os ✠ vt loquaris verba vitę.
In pectore. Signo tibi pectus ✠ vt credas in Deum.
In scapulis. Signo tibi scapłas ✠ vt suscipias iugū fui eius.
In toto corpe Signo te totum in nomine Pa ✠ tris, & Fi ✠ lij, & Spiritus ✠ sancti, vt habes vitam ęternam: & vivas in secula seculorum. Amen. Oremus. Oratio.

OMnipotens sempiterne Deus pr dñi nri Jesu Chri respicere digneris sup hunc famulū tuū N. quem ad rudimenta fidei vocare dignatus es: oēm cęcitatē cordis ab eo expelle: disrūpe oēs laqueos satanę, qbus fuerat alligatus. Aperi ei dñe ianuā pietatis tuę, vt sale sapię imbutus, oiuz cupiditatū fętoribus careat: & suauē odorē pceptoꝝ tuoꝝ lętꝰ in Ecclia tua sentiat: & pficiat de die in diē: vt idoneus efficiatur accedere ad gram baptismi tui percepta medicina. Per eundē dñm nrm Jesuz Xpm, qui tecum viuit & regnat in vnit. ℟. Amen. Exorcismus laus.

EXorcizo te creatura salis in noie Dei Pa ✠ triz omnipotētis: & in charitate domini nostri Jesu ✠ Christi, & in virtute spiritus ✠ sancti. Exorcizo te per Deum ✠ viuum, per Deū ✠ verum: per deum ✠ sanctū: qui te ad tutelam humani generis procreauit: & populo veniente ad credulitatē p seruos suos cōsecrari pręcepit. Proinde rogamus te dñe Deus noster, vt hęc creatura salis in nomine sanctę Trinitatis efficiatur salutare sacramentū ad effugandum inimicum: quod tu domine sanctificando sci ✠ fices, benedicendo bene ✠ dicas: vt fiat omni-

bus accipientibus pfecta medicina, permanens in visceribus eorum, in nomine domini nostri Jesu Christi: qui venturus est iudicare vivos ꝛ mortuos, ꝛ seculum per ignem. ℟. Amen.
Postea accipe sal digito cuꝫ tua saliua: ꝛ pone in ore infantis: ꝛ dic. Famule dei N. accipe sal sapientię, qui propitiatio sit tibi in vitam eternam. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

DEus patr m nr̃orum, vniuersę conditor veritatis, te supplices exoramus, vt hunc famulum tuum respicere digneris propitius: ꝛ hoc primum pabulum salis gustantez, non diutius esurire permittas, quominus cibo reficiatur cęlesti: quatenus sit Deo semp Spiritu feruens, spe gaudens, tuo semper nomi seruiens: perduc euꝫ dñe ad nouę regenerationis lauacruꝫ: vt cuꝫ fidelibus tuis promissionum tuaruꝫ eterna premia ꝙsequi mereatur. Per Xpm dñm nr̃m. ℟. Amen. Interroget sacerdos nomẽ infantis, ꝛ dicat Famule dei N. ingredere in templum Dei vivi: vt habeas partem in prima resurrectione cuꝫ Sanctis ꝛ electis Dei. Et introducat eum in ecclesiam dato capite stolę eum baculãto: ꝛ sic procedendo dicat hanc oronez. Oremus. Oratio.

PRaeces nr̃as, quęsumus dñe, clementer exaudi: ꝛ hunc electum tuum crucis dñicę cuius eũ impressione signa ✠ mo, virtute custodi: vt agnitionis tuę rudimenta seruando, p custodiã mandatorum tuorum ad regenerationis gloriã puenire mereatur. Per Chm dñm nostrum. ℟. Amen. Finita oratione ponatur infans in pauimẽto ecclesię: ꝛ dicat Oremus. Oratio.

DEus, q humani generis ita es cõditor, vt sis etiam reformator: propitiare famulo tuo N. a doctuo p gratiam tuam: ꝛ noui testamẽti sobolẽ nouę proli ascribe: vt filij promissionis, quod non potuerunt assequi per naturaz, gaudeant se accepisse p gratiam. Per Xpm dñm no. ℟. Amen. His ita finitis Patrinus, vel matrina tenens infantẽ ster genuflexus, ꝛ dicat presbyter, Ora electe, flecte genua ꝛ dic, Pater noster. Leua, comple orationem tuã: ꝛ signa eum: ꝛ accede ad benedictionem. Tunc patrinus, dicat totũ. Pater noster deinde surgens infantem signo cru ✠ cis signet. Et sacerdos subiungat dicẽs. Oremus. Dño.

DEus Abraham, deus Isaac, deus Jacob: deus, q Moysi famulo tuo in mõte Sinai apparuisti: ꝛ filios Israel de terra Aegypti eduxisti: deputãs eis Angelũ pietatis tuę, q custodiret

ret eos die ac nocte: te ꝙsumus dñe, ꝛ rogamus, vt mittere digneris sanctum angelum tuũ de cęlis, qui custodiat hũc famulũ tuũ, ꝛ pducat eũ ad gr̃am baptismi tui. Sequi exorcismus.

EXgo maledicte diabole recognosce sn̄iam tuã: ꝛ da honorem Deo vivo ꝛ vero: da honorẽ Jesu Christo filio eius, ꝛ Spiritui sctõ paraclito: ꝛ recede ab hoc famulo Dei: qm̃ istum Deus ꝛ dñs nr̃ Jesus Xps ad suam sanctã gr̃am, ꝛ benedictionem, fontemque baptismatis vono suę gr̃ę vocare dignat⁹ est. Et hoc signũ sanctę cru ✠ cis, quod nos in frontẽ eius damus, tu maledicte diabole nunq̃ audeas violare: sed dãnatus i eternũ maneas ab eo repulsus. Per eum q venturus est iudicare vivos ꝛ mortuos, ꝛ seculũ p ignẽ. ℟. Amen. Item dicat. Ora electe: flecte genua: ꝛ dic Pater nr̃: leua, ꝛ cõple orationem tuam: ꝛ signa illũ: ꝛ accede ad bñdictionem. Tunc patrinus, vt sup. genuflectit, ꝛ surgit, ꝛ signat infantẽ. Et sacerdos. Oremus. Dño.

DEus immortale presidium omniũ postulantium: liberatio supplicũ: pax rogantiũ: vita credentium: resurrectio mortuorum: te inuoco dñe super hunc famulum tuũ N. qui baptismi tui donũ petens, eternã cõsequi gratiã spirituali regeneratione desiderat: accipe hũc dñe, qui dignatus es dicere: Petite, ꝛ accipietis: querite, ꝛ inuenietis: pulsate, ꝛ aperiet vobis: per ẽti itaq; premiũ porrige: ꝛ ianuã pande pulsanti, vt eternã cęlestis lauacri benedictionem consecutus promissa tui muneris regna percipiat. Qui vivis ꝛ regnas in sc. ℟. Amen. Exorcismus.

AUdi maledicte satana adiuratus per nomen eterni Dei, ꝛ Saluatoris nostri filij eius: cum tua victus invidia tremens lugensq; discede: nihil tibi sit cõmune cũ seruo Dei, iam cęlestia cogitanti: renunciaturo tibi, ac seculo tuo: ꝛ beatę immortalitati victuro. Da igitur honorem aduenienti Spiritui sancto: qui ex summa cęli arce descendens, perturbatis fraudibus tuis, diuino fonte purgatũ pectus, idest sanctificatũ Deo templum, ꝛ habitaculum perficiat: ꝛ ab omnibus penitus noxis preteritorum criminum liberatus seruus Dei gratias perenni Deo referat semper: ꝛ benedicat nomen eius sanctũ in secula seculorũ. ℟. Amen. Item dicat. Ora electe: flecte genua: ꝛ dic Pater noster: Leua, ꝛ comple orationem tuam: ꝛ signa illum: accede ad benedictionẽ. Tunc patrinus, vt supra, genu-

fectit, leuat, ⁊ signat infantem. Et sacerdos dicit exorcismum:

EXorcizo te immunde spiritus in nõe patris ✠ ⁊ filij, ⁊ spũs ✠ sancti: vt exeas ⁊ recedas ab hoc famulo Dei. Ipse enim tibi imperat maledicte damnate: qui pedibus suis sup mare ambulauit: ⁊ Petro mergenti dexterã porrexit. Sequitur.

ERgo maledicte diabole recognosce sententiam tuam: ⁊ da honorem Deo viuo ⁊ vero, da honorem Jesu Christo filio eius, ⁊ Spiritui sc̃o paraclito; ⁊ recede ab hoc famulo Dei; qa istũ De⁹ ⁊ dñs nr̃ Jesus Chr̃s ad suã sanctam gr̃iam, ⁊ benedictionem, fontemqꝫ baptismatis dono suę gratię vocare dignatus est: Et hoc signũ sc̃e cru ✠ cis, qõ nos in frõte eius dam⁹, tu maledicte diabole nunq̃ audeas violare: sed dãnatus i eternũ maneas, ⁊ ab eo repulsus. Per eũ, q venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos, ⁊ seculũ p ignẽ. ℟. Amen. ℭ Incipit officiũ abrenunciationis: ⁊ catechismus. ℭ Presbyter primo ponit manũ sup infantẽ: ⁊ dicit sequentem oõnẽ. Oremus. Oratio.

AEternam ac iustissimam pietatẽ tuã deprecor dñe sancte, pater oõipotens, eterne Deus, luminis auctor, ⁊ veritatis, super hunc famulũ tuũ N. vt digneris eum illuminare lumine intelligentię tuę: munda eum: ⁊ sanctifica: da ei scientiam verã: vt dignus efficiatur accedere ad gratiam baptismi tui: teneat fidẽ firmam, spem certam, consilium rectum, doctrinam sanctam: vt aptus sit ad percipiendam gratiam tuam: Per eũ, qui tecum ⁊ cum spiritu sancto viuit ⁊ regnat in secula seculorum. ℟. Amen. Quo facto, qui tenet infantem dicat cum presbytero symbolum apostolorum, ⁊ Pater noster.

CRedo in Deũ patrem oõipotentem, creatorẽ cęli ⁊ terrę,
Et in Jesum Chr̃m filium eius vnicum, dñm nostrum,
Qui conceptus est de spiritu sancto: natus ex Maria virgine,
Passus sub pontio Pilato, crucifixus, mortuus, ⁊ sepultus,
Descendit ad inferos: tertia die resurrexit a mortuis,
Ascẽdit ad cęlos: sedet ad dexterã Dei patris oõipotentis,
Inde venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos.
Credo in Spm̃ sc̃m: ⁊ sanctã ecclesiã catholicã. Sanctorũ cõionẽ. Remissionem peccatorum. Carnis resurrectionem. Vitam eternam. Amen.

PAter nr̃, qui es in cęlis, sanctificet nomen tuum. Adueniat regnũ tuũ. Fiat voluntas tua, sicut in cęlo, ⁊ in terra. Panem

nẽ nr̃m quotidianũ da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nr̃a, sicut ⁊ nos dimittimus debitoribus nr̃is. Et ne nos inducas in tẽtationẽ. Sed libera nos a malo. Amẽ. Deinde sequat

NEc te lateat satana imminere tibi penas, (exorcismum. imminere tibi tormenta: imminere tibi diẽ iudicij, diẽque supplicij sempiterni, diem q venturus est velut clibanus ardẽs: in quo tibi atqꝫ vniuersis angelis tuis eternus superuenet interitus. Proinde dãnate atqꝫ dãnande da honorem Deo viuo ⁊ vero: da honorem Jesu Christo filio eius, ⁊ Spiritui sancto. In cuius noĩe atqꝫ virtute ego p̃cipio tibi qcunqꝫ es spũs immũde, vt exeas ⁊ recedas ab hoc famulo Dei: quẽ hodie De⁹ ⁊ dñs noster Jesus xp̃s ad suã sanctã gr̃iam, ⁊ benedictionem, fontemqꝫ baptismatis dono suę gr̃ę vocare dignatus est: vt fiat eius tẽplum p aquã regenerationis in remissionẽ oĩum petrõrũ: In nomine eiusdẽ dñi nr̃i Jesu Christi, qui vẽturus est iudicare viuos, ⁊ mortuos ⁊ seculum per ignem. ℟. Amen. Deinde sacerdos saliua oris sui tangat nares ⁊ aures eius, dicens.

EPpheta: qõ est adaperire nares ⁊ aures in odorem suauitatis. Rñdeat q tenet ifantẽ. Eppheta. Et p̃sbyter. In odorẽ suauitatis. Rñdeat q tenet infantẽ. Eppheta. Et p̃sbyter. Tu autem effugare diabole: appropinquabit enim iudicium Dei. Et rñdeat qui tenet infantẽ iterum: ⁊ dicat. Eppheta. Postea interrogat sacerdos nomẽ ifantis: ⁊ dicit. Famule dei N. abrenuncias satanę? Rñdet. Abrenuncio. Et p̃sbyter. Et omnibus operibus eius? ℟. Abrenuncio. Et p̃sbyter. Et omnibus pompis eius? ℟. Abrenuncio. Deinde sacerdos limat infantẽ oleo sancto catheczumenorum in pectorẽ ⁊ in scapulis cum pollice in modum cru ✠ cis: ⁊ dicat.

EGo te linio oleo salutis in pectore ⁊ in scapulis in nomine dñi nostri Jesu Christi in vitam eternam. Pax tibi. ℟. Et cum spiritu tuo. Et p̃sbyter. Recede immunde spiritus: ⁊ da locum Spiritui sancto. Et tenens manum sacerdos super caput infantis dicit sequentem orationem. Oremus. Oratio.

FAmulum tuum, q̃sumus dñe, ad tui baptismi gratiam recurrentem respicere ⁊ cõseruare in tuo nomine digneris, ⁊ quicquid in eo per originalis peccati transgressionem pęne obnoxium diabolus detinebat, sacri fontis indulgentia resoluatur:

Universidad de Deusto
Biblioteca

veteris hominis exuuias deponat: ꝛ nouę vitę indutus amictu resurgat. omnia nequissimi spūs ab eo venena depelle: ꝛ salutarem baptismi gratiam adimple: vt in tui muneris perceptione in ęterna vita valeat exultare. Per Chm dñz nr̄m. ℟. Amen.

His peractis accedāt ad fontes. Si fons nō est bñdictus fiant litanię, ꝛ benedictio fontis. Si vero fons est benedictus, prętermittantur litanię, ꝛ benedictio fontis: ꝛ sacerdos interroget nomen infantis. ℣. Credis in Deum patrem. vt infra.

K Yrie eleison. ℭ hriste eleison. ℭ hriste audi nos. ℭ hriste exaudi nos. ℘ ater de cęlis Deus: miserere nobis.
℟ ili redemptor mundi Deus miserere nobis.
S piritus sancte Deus miserere nobis.
S ancta Trinitas vnus Deus miserere nobis.
S ancta Maria, Ora pro nobis.
S ancta Dei genitrix ora.
S ancte Michael. ora. S ancte Gabriel. ora.
S ancte Raphael ora.
O mnes sancti Angeli ꝛ Archangeli orate.
S ancte Joannes baptista ora.
O mnes sancti Patriarchę ꝛ Prophetę orate.
S ancte Petre ora.
S ancte Paule ora.
S ancte Andrea ora. S ancte Jacobe ora.
S ancte Joannes ora.
S ancte Marce ora.
O mnes sancti Apostoli ꝛ Euangelistę orate.
S ancte Stephane ora.
S ancte Laurenti ora.
S ancte Vincenti ora.
S ancte Christophore ora. S ancte Georgi ora.
S ancte Sebastiane ora.
S ancte Blasi ora.
O mnes sancti Martyres orate.
S ancte Syluester ora. S ancte Gregori ora.
S ancte Augustine ora.
S ancte Nicolae ora.

O. mnes

O mnes sancti Pontifices ꝛ Confessores orate.
O mnes sancti Doctores orate.
S ancte benedicte ora.
S ancte Antoni ora. S ancte Dominice ora.
S ancte Francisce ora.
O mnes sancti Monachi ꝛ eremitę orate.
S ancta Maria magdalena ora.
S ancta Lucia ora.
S ancta Catherina ora.
S ancta Cecilia ora. S ancta Vrsula ora.
O mnes sanctę virgines ꝛ viduę orate.
O mnes sancti ꝛ sanctę Dei orate.
ℭ hriste audi nos. ℭ hriste exaudi nos. ℟ yrie eleison. ℭ hriste eleison. ℟ yrie eleison. ℘ ater noster. Et ne nos inducas.

E Xorcizo te creatura aquę per Deum Exorcismus aquę.
✠ viuū: per Deū ✠ verū: per Deū ✠ sanctū: per Deū totius dulcedinis creatorē: qui te in principio, verbo separauit ab arida: ꝛ in quatuor fluminibus diuidens totā terrā rigare pcepit. Aduro te per Jesum Chrīstū filiū eius vnicū dñm nostrum, vt efficiaris in eo, qui in te baptizandus est, regenerās cū Deo patre ꝛ eodē filio, ꝛ Spiritu sancto: qui i Trinitate pfecta viuit ꝛ regnat Deus p oīa secula seculorū. ℟. Amē. Oremus. Dño.

D Omine sancte Pater omnipotens, ęterne Deus, aquarū spiritualium sanctificator: te supplices deprecamur, vt ministerium humanitatis nostrę respicere digneris propitius: ꝛ sup has aquas abluendis, ꝛ viuificandis hominibus ꝑparatas angelū sanctitatis emittas: quo peccatis vitę prioris ablutis, reatuq; detersо, purum Spūi sancto habitaculū vim regenerationis procuret. Per dñm nr̄z Jesum Chm filiuz tuū. Qui tecum viuit ꝛ regnat in vnitate eiusdem Spiritus sancti Deus, Per omnia secula seculorum. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

E Xaudi nos oꝑs Deus: ꝛ in huius aquę substantia tuā misce virtutē: vt abluēdus p eā sanitatē simul ꝛ vitā mereat ęternā: p dñm nr̄m Jesum Chm filiū tuū. Qui tecū viuit ꝛ regnat in vnitate Spūs sci Deꝰ, Per oia scla sclorz. ℟. Amē. Postea

F sacerdos infundat chrisma in aquā in modū crucis, dicēs, Decundetur ꝛ sanctificetur fons iste hoc salutifero chrismate,

mate, In nomine pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spiritus ✠ sancti. Amn. Et mittat cum manu. Deinde interroget ꝓsbyter nomen infantis: ⁊ dicat. N. Credis in Deum patrē omnipotentem, creatorem cęli ⁊ terrę? ℟. Credo. Sacerdos interroget. Credis ⁊ in Jesum Christum filium eius vnicum, dñm nostrum, natum ⁊ passum? ℟. Credo. Sacerdos interroget. Credis ⁊ in spiritū sanctū: sanctā ecclesiā catholicā: sanctoꝝ cōionē: remissionē peccatorum: carnis resurrectionem: ⁊ vitam ęternā? ℟. Credo. Interroget sacerdos nomen infantis: ⁊ dicat. Famule dei N. vis baptizari? ℟. Volo. Tunc baptizet cum sacerdos in nomine sanctę Trinitatis sub trina immersione, vel, si cōsuetudinē patrię vel loci, infundat aquā sup caput eius, dicēs. Ego te baptizo in nomine pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spirit⁹ ✠ sancti. Amn. Postea facit sacerdos crucem in capite eius, in vertice de sacrō chrismate cum pollice: ⁊ dicit hanc oꝛonem. Oremus. Oꝛō.

DEus omnipotens, pater dñi nostri Jesu Christi, qui te regenerauit ex aqua ⁊ Spiritu sancto, quique dedit tibi remissionem omnium peccatorum, ipse te liniat chrismate salutis in vitam ęternam. Pax tibi. ℟. Et cum spiritu tuo.

Postea sacerdos imponit linteamē sup caput infantis: ⁊ dicat.

ACcipe vestēm candidam ⁊ immaculatā: quam perferas sine macula ante tribunal dñi nostri Jesu Christi: vt bēas vitam ęternam ⁊ viuas in secula seculoꝝ. ℟. Amen: Postea tradat candelam accensam in manu pueri, vel patrini, dicens. N. Accipe lampadem irreprehensibilem: custodi baptisimum tuum: vt cū venerit dñs ad nuptias, possis ei occurrere vna cū oīb⁹ sanctis suis in aula cęlesti: vt bēas vitā ęternā, ⁊ viuas in secula seculoꝝ. ℟. Amē. Deinde dicat ad altare Euan. S. Ioan. In principio erat. fo. 88. Postea dicat sacerdos. Vade in pace.

Ordo ad puellam catheccumenam faciendam. Cap. ii.

CUm venerit infantula ante ianuā ecclesię, interroga nomē eius: ⁊ dic hęc verba. Siquis catheccumenus est, recedat. Sigs catheccumenus est Judeus vel hęreticus, recedat. Sigs catheccumenus est Sabellianus vel hęreticus aut Judę⁹, recedat. Interroga nomē: ⁊ dic. Maria, vel N. qd desideras? Rndeat. Fidem. Sacerdos interrogat. Fides qd tibi pstat? Rndet. Vitam ęternā. Interrogat

gat sacerdos. Quis tibi daturus est eam? Respondet. Deus pater ⁊ dñs Jesus Christus cum sancto spiritu. Deinde insufflat in faciem eius ter in modum crucis, ⁊ dic. Exorcismus.

IAdpero tibi immūde spūs i noīe pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spiritus ✠ sci: vt exeas ⁊ recedas ab hoc plasmate Dei. Interroget sacerdos qō nomen volunt ei imponere, ⁊ annuncięt nomē, ⁊ dicat. Famula Dei N. qd vis fieri? Rndet. Christiana. Interroget sacerdos. Abrenūcias satanę? Respondet. Abrenuncio. Sacerdos. Et oībus operibus eius. Respondet. Abrenuncio. Sacerdos. Et oībus pōpis eius. Rndet. Abrenuncio. Postea dicat sacerdos hęc verba. Et ista sit felix in nomine pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spūs ✠ sancti. Amen. Deinde dicat sacerdos. Ps. Deus in adiutoriū meū intende. vt sup. fol. 17. Gloria pa. ⁊c. Kyrie ele. Chrīe ele. Kyrie ele. Dñs vobiscum. Oremus. Oꝛō.

DEus nr̄, q nos ad imaginē suā plasmare dignatus est, sic ait p Moysen famulū suū: nō auguraueris: nō męchaberis, nō falsum testimoniū dixeris, honorē habebis pr̄i ⁊ mr̄i tuę, ⁊ diliges primū tuū sicut teipsum, ⁊ qō tibi nō vis fieri, alijs ne feceris: ista sūt pcepta Dei, q̄ gētilē pplm ad ecclīā Dei veniētē vnūquēqꝫ oportet obseruare. Per Chīm. ℟. Amn. Sacerdos signat eā i frōte ⁊ in pectore signo ✠ Crucis dicēs.

FAmula Dei accipe signum crucis tam in fron ✠ te, q̄ in corde. ✠ sume fidē cęlestē: talis esto moꝛibus, vt tēplū Dei iam esse possis: ingressaqꝫ ecclesiā Dei, cuasisse te laqueū moꝛtis lęta agnoscas, hoꝛrescas idola: respuas simulacra: colas Deū patrē omnipotētē: ⁊ Jesum Christū filiū eius, cū Spū scō, qui viuit ⁊ regnat in secula seculoꝝ. ℟. Amen. Oremus. Oꝛō.

DEpreꝛoꝛ te domine sancte, pater oīpotēs, ęterne Deus: vt huic famulę tuę, quę seculi huius nocte vagatur incerta, ⁊ dubia, viam veritatis, ⁊ agnitionis tuę imbeas demonstrari: quatenus reseratis oculis coꝛdis sui, te vnū Deū patrem in filio, ⁊ filium in patre recognoscat cū scō spiritu, atqꝫ huius confessionis fructum ⁊ hic, ⁊ in futuro seculo pcipere mereat. Per eundē Christum dñm nr̄m. ℟. Amen. Sequitur exorcismus.

EXoꝛcizo te oīs spūs imūde in noīe Dei pa ✠ tris oīpotentis, ⁊ in noīe Jesu Chr̄i filij eius iudicis nr̄i: vt discedas ab hoc plasmate Dei, q̄ dñs nr̄ ad tēplū sanctū suū vocare dignatus

Universidad de Deusto
Biblioteca

tus est: vt fiat tẽplũ Dei viui: ⁊ Spũs scũs habitet in ea: in noĩe Dei pa ✠ tris oĩpotentis: ⁊ in noĩe Jesu ✠ Chr̃i filij eius, ⁊ Spũs ✠ sci: qui filius venturus est in maiestate pr̃is iudicare vivos ⁊ mortuos, ⁊ seculum per ignẽ. ℟. Amẽ. Oremus. Dño.

DEus, q̃ pdita reparas: ⁊ reparata cõseruas: Deus, q̃ ppr̃io gẽtilitatis crimine exaso, ⁊ serpẽtis charactere delcto, signari hoĩem noĩs tui titulo p̃cepisti: suscipe, q̃s, hãc famulã tuã: atq; eã iter plebis tuę immerũ cõmisce. p Chr̃z. Oremꝰ. Dño.

DOmine Deus cęli ⁊ terrę, maris ⁊ oĩum elemẽtorũ creator, qui aspectu tuo illuminas vniuersam faciem terrę: illumina vultũ tuum, super hãc famulã tuam N. catechumenam, quã hodierna die ad templũ sanctũ tuum vocare dignatus es: infunde in eam scientiã pietatis tuę: accipe hanc dñe: ⁊ aperi ei ianuam iustitię tuę: ⁊ da illi misericordiam tuã: pietatisque munus largire: ⁊ per lauacrum regenerationis tuę perduc eaz ad gratiam spũalem: vt nobiscum pariter tibi Deo patri oĩpotenti laudes ⁊ gratias referat. Induc eam dñe in viam veritatis: doce eam iustificationes tuas: per dñm nostrum Jesum Chr̃m filium tuum, qui tecum viuit, ⁊c. ℟. Amen. Consignat eam in fronte dicens, Signo tibi frontem ✠ vt suscipias crucẽ Dñi.
In auribus. Signo tibi aures ✠ vt audias diuina pręcepta.
In oculis. Signo tibi oculos ✠ vt videas claritatem Dei.
In naribus. Signo tibi nares ✠ vt odorẽ suauitatis sẽtias.
In ore. Signo tibi os ✠ vt loquaris verba vitę.
In pectore. Signo tibi pectus ✠ vt credas in Deum.
In scapulis. Signo tibi scapulas ✠ vt suscipias iugũ fue eiꝰ.
In toto corpe. Signo te totã i noĩe Pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spũs ✠ sci: vt habeas vitã: ⁊ vinas i scla sclorũ. Amẽ. Oremꝰ. Dño.

OMnps sempiterne Deus, pr̃ Dñi nr̃i Jesu Chr̃i, respicere dignare super hanc famulam tuam N. quã ad rudimẽta fidei vocare dignatus es: omnẽ cęcitatem cordis ab ea expelle: disrumpe oẽs laqueos Satanę, quibus fuerat alligata. Aperi ei dñe ianuã pietatis tuę: vt signo sapientię tuę imbuta omnium cupiditatum fętoribus careat: ⁊ suauem odorem p̃ceptorũ tuorum lęta in ecclesia tua sentiat: ⁊ pficiat de die in diem: vt idonea efficiat accedere ad gratiã baptismi tui, pcepta medicina: Per eũdẽ dñz nr̃m Jesum Chr̃m filiũ tuũ, Qui tecũ viuit ⁊ regnat

gnat in vnitate spiri. ℟. Amen. Oremus. Exorcismus salis.

EXorcizo te creatura salis in noĩe Dei pa ✠ triz omnipotẽtis, ⁊ in charitatẽ dñi nr̃i Jesu Xp̃i, ⁊ i virtute spũs ✠ sci. Exorcizo te p deũ ✠ viuũ: p deuz ✠ verũ: p deũ ✠ scũz: q te ad tutelam humani gñis procreauit, ⁊ pplo veniẽte ad credulitatem p seruos suos ꝓsecrari pręcepit. Proinde rogamus te domine deꝰ nr̃, vt hęc creatura salis i noĩe scẽ Trinitatis efficiat salutare sacramentũ ad effugandũ inimicum qõ tu dñe sanctificando sancti ✠ fices: ⁊ bñdicendo bñ ✠ dicas: vt fiat oĩbus accipiẽtibus pfecta medicina, pmanens in visceribus coꝛ: in noĩe dñi nr̃i Jesu Xp̃i: qui venturus est iudicare vivos ⁊ mortuos, ⁊ seculum p ignem. ℟. Amen. Postea tolle salẽ digito cum tua saliua: ⁊ pone in ore infantulę, ⁊ dic. R amula dei N. accipe sal sapientię, q̃ propitiatio sit tibi in vitam ętternam. Amẽ. Oremus. Oratio.

DEus patrũ nr̃oꝛuz, vniuersę conditoꝛ veritatis, te supplices exoramus, vt hanc famulã tuã N. respicere digneris propitius: ⁊ hoc primũ pabulũ salis gustantẽ, non diutius esurire p̃mittas: quo minus cibo repleatur cęlesti: quatenus sit deo semper spũ feruẽs, spe gaudens, tuo semp noĩ seruiẽs: pduc eaz dñe ad nouę regenerationis lauacrũ: vt cuz fidelibus tuis p̃missionuz tuaruz ętterna p̃mia ꝓsequi mereat. Per Xp̃m dñm nr̃m. Amẽ. Interroget sacerdos nomẽ infantulę: ⁊ dicat. R amula dei N. ingredere in tẽplum dei viui: vt hẽas partez in prima resurrectione cuz Scis ⁊ electis dei. Et dato capite stolę patrino, introducat eã in Ecclesiã, dicẽdo hãc oꝛonẽ. Oremus. Oratio.

PRęces nr̃as, q̃sum9 dñe, clementer exaudi: ⁊ hanc electam tuã cru ✠ cis dñicę, cuius eam impressione signa ✠ mus, virtute custodi: vt agnitionis tuę rudimenta seruando, p custodiam mãdatoꝛ tuoꝛ ad regenerationis gloꝛiã puenire mereat. Per eum. Chr̃m dñm nr̃m. ℟. Amen. Finita oratione ponatur infantula in pauimento Ecclesię, ⁊ dicatur. Oremus. Oratio.

DEus qui humani generis ita es conditoꝛ, vt sis etiam reforꝛmatoꝛ: propitiare famulę tuę N. adoptiue p gr̃iam tuam: ⁊ noui testamenti sobolẽ nouę ꝓli ascribe: vt filij promissionis, qõ non potuerũt assequi p naturã, gaudeãt, se accepisse p gr̃az, p Xp̃m dñm. ℟. Amen. His ita finitis patrinus vel matrina tenẽs infantulã stet genuflexus: ⁊ dicat sacerdos, Dza electę: flecte genua:

Universidad de Deusto
Biblioteca

nua: die Pater noster: Leua: & cõple ozonẽ tuã: & signa illam: & accede ad bñdictionẽ. Et Pũnus dicat totũ Pater nr̃. & signet puellã signo cru ✠ cis: & sacerdos dicat ozonẽ. Oremus. Ozo.

DEus celi: deus terrę: deus Angelorũ: deus Archangelorũ: deus Prophetarũ: deus Apłorum: deus Martyrum: deus Cõfessorũ: deus Virginũ: deus Omniũ bñ viuentiũ: deus, cui oĩs lingua cõfitet, & oẽ genꝰ flectit celestiũ, terrestriũ, & infernorũ: te iuoco dñe, vt hãc famulã tuã & custodire digneris & pducere ad gr̃az baptismatis. p Xp̃z do. no. ℟. Am̃. Sequit exorcismus.

ERgo maledicte diabole recognosce sniam tuam: & da honorem Deo viuo & vero: da honorem Jesu Chr̃o filio eius, & Spũ sctõ paraclito: & recede ab hac famula dei: quia istam sibi Deus & dñs noster Jesus Chr̃istus ad suam sanctam gratiam & benedictionem, fontemque baptismatis dono celesti vocare dignatus est. Et hoc signum sanctę cru ✠ cis, quod nos in frontẽ ei damus, tu maledicte diabole nunquam audeas violare: sed dãnatus in ęternũ maneas ab eo repulsus: per eum qui venturꝰ est iudicare vivos & mortuos: & seculum per ignem. ℟. Amen. Item dicat sacerdos. Ora electe: flecte genua: dic Pater nr̃. Lena: comple orationem tuam, & signa illam: & accede ad benedictionem. Patrinus dicat totum Pr̃ nr̃. & signet infantulam signo cru ✠ cis: & sacerdos dicat orationem Oremus. Oratio.

DEus Abrahã: Deus Isaac: Deus Jacob: deus, qui tribus Israel de ęgyptiaca seruitute liberasti: & p Moysen famulum tuum de custodia mandatorum tuorꝫ in deserto monuisti: & Susanna ỏ falso crimine liberasti: te suppler deprecor dñe: vt liberes hãc famulã tuã N. & pducere eã digneris ad gr̃am baptismi tui. Per Xpm dñm nr̃m. ℟. Amen. Sequitur exorcismus.

ERgo maledicte diabole recognosce sniaz tuam: & da honorẽ deo viuo & vero: da honorem Jesu Xpo filio eiꝰ, & spũi sancto paraclito: & recede ab hac famula dei: qr̃ istã sibi deus & dñs nr̃ Jesus Xps ad suã scãz gr̃az & bñdictionẽ, fontẽqz baptismatis dono celesti vocare dignatus est. Et hoc signũ scẽ cru ✠ cis: qỏ nos in frõtẽ eius damꝰ, tu maledicte diabole nunquã audeas violare: sed dãnatꝰ in ęternũ maneas ab ea repulsus. Per eũ q vẽturus est iudicare vivos & mortuos seculũ p ignẽ. ℟. Amen. Sacerdos dicat tertio. Ora electe flecte genua: dic Pater nr̃.

Leua:

Leua: cõple ozonẽ tuã: & signa illam: & accede ad bñdictionem. Et Patrinus dicat totũ Pater noster, surgat: & signet ifantulã signo cru ✠ cis: & Sacerdos sequitur exorcismũ. Exorcismus.

EXorcizo te immunde spũs per Patrem & filium & spm̃ sctm̃: vt exeas & recedas ab hac famula Dei N. Ipse tibi imperat maledicte damnate: qui ceco nato oculos aperuit: & quatriduanum Lazarũ de monumẽto suscitauit. Sequitur exorcismus.

ERgo maledicte diabole recognosce sniaz tuã: & da honorez Deo viuo & vero. da honorem Jesu Chr̃isto filio eius, & Spiritui sancto paraclito: & recede ab hac famula dei: qr̃ istã deus, & dñs noster Jesus Chr̃istꝰ ad suam sanctam gratiam & benedictionem, fontemqz baptismatis dono suę gratię vocare dignatus est: Et hoc signũ scẽ cru ✠ cis, qỏ nos in frõtẽ eius damus, tu maledicte diabole nunquã audeas violare: sed dãnatꝰ i ęternũ maneas, & ab eo repulsus. Per eũ, qui venturus est iudicare vivos & mortuos, & seculũ p ignẽ. ℟. Amen. ℂ Incipit officiũ abrenũciationis: & cathechismꝰ. ℂ Primo ponat presbyter manum sup infantem: & dicat sequentem ozonẽ. Oremus. Oratio.

AEternam ac mitissimã pietatem tuam deprecor dñe sancte, pater oipotens, ęterne Deus, luminis auctor, & veritatis, super hunc famulum tuum N. vt digneris cũ illuminare lumine intelligentię tuę munda eum: & sanctifica: da ei scientiam veram: vt dignus efficiatur accedere ad gratiam baptismi tui: teneat fidem firmam: spem certam, consilũ rectum, doctrinam sctãz: vt aptus sit ad pcipiendam gr̃az tuam: Per eum, q tecũ & cũ spũ scõ vivit & regnat i secula seculorꝫ. ℟. Amen. Quo facto, q tenet infantẽ dicat cũ sacerdote symbolum Apłorum, & Pr̃ nr̃.

ℂ Credo in deum patrem omnipotentem: creatorez cęli & terrę. Et in Jesum Chr̃m filium eius vnicum, dñm nostrum. Qui cõceptus est de Spiritu sancto: natus ex Maria virgine. Passus sub Põtio Pilato, crucifixus, mortuꝰ, & sepultꝰ. Descendit ad inferos: tertia die resurrexit a mortuis. Ascendit ad cęlos, sedet ad dexteram dei patris omnipotẽtis. Inde venturus est iudicare vivos & mortuos. Credo in Spm̃ sctũ: & sanctã Ecclesiam catholicam. Sanctorum Cõionem. Remissionem peccatorum. Carnis resurrectionem. Vitam ęternam. Amen. Pater noster. Deinde sequitur exorcismus.

Nec

NEc te lateat satana imminere tibi pœnas, imminere tibi diē iudicij, diemque supplicij sempiterni, diē q venturus est, velut clibanus ardens: in quo tibi atque vniuersis angelis tuis, æternus supueniet interitus. Proinde dānate atq; dānande da honorē Deo viuo & vero: da honorē Jesu Xpō filio ei⁹, & Spūi sctō. Jn cuius noīe atq; virtute ego pcipio tibi qcunq; es spūs immunde, vt exeas & recedas ab hac famula Dei: q̄ hodie deus & dñs nr̄ Jesus Xps ad suā sanctā gr̄az & benedictionē, fontēq; baptismatis dono suę gr̄ę vocare dignatus est, vt fiat eius templum p aquaz regenerationis in remissionem oīum peccatorū, Jn nomine eiusdē dñi nr̄i Jesu Christi, qui venturus est iudicare viuos & mortuos & seculum per ignē. ℟. Amen. Deinde salliua oris sui sacerdos tangat nares & aures infantulę: & dicat.

EPpheta, qō est adaperire nares & aures in odorem suauitatis. Rñdeat q tenet infantulā. Eppheta. Et sacerdos. Jn odorē suauitatis. Rñdeat q tenet infantulā. Eppheta. Et sacerdos. Tu aūt effugare diabole⁹ appropiquabit enim iudicium dei. Respōdeat qui tenet infantulam. Eppheta. Posta interroget sacerdos nomen infantulę: & dicat. Famula dei N. abrenuncias satanę? Respōdeat. Abrenuncio. Et sacerdos. Et omnibus operibus eius? Respōdeat. Abrenuncio. Et sacerdos. Et ommbus pompis eius? Respōdeat. Abrenuncio. Deinde sacerdos liniat infantulam de oleo sancto inter pectus & scapulas cum pollice in modum cru ✠cis, & dicat.

EGo te linio oleo salutis iter pect⁹ & inter scapulas, in nomine dñi nostri Jesu Christi, i vitā æternam. Pax tibi. ℟. Et cum spiritu tuo Et sacerdos. Recede immunde spiritus: & da locum Spiritui sancto. Et sacerdos tenens manum super caput infantulę dicat sequentem orationem. Oremus. Oratio.

FAmulaz tuaz, q̄sumus dñe, ad tui baptismi gratiam recurrētem respicere, & conseruare in tuo nomine; digneris: & quicquid in ea per originalis peccati transgressionem pœnę obnoxium diabolus detinebat, sacri fontis indulgentia resoluatur, veteris hominis exuuias deponat, & nou ę vitę inducta amictu resurgat: omnia nequissimi spūs ab ea venena depelle: & salutarez baptismi gratiam adimpleat: vt in tui muneris perceptione in æterna vita valeat exultare. Per Christum dñm nostrum.

His peractis procedant ad fontem. Sequitur benedictio fontū, si fons non est benedictus: & fiant litanię, & benedictio fontis, vt supra. fol. 21. Si vero fons est benedictus, presbyter pœtermissis litanijs & benedictione fontis interroget nomen infantule, & dicat. N. Credis in Deū pīem omnipotentem creatorez cęli & terrę? Respondet. Credo. Sacerdos. Credis & in Jesum Christum filiū eius vnicum, dñm nostrum, natum & passum? Rñdet. Credo. Sacerdos interrogat. Credis & in Spiritum sanctum: sanctā Ecclesiā catholicā sanctorū cōmunionē: remissionē peccatorū: carnis resurrectionē, & vitam æternā? Respōdet. Credo. Interrogat sacerdos nomē infantulę, & dicit. Famula Dei N. vis baptizari? Respōdet. Volo. Tunc baptizat eam sacerdos in nomine sctē Trinitatis sub trina immersione: vel infundit aquā super caput eius ter in modum patrię, vel loci dicēs. Ego te baptizo in nomine Pa ✠tris, & Fi ✠lij, & Spūs ✠ sancti. Amē. Postea facit sacerdos cruces in capite eius in vertice de sacro chrismate cum pollice, & dicit hanc orationem. Oremus. Oratio.

DEus omnipotens, pater domini nostri Jesu Christi: qui te regenerauit ex aqua & Spiritu sancto: quique dedit tibi remissionem omnium peccatorum: ipse te li neat chrismate salutis in vitam æternam. Pax tibi. ℟. Et cum spiritu tuo. Postea sacerdos ponat linteamen super caput infantis, & dicat.

ACcipe vestem candidam & immaculatam, quam perferas sine macula ante tribunal domini nostri Jesu Christi: vt habeas vitam æternam in secula seculorum. ℟. Amen. Postea tradat candelam accensam in manu pueręl vel patrini, dicens. N. Accipe lampadem irreprehensibilē: custodi baptismum tuū: vt cū venerit dñs ad nuptias, possis ei occurrere vna cū oībus sanctis suis in aula cęlesti, vt habeas vitam æternā: & vivas in secula seculorū. ℟. Amen. Deinde dicit euangelū sancti Johannis, In princip. erat, fol. 89. Postea dicat sacerdos. Vade in pace.

¶ Forma baptizandi puerum vel puellam, de cuius morte videatur ad succurrendum. Cap. 12.

SI infans grauiter infirmatur: ita quod de eius morte timetur: non fiat totus ordo prędictus: sed cum primum fuerit ad portam ecclesię sacerdos sufflet in modicum cru ✠cis, & dicat

Universidad de Deusto
Biblioteca

IMpero tibi immunde spiritus, in nomine Pa ✝ tris, & Fi ✝ lij, & Spiritus ✝ sancti, vt exeas & recedas ab hoc famulo Dei. Tunc sacerdos interroget nomen infantis, & dicat. Quid vis fieri? Respondet Christianus. Interrogat sacerdos. Abrenũcias satanę, & omnibus operibus eius, & omnibus pompis eius? Respondet. Abrenuncio. Postea faciens signum crucis in fronte, & pectore infantis, dicit. Accipe signũ crucis tã in frõte, q̃ in corde: fume fidem cęlestem: esto talis moribus: vt templum Dei esse possis. Postea sacerdos benedicat salem in hunc modum. Benedic ✝ quęsumus dñe, hanc creaturã salis tua bene ✝ dictione cęlesti i noie dñi nri Jesu Christi, & in virtute Spũs sancti, ad effugãdum inimicũ: qó tu dñe sanctificãdo sancti ✝ ficęs: benedicendo bene ✝ dicas: fiatq̃ oibus ꝓcipientibus pfecta medicina ꝑmanens in visceribus eorũ. In noie Pa ✝ tris, & Fi ✝ lij, & Spiritus ✝ sancti. Amen. Oratione completa sacerdos ponat sal benedictum in ore infantis, dicens Accipe sal sapientię, qui sit tibi propitiatio in vitam ęternã. Amẽ. Tunc introducat eum in Ecclesiã, & dicat. ℣ ẽ nr̃. & ℟ redo in Deum patrem. Postea sacerdos tãgit nares eius, & aures cum saliua sua dicẽs, Ephpheta: quod est adaperire aures & nares in odorem suauitatis. Tu autem effugare diabole, appropinquabit enim iudicium Dei. Tunc sacerdos vocato nomine eius dicat. Abrenuncias satanę, & omnibus operibus eius, & omnibus pompis eius? Respondet Abrenuncio. Tunc sacerdos intincto digito in oleo catheçumenorum facit signum crucis super pectus & scapulas pueri dicens, Ego te linio oleo salutis in Christo Jesu dño nostro. ℭ Si autem ita infirmus in mortis periculo est constitutus, q̃ prędicta seruari non possint: benedic sal, & in ore ponas: & signa puerum in fronte & pectore cum pollice: & dic. In noie Pa ✝ tris, & Fi ✝ lij, & Spiritus ✝ sancti. Amen, Et tenens manum super caput eius, dic hanc orationem.

FAmulum tuum, q̃s dñe: ad tui baptismi gratiam recurrentem respicere & conseruare in tuo nomine digneris: & quicquid in eo per originalis peccati transgressionẽ pęnę obnoxiũ diabolus detinebat, sacri fontis indulgẽtia resoluat: veteris hois exuuias deponat, & nouę vitę indutus amictũ resurgat: omnia nequissimi spũs ab eo venena depelle: & salutarem baptismi gratiam adimple:

ple: & in tui muneris ꝓceptione in ęterna vita exultare cõcede. ℣. ℭ Item alia oratio pro proximo morti. Oremus. Oratio.

MEdelam tuam deprecamur domine sancte, pater omnipotens, ęterne Deus: qui subuenis in periculis: qui tẽperas flagella, dum verberas: te ergo Dñe supplices deprecamur, vt hunc famulum eruas ab hac inualetudine: vt non prędua leat inimicus vsq̃ ad tentationem animę: sicut Job terminũ ei pone: ne inimicus de anima ista sine redẽptione baptismatis incipiat triũphare. Differ dñe exitus mortis: & spatiũ vitę extende: releua quem perducas ad gratiam baptismi tui. Per Chr̃m dominum nostrum. ℟ Amen. Postea si non habeas aquam benedictam: benedic eam ista breui benedictione ad succurrendum.

EXaudi nos oꝑs Deus: & in huius aquę sũbstantiã tuam misce virtutẽ: vt abluendus ꝓ eã, & sanitatẽ simul, & vitam mereatur ęternam. Per Christum dñm nostrum. ℟ Amen. Exorcismus.

EXorcizo te creatura aquę in nomine Dei Pa ✝ tris omnipotẽtis: & in charitate Jesu ✝ Christi filij eius: & Spiritus ✝ sancti. Exorcizo te omnis virtus aduersari: omnis incursio satanę: & omne phantasma: eradicare & effugare ab hac creatura aquę: vt fiat fons saliens in vitam ęternam: & qui ex ea baptizatus fuerit, fiat templum Dei viui: & Spiritus sanctus habitet in eo, in remissionem omnium peccatorũm. Postea pone chrisma in aqua, & dicas. Fęcundet, & sctificet iste fons oleo salutis, & salutifero chrismate. In noie Pa ✝ tris & Fi ✝ lij, & Spũs ✝ sancti Amen. Deinde sacerdos interrogato nomine pueri, dicat.

N. Credis in Deum Patrem omnipotentem, creatorem cęli & terrę? Respõdet Credo. Et sacerdos Credis & in Jesum Christum filium eius vnicum, dominum nostrum, natum, & passum? Respondet Credo. Sacerdos Credis in Spiritum sanctum: sanctam Ecclesiam catholicam: sanctorum communionem: remissionem peccatorum: carnis resurrectionem, & vitam ęternã? Respondet Credo. Et interrogat sacerdos. N. vis baptizari? Respondet Volo. Tunc sacerdos cum baptizat in nomine sanctę Trinitatis, dicens. Ego te baptizo in nomine Pa ✝ tris, & Fi ✝ lij, & Spiritus ✝ sancti. Amen. Postea facit crucem de chrũmate sacro in vertice eius: & reliqua, vt supra, scilicet, dat ei vestem candidam, & candelam cum orationibus, vt supra.

¶ Si autem puer conualuerit: debēt omnia supplerī quę omissa fuerūt. s. omnia quę baptismum precedunt, ꝛ dicta non fuerant.

¶ Si vero adeo propinquus morti fuerit: ꝙ creditur ipsum immediate obiturum: solus dicat formam baptismi videlicet. **Ego te baptizo in nomine Patris, ꝛ Filij, ꝛ Spūs sancti. Amen.** Et dicendo verba predicta effundat aquam super caput eius: ꝛ sic cum baptizet. Et si habet chrisma, cum in vertice vngat in modum crucis, ꝛ dicat orationem. **Deus omnipotens pater domini no. ꝛc.** Et postea. **Accipe vestem candidam ꝛ immaculatam. ꝛc.** Et cereum candelam, dicendo. **Accipe lampadem irreprehensibilem, ꝛc.** Postea dicat Euangelium sancti Joannis. **In principio erat verbum: ꝛ verbum erat. folio 89.**

¶ Finit Tractatus primus primę partis libri Sacerdotalis, de sacramento Baptismi.

¶ Aduerte ꝙ hic sequi deberet sacramentum Eucharistię, vel Penitentię: Sed quia regulariter primo precedit Penitentia: postea Communio: ꝛ vltimo Extrema vnctio: quę habet multa annexa. s. Commendationem animę: Officium sepulturę ꝛc. quę multum protrahuntur ad longum: visum est hic tractare primū de Matrimonio, ꝛ postea successiue de alijs sacramentis.

¶ Tractatus secundus primę partis libri Sacerdotalis, de sacramento Matrimonij.

¶ Quid sit Matrimonium: ꝛ qualiter contrahatur legitimę, ꝛ de eius institutione, ꝛ de tribus bonis Matrimonij. Cap. 1.

Matrimoniuꝫ est sacramentum ecclesię: qō sic diffinit. Matrimonium est maris ꝛ femine coniunctio, individuam vitę consuetudinem retinens. De ꝛę sumpt. cap. Illud. Quod quidem cōtrahitur solo consensu per verba de ꝛsenti: qñ vir in mulierē, ꝛ mulier in virum, accedentibus verbis ꝙsensum exprimentibus. s. Accipio te in meā, ꝛ accipio te in meū, vel eqpollētibus, cōsentiunt. De spōsa. ca. cum Locū. ꝛ c. Tua. ꝛ c. Tuas de sponsa duorū.

ꝛ 27.

ꝛ 27. q. 2. ca. Sufficit. Et S. Thom. in 4. dist. 27. q. 1. art. 2. Nō solum autem verbis, sed etiā signis Matrimonium exprimentibus, vel cōsensum in Matrimonium, vt in surdis ꝛ mutis, contrahitur Matrimonium. De sponsa. capit. Cum apud sedem.

Institutio.

¶ Institutuꝫ autem fuit in Paradiso terrestri Matrimonium ante peccatum, propter susceptionem sobolis, dicente domino: Crescite ꝛ multiplicamini. Gen. 1. ca. Institutum etiam fuit post peccatum, cā vitandę fornicationis: vt dicit Apostolus. 1. ad Corinth. 7. Propter fornicationem vnusquisque habeat vxorem suā: ꝛ vnaquęqꝫ virum suum. 32. q. 2. ca. Sicut. ꝛ capi. Quicquid.

Tēpus.

¶ Dēs autem ꝙ volūt, possunt Matrimoniuꝫ ꝛtrahere, dummodo sint ętate legitima, ꝙ est in viro, 14. annorum, ꝛ in femina. 12. vt habetur de spon. impube. ca. Impuberes, ꝛ ca. Continebat. ꝛ dummodo non sit aliqō impedimētum, quo ꝓhibeatur cōtractio Matrimonij: de quibus infra hī. Et pōt fieri Matrimonium ꝓ ꝓcuratorem, sicut fuit de Isaac, ꝛ Rebecca. Gen. c. 24. ꝛ 32. q. 2. §. cum dī.

Tria matrimonij bona.

¶ Tria autem sunt bona Mrimonij, scꝫ proles, fides, ꝛ sacramentum. Proles, vt charitatiue recipiant filios, ꝛ religiose educent. Fides, vt cum alia ꝑsona non cocant. Sacrm, vt nunqꝫ nisi ꝓ mortem separent. Qui filij sunt legitimi: c. Per venerabilem. in tex. ꝛ gl. sup ver. de tribus modis. 27. q. 2. c. Omne itaqꝫ. 32. q. 1. c. Non enim.

¶ Ex concilio Florentino ꝓdicto. Sacrm mrimonij est signū cōiunctionis Xpi ꝛ Ecclię: ꝟm Apli dicentē: Sacrꝫ hoc magnū est: Ego dico in Xpo ꝛ Eccliā. Cā efficiens mrimonij regl̄r est mutuus ꝙsensus ꝓ verba de ꝓsenti exꝑssus. Assignat autem triplex bonū mrimonij. Primū est, ꝓles suscipiēda, ꝛ educāda ad cultū Dei. Scōꝫ est fides, qꝫ vnus cōiugum alteri seruare dēt. Tertiū est idiuisibilitas Matrimonij: ꝓꝓ hoc ꝙ significat indiuisibilem cōiunctionem Xpi ꝛ ecclesię. Quāuis aūt ex cā fornicationis liceat ꝛthori separationeꝫ facere: nō ide aliud matrimoniū cōtrahere fas est, cum Matrimonij vinculū legitime contracti perpetuuꝫ sit: hęc ibi.

Non tutum esse: sciat nouum contrahere, vt sentiūt quidā moderni: quitamen scias. sibi potius permissū, nec ꝓpterea.

¶ De duplici Matrimonio, scilicet legitimo ꝛ clandestino: ꝛ de bannis publice faciendis. Cap. 2.

Matrimoniū aliud est legitimū: qō est, qñ publice ꝛ solenniter contrahitur in faciem Eccle, cum debitis cōditionibus regsitis. s. cum vxor a parentibus petit, desponsat, dotat, ꝛ a sacer-

cerdotibus benedicit. vt 33. q. 5. c. Aliter. ¶ Aliud est clandestinū, qđ fit sine prędictis solennitatibus. 30. q. 5. p totum. Cui clandestino mrimonio sacerdos cōsentiens est suspendendus. De clan. despō. ca. Cū inhibitio. qz ex eo sequunt frequentius multa mala, ꝛ scādala ꝯ plurima oriunt: ideo ab ecclesia est inhibitus. Et maxime concilio Tridentino. c. 1. Sess. 24. de refor. matrimonij. Mđ quidē clandestinū Matrimonius publice erat ratificādum. De clā. desp. ca. Mđ nobis. Quapropter prudens sacerdos dēt diligenter intendere q talia non sequant. Ūñ fm generalis cōcilij cōstitutionē, de clā. despō. ca. Cuz inhibitio. facienda sunt bāna in ecclesijs p parochū sacerdotē: anteꝯ mrimoniū cōtrahat: ꝛ indicēdum est p tres dies festivos cōtinuos i Missarū solennijs: Ut siqs sciat, inter tales psonas, q̄ inter se contrahere debēt, esse aliqđ impedimētum, infra cōpetētē terminū assignāduz debeat ipsū pducere ꝛ manifestare, in hęc vel silia verba, vz. Hę due personę N. ꝛ N. volūt ꝯtrahere Mrimoniū: siqs est q nouerit aliqđ impedimētum cē inter has psonas, qđ matrimonium inter eos impediat, illud denunciet. Et de hoc admonemus oēs primo, scđo, ꝛ tertio, ꝛ perēptorie infra talē terminuz N. Et alicubi, q sine istis bānis cōtrabūt, sunt excōicati. Et si apparuerit aliqua coniectura impedimēti alicui⁹, interdicēdū est illis ne cōtrahāt donec veritas declarek, ꝛ oppositū cōstet. Qui aūt contraxerint post phibitionē sibi factā, ꝛ impedimētum extiterit, illegitimos filios pcreabūt: ꝛ sacerdos q tales inhibitiones facere contēpserit: vel regularis q interfuerit, suspendi debent ab officio p tres annos. Et siqs malitiose falsum impedimētuz obiecerit, canonicā vltionē nō euadet: vt pz vbi supra. ¶ Sāxit Tridētina Sinodus nullum cē mrimonium, qđ ꝯtrahit aliter ꝯ pīte proprio Parocho ꝛ duobus aut tribus testibus Sess. 8. cap. 1.

¶ Vagantes vero nō vult ad mrimoniū cōtrahendū admitti, nisi prius habita de ipsis diligenti inqsitione, obtentaqz ab ordinario licentia. Sess. 8. ca. 7. ¶ Nullum etiā esse posse matrimonium inter raptorem ꝛ raptam, quandu ipsa in raptoris potestate permanserit, decernit eadem sancta Sinodus. Sess. 8. cap. 6.

¶ De impedimentis Matrimonij: que sunt. 14. cap. 3.

IMpedimenta autem Matrimonij, que Matrimonium impediunt contrahendum, ꝛ dirimunt iam contractum sunt,

12, ꝛ

12, ꝛ in his versibus continentur, videlicet.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus, disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,
Si sis affinis, si forte coire nequibis:
Hęc sociandа vetant connubia: facta retractant.

¶ Primum impedimentum est Error: quod tripliciter potest occurrere. Primuz in psona: vt si credak cōtrahi cuz Martino matrimoniuz, ꝛ contrahitur cum Petro. Et hoc nullum est. 29. q. 1. ca. His ita. Scđo modo errak in fortuna: vt siqs credit contrahere cum diuite, ꝛ contrahit cum paupere. Tertio modo in qualitate, vt si credat ꝯtrahere cuz filia regis, vel alia psona nobili: ꝛ cōtrahit cū rustica. Vel credit contrahere cum virgine: ꝛ cōtrahit cuz meretrice. Et i istis duobus vltimis talis error nō impedit matrimoniuz. ¶ Scđm impedimētuz est Cōditio: qñ qui liber est cōtrahit ignoranter cū serua: vel libera cum seruo: ꝛ tūc nullū est Matrimoniū: nisi cognita condictione de nouo cōtrahāt, vel cōsentiāt. Error tñ deterioris cōdictionis ipedit, ꝛ nō paris vel melioris: vt si seruus cōtrahit cū ancilla, quā credebat liberā: vel cum libera, ꝯ credit ancillā: De cōiu. seruo. ca. Proposuit. ꝛ 29. q. 1. §. 1. ¶ Tertium impedimentum est. Voti. Duplex est aūt votuz. s. simplex ꝛ solēne. Votum simplex ipedit Matrimoniū cōtrahēdū: sed nō dirimit cōtractū. Votuz vero solēne, qđ est p susceptionem sacri ordinis. s. subdiaconatus, vel emissionem professionis tacitę vel expresse in aliqua religione approbata, ipedit Matrimoniū cōtrahēduz: ꝛ dirimit iam contractuz. Qui cleri. vel vo. ca. Feminim⁹, ꝛ ca. consuluit. ꝛ c. insinuatione. De voto ꝛ vo. re. c. Mđ votū lib. 6. Et tales cōtrahētes sunt excōicati. De cōsan. ꝛ affi. ca. Eos q, in cle. de consang. ꝛ affi. ca. vlt. ¶ Quartuz impedimentum est Cognationis: Duę est triplex. s. carnalis, spiritualis, ꝛ legalis. Prima est cōsanguinitas: quę impedit Matrimoniū vsqz ad quartū gradū inclusiue: ꝛ tales similiter sunt excōicati si cōtrahunt: ꝛ matrimonium est nullū eū. cap. Eos qui. Si vero vnus attineat alteri in tertio vel quarto gradu, ꝛ alius in qnto, cōtrahere pñt: qz semper stādū est remotiori psonę in consanguinitate. Ex cōstitutione vero Synodi Tridētinę, ex fornicatione cōtracta affinitas in primo ꝛ scđo gradu tñ: postea contractum matrimoniū dirimit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Cognatio spūalis est ꝑpaternitas, q̄ ꝓuenit ex datione vel administratione sacroꝝ. Verbi gr̄a. Sacerdos baptizat puerum: ⁊ Martinꝰ suscipit cū de sacro fonte: vterqꝫ est ꝑ spūalis ipsius pueri: ⁊ cōpater ꝑis ⁊ mr̄is. Vñ suscipiens puerū nunq̄ poterit hīe i mr̄imoniū mr̄em eiꝰ: nec ipsam ꝑsonā, quā tenuit, si fœmina fit: nec vxor suscipiētis poterit hīe ꝑ̄z pueri, licet ipsa nō susceperit, sed vir suus, ⁊ ecōtra. Silr filij ꝑis carnalis ⁊ spūalis ꝑfit cōtrahere mr̄imoniū insimul. Silr cōpater pōt filiā cōpatris accipere: nisi sit illa, q̄ tenuit. ꝑōt ēt aliqs hīe duas cōmatres successiue i vxores, si ante mr̄imoniū effectę sunt cōmatres. Idem dicē dū est de filio vxoris habito ex priori viro, ⁊ econtra: qr mulier eū suscipiēs nō est cōmater viri sequētis: ⁊ vir suscipiens filiū alicuius de alia vxore nō est cōpater sequētis vxoris. Laicus baptizans aliquez non pōt contrahere cum matre eius. Sacra synodus Tridentina sic constituit: vt vnus tantum siue vir, siue mulier vel ad summū vnus ⁊ vna baptizatuz de baptismo suscipiant: inter quos ac baptizatum ⁊ illius patrem ⁊ matrez, necnon inter baptizantez ⁊ baptizatuz, baptizatiqz patrē ⁊ matrem tantū, spūalis cognatio contrahi tur. Et sanxit ꝓterea, vt parochus, anteq̄ ad Baptismū cōferēdū accedat, diligenter ab his, ad quos spectabit, sciscitet, quē vel quos elegerint vt baptizatuz de sacro fonte suscipiāt, ⁊ cū, vel cos tantuz ad cū suscipiēduz admittat: ⁊ in libro eorū noīa describat: doceatqz eos, quaz cognationem ꝑtraxerint: ne ignorantia vlla excusari valeant. Quod si vltra designatos baptizatum tetigerint, cognationem spūalē nullo pacto cōtrahāt. ¶ Cognatio aūt spūalis soluz contrahit per baptismum, vel cōfirmationez. Catechismus qui baptismo tanq̄ exordium est, cognationē spiritualē inducit: ⁊ licet impediat Matrimonium cōtrahēduz, non tñ dirimit cōtractuz. De cogna. spiri. cap. Catechismum. lib. 6. ¶ Cognatio legalis est adoptio alicuius in filium vel filiaz. Unde talis adoptatus: q̄diu durat adoptio, non potest accipere filiam carnalem adoptātis, sed bene post eius fractionē, quę fit per emancipationem. Adoptās non potest aliquo tempore filiā adoptatam ducere in vxorem, nec etiam post emancipationem. ff. de Ritu nup. per adop. l. Adoptiuꝰ, Item. l. qn etiam. eo. ti. ¶ Quintum impedimentū est criminis. Tria sunt crimina, q̄ impedūt Matrimonium con-

cōtrahēdum, ⁊ dirimunt ꝑtractum. s. adulterās cuz cōiugata, ⁊ machinās in mortē viri, vel ecōtra machinās in mortem vxoris effectu secuto. Secūdo, si viuente viro eius ꝓmittit adulterę eam ducere in vxorem. Tertio, si viuente legitima vxore scienter adulterā super inducit in cōiugiū. Si vero nullus istoruz casuum interuenerit, pōt eam ducere. De eo qui du. in matri. quaz pol. per adul. ca. Proposituꝫ. cap. Super hoc. ⁊ cap. sequenti. eo. ti. ¶ Sextuz impedimentuz est disparitas cultus. Unde fidelis non pōt contrahere cum iudęa vel pagana. Potest tamen contrahere spōsalia, si infidelis promittit conuerti ad fidem. Si aūt alter cōiugum ꝑuertitur ad fidem ex iudaismo vel paganismo: ⁊ alter remanet infidelis, si potest sine iniuria creatoris fieri, possunt simul habitare. Si aūt periculuz est, q̄ infidelis fidelem ad infidelitatē vel peccatuz mortale trahat: soluitur Matrimonium. Idē dicendum de lapsis in hęresim. Si iudęus contraxit cum consanguinea, cōuersus ad fidez pōt remanere cū ea: nisi in gradibus diuina lege ꝓhibitis. Paganus habens plures vxores conuersus ad fidē pōt retinere solam primam. De diuor. ca. Quāto. Leui. 18. ¶ Septimuz impedimentuz est Uiolētia, quę excludit ꝯsensum, si tñ est talis, quę cadat in ꝯstantē virum: sicut metus mortis, verberum, ⁊ seruitꝰ, ⁊ metus stupri. Et si mulier steterit cum viro p annum cū dimidio: ⁊ ꝯsenserit in carnalē copulā, nō dēt audiri: alias mr̄imoniū nō valet. ¶ Octauū impedimētū est Ordinis, qr ordines subdiaconatus ⁊ supiores impediūt Mr̄imoniuz contrahēdum, ⁊ dirimunt iā ꝑtractū ⁊ est excōicatio latę sētētię ꝓ tales. Qui cle. vel vo. c. De diacono, in fi. ⁊ ca. Ex literarū. de ꝯsan. ⁊ affi. ca. Eos q cle. ¶ Nonuz impedimētuz est Ligaminis: vnde nullus q legitime nupserit pōt viuente prima vxore aliam accipere. Et si inter eos fuerunt sponsalia de futuro, silr nō pōt cum alia de futuro contrahere sponsalia. Si autē cum alia contrahit ꝑ verba de p̄nti, vel de futuro, ⁊ sequitur copula carnalis, stabit cuz secunda: etiam si cum prima sponsalia de futuro fuissent iuramento firmata. Si alligatus est vxori, ⁊ non est secuta carnalis copula: pōt ea inuita religionem intrare: nō tñ si secuta est carnalis copula. Uxor credens maritum mortuuz, si nubat, q̄ diu est in tali credentia, excusat. Si autē primꝰ maritꝰ redierit: cuz ipso tenet redire ⁊ manet: alias adul-

tera

tera consebit. De secun. nup. c. Dñs. 27. q. 1. c. Qui desponsatam. ¶ Decimum impedimentum est publicę honestatis iustitia: q̃ est qñ aliqs aliquã mulierẽ desponsat existentẽ annorũ 7. ꝛ sup̃: qui licet eã non cognoscat carnaliter, nullus tñ de consanguinitate ipsius ꝑt eã ducere in vxorẽ: nec ipse aliam de consanguinitate ipsius. De despon. impu. c. inuenis: ꝛ c. ad audientiã. eo. ti. Sed iustitię publicę honestatis impedimẽtũ, vbi despõsalia quacũque rõne valida non erunt, Sãcta Synodus Tridẽtina prorsus tollit: vbi aũt valida fuerint primum graduꝫ (inqt) nõ excedãt. ¶ Undecimum impedimentũ est Affinitatis: qõ est qñ aliqs aliquã mulierẽ carnaliter infra claustra pudoris ꝛ cõplete cognoscit. Talis mulier efficit affinis oĩuꝫ cõsanguineoꝝ ipsius, ꝛ ipse efficitur affinis oĩuꝫ mulierũ consanguineaꝝ dictę mulieris vsque ad quartũ gradũ inclusiue. Et moriente cõsanguineo, quo cõtrahit affinitas, psona q̃ superuinit remanet affinis. De cõsan. ꝛ aff. c. Nõ super his. ¶ Duodecimum impedimentũ est Impotentia coeundi, q̃ est dupler. s. naturalis ꝛ accidentalis. Naturalis: vt frigiditas in viro: ꝛ arctatio in muliere: ꝛ defectus ętatis in puero. Accidẽtalis: vt castratio, ꝛ maleficiatio. Impotentia naturalis, alia tpalis, alia perpetua. Temporalis impedit matrimonium p̃ tps quo durat: sicut defectus ętatis in puero. Perpetua impedit contrahendum: ꝛ dirimit contractũ. Arctatio in muliere medicina remoueri debet, vel per assiduum coitus est aperienda: q̃ si non valet remoueri, nullus est matrimoniũ. De fri. ꝛ male. c. Accepisti. Si mulier arctata, ab vno cognosci nõ ꝑt, ꝛ postea ab alio cognoscatur, reddenda est primo. ¶ Accidẽtalis impotentia, siue castratio impedit. Maleficium aũt si tpale est, non impedit. Si aũt perpetuũ est: qđ cognoscitur, si per triennium continuum persistentes actui venereo nõ possunt se cognoscere: tunc impedit contrahẽdum, ꝛ dirimit contractum. Et hęc impedimẽta intelliguntur esse, si pręcesserit matrimonium. ¶ Alia duo impedimenta sunt, quę impediunt matrimonium contrahendum: sed non dirimunt contractum, scilicet impedimentum feriarum. s. ab Aduentu Dñi nr̃i Jesu Christi, vsq; in diẽ Epiphanię, ꝛ a feria quarta Cinerũ vsque in octauam paschatis inclusiue: nam in alijs temporibus nuptias celebrare Sancta Synodus Tridentina permittit.)

tit.) Quibus temporibus licet possit cõtrahi matrimonium per verba de prȩsenti ꝛ semper ꝛ omni tpe, etiam quadragesimali: non licet tamen traducere vxorem, vel solennizare nuptias, vel eam carnaliter cognoscere. Et contrafacientes peccarent mortaliter. ¶ Aliud impedimentum est interdictum ecclesię. qñ. s. ab ecclesia ex causa rationabili interdicitur alicui cõtrahere matrimonium cum aliqua. Et ista duo vltima impediunt matrimonium contrahendum, sed non dirimunt contractum. De clan. despon. c. Cum inhibitio. vnde vers.

Ecclesię vetitum, necnon tempus feriarum.
Impediunt fieri: permittunt facta teneri.

¶ Hęc impedimenta strictim ꝛ breuissime in substantia hic posita sunt, quantum fieri potuit. Sed qui ea diffusius videre, ꝛ intelligere voluerit, legat Summam confessorum Pisanam, Angelicam, Siluestrinam, Tabienam, ꝛ Rosellã, ꝛ alias summas casuum conscientię.

¶ De exhortatione ꝛ admonitione facienda sponso ꝛ sponsę per sacerdotem: ꝛ de forma contrahendi matrimonium, ꝛ eius benedictione. Cap. 4.

Instante aũt nuptiarum celebratione, faciẽdę sunt orationes, ꝛ maxime i Missa: ꝛ ẽ dicẽda Missa de Spũ sctõ cũ oratione de beata Virgine, ꝛ alia oratione: q̃ incipit: Deus per quem mulier ũgit̃ viro ꝛc. vt i Missali: ꝛ hortãdi sunt sponsus ꝛ sponsa ad sacramẽtale confessionẽ: ꝛ i ea sũt instruendi qualiter in matrimonio viuere debeant: ꝛ ꝙ cum oĩ honestate actum coniugij exerceant: considerantes ꝙ inter eos est sacramẽtum sanctę matris ecclę: quod est honeste exercẽdũ: iuxta dictũ beati Pauli apli primę ad Thessalonic. c. 4. Unusquisque vestrum sciat vas suum possidere in sanctificatione, ꝛ honore, non in passione desiderij, sicut gentes quę ignorant Deum: quoniam Deus non vocauit vos in immunditiam, sed in sanctificationem. Hoc autem fiet, si in actu matrimonij procedẽt nõ sicut equus ꝛ mul⁹, sed sicut

persone

Universidad de Deusto
Biblioteca

psonę Deum timentes, ꝛ sacrm mrimonij honorãtes, vz, nõ ex ardore libidinis, sz cã plis suscipiendę, debiti reddendi consorti, sicut tenenť: nec tali actu ꝙiugij vtanť mõ idebito, ẽt in vase cõsueto, ꝛ tactibus imundis, vt pluries actum ipsuz exercere possint, vel vt habeant maiorẽ delectationẽ: nec vtanť calidis cibarijs ꝛ potibus, vt plꝰ ad hoc tẽtenť: nec vir abutatur vxore extra vas debitum: qꝛ i oĩbꝰ supradictis peccarẽt. Jtẽ ꝙ tpe menstruj nõ ꝙueniãt, qꝛ ẽt mortale. Jtẽ ꝙ conenť honorare magnas festiuitates, ꝛ p Dei honore nõ vti ꝙiugio, ꝛ sillr i diebus ieiuniorum, ꝛ pcessionum, ꝛ p triduũ ante, ꝛ p triduum post sumptionẽ sacrę cõionis. Si igit̃ honeste Matrimoniũ exercuerint, Deus illis bona dabit: ꝛ psperabuntur: ꝛ bonos filios generabunt: ꝛ diu viuẽt cum lętitia insimul: ꝛ vitã ęternã eis ꝙcedet dñs Deus nr̃. Jtaqꝫ sacerdos ó talibꝰ cos sapienter ꝛ discrete moneat, vt Deũ timere discãt: ꝛ cum pace ꝛ fidelitate alter alteri amorem ꝛ fidẽ seruet. Bonũ etiã esset, si ante nuptiarũ ꝙtractionem sacrm Eucharistię sumerent: vt muniti tali viatico cum maiori gratia sacrm ipsuz ꝙtraherent: qꝛ (sm Doctores) si alter eoꝝ, vel ambo essẽt in peccato mortali ꝙtrahẽdo mrimoniũ mortaliꝫ peccarẽt. Assignata die, qua Mrimoniũ ꝙtrahẽdũ est p verba de presenti, venientes ad ecclesiã spõsus ꝛ sponsa, qui sunt materia huius sacrj, ꝛ se sacerdoti psentantes, ei iuramentũ pstent, sm consuetudinem quarundã Ecclesiarum, de ꝙtrahendo matrimonium sm ritum sanctę Romanę Ecclesię. Oportet aũt ꝙ sponsus etatem 14. annorum: ꝛ spõsa. 12. excedãt si consensus valere debet: alias nihil fit, nec est matrimoniũ. Prestito iuramẽto sacerdos indutꝰ suppelliceo cum stola interroget vtrunque in hunc modum. Ego ex parte Dei, ꝛ p iuramentum qđ feciſtis, mando vobis, quatenꝰ mihi dicatis, si habetis aliqđ impedimẽtum canonicum, qđ possit ipedire vos ab hoc Matrimonio legitime cõtrahendo, vz: si estis consanguinei, vel affines vsqꝫ ad quartum gradum inclusiue: ꝛ si aliqs vestrũ cuz aliqua psona contraxerit p verba de pñti. Si habetis votum religionẽ itrãdi, vel votuz castitatis, vel alia impedimenta canonica vt supra. Quibus sigillatim respondentibus, ꝙ nõ: sacerdos pnunciet verba, quę sunt forma huiꝰ sacramẽti cum cõsensu vtriusqꝫ: de quo ꝙsensu specialiter eos moneat, ꝙ si desit, nihil oĩno agit̃: ꝛ dicat sponso.

Dñe

Dñe M. placet vobis accipere dñam M. in vestrã legitimã sponsam p verba de pñti: sicut pcipit scã Romana ꝛ Apostolica Ecclesia: Quo dicente Placet dñe, Sacerdos dicit sponsę Dña M. placet vobis accipere dñm M. in vestruz legitimũ sponsum p verba de pñti: sicut pcipit sacrosctã Romana ꝛ Aplica Ecclesia: Et illa dicente Dñe placet mihi, Sacerdos ponat manũ dexterã spõsi sup dexterã spõsę: ꝛ supponat stolã in modum crucis sup cõplicatas dexteras vtriusqꝫ: ꝛ dicat Et ego coniungo vos in matrimoniũ, Et signũ crucis sup vtrũqꝫ faciat, dicens In noĩe ✠ Pa tris, ꝛ ✠ Fi lij, ꝛ Spũs ✠ sancti. Amñ. vel alijs vtatur verbis, iuxta receptũ vniuscuiusqꝫ puincię ritũ. Et aspgat aq̃ benedicta dicens Per aquę bñdictę aspersionẽ det vobis oꝑs Deus suam gratiaz ꝛ benedictionẽ. Quo dicto sacerdos benedicat arras in hunc modum, ℣ Adiutorium nostrum in noĩe dñi. ℟ Qui fecit cęluz ꝛ terram. ℣ Sit nomẽ dñi bñdictuz. ℟ Ex hoc nunc ꝛ vsqꝫ in seculũ. ℣ Dñe exaudi oꝛonẽ meam. ℟ Et clamor meꝰ ad te veniat. ℣ Dñs vobiscum. ℟ Et cũ spũ tuo. Oremuꝫ. Dño.

BEnedic Domine bas arras, quas hodie tradit famulus tuus M. in manum ancillę tuę, dilectę sponsę suę M. quemadmodum benedixisti Abraham cum Sara, Jsaac cum Rebecca, Jacob cum Rachel, dona super eos gratiam tuę benedictionis, abundantiam rerum, ꝛ constantiam operum: floreſcant sicut rosa in Jericho plantata: ꝛ te dñm nostrum Jesum Xpm timeant ꝛ adorent in secula seculorum. ℟ Amen. Oremus. Oratio.

DOmine Deus, oꝑs pater: qui in similitudinem scti cõubiũ Jsaac cum Rebecca p intercessionez arrarũ Abrahę famuli tui copulari iussisti, vt oblatione munerũ numerositas creſceret filiorũ: ꝙs oĩpotẽtiã tuã: vt harũ oblatione arrarũ, quas hodie hic famulus tuus M. dilectę sponsę suę M. offerre procurat: sanctificator accedas: eosqꝫ cũ suis muneribus ꝓpitius bñ ✠ dicas: quatenuꝫ tua benedictione protecti, ꝛ vinculo tuę liberationis connexi, gaudeãt se feliciter cũ tuis fidelibus perenniter inꝑcipari. Per Xpm dñm nr̃m. ℟ Amen. Aspergantur arrę aqua benedicta: postea bñdicat annulum. ¶ Bñdictio annuli. ℣ Adiutoriũ nr̃m in noĩe dñi. ℟ Qui fecit cęlũ ꝛ terrã. ℣ Dñe

Bexau. ℟ Et cla. ℣ Dñs vob. ℟ Et cũ spi. Oremus. Oratio.

Ene ✠ die, quęsumus dñe, annulum hunc, quem nos in tuo

nomine

nomine bene ✠dicimus: vt qui cum portauerint, in tua pace cō-
fistant: ⁊ in tua voluntate permaneant: ⁊ in amore tuo viuant ⁊
seneſcant: ⁊ multiplicentur in longitudine dierum. Per Chriſtū
dominum noſtrum. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

Creator ⁊ cōſeruator humani gñis: dator gr̃ę ſpūalis: cōdi-
tor eterne ſalutis: tu dñe emittere digneris Spūm ſcm̃ tuum
paraclitū de celis: ⁊ tuas ſctās bñ ✠dictionē ſup hunc annulum:
vt iſti pariter armati virtute celeſti, tuaq; ptectione defenſi, bñ-
✠dictionis tuę munus pcipiāt i vitā eternam. Per. ℟. Amen.
Et aſpergat ſacerdos annulum aqua benedicta. Poſtea ſponſus
accipiat annulum de manu ſacerdotis: ⁊ ponat cū in dextera ma-
nu ſpōſę in digito quarto. ſ. annulari, dicēs In noīe P̃ris, ⁊ Filij
⁊ Spūs ſcti. Amē. Quo peracto ſacerdos legat preces ſequentes.

Manda Deus virtuti tuę, confirma hoc Deus, q̄ operatus
es in nobis: a templo ſancto tuo, q̄ō eſt in Hierl̃ē, tibi offe-
rent reges munera. Increpa feras arūdinis, cōgregatio tauro-
rū in vaccis populorū, vt excludant eos, qui probati ſunt argen-
to. Gloria patri, ⁊c. Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon.
Pater noſter. Et ne nos ind. ℣. Saluū fac ſeruum tuum ⁊ ancil-
lam tuam. ℟. Deus meus ſperantes in te. ℣. Mitte eis domine
auxiliū de ſancto. ℟. Et de ſion tuere eos. ℣. Eſto ei domine tur
ris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Domine exaudi oratiōnē.
℟. Et clamor. ℣. Dominus vob. ℟. Et cum ſpir. Oremus. Oſo.

Deus Abraham, Deus Iſaac, Deus Jacob, bene ✠dic ado
leſcentes iſtos: ⁊ ſemina ſemen vitę eterne in mentibus co-
rū, vt quicquid pro vtilitate didicerint, hoc facere cupiant. Per
dñm noſtrum Jeſum Chriſtum filium tuum, recuperatorem no-
ſtrum, qui tecum viuit ⁊ regnat in vnita. ⁊c. Oremus. Oratio.

Bene ✠dic domine ⁊ reſpice de celis ſuper hanc coniunctio-
nē: ⁊ ſicut miſiſti ſanctum Angelum tuum Raphaelem paci-
ficum ad Tobiam ⁊ Saram filiam Raguelis: ita digneris domi
ne mittere benedictionem tuam ſuper hos adoleſcentes: vt in
tua benedictione permaneant, in tua voluntate perſiſtant, ⁊ in
tuo amore viuant ⁊ ſeneſcant, ⁊ multiplicentur in longitudine
dierum. Per Chriſtum dñm nr̃m. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

Bene ✠dicere dignare dñe, q̄s, hunc famulū tuum, ⁊ hanc fa-
mulā tuā: vt in noīe tuo creſcant ⁊ cōſeruent: atq; oībus die-
bus

bus tibi ſeruiant: quatenus mundi peracto termino, tibi ſine ma
cula valeant adhęrere. Per Chriſtum dominum noſtrum.
℟. Amen. Poſtea dicat Sacerdos Pſalmus.

Beati omnes qui timent dominum: qui ambulant in vijs eius.
Labores manuum tuarum, quia mãducabis: beatus es ⁊ be-
ne tibi erit. Vxor tua ſicut vitis abundans: in lateribus domus
tuę. Filij tui ſicut nouellę olivarum: in circuitu menſę tuę. Ec-
ce ſic benedicetur homo: qui timet dñm. Benedicat tibi domi-
nus ex ſion: ⁊ videas bona Hieruſalē omnibus diebus vitę tuę.
Et videas filios filiorum tuorum: pacem ſuper Iſrael. Gloria
pa. Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter. ⁊
dicitur ab omnibus pręſentibus. Et ne nos. ℣. Saluum fac ſer-
uum tuum ⁊ ancillam tuam. ℟. Deus meus ſperantes in te. ℣.
Domine exaudi. ℟. Et clamor. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et
cum ſpiritu tuo. Oremus. Oratio.

Omnipotens ſempiternus Deus: qui primos parentes no-
ſtros Adam ⁊ Euam ſua virtute creauit, ⁊ in ſocietate ſancta
copulauit: ipſe corda ⁊ corpora veſtra ſancti✠ficet, ⁊ bene✠
dicat: atque in ſocietate ⁊ amore verę dilectionis coniungat.
Per Chriſtum dominum noſtrum. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

Bene✠ dicat vos Deus: ⁊ cuſto✠ diat vos Jeſus Chriſtus:
oſtendat faciem ſuam in vobis: ⁊ miſereatur veſtri. Conuer-
tat dominus vultum ſuum ad vos: ⁊ det vobis pacem ⁊ ſanitatē
corporis ⁊ animę. Amen.

Impleat vos Chr̃s oī bñdictione ſpūali in remiſſionē pcōrum:
vt habeatis vitā eternā, ⁊ vivatis in ſecula ſeculorum. ℟. Amē.

Et bñdictio Dei oīpotētis, Pa✠tris, ⁊ Fi✠lij, ⁊ Spiritꝰ✠
ſcti, deſcendat ſup vos: ⁊ maneat ſemp. Amen. Poſtea dicat
Miſſa: vt in nuptali vſque ad Pater nr̃um inclusive. Et poſt P̃f. nr̃.
dicto Per oīa ſcla ſclorum. Et rñſo Amen anteqū dicatur Pax
dñi, Sacerdos collocata hoſtia cōſecrata ſup patenā poſita ſu-
per calicem, ⁊ cooperta corporali, vertit ſe ad ſponſum ⁊ ſponſam
corā altari genuflexos, ita q̄ ſpōſa ſit a ſiniſtris ſpōſi: ⁊ vbi con-
ſueuit, cooperit ſpatulas viri ⁊ caput mulieris cum eodem velo
ad exemplum Rebeccę, quę viſo Iſaac cooperuit ſe. Gene. 24.
Et de hoc habetur. 30. q. 5. capitu. Fęminę: ⁊ capitu. Nec illud.
Et dicit. In noīe Patris, ⁊ Filij, ⁊ Spūs ſancti. Amē. ℣. Saluos
fac

Universidad de Deusto
Biblioteca

fac seruos tuos. ℟. Deus meus sperantes in te. ℣. Ostende eis domine misericordiam tuam. ℟. Et salutare tuum da eis. ℣. Mitte eis domine auxilium de sancto. ℟. Et de sion tuere eos. ℣. Domine exaudi orat. ℟. Et clamor. ℣. Dominus vobiscū. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

PRopitiare ḋne supplicationibus nostris: ⁊ institutis tuis, quibus propagationem humani generis ordinasti, benignus assiste, vt quod te authore iungitur, te auxiliante seruetur. Per.

P

Er omnia secula seculorum. ℟. Amen.

Dñs vobiscum. ℟. Et cū spiritu tuo. Sursum corda.

℟. Habemus ad dominum. Gratias agamus domino Deo nostro. ℟. Dignum ⁊ iustum est.

VEre dignum, ⁊ iustum est: equum ⁊ salutare, Nos tibi semper

semper ⁊ vbiq; gratias agere, domine sancte, pater omnipotens: eterne deus. Qui potestate virtutis tuę de nihilo
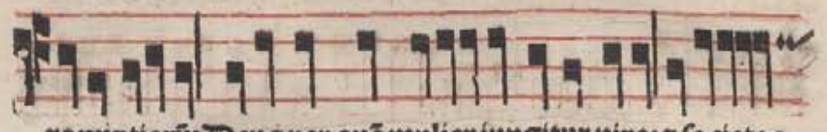
cūcta fecisti: qui dispositis vniuersitatis exordijs homini ad imaginem dei facto ideo inseparabile mulieris adiutorium

condidisti: vt femineo corpori de virili dares carne principium: docens quod deo placuisset instituī, nūq; licere diiungi. Deus q tā excellenti mysterio cōiugalē copulā cōsecrasti:

FACULTAD DE TEOLOGIA Univ. de Deusto BILBAO
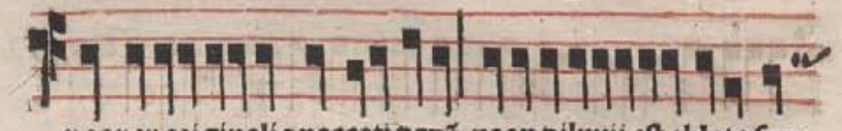

crasti: vt Christi ⁊ ecclesię sacramentū prędignares in fęde=
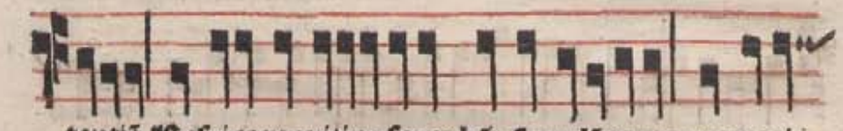

re nuptiarū: Deus per quē mulier iungitur viro: ⁊ societas

principaliter ordinata bene ✠ dictione donatur: quę sola
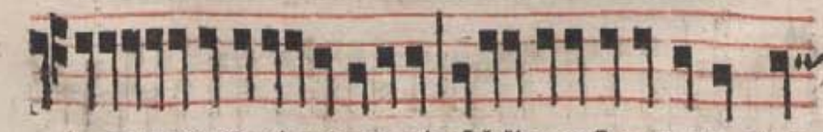

nec per originalis peccati pęnā, nec p diluuij est ablata sen=

tentiā. Respice propitius super hāc famulā tuaz: quę mari=

tali iungenda cōsortio, tua se expetit protectione muniri. Sit
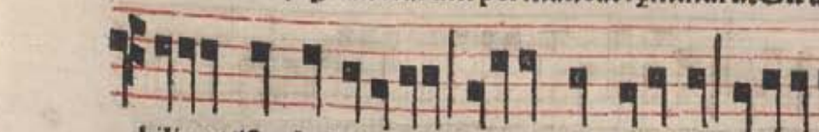

in ea iugū dilecti onis ⁊ pacis: fidelis ⁊ casta nubat in Chri=

sto: imi=
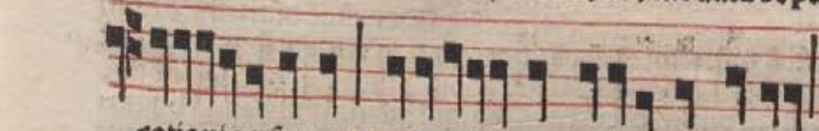

sto: imitatrixqz sanctarum permaneat fęminarū. Sit ama=

bilis vt Rachel viro suo: sapiens vt Rebecca: longęua ⁊ fi=
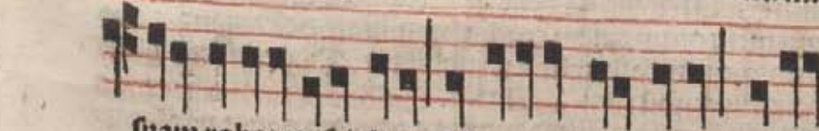

delis vt Sarra. Nihil in ea ex actibus suis ille author puari=

cationis vsurpet: nexa fidei mandatisqz permaneat: vni

thoro iuncta cōtactus illicitos fugiat: muniat infirmitatē
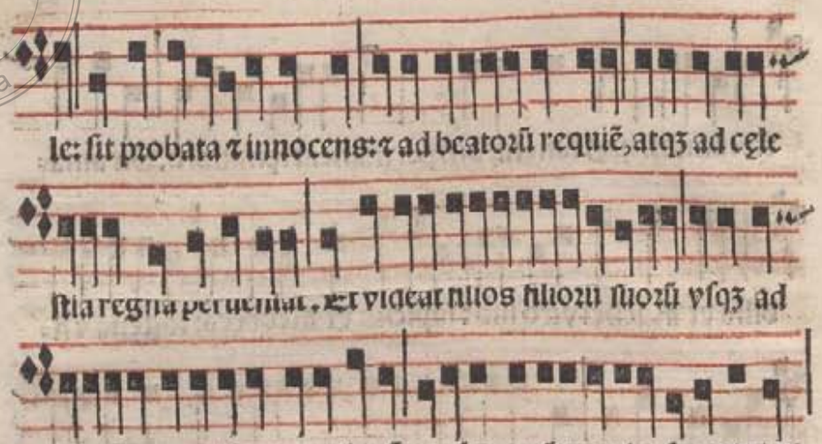

suam roboze disciplinę. Sit verecundia grauis: pudore ve=

nerabilis: doctrinis cęlestibus erudita. Sit fęcūda in sobo=

le: sit

le: sit probata ꝛ innocens: ꝛ ad beatorũ requiẽ, atqꝫ ad cęle

stia regna perueniat. Et videat filios filiorũ suorũ vsqꝫ ad

tertiã ꝛ quartã generationẽ; ꝛ ad optatã pueniat senectutẽ.

Cũdie sacerdos mutet vocem, si ꝓfationẽ cantauit, ꝛ dicat plane, ita ꝙ ab astantibus audiri possit. Per eũdẽ dñm nr̃m Jesum Chr̃m filiũ tuũ. Qui tecũ viuit ꝛ regnat in vnitate spũs sc̃i deus. Per omnia sc̃la sęculoꝝ. Amẽ. Postea dicat in tono lectionis.

Oremus omnipotentem Deũ, qui ad multiplicandã humani generis plẽ bene ✠ dictionis suę gratiã largiri dignatus est, fratres charissimi; ꝛ deprecemur, vt hos famulos suos N. ꝛ N. quos ad cõiugalẽ copulã ipse ꝑelegit, ipse custodiat. ℟. Amẽ.

Det eis sensus pacificos, pares animos, mores mutuos charitate coniunctos. Responsorium. Amen.

Habeant quoqꝫ optatas suo munere soboles: quas sicut donum ipsius tribuit, ita bene ✠ dictionem consequantur: vt hi famuli tui in omni eidem cordis humilitate deserviant, a quo se redemptos ac dicatos esse non dubitant. Per eundem Christum dominum nostrum. ℟. Amen. Quibus peractis sacerdos ad altare conuersus dicit Pax dñi ꝛc. Postea datur pax sponso: ꝛ ipse dat eã spõsę: ꝛ missa terminat. Cõpleta missa sacerdos, vbi cõsueuit, bñdicit panem ꝛ vinũ, dicẽs, ℣. Adiutoriũ nr̃m in nomine domini. ℟. Qui fecit cęlum ꝛ terram. Oremus. Dio.

Bene ✠ dic dñe creaturã istaꝫ panis ꝛ vini, sicut bene ✠ dixisti quinqꝫ panes in deserto: vt oẽs gustãtes ex ea, tã animę, ꝙ corporis recipiant sanitatẽ. Per Chr̃m dñm nr̃m. ℟. Amen.

Deinde

Deinde in altari frangat panẽ, ꝛ det vnã partẽ sponso, ꝛ aliam sponsę, ꝛ sic etiã de vino: ꝛ postea aspergantur aqua benedicta. Deinde sacerdos ponit manus super capita amborũ primo viri, ꝛ postea mulieris, dicẽs. In noĩe patris, ꝛ filij, ꝛ spiritus sancti amen. Et eleuatis manibus ꝛ extẽsis sup capita eorum dicat

Deus Abrahã, Deꝰ Jsaac, deꝰ Jacob: ipse sit vobiscuꝫ: ꝛ ipse vos cõiugat, ipleatqꝫ bñ ✠ dictionẽ suã in vobis. Amen.

Bene ✠ dicat vos omnipotẽs Deus oris sui eloquio: ꝛ cor vestruꝫ syncери amoris copulet nexu perpetuo. ℟. Amen.

Loretis rerũ ꝓsentiũ copijs, fructificetis decenter in filijs, gaudeatis perenniter cum fidelibus amicis. ℟. Amen.

Tribuat dñs vobis parẽtibus dona perennia: ꝓsentia tempora fęliciter dilatet: ꝛ sẽtiatis gaudia sẽpiterna. ℟. Amen.

Ipse qui vnum trinumque possidet nomen, ꝛ gloriatur Deꝰ, benedicat vos in secula seculorum. ℟. Amen.

Quod ipse vobis ꝓstare dignetur, cui est honor ꝛ imperiuꝫ in secula seculorum. Amen. Oremus. Oratio.

Dominus Deus oꝑs bñ ✠ dicat vos: ipse vos cõiũgat, impleatqꝫ bñ ✠ dictionẽ suã in vobis: ꝛ videatis filios filiorũ vestroꝝ vsque ad tertiã ꝛ quartã generationẽ ꝛ progeniem: ꝛ ad optataꝫ perueniatis senectutem. Per dñm. Tunc sacerdos iterũ tangat capita vtriusqꝫ primo viri ꝛ postea mulieris: ꝛ dicat

Deus Abrahã, Deus Jsaac, Deus Jacob, emitte bñ ✠ dictionẽ tuã sup nubentes istos: ꝛ semina semen vitę ęternę in mentibus eoꝝ: vt qcquid de vtilitate sua didicerint, hoc facere cupiãt. Per Jesum Chr̃m recuꝑatorẽ oĩuꝫ fideliũ: ꝙ cũ te ętero ꝑe ꝛ spũ sc̃tõ viuit ꝛ regnat Deꝰ: p oĩa sc̃la sc̃loꝝ. ℟. Amẽ. Et bñdictio Dei oĩpotẽtis, pa ✠ tris, ꝛ fi ✠ lij, ꝛ spũs sc̃i descẽdat, ꝛ maneat sup vos: ꝛ angelus Dñi bonus custodiat vos semper. ℟. Amẽ. Postea sacerdos dicat Euangeliũ sc̃i Joãnis. In principio. f. 89. Quo dicto aufert velũ ab eis, ꝛ dicit Ambulate in pace. Suprascripta bñdictio nõ est faciẽda, qñ alter ꝙtrahẽtium i alio mr̃imonio fuit bñdictus, imo sacerdos bñdicẽs secũdas nuptias est suspẽsus, ꝛ ad Papã mittẽdus, extra de secũdis nuptijs, cap. Capellanus Scũs tñ Thomas tenet ꝙ qñ virgo cõtrahit cum viro, ꝙ aliã habuerat vroꝛẽ, ꝙ bñdici debet, ꝛ est cõis doctorum opinio hoc esse seruãdũ, vbi ea est ꝙsuetudo, ꝙ vero in locis, iꝙ

Universidad de Deusto Biblioteca
FACULTAD DE TEOLOGIA Univ. de Deusto BILBAO

Universidad de Deusto
Biblioteca

Primus ingressus sponse in ecclesiam post nuptias.

bus id fieri non soleuit: hoc faceret, incurreret penam dicit Ca. Capellanus. Cū aūt hę nuptię bñdicende sunt, seruat hic ritus. Bñdicunt Arre et veniunt ambo, et genuflectūt añ altare, et missa dō vsq; ad par dñi exclusiue, et vestant ambo vt sup. et sacerdos dicit In nōie pīis, ꝛc. vt sup. ℟. vt sup. i singulari numero, et genere femenino. Dō. Propitiare cuī pīationē prędicta, et dō. Orem⁹ oīpotentē Deū, q ad multiplicādā, dī i singulari numero, et genere femenino. Postea finita missa dicat oīones, vt sup. ponēdo manū solū sup caput spōse, et faciat reliqua omnia vt su.

¶ De ingressu spōse in ecclesiam octauo die post benedictionē faciēdo, vbi cōsueuit. cap. 5. ¶ In aliqb⁹ ecclesijs soleuit octauo die post bñdictionē sponsa ingredi ecclesiā, qđ vulgo dicitur Intrare in sancta. Et tūc sacerdos indutus superpellicco et stola, sit in ostio ecclesię: et adueniēte spōsa dicat ℣. Adiutorium nr̄m in nomine dñi. ℟. Qui fecit celū et terrā. ℣. Deus misereat, totū cū Gloria pa. f. 37. et postea subiūgat ℣. Beati oēs. totū sil' cū Gloria pa. f. 37. Kyrie eleis. Chr̄e eleis. Kyrie eleis. P̄ nr̄. Et ne nos. Sed libe. ℣. Salua fac ancillā tuā. ℟. Deus meus sperātē in te. ℣. Nihil proficiat inimicus in ea. ℟. Et filius iniqtatis nō apponat nocere ei. ℣. Esto ei dñe turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Dñe exaudi. ℟. Et clamor. ℣. Dñs vob. ℟. Et cū spi. Orem⁹. Dō.

OMnipotēs sempiterne Deus, creator celi et terre: q oīa de nihilo creasti: qque Adā protoplastū dē limo terre formasti: et Euā illi in adiutorū dedisti: et bñdixisti eis, dicens. Crescite et multiplicamini et replete terrā: ne respicias ad pcā nr̄a, sed ad fidē ecclesię tuę: et bene✠dicere digneris hāc famulā tuā vna cū marito suo: et da ei fecunditatē sobolis, et de rore celi, atq; de pinguedine terre abundantiā: et benedic eis taq; in domibus, q̄ in agris, et vbiq; in unētis, et pecoribus, omniq; possessioni corū benedic: et perduc eos in oī pietate, et castitate, et morū honestate, et timore Dei ad vitā eternam. Per Chr̄istū. Tunc sacerdos tradat caput stole sponse, et ducens eaq; in ecclesiam, dicat,

INgredere in domū Dei: et adora filiuq; virginis: q tibi fecunditatē prolis tribuere dignet: ipsum inquaq; dñm nr̄m Jesum Chr̄m mediatorem Dei et hoīuq;: qui cuq; patre et Spiritu scō viuit et regnat Deus in scla sclorum. ℟. Amen. Postea sacerdos celebret, et sponsa audiat missam cū cādela accensa in manibus.

Et finita

Et finita missa sacerdos benedicat eam hoc modo Benedictio Dei oīpotentis, pa✠tris, et fi✠lij, et spiritus✠ sci descendat sup te: et maneat semp. Et aspergat aqua bñdicta: quę surgens offerat sacerdoti, qđ sibi placuerit: et donum reuertatur in pace.

¶ Pro fuganda sterilitate mulieris oratio. Cap. 6.

MUlier sterilis et infecunda veniēs ad ecc'ciā accedat ad sacerdotem habentem superpellicem et stolā: et se eius orationibus cōmendet. Qui faciat oīonē sup eam in hunc modum. In nōie patris, et filij, et spūs sci. Amen. ℣. Adiutorium nr̄m in nōie dñi. ℟. Qui fecit celū et terrā. ℣. Beati oēs q. totum cum Gloria pa. fo. 37. Añ. Bñdicat tibi dñs ex sion: et videas filios filioq; tuoq; vsq; in tertiā et quartā generationē. Kyrie eleison. Chr̄e eleison. Kyrie eleis. P̄ nr̄. Aue Maria. Credo in Deu. Quibus dictis sacerdos subiungat. ℣. Saluā fac ancillā tuam. ℟. Deus meus sperantē in te. ℣. Sint filij tui sicut nouellę oliuarū. ℟. In circuitu mensę tuę. ℣. Dñe exaudi oīonē meaq;. ℟. Et clamor meus. ℣. Dñs vobiscū. ℟. Et cū spi. Oremus. Dō.

DEus, qui emortuā vuluā Sarre ita per Abrahę semen fecundare dignatus es: vt ei contra spem soboliś filius nascerētur, prēsta famulę tuę N. pro sua sterilitate deprecanti: vt meorem infecunditatis ab ea submoues: et ad concipiendam sobolem ei fecunditatem tribuas: et filium, quem donaueris, clementer benedicas. Per Chr̄istuq; dominum nr̄m. Oremus. Oratio.

MAiestatis tuę clementiam deus pater oīpotens suppliciter exoramus: vt preces nostras p sterilitate famulę tuę N. benignus assumas: et ei prolem tibi et hominibus gratiosam cōcedere digneriś. Per Chr̄istum dñm nostrum. Post hęc aspergit eam aqua benedicta: et imponit q̄ sępe dicat, vel dici faciat prędictum psalmum, Beati omnes qui timent dñm, et Pater noster, et Aue Maria, et Credo in Deum ꝛc. Et quod honeste cum viro suo, et pudice actum matrimonialem exerceat.

¶ Dō p impeditis in matrimonio a dęmone, vel maleficijs. Cap. 7.

Sacerdos cū superpelliceo et stola super virum et mulierem impeditos sequētē oīonē dicit. ℣. Adiutoriū nr̄q; in nōie domini. ℟. Qui fecit celū et terrā. ℣. Saluos fac seruos tuos, et ancillas tuas. ℟. Deus me⁹ sperantes i te. ℣. Mitte eis dñe auxiliū de scō. ℟. Et de siō tuere eos. ℣. Nihil pficiat inimic⁹ i eis. ℟. Et fili⁹

Universidad de Deusto
Biblioteca

iniqtatis nō apponat nocere eis. ℣. Esto eis dñe turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Dñs vob. ℟. Et cū spi. Oremus.

DOmine Jesu Chr̃e Dei ⁊ beatę Marię virginis filij, q̃ in paradiso terrestri mr̃imoniū instituisti in officium, siue cōseruationē ⁊ multiplicationē humanę nature: ⁊ ipsū matrimoniū mirabiliter honorasti in aduētu tuo primordijs miraculoꝝ tuoꝝ: tu p merita ⁊ p̃ces ipsius beatissimę virginis Marię mr̃is tuę, beati Vincētij ꝓfessoris tui, ⁊ oīum scōꝝ ⁊ sanctarū tuarū, digneris hos famulos tuos, quos mr̃imonialiter ꝓiūxisti, bñ ✠ dicere, ac plene liberare ab oī ligamēto, fascinamento, ⁊ maleficio satanę, ⁊ dare eis fęcūditatē ⁊ gratiā: vt libere possint vti mr̃imonio suo ad generādū, ꝓcipiēdū, portādū, pariēdū ⁊ nutriēdū ples gratas Deo ⁊ hoibus. Jn noīe pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spūs ✠ sci. Amē. Jesus Marię filius, mūdi salus ⁊ dñs, sit nobis clemens ⁊ ppitius. ℟. Amen. p̃s. Beati oēs. f. 37. p̃s. Qui habitat. fol. 60. p̃s. Dñe quid multiplicati. f. 252. Dēs integri dicant cū Gloria pa. Kyrie elei. Chr̃e elei. Kyrie elei. Pater nr̃. Et ne nos inducas i tēta. ℣. Saluū fac seruum tuum ⁊ ancillam tuam. ℟. Deus meus sperātes in te. ℣. Mitte eis dñe auxilium de scō. ℟. Et de siō tuere eos. ℣. Nihil pficiat inimicus in eis. ℟. Et filius iniqtatis non apponat nocere eis. ℣. Esto eis dñe turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Dñe exaudi oīonem meam. ℟. Et clamor. ℣. Dñs vob. ℟. Et cū spi. Oremus. Dño.

DOmine Jesu Chr̃e fili Dei vivi, qui vterum beatę virginis Marię mirabiliter fęcūdasti, vt de spū scō ꝓciperet, portaret, pareret, ac nutriret, te deum ⁊ hoīem saluatorē inuocam⁹ p clemētiā tuam: vt his famulis tuis M. ⁊ M. semoto oī dęmonis impedimēto ⁊ maleficio, fęcūditatē donare digneris, vt generare, ⁊ cōcipere, portare, parere, ac nutrire tibi valeāt plē in vitaꝫ ęternā. Amē. Jn noīe pa ✠ tris, ⁊ fi. ✠ lij, ⁊ spūs ✠ sci. Amē. p̃s. Beatus vir q̃ nō abijt in cōsilio impioꝝ. cū quatuor sequentibus versib⁹ vsqꝫ ꝓsperabunt. Gloria pa. fo. 219. Tunc sacerdos imponens manus sup capita, primo viri, postea mulieris dicat

IEsus Marię filius: mundi salus ⁊ dñs, qui beatissimę virgini Marię mr̃i suę fęlicē partū tribuit, ipse tibi concedat, vt possis in vtero portare, fouere, parere, ⁊ bñ nutrire plē Deo ⁊ hominib⁹ gratā. Jn noīe pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spūs ✠ sci. Amen.

¶ De

¶ De bñdictione fęt⁹ in vtero mr̃is, de cui⁹ piculo dubitat.

SAcerdos cuꝫ superpelliceo ⁊ stola hoc modo bñdicat fętum in vtero matris. Aduenięs mulier p̃gnans coram altari, ⁊ genuflexa tenet faciem contra altare: ⁊ sacerdos super eam orat, dicens, ℣. Adiutoriuꝫ nr̃m in nomine dñi. ℟. Qui fecit cęlū ⁊ terrā. ℣. Saluā fac ancillā tuā. ℟. Deus meus sperantęꝫ in te. ℣. Esto ei dñe turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Nihil proficiat inimicus in ea. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. ℣. Mitte ei dñe auxiliū de sctō. ℟. Et de sion tuere eaꝫ. ℣. Dñe exau. ℟. Et clamor. ℣. Dñs vo. ℟. Et cū. Oremus. Dño.

OMnps sempiterne Deus, q̃ dedisti famulis tuis in cōfessione verę fidei ętternę trinitatis gloriā agnoscere, ⁊ in potentia maiestatis tuę adorare vnitatē: q̃s, vt eiusdem fidei firmitate ab omnibus semp muniamur aduersis. Per dō. Oremus. Dño.

DOmine deus omniū creator, fortis, ⁊ terribilis, iustus atqꝫ misericors: q̃ solus bonus ⁊ pius es: solus pōtās, solus iustus, oīps ⁊ ętternus: q̃ de oī malo liberas Jsrael: q̃ fecisti patres electos quoslibet, ⁊ scificasti: eos munere spūs sci: vcꝫ, virginęꝫ gloriosissimā Mariā, i vtero post ꝓceptū absqꝫ oī decursu tpis Joānē baptistā, ⁊ alios fꝫ gradus varios, anteq̃ more solito nascerent: accipe sacrificiū cordis ꝓtriti, q̃s, ac feruēs desideriū famulę tuę M. humilr supplicātis p̃ observatione plis debilis, quā dedisti eā ꝓcipe: ⁊ custodi partē tuā, atqꝫ scifica inēsa bñdictione tuę gr̃ę: ⁊ defende ab oī dolo ⁊ iniuria duri hostis, nec nō a quibuslibet aduersitatib⁹ crudelibus ⁊ iniqs: vt ad lucē pūris vitę iucūdissimā obstetricāte manu tua veniat incolumis, tibiqꝫ i oībus ingiter deseruiat, ⁊ vitā ꝓseq̃ sēpiternā finaliter mereat. per. Postea aspgat aq̃ bñdicta dicēdo p̃s. Deus miserēat nr̃i. totū cū Gloria pa. f. 37. Deinde. ℣. Bñdicam⁹ patrē ⁊ filiū cū scō spū. ℟. Laudem⁹ ⁊ superaltemus euꝫ in scla. ℣. Angelis suis Deus mandauit de te. ℟. Vt custodiāt te in oībus vijs tuis. ℣. Dñe exaudi. ℟. Et clamor. ℣. Dñs vobis. ℟. Et cum. Oremus. Dño.

VIsita, q̃s dñe, cunctā habitationē istam: ⁊ omnes insidias inimici ab ea, ⁊ a p̃senti famula tua longe repelle, ⁊ angeli tui sancti habitent in ea, qui eam ⁊ eius prolē in pace custodiant: ⁊ benedictio tua sit sup eā semp: saluā eos oīps Deus, ⁊ in eum tuū eis cōcede ppetuam. Per dñm. ℟. Amen. Benedictio Dei omnipo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

oīpotentis, pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spiritus ✠ sancti descendat ⁊ fit super te ⁊ super prolem tuam: ⁊ maneat semper. ℟. Amen.

¶ Ordo benedictionis mulieris post partum in domo. Cap. ℣.

¶ Sacerdos ingrediēs domū mulieris, q̄ petit, dicat in ingressu.

PAx huic domui: ⁊ omnib⁹ habitantibus in ea. ℣. Adiutorium nostrum in nomine Dñi. ℟. Qui fecit cęlum ⁊ terrā. Psalmus.

LAudate pueri dñm: laudate nomen domini. Sit nomen dñi benedictū: ex hoc, nūc ⁊ vsque in seculū. A solis ortu vsq̄ ad occasum: laudabile nomen dñi. Excelsus super oēs gētes dñs: ⁊ sup cęlos gloria eius. Quis sicut Dñs deus nr̄, qui in altis habitat: ⁊ humilia respicit in cęlo ⁊ in terra? Suscitans a terra inopē: ⁊ de stercore erigens pauperē, Ut collocet eū cū principibus, cum principibus populi sui. Qui habitare facit sterilē i domo: matrē filiorū lętātē. Gloria pa. p̄s.

BEati oēs, qui timent dn̄m: qui ambulant in vijs eius. Labores manuum tuarum, quia māducabis: beatus es, ⁊ bene tibi erit. Uxor tua sicut vitis abundans: in lateribus domus tuę. Filij tui sicut nouellę olivarum: in circuitu mensę tuę. Ecce sic benedicetur homo: qui timet dominum. Benedicat tibi dominus ex sion: ⁊ videas bona Hierusalē oībus diebus vitę tuę. Et videas filios filiorū tuorū: pacem super Israel. Gloria pat. p̄s.

DEus misereat nr̄i, ⁊ benedicat nobis: illuminet vultū suum super nos: ⁊ misereatur nostri. Ut cognoscamus in terra viā tuā: in omnibus gentibus salutare tuū. Confiteātur tibi populi Deus: confiteantur tibi populi oēs. Lętent̄ ⁊ exultēt gentes, quōniā iudicas populos in ęqtate: ⁊ gentes in terra dirigis. Confiteant tibi populi Deus: cōfiteantur tibi populi oēs, terra dedit fructū suū. Benedicat nos Deus Deus noster, benedicat nos Deus: ⁊ metuant eū oēs fines terrę. Gloria pat. Aña. Aia mea illi vivet: ⁊ semē meum seruiet ipsi. Kyrie eleis. Chr̄e eleis. Kyrie eleison. Pater nr̄, qui es. Et ne nos inducas in tētationem. Sed libera nos a malo. ℣. Saluū fac ancillā tuam. ℟. Deus meus sperātem in te. ℣. Mitte ei dñe auxiliū de sancto. ℟. Et de sion

tuere

tuere eam. ℣. Esto ei dñe turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Dñe exaudi orationem meam. ℟. Et clamor me⁹ ad te veniat. ℣. Dñs vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Dio.

DOmine scē, pr̄ oīps, ętерne Deus, q benedictionis tuę gratiā ęgris infundēdo corporibus, factura tua multiplici pietate custodis: ad invocationem tui nois sci benignus assiste: vt hanc famulā tuā dextera tuę virtutis tuearis, ptāte q̄firmes, signaculo scē crucis bene ✠ dicas: atq̄ tuę eccleſię ⁊ scis altaribus cā feliciter restituas. Per dñm. Et tunc aspergat aqua benedicta.

¶ Ordo quando mulier post partum primo ecclesiam ingreditur, expletis diebus suę purificationis. Cap. 10.

SAcerdos cū superpellicco ⁊ stola, facta confessione ante portam ecclesię, aspergit mulierē aqua benedicta: ⁊ dicit Antiphonā.

Asperges me dñe hyssopo, ⁊ mūdabor: lauabis me, ⁊ super niuē dealbabor. p̄s. Miserere mei Deus sm magnā misericordiā tuā. Gloria pa. Et repetit Aña. Asperges. Postea dicit Aña. Hic accipiet benedictionem a dño: ⁊ misericordiam a deo salutari suo: quia hęc est generatio q̄rentium dñm. Postea dicat p̄s.

DOmini est terra, ⁊ plenitudo eius: orbis terrarū, ⁊ vniuersi qui habitāt in eo. Quia ipse sup maria fundauit eum: ⁊ super flumina prēparauit eum. Quis ascendet in montem Dñi? aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus, ⁊ mundo corde: q̄ nō accepit in vano animā suā: nec iurauit in dolo proximo tuo. Hic accipiet bñdictionē a Dño: ⁊ misericordiaz a deo salutari suo. Hec est generatio q̄rentiū eū: quęrentium faciem Dei Jacob. Attollite portas principes vestras: ⁊ eleuamini portę ętернales: ⁊ introibit rex glorię. Quis est iste rex glorię? dñs fortis, ⁊ potēs, dñs potens in plio. Attollite portas principes vestras, ⁊ eleuamini portę ętернales: ⁊ introibit rex glorię. Quis est iste rex glorię? dñs virtutū ipse est rex glorię. Gloria patri, ⁊c. p̄s. Deus misereatur nr̄i, ⁊ benedicat no. fol. 37. Psal.

CRedidi ꝓpter q̄ locutus sum: ego aūt humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo: oīs homo mendax. Quid retribuā dño pro oībus, q̄ retribuit mihi? Calicē salutaris accipiam: ⁊ nomen dñi invocabo. Vota mea dño reddā cor̄ā omni populo eius: p̄tiosa in ꝓspectu dñi mors sanctorū eius. O dñe, q̄ ego seruus tuus: ego seruus tuus, ⁊ filius ancille tę. Dirupisti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiã laudis: ⁊ nomen dñi invocabo. Vota mea dño reddã, in conspectu oĩs populi eius: in atrijs domus dñi, in medio tui Hierusalem. Gloria pat. ℣s.

Laudate dominũ omnes gentes: laudate eum omnes populi. Quoniam confirmata est super nos misericordia eius: ⁊ veritas domini manet in ẽternum. Gloria patri, ⁊c. Psalmus.

Leuaui oculos meos in montes: vnde veniet auxilium mihi. Auxilium meum a dño: qui fecit cẽlum ⁊ terrã. Non det in cõmotionẽ pedẽ tuum: neq; dormitet, qui custodit te. Ecce nõ dormitabit, neq; dormiet: qui custodit Israel. Dñs custodit te, dñs protectio tua: super manum dexteram tuam. Per diem sol nõ vret te: neq; luna per noctẽ. Dñs custodit te ab omni malo: custodiat animam tuã dñs. Dñs custodiat introitum tuum, ⁊ exitũ tuum: ex hoc, nunc, ⁊ vsq; in seculum. Gloria patri. Psal.

Ad te leuaui oculos meos. f. 180. Et post singulos psalmos dicatur Gloria pa. Ant. Exaudi nos dñe: qñ benigna est misericordia tua: ⁊ scõm multitudinem miserationum tuarum respice nos dñe. Kyrie eleí. Christe eleís. Kyrie eleíson. Pr noster. Et ne nos inducas. ℣. Ego dixi dñe miserere mei. ℟. Sana animã meam: quia peccaui tibi. ℣. Saluã fac ancillam tuam. ℟. Deus meus sperantem in te. ℣. Mitte ei dñe auxilium de scõ. ℟. Et de sion tuere eam. ℣. Nihil proficiat inimicus in ea. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. ℣. Esto ei dñe turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Dñe exaudi oratiõnẽ meam. ℟. Et clamor meus ad te ve. ℣. Dñs vobisc. ℟. Et cum spir. Oremus. Oratio.

Deus, qui per Moysen famulũ tuum Israeliticę plebi mandasti, vt mulier, qnę filium peperisset, ab ingressu templi sequestraretur: qs, vt hanc famulam tuam N. ab omni inquinamento peccati mundare digneris: quatenus mente ⁊ corpore mundata sinũ sanctę matris ecclesię valeat penetrare, ⁊ tibi pro suis delictis acceptabile munus offerre. Per do. Oremus. Oratio.

Omnipotens sempiterne Deus, pater Dñi nri Jesu Chri: Deus sabaoth, qui tuum vnigenitum vna cum matre sua post quadraginta dierum spatium in templo presentasti: benedicere digneris hanc famulam tuam N. quam ad templum tuũ tibi Dño Deo nostro purificandi gratia presentamus: ⁊ concede propitius: vt sicut eam per nostrum officium in templũ istud introducimus, sic post finem vitę presentis templum celeste mereatur introire. Per eundem dñm nrm Jesum Christum filium tuum. Qui tecum vivit ⁊ regnat ℟. Amen. Tunc mulier habens candelas accensam in manibus, accipit a sacerdote caput stole, ⁊ ecclesiam ingreditur, dicente sacerdote. Ant. famula Dei N. ingredere in templum Dei: adora filium beatę Marię virginis: qui tibi tribuit fecunditatem prolis. Deinde sacerdos celebret missam, si est hora conueniens: ⁊ ipsa aliquid offerat sacerdoti. Postea dicat sacerdos euangelium sancti Joannis. In principio. f. 89. ⁊ euangelium sequens, Secundum Lucam.

In illo tempore: Postquã impleti sunt dies purgationis Marię, secundum legem Moysi: tulerunt Jesum in Hierusalẽ: vt sisterent eum domino: sicut scriptum est in lege domini. Quia omne masculinum adaperiens vulvam, sanctus domino vocabitur. Et vt darent hostiam, sm qd dictus est in lege dñi, par turturum, aut duos pullos columbarũ. Et ecce homo erat in Hierusalem, cui nomẽ Simeon: ⁊ homo iste iustus, ⁊ timoratus: expectans consolationem Israel: ⁊ spiritus sanctus erat in eo. Et rñsum acceperat a spũ sancto: non visurũ se mortẽ, nisi prius videret Christum dñi. Et venit in spiritu in templum. Et cum inducerent puerum Jesum parentes eius: vt facerent sm consuetudinem legis pro eo: ⁊ ipse accepit eum in vlnas suas: ⁊ benedixit Deum, ⁊ dixit. Nunc dimittis seruum tuum domine: sm verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei salutare tuum. Quod parasti ante faciem omniũ populorũ. Lumen ad revelationem gẽtium: ⁊ gloriam plebis tuę Israel. Postea dicat orationem seq.

Absolue, qs dñe, delicta famulę tuę N. ⁊ a pcõrũ suorũ nexibus, q̃ pro sua fragilitate contraxit, tua benignitate liberẽt. Deus qui salutis ẽternę, beatę Marię Virginitate fecunda, humano generi prẽmia prẽstitisti: tribue quęsumus: vt ipsam pro nobis intercedere sentiamus, per quam meruimus authorem vitę suscipere dominum nostrum Jesum Christum filium tuum. Qui tecum vivit. vel Concede nos famulos tuos, folio 260. Et benedictio Dei pa✠tris, ⁊ fi✠lij, ⁊ spiritus ✠ sancti descendat super te, ⁊ maneat semper. Amen.

¶ Finit tractatus secundus prime partis libri Sacerdotalis.

¶ Tra-

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Tractatus iij. primę partis Sacerdotalis, de sacro pẽnitẽtię.
¶ Pẽnitẽtia quid sit, ⁊ quotuplex sit, ⁊ de tribus verę Pẽnitẽtię partibus. Cap. i.

Secundũ beati Hieronymi sententiã, secũda tabula post naufragium est Pẽnitẽtia. De Pẽniten. dist. 2. ca. Secunda: vt hi q humana fragilitate, vel suadente diabolo, seu ꝓpria iniquitate pec cauerũt, per ipsaz ad salutis portum deducantur. Quę quidem a beato Ambrosio sic diffinit: Pẽnitẽtia est ꝑterita mala plãgere, ⁊ plãgẽda itez nõ ꝓmittere. De Pẽn. dist. 3. c. Pẽnitẽtia. Hoc est q̃ ille, q vere cupit pẽnitere, sit bñ ꝓtritus, idest dolorẽ habeat de pctis cõmissis ⁊ ꝑteritis: ⁊ firmiter disponat ⁊ ꝓponat deinceps illa vel alia, idest nulluz peccatũ mortale cõmittere. ¶ Est aũt triplex Pnia. s. solẽnis, publica, ⁊ secreta. Solẽnis Pnia est, q̃ ꝑ epm soleniter in 4. feria cinerũ indicit, ꝓpter peccata enormia ⁊ publica. 50. dist. c. In capite. Et hęc solum ab epo, ⁊ non a sacerdote indicenda est: nisi de speciali mandato epi. Et de hac in Põtificali agit. ¶ Alia est Pẽnitentia publica, sicut peregrinatio cum baculo cubitali, vel huiusmodi: q̃ a sacerdote parochiali, ⁊ a quolibet cõfessore põt imponi. 33. q. 1. c. Siquis, q̃ non est ꝑm Augustinũ imponẽda iuuenibus, ⁊ maxime mulieribus. 50. dist. Pẽnitẽtes. ¶ Tertia est Pẽnitẽtia priuata, quę quotidie imponitur, dũ qs pctã sua sacerdoti sacr̃aliter confitetur. 26. q. 6. c. presbyteri. 2. q. 1. Si peccauerit. ¶ Dis autem vera Pnia habet tres partes. Prima est, Cordis ꝓtritio: q̃ consistit in dolore pcõrũ ꝑteritoruz, ⁊ dispositione ꝓ posse, diuina adiuuãte gratia, amplius nõ peccãdi. Secunda est, Oris ꝓfessio: q̃ cõsistit in integra, ⁊ lachrymabili oris cõfessione oiuz pcõrũ corã sacerdote. Tertia est, Satisfactio ꝓ pcis, ad arbitriũ sacerdotis imponẽda iuxta ipsius discretionẽ, ⁊ cõfitentis opportunaz correctionẽ, quę fit in oõne, eleemosynis ⁊ ieiunio, oia. n. alia afflictionis, misericordię, ac spiritualia opera ad hęc tria reducunt. Et hęc tria sunt huiꝰ sacr̃i materia. ¶ Ex cõcilio Florentino. Quartũ sacr̃m est Pnia: cuius quasi materia sunt actus

actus Pnię: q̃ in tres distinguit partes. Quarum prima est cordis cõtritio: ad quã ptinet, vt doleat de pcõ cõmisso, cũ ꝓposito nõ peccãdi de cętero. Scõa est, Oris confessio: ad quã ptinet vt pcõr oia pctã, quoz memoriã habet, suo sacerdoti confiteatur integraliter. Tertia est, Satisfactio ꝓ pctis ꝑm arbitriũ sacerdotis: q̃ quidẽ ꝑcipue fit ꝑ oõnẽ, iciuniũ, ⁊ eleemosynã. ¶ Forma aũt huiꝰ sacr̃i est absolo a pcis. s. Ego te absoluo a pctis tuis: q̃ dẽt ab ore sacerdotis ꝓferri. Vñ ibidẽ legit. Forma huiꝰ sacr̃i sũt ꝛba absolonis: q̃ sacerdos ꝓfert cũ ór: Ego te absoluo. Oia aũt alia sũt ad solẽnitatẽ: q̃ tñ nõ sũt ptermittẽda. ¶ Minister autẽ huiꝰ sacr̃i est Sacerdos rite ordinatꝰ ordinariꝰ, vel ólegatꝰ hns ꝓmissionẽ a ꝑꝑ, vel ab epo. Vñ legit. Minister huiꝰ sacr̃i est Sacerdos hns authoritatẽ absoluẽdi, vel ordinariã, vel ex ꝓmissione superioris. ¶ Effectus vero huius sacr̃i est absolutio a peccatis. Vnde legit. Effectus sacr̃i Pẽnitentię est absolutio a pctis. hęc ibi. Est etiaz liberatio a pẽnis inferni, ⁊ restitutio diuinę gratię.

¶ De triplici cõfessione: ⁊ quod auricularis ꝓfessio de iure diuino, siue a deo sit instituta: ⁊ de pcõr circũstantiis ꝓfitẽdis. Cap. 2.

Vbi notandũ q̃ triplex est ꝓfessio. Una mẽtalis, q̃ est recognitio pcĩ corã deo in corde: ⁊ hęc fuit tpe legis naturę. s. statim post pcm̃ Adę. Scõa ẽ cęremonialis ꝓfessio. s. q̃ peccãs ꝑ tali pcõ offerat tale sacrificiũ: ⁊ peccãs in alio pctõ offerat aliud. Et hęc fuit in lege mosaica. Tertia est cõfessio sacr̃alis, q̃ fit sacerdoti: q̃ mo ex Chri institutione: q̃ eã instituit implicite ⁊ explicite. Implicite in figura, dũ dixit leproso Matth. 8. Vade, ostẽde te sacerdoti. Explicite, cũ Jo. 20. dixit Apls, ⁊ ꝑ eos oibꝰ sacerdotibus: Accipite spũm sctũz: quoz remiseritis pcã, remittunt eis ⁊c. Ibi enĩ dat sacerdotibꝰ ptãs iudicãdi ⁊ remittẽdi: q̃ reqrit manifestationẽ de ipsis pctis, q̃ est ꝓfessio. Muibꝰ aũt dat ptãs iudicãdi de aliqua causa, dat eis ptãs cognoscẽdi de illa. Nulluz enĩ põt iudicare, ⁊ esse bonus iudex de his q̃ ignorat. Sacerdos aũt nõ põt cognoscere sufficiẽter facta ꝓsciẽtię pctõris, nisi pctõr ei ꝑ ꝓfessionẽ ꝓsciẽtiã aperiat: ⁊ sic Chus ꝓfessionẽ oris instituit. ¶ Secũdo, ex doctoꝝ ⁊ scripturaꝝ testificatione ꝓfessio sacr̃alis est necessaria. Ambrosiꝰ in libro de Paradiso: ⁊ habet de pẽni. dist. 1. c. non potest. Nõ põt gsq̃ iustificari a pctõ, nisi pcm̃ fuerit ante ꝓfessus.

Et

Et vide Joānes Chrysostomus. Nō pōt qsq̄ grāz vitę cęlestis accipere, nisi purgatus fuerit ab oi sorde pcī p pnię ꝓfessionez. Et Augustinus in libro de pnīa. Agite pniam, qualis in ecclesia agit: vt oret p vobis ecclesia. Nemo sibi blādiat, t dicat: Occulte ego apud dēū ago: nouit de⁹ q mihi ignoscit, q̄ in corde ago. Ergo sine causa dictū est: Quęcūq; solueritis sup terrā, erūt soluta t in cęlo. Ergo sine causa datę sunt ecclesię Dei claues: q̄si dicat, nō. Et de pęn. dist. 1. c. multiplex. Leo Papa. Nō remanet in iudicio ꝓdēnādū qō fuerit cōfessione purgatū. ¶ Tertio, ex ecclesię p̄ceptione cōfessio sacr̄alis est necessaria: qa eccl̄a p̄cepit q̄ semel in anno glibet postq̄ ad annos discretionis puenerit, debeat sacerdoti oia pcā sua ꝓfiteri. De pęn. t re. c. Dis vtriusq; sexus. t dicit oia pcā. s. cogitationis, locutionis, opationis t omissionis, secreta, t manifesta, cū eoz circūstātijs agrauātibus vel in aliā pcī spēm trahentibus: q̄ sunt istę. s. ¶ Prima, psonę, cū qua peccauit, nōie eius tacito: sed si cū nupta, vel monali &c. peccauit. ¶ Secunda, loci: si in loco sacro peccauit. ¶ Tertia, tpis: si i die festo. ¶ Quarta numeri. s. quoties idē pcm cōmisit, q̄tum recordari potest. ¶ Quīta, modi: vt sigs cū muliere peccaret ꝓtra naturā. ¶ Sexta, qualitatis: si sit publicū, vel occultū: t hoc pp scādalū. ¶ Septima Inductionis: si ipse peccauit t alios induxit ad peccandū. ¶ Octaua, Cōsequētia: qñ in vno pcō multa ꝓsequunt: puta in ludo mēdacia, piuria, blasphemię.

¶ Qui, t quando teneantur ad Confessionem: casus item nonnulli ponuntur, quando quis statim tenetur confiteri. Cap. 3.

Statutū cōfitēdi tempus est a dominica i ramis palmarum vsque ad octauā paschę inclusiue.

Omnes aūt adulti postq̄ ad annos discretionis puenerint, tenent ꝓfiteri semel i anno. i. i q̄dragesima: t q hoc nō fecerit, viuēs ab ingressu ecclię arceat, t moriens eccl̄iastica careat sepultura. vt in ꝓcilio gñali. extra de Pęn. t re. c. Dis vtriusq; sexus. ¶ Tenet tñ hō post pcm cōmissū statim cōfiteri. i. velle ō omisso: t ꝓponere ō cętero nō peccare, cū itētione i futura, prima q̄dragesima cōfiteri: t sufficit p tūc ad acgrendū statuz grę. ¶ Sūt aūt aliq casꝰ, i qbꝰ hō tenet statim cōfiteri. ¶ Primus est, infirmitas grauis. ¶ Secūs, qñ imminet piculū mortis: sicut mare trāsiř, lōgā pegrinationē seu piculosā viā ager. ¶ Tertiꝰ est, qñ hēt aliq̄d agere, qō existēs in pcō mortali nō pt facere sine pcō mortali, sicut dicere Missaz &c. hmōi. ¶ Quartꝰ, qñ hēt copiam

piā ꝓfessoris, qui pōt cū absoluere à pctis: a quibus suus cōfessor non pōt, t verisimile est q in quadragesima talē copiam nō hēbit. ¶ Quintus est, qñ habet ꝓscientiaz, q̄ statum debeat cōfiteri: quia tenet aut talez conscientiam deponere, aut cōfiteri. Et licet hoc possit differri, vt prędictū est: melius tñ t tutius est q̄ primū ꝓfiteri post pcm cōmissuz, pp multa mala t pericula, quę euenire possunt, t multa bona, quę inde sequuntur.

¶ Qualiter sacerdos se habere debet erga pęnitentes t subditos suos, in sacramento Pęnitentię. Cap. 4.

Et qz officiū sacerdotis parochialis t cūrati est animarum sibi commendatarum saluti pro viribus intendere, diligenter t vigilanter debet studere t procurare, vt aīas sibi cōmissas a peccatis eruat, t ad confessionem t pęnitentiam inducat: qa si eius causa perierint, reddere rationez tenebitur de eis in die iudicij. Requiret enīz deus de manu ipsius oues sibi cōmissas. Et ideo verbo t exemplis debet, quantū in eo est, eos a peccatis auertere: frequenter eos admonendo, corripiendo, increpādo, rogando, persuadendo, vt caueant a pctis: t ipse tanquam virtutis simulacrum debet se coram illis irreprehensibilem exhibere: quia plus prosunt facta q̄ verba, t bona exempla quā eloquens prędicatio: t magis eos mouent ad bene viuendum bona opera q̄ prolata verba. Diligens itaq; sacerdos in stāte tēpore quadragesimę debet instare t prędicere oēs sibi subditos, vt tempestiue veniant ad ꝓfessionem: t nō expectent finem quadragesimę: qz melius poterūt examinari: t quia ꝓsequētur multas indulgentias: quę tpe quadragesimali ꝓceduntur: q̄ sine cōtritione t confessione nullū hñt effectum. De qua quidez pmonitione hz in pęnitētiali Romano. ¶ Hebdomada prio-ri ante initium quadragesimę presbyteri plebium conuocent ad se populū: t discordātes canonica authoritate recōcilient: t oia iurgia sedent. Et tunc primū cōfitentibus pniam dent: ita q̄ anteq̄ caput ieunij veniat, oēs confessi pniam acceptā habeāt, vt liberi⁹ dicere possint, dimitte nobis debita nra, sicut t nos dimittimus debitoribus nostris. Et beatus Augustinus. Presbyteri admonere debent plebē sibi subiectam: vt oīs qui se sētit mortifero pcti vulnere sauciatū, feria quarta ante quadragesimaz cū omni festinatione recurrat ad vnificātē matrē

ecclesiaz: vbi mali qđ ꝓmisit cuz oī humilitate ꝛ ꝓtritione cordis simpliciter ꝓfessus suscipiat remedia pnīę, secūdū modū canonicis authoritatibus ꝑfixū. Nō solū aūt ille, qui mortale aliquid cōmisit, sed ēt oīs homo quicunqz se recognoscit immaculatā Christi tunicaz, quā in baptismo accepit, peccati macula pollulisse, ad prozium sacerdotē festinet venire: ꝛ cum puritate mentis oēs transgressiones, oia peccata, quibus dei offensam se incurrisse meminit, humiliter cōfiteatur: ꝛ quicquid ei a sacerdote fuerit iniunctum, ac si ab ipso omnipotentis Dei ore esset prolatum, ita diligenter intendat ꝛ cautissime obseruet.

¶ Sacerdos ꝛ tenetur scire censuras, ꝛ casus reseruatos.

SAcerdos igit, vt melius sciat sibi subditos a peccatis purgare, studeat diligenter hz̄e ꝛ scire casus reseruatos dño papę, ꝛ ep̄o, ꝛ censuras vtriqz reseruatas, ꝛ ea quę sunt in iure, ꝛ per constitutiones synodales: Quę quidem hic breuissime pro maiore commoditate ponent. ¶ Et primo, cēsurę promulgatę in cena dñi in ꝓcessu annuali curię. ¶ Subsequenter, quę in iure vel extrauagātibus, ꝛ ꝓcilio Latera. editę sunt, ꝛ ipsi dño papę reseruant. ¶ Tertio, q̄ ep̄is ꝛ diocesanis reseruant. ¶ Quarto, q̄ aliqñ dño papę, aliqñ ep̄o reseruāt. ¶ Ultimo, casus ep̄ales de iure vel de ꝓsuetudine ep̄is reseruati ꝛ diocesanis ordinarie ponunt. ¶ Sed prius aliquid ō excōicatione dicēdum est.

¶ Excommunicatio quid sit, ꝛ quotuplex. Cap. 5.

EXcōicatio dī exclusio. s. a cōione. Sicut aūt ē triplex cōio fideliū, s. i ꝓuersatione, vel loquela, cibo, salutatione, ꝛ huiusmodi: in sacrōrum susceptione: ꝛ bonorum spiritualiū participatione, q̄ fiūt in ecclesia iuxta illud, ¶Particeps ego sum oīum timentiū te, ps. 118. sic triplex pōt dici excōicatio alijs omissis. ¶ Et prima est maior, quę ēt dī anathema: ꝛ excludit a p̄dicta triplici cōione. 3. q. 4. c. Engeltrudā. ꝛ 11. q. 3. sicut aplūs. ꝛ cap. nihil. ¶ Scōa est excōicatio minor quę excludit a participatione ꝛ cōione sacrōrum passiua tm̄, ꝑm Jo. de Lign. vt de cle. exc. mi. ca. si celebratur. ꝛ de hac. 11. q. 3. cum excōicatio. ꝛ 3. q. 4. Engeltrudaz. ¶ Tertia est excōicatio data a deo, s. inflicta p quolibet pctō mortali. 11. q. 3. Audi. Et sciendum q̄ excōicatio maior q̄ñqz infligitur ab homine, siue a iudice pro diuersis causis, quę hic nō ponuntur pp innumeros casus: q̄ñqz a iure particulari, s.

ri. s. in ꝓcilijs synodalibus alicuius ciuitatis, vel prouincialiꝫ alicuius prouincię: aliqñ a legatis ipsarū prouinciarū, quę nō ligat nisi hoies illius prouincię. Et ēt istę hic non ponunt. Aliq̄ sunt a iure cōi, ꝛ extrauagantibus: vel vniuersalibus ꝓcilijs, ꝛ a summis pontificibus: quę vbique ligant. Quę in particulari hic inferius ponuntur, secundum quod haberi potuerunt.

¶ Casus ꝛ censurę ꝛeseruatę domino papę in processu annuali in cena Domini.

EXcōicantur oēs hęretici, schismatici, ꝛ fautoreꝫ, adhęrētesꝫ, ꝛ q̄ cū eis cōmerciū hñt, ꝛ q̄ vitcleffistis hęreticis deferunt arma, vel alia ꝓhibita, aut vinū, oleū, vestes, granum, ꝛ hmōi. 2. ¶ Piratę ꝛ latrūculi marini: ꝛ recipiētesꝫ eos, ꝛ dātes eiꝫ fauorē, vel ꝓsiliū. 3. ¶ Qui in terris suis noua pedagia iponūt, vel ꝓhibita exigūt. 4. ¶ Et qui imponūt collectaz, vel onera ecclesiasticis psonis: ꝛ q̄ exigūt tā realia, q̄ psonalia. 5. ¶ Falsarij literarū aplicarū vel supplicationū p summū Pōtif. vel vicecācellariū, vel coꝝ vices gerētiū: 6. ¶ Qui equoꝫ, arma, ferrū, lignamina, ꝛ alia ꝓhibita deferūt sarracenis, ꝛ turciꝫ, ꝛ alijs ifidelib. q̄bꝰ xp̄ianoꝫ ipugnāt. 7. ¶ Impedientes, ꝛ iuadētesꝫ eoꝫ q victualia ꝛ alia necessaria ad vsuz Rō. Curię ꝺferūt. 8. ¶ Verberātes, vel capiētes, seu impediētes, vel occidentes eos, q ad sedē aplicā vadūt, vel ab ea recedunt, ꝛ eos q morant in curia: ꝛ ꝛ dātes auxiliū, ꝓsiliū, vl fauorē: vl mādātes talia fieri. 9. ¶ Itē capiētes, detinentes, vulnerātes, mutilātes, icarcerātes, interficiētes patriarchas, archiepos, ꝛ ep̄os, corūq̄ mādatores. 10. ¶ Qui verberāt, vel capiūt, seu bonis spoliāt eos, q cās suas ꝓsequuntur in curia, vel aduocatos, seu ꝓcuratores eorū, ꝓpter hmōi ꝓsecutionē cārū. 11. ¶ Qui ꝓhibēt, vel statuūt ne parcatur lr̄is ꝛ mādatis ap̄l̄cis, seu legatorū, ꝛ nūciorū, ꝛ iudiciū delegatorū dñi papę: ꝛ fauentes. 12. ¶ Qui se subtrahunt ab obediētia dñi papę: ꝛ S. Rom. ecclesię ꝛ fauentes. 13. ¶ Qui vsurpāt sibi iurisdictionē, seu fructus ecclesiasticos, seu ad ecclāsticas psonas pertinentes: ꝛ dātes ꝓsiliū, auxiliū, vel fauorē.

¶ Quicūq̄ supioritatem hñs ꝓhibet quoquo modo ne aliqs de vacatiōe alicuiꝰ beneficij scribat, seu certiorem reddat quempiā extra dñiū eoꝝ existentem: vel ipediūt directe, vel indirecte, ne cōsequant prouisiones beneficiorū, seu dignitatum sibi au-

Universidad de Deusto
Biblioteca

thoritate aplica ꝓcessarũ: ꝛ dãtes ꝓsiliũ, vel fauorẽ, vel non obtuantes eũ pñt. 15. ¶ Verberãtes vel capientes, vel detẽdãtes, rumpetas accedẽtes, mozãtes, ꝛ recedẽtes, ꝛ dãtes ꝓsiliũ, auxiliũ, vel fauorẽ. 16. ¶ Hostiliter discurrentes per terras eccl̃e: inuadẽtes ꝛ occupãtes easdẽ: ꝛ dãtes ꝓsiliũ, auxilium, uel fauorẽ. 17. ¶ Qui absoluũt a prędictis casibus prętercp̃ in mortis articulo, (ꝛ tũc ẽt excõicati debẽt fidẽ prędare de satisfactione vel dare sufficientẽ cautionẽ) sunt excõicati, ꝛ priuati oĩbus iurisdictionibus prędicãdi, cõfessiones audiendi, ꝛ ministrãdi sacr̃a. Et nota ꝙ nullus eximit a pęnis ꝛ censuris ꝙ superi⁹ positis, etiã quacunq; prędulgeat dignitate ecclesiastica, vel seculari.

¶ Censurę quę reseruantur domino papę in iure vel extrauagantibus ex concilio Lateranensi. Cap. 7.

CEnsurę quę reseruantur dño papę: ꝓpter suprądictas, sunt infrascriptę, vcz. 1. ¶ Excõicati nominatim a dño papa. 2. ¶ Iadẽtes aliquid: vel emẽdãtes i lris Dñi papę. 3. ¶ Insecutores hostiliter cardinaliũ vel alicuius clerici, vel religiosi ꝺ familia dñi papę vel cardinaliũ: ꝓcutiẽtes, ꝛ capiẽtes eosdẽ: ꝛ dãtes ꝓsiliũ, auxiliũ, ꝛ fauorẽ: receptatores ꝛ defensores taliũ. in c. Felicis. de pęn. lib. 6. 4. ¶ Percutientes, capientes, vel bãnientes ep̃m temere, vel iniuriose: ꝛ id fieri mandantes, socij, ꝛ dãtes cõsiliũ, auxiliũ, vel fauorẽ. 5. ¶ Officiales, qui in aliquo ꝓdictorũ fuerint culpabiles. Cle. de pęnis. 6. ¶ Qui sine lnia sedis aplicę assentiũt noiationi, vel electioni, assumptioni in senatorem, vel capitaneum, vel patritiũ, seu rectorẽ ad regimen vrbis Romę. 7. ¶ Qui electus in senatorẽ vel ꝛc. vt supra, vltra annũ de tali offõ se ipediuerit. 8. ¶ Qui taliter assumpto sine lnia, vt supra, intẽdũt, vl obediũt: ꝛ q tales mõ ꝓdicto elegerũt, noiauerũt, vel assumpserũt. 9. ¶ Qui talibus dat auxilium, ꝓsiliũ, vel fauorẽ, publice, vel occulte, tã noiationib⁹, vl assumptionibus, cp̃ noiatis vel assumptis. De elec. c. Fundamẽta. li. 6. 10. ¶ Exenterantes ꝛ in frusta incidẽtes corpus mortuum: ꝛ in aqua coquẽtes: vt ossa separẽt a carnib⁹, vt ad aliũ locũ ad sepeliendum deferatur. Bonifac. 8. 11. ¶ Accedentes ad sepulcruꝫ dñi sine lnia. 12. ¶ Clerici scienter ꝛ sponte in diuinis tã in ecclesia cp̃ alibi participãtes cũ excõicatis iudicialiter a papa. de sen. excom. c. significauit. 13. ¶ Clerici, vel religiosi inducentes aliquem

aliquẽ ad vouẽdũ, vel iurãdũ, vel ꝓmittẽdũ de eligẽda sepultura apud eorũ ecclas, vel electa mutãda. De pęnis. c. cupientes. in cle. 14. ¶ Excõicati ex gñali lnia suorũ diocesanorũ hñtes literas aplicas falsas, nisi infra 20. dies postcp̃ se cognouerit hꝫ lras falsas, illas destruxerint, aut resignauerint, nõ pñt absolui post lapsum 20. dierũ, nisi a sede aplica. De cri. fal. ca. Dura. 15. ¶ Religiosi ꝓferentes sacr̃a coionis, vel extremę vnctionis sine lnia parochialium. 16. ¶ Religiosi solẽnizantes mr̃imonia. 17. ¶ Religiosi absoluentes excõicatos a iure, vel a cõstitutionibus synodalibus, aut a culpa ꝛ pęna. De priuil. c. religiosi. in cle. 18. ¶ Religiosi absoluentes a casibus ꝛ censuris in extrauagantibus reseruatis. Sixtus 4. 19. ¶ Religiosi mendicãtes trãseuntes ad ordines nõ mẽdicantiũ, prętercp̃ ad Carthusienses. Martinus v. 20. ¶ Religiosi nõ mẽdicantes recipientes ad ordines suos frẽs mendicantes, ẽt hñtes literas Apostolicas. Mart. v. 21. ¶ Magistri excludentes fratres prędicatores a studio Parisiensi Alexander 4. 22. ¶ Qui libellos famosos, vl rhythmos faciunt ꝛtra ordinẽ prędicatorũ ꝛ minorũ. Alex. 4. 23. ¶ Dicentes vel defendentes ꝙ fratres p̃dicatores ꝛ minores non sint in statu pfectionis: ꝛ ꝙ nõ liceat eis de eleemosynis viuere: aut ꝙ nõ possint p̃dicare, vel ꝓfessiones audire. Alex. 4. 24. ¶ Facientes damnabilem violentiã in locis fratrum prędicatorum. Clemẽs v. 25. ¶ Intrantes monasteria sororum ordinis prędicatorũ ꝛ minorũ in casibus nõ ꝓcessis. Bonifa. 9. quo ad prędicatores: ꝛ Eugen. 4. quo ad minores. 26. ¶ Dñi temporales, ꝛ etiã cp̃i, q cogunt aliquez celebrare tpe interdicti gñalis, vel cũ cãpana, vel voce p̃conis excõicatos, vel interdictos vocant ad diuina: vel q prohibent excõicatis ꝛ interdictis, ne de ecclia recedant, dũ missarũ solennia agunt, cũ a celebrantibus fuerint requisiti gñaliꝫ, vel spãliꝫ vt exeãt. 27. ¶ Interdicti, vel excõicati publici postcp̃ fuerint moniti nominatim a celebrãtib⁹ vt exeant, si nõ exierint sunt excõicati: ꝛ absolutio papę reseruatur. De sen. exc. c. grauis. in cle. ¶ Simoniaci in quocũ que ordine, ꝛ beneficio. Martinus v. Eugenius 4. Paulus 2. Sixtus 4. 28. ¶ Facientes pactum in curia ꝓ gratia consequenda. 29. ¶ Qui sciuerit aliquem committere simoniam in curia: ꝛ nõ denunciauerit papę, vel alij ab ipso deputato infra

Universidad de Deusto
Biblioteca

duos menses. Euge. 4. 30. ¶ Recipientes aliquid pro ingressu monasteriorum. Urbanus 5. Me in vinea. 31. ¶ Inquisitores, qui cōtra ꝓsciam miserint procedere contra aliquem hēticum: vel alicui iniustę crimen heresis imposuerint, vel vexauerint. De hęre. ca. Multorū. in cle. 32. ¶ Inijciens enormiter manꝰ violētas in clericū, vel religiosuꝫ, pfessuꝫ, vel nouitiū, vel quer sum secularē tradentē se ꝛ sua, honeste viuentē, ꝛ audientez horas. Itē clericū ꝓiugatū nō bigamū, incedentē in habitu clerici: Itē depositū verbaliter tm̄: Itē per saltum promotum: Itē excōicatum: Itē incedētem sine habitu clericali ante admonitionē. Itē clericus, qui ex ira seipsum enormiter percutit, est excōicatus excōicatione papali. 17. q. 4. cap. Siquis suadente. 33. ¶ Officiales Romanę curię: qui pro taxis, mercedibꝰ, emolumentis, laboribus regularibus, aut cuiuscunqz alterius operis lucro, recipiunt aliquid in pecunijs, rebꝰ, bonis, aut pmissionibus, quocunqz modo, ēt a sponte offerentibꝰ, aut vltra q̄ in eoꝝ officioꝝ antiqua institutione statutū est, ꝛ tenenꝫ satisfacere illis, a quibus receperunt. Julius 2. in extraua. Etsi Romanus. ꝛ Leo. 10. in concil. Lateran. In aplici. 34. ¶ Cardinales vota data in consistorio, ꝛ ibi gesta, aut dicta, quę in odium, pręiudiciū, aut scādalū alicuius redundare possent, verbo, aut scripto, vel alio modo reuelantes: ꝛ ēt, si per pontificē indictuꝫ sit silentium in aliqua re, cā manifestantes sunt excōicati: ꝛ a solo papa absoluuntur cū expressione causę. In concil. Laterañ. Leo. 10. supernę dispositi. 35. ¶ Prędicatores tam clerici, quam religiosi: miracula falsa, aut incerta, vel prophetias, quę ex sacra scriptura non constant, prędicantes, seu qui epis, aut superioribus detrabere in suis p̄dicationibus p̄sumunt, nō obstāte quęcūqz priuilegio, excōicationis suāz incurrunt: ꝛ absolutio papę reseruaꝫ. Leo. 10. in concil. Latera. Supernę maiestatis. 36. ¶ Pragmaticā sanctionē in regno Francię, ꝛ alibi seruantes: ꝛ pm̄ eā iudicātes, ꝛ cā facientes, aut pmittētes seruari: ꝛ nō delētes cā de libris, archiuis ꝛ capitularibꝰ, excōicanꝫ: ꝛ absolutio papę reseruaꝫ. Leo. 10. in concil. Lateran. Pastor bonus.

¶ Censurę episcopis ꝛ diocesanis reseruatę.

Episcopis ꝛ diocesanis reseruantur infrascriptę censurę vz,

¶ Cōtumaciter asserentes Romanam ecclesiam non esse caput

caput oīuz ecclesiarum. Dist. 19. ca. Nulli fas. Si tm̄ firmiter ꝛ veraciter ita crederet, esset hereticuꝫ, ꝛ absolutio papę reseruata per ꝓcessuꝫ annalez. 2. ¶ Utens literis, vel supplicationibus papalibus falsis scienter, ꝛ retinens eas ꝛ non lacerans. 3. ¶ Laici recipiētes literaꝫ, seu bullaꝫ papales, nō de manu papę vel deputatoruꝫ, vel ꝓ nunciuꝫ nō recipiētē de manibus coruꝫ, quādo est persona magnę authoritatis. De cri. fal. c. dura. 4. ¶ Electus minuꝫ q̄ a duabus partibus cardinalium in papā, si tali electioni consentit: ꝛ oēs recipiētes euꝫ. De elec. c. licet. 5. ¶ Impugnantes literas electi in papā ante eius coronationē. Bñdictus 11. in extraua. 6. ¶ Qui loquunt secrete, vel mittunt lr̄aꝫ, vel nūciuꝫ ad aliquē cardinaliuꝫ, dū sunt in cōclauio occasione electionis papę. De elec. c. Ubi periculum. lib. 6. 7. ¶ Dñi ꝛ officiales, q nō seruāt ꝓtēta i caplo de elec. papę supra alleg. Ubi periculum: vel circa ipsum fraudem cōmittūt. Ibidē. 8. ¶ Principes, senatores, cōsules, q infra mēseꝫ a die notitię de delicto cōmisso ꝓtra cardinales vel familiares papę, ꝛ ipsoꝝ cardinaliū nō faciūt iustitiā fm ꝓtinētiā capli Felicis. de pęn. sunt excōicati. Ibidē. 9. ¶ Omnes principes ꝛ officiales, qui tertio admoniti ab Epis vel ecclesiasticis personis recusant facere iustitiā sup eoꝝ causis. 23. q. 5. cap. Administratores. 10. ¶ Dēs officiales, qui euacuant iurisdictionē ꝛ authoritatē prelatoruꝫ, quā hñt in suis boibus: ꝛ successoꝛes dictoruꝫ officialium: nisi infra mēsem errorē suoꝝ predecessoruꝫ correxerint. De immun. eccl. c. Non minus. ꝛ c. Aduersis. 11. ¶ Spoliantes naufragos bonis suis: nisi ablata restituāt q̄ citius poterunt. Diuersę opiniones sunt, si sit Canon latę sententię. De rapt. excōi. 12. ¶ Ubi propter diuersitatem inhabitantium vnus ep̄s nō potest populo supplere, debet sibi vicarium substituere, qui populo satisfaciat: ꝛ talis vicarius dēt ꝓ oīa subesse episcopo principali: qui si aliter se ingesserit, est excōmunicatus. De offi. ord. c. Quoniam. 13. ¶ Participans cum excommunicato in c ie, propter quod est excōicatus, dando ei consilium, auxilium, vel fauorem. De senten. excommu. cap. nuper. 14. ¶ Omnes grauantes per se, vel per alios, in beneficijs, vel alijs suis rebus, clericos vel eoꝝ consanguineos: quia noluerunt eligere illum, pro quo rogabantur. De elec. cap. sciāt

cuncti.15. ¶ Ectorquentes absolutionez a sententijs excommunicationis,suspensionis,ꝛ interdicti,per vim,vel metũ,extra de ijs,quę vi me.ve causa fi.c.vnico.lib.6.16. ¶ Compellentes prelatos,vel ecclesiasticas personas ad submittendum ecclesias,subij cienda bona immobilia,vel iura ecclesiarum laicis,ad cognoscendum seu profitendum se retinere ab eis,vel ad statuendu laicos in patronos,seu aduocatos eorũ in perpetuum,seu ad non modicum tempus sine licentia papę,ꝛ capitu li.De reb.eccle.non alie.c.Consultissimo.17. ¶ Laici si vsurpant,vel exigunt aliquid de rebus ecclesiasticis immobilibus vltra importationem contractuum factorum,vel faciendoꝝ, si moniti non destiterint,etiã taliter ablata restituendo vbi supra.18. ¶ Impediẽtes litigare in foro ecclesiastico,coram delegato,vel quocunqz alio iudice ecclesiastico in causis,quę de iure,vel ꝓsuetudine possiunt ibidem exerceri.De imm.eccle.c. Quoniam.lib.6.19. ¶ Impedientes sequestrationem vel fructus sequestratos occupantes,post vnam diffinitiuam sententiam apud sedem apostolicam promulgatam,super aliquo beneficio:etiam si nulla foret.In clem.vnica.de sequestra.20.

¶ Procurantes quod conseruatores se intromittant de alijs, quam de manifestis iniurijs,ꝛ exigentibꝰ iudiciariam potestatem.De offi.ꝛ potesta.c.fin.lib.6.21. ¶ Fingentes casum fraudolenter,per quem iudex vadat,vel mittat ad aliquam mulierem pro testimonio ferendo.De iudic.capi.mulieres.lib.6. 22. ¶ Cõcedentes repręsalias ꝓtra psonas ecclesiasticas,specialiter vel generaliter,si sunt singulares personę,sunt excommunicati:si vniuersitas,est interdicta.De inm.ꝛ dam.da.cap. vnico.lib.23. ¶ Clerici habentes officium vicecomitis,vel prępositi secularis,si admoniti non desistant.Ne cle.vel mo.c. Clericus.24. ¶ Contrahentes matrimoniuz cum consanguineis,vel affinibus,vel monialibꝰ pfessis,vel religiosis,vel cuz clericis in sacris ordinibus ꝓstitutis,tam ipsi clerici ꝛ religiosi ꝛ ꝓsanguinei,vel affines ꝓtrahẽtes,ꝝ psonę cũ qbus ꝓtraxerit, oẽs sunt excõicati.In cle.vnica.de ꝓsan.ꝛ affi.25. ¶ Monachi ꝛ canonici regulares,archidiacoꝰ,decani,ꝓpositi,plebani, cãtores,ꝛ alij clerici psonatũ hñtes,vel qcũque ꝑsbyteri,qui leges,vel physicã audiũt,extra claustrũ,nisi infra duos mẽses redierint.

dierint.Ne cle.vel mo.c.fi.26. ¶ Doctores,qui legunt leges, vel physicã,si retinẽt in scholis suis religiosuz q habitu depposito suę religionis audire vult leges vel physicã.Ne cle.vel mo. c.Ut periculosuz.lib.6.27. ¶ Religiosi tacite,vel expresse professi:qui temere habitũ suę religionis dimittunt.Ibidem.28. ¶ Religiosi,qui sine lnĩa suoꝝ ꝓlatorũ vel maioris partis cõuentus accedũt ad studia.Ibidem.c.piculosa.29. ¶ Religiosi decimas ecclesię deditas sibi appropriãtes:vel fraudãtes ecclesias circa eas:vel solui nõ ꝓmittentes,nisi requisiti destiterint infra mẽsẽ.In cle.1.de deci.30. ¶ Monachi ꝛ canonici regulares,qui non hñt administrationes,si intrãt curias principũ sine lnĩa suoꝝ ꝓlatorũ:vel si inferant dãnũ ꝓlatis,vel monasteriis.c.ne in agro.de sta.mo.in cle.31. ¶ Monachi tenentes arma inuasiua infra septa monasterij sine lnĩa abbatis.c.ne in agro.de sta.mo.32. ¶ Statum bigamarum assimentes,vel illum sectantes.in clem.1.de religiosis.33. ¶ Religiosi,qui in sermonibus suis retrahunt populũ a solutione decimarũ:vel sibi confitentibus non faciunt conscientiã de decimis soluendis,si fuerint requisiti.in cle.Cupientes.de pęnis.34. ¶ Religiosi qui nõ seruãt interdictum,quem seruat mater ecclesia.in cle.1.de senten.exc35. ¶ Religiosi mendicantes,qui de nouo domos ad habitandũ recipiunt,vel receptas mutant sine licẽtia sedis apostolicę.De reli.do.c.vnico.lib.6.36. ¶ Frẽs minores vel eremitam recipiẽtes fratres ordinis ꝓdicatorũ ad habitum suum. 37. ¶ Alienantes bona ecclesiastica,seu infeudãtes,seu facientes pactũ,ꝙ ipsorũ dñium transferatur ac concedentes,hypothecãtes,infeudantes,vel in emphyteusim cõcedentes,seu locantes,prętquam in casibus a iure concessis.38. ¶ Recipientes tales alienationes,seu locationes.Paulus 2.in extrauag.39. ¶ Impedientes visitationem monialium,si moniti non destiterint,de sta.mo.c.2.in cle.40. ¶ Directores monialiũ in electionibus:nisi abstinuerint in bis,per quę possit oriri, vel nutriri discordia.de elec.c.Indemnitatibus.lib.6.41.

¶ Magistri,ꝛ scholares tractãtes cũ aliquo ciue Bononiẽse de cõductione hospitij,irrequisitis inquilinis:nisi tẽpus cõductionis elapsum fuerit.de loca.ꝛ ꝓdu. ca.1.42. ¶ Emens rem ecclesię,vel aliter acquirens a schismatico.43. ¶ Tenẽs beneficium

Universidad de Deusto
Biblioteca

ficiū a schismatico. 44. ¶ Inimitēs ordinationi factę per schismaticū. Isti tres casus hñr in c. 1. de schisma. 45. ¶ Qui christianum mandant interfici per assassinos, ēt si casus nō fuerit secutus: ꝛ talibus dans auxilium, consilium, vel fauorē, de ℣o mi. c. pro humani. lib. 6. 46. ¶ Clerici locantes domos manifestis vsurarijs alienigenis ad fęnus exercendum. de Elec. ca. 1. lib. 6. 47. ¶ Officiales cōitatum facientes, vel dictantes statuta super vsuris soluendis, ꝙ non restituantur: vel iudicantes hm illa: vel non uolentes si ꝑnt infra tres menses de libris cōitatum: vel illa seruātes. de vsu. ca. Ex graui. in clem. 48. ¶ Sepelientes in cęmeterio tempore interdicti in casibus a iure nō ꝓcessis excōicatos publice, interdictos nōiatim, vsurarios manifestos. in clem. 1. de sepul. 49. ¶ Sepeliētes hereticos, credentes, ꝛ fautores, receptatores, defensores eoꝝ sciēter in cęmeterio ecclastico, nec debēt absolui, nisi ꝓprijs manib⁹ extumulauerint cadauera eorū. i c. qō cūqz. de hęr. 50. ¶ Inqsitores hereticę prauitatis ꝓtextu officij pecuniā extorquētes. 51. ¶ Inqsitores, si sciēter bona ecclesiarū occupant. 52. ¶ Inqsitores bona eccliarū ob delictū clericorū fisco ēt ecclesię applicantes in cle. 2. de hęre. 53. ¶ Dñi tpales quocunqz noie censeantur, qui de crie heresis cognoscunt, vel iudicant. 54. ¶ Dñi tpales captos per epm vel inquisitorē pro hęresi a carcere liberātes 55. ¶ Dñi tpales, si executionē hmōi officij ab epo vel inquisitore eis iniunctā nō iplēt: put ad eorū spectat offm. 56. ¶ Dñi tpales, si directe vel indirecte ꝓsumunt sniaz, vel ꝓcessuz inqsitorū, seu diocesanorū impedire. 57. ¶ Si diocesano, vel inqsitori ꝓsumpserint se opponere i his, q̄ ad ꝓfatū negotiū incumbūt, aut quēlibet ipedire. 58. ¶ Dātes talibus ꝓsiliū, vel fauorem. Dēs istę censurę continent in c. vt inquisitionis. de hęre. lib. 6. 59. ¶ Exercentes regimē in triremibus infideliū. de inde. in c. ita quorundā. 60. ¶ Principes, ꝛ officiales, qui tertio admoniti ab epis, vel viris ecclesiasticis, recusant facere iustitiā sup eoꝝ causis. 23. q. 5. administrātes. 61. ¶ Faciētes statuta ꝛ iudicātes hꝫ ea ꝓtra libertatē ecclesię. de sen. exc. c. Mouerit. 62. ¶ Itē q talia iudicata in publicā formā redigunt. Ibidem. 63. ¶ Percutiens clericum vel religiosum leui percussione. 64. ¶ Laici sortilegi, incantatores, inuocatores dęmonū, ꝛ diuinatores

natores vtriusqz sexus excōicant. Leo. 10. in ꝓcil. Lateran. Superne dispōnis. 65. ¶ Blosantes, seu cōmētātes, vel interꝑtātes ꝓstitutiones factas in ꝓcil. Lateran. q̄ ꝓtinent in bulla, q̄ incipit. Superne dispōnis. 66. ¶ Prędicātes, vel disputātes verbo vl' scripto, ꝙ mōtes pietatis instituti iuxta tenorem terminationis ꝓcilij Lateran. sint male ordinati, excōicātur. Leo. 10. in ꝓcilio Latera. Inter multiplices. 67. ¶ Imprimentes, vel imprimi facientes libros vel aliquā scripturaz sine examine ꝛ appbatione vicarij dñi papę, ꝛ magri sacri palatij in vrbe: ꝛ extra vrbez sine licentia diocesani ꝛ inquisitoris hęreticę prauitatis, excōicant. Leo. 10. in concil. Lateran. inter solicitudines.

¶ Casus qui sunt aliqñ papales, aliqñ episcopales. Ca. 9.

Incēdiarij ecclarū, vel monasteriorꝝ, vel piorū locorum sunt excōicati ipso iure excōicatione epali: sed post denuncia tionē sunt excōicati excōicatione papali. De sent. exc. tua nos. 2.

¶ Effractores cū spoliatione ecclarū vel monasteriorꝝ vel piorū locorū ante denunciationē sunt excōicati excōicatione epali: post denūciationē vero papali. Ibidē. 3. ¶ Dātes sniaz offendēdi, vel grauādi eos, q̄ snias excōicationis, vel interdicti tulerūt ꝓtra quēcūqz: nisi sniam ipsaz re itegra reuocauerit: vel si ad horū captionē ꝓcessum fuerit, nisi infra octo dierū spatiū oia restituerint, vsqz ad duos menses est epalis: ꝛ exinde papalis. 4. ¶ Itē q tali snia data vti ausi fuerit. 5. ¶ Itē, q motu ꝓprio aliqd ꝓmissorꝝ cōmisserit, est epalis, vel papalis vt sup. de sent. exc. quicūqz. 6. ¶ Itē absoluti a snia excōicationis rōne periculis alicuius, si post periculū nō repñtāt se illi, q̄ pōt eos absoluere, in eadē sniaz incidūt papalē, vel epalē. 7. ¶ Participātes in crie cū excōicatis aliqñ sūt excōicati excōicatione papali, aliqñ episcopali, hm ꝙ excōicatio fuerit papalis vel episcopalis.

¶ De casibus Episcopis reseruatis. Cap. 10.

Debet ēt scire sacerdos casus epis reseruatos de iure, vel de consuetudine, ꝛ ēt casus synodales. De qb⁹ casibus sunt varię opiniones doctorꝝ. Aliq enim ponūt plures, ꝛ aliq pauciores. vñ materia ipsa nō est bñ clara. Et i sum. Pisana dr, ꝙ Bñdict⁹ papa 11. in extrana. Inter cūctas, ꝺclarauit quatuor ēe casus ꝺ iure. ¶ Prim⁹. s. petiñ clerici, p qō incurrisset irregularitatē. ¶ Scōs, de incendiarijs. ¶ Tertius, de petō, pp qō

Universidad de Deusto
Biblioteca

cēda cēt solennis pnia. ¶Quart⁹, de excōicatis excōicatione maiori. ¶Itē declarauit .5. esse casus ep̄is reseruatos de appro bata consuetudine. ¶Primus est pcūs homicidij voluntarij. ¶Scōs, est pcūs falsariorū. ¶Tertius est pcūs violātiū eccl̄a sticā libertatē. ¶Quart⁹, est pcūs violātiū ecclasticā immunitatē. ¶Quint⁹, est pcūs sortilegor, diuinator, ⁊ incantatorū. Quāuis aūt dicta extrauagans fuerit reuocata p clem. dudum. de sepul. tm̄ ēstū ad dictos casus nihil innouatū fuit, etsi alia ibi ꝓtenta sint. Et sic vz, q adhuc illi remaneant. Et addit in Pisanella, q p̄nt nihilominus ep̄i in suis ep̄atibus casus sibi reseruare, sicut vz eis expedire, sicut p̄nt ꝓstitutiones facere: ⁊ multo magis ꝓcilū synodale, vel pūnciale: a quorū sententijs sacerdotes nō valent absoluere. Ideoq; annuatim petere debent ab ep̄o casus, ⁊ cēsuras, quas sibi reseruāt: ⁊ ꝑm ipsius ep̄i volūtatē, ⁊ nō al̄r absoluāt. ¶Et q̄ superius tractatū est de excōicatione maiori: nō incōgruū visū ē hic breuissime aliqua ponere de excōicatione minori, iterdicto, suspēsione, ⁊ irregularitate.

¶De Excommunicatione minori. Ca. II.

POst hēc igitur tractauimus de excōicatione maiori, nunc aliquid dicendum est de minori: a qua potest quilibet sacerdos absoluere. Cuius effectus est excludere a participatione sacramentorum, nō aūt a participatione diuinorum. Vnde excōicatus excōicatione minori licite pōt audire missam, ⁊ ecclesiam officiare: dū tm̄ nullum sacr̄m percipiat, nec matrimoniuz, nec aliud: nisi prius sit absolutus: aliter peccaret mortaliter: nec tm̄ incurreret irregularitatē. ¶Incurrit aūt quis in hanc excōicationē primo pp participationē cum excōicatis maiori excōicatione, dūmodo participet cum eis in alijs, quaz in crimine, vz q̄ participet in his, quę continentur in versu infrascripto.

Os, ozare, vale, communio, mensa negatur.

¶Quia nō debet loqui cū eo, nec ozare, nec cū salutare: nec in actibus humanę cōuersationis aliquam cōionem habere cum eo, nec comedere cū eodē. ¶Non tm̄ semp peccat mortaliter ille, qui sic participat cum talibus excōicatis: quia hoc esset nimis durū, pro sic parua videlicet re, obligare hoīes ad peccatum mortale: vnde dicit S. Tho. in 4. sent. dist. 18. q. 2. arti. 4. nisi participet cū illo in cōtēptū ecclesiasticę disciplinę, vel contra

probi=

prohibitionē p̄ceptoriā superioris. ¶Excipiunt tm̄ quidā casus in quibus participantes cū eis nō incurrunt in hāc excōicationē: qui casus in hoc versu infrascripto cōprehenduntur.

Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.

¶Primo vz, q̄m qs hoc facit, vt p̄curet vtilitatē aīę ipsi⁹ excōicati, vel etiam vtilitatem p̄priā, vtputa, cū petit qs ab excōicato id qđ ei excōicat⁹ dare tenet, ⁊ debet: aliter excōicatus de sua excōicatione cōmodū ⁊ vtilitatē reportaret: vel ēt cū petit ab eo ꝓsilū pro remedio aīę suę, q̄m. s. non pōt hāc recursum ad aliquē aliū. ¶Scōo, excusat lex. s. matrimonij ex parte mulieris, quę potest cōicare viro excōicato, cū sit ei subiecta. Vir tm̄ non excusatur participando cuz vroze excōicata: q̄z potest eam cozrigere cogēdo ipsaz, nisi in redditione debiti. ¶Tertio excusat humilitas subiectionis, vel seruitutis: vnde filij, q̄ sunt in patris p̄tate, vel ēt emancipati, si sunt cōmensales patris, ⁊ ab eo recipiunt victualia, vel necessaria excusant: alias nō. Et serui ⁊ rustici, ⁊ alię subiectę personę sil̄r excusant si participant cū suis dn̄is excōicatis. Alioquin si tales personę nō excusarentur, sequerent infinita inconuenientia ⁊ dāna innocētib⁹. Non tm̄ superiores excusantur si participāt cū inferioribus: nisi forte participēt i eis rebus, q̄ tenent p̄uidere illi: maxime si per illos non stetit, quin eos cozrigerēt: ⁊ pro eis quęrerēt absolutionē. ¶Quarto excusant ignorātes, non ignorātia iuris crassa, sed ignorātia facti: cū. s. eis nō ꝓstat illū cē excōicatū, cū quo participāt. ¶Quinto excusat necessitas: qa qlibet in necessitate ꝓstitutus pōt ab excōicatis eleemosynā recipe: ⁊ econuerso ēt excōicatis i necessitate ꝓstitutis eleemosynā erogare qlibet pōt: nec ēt est expectāda vltima necessitas, ⁊ extrema. Vn̄ si excōicatus petat hospitū, nō tenetur qs expectare, q̄ ab oib⁹ sit repulsus. ¶Excōicationem minorē ēt quis incurrit p sacrilegio. 17. q. 4. Minor. ¶Sil̄r pro notoria fornicatione, p̄cipue clerici. extra de coha. cle. vestra. ¶Itē cum qs recipit eccl̄am de manu laici. 16. q. 7. sicqs deinceps. Difficile tm̄ est hoc elicere ex textu. Notandū est tm̄ ex constitutione Martini 5. in concil. Constātiēsi, q̄ null⁹ incurrit excōicationē minorē ex participatiōe cū excōicatis qua cūqz excōicatione maiori: nullusqz tenet vitare eos ēt i diuinis, nisi fuerit publicati ⁊ denūciati spāl̄r, ⁊ nōiatiz:

exce=

Universidad de Deusto
Biblioteca

excepto, ſiqs ita notorie ꝓcuſſiſſet clericū, ꝙ non poſſet aliqua tergiuerſatiõe celari, nec aliquo mõ excuſari. Quilibet enim tenet in hoc caſu hmõi ꝓcuſſorẽ deuitare, ẽt ſi nõ fuerit publice denũciatus: atq; hęc de excõicatione dicta ſufficiãt. ¶ Quia vero aliqñ nõ ſeruãtes interdictũ incidũt excõicationẽ, ꝛ ſępe ꝓp ꝓtẽptũ excõicationũ fiũt interdicta, ꝛ inde ſequunt ſuſpẽſiones ꝛ irregularitates: de hmõi cẽſuris aliqd dicẽdũ ẽ. Mõ tñ breuiſſime faciem⁹: ne ꝓtra itẽtionẽ noſtrã in hoc ope ſcribere videamur. Sufficere eñ putam⁹ mẽtẽ ꝓfeſſoris excitare: ne ꝓ craſſaz ignorãtiã, vel ꝓ icõſiderationẽ talia ptrãſcat: ſz ꝓ hęc, q̃ ſcribem⁹, cũ cęperit dubitare, ſubſiſtat, ꝛ ad doctores, ꝙ hmõi diffuſe ptractãt, ſe ꝓferat, ꝛ ſolutiões inueniat. ¶ Primũ ergo dicem⁹. de interdicto, deinde de ſuſpẽſione, poſtremo de irregularitate.

¶ De interdicto. Cap. 12.

Interdictũ eſt ſeparatio a certis ſacris, ꝛ oĩb⁹ diuinis officijs, ꝛ eccleſiaſtica ſepultura. Et qñq; fertur a iure, qñq; ab homine. ¶ A iure interdicit collegiũ, vel vniuerſitas ciuitatis, q̃ cogit eccleſias, vel eccleſiaſticas perſonas ſoluere guidagia, vl̃ pedagia, vel gabellas ꝓ rebus ꝓpriis. ¶ Itẽ vniuerſitas quę domos locauerit, vel ꝓductas hãi pmiſerit alienigenis vſurarijs in terra ſua ad exercẽdũ fęnus: Et quę reꝑſalias ꝓtra ꝑſonas eccleſiaſticas ꝓcedit. Et q̃ nõ ſeruauerit ea, ad q̃ tenetur ꝓ decretales. Vbi periculũ. de ele. li. 6. qñ in ea electio Romani põtificis eſt celebrãda. Et q̃ ꝓſentit occidẽtibus, vel pcntientibus Cardinales S. Ro. Ecc. vel ſi infra mẽſem nõ punit delinquẽtes, ſi põt: Et q̃ epm ꝓpriũ temere pcuſſerit, vel cęperit, vel bãnierit, vel in his fauorẽ dederit, vel nõ defenſauerit. ¶ Eſt etiã aliqõ interdictũ ſpãle: vt cũ interdicit eccla ꝓp iniurioſum ſanguinẽ ibi effuſum, ꝛ ꝓp effuſionẽ humani ſeminis ſtudioſe ꝓcurata: Et qñ ꝓp diſcordiã pfonorũ eps claudit hoſtia, ꝛ pcipit, vt nullꝰ i ea celebret: Et qñ ſimoniace, vel pcipaliter ꝓfeſtu, vel ſine lnĩa epi, vel ſine reliquijs i loco deſerto fuit ꝓſecrata. In hoc tñ ſpãli ecclię interdicto celebrãtes i ea nõ efficiũt irregulares.

¶ De Suſpenſione. Cap. 13.

Suſpẽſio eſt cenſura eccleſiaſtica, qua interdicitur aliqõ officium, vel exercitium cõpetens perſonę eccleſiaſticę, aliqñ a iure, aliqñ a iudice prolata. ¶ A iure ergo ſuſpendunt ſimoniaci

niaci in ordine, vel beneficijs, notorij fornicatores. ¶ Epus q ordinat alienũ clericum ſine lnĩa ſui ſuperioris ſciẽter, ſeu affectata ignorãtia. ¶ Qui ꝓfert tõſurã clericalẽ infanti, vel illiterato, vel ꝓiugato. ¶ Epi ꝛ ſuperiores eis, idest archiepi, ꝛ patriarchę locãtes aliq̃ domũ vſurarijs alienigenis, vel pmittẽtes hmõi habitare in terris ſuis ad fęnus exercendũ. Proferẽtes ſnĩam excõicationis, ſuſpẽſionis, vel interdicti ſine debitis circũſtãtijs. i. non pmiſſa admonitione, nõ adhibitis teſtibus, ꝛ in ſcriptis ꝛc. ¶ Vltramõtani ordinati ab epis Italię ſine licẽtia epi, vnde ſunt oriundi, vel in cuius dioeceſi ſunt beneficiati. ¶ Qui ordinant a non ſuo epo ſine lnĩa ipſius: niſi ſub ſpe ratihabitionis. ¶ Archieps, q ꝓfirmat electionẽ, ꝓſecrans electũ non cognitũ, vtrũ per aliq̃ prauitatẽ ſit ab appellatione receſſum, q̃ erat interpoſita ad papã. ¶ Quęcũq; collegia, vacãtibus eccleſijs collegiatis quibuſcũq;, occupãt aliqd de bonis illarum. ¶ Epi ꝛ ſuperiores, ꝛ ẽt inferiores eis, qui viſitantes recipiũt munera: aut viſitationis officio nõ impenſo, procurationes in pecunia, vel victualibus. ¶ Qui recipiũt aliquẽ ex ordinibus ſacris ab epo, qui renunciauit loco ꝛ dignitati. ¶ Recipientes aliquẽ ordinẽ ſacrum extra ſtatuta tpa ordinationũ. ¶ Promoti per ſaltum, qui recipiunt eadem die minores ordines cũ ſubdiaconatu, vel duos ordines ſacros. ¶ Contrahentes matrimonium per verba de pñti, ꝛ ante carnis copulam facientes ſe ad ſacros ordines ordinari: per hoc enim non diſſoluitur matrimoniũ. ¶ Ordinati ab hęretico, vel ſchiſmatico, vel excõicato, vel depoſito. ¶ Apoſtatę religionũ i apoſtaſia ſuſcipientes ordines. ¶ Celebrantes, vel participantes in diuinis ſciẽter cũ excõicatis publice, ꝛ interdictis. ¶ Clerici, qui ſciẽter eligũt indignum ad epatũ. ¶ Eligẽtes, ſi infra octo dies ipſaz electionẽ electis diſtulerint pñtare. ¶ Judices eccleſiaſtici: qui ꝓtra iuſtitiã, ꝛ grauamẽ alterius partis in iudicio quicq̃ faciũt ꝓ gratiaz vel ꝓ ſortes. ¶ Religioſi, q ꝓcedũt alicui ad vitã. vel ad certũ tempus lucra, reditus, poſſeſſiones adminiſtrationũ, qbus pręfuit. ¶ Fres pędicatores aſſumpti ad epatũ, vel alias pręlaturas: ſi prius recipiũt munus conſecrationis, ẽp̃ reſignẽt ordini libros, ꝛ alia quę habẽt. ¶ Fratres pędicatores perturbãtes officiũ inquiſitionis exercitatũ ꝓ fratres minores, ꝛ ſi-

ꝛ silr minores, si pturbāt in hoc prædicatores. ¶ Ffes pdicatores, ꝛ minores recipientes aliquē ad professionē ante annū pbationis elapsū. ¶ Religiosi, qui decimas non percipiunt, si sciēter omittāt facere ꝑsciaꝫ ꝑfitentibus de decimis soluendis, si fuerint requisiti. ¶ Cōseruatores, si de alijs, ꝙ̄ de manifestis iniurijs, ꝛ violētijs se intromiserint. ¶ Religiosi grauāteꝫ, vel fraudantes eccl̄as circa decimas eis debitaꝫ: si requisiti nō desistunt, vel de vsurpatis emēdā nō fecerint. ¶ Doctor, vel magister, qui doctorat aliquē, nisi prius exigat iurām a doctorādo, ꝙ nō expēdet pro suo doctoratu vltra summā triū milliū turonensiū argentorū. ¶ Qui pro alienis debitis ecclesiā suā grauat: aut l̄aꝫ, seu sigilla ꝓcedit, quibus possint ecclesię obligari. ¶ Prælati nō ep̄i, qui eccl̄as sibi cōmissaꝫ, seu bona ipsarū subijciūt, aut supponūt laicis, absq; ꝑsēsu capli, ꝛ sediꝫ aplicę lnia. ¶ Qui prohibiti sunt audire leges, vel physicā, si audiunt eas.

¶ De Irregularitate. Cap. 14.

IRregularitaꝫ est impedimētum canonicū, quo quis prohibetur ad ecclesiasticos ordines promoueri, ꝛ in eisdem ministrare. Et contrahit multis modis. ¶ Aliqñ ex indebita celebratione, vel executione ordinū: vt cum quis excōicatus maiori, vel suspensus, vel in loco interdicto celebrat: vel cū quiꝫ exequitur actum alicuius ordinis sacri, quez non habet solēniter. ¶ Contrahitur ēt pp homicidium, vel mutilationeꝫ membri: siue hęc opere, siue mandato, aut ꝑsilio, vel defensione, siue iuste, siue iniuste perpetrētur. ¶ Bigami quoqz oēs irregulareꝫ sunt. Dī aūt bigamus, qui vxorem viduam, vel corruptā duxit ꝛ cognouit: vel pprīā vxorē cognouit postq̄ fuit ab altero cognita: vel duas habuit vxores, ꝛ cognouit eas, ēt si alteraꝫ earum non poterat hīe. ¶ Silr cum quis in sacris ꝓstitutus, vel post professionē in regula ꝓtrahit cuꝫ corrupta. ¶ Prohibet aūt bigamus promoueri, quia diuisit carnē suā: ꝛ ꝓiunctio coniugalis facta per ipsum nō pōt significare ꝓiunctionem Chr̄i, ꝛ ecclesię, qui est vn⁹ sponsus immaculatus cū vna spōsa immaculata. Vnde irregularitas hęc non tollitur per baptismuꝫ, sicut irregularitas homicidij: quia baptismus nō oīno soluit matrimoniū. Mā si ambo ꝓiuges ꝙuertantur, ꝛ baptizentur, non ꝑ̄t ab inuicem separari, ꝛ alijs matrimonialiter ꝓiungi. Imo si alter

si alter ipsorū baptizaretur, altero in infidelitate permanente, sed volente fideli cohabitare sine iniuria creatoris, ꝛ si posset fidelis ab eo discedere, nō tñ potest alteri coniungi. ¶ Itē, qui duxit vxorez vilem mulierem; vt puta ancillam, ioculatricem, vel aliq̄ ex illiꝫ, quę publicis spectaculis mancipantur, repellitur ab ordine propter dignitatē clericat⁹. ¶ Illegitimus quoque pp dētestationē paterni sceleris. ¶ Corpore vitiatus, qñ in eo est inhabilitas ad officium exequendū, vel talis deformitas, quę scandalū ꝛ derisionem gñaret: vel cū sponte, ꝛ sine iusta causa quis est primatus aliquo membro, ēt paruo, vel occulto, secus si iniuste, vel vi fuit primatuꝫ. ¶ Hęreticus post pniaꝫ, qui fecit pniaꝫ solennē. ¶ Qui distulit baptismū vsqz ad ęgritudinem, quem tunc suscipit timore mortis. ¶ Qui bis suscipit sacrām unprimens characterem. ¶ Curiales, nisi sint absoluti a curia. ¶ Obligatus alteri ad ratiocinia. ¶ Hermaphroditus pp monstruositatem. ¶ Seruus antequā cōsecutus fuerit plenā libertatem. ¶ Crimen quoqz nō mediocre: puta adulteriū, furtū, fraudolentia, sacrilegiū, periuriū, falsuꝫ testimoniū, ꝛ similia, si manifestū sit p̄ pniaꝫ, vel pprīā cōfessionē, vel per euidētiā factī, ita ꝙ inficiationi nō sit locus, inducit irregularitatem. ¶ Infames quoqz tā de facto, quā de iure repelluntur a ꝓmotione dignitatū ꝛ ordinū. ¶ Quas aūt pœnas incurrūt irregulares in suis ordinibus ministrātes breuitati studētes, hic tradere nō possumus. ¶ Cōfessoris aūt officiū erit cū irregularez hmōi inuenerit, q̄rere in doctorib⁹, a qb⁹ hęc diffuse tractant.

¶ Sacerdos accessurus ad audiendas confessiones primo debet diuinum suffragium implorare. Cap. 15.

ACcessurus igitur sacerdos ad audiēdas cōfessiones, vt ꝺ̄iua ope adiutus diligēcius audiat, primū a deo auxiliū petat⁹, ꝓfigere dz ad oīonis suffragiū, ꝛ sequētes vel alias oīones ad ꝓbitū dicere. ℣. Adiutoriū nr̄m in noīe dn̄i. ℟. Qui fecit celū ꝛ terrā. ℣. Dn̄e exaudi oīo. ℟. Et clam. Oremus. Oīo.

DOmine Deus oīps ppitius esto mihi pctōri: vt digne tibi possim gr̄as agere: q me indignū, pp tuā misericordiam ministrū fecisti officij sacerdotalis: ꝛ me exiguū humilēqz sacerdotē mediatorē cōstituisti ad orādū, ꝛ intercedēdū ad dn̄m nr̄z Jesum Chr̄m filiū tuū pro pctōribus ad pniam reuertentibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Jdcoq; dñator dñe, qui oēs hoīes vis salvos fieri, t ad agnitionē veritatis venire, qui non vis mortē pctōrū, sed vt ꝙuertant, t viuant, suscipe oronez meam, q; fundo ante ꝙspectū clemētię tuę p peccatis meis, t p famulis t famulab. tuis qui ad pniam venerunt: vt des illis spūm cōpunctionis: vt resipiscant a diaboli laqueis, quibus astricti tenentur: t ad te per cōdignā satisfactionem reuertātur. Per eund. Tunc sacerdos ad eccłaz, vel aliū locū honestū accedens cu superpellicco t stola iuxta antiquos codices sedeat: t aduenienti pcōri t añ se genuflecto dicat Frater vel fili ad quid venisti ad eccłam? Et pcōr rñdeat. go veni ad agendā pniam de pctis meis. Et sacerdos. Elis emendare vitā tuā, t de cetero vitare pctā, q; tū humana fragilitas p miserit? Rñdeat Volo ꝙcedente dño. Tūc sacerdos dicat seq̄ntem oronem. ℣. Dñe exau. ℟. Et clamor meus. Oremus. Dño.

DEus misericors, deus clemēs, deus indulgentię, deus pietatis t pacis: qui pro amore hoīum in cruce manus extendisti: qui chananeam t publicanum vocasti ad pniam, conuertere dignare famulum tuum, qui ante tuum sacrum altare suū confitetur reatum, t humiliter se recognoscit, te summū bonū offendisse, vt facinoruz suoruz a te veniā petat: t pręsta ei miseri cors deus pęnitendi spatiū, dignos fructus pęnitentię, t finem pęnitentialiter fructuosum. Per Christum. Oremus. Oratio

DEus sub cuius oculis oē cor trepidat, t conscientię cunctę pauescunt, propitiare famuli tui gemitibus: t cunctorum eius peccatorū t malorum medere languoribus: vt sicut nemo liber est a culpa, ita nemo sit alienus a venia. Per Christum.

¶ Quę dacere t interrogare sacerdotes debeant pęnitentes antequam propria t singula peccata confiteantur. Cap. 15.

OBlatione finita, susceptq; peccatore, si non decenter se habet in genuflexione t aliis exteriozibus ad talez actum requisitis, debet primo monere ipsum dulciter, ac instruere qualiter deo t non homini cōfitetur: t ideo debet reuerenter t vere cumde se hꝫ cum omni humilitate, versa facie non ad ꝙfessoris vultum, sed taliter q; ad latus cōfessoris genibus ambobus flexis faciem vertat ad reclinatorium ipsius. Et maxime in hoc adhibenda est cautela circa mulieres. Disposito ergo peccatore corporaliter doceat eum, si nescit facere sibi signum crucis:

quod

quod fieri debet hoc modo. Primo manum dexterā ponat super frontem, t dicat In nomine patris q; pr est principium totius deitatis: vt dicit August. Deinde super umbilicuz, t dicat t filij quia filius eternaliter procedens a pre, descendit temporaliter in ventrem virginis. Deinde ponit manum ad scapulā sinistram trahens illam ad dexteram, dicendo Et spūs sancti, quia spūs scūs procedit vt amor: t est tamē nexus patris t filij ab vtroq; procedens. Et nos a sinistra, i. a tribulationibus huius mundi transire speramus ad dexteram eterne felicitatis. Deinde elevata manu dicat Amen, idest fiat. Post hoc aūt faciat, q; pcōr ꝙfiteatur in gñali petā sua dicēdo Confiteor, prout dr in missa. fol. 74. Mō si ignarus est, faciat secum dicere cōfessor vulgari sermone, hoc modo Jo confesso a Dio onnipotēte: alla gloriosa vergine Maria madre di Dio: a tutti i santi, t a voi padre, che io ho peccato in mal pēsare, i mal parlare, t in male operare: t di tutti i mei peccati dico mia colpa: t priego Dio che mi perdoni: t voi padre che mi ascoltiate, et che mi diate la assolutione, t la penitentia.

¶ Post hęc, si non cognoscit ꝙditionē eius, interroget eū de statu suo: puta si est cōiugatus, vl cōiugata: cui⁹ sit exercitij: vl artis: si habet filios, vel non, ꝛc. ex quibus possit eū ꝙueniēter interrogare. Non enim sunt oia ab oibus interroganda: t maxima adhibenda est cautela circa iuuenculas, t circa simplices pueros: ne doceamus eos ea, quę nesciunt. ¶ Itē interrogādum est quantum tpis est, ex quo non est confessus: quia vnusquisq; tenet saltem semel in anno, cum ad annos discretionis puenerit, ꝙfiteri, t coionē accipere: De pen. t remis. c. ois. Mō si non fecerit, mortaliter peccauit: t toties quoties proposuit non facere deliberato animo, etiam mortaliter peccauit. Annos aūt discretionis, maxime quo ad communionem incipimus, sm sanctum Thomam, a decimo, vel vndecimo anno: t plus t minus sm qō malitia supplet etatem: Cum enim sciunt discernere inter sacrm altaris t panez, quo quotidie vescimur: t ostendunt ad ipsum aliqua signa deuotionis, signum est eos ad annos discretionis hmōi peruenisse: t in hoc standum erit iudicio eorum, qui habent curam anime eius. Pueri tamē, vel puellę, qui post annos discretionis nō fuerūt de hoc instructi,

non sunt facile cõdemnandi de pctõ mortali: q̃uis sint acriter reprehendendi. ¶ Interrogãdus est ẽt peccator: si in vltima cõfessione malitiose tacuit aliqõ pctũ mortale, vel qõ credidit esse mortale: qz peccauit mortaliter violãdo sacrz pnię: cuz absolutio facta sit pp eius malitiam super indebita materia, z indisposita: z ideo tenetur iterare ꝓfessionem illã, z oẽs precedẽtes confessiones imperfectas: qz in illis qñ hoc modo fecit, nõ fuit vere sacrm pnię. ¶ Interrogandus est ẽt, si fecit pniam a sacerdote impositam pro peccatis mortalibus confessis: quia si non fecit eam ex dolo, peccauit: z tenetur eam facere, si habet eam in memoriã. Mõ si nõ habet eã in memoria, tenetur iterare confessionem, sm opin. magis cõem: quia sacrm pnię sine satisfactione non habet vltimã suã perfectionem, eo q vna pars deficit ei. Confessor tñ posset eam commutare, si haberet eã in memoria: dummodo non fuisset data sibi a superiore, puta ab epo pp peccata z casus, a quib⁹ ipse vel alius inferior non posset absoluere. ¶ Interrogandus est etiaz peccator: si est excõicatus aliqua excõicatione maiori, vel minori. Quia si sit, debet prius absolui ab eis, quã a pctis: eo q excõicatus non est particeps sacrorum, excommunicatio enim est exclusio a sacris, cõio neque fideliũ. ¶ Interrogandus est etiã: si scit Pater noster, Aue Maria, z Credo in Deum: z si nescit, arguat euz, z imponat ei q discat omnino. Et tunc inuestiget diligenter si habet odium, vel inimicitiaz contra aliquem: z si vult parcere eis, qui eum offenderunt, vel in eum, vel suos peccauerunt. Itẽ si vult abstinere a peccatis, quę hactenus fecit sicut dimittere concubinam, vsuras ꝛc. z si vult satisfacere z emendare siquid alteri abstulit tam in fama, quam in rebus.

¶ De circunstantijs confessionis verę Cap. 17.

His a pẽitente habitis z prẽmissis: interroget eum de articulis fidei distincte: z sm eius conditionem z statuz formet interrogationes: z diligenter inuestiget peccata, z eorum species z circunstantias. secundum hunc versum.

Quis, quid, vbi, per quos, quoties, cur, quomodo, quando.

Quis, scilicet clericus vel laicus, senex vel iuuenis. Quid, idest clare exprimat speciem illius peccati: z si sit occultum vel manifestum, enorme vel paruum, nouum vel antiquum. Vbi, idest in

est in loco sacro vel profano. Per quos. i. quibus mediantibus. Quoties. s. reiterauit tale pctũ. Cur. s. prẽuenit tentationem: vel ab ea fuit prẽuentus: vel qua occasione id fecit. Quo. i. per quem modum, z qualiter id fecerit. Quãdo. s. si tẽpore sacro festiuo, vel tempore ieiunij. ¶ Ante oia aũt sacerdos debet peccatores inducere ad veram confessionem: z integram z puram suorum peccatorum expressionem: proponens eis spem diuinę misericordię, quę nullum ad se reuertentem abiicit, sed omnes misericordię suę sinu suscipit ad se cõfugientes. Et adhoc exponat ei exempla magnorum peccatorũ. s. sci Petri, qui Chm negauit: Latronis qui in cruce cum Christo pependit: sanctę Marię Magdalenę, quę fuerat in ciuitate peccatrix: z aliorũ q fuerunt clementissime a domino recepti, z ꝙ plurimuz magnificati. Aduertat aũt sacerdos etiã, vt pctã maxime puerorum z mulierum caute inuestiget: z eis fiduciã ea dicendi tribuat, ne aliquid ex verecundia dimittant. Debet ẽt oñdere eis magnam cõpassionẽ, z eorum casibus compati: z condolere se ostendat: vt cum tali dulcedine eos ad confessionem integram attrahat z inducat. Quo facto, in nomine dñi incipiat cum interrogare de decem legis prẽceptis z 7. peccatis mortalibus: z formet interrogationes: prout in sequentibus versibus continetur.

¶ Forma breuis interrogandi secundum decem prẽcepta legis: z septem peccata mortalia in versibus. Ca. 18.

VNum cole deum: nec iures vana per ipsum.
Sabbata sanctifices: habeas in honore parentes.
Non sis occisor, fur, mẽchus, testis iniquus.
Nec sponsam alterius, nec rem cupias alienam.

¶ Item alij versus de decem prẽceptis: in quibus continentur peccata: quę committi possunt contra singula prẽcepta.

¶ Contra primum prẽceptum.

¶ Qui colit extra Deum, aut sanctos quodcunque creatum:
Articulos fidei negans: si spemqz reliquit.
Voti transgressor: vel qui mortalia vouit:
Et tardans nimium nolens implere promissum:
Sine malo vouens: ac per se vota refringens:
Incantans, faciens fieri breuia, z malefactor,
Inuenienszz, docens, addiscens, medius extans:

Aut orans obseruat somnia, sortibus vtens:
Blasphemansque Deum, qui murmurat, ac maledicit,
Vel non posse refert, seu despicit: accipit ipse
Libans, vt faciat mala: prauus preterit iste
Vnum cole Deum: si scit, mortaliter egit.

¶ Contra secundum preceptum.

¶ Qui cantans, fabulans, trufans, vel turpia dicens,
Despiciendo Deum nomina sanctos, sacra spernens,
Judicio iurans, mendax inductor ad illud:
Periurans, dubium iurans, mortalia iurans:
Jurans (cumque tamen nolit seruare promissum.)
Perque crucem, sanctamque fidem animamq3, Deumq3.
Adiurans, dicens, mendaciter, atque iocose,
Et per verba Dei sanctorum euangeliorum,
Inducens falsum iurantem: quisque scienter
Aduertens frangit ne iures vana per ipsum.

¶ Contra tertium preceptum.

¶ Qui non confessus: dimittens t sacramentum:
In festis missam sine causa: inductor ad illud:
Qui manuale facit, vendens, emit aut non edenda:
Jeiunium frangit, aut qui tertia comedit hora:
Qui facit in festo mala, prauus grauior extat:
Assumens chrisma, sacramentum, vel mulierem,
Qui peccator erat mortali fune ligatus:
Ecclesie vetito qui contrahit tempore sacro
Chorizans, ludens veneri mortaliter egit
Sabbata sanctifices violat reus, atque superbus.

¶ Contra quartum preceptum.

¶ Qui precepta Dei contemnit. iussaq3 legis:
Vel qui noluerit parere parentibus, atq3
Vere si possit miseros, inopes, t egenos:
Irridensq3 patrem, vel matrem, vel maledicens:
Verberat, opproprians, blasphemans, aspere turbans:
Moritur aspernens habeas in honore parentes.

¶ Contra quintum preceptum.

¶ Occisor corde, verbo, factoq3 suasor:
Incitat, t causans, cupiensq3, procurat abortum:

Verberat,

Verberat, t mandans; faciensve torneamenta:
Si iudex ceperit t sacro limite prauum:
Sacrilegus factus, ac lędens, vel mutilator:
Non fis occisor frangens mortaliter egit.

¶ Contra sextum preceptum.

¶ Siquis furatur, raptor, vel participator,
Jussio, consilium, consensus, palpo, recursus.
Participans, mutus non obstans, non manifestans,
Reddere cuncta debet, si causa hęc prima fuisset:
Excipitur mutus, non obstans non manifestans:
Reddere nec debent qui ni sint officiales,
Ac non in causa, primus pro parte tenetur.
Fortunę lusor, cupiens spoliare sodalem,
Ac fraudans ludum, retinens, inductor ad illum,
Hic dare perdenti censebitur, alter egenis:
Et fraudans iusta pedagia, sicq3 gabellas:
Lędens mensuras, monetas, fur malus extat.

¶ Contra septimum preceptum.

¶ Quisquis non nuptus miscebitur, ac polluetur,
Per se, mollis erit: si nuptus, fiet adulter:
Atq3 solutus, fornicator: extra sodomita:
Incestumq3 parens facit: t cum virgine stuprum:
Cumq3 moniali scelus magnum: sacrilegusq3
Exigit in sacro, t qui femine polluit illud:
Et rapiens raptor: cum brutis bestia fiet:
Qui clam contraxit: vel sponsam prędenit actu,
Spondens contrahere mendax, vt misceat illi:
Et qui contraxit, maiori fune ligatus:
Quinq3 modis peccat vxore maritus abutens,
Actibus illicitis, semen cum seminat extra
Vas operans, prolem deuitans semens emittens:
Exercens aliam cupit, arcens firme petentem:
Inuitans; tangens, inductor, medius extans,
Lubrica verba refert, iactans se męcus habetur.

¶ Contra octauum preceptum.

¶ Qui mendax fuerit in damnum proximitatis:
Vel mala qui dicit bona, narrans vel bona prauę

Accusans falso iurans, est testis iniquus:
Accusans ceteros odiosus, vt mala sumant.
Detractor odio, mendaxque, relator occulti
Vel diffamator: diuulgans & manifestans:
Cedula si fiat detractrix: cautio ledens,
Atque secreta, ratumqz sigillum: aut litera clausa:
Proditor & laudans, inducens ad supradicta:
Illa reportari gaudens, est testis iniquus.

¶ Contra nonum preceptum.

¶ Qui cupit alterius sponsam, noscatur, adulter:
Vel qui desiderat affines, vel moniales,
Incestum, scelus, sacrilegusqz: cum virgine stuprum
Et cupiens fornicator si sit, sitqz solutus:
Et cupiens marem sodomita, at bestia bruta:
Ac quoties cupies, vel si fuit & philocaptus:
Qui delectatur cogitando lubrica, vel qui
Se somno polluit causans: vel postea gaudens:
Optans vt ametur: vel amari quę gloriatur,
Absque viro proprio, cui hoc facit, vt sic ametur:
Vel si perpendat ruinam, vel prouocando
Alterius sponsam cupiens moritur lubricando.

¶ Contra decimum preceptum.

¶ Qui cupit alterius rem in damnum proximitatis:
Si per vim raptor, per occultum fur malus extat:
Si per auaritiam cupiat, vicetur auarus,
In rapiendo male & fallere quisque paratus,
Hęc cupiens contra mandata cętera frangit.
Decimum mandatum, nec rem cupias alienam.

¶ Alij versus de 7. vitijs capitalibus, & eorum speciebus.

¶ De peccato Superbię versus.

Ambit superbus, ridet, presumptio, iudex,
Curius, ingratus, blanditur, scandala reddit,
Blasphemat, dubius non fidus, schisma, profanus:
Inanis iactat, contentio, non obedire:
Hypocrisis, discors, durus, se diligit, audax,

¶ De peccato Auaritię versus.

Auarus fallit, perquirit turpia lucra,

Usuras torquet, proditio, vel simonia,
Periurus, sequitur furtum, nec mente quiescit.

De peccato Luxurię versus.

Luxuriam sequitur fur, stuprum, raptor, adulter,
Incestus, sacrum, mollis, sodo, contra, iumenta:
Est cecus, est audax, nimium inconstans amator:
Incautus, preceps, contemnit iussa diuina,
Atqz simul ventura bona: presentia prefert:
His qui seruierint, perpetua damna subibunt:
Et qui suppeditant, celestia regna triumphant.

De peccato Inuidię versus.

Inuidus affligitur bonis, letatur inique:
Detrahit, exultat, fusurrat, murmurat, odit.

De peccato Gulę versus.

Gula nimis laute, prepropere, vel studiose.
Leta nimis, & inepta loquax, scurrilia fouet:
Ebrietas, hebes, mentis pollutio fęda.

De peccato Irę versus.

Iratus tumet, clamat conuicia, rixat.
Blasphemat, prelium parat, indignatio surgit.

De peccato Accidię versus.

Tristis malitiam parit, blasphemat, & odit.
Desperat, torpet, piger, & pusillanimis extat.
Undiqz vagatur, pertractans mollia mente.

HAe interrogationes breues in verbis sunt: sed tamen magnam habent latitudinem si recte considerentur. Siquis autem ampliores velit hic interrogationes, seu interrogatorium diffusius, legat libellum qui intitulatur, Defecerunt beati Antonini Archiepi Florentini: vel confessionale fratris Hieronymi de Ferraria, & alia ad libitum: & ibi inuenet plene de hac materia tractari. Isti aũt versus hic causa brevitatis ponũtur: qui tñ si bene intelligantur, satis sufficiunt ad confessionem audiendam cuiuslibet peccatoris, quantumcunqz sceleruti.

Nulla absolutior interrogãdi forma ea, legitur, quæ in summa Caieta. exponitur.

¶ Qualiter se habere debeat sacerdos cum penitente, audita eius confessione Cap. 19.

AUdita confessione, eiz de his, quę cõmisit redarguat, & increpet, fm qditionẽ psonaz, & qualitatẽ delicti plus & minus:

Universidad de Deusto
Biblioteca

nus: ⁊ ostendat ei quãta mala fecerit: ⁊ quid meruit pp illa peccata. s. gehennam inferni in perpetuũ: nisi misericordia dei ipsum eripuisset, ⁊ ei incor misisset accedendi ad confessionem? Postea cum certificẽt de venia pp clementissimam ⁊ copiosissimam misericordiam dei: si tñ de cẽtero caverit a peccatis, ⁊ ab eorum occasione. Postea moneat eum ꝑm statum suum. s. si est rex, vel dux, vel comes, vel iudex, quod iuste iudicet, ⁊ subditos suos indebite non gravet, ⁊ ꝙ puniat delinquentes. Si est clericus, vel religiosus: ꝙ servet quę promisit. Si est vxoratus, ꝙ debitũ reddat vxori tpibus ꝯgruis, non prohibitis, ꝙ honeste matrimonij actũ exerceat, ⁊ cũ dei timore, ⁊ honoꝛ sacri matrimonij: ⁊ sic de alijs: prout videri poterit in prędictis confessionalibus. Item ꝙ caveant ab occasione peccandi, qui sunt fragiles, scilicet vt devitent loca periculosa, ⁊ personas suspectas.

¶ Confessione peracta: si fuerit excõicatus: si potest, prius eum absoluat ab ea: vel si non potest, remittat eum ad superioꝛes cuꝯ cedula huius tenoris Reverendissime dñe mitto ad dñationem vestram Reverendissimam presentium latoꝛes mihi confessus: quatenus. d. v. Reverendissima eum absoluat a vinculo excõicationis, quam incurrit pp talem rem N. rogans eandem, vt cum ad me remittat: vt eum absoluere possim a peccatis. Et si fuerit casus reservatus sine censura, ita scribat Reverendissima. d. v. ipsum absoluat a tali casu: ⁊ si fuerit plures casus, similiter scribat a tali N. ⁊ a tali N.

¶ Absoluto igitur a sacerdote, si potest: vel ab epo, a vinculo excõicationis, sacerdos iniungat penitentiaꝯ, ꝑm ꝙ conditioni ipsius personę viderit expedire, ⁊ ꝑm qualitatem peccatorum. vcꝫ in ieiunijs, orationibus, ⁊ eleemosynis. In iniungenda autem penitentia caveat sacerdos ne cum scandalizet, imponendo penitentiam pecuniariam, vel sibi dandam, vel locis minus indigentibus, sed potius imponat pauperibus dispensandam: ⁊ postea cum absoluat: ⁊ caveat ne aliquem excommunicatum prius a peccatis, quam ab excommunicatione absoluat: quia nil faceret. ¶ Et quia in prędambulis huius operis dictum ꝫ fuit ex sententia beati Augustini, qui canones penitentiales nescit, uõ est dignus nomine sacerdotis: Ideo hic breviter subijcientur, ad eorum sacerdotum informationem.

¶ Ca-

¶ Canones penitentiales antiqui.

¶ Dominus Gulielmus Durantis in suo repertorio, rubrica De penitentijs a canonibus constitutis, ita dicit. Cap. 19.

Sciendum est, ꝙ mensuram tpis in agenda pnia satis prefigũt canones pro vnoquoꝫ crimine: sed magis in arbitrio sacerdotis statuunt relinquendum: duꝫ pro quibusdaꝫ culpis modi pnię sunt impositi: quos inferius supponemus, ⁊ hęc leguntur. De pęni. dis. 1. c. Mensuraꝫ. ⁊ facit. 25. q. 7. cap. Tempora. Ubi ergo certa penitentia statuta est a canone illa est indicenda: alioqui falsa dicitur penitentia, quę non datur ꝑm canones: si est a canonibus distincta. De pęni. dist. 5. c. falsas. ꝙ si distincta non sit arbitrio relinquitur imponentis: vt in prędictis cap. ⁊ extra de pęn. ⁊ remis. c. quęsitum. ⁊ cap. sequenti. de offi. deleg. ca. In causis. de accusa. cap. Super his. Et hoc est quod in canone dicitur: De pondere delictorum existimando, sacerdotum est existimare, vt attendat ad confessionem penitentis, ⁊ ad fletus, ⁊ lacrymas corrigentis. De penitentibus sic tantum moderetur: ne ecclesię vilescat authoritas, ⁊ se gravet. 50. dist. c. Absit. ⁊ cap. seq. de pęni. dist. 1. cap. Quem pęnitet. Sed ⁊ ipsos canones penitentiales, quicquid alij solennizent, possunt sacerdotes ⁊ prelati moderari abbreviando, vel protelando tempus penitentię, prout delicti monet qualitas, ⁊ circunstantię requirunt: vt in prędicto ca. mensuram, ⁊ 50. dist. de his clericis qui ⁊ cap. Hi qui alias. ⁊ expresse. extra eodem. Deus. vbi pro homicidio, adulterio, ⁊ fornicatione mandatur ad arbitrium sacerdotis imponi: cum tñ sit a canonibus diffinita, vt inferius apparebit. Nec obst. prędicto c. falsas. quia intelligitur illud, nisi ex causa moderetur. 29. dis. ca. 1. Et sic illud ꝑm prędicta iura determinatur. ff. de legiti. sed ⁊ posteriores. Breviter ergo cõmemoremus canones certas pnias iniungentes. Qui aũt vult scire modum pnię imponẽdę ꝓ homicidio ⁊ alijs criminibus videat extra de homi. sicut dignum. ⁊ c. 2. ⁊ 3. de pęni. dist.

ni.dist.5.c.1. ¶Debet ergo pœnitere sacerdos cõmittens fornicationem decem annis.82.dist.c.Presbyter. Ibi etiaz hẽ qualiter hoc tpe pœnitebit. ¶Accipiens sponsam alienam de pñti septem annis,ꝛ 40.diebus in pane ꝛ aqua, extra de sponsa.duorũ. c.2. ¶Deuota,seu monialis,quę fornicatur,seu matrimonium contrahit:ꝛ cognoscens eam, vel contrahens cum ea, decem annis pœniteat.27.q.1.Deuotam.ꝛ ca.seq. ¶Cantans missam ꝛ non cõicans,vno anno pœniteat,nec interim celebret. De consec.dist.2.relatum. ¶Sacerdos mortuum pallijs altaris inuoluens,10.annis,ꝛ 5.mensibus:diaconus tribus annis cum dimidio. De consec.di.1.Nemo. ¶Presbyter incante verberãs,quo punitur.15.q.1.c.siquis non ira. 23. q. 4. ca. quę peccat. ¶Falsarius,quandiu vixit in pane ꝛ aqua pœniteat. De verb.signifi.nouissimus. ¶Sciẽter contrahens, vel coiens cũ duabus sororibus,vel commatribus,vel sorore, commatre ꝛ filia: vel vna cuz pẽ,ꝛ filio,vel duobus fratribus,ꝛ sic de alijs, octo annis pœniteat.30.q.4.Si pẽ.ꝛ c.fi.32.q.7.c.siquis viduaz.ꝛ c.seq. ¶Ignoranter cognoscẽs duas sorores, vel matrem ꝛ filiã: vel amitaz ꝛ neptẽ:quarũ vna ignorat de altera,vterque 7. annis pœniteat: si vero scienter,perpetuo careat cõiugio. 33. q.fi.35. q. 3. ca. Si quis cum matre.ꝛ ca.seq. ¶Mũo fit inungenda pœnitentia mulieri partum supponenti,vel de alio viro concipienti extra de pœn.ꝛ rem.c.Officij. ¶Sacrilegus chrisma vel calicem sacrum polluens, 7.annis pœniteat. In duobus non intrabit ecclesiam, ꝛ vsque ad quartum nõ offeret: ꝛ singulis septimanis tribus diebus a carnibus ꝛ vino ieiunabit,ꝛ alia quędam. 12.q.2. De viro. ¶Celans se cognouisse mulierem, quę contrahit cum fratre eius,septem annis pœniteat.35.q.3. Si homo fornicatus. ¶Solenniter pœnitens,postea ad vomitum rediens, 10. annis pœniteat. De pœn.di.5.siqui vero. ¶Frangentes sponsalia filiorum: ꝛ filij si ꝓsenserint,si post dissenserint,3.annis communione priuãtur.31.q.3.c.vnico. ¶Contrahens cũ ea, quã polluit p adulterium 5.annis pœniteat.31.q.1.c.si qua. ¶Cognoscens vxorem adulteratam penitentez, ante priam peractam, duobus annis pœniteat,32.q.1.c.Siquis.1. ¶Cognoscens vxorez adulteratã, antequam pœniteat, tribus annis pœniteat.32. q.1. cap. Siquis. ¶Sacerdos qui interest clãdestinis despõsationibus, triennio

suspen=

suspendit.de clã.desp.c.vult. ¶Latro si vult confiteri, vel cõfitẽ, in cœmeterio sepelitur,ꝛ oratur ꝓ eo: ꝛ dat ei corpus Chri. 13.q.fi.c.fi. ¶Qui in dicendo horas canonicas ꝛ alia officia, discrepat a sua Metropolitana eccla ex contemptu.c. de his.12. dist.per ser mẽses cõtione priuatur. ¶Interfector dñi,vel vxoris,nunq̃ equitet:nec vehiculo vehatur:nec ꝓtrahat matrimoniũ:vsqz ad 10.annos carnes non comedat, ꝛ vinũ nõ bibat, ꝛ alia q̃ hñr.33.q.2.admonere.ꝛ c.quicunqz. De duo.c.1. ¶Matris interfector armis depositis,10.annis pœniteat.32.q.2.ca.Latorẽ.Et cũ dr, q maior pœna imponitur interfectori vxoris,quã matris,dr qz maius pctm est.24.q.1.Non offeram⁹. ¶Violãs votũ simpler,3.annis pœniteat.27.dist.c.Si vir. ¶Dicens blas sphemiã i Deũ,ꝛ beatã Virginẽ,ꝛ scõs,septẽ annis pœniteat fz formã,q̃ est extra.de maledicis.ca.fi. ¶Eps inutilũ ordinãs in clericũ sine vista cã,per annum suspenditur.64.dist.c.1. ¶Pro quolibet mortali pcõ debet pœnitere septẽ annis.33.q.2.c. hoc ipsum.§. Hoc q̃q̃. nisi plus ꝛ minus a canone imponatur, vt in prescripto.§. ¶Domuz vel aream incẽdens.3.annis pœniteat. de iniu.ꝛ dam.da.c.siquis ꝓtra ver.incẽdiarius. ¶Combures ecclam,15.annis pœniteat:ꝛ eã restituat, ꝛ pretiũ det pauperib. 17.q.4.ꝛ palea est. ¶Celebrans excõicatus,tribus annis pœniteat.2.4.ꝛ 6.ferijs a vino ꝛ carnibus abstineat. 11. q. 3. De illis. ¶Degradatus celebrãs, priuatur cõtione corporis ꝛ sanguinis Chri vsqz ad vltimũ diez:ꝛ in excõicatione maneat,ꝛ viaticum tñ in fine sumat.50.dist.ca.Accedens. ¶Eps dissimulãs corrigere venditionez ministeriorũ,duobus mẽsibus:sacerdoz hoc agens,quatuor:diaconus,tribus:subdiaconus,ꝛ alij inferiores,iudicijs arbitrio.1.q.1.ca.quicquid inutilibus. ¶Iniuste excommunicans,vno mẽse suspẽsus est.de sen. exc. ca.Sacro. ¶Sacerdos accedens ad sibi confessaz:vel quam fecit confirmari,12.annis pœniteat:ꝛ post retrudatur in monasterium. episcopus annis 15.mulier vero tradatur monasterio.30.q.1. Si quis sacerdos.ꝛc.Non debet. ¶Scienter rebaptizatus,si pro hœresi hoc facit,7.annis pœniteat.4.ꝛ 6. ferijs. ꝛ 3. quadragesimas in pane ꝛ aqua.Si vero propter infirmitatem, tribus annis pœniteat. Si vero ignoranter,nõ peccat: sed ideo non promouetur,licet sit excellẽs.de Consecrat,distin.4.Qui bis.extra

de

de apostá, c.2. & talis sit monachus, & de foro ecclesiæ. De consc. dist.5.c.Dictũ. ¶ Si epũs, presbiter, vel diaconus volens est rebaptizatus, peniteat quãdiu viuit: alij vero clerici, monachi & moniales ab hereticis volentes rebaptizati, 12. annis pœniteant: & tribus erunt inter cathecumenos: septẽ inter pœnitentes: & annis duobus eorum oblationes non recipiuntur: pueri vero post reconciliationem cõioni restituentur. De cõsec.dist. 4.c.eos quoq;. ¶ Dicens coactus falsum testimonium, nec sequitur mors, duobus annis pœniteat: si sponte, 5.annis. In con cil. Iliberitano: quod est in antiqua decretali. De fall. ca.1.§.1. ¶ Proprium filium opprimens, tribus annis, & vno in pane & aqua pœniteat: si sit baptizatus. De ijs qui fi.occi.c.fin. ¶ Pro hoc adultero, vel fornicatore, 9.annis: sed nunc non ita aspere. 21.q.1.prædicandum. & 33.q.2. Hoc ipsum. & c. seq. ¶ Iniuste alium accusans ad mortem, 40. diebus in pane & aqua ieiunabit cõtinue, siue interpollate: & per septem annos pœnitebit: nõ tñ in pane & aqua, sed ad arbitrium sacerdotis. Si vero per talem accusationem quis accusatus membrum perdiderit, accusans tribus quadragesimis ieiunabit: prima ante natale Dñi, secunda ante Pascha, tertia ante festum S. Joãnis: quas quadragesimas S. Petrus instituit. & hęc probatur 22.q.5.c.1. & 3. 6. q.1. Quicunque. ¶ Sortilegus, quadraginta dies. De sortil. cap.1. & in antiqua decretali. co. tit. ca. Reliquisti. ¶ Respiciẽs furta in astrolabio, duobus annis pœniteat. De sortileg. cap.2. ¶ Parochus res ecclesiæ dilapidans, vno anno excommunicatur. 16.q.7. Finis. ¶ Lustrans domum cum magicis vel incantationibus, vel aliud faciens, & qui ei consentit, & psiluit, 5. annis pœniteat. 26.q.5.c.qui diuinationes. & c. nisi liceret. 1.q.1.c. 1. ¶ Jurans non redire ad pacem, vno anno pœniteat. 22. q.4. c. Qui sacramento. ¶ Incendiarius vno anno erit vltra mare, vel in Hispania: & qui hanc pñam relaxat, vno anno suspenditur. 23.q.fin.ca. Pessimam. Hodie a solo Papa absoluuntur. De senten. excommunica. cap. Tua. ¶ Filiam vel sororem spiritualem cognoscens matrimonialiter, & ei consentiẽs, septem annis pœniteat. 30.q.3. nõ oportet. ¶ Si gutta sanguinis Christi cadit in terram, sacerdos quinquaginta diebus pœniteat: si super altare, & trãsit ad vnum pannum, duobus diebus: si vsq; ad

ad 2.quatuor diebus: si vsque 3.9.diebus: si vsq; ad 4.20.diebus. De consc.di.2.Qui bene. ¶ Si incaute dimittit, quamuis nil nefandi acciderit, tribus mensibus ab officio suspẽditur. extra de custo.cucha.c.1. ¶ Occidens iudeũ, vel paganũ, quadraginta diebus. ¶ Occidens per insaniam non imputatur. 3.q.9. Indicas. 15.q.1.aliquos. & c. Illa. & c.si quis. ¶ Homicida epũs, 15.annis pœniteat, & deponatur: & semper peregrinetur. presbyter 12. annis, & tribus ex his in pane & aqua, & deponatur: & diaconus decem annis, & tribus in pane, & aqua. 59.dist. Siquis homicidium. Palea est. ¶ In necessitate ineuitabili: nihil quo ad peccatum, 50.dist.c. Quia te: sed quo ad munditiam ecclẽ ostendendam sic. 34.q.2.ca. In lectum. & ad cautelam cum eo dispensandum est. ¶ Pro incestu, vel coitu ꝓtra naturã, vel cum brutis, plusquam 7.annis: qa clericus deponitur, laicus excõicatur. 33. q.2.§. Hoc quicquam. & c. præcedenti. De excess. prel. ca. Clerici. ¶ Pro casuali homicidio, 5.annis pœniteat. 58. dist. Eos qui. & c.seq. ¶ Pro voluntario, sine spe restitutionis deponitur: & septem annis pœniteat. 50.dist.c.maior. ¶ Occidens clericũ, aut monachum, diaconum, vel subdiaconum, semper erit in monasterio, nunq; ad seculum reuersurus: & septem annis pñiam publicam agat, & arma relinquat. 17.q.4.c. Qui occiderit. ¶ Contrahens ꝓtra interdictum ecclę, pœniteat vno mense, vel ad arbitrium. extra de matrim. ꝓtra interd. eccl. contra. ca.1. ¶ Sacerdos se defendendo latronem interficiens, duobus annis. de homic. cap.2. nunc per clemẽ. aliter ordinatur. De homicid. c. In clemen. ¶ Reuelans peccatum pœnitentis deponitur, & ad agendam pœnitentiam in monasterium retruditur. de pœni. dist. 6. cap. sacerdos. De pœni. & remis. cap. omnis. ¶ Vomens eucharistiam per ebrietatem, si laicus est, quadraginta diebus: si clericus, sexaginta: si episcopus, nonaginta diebus: si infirmus, septem diebus. de consecra. dist. & cap. Siquis per ebrietatem: ¶ Pro periurio, quadraginta diebus in pane & aqua per septẽ annos: & semper erit in pœnitentia. f. interiori. 6.q.1.ca. Quicunq;. 22.q.1. Prædicandũ. ¶ Cõpulsus ꝑditionaliter deiurãs si est liber, 10. dies: & 7. sequentibus annis: & si seruus, tres quadragesimas, & legitimas ferias. 22.q.5.c.1. ¶ Periurans in manu episcopi: vel i cruce sacrata, tribus annis: in nõ sacrata, vno

anno:

Universidad de Deusto
Biblioteca

anno: ignoranter & coactus, tres quadragesimas. 22. q. 5. ca. 2. ¶ Scienter falsum iurans, vel aliuum iurare cōpellens, 40. dies in pane & aqua, & septez annos peniteat. 22. q. 5. c. Siquis conuictus. ¶ Deiurans pro persona & rebus, vel pro aliqua necessitate, tres quadragesimas, vel 3. annos: & vnum ex illis in pane & aqua. 22. q. 5. Siquis coactus. ¶ Qui contra suum iurm in domini mortem machinatur, vel in eius regnum, seculum & arma relinquat, & in monasterium detrudatur, & toto tpe vitę suę peniteat, & in fine tm cōionem accipiat: si vero fuerit epūs, presbyter, aut diaconus, degradetur. 22. q. 5. c. siquis laicus: palea est. ¶ Pro falsa mensura, 30. diebus in pane & aqua ieiunet. extra de emptio. & vend. c. 1. ¶ Presbyterum interficiens. 12. annis peniteat. extra de penit. & remis. ca. 2. ¶ Communicans hęretico insciens, & ex negligentia recipiendo, vel dando communionez, vno anno. Si vero scienter, 5. annis: q si nesciens permittat eū in ecclesia celebrare, 40. diebus, si vero propter reuerētiaz, vnū annum: si ad subuersionem fidei, 10. annos: si autem fuerit hęreticus, 12. annos peniteat. 24. q. 1. Siquis dederit. ¶ Raptor seu fur, seu direptor reddet in quadruplum ecclesię ornamēta: alterius, duplum. & 7. annis peniteat, tres in pane & aqua. 17. q. 4. palea est. Clericus fur, vel effractor, septem annis: laicus, quinq: sed si vilis erat res, vel bis furatus est, reddat: & anno peniteat in pane & aqua. 17. q. 4. cap. Siquis clericus palea est. ¶ Manum in episcopum vel presbyterum mittens, & ecclesiam vastans, aut impugnans, vel incendens, omnibus bonis proscribitur: & semper monasterio inclusus peniteat. 24. q. 3. c. Quisquis per dolum. palea est. ¶ Hoc autem adnotatione dignum est, q vbi ponitur penitentia 7. trium, vel pauciorū annorum, vel quadragesimarum a iure, & nō adiungitur qualiter illo tēpore debeat quis pęnitere. hoc relinquitur arbitrio sacerdotis: cum penitentię sint arbitrarię: vt prędixi in principio huius tractatus de penitentijs a iure impositis. Ipse vero sacerdos arbitrabitur eam per legitimas ferias faciendaz, sm canones. 11. q. 3. De illis. 50. dis. De his clericis. 82. dis. c. Presbyter. 1. extra de homi. cap. 2. & in alijs multis. & sic intelligo. extra de accus. de bis qui fil. cap. fi. de sponsa. duorum. c. 2. 22. q. 5. ca. 1.

¶ Hęc Dominus Gulielmus Durantis Speculator.

¶ De

¶ De forma absoluendi ab excommunicatione maiori.

Sacerdos absoluturus excommunicatum maiori excommunicatione, Primo exigat ab eo iuramentum de stando mandatis ecclesię, quę scilicet fient ei pro hac causa. Quo iuramento prędicto, inūgatur ei, qui est excommunicatus, quod de cętero talia non cōmittat: & si alicui lesionem vel damnum intulit, ó ei satisfaciat: & ad hoc cautionem tribuat. Hoc facto denudatis humeris a confessore virga leuiter percutiatur, ad quemlibet versum vnius psalmi penitentialis semel. Dicto psalmo, sacerdos subiungat. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. Et ne nos inducas in tentationem. ℣. Saluum fac seruum tuum. ℟. Deus meus sperantem in te. ℣. Esto ei Domine turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Nihil proficiat inimicus in eo. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dns vobisc. ℟. Et cū spi. Oremus. Dzo, Deus, cui proprium est misereri semper & parcere, suscipe deprecationem nostram: & famulum tuum, quem excommunicationis sententia ligat, miseratio tuę pietatis absoluat. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen. Postea subungat absolutionē. Nec est necessaria manus impositio super caput confessi, quando fit absolutio: quia Christus de tali manus impositione non fecit mentionem, quando dixit Petro, & Apostolis, Quęcunque solueritis &c. Ideo verba absolutionis operantur diuina virtute.

Absolutio.

Dominus noster Jesus Christus, qui beato Petro Apostolo, collatis clauibus regni cęlestis, dedit potestatem ligādi, atq; soluendi: ipse p suā pissimā misericordiaz te absoluat, & thoritate ipsius, & beatorū Petri & Pauli aplorū eius, & sanctissimi dñi nri dñi N. diuina prouidētia Papę N. Si sit casus, vel censura Papalis, vel reuerēdissimi dñi dñi N. epi N. Si sit casus, vel cēsura Epalis, tibi concessa, & mihi cōmissa: in quantūz

Universidad de Deusto
Biblioteca

possum, debeo, ⁊ valeo, ego absoluo te a vinculo excõicationis, suspensionis, ⁊ interdicti, qõ incurristi propter talem casum M. Et si sint plures propter tales casus M. ⁊ M. illum, vel illos nominando. Toties quoties illud, vel illa incurristi: ⁊ restituo te sanctis sacris ecclesię, ⁊ cõioni ⁊ vnitati fidelium. In nomine pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spũs ✠ scĩ. Amẽ. **Absolutio a peccatis.**

MIsereatur tui oipotens Deus: ⁊ donet tibi veniam, ⁊ indulgentiam, ⁊ remissionẽ omnium pcõrum tuorum: liberet te ab omni malo, soluat, ⁊ confirmet in omni opere bono: ⁊ perducat te Christus filius Dei viui in vitam ęternam. Amen.

PEr istã veraz ⁊ puraz confessionẽ, quaz modo mihi, quamuis peccatori sacerdoti feciſti, absoluat te omnipotens Deus ab omnibus iudicijs, quę tibi pro peccatis tuis debentur, secundum magnam misericordiam suam: ⁊ parcat, ac remittat, ⁊ deleat omnia peccata tua: ⁊ perducat te in vitam ęternam. Amen.

FIlius Dei per suã pissimam misericordiaz te absoluat: ⁊ authoritate eius qua fungor, ego absoluo te ab omnibus peccatis tuis mihi modo confessis: ⁊ ab oĩbus alijs, quoꝝ memoriã nõ habes: vt sis absolutus hic ⁊ ante tribunal eiusdez dei ⁊ Dñi nr̃i Jesu Christi: habeasque vitam ęternam: ⁊ viuas in secula seculorũ. Amẽ. In noĩe pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spũs ✠ sancti. Amẽ.

PAssio eiusdẽ Dei, ⁊ Dñi nr̃i Jesu Chr̃i: ⁊ merita beatę Marię semper virginis, ⁊ btõrꝝ aplorꝝ Petri, ⁊ Pauli, ⁊ omniuꝝ sctõrꝝ ⁊ scãrum Dei: ⁊ quicquid boni feceris, ⁊ intendis facere: ⁊ mala q̃ pateris, ⁊ patienter sustinebis, sint tibi in remissionem pcõrꝝ tuorum, in augmentum gratię, ⁊ in prẽmium vitę ęternę. In nomine pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spũs ✠ sancti. Amen. Vade ⁊ amplius noli peccare. ¶ **Hęc etiam absolutior forma est.**

Dñs nr̃ Jesus Chr̃s per suam pissimam misericordiã te absoluat: ⁊ ego authoritate ipsius absoluo te ab omnibus peccatis tuis: quę mihi modo confessus es, ⁊ quorum memoriam non habes: vt sis absolutus hic, ⁊ ante tribunal Dñi nostri Jesu Chr̃i, ⁊ habeas vitam ęternam, ⁊ viuas in secula seculorum. Amen.

¶ **Prędscripta forma absoluendi ab excõicatione dicitur, qñ aliquis est excõicatus excõicatione maiori: ⁊ debet fieri ab eo, qui habet talẽ authoritatem absoluendi ordinariam, vel delegata.**

¶ **De communi forma absoluendi ab excommunicatione minori:**

minori, saltem ad cautelam: ⁊ etiam a peccatis. Cap. 22.

SAcerdos absoluturus pctõrẽ a peccatis, prius debet ipsum absoluere ab excõicatiõe minori, saltẽ ad cautelã sub hac forma videlicet. Si teneris aliquo vinculo excõicationis, vel participationis, a quo possim te absoluere, ego absoluo te: ⁊ restituo te sanctis sacramentis ecclesię, communioni: ⁊ vnitati fidelium. In nomine pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spiritus ✠ sancti. Amen.

MIsereat tui ops Deus: ⁊ dimissis omnibus peccatis tuis, perducat te cum sanctis suis in vitam ęternam. Amen.

Filius Dei per suam pissimam misericordiam te absoluat, ⁊c. Passio Dñi nr̃i Jesu Christi ⁊c. **vt supra in prędcedẽti capitulo.**

¶ **Forma absolutionis plenarię in mortis articulo facienda illi, qui habet gratiam a sanctissimo dño nostro Papa. Capit. 23.**

SAcerdos visa gr̃a eĩ⁹, q̃ habet a sanctissimo Domino Papa, vt in mortis articulo plenarię possit absolui, primo dicat.

MIsereatur tui ops Deus: ⁊ dimissis omnibus ⁊c. vt sup.

Indulgentiã ⁊ absolutionẽ ⁊ remissionẽ oĩum pcõrꝝ tuorꝝ tribuat tibi ops ⁊ misericors Dñs. Amen. **Tũc subiungat, ⁊ dicat.**

DOminus noster Jesus Christus per suam pissimaz misericordiam te absoluat: ⁊ authoritate ipsius ⁊ beatissimorum apostolorum Petri ⁊ Pauli, ⁊ sanctissimi Patris, ⁊ Dñi nostri domini N. divina providentia Papę N. ⁊ sanctę Romanę ecclesię in hac parte tibi concessa, ⁊ mihi cõmissa: in quãtum possum, valeo, ⁊ debeo, ⁊ mihi permittitur, ego absoluo te ab omni sententia excõicationis maioris, vel minoris, suspensionis, ⁊ interdicti, ⁊ a participatione cũ excommunicatis: ⁊ restituo te sacrosanctis sacramẽtis ecclesię, ⁊ cõmunioni, ⁊ vnitati fideliũ.

Item eadem authoritate ego absoluo te ab omnibus peccatis tuis confessis pariter ⁊ oblitis, ⁊ a pęnis omnibus tibi in purgatorio debitis, propter culpas ⁊ offensas, quas contra Deum, teipsum, ⁊ proximum tuum commisisti, claudendo tibi portas inferni: ⁊ aperiendo portas paradisi, restituo te illi innocentię, in qua eras quando baptizatus fuisti. In nomine patris, ⁊ filij, ⁊ spiritus sancti. Amen. Et hoc, si hac qua ęgrotas infirmitate moriaris: sin autem, salua tibi sit donec fueris in mortis articulo constitutus. In nomine pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spũs ✠ sancti. Amen. ¶ **De forma absolutionis plenissima. Cap. 24.**

Universidad de Deusto
Biblioteca

BEatus Antoninus Archiepiscopus Florentinus in Tertia parte Summę suę ita scribit: Solet Dominus Papa, aliquando quibusdam tantam gratiam facere: vt simpliciter ab omnibus censuris, & pęnis iuris, & hominis possint absolui in foro saltem conscientię. Et tunc confessor potest ista forma vti: quam a curia Romana habui: & vsus sum.

DE plenitudine potestatis apostolicę, cuius authoritatem pro przesenti gero, absoluo te ab omnibus censuris ecclesiasticis, sententijs, & vinculis excommunicationum, & suspensionum, & interdicti, tam ab homine, quam a iure latis: nec non ab omnibus negligentijs & defectibus commissis in sacramentorum administratione, officijs, & actibus tuis, vel nomine tuo factis: supplendo de solita apostolicę sedis clementia omnes defectus eorundem. Aboleo etiam omnem maculam infamię & inhabilitatis vndequaque contractam: dispensoque tecum super omni irregularitate, simonia in ordine & beneficio actiue, vel passiue, quacunque occasione, vel causa etiam contracta in collatione ordinum, & aliorum sacramentorum, vel contractis, seu commissis. Restituo te, & habilito te ad statum, famaz, & honorem, & executionem officiorum ecclesiasticorũ quorũcunque: ac ad oēs gradus dignitatuz & bonorũ: ad beneficia ecclesiastica habita & habenda: & tibi de his, quę habes, de nouo prouideo: relaxando tibi fructus quos male percepisti, seu lęsa conscietia ex eisdez, ac alia quę in ludo ex successione, ac alias ad te prouenerunt, quę subiacent restitutioni vagę in forma plenissima. In nomine pa ✠ tris, & fi ✠ lij, & spiritus ✠ sancti, Amen.

COrdo qualiter se habere debet sacerdos in suscipienda confessione infirmi. Cap. 25.

SAcerdos accedens ad infirmum: primum dicat secundum Saluatoris mandatum. Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea. Postmodum accedens ad infirmum cum consolatione ad bonam patientiam. Deinde incipitur

incipiat & dicat psalmos sequentes, videlicet. Psalmus.

DOmine ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripias me. Miserere mei Domine, qm infirmus sum: sana me Dne, qm conturbata sunt ossa mea. Et anima mea turbata est valde: sed tu dne vsquequo? Conuertere dne & eripe animã meam: saluum me fac ppter misericordiã tuam. Qm non est in morte q memor sit tui: in inferno aũt qs confitebitur tibi? Laboraui in gemitu meo, lauabo p singulas noctes lectũ meũ: lachrymis meis stratũ meum rigabo. Turbat⁹ est a furore oculus meus: inueteraui inter oēs inimicos meos. Discedite a me oēs q operamini iniquitatē: qm exaudiuit dns vocē fletus mei. Et exaudiuit dns deprecationē meā: dns orationē meā suscepit. Et erubescāt & conturbēt vehemēter oēs inimici mei: conuertant & erubescāt valde velociter.

DOmine ne in furore tuo arguas me: neque in ira (Psalm. tua corripias me. Quoniam sagittę tuę infixę sunt mihi: & confirmasti super me manum tuam. Non est sanitas in carne mea a facie irę tuę: non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum. Quoniam iniquitates meę supergressę sunt caput meũ: & sicut onus graue grauatę sunt super me. Putruerunt & corruptę sunt cicatrices meę: a facie insipientię meę. Miser factus sum & curuatus sum vsq in finem: tota die contristatus ingrediebar. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionib⁹: & nõ est sanitas in carne mea. Afflictus sum & humiliatus sum nimis: rugiebam a gemitu cordis mei. Domine ante te omne desiderium meum: & gemitus meus a te non est absconditus. Cor meum conturbatum est in me: dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorũ & ipsum non est mecum. Amici mei & proximi mei: aduersum me appropinquauerunt, & steterunt. Et qui iuxta me erant de lõge steterunt: & vim faciebant qui quęrebant animam meam. Et q inquirebant mala mihi locuti sunt vanitates: & dolos tota die meditabant. Ego autem tanq surdus non audiebam: & sicut mutus nõ aperiens os suum. Et factus sum sicut homo non audiẽs: & nõ habens in ore suo redargutiones. Quoniam in te dne speraui: tu exaudies me dne deus meus. Quia dixi ne qn supgaudeant mihi inimici mei: & dum cõmouentur pedes mei, super me magna locuti sunt. Quoniam ego in flagella paratus sum: & dolor meus in cõspectu meo semp. Quoniam iniquitatem meã annunciabo: & cogitabo

Universidad de Deusto
Biblioteca

pro peccato meo. Inimici autē mei viuūt, & cōfirmati sunt sup me: & multiplicati sunt qui oderunt me inique. Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant mihi: qm̄ sequebar bonitatē. Ne derelinquas me Dñe Deus meus: ne discesseris a me. Intende in adiutoriū meū: Dñe Deus salutis meę. Psalmus.

BEatus vir qui intelligit sup egenū & pauperem: in die mala liberabit eū dñs. Dominus conseruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eū in terra: & non tradat eū in animam inimicorum eius. Dñs opē ferat illi sup lectū doloris eius: vniuersum stratū eius versasti in infirmitate eius. Ego dixi, domine miserere mei: sana animam meam, quia peccaui tibi. Inimici mei dixerunt mala mihi: quando morietur & peribit nomē eius? Et si ingrediebatur vt videret, vana loquebatur: cor eius congregauit iniquitatē sibi. Et egrediebatur foras: & loquebatur in idipsum. Aduersum me susurrabant omnes inimici mei: aduersum me cogitabant mala mihi. Verbum iniquum constituerunt aduersum me: nunqd qui dormit non adijciet vt resurgat? Etenim homo pacis meę in quo speraui, qui edebat panes meos: magnificauit super me supplantationem. Tu autem dñe miserere mei, & resuscita me: & retribuam eis. In hoc cognoui qm̄ voluisti me: qm̄ non gaudebit inimicus meus super me. Me aūt ppter innocētiā suscepisti: & confirmasti me in conspectu tuo in eternū. Benedict⁹ dñs deus Israel a seculo & in seculū: fiat fiat. Psalm.

MIserere mei deus: sm̄ magnaz misericordiā tuam. Et sm̄ multitudinē miserationū tuarum: dele iniquitatez meam. Amplius lauа me ab iniquitate mea: & a peto meo munda me. Qm̄ iniquitatē meā ego cognosco: & peccaz meū contra me est semper. Tibi soli peccaui, & malū coram te feci: vt iustificeris in sermonib⁹ tuis, & vincas cū iudicaris. Ecce enim in iniquitatib⁹ concepta sum: & in peccatis cōcepit me mater mea. Ecce enim veritatem dilexisti: incerta & occulta sapiētię tuę manifestasti mihi. Asperges me dñe hyssopo & mūdabor: lauabis me, & sup niuē dealbabor. Auditui meo dabis gaudiū & lętitiā: & exultabunt ossa humiliata. Auerte faciē tuam a peccatis meis: & oēs iniquitates meas dele. Cor mundū crea in me deus: & spiritum rectū innoua in visceribus meis. Ne proijcias me a facie tua: & spiritū sanctū tuū ne auferas a me. Redde mihi lętitiā salutaris tui: & spū principali

pali cōfirma me. Docebo iniquos vias tuas: & impij ad te conuertent. Libera me de sanguinibus Deus, deus salutis meę: & exultabit lingua mea iusticiam tuam. Dñe labia mea aperies: & os meū annūciabit laudē tuā. Quōm si voluisses sacrificium, dedissem vtiqz: holocaustis nō delectaberis. Sacrificium deo spiritus cōtribulatus: cor cōtritū & humiliatū deus non despicies. Benigne fac Dñe in bona voluntate tua Sion: vt ędificentur muri Hierusalem. Tūc acceptabis sacrificium iustitię, oblationes & holocausta: tunc imponent super altare tuū vitulos. Psalmus.

INclina Dñe aurē tuā, & exaudi me: qm̄ inops & pauper sum ego. Custodi aiam meā, qm̄ sanctus sum: saluū fac seruum tuū Deus meus sperantem in me. Miserere mei domine, qm̄ ad te clamaui tota die: lętifica aiam serui tui, qm̄ ad te Dñe aiam meam leuaui. Quōm tu dñe suauis & mitis: & multę misericordię omnibus inuocantibus te. Auribus percipe orationē meam: intende voci deprecationis meę. In die tribulationis meę clamaui ad te: quia exaudisti me. Non est similis tibi in dijs Dñe: & nō est sm̄ opera tua. Omnes gentes quascunqz fecisti venient, & adorabūt coram te Dñe: & glorificabunt nomen tuū. Quōm magnus es tu, & faciens mirabilia: tu es Deus solus. Deduc me Dñe i via tua, & ingrediar in veritate tua: lętetur cor meum, vt timeat nomen tuū. Confitebor tibi Dñe deus meus in toto corde meo: & glorificabo nomen tuū in eternum. Quia misericordia tua magna est super me: & eruisti animam meam ex inferno inferiori. Dei iniqui insurrexerunt super me: & synagoga potentiū quęsierunt animam meam: & non proposuerunt te in conspectu suo. Et tu dñe deus miserator & misericors: patiens & multę misericordię & verax. Respice in me & miserere mei: da imperium tuum puero tuo: & saluum fac filium ancillę tuę. Fac mecum signum in bonum: vt videant qui oderunt me, & confundantur: quoniam tu domine adiuuisti me, & consolatus es me. Psalmus.

QUi habitat in adiutorio Altissimi: in protectione Dei celi cōmorabit. Dicet dño, susceptor meus es tu & refugiū meū: deus meus, sperabo in eū. Quōm ipse liberabit me de laqueo venantium, & a verbo aspero. Scapulis suis obumbrabit tibi: & sub pēnis eius sperabis. Scuto circūdabit te veritas eius: nō timebis a timore nocturno, a sagitta volante in die: a negotio

Universidad de Deusto
Biblioteca

perambulãte i tenebris: ab incursu ⁊ dęmonio meridiano. Cadẽt a latere tuo mille ⁊ decez millia a dextris tuis: ad te aũt non appropinquabit. Uerũm oculis tuis ꝓsiderabis: ⁊ retributionẽ pctoꝝ videbis. Qum tu es dñe spes mea: altissimũ posuisti refugiũ tuũ. Nõ accedet ad te malũ: ⁊ flagellũ non appropinquabit tabernaculo tuo. Qum angelis suis mandauit de te: vt custodiant te in omnibus vijs tuis. In manibus portabunt te: ne forte offendas ad lapidẽ pedẽ tuum. Super aspidem ⁊ basiliscum ambulabis: ⁊ conculcabis leonem ⁊ draconem. Qum in me speravit, liberabo eum: protegam eum, qm cognouit nomẽ meum. Clamauit ad me, ⁊ ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione: eripiam eum, ⁊ glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum: ⁊ ostendam illi salutare meum. Psalmus.

Benedic anima mea dño: ⁊ oĩa q̃ intra me sunt nomini sancto eius. Benedic aĩa mea dño: ⁊ noli obliuisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur oĩbus iniquitatibus tuis: qui sanat oẽs infirmitates tuas. Qui redimit de interitu viam tuam: qui coronat te in misericordia ⁊ miserationibus. Qui replet in bonis desiderijũ tuũ: renouabit vt aqle iuuentus tua. Faciens misericordias Dñs: ⁊ iudiciũ oĩbus iniuriam patientibus. Notas fecit vias suas Moysi: filijs Israel volũtatez suas. Miserator ⁊ mijcors dñs: lõganimis ⁊ multũ mijcors. Non in perpetuũ irascet: neq in ęternũ cõminabitur. Non fm pcã nostra fecit nobis: neque fm iniquitates nostras retribuit nobis. Qm fm altitudinem cęli a terra: corroborauit misericordiam suam sup timentes se. Quantum distat ortus ab occidente: longe fecit a nobis iniquitates nostras. Quo miseretur pater filiorũ, misertus est dñs timentibus se: qm ipse cognouit figmentum nostrũ. Recordatus est quoniam pulus sumus, homo sicut fęnum: dies eius tanquam flos agri, sic efflorebit. Quoniam spiritus pertransibit in illo, ⁊ non subsistet: ⁊ non cognoscet amplius locum suum. Misericordia autez domini ab ęterno, ⁊ vsq in ęternum, super timentes eum. Et iustitia illius in filios filiorũ: his qui seruant testamentum eius. Et memores sunt mandatorum ipsius: ad faciẽdum ea. Dominus in cęlo paravit sedem suam: ⁊ regnum ipsius omnibus dominabitur. Benedicite Dño oẽs Angeli eius, potẽtes virtute: facientes verbũ illius ad audiendam

dam vocem sermonum eius. Benedicite Dño oẽs virtutes eius: ministri eius qui facitis voluntatẽ eius. Benedicite Dño oĩa opera eius: in oĩ loco dñationis eius, benedic anima mea dño. Et dicant oẽs ex integro. Postea sequitur litania. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater nr̃. Et ne nos inducas in tenta. ℣. Saluũ fac seruũ tuũ. ℟. Deus meus sperantem in te. ℣. Mitte ei Dñe auxiliũ de scõ. ℟. Et de Siõ tuere eum. ℣. Nihil pficiat inimicus in eo. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. ℣. Esto ei Dñe turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Dñs ꝓseruet eũ, ⁊ viuificet eũ, ⁊ beatũ faciat eum in terra. ℟. Et nõ tradat eũ in aĩam inimicoꝝ eius. ℣. Dñs opẽ ferat illi super lectũ doloris eius. ℟. Uniuersũ stratũ eius versasti in infirmitate ei⁹. ℣. Dñe exaudi oꝛonẽ meã. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dñs vobiscũ. ℟. Et cũ spũ tuo. Oremus. Dño.

Omnipotens sempiterne Deus, q̃s immensam pietatez tuã: vt ad introitum i tuo noĩe humilitatis nostrę, hunc famulum tuum in hoc habitaculo iacentem fessum, salutifere visitare digneris: sicut visitasti Dñe Thobiã, ⁊ Sarrã, ⁊ socrum Petri, puerumque Centurionis: ita ⁊ iste pristina sanitate animę corporisque recepta, ⁊ gratiarum tibi in ecclesia tua referat actionem. Per Christum dominum nostrum. Oremus. Oratio.

Deus, qui facturę tuę semper pio dominaris affectu: inclina aurem tuam supplicationibus nostris: ⁊ famulum tuum ex aduersa valetudine sui corporis laborantem placatus respice: ⁊ visita in salutari tuo, ⁊ cęlestis gratię pręsta ei medicinam. Per Christum dominum nostrum. Oremus. Oratio.

Domine sancte, pater omnipotẽs, ęterne Deus, qui per Jesum Christum filium tuũ, Dominum nostruz, vulnera nostra curare dignatus es, te supplices rogamus ⁊ petimus nos humiles tui sacerdotez: vt precibus nostris aurez tuę pietatis accõmodare digneris: vt ad huius pęnitentis cõfessionẽ mouearis, remittasq ei omnia crimina, ⁊ peccata vniuersa condones. Da, q̃s, huic famulo tuo domine pro supplicijs veniam, pro męroꝛe lętitiam, pro morte vitam: vt qui suadente diabolo cecidit in ruinam: te reuocante retrahat ad misericordiam: ⁊ ad ęternam vitam peruenire mereatur. Per Christum dominum nostrum. Tunc interrogat eũ sacerdos. Tenes fine fcis

Orationem dominicam, ⁊ symbolum? Respõdet infirmus. Teneo. Tunc sacerdos. Vis dare tuam confessionem? Rñdet infirmus. Volo. Et sacerdos. Fuisti iam confessus? Respõdet infirmus. Ita pater. Sacerdos. Credis in deum patrem omnipotentem, creatorem celi ⁊ terre: ⁊ in Jesum Christum filiũ eius: ⁊ in spiritum sanctum paraclitum ex patre filioq; procedentez? Respondet. Credo. Sacerdos. Credis qõ iste tres persone. s. pater, filius, ⁊ spiritus sanctus, sint tres persone, ⁊ vnus deus? Respondet. Credo. Sacerdos. Credis quod filius Dei pro salute nostra sit incarnatus de Spiritu sancto, natus ex Maria Virgine, passus, mortuus, ⁊ sepultus: ⁊ q; ad inferos descendit, ⁊ tertia die resurrexit a mortuis, ascendit ad celos, ⁊ venturus est iudicare vivos ⁊ mortuos? Respondet. Credo. Sacerdos. Credis vnam sanctam ecclesiaz catholicã: sanctorum cõionez, remissionem pcõrum: carnis resurrectionem, ⁊ vitam eternaz. Rñdet. Credo. Sacerdos. Credis q; in ipsa carne, in qua nunc es in ipsa habes resurgere in die iudicij, ⁊ recipere, siue bonum, siue malum quod egisti? Respondet. Credo. Sacerdos. Habes plenam voluntatem emendandi quicquid contra Deuz egisti? Respondet. Habeo. Sacerdos. Habes fidem q; possit tibi dimittere Deus omnia peccata tua: si confessus: ⁊ in toto corde tuo cõuersus ad eum fueris? Respondet. Habeo. Sacerdos. Vis dimittere omnibus hominibus, qui in te peccauerunt, dicente Deo, Si dimiseritis hominibus peccata eorum, ⁊ pater vester qui in celis est, dimittet vobis peccata vestra? Respondet. Volo. Si non vult dimittere: nec tu debes eum auricultare. Si autem vult ea dimittere, ⁊ iudicium pẽnitentie recipere, ⁊ peccata sua pleniter cõfiteri: eaq; iciunijs atq; orationibus ⁊ eleemosynis redimere: tunc iuxta has promissiones offerat manus suas in manibus sacerdotis dicens: In manus tuas dñe commendo spiritum meum. Et sacerdos sequitur. Suscepimus deus misericordiam tuam in medio templi tui: sm nomen tuum deus, ita ⁊ laus tua in fines terre: iustitia plena est dextera tua. Gloria patri, Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. Et ne nos, ℣. Eruadiat te dñs i die tribulationis, ℟. Protegat te nomen Dei Jacob, ℣. Mittat tibi auxilium de sancto, ℟. Et de Sion tueatur te, ℣. Tribuat tibi secundum cor tuum, ℟.

Et om-

Et omne consilium tuũ confirmet. ℣. Impleat dñs oẽs petitiones tuas. ℟. Nunc cognoui qm̃ saluum fecit dñs Chr̃m suum. ℣. Dominus custodit te ab omni malo. ℟. Custodiat aiam tuaz dñs. ℣. Bñdicat te dñs ex Sion. ℟. Qui fecit celũ ⁊ terraz. ℣. Dñe exaudi orationem meã. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oro.

Deus, q̃ es iustor gloria, ⁊ misericordia petor: pietatẽ tuam humili prece deposcimus: vt hunc famulum tuum benigne recipias, ⁊ pietatis tue custodiam ei impendas: vt ex tota mente tibi deserviat, ⁊ sub tua semper protectione consistat: ⁊ quando ei extrema dies venerit, societatem sanctorum percipiat: cum quibus inenarrabilem gloriam sine fine possideat. Per dñm. Tunc sacerdos diligenter eius cõfessionẽ audiat, ⁊ si etiam ab exordio natiuitatis sue ⁊ baptismi cõfiteret, bonũ esset. Et sicd inuenerit quod obligatus sit satisfacere: si potest, satisfaciat. Et si primo ei non fecit absolutionem, tunc absoluat eum a vinculo excõmunicationis si tenetur: vel saltẽ ad cautelaz: postea dicat.

Misereatur tui oñs Deus: ⁊ donet tibi veniam ⁊ indulgentiam, ⁊ remissionem oĩum peccatorũ tuorũ: liberet te ab omni malo: conseruet ⁊ cõfirmet te in omni opere bono: ⁊ perducat te Chr̃s filius Dei viui in vitam eternaz. Amen. Per istam veram ⁊ puram confessionem, quam modo mihi, quamuis peccatori sacerdoti, fecisti: absoluat te omnipotẽs Deus ab omnibus iudicijs, que tibi pro peccatis tuis debentur sm magnam misericordiaz suam: ⁊ parcat, ac remittat, ⁊ deleat oĩa pcta tua: ⁊ perducat te in vitam eternam. Amen. Oñs Jesus Christus, qui beato Petro Apostolo. fol. 57. ℣. Deus tu conuersus vivificabis nos. ℟. Et plebs tua letabitur in te. ℣. Ostende nobis dñe misericordiam tuaz. ℟. Et salutare tuũ da nobis. ℣. Non intres in iudiciũ cuz seruo tuo dñe. ℟. Quia non iustificabit in conspectu tuo oĩs viuens. ℣. Dñe exaudi orationẽ meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dñs vobiscum. ℟. Et cũ spiritu tuo. Oremus. Oro.

Deum omnipotentem, ac misericordem, qui non vult mortem peccatoris, sed vt cõuertatur ⁊ viuat, deprecor, vt conuerso ad viam rectam huic famulo suo N. misericordię sue veniam propitiatus indulgeat: ⁊ omnium culparum suarum vulnera: que post sacri lauacri veniam contraxit, ita in hac

confes-

confessione sanentur: vt nulla in eo vltra cicatricum signa remaneant: Prestante domino nostro Jesu Christo, qui cum patre ⁊ Spiritu sancto viuit ⁊ regnat in secula seculorum. Amen.

Benedictio Dei omnipotentis, pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spiritus ✠ sancti descendat super te, ⁊ maneat semper. Amen.

¶ De pēnitētia imponenda infirmo La.26. ¶ Beat⁹ Antoninus archiep⁹ Florētin⁹ in suo cōfessionali Defecerūt ita dicit.

Aduertenduz est autez, ꝙ aut infirmus est in periculo mortis, aut nō. Dico autē periculū mortis, nō solū, qz in extremis cōstitutus: sed qz frequenter contingit homines mori ex illa infirmitate: ⁊ medici dubitant. In tali casu potest quilibet absolui a quolibet sacerdote de quolibet pctō, ⁊ a qualibet sentētia absqz alia licētia, cū periculū est in mora. Talis enim infirmus aut iā amisit loquelā, vel vsuz rationis, puta qa phreneticus: aut nō. In primo casu, si bene viuebat, ⁊ vt bon⁹ fidelis frequentabat cōfessionē ⁊ cōmunionem ⁊ huiusmodi, quamuis nō petierit sacramenta, qa ex insperato talia acciderūt: Vel etiaz si malus ⁊ obstinatus diu perseuerans in peccatis est, ⁊ diu non confessus, si petijt sacerdotem vt confiteret, ⁊ ostendit se velle facere oia, q̄ debet, ⁊ interea fact⁹ est mutus vel phreneticus, ⁊ periculū est in mora, debet presupponi cōtritus, ⁊ faciente aliquo cōfessionē generalez pro eo sicut fit in populo, sacerdos faciat absolutionez ab omni sententia ⁊ peccato: ⁊ pōt iniungere circūstātibus aliquid pro eo faciendū, vel heredibus: aut cōsanguineis p eius anima, si volunt acceptare. Deinde debet dari ei eucharistia a proprio sacerdote seculari: Cuius nō sit confessus, qa nō potuit: vel ab alio sacerdote seculari, nō autē religioso, si nō habuit licentiam a proprio sacerdote vel episcopo: alias ipse religiosus incideret in excōicationem Papalē in hoc casu. Et hoc verum est, nisi timeret de expuitione, vel vomitu eius: quia tūc nō deberet sibi dari eucharistia, sed extrema vnctio tātū. Imo etiā si nō potuit cōmunicare, si propter phrenesiz non promitteret se iniungi, potest ligari: ⁊ sibi violēter dari. Astātib⁹ autez infirmo debet credi, si perhibent testimoniū, ꝙ petierit cōfessionem: ⁊ ostenderit signa contritionis. ¶ Si autez nō est diu confessus: vel quia notorius peccator, incurrit subito amentiā, ⁊ mutitatem, vel infirmitatem, nec prius nec post ostendit signa contritionis,

nis, nil ei dari debet, nec sacramēta, nec ecclesiastica sepultura. Si vero nec loquelam amisit, nec amentiam incurrit: debet ab eo exigi pura confessio peccatorum, plus vel minus, secundum quod patitur tempus. Nam si est in extremis, de principalibus est interrogandus: maxime inducendo eum ad contritionem cum spe venię. Sed si non est ita in extremis, ⁊ vellet facere generalē cōfessionē de tota vita sua, sicut multi infirmi sancti fecerunt: quamuis non sit necessarium de his, quę rite alias confessus est iterare confessionem, admittenda est, ⁊ tandem absolutio impendenda ab omni sententia excommunicationis, ⁊ ab omni peccato, modo supradicto in capitulo p̄cedēti: ita tamen, quod si ligatus esset aliqua excommunicatione, a qua confessor extra illud periculuz non potuisset absoluere, debet ei iniungi, quod si euadat infirmitatem, quam citius commode potest presentet se ei, ad quem ordinarie spectabat absolutio illius excommunicationis: Alias si faceret reincideret in eandem excōmunicationem. extra de senten. excommu. capi. eos libr. vj. Sed si erat detentus aliquo peccato, de casibus episcopo reseruatis, non oportet quod iniungat ei quod post sanitatem ad episcopuz vadat pro absolutione: quia ad illud non tenetur, sed sufficit sibi prima absolutio. ¶ Nota tamen, quod si talis esset vsurarius publicus, non potest talis admitti ad confessionem, communionem, ⁊ ad alia sacramēta, nisi facta prius cautione de restitutione vsurarum vel promissione ab heredibus de huiusmodi, in casu quo amisisset ipse loquelam, vel vsum rationis post signa contritionis, secundum formam iuris: quę habetur in cap. quantum. de vsu. libro 6. His peractis non est pēnitentia infirmo iniungenda, quia eam facere non posset: sed innotescenda, vt dicitur. 20. q. 7. capi. Ab infirmis. declarando sic: Talem tibi darem pēnitentiam, si esses sanuz: quamuis deberes facere multo maiorem, secundum regulas ecclesię: sed quia non potes modo, cum eris sanus facies hoc, vel illud, vel veniens ad me, ⁊ tibi dabo. ¶ Istud tamen vltimum non videtur securum: quia raro reuertuntur, pro pēnitentia. ¶ Si vero Deus aliter de te disponeret: dimittas pro anima tua tantum pro pēnitentia. Potest etiam iniungi amicis, vel consanguineis aliquid pro pēnitentia, si vtrique acceptant: ⁊ si credatur, quod

satisfa-

satisfaciens pro eo sit in statu gratię. Super omnia enim admonendus est, vt si debet aliquid alicui, vel ratione maleficij, vel contractus, vel depositi, vel aliter, declaret bene, vt non discedat cum alieno ab hoc seculo, ne in ęternum damnetur: Et de restitutione ꝛ legatis ad pias causas, pro anima sua ita disponat: qđ cito cogantur executores expedire, ꝛ non plongare: sicut sępe ꝛ quotidie faciunt. Qđ si nollet sufficiẽter disponere de restitutione facienda, non est absoluendus. ¶ Exhortandus est autem ad contritionem simul, ꝛ confidentiaꝫ diuinę misericordię exemplo latronis, meritis passionis Christi. ¶ Si autem haberi non possit copia sacerdotis: quamuis bonum sit in huiusmodi periculis, in mari videlicet, bello, vel in infirmitate, vel morte violenta, laico confiteri: tamen non est necessarium. Qđ si fiat, ꝛ euadit: tenetur talis iterum de illis peccatis cõfiteri: qa non habebat ille clauęs ecclesię. ¶ Si vero infirmus non est in periculo mortis, ꝛ habet casuꝫ excõicationis, vel peccata reseruata episcopo, dẽt cõfesso ire vel mittere ad episcopũ, si põt, pro authoritate huiusmodi: tñ modo tali, q̃ non prodat peccatorez: nisi prius ille sibi dederit licentiam nominandi eum. Hęc ille.

¶ Finit tractatus tertius primę partis libri Sacerdotalis.

¶ Tractatus quartus primę partis Sacerdotalis de sacramento Eucharistię. ¶ Quę cõtineantur in hoc tractatu. Ca. 1.

SAcramentum Eucharistię, quę bona gratia dicitur. 1. q̃st. 1. cap. Multi. In quo veraciter cõtinentur corpus, sanguiꝭ, aĩa, ꝛ diuinitas Dñi nr̃i Jesu Chr̃i sub speciebus panis ꝛ vini, quod ab eo institutuꝫ est, ob memoriã suę sacratissimę passionis, a solis sacerdotibus summa cuꝫ diligẽtia est consecrandum, pari reuerẽtia Christicolis dispensanduꝫ, ꝛ fideli custodia seruandũ. Et q̃ primuꝫ ꝛ maximum sacerdotis officiũ est, corpus ꝛ sanguinez Christi in hoc sacramẽto ꝓsecrare: qđ fit ĩ missę celebratione: ciõ primũ de ipsa dicemus: postmodum de alijs ſm hunc ordinem, videlicet, q̃ videbimus primo,

Materiam

Materiam huius sacramenti.
Formam huius sacramenti.
Ministrum huius sacramenti.
Effectus huius sacramenti.
Locum idoneum ad celebrandum.
Quoties in die quis possit celebrare.
Ordinem ꝛ ritum celebrandi.
Tempus conueniens celebrationi.
Quibus hoc sacramentum sit dandum: ꝛ quibus non.
Ordinem communicandi populum in ecclesia.
Ordinem communicandi infirmum.
Quod diligenter sit custodiendum hoc sacramentum.
Penitentiam malę custodientis. ꝛ
Casus concessos ꝛ prohibitos tempore interdicti ecclesiastici.

¶ Quę sit materia huius sacramenti. Cap. 2.

MAteria huius sacramenti est panis triticeus ex farina frumenti, cum aqua elementari ꝛ naturali confectus. De cõsecr. dist. 2. cap. In sacramẽto. Et debet esse azymus: quia Christus in azymo sacramentum confecit ꝛ consecrauit. Et etiam vsus sanctę Romanę ecclesię, quę initium ꝛ institutionem a beato Petro Apostolo habuit, sic obseruat: ꝛ sic mandat obseruari. Si quis in fermentato pane consecraret in ecclesia Latina, debet deponi. De celebra. miss. c. Literas. Rationabiliter autem sacramẽtum ex pane triticeo. i. frumenti, conficitur: quia Christus, qui in eo sacramentaliter continetur, appellat se granum frumenti. Joã. 12. Nisi granum frumenti. ꝛc. De celebra. miss. ca. vltim. ꝛ supradicto capitu. In sacramento. ¶ Materia calicis est vinum de vite: quia sanguis Christi confici non potest nisi de vino vitis. eo. cap. In sacramento. De consec. dist. 2. capi. In sacramentorum, ibidem. De summa trinitat. capit. 1. de celebra. miss. c. cum Marthę. ꝛ cap. vlti. Et conuenienter conficitur sanguis Christi ex vino vitis: quia Christus se veram vitam appellauit, Joan. 15. ¶ Ex concilio Carthaginensi. Cap. 27. In sacrificijs corporis ꝛ sanguinis dominj nihil amplius offeratur, quam quod ipse dominꝰ dicit: hoc est panis, ꝛ vinum cum aqua mistum. Nec amplius in primitijs offeratur Deo vino, ꝛ frumẽto. De consecr. dist. 2. In sacramento, ꝛ capitu. in summa. de

celebr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

celebr.mis.c.vlt.ꝛ c.cuꝫ Marthę.de sum.trin.cap.ꝛ.Dicitur ergo,ꝙ materia panis debet esse ex tritico.i.ex frumento:nō autez in pane de spelta,siligine,millio,hordeo,vel alio quocunqz grano,nec etiā ex pasta,sed pane cocto. Similiter materia vini nō pōt esse ex aceto, vel agresta, aut vino corrupto, vel nimis acetoso,aut ex vino granatorum, seu quorumcunqz pomorum: sed solum de vino vitis.In musto potest confici si est depuratum.

¶Ex concilio Florentino sub dño Eugenio Papa 4. Tertium est eucharistię sacramentum:cuius materia est panis triticeus ꝛ vinum de vite.Cui ante consecrationez aqua modicissima admisceri debet ꝛc. Aqua vero,q̄ in calice vino miscetur,debet esse in modica quantitate:quia eam in vinum cōuerti oportet. Et hęc aqua vino miscetur ꝓpter significationem: qz, vinū Chr̄i significat:ꝛ aqua populuꝫ.Apponitur autem aqua vino, tum qz Chr̄s sacramentū suum in vino aqua misto consecrauit: vt dicit Damascenus lib.4.ꝛ quia ex latere eius exiuit sanguis ꝛ aqua:ꝛ etiā qz ecclesia id statuit ꝛ p̄cepit.De cōsec.dist.2.cū c. oē.ꝛ ca.1. Et licet nouerit sacerdos aquā fuisse in doliū positā,tñ propter significationem debet aquā in calicez mittere. Et q̄uis aqua nō sit de necessitate sacramenti:qz si consecraretur vinū sine aqua, esset sacramētū:tñ omittens peccat grauiter, si scienter omittit. De consecr.dist.2.calix.De celebr.mis.c.cuꝫ Marthę.ꝛ c. scriptura.De consec.dist.2.Potest autem sacerdos omnez quantitatē panis ꝛ vini ante se positam in altari consecrare. Hęc omnia ex sancto Tho,ꝛ cęteris theologis excerpta sunt. ex. 4. sent.

Tertia parte, Et 4. sentēt.

¶Forma sacramenti eucharistię quę sit. Cap.3.

FOrma huius sacramenti sunt verba Christi a sacerdote cum intentione cōsecrandi rite prolata, q̄ sunt. Hoc est enim corpus meū,in consecratione panis,ꝛ Hic est enim calix sanguinis mei noui ꝛ eterni testamenti,mysteriū fidei, qui pro vobis ꝛ pro multis effundetur in remissionē peccatorū,in cōsecratione vini. Matth.26.Mar.13.Lucę 22.ꝛ de cōsec.dist.2.ca.Quia corpus. ꝛ cap.vtrū.ꝛ cap.accipite. ¶Ex concilio Florentino prędicto. Forma huius sacramenti sunt verba saluatoris, quibus hoc cōfecit sacramentū.Nam ipsorum verborū virtute substātia panis in corpus Christi, ꝛ substantia vini in sanguinez conuertuntur, ita tñ ꝙ totus Christus continetur sub specie panis: ꝛ totus sub specie

specie vini ꝛc.Et licet ista dictio,enim,non sit de necessitate formę sacramenti: tamen scienter eam omittens peccat mortaliter. Unde tota forma prędicta tam panis, quam vini, integre proferenda est, non obstante opinione aliquorum doctorum: q dicunt, quod forma consecrationis sanguinis est ista sola: Hic est enim calix sanguinis mei. Sed securius est secundum sanctum Thomam ꝛ Scotum totum dicere. Habuit enim ecclesia Romana,quę vtitur tota hac forma,eaz a beato Petro apostolo:qui creditur eam docuisse, sicut Christus eam protulit. Et licet Euangelistę non ponant eam sic formaliter, sicut dicitur in Missa, nō est multum contrarium: quoniam ipsi non intendebant tradere formam consecrationis,sed solum narrare rez gestam.Quia vero Christus multa dixit ꝛ fecit, quę nullus Euangelista scripsit:ecclesia declarauit hanc formam a Christo fuisse traditam, quam nullus Euangelista integraz tradidit. Non solum verba formę non sunt prętermittenda, sed nec etiam alia verba canonis Missę:quia ecclesia ea cōnexuit in toto canone: alias omittens ea grauiter peccaret. Dicit sanctus Thomas, quod forma prędicta vtens pronomine demōstratiuo, ostendit quod materia consecranda debet esse coram sacerdote. Unde sacerdos,qui est in domo, non potest consecrare panem vel vinum, qui est in altari, aut in foro, aut totum vinum, quod est in cellario.Si prędictę formę in aliquo mutarētur, aut si sub alijs verbis proferrentur, quę idem significarent: aut aliquid de eis diminueretur, nihil fieret. Similiter siquid adderetur bona intentione, sicut. Hoc est enim corpus meum sanctissimum:grauiter peccaret in singulis prędictis.

¶De ministro huius sacramenti. Cap.4.

MInister huius sacramenti est solus sacerdos rite ordinatus,habens intentionem consecrandi,sicut Christus consecrauit,indutus omnibus sacris vestibus sacerdotalibus: ꝛ cui non est prohibitum celebrare,potest ꝛ debet celebrare,ꝛ hoc sacramentum cōficere ꝛ consecrare. ¶Et notanter ponitur, potest ꝛ debet,quia hęreticus,schismaticus,excommunicatus, interdictus,ꝛ degradatus,non debent celebrare missaz: tamen si celebrant conficiunt veraciter corpus Christi. ¶Et dicitur rite ordinatus ille, qui in ordinatione sua habuit omnia substantialia

Universidad de Deusto
Biblioteca

tialia ad suam ordinationem statuta: puta vnctionem manuum, acceptionem calicis cum patena, cum hostia ꝛ vino: ꝛ alia quę sunt de substantia ordinis. 25. dist. capitu. perlectis. ꝛ de Summa trini. cap. firmiter. §. Una. ¶ Habens intentionem consecrandi, sicut Christus consecrauit. Vbi notandū, quod ad perfectionem sacramenti requiritur intentio ministri, qua intendat facere in consecratione, quod Christus fecit. Et non est necessaria intentio actualis, sed sufficit virtualis: puta, si accedens ad altare habet intentionem celebrandi ꝛ consecrandi, sed postea suspenditur eius intentio per aliam superuenientem cogitationem, tūc ꝛ virtute primę intentionis vere conficit. Hęc S. Thomas ꝛ Scotus. ¶ Sine peccato mortali, Ille dicit sine peccato mortali, qui non est notorius peccator: puta hęreticus, schismaticꝰ, concubinarius, ꝛ excommunicatus: quia talis implicitus est in peccato mortali: ideo non debet celebrare: ꝛ nō solum ipse, sed etiam omnes, qui audiunt scienter missam eius, si est connictus vel condemnatus, peccant secundum Theo. 31. dist. cap. nullus. de cohabita. cle. ꝛ mul. c. vestra. secundum gl. ꝛ ca. quęsitum. Si autem commisit aliquod peccatum mortale, de quo non recordatur, aut non habet copiam confessoris, imminet sibi necessitas celebrandi: puta qꝛ est Curatus, vel est dies festus, vel necessitas infirmi communicandi, quia non habebat hostiam consecratam ꝛ habet propositum, si recordaretur illius peccati, quod ipsum confiteretur, si haberet copiam cōfessoris, ꝛ interim cōteritur ꝛ pęnitet, ꝛ est in proposito cōfitēdi, absoluitur per summum Pontificeꝫ Christū: ꝛ potest celebrare, ꝛ postea debet confiteri sacerdoti: qñ habebit copiam eius. Qui quidem sacerdos ante celebrationem semper debet esse ieiunus. 7. q. 1. capi. Nihil. De conse. dist. 2. ca. Siquidem. Hęc omnia ex sacris Theologis sunt excerpta. Vide de hoc Constitutionem concilij Florentini sub Eugenio Papa 4. quę icipit. Exultate Deo. De ministro vide alia infernus in ca. de dispensatione sacramenti facienda per Curatum. ¶ Sacerdos mutilatus, vel notabiliter mōstruosus, aut horribili infirmitate detentus, puta lepra, vel morbo gallico deformabiliter corrosus propter scandalum pusillorum non debet celebrare: leprosus tamen inter leprosos in loco priuato potest celebrare, secundum S. Thomam. ¶ Epilepticus etiam durante

durante infirmitate ꝛ per annum post non potest celebrare. 33. dist. c. cōiter. ꝛ Gl. ¶ Dęmoniacus etiam ante plenam liberationem celebrare non potest: eodem c. cōiter. Sacerdotes etiaꝫ ordinati, tam curati, quam non curati, si tpibus debitis, ꝛ habita opportunitate non celebrant, peccāt: qꝛ ipsis indistincte prę ceptum est: Hoc facite in meam commemorationē. ¶ Nullus etiam pręsumat celebrare: nisi duobus pśentibus ꝛ rñdentibus. Alij aūt dicunt ꝙ vnus sufficit. 7. q. 1. Illud. extra. de fil. prębyt. proposuit. De vi. ꝛ bone. cle. c. Unusquisqꝫ. ꝛ ita cōiter in ecclesia seruatur. ¶ Inclusus vbi nō est copia clericorū, solus celebrare potest: ꝛ non alias. De verbo. signifi. cap. quęsiuit. Nulla mulier ad altare prębsumat accedere, aut prębytero ministrare. De coha. cler. ꝛ mulie. ca. 1. §. vlti. ¶ Nō debet etiam sacerdos celebrare sine luminarijs cereis. De cele. missarū. c. vlti. vt impleatur figura Leuitici. 6. Ignis in altari meo semp ardebit.

¶ De effectu huius sacramenti. Cap. 5.

Effectus huius sacri est multiplex ipsum digne sumentibus. Nā fortificat mentē cōtra vitia: virtutes auget: delet venialia: confert gratiam: ꝛ fortius vnit membra capiti, idest bonos Chīanos Chīo: ꝛ futurę glorię nobis pignus dat. Vñ versus.

Inflammat, memorat, sustentat, roborat, auget.
Hostia spem, purgat, reficit, vitam dat, ꝛ vnit.
Confirmatqꝫ fidem, minuit fomitem, atqꝫ remittit.
Roborat, augmentat hoc sacrum: delet ꝛ vnit.

¶ Ex concilio Florentino prędicto. Huius sacramēti effectus, quem in anima operatur digne sumentis, est adunatio hominis ad Christum. Et quia per gratiam homo Christo incorporatur, ꝛ membris eius vnitur, consequens est, ꝙ per hoc sacramentum insumentibus digne gratia augeatur: omnemque effectum, quem materialis cibus ꝛ potus quo ad vitam agunt corporalem sustentandam, augendo, reparando, ꝛ delectando, sacramentum hoc quo ad vitam operatur spiritualem. In quo (vt inquit Urbanus Papa) gratiam Saluatoris nostri recensemus memoriam, a malo retrahimur, cōfortamur in bono, ꝛ ad virtutum ꝛ gratiarum proficimus incrementum. Hęc ibi. Et prędarissimus Doctor S. Thom. Corpus Christi est medicina ęgrotis, dieta, peregrinātibus, debiles cōfortat, valentes dele-

Universidad de Deusto
Biblioteca

etat, languorem sanat, sanitatē seruat, fit homo mansuetior ad correctionem, patientior ad laborem, ad amorem ardentior, sagacior ad cautelam, ad obedientiam promptior, ad gratiarum actionē deuotior. Et dicitur hoc sacrm viaticuz: quia sicut viator sine cibo ambulare non pōt, ita sine hoc sacro homo adultus non potest rite ambulare ad paradisum. De pœnit. ⁊ remiss. cap. quod ante. 26. q. 5. c. Siquis de corpore. ⁊ cap. qui recedunt.

¶ Quis locus idoneus sit ad misse celebrationem. Cap. 6.

LOcus, in quo Missa est celebranda, debet esse sanctificatus, vt est ecclesia regulariter: nisi occurrerit casus necessitatis. De consecr. distinc. 1. nullus. ¶ Et cōcilio Tiburiensi. Cap. 4. Missarum solennia non vbiqz, sed in locis ab episcopo consecratis, vel vbi ipse permiserit, celebranda esse cēsemus. Concedimus etiam, ⁊ sicubi (quod nostris peccatis exigentibus per plurimum est factū a Hozmanis, ⁊ a Sclauis, ⁊ ab Ungaris, ⁊ a malis Christianis, seu alio qualicūque modo) ecclesię fuerint incensę, ⁊ combustę, in cappellis cuz tabula cōsecrata missas interim celebrare pmittimus, donec ipse ecclesię restaurari ꝙant. In itinere vero positis, si ecclesia defuerit, vt sub dio, siue in tentoriis (si tabula altaris consecrata, ceteraque sacra mysteria ad id officium pertinentia affuerint) missarum solennia celebrare possint concedimus. Aliter omnino interdicimus. Hęc tibi. Et his casibus exceptis, non licet nisi ex speciali priuilegio celebrare in loco nō sacro, sine licentia episcopi loci illius. De consecr. dist. 1. cap. missarum. Qui tamen hoc concedere non debet, nisi adsit rationabilis ⁊ legitima causa. Potest etiam Missa celebrari extra ecclesiam: vbi aliquibus temporibus magna populi confluit multitudo: vel propter aliquod festum, vel missam nouam, vel prędicatorem insignem, quez magnus populus sequitur: ⁊ ecclesia est parua: in platea munda ⁊ honesta super altari portatili: pmisso ꝙ pulvis, aut flatus ad altare non possint pertinere. Idem dicendum est de camera, vel aula, aut alio loco honesto ⁊ apto, in quo ex priuilegio domini Papę, vel de licentia episcopi potest celebrari. de consec. dist. 1. c. missarum. Et debet esse sacerdos paratus cum omnibus paramentis requisitis ab episcopo vel ab alio hanc potestatem habente benedictis, nec debet celebrari nisi in altari consecrato saltem portatili tribus

li tribus mappis cooperto, cuz calice cōsecrato: ⁊ patena competenti, cuius cuppa debet esse aurea, argentea, vel stannea, nō autem vitrea, aut ærea, cum purificatorio, parua palla: ⁊ corporali de puro lino, omnia candida ⁊ munda nullumque sericum ornamentum habere debent corporale, ⁊ palla, cum velo etiaz lineo aut serico, quę omnia debent esse ab episcopo, aut ab alio hāc ptātem habente benedicta, Sine Missali sacerdos nullo modo celebret, de consec. dist. 1. consulo. ⁊ cap. vestimenta. Nec in mari, vel in ecclesia polluta sanguine, vel semine, donec fuerit recōciliata: nec etiā in cęmeterio ecclesię violatę coniuncto, annexo, ⁊ ptiguo: nec tpe interdicti ecclesiastici: nisi ianuis clausis, excōicatis ⁊ interdictis exclusis. Et q ꝓtrariū fecerit, efficit irregularis ⁊ ineligibilis, nec ipse pōt eligere, vel eligi sine papę dispensatione. De sent. excō. c. Alma. lib. 6. ⁊ c. Is qui, vt supra.

¶ Quoties in die quis possit celebrare. Cap. 7.

EXcepto die Natiuitatis Domini, nisi causa necessitatis suadeat, non debet sacerdos nisi semel in die Missas celebrare. de celebra. Missa. cap. Cōsuluisti. Et in die prędicto Natiuitatis licet cuilibet sacerdoti tres Missas celebrare. De consecr. distin. 1. cap. nocte. In alijs vero diebus potest sacerdos in casu necessitatis duas Missas ⁊ non plures celebrare. ¶ Primo, quando celebrauit Missam de sancto propter solennitatē, ⁊ oportet aliam Missaz celebrare de tempore: vel pro defunctis, siue sit presens defunctus, siue sit anniuersarium: aut pro deuotione: quia canon non distinguit. De consecrat. dist. 2. capitu. Sufficit, dummodo non sit corrupta intentione: nec hoc fiat contra consuetudinem in loco approbatam, secundum glo. ¶ Secundo, propter necessitatem peregrinorū, vel personę insignis aduenientis. ¶ Tertio propter necessitatem nuptiarum, vbi populus laberetur. ¶ Quarto, propter communionem infirmi in periculo mortis existentis, si non habet hostiam consecratam. ¶ Quinto, quando idem sacerdos habet duas ecclesias, vel propter paupertatem ecclesiarum, quę duobus sacerdotibus alendis non sufficerent: vel propter raritatem sacerdotum: ⁊ oportet ipsum vtriqz seruire: potest successiue primo vni ⁊ postmodum alteri celebrando satisfacere. Item in die resurrectionis Domini: vbi vnicus est sacerdos in ecclesia, ⁊ tanta populi

multitudo, quod omnes non possunt interesse vni Misse, potest iterum celebrare. Item si sacerdos vnius ecclesie infirmaretur, potest sacerdos vicine ecclesie diebus festis pro eo Missaz celebrare: & etiam ecclesie sue non deficere. Et videntur isti duo vltimi casus necessitatis: ideo a pluribus conceduntur: sed quia nihil de his authenticum inuenitur maiorum iudicio est relinquendum. Quocunque autem casu sacerdos pluries in die celebrauerit, in qualibet Missa debet corpus & sanguinem domini sumere: & omnes perfusiones calicis vsque in finez vltime Misse in aliquo calice, seu vase mundo & honesto ponere, & in fine vltime Misse recipere. De celebra. Missa. c. consuluisti. in glos. & capit. Ex parte. Item sacerdos debet omni tempore postquam sanguinem domini susceperit, calicem vino perfundere & sumere. in eo. capit. Ex parte. ¶ Omni die, excepta parasceue, Missa celebratur: & tunc non, quia eo die Christus seipsum immolauit. Et cum Missa sit figura passionis Christi, aduenīte veritate figura debet cessare. Quod autez dicitur. De cōse. dis. 2. cap. Sabbato, biduo. s. parasceue & sabbato sancto, non debent penitus sacra celebrari, fm Archidiaconuz dicitur, eo q Missa, que i sabbato sancto dicitur, est Missa noctis dñice sequētis, & nō sabbati: & ideo antiquitus ante horaz vesperarū nō solebat celebrari.

¶ Que considerationes Sacerdoti celebraturo, si digne celebrare intendit, sunt habende. Cap. 8.

Intētionis discussio. Ac { Propter vanam gliam, Propter auaritiam, Propter verecundiam, Propter timorem, Propter cōsuetudinē } Celebr.

Generalis ptritio Sup, { Omissis, q̄ fieri oportuit, Cōmissis, q̄ fieri nō licuit, Cōsuetis & sepe confessis } Corde, ore, & opere.

Pura & vera confessio. s. { Notabilium, Communium, Ignoratorum } Criminum.

Quid

Quid intendat conse- { Augmentum dilectionis, Inseparabilitatē vnionis, Accelerationem visionis } Dei.
qui principaliter. An

Quid intendat facere in Mis- { Deum per lachrymas placare, Mortē Chri & charitatē memorare, Totam Ecclesiam adunare } Velit.
sa. An

In canone, hec tria seruanda sunt, scilicet { Diligentia ad cōficiēdum, Reuerentia ad tangendū, Deuotio ad sumendum } Corpus Christi.

Quia sunt ibi, { Magna signis, Maiora verbis, Maxima intentione } Misse.

Propter continentiam Tam { Eccellentis corporis, Eccellentioris anime, Eccellentissime diuinitatis } Christi.

℣. ¶ Si quis ad altare digne cupias celebrare,
Cor prius absterge: sic mundior ad sacra perge.
In Domini mensa quid tractes, sedulo pensa,
Viuere siue mori confert, quod porrigis ori.
Aegris & sanis bona est refectio panis:
Sed Christi panis non est sanus, nisi sanis:
Indigne sumis, si non sumis reuerenter,
Vel non catholice, aut habens mortale scienter.

¶ Alij versus palcherrimi ad idem.

Iram, odium, rixas, rancorem pelle sacerdos:
Pelle inimicitias, pelleque desidiam.
Casta p'acent superis. tu casto corpore, casta
Mente Deum tractes: sit procul atra lues.
Sit procul & luxus, sanctorum sancta sacerdos
Dum peris: horrendum sit procul omne malum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

RVBRICAE GENERALES
DE HIS, QVÆ OBSERVANDA SVNT IN CELEBRATIONE MISSARVM,
IVXTA MISSALE ROMANVM EX DECRETO CONCILII TRIDENTINI RESTITVTVM.

¶ Quæ Missa dicenda. Cap. 9.

MIssa quotidie dr̃ ꝑm ordinē Officij. De festo duplici, vel semiduplici, vel simplici: ó Dñica, vel feria: de vigilia, vel de octaua, ꝛ extra ordinē Officij, Votiua, vel pro Defunctis.

¶ De duplici. Cap. 10.

MIssa dicitur de Duplici illis diebus q̃bus in Calendario ponitur hęc nota, Duplex ꝛ in festis mobilib⁹, q̃cūq; Officiū fit duplex. In duplicibus dr̃ vna tm̃ oratio, nisi aliqua cōmemoratio fieri debeat. Alia oīa dñr, vt in ꝓprijs Missis assignatū est. Q̃n dici debet Gloria in excelsis, ꝛ Credo inferius dicitur in ꝓprijs rubricis.

¶ De Semiduplici, ꝛ Simplici. Cap. 11.

MIssa de Semiduplici dr̃, q̃n in Calēdario ponitur hęc vox, Semidupler. Præterea i Dñicis, ꝛ diebus infra Octauas. In semiduplicibus tā festis, quā Dñicis, ꝛ infra octauas dicunt plures Ōnes, ꝛ dicitur in rubrica. De oratione. Infra Octauas dicitur Missa sicut in die festi, nisi ꝓprias Missas habuerit: in Dominicis vero sicut in ꝓprijs locis assignatur. De simplici dicitur Missa sicut de semiduplici, vt suis in locis ponit.

¶ De Feria, ꝛ Vigilia. Cap. 12.

MIssa de Feria dr̃, q̃n nō occurrit festū, vel octaua, vel Sabbatum i quo fit officiū beatę Marię. In ferijs tm̃ Quadragesimę, Quatuor Tempor. Rogationū, ꝛ Vigiliarū, etiā si duplex vel semidupler festū, vel octaua occurrat, i Ecclesijs collegiatis dicunt duę Missę, vna de Festo, alia de Feria. In Vigilijs autē q̃ veniunt infra Octauā Missa dicitur de Vigilia cum Commemoratione Octauę. Si festū habens vigiliam celebretur feria secūda, Missa vigilię dicit in Sabbato, sicut ēt fit officium. Missa Vigilię in Aduentu occurrentis, dicitur cum commemoratione Aduentus, licet de ea non sit factum officium. Si in Quadragesima, ꝛ Quatuor temporibus occurrat vigilia, dicatur Missa de feria cum commemoratione vigilię. Toto tempore Paschali non dicit Missa de vigilia, nisi in vigilia Ascensionis, quę tamen non ieiunatur, sicut nec Vigilia Ēpiphanię.

¶ De Missis votiuis Sanctę Marię, ꝛ alijs. Cap. 13.

IN Sabbatis nō impeditis festo duplici, ꝛ semiduplici, dicitur Missa de Sancta Maria ꝑm varietatē temporū, vt in fine Missalis ponitur. Si sabbatum fuerit impeditum festo duplici, semiduplici, octaua Vigilia, Feria Quatuor Tēporum: ꝛ Quadragesimę, Missa principalis dr̃ ꝑm officium dici. In aduentu autem licet officiū non fiat de Sancta Maria in sabbato, dicit tā Missa principalis de ea cū cōmemoratione Aduētus, nisi fuerint Quatuor Tpa, vt supra alijs diebus infra Hebdomadam q̃n officiū fit de feria (exceptis Ferijs Aduentus, Quadragesimę, Quatuor tēporū, Rogationū, ꝛ Vigiliarū) dici pōt aliqua Missa Votiua, etiam in principali Missa, quę dicitur Conuentualis, secundum ordinem dierum in fine Missalis assignatum. Quę tamen Missę, ꝛ alię quęcunque votiuę, in Missis priuatis dici possunt pro arbitrio Sacerdotum, quocunque die officium non est duplex. Id vero passim non fiat, nisi rationabili de causa. Et quoad fieri potest, Missa cum officio conueniat.

¶ De Missis Defunctorum. Cap. 14.

PRima die cuiuscūq; mēsis (extra tēpus Paschale) nō impedita officio duplici ꝛ semiduplici, dr̃ Missa principalis gñaliter ꝑ defunctis sacerdotib⁹, bñfactoribus, ꝛ alijs. In ecclesijs aūt collegiatis dicāt duę Missę, vna pro defunctis, alia de festo simplici si occurrit, vel de feria, si ꝓpriā habeat Missas, vel resumenda sit Missa de Dñica p̄cedenti, q̃ fuit impedita, cū infra Hebdomadā nō occurrit alius dies, in quo resumi possit Missa de Dñica. Sed in ecclesijs nō collegiatis dicat Missa de die cū cōmemoratione gñaliter ꝑ defunctis. Præterea Feria secunda cuiusq; Hebdomadę in qua officiū fit de Feria: Missa principalis dici pōt pro defunctis. Si autē fuerit propria Missa de Feria vel de

vel de festo simplici in collegiatis Ecclesijs dicant duę Missę, alioquin in Missa de die fiat cōmemoratio, (vt dictuz est) p defunctis. Excipitur tñ totum tēpus Paschale, z qñ per annuz officium est duplex, vel semiduplex, quibus temporibus non dicitur Missa principalis pro defunctis, nisi in die Depositionis defuncti, z in Anniuersario pro defunctis. Et similiter, nisi fuerit duplex quocunque die dici possint priuatę Missę pro defunctis, prętquā in Dominicis. ¶ In die Cōmemorationis omniuz Defunctoz, z in die Depositionis, z in Anniuersario defuncti, dicitur vna tantum Oratio, in alijs Missis, plures, vt in Rubrica de Commemorationibus, z Orationibus dicetur.

¶ Sequentia pro defunctis dicitur in die Omnium Fidelium Defunctorum, z depositionis defuncti. In Anniuersario autez z Missa cōmuni pro defunctis dicatur pro arbitrio sacerdotis.

¶ De Translatione Festorum. Cap. 15.

IN dicendis missis seruetur ordo Breuiarij de Translatione festorum dupliciū z semiduplicium, qñ maiori aliquo Festo, seu Dñica impediuntur. In ecclesijs autem, vbi titulus est Ecclesię, vel concursus populi ad celebrandum Festū, quod transferri debet, possint cantari duę Missę, vna de die, alia de festo aut saltem commemoratio fieri de festo, si eo die de festo in illa ecclesia officium fieri non debeat.

¶ De Commemorationibus. Cap. 16.

COmmemorationes in Missis fiūt sicut in Officio. De festo simplici fit commemoratio in Missa, quādo de eo in officio facta est cōmemoratio in vesperis. Qñ autem de eo fit commemoratio tñ ad Laudes, i Missa solēni nulla fit cōmemoratio de eo, sed in Missis tantum priuatis. De Dñica fit cōmemoratio, qñ in ea fit de festo duplici. De octaua fit cōmemoratio, quando infra octauam fit de aliquo festo, nisi illud festum fuerit de exceptuatis in rubrica officij de Commemorationibus. Itez quādo infra octauaz fit de Dominica. De Feria fit commemoratio in Aduentu, Quadragesima, Quatuor Temporibus, Rogationibus, z Vigilijs, qñ Missa dicēda est de festo duplici vel semiduplici illis temporibus occurrente. Sed in ecclesijs Collegiatis, vbi plures Sacerdotes quotidie celebrant, in Ferijs, Rogationibus z vigilijs prędictis: quę habent Missas proprias, dicūtur duę

duę Missę vna de Festo, alia de Feria, z Vigilia prędictis, absq; vlla vtrozumque commemoratione. Quādo infra hebdomadā dicūtur Missę Votiuę post primam Orationez semper dicatur Oratio eius de quo fit officium. Qñ fit cōmemoratio de Feris Quatuor temporuz, pro ferię commemoratione dicatur prima oratio quę concordat cum officio. In faciendis Cōmemorationibus seruetur ordo vt in Breuiario, de Dominica ante festum semiduplex, quod infra octauam celebratur, de festo semiduplici ante Octauā, de Octaua ante Ferias prędictas, de ferijs prędictis ante festū simplex, de festo simplici ante orationez votiuaz. Si facienda sit commemoratio pro Defunctis, semper ponatur penultimo loco. In alijs Commemorationibus a prędictis seruetur dignitas orationuz, vt de Spiritu sancto ante beatā Mariam, de Angelis ante Apostolos, z similiter in alijs. In Missis defunctoz̄, nulla fit commemoratio pro Viuis, etiā si oratio esset communis pro Viuis, z Defunctis. Quando dicuntur plures orationes, prima tantum, z vltima cū sua cōclusione terminentur, z ante primaz z secundam orationem tantum dicitur, Oremus ante primam dicatur etiaz Dñs vobiscum. Cuz vero dicuntur plures orationes, z vna oratio eadem sit cum alia ibidem dicenda, oratio huiusmodi, illa scilicet quę eadem est non alię, commutetur cum alia de Cōi vel Proprio, quę sit diuersa.

¶ De introitu, Kyrie eleison, z Gloria in excelsis. Cap. 17.

INtroitus semper eodem modo dicitur cum Gloria patri, vt in Ordinario, prętquam tempore Passionis, z in remissis defunctoz̄m, vt etiam ibi annotatum est. Kyrie eleuon, dicitur nouies post Introitum, alternatim cuz ministro, idest, ter Kyrie eleison, ter Christe eleisō, ter Kyrieeleison. Gloria i excelsis, dicitur quandocūque in Matutino dictuz est Hymnus Te Deū prętquā in Missa Ferię quintę in Cena Dñi z Sabbati sancti, in quibus Gloria i excelsis dicitur. In Missis votiuis non dicitur nisi in Missa beatę Marię, z Angelorum: z nisi Missa votiua dicenda sit pro re graui, vel pro publica Ecclesię causa. Neque etiam dicitur in Missis Defunctoz̄m.

¶ De Orationibus. Cap. 18.

IN festis duplicibus dicitur vna tantum Oratio nisi facienda sit aliqua Commemoratio, vt dictum est supra. In festis semiduplicibus

duplicibus occurrentibus ab octaua Pẽtecostes vsque ad Adu-
ẽtũ, & a Purificatione vsq; ad Quadragesimã dr̃ secũda oro,
A cũctis tertia ad libitũ. In festis semiduplicibus occurrẽtibus
ab octaua Epiphanię vsq; ad Purificationẽ, dr̃ secũda oratio,
Deus q̃ salutis tertia Ecclesię, vel pro Papa. In festis semi-
duplicibus a feria quarta Cinerũ vsq; ad Dñicã passionis: se-
cunda, de Feria tertia, A cunctis. In semiduplicibus, a Dñica
Passionis vsq; ad Dñicã Palmarũ, secunda oratio, de Feria
tertia, Ecclesię, vel p Papa. In festis semiduplicib⁹ ab Octa-
ua Paschę vsq; ad Ascensionẽ, secunda oratio, de Sãcta Ma-
ria, Concede, tertia, Ecclesię vel pro Papa. In festis semidu
plicibus infra. Octauas occurrẽtibus, secũda oro dicit̃ de octa-
ua, tertia, q̃ secundo loco infra octauã dr̃, vel pro Papa. Infra
octauas, Paschę, & Pẽtecostes qñ Missa dr̃ de octaua, dicunt̃
duę tñ orationes, vna de die, alia Ecclesię vel p Papa. Infra
alias octauas, & in vigilijs q̃ ieiunant̃ (excepta Vigilia Natiui-
tatis Dñi, & Pentecostes) dicuntur tres, vna de die, secunda de
Sãcta Maria, tertia Ecclesię, vel p Papa. Sed infra octauas
sanctę Marię, & in vigilia & infra octauã Omniũ Sãctorũ, se-
cunda oratio dr̃ de Spũ Sancto, alia Ecclesię, vel pro Papa.
In Dominicis infra octauas occurrentibus dicũtur duę ora-
tiones, vna de Dominica, secũda de Octaua. In die octaua di-
citur vna tantum oratio, nisi aliqua cõmemoratio facienda sit.
In Dominicis dicuntur tres, vt in ordinario assignantur. In
festis simplicibus, & ferijs per annum, dicunt̃ tres, vt in semidu-
plicibus: possunt etiã dici quinq;, vel septem ad libitum. In fe-
rijs quatuor Temporũ, & vbi plures leguntur lectiones, huius-
modi plures orationes dicuntur post vltimã orationẽ ante epi-
stolaz: & alię orationes cũ lectionibus, vt suis locis in Proprio
Missarum de tẽpore. In Missis Votiuis qñ dicũtur pro re gra
ui, vel pro publica ecclesię causa, dicitur tñ vna oratio: sin ali-
ter dicũtur plures, vt in festis simplicibus. Sed in votiuis beatę
Marię secunda oratio dicitur de Spiritu Sancto, & in votiuis
de Apostolis qñ dicitur oratio A cunctis, cuius loco dicit̃ oratio
de Sancta Maria, Cõcede. Si qñ plures dicuntur orationes
occurrat fieri commemoratio alicuius Sancti, ea ponit̃ secun-
do loco, & tertia oratio dicitur q̃ alias secũdo loco dicenda erat.

¶ In

¶ In conclusione orationuz hic modus seruatur. Si oratio di-
rigatur ad Patrem, concluditur. Per dominum nr̃m &c. si ad
filium Qui viuis & regnas cum deo patre, si in principio oratio-
nis fiat mentio Filij, cõcluditur, Per eundem si in fine oratio-
nis eius fiat mentio, Qui tecum viuit si facta sit mentio Spiri-
tus sancti, in conclusione dicitur. In vnitate eiusdem Spiritus
sancti Deus &c. Alia quoque in dicendis orationibus seruentur,
quę superius in rubrica de commemorationibus dicta sunt.

¶ De epistola, Graduali, Alla, & Tractu, ac de Euãgelio. c. 19.

POst vltimam orationem dicitur Epistola qua finita, a mi-
nistro dicitur. Deo gratias: Post epistolam dicitur Gra-
duale quod semper dicitur prętęrquã Tempore paschali, cuius
loco tunc dicuntur duo versus, vt dicitur in rubrica Sabbati in
Albis. Post Graduale dicuntur duo Alleluia deinde. Versus,
& post versum, vnuz Alleluia. Tempore Paschali quãdo nõ di-
citur, Graduale dicitur aliud Alleluia post secundum Versum:
& quando dicitur Sequentia: non dicitur post vltimũ Versum,
sed post Sequentiam: A Septuagesima vsq; ad Sabbatuz san-
ctum, non dicitur Alleluia: neque dicitur in missis de Feria in
Aduentu, Quatuor Temporibus, & Vigilijs quę ieiunantur, ex-
ceptis Vigilia Natiuitatis Domini si venerit in Dominica, &
Vigilia Paschę, & Pentecostes, ac quatuor Temporibus Pẽ-
tecostes. Hec dicit̃ in festo Innocẽtium, nisi venerit in Dñica,
A Septuagesima vsque ad Paschа eius loco dicitur Tractus,
qui Tractus prędicto tempore in aliquibus Ferijs non dicitur,
neq; etiam in Ferijs a Septuagesima vsq; ad Quadragesimaz
quãdo repetitur Missa Dominicę. Dicto, Graduali seu, Alla,
seu, Tractu, dicitur, Euangelium. Et in principio Euangelij di-
citur, Dñs vobiscũ. ℟. Et cum spiritu tuo, deinde, Sequentia
Sci Euangelij sm N. ℟. Gloria tibi dñe. in fine Euangelij a
ministris dr̃, Laus tibi Chr̃e. Postea, si dicendũ est, dr̃, Credo.

¶ De Symbolo. Cap. 20.

SYmbolum dicitur post Euangelium in omnibus Dominicis
per annum, etiam si in illis fiat de festo, in quo alias non di-
ceretur. In tribus missis de Natiuitate Dñi, & deinceps vsque
ad octauam beati Ioannis Apostoli inclusiue. In Epiphania,
& per octauã Feria quinta in Cęna Dñi. In Paschate Resur-
rectionis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

rectionis, ꝛ per octauam. In Ascensione Domini, ꝛ per octauam. In Pentecoste, ꝛ per octauam. In festo Corporis Christi, ꝛ per octauam. In omnibus festis beatę Marię, ꝛ per octauas. In omnibus festis Apostolorum, ꝛ Euangelistarum, ꝛ per octauas. In festis Quatuor Doctorum, videlicet, Gregorij, Ambrosij, Augustini, ꝛ Hieronymi, addito festo sancti Thomę de Aquino. Item in festis Doctorum Basilij, Athanasij, Gregorij Nazianzeni, ꝛ Joannis Chrysostomi. In vtraque Cathedra sancti Petri: ꝛ in festo sancti Petri ad Vincula. In festis Conuersionis, ꝛ Cōmemorationis sancti Pauli Apostoli. In festo sancti Joannis ante portam Latinam. In festis Inuentionis, ꝛ Exaltationis sanctę Crucis. In festis Angelorum. In festo sancti Barnabę Apostoli. In festo sanctę Marię Magdalenę. In transfiguratione Domini. In die octauarum sancti Joannis Baptistę, ꝛ sancti Laurentij. In festo omnium Sanctorum, ꝛ per octauam. In Dedicationibus sancti Saluatoris, ꝛ Sanctorum Apostolorum Petri ꝛ Pauli. In Anniuersario Dedicationis proprię Ecclesię, ꝛ per octauas. In die consecrationis Ecclesię, vel altaris. In festis sanctorū quibus dedicata est Ecclesia, ꝛ vbi habetur corpus vel insignis reliquia sancti de quo agitur. In die Creationis, ꝛ Coronationis summi Pontificis, ꝛ in Anniuersario eiusdem dici. Item in omnibus festis, quę in Dñicis, ꝛ per octauas celebrantur: in quibus ratione Dñicę, ꝛ Octauę dici debet. Item in festo patroni alicuius loci: vel tituli Ecclesię, ꝛ in festis principalibus ordinū ꝛ per eorū octauas, in Ecclesijs tñ illius ordinis. Itez dż **Credo**, In Missis votiuis, q̄ solēniter p re grauj, vel p publica Ecclesię causa celebrantur.

¶ **De Offertorio, Secretis, Prefationibus, ꝛ Canone.** Ca. 21.

POst Symbolum, vel si non sit dicendum, post Euangelium dż, **Dñs vobiscū**, deinde **Offertoriū** postea fit oblatio cum orationibus, vt in ordinario. Qua oblatione facta dicuntur orationes secretę, secundum numerum orationum, quę palam dictę sunt: sed ante primam orationem non dicitur, **Dominus vobiscum** nec aliquid aliud, sed dicto, **Suscipiat Dominus sacrificium**, absolute dicuntur: neque etiam ante secundam orationem dicitur, **Oremus**: Terminatur autem prima, ꝛ vltima oratio, vt dictum est supra in rubrica de orationibus: ꝛ secreto

secreto dicuntur vsq; ad illa verba in conclusione, **Per omnia secula seculorum**. quę clara voce proferuntur, ꝛ incipitur Prefatio. Prefationes autem dicuntur, vt in ordinario adnotatum est: ꝛ quę i Quadragesima, Tempore Paschali, ꝛ infra octauas proprię assignantur, dicuntur etiam in Dominicis, ꝛ festis quę illis temporibus celebrantur: nisi illa festa propriam prefationem habeant. In Missis votiuis dicitur etiā Prefatio propria, si propriam habeant. Et quādo aliqua Missa votiua pro publica causa solenniter celebratur, dicitur in cantu solenni, vt in duplicibus. Post prefationē incipitur Canō Missę secreto, in quo seruentur oia, vt in ordinario, vbi vero Cōicantes Infra actionē, vel alia variari ꝓtingit, suo loco i propriis Missis adnotatur.

¶ **De cōione, Post cōionē, Ite missa est, vel Benedicamus dño, de Benedictione, ꝛ Euangelio Sancti Joannis.** Cap. 22.

EXacto Canone, ꝛ alijs omnibus vsque ad communionem, ea peracta dicitur communio, ꝛ orationes post communionez, eodē modo, ꝛ ordine vt in principio Missę, ꝛ repetito, **Dominus vobiscum** dicitur, **Ite missa est**, vel **Benedicamus domino** pro temporis ratione. **Ite missa est**. dicitur, quandocunque dicitur, **Gloria in excelsis**: Cum non dicitur, eius loco dicitur. **Benedicam⁹ Domino. ℟. Deo gratias**. In Missis Defunctorum, dicitur, **Requiescant in pace. ℟. Amen.**

¶ Dicto **Placeat**. datur Benedictio, quę a celebrante semper datur in missa, preterquam in missis Defunctorum. Deinde dicitur Euangelium sancti Joannis, **In principio**, quod nūquā pretermittitur in missa, nisi quando fit de festo in aliqua Dominica, vel Feria quę habet Euangelium proprium, tunc enim eius loco dicitur proprium. Et in tertia missa de die Natiuitatis Dñi, dicitur Euangelium de Epiphania. **Cuz natus esset Jesus**

¶ **De ordinanda Missa ex supradictis rubricis.** Cap. 23.

SUpradictis rubricis cognitis, si quis velit ordinare Missaz dici, recurrat ad ordinarium Missarum de Tempore vel de Sanctis secundum qualitatem Officij. Si propriā non habeat, recurrat ad Commune Sanctorum. Si de Feria agendum sit, ꝛ propria missa nō fuerit de Feria, Dicatur missa precedētis Dominicę, omissis **Gloria in excelsis**, ꝛ Symbolo, preterquā tpe Paschali, in quo semper dicitur, **Gloria in excelsis**. vt supra

excepta

excepta Missa Rogationū. Si dicenda sit Missa Votiua, req̄ratur post Commune Sanctorum suo loco. Si plures Orationes dicendę sint, requirātur post Missas Votiuas, suo loco de singulis rebus singulę. Si pro Defunctis dicenda sit Missa, habetur post Missas Votiuas, cū collectis diuersis, circa finem Missalis. Ordinariū totiꝰ Missę, cū Prefationibus, Canonę, & alijs dicendis, habek suo loco, cū proprio Missarum de Tpe.

Modo seruandus per sacerdotē in celebratione Missę tam solennis & cum ministris, quam priuate secundum ritum sanctę Romanę Ecclesię: & dici ōbet ex libro aperto: non tamen nimis festinanter: & fieri omnia: vt iacent: nihil omisso, addito, aut in eis mutato, vel de ipsis minuto. Et Ordinez huiusmodi obseruant etiam summus Pōtifex, dñi Cardinales, Patriarchę, Archiepi, & Episcopi, quādo nō celebrant pontificaliter, sed in priuato. Cum autem in pontificalibus celebrant, obseruant ceremonias in Pontificali, & Ceremoniali positas. ¶ De confessione sacramentali ante Missam p̄mittēda, & orationibus p̄paratorijs. Cap. 24.

Sacerdos missaz celebraturus, si in peccato mortali constitutū se cognouerit, ante p̄fessionem sacr̄alem, dicat orationem.

Suscipe confessionem meam pijssime, ac clementissime Domine Jesu Christe, vnica spes salutis animę meę: & da mihi obsecro contritionem cordis, & lachrymas oculis meis: vt defleam diebus ac noctibus omnes negligentias meas, cum humilitate & puritate cordis. Appropinquet oratio mea in conspectu tuo domine. Si iratus fueris contra me, quem adiutorem queram? Quis miserebitur iniquitatibus meis? Memento domine, qui Chananeam & publicanum vocasti ad pēnitentiam, & Petrum lachrymantem suscepisti: domine deus meus suscipe preces meas, saluator mundi Jesu bone, qui te crucis morti dedisti, vt peccatores saluares, respice me miserum inuocantem bonum

bonū nomen tuum: & noli sic attendere malū meū, vt obliuiscaris bonum tuum. Et si cōmisi vnde me dānare potes: tu non amisisti vnde saluare me soles. Parce ergo mihi, qui es saluator meus: & miserere peccatrici animę meę. Solue vincula eius: sana vulnera eius. Dñe Jesu te desidero: te quęro: te volo: ostende mihi faciē tuam, & saluus ero. Mitte igitur pijssime dñe, meritis puriſſimę & immaculatę semper virginis Marię, lucē tuā & veritatem tuam in animam meam, quę oēs defectus meos in veritate mihi ostendat, quos p̄fiteri me oportet: atq; iuuet & doceat ipsos plene & cum debita p̄tritione explicare. Qui viuis &c.

Qua dicta, coraz alio sacerdote adiuncti cu iurisdictionem seu potestatē habēte genuflexꝰ, capite discoopto, p̄fiteat eidē coopto capite in cōueniēti loco sedenti, ola pcā sua, & ab eodē absolutionē, & pēnitentiaz salutarez pro cōmissis criminibus recipiat.

¶ Peracta p̄nia per p̄fessorē imposita, dicat sequentē oz̄onem.

Sit tibi domine obsecro meritis sanctissimę mr̄is tuę semper virginis Marię grata & accepta ista confessio mea: & quicquid mihi defuit nunc, & alias de sufficientia contritionis, & de puritate & integritate confessionis, suppleat pietas & misericordia tua: quę dignetur me habere plenius & perfectius absolutuz in cęlo: Qui viuis & regnas per omnia secula seculorum. Amen.

Deinde si voluerit, poterit pro deuotione orationem sequentem ante altare, vel alio conuenienti loco genuflexus dicere.

¶ Oratio sancti Ambrosij episcopi.

Summe sacerdos & vere pontifex, qui te obtulisti Deo patri hostiaz viuā, & purā, & immaculatā in ara crucis p nobis miseris peccatoribus: quiq; dedisti nobis carnem tuam ad manducandu, & sanguinē tuū ad bibendū: & posuisti mysterium illud in virtute Spūs sancti, dicēs. Hęc quotiescūq; feceritis, i mei memoriā facietis, rogo te per sanguinē tuū p̄tiosum, magnuz salutis nostrę pretiū: rogo te per hanc mirā & inenarrabilē charitatem, qua nos miseros & indignos sic amare dignatus es, vt lauares nos a peis nr̄is in sanguine tuo: doce me indignū seruum tuū: quez inter cętera dona tua etiā ad officiū sacerdotale vocare dignatꝰ es nullis meis meritis, sed sola misericordię tuę dignatione: doce me quęso per Spūm sctū tuū, tm̄ tractare mysterium ea reuerentia & honore, ea deuotione & timore, quibus

oportet ⁊ decet. Facme (q̃so) p gr̃am tuã semper illud de tanto mysterio credere ⁊ intelligere, sentire, ⁊ firmiter tenere, dicere ⁊ cogitare qđ tibi placet, ⁊ expedit aĩę meę. Intret spūs tu⁹ bonus in cor meū, q sonet tibi sine sono: ⁊ sine strepitu verborū loquatur veritatẽ tantor̄ mysteriorū: Profunda sunt quippe nimis: ⁊ sacro tecta velamine. Propter magnã clementiã tuã p̃cede mihi Missarū solennia puro corde ⁊ mūda mente celebrare. Libera cor meū ab immundis ⁊ nefandis, vanis ⁊ noxijs cogitationibus. Muni me (q̃so) beator̄ Angelorū pia ⁊ fida tutela, qęque fortissima custodia: vt hostes oīum bonorū cōfusi discedant per virtutẽ tanti mysterij: ⁊ per manū sancti Angeli tui repelle a me, ⁊ a cunctis seruis tuis spurcissimū ⁊ nefandissimum spūm inanis glorię, iracundię, fornicationis, superbię, inuidię, auaritię, blasphemię, ⁊ immunditię, dubietatis, ⁊ diffidẽtię: vt tũ sacrificiū cū oī puritate valeam tibi offerre. Cōfundantur qui me persequuntur. Pereant illi, qui perdere cuncta bona festinant. Ex virtutū, deus amator castitatis ⁊ integritatis, cęlesti rore benedictionis tuę extingue in corpore meo totum fomitem ardẽtis libidinis: vt maneat in me tenor totius castitatis ⁊ integritatis aniṁę ⁊ corporis. Mortifica in mẽbris meis carnis stimulos, omnesq̃ libidinosas cōmotiones: ⁊ da mihi verã ⁊ perpetuã castitatis sanctimoniã cū cęteris dōnis tuis, quę tibi placent in veritate: vt sacrificiū laudis tuę casto corpore, ⁊ mundo corde tibi valeã offerre. Quanta enim cordis contritione ⁊ lachrymarū fonte? quãta reuerentia, timore ⁊ tremore? quãta cordis castitate, ⁊ aniṁę puritate, illud diuinū ⁊ cęleste sacrificiū est celebrãdū dñe? vbi caro tua in veritate sumit, ⁊ sanguis tuus in veritate bibitur? vbi ima summis iunguntur? vbi adest scōrū Angelor̄ p̃ntia? vbi tu es sacerdos ⁊ sacrificiū mirabiliter ⁊ ineffabiliter. Nuis digne hoc celebrare pōt, nisi tu op̃s deus offerẽtẽ feceris dignū? Scio vere dñe, ⁊ scio, ac idipsuz bonitati tuę confiteor: q nō sum dignus accedere ad tũ mysteriuz, ppter nimia pcã mea, ⁊ infinitas negligẽtias meas. Sed scio veraciter, credo ex toto corde: ⁊ ore confiteor: qa tu me potes dignū facere: q solus potes facere mundum de immundo conceptū semine: ⁊ de pcōribus iustos facis ⁊ sanctos. Per hanc oīpotentiã tuam te rogo: concede mihi pcōri hoc celeste sacrificiū celebrare cuz timore

more ⁊ tremore, cum cordis puritate ⁊ lachrymarum fonte, cuz spūali lętitia ⁊ gaudio cęlesti. Sentiat mens mea dñe dulcedinem beatissimę p̃tię tuę, ⁊ exurgat scōrū Angelorū tuorum in circuitu meo. Ego enim memor venerandę passionis tuę accedo ad altare tuū, licet peccator: vt offeraz tibi de donis tuis sacrificiū, qđ tu instituisti, ⁊ offerri tibi maiestati p̃cepisti in cōmemorationẽ tuam pro nostra salute. Suscipe ergo illud q̃so summe pastor pro ecclesia tua scã, pro populo tuo, quez acquisiuisti sanguine tuo. Et qñ me pcōrem inter te ⁊ eundẽ populuz tuum mediū esse voluisti, licet in me boni operis testimoniū nō agnoscas, officiū saltẽ dispensationis mihi creditę nō recuseȝ: ne p me indignū famulū tuū corū salutis pereat p̃tū, p quibus victima factus, dignatus es esse redẽptio salutaris. Profero ergo dñe, si digneris ppitius intueri, tribulationes plebiū, pericula populorū, captivor̄ gemit⁹, miserias orphanor̄, necessitates peregrinor̄, inopiã debilium: desperationes lãguẽtiū, defectus senum, suspiria iuuenū, vota virginū ⁊ lamẽta viduar̄, tu enim misereris oīuz dñe: ⁊ nihil odisti coruz, q̃ fecisti. Memorare dñe q̃ sit nr̃a substãtia: qr̄ tu pr̃ nr̃ es: tu deus nr̃ es: nec irascaris: neque multitudinẽ viscerū tuor̄ misericordię tuę sup nos contineas. Nō in iustificationibus p̃sternimus p̃ces ante faciẽ tuã, sed in miserationibus tuis multis. Auser a nobis iniquitates nr̃as, ⁊ ignẽ scti spūs in nobis clemẽter accẽde. Auser a nobis cor lapideū de carne nr̃a: ⁊ da nobis cor carneū: qđ te timeat, te amet, te diligat, in te delectet, te p̃fruat, te sequat. Oramus dñe clemẽtiã tuã: vt sereno vultu familiã tuã sacri tui nois officia p̃stolãtẽ aspicere digneris: ⁊ vt nullius sit irritū votū, nullius vacua postulatio, tu nobis preces suggere, quas ipse audire propitius, ⁊ exaudire delecteris. Rogamus te etiam pr̃ scẽ pro animabus oīum fidelium defunctor̄: vt sit illis salus ęterna, ppetua sanitas, gaudiuz ⁊ refrigeriū sempiternū. Hoc magnū puritatis sacrm Deus meus sit illius hodie magnū ⁊ plenū quidquid de te pane viuo: q đ cęlo descendisti: ⁊ das vitã mūdo: de carne tua scã ⁊ benedicta: agni vez q tollis pcã mūdi: q̃ de scō ⁊ gl̃oso vtero bt̃ę Virginis Marię est assumpta, ⁊ de Spū scō cōcepta: de illo p̃cioso sanguine tuo, q pietatis fonte per lanceã militis ex tuo sctissimo latere feliciter emanauit: vt ide sanati, refrigerati, refecti, ⁊ p̃solati, exultẽt

in laude & gloria tua. Peto clementiã tuã pijssime redẽptor, vt descendãt sup hũc panẽ & calicez istũ plenitudo diuinitatis tuę. Descendat etiã dñe illa sancti Spũs tui inuisibilis forma, & incõprehensibilis maiestas: sicut quondã in hostijs patrũ descendebat: q̃ & oblationes nr̃as corpus, & sanguinez tuum efficiat, & me indignũ sacerdotez tuũ doceat tm̃ tractare mysteriũ cuz cordis puritate, & lachrymarũ fonte: cũ reuerẽtia & tremore, ita vt placide & benigne suscipias sacrificiũ laudis de manibus meis: ad salutẽ oiuz tã viuor, q̃ fideliũ defunctorũ. Rogo te dñe p ipsum sacrosanctuz mysteriũ corporis & sanguinis tui ptiosissimi: quo quotidie in eccl̃ia tua sct̃a pascimur & potamur, abluimur & sanctificamur, atq; vnius tuę summę diuinitatis participes efficimur: vt mihi p̃cedas virtutes tuas sct̃as, q̃bus repletus, bona cõsciẽtia ad altare tuũ accedã ita, vt hęc sacr̃a cęlestia efficiant mihi salus & vita. Tu enim dixisti ore tuo scõ & benedicto: Panis, quẽ ego dabo, caro mea est pro mũdi vita: q mãducat me, viuet ꝓpter me: ipse manet in me, & ego in eo: Ego sum panis viuus, q̃ de cęlo descendi: siquis mãducauerit ex hoc pane, viuet i ęternũ. Panis dulcissime sana palatũ cordis mei, vt sentiã suauitatez amoris tui. Sana me dñe ab oĩ languore, vt nullã p̃ter te sentiã dulcedinẽ: nullũ p̃ter te q̃r̃ amorẽ: nullaz p̃ter te amem pulchritudinẽ. Panis candidissime, hñs oẽ delectamentũ, & oẽz saporẽ suauitatis, q nos de te semp reficis: & in te nunquaz deficis: comedat te cor meum, & dulcedine saporis tui repleant viscera aię mee. Mãducat te Angelus pleno ore: mãducet te pegrinus hõ pro modulo suo, ne deficere possit in via, tali recreatus viatico. Panis sancte, panis viue, panis pulcherrime: panis munde, q descendisti de cęlo, & das vitã mũdo, veni in cor meũ & munda me ab oĩ ingnamento carnis & spũs. Intra in aiaz meaz: sana & sanctifica me interius & exterius. Esto tutamẽ & ꝓpetua salus & protectio corporis & aię mee. Repelle a me insidiãtes mihi hostes: recedãt ꝓcul a potẽtia pñtię tuę, vt tua protectione fortis & intus munitus, recto tramite ad regnũ tuũ pueniã: vbi non mysterijs, sicut in hoc tpe agitur, sed facie ad faciẽ te videam. Amẽ.

¶ De pręparatione Sacerdotis celebraturi, Cap. 25.

Sacerdos celebraturus, seruatis ijs, quę superius dicta sunt, quo ad pręuiam Confessionem, & horas canonicas, Matutino

tutino saltem absoluto, orationi aliquantulũ vacet, & orationes inferius positas pro tẽporis opportunitate dicat. Deinde accedat ad locum in Sacristia vel alibi pręparatum, vbi paramenta aliaque ad celebrationez necessaria habentur: accipiat Missale, ꝓquirat Missaz, perlegat & signacula ordinet ad ea quę victurus est. Postea lauet manus dicens orationez inferius positã. Deinde pręparet calicẽ, ponens super eius os purificatoriũ, & super illud patenã cum hostia, q̃s tegat parua palla, & velo serico: super velo ponat bursaz coloris paramentorũ intus habens corporale plicatũ. Quibus ita dispositis accedat ad paramenta, vbi calciatus pedibus, & indutus vestibus sibi conuenientibus, quarũ exterior saltẽ talum pedis attingat: induat se, si sit Prælatus secularis, supra rochetũ: si sit Prælatus regularis, vel alius Sacerdos secularis, supra superpelliceũ, si cõmode haberi possit, alioquin sine eo supra vestes cões, dicens ad singula singulas orationes inferius positas. Ac primum accipiens Amictum circa extremitates, & cordulas, osculetur in medio, & ponat sup caput, & mox declinet ad collum, & eo circa vestium collaria tegens, ducat cordulam sub brachijs, & circunducens per dorsum ad ventrem reducat, & liget. Tum Alba induatur caput submittens deinde manicam dextram brachio dextro, & sinistraz sinistro imponens: albam ipsaz corpori adaptet, eleuet ante, & a lateribus hinc inde, & Cingulo per ministrum a tergo sibi porrecto, se cingat. Minister eleuat Albam supra cingulum circũcirca, vt honeste dependeat, & tegat vestes ac eius fimbrias diligẽter aptet, vt ad latitudinem digiti vel circa supra terram ęqualiter fluat. Sacerdos accipat Manipulũ, osculeꝰ Crucẽ i medio, & imponit brachio sinistro. Deinde ambabꝰ manibus accipiens stolaz, simili modo deosculetur, & imponat mediũ eius collo, ac transuersando eaz ante pectus in modo Crucis, ducat partẽ a sinistro humero pendentẽ ad dextraz, & partez a dextro humero pẽdentẽ ad sinistrã. Sicq; vtranq; partem stolę extremitatibus cinguli hinc inde ipsi cingulo ꝓiungat. Si celebrãs sit Ep̃s, non ducat stolã añ pectus i modũ Crucis, sed sinet hinc inde vtraſq; extremitates pẽdere: & accipat cruciculaz a collo añ pectus cordulis pẽdẽtẽ. Postremo Sacerdos accipat planetã. Si sit Ep̃s, & solenniter celebrat, accipat paramenta, & alia vt in Pontificali.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Sacerdos postq̄ est paratꝰ, potest dicere seq̄ntes orationes.

¶ Oratio sancti Thome de Aquino ad Deum patrem, dum sacerdos est accessurus ad altare.

OMnipotens sempiterne Deus: ecce accedo ad sacrm vnigeniti filij tui Dñi nr̄i Jesu Chr̄i. Accedo (inquā) infirmus ad medicū vitę: immundus ad fontē misericordię: cęcus ad lumen claritatis ęternę: paup ꝛ egenus ad dñm cęli ꝛ terrę. Rogo ergo immēsę largitatis tuę abundātiā, quatenus meā curare digneris infirmitatē: lauare fęditatē: illuminare cęcitatē: ditare paupertatē: vestire nuditatē: vt panē angelorꝫ, regem regū, ꝛ dñz dñantiū tāta suscipiā reuerētia ꝛ humilitate, tāta ꝓtritione ꝛ deuotione, tāta puritate ꝛ fide, tali ꝓposito ꝛ itētione: sicut expedit saluti aīę meę. Da (q̄so) mihi dñici corporis ꝛ sanguinis nō solum susciperē sacrm, sed etiaz rem, ꝛ virtutem sacri. O mitissime Deus da mihi corpus vnigeniti filij tui Dñi nostri Jesu Christi, qō traxit ō virgine Maria, sic suscipere, vt corpori suo mystico merear incorporari, ꝛ inter eius mēbra connumerari. O amantissime pr̄ concede mihi dilectum filium tuum, quē nūc velatum in via suscipere propono, reuelata tandem facie perpetuo contemplari. Qui tecum. ¶ Ante communionez apologia.

IMpellit ministrandi officium hostia salutaris pro populi delicto: terret ꝓscientia indebiti sacerdotij pro reatu. Si a me oluz sacerdotū peripsema sacrificiū offerat, pollutę ꝓscię crimē augeā. Si tñ tuę maiestati vniuersę carnis iudici non offert, negligētię reatus cōscribitur. Inter hęc tuę ops libramen pietatis implozo, cuius vltionis diē accusante cōscia ptimesco. Me indignū (q̄so) misericordia tua iudices, quē a tpe pnię non excludis. Suspende securim: donec cultor vineę admoueat cophinū stercoris infructuosę arboris ad radicē. Parce mihi Dñe clemētissime pnitēti, qui Dauid post lapsum clementer ad veniā reuocasti: qui Petri miserēs amare flētus lachrymas respexisti: q Latronē in crucis patibulo tāti facinoris rēū diuina gra illustrasti. Cui mor obtinuit cōfessio ꝓspicua Dei filiū: fides pręmiū: pena veniā: lamēta gaudia sempiterna: duz cōfessoz in Cruce possessoz extitit paradisi post Crucez. Sed q̄ verba venia tuę pietatis indigent, q̄ indigni sacerdotis opera nō cōmendāt: saltē astantiū vota suscipe: vt ꝛ mihi eozū apud te p̄cibus veniaz, ꝛ suis

suis meritis sacrificia nr̄oz vulnerum salubriter nobis cōferāt medicinā. Et q̄ ops ꝓ oībus factus es hostia pro pcis: adsis nobis scificatio in sacrificio pro delictis, Chr̄e Saluator mundi. Qui cū ęterno pr̄e, ꝛ cuz spū sancto viuis ꝛ regnas Deus, p oīa scla seculorū. Amen. ¶ Oratio ad beatissimā Virginē Mariā.

OMater pietatis ꝛ misericordię beatissima virgo Maria: ego miser ꝛ indignus pcōr ad te ꝓfugio toto corde ꝛ affectu: ꝛ pcor dulcissimā pietatē tuā: vt sicut dulcissimo filio tuo in cruce pendenti astitisti, ita ꝛ mihi misero pcōri ꝛ sacerdotibus oībus hic ꝛ in tota sctā ecclesia ipsaz hodie offerentibus clemēter assistere digneris: vt tua gr̄a adiuti dignā ꝛ acceptabilez hostiā i ꝓspectu sūmę, ꝛ indiuidue trinitatis offerre valeam. Amn. ¶ Ad sanctum vel sanctā cuius eo die festum celebratur. Oro.

OSancte M. vel sctā M. ecce ego miser pcōr de tuis meritis confisus offero nunc sacratissimū sacrm corporis ꝛ sanguinis Dñi nr̄i Jesu Chr̄i pro tuo honore ꝛ gloria: pcor te humiliciū digne ꝛ acceptabiliter offerre valeā: ꝛ cuz tecum ꝛ cuz oībus electis eius ęternaliter laudare, ꝛ cuz eo regnare valeaz. Amen. ¶ Oro deuota Sci Gregorij Papę dicēda a sacerdote anteq̄ incipiat.

FActurus memoriā salutaris hostię totiꝰ mūdi, (missā) cū illius dignitatē, ꝛ meā itueor fęditatē, ꝓscia torq̄or pcōrū. Verū q̄ tu deus multū misericors es, implozo, vt digneris mihi dare spūz ꝓtribulatū: qō tibi gratū sacrificiū reuelasti: vt eo purificatꝰ vitali hostię pias manus admoueā: q̄ oīa mea pcā abluat: ꝛ ea deinceps in ꝓpetuuz mihi vitādi cautelā ifundat, oībusq̄z p qbꝰ tibi offert, pñtis ꝛ futurę salutis cōmercia largiaris. Per. Suprascriptę ozones nō ex pcepto, sed ex deuotione dñr. Poterit et sacerdos, his ozonibꝰ dimissis, vū se parat dicere ps Diserere mei deꝰ, vsq̄z ī finē, cū Gla pr̄i. aut aliū psalmū quemcūq.

¶ De ingressu Sacerdotis ad altare. Cap. 27.

SAcerdos omnibus paramentis indutus, accipiat in manu sinistra calicem vt supra pręparatum, ꝛ bursam manu dextra super calicē tenēs, capite cooperto accedat ad altare, ministro cuz Missale, ꝛ alijs ad celebrandum necessarijs pręcedente. Procedit autem oculis demissis incessu graui, erecto corpore. Si vero contigerit euz transire ante altare maiꝰ, capite cooperto

Universidad de Deusto
Biblioteca

faciat ad illud reuerentiam: si ante locum sacramenti, genuflectat. Si ante altare, vbi celebretur Missa in qua eleuatur sacramentum, similiter genuflectat, & detecto capite illud adoret. Cū peruenerit ad altare, stans ante illud in infimo gradu, caput detegat: biretum ministro porrigens, & altari, seu imagini crucifixi desuper posite, profunde inclinet. Si autem in eo sit tabernaculū Sanctissimū Sacramēti, genuflectens dubitā faciat reuerētiam. Tunc ascendat ad medium altaris, ibi ad cornu Euangelij sistat Calicē: extrahat corporale de bursa, quod extendit i medio altaris, & super illud calicē velo coopertus collocet. Si in altari paramenta accepit, hoc idem faciat antequā descendat ab altari Missam inchoaturus. Si est cōsecraturus plures hostias pro Communione facienda, quę ob quantitatem super patena manere non possint: locet eas super Corporale ante Calicē, aut in aliquo Calice vel vase mundo cōsecrato eas ponat retro post Calicem, & alia patena cooperiat. Collocato Calice in altari, accedat ad cornu epistolę. Missale super cussino aperiat, reperiat Missam, & signacula suis locis accōmodat. Deinde rediens ad medū altaris, facta primus Cruci reuerētia, descēdat ad gradus infimū altaris pro Missa inchoāda. In Missa solēni calix, missale, & alia necessaria ꝑparētur, antequā sacerdos veniat ad altare. Ipse astit procedat cū ministris: & cum peruenerint ad infimum gradum altaris, ibi medius inter Diaconum a dextris, & Subdiaconus a sinistris, antequam ascendat ad altare, faciat cū ipsis (vt infra) Confessionem. In Missa pontificali omnia seruentur vt in Pontificali & Ceremoniali Romano ordinatur, cuius Pontificalis ordinem Episcopus nunquam prętermittat, qsicunque cum Diacono & Subdiacono paratis celebrat.

De principio Missę, & Confessione facienda. Cap. 28.

Sacerdos quamprimum descenderit ad infimum gradum altaris, conuertat se ad ipsum altare, vbi stans ante illud iunctis manibus ante pectus, detecto capite, facta prius Cruci vel altari reuerentia, erectus incipiat Missam. Si autem celebraturus sit coram summo Pontifice, sistat se in infimo gradu altaris a cornu Euangelij ante ipsum Pontificem, vbi genuflexus expectet: accepta benedictione erigat se, & stās versus altare incipiat Missam. Si autē sit coram Cardinale, Patriarcha, Archiepiscopo,

piscopo, vel Episcopo in corū residētijs, vel loco iurisdictionis, stans in infimo gradu a cornu Euangelij vt supra expectet, dato signo faciat profundam reuerentiam prelato, & versus ad altare incipiat Missam. Si autem solenniter celebrat coram summo Pontifice, aut alio ex prelatis predictis, stās a sinistris prelati, faciat cum eo Confessionem, & alia seruet vt in Cerimoniali Romano, & in Pontificali ordinatur. Stans igitur celebrās in infimo gradu altaris, vt supra, producens manu dextera a fronte ad pectus signum crucis, dicat intelligibili voce. In nomine patris, & filij, & spiritus sancti, Amē. Et postquam id dixerit, non debet aduertere quemcunque in alio altari celebrantem, etiam si sacramentum eleuet, sed continuate prosequi Missam suā vsque ad finem. Cum seipsum signat, sinistraz ponat infra pectus, in alijs benedictionibus cum est ad altare & seipsum non benedicit, ponat eam super altari. Seipsum benedicens, vertat ad se palmam manus dextrę, & omnibus illius digitis iunctis & extensis, a fronte ad pectus, & ab humero sinistro ad dextrum, signum crucis formet. Si vero alijs, vel rem aliquam benedicit, parum digitum vertat ei cui benedicit, ac benedicendo totam manum dextram extendat, omnibus illius digitis pariter iunctis & extēsis: quod in omni benedictione obseruatur. Postquaz dixerit. In nomine patris &c. vt supra, iungat manus ante pectus pronuncians clara voce Antiphonam. Introibo ad altare dei. Minister retro post cū ad sinistrā genuflexus, & in Missa solenni ministri hinc inde stantes rñdeant Ad deū qui lętificat iuuentutem meam. Deinde Sacerdos eodem modo stans incipiat, & prosequatur cū ministro vel ministris alternatiz Psalmū, Judica me deus, vsqz ad finē, cum Gloria patri: Quo finito repetat Antiphonā, Introibo, cū ministris vt supra. Qui Psalmus nunquam prętermittitur, nisi in missis defunctorum, & in missis de tpe a Dñi ca Passionis inclusiue vsqz ad sabbatuz sanctum exclusiue, in quibus semel tantū dicta Alia Introibo, cuz ministris vt supra, sacerdos statim subiungat ℣. Adiutoriū nostrum. &c. vt infra. Cuz in fine Psalmi dicit Gloria patri &c. caput cruci inclinat. Repetita Antiphona Introibo dextra manu producens signum crucis a fronte ad pectus, dicat ℣. Adiutorium nostrum in nomine domini. ℟. Qui fecit cęlum & terram.

Deinde

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deinde caput, seque profunde altari inclinans, dicat **Confiteor deo** vt in ordinario. Et prosequitur eodem modo stans capite inclinato, donec a ministro vel ministris dictus sit **Misereatur.** Cum incipitur a ministris **Confiteor** caput erigat. Cum dicit, **mea culpa** ter pectus dextra manu percutiat. Si est coraz Pontifice, z Cardinali in loco sui Tituli, seu Cardinalatus, z corã Legato sedis Apostolicę, Patriarcha, Archiepiscopo, z Episcopo in corũ Prouincia, Ciuitate, vel diœcesi cõstitutis, vbi dicit, **Vobis fratres** dicat **tibi pater** similiter in fine, vbi dicit **Vos fratres** dicat **Te pater**, quod dicens summo Pontifici genuflectit, alijs Prælatis profunde inclinat. Cuz ministri, z qui intersunt (etiam si ibi fuerit summus Pontifex) respondent **Confiteor** dicunt **tibi pater** z **te pater** Facta a circunstantibus Confessione, celebrans stãs respõdet. **Misereatur vestri.** zc. Deinde producens manu dextra a fronte ad pectus signum Crucis, dicat: **Indulgentiaz** zc. Et stans capite inclinato prosequatur, **Deus tu conuersus** z quę sequuntur in Ordinario, clara voce vsque ad orationem **Aufer a nobis** zc. quam dicat secreto. Et tunc si coram summo Pontifice, aut alijs Prælatis vt supra, celebret, facta summo Pontifici genuflexione, alijs Prælatis profunda reuerentia, accedat ad infimum grdum ante medium altaris, z ibi dicit, **Aufer a nobis** zc. vt supra.

¶ **De introitu, Kyrie eleison, z Gloria in excelsis.** Cap. 29.

Dicto, **Aufer a nobis** zc. Celebrans iunctis manibus accedat ad medium altaris, vbi stans capite inclinato, z iunctis manibus super altare positis, ita vt digiti parui duntaxat frontem seu medium anteriozis partis tabulę, seu mensę altaris tangant residuo manuum inter altare z se retento pollice dextro super sinistrum in modum crucis posito (quod semper obseruatur cum manus iunctę super altare ponuntur) secreto dicat **Oramus te domine** zc. Quo dicto osculetur altare i medio, manibus extensis hinc inde super altare positis: quod in omni deosculatione altaris seruatur: sed post consecrationez pollicez ab indicibus non disiungantur. Osculato altari accedat ad cornu sinistrũ altaris, idest, Epistolę vbi stans versus altare, z producens a fronte ad pectus signuz crucis, incipat intelligibili voce, **Introitus** Missę z prosequatur iunctis manibus. Cũ repetit In-

tit Introitum non signat se vt prius, z eo repetito iunctis manibus ante pectus accedat ad medium altaris, vbi stans versus illud similiter manibus iunctis, dicat simili voce ter. **Kyrie eleison** ter, **Christe eleison** z iterũ ter, **Kyrie eleison** alternatiz cũ ministris. Si minister vel qui intersunt celebranti non respondeãt, ipse solus nomies dicat. Dicto vltimo **Kyrie eleison.** sacerdos ibidẽ vt prius stans z manus extendens, elevansque, z iungens, voce prędicta incipiat, si dicendum sit, **Gloria in excelsis,** cũ dicit, **Deo** caput Cruci inclinet, quo erecto stans iunctis manibus vt prius, prosequatur vsqz ad finẽ. Cuz dicit: **Adoramus te Gratias agimus tibi: Jesu Christe: Suscipe deprecationem nostram,** z iterum **Jesu Christe.** caput Cruci inclinet. Cuz dicit in fine, **Cum sancto spiritu** seipsum a frõte ad pectus signet, interim perficiens, **In gloria Dei patris. Amẽ.** In Missa solẽni sacerdos facta Confessione ascendat cũ ministris ad altare, quo per eũ osculato, ponat incẽsum in thuribulo, ministrante Diacono nauiculã, z thuriferario thuribulum. Antequaz ponat incensum, illud benedicat, dicens, **Ab illo benedicaris** zc. Postea Diaconus reddita nauicula thuriferario, accipiat ab eo thuribulũ, z det celebranti osculata prius eius manu, qui facta Cruci reuerentia, eaz ter incenset, deinde imagines z reliquias si adsint, postea candelabra semel singulis thuribulũ dicens, primũ a cornu epistolę candelabra, z illius postremã partẽ inferiorez, deinde superiorẽ, z procedens ante Crucem, facta ei reuerentia incensat alia candelabra in cornu Euangelij, z illius postremaz partem altaris inferiorẽ z superiorẽ, deinde totam anteriorem vsqz ad extremum altaris in cornu epistolę, facta Cruci reuerẽtia cuz ante eaz transit, z redito thuribulo ipsi Diacono, ab eo ipse solus incensetur. Deinde, cum illis, Diacono a dextris celebrantis, Subdiacono a dextris Diaconi stantibus, prosequat **Introitũ** z **Kyrie eleison.** Cuz vero intonat hymnuz, **Gloria in excelsis.** Diaconus z Subdiaconus, vnus post alũ, stẽt a tergo celebrantis, postea ascendant ad altare, z hinc inde cum celebrante hymnum submissa voce prosequantur vsque ad finem.

¶ **De Oratione.** Cap. 30.

Dicto hymno **Gloria in excelsis,** vel si non sit dicendus, co omisso, celebrans osculetur altare in medio, manibus hinc inde

hinc inde super illo vt supra extensis, tum iunctis ante pectus manibus, demissis ad terram oculis vertat se ad manum sinistram, hoc est, ad latus dextrũ versus populum, ꝛ extendens ac iungens manus ante pectus, vt prius, dicat voce prędicta, Dñs vobiscum. ℟. Et cũ spiritu tuo iunctis vt prius manibus reuertatur per eandem viam ad librum, vbi extendens ꝛ iungens ante pectus manus, caputque Cruci inclinans, dicat Oremus. tũ extendat manus ante pectus, ita vt palma vnius manus respiciat alteram, ꝛ digitis simul iunctis, quorum summitas humerorum altitudinem distantiãq; non excedat, quod in omni extẽsione manuum ante pectus seruatur. Stans autem vt supra extensis manibus, dicat Orationem. Cum dicit, Per dñm nrm, iungat manus. Si aliter concluditur Oratio, Qui tecum, vel qui viuit cum dicit, in vnitate, iungat manus. cum nominatur nomen Jesus caput versus Crucem inclinat. Cum in Oratione nominatur nomen beatę Marię, vel Sanctoꝝ, de quib⁹ dicitur Missa, vel fit commemoratio, itez in Oratione pro Papa quando nominatur, caput inclinet. Si plures orationes sunt dicendę idem in eis in voce, extensione manuum, ꝛ capitis inclinatione, quod supra dictuꝝ est, obseruatur. Si altare sit ad orientem versus populum, celebrans versa facie ad populum, nõ vertat humeros ad altare, cum dicturus est, Dñs vobiscum, Orate fratres, Ite Missa est, vel daturus benedictionez, sed osculato altari in medio, ibi expansis ꝛ iunctis manibus vt supra, saluet populum. ¶ In quatuor temporibus, vel alias qñ dicendę sunt plures Orationes cum prophetijs, dicto Kyrie eleison in medio Altaris, reuertatur ad cornu Epistolę, vbi stãs ante librũ extensis ꝛ iunctis ante pectus manibus, ꝛ caput Cruci inclinãs, dicat Oremus, Flectamus genua ꝛ illico manibus super altare extensis, vt se ipsuꝝ ad altare sustineat, genuflectat: ꝛ sine mora surgens, eadem voce dicatur a ministro Leuate ꝛ manibus extensis dicat orationem vt supra, ꝛ in conclusione iungat. Dum autem legit Prophetiam manus teneat super librum, vel altare positas. In Missa solenni cum dz Dominus vobiscum ꝛ Oratio Diaconus ꝛ Subdiaconus stent retro post celebrantez, Flectamus genua dicatur a diacono, Subdiacono vero, Leuate illum primum genuflectente, hoc primum surgente.

¶ De

¶ De Epistola, Gradali, ꝛ aliis vsqꝫ ad Offertorium. Cap. xi.

Dictis Orationibus celebrans positis super librum, vel super altare manibus, ita vt palmę librum tangant, vel (vt placuerit) librum tenens, legat Epistolam intelligibili voce. Si celebret solenniter, legat de Missa voce cum ministris, similiter Graduale ꝛ Euangelium. Lecta Epistola respondetur a ministris, Deo gratias, ꝛ similiter stans vt prius, prosequatur Graduale, Alleluia, ꝛ Tractum ꝛ Sequentiam, si dicenda sint. Quibus dictis celebrans si priuatim celebret, ipsemet seu minister portet librum Missalis ad alteram partem altaris in cornu Euangelij, ꝛ dum transit ante medium altaris caput cruci inclinet, ꝛ Missale sic locet, vt posterior pars libri respiciat ipsum cornu altaris, ꝛ non ad parietem, siue ad partem eius contra se directam. Locato Missali in altari, celebrans redat ad medium altaris, ꝛ ibi stans profunde inclinatus, iunctis manibus ante pectus leuatisque ad Deum oculis, secrete dicat, Munda cor meum, ꝛ Dominus sit in corde meo ꝛ Jube domne vt in ordinario. Quibus dictis vadat ad librum Missalis, vbi stans versus illum iunctis manibus ante pectus, dicat intelligibili voce, Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Deinde pollice dextrę manus signo crucis signet, primo librum super principio Euangelij, quod est dicturus, postea seipsum in fronte, ore, ꝛ pectore, dicens, Sequentia vel Initium Sancti Euangelij ꝛc. ℟. Gloria tibi Domine. Cum iunctis iteruꝝ vt prius manibus: stans vt supra prosequatur Euangelium vsque ad finem. Quo finito ministri respondant Laus tibi Christe, ꝛ celebrans eleuans parumper librum, osculetur Euangelium, prętquam in Missis Defunctorum, in quibus non osculatur, ꝛ nisi celebret coram summo Pontifice, aut Cardinali, vel coram Patriarcha, Archiepiscopo vel Episcopo in eorum residentijs, quo casu defertur cuilibet prędictorum osculandus liber, ꝛ ipse celebrans tunc non osculatur. Dicto Euangelio stans in medio Altaris versus Crucem eleuans ꝛ iungens manus, caputque cruci inclinans incipiat (si dicendum sit) Credo. cum dicit in vnum Deum. caput cruci inclinet, quo erecto stans ibidem iunctis ante pectus manibus, vt prius, prosequatur vsque ad finem. Cum dicit, Jesum Christum, caput cruci inclinet. Cum dicit,

Et incar-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et incarnatus est, vsque ad Homo factus est inclusiue, genuflectit. Cum dicit Et vitam venturi seculi. Amen producit sibi manu dextra signum crucis a fronte ad pect⁹. In Missa solẽni Subdiaconus circa finem vltimę Orationis accipit ambabus manibus librum epistolarum deferens illum supra pectus, ꝛ facta Altari genuflexione in medio, vadit a parte epistolę cõtra altare, ꝛ legit epistolam, qua lecta redit ad celebrantẽ, osculatur eius manum, ꝛ ab eo benedicitur, prẽterquam in Missis Defunctorum. Deinde idem subdiaconus accipit Missale celebrantis, defert ac cornu Euangelij in Altare, ibi ministrans celebranti, qui lecto Euangelio, ꝛ per Diaconum delato libro euangeliorum ad altare, imponit incensum in thuribulũ. Deinde Diaconus dicit, Munda cor meum, genuflexus ante altare accepto libro euãgeliorũ de altari, ꝛ benedictione a celebrãte, osculataque illius manu vadit cuꝫ subdiacono a sinistris ad locum euangelij contra altare versus populum, vbi Subdiacono librum tenente, medio inter duos Acolithos tenentes candelabra accensa, dicit Dominus vobiscum, iunctis manibus: Cum dicit, Sequentia ꝛc. signat frontem, os, pectus, ꝛ librum. Postea ter librum incensat, hoc est in medio a dextris, ꝛ a sinistris, ꝛ prosequitur Euangelium iunctis manibus. Interim celebrans stat iunctis manibus a cornu epistolę versus Euangelium. Quo finito osculatur sacerdos librum a Subdiacono sibi delatum, ꝛ a diacono ter incensatur. Postea stãs in medio altaris versus crucem, incipit (si dicendum sit) Symbolum, stantibus post eum Diacono ꝛ Subdiacono, deinde ad altare accedentibus, ꝛ cum eo prosequentibus, vt dictuꝫ est ad Gloria in excelsis. Si quandoque celebrãs cantat Missaꝫ fine Diacono ꝛ Subdiacono, Epistolam cantat aliquis lector superpelliceo indutus, qui in fine nõ osculatur manũ celebrantis. Euangeliũ aũt cantat ipse celebrãs ad cornu Euangelij, qui ꝛ in fine Missę cãtat. Ite missa est vel Benedicamus dño Pro tpis diuersitate.

De Offertorio, ꝛ aliis vsque ad Canonem. Cap. 32.

DIcto Simbolo, vel si non sit dicendum, dicto Euangelio celebrans osculatur Altare in medio, ꝛ iunctis manibus ante pectus, ibidem a manu sinistra ad dextram vertit se ad populum, ꝛ extendens ac iungens manus dicit, Dñs vobiscum, ꝛ iunctis manibus reuertitur per eandem viam ad medium Altaris, vbi extendens ꝛ iungens manus, caputqꝫ cruci inclinãs, dicit Oremus tum iunctis vt prius manibus dicit Offertorium, ꝛ omnia quę vsque ad finem missę in medio altaris dicẽda sunt, dicit ibidẽꝫ stans versus ad altare, nisi vbi aliter ordinatur. Dicto Offertorio siqui sint volentes offerre, celebrans accedit ad cornu Epistolę: vbi stans detecto capite latere suo sinistro altari verso, deponit manipulum de brachio sinistro, ꝛ accipiens illud in manum dextram porrigit summitatem eius singulis offerentibus osculandam, dicens singulis, Acceptabile sit sacrificium tuum omnipotenti Deo vel sic Cẽtuplum accipias ꝛ vitam ęternam possideas. Accepta omnium oblatione, celebrans reponit manipulum in brachium sinistrum: ꝛ reuertitur ad medium altaris: ꝛ si vult prędicare, aut populum suum de malis operibus ꝛ negligentijs, aut de obligatione quam habet erga ecclesiam vel pauperes arguere, conuersus ad populum faciat. Postmodũ facit generalẽ confessionem populo omnibus genuflexis in hęc verba. Signate vos signo sanctę crucis cum contritione peccatorum vestrorum, ꝛ dicatis sicut ego dixero.

COnfiteor Deo omnipotenti, ꝛ Sãctę Marię semper virgini: sancto Michaeli Archangelo, sancto Joanni Baptistę, sancto Joanni Apostolo ꝛ Euangelistę, Sanctis Apostolis Petro ꝛ Paulo, ꝛ omnibus Sãctis dei, ꝛ tibi pater, me grauiter peccasse loquendo, male operando, mentiẽdo, periurando, cogitando, delectatione peccati, videndo, audiendo, odorando, gustando, ꝛ tangendo: multa mala feci, q̃ facere non debuissem ꝛ multa bona omisi, q̃ facere debuissem, propter negligentiam meã: multos etiã meis malis exemplis scãdalizaui: ꝛ occasionẽ peccandi tribui: ꝛ ad peccandum induxi. De istis oĩbus ꝛ qualibuscunqꝫ pcis ꝛ transgressionibus meis q̃ feci, cõmisi, vel omisi a die ꝛ hora quibus baptizatus fui vsqꝫ ad hanc pśentẽ horam dolco ꝛ pęnitet me fecisse mala q̃ feci, vel omisisse bona q̃ facere potuissem: ꝛ dico meã culpam, ꝛ meam grauissimam culpam: ꝛ pcor oĩpotẽtẽ Deũ, q̃ per suã copiosissimã misericordiã indulgeat mihi oĩa peccata mea: ꝛ tu pater digneris me ab ipsis authoritate dei ꝛ ecclesię qua fungeris, absoluere: ꝛ salutarem pęnitentiam iniungere: ꝛ rogare Deuꝫ pro me misero peccatore.

Quc-

¶ Questa è vna breue ꝓfessione volgare cauata da q̃sta latina?

Pateni il segno della santa Croce con dolore & pentimento de' vostri peccati: & dite come dirò io: mi confesso all'omnipotente Dio, & alla gloriosa sempre Vergine Maria, & a san Michele Archangelo, a san Giouã Battista, a san Giouanni Apostolo & Euangelista, a' santi Apostoli Pietro, & Paolo, & a tutti i Santi, & Sante di Dio, & a voi Padre spirituale dell'anima mia, ch'io ho peccato grauamente, & spesse volte in mal dire, in mal'operare, in mal pẽsare: ho fatto di molti mali ch'io nõ douea fare, & dati di molti mali essempi, & scãdalizato il pssimo mio: di tutti questi & molti altri peccati, dalli quali mi saria potuto guardare & non mi son guardato, ne son dolente & pentito: & ne dico a Dio mia colpa & mia graue colpa: & prego Dio, che per sua infinita pieta & misericordia mi perdoni: & voi Padre per l'auttorita, che vi è cõcessa, mi absoluiate & preghiate la diuina bonta, che habbia misericordia di me misero pcõre. Tunc sacerdos eleuata manu dextra super populũ dicat. Parcat vobis omnipotens Deus. Quilibet vestrum in remissionem peccatorum suorũ dicat vn Pater noster, & vna Aue Maria: pro vnione, pace, & concordia sanctę mris Ecclesię, & pro salute totius populi Christiani quilibet dicat vn Pater noster, & vna Aue Maria. Et pro omnibus fidelibus defunctis, quorum aię sunt in purgatorio, vn Pater noster, & vna Aue Maria. Misereatur vestri ops Deus: & dimissis omnibus peccatis vestris, pducat vos in vitã ęternã. Amẽ. Indulgentiã, absolutionem, & remissionem oium pcõrum vestrorũ, emendationem vitę & obseruantiam suoꝝ pceptorum, vitam sanctam & exitum beatũ tribuat vobis ops & misericors Deus. Amen. Et benedictio Dei omnipotentis pa ✠ tris, & fi ✠ lij, & spirit⁹ ✠ sancti descendat super vos: & maneat semper, Amen. ¶ La indulgentia & pdonãza, che voi hauete acquistata p venire alla Chiesa, & deuotamẽte vdire la Messa & il diuino vfficio, & ogni altra buona opatione, cosi come io ve l'annuncio in terra, Dio ve le rappresenti in cielo ne' beni di vita eterna. Pax & benedictio Dei omnipotentis, pa ✠ tris, & fi ✠ lij, & spiritus ✠ sancti descendat sup vos, & maneat semper. Amen. Et cõuersus ad altare faciat oblationẽ. Et si non sint qui offerant, vel si nõ fit facienda dicta ofessio,

dicto offert.

dicto offert. discooperiat calicẽ, & ad cornu Epłę sistat, & amota parua palla desuper hostiam, accipiat patenã cũ hostia, & ambabus manibus vsque ad pectus eam eleuatam tenens, oculis eleuatis ad Deũ dicat. Suscipe sancte pater &c. Si fuerint alię hostię non super patenã, sed super corporale, vel in alio vase pro Communione populi consecrandę, calicem illũ seu vas dextra discooperiat, & intẽtionem suam etiam ad illas offerendas: & ꝯsecrandas dirigens, dicat vt supra. Suscipe &c. vt in ordinario. Quo dicto, faciens signum crucis cum dicta patena ponit hostiam super corporale circa medium anterioris partis corporalis ante se, & patenam ad manum dextram aliquantulum subtus corporale. Si autẽ adsit vas seu calix cũ alijs hostijs cooperiat patena ipsa. Deinde accipiat calicẽ, purificatorio extergat, & accipiens ampullaꝝ vini de manu ministri, ponat vinũ in calicem. Deinde producat signum crucis super ampullam aquę, & dicat, Deus qui humanę substantię, imponens parum aquę in calice prosequatur, Da nobis per huius aquę, & vini mysteriũ. Si vero celebrat pro defunctis, nõ faciat signum crucis sup aquaꝝ sed imponat absque benedictione, dicens Orationem vt supra. Imposita aqua in calice, & finita Oratione pdicta, accipiat calicem discoopertum, & stans ante mediũ altaris ipsum ambabus manibus eleuatum tenens, videlicet, cum sinistra pedem, cum dextra autem modum infra cuppam, intentis ad Deum oculis offerat, dicẽs. Offerimus tibi domine &c. qua oratione dicta faciat signuꝫ crucis cum calice super corporale, & ipsum in medio post hostiam collocet, & palla cooperiat. Deinde iũctis manib⁹ sup altare positis, capite inclinato dicit secreto. In spiritu humilitatis &c. Postea eleuans oculos, manusqꝫ expandẽs & statim iungens ante pectus (quod semper faciat quãdo aliquid est benedicturus) dicat. Veni sanctificator &c. cum dicit, & benedic. signet manu dextra Communiter super hostiam & calicem. Tũc iunctis ante pectus manibus accedat ad cornu Epistolę, vbi stãs ministro aquam fundente lauet manus, idest, extremitates digitorum pollicis & indicis, dicens Psalmum Lauabo inter innocentes cum Gloria patri &c. qui versus, Gloria pa. prętermittitur in missis defunctorum, & in missis a Dominica de Passione vsque ad sabbatũ sanctũ exclusiue. In Missa solen-

T ni dicto

Universidad de Deusto
Biblioteca

ni dicto **Oremus**. Diaconus ꝛ Subdiaconus accedant ad Altare a cornu epistolę, Diacon⁹ amoueat calicē, detegat, det patenam cum hostia celebranti, Subdiaconus extergat calicez purificatorio, Diaconus imponat vinum, Subdiaconus interim ampullam aquę ostendens celebranti dicat **Benedicite pater reuerendę**, qui facto versus eam signo crucis dicat orationez, **Deus qui humanę** ꝛc. interim Subdiaconus infundat paulum aquę in calicem, Diaconus illum celebranti det ꝛ pedem calicis tangens, seu brachium dextrum celebrantis sustentans, cuz eo dicat **Offerimus tibi domine** ꝛc. postea positū in altari vt supra palla cooperiat: Subdiacono deinde ponat in dextra manu patenā, quam cooperiat, extremitate veli ab eius humero pēdētis qui vadit post celebrantem ante medium Altaris, ꝛ ibi stet in loco conuenienti Dicto **Deus qui sanctificator** vt supra, celebrans ponat incensum in thuribulum, ministrante Diacono nauicellam, dicens **Per intercessionez** ꝛc. vt in ordinario. Deinde accepto thuribulo per manu Diaconi incenset oblata, ter dicens thuribulum super calicem ꝛ hostiam in modum crucis, ꝛ ter circum calicem ꝛ hostiam scilicet bis a dextra ad sinistram, ꝛ semel a sinistra ad dextram, dispensans verba in qualibet incensatione hoc modo. In prima incensatione, **Incensum istud**. In secunda **a te benedictum**. In tertia, **ascendat ad te domine**. In quarta, **ꝛ descendat super nos**. In quinta ꝛ sexta **misericordia tua**. Deinde incenset Altare dicens **Dirigatur domine oratio mea** ꝛc. vt in ordinario. Et incēsatur ipse, vt supra. Postea Diaconus incenset Chorum, ꝛ postremo Subdiaconū tenentem patenā, ꝛ ipse Diaconus incensatur a thuriferario, ꝛ thurifer arius postea incenset populum. Celebrans lotis manibus cas tergat, ꝛ illis ante pectus iunctis reuertatur ad medium altaris, vbi stans oculosque ad Deum elevans ꝛ statim demittens manibus iūctis super Altare, capiteque inclinato dicat secreto. **Suscipe sancta Trinitas** ꝛc. Quo dicto manibus hinc inde extensis, ꝛ super altare positis, osculetur altare in medio: tuz iunctis manibus ante pectus, demissisque oculis ad terram, a sinistra manu ad dextram vertat se ad populum, ꝛ versus cum extendens ꝛ iungens manus, dicat voce aliquantulum elevata, **Orate fratres**, ꝛ secreto psequēz, **vt meū ac vestrū sacrificiū** ꝛc.

perficiat

perficit circulum, reuertens iunctis manibus ante pectus a manu dextra ad medium altaris. Et responso a ministris vel circūstantibus, **Suscipiat ꝓpis sacrificiū de manibus tuis** ꝛc. alioquin per se ipsum, dicens **Sacrificiuz de manibus meis** ipse celebrans manibus ante pectus extensis vt fit ad Orationez stans in medio altaris versus librum dicat absolute sine alia interpositione **Oratione** vel **Orationes** secretas: cum dicit **Per dñm**, iungat manus: cū dicit **Jesum Chm**, caput iclinet, quod fāciat in prima oratione, ꝛ in vltima, si plures sint dicendę. Peruento aūt in cōclusione vltimę secretę ad verba illa, **Per omnia secla seculorum**, exclusiue: celebrans stans in medio altaris depositis super eo manibus hinc inde extensis, dicat conuenienti ꝛ intelligibili voce **Prefationē** Cū dicit **Sursuz corda** eleuet manus hinc inde extensas vsqz ad pectus. Cuz dicit **Gratias agamus dño**, iungat manus: cum dicit. **Deo nostro** Cruci caput iclinet. ℟. **Dignū ꝛ iustum est** elevatis ꝛ extēsis vt prius manibus, prosequatur **Prefationē** propriam, vel communez, vt tēpus requirit. Cū dicit. **Sanctus** iunctis ante pectus manib⁹, ꝛ inclinatus voce mediocri prosequit. Cuz dicit **Benedictus qui venit in nomine Dñi** ꝛc. signū Crucis sibi producat a fronte ad pectus. In Missa solēni cum dicit. **Prefatio** Diacon⁹ ꝛ Subdiaconus stans retro post celebrātē, ꝛ paulo antequam dicatur **Sanctus**, accedāt ad altare, vbi cū celebrante hinc inde dicāt **Sanctus ꝛ** ꝫ sequunt vsqz ad **Canonez**. Deinde Diaconus accedat ad sinistram celebrantis, ei assistens dū dicit **Canon**, nisi ali⁹ sacerdos assistet: Subdiacon⁹ vero tūc stet post celebrātē.

¶ De Canone Misse, vsque ad Consecrationem. Cap. 33.

Finita prefatione vt supra celebrans manibus iunctis super altare positis, ante medium altaris versus ad illud elevatis oculis ad Deum, ꝛ sine mora demissis, ꝛ profunde inclinatus incipiat Canonem, secreto dicēs **Te igitur**, ꝛc. vt in ordinario. Cum dicit **vti accepta habeas ꝛ benedicas** prius osculetur ante se altare: erigat se, ꝛ stet iunctis manibus ante pectus. Cum dicit **Hec dona, hec munera, hec sancta sacrificia**, dextera manu ter signet communiter super hostiam ꝛ calicem. Deinde extensis manibus ante pectus prosequatur. **In Primis, que tibi offerimus**. ꝛc. Vbi dicit **vna cum famulo tuo Papa nostro N.**

Universidad de Deusto
Biblioteca

stro N. exprimat nomen Papę, sede autem vacante verba prędicta omittãtur: vbi dicitur, ℣ Antistite nostro N. specificetur nomẽ Patriarchę, Archiepiscopi, vel Episcopi ordinarij ĩ propria Diœcesi, qui si est vita functus, prędicta verba omittantur. Si celebrans est Ep̃s, Archiepiscopus, vel Patriarca omissis prędictis verbis, eorũ loco dicat. Et me indigno seruo tuo. Si vero celebrans est Papa, omissis verbis, vna cum famulo tuo Papa nostro N. ℣ Antistite nostro N. dicat, vna cum me indigno famulo tuo quem gregi tuo pręesse voluisti. Et continuant omnes vt sequitur. Et omnibus ortodoxis. ꝛc. Cũ dicit. Memento domine. eleuans ℣ iungens manus vsque ad faciẽ vel pectus, sic iunctis manibus ster pauliſper in quiete, demisso aliquantulum capite, faciens commemorationem viuorũ Christi fidelium ad ſtiam voluntatẽ, quorum nomina ſi vult ſecrete cõmemoret, non tamen neceſſe eſt ea exprimere, ſed mente tantũ eorum memoriam habeat. Poteſt etiam celebrans ſi pro pluribus orare intendit, ne circunſtantibus ſit moroſus, ante Miſſaꝫ in animo proponere ſibi omnes illos tã vinos, quaꝫ defunctos, pro quibus in ipſa Miſſa orare intendit: ℣ hoc loco generaliter vnico contextu ipſorum viuorum commemorationẽ agere, pro quibus ante Miſſaꝫ orare propoſuit in Miſſa. Cõmemoratione viuorum facta, demiſſis ℣ extenſis vt prius manibus, continuet. Et omnium circunſtantiũ ꝛc. Similiter ſtãs proſequatur, Communicantes. Cum dicit Jeſu Chriſti, caput cruci inclinet, in concluſione quando dicit Per eundẽ iungat manus, cum dicit Hanc igitur oblationem extẽdit manus ſuper oblata, ita vt palmę ſint apertę verſus ac ſupra calicem ℣ hoſtiam, quaſ ſic teneat vſqꝫ ad illa verba. Per Chriſtum dominum noſtrum tunc enim iũgat manus ℣ ſic proſequatur. Quam oblationem tu Deus in omnibus queſumus. ℣ cuꝫ dicit, benedictã, adſcriptam, ratam communiter ſignet ter ſuper hoſtiam ℣ calicem ſimul. Deinde cum dicit, vt nobis corpus ſeparatim ſignet ſemel ſuper hoſtiam tantũ, ℣ cum dicit, ℣ ſanguis. ſemel ſuper calicem tantum, deinde eleuans ℣ iungens manus ante pectuſ, pſequatur, fiat dilectiſſimi Filij tui Domini noſtri Jeſu Chriſti: inclinãſ caput cruci ſi opus fuerit extergit pollices, ℣ indices ſuper corporali ℣ dicit ſecrete vt prius. Qui pridie q̃ paſ-

pateretur, ℣ accipiens pollice ℣ indice ſiniſtrę manus hoſtiam, ℣ eam cum illis, ac indice ℣ pollice ſiniſtrę manus tenens ſtans erectus ante medium altaris, dicat Accepit panem in ſanctas, ac venerabiles manus ſuas: eleuanſque ad cęlum oculos, ℣ ſtatim demittens dicat, ℣ eleuatis oculis in cęlum ad te Deuꝫ patrem ſuum omnipotentem. caputque aliquantulum inclinans dicat tibi gratias agens, ℣ tenens hoſtiam inter pollicem, ℣ indicem ſiniſtrę manus dextra producat ſignum crucis ſuper eam dicens benedixit, fregit, deditqꝫ Diſcipulis ſuis dicens. Accipite ℣ manducate ex hoc omnes. Si adſit vas cuꝫ alijs hoſtijs conſecrandis, diſcooperat manu dextra calicem, ſeu vas aliarũ hoſtiarum, ℣ cubitis ſuper Altare poſitis, ſtans capite inclinato, diſtincte, reuerenter, ℣ ſecrete proferat verba conſecrationis ſup hoſtiã, ℣ ſimul ſuper oẽs, ſi plures ſint conſecrandę, ℣ hoſtiã ſuam pollicibus ℣ indicibus tantum tenens, attente, deuote, ℣ continuate proferat verba conſecrationiſ, Hoc eſt enim corpuſ meum: Quibus prolatis celebrans tenens hoſtiam inter pollices ℣ indices prędictos ſuper altare, reliquis manuꝫ digitis extenſis ℣ ſimul iunctis (℣ hoſtijs ſi plures ſint conſecratę, in loco in quo a principio Miſſę ſunt poſitę ſup corporali vel alio vaſe vel calice dimiſſis) genuflexus eaꝫ adoret. Tunc ſe erigens, quantum commode poteſt eleuet in altum hoſtiam, ℣ intentis in eam oculis (quod ℣ in eleuatione calicis faciat) populo reuerenter oſtendat adorandam, ℣ mox ipſam reuerenter ſuper corporale reponat in eodẽ loco vnde eam leuauit, ℣ deinceps pollices ℣ indices non diſiungat, niſi quando hoſtiaꝫ conſecratam tangere vel tractare debet, vſque ad ablutionem digitorũ poſt communionem. Poſita hoſtia cõſecrata ſuper corporali genuflexus vſque ad terram hoſtiam ipſam veneretur: ſi adſit vas aliarum hoſtiarum patena cooperat. Interim dum celebrans eleuat hoſtiam, miniſter manu ſiniſtra eleuet fimbrias poſteriores planetę, ne ipſum celebrantem impediat in eleuatione brachiorum, quod ℣ faciat in eleuatione calicis. Celebrans adorato ſacramento ſurgat, ℣ diſcooperat calicem in quem, ſi opus ſit extergat digitoſ, quod ſemper faciat cum aliquod fragmentuꝫ digitis adhęreat, ℣ ſtans erectus dicat Simili modo poſtquaꝫ cęnatum eſt ℣ ambabus manibus accipiens calicem iuxta nodum

infra cuppam, aliquantulumque eleuans, ꝛ statim deponens dicat accipiens ꝛ hunc præclarum calicem ꝛc. cum dicit bñdixit, sinistra calicem infra cuppam tenens, dextra signet super eum, ꝛ prosequens dedítque discipulis suis ꝛc. ambabus manibus tenens calicem, videlicet sinistra pedem, dextra nodum infra cuppam, cubitis super altare positis, ꝛ capite inclinato, proferat secreto, ꝛ deuote vt supra verba consecrationis sanguinis. Hic est enim calix ꝛc. Quibus dictis reponat calicē super corporale ꝛ genuflexus sanguinem reuerenter adoret. Tunc se erigat, ꝛ accipiens calicem discoopertum cum sanguine ambabus manibus vt prius, eleuat eum, ꝛ erectum, quantum commode potest ostēdat populo adorandum, dicens Hęc quotiescunq; feceritis ꝛc. mox ipsum reuerenter reponat super corporale in locum pristinum, ꝛ manu dextra palla cooperiat, ac genuflexus sacramentum veneretur. In Missa solenni cum celebrans dicit. Quam oblationem ꝛc. Diaconus accedat ad dexterā celebrantis, ꝛ ibi superiori gradu altaris genuflexus, cum sacramentum eleuatur fimbrias planetę eleuet, ꝛ quando opus est se erigens, calicē cooperiat, ꝛ discooperiat, ꝛ cū celebrante genuflectat. Reposito calice Diaconꝰ redeat ad librū, nisi alius assistat.

¶ De Canone post Cōsecrationē vsq; ad Orōnē Dñica L. 34.

Reposito calice, ꝛ adorato, celebrās stās ante altare, extensis manibus ante pectus dicat secreto, Vñ ꝛ memores ꝛc. iunga: manus ante pectus ꝛ cum dicit Hostiam puram ꝛc. manu dextra signet communiter super hostiam ꝛ calicem ꝛ semel super hostiam tantum, ꝛ semel super calicem tantum dicens panem sanctum vitę eternę, ꝛ calicem salutis perpetuę, deinde stans vt prius, extensis manibus prosequatur, supra quę propitio ꝛc. Cum dicit Supplices te rogamus ꝛc. inclinet se ante medium altaris, manibus iunctis super illo positis, cum dicit ex hac altaris participatione osculatur altare, cum dicit sacro sanctus filij tui iungat manus ꝛ dextra signat semel super hostiam tantum, ꝛ semel super calicem dicens Corpus ꝛ sanguinem sumpserimus. ꝛ cum dicit omni benedictione cęlesti, seipsum signet a fronte ad pectus signo Crucis cum dicit. Per eundem. Jungat manus. Cum dicit Memento Domine famulorum famularumque suarum, qui nos præcesserunt, ꝛc. statim ex-

tim extensis ꝛ iunctis manibus ante pectus, vel vsque ad faciē eleuatis, ꝛ intentis oculis ad sacramentum super altare, faciat commemorationem fidelium Defunctorū, de quibus sibi videtur eodem modo, vt dictum est de commemoratione vivorum. Qua commemoratione facta stans vt prius extensis manibus prosequatur, Ipsis domine, ꝛ omnibus in Christo ꝛc. ꝛ in fine ad Per eundem, caput inclinet. Cum dicit Nobis quoq; peccatoribus vocem aliquantulum eleuet, ꝛ dextra manu pectus sibi percutiat, ꝛ prosequatur, famulis tuis ꝛc. stans vt prius: cuz dicit, Per Christū Dominum nostrum, per quem hęc omnia Domine semper bona creas iungat manus ante pectus, deinde manu dextra ter signans communiter super hostiam ꝛ calicem dicat Sanctificas, viuificas, benedicis, ꝛ prębstas vobis. Postea discooperiat manu dextra calicē, ꝛ genuflexus reuerētiā faciat sacramento, tum se erigat ꝛ reuerēter accipiat hostiā inter pollicem ꝛ indicem dextrę manus, ꝛ cum ea super calicez, quem manu sinistra tenet circa nodum infra cuppam, signet ter a labio ad labium, dicens Per ipsum, ꝛ cum ipso ꝛ in ipso. Et cum hostia bis inter se ꝛ calicem a labio calicis incipiens signat dicens ꝛ tibi Deo patri omnipotenti, in vnitate Spiritus sancti omnis honor ꝛ gloria, Deinde tenens manu dextra hostiam super calicem, sinistra calicem, eleuet eam aliquantulum simul cum calice dicens: Omnis honor ꝛ gloria, ꝛ statim vtrunque deponens hostiam collocet super corporali, ꝛ digitos si fragmentum aliquod illis adhęreat, extergat in calice (quod semper si opus sit faciat cum hostiam sacram tetigit,) ac pollices ꝛ indices vt prius iungens, calicem palla cooperiat, ꝛ genuflexus vsque ad terram sacramentū veneretur. In Missa solenni cum celebrans dicit Per quem hęc omnia ꝛc. Diaconus facta sacramento genuflexione accedat ad dextram celebrantis, ꝛ quādo opus est discooperiat calicem, ꝛ cum celebrante adoret: similiter cooperiat: ꝛ iterū genuflectat. Postea vadat retro post celebrantem, vbi stet dum dicitur oratio. Dominica.

¶ De Oratione Dñica, ꝛ aliis vsque ad sanctā Cōmunionē. Cap. 35.

Celebrans cooperto adoratoq; calice erigat se, ꝛ more solito manibus extēsis hinc inde sup altare positis, dicat intelligibili voce. Per oīa scła scłoꝝ. ꝛc. Cū dicit Oremꝰ iūgat manꝰ ca-

put sacramento inclinens. Cum incipit, Pater noster extendat manus ꝛ stãs oculis ad sacramentum intentis prosequatur vsque ad finem. Responso a ministro, Sed libera nos a malo, celebrante, Amen manu dextra, pollice ꝛ indice non disiũctis, patenam accipiat inter indicem ꝛ medium digitos, quam tenẽs super altare erectam dicat secrete, Libera nos quesumus ꝛc. In Missa solenni cuꝫ in oratione Dominica dicitur, ꝛ dimitte nobis debita nostra Diaconus retro post celebrantem facta altari genuflexione vadat ad dextram celebrantis, ꝛ subdiaconus circa finẽ orationis Dominicę, reuertatur ad altare ꝛ offerat patenam Diacono, qui eam discooperat, ꝛ det celebrãti osculãs eius manum discooperatque ꝛ cooperat calicem quando opus est simul cum celebrante genuflectens. Antequam celebrans dicat da propitius pacem in diebus nostris, eleuat manu dextra patenam de altari, ꝛ seipsum cum ea signet a fronte ad pectus, ꝛ dicens Da propitius pacem in diebus nostris, patenam ipsam osculetur. ꝛ prosequens, vt ope misericordię tuę ꝛc. submittat patenam hostię, quaꝫ indice sinistro accommodet super patenaꝫ, discooperat calicem, ꝛ genuflexus in terra sacramentum adoret, tum se erigens accipiat hostiaꝫ inter pollicem ꝛ indicem dextrę manus, ꝛ cum illis, ac pollice ꝛ indice sinistrę manus eam super calicem tenens reuerenter frangat per medium dicens, Per eundem dominum nostrum Jesum Christũ filiũ tuum, mediam partem quam inter pollicem, ꝛ indicem dextrę manus tenet, ponat super patenam: de alia media quam sinistra manu tenet frangat cum pollice ꝛ indice dextrę manus particulam prosequens, Qui tecum viuit ꝛc. quam inter ipsos dextrę manus pollicem ꝛ indicem retinens, partem maiorem quã sinistra tenet adiungat medię super patenam positę interim dicens, in vnitate Spiritus sancti Deus. Et particulam hostię quam in dextra manu retinuit, tenens super calicem, quem sinistra per nodum infra cuppam retinet, ꝛ intelligibili voce dicat. Per omnia secula seculorum. ꝛc. Amen ꝛ cum ipsa particula signans ter a labio ad labium calicis dicat Pax Domini sit semper vobiscum. Respõso per ministros. Et cum spiritu tuo particulam quam dextra manu tenet, ponat in sanguinem dicens secrete, Hęc commixtio ꝛ consecratio corporis ꝛc. Deinde pol-

de pol-

de pollices ꝛ indices super calicem aliquantulum tergat ꝛ iungat, calicem palla cooperat ꝛ genuflexus sacramentum adoret, surgat, ꝛ stans iunctis manibus ante pectus, capite inclinato versus sacramentũ, dicat intelligibili voce, Agnus Dei qui tollis peccata mundi, ꝛ dextra percutiens sibi pectus dicat. miserere nobis. qõ ꝛ tertio faciat, cuꝫ dicit dona nobis pacem. Tũc manibus iunctis super altare positis, capite inclinato oculisque ad sacramentũ intentis dicat secreto. Domine Jesu Christe ꝛc. Qua oratione finita, si est daturus pacẽ, osculetur altare in medio, ꝛ ei statim instrumentum pacis porrigatur a ministro iuxta ipsum ad dextram, hoc est in cornu Epistolę genuflexo ꝛ dicat. Pax tecum. Si non adsit qui pacem recipiat a celebrante, pax non datur, etiam si illius datio missę cõueniat: nec osculetur altare, sed dicta prędicta oratione statim subiungat alias orationes vt in Ordinario. Si vero celebret pro defunctis, nõ percutiat pectus ad Agnus Dei, (qꝛ dicit, dona eis requiem, nec dicat primam orationem Domine Jesu Christe qui dixisti Apostolis tuis ꝛc. non det pacem, sed dicat alias sequentes Orationes, Domine Jesu Christe fili Dei viui ꝛ Perceptio corporis tui. Quibus Orationibus dictis, genuflectens sacramentum adoret, ꝛ se erigens dicat secrete, Panem cęlestem accipiam, Quo dicto dextra manu accipiat de patena reuerenter ambas partes hostię ꝛ collocet inter pollicem ꝛ indicem sinistrę manus, quibus patenam inter eundem indicem ꝛ medium digitos supponat, ꝛ eadem manu sinistra tenens partes huiusmodi super patenam dextera tribus vicibus percutiat pectus suum, interim etiaꝫ tribus vicibus dicens voce aliquantulum eleuata. Domine nõ sum dignus, ꝛ secrete prosequatur, vt intres ꝛc. Quibus tertio dictis ex sinistra accipiat ambas partes prędictas hostię inter pollicem ꝛ indicem dextrę manus, ꝛ cum illa supra patenam signet seipsum signo crucis, dicens. Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat animam meam in vitam ęternam. Amen. Deinde reuerenter easdem ambas partes sumat, quibus sumptis deponat patenam super corporale, ꝛ erigens se iunctis indicibus ꝛ pollicibus ambas quoque manus ante faciem iungat, ꝛ aliquantulum quiescat in meditatione sanctissimi Sacramenti. Deinde depositis manibus dicat secreto, Quid retribuam

bitam domino pro omnibus que retribuit mihi. ℣ discooperto calice accipiat patenã, ℣ eam diligenter cũ pollice ℣ indice dextrę manus super calicem extergat, ℣ ipsos digitos ne quid fragmentorũ in eis remaneat. Si vero adsint hostię consecratę super corporale positę pro alio tempore conseruandę, facta prius genuflexione reponat eas in vas ad hoc ordinatum, ℣ diligenter aduertat, ne aliquod fragmentum, quantumcunque minimum, remaneat super corporale, quod si fuerit, accurate reponat in calicem, post extersionem patenę iunctis pollicibus, ℣ indicib⁹ iterum genuflectat sacramento, surgat, ℣ calicem dextra manu infra nodum cuppę accipiat dicens **Calicem salutaris**, ℟. ℣ signans se signo Crucis cum calice dicat **Sanguis Domini nostri** ℟. ℣ manu sinistra supponens patenam calici, stans reuerenter sumat totum sanguinem cum particula in calice posita. Quibus sumptis dicat secreto, **Quod ore sumpsimus** ℟. postea super altare porrigat calicem ministro, ad cornu Epistolę, quo vinum fundente, se purificet, deinde abluat pollices ℣ indices super calicem, quos abstergit purificatorio interim dicens **Corpus tuum domine quod sumpsi** ℟. ablutionem sumat ℣ extergat deinde os ℣ cãlicem purificatorio, quo facto purificatorium extendat super calicem, ℣ desuper patenam, ac super patena paruam pallam, ℣ cooperit velo, plicat corporale ℣ reponit in bursam, quam ponit super calicem, ℣ collocat super altare vt prius.

¶ Si qui sunt communicandi in Missa, eos communicet ante quam sumat purificationem, ℣ antequam digitos abluat. Quibus communicatis dicat, **Quod ore sumpsimus domine** ℟. ℣ deinde se ℣ eos qui communicarunt purificans dicat, **Corpus tuum domine quod sumpsi**, ℣ alia faciat vt sup. In Missa solẽni diaconus stans retro post celebrãtem, cum in oratione Dominica dicitur, **Et dimitte nobis debita nostra** facta ibidem genuflexione altari vadat ad dextram celebrantis, ℣ patenam purificatorio abstergens det celebranti illius manum osculando, ℣ quando opus est, discooperiat, ℣ cooperiat, ℣ cũ celebrãte adoret calicem. Cum dicitur, **Mar domini** ℟. subdiaconus retro. post celebrantem facta altari genuflexione, vadat ad sinistram celebrantis, ℣ simul dicant, **Agnus Dei** Deinde facta ibidẽ sacramẽto genuflexione redeat post celebrantem. Diaconus vero a dextris

ro a dextris genuflexus expectat pacem, ℣ cum celebrans osculatur altare, ipse se erigens simul osculetur altare, ℣ a celebrante complexus accipiat pacẽ, respondens ei, **Et cũ spiritu tuo.** Postea iterum sacramento in altari adorato, vertat se ad subdiaconum retro post celebrantem, qui similiter a Diacono accepta pace, facta pr⁹ altari genuflexione, comitat⁹ ab acolytho vadat ad Chorum, ℣ det similiter pacem primo cuiusque ordinis, dignioribus prius, deinde minus dignis, ℣ reuersus ad Altare det pacẽ, acolytho qui ipsum comitauerat, qui ℣ alijs acolythis circa Altare det pacem, deinde vadat ad dextraz celebrãtis, ℣ quando opus est discooperiat calicem, accipiat ampullam vini, ℣ infundat quando celebrans vult purificare.

¶ De Cõtione, ℣ Orationibus post cõtionem dicendis Cap. 36.

CElebrante purificato, dum calicẽ collocat in altari, liber Missalis deferatur per ministrũ ad cornu Epistolę, ℣ collocetur vt in Introitu. In Missa solẽni Diaconus deferat librũ Missalis ad cornu Epistolę, postea vadat retro post celebrantẽ Subdiaconus vero vadat ad cornu Euangelij, vbi calicem mũdet, aptet cum purificatorio, plicet corporalia, reponat in bursam, ℣ illam ponat super calicem coopertum velo, quem collocet in altari vel super credentia vt prius, postea reddeat ad locũ suum retro post Diaconum. His expeditis celebrans stans legat Antiphonã quę dicitur. **Communio**, qua lecta iunctis manibus ante pectus vadat ad medium altaris, ℣ eo osculato, vertat se ad populũ, ℣ dicat **Dominus vobiscum**, redeat ad librũ ℣ dicat orationes Post communionem eisdem modo numero, ℣ ordine vt supra dictę sunt Collectę. Quibus dictis iungens manus ante pectus reuertat ad medium altaris, ℣ eo osculato vertat se ad populũ. ℣ dicat vt supra, **Dominus vobiscuz** Quo dicto stans iunctis manibus ante pectus versus populum dicat, si dicendum est, **Ite Missa est.** Quo dicto per eandem viaz reuertatur ad altare. Si vero non sit dicendum, dicto **Dominus vobiscum** reuertatur eodem modo per eandem viam ad medium altaris, vbi stans versus ad illud iunctis ante pectus manibus dicat **Benedicamus domino.** In Missis autẽ defunctorum eodem modo stãs dicat **Requiescãt in pace.** In Missa solenni hęc omnia eodem modo stans dicat diaconus, ℣ cum dicit,

cit, Ite Missa est celebrans quoque stet versus populum. In Quadragesima autem a feria Quarta Cinerum, vsque ad feriaz Quartam maioris ⁊ Hebdomadę, in feriali officio postquã celebrans dixit orationes post cõmunionem cum suis solitis conclusionibus antequam dicat Dominus vobiscum, stans in eodem loco ante librum dicat, Oremus. Humiliate capita vestra Deo extensis manibus subiungat eadez voce orationem super populum ibidem positam: qua finita osculetur altare ⁊ vertens seu ad populũ dicat Dñs vobiscũ ⁊ alia vt sup. In Missa solẽni dictos per celebrãtẽ Oremus, Diaconus vertẽs se ad populuz iunctis manibus dicat vt supra, Humiliate, ꝛc. quo dicto vertit se versus altare a tergo celebrãtis, ⁊ celebrãz dicat orationez.

¶ De Bñdictione i fine Misse, ⁊ Euãgelio Scĩ Joãnis. c. 37.

Dicto Ite Missa est vel Benedicam⁹ Domino, vt supra, Celebrans ante medium altaris stans iunctis manibus super altare, ⁊ capite inclinato, dicat secrete, Placeat tibi sancta Trinitas ꝛc. quo dicto, extensis manibus hinc inde super altare positis, ipsum in medio osculetur, tum erigens se adhuc stans versus illud, extende, eleuet, ⁊ iungat manus caputqz Cruci inclinans, dicit voce intelligibili, Benedicat vos oĩpotẽs deus ⁊ iunctis manibus, ac demissis ad terrã oculis, vertẽs se ad populum extensa manu dextra, iunctisque digitis semel benedicat populo, dicẽs, Pater, ⁊ Filius, ⁊ Spũs sanctus, circulũ perficiẽs reuertatur ad cornu Euangelij, vbi dicto Dñs vobiscuz. ℟. Et cum spiritu tuo pollice dextro signans primũ signo Crucis altare seu librũ, deinde frontez, os, pectus, dicat, Initiũ scĩ euangelij secundũ Joãnem, vel Sequentia scĩ Euãgelij, est in rubricis generalibus, ⁊ ℟. Gloria tibi domine iunctis manibus legat Euangelium In principio vel aliud vt conuenit.

IN principio erat verbum: ⁊ verbum erat apud Deum: ⁊ Deus erat verbũ. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: ⁊ sine ipso factum est nihil, quod factuz est. In ipso vita erat: ⁊ vita erat lux hominum: ⁊ lux in tenebris lucet: ⁊ tenebrę eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a Deo: cui nomen erat Joãnes. Hic venit in testimoniuz: vt testimoniũ perhiberet de lumine: vt omnes crederent per illum. Nõ erat ille lux: sed vt testimonium perhiberet de lumine. Erat lux ve-

lux vera, quę illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat: ⁊ mundus per ipsum factus est, ⁊ mũdus eum non cognouit. In propria venit: ⁊ sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios dei fieri, bis qui credunt in nomine eius. Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neqz ex voluntate viri, sed ex Deo nati sũt. Genuflexus dicit voce prędicta. Et verbũ caro factum est. Surgit ⁊ stans, vt prius perficit Euangelium eadem voce. Et habitauit in nobis. Et vidimus gloriaz eius, gloriam quasi vnigeniti a patre, plenum gratię ⁊ veritatis. Si celebrans in Altari vertit faciem versus populum, non vertat se, sed stans vt erat, benedicat populum vt supra, in medio altaris: deinde accedat ad cornu Euãgelij, ⁊ dicat Euãgeliũ sãcti Joãnis. Si celebrauit coram summo Pontifice, Cardinale, Legato Sedis Apostolicę, Patriarca, Archiepiscopo, ⁊ Episcopo in propria, ciuitate, vel diœcesi sua existente, celebrãs dicto Placeat tibi sancta Trinitas ꝛc. dicat, Benedicat vos omnipotẽs deus, ⁊ conuertens se ad summum Pontificem genuflexus, ad Cardinalem vero, Legatum, vel Prælatum suum capite inclinato quasi licentiã benedicendi petens prosequatur, Pater, ⁊ Filius ⁊ Spiritus sanctus, benedicens astantes a parte vbi non adest Põtifex, Cardinalis, Legatus, aut Prælatus prędicti. Si autez celebrauit coram Patriarca, Archiepiscopo, vel Episcopo extra eorum titulum, ecclesiam, prouinciam, ciuitatẽ vel diœcesim constitutis, eis absq; alio respectu vt ceteris q̃ interfuit more consueto benedicit. Si autem celebrauit pro defunctis, dicto Placeat tibi sancta Trinitas, vt supra, accedit ad cornu Euãgelij, ⁊ dicit euangelium sancti Joannis, prętermissa benedictione, quę in Missis defunctorum, non datur. Finito euangelio i fine Misse, si celebrauit coram summo Põtifice, Cardinale, Patriarca, Archiepiscopo, vel Episcopo in eorum residẽtijs, Eccłia, vel loco Jurisdictionis eorum, conuertat se ad illum, coram quo ex prędictis celebrauit, ⁊ faciat reuerentiam cõuenientem. Si non celebrauit coram aliquo prędictorum, huiusmodi reuerentiam prętermittat. Quibus omnibus absolutis, extinguãtur per ministruz candelę: interim sacerdos cooperto capite accipiat finistra calicem, dextram ponens super bursam ne cadat, descendat ad infi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad infimum gradum altaris, ⁊ ibi in medio vertēs se ad illud caput inclinet: ⁊ facta reuerentia, precedente ministro, eo modo quo venerat redeat ad sacristiā, iterum dicēs Antiphonā, **Trus pueroꝝ**, ⁊ canticum, **Benedicite**. Si vero sit dimissurus huiusmodi vestes ante altare vbi celebrauit finito Euangelio predicto, ibidē deponat vestes, ⁊ dicat Antiphonā predictam. **Trū pueroꝝ** cum cantico, ⁊ alijs orationibus vt suo loco ponunt. In Missa solenni ola faciat vt supra, hoc excepto, quod ter populo benedicat, primo a cornu Epistolę dicēs **Pater** secūdo ante mediū altaris dicens ⁊ **filius**. tertio a cornu Euangelij dicēs ⁊ **Spiritus sanctus** ⁊ dicto Euangelio secundū Joannē, vel alio vt supra, celebrans discedat cum ministris ordine quo venerat.

¶ **De his quę omittuntur in Missa pro Defunctis** Cap. 38.

IN Missa pro defunctis ante confessionem nō dicitur Psalmus, **Iudica me deus**. Sed pronūciata Antiphona, **Introibo ad altare Dei** respōso a ministris, sed **ad deum qui lętificat** ⁊c. dicitur ℣. **Adiutorium nostrum ⁊ confessio** cum reliquis vt supra. In Missa solenni post confessionez non incēsetur altare. Cum celebrans ad altare incipit. **Introitum**, nō signet se, sed manu dextera extēsa faciat signum Crucis super librum, quasi aliquem benedicens. Non dicitur **Gloria patri** sed post Psalmum repetitur **Requiem ęternam** nec **Gloria in excelsis**, nec **Alleluia**, nec **Jube dōne benedicere**, nec **Dominꝰ sit in corde meo**, nec osculatur librum, in fine i Missa solenni subdiaconus finita Epistola non osculetur manum celebrantis, nec benedicitur. Diaconus non petit benedictionem, nec osculatur celebrantis manum, non tenentur luminaria ad Euangelium, sed duo tantum acolythi sine candelabris teneāt medium subdiaconum, tenentem librum euangeliorum. Non incensatur liber, nec in fine celebrans, nec defertur liber euangeliorum osculandus. Item in Missa defunctorū non dicitur **Credo** nō benedicitur aqua in calicem fundenda, sed dicitur **Deus qui humanę substantię** ⁊c. In Missa solenni oblata ⁊ altare incensantur vt supra, incensatur solus celebrans, ⁊ non incensantur alij. Cum lauat manus, non dicitur **Gloria patri** in psalmo **Lauabo inter innocentes**. Subdiaconus non tenet patenam post celebrantem, sed tempore elevationis sacramēti incēsat sacramentum.

mentum. **Ad Agnus Dei** non dicitur **miserere nobis**, cuius loco dicitur **dona eis requiem** nec tertio **dona nobis pacem**. cuius loco dicitur **dona eis requiem sempiternam**, non dicit prima oratio ante communionem, scilicet, **domine Jesu Christe qui dixisti Apostolis tuis**. ⁊c. nec datur **pax**. In fine nō dicitur **Ite missa est**, nec **benedicamus domino** Sed **Requiescant in pace** Et non datur benedictio sed dicto **Placeat**, dicitur vt supra. **In principio erat verbū** ⁊c. Alia omnia vt in alijs Missis.

¶ Feria Missa si facienda est absolutio, celebrās retrahat se ad cornu epistolę, exuatur casula, accipiat plunale nigrum: subdiaconus medius inter duos acolythos deferentes cādelabra accēsa, deferat crucem, precedētibus duobus alijs acolythis vno cum thuribulo ⁊ naucula, alio cum aqua benedicta ⁊ asperforio, sequatur celebrās ⁊ Diaconus a sinistris. Subdiaconus cuz cruce sistat se in loco parato ad caput contra altare medius inter dictos acolythos deferentes luminaria: celebrans vero ex alia parte versus altare ⁊a sinistris Diaconus, ⁊ alij duo acolythi deferentes vas aquę benedictę, ⁊ thuribulum. Interim cantatur. ℣. Cum dicitur, **Kyrie eleison**, celebrans ponat incensuz in thuribulū ministrāte Diacono nauiculā, dicto **Pater noster**, accipiat asperforium de manu Diaconi, ⁊ facta altari reuerentia, comitante diacono a dextris ⁊ tenente fimbriam anteriorem plunialis, aspergat circuens locum paratum, cum transit ante crucem profunde inclinet, diaconus vero genuflectat, ⁊ rediens ad pristinum locum, de manu eiusdem diaconi accipiat thuribulum, ⁊ eodem modo quo asperserat, incenset. Postremo Diacono tenente librum oret iunctis manibus dicens **Et ne nos**, ⁊ versus **A porta inferi**, cum alijs, ⁊ Orationez, **Absolue quęsumus domine** ⁊c. vt in Ordinario, ⁊ post eam dicens. **Requiem ęternam** ⁊c. faciat crucē manu dextra super locū paratum, ⁊ dicto per Cantores **Requiescant in pace**. precedente Cruce redeat cum alijs ad sacristiam.

¶ **De his q̄ clara voce aut secreto dicenda sunt in Missa.** c. 39.

IN Missa primata clara voce dicitur **Antiphona ac Psalmꝰ** Ad Introitum **Confessio**, ⁊ quę sequuntur, excepta oratione, **Aufer a nobis** ⁊ **Oramus te domine per merita sanctorum tuorum** ⁊c. Item **Introitus, Kyrie eleison, Gloria i excelsis, Epi-**

Universidad de Deusto
Biblioteca

sus, Epistola, Graduale, Euangelium, Credo, Offertorius, Prefatio, Nobis quoq; peccatoribus solum hec tria verba. Item Per omnia secula &c. cum Pater noster, Pax domini, Agnus dei, Domine non sum dignus, Communio, Post cōmunionez, Ite Missa est, vel benedicamus domino, vel Requiescāt Euangelium In principio Alia omnia dicuntur secrete. In Missa solenni clara voce a celebrante dicūtur qñ intonatur. Gloria in excelsis, & Credo, Dñs vobiscū, Oremus, Oño, Dñs vobiscū, Oremus ante offertorium. Prefatio, Pater nr̄, Oño post cōiōnem, Alia omnia celebrante dicuntur secreto in Missa solenni.

¶ De Hora celebrandi Missam. Cap. 40.

MIssa priuata saltem post Matutinū quacunq; hora ab aurora vsque ad meridiem dici potest. Missa autem Conuentualis & solennis, sequenti ordine dici debet. In festis duplicibus, & semiduplicibus, in Dominicis, & infra octauas, dicta in choro Hora tertia. In festis simplicibus & feriis per annum dicta Sexta. In Aduentu, Quadragesima, Quatuor Temporibus & vigilijs que ieiunantur, dicta Nona. Missa autem defunctorum dici debet post Matutinum & primam diei, & vbi dicuntur eorum vigilie, mane post Matutinum dici, dictis huiusmodi vigilijs cum Laudibus, immediate dici potest Missa pro defunctis. Excipiunt ab hoc ordine dicendi Missam Conuentualem, Misse in nocte Natiuitatis Domini, que suo loco dicuntur, vel vbi alias ex dispensatione Apostolica disponatur.

¶ De ordine sedēdi, stādi, & genuflectēdi in Missa solēni. C. 41.

IN Missa solēni celebrans medius inter diaconū, & subdiaconum sedere potest a cornu Epistolę, iuxta altare, cum cantatur Kyrie eleison, Gloria in excelsis & Credo alio tēpore stat ad altare, genuflectit quando oportet vt supra. Item genuflectit quando legitur euangelium In principio, ad illa verba, & homo factus est. & euangelium Cum natus esset Jesus ad illa verba, & procidentes adorauerunt eum. Item Euangeliū ferie, iiij. post Dominicam quartam Quadragesimę, ad illa verba in fine, & procidens adorauit eum. Et cum diaconus cantat illa verba, ipse versus librum, celebrans & circunstantes versus altare genuflectant: subdiaconus vero tenens librum, & acolythi candelabra non genuflectant. Item genuflectat celebrans priuate

priuate, cum dicit, flectamus genua, non autem cum solenniter celebrat, sed diaconus, & subdiaconus, & circunstantes. Item celebrans & ministri genuflectant, cum dicitur in Quadragesima, Adiuua nos Deus. Item cum dī in Missa Spiritꝰ sancti. Veni sancte Spūs reple, &c. Item qñ legitur Passio. ad illa verba, expirauit, & quando cunque fiūt genuflexiones vt supra. Circunstantes autem in Missis priuatis semper genuflectant, preterquam ad Euangelium. In solennibus autem genuflectit ab ijs, qui non sunt prelati ad Confessionem cum suo psalmo, & ab omnibus quando eleuatur sacramentum, sed dum cantatur Introitus, Gloria in excelsis, Epistola, Graduale, Credo, Offertorium, & facta Cōione, dum cantatur sedetur, & alijs statur. In Missis feriarum Aduētus, Quadragesimę, Vigiliarum que ieiunantur, & quatuor Temporum, ac in Missis defunctorum circunstantes genuflectant ad Confessionem cum suo psalmo, ad Orationes dicto per celebrantem Sanctus, vsque ad Pax domini. & ad post communionem, excepta vigilia Paschę, & Pentecostes, ac Natiuitatis Domini.

¶ De Coloribus, & qualitate Paramentorum. Cap. 42.

PAramenta Altaris: celebrantis, & ministrorum sint coloris conuenientis officio & Misse diei secundum vsum Romanę Ecclesię, que quinque coloribus vti consueuit, albo, rubeo, viridi, violaceo, & nigro.

¶ Albo colore vtitur a vesperis vigilię Natiuitatis Domini vsque ad octauam Epiphanię inclusiue exceptis festis Martyrum, que infra eam veniunt. Feria quinta in cęna Domini, & Sabbato sancto in officio Misse, & ab alio die vsq; ad Sabbatum Pentecostes exclusiue, in officio de tempore, preterquam in Missa Litaniarum, & Rogationum. In festis beatę Marię, & per eius octauas, preterquam in benedictione candelarum, & processione, que fit in festo Purificationis eiusdem. Item in eius Missis votiuis. In Missa sāctę Trinitatis. In festo Corporis Christi. In festis Angelorū. In Festo sancti Joannis Baptistę. In festo Omnium Sāctorum. In principali festo sancti Joannis Euangelistę, quod celebratur infra octauam Natiuitatis. In vtraque Cathedra sancti Petri. In Conuersione S. Pauli. In festo S. Petri ad Vincula. In festo Trāsfiguratio-

nis

nis Domini. In festis Cõfessoꝝ Pont. ꝛ non Pont. ꝛ Doctorum. In festis sanctarum virginum ꝛ non virginũ, dummodo non sint martyres. In Consecratione ꝛ Dedicatione ecclesię, ꝛ per octauas prędictorum festorum, quę octauas habeant, quando fit officium de octaua, ꝛ in Dominicis infra eas per annum occurrentibus.

℣ Rubeo coloze vtatur a vigilia Pentecostes in Missa vsque ad sabbatum sequentem inclusiue. In festis sanctę Crucis. In festo sancti Joannis ante portam Latinam. In Natali Apostolorum Petri ꝛ Pauli, ꝛ in festis aliorum Apostolorum, exceptis festo principali sancti Joannis Euangelistę post Natiuitatem, ꝛ festo Conuersionis S. Pauli, ꝛ Cathedrę sancti Petri, ꝛ eius Vinculorum. In festis sanctorum ꝛ sanctarum martyrum, excepto festo sanctorum Innocentum, quãdo nõ venerit in Dominica: si autem in dominica venerit vtatur rubeo: similiter in eius die octaua, ꝛ per octauas prędictorum festorum, quę octauas habent, quando fit de octaua, ꝛ in Dominicis per annum infra eas octauas occurrentibus.

℣ Viridi coloze vtatur ab octaua Epiphanię vsq; ad Septuagesimã, ꝛ ab octaua Pentecostes vsque ad Aduẽtum exclusiue, in officio de tempoze, excepta dominica Trinitatis vt supra: ac exceptis dominicis infra octauas occurrentibus, in quibus coloz octauarum seruatur, exceptis etiam vigilijs, ꝛ quatuoz Tempozibus vt infra.

℣ Violaceo coloze vtatur a prima dominica Aduẽtus vsque ad Missam vigilię Natiuitatis Dñi inclusiue, ꝛ a Septuagesima vsq; ad officium ante Missam in vigilia Paschę inclusiue in officio de tempoze, excepta Feria v. in Cęna Dñi, in qua vtitur albo; ꝛ Feria vj. in Parasceue, i qua vtitur nigro, vt infra, ꝛ benedictione Cerei, in qua Diaconus illius Prefationez dicens solus vtitur albo, ea autẽ finita violaceo vt prius. Item in officio vigilię Pẽtecostes ante Missam facta benedictione fontiũ inclusiue. In quatuoz Tpibus. In vigilijs, quę ieiunantur, exceptis vigilia, ꝛ quatuoz Tpibus Pẽtecostes. In Missa Litaniarum ꝛ Rogationum. In festo scoꝝ Innocentuz, qñ non venerit in die dñica. In benedictione candelarum in die Purificationis Beatę Marię, ꝛ in benedictione palmarum, ꝛ ipsa

Dominica

Dominica in palmis ꝛ in eozundem, ac generaliter in omnibus processionibus, exceptis processionibus sancti Sacramenti, ꝛ quę fiunt in solennibus diebus.

℣ Nigro coloze vtitur Feria sexta in parasceue, ꝛ in Missis Defunctorum.

℣ In officio Missę celebrans semper vtitur planeta super Albam. Si autez sit Eps, ꝛ solenniter celebrat, super Dalmatica ꝛ Tunicella. Pluuiale vtitur in processionibus, ꝛ benedictionibus, quę fiunt in altari. Item in officio Laudum, ꝛ Vesperarũ, quando solenniter dicuntur. Eodem vtitur assistens celebranti, in Missa Pontificali. Item quando celebrans post Missam Defunctorum facit in fine absolutionem. Cum celebrans vtitur pluuiali, semper deponit manipulum, ꝛ vbi pluuiale haberi non potest, in benedictionibus quę fiunt in altari, celebrans stat sine planeta cum Alba ꝛ Stola. Dalmatica ꝛ Tunicella vtuntur Diaconus ꝛ Subdiaconus in Missa solenni, ꝛ processionibus, ꝛ benedictionibus quandocunque Sacerdoti ministrant. In diebus vero ieiuniozum, ꝛ in Dominicis Aduentus, Quadragesimę (Dominica Gaudete, ꝛ Letare exceptis) in Cathedralibus ꝛ prȩcipuis Ecclesijs vtuntur planetis plicatis ante pectus, quam planetam diaconus dimittit cum lecturus est Euangelium, ꝛ tunc super sinistrum humerum super stolam complicatur, aut ponitur aliud genus stolę latioris in modum planetę plicatę, ꝛ facta communione resumit planetam vt prius. Similiter Subdiaconus dimittit eam cum lecturus est Epistolam, quam legit in albis, ꝛ postea eam resumit vt prius. In minozibus autem Ecclesijs prędictis diebus ieiuniorum alba tantum amicti ministrent, Subdiaconus cum manipulo, Diaconus etiam cum stola ab humero dextro sub sinistrum pendente.

℣ Orationes dicendę cum sacerdos induitur Sacerdotalibus paramentis.

Cum lauat manus, dicat.

DA Domine virtutem manibus meis ad abstergendum omnem maculam, vt sine pollutione mentis ꝛ corpozis valeam tibi seruire. Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ad Amictum, dum illud ponit super caput, dicat.

IMpone domine capiti meo galeam salutis, ad expurgandos diabolicos incursus. Amen.

¶ Ad Albam, cum ea induitur, dicat.

DEalba me Domine, & munda cor meum, vt in sanguine agni dealbatus, gaudijs perfruar sempiternis. Per omnia secula seculorum. Amen.

¶ Ad Cingulum, dum se cingit, dicat.

PRęcinge me domine cingulo puritatis, & extingue in lumbis meis humorem libidinis: vt maneat in me virtus continentię, & castitatis. Amen.

¶ Ad manipulum, dum imponit ad brachium sinistrum, dicat.

MErear Domine portare manipulum fletus, & doloris: vt cum exultatione recipiam mercedem laboris. Per omnia secula seculorum. Amen.

¶ Ad stolam, dum imponit collo, dicat.

REdde mihi Domine, obsecro, stolam immortalitatis, quam perdidi in pręuaricatione primi parentis, & quamuis indignus accedo ad tuum sacrum mysterium, mercar tamen gaudium sempiternum. Amen.

¶ Ad Casulam, cum eam assumit, dicat.

DOmine, qui dixisti, Jugum meum suaue est, & onus meum leue, fac vt istud portare sic valeam, quod consequar tuam gratiam. Amen.

¶ Gratiarum actio post Missam. Cap. 44.

Antiphona.

TRium puerorum cantemus hymnum, quem cantabant sancti in camino ignis benedicentes Dominum. Quę Antiphona in duplicibus tantum duplicatur.

Canticum trium puerorum.

BEnedicite omnia opera dñi domino: laudate & superexaltate eum in secula.

BEnedicite

BEnedicite angeli domini domino: benedicite cęli domino.
BEnedicite aquę omnes, quę super cęlos sunt domino: benedicite omnes virtutes domini domino.
BEnedicite sol & luna domino: benedicite stellę cęli domino.
BEnedicite imber & ros dño: benedicite oĩs spiritus dei dño.
BEnedicite ignis & ęstus dño: benedicite frigus, & ęstas dño.
BEnedicite rores & pruina dño: benedicite gelu & frigus dño.
BEnedicite glacies & nives dño: benedicite noctes & dies dño.
BEnedicite lux & tenebrę dño: benedicite fulgura & nubes dño.
BEnedicat terra dominum: laudet & superexaltet eum in secula.
BEnedicite montes & colles domino: benedicite vniuersa germinantia in terra domino.
BEnedicite fontes domino: benedicite maria & flumina dño.
BEnedicite cętę & omnia quę mouentur in aquis domino: benedicite omnes volucres cęli domino.
BEnedicite omnes bestię & pecora domino: benedicite filij hominum domino.
BEnedicat Jsrael dñm: laudet & superexaltet eum in secula.
BEnedicite sacerdotes dñi dño: benedicite serui dñi domino.
BEnedicite spiritus & animę iustorum domino: benedicite sancti & humiles corde domino.
BEnedicite Anania Azaria Misael domino: laudate & superaltate eum in secula.
BEnedicamus patrem & filium cum sancto spiritu: laudemus & superexaltemus eum in secula.
BEnedictus es domine in firmamento cęli: & laudabilis & gloriosus & superexaltatus in secula.

Psalmus.

LAudate dominum in sanctis eius: laudate eum in firmamento virtutis eius.
LAudate eum in virtutibus eius: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius.
LAudate eum in sono tubę: laudate eum in psalterio & cithara.
LAudate eum in tympano & choro: laudate eum in chordis, & organo.
LAudate eum in cimbalis bene sonantibus: laudate eum in cimbalis iubilationis, omnis spiritus laudet dominum.
GLoria patri, & filio, & spiritui &c. Deinde repetitur Antipho.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rium puerorum cantemus hymnum, quem cantabant sancti in camino ignis benedicentes dñm. Deinde sacerdos dicat. ℟. yrieelei. Christeelei. ℟. yrieelei. Pater noster. ℣. Et ne nos induc. ℟. Sed libe. ℣. Confiteantur tibi dñe oia opera tua. ℟. Et sancti tui benedicant tibi. ℣. Exultabunt sancti in gloria. ℟. Lętabũtur in cubilibus suis. ℣. Non nobis dñe non nobis. ℟. Sed nomini tuo da gloriam. ℣. Dñe exaudi orat. ℟. Et clam. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus.

Deus qui tribus pueris mitigasti flãmas igniũ, concede propitius, vt nos famulos tuos nõ exurat flãma vitiorũ.

Actiones nostras, ąs dñe, aspirando pręueni, ⁊ adiuuando prosequere, vt cuncta nostra oratio, ⁊ operatio a te semper incipiat, ⁊ per te cępta finiatur. Alia oratio.

Da nobis, ąs dñe vitiorum nostrorum flammas extinguere, qui beato Laurentio martyri tuo, tribuisti tormentorum suorum incendia superare. Per Christum. ℟. Amen.

¶ Potest ẽt dicere sacerdos, si vult, post Missam oẽs sequẽtes orationes pro sui deuotione, vel partem earum ad libitum.

Anima Chri sanctissima sąnifica me, corpus Christi sacratissimum salua me, Sanguis Christi prętiosissime inebria me, Aqua lateris Christi purissima munda me, Sudor vultus Christi virtuosissime sana me, Passio Christi pijssima conforta me, O bone Jesu custodi me, Infra vulnera tua absconde me, Non permittas me separari a te, Ab hoste maligno defende me, In hora mortis voca me, Jube me venire ad te: ⁊ pone me iuxta te: vt cum Angelis ⁊ Archangelis tuis laudem te, per infinita sęcula sęculorum. Amen.

¶ Post Missam potest dicere sacerdos sequentes orationes.

Oratio sancti Thomę ad Deum Patrem.

Gratias tibi ago, dñe sancte pater oẽs, ęterne deus, qui me peccatorẽ indignum famulum tuum nullis meis meritis, sed sola dignatione misericordię tuę, satiare dignatus es prętioso corpore ⁊ sanguine filij tui dñi nostri Jesu Christi. Et precor, vt hęc sancta cõio non sit mihi reatus ad pęnam, sed intercessio salutaris ad veniam. Sit mihi armatura fidei, ⁊ scutum bonę voluntatis. Sit vitiorum meorum euacuatio, concupiscentię ⁊ libidinis exterminatio, charitatis ⁊ patiętię, humilitatis, ⁊ obe-

⁊ obedientię augmentatio: contra insidias inimicorum omniũ tam visibilium, ąs inuisibilium firma defensio. Motuum meorum tam carnalium, ąs spiritualium perfecta quietatio: i te vno ac vero deo firma adhęsio: atque finis mei felix consummatio. Et precor te, vt ad illud ineffabile conuiuium me peccatorem pducere digneris, vbi tu cum filio tuo ⁊ Spiritu sancto, sanctus tuis es lux vera', sanctitas plena, gaudium sempiternum, ⁊ iucunditas consumata, ⁊ felicitas perfecta. Per eundem.

¶ Oratio ad beatissimam virginem Mariam.

O Serenissima ⁊ inclyta mater domini nostri Jesu Chri, virgo Maria regina mundi: quę eundem creatorem omnium creaturarum tuo sanctissimo vtero fuisti digna portare: cuius idem sacratissimum corpus ⁊ sanguinem sumpsi: ad ipsum pro me misero peccatore intercede digneris: vt quicquid in hoc ineffabili sacramento ignoranter, negligenter, irreuerenter, ⁊ accidentaliter omisi, tuis precibus sanctissimis mihi indulgere dignetur. Qui viuit ⁊ regnat ⁊c. Alia oratio.

Ave sanctissimũ corpus dñi cum in hoc sacramento contentũ: te ꝑfiteor labijs: te toto corde diligo, ⁊ totis visceribus ꝑcupisco: dignare (quęso) hodie infirmam animam meam, te salutarem victimam ⁊ fontem omnium gratiarum recipere cupiẽtẽ tam clemẽter ⁊ gratiose inuisere, vt medelã in corpore ⁊ anima, tua ex pñtia gaudeam inuenisse. Ne respicias dñe ad iniquitates, ⁊ negligentias meas, sed ad miserationes tuas infinitas. Tu nanque es, per quem orbis terrę creatus est, ⁊ sanatus: per quem oẽs herbę, ⁊ cunctę res virtuosę suas sortiuntur virtutes. Tu es agnus ille immaculatus, qui hodie pro totius mundi redemptione patri ęterno victimaris. O manna dulcissimum. O nectar suauissimum: confer ori meo tuę salutaris pñtię mellifluum gustum. Accende in me charitatem tuam: ⁊ extingue vitia: virtutes infundę: gratiam adauge: salutem mentis ⁊ corporis tribue. Inclina quęso cęlos tuos, ⁊ descende ad me: vt tibi coniũctus, ⁊ vnitus tecum pariter vnus efficiar Spiritus. O venerabile sacramentum, per te (quęso) omnes inimici mei repellantur: peccata dimittantur: ⁊ omnia mala per tuam prędentiam excludantur. Bonum propositum tribue, mores corrige, ⁊ omnes actus meos in tua voluntate dispone. Intellectus per te Je-

su dulcissime hoc nouo lumine illustretur, affectus inflammetur, spes roboretur: ⁊ vita mea emendata semper proficiat in melius: ⁊ tandem conferatur exitus bonus. Amen.

¶ Alia Oratio deuota.

VEni dñe Jesu Christe amor meus, ⁊ beatitudo mea, iucunditas mea, desiderium meum, ac vnica spes animę meę: veni in cor meum: intra in animam meam: ⁊ munda eam a vitiorũ sordibus, orna eam monilibus tuis: vt gratanter ⁊ delitiose in ea habites: ⁊ mihi misero securam ⁊ felicem in tuo amore quietem tribuas: qui dignaris quiescere super humilem ⁊ quietum ⁊ trementem sermones tuos: ⁊ delicię tuę sunt habitare cum filijs hominum. Veni (inquam) dulcissime dñe Jesu Christe in animam meam: ⁊ esto cum ipsa, atque munda eam. Veni dñe dilectissime, ⁊ in pręcordijs meis immorari ⁊ habitare digneris: vt per huius immortalitatis donum non damnandorũ iudicium, aut vindictam reorum incurram, sed tuo fultus auxilio atria virtutum, ⁊ pacis epulas, ⁊ Angelorum comunia lęta adire merear. Qui viuis ⁊ regnas in secula seculorum.

¶ Oratio Sancti Thome de Aquino.

ADoro te deuote latens deitas, quę sub his figuris vere latitas. Tibi se cor meum totum subijcit: quia te contemplãs totum deficit. Visus, gustus, tactus in te fallitur, sed solo auditui tute creditur. Credo quicquid dixit dei filius: nihil veritatis hoc verbo verius. In cruce latebat sola deitas, sed hic latet simul ⁊ humanitas. Ambo tamen credens atqꝫ cõfitens, peto qđ petiuit latro pęnitens. Plagas sicut Thomas non intueor: Deũ tamen meum te confiteor. Fac me tibi semper magis credere: in te spem habere: te diligere. O memoriale mortis dñi, panis verus, vitam prestans homini, presta meę menti de te viuere: ⁊ te illi semper dulce sapere. Pie pellicane Jesu dñe me immundum munda tuo sanguine. Cuius vna stilla saluuꝫ facere totum mundum posset omni scelere. Jesu quem velatum nunc aspicio, quando fiet illud, quod tam sitio: Vt te reuelata cernens facie visu sim beatus tuę glorię. Amen. ¶ Alia ofo ad deum filium.

TRansfige dulcissime Jesu medullas animę meę suauissimo vulnere amoris tui: vulnera viscera aię meę, vera fraterna ⁊ apostolica charitate: vt verę ardeat, lãgueat, ⁊ liquefiat aia mea solo

solo semper amore ⁊ desiderio tui: cupiat dissolui ⁊ esse tecum. Da vt anima mea te solum semper esuriat panem angelorũ, panem vitę cęlestis, qui de cęlo descẽdisti, ⁊ das vitam mundo, panem nostrum quotidianum supersubstantialem, habentẽ oẽ delectamentum, ⁊ oẽm suauitatis saporem. Te in quem desiderant Angeli prospicere, te semper sitiat cor meum fontem vitę, fontem sapientię, fontem ęterni luminis, hubertatem domus Dei: te cupiat, te cogitet, te somniet, te suspiret, te ambiat, te quęrat, ad te perueniat, te meditetur, te loquatur. Dia operetur in laudem, ⁊ honorem nois tui cum humilitate ⁊ discretione, cũ dilectione profectu ⁊ perseuerantia vsque ad finem. Vt tu sis mihi totus omnia in omnibus. Vt tu sis mihi semper tota spes mea, salus mea, fiducia mea, diuitię meę, dignitas mea, delicię meę, dilectio mea, oculus meus, amor meus, bonor meus, thesaurus meus: in quo solo fixa ⁊ firma ⁊ radicata sit semper mens mea ⁊ cor meum. Amen. ¶ Alia ozatio ad Deum filium.

DOmine Jesu Christe fili Dei vini, esto mihi propitius indigno peccatori. Et quia tu es vera via, dignare p hoc sacramentum corporis, ⁊ sanguinis tui, qđ accepi, omnem impietatẽ ac prauitatem priozis vitę meę in laudem ⁊ gloriã nominis tui transmutare. Et cum tibi ad iudiciũ fuero pręsentatus, noli me domine clementissime propter innumerabilia peccata mea dãnare: sed per hanc perceptionem redemptionis nostrę abira ⁊ a perpetratis facinozibus me digneris liberare. Qui viuis, ⁊ re.

¶ De celebratione duarum, vel triũ missarũ eadẽ die. Cap. 45.

SUnt nonnulli sacerdotes, ob raritatẽ clericozum, aut ecclesiarum paupertatem, duas parochiales ecclesias obtinentes, quibus a iure conceditur celebrare duas missas in die. Vi vel quicunque alij sacerdotes in casibus a iure permissis bis in die celebrare volentes, nõ debẽt in prima missa post sumptũ sanguinẽ se purificare, vel ablutionẽ digitorũ sumere, sed post sanguinis sumptionẽ digitos super calicẽ abluere, ⁊ ablutionẽ himõi in aliqõ vas mundũ reponere, ⁊ alia die, qua vnã missam tñ celebrabunt, post sanguinis sumptionẽ, vel eadẽ die post dictam secũdã missaz, de ea se purificare, seu post purificationẽ ⁊ ablutionẽ eiusdẽ secũdę misse eam sumere: Plures aũt q̃ duas missas vna die celebrare non licet, sola die Natiuitatis Saluatozis nostri

Universidad de Deusto
Biblioteca

stri Jesu Christi excepta: in qua quilibet sacerdos alias ad celebrandum dispositus pōt tres Missas celebrare: quod facturus ēt non debet in prima ꝛ secūda Missa se purificare, aut ablutionem digitorum sumere: sed eam in aliquod vas mundum reponere, ꝛ eam post purificationē tertię Missę sumere. Qui aūt eadem die plures Missas celebraturus, in prima vel secūda Missa se purificauerit, aut ablutionem sumpserit, non debet illa die alterius celebrare. Preterea sacerdos in die Natiuitatis prędictę duas vel tres Missas ꝛ sine aliqua intermissione celebraturus debet ante quamlibet Missarum huiusmodi dicere confessionem, ꝛ in fine cuiuslibet populo benedicere: ꝛ post primam ꝛ secundam Missas hmōi dicere Euāgelium sancti Joannis **In principio erat verbum, ꝛc.** Ac omnia alia facere ꝛ dicere, purificatione omissa, vt prefertur, quę in alijs Missis dicū. in quib⁹ vna tantum Missa celebrantur, dicuntur ꝛ fiūt. Post tertiā vero Missam loco dicti Euangelij sancti Joannis, dēt dici euangelium secundum Matthęum. **Cum natus esset Jesus ꝛc.** quod habetur in Missa diei Epiphanię Domini.

De Missa sicca nuncupata. Cap. 46.

Sunt ꝛ alij sacerdotes, qui in quadragesima, vel alijs diebus, in quibus duę Missę speciales habentur, vez vna de festo, ꝛ alia de Dñica, vel feria, celebrata altera earum, aliā pro deuotione sua legunt, absqz ꝓsecratione: quod fieri licet hoc ordine. Data benedictione post Missam celebrataz, ꝛ euangelio sancti Joannis lecto, celebrans deponat casulā: ꝛ oībus alijs paramētis retentis, stās in cornu epistolę, versus ad altare detecto capite, legat absolute ex Missali introitum alterius Missę **Gloria in excelsis deo.** Si illud in prima Missa non dixit, ꝛ secūdę Missę conueniat: aliquin ipsum prętermittit. Idem obseruat de **Credo in vnum deum:** Subiungit absolute prętermissis. ℣. **Dñs vobiscum,** ꝛ **Oremus,** Orationē epistolā, Graduale, Alleluia, vel Tractum, Euangelium quod incipit **Sequentia** vel **Initium sancti Euangelij,** prętermisso ℣. **Dñs vobiscum.** Offertorium. Communionem. Et similiter omissis. ℣. **Dñs vobiscū,** ꝛ **Oremus,** Absolute subiungat post cōionez, omnia intelligibili voce legens: ꝛ sic ibi absque alia ceremonia officium ipsum terminet. Tum dicat secrete, seu competenti voce Antiphonā,

Trium

Trium puerorum ꝛc. Deponat omnia paramenta, prout superius post Missam ordinariam dictum est.

De eadē Missa sicca i mari ꝛ fluminib. celebrari solita L. 27.

In loco fluctuanti, vt in mari ꝛ fluminibus celebrare nō licet alicui. Consuecuit tamen in mari, pro populorum deuotione absqz ꝓsecratione Missa (quā sic cā vocant) dici per sacerdotez hoc ordine. In loco nauis ecclesiola nuncupato, parata est mēsa, supra quam ponat mappa munda, ēt non benedicta: ꝛ in medio partis posterioris eiusdez mensę crux, ac hinc ꝛ inde in cornibus posterioribus ipsius mensę duo candelabra cum duabus candelis ardentibus collocētur: vbi sacerdos Missaz hmōi dicturus afi dictam mensaz stans, accipiat superpelliceū, ꝛ desup stolā ab humeris dependentē: quaz transuersat ante pectus per modū crucis: ꝛ cingulo eam firmet. Vel ſm alios, oībus paramentis sacerdotalibus induatur ordine superius dato, omissa sola planeta, siue casula, qua non vtit. Sicque paratus stans ante mensaz p̄dictam faciat cōfessionem cū his, qui intersunt dicens. **In nomine patris, ꝛ filij, ꝛ spiritus sancti. Introibo ꝛc.** Prout hz supra in principio Missę, vsqz ad orationem **Oramus te domine, vt per merita ꝛc.** exclusiue: ascendat ad mensam p̄dictaz: ꝛ omisso illi⁹ osculo, stās in cornu epistolę legat **introitū, Missę Kyrieleis, Gloria in excelsis Deo** si est dicendum. **Dñs vobiscū** non vertendo se ad populum. **Oremus, ꝛ orationem ordinariam.** Deinde si placet, ꝛ dies ꝙueniat, faciat vnam vel duas cōmemorationes: legat **Epistolā, Graduale, Alleluia,** si est dicēdum, **vel tractū:** portet librum ad Cornu Euāgelij: dicat in medio mensę **Mūda ꝛc. Dñs sit in corde ꝛc.** deinde ante librum, **Dñs vobiscū, Sequentia ꝛc.** signando librum ꝛ se in fronte, ore ꝛ pectore. finito Euangelio osculetur textum: dicat **Credo,** si dies ꝛ officium requirat. **Dominus vobiscū** non vertendo se ad populum, **Oremus** Offertorium, Prefationem, Sanctus ꝛc. **Oremus** p̄ceptis salutaribus moniti ꝛc. Pater nr. Agnus dei. ꝛ det osculum pacis, si alias officio illius diei quod legit conueniat: reuertatur cum libro ad cornu Epistolę, dicat cōionem in eōdē loco **Dñs vobiscum** non vertendo se ad populum, Post cōionez, ꝛ cōmemorationes, si prius fecit ibidē, **Dñs vobiscū,** vt prius: ꝛ **Ite Missa est,** vel **Bñdicamus,** prout conuenit, aut

Requie-

Requiescant in pace si legit pro defunctis: quo dicto ibidem se vertat ad populum, ⁊ illi more solito benedicat, si non legit pro defunctis: pro quibus si legit benedictionē hmōi pretermittat. Tum dicat Dñs vobiscum. ⁊ signans seipsum in fronte, oꝛe, ⁊ pectore, continuet, Initium sancti Euangelij ſm Joannem. In principio ⁊c. vt supra. Quo finito, vestes sacras, quas recepit, ibidem deponat. Omnia premissa in hmōi Missa dicuntur voce intelligibili: ita ꝙ ab oibus illis, qui intersunt, audiantur.

¶ De eadē missa coꝝ infirmo, vel alia psona celebrāda. L.48.

Et si aliqñ accidat, ꝙ quis infirmus, vel alius velit missam audire, vbi non est sacerdos ad missam celebrandam dispositus, quia ipse eadem die celebrauit, vel ex alia legitima causa, poterit sacerdos in ecclesia vel alio loco conuenienti, vt premittitur, missam hmōi siccam legere in oibus ⁊ per oia, prout superius de missa nauali dictū est: ⁊ non debet in ea sacrum ostendere: etiaꝫ si illud in Ecclesia ibidē in loco suo sacro habeat paratum propter periculū offensionis. Ad laudem saluatoris nostri.

¶ Tractatus de defectibus in missa occurrentibus. Cap.49.

Defectus misse sunt, qñ requisita ad misse celebrationem deficiunt. Isti aūt defectus contingunt aut ex parte sacri, aut ex parte ministri, aut ex parte ministerij: qꝛ in sacro requirit panis triticeus, vinum de vite, aqua naturalis, ⁊ sunt hec ex parte materie. Ex parte vero forme requiruntur verba cōsecrationis, ⁊ intentio consecrātis. In ministro aūt requiritur exterius debitum vestimentū, ⁊ in coꝝpore ieiunū, ⁊ dispositio mētis ⁊ aīe quo dqꝫ sit rite ordinatus. Et in ministerio requirit, ꝙ missa cōpleatur. s. ꝙ sacrificium sit cōpletum ⁊ perfectū: ⁊ ꝙ sacerdos sumat sacrificium cōicando. Unde de his dicendū est per ordinē.

¶ Primo de defectu panis. Cap.50.

Sciendū est igitur, ꝙ conficiens in pane fermentato, grauiter peccat: qꝛ facit cōtra statutū ⁊ cōsuetudinē Ecclesie. Si vero cōficiatur in pane, qui incipit coꝝrūpi, silr grauiter peccat. Etiā conficiendo in azymo coꝝrupto ⁊ infecto pp irreuerentiā sacri: tñ talis panis si cōficiatur sacrm est. Sed si panis sit adeo coꝝruptus, ita ꝙ in eo deficeret spēs panis, non pōt cōfici, hoc est per verba sacri non efficitur coꝝpus Xpi: ⁊ ꝙ spēs maneat, pōt cognosci ex hoc: ꝙ ꝙntitas nō est soluta, nec alia accidētia ablata.

ta. Hec S. Tho. ⁊ Albertus. ¶ Item si grana alterius generis fuerint admista tritico in tanta quantitate, ꝙ aliaꝫ spēz faciant, siue ꝙ medium ꝙstituant, nō pōt ex eo ꝙfici sacrm, tamē ex modica quantitate non impeditur. S. Tho. ⁊ Albertus, ⁊ Petrus. ¶ Si panis sit de aqua rosacea ꝙfectus dubitatur iter Doctores, ⁊ S. Tho. dicit esse probabilius, ꝙ non possit confici. ¶ Si sacerdos infra Missam ante ꝙsecrationē aduertit hostiam non esse triticeaꝫ, vel esse coꝝruptam: remota illa hostia, aliam ponat: ⁊ a canone reincipiat. Si vero post ꝙsecrationē hoc aduertit, idem faciat ponendo aliam hostiam: ⁊ eam sumendo: sed nihilominus postea illam primam sumat: aut alijs sumendaꝫ tradat, vel eam reuerenter ꝙseruet. Petrus. Quod autem dicit hic Petrus ꝙ reincipiat a canone, S. Th. tñ dicit in simili casu esse reincipiendum tñ a verbis consecrationis, vt habes infra. Si vero sacerdos aduertat dictum defectum hostię postquaꝫ sumpserit: licet in isto casu variēt Doct. tamē S. Tho. tenet in Tertia parte, ꝙ debet aliam ponere hostiam, ⁊ consecrare, ⁊ sumere: qꝛ preceptum de perfectione sacri maioris est ponderis quaꝫ preceptum, ꝙ a ieiunis sumatur. ¶ Per id autem quod dicit Petrus: Si sacerdos infra Missam aduertat hostiam non esse triticeam, vel esse coꝝruptam, patet quid agendū sit, si nulla hostia fuerit posita, vel si posita fuerit perdita. Et per id quod dicit S. Tho. si aduertat de defectu hostię post eius sumptionem potest hoc idem intelligi, si aduertat etiam post sumptionē sanguinis, rursus ꝙ ponat nouum panem ⁊ nouum vinum ⁊ consecret, atqꝫ prosequatur, ⁊ sumat, ne sacrm remaneat imperfectum: quod magis expresse apparebit infra, vbi statim dicetur de defectu vini, ⁊ ponent magis expressa verba ipsius S. Tho.

¶ Quale esse debeat vinum, qō in cōsecratione sacri Eucharistię ministratur: ⁊ de defectibus eius, qui occurrere pſit. Cap.51.

De vino primo sciendum est, ꝙ si vinum factum est omnino acetum, non potest de ipso confici sanguis Christi: quia vinum differt ⁊ acetum, sicut viuum ⁊ mortuuꝫ, ſm Philosophū. Sed si vinum sit in via quasi accescendi, tunc idem est iudicium, quod de pane, qui est in via ad coꝝruptionem, scilicet ꝙ potest confici: peccat tamen huiusmodi conficiens grauiter, propter irreuerentiam sacramenti. Sanctus Thomas, ⁊ Albertus.

Et

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et addit Albertus, q̄ si vinum putridum sit tātum, q̄ vini natu-
rā perdiderit: non pōt ꝓfici. Quod si non est corruptū, sed in via,
pōt ꝓfici: sed tñ ꝓficiens peccat, vt dictū est de vino, qō tendit in
acetū. Et idē intelligendū de vino multuz pontico, siue acri. De
agresti nō potest ꝓfici. S. Tho. ⁊ Albertus. De musto pōt ꝓfici:
non tñ faciendum est de multum recenti ꝓpter impuritatez. S.
Tho. ⁊ ℙetrus. Si vino apponatur tanta aqua, q̄ non conuer-
tatur in vinuz, non ꝓficitur. Et non debet apponi aqua rosacea,
vel alia artificialis. Si tamen apponeretur in tam modica quā-
titate, q̄ in vinum conuerteretur, conficeretur. Hęc S. Tho. ⁊
ℙetrus. ¶ Item si sacerdos post ꝓsecrationem corporis. s. an-
te consecrationem sanguinis percipiat aut vinum, aut aquam
non esse in calice, debet statim apponere ⁊ consecrare. Si vero
post oīa verba ꝓsecrationis percipiat, q̄ vinum non fuerit posi-
tum, sed aqua: siquidē hoc percipiat ante sumptionez corporis,
debet deposita aqua si ibi fuerit, ponere vinum cum aqua, ⁊ resu
mere a verbis cōsecrationis sanguinis. Si vero hoc percipit
post sumptionē corporis debet apponere aliā hostiā simul cum
sanguine iterū ꝓsecrandā, ⁊ in fine sumere hostiam iterum cōse-
cratā ⁊ sanguinem, non obstante ēt si prius sumpsit aquam, quę
erat in calice: qz pręceptū de perfectione sacrī maioris pōderis
est, q̄ pręceptum, q̄ hoc sacrm̄ a ieiuno sumatur. Hęc S. Tho.
¶ Ex prędictis nunc verbis demonstrātur illa duo, quę supra-
dicta sunt, cum de defectu panis dictum est. Dicit ēt S. Thom.
q̄ non sufficit sacerdoti solam hostiam sumere ne imperfectum
remaneat sacrm̄: sed si solum sanguinem aliquis consecraret: ⁊
sumeret: ita remaneret sacrm̄ imperfectum, sicut si solam ho-
stiam consecraret, ⁊ sumeret. Tunc aūt solum sanguinem con-
secrasset ⁊ sumpsisset, si post sumptionem sanguinis cognosce-
ret, q̄ hostia non fuisset triticea, vel q̄ fuisset corrupta. Et vt hic
dicit S. Tho. etiam si solutum sit ieiunium, repetendum est sa-
cramentum, vt sit integrum. Et cum ℳissę celebritas termine-
tur benedictione sacerdotis, vt dicetur infra: non ita iudican-
dum est de defectibus ℳissę reparandis ante benedictionez sa-
cerdotis, cum adhuc stet officium ℳissę: sicut post benedictio-
nem, quando iam est solutum officium ℳissę: quia post bene-dic-
tionem, quicquid fieret, magis videretur iteratio ℳissę, quam

reparatio

reparatio defectus. Item ex verbis sancti Tho. immediate su-
pradictis apparet, q̄ in reparatione sacramenti imperfecti suf-
ficiat resumere a verbis consecrationis: inde tamen omnia ordi
nate sunt repetenda, quia vt dicitur .7. q.1. perfecta non possunt
dici sacramenta, quę perfectum non habent ordinē. Et S. Th.
dicit: q̄ immane est sacrilegium: si non perficiatur hoc sacramē
tum. Unde concilium Toletanum tulit sentētiam excōmunica-
tionis in eos, qui cum possint, non perficiunt istud sacramen-
tum: vt patet supra in loco decreti immediate allegato.

¶ De defectu aquę. Cap. 52.

Sacerdos si percipiat aquam non fuisse appositam in vino an-
te consecrationem sanguinis, ponat eam: ⁊ dicat verba con-
secrationis. Si autē percipiat post consecrationem sanguinis,
nullo modo debet postea aquam apponere: quia non est de ne-
cessitate sacramenti: ⁊ sequeretur corruptio sacramēti in aliqua
parte. Siquis tamen ante consecrationem scienter diuitteret
appositionem aquę, grauiter peccaret: quia ageret contra con-
stitutionem Ecclesię, ⁊ quia Dominū apposuisse creditur. Non
autem sufficit q̄ aqua apponatur, quando vinum adhuc est in
dolio, quia hoc non significaret aliquid: sed oportet, vt immine-
te oblatione apponatur ad sacramentum. Hęc S. Tho.

¶ De defectu formę. Cap. 53.

Pro notitia formę, sciendum est, q̄ Ambrosius in libro de sa-
cramentis dicit, q̄ hoc sacramentum conficitur in verbis, ⁊
sermonibus Christi. Ex quo dicto concludit S. Tho. q̄ forma
consecrationis huius sacramēti sit: Hoc est enim corpus meū:
⁊ Hic est enim calix sanguinis mei, noui ⁊ ęterni testamēti, my-
sterium fidei, qui pro vobis, ⁊ pro multis effundetur in remissio-
nem peccatorum. Illa vero verba, Accipite ⁊ manducate, per-
tinent ad vsum materię consecratę. Similiter illa verba. Hęc
quotiescunque ⁊c. pertinent ad vsum huius sacramenti: quia
vsus non est de necessitate sacramenti: vt dicit idem S. Tho.
Item illa coniunctio, enim, non est de substantia formę: tamen
dici debet secundum vsum ecclesię, qui vsus a beato ℙetro in-
tium sumpsit. Etiā beatus Tho. dicit, q̄ si prędictę formę mutē-
tur, nihil efficitur, ēt si videātur verba idem significare: similiter
si aliquid de dictis formis diminuitur. Si vero aliqui adderetur,

quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod significationem non mutaret, nec errorem induceret, magnum peccatum esset: tamen cōficeretur fm Albertū. ¶ Dicit autem S. Th. q forma prędicta vtens pronomine demonstratiuo, ostendit q materia consecranda debet esse coram sacerdote. Unde sacerdos existens in domo sua non potest consecrare panem, qui est in arca, aut ēt in foro, vel vinum, quod est in cellario. Sed quantacunq; sit quantitas panis ꝛ vini, quę coram sacerdote ponitur, potest ab ipso consecrari. S. Th. ēt dicit, q si sacerdos non recordetur se dixisse ea, quę in cōsecratione communiter dīr, nō debet ex hoc turbari. Non enī qui multa dicit omnium recolit, quę dixit. Si tm sacerdoti probabiliter constet se aliqua omisisse: siquidem non sunt de necessitate sacramenti, non debet resumere immutando ordinez sacrificij: sed debet vlterius procedere. Si vero certificetur se omisisse aliquid eorum, quę sunt de necessitate sacramenti, scilicet formaz consecrationis: debet resumi ipsa forma, ꝛ cętera per ordinem recitari.

¶ De defectu intentionis ministri. Cap. 54.

NOn solum autem necessaria sunt ad conficiendum prędicta verba, sed etiam requiritur intentio: quia secundum Augustinum, in sacramentis sine intentione nihil agitur. Unde Sanctus Thomas dicit, quod ad perfectionem sacramenti requiritur intentio ministri, qui se subijciat principali agenti: scilicet vt intendat facere, quod Christus fecit ꝛ ecclesia: dicit, quod non est necessaria intentio actualis, sed sufficit habitualis: vt conficiatur. Puta, si sacerdos cum accedit ad altare ad celebrandum intendit facere quod fecit ecclesia, perficitur sacramentum. Sed si postea suspendatur eius intentio per aliam occurrentē cogitationē, nihilominus perficitur sacrm ex virtute intentionis propositę. Tm studiose curare debet minister sacri, vt ēt actualem adhibeat intentionem. Et dicit, q cum aliquis non intendit sacrm perficere, sed delusorie aliquid agere, talis peruersitas tollit virtutem consecrandi ꝛ virtutem sacri, prępue qm intentionem exterius manifestat. Si aūt intentio ministri peruertatur quantum ad id quod sequitur sacrm: puta, si sacerdos intenderet conficere corpus Christi, vt eo ad venefitia vteretur: quia prius non dependit a posteriori, talis intētionis peruersitas veritatem sacramenti nō tollit: sed minister ex tali

tali intentione grauiter peccat. Dicit enī Albertus, q si aliquę hostię ex oblitione remaneant in altari, aut aliqua pars vini, ꝛ sacerdos conficiat, illa non sunt ꝓsecrata: qz de eis nō intendit. ¶ Durandus aūt posuit casum. Si sacerdos habeat coram se vndecim hostias, ꝛ intendit consecrare decē, quęrit quot sint ꝓsecratę. Rndet distinguendo, q hoc potest primo duobus modis intelligi. Uno modo q numerus sit solum intentione, ꝛ non in opinione, intentio aūt sit quicquid sit corā se consecrare, verbi gza. Si aliquis habeat cōsecrare, ꝛ coram se habeat vndecim hostias, ꝛ opinatur esse decem, ipse vero intendit ꝓsecrare quicquid est, coram se, patet, q eius opinio fertur ad numerum, sed eius intentio nō fertur ad numerū: vnde quia effectus cōsecrationis sequitur intentionem, ꝛ non opinionem, omnes vndecim sunt consecratę. Alio modo potest intelligi prędictus casus, quando dicitur, habet coram se vndecim hostias, ꝛ intendit cōsecrare decem, vt non opinio, sed intentio feratur ad numeruz: ita scilicet, q non velit plus quam decem, sed tm decem consecrare, tunc in tali casu prędictus doctor facit secundam distinctionem, dicens, q hoc duobus modis contingere potest. Uno modo, q sciat veritatem numeri: alio modo q ignoret veritatē numeri. Et si sciat veritatē numeri. s. q hostię sint vndecim, ꝛ ipse decem tm consecrare intendit, aut decem distincte intendit consecrare, ꝛ patet, q illę decem tm sunt consecratę, de quibꝰ intendit: ꝛ vndecima, de qua non intendit, non est ꝓsecrata: Aut sacerdos scit esse hostias vndecim, ꝛ intendit cōsecrare decem, non distinguendo vel determinando, quas decem intendit, ꝛ ꝑ re, tunc nulla est ꝓsecrata, eo q intentio non fuit ad aliq̄ determinatā. Et cuz isto dicto satis cōcordat S. Thom. in 3. par. q. 63. vbi dicit, q minister sacrorum est sicut instrm principalis agentis. s. Christi vel ecclesię. Et cum tale instrumentum habeat cognitionem, requiritur, q per intentionez se determinet ad opꝰ: quod in virtute principalis agentis producere debet. Ideo sequitur q vbi non determinat se, nihil operat. Si vero sacerdos ignoret veritatē numeri hostiarum, ꝛ intendit decez hostias tm ꝓsecrare, dicit idem Durandus, q eodez modo distinguendus est, vtrum determinet quas decez intendit, vel non determinet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et rñdendum est sicut in casu immediate pcedenti. Sed dubitatur qñ, cum numeris ignoretur. Cui dubitationi rñdeatur: hoc posse contingere: q decem hostias videat extensas, t vna ibi lateat? Ipse autem intendit oēs, quas videt, t nullam aliam consecrare. Vel pōt esse, q decem ipse ibi posuerit, t vna erat ibi quā nescit: ipse vero intendit oēs illas quas posuit, cōsecrare. t redit hic casus in casum supra positum Alberti, quia tunc illa non est ꝓsecrata, quam nesciut ibi esse: t oēs alię consecrate. Si autem vnam plus ipse posuerit, quaz crediderit: vel alius vndecim posuerit: t ipse mandauit poni decem: t non intendit consecrare nisi decem tantum: tunc non est determinata eius intentio: t sicut supradictum est, nulla est consecrata.

¶ De defectu vestimentorum. Cap. 55.

Sciendum est, q ꝑm S. Tho. t Alber. t alios Theologos, si omittatur aliquid de his, quę ad ritū celebrationis pertinent, quilibet dimittens aliquid tale, puta, tꝑs debitum, altare tribus mappis coopertū, vestes, t hmōi, graviter peccat: nihilominus cōsecrat, si est ordinatus, t adsit eius intentio, t debita materia, t debita forma: sed grauissime peccat, si scienter hoc faciat. In his potes colligere quę sint illa, sine quibus nō cōficit. s. materia debita: t forma cū intētione: t ordo in conficiente. Quicquid horū quatuor deficiat, non ꝓficitur sacr̄m. Et istis quatuor existentibus, quibuscunqz alijs deficientibus, veritas adest sacri.

¶ Scōm Host. sufficit, q vnus sit pręsens in Missa, qui sacerdoti rñdeat: quamuis. de conse. dist. 1. dicatur q duo requiruntur. Mulier in Missa ministrare non potest. ¶ Etiam sine lumine nō debet aliquis celebrare. extra de celeb. Miss. c. ex parte.

¶ De defectibus dispositionis corporis. Cap. 56.

In conci. Toletano factuz fuit ꝑceptum sacerdotibus, q nullus sacerdos post potū cibūque, quantumcunque minimum sumptū, Missaz celebrare pręsumat. Et glo. ibidē dicit, q intelligitur de cibo, vel potu post mediaz noctē sumpto: qr in media nocte incipit dies ꝑm ecclesiā. Et nos videmus esse verū, quia tunc incipitur officiū diei. s. matutinū quasi pertinens ad mane illius diei velut initiū. Dicit ēt S. Th. q post sumptionem aquę vel alterius potus, aut cibi, aut ēt medicinę, in quātacunqz parua quantitate, non licet cōicare: nec refert vtrū nutriat, aut non, aut

aut per se, aut cū alijs: dūmodo sumatur per modum cibi, vel potus: reliquię tñ cibi remanentes in ore, etsi casualiter transglutiantur, non impediunt cōionez, qr non transglutiūtur per modū cibi, sed per modū saliuę, quę vitari nō pōt. Si aūt ante mediam noctem sit sumptus cibus vel potus, potest cōicare. Nec refert vtrum postea dormierit, vel vtrum cibus sit digestus, quantum ad rationem pręcepti: tamen posset impedire quantū ad turbationem mentis in hoc, quod tollitur deuotio.

¶ De immunditia corporali. Cap. 57.

De immunditia vero corporali dicit S. Th. q cum iste cibus non est corporis, sed mentis, ideo in eius sumptione magis est consideranda dispositio mentis, quam corporis. Et ideo dicit, q si immunditia corporalis sit perpetua, siue diuturna, non est abstinendum a communione: ne propter immunditiam corporis perdatur fructus mentis. Si autem immunditia sit temporalis, t potest purgari, non prohibetur, si est bene dispositus in mente. Tamen laudabile foret abstinere pro modico tempore. Si autem sacerdos infra Missam recordatur se non esse ieiunum quid faciendum sit, vide infra cap. 7. in fine.

¶ De defectibus dispositionis animę. Cap. 58.

Alter dictus, suspensus, t excōicatus etiam iniuste, cōicare nō debet: qr in talibus est defectus rei significatę. s. defectus vnitatis corporis mystici. Item quicunque cum conscientia peccati mortalis ad cōionem accedit, mortaliter peccat. Prime ad Cor. 9. Qui manducat t bibit indigne, iudicium sibi t c. Itē non sufficit ei qui communicare intendit, q sit solū contritus, immo si habeat copiam sacerdotis, qui cum possit absoluere, peccat sine confessione cōicando. Si vero non habet copiam, tunc si immineat necessitas cōicandi, vel celebrandi: puta, quia timetur scandalū populi: vel iā inceptum est mysterium sacri: vel aliquis infirmus loquelam amisit: t est in proposito confitendi: mutdo: si primo non possit confiteri. Hęc Pet. t Alber. t S. Thom. Sacerdos autem, qui cum conscientia peccati mortalis accedit ad altare, non solum peccat mortaliter propter cōionem, sed etiam quia exercet actus ordinis: vt ostēdunt S. Tho. t Alber. Verum pro sola executione actuz ordinis: sufficeret ei so-

Universidad de Deusto
Biblioteca

la contritio sine confessione, vt dictum est. In nullo autem casu potest aliquis celebrare, vel communionem recipere sine contritione: quia mortaliter peccat.

¶ De pollutione. Cap. 59.

POllutio in somnis impedit cōmunionem, quando causata est a cogitatione precedenti, que fuerit peccatum mortale, si cōsensus fuerit in tali cogitatione de actu, vel si consensit in delectatione cogitationis. Si dubium est, vtrum in precedenti cogitatione fuerit peccatum mortale, abstinendum est: nisi necessitas aliqua requirat, q celebret, siue cōicet. Si vero certum est q in precedenti cogitatione non fuerit peccatū mortale: vel si nulla cogitatio precesserit, que causa pollutionis fuerit: cōicari potest: nisi pollutio tm perturbauerit mentem ex cōmotione corporis, q deuotionem habere non possit: t cum fuerit abstinendum, tempus quo abstinendum est sunt. 24. horę. Hęc S. Tho.

¶ Si sacerdos post cōsecrationem inceptam recordetur se comedisse vel bibisse, nihilominus debet perficere sacrificium t sumere sacramentum. Et si recordetur se peccatum commisisse, debet pēnitere, t dolere cum proposito confitendi, t satisfaciendi: t sic non indigne, sed fructuose potest sumere sacramentum. Et eadem rō est, si meminerit se cuicunq excōicationi subiacere. Debet enim assumere propositum absolutionem petendi, t sic per inuisibilem pontificem Jesum Christum absolutionem consequitur quantum ad hūc actum, per quem agit diuina ministeria. Si vero ante consecrationem alicuius p̄dictorum memor sit, tutius reputarem, t maxime in casu excōicationis, suspēsionis, t interdicti, ac manducationis q Missam inceptam deserat: nisi timeretur graue scandalum. Hęc sanctus Thomas.

¶ De defectibus Missam celebranti interdum occurrentibus. Capitulum 60.

SAcerdos, qui celebrat Missaz, debet semper sumere sacramētum integrū: vt dicitur supra in rubrica de defectu panis, t vini. Quod debeat sumere, patet de consec. dist. 2. relatum. Toties autem sumat, quoties celebrat: quia ipsum sacramentuz in sumptione complementum suę significationis accipit. Et intelligēduz est, nisi per violentiā impediatur, vel per infirmitatē, vel per mortem, vel huiusmodi. Et si plures Missas aliquis celebrat in vna

vna die, solum in vltima percipiat perfusionez, t nō in precedēti: q tūc nō esset ieiunus, nec aliā Missaz celebrare posset: extra de celeb. Miss. ca. ex parte. Sed si sacerdos post consecrationez infirmetur, t non habeatur alia hostia, nihilominus debet alius sacerdos requiri, qui. s. Missaz prosequatur ab infirmo nō completam: t hostiaz debet diuidere, t vnā partē ipse sumere, t aliaz infirmo dare. Hęc S. Tho. ¶ Item si sacerdos morte, aut infirmitate graui occupetur ante consecrationem corporis, non oportet q per alium suppleatur: Si vero cōsecrato corpore ante consecrationem sanguinis, vel ēt consecrato vtroque, debet celebritas per alium expleri. vt 7. q. 1. c. nihil. S. Tho. Mūo autē Missa compleatur, ostendit prefatus canon supradicti concilij, dicens: Non enī aliud explementū initiatis mysterijs cōpetit, quam aut incipientis, aut subsequentis benedictione completa sint sacerdotis. Quantum autem ad hoc obligetur sacerdos, ostendit in ipso eodem c. inferius, vbi dī. Nullus absque patenti pręuentu molestię minister vel sacerdos cum ceperit, imperfecta officia presumat omnino relinquere. Siquis autem hoc temerarie presumpserit, excōicationis sententię subiacebit.

¶ De perturbationibus occurrentibus Missam celebrantibus. Cap. 61.

POst tractatū de defectibus Missę, dicēdum est de perturbationibus interdum occurrentibus his, qui Missaz celebrāt. Turbatur autem Missa, aut propter scandaluz sacramenti: aut propter scandalum sacerdotis. Scandaluz sacramenti est, si detur, aut si vomitu proijciatur. Scandaluz sacerdotis est, si sumere nequeat, aut propter commistionem alicuius rei abominabilis, vel periculi, aut propter apparitionem alicuius speciei, que non debet comedi, vel potari.

¶ Quando cadit corpus Christi. Cap. 62.

SI propter frigus, vel negligentiam, hostia dilabatur in calicem: propter hoc non est necesse aliquid reiterari: quia quod solum minima pars hostia mittatur in calicem hoc respicit corpus Christi mysticum: ideo prętermissio huius non facit imperfectionem sacramenti. S. Thom. ex concil. Aurelian. de cons. dist. 2. dicit: Qui bene non custodierit: aut qui sacrificium perdiderit in Ecclesia: aut cui pars eius ceciderit, t non inuenta

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuerit, 30. dies pniteat: de pnitentia vide in sequenti capitu.

¶ Quando cadit sanguis Christi. Cap. 63.

SI per negligentiam aliquid de sanguine Christi ceciderit, si quidez super tabulā, quę terrę adhereat, lingua lābatur, ⁊ tabula radatur. Sed si non fuerit tabula locus ipse radatur ⁊ comburatur: Cinis vero iuxta altare recondatur: ⁊ sacerdos. 40. diebus pniteat. Si vero super lapidē altaris ceciderit, sorbeat sacerdos stillā: ⁊ tribus diebus pniteat. Si super linteum altaris ⁊ ad aliud linteum peruenerit stilla, quatuor diebus pniteat sacerdos. Si vsq; ad tertiuz peruenerit, 9. diebus pniteat. Si vsque ad quartuz, 20. diebus pniteat. Prędictis aūt diebus debet sacerdos ieiunare, ⁊ a cōione cessare: pēsatis tñ ꝺditionibus negotij ⁊ psonę, pōt minui vel augeri ad pnām prędictaz. Hęc S. Th. Et idē intelligendum est in seq. cap. ⁊ abluantur tribus vicibus linteamina, quę stillam tetigerunt, calice suppposito: ⁊ aqua ablutionis iuxta altare ꝺdatur. de cōs. dis. 2. si per negligentiam. Pōt tñ sumi a sacerdote: nisi pp horrorem dimittatur: vt ponit S. Th. Et cautū est, vt pars illa lintei, siue pallę, post ablutionez ascindat ⁊ cōburatur: ⁊ cinis in altari condatur: Hęc S. Tho.

¶ De vomitu sacramenti. Cap. 64.

SIquis Eucharistiam euomuerit, si fit laicus, ⁊ per ebrietatem vel voracitatē euomuerit, 40. diebus pniteat. Clerici vero ⁊ monachi, presbyteri, diaconi ⁊ subdiaconi, 70. diebus pnitebāt. Episcopus autem 90. Si vero causa infirmitatis euomuerit, 7. diebus pniteat. de consec. dist. 2. cap. Siquis per ebrietatem. Et debet vomitus cremari, ⁊ cinis iuxta altare recondi: vt supra dictum est. Hoc tñ obseruandum, ꝙ vbicunqz species integrę inuentantur, sunt reuerenter conseruandę ⁊ sumendę: quia remanētibus speciebus, remanet ibi corpus Christi. Hęc S. Thom.

¶ De musca, vel aranea, vel veneno mistis cum sanguine Christi. Cap. 65.

SI musca vel aranea in calicem ceciderit, vel venenum mistum fuerit, si sacerdos ante consecrationem hoc deprehenderit, debet calix ablui, ⁊ aliud vinum consecrandum apponi. Si vero aliquod eorum post consecrationem euenerit, debet animal caute capi, ⁊ diligenter lauari ⁊ comburi, ⁊ ablutio simul cum cineribus in sacrarium mitti. Quod si venenum ibidem esse

se deprehenditur, nullo modo debet sumi, nec alteri dari: ne calix vitę vertatur in mortem: sed diligenter in vasculo seruari debet: ⁊ ne sacramētum remaneat imperfectum, debet aliud vinū apponi: ⁊ sacerdos debet resumere consecrationem sanguinis denuo, ⁊ sacrificium perficere. Hoc intelligę si corpus nō sumpserit, quia tūc aliter faciendū esset, sicut suprādictum est in rub. de defectu panis ⁊ vini. s. ꝙ nouum panem apponat. Regula est autem, ꝙ nihil abominabile sumi debet occasione huius sacramenti. arg. de conse. dist. 2. si per negligentiam. Hęc S. Thom.

¶ De noua specie apparente. Cap. 66.

QUādo corpus Christi apparet in alia specie, cum vsus huius sacramenti sit per manducationem, quādo scilicet apparet in specie pueri, vel carnis cruentatę, vel simili modo, nō habet rationē cibi: nec debet sumi ab eo cui sic apparet. Quod si omnibus appareat, debet cum reliquis poni. Hęc San. Thom.

¶ De horis canonicis a sacerdotibus dicendis, ex libro qui intitulatur Via salutis, edito a Fho Armando de Auzeria, Abbate S. Salnatoris de Lodona.

DIctum est supra de sacramēto Missę, ad quod prohibemur accedere nisi lotis manibus: idest sine laudibus Domini nostri Jesu Christi. Et ideo sancta mater Ecclesia septem laudes, idest horas canonicas instituit quolibet die Deo per clericos, ⁊ specialiter presbyteros offerendas. De quibus loquitur Psalm. 118. Septies in die laudem dixi tibi domine: ⁊ transumptiue, 91. dist. 4. c. Presbyter. De celeb. Miss. cap. 1. ⁊ ibi plene in gl. fi. Nam sicut cadimus septies in dies per peccatum, vt habetur Luc. 17. ⁊ de pen. distct. 3. c. septies. ita resurgamus per septem horas, idest laudes canonicas: ⁊ primo dicendum est de hora matutinali.

¶ De matutinis. Cap. 67.

SIcut, ꝙ matutinum officiuz propter carnis illecebras domādas psallendo ⁊ orando, fuit a sanctis patribus institutum.

¶ Probatur, Eccles. 31. Vigilia honestatis tabescet carnes.

¶ Et dicuntur matutinę cōmuniter in media nocte, vt ait propheta: Media nocte surgebā ad confitendum tibi. ps 118. Et habetur transumptiue. 91. dis. presbyter mane, ⁊ de celeb. Miss. c. 1. Ratio est, qz Christus in eadē hora natus fuit. ¶ Secūda ratio

est: quia in illa hora captus fuit tempore passionis, ⁊ illusus a iudeis. ¶ Tertia ratio est: quia illa hora vel quasi surrexit, ⁊ infernum spoliauit, ⁊ venturus est iudicare seculum per ignem: prout multi dicunt, ⁊ habetur Matthei 25.

¶ De Laudibus. Cap. 68.

Laudes vero dicimus ad tentationes diaboli repellēdas. vnde Isa. 26. Expergiscimini ⁊ laudate, qui habitatis in pulvere. s. carnis. ¶ Item dicuntur ad coronam glie obtinendam, iuxta illud qō dr in Invitatorio quadragesime. Mō sit vobis vanū mane surgere añ lucē: qr pmisit dns coronaz vigilātib⁹. Et dicimus hoc officiū in signū, q iudei valde mane añ ortū diei q̄uenerunt ⁊ se q̄gregauerūt vt iterficerēt Jesum. ¶ Scda rō, quare i hac hora laudes deo vero canimus, est vt ei de eius natiuitate ⁊ captione ⁊ nra liberatione gras agamus, ⁊ eius aduentū cum gaudio expectemus. ¶ Tertia rō est, quare laudes illa hora dicim⁹, qr deus mūdū in mane creauit, ⁊ Aegyptios i mare submersit, ⁊ a mortuis resurrexit. Et ideo q̄sonum est, vt illa hora deo laudes debitas referam⁹, ne i mare hui⁹ mūdi cū Aegyptijs demergamur, ⁊ vt p nra creatione, ⁊ ei⁹ resurrectiōe gras deo reddam⁹.

¶ De Prima. Cap. 69.

Primam dicimus in signum, q ista hora Chs ad templum q̄ueniebat, ⁊ ppls mane ad eū venire festinabat. Et ideo nos exemplo eius ad horam primā vadimus: ⁊ in ortu solis eū dicimus. ¶ Scda rō quare ista hora prima dr, pōt esse, qr tali hora Christus ligatus Pilato fuit iudici presētatus, vt hr Matth. 27. ¶ Tertia ratio est, quia ista hora mulieribus apparuit, vt habetur Jo. 20. Et ideo in hac hora prima diei laudes deo exolvimus, vt ipsum imitemur, ⁊ sibi resurgenti ⁊ apparenti gras agamus, ⁊ vt tanquam olim principio ipsius diei primitias exoluamus.

¶ De Tertia. Cap. 70.

Tertiam dicimus in signū, q illa hora Chs linguis iudeorū morti fuit adiudicatus, vt hr de pe. dist. 1. periculose. ¶ Secunda ratio est, qr in hora tertia Spūs scūs super discipulos descendit. Unde cantat scā mr Ecclesia. Dum hora cunctis tertia, ⁊ Act. 2. cum fit hora diei tertia. ¶ Tertia rō est, quia tali hora Chs ad columnam fuit ligatus, ⁊ ibidem atrociter verberatus: deinde fuit in cruce positus, vt clare hūr ista omnia de Christi passione

passione in sacris Euangelijs. ⁊ de cons. dist. 1. nocte sancta.

¶ De Sexta. Cap. 71.

Sextā dicimus in signū, q in illa hora fuit Chs crucifixus manibus militum, vt hr Jo. 19. ⁊ de pe. dist. 1. periculose. ¶ Secūda ratio est quare in hora sexta oramus, quia ista hora Chs clauis q̄fixus est, ⁊ tunc tenebre per vniuersum mundū facte sunt. Mā sol, quasi lugens vestibus nigris se induit, vt crucifigentibus, deū lumē nō pberet, immo phiberet in quantū posset, prout legitur Lu. 23. ¶ Tertia ratio est, quare i hora sexta deū laudam⁹, qr tali hora Christus discipulis suis recumbentibus apparuit, ⁊ ipsis cernentibus est eleuatus in celum, Lu. 24. Mar. 16. Act. 1.

¶ De Nona. Cap. 72.

Nonam dicimus in signū, q Christus dei filius passus illa hora reddidit Deo patri spīm, dicens. In manus tuas ⁊c. vt habetur Lu. 23. ⁊ de celeb. miss. cap. In quadā. §. non ad esse homines. ¶ Secunda ratio est, quare hora nona deum laudamus, quia illa hora, vt legimus, miles cum lancea latus aperuit, vnde exiuit sanguis ⁊ aqua, vt hr Jo. 19. ⁊ de cons. dist. 2. c. 1. de summa trin. c. 1. in clc. ¶ Tertia ratio est, quia in hora nona cetus apostolorum ad orandū conuenire consueuerat. Act. 3. Et ideo nos exemplo ipsorum idē facere debemus, iuxta illud quod habetur de elec. c. significasti. 2. q. 1. c. Deus omnipotens.

¶ De Vesperis. Cap. 73.

Vesperas dicimus in signum, q Chs illa hora, cū sero factū esset, in cena sacrū corporis ⁊ sanguinis sui instituit, ⁊ pedes Discipulorum lauit, vt hr Jo. 12. ¶ Scda ratio est, quare in hora vespertina deū laudamus: qr ista hora Chs fuit depositus: prout hr Matth. 27. ¶ Tertia ratio est, quia in hora vespertina discipulis euntibus in castellum Emaus Christus in habitu peregrini apparuit, vt habet Luc. vlti. ⁊ 1. q. 1. Dominus in prima.

¶ De Completorio. Cap. 74.

Completoriū dicimus in signū q illa hora corpus Chi positū fuit in sepulcro, vt hr Lu. 23. ⁊ de q̄s. di. 1. cōsulto. ¶ Secunda rō est, quia in hac hora Christus sudauit guttas sanguinis seu sanguineas, vt habetur Lu. 22. de cele. miss. c. In quadam. §. pe. in fi. ¶ Tertia rō est, quia in hac hora deputata fuit custodia monumenti sui sacratissimi corporis, vt habet Matth. vlt.

¶ Quare

¶ Quare diuersimode horę incipiunt. Cap.75.

ET est notandum, quia contingit peccare tripliciter, scilicet corde, ore, ⁊ opere. Ideo tribus modis diuersis incipiũtur horę. Et matutinę quidem per Domine labia mea aperies. Cõpletorium per Conuerte nos Deus salutaris noster. Alię horę per medium, scilicet Deus in adiutorium meum intende. ¶ Domine labia, dicimus contra peccata oris. Deus adiutorium, contra peccata operis. Conuerte nos Deus, contra peccata cordis. ¶ Sed quia in peccato cordis ⁊ oris est aliquid operis, ideo per omnes horas dici dicimus, Deus in adiuto. Monachi autem in matutinis dicunt prius, Deus in adiutorium, ⁊ postea, Domine labia mea aperies. Et ratio est: quia sine auxilio Dei, nec corpus, nec labia ad eius laudem operari, vel aperiri possunt. Et ideo dicitur Joan.15. Sine me nihil potestis facere: ⁊ habetur transumptiue. 26.q.4.c. Episcopi eorum.

¶ Hymni, qui dicuntur ad horas dici, significant laudem.

¶ Psalmi, qui similiter dicuntur ad horas, significant bonam ⁊ diuinam operationem. ¶ Antiphonę significant charitatis copulam. ¶ Capitula, exhortationem boni operis, seu diuini. ¶ Responsoria significant bona opera. ¶ Versiculi significant fructus. ¶ Oratio, significat misericordiam Dei, quę precedit, ⁊ subsequitur hominem in bonis operibus.

¶ De his qui tenentur dicere horas canonicas. Cap.76.

ET nota q̃ sacerdos promotus ad sacros ordines: vel habens beneficium ecclesiasticum, tenetur ad istas septem horas dicendas, vt probatur, 91.dist.c. presbiter. ⁊ de cele. Missa. c. presbyter. ⁊ ar. de apostatis. ca.1. Et hoc verum est, nisi sint infirmi. nam tunc excusant. ar. 91.dist.ca. clericus victum. Et ex hoc patet q̃ nõ debẽt immiscere horas sub vna oratione, sicut aliqui faciũt male: sed singulas dicãt distincte. Debet autem clericus horas reddere in ecclesia, si põt, iuxta dictũ Psalmiste. In ecclesijs bñdicite dñm: Alias reddat vbi honeste ⁊ cõmode poterit. Debẽt ẽt se cõformare clerici iuxta modum ⁊ ordinem officiãdi suę ecclesię cathedralis. De cõse.dist.2. Institutio.12.dist. de his.

¶ Officium vero mortuorum prętermitti non debet: nisi dies solennis impediret: vt extra de celeb. Missa. ca. quidam enim. Et est ratio, quia quicquid possidemus, ex mortuis habuimus.

Quibus

¶ Quibus Eucharistię Sacramentum dispensandum sit, ⁊ quibus non. Cap.77.

DIcto superius qualiter sacratissimo corpus Domini nostri Jesu Christi sit rite consecrandum: restat nũc dicendũ quibus, ⁊ qualiter sit dispẽsandum. Vbi primum notandũ, q̃ sacerdos ex debito officij sui debet suos parochianos ⁊ subditos diligentius verbo ⁊ exẽplo informare, ⁊ inducere ad deuotionem tanti, tamque salutiferi sacramenti. De cele. Missa. ca. Sane. Nã in immensitate tanti sacramenti oculus caligat rationis: Credere enim iubemur, discutere prohibetur: sed ꝑ hm q̃ S. Ro. Ecclesia credit, eos ad credendum inducat: ⁊ q̃ ab ea deuiare nec in vita nec in morte intendant, vt accedat quod legitur. 24.q.4. Duo ista. De here. c. Ad abolendam. ⁊ eo. tit. ca. super eo. lib.6. Aduertendum est autem, q̃ sacerdos propter periculum effusionis sanguinis Christi, nõ communicat populum de sanguine ex calice, Sed hoc nihil refert, quia in hostia consecrata est totum corpus, ⁊ totus sanguis, anima ⁊ diuinitas Christi: ⁊ similiter in calice, consecrato sanguine, est totus Christus, sicut in hostia, vt prędictum est. Sacerdos autem rationabiliter suscipit vtrũq; in Missa: quia hoc facit in memoriaz passionis Domini nostri Jesu Christi: in qua totus sanguis Christi fuit a corpore separatus, ⁊ in terra sparsus.

¶ Quę sint quę impediant communicandum. Cap.78.

SAcerdos igitur sacramentuz Dñici corporis dispensaturus, debet illud dare oibus Chr̃i fidelibus, saltẽ semel in anno, postquam ad annos discretionis peruenerint, tam masculis, ꝙ fęminis. De pęn. ⁊ re. c. oĩs vtriusq; : nisi aliqõ impedimentũ occurrat. ¶ Impedimenta autem sunt ista. ¶ Primo, oĩs hęreticus, schismaticus, excõicatus. 1.q.1.c. Reperiũtur. Simoniacus, publicus ꝯcubinarius, ⁊ notorius peccator, vel ꝙfessus, vel conuictus, vel dãnatus de crĩe, ita q̃ nulla possit tergiuersatione celari, non est cõicandus, si in talibus perseueret: q̃ hoc sacrm dandũ est pęnitentibus, ⁊ non perseuerantibus in pctõ. Nã ex institutione ecclesię nullus debet cõicari, nisi prius ꝙfiteatur. c. oĩs. de pęni. ⁊ re. supra alleg. Eli, q̃n sacerdos scit aliquem publicum pctõrem, non debet eũ cõicare, nisi ꝙstet de emendationis ꝓposito. Si aũt seuerit pctũ subditi secretum, ⁊ ille in Pascha petit

communionem

Universidad de Deusto
Biblioteca

cõionem in publico, ex officio tenetur ipsum cõicare. ext. de of. ord. c. si sacerdos, exemplo Chri, qui Judam cõicauit: quez sciebat esse traditorẽ. ¶ Scõo, non est cõicandus hystrio, magus, scenicus, leno, ꝛ alijs publicis ꝛ iniustis actibus deseruientes. De cons. di. 2. pro dilectione. ¶ Tertio, pueris ante annum discretionis, ꝛ amentibus ꝛ furiosis non est dandum hoc sacrm. Si tñ furiosus habet lucida intervalla, ꝛ deuote petit sacrm superueniente furia põt cõicari: nisi timeatur de vomitu, vel sputo, vel alia irreuerentia sacri. 26. q. 6. cap. is qui. Idem dicendum de phreneticis. ¶ Quarto, infirmati ꝛ petenti sacrm, si timetur de vomitu, non debet dari. prędicto. c. Is qui. ¶ Quinto polluto pollutione nocturna, quę ꝓuenit in causa pcti mortalis, puta, quia ꝓsensit in cogitationẽ turpem carnalem, vel quia studiose inebriatus est, vel crapulatus: si ex aliqua istarũ causaruz sequit pollutio: prohibendus est a cõione. Si vero ex dęmone, vel infirmitate, vel purgatione naturę hoc euenit: non est ei deneganda cõio. ¶ Sexto ꝓiugati debent per triduũ ante sacri cõionez abstinere ab actu carnali. De cons. di. 2. c. ois homo. Qui si voluptate ducti inuicem misceantur, prohibendi sunt a cõione. 33. q. 4. c. vir cũ propheta. Similiter si i delectatione, ebrietate, vel crapula non fuit deliberatio: q̃uis fuerit pctm̃ veniale non debet ei denegari sacrm. Melius tamẽ esset pro tali die abstinere a cõione. ¶ Septimo, prohibent a cõione pugnantes in duello. 2. q. 5. ca. monomachiã. ꝛ non debet ei dari cõio. ¶ Octauo, nõ ieiunis: nisi in necessitate. De cõs. dist. 2. c. liquido. 7. q. 1. ca. nihil. Non impedit cõionez, siquis lauando os, aliquid cibi, qõ inter dentes remãserat, vel modicũ aquę deglutiret, qz per modũ saliuę illud accepit: ꝛ ꝓtra voluntatẽ deglutiuit. Siquis ante mediã noctẽ cibuz sumpserit, siue dormierit, siue non, põt cõicare. Si vero post mediã noctẽ, nõ põt: nisi in mortis periculo ꝓstitutus. Hęc S. Tho. in 3. par. q. 30. ¶ Dandum est aũt hoc sacrm personis fidelibus, puris, ꝛ sine pctõ mortali existentibus: quia sacrm purũ est: ideo pure a puris sumendũ est: qz q aliter sumit, indigne sumit: ꝛ q mãducat ꝛ bibit indigne hoc sacrm, iudiciũ sibi manducat ꝛ bibit. 1. Cor. 11. Dęmoniacis si illud deuote petãt dari dz: quia posset esse causa suę liberationis. Mulieri puerperę, vel menstruũ patiẽti dari debet: sed melius est supersedere

re

re vsqz ad purificationẽ, pp reuerentiã sacri. Leprosis ẽt ꝛ morbo Gallico laborantibus, corrosis ꝛ consumptis labijs ꝛ dentibus, si timetur de periculo ciẽctionis, dari non debet, alias cõmunicandi sunt. Cõicandi sunt ẽt condemnati ad mortem, ẽt hęretici, si illud deuote petunt. 33. q. vlt. c. si. de pęn. ꝛ remiss. c. 1. in clem. Si aũt hẽ non poterunt, credant in Chm̃: quia hoc est spũaliter manducare. De consec. dis. 2. cap. vt quid paras. Excõicatorum nq̃ dari debet corpus Christi: nisi in articulo mortis, ꝛ illud deuote petenti: absoluto eo prius ab excõicatione: ꝛ prędicta cautione satisfactionis, sicut tenetur: ꝛ prędicto iuramẽto sacerdoti: ꝙ si sanabitur, pñtabit se illi, qui eum põt absoluere. Quod si nõ fecerit: reincidit in eandem sniam excõicationis. Siquis excõicatus, vel notorius peccator mittit pro confessore vt cõfiteatur, ꝛ interim amittit loquelam, si ostendit signa contritionis facta fideiũssione a parentibus vel amicis, absoluetur ꝛ communicabitur. Idem fiat si sensum perdiderit, ꝛ probari possunt signa contritionis. Hęc ex sacris Theologis in 4. sent. excerpta sunt.

¶ De triplici Eucharistię sacramẽti sumptione. Cap. 79.

TRes esse huius sacramenti sumendi rationes ex patruz traditione docuit sacra Tridentina Synodus. Sess. 3. cap. 8. Primo, sacramentaliter tñ, quo modo peccatores sumunt, qui sine debita aię, corporisqz ꝑparatione sumere audẽt, atqz hi nullos ex sacramento fructus percipiunt, imo damnationẽ. Secundo, spũaliter tñ, atqz ita sumunt illi, qui desiderio ac voto propositum illum cęlestem panẽ edunt, qui tametsi nõ oẽs, maximos quidẽ vtilitatis fructus fide viua, quę per dilectionẽ operatur, inde percipiunt. Tertio, sacramentaliter ꝛ spũaliter: hoc modo sumunt, qui adhibita debita pręparatione ad hoc sacramentum sumendum accedunt, bique amplissimos atque vberrimos ex ipso fructus consequuntur.

¶ Modo communicandi populum in Ecclesia, tam in Pascha, quam in alijs diebus. Cap. 80.

CIrca formam cõicandi populuz in ecclesia, hic ritus seruandus est. Sacerdos reconciliatis pęnitentibus, se debet ad Missam prępparare, ꝛ tot particulas consecrare, quot populo suo sufficere credit. Finita Missa, retentis paramentis, vel si non celebrauit, pro tunc indutus superpelliceo cum stola, ce-

reis

rcis accensis, conuersus ad cõicandos genuflexos coram altari, facto primum signo crucis super se, ⁊ admonitis oibus, q̃ se signent faciat eos dicere **Confiteor**, sicut in Missa dr. Vel si magis expediens iudicauerit faciat eis confessionem, sicut hr supra in cap. de ritu celebrãdi Missam, post offertoriũ. Lap. 22. fol. 80. Finito **Confiteor**, vel prędicta cõfessione, sacerdos dicat. **M**isereatur vestri omnipotens deus: ⁊ dimissis oibus peccatis vestris, perducat vos cum oibus suis sanctis in vitã ęternã. Amẽ. ℣. Dñe exau. ℟. Et cla. ℣. Dñs vo. ℟. Et cum. Oremus. Oro.

DEus, cuius indulgentiam omnes rogamus, memento famulorum famularumq; tuarum, qui lubrice terreni corporis fragilitate nudati sunt: da quęsumus, vẽniam confitentibus parce supplicibus: vt qui suis meritis accusantur, tua miseratione saluentur. Per Christum. Oremus. Oratio.

DEus misericordię, Deus pietatis, Deus indulgentię, indulge, quęso, ⁊ miserere his famulis ⁊ famulabus tuis: vt delictorum, quę nobis coram te suo ore confessi aperuerunt, nulla in eis macula reseruetur in terris: ⁊ per pęnitẽtię luctum ad tua mereantur venire promissa, per Christum. Oratio.

DEus noster Jesus Christus, qui dixit discipulis suis, quęcũq; ligaueritis super terrã, erũt ligata ⁊ in ęlis, ⁊ quęcũque solueritis super terram, erunt soluta ⁊ in ęlis: de quorum numero, quamuis indignos, nos esse voluit: ipse vos absoluat per ministeriũ nr̃m ab oibus pctis vestris: q̃cunq; cogitatione, vel locutione, aut operatione negligenter egistis: atq; a nexibus pctorũq; vestrorũ absolutos perducere dignetur ad regna ęlorum. Qui viuit ⁊ reg. Tunc sacerdos conuersus ad altare, inclinans se profunde coram sacramẽto accipiat particulas super patenam: ⁊ vnam in manibus accipiens ostendat oibus, dicens. Dicatis omnes, sicut ego dico. Dñe non sum dignus, vt intres sub tectum meum, sed tãtum dic verbo ⁊ sanabitur anima mea. Et repetat scõo ⁊ tertio eadẽ verba in vulgari. Quo tertio repetito, dat corpus Dñi oib⁹ successiue dicẽdo. Corpus dñi nr̃i Jesu Christi custodiat, ⁊ perducat te in vitam ęternam. Faciẽdo signũ Crucis cũ hostia super singulos. Et sic cõicet oẽs, qui sunt in primo ordine. Qui posteaq̃ sacr̃m sumpserint, surgant, ⁊ alii veniant: ⁊ siñ cõicent. Et postq̃ cõicauerint, accipiãt ablutionẽ

ex

ex calice, quem aliquis minister tenebit a dextris altaris pãno inuoluto pede calicis, ad quẽ oẽs tergunt os suum. Et sic purificati genuflectant coram altari donec oẽs fuerint cõicati. Quo facto sacerdos super eos dicat. ℣. Ostende nobis dñe misericor. ℟. Et salutare tuũ da. no. ℣. Dñs vo. ℟. Et cũ. Oremus. Oro.

DEus, qui nobis sub sacro mirabili passionis tuę memoriam reliquisti, tribue, quęsumus, ita nos corporis ⁊ sanguinis tui sacra mysteria venerari: vt redemptionis tuę fructũ in nobis iugiter sentiamus, Qui viuis ⁊ reg. Oremus. Oratio.

SPiritum nobis domine tuę charitatis infunde, vt quos sacramentis paschalibus satiasti, tua facias pietate concordes. Per dñm nostrum Jesum Christum filium tuum. Qui tecum viuit ⁊ regnat in vnitate eiusdem ⁊c. ℟. Amen. Postea benedicat eis dicens. Et benedictio Dei omnipotentis, pa ✠ tris ⁊ Fi ✠ lij, ⁊ Spiritꝰ ✠ sancti, descẽdat super vos, ⁊ maneat semper. Amen. Quo dicto si tunc celebrauit dicat euangelium, In principio. Et eo dicto, omnes recedunt.

¶ Ordo ad communicandum infirmum. Lap. 81.

CUm aliquis infirmus fuerit communicandus, sacerdos pulsare faciat cãpanã, aliquot ictus dando ex vna sola parte cãpanę ad conuocandos conuicinos, qui volunt sociare corpus Chri. Quibus congregatis ⁊ intortitij accensis sacerdos cum superpelliceo, stola, ⁊ pluuiali paratur, ⁊ duo clerici: quorum vnꝰ portet lanternam cum lumine, ⁊ alter aquam benedictã, ⁊ cãpanulam, ⁊ libellum processionalẽ: qui habeant superpellicea. Et accipit sacerdos corpus Domini reuerẽter, ⁊ ponat duas particulas ad iñimum in tabernaculo, quod pãniculo serico cooperiat: hñs pannũ sericũ longũ super scapulas suas: ⁊ portans corpus Dñi añ faciẽ sũã eleuatũ, vadit ad domũ infirmi: ⁊ póst eum alter clericꝰ q̃ portat lãternã, sequat: ⁊ si fieri põt, put Rome fit quasdã ymo pśone deferãt baldachinũ sup corpus Dñi ⁊ sacerdotẽ. Póstea sacerdos, ⁊ illi q̃ portãt intortitios, debĩc alij mares, ⁊ fęminę sequant. Intrãdo i camera infirmi parẽt locus aliqs. q̃ sit coopertus mappa albissima: sup quo sacerdos possit reclinare tabernaculũ corporis Chri. Ibi ẽt parent cyathi cũ vino ⁊ aqua. Ingressus sacerdos cũ corpore Chri camerã dicat. **Pax huic domui.** ℟. **Et oibus habitãtibus in ea.** Deinde depósito tabernaculo

Universidad de Deusto
Biblioteca

naculo super locum paratum, accedens ad infirmum aspergat eum aqua benedicta, dicens Aſiam. Asperges me. ℣. Miserere mei Deus. Gloria. ℟ repetitur Aſia Asperges me. Qua repetita dicat sacerdos. ℣. Saluum fac seruum tuum. ℟. Deus sperantem in te. ℣. Mitte ei dñe auxilium de sancto. ℟. Et de Sion tuere eum. ℣. Nihil proficiat inimicus in eo. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. ℣. Esto ei dñe turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Dñe exaud. ℟. Et cla. ℣. Dñs vobiscum. ℟ Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

DEus, infirmitatis humane singulare prȩsidium, auxilij tui super infirmū famulum tuum oñde virtutem: vt ope misericordię tuę adiutus, ecclesię tuę sanctę incolumis repñtari mereatur. Per Chm. Deinde infirmus dicat. Cõfiteor, si scit: vel sacerdos faciat ei confessionem sicut superius in ordine celebrandi Missaȝ. fol. 80. Postea dicat Misereatur ℟ Indulgẽtiam. Postea absolutionem, Dñs Jesus Christus vt supra in generali cõione. ca. immediate prȩcedenti. Postea sacerdos elȩuet corpus Dñi de pyride vel calice, ℟ ostẽdat infirmo, dicens. Credis q̄ hic sit Christus saluator mundi? Quo dicente, Credo, Dicat sacerdos Dic sicut ego dico: Dñe non sum dignus vt intres sub tectum meum: sed tm̄ dic verbo ℟ sanabitur anima mea. Quo dicto ter, sacerdos dans infirmo Eucharistiã dicat Accipe frater vel soror viaticuȝ corporis domini nr̄i Jesu Chr̄i: qui te custodiat ab hoste maligno, ℟ perducat in vitam ȩternam. Amen. Postea sacerdos lauet digitos suos cum vino puro ℟ aqua, ℟ tradat infirmo lotionem nihil dicens. Peracta cõione sacerdos dicat. ℣. Domine exau. ℟. Et clamor. ℣. Dominus vobiscum. ℟ Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

DOmine sancte pater ops, ȩterne Deus: te fideliter deprecamur: vt accipienti fratri nostro vel sorori nostrę sacrosanctū corpus dñi nr̄i Jesu Chr̄i filij tui taȝ corpori, q̄ aīę prosit ad remediū sempiternuȝ. ℟. Amen. Et hoc dicto, iterum aspergat aquam benedictam, ℟ dicat Dñs vobiscum. Oremus. Oratio.

EAudi nos dñe sancte pr̄ ops, ȩterne deus: ℟ mittere digneris sanctum Angelū tuuȝ de cȩlis: qui custodiat, foueat, protegat, visitet, atque defendat oēs habitantes in hoc habitaculo. Per Christum. ℟. Amen. Quo dicto reuertatur ad ecclesiam,

ciam dicendo p̄s Miserere mei Deus. Reuersus igitur ad Ecclesiam sacerdos cuȝ corpore Dñi, dum fuerit ante chorum, vel ante altare sacramenti, vertat se ad eos, qui sacrm associauerūt genuflexos, vel faciat eis breuem confessionem ℟ absolutionē, ℟ annunciet indulgentiam dierum ducentorum illis, qui sacrm cū lumine sunt prosecuti: qui vero sine lumine centuȝ dies p quolibet. Postea dicat super eos oronē. Dñs vo. Oremus. Oratio.

DEus, qui nobis sub sacramēto mirabili passionis tuę memoriam reliquisti, tribue, quȩsumus, ita nos corporis ℟ sanguinis tui sacra mysteria venerari: vt redemptionis tuę fructum in nobis iugiter sentiamus. Qui viuis ℟ regnas per omnia secula seculorum. Amen.

Postea eleuato tabernaculo cū corpore Domini, faciat signuȝ crucis super eos omnes, ℟ reponat sacramentum in loco suo.

¶ Caueat sacerdos, q̄ non det corpus Christi alicui infirmo, nisi fuerit in bono sensu, ita q̄ cognoscat illud bene ℟ aperte, quod quantumcunque infirmus confessus fuerit peccata sua. Sacerdos communicato infirmo, debet eis bonis verbis persuadere, q̄ si necesse fuerit, detur sibi sacramentum extreme vnctionis.

¶ Si ep̄s infirmatur, ℟ vult corpus Dñi post confessionē sumere sacerdos celebrãs Missam pro eo in camera, faciat oēs ceremonias prȩfatas, excepto q̄ reseruet particulam pro episcopo, ℟ non totum sanguinem sumit, sed partem eius reseruat pro episcopo, quã post corpus Dñi ei dat. Sacerdotes aũt infirmi, quãdo se cõicãt, debent habere stolam a collo pẽdentem, ℟ sic cõicare se debẽt. 23. dist. c. ecclesiastica. Alia omnia, vt supra seruantur. Sacerdos parochialis debet visitare infirmos sȩpe. De celebr. c. 1. ℟ stare ieiunus vsque ad horam congruam celebrandi: ℟ si celebrat, non debet sumere purificationem propter necessitatem, scilicet possibiliter occurraȝ, nisi alū habeat: per quez possit supplere: vt no. Panor. in d. ca. ¶ Item sacerdos parochialis pōt sacra conferre peregrinis ℟ hospitibus confluentibus ad ecclesiam suam: Fm Panor. in d. ca. ℟ mortuos ibidez sepelire: nisi alibi elegerint sepulturam: ℟ eo casu debet habere quartam.

¶ De custodia sacramenti Eucharistię. Cap. 82.

VLtimo dicendum est de custodia sacramenti Eucharistię, quę maxima cum reuerentia ℟ custodia sub clauibus firmis-

Universidad de Deusto
Biblioteca

simis debet conseruari, ne ad manus maleficorum deueniat: ne, quod ecclesię, ꝛ christiano populo datum est ad salutem, diabolo operante ad perniciem conuertatur. de celebr. Miss. ca. Sane. De custo. Euch. ca. Statuimus. ¶ Sacerdos autem in hoc negligens, si per eius incuriam ꝛ malam custodiaꝫ corpus Domini fuerit male expositum, debet tribus mensibus ab officio suspendi: ꝛ si quid nefarium inde factum fuerit, maiori pęna est puniendus. Aduertat etiam sacerdos, ne hostię consecratę in magno numero ꝓ conseruatione consecrentur, ne corrũpantur a vermibus: ꝛ adeo firmo vase includi debet, ne a muribus corrodantur: ꝛ in ipso vase lineus panniculus, qui purificatorium dicitur, ponatur: in quo hostię reponantur, vt melius cõseruẽtur. Sępius autem mutandę sunt hostię: antiquę sumẽdę sunt, ꝛ recentes consecrandę. Quod si aliquando a vermibus corrodantur, si species integrę remanent: quia ibi est corpus Christi, reuerenter ꝛ diligenter a vermibus sunt purgandę, ꝛ sumendę: vermes vero cõburendi sunt super patenã: ꝛ cineris in sacrario reponi debent. Debet etiam sacerdos ante corpus Christi tenere lampadem accensam, quia ibidem est corpus domini nostri Jesu Christi. Qui est vera lux, quę illuminat omnem hominẽ venientẽ in hunc mundum. Jo. 1. c. Et debet sacerdos non solũ cõseruare diligenter sacrm Eucharistię: verum ẽt oĩa ad illud ordinata debet tenere munda ꝛ nitida: sicut paramenta, calices, corporalia, altaria, ꝛ ecclesiam: alias peccat mortaliter: quia hoc ei in iure ꝓcipitur. De custo. Euch. ca. reliqui. Nec debet permittere in ecclesijs poni supellectilia, vasa ꝛ alia ad laicos pertinentia, nisi in casu bellorum, aut incendiorum repentinorum, aut propter alias necessitates vrgẽtes: ꝛ eo casu cessante necessitate ad loca pristina reportentur. ¶ Ex concil. Turon. Cap. 4. Omnis presbyter habeat pyxidem, aut vas tanto sacro dignũ: vbi corpus Dñicum diligenter recondatur, ad viaticum dandũ recedẽtibus a seculo. Semperqꝫ super altare habeatur Eucharistia obserata propter mures ꝛ nefarios hoĩes: ꝛ de septimo in septimum diem semper mutetur. i. a presbytero illa sumatur: ꝛ alia, quę eodem die consecrata est, in locum eius subrogetur: ne forte diutius obseruata, mucida, (quod absit) fiat. ¶ Ex Epistola Clementis Papę. Capit. 28. Presbyter semper Eucharistiam

stiam habeat paratam: vt quando quis infirmatus fuerit, statim eum communicet: ne sine communione moriatur.

¶ De pęnitentia male seruantis sacramentum Cap. 83.

EX concil. Aurelian. ca. 6. Qui negligentiam erga sacrificium fecerit, vt a vermibus consumptum ad nihilum deuenerit, tres quadragesimas in pane ꝛ aqua pęniteat. Si integer inuentus fuerit in eo vermis, comburatur: ꝛ cinis sub altari cõdatur: ꝛ qui neglexerint, quaternis diebus suam negligentiam soluãt. Si cum amissione saporis decoloratur sacrificium. 20. dies expleantur ieiunio. Conglutinatum vero, septem dies qui in causa sit pęniteat. ¶ Ex concil. Remen. c. 3. Corporale, super quod sacra oblatio immolatur, ex mundissimo ꝛ purissimo linteo sit: ꝛ nec in eo alterius generis materia preciosior aut vilior miscetur, ꝛ nunquam super altare remaneat, nisi in tempore Missę: sed aut in sacramentorum libro ponatur, aut cum calice ꝛ patena in mundissimo loco recondatur. Et quando abluitur a sacerdote, diacono: vel subdiacono: primo in ecclesia, in loco ꝛ vase ad hoc ꝓparato abluatur: eo ꝙ ex dominico corpore ꝛ sanguine infectum sit. Post hęc a lauandario nitide lotio paretur.

¶ Casus prohibiti ꝛ concessi tempore generalis interdicti ecclesiastici.

ISti aũt sunt casus ꝓcessi, ꝛ prohibiti tẽpore generalis interdicti secundũ dñm Jo. And. de Calder. Bononiensem famosissimũ vtriusqꝫ iuris doct. ¶ Primo ꝓferri põt baptismus, cũ officio cathecumenoꝝ. ¶ Item cõfirmatio põt ꝓferri, ꝛ chrisma ꝓfici. ¶ Itẽ pęnitentia imponi põt, ꝛ absolui: remanẽtibus alijs circunstantijs. ¶ Item infirmis põt dari corpus Chri in pręsentia astantiũ. ¶ Itez corpus Chri põt portari cum lumine, ꝛ cãpana pulsari. ¶ Itez pulsari potest campana pro prędicatione, ꝛ prędicari. ¶ Item non debet pulsari aliqua campanula pro diuino officio ad ꝓgregationem clericorum. ¶ Item non debet pulsari aliqua campana, vel campanula pro funere. ¶ Item laici possunt pulsare campanam ad ostendenduꝫ tempus horarum, sicut Tertiam, ꝛ Nonam ꝛc. ¶ Itẽ potest pulsari ad Aue Maria. ¶ Itez famuli sacerdotũ in Ecclesia nõ collegiata possunt admitti ad diuina, non autem collegiata. ¶ Item sacerdos potest mutare famulum ꝛ alium recipere,

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel ēt si ille moreretur: dum tñ ille electus sic, nō esset in alia ecclesia collegiatus vel intitulatus. ¶ Itē archipresbyteri rurales, qñ ꝓficiūt baptismū, pñt accipere p̄sbyteros rurales. ¶ Itē laici admitti pñt ad crucē adorandā in parasceue. ¶ Itē extrema vnctio nō pōt dari nec a laicis, nec clericis. ¶ Itē cōmēdatio aiaruꝫ fieri pōt tā a laicis, qꝫ clericis. ¶ Itē pōt fieri officiū circa sepulturam clericorum, sed non laicorum, voce submissa, sine cantu exclusis secularibus, non pulsatis campanis p̄sente corpore. ¶ Item clerici qui sunt interdicti non possunt celebrare, nec laici diuina audire in Ecclesia extra ciuitatem, nec in ciuitate interdicta, nec ēt peregrim existētes. ¶ Item mulieribus pregnantibus, vbi timetur de morte, pōt dari corpus Christi. ¶ Item ecclesię pñt consecrari ꝛ reconciliari, ꝛ altaria stantia, ꝛ viatica, ꝛ paramēta, ꝛ vasa sancta, ꝛ oratoria cōsecrari, sed tamen secrete. ¶ Item in quatuor festis priuilegiatis .s. Natalis Dñi, Paschę, ac Pentecostes, ꝛ Assumptionis Virginis. ca. alma. de sen. exc. in 6. non potest fieri officium circa funus publice, nec clericis, nec laicis, nec debent laici in cemeterijs sepeliri. ¶ Itē in p̄dictis quatuor festis pōt alia Missa priuata cātari, ꝙ Missa de festo: dummodo Missa de festo nō omittatur. ¶ Item in p̄dictis quatuor festis clerici beneficiati non pñt in alia ecclesia officiare, si aūt non hñt ecclesias, pñt: dico tñ non collegiataꝫ: dico ēt si p̄sbyter non careat clerico: potest etiā in collegiata celebrare. ¶ Itē in p̄dictis quatuor festis, sequens completorium cantari non potest. ¶ Item clerici diuersarum ecclesiarum in ciuitate interdicta non possunt extra ecclesiam dicere simul officium: extra ciuitatem tamen possunt: dummodo ipsi clerici non sint interdicti. ¶ Item clerici possunt dare substitutos, seu vicarios loco sui: si ex hoc habent priuilegium, vel ab homine, vel a iure, dummodo non sint officiati alibi, si aūt alias, non possunt. ¶ Item moniales, seu sorores per episcopū approbatę ꝛ confirmatę, non habentes ꝓprium sacerdotem determinatum pñt alium pretio cōducere, qui eis Missam celebret, ipsis p̄sentibus: dūmodo nō sint interdictę, nec sacerdos aliam habeat ecclesiam: ꝛ talis potest eis sacra cōferre per totum annum. ¶ Item laici interdicti nō possunt extra ciuitatē se cōmunicare, nec audire diuina: si autē nō sunt interdicti, ꝛ ex spe-

ex speciali priuilegio ad diuina admittātur, non possunt in quatuor diebus priuilegiatis communicare: nec etiam clerici interdicti possunt communicare: si autem nō sunt interdicti, possunt. ¶ Itē panis, ꝛ fructus oliuę, ꝛ huiusmodi possunt secrete benedici, ꝛ dari clericis, ꝛ laicis: in festis vero priuilegiatis possunt publice benedici, ꝛ dari. ¶ Item benedictio sponsorum pōt fieri in die aliquo priuilegiatorum in alijs aūt non. ¶ Itē non potest fieri aliquod officium mulieribus post partum, nisi in diebus priuilegiatis. ¶ Item fieri potest benedictio mensę p̄sentibus secularibus: cum non sit de horis canonicis, nec competat ratione alicuius ordinis: potest enim laicus hoc facere.

¶ Finit quartus Tractatus libri Sacerdotalis de sacramento Eucharistię.

¶ Incipit quintus tractatus primę partis libri Sacerdotalis, De sacramento extremę vnctionis, ꝛ ei annexis, ꝛ consequentibus. De materia, forma, ministro, effectu sacramenti extremę vnctionis, ꝛ quibus corporis partibus dari debeat, ꝛ an debeat iterari. Cap. 1.

EXtremę vnctionis sacramentum debet dari laborantibus in extremis. Et istud sacramentū inducit mundationem a peccatis. Circa quod plura aduertēda sunt, videlicet,

Materia, Minister,
Forma, Effectus,
Quibus dari debeat,
Quibus corporis partibus, Et an possit reiterari.

¶ Materia sacramenti extremę vnctionis, quę sit. Cap. 2.

MAteria huius sacri est oleum oliuarum, ꝛ non aliud oleum, ab epo prius sanctificatum, ꝛ benedictum: Quod sacramētum Christus instituit qñ apostolos ad p̄dicandum missos docuit oleo vngere infirmos. Marc. 6. Et beatus Jacobus in canonica sua .s.c. dicit: Infirmatur quis in vobis, inducat p̄sbyteros ecclesię: ꝛ orent super eum, vngentes eum oleo sancto,

Et tale oleum vocatur Oleum infirmorum, non cathecumenorum. Unde diligenter aduertat sacerdos, ne vnum pro alio ministret: de Sacra vnct. c. Unctio. Et si errore hoc fecerit, debet caute suppleri per sacerdotem. de Sacramentis iterandis vel non, cap. 1. in fine.

¶ Forma huius sacramenti, quę sit. Cap. 3.

FOrma huius sacramenti sunt verba, quę profert Sacerdos quãdo inungit infirmum. s. Per istam vnctionem ꝛ suaꝫ pissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quicquid deliquisti per visum, per auditum ꝛc. Et licet varię sint formę huius sacramenti, tamen melius est vti forma S. Romanę Ecclesię, quę est mater ꝛ magistra aliarum Ecclesiarum. ¶ Ex concilio Florentino. Forma sacramenti extremę vnctionis hęc est. Per istam vnctionem ꝛ suam pissimam misericordiam indulgeat tibi dns quicquid deliquisti per visum, similiter in alijs membris.

¶ Minister huius sacramenti quis sit. Cap. 4.

MInister huius sacramenti est solus Sacerdos, ꝛ non alius. Quod patet in prędicta authoritate sancti Jacobi. cap. 5. vbi ait, Inducat presbyteros ꝛc. 25. dist. 5. Sed quęritur, ꝛ cap. sequen. Hec est de necessitate, quod sint plures sacerdotes presentes, sed vnus solus cum clerico potest sacramentum conferre. De verbo. signifi. ca. quęsiuit. Si tamen sint plures sacerdotes melius est. Et ille qui inungit, debet dicere verba, ꝛ cęteri respondere, ꝛ assistere, ꝛ pro infirmo orare.

¶ De effectibus huius sacramenti. Cap. 5.

EFfectus huius sacramenti est multiplex. ¶ Primus est consolidatio spiritualis debilitatis per peccatum inductę. Dicit enim S. Tho. q talis vnctio dicitur quędaꝫ spiritualis sanatio, quia datur contra quandam inhabilitatem, vel ineptitudinem, quę in nobis remanserunt ex peccato actuali, vel originali, vel venialium peccatorum remissio. ¶ Secundus effectus est sanitas corporalis, si diuina sapiẽtia id nouerit infirmo vtiliter expedire. ¶ Tertius est: quia per istud sacrm remittuntur peccata venialia ꝛ mortalia, quę ignorat: vt in eadem authoritate beati Jacobi. Et si in peccatis fuerit dimittentur ei. Jacobi. 5. cap. ¶ Quartus est diminutio pęnę pctõ mortali debitę. ¶ Quintus est gratię augmentum, quę in hoc sacro confertur ꝛ augetur,

tur, nisi ob exponatur: ꝛ ex consequenti, gloria. ¶ Sextus est interior lętitia, ꝛ robur contra dęmonis insidias, quę potissime tũc insunt. ¶ Septimus arctatio diabolicę potestatis, quę non est ita potens sumpto sacramento. ¶ Octauus est protestatio decedentis, q permanserit in fide militantis ecclesię, ex qua vadit ad ecclesiam triumphantez: tanq̃ miles, qui fideliter pugnauit.

¶ Quibus dari debeat hoc sacramentum. Cap. 6.

HOc sacramentum dari debet solis infirmis adultis ꝛ pẽnitentibus, qui sunt infirmi in periculo mortis: ꝛ illis, qui instanter petunt illud ꝛ petierunt, licet tunc nihil intelligant propter mortis anxietatẽ, vel phrenesim, vel aliud accidens: pueris autem, ac cuntibus ad pugnaz, aut alio modo in periculo casuali mortis positis, ac etiam ad mortem damnatis non datur.

¶ Quibus corporis partibus debeat dari hoc sacramentum. Cap. 7.

DAndum est autez hoc sacrm in illis corporis partibus, ꝛ locis, per quę morbus in animã intrauit. Et quia quinque sensus sunt illi, per quos potissimum hõ peccat: ideo in illis locis dandum est. ¶ Ex concil. Floren. prędicto. Hoc sacrm infirmo, de cuius morte timetur, dari debet. Qui vngendus est in oculis pp visum: in auribus pp auditũ: in naribus pp odoratuz: in ore pp gustum, vel locutionem: in manibus pp tactum: in pedibus pp gressum: in renibus pp delectationem ibidem vigentem. Hęc ibi. Mulieribus non vnguntur renes propter honestatem. Et siquis non haberet oculos, vel nasum, vel alia membra, inungantur loca magis propinqua dictis sensibus, vel locis, qui inungi deberent. Inunguntur ẽt renes: quia in eis incentiuum libidinis consistit. Ideo Saluator noster Luc. 12. dicit Sint lumbi vestri precincti, ꝛc. Non debent autẽ scapulę inungi, quia vnctę fuerunt in baptismo. Nec manus presbyteri vngendę sunt interius, sed exterius: qz prius ab epo interius inunctę fuerunt in ordinatione sacerdotij. Et si talis infirmus laborat in extremis cito inungat, ne inunctus decedat. dis. 5. ca. bap.

¶ An hoc sacramentum possit reiterari. Cap. 8.

POtest autem reiterari hoc sacrz totiesq̃, quotiesq̃ infirmus morti appropinquare videtur. Sed in eadem infirmitate, si fuerit longa, ꝛ timetur de periculo mortis, poterit reiterari semper.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si vero sit infirmitas breuis, non reiteratur, nisi reciduauerit. Nec est expectandum ad inungendum infirmum vsque ad vltimum: quia tunc nullum sensum, vel deuotionē habere potest. Et debet dari etiā illud recusanti, dūmodo sit pēnitens, ipsum ligando per manus, ꝛ pedes, ꝛ brachia, ꝛ sic inungi. Qui negligunt recipere hoc sacramentū, vel contemnunt, grauiter peccant: ꝛ tempore interdicti ecclesiastici hoc sacrm non debet conferri. Sacerdotes curati, qui renuunt, aūt negligūt hoc sacramentū conferre, nō cuadunt pctīm mortale. Sacerdos quolibet anno debet sacrum oleū mutare: ꝛ vetus in Ecclesię lāpadibus ad comburendū ponere. Et si contrariū faceret, grauiter peccaret. de cōse. dist. 4. Siquis de alio. Et si sacrū Chrisma, vel oleum cathecumenorū, vel infirmorum, ex vsu defecerunt: debet super illa imponi oleum non benedictum, ꝛ totum efficitur benedictum. De consec. Eccle. vel Alta. c. quod in dubijs. Sacerdos nō debet petere in collatione huius sacramēti pecūniā: quia simoniacus esset: sponte tamen oblatā potest recipere. 1. q. 3. c. vlti. Et si infirmus petierit hoc sacramentum, ꝛ antequā sacerdos veniat, loquelam amiserit, vel notitiam, nihilominus sacerdos eum inungat. 26. quęst. 5. cap. his qui. ꝛ de senten. excōmun. cap. a nobis. 2. quia in tali casu etiam deberet baptizari: ꝛ a peccatis absolui. De baptis. ꝛ eius effect. capitu. maiores. Sacrum Chrisma, oleum cathecumenorum, ꝛ oleum infirmorum seruari debet in Ecclesia, in loco decenti, ac sub clauium custodia, non tamen in eodem loco, vbi Eucharistię sacramentum seruatur propter eiusdem reuerentiam.

¶ Ordo ad vngendum infirmū fm Romanam Curiā. Cap. 9.

Sacerdos vncturus infirmum, in primis accipiat oleum sanctum, deinde ordinate procedat, dicendo ps. Miserere mei. vt dictum est supra in cōmunione. Cum autem peruentum fuerit ad locum, vbi iacet infirmus, sacerdos intrans dicat ℣. Pax huic domui. ℟. Et omnibus habitantibus in ea. Deinde stans ante egrotum dicat ℣. Adiutorium nrm in noie dñi. ℟. Qui fecit cęlum ꝛ terram. ℣. Dñs vo. ℟. Et cum. Oremus. Oratio.

Adesto dūc supplicationibus nostris, ꝛ me indignum, qui primum misericordia tua indigeo, clementer exaudi: ꝛ quē non electione meriti, sed dono gr̄ę tuę cōstituisti huius operis ministrū, da fiduciā tui numeris exequendi, ꝛ ipse in nr̄o ministerio, qō tuo virtutis est operare. Per Chrīstū. Oremus. Oratio.

Introcat domine Jesu Christe dominū hanc sub nostrę humilitatis ingressu ęterna felicitas, diuina prosperitas, serena lętitia, charitas fructuosa, sanitas sempiterna: effugiat ex hoc loco accessus dęmonum: adsint angeli pacis: dominumque hanc deserat effugata discordia. Magnifica domine super nos nomen sanctum tuum: ꝛ bene ✠dic nostrę conuersationi: sanctifica nostrę humilitatis ingressum: qui sanctus ꝛ pius es: ꝛ permanes cum patre ꝛ spiritu sancto in scla sclorum. ℟. Amē. Ozo.

Oremus ꝛ deprecemur dūm nr̄m Jesum Christum, vt benedicendo bene ✠dicat hoc tabernaculum, ꝛ oēs habitantes in eo: ꝛ det eis angelum bonum custodem: ꝛ faciat eos sibi seruire ad considerandum mirabilia de lege sua: auertat ab eis omnes contrarias ptātes: eripiat eos ab omni formidine, ꝛ ab omni perturbatione: ac sanos in hoc tabernaculo custodire dignetur. Qui cum patre ꝛ spiritu sancto viuit ꝛ regnat in secula seculorum. ℟. Amen. Deinde dicat hanc orationem.

Exaudi nos domine sancte, pater oēs, ęterne Deus, ꝛ mittere digneris sanctum angelum tuum de cęlis, qui custodiat, foueat, protegat, visitet atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen. Et ponatur imago crucifixi ante oculos infirmi: vt eam possit respicere. Deinde in modum crucis aspergat ęgrotum aqua benedicta postea domum, dicendo ante, Asperges me domine. cum ℣. Miserere mei Deus. ꝛ Gloria pa. ꝛ Sicut erat. ꝛ repetitur Ańa Asperges me. vt supra. Deinde immediate faciat ęgrotus confessionem: ꝛ dicat. Confiteor. Quo dicto sacerdos dicat.

Dominus noster Jesus Chs te absoluat: ꝛ ego absoluo te ab oi vinculo excōicationis maioris, siue minoris, suspensionis, vel interdicti, ꝛ ab omnibus pctis tuis: ꝛ restituo te vnitati, ꝛ cōioni sanctę matris Ecclesię absolutum. In noie pa ✠tris ꝛ fi ✠lij ꝛ spūs ✠sancti. Amen. Et tūc oēs clerici astantes dicat, legendo septem psalmos pniales. Dum aūt psalmi dīr, vel cum dicti fuerint, sacerdos infuncto pollice in oleo seō dicat absolute,

IN nomine pa ✠tris, ꝛ fi ✠lij, ꝛ spiritus ✠sancti: extinguatur in te oīs virtus diaboli, per impositionem manuum nostrarum:

Universidad de Deusto
Biblioteca

nostrarum: imo per inuocationem oīum sanctorum Angelorū, Archangelorū, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrū, Confessorum, Virginum, atq; omnium simul Sanctorum. ℟. Amen. Quo dicto, faciat signum crucis de oleo sancto in corpore ęgri in septem locis subscriptis, ad vnamquamque crucem, propriam orationem dicendo. Ad oculos.

PEr istam sanctam vn ✠ ctionem, ꝛ suam pissimā misericordiam, parcat tibi dñs, quicquid deliquisti p visum. ℟. Amen. Minister vero tergat locum inunctū, cū stuppa, reponens eā in vase mundo: ꝛ sic faciat post quamlibet vnctionem. Ad aures.

PEr istaz sanctā vn ✠ ctionez, ꝛ suā pissimā misericordiā parcat tibi dñs quicquid deliquisti per auditū. ℟. Amen. Ad nares.

PEr istā sanctam vn ✠ ctionē, ꝛ suam pissimā misericordiam, parcat tibi dñs quicquid deliquisti p odoratū. ℟. Amē. Ad labia.

PEr istam sanctam vn ✠ ctionem: ꝛ suam pissimaz misericordiam, parcat tibi dominus quicquid deliquisti per gustum, ꝛ locutionem. ℟. Amen. Ad manus.

PEr istam sanctam vn ✠ ctionez, ꝛ suā pissimā misericordiaz, parcat tibi dñs quicquid deliquisti p tactū. ℟. Amen. Ad pedes.

PEr istā sanctā vn ✠ ctionē, ꝛ suā pissimā misericordiam, parcat tibi dñs quicquid deliquisti per gressum. ℟. Amē. Ad lūbos.

PEr istam sanctam vn ✠ ctionem, ꝛ suam pissimam misericordiam, parcat tibi dominus quicquid lumborum delectatione deliquisti. ℟. Amen. Postea dicat sacerdos.

VNgi te oleo sancto in noīe Patris, ꝛ Filij, ꝛ Spiritus sancti. Et non lateat in te immūdus spūs, ꝛ dolor, siue insanabilis languor, neq; in membris tuis, neq; in medullis, neq; in cōpaginibus mēbrorū tuorū: sed virtus Chīi altissimi in te corroborretur. Dīn sicut vngit Samuel Danid in regem prophetam olei operatione, omnipotentis virtute, sic suo sancto medicamine te vnxi quatenus per huius mysterij operationem, ꝛ per hāc sacrati olei vnctionem, atq; nostraz deprecationez, virtute sanctę Trinitatis medicatus atq; refectus, prestinam ac meliorata recipere merearis sanctitatem a domino omnipotente. Qui viuit ꝛ regnat Deus in secula seculorum. ℟. Amen. Oremus.

PEr istam sanctam vnctionem, ꝛ per Dei virtutem, ꝛ pei mysterij nostri benedictionez, sanctificet ab omni sorde peccati

ti manus ꝛ os, cor quoque ac sensus, visus, auditus, gustus, tactus, ꝛ odoratus, ac totum corpus tuū, ꝛ anima tua: ꝛ idoneus efficiaris ad inuocandum atque sanctificandū Deum ꝛ benedicendum nomen eius. Reddat tibi dñs lętitiā salutaris tui, ꝛ spū principali cōfirmet te, ꝛ spūm scīm innouet in visceribus tuis: ꝛ ne auferat illū a te. Sed benedictio Dei Pīris, ꝛ Filij, ꝛ Spūs sancti descendat super te: copiosaq; super caput tuū defluat: ꝛ in extrema corporis tui descendat. Interius exteriusq; te repleat, atque circundet: ꝛ sit semper tecum. Per Chīistum. ℟. Amen.

SAnct te Deus, pater omnipotēs, qui te creauit. Sanct te Jesus Chīistus, qui pro te passus est in cruce. Sanct te spiritus sanctus, qui tibi in baptismo infusus est. Sancta trinitas vnus Deus gratiam suam ad profectum salutis animę ꝛ corporis in te augeat: ꝛ ab omni malo te liberet, ac in bono vigiter conseruet. Qui viuit ꝛ regnat Deus in secula seculorum. ℟. Amen. Quibus omnibus peractis, ꝛ a clericis psalmis ꝛ litanijs lectis, sacerdos dicat Kyrieelei. Chīeele. Kyrieeleison. ℣. Pater noster sub silentio. ℣. Et ne nos inducas in ten. ℟. Sed libe. ℣. Saluum fac seruum tuum. ℟. Deus meus sperantem in te. ℣. Mitte ei domine auxilium de sancto. ℟. Et de Sion tuere eum. ℣. Esto ei domine turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Nihil proficiat inimicus in eo. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. ℣. Domine exaudi orat. ℟. Et clamor. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

DOmine Deus, qui per Apostolū tuū locutus es: Infirmatur quis in vobis, inducat presbiteros ecclesię, ꝛ orent super eum vngentes eum oleo sancto in nomine domini: ꝛ oratio fidei saluabit infirmum, ꝛ alleuiabit eum dominus: ꝛ, si in peccatis sit, dimittentur ei: cura (quęsumus) Redemptor noster gratia Spiritus sancti lāguores istius infirmi: ꝛ sua sana vulnera: eiusque dimitte peccata: atque dolores cunctos cordis ꝛ corporis ab eo expelle: plenamque ei interius exteriusq; sanitatem misericorditer redde: vt ope misericordię tuę restitutus, ad pristina reparetur officia. Qui cum Patre ꝛ Spiritu sancto vnus ꝛ regnas in secula seculorum. ℟. Amen. Alia oratio.

REspice, quęsumus domine, famulum tuū in infirmitate sui corporis fatiscentem: ꝛ animam refoue quam creasti: vt

castigationibus emendatus se sentiat tua medicina saluatum: Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen. Oratio.

DOmine sancte, pater oꝑs, eterne deus qui benedictionis tue gratiam egris infundendo corporibus, factur aꝫ tuam multiplici pietate custodis, ad inuocationem tui nois benignus assistis: vt famulum tuum N. ab egritudine liberatum, ⁊ sanitati donatum, dextera tua erigas, virtute confirmes, potestate tuearis, atque ecclesie tue sanctisqꝫ altaribus tuis, cuꝫ omni desiderata prosperitate restituas. Per Chm̃ dm̃ no. ℟. Amen. Oratio.

DOminus Jesus Christe apud te sit, vt te defendat: intra te sit, vt te reficiat: circa te sit, vt te cõseruet: ante te sit, vt deducat: post te sit, vt te custodiat: sup te sit: vt te benedicat. Qui in trinitate perfecta viuit ⁊ regnat in secula seculorum, Amen.

Postea stuppa proiciatur in ignem. His omnibus peractis reuertantur ad ecclesiam: ⁊ Crux remaneat coram infirmo.

¶ Ordo vngẽdi infirmũ sm̃ vsum Patriarchatus Venetiarũ.

SAcerdos accedere volens ad vngendum infirmum: sumpto suppelliceo, ⁊ stola, ⁊ libello cũ ministro ad infirmuꝫ accedat, Et ibidem superpelliceo ⁊ stola paratus accedens ad lectum infirmi dicat. Pax huic domui, ⁊ oibus habitantibus in ea. Et aspergat infirmum, ⁊ thalamum, ⁊ astantes aqua benedicta. Quo facto paucis verbis infirmum consoletur: ⁊ hortetur ad habendam spem ⁊ fiduciam in domino Deo. Et postea dicat. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spir. Oremus. Oratio.

OMnipotens, ⁊ misericors Deus, immensam pietatẽ tuam humiliter imploramus: vt ad introitum humilitatis nostre in tuo nomine hunc famulum tuum N. in hoc habitaculo iacentem fessum salutifere visitare digneris, sicut visitasti Tobiam ⁊ Sarram, socrum Petri, puerumqꝫ Centurionis, atque eum restituas pristine sanitati anime ⁊ corporis, vt recepta ipsa pristina sanitate gratiarũ tibi in ecclesia tua referat actionez. Per Christum. ℟ Amen. Deinde sacerdos intingens pollicem in oleo sancto infirmorũ vngat caput infirmi in modũ crucis, dicens.

VNgo caput tuũ oleo scificato. In noĩe pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spũs ✠ sci: vt more militis vncti ꝑparatus ad luctamen, possis aereas superare cateruas: ꝑ Xꝑm. ℟. Amen. Et ertergatur stuppa locus unctus, ⁊ ponat in vase mũdo. ¶ Ad oculos.

Ungo

VNgo oculos tuos oleo sanctificato. In nomine pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spiritus ✠ sancti: vt quicquid de illicito visu deliquisti, huius olei vnctioni expietur. Per Christum dominum nostrum. Qui tecum vi. ⁊c. ℟. Amen. ¶ Ad aures.

VNgo has aures sacrati olei liquore, In nomine pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spiritus ✠ sancti: vt quicquid delectatione noxii auditus admissum est medicina spirituali euacuetur. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen. ¶ Ad nares.

VNgo has nares oleo sacrato, in nomine pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spiritus ✠ sancti: vt quicquid noxio vapore cõtractuꝫ est ab odore superfluo: ista emendet vnctio, vel medicatio. Per Christum dominum nostrum. ℟ Amen. ¶ Ad labia.

VNgo labia ista consecrati olei medicamento, In nomine pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spiritus ✠ sancti: vt quicquid gustu superfluo ⁊ inordinato, vel otiosa vel criminosa peccasti locutione, diuina clementia miserante hac vnctione expurgetur. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen. ¶ Ad pectus.

VNgo pectus tuum oleo sancto: vt hac vnctione protectus, fortiter stare valeas aduersus aereas cateruas, In nomine pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spiritus ✠ sancti, sit hec vnctio olei sanctificati ad purificationem mentis ⁊ corporis. Per Christum dominum nostrum. Qui tecum. ℟. Amen. ¶ Ad scapulas.

VNgo has scapulas, siue in medio scapularum oleo sacro, In nomine pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spiritus ✠ sancti: vt ex omni parte spirituali protectione munitus, valeas diabolicos impetus viriliter contemnere, ac procul possis eos robore superni inuaminis repellere: Per Christum dominum nostrum. Qui tecum viuit ⁊ regnat. ℟ium. Amen. ¶ Ad manus.

VNgo has manus oleo sanctificato, In nomine pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spiritus ✠ sancti: vt quicquid illicito, vel noxio tactu, vel opere peregerunt, per hanc vnctionem euacuetur. Per Christum dominuꝫ nostrum. Qui tecum viuit ⁊ regnat in secula seculorum. ℟ium. Amen. ¶ Ad pedes.

VNgo hos pedes oleo benedicto, In nomine Pa ✠ tris, ⁊ Fi ✠ lij, ⁊ Spiritus ✠ sancti: vt quicquid superfluo, vel noxio incessu commiserunt, ista aboleat vnctio, vel medicatio. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen.

¶ Bene-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ℂ Benedictio super infirmum inunctum.

BEne ✠ dictio Dei omnipotentis cum angelis suis sit super te. ℟. Amen.

Bene ✠ dictio domini nostri Jesu Christi cum apostolis suis sit super te. ℟. Amen.

Bene ✠ dictio Spiritus sancti cum septem donis suis sit super te. ℟. Amen.

Bene ✠ dictio sanctę Ecclesię catholicę cum filijs suis electis sit super te. ℟. Amen.

Bene ✠ dictio sanctę Marię Virginis matris domini nostri Jesu Christi cum filiabus suis sanctis sit super te. ℟. Amen.

Bene ✠ dictio sancti Petri principis Apostolorum ⁊ omniu3 apostolorum sit super te. ℟. Amen.

Bene ✠ dictio quatuor Euangelistarum Christi, cum quatuor Euangelijs, ⁊ quatuor passionibus Christi sit super te. ℟. Amē.

Bene ✠ dictio sanctę Crucis Christi, cum virtute Altissimi sit super te. ℟. Amen.

Bene ✠ dic domine famulum tuum, sicut bene ✠ dixisti Adā per passionem filij tui domini nostri Jesu Christi. ℟. Amen.

Bene ✠ dic domine famulum tuum, sicut bene ✠ dixisti Noe, ⁊ filios eius post diluuium. ℟. Amen.

Bene ✠ dic domine famulum tuum, sicut bene ✠ dixisti Abraham propter fidem suam. ℟. Amen.

Bene ✠ dic Domine famulum tuum, sicut bene ✠ dixisti Moysen per decem verba legis, quę dedisti ei in monte Sinai. ℟. Amen.

Bene ✠ dic Domine famulum tuum, sicut bene ✠ dixisti Dauid, propter eius deuotionem ad te, ⁊ propter fortitudinem manuum suarum. ℟. Amen.

Bene ✠ dictio omnium gentium celestiū sit super te. ℟. Amē.

Fiant merita ⁊ orationes omnium sanctorum tecum in diebus ⁊ noctibus: in verbo ⁊ facto, in cogitatione, ⁊ omni tempore cōmendo te sub potestate sanctissime Trinitatis. ℟. Amen.

Illuminet faciem tuam super te dominus, ⁊ misereatur tui. ℟. Amen.

Conuertat dominus vultum suum ad te: ⁊ det tibi pacem. Qui vivit ⁊ regnat in secula seculorum. ℟. Amen.

In

In nomine ℙa ✠ tris, ⁊ Fi ✠ lij, ⁊ Spirit9 ✠ sancti accipe sanitatem mentis ⁊ corporis. ℟. Amen.

Hęc vnctio per istud signum sanctę cru ✠ cis, ⁊ per oleum sancti ✠ ficatum, ⁊ per donum sancti ✠ Spiritus fiat tibi ad sanitatem ⁊ sempiternam salutem. ℟. Amē. Deinde dicat Sacerdos. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spir. Oremus. Oratio.

DOmine Jesu Christe, qui es saluatio, ⁊ redemptio nostra, qui es vera salus, ⁊ medicina, ⁊ a quo omnis sanitas, ⁊ medicamentum venit, qui apostoli tui voce instituis, vt languidos olei liquore tangentes vngamus: postulamus misericordiam tuę pietatis: ⁊ quęsumus, vt respicias propitius super hunc famulum tuum ab illa summitate celorum, vt quem languor curuat ad exitum, ⁊ virium contractio pertrahit ad occasum medela tuę gratię saluti restituat castigatum. Extingue in eo libidinū ⁊ febrium actus, ęgritudinum ⁊ cupiditatum tormenta, dissoluę superbię inflationem, tumoremque compesce: vlcera ⁊ putredines vitiorum euacua, viscerum interna, cordiumque ac medullarum, ⁊ cogitationum sana discrimina: conscientiarum atque plagarum abducito cicatrices phȳsicis, ⁊ phantasiaticis adesto periculis: veteresque atque immensas remoue passiones: opera carnis sanguinisque materiam compone: ac delictorum illi veniam propitiatus attribue: sicque illum iugiter custodiat pietas tua: vt nec ad corruptionem aliquando sanitas, nec ad perditionem, te auxiliante perducat infirmitas fiatque illi hęc olei sacra perunctio concita morbi przsentis expulsio, ⁊ peccatorum omnium optata remissio: te concedente Saluator mūdi. Qui cum ℙatre ⁊ Spiritu sancto vivis ⁊ regnas, ℙer omnia secula seculorum. ℟. Amen.

PRopitietur dñs cunctis iniquitatibus huius infirmi: ⁊ sanet omnes languores illius: redimatque de interitu perpetuę mortis vitam eius: ⁊ corroboret ⁊ satiet in bonis omnibus desiderium ipsius. Qui vivit ⁊ regnat in secula seculorū. ℟. Amen.

COncede nobis dñe famulis tuis: vt orantes cum fiducia dicamus ℙater noster. totum. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos a malo. Libera nos, quęsumus Domine: ab omni malo: ⁊ custodi nos semp in omni opere bono Jesu Christe author omnium bonorum.

ℂ Bene-

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Benedictio cinerum, in quibus ponendus est infirmus moriens: ⁊ cilicij quo cadauer defuncti est inuoluendum. Cap. xi.

℣. Adiutorium nostrum in nomine domini. ℟. Qui fecit cęlum ⁊ terram. ℣. Domine exaudi orati. ℟. Et clamor. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

DEus, qui non mortem, sed pniam desideras peccatorum, fragilitatem, conditionis humanę benignissime respice ⁊ hos cineres, quos causa proferendę humilitatis, atque promerendę venię famulo tuo imponi, ⁊ cilicium quo eum indui decreuimus, bene ✠ dicere pro tua pietate digneris: vt qui se cinerem esse ob prauitatis suę meritum, ⁊ in puluerem reuersurum se cognouit, peccatorum omnium veniam, ⁊ prędmia pęnitentibus repromissa a te misericorditer cōsequi mereatur. Per Christum dominum nostrum. Qui tecum viuit ⁊ reg.

¶ Exorcismus cineris.

EXorcizo te cinis in nomine Dei pa ✠ tris omnipotentis, ⁊ in nomine Jesu ✠ Christi Filij eius, ⁊ Spūs ✠ sancti, qui te per ignem in fauillam cōuerti pręcepit: vt sicut iussione Dei per sanctum famulum suum Moysen cinis vitulę in populo aspersus oēm congregationem sanctificauit Jsrael, ita ⁊ tu exorcizatus in nomine sanctę Trinitatis, ⁊ in terra ⁊ cilicio aspersus efficias, vt in famulo Dei nō lateat diabolus, sed manifestetur atque expellatur: vt purus ⁊ sincerus inueniatur. Per dominuz nostrum Jesum Christum, qui venturus est iudicare viuos ⁊ ⁊ mortuos, ⁊ seculum per ignem. ¶ Alem benedictio cilicij.

BEne ✠ dic dñe hoc cilicium, quod famulus tuus pro humilitatis ⁊ pęnitudinis suę deuotione indui appetiuit: vt sicut Niniuitarum populo in cinere ⁊ cilicio pęnitenti pepercisti, ita ⁊ famulus tuus humiliationis ⁊ professionis suę indutus vestimēto, a te creatore suo oium indulgentiam consequatur delictorū. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen.

Tunc aspersis cinerib⁹ ⁊ cilicio aqua benedicta, imponat ytrūque super infirmum: vel etiam defunctum, ⁊ dicat sequentem orationem. Oremus. Oratio.

IAduat te dñs vestimento salutis: ⁊ qui vt nobis humilitatis ostenderet formam, vilibus voluit indui pannis in presepio, ipse te faciat corde contrito ⁊ humiliato sibi assistere: vt sicut

cut habitum hunc abiectionis te fecit extrinsecus induere, ita ipse vestimento immortalitatis ⁊ stola iucunditatis te intrinsecus induat. Per eundem dominum nostrum Jesum Christum filiuz Dei: qui cum Patre ⁊ Spiritu sancto viuit ⁊ regnat Deus in secula seculorum. ℟. Amen. Tunc super infirmum sacerdos cineres aspergat, ⁊ cilicium super eum ponat. Si autez taz mortuus fuerit, similiter eum aspergat ⁊ cilicium eum induat.

¶ De oratione facienda in visitatione infirmorum. Cap. xii.

CUm sacerdos aliquam personam infirmam decumbentem visitauerit, ⁊ aliquam orationem super eam facere voluerit, poterit vti forma infrascripta, videlicet. ¶ Primo intrans domum, vel cameram infirmi dicat. ℣. Pax huic domui, ℟. Et omnibus habitantibus in ea. Et accedens ad lectulum infirmi, cum dulciter salutet, ⁊ ad patientiam hortetur, ⁊ aliqua verba sancta pro ipsius exhortatione ⁊ consolatione dicat. Et quia infirmitas corpora is frequentius euenit propter infirmitatem spiritualem, vt in c. Cum infirmitas, de pęni. ⁊ remis. hortetur eum, vt si cito velit sanari ab infirmitate, etiam si infirmitas non sit multum grauis, integram ⁊ veram confessionem faciat de omnibus peccatis suis. Postmodum sacerdos dicat. Charissime, si dominus tibi prestare dignabitur sanitatem, non proponis de cętero pro viribus tuis a peccatis cauere, ⁊ eius mandata pro posse seruare? Quo promittente, dicat sacerdos. ℣. Adiutoriū nostrum in nomine domini. ℟. Qui fecit cęlum ⁊ terram. ℣ Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

IMtrocat, quęsumus dñe Jesu Christe, domum hanc sub nostrę humilitatis ingressu ęterna felicitas, diuina prosperitas, serena lętitia, charitas fructuosa, sanitas sempiterna. Effugiat ex hoc loco accessus dęmonum, adsint Angelis pacis, domumque hanc deserat effugata discordia. Magnifica dñe super nos nomen sanctum tuum: bene ✠ dic cōuersationi nostrę: sanctifica nostrę humilitatis ingressum: qui sanctus ⁊ pius es: ⁊ permanens cum patre ⁊ spiritu sancto in secula sec. ⁊ cęs. Dñe ne in furore. j. fo. 58. ℣. Dominus vobiscuz. ℟. Et cum spiritu tuo. Sequentia sancti Euangelij secundum Matth. ℟. Gloria tibi domine. Dñs sacerdos dicit, Sequētia sancti, signu crucis faciat sup

Universidad de Deusto
Biblioteca

se in fronte, super os, ⁊ super pectus, ⁊ similiter super infirmum: maxime si fuerit masculus: si vero femina fuerit, dum sacerdos se signat, per semetipsam in locis predictis se signet: ⁊ hoc idem in sequentibus Euangelijs observetur.

In illo tpe: Cum introisset Jesus Capharnaum: accessit ad eū Centurio rogans eum, ⁊ dicens: Domine puer meus iacet in domo paraliticus, ⁊ male torquetur. Et ait illi Jesus: Ego veniam, ⁊ curabo eum. Et rñdens Centurio ait: Dñe non sum dignus vt intres sub tectum meum: sed tñ dic verbo, ⁊ sanabitur puer meus. Nam ⁊ ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites: ⁊ dico huic, vade: ⁊ vadit: ⁊ alio, veni: ⁊ venit; ⁊ seruo meo, fac hoc: ⁊ facit. Audiens aūt Jesus miratus est, ⁊ sequentibus se dixit: Amē dico vobis, nō inueni tantā fidem in Jsrael. Dico aūt vobis, q̄ multi ab oriente ⁊ occidēte venient: ⁊ recumbent cū Abrahā Jsaac ⁊ Jacob in regno celorū: Filij aūt regni eijcient in tenebras exteriores. Ibi erit fletus ⁊ stridor dentiū. Et dixit Jesus Centurioni: Vade ⁊ sicut credidisti fiat tibi. Et sanatus est puer eius ex illa hora. Oremus. Oratio.

Domine sancte, pr̄ oēs, eterne deus, qui benedictionis tue gratiam egris infundendo corporibus, factura tuam multiplici pietate custodis, ad inuocationez nominis tui benignus adiuste: vt famulum tuum ab egritudine liberatū, ⁊ sanitati donatum dextera tua erigas, virtute confirmes, potestate tuearis, atq̄ ecclesie tue sancte cum omni desiderata prosperitate restituas. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen. Psalmus.

Conserua me dñe, qm̄ speraui in te: dixi dño, deus meus es tu, q̄ bonorum meorum non eges. Sanctis qui in terra sunt eius: mirificauit oēs voluntates meas in eis. Multiplicate sunt infirmitates eorum: postea acceleraverunt. Non congregabo conuenticula eorum de sanguinibus: nec memor ero nominū eorum per labia mea. Dñs pars hēditatis meę, ⁊ calicis mei: tu es qui restitues hēditatē meā mihi. Funes ceciderunt mihi in pclaris: etenim hereditas mea pręclara est mihi. Benedicā dñm qui tribuit mihi intellectū: insuper ⁊ vsq̄ ad noctez increpuerunt me renes mei. Prouidebaz dñm in conspectu meo semper: q̄ a dextris est mihi, ne commouear. Propter hoc lętatum est cor meum, ⁊ exultauit lingua mea: insuper ⁊ caro mea

mea requiescet in spe. Q̄ m̄ non derelinques animā meam in inferno: nec dabis scm̄ tuum videre corruptionem. Notas mihi fecisti vias vitę: adimplebis me lętitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua vsque in finem. Dominus vobiscum. Sequētia sancti Euangelij secūdū Marcum. ℟. Gloria tibi Domine.

In illo tempore: Recūbentibus vndecim discipulis, apparuit illis Jesus: ⁊ exprobrauit incredulitatem illorum, ⁊ duritiam cordis: quia his qui viderant eum resurrexisse a mortuis non crediderant. Et dixit eis: Euntes in mundum vniuersum prędicate Euangelium omni creaturę. Qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit, saluus erit. Qui vero non crediderit, condemnabitur: Signa autem eos, qui crediderint, hęc sequentur. In nomine meo dęmonia eijcient, linguis loquentur nouis, serpentes tollent. Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Super ęgros manus imponent, ⁊ bene habebunt. Et dominus quidem Jesus, postq̄ locutus est eis, assumptus est in celum: ⁊ sedet a dextris Dei. Illi autem profecti prędicauerunt vbique domino cooperante, ⁊ sermonem confirmante sequentibus signis. Oremus. Oratio.

Virtutum celestium Deus, qui ab humanis corporibus oēz languorem ⁊ oēz infirmitatem pręcepti tui potestate depellis, adesto propitius huic famulo tuo: vt fugatis infirmitatibus ⁊ viribus, receptis nomen sanctum tuum instaurata protinus sanitate benedicat. Per Christum dominum. ℟. Amen. Psalmꝰ.

Exaudiat te dñs in die tribulationis: protegat te nomen Dei Jacob. Mittat tibi auxilium de sancto: ⁊ de Sion tueatur te. Memor sit omnis sacrificij tui: ⁊ holocaustū tuum pinguē fiat. Tribuat tibi fm̄ cor tuum, ⁊ oē cōsilium tuū cōfirmet. Lętabimur in salutari tuo: ⁊ in nomine Dei nr̄i magnificabimur. Impleat dñs oēs petitiones tuas: nunc cognoui quoniā saluū fecit dñs Chm̄ suum. Exaudiat illum de celo sancto suo: in potentatibus salus dexterę eius. Hi in curribus, ⁊ hi in equis: nos autē in nole dñi Dei nostri inuocabimus. Ipsi obligati sunt, ⁊ ceciderunt: nos aūt surreximus, ⁊ erecti sumus. Dñe saluum fac regem: ⁊ exaudi nos in die, qua inuocauerimus te. Dñs vo. tc. Sequentia sancti Euange. Fm Lucam. ℟. Gloria tibi domine.

In illo tempore: Surgens Jesus de synagoga, introiuit in domum Simonis. Socrus autem Simonis tenebatur ma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

gnis febribus. Et rogauerunt illum pro ea. Et stans super illam imperauit febri: ⁊ dimisit illam. Et continuo surgens ministrabat illis. Cum autem sol occidisset, omnes qui habebãt infirmos varijs languoribus, ducebãt illos ad Jesum. At ille singulis manus imponens curabat eos. Oremus. **Oratio.**

DOmine sancte, pater oꝑs, ęterne Deꝰ, qui fragilitatẽ humanę cõditionis infusa virtutis tuę dignatione confirmas: vt salutaribus remedijs corpora nra ⁊ mentes vegetentur: super hunc famulũ tuum ꝓpitius intende: vt oĩ necessitate corporeę infirmitatis exclusa, gra ĩ eo pristinę sanitatis perfecta reparetur. Per Chm. ℟. Amen. ℣. Inclina dñe aurem. fol. 59. Dominus vo. **Sequentia sancti Euang. ſm Joan.** ℟. Gloria tibi domine.

IN illo tempore: Erat dies festus Judęorum, ⁊ ascendit Jesus Jerosolymã. Est aũt Jerosolymis ꝓbatica piscina, q̃ cognominatur hebraice Bethsaida, quinque porticus hns. In his iacebat multitudo magna languentiũ, cęcorũ, claudorũ, aridorũ, expectantiũ aquę motũ. Angelus aũt dñi ſm tps descendebat in piscinam: ⁊ mouebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinã post motionẽ aquę, sanus fiebat a quacũq; detinebãtur infirmitate sua. Erat aũt quidam homo ibi triginta ⁊ octo annos habẽs in infirmitate sua. Hunc cum vidisset Jesus iacentẽ, ⁊ cognouisset, quia multus iã tps haberet, dixit ei: Vis sanus fieri? Rndit ei languidus. Dñe hoĩem non habeo, vt cum turbata fuerit aqua, mittat me in piscinam. Dum venio enim ego, alius ante me descendit. Dicit ei Jesus: Surge, tolle grabatũ tuum, ⁊ ambula. Et statim sanus factus est homo, ⁊ sustulit grabatum suum, ⁊ ambulabat. Erat autẽ Sabbatus in illa die. Dicebant ergo Judei illi, qui sanctus fuerat. Sabbatum est: non licet tibi tollere grabatus tuum. Respondit eis, Qui me sanum fecit, ille mihi dixit: Tolle grabatũ tuum, ⁊ ambula. Interrogauerũt ergo eum: quis est ille homo, qui dixit tibi, tolle grabatum tuum, ⁊ ambula? Js autẽ, qui sanus fuerat effectus, nesciebat quis esset. Jesus autem declinauit a turba constituta in loco. Postea inuenit eum Jesus in templo: ⁊ dixit illi: Ecce sanus factus es: iam amplius noli peccare: ne deterius aliquid tibi contingat. Oremus. **Oratio.**

REspice dñe famulum tuum in infirmitate sui corporis laborantem: ⁊ animam refoue quam creasti: vt castigationibus emendata,

emendata, continuo, se sentiat tua medicina saluatã. Per Chriſtũ. ℣. Qui habitat in adiuto. fol. 60. Ańa. Media vita in morte sumus: quem quęrimus adiutorem, nisi te domine: qui ꝓ peccatis nostris iuste irasceris. Sancte Deus, sancte fortis, sancte ⁊ misericors saluator, amarę morti ne tradas nos. ℣. Ne proijcias nos in tempore senectutis: cum defecerit virtus nostra ne derelinquas nos dñe. Sancte Deus, ⁊c. ℣. Muro tuo inexpugnabili circunciṅge nos dñe: ⁊ armis tuę potentię protege nos semper Deus noster. Sancte Deus, ⁊c. ℣. Aspice dñe de sede sancta tua, ⁊ cogita de nobis: inclina Deus meus aurem tuam ⁊ audi: aperi oculos tuos ⁊ vide tribulationem nostrã. Sancte Deus ⁊c. Gloria. Sancte Deus ⁊c. Kyrieeleiſon, Chriſte elei. Kyrieelei. Pater noster. ℣. Et ne nos. ℟. Sed libe. ℣. Miserere mei domine, qm infirmatus sum. ℟. Sana me domine, qm conturbata sunt ossa mea. ℣. Post partum virgo inuiolata permansisti. ℟. Dei genitrix intercede ꝓ nobis. ℣. Angelis suis Deus mandauit de te. ℟. Vt custodiant te in omnibus vijs tuis. ℣. Saluum fac seruum tuum. ℟. Deus meus sperantem in te. ℣. Mitte ei dñe auxilium de sancto. ℟. Et de Sion tuere eum. ℣. Nihil proficiat inimicus in eo. ℟. Et filius iniquitatis nõ apponat nocere ei. ℣. Esto ei domine turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Domine exaudi orationem. ℟. Et clam. ℣. Dominus vo. ℟. Et cũ spiritu tuo. Oremus. **Dño.**

OOmnipotẽs sempiterne Deus, infirmitatem famuli tui ꝓpitius respice: atque ad protegendum, eum dexteram tuę maiestatis extende. **Oratio.**

COncede hunc famulum tuum, quęsumus domine Deus, perpetua mentis ⁊ corporis sanitate gaudere: ⁊ gloriosa beatę Marię semper virginis intercessione a ꝑsenti liberari tristitia, ⁊ ęterna perfrui lętitia. **Oratio.**

DEus, qui miro ordine angelorum ministeria hominumque dispensas, concede ꝓpitius, vt a quibus tibi ministrãtibus in cęlo semper assistit, ab his in terra vita nra muniatur. **Dño.**

DEus, qui facturę tuę semper pio dominaris affectu, inclina aurem tuam supplicationibus nostris: ⁊ famulum tuum ex aduersa valetudine sui corporis laborantem placatus respice: ⁊ visita salutari tuo: ⁊ cęlestis grę pręsta ei medicinam. Per do.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hāc oratiōnem febricitantibus valere certum est.

Completa vltima oratione sacerdos vtr̄aq; manum ponat super caput infirmi, & dicat orationem de B. Vincenti, videlicet.

SUper egros manus imponent & bene habebunt. Et esus Adrię filius, mundi salus & dominus meritis beati Vincentij cōfessoris sui sit tibi clemens & propitius. Amen.

Postea dicat. Initium sancti Euangelij secundum Joannem.

IN principio erat verbum, & verbum erat apud Deum: & Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factum est nihil quod factum est. In ipso vita erat: & vita erat lux hominum. Et lux in tenebris lucet: & tenebrę eam non comprehenderūt. Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimonium, vt testimonium perhiberet de lumine: vt omnes crederent per illum. Nō erat ille lux: sed vt testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quę illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, & mundus per ipsum factus est: & mundus eum non cognouit. In propria venit: & sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum dedit eis potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine eius. Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sūt. Et verbum caro factum est: & habitauit in nobis. Et vidimus gloriam eius: gloriam quasi vnigeniti a patre: plenum gratię & veritatis.

Postea subiungat dicens.

DOminus Jesus Christus apud te sit, vt te defendat: intra te sit, vt te conseruet: ante te sit: vt te deducat: post te sit, vt te custodiat: super te sit, vt te bene ✠ dicat: qui cum patre, & spiritu sancto in vnitate perfecta viuit & regnat in secula seculorum. Benedictio Dei omnipotentis Pa ✠ tris, & Fi ✠ lij, & Spiritus ✠ sancti descendat super te, & maneat semper. ℟. Amen.

Prędicta oratio super infirmos potest abbreuiari ad libitum.

De petitionibus faciendis infirmo morienti valde vtilibus. Cap. ij.

SOlent frequenter a personis secularibus ex deuotione aduocari sacerdotes: vt assistant morientibus. Ideoque taliter aduocari poterunt in tali tempore infrascriptam formam seruare, vel aliam, vt eis visum fuerit. Et primo

primo ingredientes cameram infirmi dicant. Pax huic domui. ℟. Et omnibus habitantibus in ea. Postea accedentes ad infirmum, cum dulciter salutent, & consolentur. Et si viderint eum morti proximū, si tñ adhuc sit capax rationis, hortentur ad plenam subiectionē sui ipsius diuinę & bonitati & voluntati. Et cum viderint eum paratum ad moriendum, sacerdos petat ab eo infrascriptas petitiones per ordinem, morose & distincte, vt eas infirmus percipere possit, videlicet. Sacerdos. Credis omnes articulos fidei, & totam sacram scripturam, ꝑm expositionē sanctorū Doctorū & catholicorū? Rñdeat infirmus. Credo. Sacerdos. Detestaris tu, & reprobas oēs hęreses, & superstitiones a sancta mr̄e Eccl̄a catholica dānatas, & reprobatas? Respōdeat infirmus. Reprobo. Sacerdos. Gaudes mori in fide dñi nostri Jesu Chr̄i? Rñdeat infirmus. Gaudeo. Sacerdos. Cognoscis te multū offendisse dñm Deū creatorem tuū, a quo tanta beneficia recepisti, & a quo habes quicquid boni habes? Respōdeat infirmus. Cognosco. Sacerdos. Doles ex corde de omni offensa contra dñm deum, teipsum, & proximum tuum, qualitercunq; commissa? Rñdeat infirmus. Doleo. Sacerdos. Doles de oi negligentia, & omissione bñ operandi, & de ꝓtempto gratiarum a dño deo tibi datarum? Rñdeat infirmus. Doleo. Sacerdos. Doles de hoc, non timore mortis, vel cuiuscūq; pęnę, sed solum ex consideratione offensę diuinę bonitatis, quam offendisti? Rñdeat infirmus. Ita doleo. Sacerdos. Desideras recordari oīum peccatorum tuorum oblitorū, vt de ipsis habere possis specialem contritionem, & dolorem, & pniam? Rñdeat infirmus. Desidero. Sacerdos. proponis de cętero, si Deo placuerit te de hac ęgritudine sanatum, deinceps toto tempore vitę tuę cauere a peccatis mortalibus, & vitā tuam mutare: & potius quodcunq; dānum tpale, & corporalem mortem sustinere, ꝙ de cętero deum per peccatum mortale offendere? Rñdeat infirmus. Propono. Sacerdos. Rogas deum, vt te in hoc sancto proposito conseruet? Rñdeat infirmus. Rogo. Sacerdos. Parcis oībus inimicis tuis, qui verbo, vel facto, tibi vel tuis in aliquo nocuerunt, amore dñi dei tui, a quo etiā tu veniaz tuorum petōrum petis, & hoc non solum verbo, sed corde, & firma voluntate? Respondeat infirmus. Parco. Sacerdos. Vis omnia integre

restituere illis a quibus acquisiuisses, accepisses, vel habuisses per te vel per alios iniuste ꝛ indebito modo, ꝛ per hoc totam facultatem tuam, si aliter satisfacere non posses exponere, ꝛ eidem renunciare? Rñdeat infirmus. Volo: ꝛ paratus sum. Sacerdos. Credis non propijs meritis, sed passionis dñi nostri Jesu Christi virtute, ꝛ merito ad gloriam peruenire? Respondeat infirmus. Credo. Sacerdos. Credis ꝙ dñs noster Jesus Christus pro nostra salute mortuus sit: ꝛ ꝙ ex propijs meritis, vel alio modo nullus possit saluari, nisi i merito passionis eius? Respondeat infirmus Credo. Sacerdos. Redde ei gratias toto corde: quantum potes: ꝛ te ipsius passioni recõmenda: ꝛ ipsam corde cogita, ꝛ ore quantum potes nomina. Respondeat infirmus Reddo. Sacerdos. Doles ꝙ non potes recordari de oĩbus peccatis tuis, quibus dñm Deum offendisti, in quocunque loco, ꝛ cum qualicunque persona, quę si recordareris, confitereris integraliter? Respõdeat infirmus. Doleo. Sacerdos. Doles, ꝙ postquam veniam de peccatis tuis a dño Deo consecutus es: recidiuans reuersus es ad eadem, vel similia, vel maiora peccata? Respondeat infirmus Doleo. Sacerdos. Si occurrerit tibi diabolus, ei semper appone merita passionis Christi. Respondeat infirmus Apponaz. Sacerdos. Si te tẽtauerit de fide, dicas te omnia credere, ꝛ confiteri, quę credit, ꝛ confitetur sancta catholica ꝛ apostolica Ecclesia. Rñdeat infirmus Dicam. Sacerdos. Si dñs Deus voluerit te fm tua peccata iudicare, dicas: Dñe Deus, ego pono mortem dñi mei Jesu Christi inter me ꝛ iudicium tuum: ꝛ quamuis meruerim ęternam mortem propter peccata mea, interpono tamen meritum passionis eiusdem loco meriti, quod ego miser deberem habere, ꝛ non habeo: Item dñe pono candẽ passionem ꝛ mortẽ Dñi mei Jesu Christi inter me ꝛ iram tuam: ꝛ in manus tuas domine commendo spiritum meum. Rñdeat infirmus. Dicam, Non erit desperandum, vel dubitandum de salute illius, cui supra positas petitiones corde crediderit, ꝛ ore confessus fuerit. Finitis prędictis petitionibus cum cęperit in agone mortis infirmus certare, poterunt lege infra positę passiones omnes, vel aliquę ipsarum, sicut necesse fuerit, ꝛ etiam repeti. Et cum viderint infirmũ signis euidentibus morti proximum, intermittentes passiones, faciant recom-

mendationem animę: vt infra. fol. 170. Prius tamen infirmus facere debet sequentes protestationes.

De protestationibus faciendis a moriente Cap. 14.

Prima protestatio.

IN nomine sanctissimę Trinitatis, Patris, ꝛ Filij, ꝛ Spiritus sancti. Ego N. ptestor corã te sanctissime Angele Dei diuina pietate ex vtero matris mihi deputato: ꝛ coram te patre meo N. ꝛ coram oĩbus vobis circunstantibus: ꝙ in ea vera fide catholica, quam sancta Romana ꝛ apostolica profitet Ecclesia, ꝛ in qua omnes decesserunt sancti, mori desidero, ꝛ volo: Nec ad momentum temporis diutius viuere affecto, nisi quantum diuinę placuerit pietati, cui in omnibus conformiter meam subijcio voluntatem.

Secunda protestatio.

Item protestor, ꝙ sub tua angelica protectione, ꝛ adiutorio diuinę gratię discedam: ꝛ sic mori intẽdo absque oi desperatione ꝛ fidei dubitatione: ita ꝙ neque magnitudo, nec numerositas meorũ peccaminũ in barathrum desperationis me immergere debent: cum sciam, ꝛ veraciter credam vnam deifici fm sanguinis guttam in ara crucis effusam, fuffecisse in redemptionez totius humani generis, si ita placitum fuisset diuinę pietati.

Tertia protestatio.

Protestor ꝙ in casu, vbi ex pusillanimitate spiritus propter tremendũ diuinũ iudiciũ, cui astare habeo, aut demonis tentatione, seu debilitate rationis (quod Deus auertat) aliquã inciderem desperationem, aut fidei dubitationem, hoc ipsum pro nunc sana mente existens reuoco, cassо, ꝛ pro non tali facto habere volo, eo ꝙ nõ ato sano ꝛ deliberato hoc ipsũ eueniet, submittens me totaliter diuinę pietati.

Quarta protestatio.

Protestor etiã, ꝙ cuz diuina misericordia nulli peccatori cõtrito ꝛ ꝓfesso remissionem suorũ peccaminũ denegat eaz desideranti, ꝙ eandez misericordiã ꝛ remissionẽ mihi impertiri velit, toto corde desidero: ꝛ pro illã consequi pen merita amarissimę suę mortis, ꝛ virtutẽ pretiosissimi sanguinis sui, ꝓ me effusi, in ligno sanctissimę Crucis, ꝛ per merita ꝛ preces sanctissimę suę Matris, ꝛ omnium sanctorum Angelorum, ꝛ electorum.

Quinta protestatio.

Protestor etiam super hanc petitionem, humili prece porrectam

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctam, vt diuina pietas me suscipere velit in numerum eorum hominum, quos ab ęterno prędordinauit, in extremo iudicio esse saluandos: ſi, ⁊ in quantum pro meis peccatis exigentibus tandiu pęnas purgatorias substinere debeam, dummodo in ęternum non secludar a sua pietate. ℂ Commendatio.

His protestationibus prędmissis sanctissime Angele Dei tibi extremam meam volũtatem ⁊ affectionem pro testamento animę meę cõmendo, tria mihi ex testamento saluatoris misericorditer impertiri rogans. Primo vnũ lacrymosum intuitũ ⁊ dolorosum suspiriuz: ex innumeris quos in cruce pendens tribus horis viuus habuit ad mitigandum dolorosos meos singultus ⁊ gemitus, ⁊ suspiria, quibus nũc premor. Et vt ipsa mater omnis gratię mecum condidiuere velit vnicum cordis sui virginei gemitum dolorosumque suspirium ac lacrymosum intuitum, ex innumeris, quos sub cruce stando suspirijs ⁊ lacrymis habuit, filium vt redemptorẽ humani generiz intuendo: Suscipiẽdo me in numeriz eorũ pctorũ, qui veniã ⁊ salutem ad minus in extremo iudicio per sua sanctissima merita ⁊ preces ꝯsequuntur. Secundo succurrat tua angelica pietas: vt, qñ miserum cor meum scindetur, ⁊ aĩa mea misera a corpore separabitur, tunc inueniaz placabilẽ iudicem: intuitu illius diuinę charitatis, in qua amorosum cor tuum scindebatur in cruce pro salute mundi: ⁊ sua diuinissima aĩa a diuinissimo corpore separabat. Vltimo sanctissime Angele Dei, cõmendo tibi extremam horã vitę meę: vt exitum aĩę meę gubernando, ⁊ ab hostibus salutis me protegendo super has protestationes velis esse, vbi ⁊ quotics opus fuerit cõtra omnia pericula salutis, fidelis testis: ⁊ protector.

℣ Isti sunt tres Pater noster. ⁊ tres Aue Maria. cum tribus orationibus, quę debent dici pro animabus morientiũ omniuz: ⁊ multum eis prodest, ſi dicantur deuote. Lap. 15.

℣ Primus Pater noster, Kyrieeleiſ, Christeeleiſ, Kyrieeleison, Pater noster. in memoria agonię Domini nostri Jesu Christi, Aue Maria gratia plena, Dominus ⁊c. Oratio.

Domine Jesu Chriſte per agoniam, ⁊ oꝛonem tuam sanctissimam, qua oraſti pro nobis in monte oliueti: qñ factus est sudor tuus sicut guttę sanguinis decurrentis in terram, obsecro te, vt multitudinẽ ſudoris tui sanguinei, quẽ prę timoris tui angustia

gustia copiosissime pro nobis effudisti, offerre ⁊ ostẽdere digneris Deo Patri omnipotenti, contra multitudinem omnium peccatorum huius famuli tui: ⁊ libera eum in hac hora mortis sue ab omnibus angustijs suis, quas pro peccatis suis se timet meruisse. Qui cum Patre ⁊ Spiritu sancto viuis ⁊ regnas in secula seculorum. Amen. ℂ Secundus Pr̃ noster, Kyrieeleiſon, Christe eleiſon, Kyrieeleiſ, Pater noster. in memoria omnium passionum domini nostri Jesu Christi, ⁊ Aue Maria gratia plena, Dominus tecum. Oratio.

Domine Jesu Chriſte, qui pro nobis mori dignatus es in cruce, obsecro te, vt omnes amaritudines passionum ⁊ pęnarum tuarum, quas pro nobis miseris peccatoribus sustinuiſti in cruce, ⁊ maxime in illa hora, quãdo sanctissima anima tua egressa est de corpore tuo sanctissimo, offerre ⁊ ostendere digneris Deo Patri omnipotenti pro anima huius famuli tui: ⁊ libera eũ in hac hora mortis ab omnibus peccatis ⁊ passionibus, quas pro peccatis suis se timet meruisse. Qui cum Patre ⁊ Spiritu sancto viuis ⁊ regnas in secula seculorum.

℣ Tertius Pater noster dicitur in memoria ineffabilis charitatis Domini nostri Jesu Christi. Kyrieeleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrieeleiſon. Pater noster, qui es in cęlis, sanctific. ⁊c. ⁊ Aue Maria gratia plena Dominus. Oratio.

Domine Jesu Chriſte: qui per os prophetę dixiſti, In charitate perpetua dilexi te: ideo attraxi te miserans tui: obsecro te: vt eandem charitatem tuam, quę te de cęlo ad terram, ad tolerandas omnium passionum tuarum amaritudines attraxit, offerre, ⁊ ostendere digneris Deo Patri omnipotẽti pro anima huius famuli tui: ⁊ libera eum ab omnibus passionibus, ⁊ pęnis, quas pro peccatis ſuis timet se meruisse: ⁊ salua animam eius in hac hora exitus sui in gloria ęterna. ⁊ tu pissime domine Jesu Chriſte qui redemiſti nos pręcioſissimo sanguine tuo, miserere animę huius famuli tui: ⁊ cum introducere digneris ad semper virentia, ⁊ amęna loca paradiſi: vt viuat ibi amore inuisibili, qui a te ⁊ ab electis tuis separari nunquam potest. Qui cum Patre ⁊ Spiritu sancto viuis ⁊ regnas in Trinitate perfecta per infinita. ⁊c. ℟. Amen. ℂ Postea ſi adhuc vixerit subiungende sunt infraſcriptę orationes cum totidem, Aue Maria.

ℂ Ora-

Orationes dicendę in agone mortis ad beatam virginem Mariam. Cap. 16.

Prima oratio.

MEdiatrix Dei ꝛ hominū, misericordię fons inexhaustus effundens riuos copiosę gratię, Maria te rogo dulcissima mr̃ dn̄i nostri Jesu Christi per illā perturbationē, quaz habuisti in corde tuo pijssimo; tunc ꝛ deinceps cū Simeon sanctus ꝛ senex prophetando diceret: tuā ipsius aīam pertransibit gladius: vt petas quatenus idez benedictus filius tuus de largissima clementia sua donet huic famulo tuo per eandem perturbationem tuā, indulgentiaz oīuz petōrū suorū, Et vt eum liberet ab omnibus malis preteritis, presentibus, ꝛ futuris. Amen. Aue Maria.

Secunda oratio.

Auxiliatrix Dei ꝛ hominū, ꝛ pacis eternę condimentū. Maria te interpello speciosissima regina celi, p illā dolorosam perturbationē quaz habuisti in corde tuo benignissimo: pro eo q̄ filium tuū amantissimū per triduū amiseras: vt roges cuius quatenus ipse pp eandem turbationem tuam huic famulo tuo dignetur dare plenam cognitionē, perfectam contritionē, ꝛ purā cōfessionē, spem firmā, certam securitatē a Deo nunq̄ separādā: ꝛ ita perfectū ꝛ verū amorem: vt cū illo amore tantā mereatur mercedē in celo acquirere: ac si ei multis annis cū perfectione sanctissimę vitę diligentius seruisset. Amen. Aue Maria.

Tertia oratio.

Reparatrix debilū, ꝛ vulneratę animę efficacissima medicina Maria te p eto gloriosa dn̄a per illā perturbationē, quā habuisti in corde tuo clemētissimo, pro eo q̄ perfidi Judei captiuauerunt ꝛ detinuerunt desiderabilem vnigenitū vteri tui filium: de quo cognouisti in spiritu, q̄ volebat, ꝛ q̄ pati debebat pro salute humani generis: quatenus deprecceris eundem filium propitiatorē seculi: vt ipse propter candē turbationem tuam de omni captiuitate, ꝛ ab oī tribulatione corporis ꝛ aīę angustiarum ꝛ periculorū, ꝛ tētationibus dęmonū famulū tuuz clementer eripiat: ꝛ ab oībus malis in perpetuum tueat. Amen. Aue Maria.

Quarta oratio.

Illuminatrix cęcorum: ꝛ lucerna salutiferę gratię Maria te flagito dulcissima dn̄a mr̃ Dei, per illā turbationez tuam, quam habuisti

habuisti in corde tuo propitiatissimo, pro eo quod amantissimus filius tuus a Judęis crudelissimis in conspectu tuo, cum clauis acutissimis sine omni miseratione vinificę crucis patibulo fuit affixus: vt postules ab eodem filio tuo, quatenus per eādem turbationem tuam ignem veri amoris, cum igne amoris ꝛ passionis suę in corde huius famuli tui accedant: quo ipse summus sacerdos ligno crucis ipsum subijciat, nutriat, ꝛ in altari cordis eius iugiter ardeat, ꝛ flammescat: vt in commemoratione sue sanctissimę Passionis ꝛ mortis, eiusdem sacratissimę Passionis suę non obliuiscatur. Et si ex infirmitate valida, vel ex alia causa quacunque impediente, memor esse nequiuerit: per eundem acerbę passionis suę dolorem in hora mortis suę ex multiplici misericordia tua tantam mercedem in cęlis percipere mereatur: ac si omnes dies suos consumpsisset in memoria suę sacratissimę Passionis. Amen. Aue Maria.

Quinta oratio.

Aduocatrix omnium peccatorum: quos damnabiliter moles vitiorum deprimit, finisq̄ nostrę miserię Maria te deprecor, venerabilissima mundi domina, per illam intolerabilem turbationem, quam habuisti in corde tuo benignissimo in illa hora, cum filius tuus cunctis desideratus gentibus, ac omnibus vere amabilis de cruce depositus cum recentibus vulneribus, ꝛ proprio sanguine rubricatus datus fuit a Joseph in sinum tuuz, qui est corona iucunditatis omnium beatorum in cęli solio: vt propter eandem perturbationem tuam: ipse famulum suum pręuenire dignetur abundantia gratiarum suarum, ꝛ copiosę misericordię suę: vt det corpus suum, ꝛ animam suam in potestatem tuam, ꝛ in sinum pijssimę misericordię tuę: quam cunctis deuote postulantibus clementer aperis in ęternum. Et ad illud signum gemebundum sic eum recipi affectuosissime deprecor propter illum dulcissimum infantulum tuum candidum, ꝛ rubicundum, electum ex millibus: Qui thesaurus totius felicitatis tuę extitit ꝛ est: Quem in sinu tuo delicatissimo propijs lactasti vberibus: vt in presenti vita, ꝛ precipue in extremis suis te videre mereatur cum gaudio: ꝛ tuę miserationi gratias agere valeat in secula seculorum. Amen.

Titulo.

¶ Litania. pro infirmo moriente.

¶ Ordo commendatiõnis animę. Cap. 17. Prius fiant litanię breues. Si autem sit femina dicatur Pro ea.

Kyrie eleison.	Christe eleison. Kyrie eleison.
Sancta Maria	ora pro eo.
Omnes sancti Angeli & Archangeli	orate pro eo.
Omnis chorus Justorum	orate pro eo.
Sancte Abraham	ora pro eo.
Sancte Joannes Baptista	ora pro eo.
Omnes sancti Patriarchę & Prophetę	orate pro eo.
Sancte Petre	ora pro eo.
Sancte Paule	ora pro eo.
Sancte Andrea	ora pro eo.
Sancte Bartholomęe	ora pro eo.
Omnes sancti Apostoli & Euangelistę	orate pro eo.
Omnes sancti Innocentes	orate pro eo.
Sancte Stephane	ora pro eo.
Sancte Laurenti	ora pro eo.
Sancte Clemens	ora pro eo.
Sancte Vincenti	ora pro eo.
Omnes sancti Martyres	orate pro eo.
Sancte Siluester	ora pro eo.
Sancte Gregori	ora pro eo.
Sancte Nicolae	ora pro eo.
Sancte Augustine	ora pro eo.
Omnes sancti Pontifices & Confessores	orate pro eo.
Sancte Benedicte	ora pro eo.
Sancte Bernarde	ora pro eo.
Sancte Dominice	ora pro eo.
Sancte Francisce	ora pro eo.
Omnes sancti Monachi & Eremitę	orate pro eo.
Sancta Maria Magdalena	ora pro eo.
Sancta Lucia	ora pro eo.
Sancta Catherina	ora pro eo.
Sancta Cęcilia	ora pro eo.
Omnes sanctę Virgines & Viduę	orate pro eo.
Omnes Sancti & Sanctę Dei	orate pro eo.

Pro-

Propitius esto	libera eum dñe.
Ab ira tua	libera eum dñe.
A mala morte	libera eum dñe.
A pęnis inferni	libera eum dñe.
A potestate diaboli	libera eum dñe.
A bomni malo	libera eum dñe.
Per mortem tuam	libera eum dñe.
Per sanctam resurrectionem tuam	libera eum dñe.
Per mortem & sepulturam tuam	libera eum dñe.
Per sanctam crucem tuam	libera eum dñe.
Per admirabilem ascensionem tuam	libera eum dñe.
Per gratiam Spiritus sancti paracliti	libera eum dñe.
In die iudicij	libera eum dñe.
Peccatores	te rogamus audi nos.
Ut ei parcas	te rogamus audi nos.
Ut ei indulgeas	te rogamus audi nos.
Ut ad veram pęnitentiam eum perducere digneris	te rog.
Kyrie eleison.	Christe eleison. Kyrie eleison,

¶ Deinde pro vicino morti, cum in agone sui exitus anima visa fuerit anxiari, dicantur hę orationes.

¶ Commendatio animę ante mortem.

PRoficiscere anima Christiana de hoc mundo, In nomine Dei Patris omnipotentis, qui te creauit: In nomine Jesu Christi filij Dei viui, qui pro te passus est: In noie Spiritus sancti, qui in te fusus est: In noie Angelorũ & Archangelorum: In nomine Thronoꝝ, & Dñationum: In nomine Principatuuꝫ & Potestatũ: In nomine Cherubiꝫ & Seraphim: In nomine Patriarcharum & Prophetarũ: In nomine sanctorum Apostolorum: In nomine sanctorum Martyrum & Confessoꝝ: In nomine sanctorum Monachoꝝ & Eremitarum: In nomine Virginum & omnium Sanctoꝝ, & Sanctarũꝫ Dei. Hodie sit in pace locus tuus: & habitatio tua sit in sancta Sion. Per eundem Christum dominum nostrum. ℟. Amen. Oratio.

DEus misericors, Deus clemens, Deus, qui secundum multitudinem miserationum tuarum peccata penitentiũ deles, & pręteritorum criminum culpas venia remissionis euacuas, respice propitius super hunc famulum tuum N. & remissionem

sibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

sibi omniū peccatorum suorum tota cordis confessione poscentem deprecatus exaudi. Renoua in eo piissime pater quicquid terrena fragilitate corruptus, vel quicquid diabolica fraude violatum est: t vnitati corporis ecclesię membrum redemptionis amnecte. Miserere domine gemituum, miserere lacrymarum eius: t non habentem fiduciam nisi in tua misericordia, ad tuę sacramentum reconciliationis admitte. Per Christum dominum nostrum. Qui tecum. ℟. Amen. Oratio.

COmmendo te omnipotenti Deo charissime frater, vel soror, t ei cuius es creatura committo: vt cum humanitatis debitum morte interueniente persolueris, ad authorem tuum, qui te de limo terrę formauerat, reuertaris. Egredienti itaque animę tuę de corpore splendidus Angelorum cętus occurrat. Iudex Apostolorum tibi senatus occurrat. Candidatorum tibi martyrum triumphator exercitus obuiet. Liliata rutilantium te confessorum turma circūdet. Iubilantium te virginum chorus excipiat: t beatę quietis in sinu patriarcharum te complexus astringat. Mitis atque festiuus Christi Jesu tibi conspectus appareat, qui te inter assistens sibi iugiter interesse decernat. Ignores omne quod horret in tenebris, quod stridet in flammis, quod cruciat in tormentis. Cedat tibi terrorimus satanas cum satellitibus suis: in aduentu tuo te commitantibus angelis contremiscat: atque in ęternę noctis chaos immane diffugiat. Exurgat Deus t dissipentur inimici eius: t fugiant qui oderunt eum a facie eius. Sicut deficit fumus deficiant: sicut fluit cera a facie ignis, sic pereant peccatores a facie Dei. Et iusti epulentur, t exultent in conspectu Dei. Confundantur igitur t erubescāt omnes tartareę legiones, t ministri satanę iter tuum impedire non audeant. Liberet te a cruciatu Christus, qui pro te crucifixus est. Constituat te Christus filius Dei viui intra paradisi sui semper amęna vireta, t inter oues suas te verus ille pastor agnoscat. Ille ab omnibus peccatis tuis te absoluat, atque ad dexteram suam in electorum suorum te sorte constituat. Redemptorem tuum facie ad faciem videas: t prędens semper assistens, manifestissimam beatis oculis aspicias veritatem. Constitutus igitur inter agmina beatorum contemplationis diuinę dulcedine potiaris in secula seculorum. ℟. Amen. Alia oro.

SUscipe=

SUscipe dñe animam famuli tui in locum sperandę sibi salutionis misericordia tua. ℟. Amen. Libera domine animam famuli tui ex omnibus periculis infernorum, t de laqueis pęnarum, t ex omnibus tribulationibus. ℟. Amē. Libera aiaz famuli tui, sicut liberasti Enoch, t Eliaz de communi morte mūdi. ℟. Amen. Libera domine aiaz famuli tui, sicut liberasti Noe de diluuio. ℟. Amen. Libera dñe animā famuli tui, sicut liberasti Abraham de Ur Caldęorū. ℟. Amen. Libera dñe aiam famuli tui, sicut liberasti Job de passionibus suis. ℟. Amen. Libera domine aiam famuli tui, sicut liberasti Isaac de hostia, t de manu patris sui Abrahę. ℟. Amen. Libera dñe aiam famuli tui, sicut liberasti Loth de sodomis, t de flamma ignis. ℟. Amen. Libera domine aiaz famuli tui, sicut liberasti Moysen de manu Pharaonis regis Aegyptiorū. ℟. Amen. Libera dñe aiam famuli tui, sicut liberasti Danielē de lacu leonum. ℟. Amen. Libera dñe aiam famuli tui, sicut liberasti tres pueros de camino ignis ardentis, t de manu regis iniqui. ℟. Amen. Libera dñe aiam famuli tui, sicut liberasti Susannā de falso crimine. ℟. Amē. Libera domine animam famuli tui, sicut liberasti Dauid de manu regis Saul, t de manu Golię. ℟. Amen. Libera dñe aiam famuli tui, sicut liberasti Petrū, t Paulū de carceribus. ℟. Amen. Et sicut beatissimā Teclā virginez t martyrē de tribus tormentis atrocissimis liberasti, sic liberare digneris aiam huius famuli tui: t tecum facias in bonis congaudere cęlestibus. ℟. Amen. Alia Oratio.

COmmendamus tibi domine animā famuli tui N. precamur= que te dñe Jesu Christe saluator mundi: vt eam propter quā ad terram misericorditer descendisti, patriarcharum tuorum sinibus insinuare non renuas. Agnosce dñe creaturam tuam non ex dijs alienis creatam, sed a te solo Deo viuo t vero: quia non est Deus alius pręter te: t non est fm opera tua. Lętifica dñe animam eius in conspectu tuo: t ne memineris iniquitatum eius antiquarum, t ebrietatum, quas suscitauit furor sine feruor mali desiderij. Licet enim peccauerit, tamen patrem t filium t spiritum sanctum non negauit, sed credidit: t zelum Dei in se habuit: t Deum qui fecit omnia adorauit. ℟. Amen. Alia Oratio.

DElicta iuuētutis t ignorātias eius ne memineris, quęsumꝰ dñe: sed fm magnaz misericordiam tuam memor esto illius

in gloria claritatis tue. Aperiantur ei celi: collectētur illi Angeli: in regnum tuum dñe seruum tuum suscipe. Suscipiat euz sanctus Michael Archāgelus Dei, qui militie celestis meruit principatum. Veniant illi obuiam sancti angeli Dei: t perducant eū in ciuitatem celestem Jerusalem. Suscipiat eum beatus Petrus Apostolus, cui a Deo claues regni celestis tradite sunt. Adiuuet eum sanctus Paulus, qui dignus fuit esse vas electionis. Intercedat pro eo sanctus Joannes electus Dei Apostolus t Euāgelista: cui reuelata sunt secreta celestia. Orent pro illo oēs sancti Apostoli: quibus a dño data est potestas ligādi, atqz soluēdi. Intercedant pro eo omnes sancti t electi Dei: qui pro Christi nomine tormenta in hoc seculo sustinuerunt: vt vinculis carnis exuti, peruenire mereatur ad gloriam regni celestis. Prestante domino nostro Jesu Christo, qui cuz Patre t Spiritu san. tc.

De tentationibus, in quibus homo tentatur a diabolo in exitu anime sue: t de remedijs ad expellendas eas. Cap. 18.

Beatus Gregorius dicit, q antiquus hostis, s. diabolus multipliciter conatur tentare quemlibet christianum maxime in articulo mortis. Et inter alia specialiter de tribus dicit, q qñ in illa agonia homo laborat in extremis, t iam amisit visuz corporalem t auditum, tunc diabolus prepārat graues tentationes. Et primo tentat de fide, preparando diuersas imaginationes. Hoc quando fit, vel credit verisimiliter tale fieri, vt dicit beatus Augustinus, statim debet homo firmiter cogitare, q tentatio est diabolica: t debet homo dicere in corde suo, licet non possit ore.

¶ Dñe Jesu Christe ego verus catholicus suz, t credo aīa, quę credit, t tenet sctā Ecclesia Ro. t in ista fide volo mori. Et tunc inimicus recedit confusus. Veruntñ statim inimicus est preparatus cuz alia tentatione. s. de petō desperationis, ita q tunc reducuntur ei ad memoriaz multa petā, que hō cōmisit: t spāliter qñ hō habet aliqua per obliuionē inconfessa. Et tunc hō incipit turbari, t titubare, t cogitare quomodo ipse posset saluari: t reputabit quasi impossibile. Unde dicit idez, statim debet homo cogitare hanc esse tentationez diabolicam: t debet dicere in corde suo.

¶ Domine Jesu Christe tu effudisti sanguinem tuum in cruce propter peccata nostra, placeat tibi q merita sancte passionis

nis tue deleant peccata mea, de quibus recordatus fui, t confessus sum: t de alijs meritum passionis tue suppleat. Hoc dicto, statiz tentatio recedit. Videns diabolus, q non potest hze victoriā per istos modos, vt dicit idez, apparet ei in pulcherrima figura dicens. Ego sum Chz̄s creator t redemptor tuus: me ergo adora: Unde dicit idē, q hic debet esse hō valde cautus, t non credat sibi: sed dicat: Si tu es Christus ille qui assumpsit carnem de virgine Maria, t natus est ex ipsa remanēte virgine, t fuit passus in cruce vsque ad mortem pp peccata nostra: t descendit ad inferos ad liberandū sanctos pz̄es, t resurrexit tertia die: t ascēdit ad celū die ascensionis, t in die iudicij debet venire ad iudicandū viuos t mortuos: Si tu es ille, ego te adoro: aliter non adoro. Tunc diabolus videns se omno victum t confusum, recedit penitus, t amplius non reuertitur ad tentandum. Postmodum iste talis, qui istis resistit, t vincit tentationes diabolicas, habet cōsolationem cum angelis, t expectat coronam de victoria.

¶ Sequentes orationes dicende sunt super agonizante in transitu deuote, morose, t intelligibiliter, vt infirmus audire possit. Oremus. Oratio Cap. 19.

O Sācta Trinitas pater, fili, t spūs alme, oēs eterne Deus tua immensa attracti ac moti pietate, pro anima famuli tui N. nunc in extremis laborantis, te deprecari compellimur. t ipsam sacratissime domine tue pissime omnipotentie commēdamus, vt illam ab insidijs, aspectu quoqz t terrore demonum custodiēdo tuearis: ne fidē repente perdens quam tenuit, pessime desperationis labatur in foueam: ne diffidentie tentationibus cedat, ne preteritorum scelerū recordatione desperet. Exaudi rex gloriose pp tuā suauissimā t clemētissimam bonitatez pro ea interpellantes. Exaudi (inquaz) per orationes patriarcharū, per merita prophetarū, per suffragia aplorum, per victoriā martyruz, p fidē confessorū, per virginū puritatē, per deuotā intercessionē omniū, qui tibi ab initio placuerunt, t tecū modo regnantes in excogitabili felicitate letantur. Ab ipsa domine iactantiā repelle: tribue cōpunctionem, suscita fletuz, cor eius mollifica, ab oībus insidijs inimici illaz tuere, fidei tue lumine confirma, gr̄e tue infunde charitatē: vt in te rex oīpotens, t in tua pietate cōfidens omniū culparū vera contritione ab intimis visceribus cōcutiatur.

Clemẽtissime dñe oĩa iniqua desidera ab illa rescinde, ignea tela diaboli extingue, largire fontem lacrymarum, quibus iniquitatum suarum tergat maculas, vincula disrumpat. Fac eam dñe salubriter petere, audire quę petit, atque celeriter exaudi. Si pie respicis, viuet: si desperaueris, perijt. Si iustitia vteris, ante oculos tuos mortua fetet: si misericorditer, vt tuam bonitatem decet, asperaueris, a desperationis barathro reuocatur. Respice domine sancte, pater dilecti filij tui vulnera ⁊ cruorem. Domine Jesu Christe rex pijssime, qui venisti redimere perditos: noli damnare redemptos. Da illi dñe cor pium, quod te timeat: sensum vigilem, qui te intelligat: simplicẽ oculũ ⁊ intentionẽ rectã, qua te sequatur. Dñe Jesu Chriſte fili pĩs misericordiarum, ⁊ reginę misericordię gloriosę virginis Marię, aię huius famuli tui miserere: ⁊ eã de maiestatis tuę sede clementer aspiciens, ab illa repelle tenebras, ⁊ eã splendoribus tuę claritatis illustra. Clementissime dñe Jesu a tua pietate culparũ eius remissionẽ humiliter petimus, qui Deo patri mundum tuo cruore gratum reddidisti. O fons pietatis non possuisti esse crudelis: Tuę dilectissimę genitricis precęs ne spernas. O gloriosa regina mundi Maria: virgo pulcherrima: virgo misericors, quę genuisti regem velut rosa decora, illos tuos misericordes oculos ad seruum tuum N. misericorditer converte: tu quę pctorum aduocata prędicaris: prima eorũ spes: quę nulli claudere potes sinũ tuę pietatis. O misericordię mr: ecce tps patrocinandi, qñ famulus tuus N. iudicẽ iratũ sentiens protectionis tuę grã flagitat. Eia ergo aduocata nostra occurre velociter. O Gabriel archãgele, qui salutez mũdo nũciasti. O scẽ Michael, qui draconẽ Acheronti expugnasti. O sctẽ Raphael, qui filiũ Tobię iusti salubriter deduxisti. O Angele custos huius Dei seruuli. O cęlestes Angelorũ omnium chori, nec nõ patriarcharũ, prophetarũ, aplorũ, martyrũ, confessorũ, sacerdotũ, leuitarũ, monachorũ, eremitarũ, virginum, oĩumq; iustorum, per amorem ineffabilez agni immaculati Jesu Christi regis vestri, qui vos de mundo elegit, cuius lęta visione gaudetis, vos pro huius nostri fratris, vel sororis anima deprecamur: vt eã vestris pcibus iuuare dignemini: quatenus diaboli faucibus erepta saluetur, ⁊ vbę iucundissimę societati lęta iungat. O rex clementissime Deus omnipotens saluator mũdi

Jesu

Jesu pie, qui omnium iñ te sperantium misereri consueuisti propter orationes Dei genitricis, ⁊ omnium sanctorum Angelorũ ac electorum Dei famulo tuo N. quęsumus, miserere: quatenus in passionis tuę merito ac sanguine a peccatorum suorum maculis ablutus eternaliter in tuo regno glorietur. Amen.

O Suauissime dñe Jesu Christe beatorum requies, ⁊ omnium in te sperantium salus iucũdissima: qui in nocte dirę passionis tuę ad patrez orasti, dicens: Pater, si possibile est, transeat a me calix iste, verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat: quique illa hora in tanta fuisti angustia, vt de precioso corpore tuo sanguis efflueret, precamur te bone Jesu, quatenus animaz famuli tui N. tua solita pietate iuues: vt pro suis delictis conteratur, ⁊ moueatur ad pœnitentiam salubrem: vt in hac hora tremenda, iñ occursu aduersarij non paueat, nec in aduentu, aut aspectu tuo iudex tremende, accusante conscientia, contremiscat, sed potius faciez tuaz in iubilo videns lętetur: te prędante Jesu Christe: cuius est passione redemptus. Amen.

O Dulcissime rex, Jesu pie, qui in tuę passionis horrenda nocte a discipulis tuis destitutus, inter aduersarios tuos solus stetisti, tuę pietati supplicamus: vt animam seruuli tui N. in suo obitu solam non relinquas in manibus iniquorum dęmonum, auxilio tuo destituram: sed tua virtute, ⁊ tuorum Angelorum sanctorum societate securam, ad locum tuę beatissimę visionis per sanguinis tui virtutem lętanter deducas. Amen.

O Dñe Jesu Christe decus ⁊ gloria sanctorum: qui pendens in cruce, pro tuis diris crucifixoribus patrem rogasti, dicens: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt: tuam pietatem precamur pie Jesu: vt in mente seruuli tui N. orationes tuę renouare digneris affectum: quatenus offensarum omniũ ab eterno patre veniam consequatur. Et sicut tunc exauditus fuisti tu dñe, ac rex, sic nunc cum patre seruos ac milites tuos exaudire digneris pro seruulo tuo N. qui nescit quid faciat, dum fidei, ⁊ sensus exiguitate tepescit. Rogamus pie Jesu, vt in obitu eius omnia sua peccata dimittas, ⁊ pro tuę durę passionis merito ad Angelorum consortia deducatur. Amen.

O Sacratissime domine Jesu Christe Saluator, qui ppter nostra scelera abolenda, post crudelia verbera, post pudibun-

Universidad de Deusto
Biblioteca

da opprobria, post irrisuam ⁊ afflictiuã aculeozũ cozonã, in cruce nudus, instar latronis, affigi elegisti, exoramus te pie per has tuas passiones, vt aiam famuli tui N. in extremis laborantẽ, suorum peccatozũ dolorosa confessione verberes, vera contritione confundas, ⁊ vero timore cozones: ⁊ in cruce tua omnes sensus mentales eius affigas: quatenus sic totus a te spiritualiter vulneratus, tuozum vulnerum merito, omnium delictozum suozuꝫ veniam consequatur, ⁊ ad gaudia cęlestia perducatur. Amen.

O Glorioſiſſime rex Jeſu Chriſte Angelozum dulcedo: qui affixus pro nobis veram fidei lucem cordi latronis infudisti; vt te verum Deum ⁊ verum hominem fateretur, dum clamauit, memento mei Domine dum veneris in regnum tuum: maiestatem tuam suppliciter exoramus: vt in famulo tuo N. in extremis laborante conseruare digneris verę fidei sacramentum: vt sacratiſſimę tuę passionis merito, tua veritate, tuoque amore loricatus in suo obitu spiritus immundos nequaquam vereatur, sed tuam perpetuam gloziam adeat iubilanter. Amen.

O Clementiſſime domine Jeſu, verbũ ęterni patris, ⁊ filij virginis glorioſę, qui mundum visibiliter deserens, ⁊ solitudini materne compatiens, ei delictuꝫ discipulus filiuꝫ adoptasti; humiliter tuę maiestati supplicamus, per merita tuę passionis, ⁊ eiusdez tuę inclytę matris preces, necnon tui delicti discipuli, quatenus digneris in animam huiuꝫ serui tui spirituꝫ tuę charitatis infundere: in quo tibi cohęres Deo patri adoptetur in filiũ. Committe, quęsumus, de throno glozię tuę huius famuli tui N. animaꝫ clementiſſime tuę matri: quatenus in mortis agone nõ paueat, sed virginalibus tibi manibus presentata clementer suscipiatur a te in tua gloria cuꝫ sanctis tuis collocanda. Amen.

O Clementiſſime domine Jeſu, corona certantiuꝫ, qui moriturus in cruce docuisti nos cõpẽdiose tẽpore mortis orare, dicens, Pater in manus tuas commendo spiritum meum: tuę maiestati supplicamus, vt spiritus sancti virtute, candez orationez menti huius famuli tui digneris imprimere: vt caꝫ personet semper: ⁊ in hac extrema hora eius sentiat effectuꝫ, in tuas sanctiſſimas manus suam animam commendando. Amen.

O Misericordiſſime domine Jeſu, generis humani reparator, qui in die tuę acerbiſſimę passionis in neruozuꝫ cõtractione,

ctione, ossium compressione, spinarum punctione pęnam acerbiſſimam tulisti, ⁊ latus tuum vnde sanguis ⁊ aqua flueret aperiri voluisti: deprecamur domine vt animam famuli tui N. virtutum splendore illustres: ⁊ spinaruꝫ tuarum merito, illi tribuas de offensis ab eo tibi illatis dolere vehementer: vt omnia eius delicta tuę passionis acerbitate deleantur, ⁊ ad Angelozum societatem te ducente valeat peruenire. Amen.

O Clementiſſime domine Jeſu Chriſte, qui pro nobis in cruce mori dignatus es, te precamur, vt omnes tuas passiones ⁊ amaritudines, quas pro nobis miserrimus in duro ligno tulisti, presertim qñ sanctiſſima anima tua de virgineo ⁊ puriſſimo habitaculo tui corporis egressa est, offerre ⁊ ostendere digneris Deo patri oipotenti cõtra oẽs pęnas ⁊ passiones serui tui N. ⁊ liberare cum digneris in hoc suo transitu ab oibus passionibus ⁊ pęnis, quas pro peccatis suis se contraxisse timet. Amen.

O Misericordiſſime domine Jeſu Chriſte, qui prophetico ore dixisti, in charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miserans: tibi humiliter supplicamus, quatenus eandem charitatem, quę te de cęlo traxit ad terraꝫ laboraturuꝫ pro nobis, ⁊ moriturum, offerre ⁊ ostendere digneris Deo patri omnipotenti contra omnes huius famuli tui N. passiones ⁊ pęnas, quas pro suis sceleribus meretur, ⁊ animam eius in suo obitu per manus sanctozum Angelozuꝫ excipere. Aperi illi benigniſſime Jeſu ianuam vitę ⁊ regni syderei: ⁊ in eo illum fac cum sanctis tuis perpetua fęlicitate lętari. Amen.

O Puiſſime dei hominumque mediator Jeſu Chriſte, qui debitas nobis pęnas in tuo passibili corpore pro nostra salute tulisti: ⁊ vt eas gustares amariores, in hora tuę passionis, deitatis rationisque solatium a tuis sensibus sustulisti, eos destitutos omni solatio in doloribus linquens, dum clamasti, Deus meus, deus meus, vt qd dereliquisti me? oramuꝫ tuaꝫ pietatem, vt aiam serui tui N. tua suauiſſima cõsolatione foueas, erigas, ⁊ lętifices: Namque si deseruerit illum pastor ęternę, mox lupus rapax diabolus in eum irruet efferatus, ⁊ crudelis: ⁊ ouez, quam tuo sanguine quęsiuisti, ingulabit. Et si demeritis suis exigentibus, a te deseri meretur, te nihilominus propter tuam pietatẽ rogamus, ne illũ tradas aduersarijs diffidentię ⁊ desperationis

stimulis affligendum: hec ad gratiam tuam durum, aut insensibilem effici patiaris: sed per charitatis tuę gratiam viuens, & absentię tuę amaritudinem sentiēs, pia voce gemendo clamet ad te, Deus meus, Deus meus vt quid dereliquisti me? Tu autem pijssime pater ac boñe pastor tua suaui pietate succurre: qui eum tibi tuo sanguine redemisti. Amen.

O Perfectissime Dei, hominūque mediator Jesu Christe saluator: qui pro solis ardore, & tormentorum asperitate, & sanguinis tui effusione, corporalem sitim in duro ligno tulisti: dum clamasti, sitio, tuam precamur maiestatem, vt animam famuli tui N. illo nunc amoris igne digneris aducere, quem in terris mittere venisti: vt cūctis vitijs exiccatis, anima eius, & caro tuę charitatis igne succensa te solum sitiat, te diligat, te perquirat: vt te inueniens, te fruatur, Sacratissime domine Jesu Christe, omne bonum complens, atque consumans: qui gustato aceto dixisti, consumatum est, & inclinato capite spiritum Deo patri reddidisti: supplicamus tuę maiestati pro anima famuli tui N. laborantis in mortis agone: quatenus illi fidei lumen, & gratię tuę sanitatem infundas: vt horam extremam in tua sancta charitate finire, & tibi dicere valeat, ecce clemētissime Jesu nūc ad te venio: tua melliflua voce meum spiritum suscipi iube in eternam claritatem. Amen.

O Clementissime Jesu solatium miserorum, tu nostra peccata in tuo corpore portasti: quia tu es vere Deus: de quo dixit Esaias, languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit: adeo vt in tuo virgineo pulcherrimo corpore, a plāta pedis vsque ad verticem sanitas vlla non fuerit: & qui pręfilijs hominum erat speciosus, quasi leprosus videreris: per hāc tuam ineffabilem charitatem precamur pie Jesu: vt omnia peccatorum vulnera in famulo tuo N. sanes: quatenus omnibus vitijs emendatus ad te regem factorem suum spirituali solatio roboratus, lętus perueniat: & quem tuo sanguine comparasti, & tuę passionis signo .i. sancta cruce muniri semper voluisti, ad tuam nunc felicissimam visionem omnium passionum tuarum merito, comitantibus sanctis angelis deducere digneris. Amen.

O Decus cęli virgo, regis eterni mater intacta, propter illud te rogamus terrorem, quo tuus cor tremuit, quādo dilectū tuum,

tuum, & amantissimum filium Jesum ab impijs captum, ligatū, tractum, ab amicis autem omnibus derelictum audisti, vt seruulum tuum N. in extremis laborantem, & trementem adiuues: vt de pręteritis culpis veraciter conteratur, & cor eius supernis splendoribus irradiatum veraciter pęniteat: ne forte in occursu aduersarij terreatur, aut in aspectu tremendi iudicis, accusante conscientia contremiscat: sed potius tuis precibus suffragantibus, faciem eius in iubilo videns lętetur. Amen.

O Virginum suauissima Dei genitrix Maria stella maris, per eas te rogamus lacrymas & singultus, quibus tuum nobile & maternum cor angebatur, quando tuam spem Jesum pulcherrimum, pñtatum pręsuli cognouisti innocentem accusatū, & contumelijs illusum, vt huic famulo tuo N. lacrymarum gratiam impetres, & fidei lumen indelebile: quo maculas omnes delictorum suorum possit abluere. Et tu mater misericordię, cum nunc celeriter adiuua, ne satanas illudere, aut varijs tentationibus pro libito suę iniquissimę voluntatis affligere possit, aut tremebundo iudici vinctum statuere: sed potius seipsum per lumen fidei iudicet in pręsenti, ac disciplinis verę pęnitentię deuotę flagellet. Amen.

O Sola sperantium omnium spes Maria regina cęlorum: propter illas te pręcamur angustias, quas tuum pijssimum cor tulit, qñ tuus filius, & noster dñs Jesus Chs verbum eterni patris, clamantibus & vociferantibus iudęis, crucifige, crucifige, morti adiudicatus, & ignominioso crucis suspendio addictus est: quatenus subuenias clementissima Regina, & mi pientissima huic seruulo tuo N. in extremis laboranti: quia & corpus eius infirmitatis dolore torquetur, & angustiatur anima: hinc dęmonum insidijs, hinc seuerę discussionis angustijs. Subueni (inquam) o mater pietatis: & gratiosissime virgo ne contra illum feratur mortis ęternę sententia, aut flammis ęternalibus tradatur perpetuo cruciandus: sed tua potius intercessione, pręmia ęterna consequatur. Amen.

O Clementissima virgo Maria Dei genitrix: propter illud tibi supplicamus gladium doloris, qui tuam pertransiit animam, cum dilectissimum tibi filium Jesum, nudum & cruentum: & diris vulneribus confossum in ara super crucis ligno

eleuatum

eleuatum conspexisti: quatenus in hac hora terribili, huic seruulo tuo N. sis adiutorio: vt compassionis gladio confodiatur, & vulneretur lancea diuini amoris, ita vt olim pectorum sanguis notus de corde eius effluat: vitijsq; mundetur, decoreturq; virtutibus diuinis quatenus toto desiderio terrena relinquens in celestia subleuetur: ad quę lętanter, te duce, perueniat. Amen.

O Maria tribulatorum pijssima consolatrix, per illud te rogamus horribile tormentum, quo pene tuum cor omnesque tuos sensus extinxit, quando filium tuum dominum nostrum Jesum Christum te Joanni in matrem, & Joannem tibi in filium delegantem audiuisti: quatenus huic famulo tuo N. subuenire digneris, qui ad te inuocandas assurgere nō potest: quippe quoniam oculi eius luce priuantur, surdescunt aures, omnesque sensus obscurātur. O mater pietatis preces nostras exaudi: quas auribus tuę pietatis afferimus: atque famuli tui N. spiritus filio tuo commenda: quatenus tuo pio interuentu, terrores dęmonum, tormentaque non timeat: sed desideratam cęlestis patrię mansionem te comite lętus adeat. Amen.

O Decus & gloria Virginum Maria Jesu Christi mater: propter tuos te rogamus ciulatus, quos imo pectore prorumpentes abscondere non valebas, quando in amplexus filij de cruce depositi ruebas, & nitentes quondam genas, oraque rutilantia, pallore mortis occupata mirabaris, vt seruulo tuo N. suffragari, veluti pia mr̄, digneris: quatenus sic de admissis criminibus doleat: vt eius anima mellifluis osculis, & amoris amplexibus dn̄i Jesu Christi, in beatorum regno fruatur. Amen.

O Maria virgo pulcherrima, virgo humillima, virgo clementissima, virgo gratiosissima, propter suspiria atque lamenta inaudita, quibus tuum dulcissimum cor excruciabatur, quando animę tuę solatium vnicum Jesum filium tuum, & saluatorem nostrum sepulturę tradi cernebas: adiuua famuli tui N. animam in hac lachrymarum valle laborantē: vt in egressu de corpore virginalibus tuis manibus erepta deducatur in cęlum. Amen.

¶ Oratio in exitu vite ad dominum Jesum Christum.

D Omine Jesu Christe fili Dei viui, & redemptor mundi, ego peccator suppliciter rogo immensam misericordiam tuam: vt

vt mihi eaz confessionez in hora exitus mei, concedere digneris, quam latroni tibi de cruce confitenti misericorditer concessisti. Presta domine Deus meus pijssime, vt in hora exitus mei diuina vltio non veniat super me: & potestas diabolica non occurrat mihi, nec noceat: sed tua gratia largiente talez me dies extremus inueniat, qualez me fons regenerationis exhibuit. Deprecor ineffabilez gratiaz & misericordiaz tuā pijssime domine Jesu Christe, vt in hora exitus mei non deneges mihi miserrimo peccatori sacraz corporis & sanguinis tui cōmunionez: sed cum vera fide & certa spe & sincera charitate illam mihi percipere concede, & ad gaudia ęterna peruenire tribue. Qui viuis & reg.

¶ Oratio ad eundem.

N E reminiscaris domine delicta mea, vel parentū meorū, neque vindictaz sumas de peccatis meis in extremis meis: & sion sinas interesse, & in me prędalere diabolus, aut nouissima mea deterrere potestatem tenebrarum. Sed presta per intercessionem omniuz sanctorum tuorum, vt Angelo tuo presente, transitus meus de hoc seculo spe firma rogatur, fide catholica muniatur, ac totus ipsius animę exitus in te, & secūdū te fiat: nec intermiscere se audeat Angelus malus, aut locum inuadendi habeat tetra & maligna cohors diaboli. Et presta mihi domine, vt in illa die & hora, qua animaz meaz a corpore iusseris separari, piaz sententiaz merear audire: & Angeli sancti perducant animā meam ad gaudia iustorum. Amen.

¶ Oratio ad beatam Virginem.

C Ommendo sancta Maria materię pietati tuę extremam diem exitus mei. Precor te per vnigenitum filium tuum dominum nostrum Jesum Christum: vt in illa necessitate piam visitationem tuam & consolationem habere merear. Et cum in vltimo agone mortis anima mea turbata fuerit, tua domina clementissima misericordię recordaberis: & venire in adiutorium meum dignaberis, & liberare animam meam ab ira & indignatione filij tui, & cōfusione perpetua, & ab ęterna damnatione cripere procuraberis. Defende animā meā sancta Maria tua pijssima protectione a crudeli accusatione: & perduc eam in sinum Abrahę: vbi est certa requies beatorum iustorum. Sancta, & immaculata virgo Maria, genitrix domini mei Jesu Christi

intercedere

Universidad de Deusto
Biblioteca

intercedere digneris pro me ad illum, cuius meruisti effici templum: vt per orationes ⁊ intercessiones misericordię pietatis tuę misereatur mihi pius ⁊ misericors Dominus. Qui viuis, ⁊c.

¶ Orationes dicenda in mortis articulo.

DOmine Jesu Christe tibi in hac hora commendo animam meam: ⁊ sicut pro meo dignatus es de virgine nasci, crucez pati, mori, in sepulcro sepeliri, tertia die ab inferis resuscitare, ⁊ celos, quos nunquam tui nominis presentia deseruisti, voluisti adire: sic animam meam liberare digneris ab eterna morte. Vltra quam dici fas est me peccatorem, ⁊ reum esse confiteor. Sed tu, qui omnium peccatorum indultor, atque clementissimus es: quique misereris omnium, ⁊ nihil odisti eorum, quę fecisti, dissimulans peccata hominum ad reuertentium: qui peccatoris facinora in quacunque die conuersus ad te fuerit, ⁊ ingemuerit, oblinioni in perpetuum tradis. Qui peccantibus pepercisti: ⁊ mulieri deprehensę in adulterio dimisisti: ⁊ Magdalenę remisisti: Petro lacrymanti relaxasti: ⁊ latroni confitenti paradisi ianuam aperuisti: mihi peccatori veniam non deneges delictorum: quicquid vitiosum est, ⁊ quicquid in te peccaui, mihi remitte: ⁊ animam meam in eterna requie refouere digneris. Tu enim es ille, cui non pereunt moriendo corpora nostra, sed mutantur in melius: qui animam a corpore separare, ⁊ in meliorem vitam mittere solitus es: qui diristi te malle vitam peccatoris, quam mortem: credo corde, ⁊ ore confiteor, quia idcirco animā meam ab hac vita vis educere: vt post mortem meam in meliori vita facias viuere: quę sensum ⁊ intellectum quam nunc habet in me, meliorem habebit: ⁊ quantum differt vmbra ab homine, tanto meliora possidebit in celesti regione. Quo dicto, accipiat infirmus si potest propriis manibus carnes pectoris sui circa cor ⁊ mamillas: ⁊ lacrymosis verbis dicat. Domine Jesu Christe fili Dei viui, ⁊ beatę Marię semper virginis, totis visceribus meis tibi confiteor: ⁊ credo quod tu redemptor meus viuis, ⁊ in nouissimo die de terra surrecturus sum: ⁊ in carne ista videbo te Deum saluatorem meum. Postea infirmus ponat digitos suos super oculos: ⁊ dicat. Et oculi isti te conspecturi sunt. Postea eleuatis oculis ad celum se signet signo sanctissimę crucis precipue faciem, os, ⁊ pectus, ⁊ totum corpus: ⁊ dicat.

Omnia

Omnia mihi terrena vilescūt: ⁊ ad te Deus meus propero: qui quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, preparasti diligētibus te. Et ecce in manus tuas domine commendo spūm meū, redemisti me dñe deus veritatis. Qui cū patre ⁊ spiritu sancto viuis ⁊ regnas ⁊c. ℟. Amen.

¶ Psalmi dicendi in agone mortis super infirmum. Cap. 20.

Si autem adhuc aia, dicantur hi psalmi. Psalmus Dauid.

COnfitemini Dño qm̄ bonus: qm̄ in seculum misericordia eius. Dicat nunc Jsrael qm̄ bonus, qm̄ in seculum misericordia eius. Dicat nunc domus Aaron: qm̄ in seculum misericordia eius. Dicant nunc qui timent dñm: quoniam in seculum misericordia eius. De tribulatione inuocaui dñm: ⁊ exaudiuit me in latitudine dñs. Dominus mihi adiutor: non timebo, qd faciat mihi homo. Dominus mihi adiutor: ⁊ ego despiciā inimicos meos. Bonum est confidere in domino, quam confidere in homine. Bonū est sperare in dño, quam sperare in principibus. Omnes gentes circundederunt me: ⁊ in nomine domini, quia vltus sum in eos. Circundantes circundederunt me: ⁊ in nomine dñi: quia vltus sum in eos. Circundederunt me sicut apes, ⁊ exarserunt sicut ignis in spinis: ⁊ in nomine domini, quia vltus sum in eos. Impulsus euersus sum, vt caderez: ⁊ dñs suscepit me. Fortitudo mea: ⁊ laus mea dñs: ⁊ factus est mihi in salutem. Vox exultationis ⁊ salutis in tabernaculis iustorum. Dextera dñi fecit virtutem: dextera dñi exaltauit me: dextera dñi fecit virtutē. Non moriar, sed viuā: ⁊ narrabo opera domini. Castigans castigauit me dñs: ⁊ morti non tradidit me. Aperite mihi portas iustitię: ⁊ ingressus in eas confitebor domino: hec porta domini: iusti intrabūt in eam. Confitebor tibi qm̄ exaudisti me: ⁊ factus es mihi in salutem. Lapidem quem reprobauerunt edificantes, hic factus est in caput anguli. A dño factū est istud: ⁊ est mirabile in oculis nostris. Hec dies quam fecit dominus: exultemus ⁊ lętemur in ea. O dñe saluum me facto: o dñe bene prosperare: bñdictus qui vēturus es in noīe dñi. Benediximus vobis de domo dñi: Deus dominus ⁊ illuxit nobis. Constituite diē solennē in condensis: vsque ad cornu altaris. Deus meus es tu, ⁊ confitebor tibi: Deus meus es tu: ⁊ exaltabo te. Confitebor tibi, quoniam exaudisti me: ⁊ factus es mihi in salutem. Confitemini

domino

dño quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius.

BEati immaculati in via, qui ambulant in lege domini. Beati qui scrutant testimonia eius: in toto corde exquirunt eum. Non enim qui operantur iniquitatem: in vijs eius ambulauerunt. Tu mandasti mandata tua: custodiri nimis. Utinam dirigantur vie mee: ad custodiendas iustificationes tuas. Tunc non confundar: cum prospexero in oibus mandatis tuis. Confitebor tibi in directione cordis in eo, quod didici iudicia iustitie tue. Iustificationes tuas custodiam: non me derelinquas vsquequaq;.

IN quo corrigit adolescentior viam suam? in custodiendo sermones tuos. In toto corde meo exquisiui te: ne repellas me a mandatis tuis. In corde meo abscondi eloquia tua: vt non peccem tibi. Benedictus es domine: doce me iustificationes tuas. In labijs meis pronunciaui: oia iudicia oris tui. In via testimoniorum tuorum delectatus sum: sicut in oibus diuitijs. In mandatis tuis exercebor, & considerabo vias tuas. In iustificationibus tuis meditabor: non obliuiscar sermones tuos.

REtribue seruo tuo: viuifica me: & custodiam sermones tuos. Reuela oculos meos: & considerabo mirabilia de lege tua. Incola ego sum in terra: non abscondas a me mandata tua. Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in oi tpe. Increpasti superbos, maledicti qui declinant a mandatis tuis. Aufer a me oppobriū & pptemptū: qr testimonia tua exquisiui. Et enim sederunt principes, & aduersum me loquebant: seruus aūt tuus exercebatur in iustificationibus tuis. Nam & testimonia tua meditatio mea est: & cōsilium meum iustificationis tue.

ADhesit pauimēto anima mea: viuifica me, ſm verbū tuum. Vias meas enunciaui, & exaudisti me: doce iustificationes tuas. Viam iustificationum tuarum instrue me: & exercebor in mirabilibus tuis. Dormitabit anima mea pre tedio: confirma me in verbis tuis. Viam iniquitatis amoue a me: & de lege tua miserere mei. Viam veritatis elegi: iudicia tua non sum oblitus. Adhesi testimonijs tuis domine noli me confundere. Viam mandatorum tuorum cucurri: cum dilatasti cor meum.

LEgem pone mihi domine, viam iustificationum tuarum: & exquiram eam semper. Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam: & custodiam illam in toto corde meo. Deduc me

in

in semitam mandatorum tuorum: quia ipsam volui. Inclina cor meum in testimonia tua: & non in auaritiam. Auerte oculos meos ne videant vanitatem: in via tua viuifica me. Statue seruo tuo: eloquium tuum in timore tuo. Amputa opprobrium meum quod suspicatus sum: quia iudicia tua iucunda. Ecce concupiui mandata tua: in equitate tua viuifica me.

ET veniat super me misericordia tua domine, salutare tuum ſm eloquium tuū. Et respondebo exprobrātibus mihi verbū: quia speraui in sermonibus tuis. Et ne auferas de ore meo verbum veritatis vsquequaque: quia in iudicijs tuis super speraui. Et custodiā legē tuā semper: in seculū & in seculū seculi. Et ambulabam in latitudine: qr mandata tua exquisiui. Et loquebat de testimonijs tuis in cōspectu regū: & non cōfundebar. Et meditabar in mādatis tuis: que dilexi. Et leuaui manus meas ad mandata tua que dilexi: & exercebor in iustificationibus tuis.

MEmor esto verbi tui seruo tuo: in quo mihi spem dedisti. Hec me consolata est in humilitate mea: quia eloquiū tuū viuificabit me. Superbi inique agebant vsquequaque: a lege aūt tua nō declinaui. Memor fui iudiciorum tuorū a seculo dñe: & cōsolatus sum. Defectio tenuit me: pro pctōribus derelinquentibus legē tuā. Cantabiles mihi erant iustificationes tue: in loco peregrinationis mee. Memor fui nocte nois tui domine: & custodiui legē tuā. Hec facta est mihi: qr iustificatiōes tuas exquisiui.

PArtio mea domine: dixisti custodire legem tuam. Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo: miserere mei ſm eloquium tuum. Cogitaui vias meas, & conuerti pedes meos in testimonia tua. Paratus sum & non sum turbatus, vt custodiam mandata tua. Funes peccatorum circumplexi, sunt me: & legē tuā non sum oblitus. Media nocte surgebam ad confitendum tibi, super iudicia iustificationis tue. Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua. Misericordia tua domine plena est terra iustificationes tuas doce me.

BOnitatem fecisti cum seruo tuo dñe, ſm verbum tuum. Bonitatem & disciplinam & sciam doce me: quia mandatis tuis credidi. Priusquā humiliarer ego deliqui: propterea eloquium tuū custodiui. Bonus es tu, & in bonitate tua doce me iustificationes tuas. Multiplicata est super me iniquitas superborū,

ego

ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua. Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego vero legem tuam meditatus sum. Bonum mihi, quia humiliasti me: vt discam iustificationes tuas. Bonum mihi lex oris tui: super millia auri & argenti.

Manus tuę dñe fecerunt me & plasmauerunt me: da mihi intellectum, vt discam mandata tua. Qui timent te, videbunt me: & lętabuntur: qr in verba tua supersperaui. Cognoui dñe, quia equitas iudicia tua: & in veritate tua humiliasti me. Fiat misericordia tua, vt consoletur me: secundum eloquiū tuū seruo tuo. Veniāt mihi miserationes tuę, & viuam: quia lex tua meditatio mea est. Confundantur superbi, quia iniuste iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis. Conuertantur mihi timentes te: & qui nouerūt testimonia tua. Fiat cor meū immaculatum in iustificationibus tuis: vt non confundar.

Defecit in salutare tuum anima mea, & in verbo tuo supersperaui. Defecerunt oculi mei in eloquiū tuum dicētes: quando consolaberis me? Quia factus sum sicut vter in pruina: iustificationes tuas nō sum oblitus. Quot sunt dies serui tui? quādo facies de persequentibus me iudiciū? Narrauerunt mihi iniqui fabulationes: sed non vt lex tua. Omnia mandata tua veritas: iniqui persecuti sunt me, adiuua me. Paulominus consummauerunt me in terra: ego autē non dereliqui mandata tua. Secōm misericordiam tuam viuifica me: & custodiam testimonia oris tui.

In eternum domine verbum tuum permanet in cęlo. In generatione & generationem veritas tua: fundasti terram, & permanet. Ordinatione tua perseverat dies quoniam omnia seruiunt tibi. Nisi q lex tua meditatio mea est: tunc forte perissem in humilitate mea. In eternum non obliuiscar iustificationes tuas: quia in ipsis viuificasti me. Meus sum ego, saluum me fac: quoniam iustificationes tuas exquisiui. Me expectauerunt peccatores, vt perderent me: testimonia tua intellexi. Omnis consummationis vidi finm: latum mandatum tuum nimis.

Quomodo dilexi legem tuā domine: tota die meditatio mea est. Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo: quia in eternum mihi est. Super oēs docētes me intellexi: qr testimonia tua meditatio mea est. Super senes intellexi: quia mandata tua quęsiui. Ab omni via mala phibui pedes meos: vt custodiam

eustodiaz verba tua. A iudicijs tuis non declinaui: qr tu legē posuisti mihi. Quā dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo. A mādatis tuis intellexi: ꝓpterea odiui oēm viā iniquitatis.

Lucerna pedibus meis verbum tuum: & lumen semitis meis. Iuraui & statui custodire iudicia iustitię tuę. Humiliatus sum vsquequaque domine: viuifica me fm verbum tuum. Voluntaria oris mei beneplacita fac domine: & iudicia tua doce me. Anima mea in manibus meis semper: & legem tuam non sum oblitus. Posuerunt peccatores laqueum mihi: & de mandatis tuis non erraui. Hęreditate acquisiui testimonia tua in eternum: qr exultatio cordis mei sunt. Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum, propter retributionem.

Iniquos odio habui: & legem tuam dilexi. Adiutor & susceptor meus es tu: & in verbum tuum supersperaui. Declinate a me maligni: & scrutabor mandata Dei mei. Suscipe me secundum eloquium tuum, & viuam: & non confundas me ab expectatione mea. Adiuua me, & saluus ero: & meditabor in iustificationibus tuis semper. Spreuisti omnes discedentes a iudicijs tuis: quia iniusta cogitatio eorum. Preuaricantes reputaui omnes peccatores terrę: ideo dilexi testimonia tua. Confige timore tuo carnes meas: a iudicijs enim tuis timui.

Feci iudicium & iustitiam: non tradas me calumniantibus me. Suscipe seruum tuum in bonū: nō calūnient me superbi. Oculi mei defecerunt in salutare tuum: & in eloquiū iustitię tuę. Fac cū seruo tuo fm misericordiam tuam: & iustificationes tuas doce me. Seruus tuus sum ego: da mihi intellectum, vt sciam testimonia tua. Tempus faciendi dñe: dissipauerunt legem tuam. Ideo dilexi mandata tua, super aurū & topazion. Propterea ad oīa mandata tua dirigebar: omnem viā iniquitatis odio habui.

Mirabilia testimonia tua dñe: ideo scrutata est ea aīa mea. Declaratio sermonum tuorum illuminat: & intellectum dat paruulis. Os meum aperui & attraxi spiritum: quia mandata tua desiderabam. Aspice in me & miserere mei, secundū iudiciū diligentium nomen tuum. Gressus meos dirige fm eloquium tuum: & non dñetur mei oīs iniustitia. Redime me a calumnijs hominum: vt custodiam mandata tua. Faciem tuā illumina super seruū tuum: & doce me iustificationes tuas. Exitus aquarum

Universidad de Deusto
Biblioteca

dederunt oculi mei: quia non custodirent legem tuam.

IEstus es dñe: et rectum iudicium tuum. Mandasti iustitiaz testimonia tua: et veritatem tuam nimis. Mabescere me fecit zelus meus: quia obliti sunt verba tua inimici mei. Ignitum eloquiuz tuū vehementer: et seruus tuus dilexit illud. Adolescentulus sum ego et contemptus: iustificationes tuas non sum oblitus. Iustitia tua iustitia in eternum: et lex tua veritas. Tribulatio et angustia inuenerunt me: mandata tua meditatio mea est. Aequitas testimonia tua in eternum: intellectum da mihi, et viuaz.

CLamaui in toto corde meo, exaudi me domine: iustificationes tuas requiram. Clamaui ad te, saluum me fac: vt custodiaz mandata tua. Preueni in maturitate et clamaui: quia in verba tua supersperani. Preuenerunt oculi ad te diluculo: vt meditarer eloquia tua. Vocem meam audi secundum misericordiam tuam dñe: et sin iudicium tuum viuifica me. Appropinquauerunt persequentes me iniquitati: a lege autem tua longe facti sunt. Prope es tu domine: et omnes vie tue veritas. Initio cognoui de testimonijs tuis: quia in eternum fundasti ea.

VIde humilitatem meā: et cripe me: qz legē tuā non sum oblitus. Iudica iudicium meum, et redime me: pp eloquium tuum viuifica me. Longe a pctōribus salus: qz iustificationes tuas non exquisierunt. Misericordie tue multe dñe: secūdū iudiciū tuuz viuifica me. Multi qui psequuntur me, et tribulant me: a testimonijs tuis non declinaui. Vidi preuaricantes et tabescebam: quia eloquia tua nō custodierunt. Vide qm mandata tua dilexi dñe: in misericordia tua viuifica me. Principium verborum tuorum veritaz: in eternum omnia iudicia iustitie tue.

PRincipes persecuti sunt me gratis: et a verbis tuis formidauit cor meum. Letabor ego super eloquia tua: sicut qui inuenit spolia multa. Iniquitatem odio habui, et abominatus sum: legem autem tuam dilexi. Septies in die laudem dixi tibi: super iudicia iustitie tue. Pax multa diligentibus legem tuam: et non est illis scandalum. Expectabam saluare tuum domine: et mandata tua dilexi. Custodiuit anima mea testimonia tua: et dilexit ea vehementer. Seruaui mandata tua et testimonia tua: quia omnes vie mee in conspectu tuo.

Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo dñe: iuxta eloquiuz tuuz da mihi intellectuz. Intret postulatio mea in conspectu tuo: secundum eloquium tuum cripe me. Eructabūt labia mea hymnum: cum docueris me iustificationes tuas. Pronunciabit lingua mea eloquium tuum: quia omnia mandata tua equitas. Fiat manus tua, vt saluet me: quoniam mandata tua elegi. Concupiui salutare tuum domine: et lex tua meditatio mea est. Viuet anima mea, et laudabit te: et iudicia tua adiuuabunt me. Errauit sicut ouis que perijt: quere seruum tuuz, quia mandata tua non sum oblitus.

Symbolum, siue fides catholica sancti Athanasij Episcopi.

QVicunqz vult saluus esse, ante oia opus est, vt teneat catholicam fidez. Quam nisi quisqz integrā inuiolatāqz seruauerit: absque dubio in eternū peribit. Fides aūt catholica hec est: vt venerem Deuz in Trinitate, et Trinitatez in vnitate veneremur. Neque confundentes personas: neqz substantiā separātes. Alia est eiñ psona patris, alia filij, alia spūs sancti. Sed patris et filij et spūs sancti vna est diuinitas, equalis gloria, coeterna maiestas. Qualis pr̄, talis filius talis spūs sanctus. Increatus pr̄, increatus filius, increatus spūs scūs. Immensus pr̄, immēsus filius immensus spūs scūs. Aeternus pr̄, eternus filius, eternus spūs scūs. Et tamen non tres eterni: sed vnus eternus. Sicut nō tres increati, nec tres immensi: sed vnus increatus, et vnus immēsus. Similiter oēs pr̄, oēs filius, oēs spūs sanctus. Et tamē nō tres oipotentes: sed vnus oēs. Ita deus pr̄, deus filius, deus spūs sanctus. Et tñ non tres dij: sed vnus est deus. Ita dominus pr̄, dñs filius, dñs spūs scūs. Et tñ non tres dñi: sed vnus est Dñs. Quia sicut singillatim vnamquamque personam deum et dñm ꝓfiteri christiana veritate compellimur: ita tres deos, aut dominos dicere, catholica religione ꝓhibemur. Pater a nullo est factus: nec creatus, nec genitus. Filius a patre solo est: non factus, nec creatus: sed genitus. Spūs scūs a patre, et filio, non factus, nec creatus, nec genitus: sed procedens. Vnus ergo pater: nō tres patres: vnus filius, non tres filij: vnus spiritus sanctus, non tres spiritus sancti. Et in hac trinitate nihil prius, aut posterius: nihil maius aut minus: sed totę tres personę coeternę sibi sunt, et coequales. Ita vt per omnia (sicut iam supradictū est,) et vnitas in trinitate, et trinitas in vnitate venerāda

randa sit. Qui vult ergo saluus esse: ita de trinitate sentiat. Sed necessarium est ad ęternam salutem: vt incarnationem quoque dñi nostri Jesu Christi fideliter credat. Est ergo fides recta: vt credamus ꝛ cõfiteamur, quia dñs nr̃ Jesus Christus Dei filius, deus ꝛ hõ est. Deus est ex substantia patris ante secula genitus: ꝛ hõ est ex substantia matris in seculo natus. Perfectus Deus, perfectus homo, ex anima rationali ꝛ humana carne subsistens. Aequalis patri sm diuinitatem, minor patre sm humanitatem. Qui licet Deus sit ꝛ homo: non duo tamen, sed vnus est Christus. Vnus autem non conuersione diuinitatis in carnem: sed assumptione humanitatis in deũ. Vnus oĩno nõ cõfusione substantię: sed vnitate personę. Nam sicut anima rationalis ꝛ caro vnus est homo: ita deus, ꝛ homo vnus est Christus. Qui passus est pro salute nostra: descendit ad inferos: tertia die resurrexit a mortuis. Ascendit ad cęlos: sedet ad dexterã Dei patris omnipotentis: inde venturus est iudicare viuos ꝛ mortuos. Ad cuius aduentum oẽs hoĩes resurgere hñt cum corporibus suis: ꝛ reddituri sunt de factis proprijs rationem. Et qui bona egerunt, ibunt in vitam ęternam: qui vero mala, in ignem ęternum. Hęc est fides catholica, quam nisi quisque fideliter firmiterque crediderit: saluus esse non poterit.

Pamo dñi nostri Jesu Christi sm Matthęum. Cap. 26.

In illo tẽpore: Dixit Jesus discipulis suis. ✝ Scitis quia post biduum Pascha fiet: ꝛ filius hoĩs tradet vt crucifigat. Tũc congregati sunt principes sacerdotũ, ꝛ seniores populi in atrium principis sacerdotũ, qui dicebat Cayphas: ꝛ consilium fecerunt, vt Jesum dolo tenerẽt, ꝛ occiderẽt. Dicebãt aũt. Sed nõ in die festo. Ne forte tumultus fieret in populo. Cũ aũt esset Jesus in Bethania, in domo Simonis leprosi: accessit ad eũ mulier hñs alabastrũ vnguẽti pretiosi: ꝛ effudit sup caput ipsius recũbentis. Videntes aũt discipuli, indignati sunt, dicentes. Ut quid perditio hęc? Potuit enim vnguentum istud venundari multo, ꝛ dari pauperibus. Sciens autem Jesus, ait illis. ✝ Quid molesti estis huic mulieri? Opus enim bonum operata est in me. Nam semper pauperes habebitis vobiscum: me autem non semper habebitis. Mittens enim

enim hęc vnguentum hoc in corpus meum, ad sepeliendum me fecit. Amen dico vobis, vbicunque prędicatum fuerit hoc euangelium in toto mundo, dicetur, ꝛ qđ hęc fecit in memoriam eius. Tũc abijt vnus de duodecim, qui dicitur Judas Iscariotes ad principes sacerdotum: ꝛ ait illis. Quid vultis mihi dare, ꝛ ego eũ vobis tradã? At illi constituerunt ei triginta argenteos. Et exinde quęrebat opportunitatem: vt eum traderet. Prima aũt die azymorum accesserunt discipuli ad Jesum, dicentes. Ubi vis paremus tibi comedere Pascha? At Jesus dixit. ✝ Ite in ciuitatem ad quendam: ꝛ dicite ei, Magister dicit. Tempus meum prope est: apud te facio Pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Jesus: ꝛ parauerunt Pascha. Vespere aũt facto, discũbebat cum duodecim discipulis suis: q edentibus illis, dixit. ✝ Amen dico vobis: quia vnus vestrum me traditurus est. Et contristati valde, cęperunt singuli dicere. Numquid ego sum dñe? At ipse respondẽs ait. ✝ Qui intingit mecũ manũ in paropside: hic me tradet. Filius quidẽ hoĩs vadit: sicut scriptũ est de illo: Vę aũt homini illi: per quẽ filius hoĩs tradet. Bonũ erat ei, si natus nõ fuisset homo ille. Respondens aũt Judas qui tradidit eũ: dixit. Numquid ego sum rabbi? Ait illi. ✝ Tu dixisti. Cęnantibus aũt eis accepit Jesus panẽ: ꝛ bñdixit ac fregit deditq; discipulis suis: ꝛ ait. ✝ Accipite ꝛ comedite: hoc est corpus meum. Et accipiens calicem grãs egit: ꝛ dedit illis dicens. ✝ Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus noui testamenti: qui pro multis effundetur in remissionẽ peccatorũ. Dico autem vobis: non bibam amodo de hoc genimine vitis vsq; in diẽ illum: cum illuc bibam vobiscũ nouum in regno patris mei. Et hymno dicto exierunt in montẽ oliueti. Tunc dixit illis Jesus. ✝ Oẽs vos scandalũ patiemini in me in ista nocte. Scriptũ est enim: Percutiam pastorem: ꝛ dispergentur oues gregis. Postq̃ autẽ resurrexero: prędcã vos in galilęã. Respondens aũt Petrus, ait illi. Et si oẽs scandalizati fuerint in te: ego nunquam scandalizabor. Ait illi Jesus. ✝ Amen dico tibi: qz in hac nocte anteqũ gallus cantet, ter me negabis. Ait illi Petrus. Etiam si oportuerit me mori tecum: non te negabo. Similiter omnes discipuli dixerunt. Tunc venit Jesus cum illis in villam, quę di-

Universidad de Deusto
Biblioteca

citur Gethsemani: ⁊ dixit discipulis suis. ✠ Sedete hic donec vadam illuc, ⁊ orem. ℣ Et assumpto Petro ⁊ duobus filijs Zebedęi cępit, contristari, ⁊ męstus esse. Tunc ait illis. ✠ Tristis est anima mea vsq; ad mortem. Sedete hic, ⁊ vigilate mecum. ℣ Et progressus pusillum, procidit in faciem suam orans, ⁊ dicens. ✠ Mi pater, si possibile est, transeat a me calix iste. Verumtamen non sicut ego volo: sed sicut tu. ℭ Et venit ad discipulos suos: ⁊ inuenit eos dormientes. Et dixit Petro. ✠ Sic? Non potuisti vna hora vigilare mecum? Vigilate, ⁊ orate, vt non intretis in tentationem. Spiritꝰ quidem promptus est, caro aũt infirma. ℭ Iterum secundo abijt, ⁊ orauit dicens. ✠ Pater mi: si non pot hic calix transire, nisi bibam illum: fiat voluntas tua. ℭ Et venit iterum: ⁊ inuenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum grauati. Et relictis illis, iterum abijt, ⁊ orauit tertio eundem sermonem dicens. Tunc venit ad discipulos suos ⁊ dixit illis. ✠ Dormite iam ⁊ requiescite. Ecce appropinquabit hora, ⁊ filius hominis tradetur in manus pctorum. Surgite: eamus. Ecce appropinquabit qui me tradet. ℭ Adhuc eo loquente ecce Judas vnus de duodecim venit: ⁊ cum eo turba multa cum gladijs ⁊ fustibus, missi a principibus sacerdotum, ⁊ senioribus populi. Qui aũt tradidit eũ, dedit illis signũ, dicens. ℟ Quẽcunq; osculatus fuero ipse est: tenete eũ. ℭ Et protinus accedens ad Jesum dixit. ℟ Aue rabbi. ℭ Et osculatus est eum. Dixitq; illi Jesus. ✠ Amice ad quid venisti? ℭ Tunc accesserunt: ⁊ manus iniecerunt in Jesum: ⁊ tenuerunt eum. Et ecce vnus ex his qui erant cũ Jesu, extendens manuꝫ eremit gladiuꝫ suũ: ⁊ percutiens seruum principis sacerdotũ amputauit auriculã eius. Tunc ait illi Jesus. ✠ Conuerte gladiũ tuũ in locum suum. Oẽs enĩ qui acceperint gladiũ, gladio peribunt. An putas, qr̃ non possum rogare patrẽ meum: ⁊ exhibebit mihi modo plusq; duodecim legiones angelorum? Qũo ergo implebuntur scripturę? Quia sic oportet fieri. ℭ In illa hora dixit Jesus turbis. ✠ Tanq; ad latronem existis cũ gladijs ⁊ fustibus comprehendere me. Quotidie apud vos sedebam docens in templo: ⁊ non me tenuistis. ℟ Hoc aũt totũ factum est, vt adimplerentur scripturę prophetarum. Tunc discipuli oẽs, relicto eo, fugerunt. At illi tenentes Jesum duxerunt eũ ad Caypham principem sacerdotum.

dotũ, vbi scribę ⁊ seniores cõuenerant. Petrus aũtem sequebatur eum a longe vsque in atrium principis sacerdotũ. Et ingressus intro sedebat cum ministris: vt videret finem. Principes autem sacerdotum, ⁊ omne cõcilium quęrebant falsum testimoniũ cõtra Jesum: vt eum morti traderent: ⁊ non inuenerunt, cũ multi falsi testes accessissent. Nouissime autem venerunt duo falsi testes, ⁊ dixerunt. ℟ Hic dixit, Possum destruere templum Dei: ⁊ post triduum reędificare illud. ℣ Et surgens princeps sacerdotum ait illi. ℟ Nihil respõdes ad ea, quę isti aduersum te testificantur? ℣ Jesus aũt tacebat. Et princeps sacerdotum ait illi. ℟ Adiuro te per Deũ viuum, vt dicas nobis si tu es Christus filius Dei viui. ℣ Dixit illi Jesus. ✠ Tu dixisti. Verumtñ dico vobis, amodo videbitis filium hois sedentem a destris virutis Dei: ⁊ venientem in nubibus cęli. ℣ Tunc princeps sacedotuꝫ scidit vestimẽta sua, dicens. ℟ Blasphemauit. Quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiaꝫ. Quid vobis videtur? ℣ At illi respondentes, dixerũt. ℟ Reus ẽ mortis. ℣ Tunc expuerunt in faciem eius: ⁊ colaphis eum ceciderunt. Alij autem palmas in faciem eius dederunt, dicentes. ℟ Prophetiza nobis Christe: quis est qui te percussit? ℭ Petrus vero sedebat foris in atrio. Et accessit ad eum vna ancilla, dicens. ℟ Et tu cum Jesu Galilęo eras. ℣ At ille negauit coram omnibus, dicens. ℟ Nescio quid dicis. ℣ Exeunte autẽ illo iamã, vidit eum alia ancilla: ⁊ ait his qui erant ibi. ℟ Et hic erat cum Jesu Nazareno. ℣ Et iterum negauit cum iuro: quia non noui hominem. Et post pusillum accesserunt qui astabant, ⁊ dixerunt Petro. ℟ Vere ⁊ tu ex illis es: nam ⁊ loquela tua manifestuꝫ te facit. ℣ Tunc cępit detestari ⁊ iurare: quia non nouisset hominem. Et continuo gallus cantauit. Et recordatus est Petrus verbi Jesu qđ dixerat, priusquam gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras fleuit amare. Mane aũt facto: consilium inierunt oẽs principes sacerdotũ ⁊ seniores populi aduersus Jesuꝫ. vt eũ morti traderẽt. Et vinctũ adduxerũt eũ: ⁊ tradiderũt Pontio Pilato prędi. Tũc vidẽs Judas, qui eũ tradidit, q̃ damnatus esset, pñia ductus retulit triginta argenteos principibus sacerdotum, ⁊ senioribus, dicens. ℟ Peccaui tradens sanguinem iustum. ℣ At illi dixerunt. ℟ Quid ad nos? tu videris. ℣ Et

Universidad de Deusto
Biblioteca

proiectis argẽteis in templo, recessit: ⁊ abiens laqueo se suspendit. Principes autẽ sacerdotum acceptis argenteis dixerunt. ℣ Non licet eos mittere in corbonaz: quia pretiũ sanguinis est. ℟ Consilio aũt inito, emerunt ex illis agruz figuli in sepulturã peregrinorũ. Propter hoc vocatus est ager ille Acheldemac, hoc est ager sanguinis: vsque in hodiernũ diem. Tunc impletum est quod dictũ est per Jeremiã prophetã, dicentẽ. Et acceperũt triginta argenteos pciũ appreciati: quez appreciauerũt a filijs Israel: ⁊ dederunt eos in agrum figuli: sicut constituit mihi dominuz. Jesus aũt stetit ante psidẽ. Et interrogauit eũ pses, dicẽs. ℣ Tu es rex Judeorum? ℟ Dicit ei Jesus. ✠ Tu dicis. ℟ Et cum accusaretur a principibus sacerdotum, ⁊ senioribus, nihil rndit. Tunc dicit illi Pilatus. ℣ Non audis quanta aduersum te dicunt testimonia. ℟ Et non rndit ei ad vllum verbum, ita vt miraretur prẽses vehementer. Per diem autẽ solennem ꝓsueuerat prẽses dimittere populo vnum vinctum: quem voluissent. Habebat autem tunc vnum vinctuz insignem, qui dicebatur Barrabas, qui pp seditionem missus fuerat in carcerem. Congregatis aũt illis dixit Pilatus. ℣ Quẽ vultis dimittam vobis? Barrabam an Jesum, qui dicit Christus? ℟ Sciebat enim q per inuidiam tradidissent eum. Sedente autẽ illis pro tribunali, misit ad illum vxor eius, dicens: ℣ Nihil tibi ⁊ iusto illi. Multa enim passa sum hodie per visum pp eũ. ℟ Principes aũt sacerdotũ ⁊ seniores persuaserunt populis, vt peterent Barrabã, Jesuz vero perderẽt: Rndẽs aũt prẽses, ait illis. ℣ Quem vultis vobis de duobus dimitti? ℟ At illi dixerunt. ℣ Barrabam. ℟ Dicit illi Pilatus. ℣ Quid ergo faciam de Jesu, qui dicitur Christus? ℟ Dicunt omnes. ℣ Crucifigatur. ℟ Ait illis pses. ℣ Quid enim mali fecit? ℟ At illi magis clamabant, dicentes. ℣ Crucifigatur. ℟ Videns autez Pilatus, quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret accepta aqua, lauit manus coram populo, dicens, ℣ Innocens ego sum a sanguine iusti huius: vos videritis. ℟ Et rndens vniuersus populus dixit. ℣ Sanguis eius super nos, ⁊ super filios nostros. ℟ Tunc dimisit illis Barrabam: Jesum autem flagellatum tradidit eis: vt crucifigeretur. Tunc milites prefidis suscipientes Jesum in pretorio, congregauerunt ad eum vniuersam cohortem: Et exuentes, eum chlamydem coccineam

cineam circundederunt ei: ⁊ plectentes coronam de spinis posuerunt super caput eius, ⁊ arundinem in dextera eius: ⁊ genu flexo ante eum illudebant ei dicentes. ℣ Aue rex Judeorum. ℟ Et expuentes in eum acceperunt arundinem, ⁊ percutiebant caput eius. Et postquam illuserunt ei: exuerunt eum chlamide: ⁊ induerunt eum vestimentis eius: ⁊ duxerunt eum vt crucifigerent. Exeuntes aũt inuenerũt hoiem Cyrenẽum venientez de villa, noie Simonem. Hunc angariauerunt: vt tolleret crucem eius. Et venerunt in locum qui dicit Golgotha, quod est Caluarii ẽ locus: ⁊ dederunt ei vinum bibere cum felle mistum. Et cum gustasset noluit bibere. Postquã aũt crucifixerunt euz, diuiserũt vestimenta eius sortem mittentes: vt impleretur qđ dictum est per prophetam, dicentem: Diuiserunt sibi vestimenta mea, ⁊ super vestem meam miserunt sortem. Et sedentes seruabant eum, Et imposuerunt super caput eius causam ipsius scriptam. Hic est Jesu Nazarenus rex Judeorum. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones: vnus a dextris, ⁊ vnus a sinistris. Prẽtereuntes autem blasphemabant eum, mouentes capita sua, ⁊ dicentes. ℣ Vah qui destrui templum Dei: ⁊ in triduo illud reẽdificas. Salua temetipsum. Si filius Dei es, descende de cruce. ℟ Similiter ⁊ principes sacerdotum illudentes cum scribis, ⁊ senioribus dicebant. ℣ Alios saluum fecit: seipsum non potest saluum facere. Si rex Israel est: descendat nunc de cruce: ⁊ credimus ei. Cõfidit in Deo: liberet euz nunc si vult. Dixit enim qz filius Dei sum. ℟ Id ipsuz aũt ⁊ latrones q crucifixi erãt cuz eo, improperabãt ei. A sexta aũt hora tenebrẽ factẽ sunt supz vniuersã terrã vsqz ad horã nonã. Et circa horã nonam clamauit Jesus voce magna dicens. ✠ Eli Eli lamazabachthani? ℟ Hoc est. ✠ Deus meus, Deus meus, vt qđ derelinquisti me? ℟ Quidã autẽ illic stãtez ⁊ audientes, dicebãt. ℣ Eliã vocat iste. ℟ Et cõtinuo curren⁊ vnuz ex eis acceptã spõgiã ipleuit aceto: ⁊ iposuit arundini, ⁊ dabat ei bibere. Ceteri vero dicebant. ℣ Sine videamus an veniat Elias liberanz eum. ℟ Jesus autẽ iterum clamans voce magna emisit spirituz. Et ecce veluz tẽpli scissuz ẽ in duas partes a summo vsqz deorsuz: ⁊ terra mota est: ⁊ petrẽ scissẽ sunt: ⁊ monumenta aperta sunt: ⁊ multa corpora scõruz qui dormierant, surrexerunt. Et exeuntes de monumentis post resurrectionez eius, venerunt in

sanctam

scām ciuitatē: ꝛ apparuerunt multis. Centurio aūt, ꝛ qui cum eo erant custodientes Jesum, viso terrę motu, ꝛ his, quę fiebant, timuerunt valde, dicētes. ℣ Vere filius Dei erat iste. ℣ Erāt autē ibi mulieres multę a longe, quę secutę erant Jesum a galilea ministrantes ei: inter quas erat Maria Magdalene, ꝛ Maria Jacobi, ꝛ Joseph mr̄, ꝛ mr̄ filiorum Zebedęi. Cū sero aūt factū esset, venit quidam homo diues ab Arimathea noīe Joseph, qui ꝛ ipse discipulus erat Jesu. Hic accessit ad Pilatum: ꝛ petijt corpus Jesu. Tunc Pilatus iussit reddi corpus. Et accepto corpore Joseph: involuit illud in sindone mūda: ꝛ posuit illud i monumento suo nouo, qđ exciderat in petra. Et advoluit saxū magnū ad hostiū monumēti, ꝛ abijt. Erāt aūt ibi Maria Magdalene, ꝛ altera Maria, sedētes ꝓtra sepulcrū. Hic cātat in tono euāgelij.

ALtera aūt die, quę est post parascenen, conuenerunt principes sacerdotum ꝛ Pharisęi ad Pilatū, dicentes. Dñe recordati sumus, quia seductor ille dixit adhuc viuens: post tres dies resurgam. Jube ergo custodiri sepulcrum vsque in diem tertium: ne forte veniant discipuli eius, ꝛ furent̄ eum: ꝛ dicat plebi: surrexit a mortuis. Et erit nouissimus error peior priore. At illis Pilatus: Habetis custodiam: ite, custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes munierunt sepulcrum, signantes lapidem cum custodibus.

℣ Passio Domini nostri Jesu Christi ꝟm Marcum. Cap. 14.

IN illo tpe: erat Pascha ꝛ azyma post biduū: ꝛ q̄rebāt sūmi sacerdotes ꝛ scribę, quō Jesū dolo tenerēt, ꝛ occiderēt. ℣ Dicebāt aūt, Nō i die festo. Ne forte tumult⁹ fieret ī popl̄o. ℣ Et cum eēt Jes⁹ Bethanię in domo Simonis leprosi, ꝛ recūberet: venit mulier hās alabastrū vnguenti nardi spicati p̄ciosi: ꝛ fracto alabastro effudit super caput eius. Erant aūt qdā indigne ferētes intra semetipsos, ꝛ dicentes. ℣ Ut qd perditio ista vnguēti facta est? poterat enī vnguētū istud venūdari plusq̄ trecentis denarijs, ꝛ dari pauperib⁹. ℣ Et fremebāt in eā. Jes⁹ aūt dixit. ✠ Sinite eaz. Quid illi molesti estis? Bonū opus opata est i me. Sēp enī paupes hābitis vobiscū: ꝛ cū volueritis, potestis illis bñfacere: me autē nō semp habebitis. Qđ habuit hoc fecit: p̄uenit vngere corpus meum in sepulturā. Amen dico vobis: vbicūq; p̄dicatū fuerit Euangelium istud

istud in vniuerso mūdo, ꝛ qđ hęc fecit, narrabitur in memoriam eius. ℣ Et Judas Iscariotes vnus de duodecim abijt ad summos sacerdotes: vt proderet eū illis. Qui audientes gauisi sunt, ꝛ promiserunt ei pecuniā se daturos. Et quęrebat quō illum opportune traderet. Et primo die azimorum, qñ Pascha immolabant, dicunt ei discipuli. ℣ Quo vis eamus ꝛ paremus tibi, vt māduces Pascha? Et mittit duos ex discipulis suis: ꝛ dicit eis. ✠ Ite in ciuitatē: ꝛ occurret vobis hō lagenam aquę baiulās. Sequimini eū: ꝛ quocunq; introierit dicite dño domus, qr magister dicit, vbi est refectio mea, vbi Pascha cū discipulis meis manducē? Et ipse vobis demonstrabit cęnaculum grande stratum: ꝛ illic parate vobis. ℣ Et abierunt discipuli eius: ꝛ venerunt in ciuitatē: ꝛ inuenerunt sicut dixerat illis: ꝛ parauerūt Pascha. Vespere aūt facto venit cum duodecim: ꝛ discumbentibus eis, ꝛ manducantibus ait Jesus. ✠ Amē dico vobis: quia vnus ex vobis me tradet, qui manducat mecum. ℣ At illi cęperunt contristari, ꝛ dicere ei singillatim. ℣ Nunquid ego? ℣ Qui ait illis. ✠ Vnus ex duodecim, qui intingit mecum manum in catino. Et filius quidem hominis vadit sicut scriptū est de eo. Vę autem homini illi, per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei: si non esset natus homo ille. ℣ Et manducantibus illis accepit Jesus panem: ꝛ benedicens fregit, ꝛ dedit eis, ꝛ ait. ✠ Sumite, hoc est corpus meum. ℣ Et accepto calice, gratias agens, dedit eis. Et biberunt ex illo omnes: ꝛ ait illis. ✠ Hic est sanguis meus noui testamenti: qui pro multis effundetur. Amen dico vobis: qꝝ iā nō bibā de genimine vitis vsq; in diē illū: cū illud bibam vobiscū nouū in regno dei. ℣ Et hymno dicto, exierūt in montem olivarū: ꝛ ait illis Jesus. ✠ Omnes vos scandalizabimini in me in nocte ista, qr scriptū est: Percutiam pastorē, ꝛ dispergētur oues. Sed postq̄ resurrexero, p̄cedā vos in galileā. ℣ Petrus autem ait illi. ℣ Etsi oēs scandalizati fuerint: sed non ego. ℣ Et ait illi Jesus. ✠ Amen dico tibi, qr tu hodie in nocte hac priusq̄ bis gallus vocem dederit, ter me es negaturus. ℣ At ille amplius loquebat. ℣ Et si oportuerit me simul cōmori tibi, non te negabo. ℣ Similr aūt ꝛ oēs dicebant. Et veniunt in prędium cui nomen Gethsemani: ꝛ ait discipulis suis. ✠ Sedete hic donec orem. ℣ Et assumpsit Petrum ꝛ Jacobum ꝛ Joannem secum: ꝛ cępit

ꝛ cepit pauere ꝛ tedere. Et ait illis, ✠ Triſtis eſt aīa mea vſq; ad mortem. Suſtinete hic, ꝛ vigilate. ℣ Et cum proceſſiſſet paululum, procidit ſuper terram: ꝛ orabat, vt ſi fieri poſſet trāſiret ab eo hora: ꝛ dixit, ✠ Abba, p̄r̄, oīa tibi poſſibilia ſunt: trāſfer calicem hunc a me. Sed non quod ego volo, ſed qđ tu. ℣ Et venit, ꝛ inuenit eos dormientes: ꝛ ait Petro: ✠ Simon dormis? Nō potuiſti vna hora vigilare mecum? Vigilate ꝛ orate: vt non intretis in tentationem. Spiritus quidem prōptus eſt, caro autem infirma. ℒ Et iterum abiens orauit eundem ſermonem, dicens. Et reuerſus denuo inuenit eos dormientes. Erant cīn oculi eorum grauati: ꝛ ignorabant quid reſpōderent ei. Et venit tertio: ꝛ ait illis. ✠ Dormite iam: ꝛ requieſcite. Sufficit. Venit hora: ecce tradetur filius hominis in manus peccatorum. Surgite eamus: ecce qui me tradet, prope eſt. ℒ Et adhuc eo loquente venit Judas Iſcariotes vnus de duodecim: ꝛ cum eo turba multa cū gladijs ꝛ lignis miſſi a ſummis ſacerdotibus ꝛ ſcribis, ꝛ ſenioribus. Dederat autē traditor eis ſignū, dicens, ✠ Quēcunque oſculatus fuero, ipſe eſt, tenete eum: ꝛ ducite caute. ℒ Et cū veniſſet ſtatim accedens ad eum, ait. ✠ Rabbi. ℒ Et oſculatus eſt eū. At illi manus iniecerunt in eum: ꝛ tenuerunt eum. Unus aūt de circunſtantibus educēs gladium percuſſit ſeruū ſummi ſacerdotis: ꝛ amputauit illi auriculam. Et rn̄dens Jeſus, ait illis. ✠ Tāq̄ ad latronē exiſtis cū gladijs ꝛ lignis cōp̄hēdere me. Quotidie apud vos erā i templo docens: ꝛ nō me tenuiſtis. Sed vt adimplēatur ſcripturę. ℒ Tunc diſcipuli eius relinquentes eū oēs fugerunt. Adoleſcēs autez quidā ſequebatur eū amictus ſindone ſup nudo: ꝛ tenuerunt eū. At ille reiecta ſindone nudus p̄fugit ab eis. Et adduxerūt Jeſum ad ſummum ſacerdotem: ꝛ conuenerunt oēs ſacerdotes, ꝛ ſcribę, ꝛ ſeniores. Petrus aūt a lōge ſecutus ē eū vſq; intro i atrium ſummi ſacerdotis: ꝛ ſedebat cū miniſtris: ꝛ calefaciebat ſe ad ignē. Sūmi vero ſacerdotes ꝛ oē cōcilium q̄rebant aduerſus Jeſū teſtimoniū: vt eū morti traderēt: nec inueniebant. Multi cīn teſtimoniū falſum dicebant aduerſus eum: ꝛ cōuenientia teſtimonia nō erāt. Et qdā ſurgentes falſum teſtimonium ferebant aduerſus eum, dicēteſ. ✠ Qm̄ nos audiuimus eum dicentē, Ego diſſoluam templū hoc manu factū: ꝛ poſt triduum aliud nō manufactum ędificabo. ℒ Et non erat

erāt cōueniens teſtimoniū illorū. Et exurgēs ſummus ſacerdos in mediū interrogauit Jeſum dicens. ✠ Nō rn̄des quicq̄ ad ea, q̄ tibi obijciunt ab his? ℣ Ille autē tacebat: ꝛ nihil reſpōdit. Rurſus ſummus ſacerdos interrogabat eū: ꝛ dixit ei. ✠ Tu es Chr̄s filius Dei benedicti? ℣ Jeſus aūt dixit illi. ✠ Ego ſum. Et videbitis filium hoīs ſedentē a dextris virtutis Dei, ꝛ venientē cum nubibus cęli. ℣ Summus autem ſacerdos ſcindens veſtimenta ſua, ait. ✠ Quid adhuc deſideramus teſtes? Audiſtis blaſphemiam. Quid vobis videtur? ℣ Qui omnes cōdemnauerunt eū eſſe reum mortis. Et cęperunt quidam conſpuere eum, ꝛ velare faciē eius, ꝛ colaphis eū cędere, ꝛ dicere ei. ✠ Prophetiza. ℣ Et miniſtri alapis eum cędebant. Et cum eſſet Petrus in atrio deorſum: venit vna ex ancillis ſummi ſacerdotis: ꝛ cum vidiſſet Petrum calefacientem ſe, aſpiciens illum, ait. ✠ Et tu cum Jeſu Nazareno eras. ℣ At ille negauit, dicens. ✠ Neque ſcio: neque noui quid dicas. ℣ Et exijt foras ante atrium: ꝛ gallus cantauit. Rurſus aūt cum vidiſſet illū alia ancilla, cepit dicere circunſtantibus. ✠ Qz hic ex illis eſt. ℣ At ille iterum negauit. Et poſt puſillū rurſus q aſtabāt dicebāt Petro. ✠ Vere ex illis es. nā ꝛ galileus es. ℣ Ille aūt cepit anathematizare ꝛ iurare. qz neſcio hoīem iſtum, quē dicitis. Et eſt ſtatim iterū gallus cāta uit. Et recordat⁹ eſt Petr⁹ verbi, qđ dixerat ei Jeſus, priuſq̄ gallus cantet bis, ter me negabis. Et cepit flere. Et p̄feſtiz mane p̄filiū faciētes ſummi ſacerdotes cū ſenioribus ꝛ ſcribis ꝛ vniuerſo concilio, vinctes Jeſum duxerunt ꝛ tradiderūt Pilato. Et interrogauit eū Pilatus. ✠ Tu es rex iudęorum? ℣ At ille rn̄dens ait illi. ✠ Tu dicis. ℣ Et accuſabāt eū ſummi ſacerdotes in multis. Pilatus aūt rurſus interrogauit eū, dicens. ✠ Non rn̄des quicq̄? Vides in q̄ntis te accuſant? ℒ Jeſus autē amplius nihil rn̄dit: ita vt mirarēt Pilatus. Per diem aūt feſtum, ſolebat illis dimittere vnum ex vinctis, quemcunque petiſſent. Erat aūt vnus, qui dicebat Barrabas, q cum ſeditioſis erat vinctus, q in ſeditione fecerat homicidiū. Et cum aſcendiſſet turba: cepit rogare, ſicut ſemp faciebat illis. Pilatus aūt rn̄dit eis: ꝛ dixit, ✠ Vultis dimittā vobis regem iudęorum? ℒ Sciebat cīn q per invidiam tradidiſſent eum ſummi ſacerdotes. Pontifices autē concitauerunt turbam: vt magis Barrabam dimitteret eis.

Pila-

Pilatus autem iterum rñdes, ait illis. ℣ Quid ergo vultis faciã regi iudęorum? ℭ At illi iterum clamauerunt. ℣ Crucifige eum. ℭ Pilatus vero dicebat eis. ℣ Quid enim mali fecit? ℭ At illi magis clamabant. ℣ Crucifige eum. ℭ Pilatus aũt volẽs populo satisfacere, dimisit illis Barrabam: ⁊ tradidit Jesum flagellis cęsum: vt crucifigeretur. Milites autez duxerunt eum intro in atrium p̃toꝛ: ⁊ conuocant totam cohortem. Et induunt eum purpura: ⁊ imponunt ei plectentes spineam coꝛonã: ⁊ cęperunt salutare eum. ℣ Aue rex iudęoꝛũ. ℭ Et percutiebant caput eius arundine: ⁊ conspuebant eũ: ⁊ ponentes genua, adoꝛabant eum. Et post p̃ illuserunt ei: exuerunt illum purpura: ⁊ induerunt eum vestimentis suis: ⁊ educunt illum, vt crucifigerent eum. Et angariauerunt prętereuntem quempiam Simonem Cyrenęum venientez de villa p̃em Alexandri ⁊ Rufi: vt tolleret crucẽ eius. Et perducũt eum in Golgotha locũ: qđ est interpretatum Calvarię locus. Et dabant ei bibere myrrhatum vinum: ⁊ non accepit. Et crucifigentes eũ diuiserunt vestimẽta eius, mittẽtes sortẽ super eis: vt quis quid tolleret. Erat autem hoꝛa tertia: ⁊ crucifixerunt eum. Et erat titulus cause eius inscriptus: Rex Judęoꝛum. Et cũ eo crucifigũt duos latrones: vnũ a dextris eius, ⁊ alium a sinistris. Et adimpleta est scriptura, q̃ dicit. Et cũ iniquis reputatus est. Et p̃tereuntes blasphemabant eũ, mouẽtes capita sua, ⁊ dicẽtes. ℣ Vah qui destruis tẽplũ Dei: ⁊ in tribus diebus reędificas. Saluũ fac temetipsum descẽdẽs de cruce. ℭ Similr ⁊ summi sacerdotes illudẽtes ad alterutruz cum scribis, dicebãt. ℣ Alios saluos fecit: seipsum non põt saluũ facere. Si rex Israel est, descendat nunc de cruce: vt videamus ⁊ credamus. ℭ Et qui cũ eo crucifixi erant conuiciabãtur ei. Et facta hoꝛa sexta, tenebrę factę sunt sup̃ terraz, vsqz in hoꝛam nonã. Et hoꝛa nona exclamauit Jesus voce magna, dicẽs. ✠ Eloi, Eloi lamazabathani? ℭ Qđ est interpretatum. ✠ Deus meus, deus meus, vt qđ dereliquisti me? ℭ Et quidã de circũstãtibus audiẽtes dicebãt. ℣ Ecce Eliã vocat. ℭ Currẽs aũt vnus, ⁊ implẽs spongiã aceto, circũponẽsque calamo potũ dabat ei, dicẽs. ℣ Sinite videamus, si veniat Elias ad deponendum eũ. ℭ Jesus aũt emissa voce magna expiranit. Et velũ tẽpli scissum est in duo, a summo vsque deoꝛsum. Videns aũt cẽturio, q̃ ex aduerso stabat: q̃ sic clamãs expirasset, ait.

ait. ℣ Vere hic hõ filius Dei erat. ℭ Erant aũt ibi mulieres de longe aspiciẽtes: inter quas erat Maria Magdalene, ⁊ Maria Jacobi minoꝛis, ⁊ Joseph mr̃, ⁊ Salome. Et cũ esset in Galilęa: sequebantur eũ, ⁊ ministrabant ei: ⁊ alię multę, quę simul cuz eo ascenderant Jerosolymam. Hic legitur in tono Euangelij.

ET cum iam sero esset factum: quia erat parasceue, qđ est ante Sabbatuz: venit Joseph ab Arimathia nobilis decurio: qui ⁊ ipse erat expectans regnuz Dei: ⁊ audacter introiuit ad Pilatum: ⁊ petijt coꝛpus Jesu. Pilatus autez mirabatur si iaz obijsset. Et accersito Centurione: interrogauit eum, si iam mortuus esset. Et cum cognouisset a Centurione, donauit coꝛpus Joseph. Joseph autem mercatus est sindonem: ⁊ deponens eum, inuoluit sindone: ⁊ posuit eum in monumento quod erat excisum in petra: ⁊ aduoluit lapidem ad ostium monumenti.

ℭ Passio Domini nostri Jesu Christi ℟m Lucam. Cap. 22.

IN illo tpe: ℭ Appꝛopinquabat aũt dies festus azymoꝛũ, qui dr̃ pascha: ⁊ q̃rebãt Principes sacerdotũ, ⁊ scribę: quo Jesuz interficerẽt. Timebãt vero plebẽ. Intrauit aũt satanas in Judaz, qui cognominabat Iscariotes, vnũ de duodecim: ⁊ abijt ⁊ locutus est cũ principibus sacerdotũ ⁊ magistratib⁹: quẽadmodũ traderet illũ eis. Et gauisi sũt, ⁊ pacti sũt pecuniã illi dare. Et spopõdit. Et q̃rebat oppoꝛtunitatẽ, vt traderet eũ sine turbis. Venit aũt dies azymoꝛ, in q̃ necesse erat occidi pascha: ⁊ misit Petrũ ⁊ Joãnẽ, dicẽs. ✠ Eũtes parate nobis pascha, vt mãducemus. ℭ At illi dixerũt: ℣ Vbi vis paremus? ℭ Et dixit ad eos. ✠ Ecce introeuntibus vobis in ciuitatem, occurret vobis hõ, amphoꝛã aquę poꝛtans: sequimini eũ in domũ, in quam intrat: ⁊ dicetis patrifamilias domus. Dicit tibi magister: Vbi est diuersoꝛium, vbi pascha cũ discipulis meis manducẽ? Et ipse vobis ostendet cęnaculũ magnũ stratũ: ⁊ ibi parate. ℭ Euntes aũt inuenerunt sicut dixit illis Jesus: ⁊ parauerunt pascha. Et cum facta esset hoꝛa discubuit: ⁊ duodecim apli cum eo. Et ait illis. ✠ Desiderio desideraui hoc pascho manducare vobiscum, antequam patiar. Dico enim vobis: q̃ ex hoc non manducabo illud: donec impleatur in regno Dei. ℭ Et acceptó calice

gratias

gratias egit, ꝛ dixit. ✠ Accipite ꝛ diuidite iter vos. Dico enī vobis: quia nō bibam de generatione vitis: donec regnum Dei veniat. ℭ Et accepto pane, gratias egit, ꝛ fregit, ꝛ dedit eis, dicēs. ✠ Hoc est corpus meū: quod pro vobis datur. Hoc facite i meā commemorationē. ℭ Similiter ꝛ calicem, postquā cēnauit, dicens. ✠ Hic calix nouum testamentuz est in sanguine meo: qui pro vobis effundetur. Veruntī ecce manus tradentis me, mecū est in mensa. Et quidem filius hominis ſm q̄ diffinituz est, vadit. Veruntī vę homini illi per quez tradetur. ℭ Et ipsi cęperūt quęrere inter se: quis esset ex eis: qui hoc facturus esset. Facta est autem ꝛ contentio inter eos, quis eorum videretur esse maior. Dixit autem eis: ✠ Reges gentium dominantur eorum, ꝛ qui potestatez habent super eos benefici vocātur. Vos autē non sic. Sed qui maior est in vobis, fiat sicut minor: ꝛ qui pręcessor est, sicut ministrator. Nam quis maior est, qui recumbit, an qui ministrat? Nonne qui recumbit? Ego autem in medio vestrum suz, sicut qui ministrat. Vos autez estis, qui permansistis mecuz in tentationibus meis. Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi pater meus regnuz: vt edatis ꝛ bibatis super mensaz meaz in regno meo: ꝛ sedeatis super thronos iudicantes duodecim tribus Israel. ℭ Ait autez dominus Simoni. ✠ Simon: ecce satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum. Ego autez rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: ꝛ tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. ℭ Qui dixit ei. ℭ Domine tecuz paratus sum ꝛ in carcerem ꝛ in mortem ire. ℭ Et ille dixit. ✠ Dico tibi Petre, non cantabit hodie gallus donec ter abneges nosse me. ℭ Et dixit eis. ✠ Quando misi vos sine sacculo, ꝛ pera, ꝛ calciamētis, nunquid aliquid defuit vobis? ℭ At illi dixerunt. ℭ Nihil. ℭ Dixit ergo eis. ✠ Sed nunc qui habet sacculū tollat similiter ꝛ peraz: ꝛ qui non habet, vendat tunicaz suaz: ꝛ emat gladiuz. Dico enīz vobis, qm̄ adhuc hoc qđ scriptum est, oportet impleri in me. Et cū iniquis deputatus est. Etenīz ea, q̄ sunt de me finē hn̄t. ℭ At illi dixerūt. ℭ Domine ecce gladij duo hic. ℭ At ille dixit eis. ✠ Satis est. ℭ Et egressus ibat ſm consuetudinez in montez olivarum. Secuti sunt autem illum ꝛ discipuli eius. Et cum peruenissent ad locum, dixit illis. ✠ Orate, ne intretis in tentationem. ℭ Et ipse auulsus est ab eis quantum iactus est lapidis: ꝛ posi-

ꝛ positis genibus orabat, dicens. ✠ Pater si vis, transfer calicē istum a me. Veruntm̄ nō mea voluntas, sed tua fiat. ℭ Apparuit aūt illi Angelus de cęlo cōfortans eum. Et factus in agonia prolixius orabat. Et factus est sudor eius, sicut guttę sanguinis decurrētis in terraz. Et cū surrexisset ab oratione, ꝛ venisset ad discipulos suos: inuenit eos dormientes pręe tristitia: ꝛ ait illis. ✠ Quid dormitis? Surgite ꝛ orate, ne intretis i tēptationē. ℭ Adhuc eo loquente, ecce turba, ꝛ q̄ vocabat Judas vnuz de duodecim antecedebat eos: ꝛ appropinquauit Jesu, vt oscularetur eū. Jesus autem dixit illi. ✠ Juda osculo filium hois tradis? Videntes autē hi, qui circa ipsum erant, qđ futurū erat, dixerunt ei. ℭ Dñe si percutimus in gladio? ℭ Et percussit vnus ex illis seruū principis sacerdotum: ꝛ amputauit auriculam eius dexteram. Respondens autē Jesus ait. ✠ Sinite vsque huc. ℭ Et cum tetigisset auriculam eius, sanauit eum. Dixit aūt Jesus ad eos, qui venerant ad se principes sacerdotuz, ꝛ magistratus templi, ꝛ seniores. ✠ Quasi ad latronem existis cum gladijs ꝛ fustibus: cum quotidie vobiscum fuerim in templo, ꝛ nō extendistis manus in me. Sed hęc est hora vestra, ꝛ potestas tenebrarum. ℭ Comprehendentes autem eum duxerunt ad domum principis sacerdotum. Petrus vero sequebatur eum a longe. Accenso aūt igne in medio atrii, ꝛ circūsedētibus illis, erat Petrus in medio eorum. Quē cū vidisset ancilla q̄dā sedentē ad lumen, ꝛ cum fuisset intuita, dixit. ℭ Et hic cuz illo erat. ℭ At ille negauit cuz, dicens, ℭ Mulier nō noui illū. ℭ Et post pusillū alius videns eū dixit, ℭ Et tu de illis es. ℭ Petrus vero ait. ℭ O hō non sum. ℭ Et interuallo facto quasi horę vnius, alius quidā affirmabat, dicens. ℭ Vere ꝛ hic cum illo erat. Nā ꝛ galilęus est. ℭ Et ait Petrus. ℭ Nō, nescio quid dicis. ℭ Et cōtinuo adhuc illo loquente, cāntauit gallus: ꝛ cōuersus dñs respexit Petrum. Et recordatus est Petrus verbi dñi sicut dixerat: q̄ priusq̄ gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras Petrus fleuit amare. Et q̄ tenebant Jesum illudebāt ei, cędentes eū. Et velauerūt eū: ꝛ percutiebāt faciē eius: ꝛ interrogabant eū, dicētes. ℭ Prophetiza: quis est qui te percussit? ℭ Et alia multa blasphemantes dicebant in eum. Et vt factus est dies, conuenerunt seniores plebis ꝛ principes sacerdotum, ꝛ scribę: ꝛ duxerunt illum in concilium suum, dicentes.

℣ Si tu es Christus dic nobis. ℟ Et ait illis. ✠ Si vobis dixero, non credetis mihi. Si autē interrogauero: non rñdebitis mihi, neq; dimittetis. Ex hoc autē erit filius hois sedens a dextris virtutis Dei. ℟ Dixerunt aūt oēs. ℣ Tu ergo es filius Dei? ℟ Qui ait. ✠ Vos dicitis quia ego sum. ℟ At illi dixerūt. ℣ Quid adhuc desideramus testimonium? Ipsi eñ audiuimus ex ore eius. ℟ Et surgens oīs multitudo eorum duxerunt illum ad Pilatum. Cęperunt aūt illū accusare, dicentes. ℣ Hunc inuenimus subuertentē gentē nostrā: & prohibentē tributa dari Cęsari: & dicentem se Christum regem esse. ℟ Pilatus aūt interogauit eum, dicens. ℣ Tu es rex iudęorum? ℟ At ille respōdens, ait. ✠ Tu dicis. ℟ Ait aūt Pilatus ad principes sacerdotum & turbas. ℣ Nihil inuenio causę in hoc hoie. ℟ At illi inualescebant, dicentes. ℣ Cōmouit populum docens per vniuersam iudęā, incipiens a galilęa vsq; huc. ℟ Pilatus aūt audiens galilęā, interrogauit si hō galileus esset. Et vt cognouit q; de Herodis ptāte esset, remisit eū ad Herodem: qui & ipse Jerosolymis erat illis diebus. Herodes autem viso Jesu, gauisus est valde. Erat eñ cupiēs ex multo tēpore videre eum, eo q; audierat multa de illo, & sperabat signum aliq; videre ab eo fieri. Interrogabat autē illum multis sermonibus. At ipse nihil illi rñdebat. Stabant autem principes sacerdotum & scribę ꝓstanter accusantes eum. Sprecuit aūt illum Herodes cum exercitu suo, & illusit indutum veste alba: & remisit ad Pilatū. Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in ipsa die. Nā antea inimici erant adinuicē. Pilatus aūt cōuocatis principib⁹ sacerdotum, & magistratibus, & plebe, dixit ad illos. ℣ Obtulistis mihi hunc hoīem quasi auertentē populū: & ecce ego coram vobis interrogans, nullā cām inuenio in hoīe isto ex his in quibus eū accusatis. Sed neq; Herodes. Nam remisi vos illuc. Et ecce nihil dignum morte actū est ei. Emēdatū ergo illū dimittā. ℟ Necesse aūt habebat dimittere eis per diem festū vnū. Exclamauit autē simul vniuersa turba, dicens. ℣ Tolle hunc: & dimitte nobis Barrabā. ℟ Qui erat ꝓp seditionē quādā factā in ciuitate & homicidiū missus in carcerē. Iterū aūt Pilatus locutus est ad illos volens dimittere Jesum. At illi succlamabāt, dicentes. ℣ Crucifige, crucifige illum. ℟ Ille aūt tertio dixit ad illos. ℣ Quid eñ mali fecit iste: Nullā cām mortis inuenio in eo,

Corripiam

corripiam ergo illum, & dimittā. ℟ At ille stabant vocibus magnis postulantes, vt crucifigeretur: & inualescebant voces eorum: & Pilatus adiudicauit fieri petitionē eorū. Dimisit aūt illis eum, qui ꝓp homicidium & seditionē missus fuerat in carcerem, quē petebant: Jesum vero tradidit voluntati eorum. ℟ Et cū ducerent eum, apprehenderunt Simonē quendā Cyrenensem venientē de villa: & imposuerunt illi crucē portare post Jesu. Sequebatur autē illum multa turba populi & mulierum: quę plangebant & lamentabantur eum. Conuersus autem ad illas Jesus dixit. ✠ Filię Jerusalem nolite flere super me: sed super vosipsas flete, & super filios vestros: qñ ecce venient dies, in quibus dicent: Beatę steriles & ventres qui non genuerunt: & vbera quę non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus, cadite super nos: & collibus operite nos: quia si in viridi ligno hoc faciūt, in arido quid fiet? ℒ Ducebantur autem alij duo neq; cum eo, vt interficerentur. Et postq; venerunt in locum qui vocatur Caluarię, ibi crucifixerunt eum & latrones: vnum a dextris, & alterum a sinistris. Jesus aūt dicebat. ✠ Pr̄ dimitte illis: non eñ sciunt quid faciunt. ℒ Diuidentes vero vestimenta eius miserunt sortes. Et stabat populus expectans: & deridebant eum principes cum eis, dicentes. ℣ Alios saluos fecit: seipsum saluū faciat, si hic est Chr̄s Dei electus. ℒ Illudebant autez ei & milites accedentes: & aceruū offerentes ei, & dicentes. ℣ Si tu es rex iudęorū saluū te fac. ℒ Erat autē & superscriptio scripta sup eum literis grecis, latinis, & hebraicis. Hic est rex iudęorum. Unus autē de his qui pendebant latronibus, blasphemabant eum, dicens. ℣ Si tu es Chr̄s, saluum fac temetipsum, & nos. ℒ Rñdēs aūt alter increpabat eum, dicēs. ℣ Neq; tu times Deum: qui in eadē dānatione es. Et nos quidē iuste: nam digna factis recipimus: hic vero nihil mali gessit. ℒ Et dicebat ad Jesum. ℣ Dñe memento mei, cū veneris in regnū tuum. ℒ Dixit illi Jesus. ✠ Amen dico tibi: hodie mecū eris in Paradiso. ℟ Erat autē fere hora sexta: & tenebrę factę sunt in vniuersa terra vsque in horam nonā. Et obscuratus est Sol, & velū tēpli scissum est medium. Et clamans Jesus voce magna ait. ✠ Pr̄ in manus tuas commendo spūm meū. ℒ Et hęc dicens expirauit. Videns autem Centurio, qđ factum fuerat & glorificauit Deum, dicēs. ℣ Vere hic hō iu-

stus erat. ℣ Et oīs turba eorum qui simul aderant ad spectaculū istud, & videbant q̄ fiebant, percutiētes pectora sua reuertebant. Stabant aūt oēs noti eius a longe, & mulieres, quę secutę erant eum a galilęa hęc videntes. Hic cantatur in tono Euangelij.

ET ecce vir nomine Joseph, qui erat de curio: vir bonus & iustus. Hic non consenserat consilio & actibus eorum, ab Arimathęa ciuitate Judęę: qui expectabat & ipse regnum Dei. Hic accessit ad Pilatum: & petijt corpus Jesu. Et depositus inuoluit sindone: & posuit eum in monumento excisо, in quo nōduz quisquam positus fuerat.

℣ Passio domini nostri Jesu Christi sm Joannem. Cap. 18.

IN illo tempore: Egressus est Jesus cum discipulis suis trans torrentem Cedron, vbi erat hortus: in quem introiuit ipse & discipuli eius. Sciebat aūt & Judas qui tradebat eū, locum: qz frequenter Jesus conuenerat illuc cū discipulis suis. Judas ergo cuz accepisset cohortez, & a pōtificibus & pharisęis ministros: venit illuc cum laternis & facibus & armis. Jesus itaqz sciēs oia q̄ vēturа erāt sup eū, processit, & dixit eis. ✝ Quē q̄ritis? ℣ Rñderunt ei. S Jesum Nazarenū. ℣ Dicit eis Jesus. ✝ Ego sum. ℣ Stabat aūt & Judas qui tradebat eū cū ipsis. Vt ergo dixit eis ego sum, abierunt retrorsum, & ceciderunt in terraz. Iterū ergo interrogauit eos: ✝ Quē q̄ritis? ℣ Illi aut dixerūt. S Jesum Nazarenū. ℣ Rñdit Jesus. ✝ Dixi vobis qz ego sum. Si ergo me quęritis, sinite hos abire. ℣ Vt impleretur sermo, quem dixit. Quia quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quenq̄. Simon ergo Petrus hns gladium eduxit eum, & percussit pōtificis seruum: & abscidit auriculam eius dexteraz. Erat aūt nomē seruo Malchus. Dixit ergo Jesus Petro. ✝ Mitte gladium tuum in vaginā. Calicem quem dedit mihi pr, non vis vt bibam illum? ℣ Cohors ergo, & tribunus, & ministri iudęorum comprehenderunt Jesum: & ligauerunt eum: & adduxerunt eum ad Annam primum, Erat enim socer Caiphę: qui erat Pontifex anni illius. Erat autem Caiphas qui consilium dederat iudęis: quia expedit vnum hominem mori pro populo. Sequebatur autem Jesum Simon Petrus, & alius discipulus. Discipulus

lus aūt ille notus erat pontifici: & introiuit cum Jesu in atrium pontificis. Petrus aūt stabat ad ostium foris. Exiuit ergo discipulus alius, qui notus erat pontifici: & dixit ostiarię: & introduxit Petrum. Dixit ergo Petro ancilla ostiaria. S Nunquid & tu es ex discipulis hois istius? ℣ Dixit ille. S Non suz. ℣ Stabant aūt serui, & ministri ad prunas, quia friguz erat: & calefaciebant se. Erat aūt cum eis Petrus stans, & calefaciens se. Pontifex ergo interrogauit Jesuz de discipulis suis, & de doctrina ei⁹. Respondit Jesus. ✝ Ego palam locutus sum mundo. Ego semper docui in synagoga & in templo: quo omnes iudęi cōueniūt. Et ī occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas? Interroga eos, qui me audierunt, quid locutus sim ipsis. Ecce hi sciunt q̄ dixerim ego. ℣ Hęc autē cum dixisset vnus assistēs ministrorum dedit alapam Jesu, dicens. S Sic rndes pōtifici? ℣ Respōdit ei Jesus. ✝ Si male locutus sum: testimoniū perhibe de malo. Sin autez bene, quid me cędis? ℣ Et misit eū Annas ligatum ad Caiphan pontificem. Erat autē Simon Petrus stans, & calefaciēs se. Dixerūt ergo ei. S Nūquid & tu ex discipulis eius es? ℣ Negauit ille, & dixit. S Non sum. ℣ Dixit vnus ex seruis pontificis cognatus eius, cuius abscidit Petrus auriculaz. S Nonne ego te vidi in horto cum illo? ℣ Iterum ergo negauit Petrus, & statim gallus cantauit. Adducunt ergo Jesum a Caipha in prtoriū. Erat aūt mane: & ipsi non introierunt prętoriū vt non ꝓaminarent: sed vt māducarent Pascha. Exiuit ergo Pilat⁹ ad eos foras, & dixit. S Quā accusationē affertis aduersus hoiem hunc? ℣ Respōderunt, & dixerunt ei. S Si nō esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum. ℣ Dixit ergo eis Pilatus. S Accipite eum vos, & secundum legem vestram iudicate eum. ℣ Dixerunt ergo iudęi. S Nobis non licet interficere quenq̄. ℣ Vt sermo Jesu impleretur, quem dixit, significans qua morte esset moriturus. Introiuit ergo iterum in prętorium Pilatus: & vocauit Jesum, & dixit ei. S Tu es rex iudęorum? ℣ Rñdit Jesus. ✝ A temetipso hoc dicis: an alij tibi dixerunt de me S Respōdit Pilatus. ℣ Nunquid ego iudeus sum? Gens tua & pontifices tui tradiderunt te mihi. Quid fecisti? ℣ Respondit Jesus. ✝ Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum: ministri mei vtiqz decertarent

rent, vt non traderer iudeis. Nunc aũt regnũ meũ non est hinc.
℔ Dixit itaq; ei Pilatus. ℣ Ergo rex es tu? ℔ Respondit Jesus. ✠ Tu dicis, q; rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mũdũ: vt testimoniũ phibeam veritati. Omis effi q est ex veritate audit vocẽ meam. ℔ Dicit ei Pilatus. ℣ Quid est veritas? ℔ Et cũ hoc dixisset, iterũ exiuit ad eos: & dixit eis. ℣ Ego nullã inuenio in eo cãm. Est aũt ꝯsuetudo vobis, vt vnũ dimittã vobis in Pascha. Vultis ergo dimittã vobis regem iudeorum? ℔ Clamauerunt oẽs dicẽtes. ℣ Non hunc, sed Barrabam. ℔ Erat aũt Barrabas latro. Tũc ergo apprehẽdit Pilatus Jesum, & flagellauit. Et milites plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti eius: & veste purpurea circundederunt eum: & veniebant ad eum, & dicebant. ℣ Aue rex iudeorum. ℔ Et dabant ei alapas. Exiuit iterum Pilatus foras, & dicit eis. ℣ Ecce adduco vobis eum foras, vt cognoscatis, q; nullã cãm inuenio in eo. ℔ Exijt ergo Jesus portans spinea coronã & purpureum vestimentum. Et dicit eis. ℣ Ecce homo. ℔ Cũ ergo vidissent eũ pontifices & ministri clamabant, dicentes. ℣ Crucifige, crucifige eum. ℔ Dicit eis Pilatus. ℣ Accipite eũ vos: & crucifigite. Ego eñ nõ inuenio in eo cãm. ℔ Rñderunt ei Judei. ℣ Nos legẽ habemus, & ꝑm legem debet mori: q; filiũ dei se fecit. ℔ Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonẽ, magis timuit. Et ingressus est ꝓtorium iterum: & dicit ad Jesum. ℣ Unde es tu? ℔ Jesus aũt rñsum non dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus. ℣ Mihi nõ loqueris? Nescis q; ptãtem habeo crucifigere te: & ptãtem habeo dimittere te? ℔ Rñdit Jesus. ✠ Non haberes potestatem aduersus me vllam: nisi datum tibi esset desuper. Propterea qui tradidit me tibi, maius pctm habet. ℔ Et exinde quærebat Pilatus dimittere eum. Judei autem clamabant, dicentes. ℣ Si hunc dimittis: non es amicus Cesaris. Omis eñ qui se regem facit, contradicit Cesari. ℔ Pilatus ergo cũ audisset hos sermones, adduxit foras Jesum: & sedit pro tribunali in loco qui dr Lithostrotos: hebraice vero gabatha. Erat autem parasceue hora quasi sexta: & dicit iudeis. ℣ Ecce rex vester. ℔ Illi autem clamabant. ℣ Tolle tolle, crucifige eum. ℔ Dicit eis Pilatus. ℣ Regem vestrum crucifigam? ℔ Responderunt Pontifices. ℣ Non habemus regem nisi Cesarem. ℔ Tunc ergo tradi-

dit

dit eis illum, vt crucifigeretur. Susceperunt autem Jesum: & eduxerunt. Et bajulans sibi crucem, exiuit in eum qui dicit Caluarie locũ: hebraice aũt Golgotha: vbi eũ crucifixerunt: & cũ eo alios duos hinc & hinc mediũ aũt Jesum. Scripsit aũt titulũ Pilatus: & posuit super crucẽ. Erat aũt scriptũ: Jesus Nazarenus rex Judeorũ. Hũc ergo titulũ multi legerunt Judeorum: quia prope ciuitatem erat locus vbi crucifixus est Jesus. Erat autem scriptum hebraice, græce, & latine. Dicebãt ergo Pilato pontifices iudeorum. ℣ Noli scribere rex iudeorum: sed quia dixit, rex sum iudeorum. ✠ Respondit Pilatus. ℣ Qđ scripsi scripsi. ✠ Milites ergo cum crucifixissent eum: acceperunt vestimenta sua, & fecerunt quatuor partes: vnicuique militi partem, & tunicam. Erat aũt tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. Dixerunt ergo adinuicem. ℣ Non scindamus eã: sed sortiamur de ea cuius sit. ✠ Vt scriptura impleretur dicens: Partiti sunt vestimenta mea sibi, & super vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem hæc fecerunt. Stabant autem iuxta crucẽ Jesu mater ei⁹, & soror matris eius Maria Cleophę, & Maria Magdalene. Cum vidisset ergo Jesus matrem, & discipulum stantem quẽ diligebat: dicit matri suę. ✠ Mulier ecce filius tu⁹. ℔ Deinde dicit discipulo. ✠ Ecce mater tua. ℔ Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Postea sciens Jesus, quia iam oĩa ꝯsummata sunt, vt ꝯsummaretur scriptura, dicit. ✠ Sitio. ℔ Vas ergo positũ erat aceto plenũ. Illi aũt spongiã plenam aceto hyssopo circũponentes, obtulerunt ori eius. Cum ergo accepisset Jesus acetum, dixit. ✠ Consummatum est. ℔ Et inclinato capite tradidit spũm. Judei ergo, qm̃ parasceue erat, vt non remanerent in cruce corpora Sabbato: (erat eñ magnus dies ille sabbati:) rogauerunt Pilatum, vt frangerent eorum crura, & tollerentur. Venerũt ergo milites, & primi quidez fregerunt crura, & alterius qui crucifixus est cum eo. Ad Jesum autez cum venissent, vt viderunt eum iaz mortuũ: non fregerunt eius crura, sed vnus militum lancea latus eius aperuit: & cõtinuo exiuit sanguis & aqua. Et qui vidit testimonium phibuit: & verum est testimonium eius. Et ille scit, q; vera dicit: vt & vos credatis. Facta sunt enim hęc, vt scriptura impleretur, dicens. Os nõ comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit. Videbunt in quem transfixerunt.

POst hęc autem rogauit Pilatum Joseph ab Arimathęa: eo quod esset discipulus Jesu: occultus autē propter metum iudęorum: vt tolleret corpus Jesu. Et permisit Pilatus. Venit ergo ꝛ tulit corpus eius. Venit autem ꝛ Nicodemus, qui venerat ad Jesum nocte primum, ferens mysturaz̄ myrrhę ꝛ aloes quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus Jesu: ꝛ ligauerunt euz̄ linteis cuz̄ aromatibꝰ, sicut mos est Judęis sepelire. Erat aūt in loco, vbi crucifixus est, hortus: ꝛ in horto monumētuz̄ nouuz̄: in quo nōdum quisq̄ positus fuerat. Ibi ergo propter parasceuē Judęorum, quia iuxta erat monumentum, posuerunt Jesum.

¶ Sermo domini nostri Jesu Christi ante passionem habitus coram Apostolis. Johannis. Cap. xiij.

ANte diem festuz̄ paschę, sciens Jesus, qz̄ venit eius hora, vt transeat ex hoc mundo ad p̄em, cuz̄ dilexisset suos, qui erāt in mundo, in fine dilexit eos. Et cena facta, cuz̄ diabolus iam misisset in cor, vt traderet euz̄ Judas Simonis Iscariotis, sciēs qz̄ oia dedit ei p̄ manus, ꝛ qz̄ a Deo exiuit, ꝛ ad eum vadit, surgit a cena, ꝛ ponit vestimēta sua. Et cuz̄ accepisset linteuz̄: p̄cinxit se. Deinde misit aquam in peluim: ꝛ cepit lauare pedes discipulorum, ꝛ extergere linteo, quo erat p̄cinctus. Venit ergo ad Simonem Petrum. Et dicit ei Petrus. Dñe tu mihi lauas pedes? Rñdit Jesus: ꝛ dixit ei: Nō ego facio tu nescis modo: scies autez̄ postea. Dicit ei Petrus: Non lauabis mihi pedes in ęternum. Rñdit ei Jesus: Si non lauero te: non habebis partem mecum. Dicit ei Simon Petrus: Dñe non tm̄ pedes meos: sed ꝛ manus ꝛ caput. Dicit ei Jesus: Qui lotus est non indiget, nisi vt pedes lauet: sed est mundus totus. Et vos mundi estis: sed non omnes. Sciebat enim quisnaz̄ esset, qui traderet eum: ppea dixit: non estis mundi oēs. Postquā ergo lauit pedes eorum: accepit vestimēta sua: ꝛ cum recubuisset iterum dicit eis. Scitis qd fecerim vobis. Vos vocatis me magister ꝛ dñe: ꝛ bene dicitis. Sum etenim. Si ergo ego laui pedes vestros domin⁹ ꝛ magister: ꝛ vos debitis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis: vt quemadmodum ego feci vobis: ita ꝛ vos faciatis. Amen amen dico vobis: nō est seruus maior dño suo: neque aplis maior eo, qui misit illū. Si hęc scitis: beati eritis, si feceritis ea. Non de omnibus vobis dico. Ego scio quos elegerim. Sed vt impleatur scriptura:

Qui

Qui manducat meum panē, leuabit cōtra me calcaneum suum. Amodo dico vobis priusq̄ fiat: vt cum factuz̄ fuerit, credatis, qz̄ ego sum. Amen amen dico vobis: qui accipit siquidē misero, me accipit. Qui autez̄ me accipit, accipit eum qui me misit. Cum hęc dixisset Jesus, turbatus est spū: ꝛ protestatus est, ꝛ dixit. Amen amen dico vobis: quia vnus ex vobis tradet me. Aspiciebāt ergo adinuicez̄, hęsitantes de quo diceret. Erat aūt recumbens vnus ex discipulis eius in sinu Jesu: quez̄ diligebat Jesus. Innuit ergo huic Simon Petrus, ꝛ dixit ei: Quis est de quo dicit? Itaq̄ cum recubuisset ille supra pectus Jesu, dixit ei: Dñe quis est qui tradet te? Rñdit Jesus. Ille est, cui ego intinctuz̄ panē porrexero. Et cuz̄ intinxisset panez̄, dedit Judę Simonis Iscariotis. Et post buccellā, introiuit in illuz̄ satanas. Et dicit ei Jesus. Quod facis, fac citius. Hoc aūt nemo scinit discumbentiū, ad quid dixerit ei. Quidā aūt putabant, qz̄ loculos habebat Judas, q̄ dixisset ei Jesus: eme ea q̄ opus sūt nobis ad diē festū, aut egenis vt aliquid daret. Cum ergo accepisset ille buccellā: exiuit ꝯtinuo. Erat autē nox. Cū ergo exisset: dicit Jesus. Nunc clarificatus est filius hois: ꝛ Deus clarificatus est in eo. Si Deus clarificatus est i eo: ꝛ Deus clarificauit eū in semetipso: ꝛ cōtinuo clarificabit euz̄. Filioli adhuc modicuz̄ vobiscum sum. Quęritis me: ꝛ sicut dixi iudęis, quo ego vado: vos non potestis venire. Et vobis dico modo: Mādatū nouū do vobis: vt diligatis inuicē: sicut dilexi vos, vt ꝛ vos diligatis inuicez̄. In hoc cognoscēt oēs, qz̄ mei discipulis estis: si dilectionē habueritis adinuicem. Dicit ei Simon Petrus: Dñe quo vadis? Respōdit Jesus. Quo ego vado non potes me modo sequi: sequeris autē postea. Dicit ei Petrus: Quare nō possum te modo sequi: Aiam meam pro te ponam. Rñdit ei Jesus: Animam tuam pro me pones? Amen amen dico tibi, non cantabit hodie gallus: donec ter me neges. Et ait discipulis suis: Non turbetur cor vestrum: creditis in Deum, ꝛ in me credite. In domo patris mei mansiones multę sunt. Si quoniam dixissem vobis, qz̄ vado parare vobis locum. Et si abiero, ꝛ prępauero vobis locum: iterum veniam ad vos: ꝛ accipiam vos ad me ipsuz̄, vt vbi sum ego, ꝛ vos sitis: ꝛ quo ego vado scitis: ꝛ viam scitis. Dicit ei Thomas: Dñe nescimus quo vadis: ꝛ quomodo possumus viam scire? Dicit ei Jesus, ego sum via, veritas, ꝛ vita.

Nemo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nemo venit ad p̃rem nisi per me. Si cognouissetis me: & patrem meũ vtique cognouissetis: & amodo cognoscetis eũ: & vidistis eum. Dicit ei Philippus: Dñe ostende nobis p̃rem, & sufficit nobis. Dicit ei Jesus. Tanto tpe vobiscum sum: & non cognouistis me? Philippe qui videt me, videt & p̃rem. Quo tu dicis ostende nobis p̃rem? Non credis q̃ ego in p̃re, & p̃r in me est? Verba quę loquor vobis, a meipso non loquor. Pater aũt in me manẽs ipse facit opera. Nõ creditis q̃ ego in p̃re, & pater in me est? Alioquin, ppter opera ipsa credite. Amẽ amẽ dico vobis: qui credit in me, opera quę ego facio, & ipse faciet: & maiora horũ faciet: q̃ ego ad p̃rem vado. Et quodcunq; petieritis p̃rem in noie meo, hoc faciã, vt glorificet p̃r in filio. Siquid petieritis p̃rem in noie meo, hoc faciam. Si diligitis me, mandata mea seruate: & ego rogabo patrẽ: & alium paraclitum dabit vobis: vt maneat vobiscũ in ęternum spũm veritatis: quẽ mundus non põt accipere: q̃ non videt eum, nec scit eum. Vos autem cognoscetis eum: q̃ apud vos manebit: & in vobis erit. Non relinquã vos orphanos: veniam ad vos. Adhuc modicũ: & mundus me iam non videt. Vos autẽ videtis me: q̃ ego viuo, & vos viuetis. In illo die vos cognoscetis, q̃ ego sum in p̃re meo: & vos in me: & ego in vobis. Qui habet mandata mea, & seruat ea: ille est qui diligit me. Qui aũt diligit me, diligetur a patre meo: & ego diligã eum: & manifestabo ei meipsum. Dicit ei Judas, non ille iscariotes: Dñe quid factum est, q̃ nobis manifestaturus es teipsum, & nõ mundo. Respõdit ei Jesus: & dixit: Siquis diligit me, sermonem meum seruabit. Et p̃r meus diliget eum: & ad eum veniemus, & mansionẽ apud eum faciemus. Qui non diligit me, sermones meos nõ seruat. Et sermonem, quẽ audistis non est meus, sed eius qui misit me patris. Hęc locutus sum vobis apud vos manẽs: Paraclitus aũt spũs scũs, quem mittet p̃r in noie meo, ille vos docebit oĩa, & suggeret vobis oĩa q̃cunq; dixero vobis. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. Non qũo mundus dat, ego do vobis. Non turbet cor vestrum, neque formidet. Audistis q̃ ego dixi vobis, vado & venio ad vos. Si diligeritis me: gauderetis vtique, quia vado ad patrem: q̃ p̃r maior me est. Et nunc dixi vobis priusquam fiat: vt cum factum fuerit, credatis. Jam nõ multa loquar vobiscum: venit enim princeps mundi huius: & in me nõ habet quicq̃.

Sed

Sed vt cognoscat mũdus, q̃ diligo patrẽ, & sicut mãdatum dedit mihi p̃r, sic facio. Surgite, eamus hinc. Ego sum vitis vera: & p̃r meus agricola est. Oẽm palmitẽ in me nõ ferentẽ fructum tollet eum: & oẽ qui fert fructum purgabit eum: vt fructum plus afferat. Jã vos mundi estis pp sermonẽ, quẽ locutus sum vobis. Manete in me, & ego in vobis. Sicut palmes non põt ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite: sic & vos, nisi in me mãseritis. Ego sum vitis, & vos palmites. Qui manet in me & ego in eo, hic fert fructum multum: quia sine me nihil potestis facere. Siqs in me nõ manserit: mittet foras sicut palmes, & arescet: & colligẽt eum: & in ignẽ mittẽt, & ardet. Si mãseritis in me, & verba mea in vobis mãserint: qcunq; volueritis, petetis, & fiet vobis. In hoc clarificatus est p̃r meus: vt fructũ plurimũ afferratis, & efficiamini mei discipuli. Sicut dilexit me p̃r, & ego dilexi vos. Manete in dilectione mea. Si p̃cepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea: sicut & ego patris mei p̃cepta seruaui, & maneo in eius dilectione. Hęc locutus sum vobis: vt gaudium meum in vobis sit: & gaudium vestrum impleatur. Hoc est pręceptum meum: vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Maiorem hac dilectionem nemo habet: vt aĩam suam ponat q̃s pro amicis suis. Vos amici mei estis: si feceritis quę ego p̃cipio vobis. Jam non dicã vos seruos: quia seruus nescit quid faciat dñs eius. Vos aũt dixi amicos: quia oĩa quęcunq; audiui a patre meo nota feci vobis. Non vos me elegistis: sed ego elegi vos: & posui vos, vt eatis, & fructum afferatis, & fructus vester maneat, & qcunque petieritis patrẽ in noie meo, det vobis. Hęc mando vobis: vt diligatis inuicẽ. Si mundus odit vos: scitote q̃ me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis: mundus qd suum erat diligeret. Quia vero de mundo non estis: sed ego elegi vos de mundo: propterea odit vos mundus. Mementote sermonis mei: quem ego dixi vobis: Non est seruus maior dño suo. Si me persecuti sunt: & vos persequentur. Si sermonem meum seruauerunt: & vestrum seruabunt. Sed hęc oĩa facient vobis propter nomen meum: q̃ nesciunt eum, qui misit me. Si non venissem, & locutus eis non fuissem, petiũ non haberent. Nunc autem excusationem non hãt de peccato suo. Qui me odit, & patrem meum odit. Si opera non fecissem in eis, quę nemo alius fecit, peccatum

Universidad de Deusto
Biblioteca

tuz non hẽnt. Nunc autẽ ꝛ viderunt oderunt me ꝛ pẽm meum: Sed vt impleat sermo, qui in lege eorum scriptus est: Quia odio habuerunt me gratis. Cum autez venerit paraclitus, quem ego mittaz vobis a pẽ spirituz veritatis, qui a patre procedit, ille testimonium perhibebit de me: ꝛ vos testimonium perhibebitis: qz ab initio mecum estis. Hec locutus sum vobis, vt non scãdalizemini. Absque synagogis facient vos. Sed venit hora: vt oĩs qui interficit vos, arbitretur obsequiuz se pstare deo. Et hec facient vobis, qz non nouerunt pẽm, neque me. Sed hec locutus sum vobis, vt cum venerit hora, eorum reminiscamini, qz ego dixi vobis. Hec autẽ ab initio non dixi: qz vobiscuz erã. Et nunc vado ad euz qui misit me: ꝛ nemo ex vobis interrogat me, quo vadis? Sed qz hec locutus siz vobis, tristitia implenit cor vestruz. Sed ego veritatẽ dico vobis, expedit vobis, vt ego vadã. Si enim non abiero, paraclitus non veniet ad vos. Si autẽ abiero, mittaz eum ad vos. Et cum venerit ille, arguet mundum de pctõ, ꝛ de iustitia, ꝛ de iudicio. De pctõ quidem, qz non crediderunt in me. De iustitia vero: quia ad patrem vado: ꝛ iam non videbitis me. De iudicio autẽ, qz princeps mundi huius iaz iudicatus est. Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo. Cum autẽ venerit ille spũs veritatis, docebit vos omnem veritatem. Non enim loquetur a semetipso, sed quecunqz audiet, loquetur: ꝛ que ventura sunt annunciabit vobis. Ille me clarificabit: qz de meo accipiet, ꝛ annunciabit vobis. Oĩa quecunque habet pater mea sunt. Propterea dixi, quia de meo accipiet, ꝛ annunciabit vobis. Modicum, ꝛ iam non videbitis me, ꝛ iterũ modicum ꝛ videbitis me, quia vado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipulis eius adinuicẽ, Quid est hoc quod dicit nobis, modicuz ꝛ nõ videbitis me: ꝛ iterum modicum, ꝛ videbitis me, ꝛ quia vado ad patrem? Dicebant ergo, Quid est hoc, quod dicit nobis, modicuz? Nescimus quid loquitur. Cognouit autem Ihesus, quia volebant eum interrogare, ꝛ dixit eis: De hoc q̃ritis inter vos, qz dixi, modicuz, ꝛ non videbitis me: ꝛ iterum modici in videbitis me: ꝛ quia vado ad patrem. Amen amen dico vobis, quia plorabitis ꝛ flebitis vos: mundus autem gaudebit: vos autem contristabimini: sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Mulier cum parit, tristitiam habet: qz venit hora eius. Cum autem pepe-

rit

rit filium: iam non meminit pssure pp gaudium: qz natus est hõ in mundum. Et vos igitur nũc quidẽ tristitiam habetis. Iterum autẽ videbo vos, ꝛ gaudebit cor vestrũ. Et gaudiũ vestruz nemo tollet a vobis. Et in illo die me non rogabitis quicquam. Amen amen dico vobis: siquid petieritis patrez in noie meo, dabit vobis. Usque modo non petistis quicq̃ in noie meo. Petite, ꝛ accipietis, vt gaudiũ vestrũ sit plenũ. Hec in prouerbijs locutus suz vobis. Uenit hora, cũ iaz non in prouerbijs loquar vobis: sed palam de patre annunciabo vobis. In illo die in noie meo petetis. Et non dico vobis, quia ego rogabo patrẽ de vobis. Ipse enim pr̃ amat vos: qz vos me amastis, ꝛ credidistis, quia ego a Deo exiui. Exiui a patre: ꝛ veni in mundũ, Iteruz relinquo mundũ: ꝛ vado ad pẽm. Dicũt ei discipuli eius: Ecce nũc palam loqueris, ꝛ proverbium nullum dicis. Nunc scimus, qz scis oĩa: ꝛ non est opus tibi, vt quis interroget. In hoc credimus: qz a Deo existi. Respondit ei Ihesus. Modo creditis. Ecce venit hora, ꝛ iam venit, vt dispergamini vnusquisqz i propria, ꝛ me solum relinquatis. Et non suz solus: quia pater mecum est. Hec locutus sum vobis, vt in me pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis: sed confidite, qz ego vici mundum. Hec locutus est Ihesus: ꝛ sublenatis oculis in celum dixit: Pr̃ venit hora: clarifica filium tuuz: vt filius tuus clarificet te: Sicut dedisti ei pt̃atem oĩs carnis: vt omne qõ dedisti ei, det eis vitam eternaz. Hec est aũt vita eterna: vt cognoscant te solum verum Deum, ꝛ quem misisti Ihesum Christum. Ego clarificaui te super terram: opus consummaui quod dedisti mihi, vt faciam. Et nunc clarifica me pr̃ apud temetipsum, claritate quam habui priusquã mundus fieret. Pr̃ manifestaui nomen tuum hominibus: quos dedisti mihi de mundo. Tui erant, ꝛ mihi eos dedisti: ꝛ sermonem tuum seruauerunt. Nunc cognouerunt, qz oĩa que dedisti mihi, abs te sunt: quia verba que dedisti mihi, dedi eis, ꝛ ipsi acceperunt. Et cognouerunt vere, quia a te exiui: ꝛ crediderunt, quia tu me misisti. Ego pro eis rogo. Non pro mundo rogo: sed pro eis, quos dedisti mihi: quia tui sunt. Et mea omnia tua sunt: ꝛ tua mea sunt: ꝛ clarificatus sum in eis. Et iam non sum in mundo: ꝛ hi in mundo sunt: ꝛ ego ad te venio. Pater sctẽ serua eos in noie tuo: quos dedisti mihi, vt sint vnuz sicut ꝛ nos. Cuz essem cũ eis: ego seruabam eos in noie tuo: quos

dedisti

Universidad de Deusto
Biblioteca

dedisti mihi, custodiui: ⁊ nemo ex eis perijt, nisi filius pditionis; vt scriptura impleatur. Nūc aūt ad te venio: ⁊ hęc loquor in mūdo, vt habeant gaudium meū implerum in semetipsis. Ego dedi eis sermonez tuū: ⁊ mundus eos odio habuit: qz nō sunt de mundo, sicut ⁊ ego non sum de mundo. Non rogo vt tollas eos de mundo: sed vt serues eos a malo. De mundo non sunt: sicut ⁊ ego de mundo non sum. Pz sancte sanctifica eos in veritate: quia sermo tuus veritas est. Sicut tu me misisti in mundū: ⁊ ego misi eos in mundum: ⁊ pro eis ego sanctifico meipsum: vt sint ⁊ ipsi sanctificati in veritate. Non pro his autem rogo tm: sed ēt pro his, qui credituri sunt per verbum eorum in me: vt ⁊ oēs vnum sint, sicut tu pz in me, ⁊ ego in te: vt ⁊ ipsi in nobis vnum sint: vt mundus credat, qz tu me misisti. Et ego claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis: vt vnum sint, sicut ⁊ nos vnum sumus. Ego in eis, ⁊ tu in me: vt sint cōsummati in vnum, ⁊ cognoscat mundus, qz tu me misisti, ⁊ dilexisti eos, sicut ⁊ me dilexisti. Pater quos dedisti mihi, volo vt vbi ego sum, ⁊ illi sint mecū: vt videāt claritatez meā, quaz dedisti mihi, ⁊ dilexisti me ante mundi cōstitutionem. Pz iuste, mundus te nō cognouit. Ego aūtē cognoui te: ⁊ hi cognouerunt, qz tu me misisti. Et notū feci eis nomen tuum: ⁊ notum faciam: vt dilectio qua dilexisti me, in ipsis sit: ⁊ ego in ipsis.

Prędictę orationes ⁊ suffragia dicēda sunt plus ⁊ minus secundum q necessariū fuerit: qz aliqd in extremis laborāt lōgiori tpe, aliq breuiori: ⁊ fz hoc legēda sūt supascripta in totū, vel i partē.

¶ De officio faciendo post egressum anime de corpore. Lap. 21.

Greda aūt anima dz hoc. Subuenite sancti Dei: occurrite Angeli dñi, Suscipiētes aīam eius, Offerentes eā in conspectu altissimi. ℣. Suscipiat te Christus: qui vocauit te: ⁊ in sinu Abrahę Angeli deducant te. Suscipientes. ℣. Requiem ęter. ⁊c. ⁊ lux perpet. ⁊c. Offerentes. Deinde. Kyrie ele. Christe ele. Kyrie eleison. Postea Pater nr. Et ne nos. ℣. Requiem ętern. ⁊c. ℟. Et lux perpetua. ⁊c. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe aīam eius. ℣. Requiescat in pace. ℟. Amen. ℣. Dñe exaud. ⁊c. ℟. Et clam. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu. Oremus. Oratio.

Tbi dñe commendamus aīam famuli tui N. vt defunctus seculo tibi viuat: ⁊ quę per fragilitatem humanę conuersationis peccata commisit, tu venia misericordissimę pietatis absterge.

sterge. Per Christum dominum. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

COmmendamus dñe animaz famuli tui, in manibus sanctorum Abrahaz, Isaac, Jacob ⁊ omnū Patriarcharuz. Cōmendamus Dñe aīam famuli tui, in manibus sanctorum Petri ⁊ Pauli ⁊ Joannis, ⁊ omniū Apostolorum. Commendamus dñe aīam famuli tui, in manibus sanctorum Stephani, Laurentij, ⁊ Blasij, ⁊ oīum sanctorum Martyrū. Commendamus dñe aīam famuli tui, in manibus sanctorū Syluestri, Martini, ⁊ N. ⁊ oīum Cōfessorum. Commendamus dñe aīam famuli tui, in manibus sanctorum Benedicti, Egidij, ⁊ Antonij, ⁊ oīum sanctorum Monachorū. Commendamus dñe animam famuli tui, in manibus sanctarum virginum Marię matris dñi Agnetis, Cęcilię, ⁊ Catherinę, ⁊ N. ⁊ omniū Virginū tuarum, Commendamus dñe in manus tuas spūm famuli tui, ne princeps ei noceat tenebrarum: sed tu dñe misericorditer eum protegas in secula seculorum. ℟. Amen. Tunc illi, quibus iniunctum fuerit, lauent corpus: postea induant eum paramentis sui ordinis: ⁊ ponant eum in feretro. Et sacerdos simpliciter dicat Kyrieeleison. Christe eleis. Kyrie eleis. Pater noster. secreto ℣. Et ne nos inducas. ℟. Sed libera nos. ℣. In memoria ętterna erit iustus. ℟. Ab auditione mala non timebit. ℣. Ne tradas bestijs animam confitentem tibi. ℟. Et animam pauperis tui ne obliuiscaris in finez. ℣. Non intres in iudicium cum seruo tuo domine. ℟. Quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. ℣. A porta inferi. ℟. Erue domine animam eius. ℣. Requiescāt in pace. ℟. Amē. ℣. Domine exaudi orationem. ℟. Et clamor. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

SUscipe domine animam famuli tui N. quaz de ergastulo huius seculi vocare dignatus: ⁊ libera eum de locis pęnarum: vt quietis, ⁊ lucis ętern beatitudine perfruatur: ⁊ inter sanctos ⁊ electos tuos in resurrectionis gloria resuscitari mereatur. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen.

¶ Delatio corporis defuncti ad ecclesiam. Capitulum 22.

DEinde sacerdos ⁊ clerici ordinate vadunt: ⁊ corpus portant in ecclesiam cantando hoc Responsorium. Subuenite, vt infra, ℣. Suscipiat te, ⁊ ℣. Requiem ętternam. Deposito corpore in ecclesia: vel alia hora congruenti sacerdotes ⁊ clerici

Universidad de Deusto
Biblioteca

clerici prepareńt se ad cantandum vigiliam. Duo clerici incipiant absolute sicut decet, inuitatorium. **Regem cui omnia viuunt.** Psalmus. **Uenite exultemus Dño.** Et solenniter cantent totam vigiliam. Require infra. **folio 161.** Interim sacerdos cum ministris prępareť se: ť decantetur Missa solenniter ť ordinate: si tempus congruum fuerit.

¶ De officio sepulturę Sacerdotis vel clerici defuncti. **Ca. 23.**
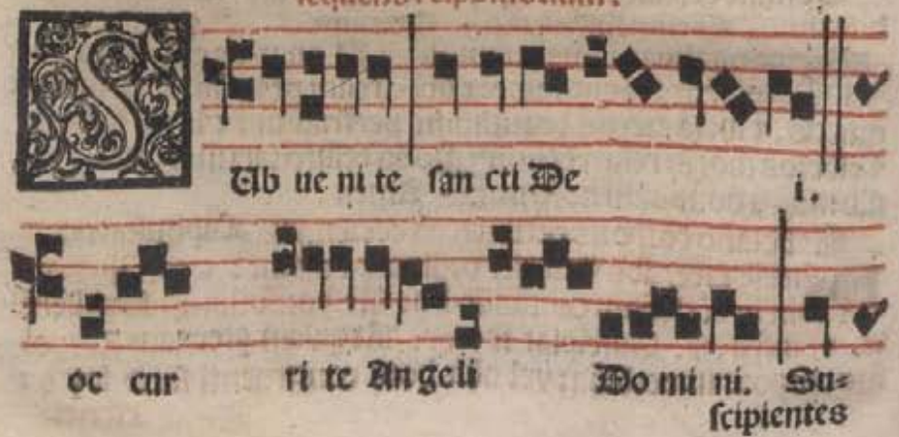
Finita Missa, sacerdos sine casula, cum pluuiali ť ministris, subdiaconus cum cruce, ť omnes alij in gradu suo veniant ordinate cum luminaribus, incenso, ť aqua benedicta: ť stent in circuitu feretri in modum rotę: ť sacerdos a capite incipiat absolute hanc orationem sine.
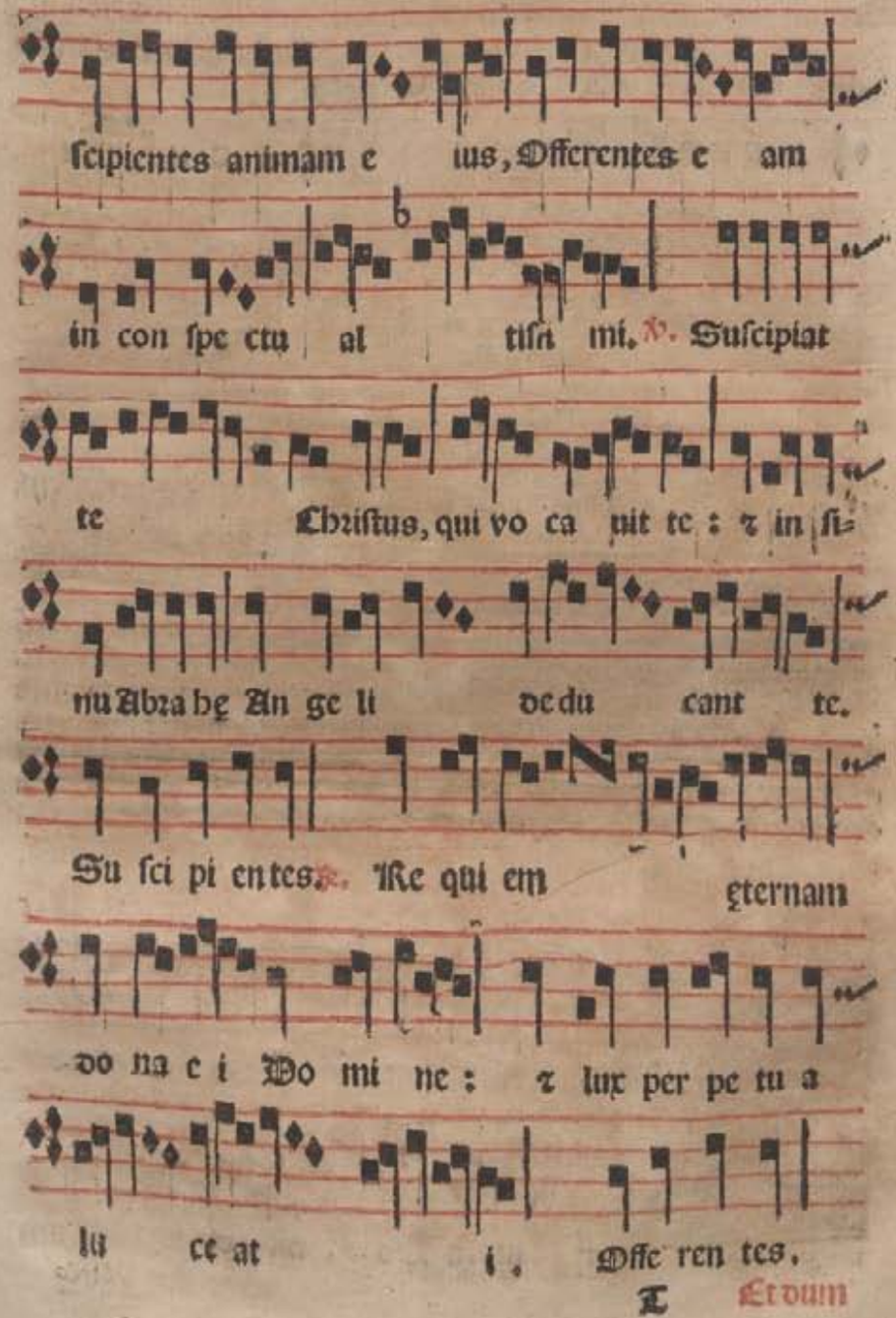
Oremus.

NOn intres in iudicium cum seruo tuo Domine: qť nullus apud te iustificabitur homo: nisi per te omnium peccatorum ei tribuatur remissio: non ergo cum (quęsumus) tua iudicialis sententia prępmat: quem tibi vera supplicatio fidei christianę commẽdat: sed gratia tua illi succurrente mereatur euadere iudicium vltionis: qui dum viueret insignitus est signaculo sanctę Trinitatis. Qui viuis ť regnas Deus in secula seculorum. ℟. Amen.

¶ Post istam orationem statim cantor incipiat sequens responsorium.

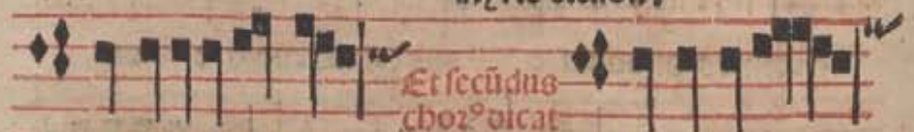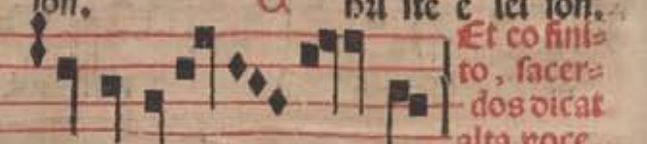

¶ Etoum

Universidad de Deusto
Biblioteca
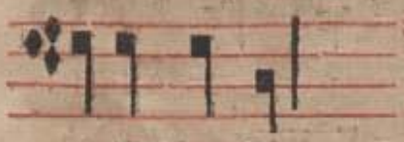
Et dum cantatur Responsorium, sacerdos accipiat thuribulum de manu ministri, & incenset corpus. Finito responsorio, cantor cum primo choro dicit. Kyrie eleison.

Deinde oēs simul dicāt

Quo in silentio dicto: subiungat ℣.
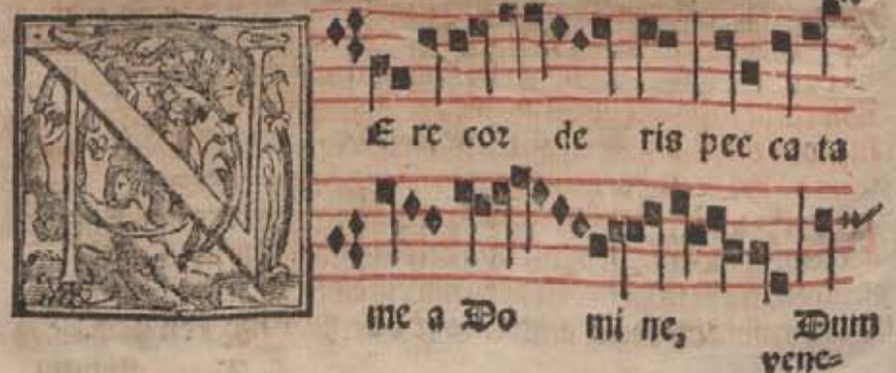

Et ne nos inducas in tentationem, ℟. Sed libera nos a malo. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

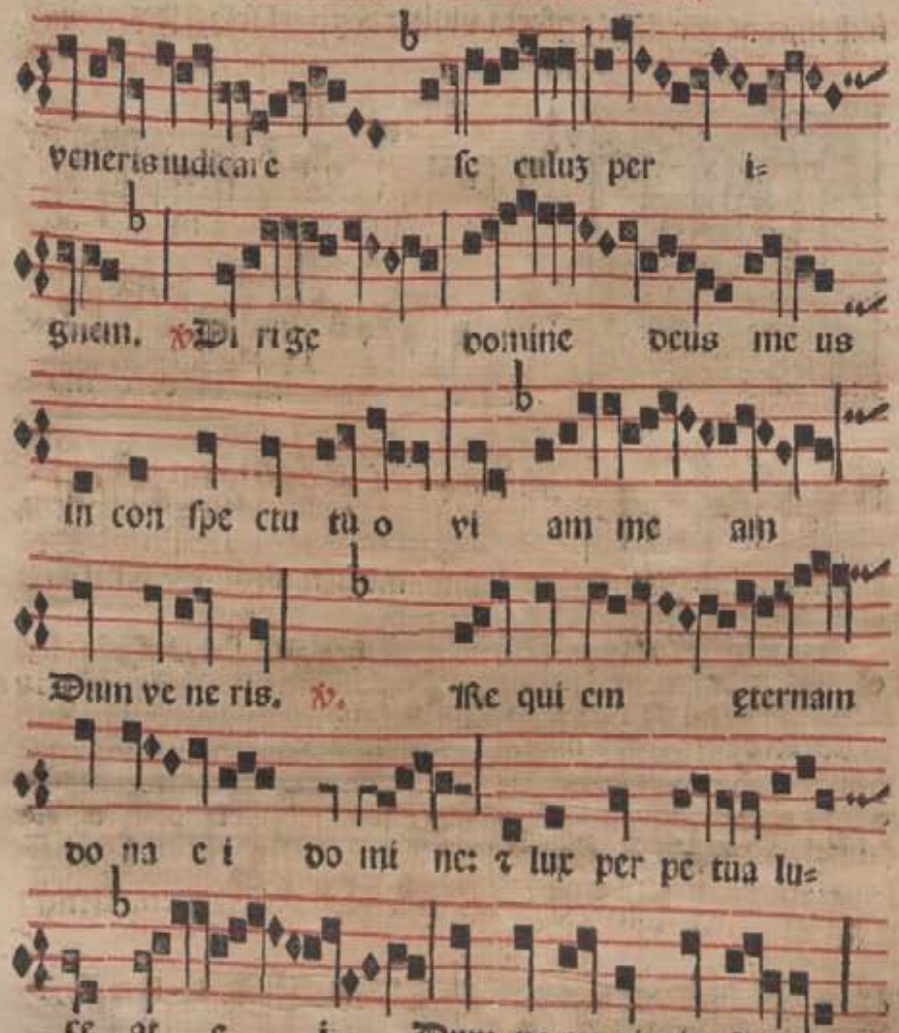
P a ter no ster.

Oratio.

DEus cui oīa viuunt, & cui nō peūt moriēdo corpora nr̄a, sed mutanē in melius: te supplices exoramus: vt suscipi iubeas aīam famuli tui N. quā de ergastulo huius scī vocare dignatus es, per manus scōrū Angelorū tuorū deducendam in sinus amici tui Abrahę patriarchę, resuscitandāque in nouissimo iudicij magni die: vt quicquid vitiorū diabolo fallente cōtraxit, tu pius & misericors abluas indulgēdo: Per dn̄m nr̄m Jesum Chr̄m filium tuum: Qui tecū viuit & regnat in secula seculorū. ℟. Amen.

Finita oratione cantor incipiat Responsorium.

domine deus me us vi am me am Re qui em ęternam do mi ne: & lux per pe tua lu- Dum ve ne ris in dica re.

Dū cātāt supradictū Rn̄sorū, accipiat sacerdos thuribulum, vt supra, & dicat. Kyrie eleis. Chr̄e eleis. Kyrie eleis. P̄ n̄r. ℣. Et ne nos. ℟. Sed libera nos a malo. ℣. Dn̄s vo. ℟. Et cum. Oro.

FAc qs dn̄e, hāc cū seruo tuo defuncto misericordiam: vt factorum suorum in pęnis nō recipiat vicē, q̄ tuā in votis tenuit volūtatem: vt sicut hic cū vera fide iūxit fidelū turmis, ita illic cū tua miseratio societ angelicis chorīs. Per dn̄m nr̄m Jesū Chr̄m

Universidad de Deusto
Biblioteca

filiā tuū: q̄ i Trinitate p̄fecta viuit ⁊ regnat i scl̄a scl̄oꝝ. ℟. Amē.

¶ Deinde cantor incipiat Responsorium.

Ꝟ. De re me do mi ne de

mor te ę ter na in di e illa

tremenda: Quando ęli mouen di sunt ⁊ ter ra,

Dum ve ne ris iu di ca re

se cu lum per i gnem. ℟. Tremens factus

sum ego, ⁊ ti me o, dum di scus si o ve ne=

rit at que ven tu ra i ra. Quan do ce=

li

li mo uen di sunt. Ꝟ. Di es il la di es i ręe,

ca la mi ta tis ⁊ mi se ri ę: di es magna ⁊ a=
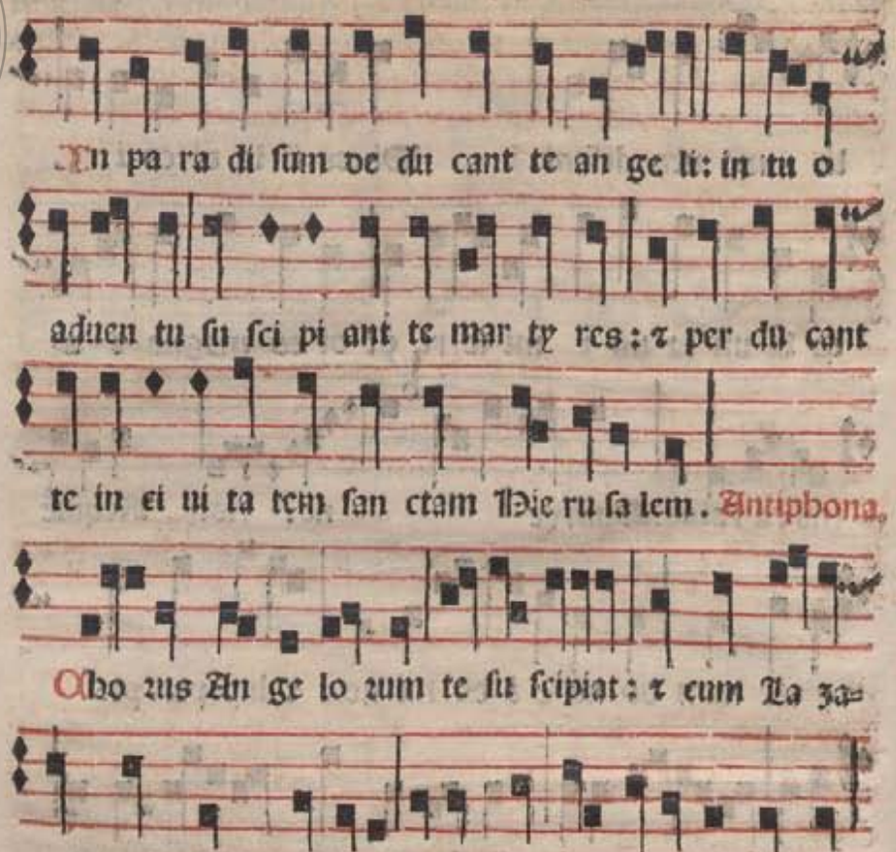
ma ra valde. Dum ve ne, ris. ℟. Requiē

ę ter nam do na e i do mi ne: ⁊ lux per pe=

tu a lu ce at e i. Li be ra me do mi ne.

Et reincipiē. Ꝟ. Libera me domine. Et dō cātāt accipiat sacer=dos thuribulum, vt supra. Et dicat Kyrie eleison. Christe elei=son. Kyrie eleison. ⁊ Pater noster. Et ne nos inducas. Sed li=bera nos a malo. Ꝟ. A porta inferi. ℟. Erue domine aiam eius. Ꝟ. Requescat in pace. ℟. Amē. Ꝟ. Dñe exaudi oꝛonē meā. ℟. Et clamor meus ad te veniat. Ꝟ. Dñs vo. ℟. Et cum. Oꝛemus. Absolue, q̄s dñe, aiam famuli tui N. vt defunct⁹ seculo tibi viuat: ⁊ pctā, q̄ per fragilitatē carnis humana cōuersatione cō=misit, tu venia misericoꝛdissimę pietatis absterge. Per Christū dñm nr̄m. ℟. Amen. Finita oratione, p̄dictus sacerdos p̄cipiat portatoꝛib⁹, vt accipiāt feretrū. Illi aūt accipiētes deponāt de=functū ad tumulū. Et dū portat clerici cātēt subsequētes Aīam.

Universidad de Deusto
Biblioteca
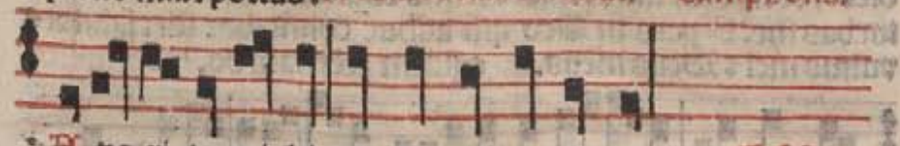

Cum autem peruentum fuerit ad tumulum, cantatis antiphonis, dicat sacerdos absolute hanc orationem sequentem.
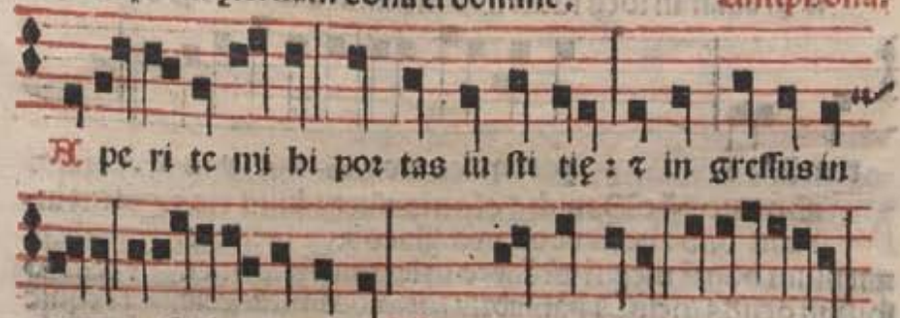
DEus, qui fundasti terrã, formasti cęlos: qui loca syderibus stabilita fecisti: qui captiuũ laqueo mortis hoiem lauacri ablutione reparasti: qui sepultos Abrahã Isaac ꝛ Jacob in spelunca duplici, in libro vitę atq; totius glorię principes annotasti bñdicendos, ita bene ✠ dicere digneris ꝛ hunc tumulum famuli tui N. vt hic eũ regescere faciaꝫ: ꝛ in sinu Abrahę, Isaac ꝛ Jacob collocare digneris: qui dñm nr̃m Jesum Chr̃m contritis laqueis infernorũ, resurgere, suorumq; membra in se credentium resuscitare voluisti: respice dñe super hanc fabricam sepulturę: descendat ad eam dñe Spiritus tuus sanctus: vt te in-

bente, sit in hoc loco famulo tuo N. quieta dormitio: ꝛ tpe iudicij tui cũ sanctis oibus vera resuscitatio: prestante Dño nostro Jesu Chr̃o: Qui tecum, ꝛ cũ spiritu sancto viuit ꝛ regnat in secula seculorum. ℟. Amẽ. Dicta oratione sacerdos accipiat aquam benedictam: ꝛ aspergat corpus defuncti, ꝛ tumulum: ꝛ similiter incenset. His peractis in persona defuncti dicatur hec antiph.

Aperite mihi portas. Et cantor eam incipiat. Antiphona.
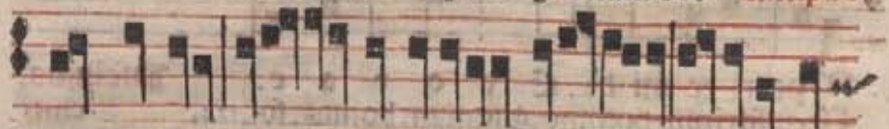

Psalmus. Confitemini domino, quoniam bonus. fol. 124. cum Requiem eternam dona ei domine. Antiphona.

QVemadmodũ desiderat cervus ad fontes aquarũ: ita desiderat anima mea ad te deus. Sitiuit anima mea ad dcũ fontem viuum: quando veniam ꝛ apparebo ante faciez Dei? Fuerunt mihi lachryme meę panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus? Hęc recordatus sum, ꝛ effudi in me animam meam: quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei. In voce exultationis ꝛ confessionis: sonus epulantis. Quare tristis es anima mea? ꝛ quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, ꝛ Deus meus. Ad meipsum anima mea conturbata est: propterea memor ero tui de terra Jordanis, ꝛ Hermonij a monte modico. Abyssus abyssum invocat, in voce cataractarum tua-

rum. Omnia excelsa tua ꝛ fluctus tui, super me trāsierunt. In die mandauit dñs misericordiam suam: ꝛ nocte canticum eius. Apud me oratio deo vitę meę: dicam deo susceptor meus es. Quare oblitus es mei? ꝛ quare tristis incedo, dum affligit me inimicus? Dum cōfringuntur ossa mea: exprobrauerunt mihi, qui tribulant me inimici mei. Dum dicunt mihi per singulos dies: vbi est deus tuus? quare tristis es anima mea? ꝛ quare cōturbas me? Spera in Deo qm̄ adhuc confitebor illi: salutare vultus mei ꝛ Deus meus. Requiem ęternam do. Antipho.

In grediar in locū tabernaculi admirabilis vsqꝫ ad mon-
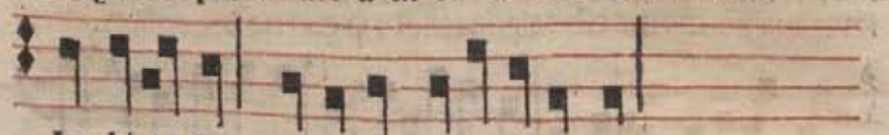

tem Dei. Alia. Requies mea. Evovae. Psals.

Memento dñe Dauid: ꝛ omis mansuetudinis eius. Sicut iurauit dño: votū vouit deo Jacob. Si introiero in tabernaculum domꝰ meę: si ascēdero in lectum strati mei. Si dedero somnū oculis meis, ꝛ palpebris meis dormitationē. Et requiē tpibus meis, donec inueniā locū dño: tabernaculū deo Jacob. Ecce audiuimus eū in ephrata: inuenimus eū in campis syluę. Introibimus in tabernaculū eius: adorabimus in loco vbi steterūt pedes eius. Surge dñe in requiē tuam: tu ꝛ arca sanctificationis tuę. Sacerdotes tui induant iustitiā: ꝛ sancti tui exultent. Propter Dauid seruū tuū: non auertas faciē Chꝛi tui. Iurauit dñs Dauid veritatē, ꝛ nō frustrabit eū: de fructu vētris tui ponam sup sedē tuā. Si custodierunt filij tui testm̄ meum: ꝛ testimonia mea hęc, quę docebo eos. Et filij eorum vsque in seculum, sedebunt super sedem tuā. Qm̄ elegit dominus sion: elegit eam in habitationem sibi. Requies mea in seculum seculi: hic habitabo, quoniam elegi eam. Viduam eius benedicens benedicam: pauperes eius saturabo panibus. Sacerdotes eius induā salutari: ꝛ sancti eius exultatione exultabunt. Illuc producam

ducaꝫ cornu Dauid: paraui lucernam Chꝛisto meo. Inimicos eius induam confusione: super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea. Requiem ęternam dona eis domine. Antipho.

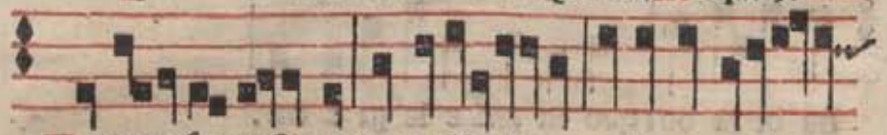
Requiem requiescam in sempiternum, habitabo quoniam elegi eam.

Antipho. De terra formasti me. Evovae. Psals.

Domine probasti me, ꝛ cognouisti me: tu cognouisti sessionē meā, ꝛ resurrectionē meaꝫ. Intellexisti cogitationes meas de longe: semitam meā ꝛ funiculum meū inuestigasti. Et oēs vias meas puidisti: qꝛ non est sermo in lingua mea. Ecce dñe tu cognouisti oīa nouissima ꝛ antiqua: tu formasti me, ꝛ posuisti super me manum tuam. Mirabilis facta est scientia tua ex me: cōfortata est, ꝛ non potero ad eā. Quo ibo a spiritu tuo: ꝛ quo a facie tua fugiā. Si ascendero in cęlū, tu illic es: si descendero in infernum, ades. Si sumpsero pennas meas diluculo: ꝛ habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me: ꝛ tenebit me dextera tua. Et dixi, forsitan tenebrę cōculcabunt me: ꝛ nox illuminatio mea in deliciis meis. Quia tenebrę non obscurabuntur a te: ꝛ nox sicut dies illuminabitur, sicut tenebrę eius, ita ꝛ lumen eius. Quia tu possedisti renes meos: suscepisti me de vtero matris meę. Confitebor tibi, quia terribiliter magnificatus es: mirabilia opera tua, ꝛ aia mea cognoscet nimis. Non est occultatū os meū a te, qđ fecisti in occulto: ꝛ substantia mea in inferioribus terrę. Imperfectū meū viderunt oculi tui: ꝛ in libro tuo omnes scribentur: dies formabuntur,

bunt, ꝛ nemo in eis. Ne ibi aũt nimis honorificati sunt amici tui Deus: nimis ꝓfortatus est principatus eoꝝ. Do inumerabo eos, ꝛ sup arenã multiplicabunt: exurrexi, ꝛ adhuc sum tecum. Si occideris Deus pctores: viri sanguinũ declinate a me. Quia dicris in cogitatione: accipiẽt in vanitate ciuitates tuas. Nonne q oderũt te dñe oderã, ꝛ sup inimicos tuos tabescebã? Perfecto odio oderã illos: ꝛ inimici facti sunt mihi. Proba me Deus, ꝛ scito coꝝ meũ: interroga me, ꝛ cognosce semitas meas. Et vide si via iniqtatis i me est: ꝛ deduc me i via ęterna. Requiez. Añ.
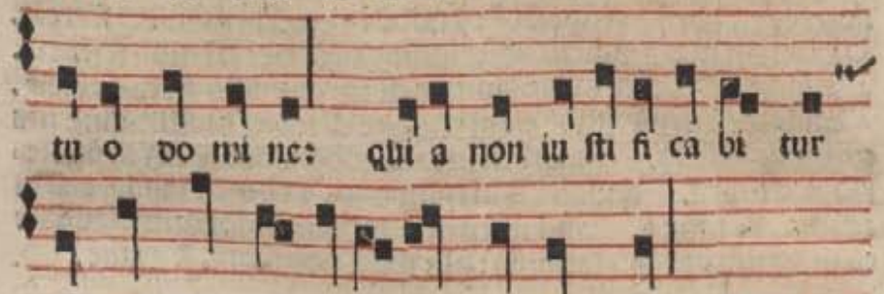

De terra formasti me: carne i duisti me: redẽptor meꝰ domine resuscita me in nouissimo die. Añ. Noi tres. Evovae. ps.

Domine exaudi oꝛonẽ meã: auribus percipe obsecrationem meam: in veritate tua exaudi me in tua iustitia. Et non intres in iudiciũ cũ seruo tuo: qꝛ nõ iustificabit in cõspectu tuo oĩs viuẽs. Quia psecutus est inimicus aiam meã: humiliauit in terra vitã meã. Collocauit me in obscuris, sicut mortuos seculi: ꝛ anxiatus est sup me spũs meꝰ: in me turbatũ est coꝛ meum. Memor fui dierũ antiquoꝝ: meditatꝰ sum in oĩbus operibus tuis: ꝛ in factis manuũ tuaruꝫ meditabar. Expandi manus meas ad te: aĩa mea sicut terra sine aqua tibi. Velociter exaudi me dñe: defecit spũs meus. Non auertas faciẽ meaꝫ a me: ꝛ similis ero descẽdentibus in lacum. Auditã fac mihi mane misericordiam tuã: qꝛ in te speraui. Notã fac mihi viam, in qua ambulem: qꝛ ad te leuaui aĩam meã. Eripe me de inimicis meis Dñe: ad te cõfugi: docere me facere voluntatem tuã: quia Deus meus es tu. Spũs tuus bonus deducet me in terrã rectã: ꝓpter nomẽ tuum dñe vivificabis me in ęquitate tua. Educes de tribulatione aĩaꝫ meã: ꝛ in mia tua disꝑdes oẽs inimicos meos. Et ꝑdes oẽs qui tribulant aĩam meam: qm̃ ego seruus tuus sum. Requiẽ. Añ.

Non

Non in tres in iu di ci um cum ser uo

tu o do mi ne: qui a non iu sti fi ca bi tur
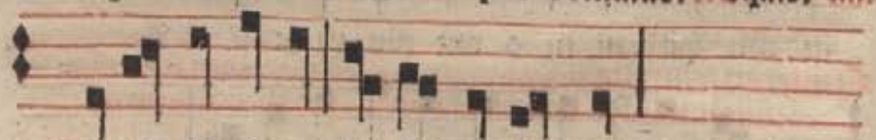
in con spe ctu tu o om nis vi uens. Antiphona.

Om nis spi ri tus. Evovae. Psalmus.

Laudate dominũ de cęlis: laudate eum in excelsis. Laudate eum omnes angeli eius: laudate eum omnes virtutes eius. Laudate eum sol ꝛ luna: laudate eum oẽs stellę ꝛ lumen. Laudate eum cęli cęloꝝ, ꝛ aquę oẽs q̃ super cęlos sunt: laudẽt nomẽ dñi. Quia ipse dixit, ꝛ facta sunt: ipse mãdauit, ꝛ creata sunt. Statuit ea in ętern̄, ꝛ in seculũ seculi: ꝓceptũ posuit, ꝛ non ꝓteribit. Laudate dñm de terra dracones, ꝛ oẽs abyssi. Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellaruꝫ: q̃ faciunt verbũ eius. Montes, ꝛ oẽs colles, ligna fructifera, ꝛ oẽs cedri. Bestię, ꝛ vniuersa pecora, serpentes, ꝛ volucres pennatę. Reges terrę, ꝛ oẽs populi: principes ꝛ oẽs iudices terrę. Iuuenes, ꝛ virgines, senes cum iunioribus laudent nomen dñi: qꝛ exaltatuꝫ est nomẽ eius solius. Confessio eius sup̃ cęlum ꝛ terram: ꝛ exaltauit coꝛn populi sui. Hymnus oĩbus sanctis eius: filijs Israel populo appropinquanti sibi. Cantate dño canticũ nouum: laus eius in ecclesia sanctoꝝm. Letetur Israel in eo q fecit eum, ꝛ filię Sion exultent in rege suo. Laudent nomen eius in choro: in tym-

in tympano, psalterio psallant ei. Quia beneplacitum est Dño in populo suo: ⁊ exaltauit mansuetos in salutem. Exultabunt sancti in gloria: letabuntur in cubilibus suis. Exultationes dei in gutture eorũ, ⁊ gladij ancipites in manibus eorũ. Ad faciẽdã vindictã in nationibus, increpationes in populis. Ad alligãdos reges eorũ in cõpedib⁹: ⁊ nobiles eorũ in manicis ferreis. Ut faciant in eis iudiciũ cõscriptũ: gloria hec est oĩb⁹ sctis ei⁹. Laudate dñm in sctis eius: laudate eũ i firmamẽto virtutis eius. Laudate eũ in virtutib⁹ eius: laudate eũ scõm multitudinẽ magnitudinis eius. Laudate eũ in sono tubę: laudate eum in psalterio, ⁊ cithara. Laudate eũ in tympano, ⁊ choro: laudate eũ in cordis, ⁊ organo. Laudate eũ in cymbalis bñsonãtib⁹: laudate eũ in cymbalis iubilationis: oĩs spũs dominus. Requiẽ. Sñ.
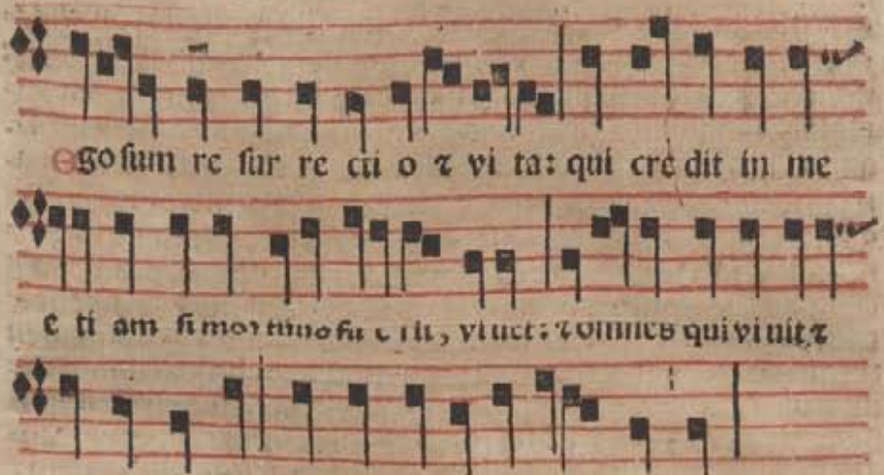

Omnis spi ri tus lau det do mi num. Antiphona.

Ego sum resurre ctio. Evovae. Canticum.

Benedictus Dñs Deus Israel: qa visitauit, ⁊ fecit redemptionem plebis sue. Et erexit cornu salutis nobis, in domo Dauid pueri sui. Sicut locutus est per os sanctorum, qa seculo sunt prophetarũ eius. Salutem ex inimicis nostris, ⁊ de manu oĩum, qui oderũt nos. Ad faciẽdã misericordiã cũ patribus nostris, ⁊ memorari testamenti sui scĩ. Iurandum, quod iurauit ad Abrahã patrem nostrum: daturum se nobis. Ut sine timore de manu inimicor⁹ nostrorũ liberati: seruiamus illi. In sanctitate ⁊ iustitia cora ipso: oĩbus diebus nris. Et tu puer, propheta altissimi vocaberis: pibis enim ante faciem dñi, parare vias ei⁹. Ad dandã scientiam salutis plebi eius: in remissionẽ pcõrũ eor. Per viscera misericordię Dei nri, in quibus visitauit nos oriẽs ex alto. Illuminare his, q in tenebris, ⁊ vmbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nros in viã pacis. Requiẽ ęternaz. Ẽña.

Ego

Ego sum re sur re cti o ⁊ vi ta: qui cre dit in me

e ti am si mortuus fu e rit, vi uet: ⁊ omnes qui vi uit ⁊

cre dit in me, non mo ri e tur in ę ter num.

Et interim dum iste infrascripte antiphone cum suis psalmis cantãtur, sacerdos dicat has sequentes orationes.

Oremus fratres charissimi pro spiritu fratris nri N. quem Domin⁹ de laqueo huius seculi liberare dignatus est: cuius corpusculũ hodie sepulture tradit̃: vt eum pietas Dei in sinu Abrahę, Isaac, ⁊ Jacob collocare dignet: vt cũ iudicij dies aduenerit, inter sctos ⁊ electos suos cũ in parte dextra collocãdũ resuscitari faciat. Per Christum dñm nostrum. ℟ Amen. Ore.

Deus cui oia viuunt, ⁊ cui non pereunt moriendo fidelium corpora, sed mutantur in melius, te supplices deprecamur: vt quicquid aĩa famuli tui N. vitiorum, tuęq voluntati ꝓtrariũ fallente diabolo, seu propria iniquitate, vel fragilitate ꝓtraxit, tu pius ⁊ misericors abluas indulgendo: eamq suscipi iubeas per manus sanctorũ angelorum tuorũ deducendã in sinũ Patriarcharum ⁊ Prophetarũ tuorum, Abrahę scilicet amici tui, ⁊ Isaac electi tui, ⁊ Jacob dilecti tui: a quo aufugit dolor atque tristitia ⁊ suspiriũ, fideliũ quoq aĩę felici iucunditate lętantur: ⁊ in nouissimo magni iudicij die inter sctos ⁊ electos tuos eam facias ꝑpetuę glorię percipere portionẽ: quaz oculus nõ vidit, nec auris audiuit, ⁊ in cor hois non ascendit: quã ꝑparasti diligentibus te. Per Christum dñm nostrum. ℟ Amen. Ore.

Meritatis quidem est dñe, vt homo hominem, cinis cinerem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

nerem, mortalis mortalem tibi domino Deo audiat cõmendare: sed quia terra suscipit terrã, ꝛ pulvis conuertitur in puluerez: donec ois caro in suam redigatur originez: inde tuã pijssime pater lachrymabiliter quęsumus pietatem: vt huius famuli tui N. animam, quam de huius seculi cęnulenta voragine ducis ad patriam, Abrahę amici tui sinu recipias: ꝛ refrigerij roze perfundas. Sit ab ęstuantis gehennę truci incendio segregata, ꝛ beatę requiei tuę, te donãte, cõiuncta. Et si q̃ sunt illi dñe dignę cruciatibus culpę, tu eas q̃a mitissimi lenitatis indulge: nec peccati recipiat vicẽ, qui tuã in votis tenuit voluntate: sed indulgentię tuę plaz sentiat suauitatẽ. Cumque finito mundi termino supnuz cunctis illuxerit regnum, nouus homo sanctoruz oĩum cętibus aggregatis cum electis tuis resurgat in parte dextra collocandus. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen. Oratio.

OPus est misericordię Domine fãcte, pater omnipotẽs, ętерne Deus rogare pro alijs. Et quia pro nobis non sufficimus, suscipe (rogamus) animam serui tui N. reuertentem ad te. Adsit ei Angelus testamenti tui Michael: ꝛ per manum sanctorum Angelorum tuoruz inter sanctos ꝛ electos tuos in sinibus, Abrahę, Isaac, ꝛ Jacob patriarcharum tuorum eam collocare digneris. Libera eã dñe de principibus tenebrarũ, ꝛ de locis pęnarum: ne famulus tuus vilis iam primęue natiuitatis vel ignorantię confundatur erroribus. Agnoscatur a tuis, ꝛ misericordia bonitatis tuę ad locum refrigerij ꝛ quietis in sinum Abrahę transferatur. Per Chr̃m dñm nostrum. ℟. Amen. Oratio.
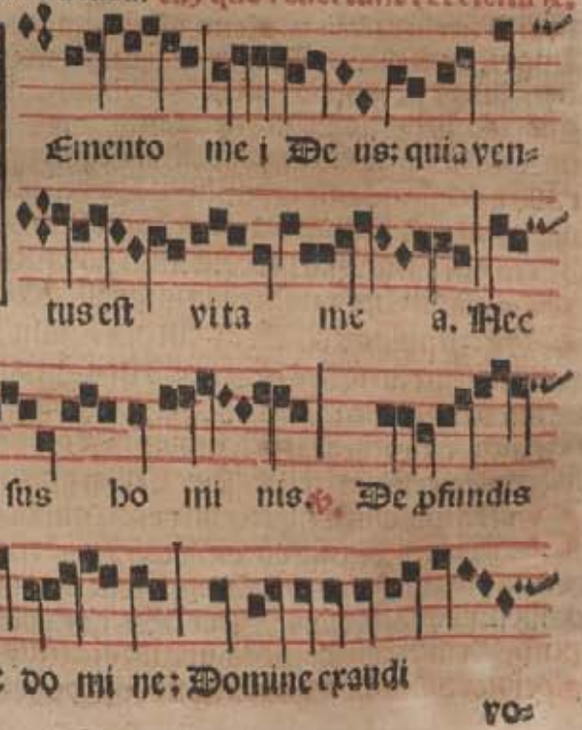
DEbitum humani corporis sepeliendi officium fidelium more complentes, Deuz cui oĩa viuunt, deprecamur: vt hoc corpus fratris nostri N. a nobis in infirmitate sepultum, in ordine sanctorum suorum resuscitet: ꝛ eius spiritum sanctis ac fidelibus aggregare iubeat: cũ quibus inenarrabili gloria, ꝛ perenni felicitate perfuri mereaꝛ. Per Chr̃m dñm nr̃m. ℟. Amen. Oro.

OMnipotens sempiterne deus, qui humano corpori animã inspirare dignatus es, dum te iubente pulvis redit in puluerem, tu imaginem tuam cum sanctis ꝛ electis tuis ęternis sedibus pręcipias sociari. Per dñm nostrum. Dis obẽs expletis postq̃ defunctus sepultus fuerit, sacerdos cum aqua benedicta aspergat tumulũ: ꝛ dicat alta voce, Oratę oẽs. Et oẽs sub silentio dicant.

Pater noster. ℣. Et ne nos inducas. ℟. Sed libera nos. ℣. Non intres in iudiciuz cuz seruo tuo dñe. ℟. Quia nõ iustificabit in cõspectu tuo ois viuens. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe aiam eius. ℣. Requescat in pace. ℟. Amen. ℣. Dñe exaudi. ℟. Et clamor meus. ℣. Dñs vob. ℟. Et cuz spir. Orem⁹. Dño.
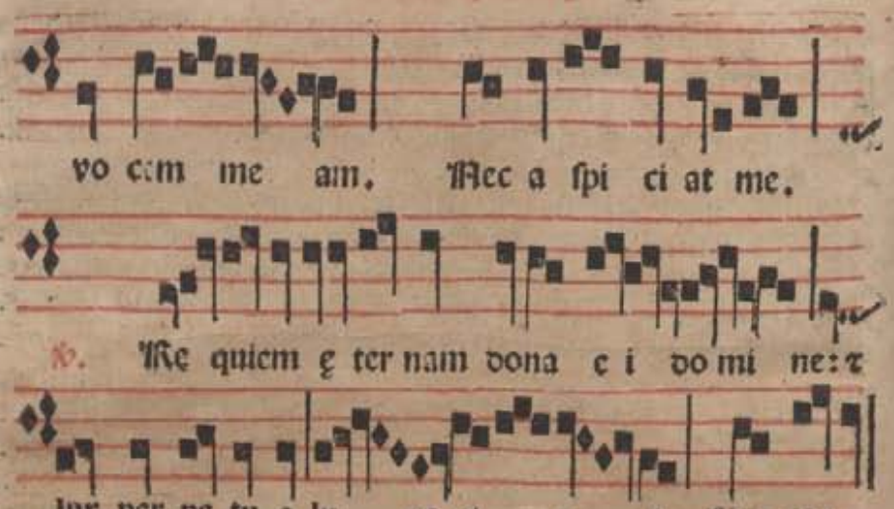
SAtisfaciat tibi, q̃s dñe Deus noster, pro anima famuli tui fratris nostris, beatissimę Dei genitricis semperque virginis Marię, ꝛ beatoruz Apostolorz Petri ꝛ Pauli, ꝛ beati N. patroni nostri, oĩumq̃ sanctoruz tuoruz oro, ꝛ pręsentis familię tuę humilis ꝛ deuota supplicatio: vt peccatoruz oĩum veniaz, quã precamur, obtineat: nec cuz patiaris cruciari gehẽnalibus flammis, quem filij tui Dñi nr̃i Jesu Chr̃i pręcioso sanguinẽ redemisti. Qui tecuz ꝛ spũ scõ viuit ꝛ regnat Deus, p oĩa secula seculorz. ℟. Amẽ. ℣. Dñs vobiscuz. ℟. Et cuz spiritu tuo. Et sacerdos dicat. Aia eius ꝛ aię oĩum fideliuz defunctorz p misericordiaz Dei, requiescãt in pace. ℟. Amen. Et statim cantor incipiat ℟. Memento, mei Deus: q̃ vẽtus est vita mea. cuz quo reuertant i ecclesiã ℟.

vo=

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cū que reuertunt in Ecclesiaz, ordinate stent in choro. Et finito responsorio, sacerdos dicat Pater noster. ℣. Et ne nos inducas. ℟. A porta inferi. ℣. Erue dñe animam eius. ℟. Requescat in pace. ℟. Amē. ℣. Dñe exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dñs vobiscū. ℟. Et cū spū tuo. Oremus.

TIbi domine commendamus animam famuli tui N. vt defunctus seculo, tibi viuat: ꝛ que per fragilitatē mundane cōuersationis peccata commisit, tu venia misericordissime pietatis absterge. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen.

¶ An aliquid sit exigendum pro sepultura. Cap. 24.

ADeruditoruz sacerdotum instructionem non minus incōgrue visum est visitatam quēstionē interponere: An liceat sacerdotibus parochialibus aliquid exigere pro sepultura defunctorum: ꝛ an aliqō pactum cum heredibus defuncti interponendum sit. ¶ Ad hoc dubium respondet Reuerendus pater dominus Michael Lochmaier sacre Theologie ꝛ vtriusqz iuris Doctor in suo parochiali curatorum, ti. 6. c. 3. in hūc modum. ¶ Ad propositę quēstionis euidentiā propono causam facti, in nonnullis parochijs prouincie Saltzburgen. maxime diecesis Patauin. inoleuit cōsuetudo talis, q defuncto aliquo parochiano, rector parochialis, aut eius vicarius pro sepultura aliquid, quod cōmuni vocabulo Remedij vocāt, ab heredibus defuncti in

cti in pecunia cōsueuit exigere ꝛ recipere: dubitatum sepius fuit a nōnullis ꝛscientię timoratę viris, an hoc pretextu cōsuetudinis licite fieri possit. ꝛ vī q sic. Nam illud in cōi practica in pluribus locis solet hāi ex antiqua ꝛsuetudine. Et iam eps ꝛ eorum officiales hoc sciunt ꝛ tolerant. Igitur ꝛc. Sed contra, vī q fieri non possit, qz in talibus frequenter interuenit pactum vel exactio contra cōis iuris dispōnem, q pro sepultura tanquā pro spirituali bono nihil ex pacto exigi debeat, vt in ca. abolende. de sepul. ꝛ c. non satis. de simo. Et qz materia Remediorum est de lana ꝛ lacte, hoc est de vtilitate pecuniaria curatorū, de quorū numero me profiteor: ne alij domini non curati forsitan laxius q̄ ipsis videbitur, procedere me ecutientē, aut fauoriz antem existiment: aut certe dñi curati, si interduz rigorē, aut equitatē ꝛsuetudini forte prepositero, me persecutorē proprij ordinis accusent: intendo quantū potero inter decua remediorū, exequiarū, ꝛ aliorū circa sepulturas defunctorum obuenientium, pari passu incedere. Et primo quid sit Remediū, ꝛ acceptionez huius prepositionis, Pro, declarare. Deinde me paucis conclusionibus circa quesitum absoluere. Prequisa igit acceptione sepulturę, ꝛ aliorū in precedenti articulo: cū non reperiā aliquē antiquuz, aut modernum doctorē, quid sit Remediū diffinisse, ad cōem practicaz corū, que rei nomē imposuerunt, recurro. Et dico q ꝑz practicā eor, Remediū est illud, quod p̄ter id qō pro exequijs, siue officio defunctoruz ꝛ cultu diuino peragendo solitum est dari ex rebus defuncti, aut eius heredis, in pecunia, siue existimatione, occasione iuris funerandi, siue sepulturę ꝛ cemeterij, a rectore parochiali aut eius vicario petitur, siue exigitur: quasi aię remeduz: quod solitū est dari pro exequijs ꝛ cultu diuino. Et probatur hoc idem ex acceptionibus sepulturę supradictis: vbi nulli alteri inodorū sepulturę cōuenienter applicari p̄t remediū, cū ista p̄positione, Pro, de cuius significato nunc dicemus. Pro quo nota q hec prepositio, Pro, sm doc. in 4. dis. 25. quos imitatur Arch. in c. Agatho. 63. dist. ꝛ in c. Judices. ꝛ ca. ordinationes. 1. q. 1. pluribus modis accipitur. ¶ Uno modo notat appreciationez, vel cōitatem, vel cām principaliter ꝛ primo mouentem: ꝛ sic qualitercunqz capiatur sepultura, preterquam tertio modo, nō est licitū aliquid exigere, aut recipere pro sepultura: immo est simo-

¶ niacum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

niacum,ita ꝙ illud tẽporale,siue sit pecunia,siue alia reꝛ sit,est vt ꝑcium sepulturę,quę est quoddam spũale. Et peccat mortaliter qui sic dedit ꝛ recipit, ꝛ qui meditatoꝛ siue coopatoꝛ ad hoc fuit. 1.q.1.reperiuntur.ꝛ q.3.vendentes. Nec in hoc excusat ignorantia,cum sit iuris diuini,quę neminem excusat.Nec excusat cõsuetudo aliqua: vt patet in iuribus supra pro falsitate quęsiti adductis:qꝛ consuetudo non pręiudicat iuri naturali vel diuino,quod prohibet simoniã.Et sic intelligi debẽt iura, quę dicunt, ꝙ recipere aliquid pro sepultura,aut exequijs,sit simoniacum. ¶ Secundo hęc ꝓpositio,Pro,notat cãm finalẽ, ꝛ motiuã,non remotã propinquã,sed occasionalẽ:ꝛ tunc licituꝛ est ꝛ dare ꝛ accipere tpale pro spũali: ꝛ tunc sensus est.Iste dat denarios pro Missa, idest pro veneratione Missę,vel ꝓp veneratiõẽ,siue ꝓp veneratã dam Missam.Sic ẽt intellige,cum dꝛ,iste dat pecunias,vel recipit pro sepultura,aut exequijs,ꝛc. ¶ Tertio nota cãm efficiẽtez, vt sit sensus:iste dat denarios pro Missa,vel pro exequijs, idest pro deuotione Missę,siue exequiarũ: quę mouent eũ ad dandũ: vel idest pro deuotione,quã habuit ad Missam,vel ad exequias. Et hoc licite põt fieri ꝛ concedi:qꝛ deuotio,quam habet quis ad prędicta,licite põt euꝫ mouere ad dandum aliquid. Et põt ẽt sacerdos licite recipere:ita tamẽ ꝙ cesset oĩs pactio ꝛ conuentio.1. q.1.c.quã pio. ¶ Quarto notat cãm adminiculatiuã ꝛ consecutiuã:quę reducitur ad efficientẽ,vt cum dꝛ, Ille ministrat liburꝫ sacerdoti pro celebranda missa: vel, Ille dat pecuniaꝫ presbytero pro ecclesia officianda:ꝛ tunc ẽt põt concedi sic.74.dis.ca.vlt. vbi glo. cũ similib. ¶ Quinto notat causaꝫ excitatiuã:ꝛ secundũ hoc dicunt quidã, ꝙ eps licite põt conferre beneficium familiari suo pro seruitio licito. Nam ibi ista ꝓpositio,pro, non notat causam finalem,sed excitatiuã. Obsequiũ eñ tale non debet esse causa finalis,sed potest essẽ excitatiua.Vide de hoc latius Archi. in d.c.ordinationes.1.q.1. Sunt ꝛ alię acceptiones huius ꝓpositionis,Pro:sed non sunt ad propositũ nrm: nam qñque valet tñ,sicut loco:vt pro dote,idest loco dotis. ff.de dot.pręleg.l.vir vxori.qñqꝫ pro,idest noĩe:vt ꝓ se,idest noĩe suo: pro te,idest noĩe tuo.vel ad commodum tuuꝫ. ff.de postu.l.1.§.1.de cõmod.l.si vt certo.Sed hęc transeo,ꝛ conuerto me ad conclusionez:ꝛ sit hęc prima conclusio. ¶ Aliquid accipere, aut exigere occasione funerum

nerum ex pacto pro sepultura est omnino illicitũ.Hęc conclusio probatur in ca.abolẽdę,de sepul. ꝛ in c.questa.13.q.2. Nec ratione terrę,vt dꝛ:neque rõne officij,vt in c.non satis.ꝛ c.cum ecclesię.de simo.Impẽdat ergo rector curatus prędicta: ꝛ postea laudabiles consuetudines exigat:vt in c.ad Apostolicã.de simo.ꝛ latius infra dicetur. ¶ Scda cõclu.non põt ꝯsuetudine introduci vt aliquid detur pro sepultura: siue Remediuꝫ,aut alio noĩe vocetur:vbi ꝓcessit pactio,siue exactio.Probatur: qꝛ initium consuetudinis fuit simoniacũ ꝛ vitiosuꝫ:ideo non poterat bonã consuetudinẽ introducere. Et in illis duobus casibus qñ ꝓcessit pactio vel exactio, intellige iura, vcz ca.non satis.ꝛ seq.cum simil. de simo.ã annullat ꝯsuetudinẽ in hmõi. Non valet ergo cõsuetudo,vt ante insepultuꝫ fumuꝫ, vel ẽt tpe sepulturę aliquid pro sepultura,vel nomine Remedij exigat ab inuito:qꝛ nõ habet talis cõsuetudo principiũ volũtariũ. Ideo pretextu huius non debet quis cogi.Et maxime ꝑsumeretur de simonia, siquis funus pro pignore arrestaret.Secus vbi ex postfacto consuevit aliquid dari.Habes ergo conclusiue, ꝙ vbi pactio vel exactio ꝓcedẽs dedit cãm cõsuetudinis,talis ꝯsuetudo non valet.Et de hoc vide Panor.in c.suã.ꝛ c.ad Aplicã.de simo. ¶ Tertia ꝯclusio: põt induci cõsuetudine, qñ nõ precessit pactio aut exactio, vt sic ex mera liberalitate ꝛ deuotione populi talis consuetudo sit introducta, ꝙ pro sepultura,siue exequijs,aut officio defunctorũ aliquid detur: ita tñ ꝙ prędicta prius liberaliter exhibeantur. Probatur: qꝛ talis ꝯsuetudo tunc non habet initiũ, nec fundamentuꝫ vitiosum, sed laudabile. Nam ex quo dantes a principio libere soluerunt,vñr se ad hoc obligasse sub noĩe cuiusdã oblationis: quam laici solent facere clericis tpe spũalium, vt no.de ꝯse.di.1.omnis Christianus.Ita no.Pan.in d.c.ad Aplicam.ꝛ c.Jacobus.de simo.ꝛ late in d.c.suaꝫ.co.tit.vbi ẽt disputat qũo possit induci consuetudo ex libera donatione, ꝛ ex his, quę sunt mere facultatis. ¶ Collige igitur ex prędictis, ꝙ tria requiruntur ad hoc, vt valeat ꝯsuetudo, ꝙ pro sepultura, aut nomine remedij, siue pro officio defunctorũ aliquid exigat ꝛ dek. Primũ, ꝙ ꝯsuetudo talis habuerit principium volũtariũ, hoc est ꝙ primo tale quid liberaliter soluerint,ita ꝙ non sit inuite ab eis exactũ.Scõm, ꝙ talis cõsuetudo non habuerit fundamẽtum vitiosum, aut simoniacũ,ita

Notabilis, & omni digna prorsus acceptione est hęc pro consuetudinum varietate exceptio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̄ nō interuenerit pactū, siue quentio in futurū de tali qđ soluendo, tanq̄ preciū sepulturę. Tertium, q̄ p̄dicta, pp̄ q̄ aliquid dat, prius liberaliter exhibeanť: ꝛ q̄ prętextu consuetudinis talis, nequaq̄ denegent. Ex postfacto tñ non soluentes laudabilē cōsuetudinē, vbi p̄dicta tria ꝯcurrunt, vel non seruantes de soluendo certū quid, cōpelli pñt, non per rectorē parochialis ecclę, sed per ep̄m suū: vt est tex. in d.c. ad Aplicam. ¶ Quarta ꝯclusio: rector parochialis, qui ex officio ꝛ rōne curę ad sepulturam ꝛ exequias suo parochiano defuncto tenet, nō p̄t licite pro his aliquid petere. Si aūt cōsuetudo habet q̄ aliquid detur, pñt laici compelli ad obseruandū laudabilē consuetudinē. Prima pars probatur per d.c. Abolendę. ꝛ ibi per glo. Secunda pars probatur ex iam dictis in p̄cedenti conclusione. ¶ Quinta cōclusio: Si parochialis rector habet vnde viuat, tunc cessante consuetudine non p̄t aliquid pro sepultura, exequijs, siue noie Remedij exigere, sed gratis oblatū licite p̄t recipere. Hęc conclusio est Panor. in d.c. suā. Probatur prima pars: quia in tali casu cessante cōsuetudine rector parochialis tenetur ex officio ꝛ rōne curę gratis spiritualia impēdere, immo si in dicto casu aliquid recipit, tenet restituere: vt ibi dicitur. Secūda pars probatur in c. sicut ep̄s. 1. q. 2. ¶ Sexta concl. Si rectori parochiali desūt sumptus necessarij, potest sibi aliunde acquirere victū, tunc cessante cōsuetudine nō p̄t occasione p̄dictorum aliquid exigere. Hęc concl. ēt est Panor. loco allegato: Imputet em̄ sibi, qui tale beneficiū exile ꝛ tenue acceptauit. Quęrat ergo honeste sibi victū manibus vel industria: puta scribēdo: pueros docendo: vel qđ simile exercendo: vt in c. clericus victus. 91. dist. Hā ꝛ Aplus q̄rebat sibi victum tpe p̄dicationis: vt hī 2. Thessalo. 3. ꝛ 1. Cor. 4. in ca. actus Aplis. de cens. Si vero rector parochialis in tali casu nō potest honeste sibi vinctū aliter querere, tunc vel ep̄s prouidebit sibi: vel parochiani pñt compelli ad p̄standum sibi necessaria victui. De hoc vide bo. gl. in c. ois christianus. de consec. dis. 1. que dicit, sacerdotem indigentem posse subtrahere parochianis spūalia, nisi faciā: oblationes, vnde possit viuere: Ad hoc etiā vide quod no. in c. de his de eccl. edi. ¶ Septima conclu. clerici extranei, qui non tenentur ex officio ad exequias, aut alia spiritualia impendenda, possunt licite operas suas spirituales locare, ꝛ cōuenire vt ali-

qđ aliquid p̄ labore hēant: non vt directe pro spūalibus recipiant tpale: sed recōpensationē laborū ꝛ dānorū, quę sustinēt in exhibendo p̄stias suas: ꝛ trahendo morā in spūalibus impendēdis. cōclusio ꝓbatur per Inn. in c. pen. ne p̄el. vi. su. Ad hoc est gl. in c. abolendę. de sepul. ꝛ in c. suā. de simo. vbi Panor. contra gl. tenet q̄ extranei sacerdotes etiaꝫ si abundant, pñt exigere: cum ad hoc est officio non teneātur: ꝛ restringit gl. in c. p̄cipim⁹. 21. q. 2. quę simplr̄ vicit sacerdotē posse aperas suas spūales locare. Vide de hoc doc. in c. significatuꝫ. de p̄eb. ¶ Octaua cōclusio: rector parochialis, qui sepulturaꝫ ꝛ exequias suo parochiano defuncto impendit, sola hac intētione, vt aliquid ꝙcipiat, alias non facturus, licet non incurrat simoniaꝫ conuentionalē, incurrit tñ vere simoniā mētalem: ꝛ grauiter peccat. Prima pars probatur in c. vlti. de sim. ex quo non p̄cessit pactuꝫ expressum, nec emptio, nec venditio, nec exactio, nec eccl̄a iudicat de tali simonia in foro contentioso: Scō a pars ꝓbatur: q̄ p̄cessit intētio deprauata: ꝛ sic incurrit simoniaꝫ mentaleꝫ: q̄ sola pn̄a purgatur, vt ibi dī: q̄ nullā cēsurā eccl̄asticā incurrit. Ad hoc est gl. in simili casu in c. vnico. de cle. non resi. lib. 6. ¶ Nona conclō: consuetudine introduci p̄t, vt clerici curati ex bonis defuncti certū quid percipiant. Hanc conclus. probat Host. in sum. de cōsuetudine in quibusdaꝫ terris: vbi clerici curati de consuetudine recipiunt ꝛ exigunt lectū, in quo defunctus moritur: Itez ꝛ vestes in qbuꝫ moritur. Alicubi consuetudo est q̄ curati hēant pānū qō feretro superponi. Alibi q̄ ex armēto hēant melius caput pecoris. Exemplificat ēt Pan. in d.c. ad aplicam. de consue. in Britania, vbi in morte dat curatis tertia pars oīum bonorū defuncti, cōuertēda tñ ad cultū diuinū ꝛ eleemosynaꝫ pauperū. Dicūt tñ doc. q̄ subsistēte tali consuetudine tanq̄ laudabili, si clerici funus sepelire non vellēt, nisi ab hīdibus defuncti fieret eis cautio de redēptione lecti, aut vestimētorū, ꝛ aliorū, q̄ ex consuetudine de rebus defuncti venūt, simoniā committerēt: multo magiꝫ, qñ absq̄ pecunia hoc exigūt, nolentes aliter sepelire, vt in c. q̄sta. 13. q. Si autez clerici pacto faciūt de redimēdo lecto, aut pāno, ꝛ hmōi etiā aliquā fumus sepeliatur, per hoc non incurrunt simoniā: sed est licitū, cuꝫ illa sint tpalia: dūmodo p̄ hoc nō neget sepultura, vel immisceatur ius sepulturę. Et si post sepulturaꝫ hīdes nollent ob-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſeruare pactū aut ꝙſuetudinē, ꝑſit clerici agere contra eos: vt ſu-
perius dictum eſt. ¶ Decima cōcluſio: ꝙcurrentibus tribus ad
laudabilē cōſuetudinē in hac materia introducenda reqſitis, va
let ꝙſuetudo, vbi rector parochialis pro ſepultura noie remedij
certū qd, ſiue ante ſepulturā, ſiue ex poſtfacto ab hēdib⁹ defuncti
recipit vel exigit. Hęc ꝙcluſio elicit ex p̄cedentibus: ꝛ probo eaꝫ
de laudabili conſuetudine in officialatu curię. Pata. in Vienna,
cui ad annos plures officialis p̄fui: Vbi cū adultus, qui ſaltem
ſemel cōicauit, moritur, dant hęredes occaſione ſepulturę noie
Remedij. 12. denarios Vienn. pro puero 7. denarios: q̄ conſuetu
do ſi p̄dicta tria, de quibus ſupra in tertia ꝙcluſione, ꝙcurrūt, ne-
quaq̄ venit cōdēnāda. Et debet hęc p̄poſitio, ꝑ, ī hac ꝙcluſione
ꝛ ſimilibus ſumi nō primo modo, ſed altero ex tribus ſequētib⁹.
¶ Venio nunc ad vndecimā cōcluſionē, q̄ eſt rñſiua ad cām fa-
cti q̄ſiti: ꝛ eſt hęc. Nō valet cōſuetudo vbi remediū anteq̄ exigat
a debētibus, ex cōſuetudine tanq̄ incerto ꝙſiſtēs in quota igno-
rat: ſi ꝑ rectorē parochialē ꝛ hēdes defuncti, aut alias interpoſi-
tas p̄ſonas ad certū qd ꝛ quotā ex cōuētione, aūt pacto reductū
exigit ꝛ recipit. Hęc ꝙcluſio eſt ꝓtra cōem practicā, circa quaſ-
dā eccleſias dieceſis Salzburgē. ꝛ Patauien. in Bauaria ꝛ Au-
ſtria ſuperiori ſolitā obſeruari. Vbi cum aliquis moritur, hēdes de-
functi ignorāt, vel ad minus dubitant, ad quā quotā determina-
te rectori curato noie Remedij teneant: ſed tādē ex quentione,
aut pacto certificantur, quātū dare debēt. Et ꝓbo hanc ꝙcluſio-
nē, primo ex eo, qꝛ eſt ꝓtra naturā ꝙſuetudinis, vt incertū intro-
ducat, ꝛ ſuper incerto fundetur. Nā ex quo ꝙſuetudo hꝫ vī legis,
vt ex ea Remediū, ꝛ non aliaſ licite peti poſſit: tunc dꝫ eſſe certa
ſicut lex: vt in c. erit aūt lex. 4. diſ. ergo ſi conſuetudo eſſet laudabi
lis, ꝛ ſic valeret, oporteret q̄ hēdes ſtatim ex ea ſcirent ad quid
certū, ꝛ ad quā quotam noie Remedij pro ſepultura tenerentur.
Itē taliꝫ cōſuetudo immo potiuꝫ abuſio cōtinet in ſe expreſſe pa-
ctū, aut quentionē, quę in hmōi reprobatur: vt ſępiuꝫ dictū eſt ſu
pra. Naꝫ qſque rector, aut vicariuꝫ pro remedio. 12. Flozen. Re-
nen. petit: ſi tandē ex tractatu ꝛ quentione tñ ad quinque quenti-
tur. Itē taliꝫ ꝙſuetudo non p̄ſumitur habuiſſe principiuꝫ volun-
tariū, ſed exactū, aut quentum. Quiꝫ enī dicet laicos a principio
adeo fuiſſe liberales, ꝛ ad ſepulturaꝫ ſic deuotoꝫ, q̄ occaſione ſe-
pulturę

pulturę funeri impendendę vltra exequias dederint. 15. Flozen.
Renen. aut circa? Item talis cōſuetudo tanq̄ corruptela pluri-
bus rectoribus, ꝛ maxime vicarijs, qui plus curat de lana, q̄ de
aia, p̄eſtet cām delinquendi, ꝛ grauandi pauperes hęredes de-
functorū: vt ſępius vltra vires ꝛ ſolituꝫ plus exigant: qꝛ quaſi ex
arbitrio eorū dependet quid pro remedio recipere velint. Nam
hęc quota, quę fuit hoc anno ex ꝙſuetudine noie Remedij ſolita
dari, non erit anno ſequenti, ꝑm eos: cū peſtilentia viget, vel cuꝫ
nouuꝫ rector, aut vicarius ſuperuenerit, cōſuetudo mutatur: im-
mo plus, aut minus: vt videmuꝫ in practica. Itez talis conſuetu-
do dat occaſionez rectoribus eccl'as ſuas locantibus, q̄ cōſuetā
penſionē, ſiue abſentiā augmentant. Nā videntes vicarios eorū
ex Remedijs ditari, eccleſiā quā quis hoc anno arrendauit pro
50. Flor. Renen. in abſentia, ſequenti anno locat pro 60. ꝛ tandez
80. prout vidi in practica. Et ſic vicarijs per magnas abſentias
grauati, ſub pietate Remediorū, abradunt ones morientes de cu-
te vſq̄ ad carnem ꝛ oſſa: qō eſt olno inhumanū. Itē cōtra natu-
rā aliarū conſuetudinuꝫ, facit illud qō inducit creſcere, ꝛ nunq̄
decreſcere. Remediū enī ſemp cū cremento exigit: qꝛ nunq̄ cō-
ſueuerūt rectores dicere, ꝓgenitores tui dederūt pro Remedio
12. denarios, ſed ſic, auus tuus dedit 10. Flozen. Renen. ꝑ tuuꝫ,
qui poſſedit hunc marſum ſilr dedit 10. aut 12. ꝛ tu ſolum exhibes
7. aut 4. Flozen. Renen. Nō olno hēt ſpēz mali. ¶ Nec valet di
cere q̄ hmōi Remedia iuxta morē eorūꝫ licite recipiantur, Pri-
mo, ꝓꝑ malā decimationez p̄edialem, ꝛ maxime ꝓpter perſo-
nalez, quę raro laicis ſoluitur, Secūndo, ꝓꝑ offertoria, ꝛ alia iu-
ra parochialia debita, neglecta: vt ſic quę defunctus in vita non
perſoluit, ſaltem eius hęredes poſt mortē de bonis ſuis ſub noie
Remedij perſoluāt: quia ſuper decimis ſoluendis talis conſue-
tudo eos non excuſat. De quo tñ dic vt notatur in cap. 1. de deci.
lib. 6. ꝛ c. ad Apoſtolicę. ꝛ c. a nobis. ꝛ ca. tua. de deci. Propterea
poſſet contingere q̄ in tribus diebus ſucceſſiue morerentur pa-
ter, filius, ꝛ nepos: ꝛ ſic de eiſdē bonis exigeretur occaſione p̄e-
dictorūꝫ eadez taxa per viam Remedij: quod eſt inconueniens.
Quidaꝫ tñ aſtuti rectores, ſiue vicarij perpendentes Remedium
ſic exigendum foze illicituꝫ, miſcent Remediuꝫ cū exequijs, ſiue
cultu diuino peragendo, ꝛ ſimul ex conuentione taxant: quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

tamen ex prędictis ēt cōstat esse illicitum. ¶ Conclusio vltima: quę ab antiquo solita sunt ecclesijs ꝛ ecclesiarum ministris tribui, nō debent aliquo mō immutari. tex. est in l. priuilegia. in fi. C. de sacros. eccl. per quem tex. dicit Barth. ꝙ si cōmunitas est solita certū quid dare ecclesię, non pōt per statutum immutare. Ex quo pōt inferri, ꝙ parochiani non pñt per statutum tollere, quo minus oblagium, aut Remedium solitum, ex laudabili consuetudine introductum, debeatur ꝛ exigi possit. Si tamē Remedium esset laicis nimis onerosum, ꝛ per lapsum, siue deprauatam consuetudinem introductum, pñt laici per statutum ad certum quid reducere ꝛ statuere inter se, ꝙ sepultura ipsius officio peracta aliquid in certa quota detur, siue remedium, aut alio vocabulo nominetur: Probatur hoc: qz si ex cōsuetudine laudabiliter introducta videntur se quasi tacite ad aliquid dandū a principio obligasse, multo fortius se possint ad hoc expresse per statutū obligare: dummodo tñ coacti per rectorez curatum hęc non statuant, ita ꝙ ex parte ipsius rectoris circa statutum omnis pactio, ꝛ cōuentio cesset, vt patet ex supradictis. Et valde expediret huiusmodi statutum fieri. Primo, ex parte laicorum, vt de cętero circa remedia amputaretur eis materia querelandi. Secundo, etiam ex parte curatorum: vt eis per statutum huiusmodi circa remedia exigenda pręcluderetur vię ꝛ modi simoniacę prauatis.

¶ An facienda sint conuiuia sacerdotibus in funere defunctorum. Cap. 25.

Ex his infero, ꝙ non valet consuetudo, ꝙ post sepulturam homines, ꝛ maxime sacerdotes conueniant in loco vno ad prādium sumptibus defuncti, vt in c. nullus. de presb. de ꝓsec. dist. 5. quē text. oino vide. vbi gl. dānat hanc ꝓsuetudinem, q̄ est in Anglia, ꝛ etiā in certis locis Bauarię. Et ex hoc ēt reprehendūtur q̄dam fraternitates sacerdotum: in quibus ex statuto fratres in anno aliquoties, ꝛ post exequias fratres conueniunt: ꝛ de bonis fraternitatis relictis, siue donatis, lautum prādiū faciunt: prout in facto vidi in Pandeñ. Austrię. Finaliter ex oibus supradictis concludo negatiuā partē ad casum facti q̄siti, vcz, ꝙ curatus nō pōt licite ex pacto aliquid pro sepultura exigere: potest tñ Remedium cū ex laudabili cōsuetudine introductū est, licite recipere, sūm limitationes supra in conclusionibus recitatas. Nec obstat ratio

ratio pro veritate q̄siti adducta, ꝙ illud solet hāi in cōi practica ꝛ ex consuetudine: qz practica talis non est cōsuetudo laudabilis, sed potius deprauata corruptela. Nec excusat in hmōi recipientes, ꝛ exigentes, ēt si sit longęua ꝛ diuturna. Nā diuturnitas tēporis in talibus nō diminuit peccū, sed auget: vt in d. c. non satis. de simo. ꝛ vt inquit tex. in c. cuz ecclesię corpore. co. tit. ꝛ in fi. de consue. tanto grauiora sunt crimina, quanto diutius infelicem aiam detinent alligatā, ꝛc. Neqz tolerantia ēporum ꝛ suorum officialium p̄dictos excusat: neqz facit talē consuetudinē licitaz: qz tolerantia talis non inducit tacite dispensationē cuz recipiente, siue exigente: cuz nec Papa in talibus q̄ sunt prohibita, qz simoniaca possit dispensare: vide gl. in c. cum iā dudū. de prēb. per docto. in c. super eo. de cogna. spi. ꝛ in c. constitutis. de fil. presbyt. Et quo ēt habes, ꝙ per istam malaz consuetudinē non derogantur antiqua ꝛ noua iura, quę prohibent aliquid ex pacto pro sepultura recipere ꝛ exigere: quia cum iura illa contineant ius nature ꝛ diuinum, ex quo simonia tam diuino, quam naturali iuri sit contraria: non possunt per contrariam cōsuetudinem, vtpote irrationabilem abrogari. Et de hoc vide S. Tho. quolibe. nono. art. 2. Episcopus etiam talem consuetudinem corruptam simulans, siue expresse tolerans a peccato minime excusatur: quia ex officio ad ipsum pertinet prauas tollere loci consuetudines, ꝛ inhibere clericis, ne quicquam hac de causa exigant: vt no. Panor. in d. c. abolendę. de sepul. in 2. notab.

¶ Quibus personis denegatur sepultura ecclesiastica. Cap. 26.

A Dcuius euidentiam quęro qui sunt, qui priuantur ecclesiastica sepultura. Solutio. quindecim differentijs personaruz interdicitur ecclesiastica sepultura. ¶ Primo, excōicatis. clc. 1. de sepul. Et hoc verum nisi absoluant ēt in extremis: sed hęredes pro eis satisfacere tenentur: vt in c. parochiano. co. tit. Et secundū Gul. idē est de excōicatis minori, si notorię excōmunicati sunt. Idem de excōicatis ēt iniuste, vt no. gl. in c. literas. de restitu. spolia. Sepelientes vero nominatiz excōicatos maiori, sūt ipso facto excommunicati, vt in clem. 1. de sepul. ¶ Secūdo, manifestis vsurarijs. d. clem. 1. ꝛ c. quanquam. de vsuris. lib. 6. hoc verum nisi pęniteat, ꝛ faciant cautionem. ¶ Tertio, qui in torneamentis moriuntur. ca. 1. de torne. Et exponit Hosti. etiam si quis

Excōmunicatis interdicitur sepultura ecclesiastica.

Vsurarijs.

Morientibus in torneamentis

quis ibi letale vulnus acceperit, licet postea fuerit: q quamuis pęniteat, ꝛ ei Eucharistia non neget, carebit tñ ecclesiastica sepultura. Hoc intellige ꝑm Guil. tã de militibus, q̃ de armigeris eorũ, qui ibidem in armis se exercent. Secus de illis, qui illuc vadunt causa curiositatis, vel ad videndũ, vel alia quacunq; de causa. Adde ẽt prędictis qõ no. Ricar. in 3. dist. 37. q illi, qui bastiludia faciũt, peccant mortaliter: cũ simili rõne videant esse ꝓhibita, vt torneamenta. Et ex hoc innuit, q̃ morięntes in illis non sepelient in sacrato. Et hoc vi verum per rõnes 3. d. c. 1. ibi. vñ mortes hominũ ꝛ aĩarum pericula sępe prouenĩũt: nã in talibus bastiludijs sępe p̃dicta pueniunt. Secus dicendum vi in currentibus ad brauiũ. vt Uienę, ꝛ in multis ciuitatibus: nã raro vel nũquã cueniunt in tali cursu mortes hoium.

Interdictis.

¶ Quarto, notatiz interdictis. d. cle. 1. ꝛ hoc sub excõicationis pęna. Alij aũt interdicti silr priuantur. Qõ intellige de interdictis a diuinis ꝛ participatione sacrorũ ꝑm Panor. q interdicti a iurisdictione, vel ab aliquo officio nõ priuant sepultura.

Raptoribus.

¶ Quinto, raptoribus, qui pertinaciter, cũ possint, in vita non satisfacit, ꝛ in morte nõ pñt. cap. 2. de rap. Archiep̃s Flor. dicit, q si raptor potuit restituere, ꝛ non restituit, nec securitatẽ dedit, denegabuntur ei sacra ꝛ sepultura. Si vero cuz hẽt vnde redderet, distulit vsque ad mortẽ pęnitere, ꝛ tunc est impotens ad restituendũ, si est alias cõtritus ꝛ dispositus ad restituendũ, si posset, dabuntur ei sacra, sed priuabitur ecclastica sepultura ad terrorẽ aliorũ: nisi parentes, vel amici eius vellent restituere pro eo: quia tũc sepelietur in sacrato. Panor. vero in ca. super eo. de rapt. dicit de mente glos. quę cõiter tenetur. Quod aut decessit quis in pctõ rapinę, nec pęnituit: ꝛ tunc etiã sibi cęmeteriuz deñegatur: q decessit in mortali. Aut pęnituit in morte ꝛ satisfecit: ꝛ tunc ex toto conceditur sepultura: ꝛ clerici debẽt interesse sepulturę: ꝛ ita proprie loquitur tertius casus d. c. super eo. Et ista interpretatio tanq̃ benignior tenenda est.

Blasphematoribus. Se occidẽtibus.

¶ Sexto, blasphematoribus Dei, ꝛ qui sancta cõtẽnunt. ¶ Septimo, illis qui se occidunt. 13. q. 2. Quibus. 23. q. 5. placuit. Et hoc intelligẽduz est secundũ Guli. si se peremerũt ex desperatione, vel indignatione, aut iracundia. Secus si ex furore, vel a casu. Unde siquis propter fugam pręcipitaret se in aquam, quia sic credebat euadere posse: non imputatur ei, sic contrariũ

cueniat,

cueniat, arg. c. nerui. 8. dist. ꝛ d. c. ex parte. In gl. Concordat Hosti. Nota tñ ꝑm quosdam, q si ille, qui occidit se ex desperatione, aliquandiu post vulnus viueret, ita q̃ eum pęniteret, ꝛ confiteretur, ꝛ ostenderet signa contritionis in morte: tali non est denegãda ecclesiastica sepultura, ex quo non decedit in peccato mortali.

Non confessis & non cõicatis semel in anno.

¶ Octauo prohibetur ei sepultura, de quo certum est ꝛ manifestũ, non fuisse confessum, vel non cõmunicasse semel in anno: iuxta c. ois vtriusque. de pę. ꝛ remis. Quidam hoc limitant, nisi se super hoc emendasset in articulo mortis, ꝛ confitendo, ꝛ cõicando: vel saltez signa contritionis ostendisset in fine: q tunc nõ negabitur sepultura ꝑm eos. Contrariũ tñ puto verũ. s. q per illam ẽt non euadit pęnaz. d. c. ois. pp rõnes quas adduxi supra. cap. 4. in secũda partic. primę par. ibi vide. Si vero occultum est: q quis non est confessus infra annum: non negabitur ei sepultura: quia ex quo est occultum, non debet publicari peccatũ: Aut si dubitetur: q forte confessus alicui mendicantiũ: ꝛ de eius consilio abstinuit ab Eucharistia.

Interdicto Monacho proprietatio.

¶ Nono, illi, cui interdictus est ingressus ecclesię. c. is qui. de sen. exc. lib. 6. ¶ Decimo, monacho propriũ hũti: vt in c. super quodam. de sta. mo. ¶ Undecimo, illi, qui sacerdotẽ tutorem filijs suis instituit. 98. dist. c. neq; apud glo. ibi cõtrarium tenet.

Tutorem filijs sacerdotem instituenti. Iudęis, paganis, & hęreticis.

¶ Duodecimo, Judęis, paganis, ꝛ hęreticis. de conse. dist. 1. c. ecclesiã, ꝛ c. seq. ¶ Tertiodecimo, corporibus exẽteratis vel diuisis, vt ossa ad sepulturaz deportentur, vt in extraua. Bonif. viij. detestandę. sub ti. de sepul.

Diuisis corporibus. Post mortem de hæresi cõuictis. Notorijs.

¶ Quarto decimo, illis, qui post mortem de hęresi conuincuntur: vt in c. siquis eps de hęre. ¶ Quintodecimo, gñaliter nullus notorius decedens in ipso notorio mortali pctõ, sepeliendus est. d. c. quibus. ꝛ c. non estimemus. ꝛ c. pro obeuntibus. ꝛ c. cũ Grania. 13. q. 2. oẽs cñ casus supradicti locũ hñt in notorijs: pctores cñ occulti sunt sepeliendi: hñt ẽt locũ in non reconciliatis. Si cñ confiteantur, sicut eis conceditur corpus Christi, ita ecclesiastica sepultura. 13. q. 3. quęsitũ. Si ẽt signa pęnitentię apparuerunt, si loquelam amiserant, tunc post mortem sunt absoluendi, ꝛ ad orationes ꝛ ad alia ecclesiastica suffragia recipiendi ꝛ sepeliendi: sed hęredes pro eis satisfacere tenentur proximus: vt in d. c. parochiano. eo. titu. ꝛ de rapto. c. literis. ꝛ cap. a nobis. 2. de sent. exc. Et ad probandum hmõi signa, sufficit in hoc casu vnus testis. 26. q. 6. qui recedunt.

ꝛc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝛc.seq. Fallit tamen hoc in raptoribus:ꝛ violatoribus ecclesię:ꝛ illis,qui moriuntur in torneamentis:ꝛ alijs similibus supra recitatis:quibus ecclesię sepultura interdicitur,Adde etiam prędictis quod no.Panor.in ca.ex parte.prędalle.q̄ decedens sine cōfessione exteriori in extremo vitę facta, debet sepeliri in cęmeterio ecclesię: ex quo confessionem nō contempsit: sed morte pręuētutis est. Non est enim credendum, q̄ decesserit in mortali peccato,de quolibet enim pręsumenduz est bonuz: nisi contempsisset per annum ꝓfessionez:vt dictum est supra: ēt si mors fuisset casualis. ¶ Quid fiet,si tales, de quibus dictum est, de facto sepeliuntur in ecclesia vel cęmeterio?Solutio.si corpora eorum discerni pñt,exumandi sunt,alias non.ca.sacrum.eo.tit.ꝛ ecclesia vel cęmeterium est reconciliandum,vt in c.consuluisti.de cons.eccl.vel alt.Quid fiet, si dubitetur de cadauere: vtrum fuerit cuiusdam Christiani, pagani, vel hęretici, vel excōicati? Solutio,videtur in meliorem partem interpretandum d.ca.sacrum. ¶ Sed qua pęna puniendi sunt, qui ad sepulturam aliquē recipiunt in casu non concesso?Solutio.tenent ad restitutionez corporis si petatur,ꝛ omnium, quę occasione illius receperunt.ca. fraternitatem.ꝛ c.ex parte.1.ꝛ cum liberum.eo.tit.ꝛ alijs pęnis, vt supra dictum est.Utrum suspensi ꝛ hmōi sint sepeliendi? Solutio secundū Panor.in c.ex parte.2.eo.ti. q̄ sic, quacūq; pęna moriantur,dummodo penituerint. Et possunt sepeliri in cęmeterio cum solēnitate Missę ꝛ aliorum officiorum.Nec sacramēta ecclesię talibus sunt deneganda. vt in ca.1.13.q.2.Tales tamē non sunt deponendi de furcis sine licentia principis: qui tamen debet se in hoc facilem reddere.vt in l.1.ꝛ2.ff.de cadauc.pu.

¶ Ordo sepeliendi aliquem secularem defunctum. Cap.27.

CUm defunctus aliquis ad ecclesiam,vel cęmeterium defertur sepeliendus,persępe diuersarum religionum clerici adesse solent: qui propter varias suas ordinationes ꝛ ritus varie legunt,ꝛ varie cantant:ꝛ vt plurimum non consonantiam,sed potius dissonantiam gignunt. Idcirco vt talis dissonātia euitetur, modus cantandi non antiquus,sed quem nunc ritus Romanus tenet,hic inferius annotatur. Postquam corpus defuncti positum fuerit in ecclesia,in qua tumulari debet sacerdos cum stola ꝛ pluuiali incipiat absolute.

Non
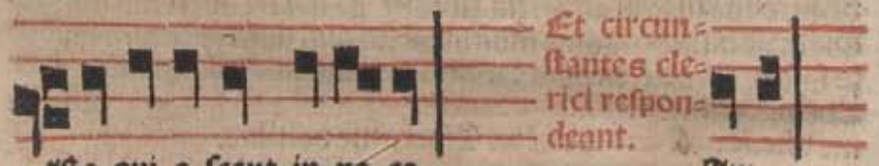
NOn intres in iudicium cum seruo tuo domine:quoniam nullus apud te iustificabitur homo:nisi per te omnium peccatorum ei tribuatur remissio.Non ergo eum quę sumus: domine,tua iudicialis sententia pręmat:quez tibi vera supplicatio fidei christianę cōmendat: sed gratia tua illi succurrente mereatur euadere iudicium vltionis:qui dum viueret insignitus est signaculo sanctę Trinitatis.Per Christum dominum. ℟. Amen. Et cātores illius loci debent incipere. ℣. Subuenite sancti Dei. fo.144. ꝛ omnes alij clerici debēt inceptum ℣. totuz vsque in finē psequi versuz vero Suscipiat te Christus cantabūt ipsi cātores: vel alij duo,quibus iniunctuz a cantore pro suę voluntatis libito fuerit:post repetitionem vero.℣. Suscipientes, alij duo, quibus cantor iniuerit, vel ipsimet cantores dicent ℣. Requiem ętern̄am. cęteri vero clerici cantabunt repetitionem. ℣. Offerentes eam in conspectu altissimi. ℟. Subuenite. vt su. ¶ Dum autem cantatur prędictum ℣ium, sacerdos accipiat aquam benedictā de manu ministri,ꝛ aspergat corpus defuncti:ꝛ postea similiter incēpat illud,Et finito ℟espōsorio, cantor cū primo choro dicat Kyrie el. Et secundus chorus Christe el. Deinde omnes simul dicant.Kyrie el. Quo finito sacerdos dicat alta voce Pater noster. ℣. Et ne nos. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cū spiritu tuo.

DEus,cui omnia viuunt,ꝛ cui nō pereunt moriendo corpora nostra,sed mutuantur in melius,te supplices exoramus:vt suscipi iubeas aiam famuli tui N. per manus scōrum Angelorū deducendā in sinū amici tui Abrahę Patriarchę, resuscitandāque in nouissimo iudicij magni die:vt quicquid vitiorum diabolo fallēte ꝓtraxit, tu pius ꝛ misericors ablnas indulgendo. Per Chm. ℟. Amen. Finita oratione, cantores incipiant ℟. Libera me dne.fo.146. Et repetit ℟. Libera me domine, ꝛ interim q̄ dictum ℟. scōo cantatur, fiat de aqua benedicta ꝛ incenso, vt sup. Cōpleto vero ℟. dicatur vt su. Kyrie elei. ꝛ Pater noster. ℣. Et ne nos. ℟. Sed libera. ℣. A porta inferi. ℟. Erue domine aiam eius. ℣. Requiescat in pace. ℟. Amen. ℣. Domine exau. ℟. Et clam. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

ABsolue, quęsumus Domine, animam famuli tui N. vt defunctus seculo tibi viuat;ꝛ quę per fragilitatem carnis humanę quersatione peccata commisit, tu veniat misericordissimę

fiunę pietatis absterge. Per Christum. ℟. Amen. Finita oratione aliqui de circunstantibus accipiant ferettū, ⁊ deportent defunctū ad tumulū: ⁊ dū portatur, clerici cantent sequētes Añas. In paradisum deducant te angelꝰ. fo. 143. Aña. Ego sum. vt sup. fol. 146. Canticum. Benedictus dñs deus Jsrael. Finito cantico cantetur aña. Ego sum. tota. His omnibus finitis, sacerdos accipiat aquā benedictā: ⁊ aspergat corpus defuncti, ⁊ tumulū: ⁊ postea incenset ſdm: ⁊ dicat alta voce Pater nr̄. ℣. Et ne nos. ℟. Sed libe. ℣. Non intres in iudicium cum seruo tuo dñe. ℟. Quia non iustificabitur in conspectu tuo oīs viuens. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe aīam eius. ℣. Requiescat in pace. ℟. Amen. ℣. Domine exaudi orationē meā. ℟. Et clamor meus ad te ve. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Ore.

SAtisfaciat tibi quęsumus dñe Deus noster, pro aīa famuli tui Dei genitricis semperq; virginis Marię, ⁊ sanctissimor̄ Petri ⁊ Pauli Aplorum, ⁊ sancti N. oiumq; Scōrum tuorū ore: ⁊ pstis familię tuę humilis ⁊ deuota supplicatio, vt pctōrum omnium veniam, quam precamur, obtineant: nec cuꝫ patiaris cruciari gehennalibus flammis, quez filij tui dñi nostri Jesu Christi precioso sanguine redemisti. Qui tecum ⁊ cuꝫ Spiritu sancto viuit ⁊ regnat Deus, Per omnia secula seculorum. ℟. Amen. ℣. Dominus vob. ℟. Et cum spiritu tuo. Et idem Sacerdos dicat. Anima eius, ⁊ animę omnium fidelium defunctorū per misericordiam Dei, Et cantores immediate subiungant.

Et tunc statim cantores incipiant ℟. Memento mei Deus. fol. 148. Dum prędictum ℟. cantatur, reuertantur in ecclesiam. Et postquam reuersi fuerint, stent ordinate in choro. Et finito ℟io sacerdos dicat alta voce Pater noster. ℣. Et ne nos indu. ℟. Sed libe. ℣. A porta inferi. ℟. Erue domine aīam eius. ℣. Requiescat in pace. ℟. Amen. ℣. Domine exaudi orationē meam. ℟. Et clamor. ℣. Dñs vobisc. ℟. Et cum spiritu tuo, Oremus.

Mi bi

TIbi domine commendamus aīam famuli tui N. vt defunctus seculo tibi viuat: ⁊ quę per fragilitatem mundanę conuersationis peccata cōmisit, tu venia misericordissimę pietatis absterge, Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen.

¶ De officio sepulturę parvulorum. Cap. 34.

INcipit officium sepulturę parvulorum Christianorum. Quando puer extrahitur de domo, ⁊ deportatur ad ecclesiam: dicuntur psalmi graduales, videlicet psal. Ad dominuꝫ cū tribularer. cum reliq. infra. fol. 181. Quilibet cum Gloria pat. ⁊ Sicut erat. ¶ Vel sic, cum puer extrahitur de domo, incipitur psalmus Beati immaculati, ⁊c. fol. 124. ⁊ ps. Laudate pueri dñm. fol. 37. Et dñr cum Gloria patri. ⁊ Sicut erat. Et qū puer fuerit in ecclesia, incipitur Aña. Hic accipiet benedictionem a dño: ⁊ misericordiam a Deo salutari suo: qr hęc est generatio quęrentium dñm. ps. Domini est terra, ⁊ cū Gloria pat. ⁊ Sicut erat. fo. 38. Quo finito dicatur Kyrie eleis. Christe eleis. Kyrie eleis. Pater noster. ℣. Et ne nos. ℟. Sed libera nos. ℣. Me autez propter innocentiam suscepisti. ℟. Et confirmasti me in conspectu tuo in ęternum. ℣. Dominus vob. ℟. Et cum spiritu tuo. Oratio.

OMnipotens ⁊ mitissime Deus, qui oībus parvulis renatis fonte baptismatis, dum migrant a seculo, fine vllis eorum meritis vitam illico largiris ęternam: sicut animę huius parvuli hodie credimus te fecisse: fac nos, qs dñe: per intercessionez beatę Marię virginis, ⁊ oīum sctōrum tuorum, hic purificatis tibi mentibus famulari: ⁊ in paradiso cuꝫ beatis parvulis perenniter sociari. Per Christum dominum. ℟. Amen. ¶ Dū portatur ad tumulum dicatur Aña. Juvenes ⁊ virgines, senes cum iunioribus laudent nomen dñi. ps. Laudate dñm de cę. fol. 347. Deinde dicatur Kyrie eleis. Christe eleis. Kyrie eleis. Pater nr̄. ℣. Et ne nos. ℟. Sed libera nos. ℣. Sinite parvulos venire ad me. ℟. Talium est enim regnuꝫ cęlorum. ℣. Dñs vo. ℟. Et cū spi. Oratio.

OMnipotens sempiterne Deus, sanctę puritatis amator: qui animam huius parvuli ad cęlorum regna hodie misericorditer vocare dignatus es: digneris etiam domine ita nobiscum misericorditer agere: vt meritis tuę sanctissimę passionis, ⁊ intercessione beatę Marię virginis, ⁊ omnium sanctorū tuorum, in eodem regno nos cum omnibus sanctis ⁊ electis

tuis

tuis semper facias congaudere cęlestibus. Qui viuis ꝛ regnas cum Deo patre in vnitate Spiritus sancti Deus, per oĩa sęc. ꝛc.

¶ Quando reuertuntur ad ecclesiam. pronunciatur Antipho. Benedicite dñm deinde dicat Cant. Benedicite omnia opera domini dño sup. fol. 91. Quo finito: dr tota Antiph. Benedicite dñm omnes electi eius: agite dies lętitię: ꝛ confitemini illi. Deinde dicatur ℣. Dñs vobis. ℟. Et cum Spiritu tuo. Oratio.

DEus, qui corda fidelium sancti Spiritus illustratione docuisti: da nobis in eodem spiritu recta sapere, ꝛ de eius semper consolatione gaudere.

Oratio.
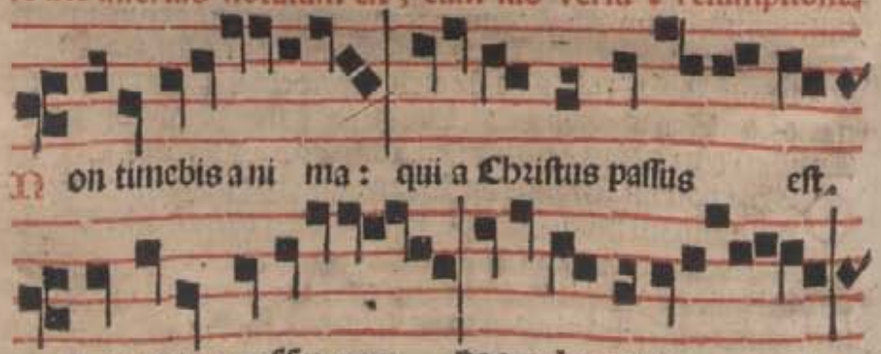
COncede nos famulos tuos, quęsumus domine Deus, perpetua mentis ꝛ corporis sanitate gaudere: ꝛ gloriosa beatę Marię semper virginis intercessione a przesenti liberari tristitia, ꝛ ęterna perfrui lętitia.

Oratio.
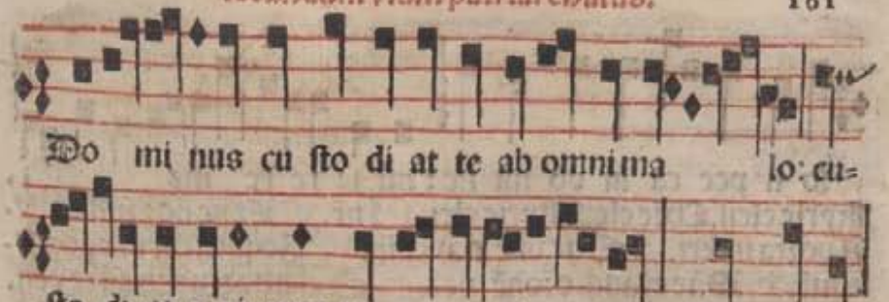
DEus, qui miro ordine Angelorum ministeria hominumque dispensas, concede propitius: vt quibus tibi ministrantibus in cęlo semper assistitur, ab his in terra vita nostra muniatur. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen.

¶ Ritus sepeliendi defunctum secularem secundum vsum Patriarchatus Venetiarum. Cap. 29.
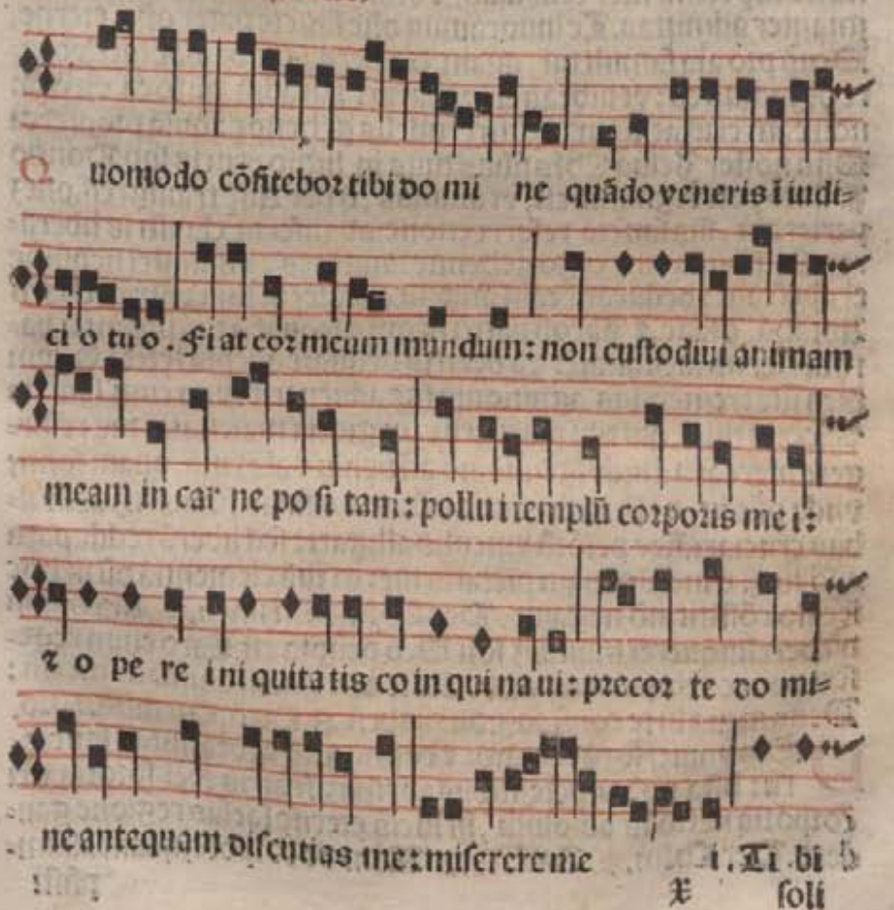
CUm clerici ad funus aliquod accedunt: acolytis ꝛ cruce przecedentibus, ordinate pergũt ad locũ, vbi est corpus. s. vel ad ecclesiam: vel ad domũ defuncti: legendo psalmos graduales distincte ꝛ morose. Et cũ pervenerint ad ecclesiaz, vbi tumulandus est defunctus, ingrediendo eam cantent sequens responsorium: vt hic inferius notatum est, cum suo versu ꝛ resumptione.
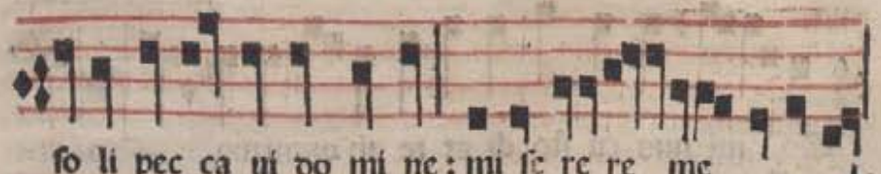

Do=

Finito Responsorio si non fuit cantatum nocturnum fruz lectionum, cantetur. Quo finito incipiatur responsorium sequęs, cum versu ꝛ resumptione.

Kyrie eleis. Christe eleis. Kyrie elei. Pr̃ nr̃. ℣. Et ne nos induc. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe aiaz eius. ℣. Requiescat in pace. ℟. Amẽ. ℣. Dñe exaudi oronẽ meã. ℟. Et clamor meus ad te ven. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cuz spiritu tuo. Oremuz. Oratio.

ADesto, qs dñe, supplicationibus nostris, z pias aures tuas ad p̃ces nr̃as inclinare digneris: vt nos de throno maiestatis tuę clementer exaudias, z orationes famulatus nostri dignanter admittas. Te inuocamus dñe sancte pater op̃s, eterne, Deus pro aia famuli tui, quam hodierna die de hac luce vocare dignatus es: vt iubeas ei pręparari paradisi tui loca virẽtia: non eam exurat flãma ignis crudelis gehennę: quia propterea Dñs noster Jesus Chr̃s filius tuus in ligno crucis sub Pontio Pilato pati dignatus est, vt animas, q̃ per Adę transgressionez perierant, sua sancta resurrectione ab inferni claustris liberaret. Confundantur ergo gehennę ianitores, z ministri nequitię erubescant: deducant eam angelicę ptates in sinũ patriarcharũ Abrahã, Jsaac, z Jacob patrũ nr̃oz: osequat a tua potentia paratã electis iucũditatẽ: z a dextris h̃ditatẽ adepta lętet: vt cum dies ille tremendus agnitionis tuę aduenerit, vna cum sanctis z electis tuis, qui tibi placuerũt, in gloria maiestatis tuę resurgere mereat ad indulgentiã, nõ ad pęnã: z aiaz illã, quam fontis vnda pfudit, z chrisma salutis inũxit, nõ sinas flãmaruz ardoribus cruciari, nec petrũ vinculis alligari: sed liberã redde paradiso tuo, p indulgẽtiam pietatis tuę: qz tuã clementiã dũ in hoc seculo cõstitit, nõ negauit. Per Chr̃m. ℟. Amen. ℟. Aia hinus dũ derelinqueret munduz soli Deo deuota est. Caro enim requescet donec tempus veniat. ℣. Ad te dñe leuaui animam meam: Deus meus in te confido, non erubescaz. Caro. Oremus. Dño.
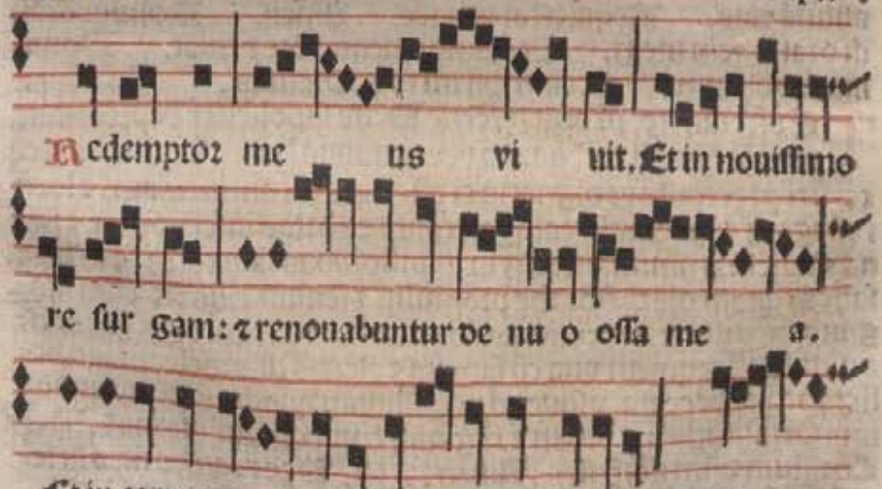
DEus vniuersoruz creator z cognitor: q es beatitudo sanctorũ: p̃sta nobis petentibus: vt spũz fratris, vel sororis nr̃i corporis neribus absolutũ, in lucis eternę facias regione gaudere. Per Chr̃m. ℟. Amẽ. Añа. Alam de corpore, quam assumpsisti

psisti dñe, fac gaudere cuz sanctis tuis in gloria. Oremus. Dño.
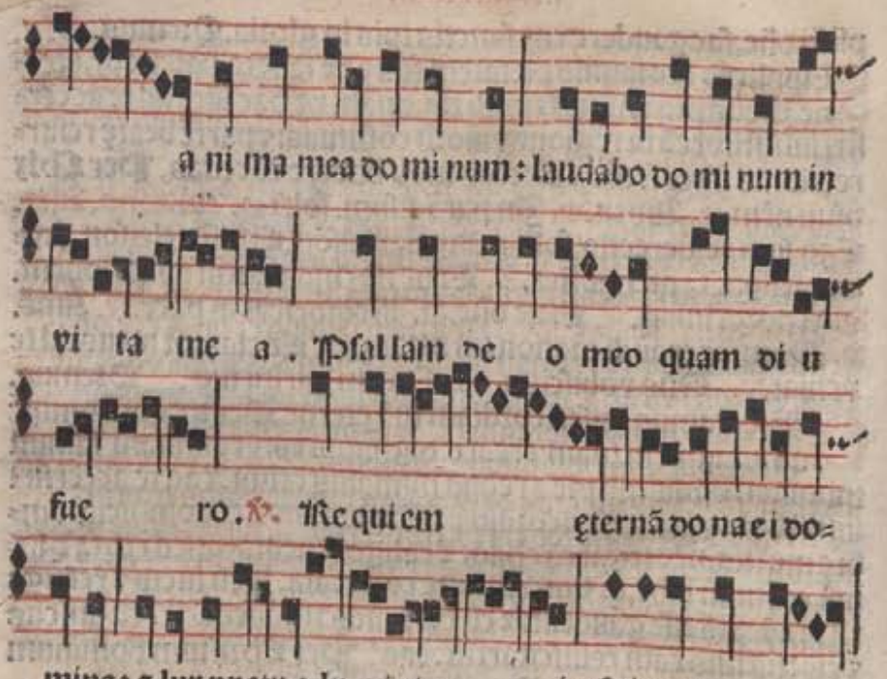
SUpplices exoramus pietatem tuã dñe sancte, pater op̃s, eterne Deus pro anima famuli tui, quam de hac luce ad te accersiri iussisti: vt eã in regione viuorũ cõstituas: z partẽ beatę resurrectionis inter sctõs z electos tuos habere cõcedas, Per Chr̃m dñum nr̃m. ℟. Amen. ℟. In paradisum. fol. 142. Ad Bñs, Añа. Ego sum resurrectio fol. 145. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe. ℣. Requiescat in pace. ℟. Amẽ. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dñs vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus.

OBsecramus misericordiam tuã eterne Deus: qui hominẽ ad imaginem tuam creare dignatus es: vt animam famuli tui, quam hodierna die a rebus humanis eximi, z ad te accersiri iussisti, blande z misericorditer suscipias: non ei dominent vmbrę mortis, nec tegat eã chaos z caligo tenebrarũ: sed exuta omniũ criminũ labe, in sinu Abrahę collocata, locũ lucis z refrigerij se adeptã esse gaudeat: z cũ dies iudicij aduenerit, cũ sanctis z electis tuis eam resuscitari iubeas, Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen. ℣. Requiem eternam dona ei domine. ℟. Et lux perpetua luceat ei. ℣. Requiescat in pace. ℟. Amen.

¶ In die 7, vel 30. atqz in anniuersario responsorium. Cap. 30.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Oratio.

TE dñe sancte, pr̃ ops, eterne Deus suppliciter deprecamur pro aia famuli tui, quaꝫ a voraginibus huius seculi ad te ac=cersiri prȩcepisti: vt digneris ei dñe dare locum lucidum, ⁊ locũ refrigerij ⁊ quietis: liceatqꝫ ei transire portas infernorum, ⁊ pę=nas tenebrarum: maneatqꝫ in mansionibus sanctorũ, ⁊ in luce sancta quam olim Abrahę promisisti ⁊ semini eius: ⁊ cum ma=gnus dies illic resurrectionis aduenerit, resuscitare eaꝫ digneris domine ad requiem vna cũ sanctis ⁊ electis tuis: deleas eius de=licta atque peccata, vsque ad nouissimum quadrantem: tecumqꝫ immortalitatis tuę vitam ⁊ regnum consequatur eternuꝫ. Per Christum dñm nostrũ. ℟. Amen. Ant. Hęc requies mea in se=culum seculi: hic habitabo quoniam elegi eam. Oremus. Oro.

DIri vulneris nouitate percussi, ⁊ quodammodo cordibus sauciati misericordiã tuam mundi redemptor flebilibus vo=cibus imploramus, vt chari nostri animam proprium ad te da=torem reuertentem, blande leniterque suscipias: ⁊ si quas ille ex hac carnali cõmoratione cõtraxit maculas, tu Deus solita pie tate clementer indulgeas: obliuioniqꝫ in perpetuũ tradas: atqꝫ eandem tibi cum ceteris redituram, ⁊ ad corpus qñque reuer=suram, sanctorũ tuorũ cętibus aggregari prȩcipias. Per Chri=stum dñm. ℟. Amen. Ant. Animam ꝑcamur, quaꝫ creasti dñe, vt suscipi iubeas in regnũ tuum: ⁊ in sinu Abrahę collocari fa=cias, vt cum beato Lazaro portionem accipiat. Oremus. Oro.

OMnipotentis Dei misericordiam deprecemur, cuius iu=dicio nascimur ⁊ finimur, vt spirituꝫ fratris, vel sororis no=stri, quem domini pietas de incolatu mundi huius transire ꝑce=pit, requies ęterna suscipiat: ⁊ cum beatę resurrectioni prȩsen=tet: ⁊ in finibus Abrahę, Isaac, ⁊ Jacob collocare dignet. Per Chm dñm nostrũ. ℟. Amen. Ant. Spus tuus bonus deducet me in terrã rectã: propter nomẽ tuũ dñe viuificabis me in ęqui=tate tua: ⁊ educes de tribulatione animã meam. Oremus. Oro.

DEus, qui iustis supplicationibus semper ꝑsto es, q pia vo=ta dignaris intueri, da famulo tuo, cui hodie officia ꝑsta=mus, cum sanctis atque electis tuis beati muneris portionem. Per Chm dñm nrm. ℟. Amen. Ant. Credo dñe Deus carnis resurrectionem, ⁊ vitã ęternã: sed tñ deprecor tuã clementiaꝫ, vt nõ inter hędos, sed iter oues ꝑsortiũ merear. Oremus. Oro.
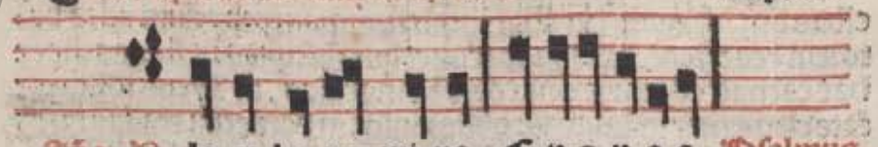
CLementiã tuã suppliciter exoramus dñe sancte, pater om=nipotens, ęterne Deus, redẽptor animarũ, pro aia famu=li tui, quã de hac luce accersiri iussisti: vt angelus tuus suscipiat eã: ⁊ spus tuus refrigeret eam: ⁊ cũ iudicabitur non eat cõdẽna=ta. ℣. De profundis. cũ Requiem ęternam. infra. f. 161, ℣. A porta inferi. ℟. Erue domine animas eorum. Oremus. Oro.

ABsolue, qęsumus dñe, animam famuli tui: ⁊ animas om=nium famulorum tuorum confratrum nostrorum ab omni vinculo delictorum: vt in resurrectionis gloria inter sanctos, ⁊ electos tuos resuscitati respirent. Per Christum dominum no=strum. ℟. Amen. ℣. Requiem eternam dona eis domine. ℟. Et lux perpetua luceat eis. ℣. Requiescant in pace. ℟. Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca
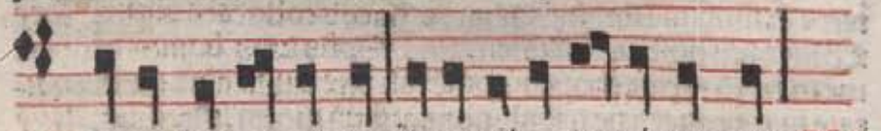
Incipit officium in agenda mortuorum.

Ad vesperas absolute incipitur. Cap. xi.

Ana. Placebo domino. Evovae. Psalmus.

Dilexi quoniam exaudiet dominus: vocem orationis meę. Et inclinauit aurem suam mihi: et in diebus meis invocabo. Circumdederunt me dolores mortis: et pericula inferni invenerunt me. Tribulationem et dolorem invenit: et nomen domini invocavi. O domine libera animam meam: misericors, dominus et iustus: et deus noster miseretur. Custodiens parvulos dominus, humiliatus sum: et liberavit me. Convertere anima mea in requiem tuam: quia dominus benefecit tibi. Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos a lacrymis, pedes meos a lapsu. placebo domino: in regione vivorum. Requiem. Ana.
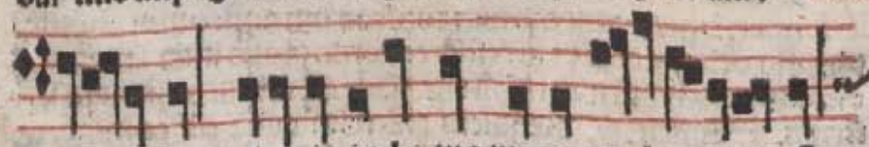

Placebo domino in regione vivorum. Ana.
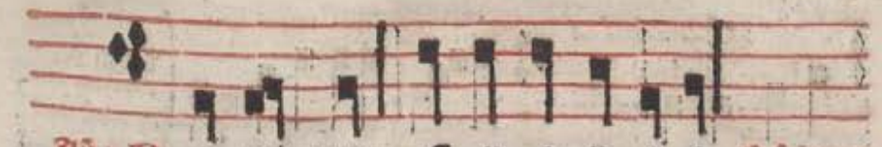

Dilexi. Evovae. Psalmus.

Ad dominum, cum tribularer, clamavi: et exaudivit me. Domine libera animam meam a labiis iniquis: et a lingua dolosa? Quid detur tibi? aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam? Sagittę potentis acutę: cum carbonibus desolatoriis. Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est habitavi cum habitantibus cedar, multum incola fuit anima mea. Cum his qui oderunt pacem eram pacificus: cum loquebar illis impugnabant me gratis. Requiem eternam. Ana.
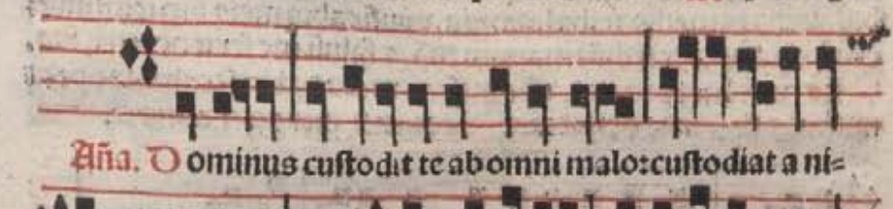

Heu mihi: quia incolatus meus prolongatus est.

Ana.

Ana. Domine. Evovae. Psalmus.

Levavi oculos meos in montes: unde veniet auxilium mihi? Auxilium meum a domino: qui fecit cęlum et terram. Non det in commotionem pedem tuum: neque dormitet qui custodit te. Ecce non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israel. Dominus custodit te, dominus protectio tua, super manum dexteram tuam. Per diem sol non uret te: neque luna per noctem. Dominus custodit te ab omni malo: custodiat animam tuam dominus. Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum, ex hoc nunc et usque in seculum. Requiem eter.
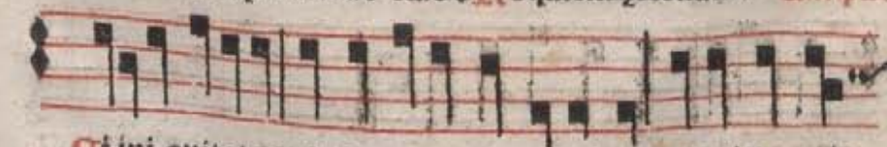

Ana. Dominus custodit te ab omni malo: custodiat a ni-

mam tuam dominus. Ana. Si iniquitates. Evovae. ps.

De profundis clamavi ad te domine: domine exaudi vocem meam. Fiant aures tuę intendentes: in vocem deprecationis meę. Si iniquitates observaveris domine, domine quis sustinebit? Quia apud te propitiatio est: et propter legem tuam sustinui te domine. Sustinuit anima mea in verbo eius: speravit anima mea in domino. A custodia matutina usque ad noctem: speret Israel in domino. Quia apud dominum misericordia: et copiosa apud eum redemptio. Et ipse redimet Israel: ex omnibus iniquitatibus eius. Requiem eternam. Antiph.

Si iniquitates observaveris domine: domine quis susti-

Universidad de Deusto
Biblioteca
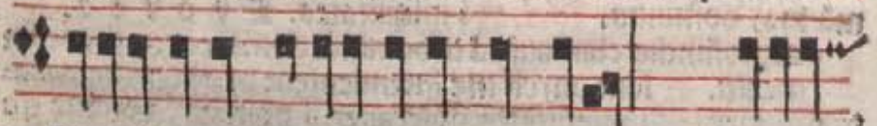

su sti ne bit. Ãña. O pe ra. Evovae. Psalmus.

COnfitebor tibi dñe i toto corde meo: qñ audisti verba oris mei. In cõspectu angelorũ psallã tibi: adorabo ad templuz sanctũ tuũ, & confitebor nõi tuo. Super misericordia tua & veritate tua: qñ magnificasti super omne nomẽ sanctũ tuũ. In qua cunque die inuocauero te, exaudi me: multiplicabis in aĩa mea virtutẽ. Oñiteant tibi dñe oẽs reges terre: qz audierũt oĩa verba oris tui. Et cãtẽt in vijs dñi: qñ magna est gloria dñi. Qñ excelsus dñs, & humilia respicit: & alta a lõge cognoscit. Si ambulauero in medio tribulationis, vivificabis me: & sup irã inimicorũ meorum extẽdisti manum tuã, & saluũ me fecit dextera tua. Dñs retribuet pro me, dñe misericordia tua in seculum: opera manuuz tuarũ ne despicias. R. equiem eternam dona ei. Ãña.

O pe ra manuuz tu a rum do mi ne ne de spi ci as. ℣.

Au di vi vo cem de cẽ lo di cen tem mi bi. ℟. Be a ti

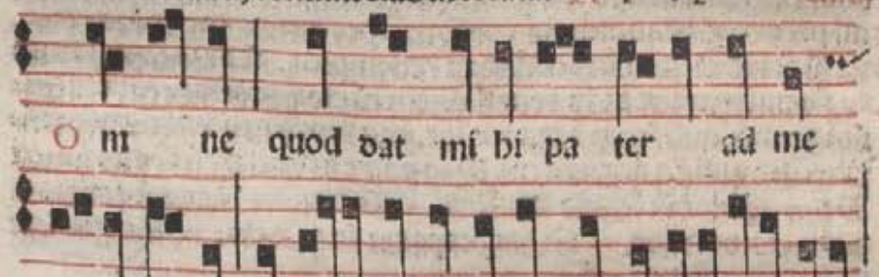
mortu i, qui in do mi no mori un tur. Antiphona.

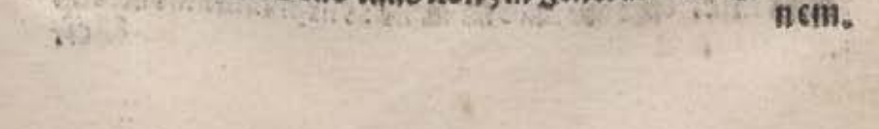
Om ne. Evovae. Canticum.

Magni=

MAgnificat anima mea Dñm. Et exultauit spũs meus in Deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancille sue: ecce enim ex hoc beatã me dicent oẽs gñationes. Qz fecit mihi magna, qui potens est: & sanctum nomen eius. Et misericordia eius a progenie in progenies timentibus eũ. Fecit potentiã in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede: & exaltauit humiles. Esurientes implenit bonis: & divites dimisit inanes. Suscepit Jsrael puerum suum: recordatus misericordie sue. Sicut locutus est ad pres nostros: Abrahã, & semini eius in secula. Requiez eternã. Ãña,

O mi ne quod dat mi bi pa ter ad me

ve ni et: & cum qui ve nit ad me non e ij ci am fo ras.

Deinde dicat Pater nr, secre. Et notandum q̃ in diebus feriatis duz in vesperis triũ fuerint nouem lectionũ, ẽ sine nota dicunt, & in laudibus eorundẽ dicit Pater nr, cũ psalmo Lauda anima mea dñm. & versiculus, & debitis ofonibus, flectis genibus. In alijs vero diebus in officio defunctorum genua non flectuntur, nec dicit psalm. Lauda anima mea dñm. Pater noster, qui ℣. Et ne nos inducas in tentatio. ℟. Sed liba nos a malo. ℣s.

LAuda aĩa mea dñm: laudabo dñm in vita mea: psallã Deo meo q̃diu fuero. Nolite confidere in principibus: in filijs hoium, in qbus non est salus. Exibit spiritus eius, & reuertet in terrã suã: in illa die peribunt oẽs cogitationes eorum. Beatus cuius Deus Jacob adiutor eius: spes eius in Dño Deo ipsius, qui fecit celum & terrã: mare & omnia que in eis sunt. Qui custodit veritatẽ in seculũ: facit iudiciũ iniurijs patientibus, dat escã esurientibus. Dñs soluit eõpeditos: dñs illuminat cecos. Dñs erigit elisos: dñs diligit iustos. Dñs custodiat aduenas: pupillũ & viduã suscipiet: & vias peccatorum disperdet. Regnabit dñs in secula: Deus tuus sion, in generatione & generationem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

uem. ℟. equiē ęter. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe aīas eōrum. ℣. Requiescant in pace. ℟. Amen. ℣. Dñe exaudi. ℟. Et clamor meus ad te ve. ℣. Dñs vob. ℟. Et cū spi. Oremus. Oratio.

DEus, qui inter apostolicos sacerdotes famulos tuos pontificali, seu sacerdotali fecisti dignitate vigere: ꝑsta, quęsumus, vt eorū quoque perpetuo aggregētur consortio. Oratio.

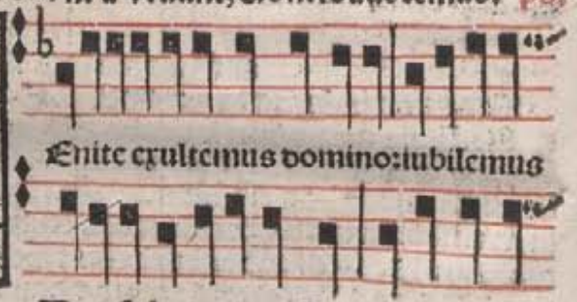
DEus venię largitor, ⁊ humanę salutis amator, ꝙs clementiam tuam: vt nostrę congregationis fratres, sorores, propinquos, amicos, ⁊ benefactores, qui ex hoc seculo transierunt, beata Maria semper virgine intercedente cū oībus sanctis tuis, ad perpetuę beatitudinis consortiū peruenire concedas. Dñe.

FIdelium Deus oīum cōditor ⁊ redemptor, aīabus famulorum famularumq; tuarę remissionem cūctorę tribue pctōrū, vt indulgentiā, quā semp optauerunt, pijs supplicationibus ꝙsequātur. Qui vivis ⁊ regnas cū Deo patre in vnitate spiritus sancti Deus, Per oīa secula seculorū. ℟. Amen. ℣. Requiē ęternam dona eis domine. ℟. Et lux perpetua luceat eis. ℣. Requiescāt in pace. ℟. Amen. Ad matutinum incipitur inuitatorium.
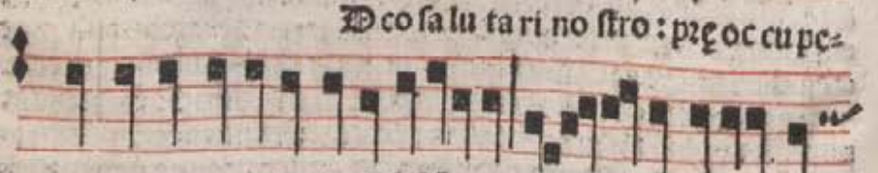

Inuita. Regem cui omnia viuunt, Venite adoremus. ps.
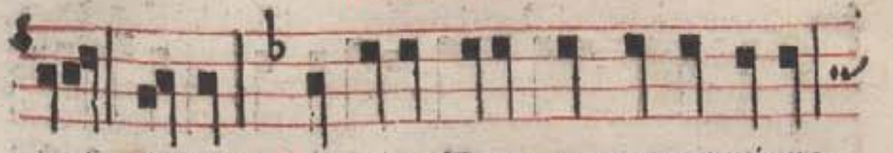

Venite exultemus domino: iubilemus

Deo salutari nostro: prę occupe-
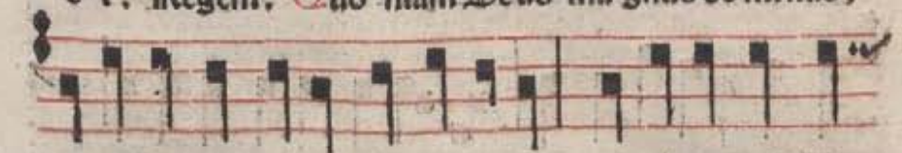

mus faciem eius in cōfessione: ⁊ in psalmis iubilemus
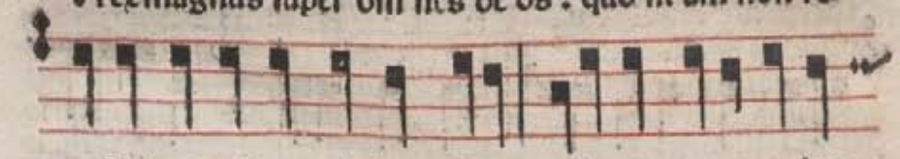
ei.

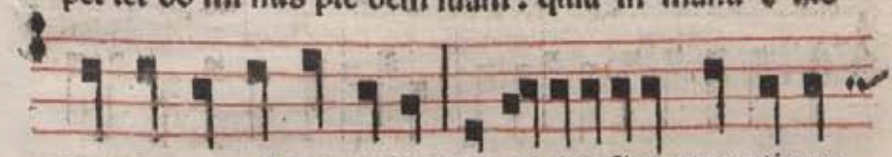
e i. Regem. Quoniam Deus magnus dominus,
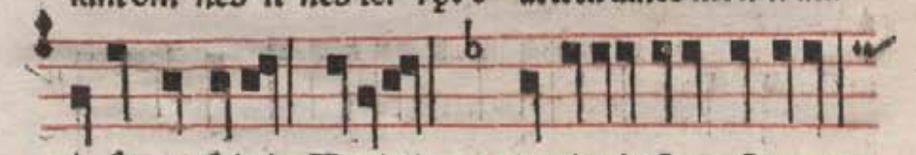

⁊ rex magnus super omnes deos: quoniam non re-
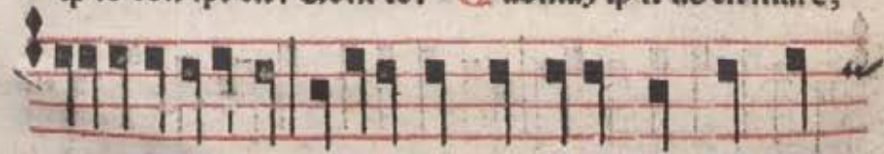

pellet dominus plebem suam: quia in manu eius

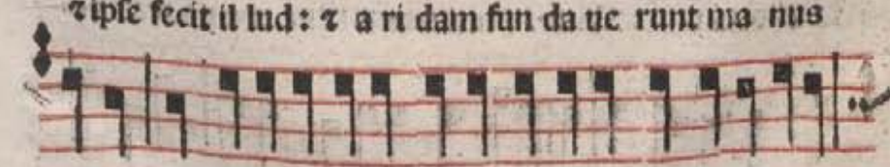
sunt omnes fines terrę: ⁊ altitudines montium

ipse conspicit. Venite. Quoniaꝫ ipsius est mare,
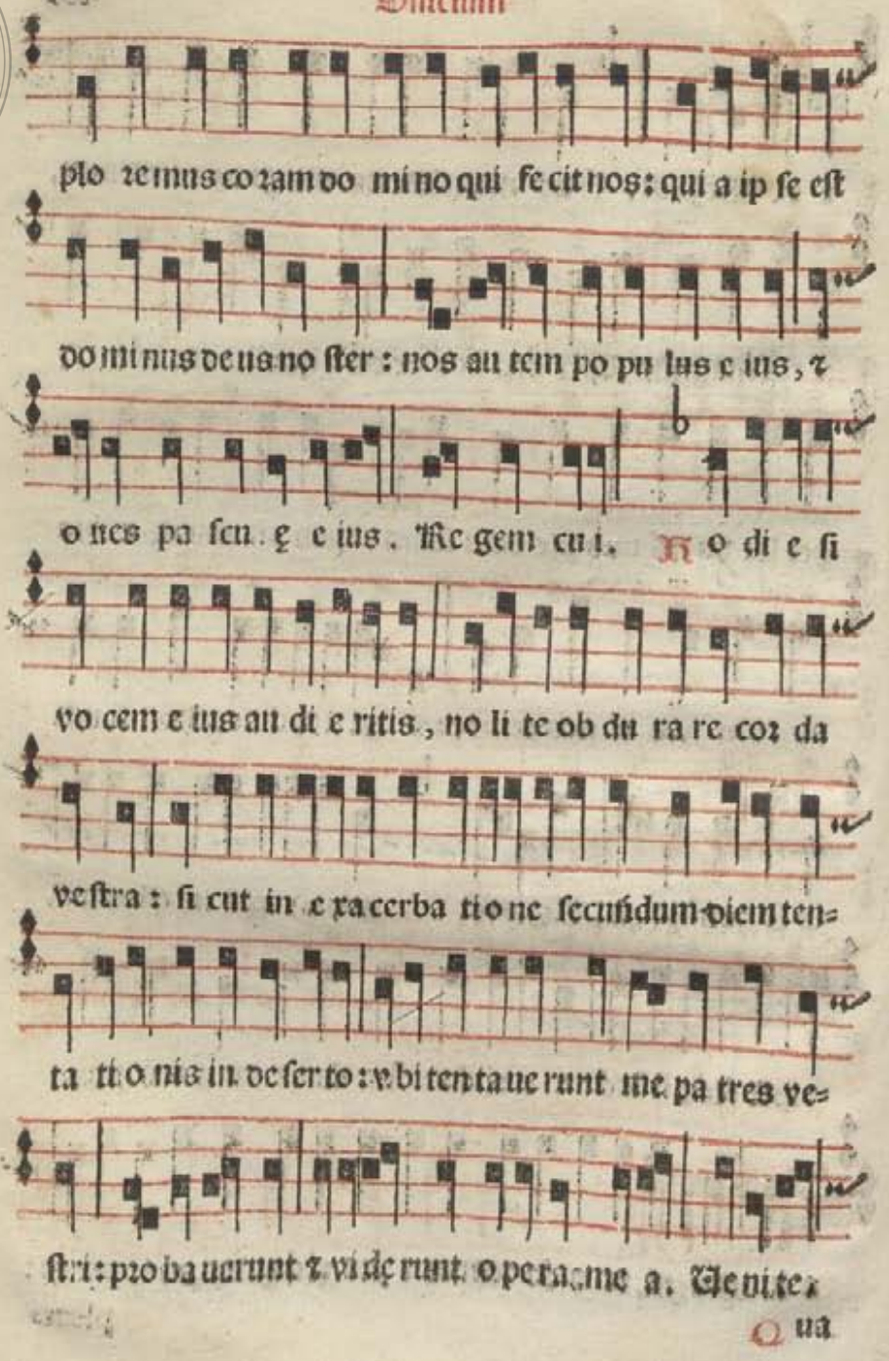

⁊ ipse fecit illud: ⁊ aridam fundauerunt manus
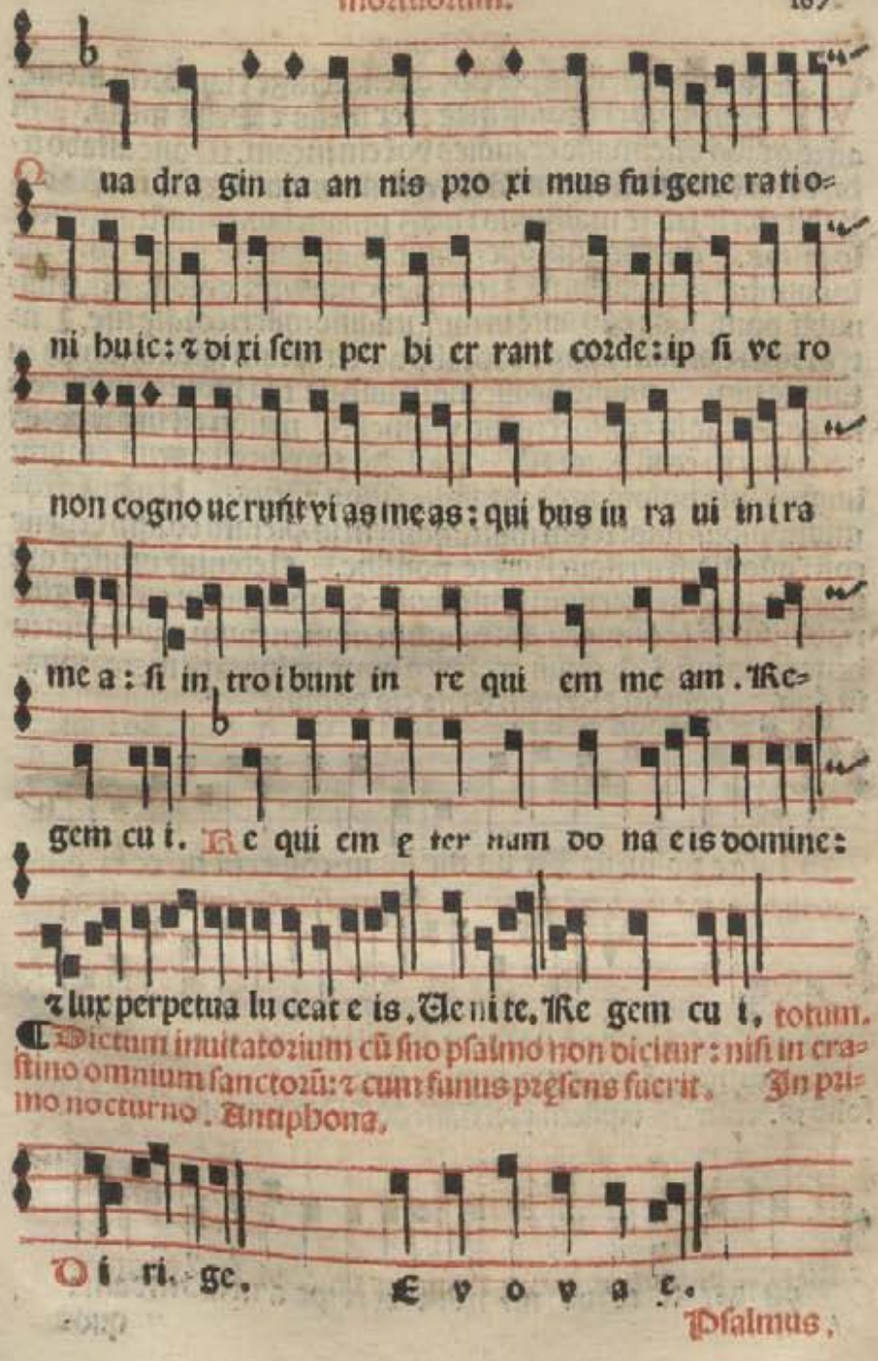

eius: venite adoremus ⁊ procidamus ante deum:

plore-

Universidad de Deusto
Biblioteca
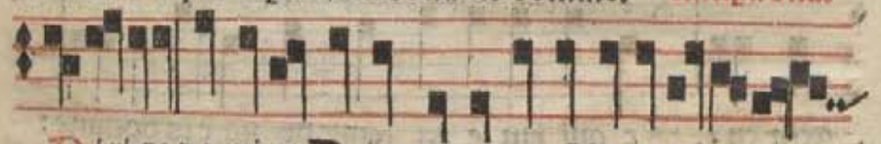

Psalmus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Psalmus.

VErba mea auribus percipe dñe: intellige clamorem meum. Intende voci oronis meę, rex meus ꝛ Deus meus. Quia ad te orabo dñe: mane exaudies vocem meam. Mane astabo tibi, ꝛ videbo: quoniã non Deus volens iniquitatem tu es. Non habitabit iuxta te malignus: neq; permanebunt iniusti ante oculos tuos. Odisti oẽs qui operantur iniquitatem: perdes oẽs qui loquuntur mendacium. Virum sanguinum ꝛ dolosum abominabit dominus: ego autẽ in multitudine misericordię tuę. Introibo in domum tuam: adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. Domine deduc me in iustitia tua propter inimicos meos: dirige in conspectu tuo viã meã. Quia non est in ore eorũ veritas: cor eorũ vanũ est. Sepulchrũ patens est guttur eorum: linguis suis dolose agebant: iudica illos Deus. Decidant a cogitationibus suis: secũm multitudinem impietatũ eorum expelle eos: quoniam irritauerunt te domine. Et lętentur omnes qui sperant in te: in ętternum exultabunt, ꝛ habitabis in eis. Et gloriabuntur in te omnes, qui diligunt nomen tuum: quoniam tu benedices iusto. Domine vt scuto bonę voluntatis tuę: coronasti nos. Requiem ętternam dona eis domine. Antiphona.
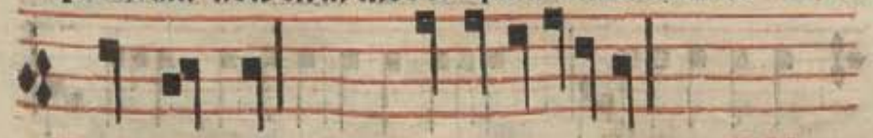

Dirige domine Deus meus in cõspectu tuo viam meam. Aña. Converte domine. Evovae. ps. Domine ne in furore tuo arguas me: Psalmus. vt supra folio 58. cum Requiem ętternam dona eis domine. Antipho.

Converte domine: ꝛ eripe aiam meam: quo-
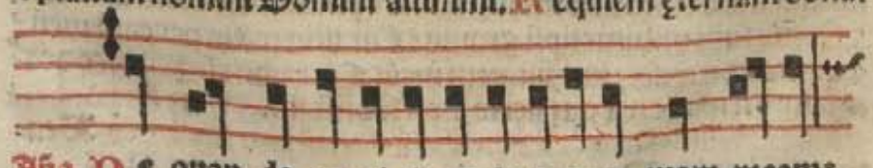

quoniam non est in morte qui memor sit tui. Antiph.

Ne quando. Evovae. Psalmus.

DOmine Deus meus in te speraui: saluum me fac ex oĩbus persequentibus me, ꝛ libera me. Ne quando rapiat vt leo aiam meã: dũ non est qui redimat, neq; qui saluum faciat. Domine Deus meus, si feci istud: si est iniquitas in manibus meis. Si reddidi retribuentibus mihi mala: decidaq; merito ab inimicis meis inanis. Persequat inimicus aiam meã, ꝛ cõprehendat, ꝛ conculcet in terra vitã meam: ꝛ gloriaꝫ meã in pulverem deducat. Exurge domine in ira tua: ꝛ exaltare in finibus inimicorũ meorum. Et exurge dñe Deus meus in prȩcepto qõ mandasti: ꝛ synagoga populorũ circundabit te. Et propter hanc in altum regredere: dñs iudicat populos. Iudica me domine ſm iustitiaꝫ meã: ꝛ ſm innocentiã meã super me. Consumet nequitia peccatorũ, ꝛ diriges iustuꝫ: scrutãs corda ꝛ renes Deus. Iustũ adiutoriũ meuꝫ a Dño: qui saluos facit rectos corde. Deus iudex iustus, fortis ꝛ patiens: nunquid irascetur per singulos dies? Nisi conuersi fueritis, gladiuꝫ suũ vibrabit: arcũ suũ tetendit, ꝛ parauit illuꝫ. Et in eo parauit vasa mortis: sagittas suas ardentibus effecit. Ecce parturijt iniustitiaꝫ: cõcepit dolorẽ: ꝛ peperit iniquitatem. Lacũ aperuit, ꝛ effodit eũ: ꝛ incidit in foueã, quam fecit. Conuertetur dolor eius in caput eius: ꝛ in verticem ipſius iniquitas eius descendet. Confitebor domino ſm iustitiam eius: ꝛ psallam nomini Domini altissimi. Requiem ętternam dona.
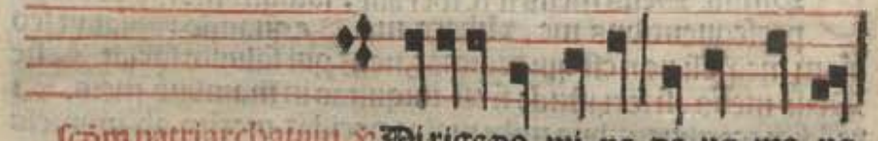

Aña. Ne quando rapiat vt leo aiam meam: dum
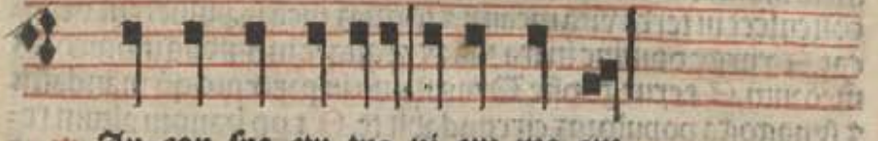

ouum non est qui redimat, neqz qui saluum faciat. Sm curiã.

℣. A porta inferi, ℟. Erue domine animas eorum.

scõm patriarchatum, ℣. Dirige deus meus me us.

℟. In con spectu tuo vi am me am.

Deinde dicitur Pater noster, qui. secret. Quo completo dicat hebdomadarius alta voce versuz, Et ne nos inducas in tentationem. Respondeant omnes. Sed libera nos a malo. Tunc lector absolute incipiat lectionem, eandem terminet fine Tu autem Domine miserere nobis. Et sic legantur omnes lectiones in officio mortuorum.
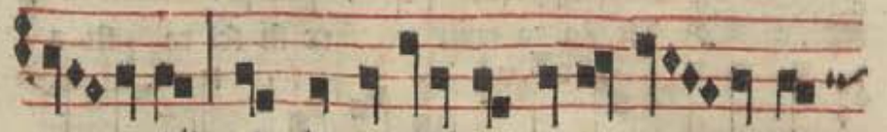
Lectio prima.

PArce mihi dñe: nihil enim sunt dies mei. Quid est homo, qz magnificas eum? aut quid apponis erga eum cor tuum? Visitas eum diluculo: & subito probas illum. Usquequo non parcis mihi, nec dimittis me, vt glutiam salluam meaz? peccaui: Quid faciam tibi o custos hominuz? Quare posuisti me contrariũ tibi, & factus sum mihimetipsi grauis? Cur non tollis peccatũ meũ? & quare non auferz iniquitatem meã? Ecce nunc in puluere dormiam: & si mane me quẽsieris, non subsistam. Finita lectione secundum vsum patriarchalem, dicitur post oẽs lectiones. Beati mortui qui in Domino moriuntur. Sequitur Responsorium

Credo

Credo qꝫ redemptor meus vi=

uit: & in nouissimo di e
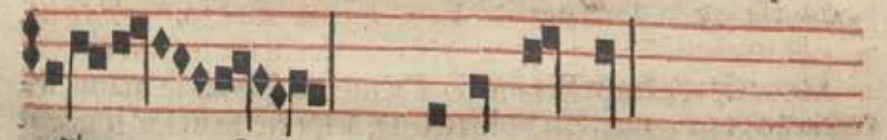

de terra surrecturus sum: & in carne mea videbo de

um Saluatorem meum ℣. Quem visurus

sum ego ipse & nõ alius: & oculi mei con spectu
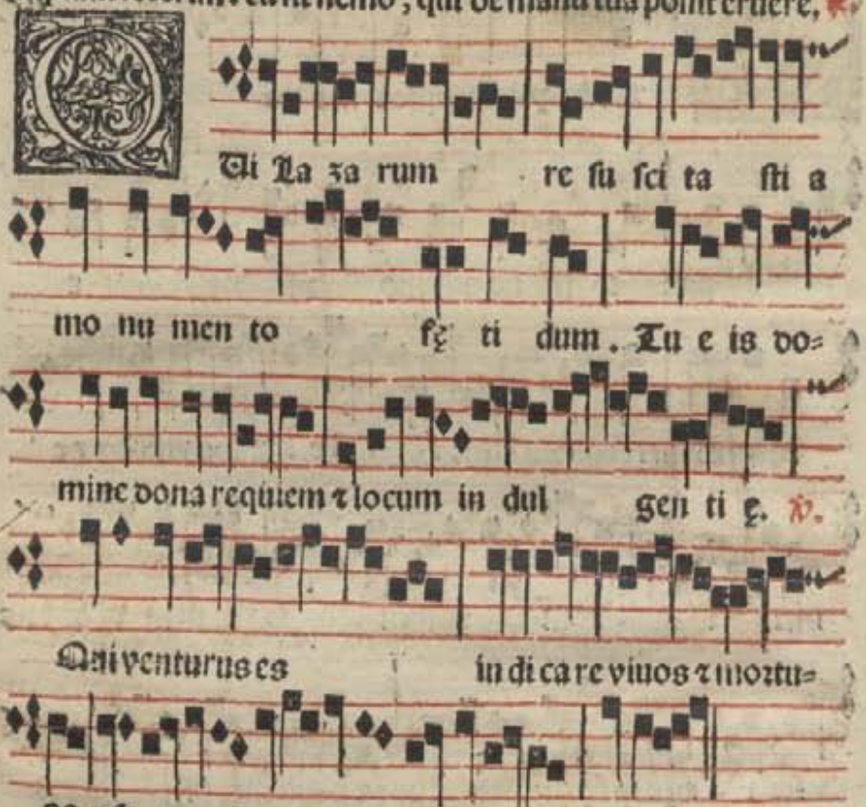

ri sunt. ℣. Et in carne. Lectio secunda.

TAedet animam meam vitę meę: dimittã aduersum me eloquiuz meum, loquar in amaritudine aię meę: dicam Deo, noli me condemnare. Indica mibi, cur me ita iudices. Munqd bonũ tibi videtur, si calũnieris, & opprimas me opus manuum tuarũ, & consilium impiorũ adiuues? Munquid oculi carnei tibi sunt? aut sicut videt homo, & tu vides? Nũquid sicut dies hominis dies tui? & anni tui sicut humana sunt tẽpora? Vt quęras

Universidad de Deusto
Biblioteca
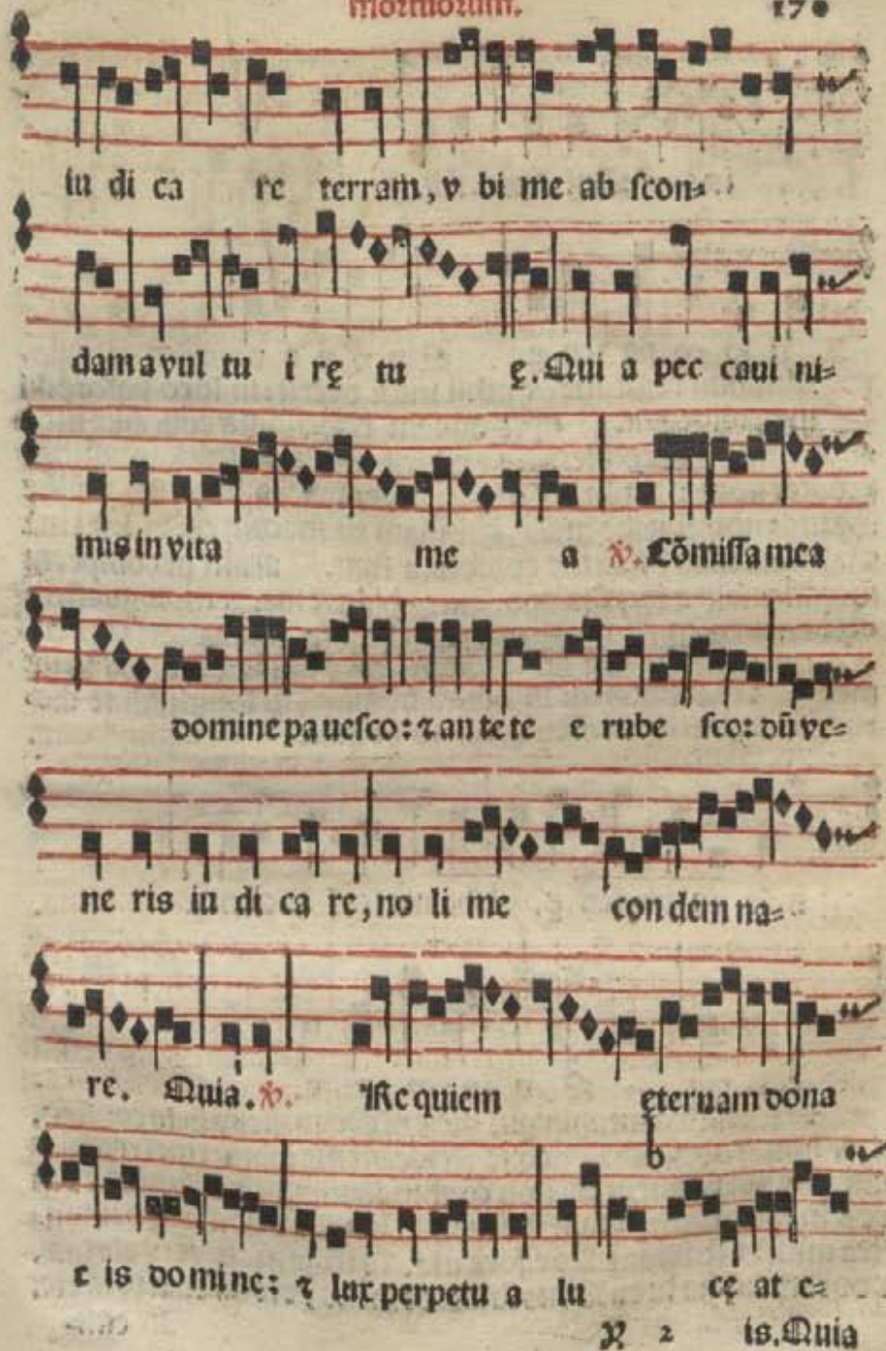
iniquitatem meaz: ⁊ peccatū meuz ſcruteris. Et ſcias quia nihil impium fecerim: cū ſit nemo, qui de manu tua poſſit eruere. ℟.

Lcō iij.

MAnus tuę dñe fecerūt me: ⁊ plaſmauerūt me totū in circui=tu: ⁊ ſic repēte ꝓcipitas me. ℣Demento ꝙſo, ꝙ ſicut lutū fe=ceris me, ⁊ in pulverem reduces me. ℣Nonne ſicut lac mulſiſti me, ⁊ ſicut caſeum me coagulaſti? ℣Pelle ⁊ carnibus veſtiſti me, oſſibus ⁊ neruis compegiſti me. Vitam ⁊ miſericordiam tribuiſti mihi, ⁊ viſitatio tua cuſtodiuit ſpiritum meum. ℟.

Universidad de Deusto
Biblioteca
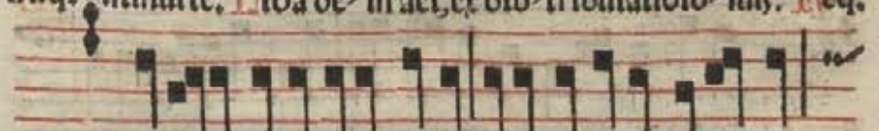

DOminus regit me, ⁊ nihil mihi deerit: in loco pascuę ibi me collocauit. Super aquam refectionis educauit me: aĥimam meam conuertit. Deduxit me super semitas iustitię: propter nomen suum. Nam ⁊ si ambulauero in medio umbrę mortis: non timebo mala, quoniam tu mecum es. Virga tua ⁊ baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos, qui tribulant me. Impinguasti in oleo caput meum: ⁊ calix meus inebrians quam preclarus est. Et misericordia tua subsequatur me, omnibus diebus vitę meę. Et vt inhabitem in domo domini, in longitudine dierum. Requiem eternam dona eis domine. Antiphona.

AD te dñe leuaui animam meam: Deus meus in te confido, non erubescam. Neque irrideant me inimici mei: etenim vniuersi qui sustinent te, non confundentur. Et cõfundant omnes iniqua agentes superuacue. Vias tuas domine demonstra mihi: ⁊ semitas tuas edoce me. Dirige me in veritate tua, ⁊ doce me: quia tu es Deus saluator meus, ⁊ te sustinui tota die. Re-
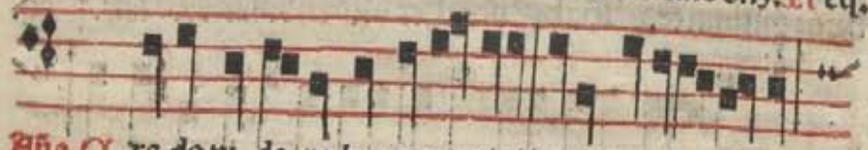
Reminiscere miserationuz tuarũ dñe: ⁊ miserecordiarũ tuarz, q̃ a seclo sunt. Delicta iuuẽtutis mee ⁊ ignorãtias meas: ne memineris. Secõz misericordiã tuã memẽto mei tu: pp bonitatem tuã dñe. Dulcis ⁊ rectus dñs pp hoc legẽ dabit delinquentib⁹ in via. Diriget mansuetos in iudicio: docebit mites vias suas. Vniuersę vię dñi misericordia ⁊ veritas, requirẽtibus testamentũ ei⁹ ⁊ testimonia eius. Propter nomẽ tuũ dñe propitiaberis peccato meo: multũ est enim. Quis est hõ q timet dñm? legem statuit ei in via quaz elegit. Ańa ei⁹ in bonis demorabit: ⁊ semẽ ei⁹ hereditabit terrã. Firmamentũ est dñs timẽtibus eũ: ⁊ testiõ ipsius, vt manifestet illis. Oculi mei semp ad dñm: quia ipse euellet de laqueo pedes meos. Respice in me, ⁊ miserere mei: quia vnic⁹ ⁊ pauper ego. Tribulationes cordis mei multiplicate sũt: de necessitatib⁹ meis erue me. Vide humilitatẽ meã ⁊ laborẽ meũ: ⁊ dimitte vniuersa delicta mea. Respice inimicos meos, quia multiplicati sunt: ⁊ odio iniquo oderũt me. Custodi aiaz meã, ⁊ erue me: nõ erubescã, quia speraui in te. Innocẽtes ⁊ recti adheserũt mihi: quia sustinui te. Libera de⁹ israel, ex oib⁹ tribulatiõib⁹ suis. Req.

DOminus illuminatio mea ⁊ salus mea: quẽ timebo? Dus protector vitę meę: a quo trepidabo? Dũ appropiãt super me nocentes: vt edant carnes meas. Qui tribulant me inimici mei: ipsi infirmati sunt, ⁊ ceciderũt. Si psistãt aduersum me castra:

Universidad de Deusto
Biblioteca
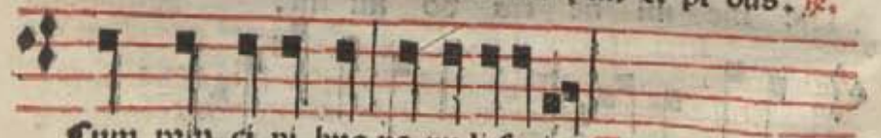
stra: non timebit cor meū. Si exurgat aduersus me plīus: in hoc
ego spabo. V nā petij a dño, hāc requirā: vt inhabitē in domo dñi
oib⁹ diebus vite mee. V t videā voluptatē dñi: t visitē templū eius.
Q m abscōdit me in tabernaculo suo: in die malop protexit me in
abscōdito tabernaculi sui. I n petra exaltauit me: t nunc exal=
tauit caput meū sup inimicos meos. C circuiui t immolaui in ta=
bernaculo ei⁹ hostiā vociferationis: cātabo t psalmū dicā dño.
E xaudi dñe vocē meā, qua clamaui ad te: miserere mei, t exau=
di me. T ibi dixit cor meū, exquisiuit te facies mea: faciē tuā dñe
requram. N e auertas faciē tuā a me: t ne declines in ira a seruo
tuo. A diutor me⁹ esto, ne derelinquas me: neq; despicias me
Deus salutaris meus. Q m p̄ meus t mr mea dereliquerunt
me: dñs aut assumpsit me. V egē pone mihi dñe in v[illegible]ua: t di=
rige me in semitam rectā pp inimicos meos. N e tradideris me
in ānas tribulantiū me: qm insurrexerunt in me testes iniqui, t
mētita est iniqtas sibi. C redo videre bona dñi in terra viuētiū.
E xpecta dñm, viriliter age: t p̄fortet cor tuū, t sustine dñm. R eq.

Ānā. C re do vi de re bo na domini in ter ra viuentium. ℣.
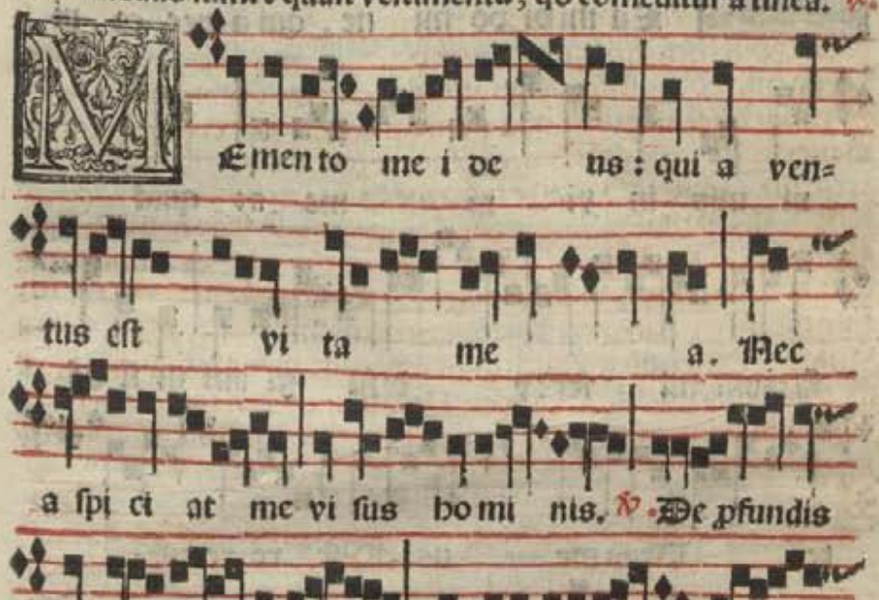

Col lo cet e os do mi nus cum prin ci pi bus. ℣.

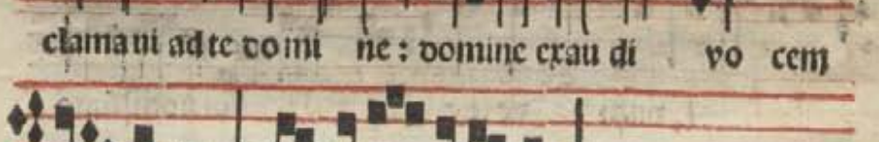

Cum prin ci pi bus po pu li sui. Tunc secrete dicitur
P ater noster. ℣. Et ne nos induc. ℟. Sed libera. Lectio iij.
R Esponde mihi quantas habeo iniqtates t peccata: sceleraa
mea t delicta ostende mihi. Cur faciē tuam abscondis: t ar=
bitraris me inimicum tuū? Contra folū qđ vento rapit ostendis
potentiā tuā: t stipulam siccā persequeris. Scribis enim cōtra
me

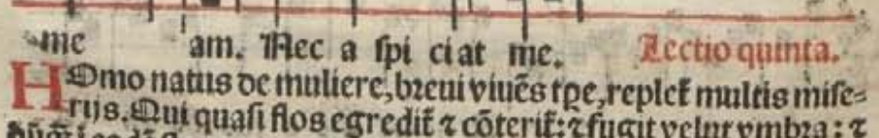
me amaritudines: t consumere me vis peccatis adolescentie
mee. Posuisti in nervo pedē meū: t obseruasti omnes semitas
meas: t vestigia pedū meorum considerasti. Qui quasi putredo
consumēdus sum: t quasi vestimentū, qđ comeditur a tinea. ℣.

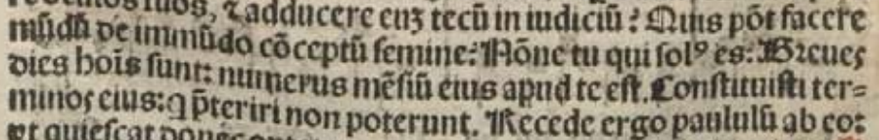
Memento me i de us: qui a ven=

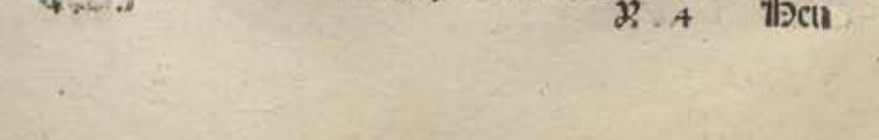
tus est vi ta me a. Nec

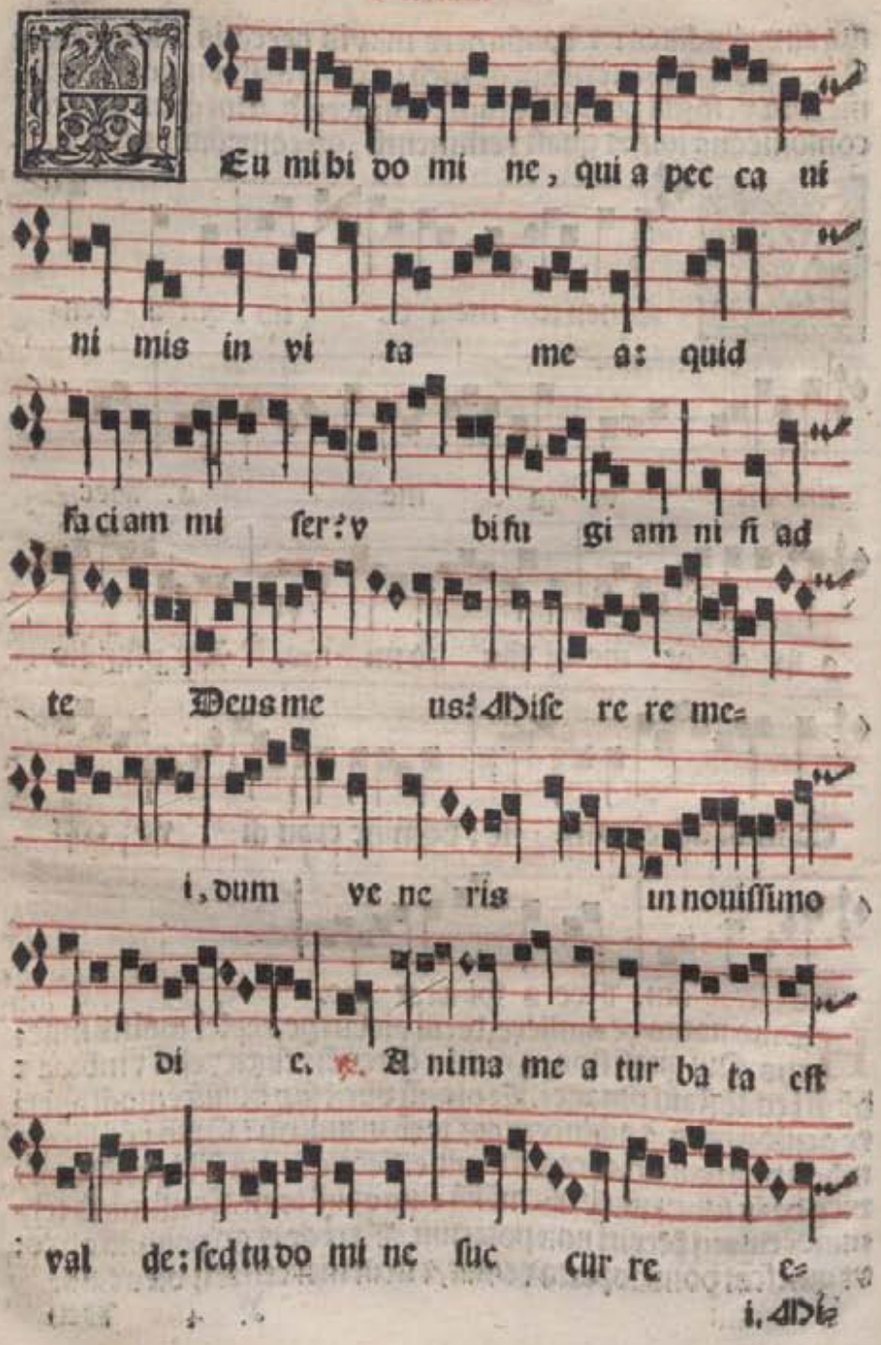
a spi ci at me vi sus ho mi nis. ℣. De pfundis

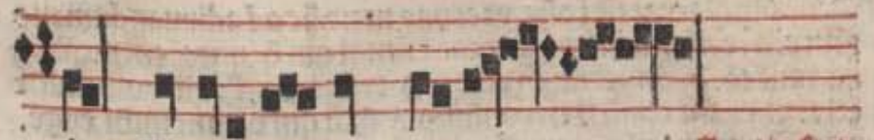

clama ui ad te do mi ne: domine exau di vo cem
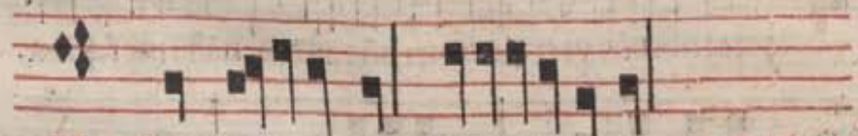

me am. Nec a spi ci at me. Lectio quinta.
H Omo natus de muliere, breui viues tpe, replet multis misē=
riis. Qui quasi flos egredit t cōteritur: t fugit velut vmbra: t
nūq̄ i eodē statu permanet. Et dignū ducis sup huiusce modi aperi
re oculos tuos, t adducere eum tecū in iudiciū? Quis pōt facere
mūdū de immūdo cōceptū semine? Nōne tu qui sol⁹ es? Breues
dies hois sunt: numerus mēsiū eius apud te est. Constituisti ter=
minos eius: q̄ pteriri non poterunt. Recede ergo paululū ab eo:
vt quiescat donec optata veniat, t sicut mercenarij dies eius. ℣.

i. Lectio ſexta.
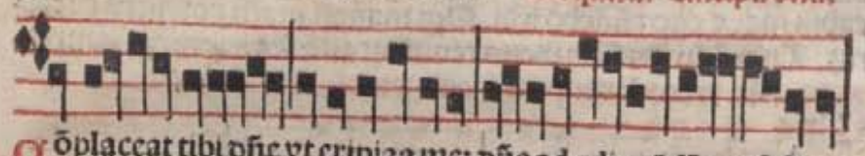
QUis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, & abſcõdas me, donec pträſcat furor tuus, & ꝓſtituas mihi tps, in quo recorderis mei? Putas ne mortuꝰ hõ rurſum viuat? Cũctis diebꝰ, qbꝰ nũc milito, expecto, donec veniat immutatio mea. Vocabis me, & ego rñdebo tibi. Opi manuũ tuarũ porriges dexteraz. Tu qdem greſſus meus dinumeraſti: ſed parce pctis meis, ℟. vi. Me recorderis pctã mea. quare ſupra. f. 143 In iij. noct.
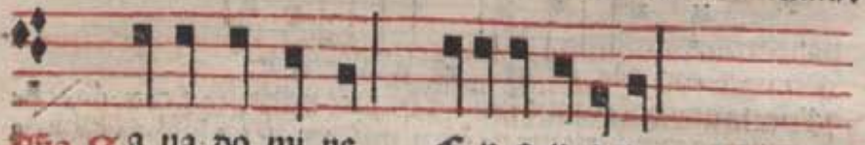

Aña ℣ om pla ce at. Evovae. Pſalmus.

EXpectans expectaui dñm: & intẽdit mihi. ℣ t exaudiuit pces meas: & eduxit me de lacu miſerię, & de luto fęcis. ℣ t ſtatuit ſupra petrã pedes meos: & direxit greſſus meos. ℣ t immiſit in os meũ canticũ nouũ: carmen Deo nro. ℣ idebũt multi, & timebunt: & ſperabũt in dño. ℣ eatus vir cui eſt nomen dñi ſpes eius: & non reſpexit in vanitates & inſanias falſas. ℣ ulta feciſti tu dñe Deus meus mirabilia tua: & cogitationibus tuis nõ eſt qui ſimilis ſit tibi. ℣ nnũciaui & locutus ſum: multiplicati ſunt ſup numerũ. ℣ acrificiuz & oblationẽ noluiſti: aures autẽ pfeciſti mihi. ℣ holocauſtũ & ꝓ pcõ nõ poſtulaſti: tũc dixi, ecce venio. ℣ n capite libri ſcriptuz eſt de me: vt facerẽ voluntatẽ tuã: Deus meus volui, & legem tuaz in medio cordis mei. ℣ nnũciaui iuſtitiã tuaz in eccleſia magna: ecce labia mea nõ prohibebo: dñe tu ſciſti. ℣ uſtitiã tuã nõ abſcondi in corde meo: veritatẽ tuã, & ſalutare tuũ dixi. ℣ on abſcõdi miſericordiã tuã, & veritatem tuã a cilio multo. ℣ u aũt dñe ne longe facias miſerationes tuas a me: miſericordia tua, & veritas tua ſemp ſuſceperũt me. ℣ ñi circumdederũt me mala, quorũ nõ eſt numerus: cõprehenderunt me iniqtates meę, & nõ potui vt viderẽ. ℣ ultiplicatę ſunt ſuper capillos capitis mei: & cor meum dereliquit me.
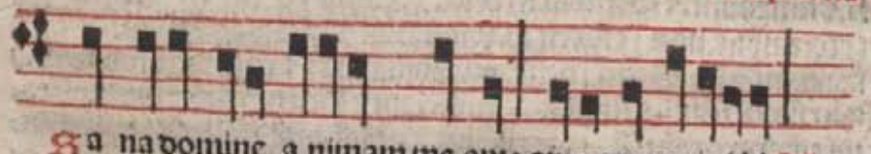
me. Complaceat tibi dñe, vt eruas me: dñe ad adiuuandum me respice. Confundant ⁊ reuereant simul qui q̄runt aiam meā: vt auferant eā. Conuertant retrorsuz ⁊ reuereant: qui volūt mihi mala. Erant confestim confusionē suā: qui dicunt mihi, euge, euge. Exultent ⁊ lętentur super te omnes querentes te: ⁊ dicant semper magnificetur dominus, qui diligūt salutare tuum. Ego autem mendicus sum ⁊ pauper: dominus solicitus est mei. Adiutor meus ⁊ protector meus es tu: Deus meus ne tardaueris. Requiem ętternam dona eis domi. Sequitur Antipbona.
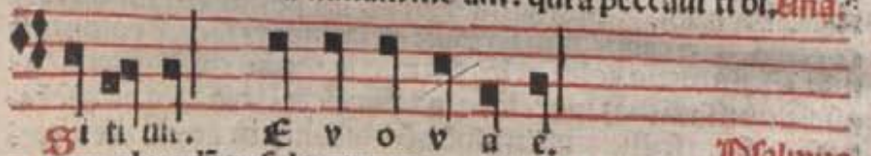

Cōplaceat tibi dñe vt eripias me: dñe ad adiuuādū me festina.

Añā. Sana domine. Evovae. Psalmus. Beatus qui intelligit. cum Requiem ętternam dona eis domine. Et lux perpetua luceat eis. supra, fo. 59. Antipbona.

Sana domine animam meam: quia peccaui tibi. Añā.

Sitiuit. Evovae. Psalmus. Quemadmodū desiderat cerus ad fon. sup. fol. 145. Añā.
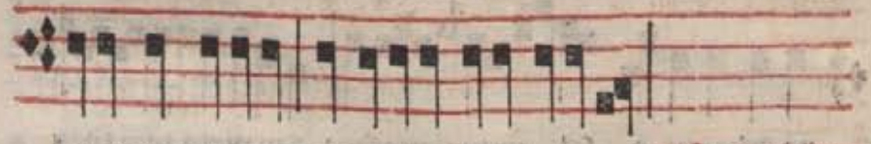

Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum: quando ve-
niam

niam ⁊ appare bo ante fa ciem domini. Ne tradas
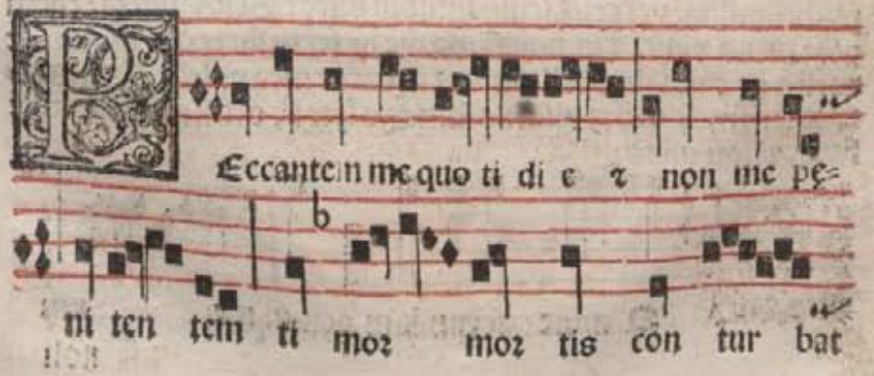

be stijs a ni mas con fi ten tes ti bi. Et a ni mas
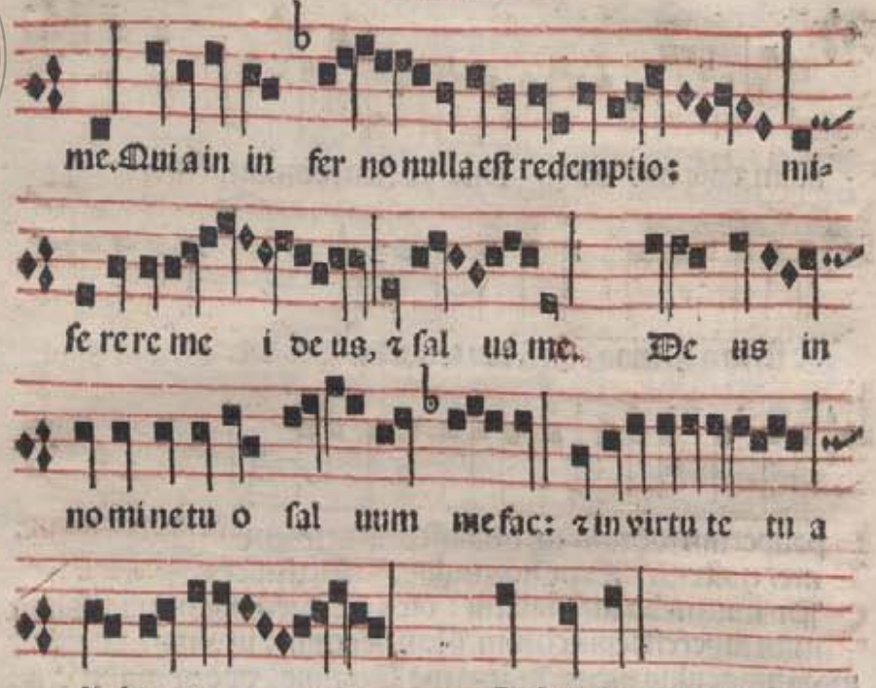

pauperum tuorum ne obliuiscaris in finem. vt supra dicitur. Pater noster. Et ne nos induc. Sed libera. Lectio vij.

Spiritus meus attenabitur: dies mei breuiabuntur: ⁊ solum mihi superest sepulchrum. Non peccaui: ⁊ in amaritudinibus morabatur oculus meus. Libera me Domine, ⁊ pone me iuxta te: ⁊ cuiusuis manus pugnet contra me. Dies mei transierunt: cogitationes mee dissipate sunt torquentes cor meum. Noctem verterunt in diem: ⁊ rursum post tenebras spero lucem. Si sustinuero, infernus domus mea est: ⁊ in tenebris straui lectulū meum. Putredini dixi, pater meus es: mater mea ⁊ soror mea vermibus. Vbi est ergo nunc prestolatio mea, ⁊ patientia mea? Tu es Domine Deus meus. Responsorium.

Eccantem me quo ti di e ⁊ non me pę-
ni ten tem ti mor mor tis con tur bat
me.
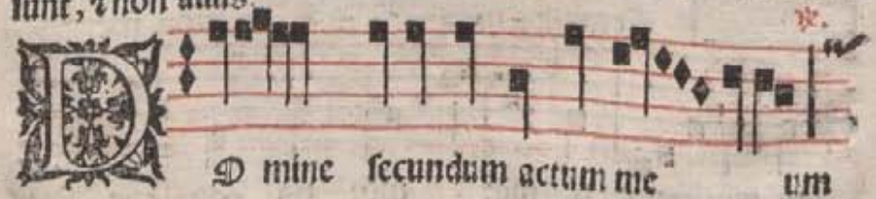
Universidad de Deusto
Biblioteca

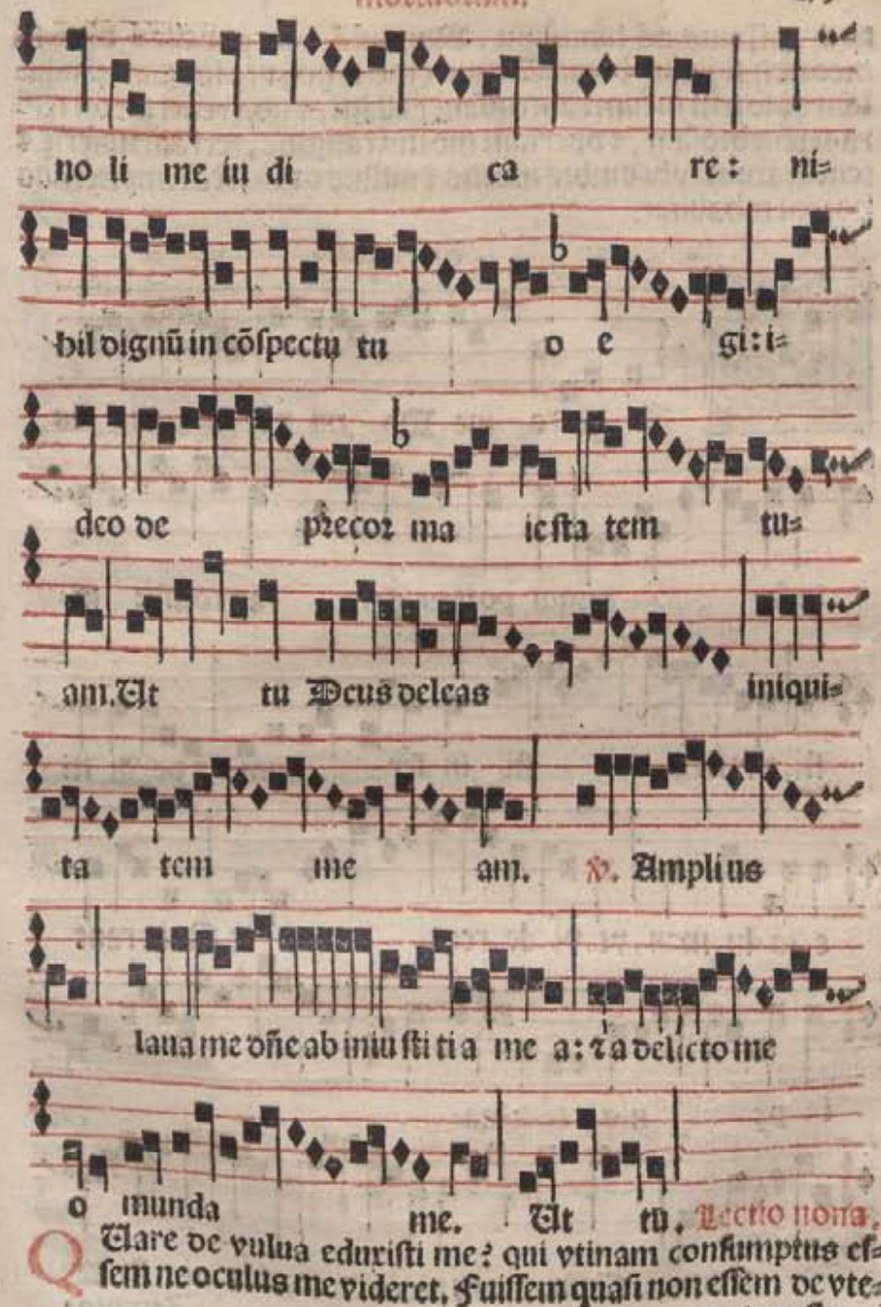

Lectio octaua.

PElli meę conſumptis carnibus adhęſit oſ meum: ꝛ derelicta ſunt tantummodo labia mea circa dentes meos. Miſeremini mei, miſeremini mei ſaltem vos amici mei: quia manus domini tetigit me. Quare perſequimini me ſicut Deus, ꝛ carnibus meis ſaturamini? Quis mihi tribuat, vt ſcribantur ſermones mei? Quis mihi det, vt exarentur in libro ſtilo ferreo, vel plũbi lamina, vel celte ſculpantur in ſilice? Scio enim ꝙ redemptor meus viuit: ꝛ in nouiſſimo die de terra ſurrecturus ſum: ꝛ rurſuz circundabor pelle mea: ꝛ in carne mea videbo Deũ Saluatorem meũ. Quez viſurus ſum ego ipſe: ꝛ oculi mei ꝛſpecturi ſunt, ꝛ non alius.
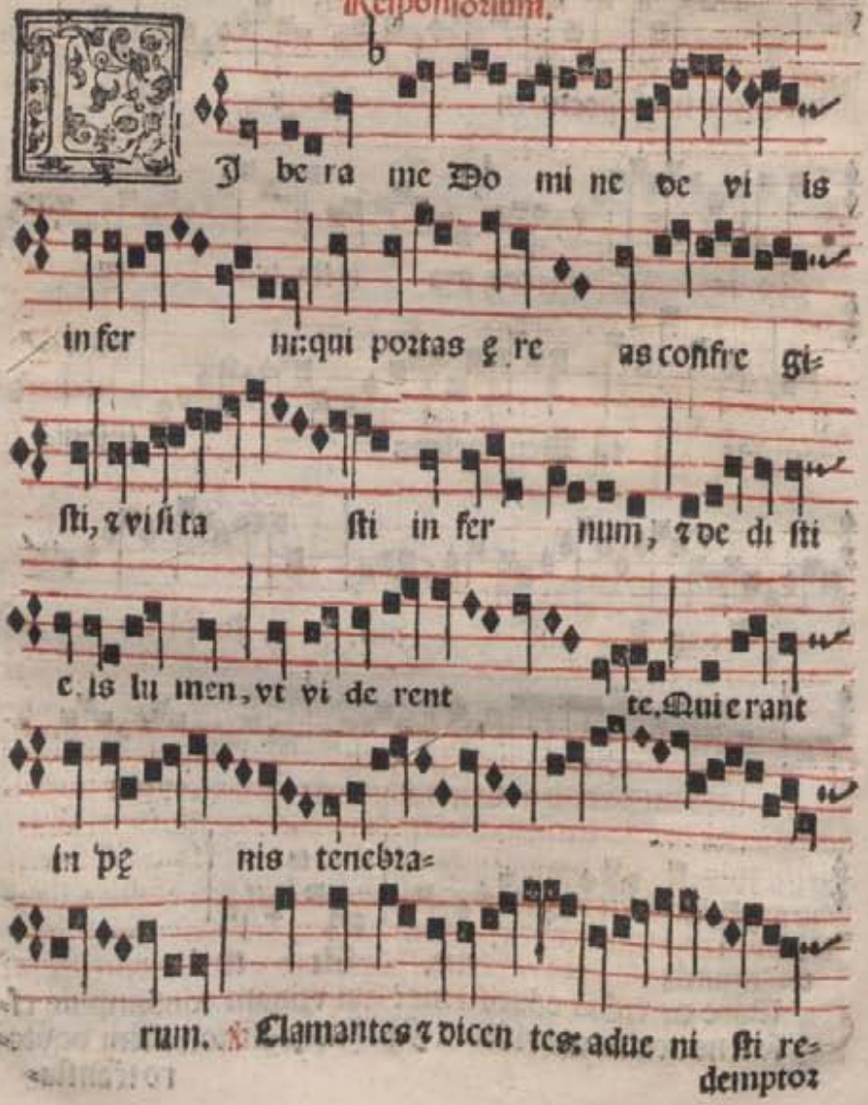
℣.

Lectio nona.

QUare de vulua eduriſti me? qui vtinam conſumptus eſſem ne oculus me videret. Fuiſſem quaſi non eſſem de vtero transla=

ro translatus ad tumulum. Nunquid non paucitas dierum meorum finietur breui? Dimitte me ergo, vt plangam paululum dolorem meum: antequam vadam, & non reuertar ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine, terram miserię & tenebrarum, vbi vmbra mortis & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.

℟esponsorium.
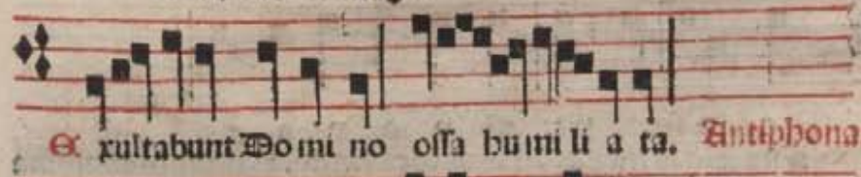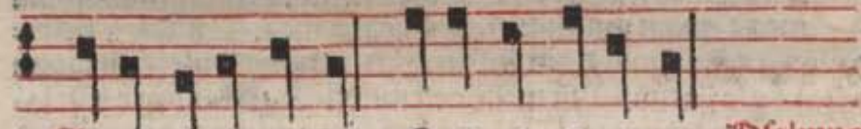

℣. Supra dictũ responsoriũ dicat tãtũmodo cum fit pro defunctis vigilia triũ lectionũ, vel nouẽ lectionũ sine nota ℟espõsoriũ. Libera me Dñe de morte. cũ suis ℣ersiculis dicit solũmodo in crastino totum Sanctoꝝ, & quandocũqꝫ nouẽ lectiones pro defunctis cum nota dicuntur: quęre supra fol. 134. Et repetitur. ℣. Libera me domine. Ad laudes incipitur absolute, Añа.

Miserere mei Deus fm magnã misericordiam tuam. f. 59. Añа.
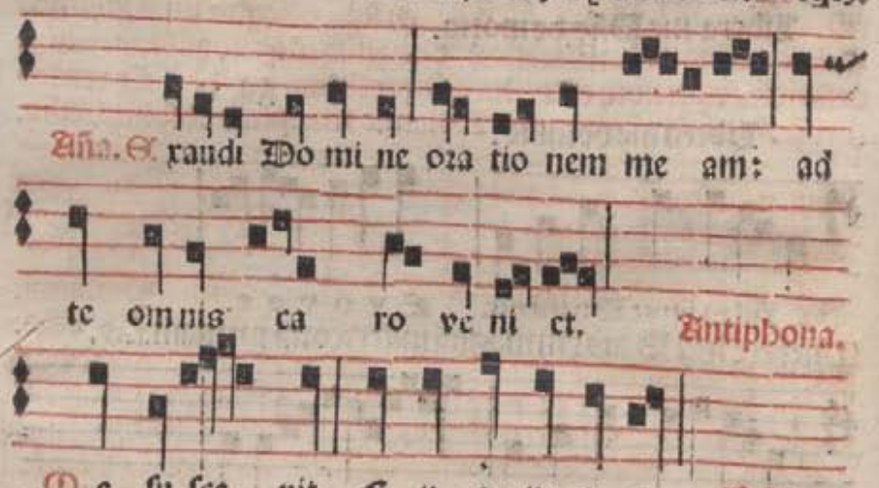

Te decet hymnus Deus in sion: & tibi redetur votum in hierusalem. Exaudi orationẽ meam: ad te omnis caro veniet. Verba iniquorum prevaluerũt sup nos: & impietatibus nostris tu ppitiaberis. Beatus quẽ elegisti, & assumpsisti, habitabit in atrijs tuis. Replebimur in bonis domus tuę: sanctũ est templum tuũ, mirabile in equitate. Exaudi nos Deus salutaris noster: spes omnium finiũ terrę, & in mari longe. Preparãs montes in virtute tua accinctus potẽtia: q cõturbas profundũ maris, sonũ fluctuum eius. Turbabunt gẽtes: & timebũt qui habitãt terminos a signis tuis: exitus matutini, & vesperę delectabis. Visita=

sti ter=

Universidad de Deusto
Biblioteca
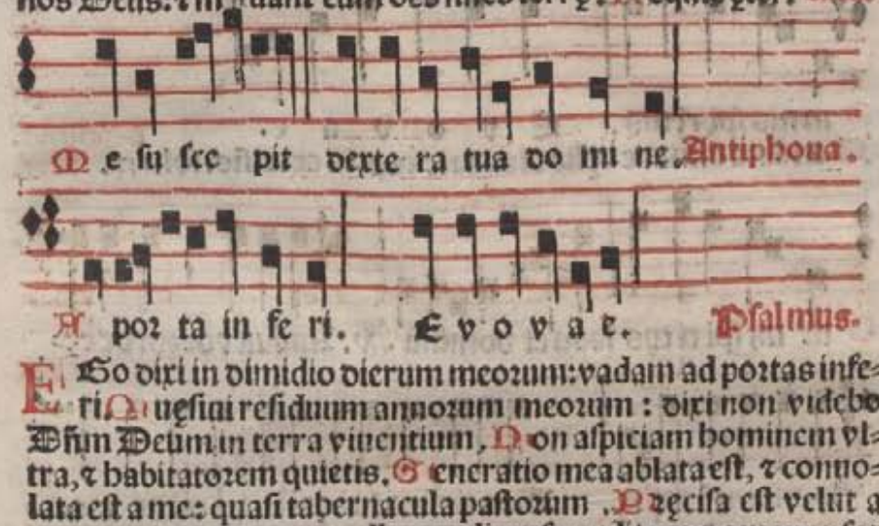
sti terrã, ⁊ inebriasti eã: multiplicasti locupletare eam. ℟ lumẽ dei repletũ est aqs: parasti cibũ illozũ: qm̃ ita est p̃paratio eius. ℟ inos eius inebriãs, multiplica genimina eiꝰ: in stillicidijs eiꝰ lętabitur germinãs. ℬ enedices corone anni benignitatis tuę: ⁊ cãpi tui replebuntur vbertate. ℙ inguescent speciosa deserti: ⁊ exultatione colles accingent. ℐ nduti sunt aretes ouiũ: ⁊ valles abũdabũt frumẽto: clamabũt, etenim hymnũ dicẽt. ℝ egez.
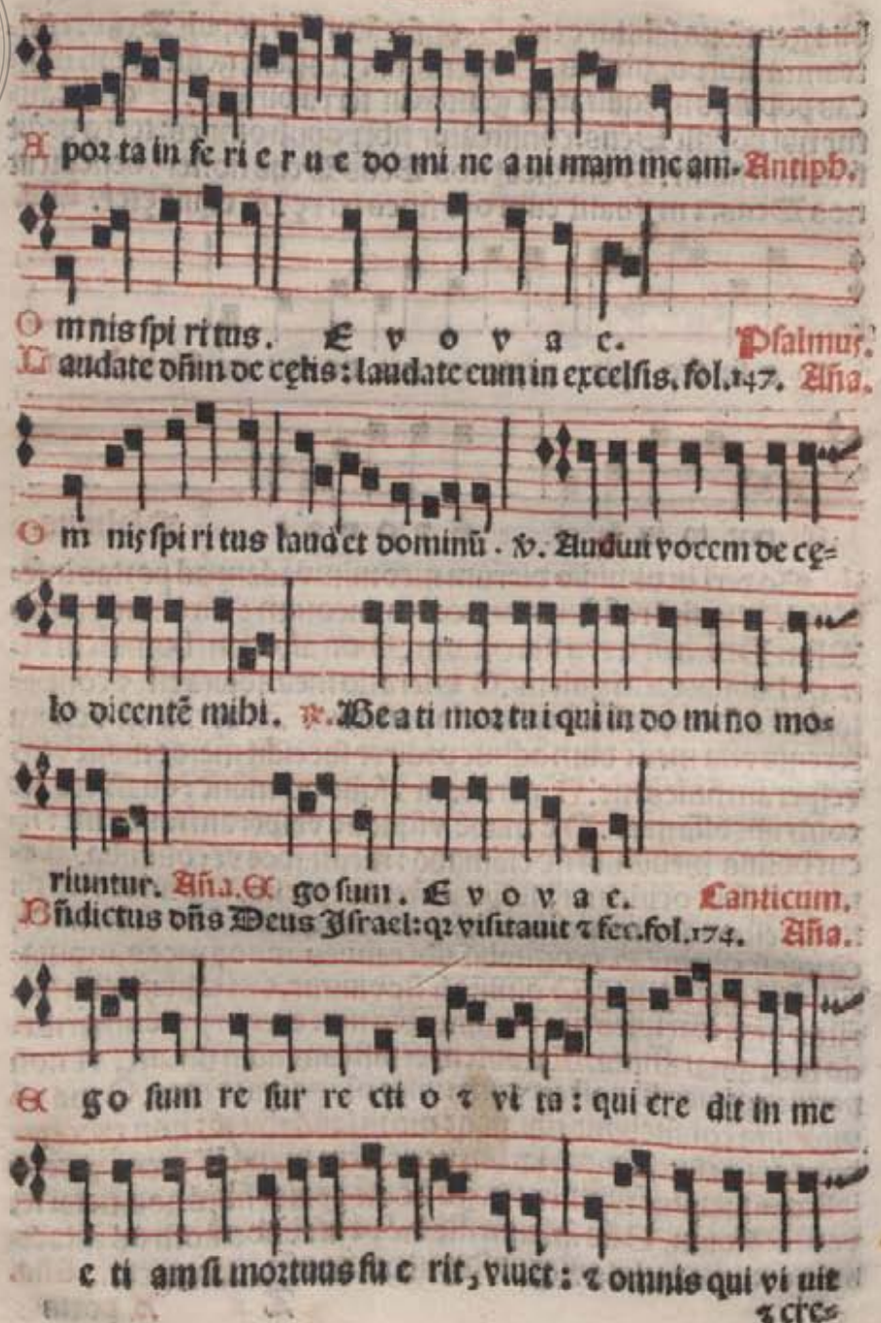

Qui sedes ad dexteram patris. Evovae. Psalmus.

DEus Deus meus: ad te de luce vigilo. Sitiuit in te anima mea: quam multipliciter tibi caro mea. In terra deserta, inuia ⁊ inaquosa, sic in sancto apparui tibi: vt viderẽ virtutem tuam ⁊ gloriã tuã. Quoniã melior est misericordia tua sup̃ vitas: labia mea laudabunt te. Sic benedicã te in vita mea: ⁊ in nomine tuo leuabo manus meas. Sicut adipe ⁊ pinguedine repleatur aĩa mea: ⁊ labijs exultationis laudabit os meũ. Si memor fui tui sup̃ stratũ meũ: in matutinis meditabor in te, qz fuisti adiutor meus. Et in velamento alaruz tuarũ exultabo: adhęsit aĩa mea post te, me suscepit dextera tua. Ipsi vero in vanũ q̃sierũt aĩam meam: introibũt in inferiora terrę, tradent̃ in manus gladij: partes vulpiũ erũt. ℝex vero lętabit̃ in Deo: laudabuntur oẽs, q iurãt in eo: qz obstructũ est os loquentiũ iniqua. Deus misereat nr̃i, ⁊ benedicat nobis: illuminet vultũ suum super nos, ⁊ misereatur nostri. Vt cognoscamus in terra viã tuã: in omnibus

bus gentibus salutare tuũ. Confiteãtur tibi populi Deus: cõfiteantur tibi populi oẽs. Lętentur, ⁊ exultent gentes, qm̃ iudicas populos in equitate: ⁊ gentes in terra dirigis. Confiteantur tibi populi Deus: confiteãtur tibi populi omnes: terra dedit fructum suum. Benedicat nos Deus Deus noster, benedicat nos Deus: ⁊ metuant eum oẽs fines terrę. ℝ equiẽ ęter. Añ.

EGo dixi in dimidio dierum meorum: vadam ad portas inferi. Quęsiui residuum annorum meorum: dixi non videbo Dñm Deũm in terra viuentium, non aspiciam hominem vltra, ⁊ habitatorem quietis. Generatio mea ablata est, ⁊ conuolata est a me: quasi tabernacula pastorum. Precisa est velut a texente vita mea: dum adhuc ordirer succidit me: de mane vsqz vesperam finies me. Sperabam vsque ad mane; quasi leo sic contriuit ossa mea. De mane vsque ad vesperam finies me: sicut pullus hirũdinis sic clamabo: meditabor vt columba. Attenuati sunt oculi mei, suspicientes in excelso. Domine vim patior, respondepro me: quid dicam? aut quid respondebit mihi, cũ ipse fecerim? Recogitabo tibi omnes annos meos, in amaritudine anim̃ę meę. Domine si sic viuitur, ⁊ in talibus vita spiritus mei: corripies me ⁊ viuificabis me: ecce in pace amaritudo mea amarissima. Tu autem eruisti animam meam, vt non periret: proiecisti post tergum tuum oĩa peccata mea. Quia nõ infernus confitebitur tibi, neqz mors laudabit te: non expectabunt qui descendunt in lacum veritatem tuam. Viuens viuens ipse confitebitur tibi, sicut ego hodie: pater filijs notam faciet veritatẽ tuam. Domine saluum me fac, ⁊ psalmos nostros cãtabimus cunctis diebus vitę nostrę in domo dñi. Requiem. Añ.

& credit in me, nõ mori e tur in ętern̄, Qua ąña finita. dī p̄ nr̄. secre. ℣. Et ne nos in=ducas. ℟. Sed libera nos a ma. ps. De profundis. fol. 160. ¶ Hora q̄ ps. De profundis. dī ad laudes defunctor̄ diebus ferialibus: & nullo alio tpe dī. Sed dicto versu. Et ne nos. & rñso. Sed libe. dicantur versus sequętes, scilicet. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe aias eor̄. ℣. Requescant in pace. ℟. Amen. ℣. Dñe exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veni. ℣. Dñs vob. ℟. Et cum spũ tuo. Oremus.

DEus, qui inter apostolicos sacerdotes, famulos tuos põtificali seu sacerdotali fecisti dignitate vigere, pręsta quęsumus: vt eorum quoque perpetuo aggregentur consortio. Dño.

DEus, venię largitor, & humanę salutis amator, quęsumus clementiam tuam: vt nostrę congregationis fratres, soro res propinquos, & benefactores, qui ex hoc seculo transierunt, beata Maria semper virgine intercedente cum oīb⁹ sctis tuis, ad perpetuę beatitudinis consortium peruenire cõcedas. Dño.

FIdelium Deus oium conditor & redemptor, aiabus famulorũ famularumq; tuarũ remissionẽ cunctorum tribue peccatorũ: vt indulgentiã, quã semper optauerunt, pij suplicationibus consequantur. Qui viuis & regnas cum Deo patre in vnita. ℣. Requiẽ ęternã dona eis dñe. ℟. Et lux perpetua luceat eis. ℣. Requiescant in pace. ℟. Amen. ¶ Vel dicatur vna de infrascriptis orationibus. ¶ In die depositionis defuncti. Oratio.

DEus, cui propriũ est miserere semper & parcere, te suplices exoramus pro aĩa famuli tui N. quam hodie de hoc seculo migrare iussisti: vt nõ tradas eũ in manibus inimici, neq; obliuiscaris in finẽ: sed iubeas eũ a sanctis angelis suscipi, & ad patriã paradisi perduci: vt qr in te speravit, credidit, non pęnas ęternas sustineat, sed gaudia sempiterna possideat. Per dñm. ¶ In die 7. vel trigesimo depositionis defuncti. Oratio.

QVesumus dñe, vt aię famuli tui N. cuius depositionis diem tertiũ, vel septimũ, vel trigesimũ cõmemoramus sanctorũ atq; electorum suorum largiri digneris consortiũ, & roręmię tuę perẽnẽ infundas. Per dñm no. ¶ Pro vno defuncto. Oro.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Inclina domine aurem tuam ad preces nostras, quibus misericordiam tuam supplices deprecamur: vt animam famuli tui N. quam de hoc seculo migrare iussisti, in pacis ac lucis regione constituas, & sanctorum tuorum iubeas esse consortem. Per dominum nostrum Jesum. ℭ Pro vna defuncta. Oratio.
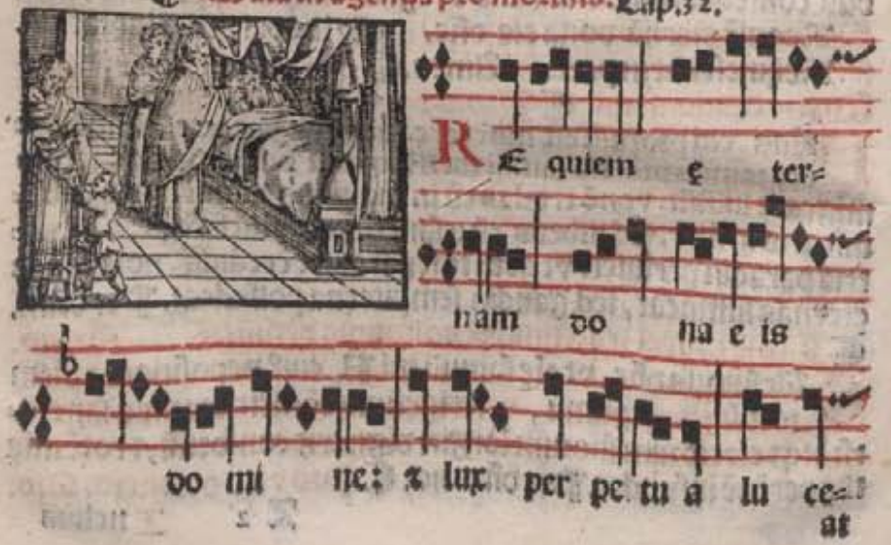
Quesumus dñe pro tua pietate miserere animę famulę tuę N. & a contagijs mortalitatis exutaz, in eternę saluationis partem restitue. Per dñm. ℭ Pro patre, & matre. Oratio.
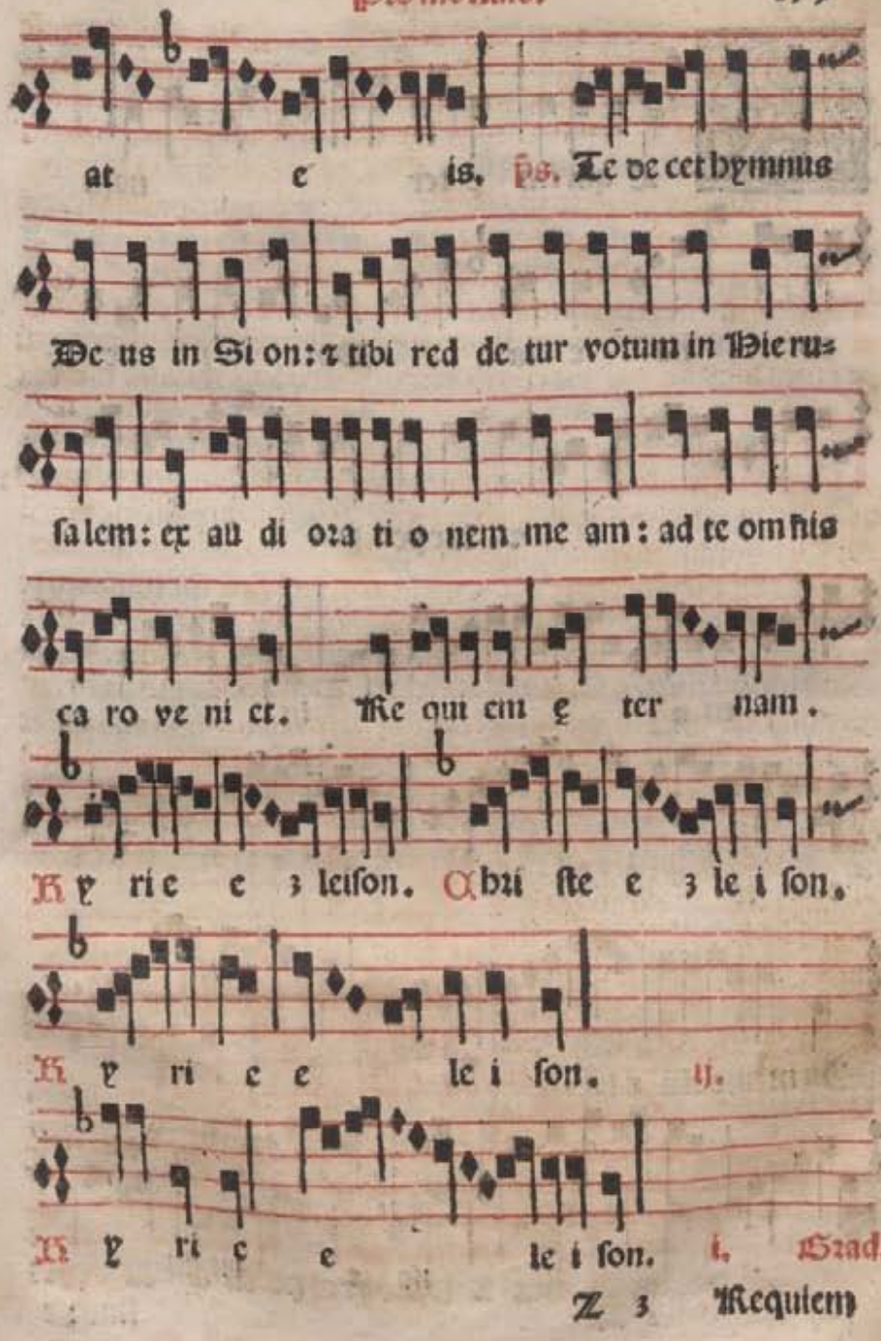
Deus qui nos patrem & matrem honorare precepisti, miserere clementer animabus patris & matris meę: eorumque peccata dimitte, meque eos in eternę claritatis gaudio fac videre. Per dominuz nost. ℭ Pro pluribus parentibus. Oratio.

Deus, qui nos patrem & matrem honorare precepisti, miserere clementer animabus parentum nostrorum: eorumque peccata dimitte: nosqz eos in eternę claritatis gaudio fac videre. Per dominum nostr. ℭ Pro pluribus defunctis. Oratio.

Omnipotẽs sempiterne deus, cui nunq̃ sine spe misericordię supplicatur, propitiare animabus famulorum famularũqz tuarũ: vt qui de hac vita in tui nois confessione decesserũt, sanctorũ tuorz numero facias aggregari. Per do. ℣. Requiẽ eternã dona eis dñe. ℟ Et lux perpetua luceat eis, ℣. Requiescãt in pace. ℟ Amen. ℭ Sequitur Missa pro defunctis in cantu.

ℭ Missa in agenda pro mortuis. Cap. 32.

R E qui em ę ter nam

do na e is Do mi ne:

ꝛ lux per pe=

tu a lu ce at

e is.

℣.

In memoria ę ter=

na e rit iu=

stus:

stus: ab au di ti o ne

ma la non

ti me bit.

℣ Tractus.
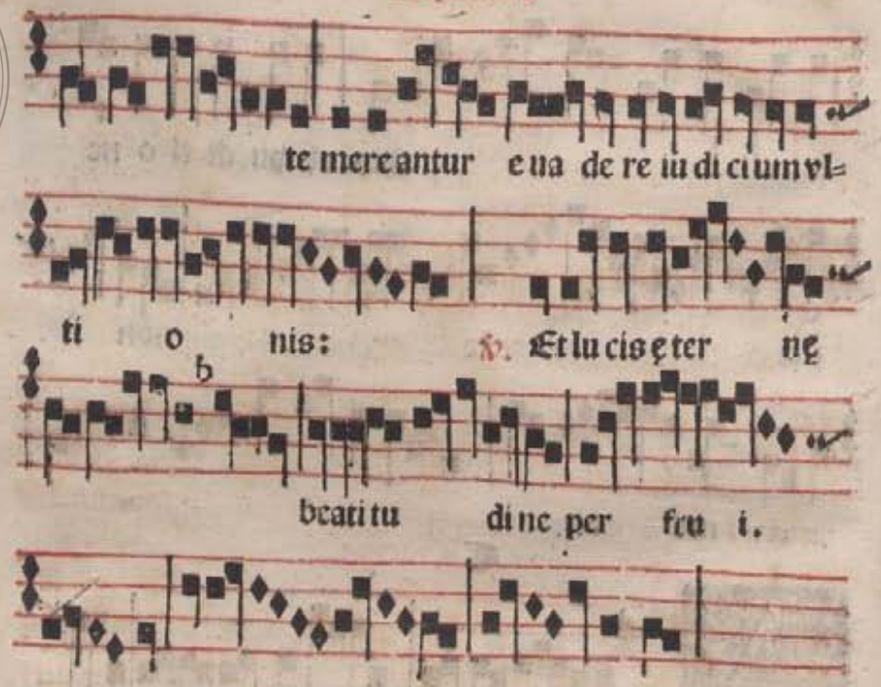
A B sol ue Do mi ne a ni=

mas om ni um fi de li um de fun cto rum
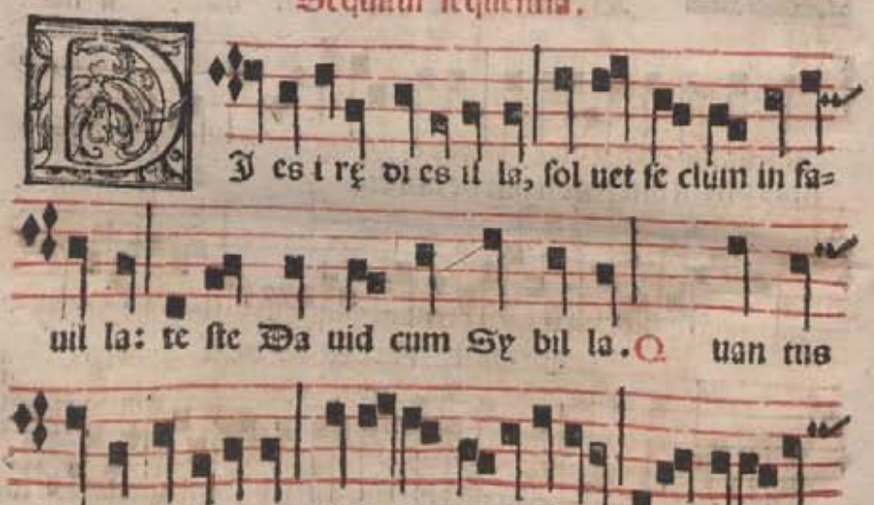
ab omni vin cu lo de li cto=
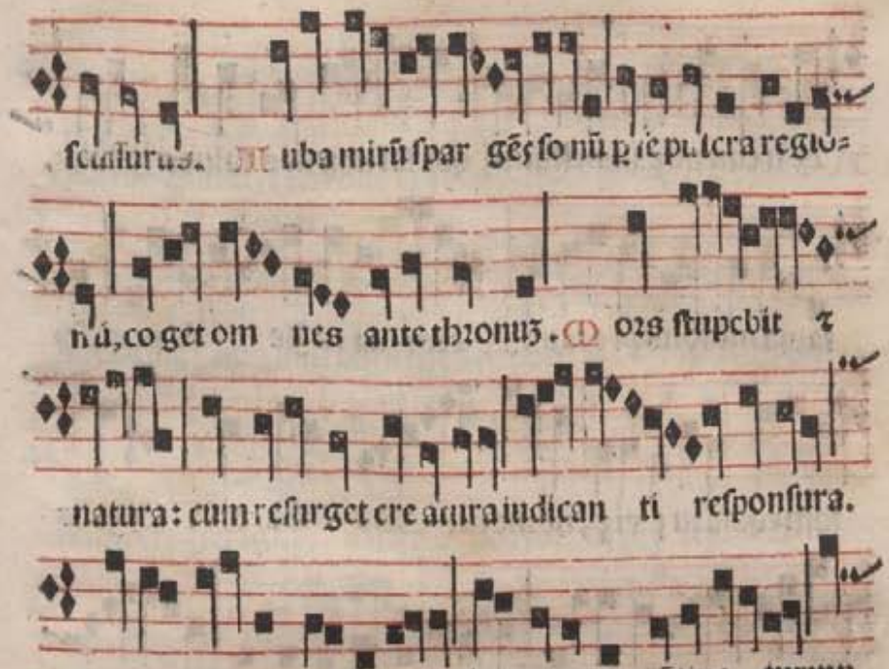
rum. ℣. Et gra tia tua illis suc cur ren=
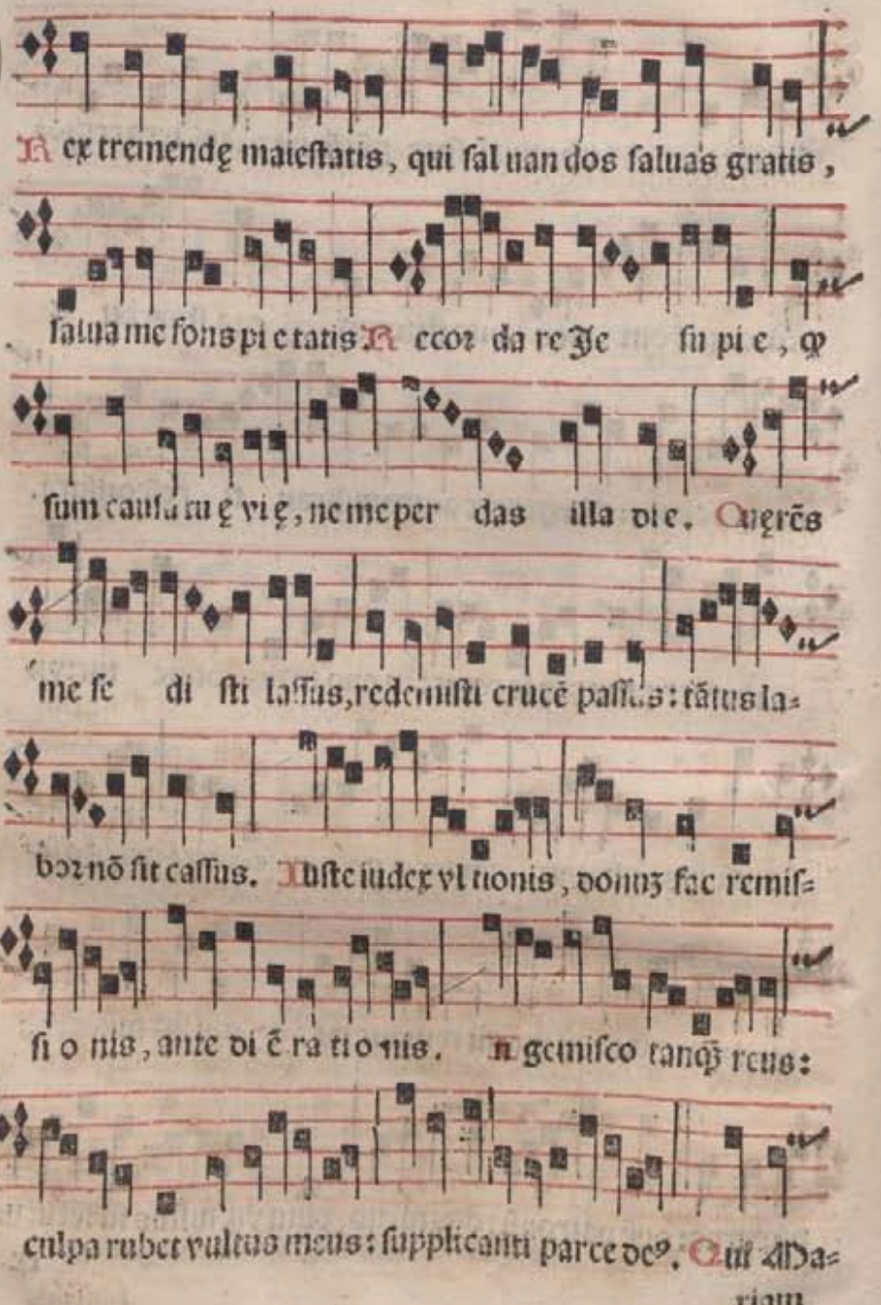
Universidad de Deusto
Biblioteca
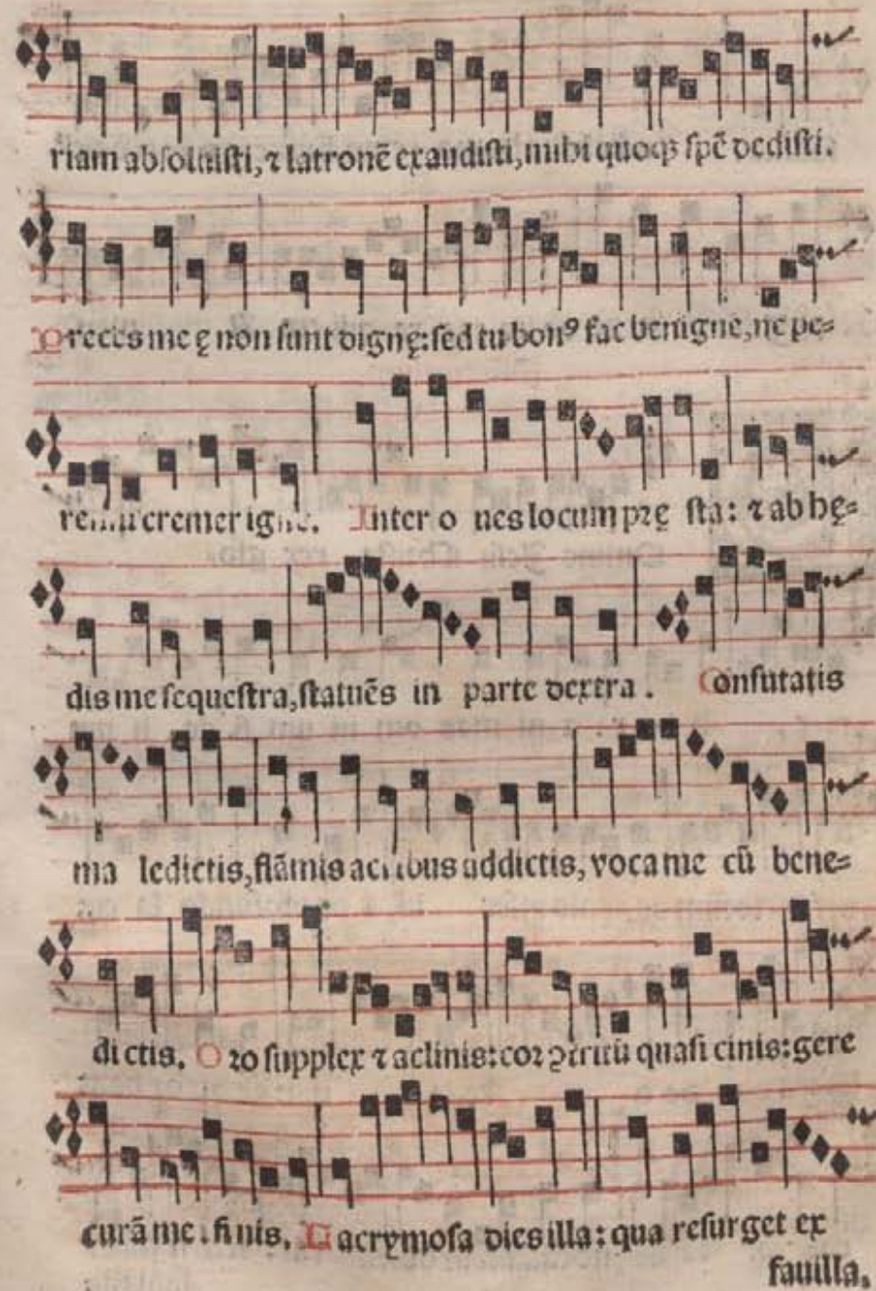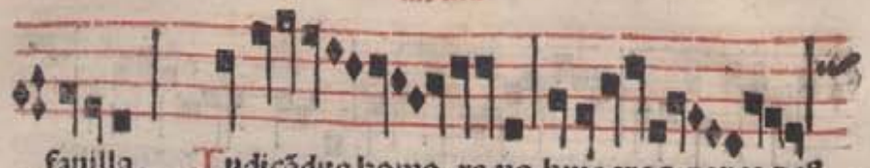

Sequitur sequentia.
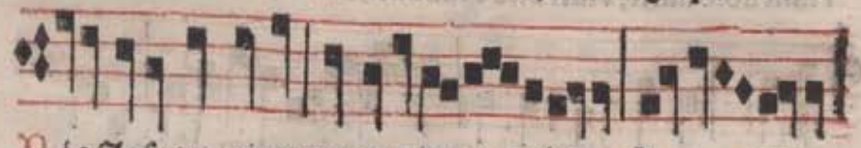

Rex tremendę maiestatis, qui saluandos saluas gratis,
salua me fons pietatis Recordare Jesu pie, q̄
sum causa tuę vię, ne me perdas illa die. Quęrēs
me sedisti lassus, redemisti crucē passus: tāt⁹ la-
bor nō sit cassus. Juste iudex vltionis, donum fac remis-
sionis, ante diē rationis. Ingemisco tanq̄ reus:
culpa rubet vultus meus: supplicanti parce deus. Qui Ma-
riam

riam absoluisti, et latronē exaudisti, mihi quoq̄ spē dedisti.
Preces meę non sunt dignę: sed tu bonus fac benigne, ne pe-
rennem cremer igne. Inter oues locum prę sta: et ab hę-
dis me sequestra, statuēs in parte dextra. Confutatis
maledictis, flāmis acribus addictis, voca me cū bene-
dictis. Oro supplex et aclinis: cor contritū quasi cinis: gere
curā me finis. Lacrymosa dies illa: qua resurget ex
fauilla,
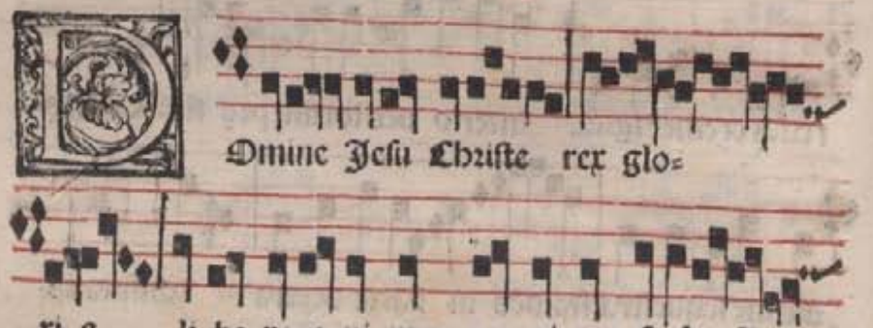

fauilla. Iudicãdus homo reus, huic ergo parce deꝰ
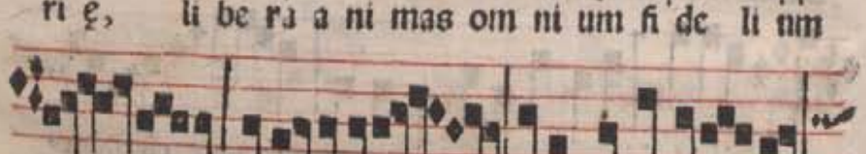

Pie Jesu domine dona eis requiem. Amen.

Offertorium.
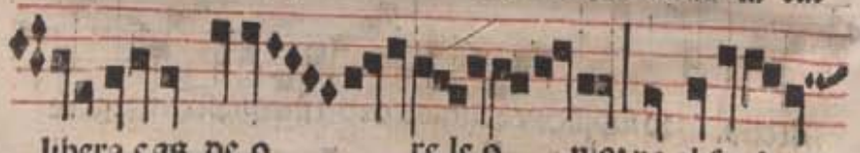

Omine Jesu Christe rex glo=

ri ę, li be ra a ni mas om ni um fi de li um

defanctorum de pęnis infer ni, ꝛ de profundo la cu=
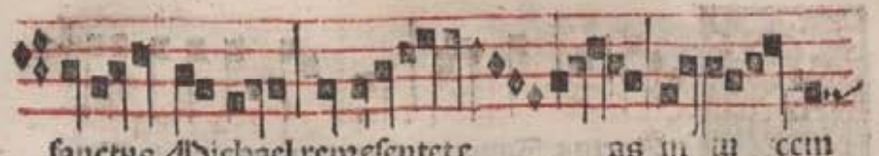

libera eas de o re le o nis: ne absor beat
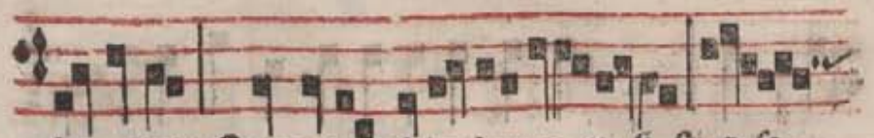

eas tar tarus, ne cadant in obscu rũ: sed signifer
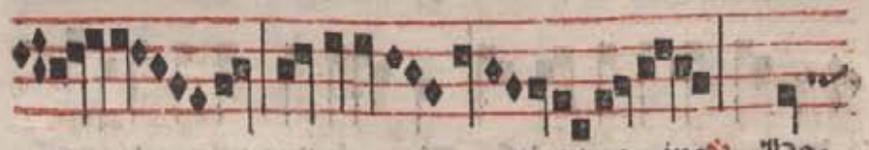
sanctus

sanctus Michael repręsentet eas in lu cem
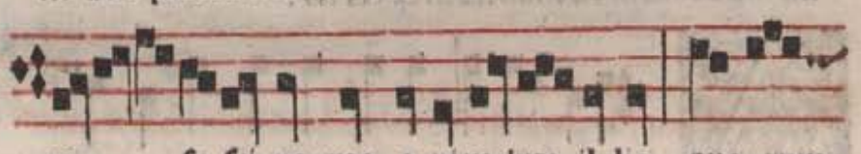

san ctam. Quam olim Abrahę pro mi si sti ꝛ se=
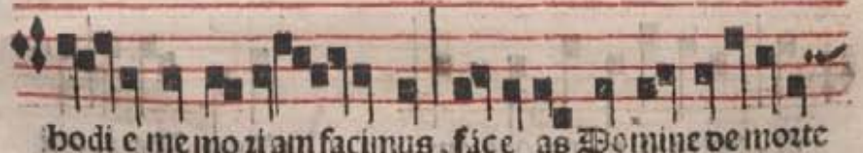

mi ni e ius. Ho=
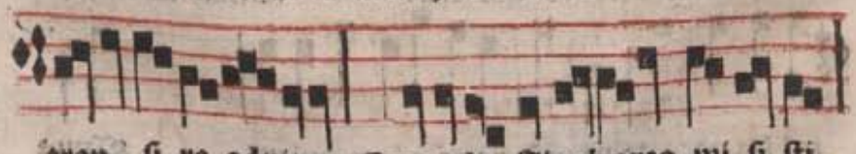

sti as ꝛ preces tibi Domi ne laudis of fe ri mus:

tu su sci pe pro a nimabus il lis, qua rum

bodi e memoriam facimus, fáce as Domine de morte

tran si re ad vitam. Quam olim Abrahę pro mi si sti.

Sanctus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sanctus, Sanctus, Sanctus dominus Deus

saba oth. Ple ni sunt cę li ꝛ ter ra glo ri a tua,

bo san na in ex cel sis. Be ne di ctus qui venit in no=

mi ne do mi ni, ho san na in ex cel sis.

Agnus De i, qui tol lis pec ca ta mun=

di, dona e is re qui em. Agnus De i, qui

tol lis peccata mundi dona e is requiem. Agnus

Dei

De i, q tollis peccata mūdi, dona eis requiē sempiternā.

Communio.

Lux ę ter na lu ce at e is Do mi ne,

Cum san ctis tuis in ę ter num: qui a pi us es:

℣. Requiez ę ternam dona eis domine: ꝛ lux perpetua luce=

at e is. Cum sanctis. ℣. Requi e scāt in pace. ℟. Amen.

Ordo visitandi tumulos defunctorum. Cap. 33.

Ordo visitandi tumulos defunctorum immediate, postquaꝫ pro eis cantata fuerit Missa, in die depositionis eorum ter=tio, septimo, trigesimo, vel anniuersario. Cuꝫ Missa pro aliquo defuncto decantanda fuerit, ante inchoationem Missę Sacri=sta, vel alius, cui ipse commiserit pannum nigrum super sepul=crum illius defuncti apponat: ꝛ duo candelabra cuꝫ duobus ce=reis accensis, vnum ad caput, aliud ad pedes collocare non obli=uiscatur. Tempore vero cōgruo dictus Sacrista campanā pul=set: vt tali signo clerici ad sepulcrū defuncti processionaliꝫ visitā=duꝫ peruenire possint. Et dū cantat. **Agnus Dei,** ꝑparent ab ipso Sacrista aqua bñdicta, incensum, ꝛ pluuiale nigrum, vel viride.

Et

Universidad de Deusto
Biblioteca
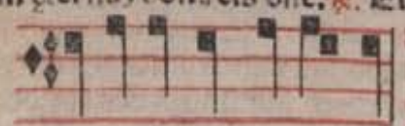
Et data bñdictione a sacerdote, cõpleta missa, & inchoato a cãto rib⁹. ℟io, Mi Lazarũ resuscitasti a mnumẽto sup. f.165 Acolytus accepta cruce vadat ad sepulcrum defuncti: ipsum quę sequant clerici bini & bini, ita q̃ vltimo loco veniat sacerdos pluuiali indutus, & in manu librũ gestãs habẽs a dextris diaconũ cũ aqua benedicta, a sinistris vero subdiaconũ cũ incenso. Cum aũt ad sepulchrũ vẽtũ fuerit, acolytus cũ cruce & habdomadarius cũ ministris, & oẽs alij clerici sacerdotes, siue fratres circa sepulcrũ ordinate se disponant. Et hebdomadarius accipiat aquam benedictam de manu diaconi, & aspergat sepulcrũ defuncti: deinde thuribulũ, vt idẽ adolcat incenso. Quibus peractis, & responsorio finito, cantor cũ primo choro dicat Kyrie eleison. fol.142 Et eo finito, sacerdos dicat alta voce ℣ P̃r nr̃. Quo in silẽtio dicto, dicat ℣. Et ne nos indu. ℟. Sed libera. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe animã ei⁹. ℣. Requiescant in pace. ℟. Amẽ. ℣. Dñe exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te ve. ℣. Dñs vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

ABsolue quęsumus Domine, animam famuli tui ab omni vinculo delictorum: vt in resurrectionis gloria inter sanctos & electos tuos resuscitatus respiret. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen. ¶ Pro vna defuncta. Oratio.

IMueniat, q̃s dñe, anima famulę tuę lucis ęternę consortium, cuius perpetuę misericordię consecuta est sacramentum. Per Chr̃m dñm. ℟. Amen. ¶ Pro pluribus defunctis. Oro.

DEus vita viuentium, spes morientium, salus omnium in te sperantium, pręsta propitius: vt animę famulorum famularumque tuarum a nostre mortalitatis nexibus absolutę, beata Maria semper virgine intercedente, in perpetua cum sanctis tuis luce lętentur. Per Christum dominum nostrũ. ℟. Amen. ℣. Requiem ętern⁹ dona eis dñe. ℟. Et lux ꝑpetua luceat eis.

Deinde cantores dicant.

Et dicto a clericis circunstãtibus.

Requi e scant in pa ce. Amen.

Cantores immediate inciplãt responsoriũ. Memento mei deus! fol. 148. Et cũ cãtat ꝑdictũ responsoriũ reuertant in ecclesiam.

Et

Et postq̃ reuersi fuerint, stent ordinate in choro: & finito responsorio sacerdos dicat alta voce. P̃ater noster. & eo i silẽtio dicto, subiungat versus. Et ne nos inducas. ℟. Sed libera. ℣. A porta inferi. ℟. Erue domine animam eius. ℣. Requiescat in pace. Amen. ℣. Domine exaudi orationem meã. ℟. Et clamor meus. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cũ spiritu tuo. Oremus. Oratio.

TIbi dñe cõmendamus aiam famuli tui N. vt defunctus seculo tibi viuat: & q̃ per fragilitatẽ mundanę conuersationis peccata commisit, tu venia misericordissimę pietatis absterge. Per Chr̃m dñm nostrũ. ℟. Amen. ¶ Pro vna defuncta. Oro.

TIbi dñe cõmendamus aiam famulę tuę N. vt defuncta seculo tibi viuat: & quę per fragilitatẽ mundanę cõuersationis peccata commisit, tu venia misericordissimę pietatis absterge. Per Chr̃z dñz nr̃z. ℟. Amẽ. ¶ Pro pluribus defunctis. Oro.

TIbi dñe cõmendamus aias famulorũ famularũq̃ tuarum, & oĩũz fidelium defunctorũ, vt defuncti seculo tibi viuant: & quę per fragilitatẽ mundanę conuersationis peccata cõmiserũt, tu venia misericordissimę pietatis absterge. Per Chr̃m. ℟. Amen.

¶ Incipiunt septem psalmi pẽnitentiales. Cap. 34.

Ant. Ne reminiscaris. ps. O omine ne in furore. f. folio 58. ps.
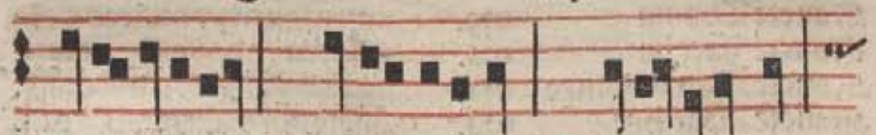
BEati quorũ remissę sunt iniqtates: & quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui nõ imputauit dñs peccatum: nec est in spũ eius dolus. Quoniã tacui inueterauerunt ossa mea: dum clamarem tota die. Quoniã die ac nocte grauata est super me manus tua: conuersus sum in ęrumna mea, dũ configitur spina. Delictum meũ cognitũ tibi feci: & iniustitiã meã non abscondi. Dixi, cõfitebor aduersum me iniustitiã meam dño: & tu remisisti impietatẽ peccati mei. Pro hac orabit ad te oĩs sanctus, in tẽpore opportuno. Verumtamen i diluuio aquarum multarũ, ad cũ nõ approximabunt. Tu es refugium meum a tribulatione, q̃ circundedit me: exultatio mea erue me a circundantibus me. Intellectũ tibi dabo, & instruam te in via hac qua gradieris: firmabo super te oculos meos. Nolite fieri sicut equus & mulus: quibus non est intellectus. In chamo & freno maxillas eor cõstringe: & q nõ approximant ad te. Multa flagella peccatoris: sperantes autẽ in dño misericordia circundabit. Lętamini i domino & exultate iusti: & gloriamini omnes recti corde. Gloria patri. ps. Domine

ne ne in furore tuo arguas me. ij. supra folio 58. ps. Miserere mei Deus ꝑm magnam misericordiam tuam. supra fol. 59. ps. Domine exaudi oronē meam, ⁊ clamor meus ad te veniat. Non auertas faciem tuā a me: in quacūqz die tribulor, inclina ad me aurē tuā. In quacunqz die inuocauero te: velociter exaudi me. Quia defecerūt sicut fumꝰ dies mei: ⁊ ossa mea sicut cremū aruerunt. Percussus sum vt fęnū, ⁊ aruit cor meū: qz oblitus sum comedere panē meū. A voce gemituꝰ mei, adhę sit os meū carni mee. Similis factus sum pellicano solitudinis: factus sum sicut nycticorax in domicilio. Vigilaui, ⁊ factꝰ sum sicut passer solitarius in tecto. Tota die exprobrauerunt mihi inimici mei: ⁊ qui laudabāt me aduersum me iurabāt. Quia cinerē tanqꝑ panē mānducabā: potū meū cū fletu miscebā. A facie irę indignationis tuę: qz eleuans allisisti me. Dies mei sicut vmbra declinauerūt: ⁊ ego sicut fęnū aru. Tu aūt dne in ęternū ꝑmanes: ⁊ memoriale tuum in gnatione ⁊ gnationem. Tu exurgēs miserebēris sion: qz tēpus miserendi eius, qz venit tps. Quia placuerūt seruis tuis lapides eius: ⁊ terrę eius miserebuntur. Et timebunt gentes nomē tuū dne: ⁊ oēs reges terrę gloriā tuā. Quia ędificauit dns sion: ⁊ videbit in gloria sua. Respexit in oronem humiliū: ⁊ non sprevit ꝑces corū. Scribātur hęc in gnatione altera: ⁊ populus qui creabitur laudabit dnm. Quia prospexit de excelso sctō suo: dns de cęlo in terrā aspexit. Vt audiret gemitus cōpeditorū: vt solueret filios interēptorū. Vt annūciēt in siō nomē dni: ⁊ laudē eiꝰ in Hierlm. In conueniendo populos in vnū, ⁊ reges, vt seruiant dno. Respondit ei in via virtutis suę: paucitatē dierum meorum nuncia mihi. Ne reuoces me in dimidio dierum meorū: in gnatione ⁊ gnationem anni tui. Initio tu dne terrā fundasti: ⁊ opera manuum tuarum sunt cęli. Ipsi peribunt, tu aūt ꝑmanes: ⁊ oēs sicut vestimētū veterascent. Et sicut opertorū mutabis eos ⁊ mutabuntur: tu aūt idē ipse es, ⁊ anni tui non deficient. Filij seruorū tuorū habitabunt: ⁊ semen eorū in seculū dirigetur. Gloria pat. Psalm. De profundis clamaui ad te domine. supra. fol. 164. Psalmus. Domine exaudi oronem meam, auribus perci. supra. fo. 149. Añā. Ne reminiscaris dne delicta nra, vel parentū nrorū: neqz vindictam sumas de pcis nostris. Oratio dicēda ante Litanias.
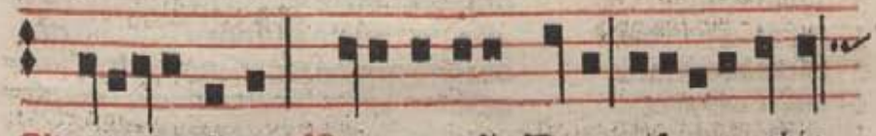
Incnar-

Incnarrabilem magnitudinis tuę potentiaz, ops Deus, petimus ⁊ oramus: vt nos patriarcharum fides ędificet, prophetarū sciētia illuminet, apostolorū charitas ad Dei nostri ⁊ mutuā fraternę dilectionis charitatez inuitet, martyruz tolerantia corroboret, confessoꝝ pseuerātia confirmet, ⁊ oia crēpla sanctorum instruant: ac ꝑcipua illorum inuocamus merita quoꝝ noia in libro vitę scripta esse non dubitamus: vt ꝑ nobis ⁊ pro omnibus in hoc loco ⁊ in toto mundo famulantibus ante te Deū nostruz intercessores adesse dignent. Per Chm dnz nostrū. R. Amen.

Litania. Cap. 35.
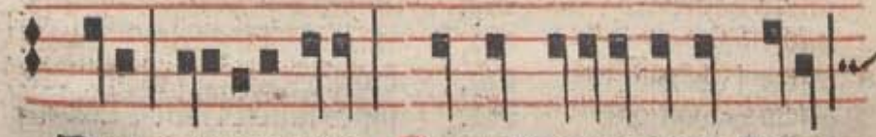

Kyrie eleison. Christe eleison. Christe audi nos.

Christe exaudi nos. Pater de cęlis Deus miserere nobis.

Fili redēptor mūdi deus, miserere nobis. Spiritus sancte
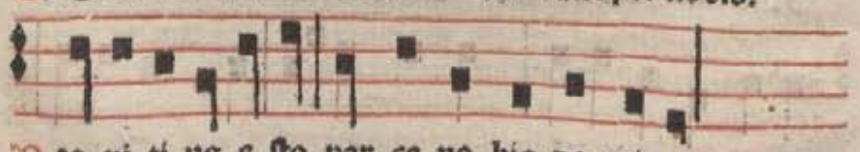

Deus, miserere nobis. Sancta Trinitas vnus Deus,

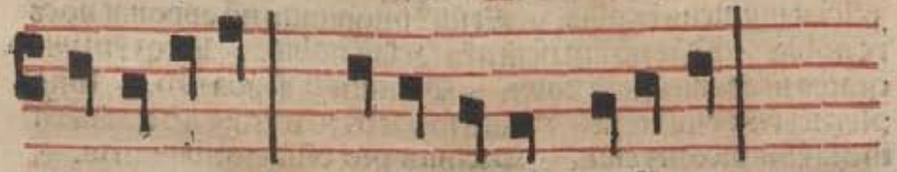
miserere nobis. Sancta Maria ora pro nobis.
Sancta Dei genitrix ora. Sancte Michael ora.
Sancta virgo virginum ora. Sancte Gabriel ora.

Sancte Raphael ora.
Oēs sci angeli ⁊ archang. oȝt.
Oēs sci bt̄ōrū spūum ordi. oȝt.
Sācte Joānes Baptista ora.
Oēs sci pr̄archę ⁊ pphe. oȝt.
Sancte Petre ora.
Sancte Paule ora.
Sancte Andrea ora.
Sancte Jacobe ora.
Sancte Joannes ora.
Sancte Thoma ora.
Sancte Jacobe ora.
Sancte Bartholomęe ora.
Sancte Matthęe ora.
Sancte Simon ora.
Sancte Tadęe ora.
Sancte Matthia ora
Sancte Barnaba ora.
Sancte Marce ora.
Sancte Luca ora.
Omnes sancti Apostoli ⁊ Ēuāgelistę orate.
Oēs sancti discipuli Dñi orat.
Oēs sancti Innocentes orate.
Sancte Stephane ora.
Sancte Laurenti ora.
Sancte Vicenti ora.
Sancte Fabiane ora.
Sancte Sebastiane ora.
Sci Joānes ⁊ Paule orat.
Sci Cosma ⁊ Damiane oȝt.
Sci Gervasi ⁊ Protasi oȝt.
Omnes sci Martyres oȝt.
Sancte Sylvester ora.
Sancte Gregori ora.
Sancte Martine ora.
Sancte Augustine ora.
Sancte Ambrosi ora.
Sancte Hieronyme ora.
Sancte Nicolae ora.
Omnes sancti pontifices ⁊ cōfessores orate.
Omnes sci Doctores orate.
Sancte Benedicte ora.
Sancte Dominice ora.
Sancte Francisce ora.
Sancte Antoni ora.
Omnes sancti monachi ⁊ eremitę orate.
Oēs sci sacerdotes ⁊ leui. orat.
Scā Maria magdalena oȝt.
Sancta Agnes ora.
Sancta Lucia ora.
Sanctа Cęcilia ora.
Sancta Agatha ora.
Sancta Catherina ora.
Sancta Margarita ora.
Oēs scē virgines ⁊ viduę oȝt.
Omnes sancti ⁊ sancti Dei, intercedite pro nobis.

Propitius esto parce nobis domine.
Propitius esto : exaudi nos domine.
Ab omni malo libera nos domine.

Ab omni peccato libe.
Ab ira tua libe.
Ab insidijs diaboli libe.
A subitanea ⁊ improuisa morte libe.
Ab ira ⁊ odio ⁊ omni mala voluntate libe.
A fulgure ⁊ tempestate libe.
A spiritu fornicationis libe.
A morte perpetua libe.
Per mysterium sanctę incarnationis tuę libe.
Per aduentum tuum libe.
Per natiuitatem tuam libe.
Per baptismum ⁊ sanctuz ieiunium tuum libe.
Per crucē ⁊ passionē tuā libe.
Per sctāz resurrect. tuā libe.
Per mortē ⁊ sepulturā tuā li.
Per admirabilem ascensionem tuam libe.
Per aduentuz Spiritus sancti paracliti libe.
In die iudicij libe.

Pec ca to res, te ro ga mus au di nos.
Ut nobis parcas te rog. Ut nobis indulgeas te rog.
Ut ad veram pęnitentiam nos perducere digneris te rog.
Ut ecclesiam tuā sanctā regere ⁊ conseruare digneris te rog.
Ut domnum apostolicum ⁊ omnes ecclesiasticos ordines in sancta religione conseruare digneris te rog.
Ut inimicos sanctę Ecclesię humiliare digneris te rog.
Ut regibus ⁊ principibus christianis pacem ⁊ veram concordiam donare digneris te rog.
Ut cūcto populo chr̄iano pacē ⁊ vnitatē largiri digneris, te r.
Ut nosmetipsos in tuo sancto seruitio confortare ⁊ conseruare digneris. te rog.
Ut mentes nostras ad cęlestia desideria erigas. te rog.
Ut oibus bñfactoribus nr̄is sempiterna bona retribuas, te ro.
Ut animas nostras, fratrum, propinquorum, ⁊ benefactorum nostrorum ab ęterna damnatione eripias, te rog.
Ut fructus terrę dare, ⁊ conseruare digneris, te rog.
Ut oibus fidelibus defunctis requiē ętern̄ donare dig. te rog.
Ut nos exaudire digneris te rog.
Fili Dei, te rogamus audi nos.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, parce nobis domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, exaudi nos domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi. miserere nobis:
Chriſte audi nos. Chriſte exaudi nos. Kyrie eleis. Chriſte eleis. Kyrie eleis. Pr̃ nr̃. ℣. Et ne nos. ℘s. Deus in ad. ꝛc. fol. 17. ℣. Salvos fac ſeruos tuos ꝛ ancillas tuas. ℟. Deus meus ſperantes in te. ℣. Eſto nobis dñe turris fortit. ℟. A facie inimici. ℣. Nihil pficiat inimicus ī nobis. ℟. Et filius iniquitatis nō apponat nocere nobis. ℣. Dñe nō ſm pcta nra facias nobis. ℟. Neq; ſm iniqtates nras retribuas nobis. ℣. Oremus p Papa nro. ℟. Dñs ſeruet eū ꝛ viuificet eū, ꝛ beatū faciat eū in terra: ꝛ nō tradat eū in aiaz inimicoruz eius. ℣. Oremus pro bñfactoribus nris. ℟. Retribuere dignare dñe oibus nobis bona faciētibꝰ pp nomen scm̃ tuū vitā eternā. ℣. Oremꝰ pro fidelibꝰ defunctis. ℟. Requē eternā dona eis dñe, ꝛc. ꝛ lux perpe. ꝛc. ℣. Requiescāt ī pace. ℟. Amē. ℣. Pro fratribus nris absentib. ℣. Saluos fac ſeruos tuos. ℟. Deꝰ meꝰ sperātes in te. ℣. Mitte eis dñe auxiliū de sctō. ℟. Et de Sion tuere eos. ℣. Dñe exau. ℟. Et cl. ℣. Dñs vob. ℟. Et cuz. Oro.

Deus cui proprium est misereri semper ꝛ parcere, suscipe deprecationē nram: ꝛ nos ꝛ omnes famulos tuos, quos delictoꝝ catena ꝓstringit, miseratio tuę pietatis clemēter absoluat. Oro.

Exaudi, qs dñe, supplicū ꝓces, ꝛ ꝓfitētium tibi parce pcīs: vt pariter nobis indulgentiā tribuas benignus ꝛ pacem. Oro.

Ineffabilem nobis domine misericordiam tuam clementer ostende: vt simul nos ꝛ a peccatis omnibus exuas, ꝛ a pēnis quas pro his merem̃r, eripias. Oratio.

Deus, qui culpa offenderis, pēnitentia placaris, preces populi tui supplicantis propitius respice: ꝛ flagella tuę iracundię, quę pro peccatis nostris merem̃r, auerte. Oratio.

Ops sempiterne Deus, miserere famulo tuo Papę nostro N. ꝛ dirige eum ſm tuā clementiā in viā salutis eternę: vt te donante tibi placita cupiat, ꝛ tota virtute perficiat. Oratio.

Deus,

Deus, a quo sancta desideria, recta consilia, ꝛ iusta sunt opera, da seruis tuis illam quam mundus dare non potest pacem: vt ꝛ corda nostra mandatis tuis dedita, ꝛ hostium sublata formidine, tempora sint tua protectione tranquilla. Oratio.

Vre igne sancti spūs renes nostros, ꝛ cor nostrū dñe: vt tibi casto corpore seruiamus, ꝛ mūdo corde placeamus. Oratio.

Fidelium Deus omnium conditor ꝛ redemptor, animabus famulorum famularumque tuarum remissionem cunctorum tribue peccatorum: vt indulgentiam quam semper optauerunt, pijs supplicationibus consequantur. Oratio.

Actiones nostras, quęsumus domine, aspirando pręueni, ꝛ adiuuando prosequere: vt cuncta nostra oratio ꝛ operatio a te semper incipiat, ꝛ per te cepta finiatur. Oratio.

Omnipotens sempiterne Deus, qui viuorum dominaris simul ꝛ mortuorum, omniumque miſereris, quos tuos fide ꝛ opere futuros esse prænoscis, te supplices exoramus: vt pro quibus effundere preces decreuimus, quosque vel præsens seculum adhuc in carne retinet, vel futurum iam exutos corpore suscepit, intercedentibus oībus sanctis tuis, pietatis tuę clementia, omnium delictorum suorum veniam consequantur. Per dominum.

℣. Dñe exaud. ℟. Et clam. ℣. Benedicamus dño. ℟. Deo gratias. ℣. Exaudiat nos omnipotens ꝛ misericors dñs. ℟. Amen.

¶ Psalmi graduales, in feriali officio tantum dicuntur in Quadragesima. Cap. 36.

Canticum graduum ante inchoationez matutini absolute incipitur. Psalmi dñr sedendo: orationes vero ꝛ versiculi flexis genibus: ꝛ omnia per ordinem, vt hic sequitur. Psalmus.

Ad dñm cum tribularer cl. fol. 160. Et dicuntur hi primi psalmi sine Gloria pat. ꝛ Requiem ętern. vltimo excepto. Leuaui oculos meos in montes, vnde vc. fol. 160. Psalmus.

Lętatus sum in his quę dicta sunt mihi: in domum dñi ibim⁹. Stantes erant pedes nri: in atrijs tuis Hierlem. Hierlem, q̃ ędificatur vt ciuitas: cuius participatio eius in idipsum. Illuc enim ascenderunt tribus, tribus dñi, testimoniū Israel: ad ꝓfitēdum nomini dñi. Quia illic sederūt sedes in iudicio: sedes super domū Dauid. Rogate q̃ ad pacez sunt Hierlez: ꝛ abundantia diligentibus te. Fiat pax in virtute tua: ꝛ abūdantia in turribus

Universidad de Deusto
Biblioteca

tuis. Propter fratres meos ⁊ proximos meos: loquebar pacem de te. Propter domum dñi dei nostri: quęsiui bona tibi. ps.

AD te leuaui oculos meos: qui habitas in cęlis. Ecce sicut oculi seruorũ in manibus dñorũ suorũ. Sicut oculi ancillę in manibus dñę suę: ita oculi nr̃i ad dñm deũ nr̃m, donec misereat nr̃i. Miserere nr̃i dñe, miserere nr̃i: qr̃ multum repleti sumus despectione. Quia multum repleta est anima nostra: opprobrium abundantibus ⁊ despectio superbis. Psalmus.

NIsi qr̃ dñs erat in nobis: (dicat nũc Israel) nisi qr̃ dñs erat in nobis. Quz exurgerẽt homines in nos: forte vivos deglutissent nos. Quz irascerẽt furor eorũ in nos: forsitan aqua absorbuisset nos. Torrentẽ pertransiuit aia nr̃a: forsitan pertrãsisset aia nr̃a aquã intolerabilẽ. Benedictus dñs, qui non dedit nos in captionem dentibus eorũ. Aia nr̃a sicut passer erepta est de laqueo venãtiũ. Laqueus contritus est: ⁊ nos liberati sumus. Adiutorium nr̃m in nomine dñi: qui fecit cęlũ ⁊ terrã. Requiem æter. ℟. t lux perpetua luce. Pater noster. secr. ℣. Et ne nos. ℟. Sed libera. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe aias eorum. ℣. Requiescant in pace. ℟. Amen. ℣. Dñe exaud. ℟. Et clamor. ℣. Dñs vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

ABsolue, qs̃ dñe, aias famulorũ famularũq; tuarum, ⁊ omnium fidelium defunctorũ ab omni vinculo delictorũ: vt in resurrectionis gloria inter scos ⁊ electos tuos resuscitati respirẽt. Per dñm.

QUi confidunt in dño, sicut mons sion: nõ cõmouebit in æternũ, qui habitat i Hierlez. Montes in circuitu eius, ⁊ dñs in circuitu ppli sui: ex hoc nunc ⁊ vsq; in seculũ. Quia nõ relinquet dñs virgã pctorũ super sortẽ iustorũ: vt nõ extendãt iusti ad iniqtatẽ manus suas. Benefac dñe bonis: ⁊ rectis corde. Declinantes aũt in obligationes adducet dñs cũ operantibus iniquitatem: pax super Israel. Gloria patri, ⁊ filio. Psalmus.

IN conuertendo dñs captiuitatez sion: facti sumus sicut consolati. Tunc repletum est gaudio os nr̃m: ⁊ lingua nostra exultatione. Tunc dicent inter gentes: magnificauit dñs facere cum eis. Magnificauit dominus facere nobiscum: facti sumus lętãtes. Conuerte dñe captiuitatẽ nostrã: sicut torrens in austro. Qui seminant in lachrymis: in exultatione metẽt. Euntes ibãt ⁊ flebant: mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exulta-

exultatione: portantes manipulos suos. Gloria pa. Psalmus.

NIsi dñs ędificauerit domuz: in vanũ laborauerũt qui ędificant eam. Nisi dñs custodierit ciuitatez: frustra vigilat qui custodit eam. Vanum est vobis ante lucẽ surgere: surgite postquam sederitis, qui manducatis panẽ doloris. Cum dederit dilectis suis somnum: ecce hęreditas dñi, filij merces fructus ventris. Sicut sagittę in manu potentis: ita filij excussorum. Beatus vir, qui implcuit desiderium suum ex ipsis: non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta. Gloria patri. ps. Beati omnes qui timent dominum: qui ambu. supra. fo. 37. Psalmus.

SAepe expugnauerunt me a iuuentute mea: dicat nunc Israel. SAepe expugnauerunt me a iuuentute mea: etenim nõ potuerũt mihi. Supra dorsum meũ fabricauerũt pctores: prolongauerũt iniquitatẽ suã. Dñs iustus decidet ceruices pctorum: confundant̃ ⁊ conuertant̃ retrorsum oẽs qui oderũt sion. Fiant sicut fęnũ tectorũ: qđ priusq; euellat̃, exaruit. De quo non implebit manũ suã qui metet: ⁊ sinũ suum qui manipulos colliget. Et non dixerunt qui pteribant, bñdictio dñi super vos: bñdiximus vobis in nomine dñi. Gloria pa. Kyrie ele. Christe eleis. Kyrie eleis. ℣. Pater nr̃. secr. ℣. Et ne nos. ℟. Sed lib. ℣. Memento congregationis tuę. ℟. Quam possedisti ab initio. ℣. Dñe exau. ℟. Et cla. ℣. Dominus vob. ℟. Et cum Spiritu tuo. Oratio.

DEus cui proprium est misereri semper ⁊ parcere, suscipe deprecationem nostram: ⁊ nos ⁊ omnes famulos tuos, quos delictorum catena constringit, miseratio tuę pietatis clementer absoluat. Per Christũ dñm nostrũ. Psal. De profundis clamaui ad. fol. 161. cum Gloria pa. Psalmus.

DOmine non est exaltatũ cor meũ: neque elati sunt oculi mei. Neque ambulaui in magnis: neq; i mirabilibus super me. Si non humiliter sentiebã: sed exaltaui aiam meã. Sicut ablactatus est super matrem suam: ita retributio in aia mea. Speret Israel i dño: ex hoc nunc, ⁊ vsque in seculũ. Gloria patr. Psal. Memento domine Dauid ⁊ oĩs. fo. 146. cum Gloria pat. Psal.

ECce qđ bonum ⁊ quam iucundum: habitare fratres in vnum. Sicut vnguentum in capite, quod descendit in barbã: barbã Aaron. Quod descendit in oram vestimenti eius, sicut ros hermon: qui descendit in montem Sion. Quoniam illuc mandauit

nit dñs benedictionem ꝛ vitam vsqꝫ in seculum. ℭ Gloria pat. ℟. ECce nunc benedicite dominum: omnes serui domini. ℣. Qui statis in domo domini: in atrijs domus Dei nostri. ℣. In noctib⁹ extollite manus vestras in sancta: ꝛ benedicite dñm. ℣. Benedicat te dñs ex Sion: qui fecit cęlum ꝛ terram. ℭ Gloria pat. Kyrie ele. Christe elei. Kyrie elei. ℣. Pater noster. secreto ℣. Et ne nos ind. ℟. Sed libera. ℣. Saluos fac seruos tuos, ꝛ ancillas tuas. ℟. Deus meus sperantes in te. ℣. Domine exaudi. ℟. Et clam. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio. PRętende domine famulis ꝛ famulabus tuis dexteram cęlestis auxilij: vt te toto corde perquirant, ꝛ quę digne postulant, consequi mereantur. Per Christum dominum nost. ℟. Amen.

ℭ Finit quintus ꝛ vltimus Tractatus primę partis libri Sacerdotalis de Sacramento extremę vnctionis, ꝛ de sepulturis, ꝛ alijs annexis.

ℭ Secunda Pars Libri Sacerdotalis, de officio Sacerdotis curati.

Progmiuñ.

ℭ De variis benedicendi, seu benedictionum acceptionibus ex diuina scriptura acceptis.

COnsummata per Dei gr̃az priori parte huius libri Sacerdotalis de quinq̃ Sacrame̅tis ecclesię, ꝛ eorũ annexis, per Sacerdotem inferioris ordinis, idest non Epi, cõsecrandis ꝛ ministrandis: eadem Dei gratia p̃ueniente, in hac secunda parte, de Benedictionib⁹ ad sacerdotem non Episcopũ pertinentibus, tractandũ videtur. ℭ Benedicere, vel benedictio accipitur in sacra sciptura ꝛ in malum ꝛ in bonum sensum. Et in malum quidem benedicere, idem est quod blasphemare. Job. 2. Benedic Deo ꝛ morere: dixit vxor Job ad eum: idest blasphema, vel maledic Deo, vt te de hac vita eyciat. Et 3. Reg. 21. Benedixit Naboth Deum ꝛ regem: idest blas-

blaspemauit. Et hoc ideo sub noie benedictionis eam proferebant antiqui, pp horrorem nominis blasphemię. Sed de hoc non intendimus. ℭ Accipitur secundo benedicere, vel benedictio, pro bonis imprecandis, vel tribuendis alicui. Gen. 1. Creauit deus hoiem ad imaginẽ ꝛ similitudinẽ sñã, masculum ꝛ fęminã: benedixitq; illis Deus, ꝛ ait: Crescite ꝛ multiplicamini, ꝛ replete terrã: ꝛ subijcite eã: ꝛ dominamini piscibus maris, ꝛ volatilibus cęli, ꝛ vniuersis animantibus, q̃ mouentur super terraꝫ. Et eiusde̅ 22. Dixit Deus Abrahę. In semine tuo benedicentur oẽs cognationes terrę: idest salutem habebunt in Chro, qui fm carnem natus est ex semine Abrahę. Gal. 3. Et semini tuo, qui est Christus. Rursus Gene. 27. Isaac benedicens filium suum Jacob, bona illi imprecatus est dicens. Det tibi Deus de rore cęli, ꝛc. Eccle. 3. benedictio patris firmat domos filiorum. ℭ Benedicere etiam, seu benedictio sumitur tertio pro laude. Psal. ℣. Benedicam dñm in omni tpe, semper laus eius in ore meo. Psal. 57. In ecclesijs benedicite Deo dño. Gen. 34. Melchisedech benedixit Abrahę, pp victoriam, quam ꝓsecutus est de inimicis: idest laudauit eum. Et psal. 127. Ecce sic benedicetur homo, q timet Dñm, idest laudabitur. ℭ Quarto loco sumitur benedicere, seu benedictio pro gratiarum actione, ac si diceretur, bene dico, i. gratias ago. Deut. 8. Benedicas Dño, cum saturatus fueris. 1. Paral. 29. Benedixit omnis ecclesia Deus. Tobię 4. omni tpe benedic Deum. Et eiusd. 12. Benedicite Deum cęli, idest, ei gratias agite: quia fecit vobiscum misericordiam suam. Psal. 15. Benedicam Dñm, qui tribuit mihi intellectum: idest ei gratias agam. Et de his tribus, hic minime tractandum est. ℭ Accipitur quinto benedicere, pro sanctificare. Gene. 2. Benedixit Domin⁹ diei sabbati. i. sanctificauit illum. Similiter Leuiti. 9. Aaron extẽdens manum ad populum, benedixit ei, idest sanctificauit. Saluator etiam noster dñs Jesus, vt dicitur Matth. 26. Accepit panem, ꝛ benedixit, idest in corpus suum transubstantiauit. Contingit aũt aliquando benedici ꝛ sanctificari homines, quandoque res inanimatas. De hominibus quidem dicitur Exod. 31. Ego Dñs, qui sanctifico vos. 2. Parali. 5. Sanctificati sunt omnes sacerdotes. Res vero sanctificantur, sicut templum, vel ecclesia, altare, vasa ministerialia cultus diuini.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nint. Exo. 39. postꝙ Moyses vidit omnia vasa in ministerium Dei completa, benedixit eis. Et quia homines potissimum per sacra ecclesię sanctificantur: quę eporum ꝛ inferiorꝛ ordinis sacerdotum ministerio sunt exhibenda, de quibus in pontificali, ꝛ in priori parte huius libelli tractatum est: nunc videndum restat qualiter res benedicantur ꝛ sanctificentur, ꝛ consecrentur, ꝛ ad salutem hoium disponantur. Quia vero princeps huius mundi satan pessimus hoium saluti ꝛ vitę tam spuali, ꝙ et corporali iuidet, multa nociua rebus humano vsui deputatis adinuenit: vt ipsis ꝛ spualiter ꝛ corporaliter noceat: ideo ecclesia instituit res benedici in virtute Dei: vt inimici prauitas eradicetur, ꝛ fideles in bono statu ꝛ quiete conseruentur. Quamuis autem iuxta beati Pauli apostoli dictum. 1. Thim. 4. ois creatura Dei bona sit, inquantum a Deo est: tn ad effugandam virtutem inimici ab ipsa, nihilominus per ecclesiam ꝛ sacerdotē sanctificatur: vt ibidem idem Paulus subiungit dicens: creatura sanctificatur per verbum ꝛ oronem. s. sacerdotis, ex institutione ecclesię. Cum igitur ad sacerdotem, tanꝙ ad personā ad tale ministerium deputatā, pertineat, eiusque officium sit, creaturas ad vsum humani generis a deo creatas benedicere ꝛ sanctificare: ideo in hac parte huius libri Sacerdotalis tractabitur de bndictionibus, quas sacerdos non eps, potest facere super rebus ipsis. ¶ Habuit autem originem hęc benedictionis series a Christo: qui in saturatione quinq millium hominum panem benedixit. Joan. 6. cap. Et etiam in benedictione ꝛ consecratione sacramenti Eucharistię. ¶ De qua rerum benedictione tractaturi, incipiemus a benedictione aquę: qua ꝛ populus ꝛ omnes res benedicendę asperguntur ꝛ sanctificantur.

¶ De aque benedicte, qua in ecclesia populus aspergitur, institutione ꝛ effectu. Cap. 1.

¶ Ex concilio Manetensi.

OMnibus diebus dnicis vnusquisque presbyter in sua ecclesia ante Missarū solennia aquā benedictā faciat in vase nitido, ꝛ tāto ministerio quenienti, de qua populus intrans ecclesiā aspergat. Et atrius eiusde ecclesię cū crucibus circūeundo sil aspergat: ꝛ pro alabus ibidē quiescentibus oret. Et qui voluerit in vasculis suis accipiat ex ipsa

qua: ꝛ p mansiones ꝛ agros ꝛ vineas, sup pecora quoq sua atq super pabula eorum, necnon super cibos ꝛ potū suum cōspergat.

¶ Et epistola beati Alexandri Papę primi ꝛ martyris fratribus per Aegyptum missa.

AQuā sale consparsam populis benedicimus: vt ea cūcti aspersi sanctificent. Mō ꝛ ois sacerdotibus faciendū esse mandamus. Nam si cinis vitulę aspersus populū sanctificabat atq mundabat: quanto magis aqua, quę sale aspersa, diuinisq precibus sacrata est, populū sanctificat atq emundat? Et si sale aspero per Eliseum prophetaq sterilitas aquę sanata est: quanto magis diuinis pcibus sacrata aqua sterilitatem rerum aufert humanarū, ꝛ coinquinatos sanctificat, atq purgat, ꝛ cętera bona multiplicat, ꝛ insidias diaboli auertit, ꝛ a phantasmatum versutijs hominem defendit?

De bndictiōe salis ꝛ aq ex consuetudine scē Romanę ecclę. Ca. 2.

SAcerdos benedicturus aquam pro aspergendo populo indutus superpelliceo, ꝛ stola ad collum posita, veniens ad vrceorum aquę benedicendę dicat ℣. Adiutorium nostruq in nomine dni. ℟. Qui fecit cęlum ꝛ terram. Et clerico tenente coram eo sal in aliquo vasculo ad hoc deputato, sacerdos eleuata dextera super sal, benedicit illud. Et notandū qd isti modi. s. de superpelliceo ꝛ stola ꝛ ℣ Adiutorium nostrū. ꝛ elenatione manus, in omnibus benedictionibus sunt obseruandi. Dicto ergo. ℣. Adiutorium nostrum. Sacerdos incipit absolute exorcismus salis.

¶ Exorcismus salis.

EXorcizo te creatura salis per Deum vivum: ✠ per Deum verum: ✠ per Deum sanctum: ✠ per Deum, qui te per Eliseum Prophetam in aquā mitti iussit, vt sanarer sterilitas aquę: vt efficiaris sal exorcizatum in salutem credentiuq: vt sis omnibus te sumentibus sanitas aię ꝛ corporis: ꝛ effugiat atque discedat ab eo loco, in quo aspersum fueris, ois phātasia ꝛ nequitia vel versutia diabolicę fraudis, oisq spiritus immundus, adiuratus per eum qui venturus est iudicare vivos ꝛ mor-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝛ mortuos, ꝛ seculum per ignem. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

IAmnẽsaꝯ clemẽtiã tuam oꝑs ęterne Deus humiliter implo ramus: vt hãc creaturam salis, quã in vsaꝯ gñis humani tribuisti, bñ ✠ dicere ꝛ sancti ✠ ficare digneris: vt sit oĩbus sumentibus sanitas animę ꝛ corporis: vt quicquid ex eo tactum vel aspersuꝯ fuerit, careat omni immũditia, omnique impugnatione spiritualis nequitię. Per dominum. Exorcismus aquę.

EXorcizo te creatura aquę in noĩę Dei pñis ✠ oipotẽtis, ꝛ in noĩe Jesu ✠ Chñi filij cius Dñi nr̃i, ꝛ in virtute spũs sancti ✠ vt fias aqua exorcizata ad effugandã oẽꝯ ptãtẽ inimici: ꝛ ipsum inimicũ eradicare ꝛ explantare valeas cũ angelis suis apostaticis: Per virtutẽ Dñi nr̃i Jesu Chñi, qui venturus est iudicare vivos ꝛ mortuos, ꝛ sclm̃ ꝑ ignẽ. ℟. Amen. Oremus. Ozo.
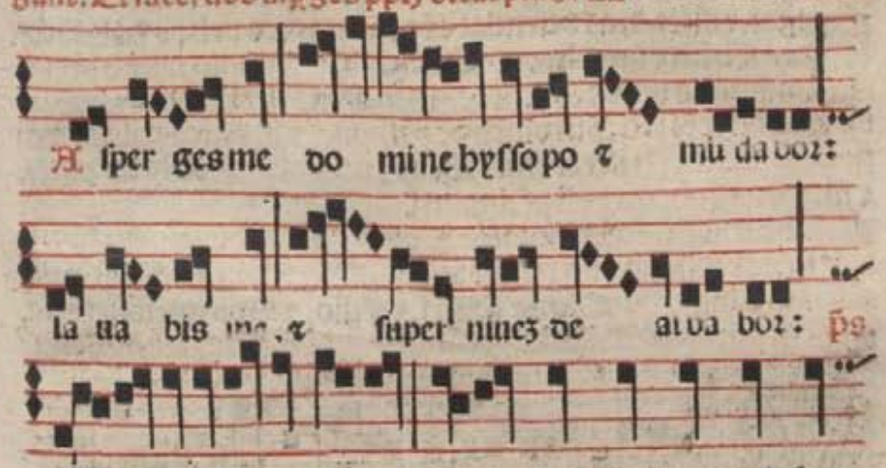
DEus q ad salutem humani gñis maxima ãqꝯ sacramẽta in aquaꝯ substãtia ꝓdidisti, adesto ꝓpti⁹ inuocationib⁹ nr̃is, ꝛ elemẽto huic multimodis purificationib⁹ ꝑparato, virtutẽ tnę bñdictionis ✠ infunde: vt creatura tua mysterijs tuis seruiens, ad abigẽdos dęmones, morbosqꝯ pellendos diuinę gr̃ę sumat effectũ: vt q cqd ĩ domib⁹, vel in locis fideliũ, hęc vnda respserit, careat oi immunditia, liberẽt a noxa, nõ illic resideat spũs pestilẽs, nõ aura corrũpẽs: discedãt oẽs insidię latẽtis inimici: ꝛ siqd est, q aut icolumitati habitãtiũ inidet, aut quieti, aspsione huius aq̃ effugiat: vt salubritas p inuocationẽ tui scti nois expetita, ab oĩbus sit impugnationib⁹ defensa. Per do. Hic mittat sal in aquã in modũ crucis dicẽdo. Cõmistio salis ꝛ aq̃ pariter fiat in noĩe pa ✠ tris, ꝛ fi ✠ lij, ꝛ spũs ✠ sancti. ℟. Amen. Deinde dicat sacerdos, ℣. Dñs vobiscũ. ℟. Et cuꝯ spiritu tuo. Oremus. Ozo.

DEus inuictę virtutis author, ꝛ insuꝑabilis imperij Rex, ac semꝑ magnific⁹ triũphator: qui aduersę dñationis vires reprimis, q inimici rugiẽtis sęuitiã supas, q hostiles nequitias potẽter expugnas: te dñe tremẽtes ꝛ supplices deꝑcamur, ac petimus, vt hãc creaturã salis, ꝛ aq̃ dignãter aspicias, benignus illustres, ꝛ pietatis tuę more sancti ✠ fices: vt vbicunque fuerit aspersa, per inuocationem tui sancti nois omnis infestatio immundi spiritus abigatur, terrorqꝯ venenosi serpẽtis procul pellatur, ꝛ prędentia sancti spiritus nobis misericordiam tuam poscentibus vbique adesse dignetur. Per dominum nostrum.

Antiphona.

CAña, q̃ cãtari debet qñ aq̃ in eccl'ia aspergit super populũ. c.3.

IRoĩb⁹ dñicis ꝑ annũ, finita tertia benedicta aqua a sacerdote celebraturo Missam, primo aspgat altare matus ipsa aqua vñdicta genib⁹ corã altari flexis: ꝛ statiꝯ a sacerdote incipiat añ. Asperges me. ꝛ chorus sequat. ꝛ vñ cõiter cantat cum suo versu ꝛ Gloria pri, ab eodẽ sacerdote primo clerici, deinde scl'ares aspgant. Et sacerdos aspgẽs ppli⁹ dicat psal⁹. Miserere mei. Aña.
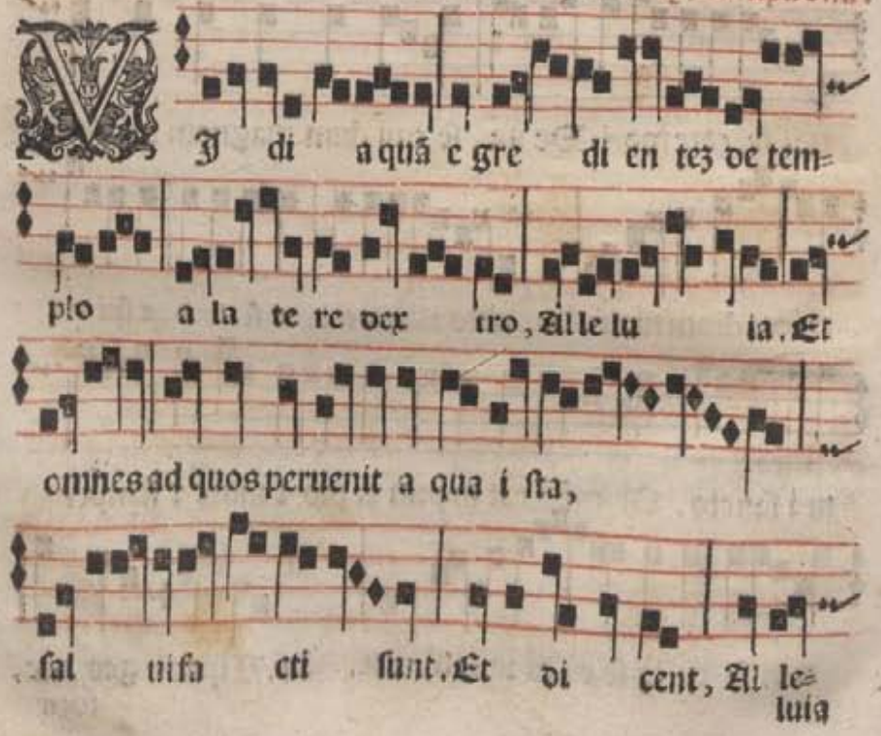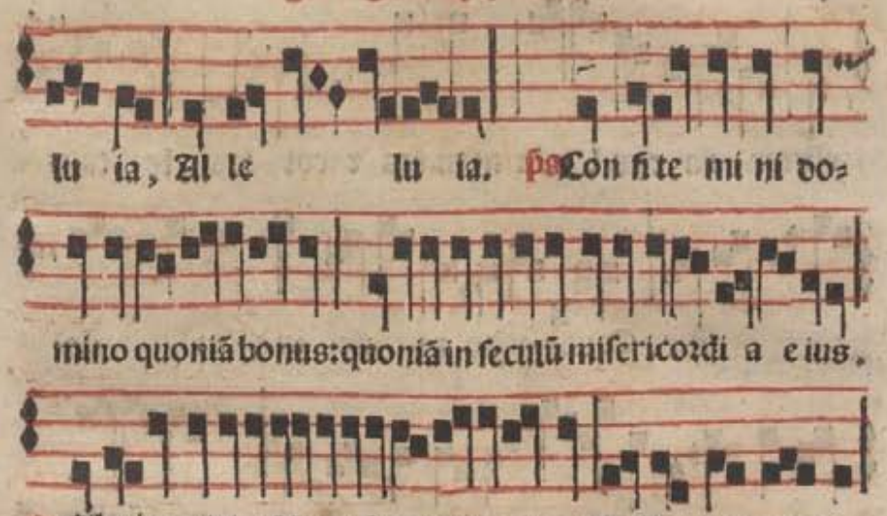

tota

tota repetatur. Qua cantata sacerdos stans ante gradus altaris maioris ecclesie dicat. ℣. Ostende nobis domine misericordiam tuam. ℟. Et salutare tuum da nobis. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

EXaudi nos domine sancte, pater oꝑs, eterne Deus: ⁊ mittere digneris sanctum angelū tuū de cęlis, qui custodiat, foueat, protegat, visitet, atq; defendat oēs habitantes in hoc habitaculo. Per Chm dñm nrm. ℟. Amen. Suprascripto modo precatur cantentur in oibus dñicis per totū annum in aspersione aquę benedicte: excepto q̄ in dñica de passione, ⁊ in dñica palmarum post psalmum. Miserere mei Deus, non dicitur Gloria patri, ⁊ fil. sed antiphona post psalmum repetitur. Et excepto tempore Paschali: scilicet a Dominica Pasche vsq; ad octauam Pentecostes exclusiue: quo tempore dicitur Antiphona. Vidi aquā cum suo psalmo, ⁊ Gloria Patri, ⁊ Filio, ⁊ Spiritui sancto ⁊c.

¶ In tempore paschali ad aspersionē aquę būdictę, Antiphona.
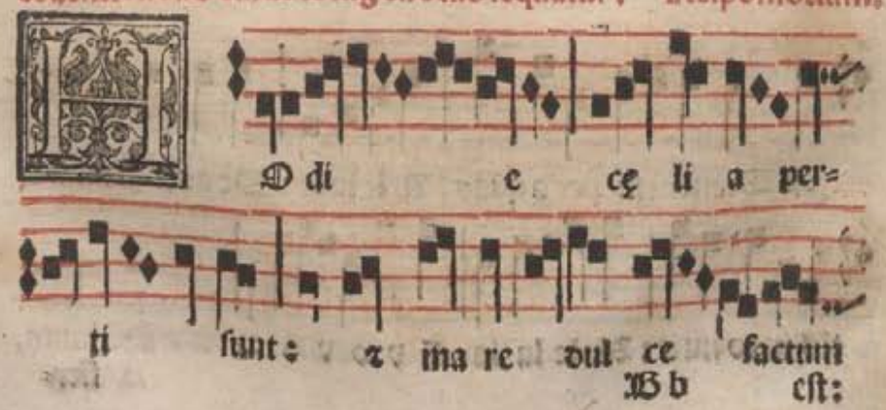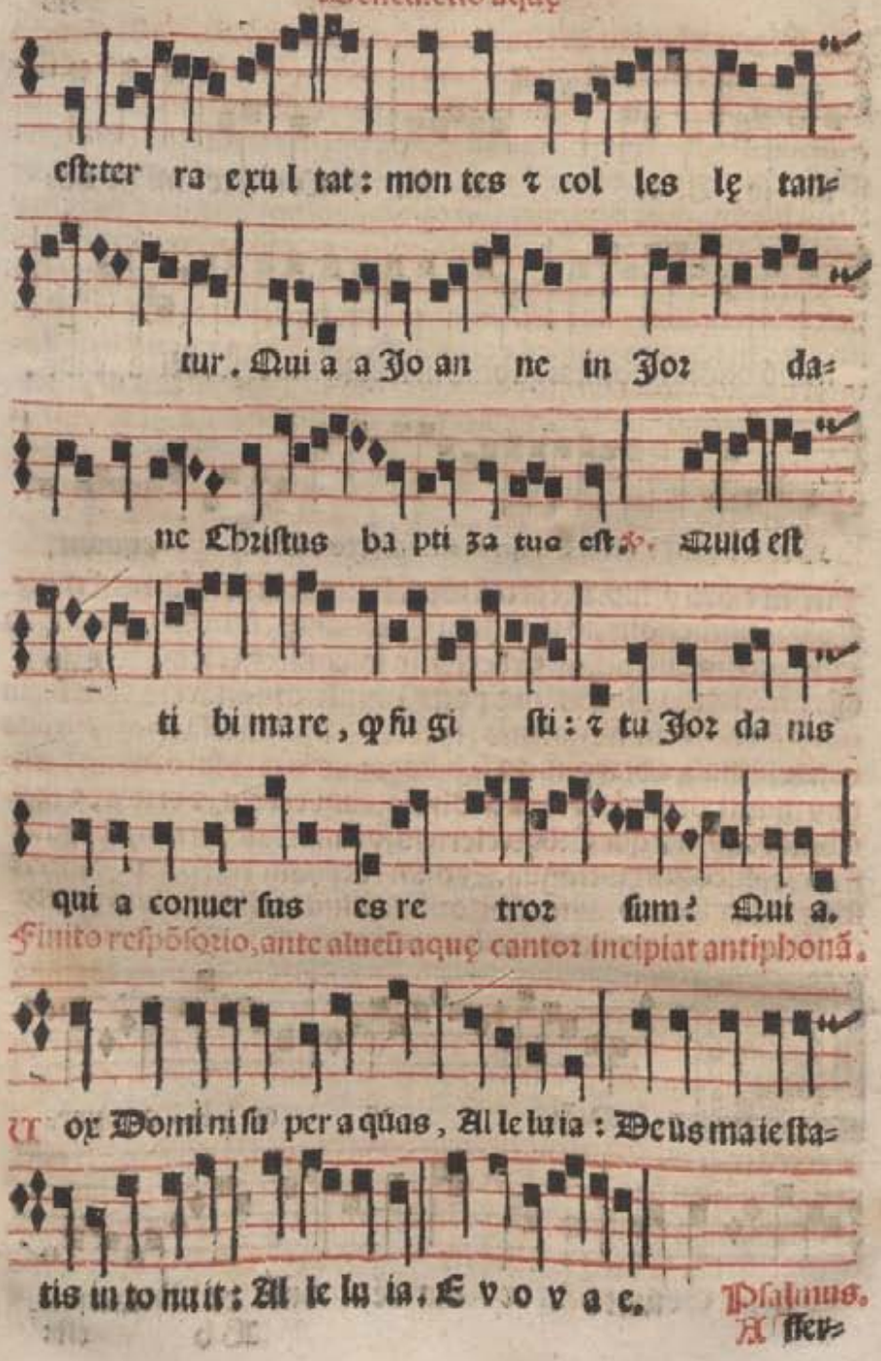

℟. siculi ⁊ ozo vtsup. Repetat tota ant: postea dicat itroit⁹ missę.

¶ De bñdictione aq̄ in vigilia Epiphanię, q̄ licet in Romana curia nō fiat, in multis tñ ecclesijs solenniter celebrat. **Cap. 4.**

¶ In Vigilia Epiphanię post Completorium, vel etiam lecta nona lectione in maturinis, sacerdos indutus sacris vestibus cum pluuiali, ⁊ diaconus ⁊ subdiaconus sacris sui ordinis vestibus indutī, precedentibus acolytis, cum cereis, ⁊ cruce, ⁊ thuribulo, ⁊ alijs sequentibus clericis, veniant ad locum, vbi paratus est alueolus cum aqua. Et dum recedunt de choro, cantent sequens responsorium, cantoribus illud inchoantibus, ⁊ procedentibus. Deinde totus chorus sequatur. Responsorium.
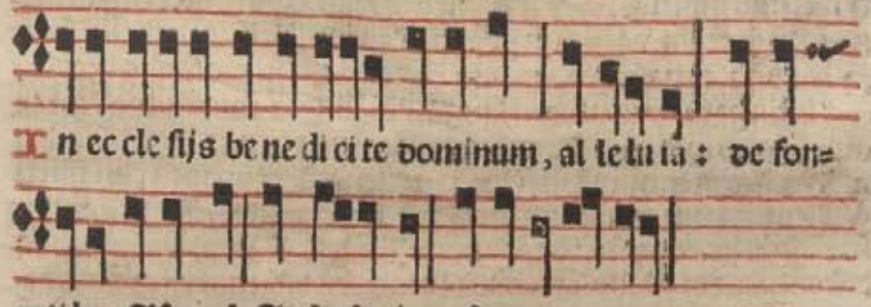

Finito respōsorio, ante altarē aquę cantor incipiat antiphonā.

Psalmus.

Aſſer=

Afferte dño filij Dei: afferte dño filios arietū. Afferte dño gloriā ꝛ honorē: afferte dño gloriā noī eius: adorate dm in atrio sancto eius. Vox dñi sup aquas: Deus maiestatis intonuit: dñs super aquas multas. Vox dñi in virtute: vox dñi in magnificentia. Vox dñi cōfringentis cedros: ꝛ confringet dñs cedros libani. Et cōminuet eas tanq̄ vitulum libani: ꝛ dilectus quemadmodum filius vnicornium. Vox dñi intercidentis flāmam ignis: vox dñi concutientis desertum: ꝛ commouebit dñs desertum cades. Vox dñi pręparantis ceruos: ꝛ reuelabit condensa: ꝛ in templo eius oēs dicent gloriā. Dñs diluuium inhabitare facit: ꝛ sedebit dñs rex in ęternum. Dñs virtutem populo suo dabit: dominus benedicet populo suo in pace. Antipho.

Psalmus.
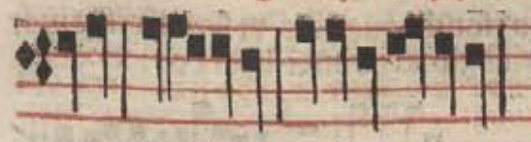
Exurgat Deus, ꝛ dissipentur inimici eius: ꝛ fugiant qui oderunt eum a facie eius. Sicut deficit fumus, deficiant: sicut fluit cera a facie ignis: sic pereant peccatores a facie Dei. Et iusti epulent̄, ꝛ exultent in conspectu Dei: ꝛ delectentur in lętitia. Cantate Deo, psalmū dicite nomini eius: iter facite ei qui ascendit super occasum: dñs nomen illi. Exultate in conspectu eius: turbabuntur a facie eius patris orphanorū ꝛ iudicis viduarum. Deus in loco sancto suo: deus qui inhabitare facit vnius moris in domo. Qui educit vinctos in fortitudine: similiter eos qui exasperant qui habitant in sepulcris. Deus cū egrederēris in aspectu ppli tui, cū ptransires in deserto. Terra mota: etenim cęli distillauerūt a facie Dei sinai: a facie dei Israel. Pluuiam voluntariā segregabis Deus hēditati tuę, ꝛ infirmata est: tu vero pfecisti eā. Animalia tua habitabunt in ea: paraſti in dulcedine tua pauperi deus. Dñs dabit verbū euāgelizantibus: virtute

Universidad de Deusto
Biblioteca

multa. Ex virtutum dilecti dilecti: ⁊ speciei domus diuidere spolia. Si dormiatis inter medios cleros: penne colūbe dearge̅tate: ⁊ posteriora dorsi eius in pallore auri. Cū discernit celestis reges super ea: niue dealbabuntur in selmon, mons Dei, mons pinguis. Mons coagulatus, mons pinguis: vt quid suspicamini montes coagulatos? Mons in quo beneplacitum est Deo habitare in eo: etenim dns habitabit in finem. Currus Dei decē millibus multiplex, millia lętantiū: dns in eis in sina in sancto. Ascēdisti in altum, cepisti captiuitate: accepisti dona in hominibus. Etenim non credentes, inhabitare dnm deum. Benedictus dns die quotidie: prosperū iter faciet nobis deus salutarium nostrorū. Deus noster deus saluos faciendi, ⁊ Dñi dni exitus mortis. Verumtamen Deus confringet capita inimicorū suorum, verticem capilli perambulātiū in delictis suis. Dixit dns, ex basan cōuertam, conuertam in profundū maris. Vt intingatur pes tuus in sanguine: lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Viderunt ingressus tuos deus: ingressus dei mei, regis mei, qui est in sctō. Preuenerūt principes coniuncti psallentibus: in medio iuuencularū tympanistriarū. In ecclesijs bndicite deo dño: de fontibus Israel. Ibi Beniamin adolescentulus in mētis excessu. Principes iuda duces eorū: principes Zabulō ⁊ principes Neptalim. Māda deus virtuti tue: cōfirma hoc deus, qd operatus es in nobis. A tēplo tuo in hierusalem: tibi offerent reges munera. Increpa feras arundinis cōgregatio taurorū in vaccis populorū: vt excludāt eos qui probati sunt argento. Dissipa gentes que bella volunt: venient legati ex Aegypto: Aethiopia prueniet manus eius Deo. Regna terre cantate Deo: psallite dño. Psallite Deo, qui ascendit super celum celi ad orientem. Ecce dabit voci sue vocem virtutis: date gloriā Deo: super Israel magnificētia eius, ⁊ virtus eius in nubibus. Mirabilis Deus in scis suis, Deus Israel dabit virtutē ⁊ fortitudinem plebi sue: benedictus Deus. Alia.

In psalli bera uit me, Alleluia: de la que o venantium,

tium, Alleluia. Evovae.

Psal. Qui habitat in. vt supra. fol. 60. deinde cantat ania. Exaudi nos dñe. fol. 200. qua finita, dicātur litanię cantando, vt supra. fol. 187. Cantetur litania vsque ad versum. Vt dōnum apostolicum ⁊c. inclusiue. Quo versu cantato, sacerdos surgat, ⁊ cantet tres sequentes versus: videlicet. Vt hanc aquam bene ✝ dicere digneris, te rogamus audi nos. Vt hanc aquam bene ✝ dicere ⁊ con ✝ secrare digneris, te rogamus audi nos. Vt hanc aquam bene ✝ dicere, ⁊ conse ✝ crare, ⁊ sancti ✝ ficare digneris, te rogamus audi nos. Postea iterum genuflectus sequatur ℣. Vt inimicos sctē ecclesię, ⁊ cęteros vsq; in finē. ℟. Kyrie elei. Christe eleis. ℟. Kyrie ele. Pater noster. ℣. Et ne nos. ℟. Sed lib. ℣. Saluos fac nos dñe Deus nr̄. ℟. Et congrega nos de nationibus. ℣. Vt confiteamur nomini sancto tuo. ℟. Et gloriemur in laude tua. ℣. Bndictus dns Deus Israel a seculo. ℟. Et vsq; in sclm, fiat, fiat. Sufflat in aquā tribus vicibus sic dicēdo.
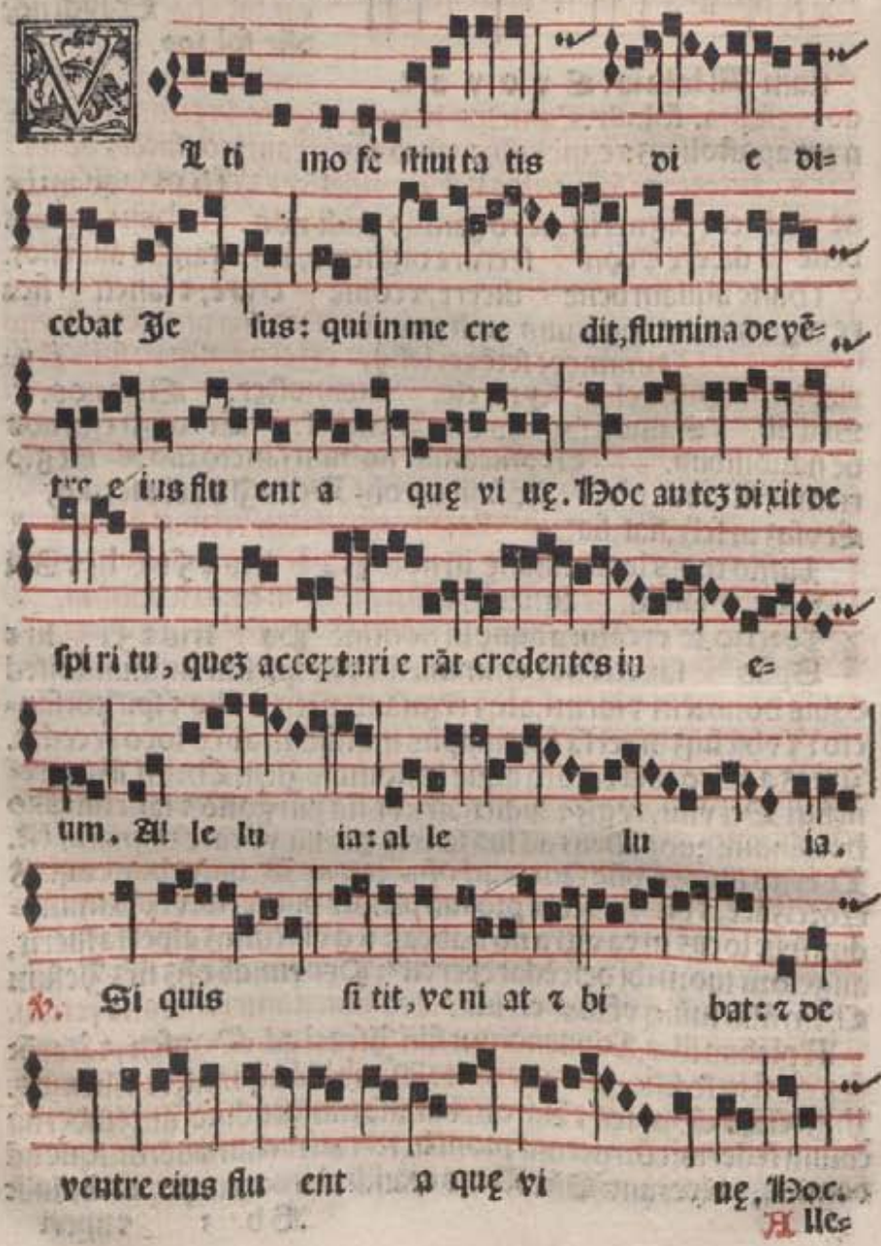
Exufflo te dne ois legio satanę in nole Pa ✝ tris ⁊ Fi ✝ lij ⁊ Spiritus ✝ sancti. ℟ Amen. Exorcismus in tono lectionis.
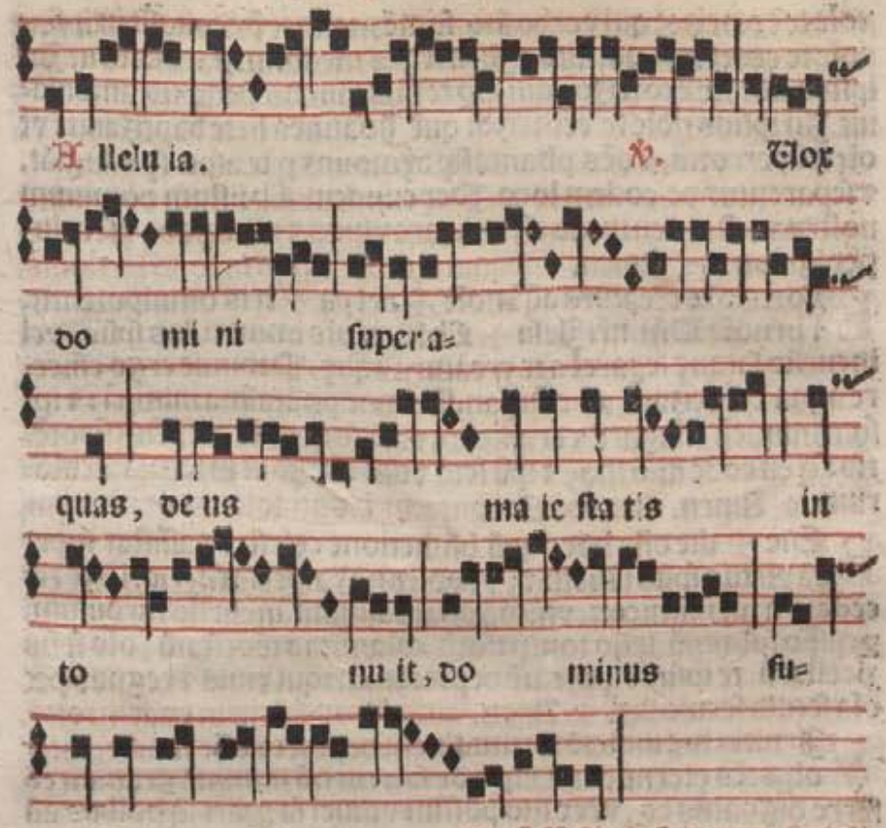
Exorcizo te creatura aque in nomine Pa ✝ tris ⁊ Fi ✝ lij ⁊ Spūs ✝ sancti: ne communi sis vlli spiritui immundo: sed dabis honorem viuenti, atq; regnanti patri ⁊ filio ⁊ spiritui sancto: ⁊ vbicūq; aspersa fueris, spūs immūdus ab eo loco recedat. Itaq; adiuro te creatura aque in nomine Jesu Christi Nazareni filij Dei viui, regis ⁊ iudicis nr̄i: vt sis purgatio ⁊ sanctificatio hominum: quos Deus ad suā sanctā gloriā vocare dignatus est. Te ergo inuoco dñe sancte, pr̄ ops, ęterne Deus: vt hanc aquaz exorcizare, ⁊ bn̄ ✝ dicere pro tua pietate digneris: vt omis immūdus spūs locuz in ea vltra nō habeat: sed vbicunq; aspersa fuerit, angelorū tuorū ibi descēdat exercit⁹: Per eundē dnz nr̄z Jesum Chr̄m filiū tuū: q vēt⁹ est iud. Leō libri numeri in tono festiuali.

In diebus illis. Conuenerunt filij Israel ad Moysen, ⁊ Aarō: ⁊ versi in seditionem dixerunt: Da nobis aquam, vt bibamus. Ingressus Moyses ⁊ Aaron, dimissa multitudine, ante tabernaculum fęderis: corruerunt proni in terram: clamauerūntque ad dominū, ⁊ dixerunt: Dñe Deus exaudi clamorem populi huius:

Universidad de Deusto
Biblioteca

℣ aperi cis thesaurum tuum fontē aquę viuę, vt satiati cessēt mur
muratio eorum. Et apparuit gloria domini super eos. Gradua.

Secūdū Joānē: in tono feriali.

In illo tempore: in nouissimo die magnę festiuitatis stabat Jesus ℣ clamabat, dicens: siquis sitit, veniat ad me, ℣ bibat. Qui credit in me, sicut dicit scriptura, flumina de ventre eius fluent aquę viuę. Hoc autē dixit de spiritu, quem accepturi erant credentes in eum.

Exorcizamus aquę in tono lectionis.

Exorcizo te creaturę aquę per deum viuum, per deum verum, per deum sanctum, per deum totius creaturę: vt te mundam exhibeas contra omnem morbum, atque insidias inimici, atque diabolicas potestates: vt vbicunque aspersa fueris, sit propitio deo defensa domus ipsa: sicut defensę fuerunt in Aegypto domꝰ hebreorū per signū sanguinis agni: sic defendantur die domus famulorū famularūq; tuarū p aspersionē huius aquę. In ipsius

Universidad de Deusto
Biblioteca

noīe te exorcizo: qui verbo suo fontē manare p̄cepit. Et in ipsius noīe te exorcizo: qui filios Israel per medium mare eduxit. In ipsius noīe te exorcizo: qui sup̄ te suis sanctis pedibus ambulauit. In ipsius noīe te exorcizo: quē Joannes in te baptizauit: vt oīs spūs errōris, ⁊ oēs phantasię dęmonuꝫ p̄ te aspersę effugiāt, ⁊ separentur de eodem loco. Per eundem Christum dominum nostrum, Qui venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos, ⁊ seculuꝫ per ignem. ℟. Amen. Sequitur exorcismus in tono lectionis.

EXorcizo te creatura aq̄ i noīe ✠ dei pa ✠ tris omnipotentis, ⁊ in noīe Dñi nr̄i Jesu ✠ Chr̄i, vt oīs immundus spūs, vel incursio satanę separet a te creatura aquę. Proinde ergo efficere aqua exorcizata ad effugandū omne phātasma inimici: ⁊ ipsum inimicū effugare ⁊ eradicare valeas in noīe dei p̄dis oīpotētis: q cū eodē filio suo, ⁊ spū sctō viuit ⁊ regnat in secula seculorum. ℟. Amen. Oratio. Et cantatur i tono solenni orationum.

BEne ✠ dic dñe hāc aquā bñdictione celesti: ⁊ assistat super eā virtus spūs sancti: ⁊, vt vbicunq̄ aspersa fuerit, lōge recedat virtus inimicoꝝ, vmbra phantasmatū, incursio turbinum, p̄cussio fulminū, lęsio tonitruoꝝ, calamitas tēpestatū, oīs spūs p̄cellarū, te ipsuꝫ oīpotentē deprecamur: qui viuis ⁊ regnas per oīa secula seculoruꝫ. ℟. Amen. Dño super salem in eodem tono.

VIrtutis tuę inuictā fortitudinem deprecor dñe sancte, pater oīpotēs ętерne deus sup̄ hoc sal: cui nō minimā gratiam cōferre dignatus es, vt ex illo possint vniuersa p̄diri, q̄ hoībus ad escam per tuū filiū dñm nr̄m p̄creari iussisti: p quez te dñe supplices exoramus: vt sal istud sancti ✠ ficare, bñ ✠ dicere, ⁊ conse✠crare pro tua pietate digneris: vt ex vultu diuinę maiestatis tuę virtutē tuā cōtra oēs immūdos spūs possit accipere: expellat de tabernaculis famulorum famularūq̄ tuarū q̄quid potest pestiferū esse: ⁊ exhibeat plenum salutis effectū: deterreat p̄stigia: phātasiasq̄ cōpescat, p signum sanctę cru ✠ cis filij tui dñi nr̄i: tutelā fidelissimaꝫ desiderantibus p̄stet per hoc tuum dñe signa ✠ culum: quod nullius dolus, nulli⁹ pertinacia designauit. Per eūdez dñm nr̄m. Alia bñdictio salis in tono lectionis.

BEne ✠ dico te creatura salis in nomine Pa ✠ tris, ⁊ Fi ✠ lij ⁊ Spūs ✠ sancti: qui te ad tutelam humano generi procreauit: ⁊ populo venięti ad credulitatem per seruos suos cōsecrari p̄ęce-

p̄ęcepit: proinde rogamus te dñe deus nr̄: vt hęc creatura salis in noīe sanctę Trinitatis efficiat salutare sacramentum: sitq̄ p̄fecta medicina in viscеribus fideliū tuoꝝ. Per eūdē dñm nr̄m Jesum Christum. ℟. Amen. Oratio super sal in tono orationis.

IMmuere domine hāc creaturā salis, quā vsibus humani generis tribuisti: ⁊ petimus oīps ętерne deus, vt signum cru ✠ cis vnigeniti filij tui Dñi nr̄i Jesu Chr̄i, vbi aspersa fuerit aqua hoc sale cōmista, sit efficax ad eua cuandū oēm inimici aduersariam ptātē, ꝓfamat, arefaciat, nihilq̄ ibi remanеat immūdum, nihil pestiferū: sed ad inuocationē nois tui sit nobis mundū ac bñdictū, Per eūdē dñm nr̄z Jesuz Chr̄z filiū tuū. In tono lectionis.

EXorcizo te creatura salis per deū ✠ verum: per deū ✠ sanctū: per deum ✠ totius creaturę: qui te per Elisęum prophetam in aquam mitti iussit, vt sanaretur sterilitas aquę: qui per apostolum Paulum dicere dignatus est, sit coz vestrum sale conditum: ideoq̄ efficere sal ad eua cuandum, ⁊ expellendum inimicū, omnemq̄ virtutem ⁊ putredinez eiuꝫ: in nomine Dñi nostri Jesu Chr̄i: Qui vēturus est iudica. In tono lectionis.

DOminus ⁊ saluator noster Jesus, anteq̄ ad cęlos ascenderet, apostolis suis mandauit dicens, habete in vobis sal: ⁊ pacem habete inter vos. ℂ Hic ponat sal in aquam dicens:

HAec commistio salis ⁊ aquę pariter fiat: in noīe pa ✠ tris ⁊ fi ✠ lij ⁊ spūs ✠ sci: ⁊ in virtute Dñi nr̄i Jesu Chr̄i: cui est honoꝝ, ⁊ gloria in secula seculorū. ℟. Amen. In tono lectionis.

EXorcizo te creatura salis ⁊ aq̄ in nomine pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spūs ✠ sci. Exorcizo te p deum viuū. Exorcizo te per crucifirū. Exorcizo te per spūz sc̄uz. Per eū te exorcizo, qui per Elisęū prophetā te in aquaz mitti iussit dicens: Hęc dicit dñs: Sanabit aqua ista, ⁊ nō erit in ea mors, neq̄ sterilitas. Per ipsius nomē te aduro, q̄ diuina voce oris sui apostolis suis locutus est dicēs: Vos estis sal terrę, ⁊ coz vestrū sale sit ꝓdituz: Vt oēs qui ex te sumpserint, sint sanctificati in aīabus ⁊ corporibus: vt vbicunq̄ aspersa fueris, effuges inimicū, ⁊ p̄stes oībus remissionē peccatoꝝ, expellas insidias, ⁊ excludas oēs dęmonū tērationes. Te aūt cōditor ⁊ restaurator oīum elementoꝝ tuoꝝ, q hęc fluenta noīe tuo sc̄ificata ad purgationē locoꝝ p̄ficere iussisti, deprecor: vt nois tui inuocata maiestate, gratiā spūs sci hęc aqua accipiat:

Universidad de Deusto
Biblioteca

accipiat: valeatq; ad expellendas diabolicas artes per manus seruoꝝ tuoꝝ aspersa: per sanctificationeꝫ, quã tu dñe sanctificando sanctificas, ⁊ benedicendo benedicis: vt omnis immundus spiritus aspersione huius aquę repulsus ⁊ perfusus discedat: ⁊ omnis incursus satanę, ⁊ omne phantasma, omnisq; immunditia, ⁊ putredo inimicoꝝ longe recedat: nec cõsistendi, aut resistendi habeat potestatem, nec in eodem loco standi aut cõmorandi: sed victus ⁊ destructus abscedat diabolus cũ omni pompa sua: ℣ Per virtutem ⁊ gloriaꝫ Dñi nr̃i Jesu Chr̃isti: qui viuit ⁊ regnat cum Deo pr̃e ⁊ spiritu sancto, per omnia secula seculoꝝ. ℟. Amẽ. Exorcismus sup aquã sale cõsperſaꝫ in tono lectionis.

EXorcizo te creatura aquę sale cõspersa p deũ viuũ: per deum verum: per deũ totius creaturę: qui te in principio separauit ab arida, ⁊ in quatuor fluminibus diuidere dignatus est, vt vbicunq; portata, vel aspersa fueris, effugetur ⁊ separet inimicus, ⁊ oĩs putredo eius: vt ipsa domus deo sit dicata per virtutez Dñi nr̃i Jesu Chr̃i: qui vẽturus est iudicare viuos ⁊ mortuos, ⁊ seculũ per ignẽ. Item super aquã in eodem tono vsq; ad prefationem.

TEaũt creatura aquę adiuro per deum viuum: per deum verum: per deum sanctum: per eum te adiuro, qui te in principio separauit ab arida. Adiuro te per deum viuũ, qui te de fonte paradisi manare fecit, ⁊ in quatuor fluminibus exire iussit, ⁊ totã terraꝫ rigare præcepit. Hic diuidat aquaꝫ ⁊ effundit in quatuor mundi partes. Adiuro te per eũ, qui te in Chana Galileę sua potentia conuertit in vinum: qui super te suis sanctis pedibus ambulauit: qui tibi nomen imposuit Siloa. Adiuro te per euꝫ, qui in te Naamã syrũ a sua lepra per manũ Eliseĩ prophetę mundauit: Hic tangat aquam manu dicens: Aqua ✠ sancta: aqua bene✠dicta: aqua la✠uans sordes, ⁊ mundans peccata, adiuro te per deũ viuũ, vt te mundã exhibeas, nec aliquã phantasiaꝫ in te retineas: sed efficiaris exorcizata ad effugandũ inimicum ⁊ oĩs actus fulguris: ⁊ vbicunque aspersa fueris, siue in domo, siue in agro, siue in vineis, siue in seminatis cãpis, siue in fluctibus, siue in angulis cubiculoꝝ, siue in nauibus, siue in puteis, vel siquis ex te gustauerit, fias ei defensio, ⁊ remediũ sanitatis: ipse quoque diabolus elongẽt ⁊ separet, quã: ũ clõgatũ est cęlũ a terra, lux a tenebris, veritas a mendacio iustitia ab iniustitia, dulce ab amaro:

ro: tantũ clõgetur, ⁊ separet ille immundus spũs ab habitationibus famuloꝝ famularũq; Dei: ℣ Per nomẽ Dñi nr̃i Jesu Chr̃i: q̃ viuit ⁊ regnat cũ deo patre ⁊ spũ sancto. Hic dicit in tono p̃fationis. ℣ Per oĩa scl̃a seculoꝝ. ℟. Amen. ℣. Dñs vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. ℣. Sursum corda. ℟. Habemus ad dñm. ℣. Gratias agamus Dño Deo nostro. ℟. Dignum ⁊ iustum est.

VEre dignũ ⁊ iustum est, equum ⁊ salutare, Nos tibi semper ⁊ vbiq; gratias agere, dñe deus cęli ⁊ terrę: cuius virtuti subdita sunt vniuersa: cuius verbo creata sunt oĩa: supermitte (q̃s) virtutẽ spũs sancti tui super hanc creaturaꝫ, vt fiat aqua sanctificata in noĩe pa✠tris, ⁊ fi✠lij, ⁊ spũs ✠ sancti. Te igitur oĩpotens Deus, altissima salus, ⁊ respector perpetuus, humiliter rogamus ⁊ petimus: vt nos exaudias: ⁊ miserearis p̃cibus nostris: quatenus vbicunq; hęc aqua aspersa fuerit, fiat, te iubente, causa purificationis: habeat quoq; perpetuã gratiã ipsa domus: fidez rectã: spez certã: charitatẽ perfectã: gaudiũ verũ, honorem perpetuum: vt oĩs malcuoli ⁊ inuidi spũs ab ea expellantur, ⁊ separent. ℣ Per Chr̃im dñm nr̃m. In tono lectionis. Iterumq; te alloquor aqua: quę habes lucis similitudinem: tu sub cęlo: tu super cęlum: tu sub terra: tu super terrã. Super te inuoco nomen sanctũ atq; mirabile Dei oĩpotentis: qui te sua potentia conuertit in vinum: suspendit sup̃ celos: congregauit in terra: mulcuit in mari: ℣ Qui te ad canis ⁊ velocibus ventis pluere p̃cepit: ⁊ ad vsum hoĩum lauacrum dedit, ⁊ sitientibus potũ subministrauit: Super aquã etiã spũs dñi non solum ferebatur, sed etiam fertur. Adiuro ergo te creatura aquę per septiformez spiritũ Dei viui. Adiuro te per nouẽ ordines angeloꝝ. Adiuro te p̃ vocẽ tonitrui coruscationis tremẽdi ⁊ cęlestis regis. Adiuro te p̃ lignũ misterij: de quo aqua p̃cussa statim dulcis facta est. Adiuro te per eũ, qui oĩa creauit: ne cõtẽnas vocem humilitatis meę: sed expellas oẽm vmbrã, oĩs satellites aduersarioꝝ, oĩs machinationes diaboli: siue spiritũ immũdoꝝ: siue biothanatoꝝ: siue errãtiũ: siue ex inuocatione magicę artis, siue p̃catorũ argumenta: siue draconũ, ⁊ oĩuꝫ volucrũ vel viperarũ: q̃ imperat tibi dñs Jesus Chr̃s filiuꝫ dei viui: q̃ mox vt aspersa fueris in noĩe dei sabbaoth: siue in hoĩb⁹: siue in domibus, siue i vineis: siue in pecoribus, vel q̃buslibet aĩantibus: siue in seminatis cãpis: siue
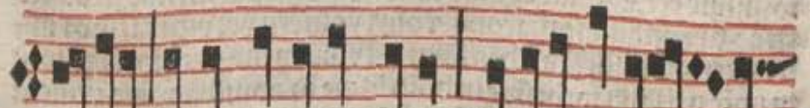
pis: siue in qualicunq; creatura vniuersali: siue quocunque loco aspersa fueris, siue sup infirmū, vel languentes: siue in potū data fueris homini in valetudine detento, aut maligni spiritus infestatione percusso: mox expellas ꝛ excludas omne malignū: vt possit homo velocius salus fieri per virtutem Dñi nr̄i Jesu Chr̄i: qr̄ neq; dici, neq; scribi, neque cōputari pōt, cui nomen est Dei. In tono prefationis. Tu aūt dñe, qui per Angelum tuum, fontē Agar ostendisti: ꝛ ex eo Jsmael sitientem potasti: Qui pueri tui Abrahę in Mesopotamia preces exaudisti: ꝛ omnia desideria cordis eius impleuisti: Qui famulo tuo Moysi in diserto eremi petram percutere, ex ea aquam producere, ꝛ populum rigare iussisti. Et dicatur sequens versus. Qui aquā amaras immisso ligno dulcorasti: Benedicere ꝛ sanctificare digneris domine hanc creaturam aquę, In nomine Pa✠tris ꝛ Fi✠lij ꝛ Spiritus ✠ sancti. Hic mergat sacerdos crucem in aqua tribus vicibus: signando fontem cum cruce. Cantores autem cantent semel has sequentes antiphonas infrascriptas. Antiphona.
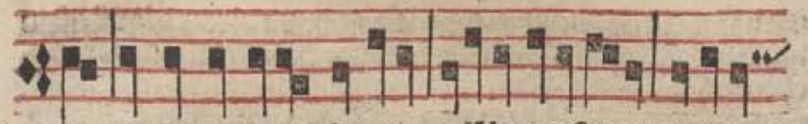

Aptizatur Christus, ꝛ sanctificat omnia mundus: ꝛ tribuit nobis remissionem peccatorū: aqua ꝛ spiritu

omnes purificamur. Ańa. Baptizat milles

re gem, seruas dominum suum, Joannes salua torem:

rem: a qua Jordanis stupuit: colūba ptestatur: paterna

Deinde sacerdos cruce deposita dicit in eodem tono prefationis.

vox audita est, hic est filius meus.

VBicunque aspersa fuerit in noīe tuo oēs iaculationes seruas inimici expellat. Illud etiam rogamus ꝛ petimus deus oīps, vt sicut ad domū Regueliś sanctū angelū tuū Raphaelē mittere dignat⁹ es, vt Asmodeū dęmonē alligaret simile quoq; beneficiū domibus nr̄is donare digneris: vt vbicūq; hęc vnda aspersa fuerit, nunq; malignus spiritus in cadē domo cōsistendi uel cōmorandi habeat potestatē: sed confusus, primus: ꝛ destructus abscedat. Per Chr̄um dñm nr̄m: per quē maiestatē tā laudāt angeli, adorant dñationes, tremūt ptātes: Cęli cęlorūq; virtutes ac btā seraphin socia exultatione cōcelebrant: Cū quibus ꝛ nr̄as voces, vt admitti iubeas, deprecamur supplici confessione dicētes. Et chorus cāret in tono feriali, vt supra. fol. 181. Sanctus, Sanctus, Sanctus Dñs Deus Sabaoth. Pleni sunt cęli ꝛ terra gloria tua: osanna in excelsis. Benedictus qui venit in noīe dñi: osanna in excelsis. Sequit sacerdos in tono lectionis.

EXorcizo te spūs immunde per Deum viuū: qui fecit cęlum ꝛ terram, mare ꝛ omnia quę in eis sunt: vt oēs virtutes aduersarij, oēs exercitus diaboli, oēs incursus, oē phantasma inimici eradicent, ꝛ effugiant ab hac creatura salis ꝛ aquę: sit sancta ꝛ salutifera: ꝛ ignis ardens aduersus oēs insidias inimici: ꝛ vbicūq; portata vel aspersa fuerit hęc creatura salis: ꝛ aquę, sit sanitas, ꝛ sy̆ceritas, ꝛ corporis medicina: ꝛ effugiat oīs infirmitas. Fulgura quoq; ꝛ grādines ab aspersione huius aquę separent, effugiāt ꝛ elongent: p eum, qui vēturus est iudicare viuos ꝛ mortuos ꝛ seculum per ignem. ℟. Amen. In tono prefationis.

VEre scūs, vere bñdictus, terribilis, metuēdus, ꝛ adorādus es dñe deus noster: ab occultis nr̄is munda nos: ꝛ ab alienis parce

nis parce seruis tuis: vt cū fiducia valeamus dicere oꝛonē illam regalē, quam Dñs t Saluatoꝛ nr̄ per euangelū suū oꝛare docuit dicēs. Pater noster. qui dicatur in cantu sicut in missa, ℣. Et ne nos. ℟. Sed libera nos. ℟. Amen. In tono orationis.

LIbera nos, qs dñe, ab oībus malis, p̄teritis, p̄sentib⁹, t futuris. Libera nos qs dñe, famulos t famulas tuas a gladio, a fame, a tēptatione diaboli, t pcussione sc̄i, t ab infirmitatib⁹ malis: p liberatoꝛē t redēptoꝛē nr̄m dn̄m Jesum Chr̄m filiū tuū: q te.

DOmine sancte, pater oīps, eterne Deus, Pr̄ Dñi nr̄i Jesu Chr̄i: Deus Abrahā, Deus Isaac, Deus Jacob, exoꝛcizantē me istā creaturam salis t aquę, p̄coꝛ te, exaudire digneris in noīe eiusdem Dñi nr̄i Jesu Chr̄i Nazareni filij tui, Dei viui, Regis t Judicis nr̄i: vt sit purgatio t purificatio oībus hoibus: atq in eis, qbus aspsa fuerit, habeat ptātē ad effugādos immūdos phātasmaticos spūs, t oēs nefarios diabolū, atq oēs figuras t minas satanę. Cōcedat etiā ei ptās ad exterminandū fulgura t grandines, t oēs aduersitates humanę naturę: vt non possit immūdus spūs nocere his locis in quibus aspersa fuerit: sed p̄fusus t destructus abscedat p virtutē Dñi nr̄i Jesu Chr̄isti Regis nr̄i. Qui cū deo p̄ viuit t regnat. In tono lectionis.

ADiuro te creatura salis, t aquę i noīe pa ✠ tris, t fi ✠ lij t spūs ✠ sc̄i. Aduro te in noīe Dñi nr̄i Jesu Chr̄i: q sup te suis sc̄is pedibus ambulauit. Aduro te p eū: qui te de fonte paradisi p̄duxit. Aduro te per eū, q apl̄is suis p̄cepit dicens: Jte, baptizate oēs gentes in noīe pa ✠ tris, t fi ✠ lij, t spūs ✠ sc̄i. Per ipsius nomen te aduro: vt vbicūq aspsa fueris, oē phātasma de domo ipsa, t oīs incursio diaboli eradicet t effugiat, per deū viū, p deū verū, p deū tot⁹ creaturę: vt neq hoib⁹, neq domicilijs, neq nambus, neq pecoꝛibus, neq frugibus, neq arboꝛibus noceat. Per eū dē dn̄m nr̄m Jesum Chr̄m, q vēturus est iudicare vīos t moꝛtuos, t sc̄m p ignē. ℟. Amē. In tono oꝛationis.

DEus, qui ad salutem humani generis, maxima quęque sacramenta in aquaꝝ substātia cōdidisti, adesto p̄pitius inuocationi nr̄e: t elemento huic multimodis purificationibus p̄parato virtutē tuę benedictionis infunde: vt creatura tua mysteꝛijs tuis seruiens, ad abigendos dęmones moꝛbosq pelledos, omnię gratię sumat effectū: vt quicquid in domibus, vel in locis

in locis fideliū, hęc vnda resperserit careat oī immunditia, libere a noxa: nō illic resideat spūs pestilēs, non aura corūpēs: discedāt oēs insidię latētis inimici: t siqd est, qđ aut incolumitati habitantiū inuideat, aut qeti, aspsione huius aq̄ effugiat atq discedat: vt salubritas per inuocationē tui sancti noīs expetita, ab oībus inpugnationibus sit defensa. Per dn̄m nr̄m Jesum.

BEnedictio Dei pa ✠ tris t fi ✠ lij t spūs ✠ sancti descēdat super hanc creaturam salis t aquę. Amen. Quo facto statim sacerdos incipiat Symbolū. s. Credo in vnū deū. quo finito aspgat sacerdos aquā sup ppl̄z: t clerici cātēt in choꝛo añas. Asperges me dñe. cuz ps. Miserere mei. t Gloria pat. folio 59. Deinde dicat sacerdos ℣. Ostende nobis dñe misericoꝛdiam tuam. ℟. Et salutare tuū da nobis. ℣. Dñe exaudi oꝛonē meaz. ℟. Et clamoꝛ meus. ℣. Dñs vob. ℟. Et cū spi. Oremus. Dño.

PRęsta, qs dñe, famulis tuis p hanc aspersionē aquę benedictę sanitatem mentis, integritatem coꝛpoꝛis tutelā salutis, securitatē spei, coꝛroboratiōnē fidei, t charitatis fructū, hic t in eterna scl̄a seculoꝛū. Per Chr̄z dn̄z nr̄m. ℟. Amē. Oremus. Dño.

EXaudi nos dñe sc̄tē, pr̄ oīps, eterne Deus, t mittere digneris sanctum Angelum tuū de cęlis: q custodiat, foueat, p̄tegat, visitet, atq defendat oēs habētes i hoc habitaculo. Per Chr̄m dn̄m nr̄m. ℟. Amē. Quibus finitis diaconus cantet euangeliuz in tono feriali. ℂ Sequentia sancti euāgelij secundum Lucam.

FActum est autem cum baptizaretur omnis populus: t Jesu baptizato: t oꝛante, apertum est cęlum: t descendit spiritus sanctus, coꝛporali specie sicut columba in ipsum. Et voꝛ de cęlo facta est: tu es Filius meus dilectus, in te complacui mihi. Et ipse Jesus erat incipiens quasi annoꝛum triginta, vt putabatur filius Joseph: Qui fuit heli: qui fuit matthat: qui fuit Leui: qui fuit melchi: qui fuit Janne qui fuit matthathię: qui fuit amos: Qui fuit naū: qui fuit heli: qui fuit nagge: qfuit mahath: qui fuit mathatię qui fuit semei: qui fuit Joseph: qui fuit Juda, qui fuit ioāna: qui fuit resa: qui fuit zoꝛobabel: qui fuit salathiel: Qui fuit Neri: qui fuit melchi: q fuit addi: qui fuit chosan: Qui fuit helmodan: q fuit her: qui fuit Jesu: qui fuit elizer: Qui fuit iozam: qui fuit matbat: qui fuit leui: qui fuit simeon: qui fuit inda: Qui fuit Joseph: qui fuit iona: qui fuit eliachim: qui fuit melcha:

cha: Qui fuit mēna: q fuit mathathię: q fuit nathā: q fuit dauid: q fuit ieſſe: q fuit obed: q fuit booz. Qui fuit ſalmon: qui fuit naaſſon: q fuit aminadab: q fuit arē: qui fuit eſrom. Qui fuit phares: q fuit iudę: q fuit iacob: qui fuit iſaac: Qui fuit abrahę: q fuit thare: q fuit nachor: q fuit ſaruch: qui fuit ragau: q fuit phalech: q fuit eber: qui fuit ſale: q fuit cainā: Qui fuit arphaxat: q fuit ſem: q fuit noe: q fuit lamech: q fuit matuſalē: Qui fuit enoch: q fuit Jared: q fuit malaleel: q fuit cainā: q fuit enos, qui fuit ſeth: qui fuit adā: q fuit dei. Jeſꝰ aūt plenus ſpū ſcō regreſſꝰ eſt a Jordane. Quo finito, cātores incipiāt. Te deū, ℣ totū decātet. f. 214.

De aſpſione aq̄ bñdictę p domos fidelīū p clericos faciēda. c. 5.

Clerici volētes domos fidelīū aſpergere aqua bñdicta, dicant pſalmū. Miſerere mei Deus. fo. 59. cum oꝛonibus ſequentibus. ℣. Dñe exaudi oꝛationem meam. ſi fuerit ſacerdos addat ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oꝛatio.

Exaudi nos dñe ſancte, pꝛ omnipotens, ęterne Deus: ℣ mitte re digneris ſanctum angelum tuum de cęlis, qui cuſtodiat, foueat, protegat, viſitet, atq; defendat omnes habitātes in hoc habitaculo. Per Chriſtum dñm noſtrum. Oꝛemus. Oꝛo.

Adeſto dñe ſupplicationibus nr̄is: ℣ hāc domū ſerenis oculis tuę pietatis illuſtra: deſcendat ſup habitantes in ea gr̄ę tuę larga benedictio: vt in is manu factis habitaculis cum ſalubritate manētes, ipſi tuū ſemp ſint habitaculū. Per Chr̄z. Oꝛo.

Exaudi nos dñe ſancte, pater oꝰs, ęterne deus: vt ſi qua ſunt aduerſa, ſi qua cōtraria in hac domo famuli tui N. authoꝛitate maieſtatis tuę pellantur. Per Chriſtum dominum nr̄m.

Et cū pſalm ℣ oꝛones dñr, clerici aſpergāt aquā p totā domū.

De bñdictione Auri, Turis, ℣ Myrrę die Epiphanię. c. 6.

In feſto Epiphanię ſolent benedici aurū, thus, ℣ Myrrha, in cōmemoratione mūneꝝ triū Magoꝝ, ℣ taliter benedicta ſuper ſe poꝛtata cum Dei timoꝛe ℣ reuerentia portāti proſunt ad ſalutem. ℣. Adiutoꝛium noſtrum ꝛc. poſtea dicatur Pſalmus.

Deus in noīe tuo ſaluum me fac: in virtute tua iudica me. Deus exaudi oꝛationem meam: ℣ auribus percipe verba oꝛis mei. Quīa alieni inſurrexerunt aduerſum me: ℣ fortes q̄ſierunt aiam meā: ℣ non propoſuerunt deuꝫ ante cōſpectum ſuū. Ecce enim deꝰ adiuuat me: ℣ dñs ſuſceptoꝛ eſt aię meę. Auerte mala

te mala inimicis meis: ℣ in veritate tua diſperde illos. Uoluntarię ſacrificabo tibi: ℣ confiteboꝛ nomini tuo domine, quoniam bonum eſt. Quoniam ex omni tribulatione eripuiſti me: ℣ ſuper inimicos meos deſpexit oculus meus. Gloꝛia patri ℣ filij. Pſal.

Deus iudiciū tuum regi da: ℣ iuſtitiā tuā filio reges. Iudicare populū tuū in iuſtitia: ℣ pauperes tuos in iudicio. Suſcipiant montes pacē pplō: ℣ colles iuſtitiaꝫ. Iudicabit pauperes ppli: ℣ ſaluos faciet filios pauperuꝫ: ℣ humiliabit calūniatoꝛem. Et pmanebit cū ſole ℣ ante lunā: in gr̄ationes ℣ gr̄ationem. Descendet ſicut pluuia in vellus: ℣ ſicut ſtillicidia ſtillātis ſuper terram. Oꝛietur in diebus eius iuſtitia ℣ abundantia pacis: donec auferatur luna. Et dñabitur a mari vſque ad mare: ℣ a flumine vſque ad terminos oꝛbis terrarū. Coꝛam illo pcident ętiopes: ℣ inimici eius terꝛam lingent. Reges tharſis ℣ inſulę munera offerent: reges arabū ℣ ſaba dona adducent. Et adoꝛabunt cū oēs reges terrę: oēs gentes ſeruient ei. Quia liberauit pauperem a potente ℣ pauperem cui non erat adiutoꝛ. Parcet pauperi ℣ inopi: ℣ aīas pauperuꝫ ſaluas faciet. Ex vſuris ℣ iniquitate redimet aīas eoꝝ: ℣ honoꝛabile nomen eoꝝ coꝛā illo. Et viuet ℣ dabitur ei de auro Arabię: ℣ adoꝛabunt de ipſo ſp: tota die benedicent ei. Erit firmamētuꝫ in terra in ſummis mōtiū: ſuperextollet ſuper libanū fructus eius: ℣ floꝛebūt de ciuitate ſicut fęnuꝫ terrę. Sit nomen eius bñdictū in ſecula: ante ſolē pmanet nomē eius. Et bñdicent in ipſo oēs tribus terrę: oēs gentes magnificabunt eū. Benedictus dñs Deus Jſrael: q facit mirabilia ſolus. Et benedictum nomen maieſtatis eius in ętternum: ℣ replebit maieſtate eius oīs terra, fiat, fiat. Gloꝛia pa. Pſalm. Deus misereatur nr̄i. ſupra. fol. 37. Aſna. Apertis theſauris ſuis obtulerunt magi dño aurū, thus, ℣ myrrhā. Kyrie eleiſ. Chriſte eleiſ. Kyrie ele. Pater noſter. Et ne nos in. Sed libera. ℣. Oſtende nobis dñe miſericoꝛdiam tuam. ℟. Et ſalutare tuū da nobis. ℣ Domine exaudi oꝛatio. ℟ Et clamoꝛ meus ad te veniat. Oꝛemus. Oꝛatio.

Omnipotens ſempiterne Deus, te humiliter deprecamur: vt has creaturas auri, thuris, ℣ myrrhę hodierna die a tribus regibus tibi tanquam ſummo regi ℣ Deo vero ℣ homini vero oblatas, bñ + dicere, cōſe + crare, ℣ ſancti + ficare digneris: ℣ eis tuę donum benedictionis infundere: vt quicunque eas

festauerit, ab omni periculo animę, & corporis salus semper existat. Qui cum patre & spiritu sancto vi. &c. Oremus Oratio.

DOmine Jesu Christe, qui nobis sacerdotibus, non nostris meritis, sed sola dignatione clemētię tuę prę cęteris gratiā contuliſti: vt quicquid a nobis in tuo nomine digne, ac perfecte agitur, a te fieri credatur: adesto (q̄s) nostrę officio seruitutiz: & bene ✠ dicere & sancti ✠ficare digneris has creaturas auri, thuris, & myrrhę, quaz nos in nomine sancto glozię tuę bene ✠ dicere confidimus. Qui viuis & reginas cum patre & spiritu sancto Deus per omnia secula seculozum. ℟. Amen. Benedictio.

BEne ✠ dico itaqz in titulum omnipotentię tuę, & spem salutis fidelium vtentium, has creaturaz auri, thuris, & myrrhę, in nomine pa ✠ tris, & fi ✠ lij, & spūs ✠ sancti: vt sicut beatos tres magos Gaspar, Balthasar, & Melchior tibi eas offerentes ad mysteria tua cognoscēda illuminare, & ad te deuote adorandum accendere, atqz ab insidijs & periculis custodire dignatus es, ita fideles tuos in tua misericordia sperantes, qui eisdem creaturis tuis auro, thure, & myrrha in tuo noīe vsi fuerint, lumine tuo illustrare, amore tuo inflāmare, & a cunctis aduersitatibus, & ab oībus insidijs & nocumētis diabolicis prędefiniare digneris: Qui cū eodē pr̄e & spū sctō vi. Aspergatur aqua bñdicta.

¶ Quod sacerdotes ante Quadragesimam debent populum admonere circa confessionem & ieiunium quadragesimę. L. 7.

¶ Ex dictis Augustini.

PResbyteri admonere debent plebē sibi subiectam, vt omnis, qui se sentit mortifero pcī vulnere sauciatum, feria quarta ante quadragesimam cum oī festinatione recurrat ad vnificatricem matrē ecclesiam: vbi qō male cōmisit cū oī humilitate & ꝓtritione cordis simpliciter confessus, suscipiat remedia pęnitentię, secundum modum canonicis authoritatibus prędefinitum.

¶ De exhortatione ante quadragesimam ad confessionem.

¶ Ex pęnitentiali Romano.
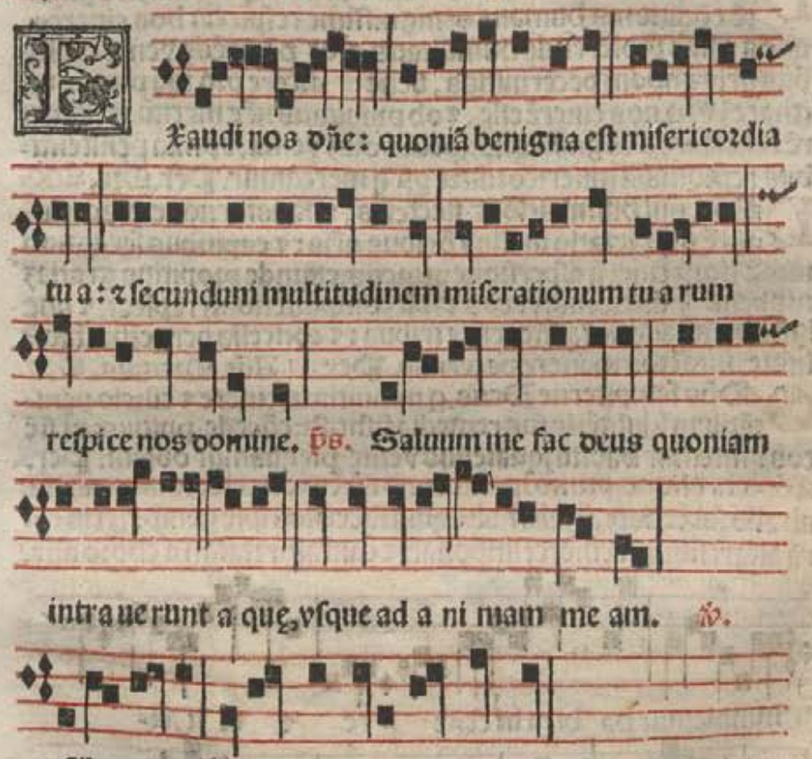
HEbdomada priori ante initium quadragesimę p̄sbyteri plebium conuocent ad se populum: & discordātes canonica authoritate reconcilient, & omnia iurgia sedent: & tunc primū cōfitentibus pniam dent: ita vt anteq̄ caput ieiunij veniat, oēs confessi pniam acceptā habeant: vt liberius dicere possint, dimitte nobis

nobis debita nostra, sicut in nos dimittimus debitoribus nr̄is.

¶ Ex epistola beati Gregorii papę.

QUadragesima summa obseruatione est obseruāda: vt ieiunium in ea, pter dies dn̄icos, q de abstinētia subtracti sunt, nisi quē infirmitaz ipedierit, nullaten⁹ soluat: qz ipsi dies decimę sunt anni. ¶ De bñone cinerū in tui. feria i capite ieiunij. La. 8.

FEria quarta cinerum, ante missam benedicunt cineres facti de ramis olinarum benedictis pteriti anni, si habentur, in medio chori ante altare hoc modo. Primo cantatur antiph.

Deinde dicitur. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu. Oremus. Oratio.

OMn̄ps sempiterne deus, parce metuentibus, propitiare supplicantibus: & mittere digneris sanctuz angelū tuum de cę-
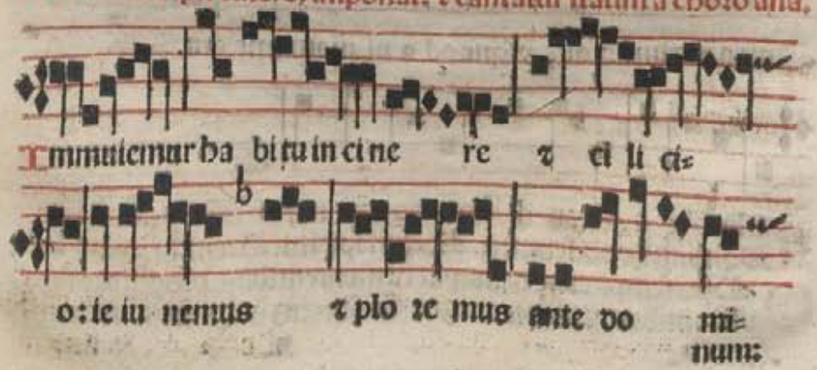
Universidad de Deusto
Biblioteca
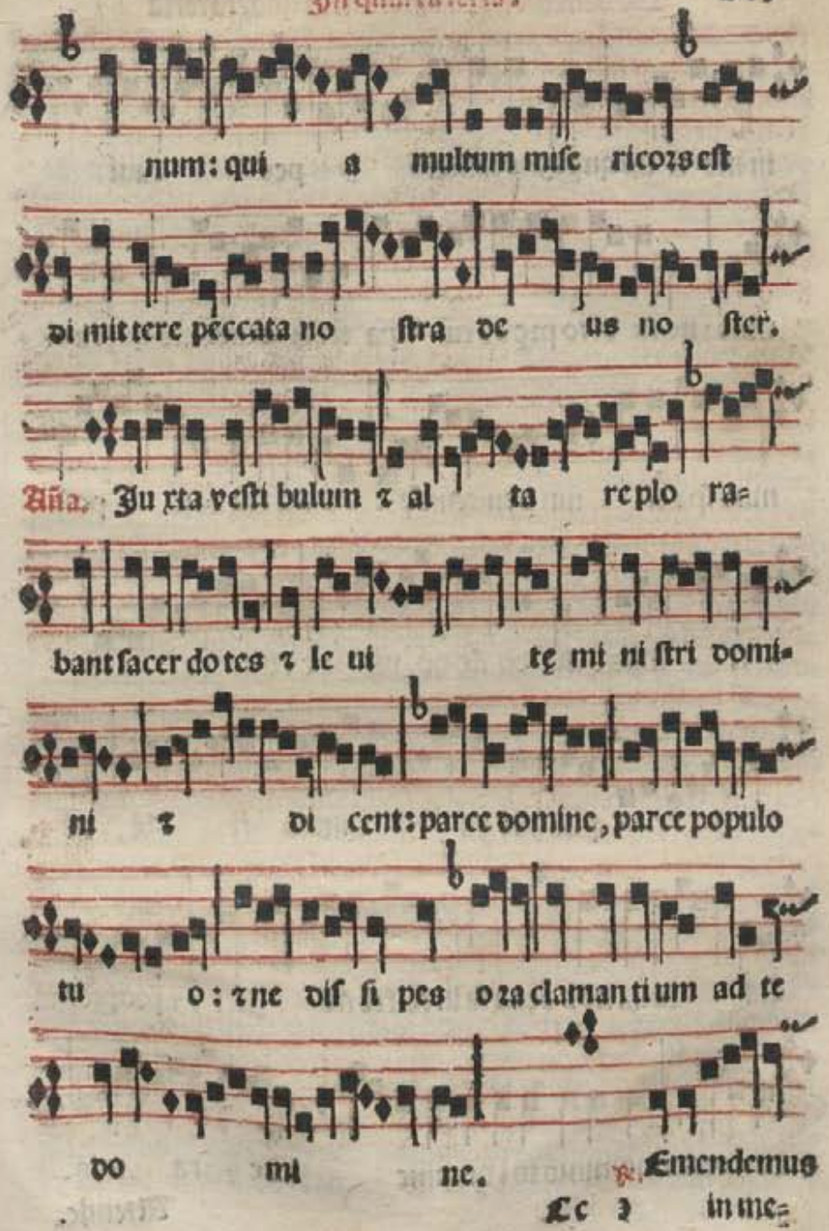
fis: qui bene ✝ dicat, ⁊ sc̃ti ✝ ficet hos cineres: vt sint remediu̇ salubre oibus nomen sc̃um tuū humiliter implorantibus, ac semetipsos pro cōscientia delictorū suorū accusantibus, atq; ante cōspectū diuine clemētie tue facinora sua deplorantibus, vel serenissimā maiestatē tuā suppliciter obnixeq; flagitātibus: ⁊ pmissa per inuocationem scissimi nominis tui: vt quicunq; eos super se aspergerint pro redēptione pcōrū suorū, corporis sanitatem, ⁊ aie tutelam percipiant. Per Chri. ℟. Amen. Oremus. Oratio.
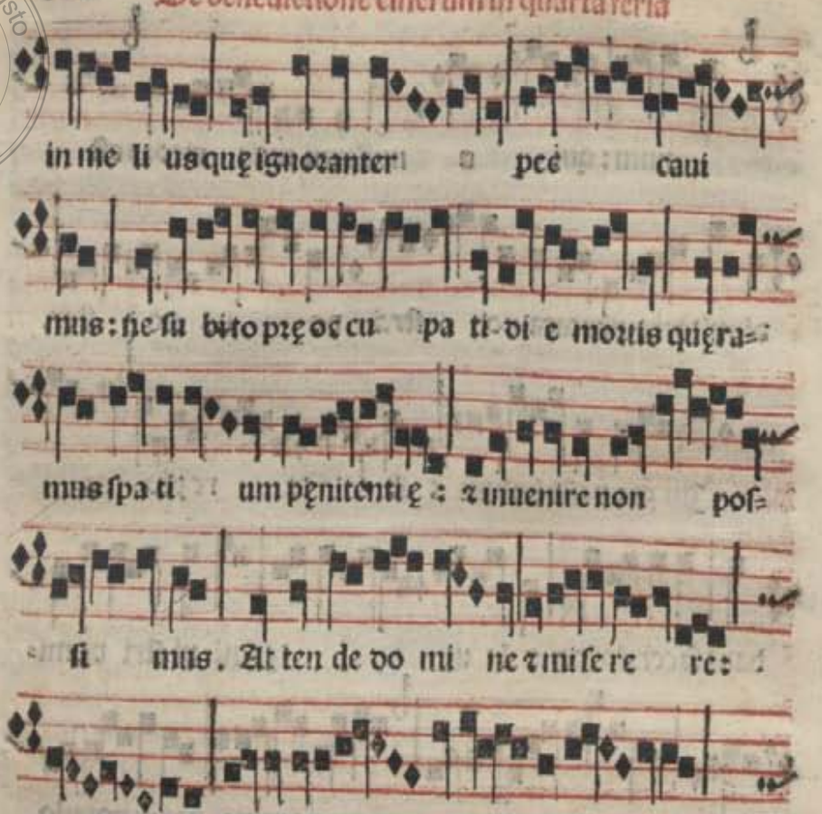
DEus qui non mortē, sed pniam desideras pcōrum, fragilitatē cōditionis humane benignissime respice: ⁊ hos cineres, quos causa proferende humilitatis, atq; pmerēde venie capitibus nr̄is imponi decernimus, bene ✝ dicere pro tua pietate dignare, vt q nos cinerē esse, ⁊ ob prauitatis nr̄e meritū in puluerē reuersuros cognoscimus, pcōrū oiū veniā, ⁊ pmia pēnitentibus repromissa misericorditer ꝓsequ mereamur. Per. Dre. Dño.

DEus, qui humiliatione flecteris, ⁊ satisfactione placaris, aurē tue pietatis inclina pcibus nr̄is: ⁊ capitibus seruorum tuorū horū cinerū aspersione attactis, effunde propitius gratiā tue bene ✝ dictionis: vt eos ⁊ spū compunctionis repleas, ⁊ que iuste postulauerint, efficaciter tribus: ⁊ concessa perpetua stabilitate, intactos manere decernas. Per. ℟. Am̄. Oremus. Dño.
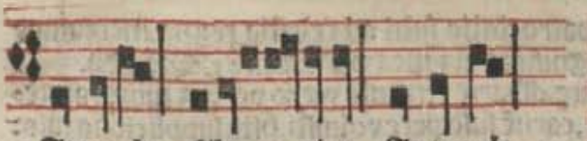
OMnps sempiterne Deus, q niniuitis in cinere ⁊ cilicio pēnitētibus idulgētie tue remedia pstitisti: cōcede ppitius: vt sic eos imitemur habitu, quatenus venie ꝓsequamur obtētu. Per. Cōpleta bñone, primo ponit cinis sacerdoti celebraturo a diacono ab alio sacerdote, si adest, alioquin sacerdos ipse genib. flexis corā altari sibi ipsi cineres imponat: ⁊ cantatur statim a choro ānā.

Attende.

Sacerdos verodum cantantur añę ꝛ responsorium primo ministris stantibus genibus flexis coꝝ altari imponit cinerẽ dicens. Memẽto homo, qꝛ puluis es, ꝛ in puluerẽ reuerteris. Postea veniũt clerici bini, ꝛ bini: ꝛ genibus flexis ante altare recipiũt cineres a sacerdote, vt dictũ est de ministris. Completa cinerũ datione dicitur. Dñs vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

COncede nobis dñe presidia militię Chriſtianę sctis inchoare ieiunijs: vt cõtra spũales nequitias pugnaturi, cõtinentię muniamur auxilijs. Per Chriſtum dominum. Postea incipiatur missa.

¶ De benedictione imaginis beatę Marię virginis. Cap. 9.

NOtandũ qꝫ in oĩbus bñdictionibus sequentibus sacerdos, si in missa nõ faciat bñdictionẽ, semp debet habere superpelliceũ ꝛ stolã, ꝛ incipere p. ℣. Adiutoziũ nrm. ꝛ dicta bñdictione aspgat rẽ aqua bñdicta. Primo dꝛ Ana. Sub tuũ pſidium confugim⁹ sctã Dei genitrix virgo: nrãs deprecationes ne despicias i necessitatib⁹: ſꝫ a piculis cũctis liba nos ſẽp virgo bñdcã. ps.

FUndamenta eius in montibus sanctis: diligit Dñs portas Sion super omnia tabernacula Jacob. ℣ Gloziosa dicta sunt de te, ciuitas Dei. ℣ Memoz ero Raab ꝛ Babylonis scientium me. ℣ Ecce alienigenę ꝛ Tyrus ꝛ populus Aethiopum: hi fuerunt illic. ℣ Nunquid Sion dicet homo, ꝛ homo natus est in ea; ꝛ ipse fundauit eam altissimus? ℣ Dñs narrauit in scripturis populoꝝ ꝛ principum hoꝝ, qui fuerunt in ea. ℣ Sicut lętantiuꝫ oĩuꝫ habitatio est i te. ℣ Gloria pat. Ana. Aue Maria gꝛa plena: dñs tecũ: benedicta tu in mulieribus, ꝛ benedictus fructus vẽtris tui. Psalmus. Ad te lęuaui oculos. fol. 188. dicitur totus. Interim incensatur imago: postea dicitur. Oremus. Oratio.

DEus, qui virginalem aulã beatę Marię, in qua habitares, eligere dignatus es: da (q̃s) vt sua nos defensione muniti gaudeamus. Per eundem dominum nostrum Jesum Chriſtum filium tuum. Et sequitur añ. O gloziosa Dei genitrix semper virgo Maria, quę dñm oĩuꝫ meruisti portare, ꝛ regẽ angelozuꝫ sola virgo lactare: nostri (q̃s) pia memozare: ꝛ pro nobis Chriſtum deprecare: vt

re: vt tuis fetis patrocinijs fulti ad cęlestia regna mereamur puenire. Pe. M agnificat aia mea dñm. fol. 165. Oremus. Oro.

DEus q de beatę Marię virginis vtero verbuz tuum, angelo nunciante, carnē suscipere voluisti, pśta supplicibus tuis: vt q vere eā genitricē dei credim⁹, eius apud te intercessionib⁹ adiuuemur. Per eūdem Christū dñm no. ℟. Amen. Alia oro.

OMnipotens sempiterne Deus, qui clementię tuę dispositione cuncta ex nihilo creasti, hāc imaginem in honorem pijssimę genitricis filij tui Dñi nr̄i Jesu Christi venerabiliter adaptatā bene ✝ dicere, ꝛ scti ✝ ficare digneris: ꝛ pręsta misericordissime pater p inuocationē nominis tui atqz vnigeniti filij tui Dñi nr̄i Jesu Chr̄i: quem pro salute humani generis, integritate virginis Marię seruata, incarnari voluisti: quatenus, precibus eiusdem sacratissimę virginis, quicūqz eandem misericordię reginā ꝛ gloriosissimam dominam nostram coraz hac effigie suppliciter honorare studuerint, ꝛ de instantibus periculis eruantur, ꝛ in conspectu diuinę maiestatis tuę de commissis ꝛ omissis veniam impetrent: atqz mereātur in pręsenti gratiaz, quam desiderant adipisci, ꝛ in futuro perpetua salutatione cum electis tuis valeant gratulari. Per eundem. Oremus. Oratio.

DEus, qui beatissimam virginem Mariam matrem tuam, mundi dominam, cordis illuminatricē, atqz nauigantium in fluctibus huius seculi maris stellam, ꝛ ducem, fin sacratissimum nomen suum cōstituisti: concede (quęsumus) vt qui hoc dulcissimum nomen recolendo veneramur, ꝛ eius imaginē honoramus, in cunctis actibus nostris ab ipsa gubernari, illuminari, atque dirigi mereamur. Qui viuis ꝛ regnas cū Deo pie ꝛc. Postmodum imago aspergatur aqua bñdicta: ꝛ thurificetur.

¶ De benedictione Iconaruz seu imaginuz scōrum. Cap. 10.

℣ Adiutoriū nr̄m. ℟. Qui fecit. ℣. Dñe exaudi orat. ℟. Et clamor. ℣. Dñs vobiscū. ℟. Et cū spiritu tuo. Oremus. Oratio.

OMnipotēs sempiterne Deus maiestatem tuam suppliciter exoramus, vt Iconā hanc, in qua gloriosissima imago vel imagines filij tui Dñi nr̄i Jesu Chr̄i, ꝛ gloriosę virginis Marię mr̄is eius, ꝛ sancti N. vel scōrum N. ꝛ N. depicta est vel sunt, benedicere ✝ ꝛ sancti ✝ ficare digneris: ante quaz quicunque ob defensionē ad te ipsuz adorādū se deuote inclinauerint, salutē

mentis

mentis ꝛ corporis pśequant: ꝛ a cūctis periculis liberent: ꝛ q̄cūqz iuste petierint, obtinere mereant. Per eūdē. Oremus. Oro.

OMNIPS sempiterne Deus, q scōrū tuorū imagines siue effigies sculpi, aut pingi non repudias: vt quoties illas oculis corporeis intuemur, toties corū actus ꝛ sanctitatē ad imitādum memorię oculis meditemur: hāc (q̄s) imaginē seu sculpturam in memoriā ꝛ honorez tui, vel vnigeniti filij tui Dñi nostri Jesu Chr̄i: vel beatissimę virginis Marię: vel beati N. apl̄i tui: vel martyris: vel pfessoris: aut pōtificis: aut virginis, adaptatā bene ✝ dicere, ꝛ scti ✝ ficare digneris. Et pśta, vt q̄cūqz coram illa, ꝛc, vel filiū tuū: vel beatissimā virginē: vel gloriosum apostolū, martyrē, pfessorē, vel virginē, suppliciter honorare studuerit, illius pcibus ꝛ obtētu a te gratiā in pśnti, ꝛ ęternā gloriā obtineat i futuro. p d. Ultimo aspergatur aq̄ bñdicta: ꝛ thurificent.

¶ Benedictio pabuli aialiū. s. falię, bordei, auenę, ꝛ ceterorū: q̄ in aliqbus regionib⁹ fit in festo scī Stephani ptomartyris. c. n.

℣. Adiutorium nr̄m in nole dñi. ℟. Qui fecit. Postea legatur lectio de actibus apostolorum. Lectio actuum Apostolorum.

IN diebus illis: Stephanus plenus gratia ꝛ fortitudine faciebat prodigia, ꝛ signa magna i pplo. Surrexerūt aūt qdam de synagoga, q̄ appellabat libertinoz, ꝛ cyrenēsiū, ꝛ alexādrinoz, ꝛ coz q̄ erāt a Cilicia, ꝛ Asia disputātes cū Stephano: ꝛ nō poterāt resistere sapientię ꝛ spū, q loquebat. Audiētes aūt hęc, dissecabant cordibus suis: ꝛ stridebāt dentibus in eum. Cuz aūt esset Stephanus plenus spū scō, intendēs in cęlū vidit gloriaz Dei ꝛ Jesum stātē a dextris virtutis Dei, ꝛ ait. Ecce video cęlos apertos, ꝛ filiū hois stātē a dextris virtutis Dei. Exclamātes aūt voce magna cohinuerūt aures suas: ꝛ impetum fecerūt vnanimiter in eū. Et ejicientes eū extra ciuitatē, lapidabāt. Et testes deposuerūt vestimēta sua, secus pedes adolescētis: q vocabat Saul⁹. Et lapidabāt Stephanum inuocātē ꝛ dicētē. Dñe Jesu accipe spiritū meum. Positis aūt genibus clamauit voce magna, dicens. Dñe ne statuas illis hoc pcm̄. Et cū hoc dixisset, obdormiuit in dño. Subsequat euāgelū. Sequētia scī euāgelij scz Matthęuz.

IN illo tpe: Dixit Jesus discipulis suis parabolā hanc. Simile factū est regnū cęlorū homini, q seminauit bonū semen in agro suo. Cū aūt dormirent hoies, venit inimicus eius, ꝛ superseminauit

mmauit zizania ī medio tritici, ꝛ abiit. Cū aūt creuiſcet herba, ꝛ fructū feciſſet: tūc apparuerunt ꝛ zizania. Accedentes aūt ſerui pr̄is familias dixerūt ei. Dñe nōne bonū ſemē ſeminaſti in agro tuo. Un ergo h3 zizania: Et ait illis: Inimic⁹ hō hoc fecit. Serui aūt dixerūt ei: Vis imus, ꝛ colligim⁹ ea? Et ait. Non, ne forte coligētes zizania, eradicetis cū eis ſimul ꝛ triticū. Sinite vtraque creſcere vſq3 ad meſſē3: ꝛ ī tp̄e meſſis dicā meſſoribꝫ: Colligite primū zizania: ꝛ alligate ea ī faſciculos ad ꝟburēdū. Triticū aūt ꝟgregate ī horreū meū. ℣ Finito Euāgelio dicat ſacerdos.

PEr iſtos ſmones ſci euāgelij, idulgeat nobis dñs nr̄ Jeſus Xp̄s vniuerſa nr̄a crimina ꝛ delicta. ℟. Amen. deinde dicit.

BEnedicat dñs hanc creaturam pabuli, ſalis, hordei, auenę, ſiliginis. ℟. Amen. ℣s. In conuertendo. fol. 188. Gloria patri. Kyrie eleiſ. Chriſte eleiſ. Kyrie ele. Pater nr̄. ꝛ Aue Maria. ℣. Saluos fac ſeruos tuos ꝛ ancillas tuas. ℟. Deus meus ſperātes ī te. ℣. Et ſi mortiferū qd biberīt. ℟. Non eis nocebit. ℣. Guſtate ꝛ videte qm̄ ſuauis eſt dñs. ℟. Beatus hō q ſpat in eo. ℣. Dñe exau. ℟. Et cla. ℣. Dñs vo. ℟. Et cū. Oremꝰ. Dño.

DOmine deus omnipotens, creator cęli ꝛ terrę, rex regum ꝛ dñs dominantium, exaudi nos famulos tuos clamantes ꝛ orā tes ad te: qui oīa de nihilo creaſti: ꝛ hoc pabulum cum cęteris creaturis ad vſus animaliū, ꝛ ad corū nutrimentū feciſti: quę quidē animalia ī adiutoriū ꝛ ſuſtētationē hominum creaſti: qꝫ hodierna die petitionē ſancti Stephani ꝓtomartyris adimpleſti, te humiliter dēpcamur, vt has creaturas auenę, ſalis ꝛ cętera, q̄ ad vſus animaliū, ꝛ ſanitatē corū, ſiue in terra, ſiue in aqua degentiū feciſti, p̄ inuocationē ſcī noīs tui, ꝛ iter ceſſionē Beatę Marię ſemp̄ virginis genitricis tuę, ꝛ per merita beati Stephani protomartyris tui, cuius feſtū hodie recolimus, ꝛ p̄ pces oīuꝫ Sāctorū tuorū, bñ ✠ dicere, ꝛ ſācti ✠ ficare digneris: vt aīalia, q̄ ex eis guſtauerint, ſanitatē integraliter recipiāt p̄ te Jeſu Chriſte: cuius ſolo verbo oīa reſtaurant, ſaluator mūdi, rex ętern̄ glorię. Qui in trinitate pfecta cū p̄e ꝛ ſp̄ū ſctō vivis ꝛ regnas, p̄ oīa ſecula ſeculoruꝫ. ℟. Amē. Oremus. Oratio.

DEus, qui tēporibus Elię prophętę cęlum a nubibus reſtringendo clauſiſti, ꝛ rurſum aperiēdo te mirabilē oſtendiſti: exaudi preces plebis tuę per vnigenitū tuū, quęꝫ conſubſtantialem

ſtantialem ꝛ coęqualē tibi in diuinitate credimus: ꝛ p̄ ſpiritum ſanctū paraclitum, quē ab vtroque procedere cōfitemur: ꝛ per merita beatiſſimi ꝓtomartyris Stephani, cuius hodie feſtū celebramus: vt bene ✠ dicas ꝛ ſancti ✠ fices hoc ſal, auenam, hordeū, ꝛ ſiliginē: vt q̄cūqꝫ aīalia ex eis guſtauerint, adiutoriuꝫ ſanitatis ꝛ incolumitatis recipiāt: per te dñe ſctē pater: q cū filio ꝛ ſpū ſctō vivis ꝛ regnas per oīa ſecula ſeculorum. ℟. Amen.

ET benedictio dei pa ✠ tris oīpotentis, ꝛ fi ✠ lij, ꝛ ſp̄ūs ✠ ſcti, deſcendat ſup̄ hanc creaturā auenę, ordei, ſiliginis ꝛ ſalis. ℟. Amē. Aſpergantur aqua benedicta. ¶ De benedictione vini, in feſto ſancti Joānis euāgeliſtę cōtra venenū. Cap. 12.

IN feſto ſancti Joānis apoſtoli ꝛ euāgeliſtę benedicat vinū hoc modo. ℣. Adiutoriū nr̄m. Et poſtea legat̄ euangelium Initiū ſancti euāgelij ſm Joannem. In principio erat. fol. 12.

Sequentia ſancti euangelij ſecundum Joannem

IN illo tp̄e: Nuptię factę ſunt in Cana Galileę: ꝛ erat mater Jeſu ibi. Vocatus eſt autem Jeſus ꝛ diſcipuli eius ad nuptias. Et deficiēte vino dicit mr̄ Jeſu ad eū, vinū nō habēt. Dicit ei Jes⁹: Quid mihi, ꝛ tibi eſt mulier? Nōdū venit hora mea. Dicit mr̄ eius miniſtris. Quodcūqꝫ dixerit vobis, facite. Erant aūt ibi lapideę hydrię ſex poſitę ſm purificationē Judęorū, capiētes ſingulę metretas binas, vel ternas. Dicit eis Jeſus: Implete hydrias aqua. Et impleuerūt eas vſq3 ad ſummum. Et dicit eis Jeſus: Haurite nunc ꝛ ferte architriclino, ꝛ tulerunt. Ut aūt guſtauit architriclin⁹ aquā vinū fcm̄: ꝛ nō ſciebat vñ eſſet: miniſtri aūt ſciebāt, q hauſerāt aquā: vocat ſpōſuꝫ architriclin⁹: ꝛ dicit ei: Omis hō primū bonū vinū ponit, ꝛ cū inebriati fuerit, tūc id qd̄ deteri⁹ eſt. Tu aūt ſuaſti bonū vinū vſq3 adhuc. Hoc fecit initiū ſignoꝝ Jeſus in Cana Galileę: ꝛ manifeſtauit gl̄iaꝫ ſuā. Et crediderūt in eū diſcipuli ei⁹. Dcō euāgelio, dicat ſacerdos.

PEr iſtos ſermones ſci euangelij indulgeat nobis Dñs dos. nr̄ Jeſus Chr̄s vniuerſa nr̄a crimina, ꝛ delicta. Amen. Bñdicat Dominus nr̄ Jeſus Chr̄s hāc creaturā vini. Amē. ℣s. Dñs regit me. fol. 170. Totuꝫ cū Gloria pa. Kyrie eleiſ. Chr̄e eleiſon. Kyrie eleiſ. Pater nr̄. ꝛ Aue Maria. ℣. Saluos fac ſeruos tuos ꝛ ancillas tuas. ℟. Deus meus ſperātes in te. ℣. Et ſi mortiferuꝫ quid biberint. ℟. Nō eis nocebit. ℣. Guſtate ꝛ videte quoniam

ſuauis

manis est dñs. ℟. Beatus hō, qui sperat in eo. ℣. Dñe exaudi. ℟. Et clamor. ℣. Dñs vob. ℟. Et cum spū tuo. Oremus. Dño.

DEus, ⁊ Pr̄ Dñi nr̄i Jesu Christi, cuius verbo cęli firmati sunt, cui ois creatura deseruit, ⁊ ois posteas subiecta est, ⁊ metuit, ⁊ expauescit, nos te ad auxiliū nr̄m inuocamus, cuius audito noīe serpēs ꝙquiescit, draco fugit, vipera silet, subdola illa, q̄ dr̄ rana inquieta torpescit, scorpius extinguit, regulus vincit, phalangius nihil noxiū operat, ⁊ oīa venenata, ⁊ adhuc ferociora aīalia noxia terrent: tu extingue oēs diaboli frandes, ⁊ oēs humano generi aduersantes neqtias: ⁊ hūc potū, p̄ intercessionē beatissimę virginis Marię, beati Joannis Apostoli, ⁊ euāgelistę, ⁊ oīum sanctorū tuor meritis ⁊ intercessionibus, tua virtute bn̄ ✝ dic. Ut oēs ex eo gustātes, ab oī malo custodias, ⁊ ad regnū glorię tuę p̄ducas. Per eundē dominum. Oratio.

DEus, cuius ptāte beatus Joannes euangelista potum venenosum, ⁊ toxicum digessit: bene ✝ dicere ⁊ consecrare ✝ digneris hanc creaturā vini: vt oīum ex eo gustantiū expulso omni gustu nociuo, infuso tuę bene ✝ dictionis mysterio, sit in terris corporis ⁊ aīę remissio criminū, ⁊ in cęlis perpetua cōsolatio. Per Dñm. Dñs vobiscum Benedicamus domino.

ET benedictio Dei oīpotentis, Pa ✝ tris, ⁊ fi ✝ lij, ⁊ spūs ✝ sci descēdat ⁊ maneat sup hāc creaturam vini. ℟. Amen. Aspergatur aqua bn̄dicta. ¶ De bn̄dictione panis, vini, fructuū ⁊ seminū in festo sci Blasij cōtra malus gutturis. Cap. v.

POst p̄ sacerdos in missa pueneritin canone ad locum illum. Per quem hęc omnia domine semper bona creas ⁊c. versus ad populū, bn̄dicit if. ascripta hoc ordine. ¶ Bn̄dictio panis. ℣. Sit nomē dñi bn̄dictū. ℟. Ex hoc nūc ⁊ vsq; i scm. ℣. Adiutoriū nost. ℟. Qui fe. ℣. Ora p nobis btē Blasi. ℟. Ut digni. ℣. Dñe exau. ℟. Et cla. ℣. Dñs vo. ℟. Et cuz. Oremus. Dño.

SAluator mundi Deus Dñe Jesu Chr̄e, q hodiernā diē beatissimi Blasij martyrio ꝙsecrasti: ⁊ diuersas creaturas ad salutē hoīum creasti: qui ex quinq; panibus ⁊ duobus piscibus qnq; millia hoīuz satiasti: ac populū iudaicū in deserto miraculose pauisti: ineffabilē misericordiam tuaz suppliciter exoramus, ⁊ petimus, vt hos panes, quos plebs fidelis tibi deuote hodie ad sanctificandū attulit, tua pietate bene ✝ dicere ⁊ scti ✝ ficare digneris;

digneris: vt qui ex eis comederint vel gustauerint, ab oī guttu-ris plaga, ⁊ totius corporis infirmitate meritis ⁊ intercessione eiusdē B. Blasij martyris tui, plenaz recipiant sanitatez: ⁊ nos seruos tuos ab oī corporis ⁊ aīę egritudine sanos cōserue. Qui viuit ⁊. Postea aspergantur aqua benedicta. ¶ Alia benedictio panis in eodem festo. ℣. Adiutorium no. ℟. Qui fe. ℣. Domine exaud. ℟. Et cla. ℣. Dñs vo. ℟. Et cum sp. Oremus. Oratio.

OMps ⁊ mitissime Deus, qui oīum mundi rerum diuersitates solo verbo creasti, ⁊ ad hoīum reformationem illud idez verbū, per qō facta sunt oīa, incarnari voluisti: qui magnus es ⁊ immensus, terribilis atque laudabilis, ⁊ faciens mirabilia, pro cuius fidei ꝙfessione gloriosus martyr ⁊ pōtifex Blasius diuersoꝝ tormentoꝝ genera non pauescēs, martyrij palmaz feliciter est adeptus, quiqz eidez inter cęteras gr̄as hanc p̄rogatiuā ꝙtulisti, vt quoscūqz gutturis morbos tua virtute curaret: maiestatē tuā suppliciter exoramus: vt non inspectu nr̄i reatus, sed eius placatus meritis ⁊ p̄cibus, hanc creaturam panis bene ✝ dicere ⁊ scti ✝ ficare tua venerabili pietate digneris, tuam gr̄am infundēdo: vt oēs qui ex bona fide gustauerint, a quocunqz gutturis morbo grauatos se senserint, ipsius passionis meritis liberētur: ⁊ in Eccl̄a sctā tua sani ⁊ hilares tibi gratiarū referant actiones: ⁊ laudent nomē tuū gloriosum, qō est benedictū in secula seculoꝝ. Per eun. ℟. Amen. Aspergātur panes aqua benedicta. ¶ De benedictione vini, fructuū, ⁊ seminū in festo eiusdez sancti Blasij Epi ⁊ martyris. ℣. Adiutorium no. ℟. Qui fe. ℣. Domine ex. ℟. Et cla. ℣. Dominus vo. ℟. Et cū. Oremus. Oratio.

DOmine Jesu Chriſte, oīs ętерne Deus, qui vinū qō lętificat cor hoīs, in sacrificio in die cęnę offerri p̄cepisti, ⁊ in Cana galilęę ex aqua vinum fecisti: tu qui es vitis vera, intercessione B. Blasij martyris tui, multiplica super nos seruos tuos pietatis tuę misericordiam: quēadmodū fecisti cum patribus nr̄is in tua ineffabili misericordia sperāntibus pietatez: ⁊ bn̄ ✝ dicere ⁊ scti ✝ ficare tua clementia digneris hāc creaturā vini, quā ad seruoꝝ tuoꝝ subsidiū tribuisti: quatenus vbicūqz fuerit fusum, vel a qmbuslibet potatum, diuinę bn̄ ✝ dictionis tuę replētur dulcedine cū gr̄aruz actione: ⁊ in corū viscеribus sctificetur per te Saluator mundi. Qui viuis ⁊c. Aspergantur aqua benedicta.

¶ Eodem

¶ Eodem die benedictio fructuum. ℣. Adiutorium. ℟. Qui fe. ℣. Dñe exau. ℟. Et cl. ℣. Dñs vo. ℟. Et cuꝫ. Oremus. Oratio.

DOmine Jesu Chꝛe, deus de deo: q famulũ tuuꝫ btũm Bla= sium hodierna die martyrio ꝓsecrasti: bñ ✠ dicere ⁊ sci ✠ fi= care tua pietate digneris hos fructus arborũ, ficuꝫ, nuces, aucl= lanas, vuas, ⁊ alia, q̃ indigni detulimus: per tui sancti nominis inuocationeꝫ, ⁊ p̃ intercessionẽ gloriosissimę virg. Marię, atqꝫ eiusdẽ glorioſi martyris tui atqꝫ põtificis Blasij, bñ ✠ dicere, ⁊ ad ꝓfectũ pñtis familię tuę atqꝫ oĩum fideliũ pñtium, ⁊ ab= sentiũ ꝓuenire cõcede: vt in quocunqꝫ loco deportati fuerint; salui, ⁊ maxime a doloꝛe gutturis efficiant: ⁊ oẽs iniquitates si= ue illusiones ab eoꝛũ habitaculis abscedãt: ⁊ quicũqꝫ ex eis te= nuerint, ⁊ gustauerint, tua gꝛa ⁊ bene ✠ dictione repleant. Qui vi. Aspergant aqua bñdicta. ¶ Eodẽ die benedictio seminum. ℣. Adiutorium no. ℟. Qui fe. ℣. Dñe exaud. ℟. Et clamoꝛ. ℣. Dominus vobiscuꝫ. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

CReatoꝛ oĩuꝫ deus, qui semina subtus terrã posita fructifica= re ⁊ multiplicare facis, ⁊ in vsus nostros misericorditer cõ= cedis: intercedẽte B. Blasio martyre tuo supplicationes nꝛas placatus intende: vt hęc seminũ genera bñ ✠ dicere, ⁊ sci ✠ fi= care tua benignitate digneris: vt ẽt iumẽta, q̃ ex eis comederint; vel gustauerint, a quacũqꝫ detineant infirmitate, plenã recipiãt curationẽ. Per Chꝛm, fine Añi. Aspergant aqua bñdicta. Quo facto sacerdos ꝓuersus ad altare dicit. Per quem hęc oĩa, ꝛc.

¶ De bñone panis in festo scę Agathę ꝓtra ignis piculũ. L. 14.

SAcerdos existens in canone missę, vt supꝛa dictum est, vertẽs se ad populum benedicit panem hoc modo. Primo dicat ps. Deus misereatur nostri. fol. 37. totum cũ Gloria pa. Kyrie elei. Chriſte elei. Kyrie ele. Pater nr. Et ne nos. ℣. Adiutorium no. ℟. Qui fe. ℣. Sit nomen dñi benedictũ. ℟. Ex hoc nunc ⁊ vsqꝫ in seculum. ℣. Ora pro nobis beata Agatha. ℟. Ut digni effic. ℣. Dñe exau. ℟. Et clam. ℣. Dñs vo. ℟. Et cum. Orem. Dio.

DOmine Jesu Chriſte fili Dei vini, qui es panis vinus, qui de= cęlo descendisti, bene ✠ dic ⁊ sancti ✠ fica hos panes, fru= ctus, cereos, aquam, vinuꝫ, oleũ, ⁊ cętera hic posita in honoꝛeꝫ beatę Agathę virginis ⁊ martyris tuę deportata: ⁊ concede per intercessionem eiusdem virginis ⁊ martyris, vt vbicunque con=

tra

tra ignes comburentes missa vel posita fuerint, illico ignis eua= nescat, ⁊ penitus extinguatur. Qui vivis ⁊ regnas cum deo ⁊c.

BEnedictio dei oĩpotẽtis, pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spũs ✠ sancti, per intercessionem beatę Agathę virginis martyris tuę de= scendat, ⁊ maneat super hos panes, ⁊ super omnes ex eis gustã tes. Amen. Aspergantur aqua benedicta. Per eund. postea di= cat Per quem hęc omnia domine semper bona creas.

¶ De benedictione agni ⁊ carniuꝫ in die sancto Paschę. La. 15.

SAcerdos dicta in canone commemoratione pro defunctis, postquam peruenerit ad illam partem canonis, vbi dicitur, Per quem hęc omnia dñe semper bona creas ⁊c. Uertit se ad populuꝫ, ⁊ dicit ℣. Adiutorium. ℟. Qui fe. ℣. Domine exau. ℟. Et cla. ℣. Dominus vob. ℟. Et cum spũ tuo. Oremus. Oratio.

IEsu Chriſte fili dei vini, qui es verus ⁊ immaculatus agnus, quique immaculatus in ara crucis peccata mundi delesti, ⁊ nos ad ouile ꝓpꝛijs humeris repoꝛtasti, has carnes agni, quas ad vsus hoĩum creasti, bñ ✠ dicere ⁊ sci ✠ ficare digneris: vt omnes ex eis sumentes se sentiãt tuis beneficijs repletos: ⁊ coꝛ= poꝛiꝫ, ⁊ animę sanitatem te annuẽte se percepisse lętentur, saluato= ꝛ mundi. Qui vivis ⁊ regnas cum Deo pa. Oremus. Oratio.

DEus vniuersę carnis, qui Noe ⁊ filijs suis de mundis, ⁊ im= mundis animalibus p̃cepta dedisti: quique sicut olera her= barũ, humano generi quadrupedia mũda edere permisisti: qui agnũ in ęgypto Moysi ⁊ pplo tuo in vigilia Paschę comedere p̃cepisti, figuram agni Dñi nr̃i Jesu Chriſti, cuiuꝫ sanguine oĩa primogenita tibi de mundo redemisti: ⁊ angelo in nocte illa oẽ primogenitũ in ęgypto ꝓcutere p̃cepisti, seruans populum tuũ agni sanguine p̃notatũ: dignare, q̃s dñe deus oꝑs, bñ ✠ dice= re ⁊ sci ✠ ficare has ouiũ, agnoꝛũ, hędoꝛũ, aniũ, ⁊ quoꝛũcunqꝫ aialiũ carnes: vt quicũqꝫ de tuis fidelibus pplis ex eis comede= rint, ol bñ ✠ dictione cęlesti, ⁊ tua perẽni repleti gꝛa satientur. Per eund. Aspergant aqua bñdicta. Postea ꝓuersus ad altare dicat Per quẽ hęc oĩa, ꝛc. ¶ Bño ouoꝛũ in paschа. Si fuerint ova bñdicẽda absq; carnib⁹ aqua bñdicta, dicat iterũ. ℣. Adiut. ℟. Qui f. ℣. Dñe ex. ℟. Et cl. ℣. Dñs vo. ℟. Et cuꝫ. Oremus.

SUbueniat, q̃s dñe tuę benę ✠ dictionis gratia huic ouoꝛum creaturę, de qua pullos gallinarum ꝓcreare dignatus es:

vt

vt cibus salubris fiat tuis fidelibus in tuarum gratiarum actione sumentibus. Per Christum. Aspergantur aqua benedicta, & sacerdos sequatur in Missa. Per quem hęc omnia. vt supra.

¶ De bñone segetũ & seminũ in festo sci Marci Euang. Ca. 16.

In festo sancti Marci, sacerdos benedicturus segetes, exiens cũ clericis in agrum cum cruce & cereis, paratus cũ suppelliceo & stola, incipit litaniam, sicut habetur sup. fo. 161. Qua finita dicit Kyrie ele. Chře ele. Kyrie ele. Pater nr̃ & Aue Maria. ℣. Dñe exaud. ℟. Et cl. ℣. Dñs vo. ℟. Et cum. Oremus. Oratio.

Pietatem tuã qs ops Deus: vt has primitias creaturę, quas aeris & pluuię temperamento nutrire dignatus es, bene✠dictionis tuę imbre perfundas, tribuens populo tuo de tuis muneribus tibi semper gratias agere: & a sterilitate terrę esurientium animas bonis affluentibus repleas: vt egenus & pauper laudent nomen glorię tuę. Per Christum do. Oremus. Oratio.

Omps sempiterne Deus, arbiter throni, q̃ molẽ terrę ex nihilo pẽdentez gubernas, & ad victum humani generis, corporisq; sustẽtationez agros opibus excolere iussisti, misericordiã tuã supplices exoramus: vt q̃cq̃d in hos agros salubris seminis satũ atq; plãtatũ est, respectu tuę clemẽtię pspicias, & aeris tẽperiẽ moderari digneris: vt resecato atq; absorpto oĩuz tribulorũ spinarũq; squalore, efficias fruges fecũdas, & ad maturitatẽ pfectã tribuas perucnire, vt nos famuli tui vberẽ tuorũ donorum fructũ cũ gr̃arũ actione percipientes, debitas atq; acceptas nomini tuo laudes referre mereamur. Per. Oremus. Oratio.

Te domine petimus ac rogamus, vt fructus seminum fugũ, frumenti, siliginis, hordei, auenę ac aliorũ cuiuscunq; generis existãt, tuis oculis serenis hilariq; vultu respicere digneris. Sicut eñ testatus es Moysi famulo tuo in terrã ęgypti dicens: dic filijs Israel, cũ ingressi fuerint terrã promissionis, quã eis daturus sum, vt primitias frugũ offerãt sacerdotibus, & erũt benedictę fuges: ita nos oramus te dñe, vt auxilium gr̃ę tuę sup nos, & hos fructus ad bene✠dictionez pferẽda ꝓcedas: vt nõ grãdo surripiat, nõ turbo subuertat, nec vis tẽpestatis detrũcet, nec aeris serenitas exurat: non inũdatio pluuialis exterminet, sed incolumes & superabũdãtes ꝓp vsum hoĩum ad plenissimã maturitatẽ perducere digneris. Per Christ. ℟. Aũ. Oremus. Oro.

Domine

Domine sancte, pater ops, ęterne deus, mitte spiritum sanctum tuum cum angelis & archangelis tuis, & cuz eis omnes sanctos & electos tuos: vt defendant segetes nostras a vermibus malis, siue ab auibus: vt magnificetur nomen tuum deuz in omni loco. Per domi. Tunc sacerdos circumeat agrum, vel partem eius aspergendo aquam benedictam. Et postea dicat.

Et benedictis dei oipotentis, pa ✠ tris, & fi ✠ lij & spirit⁹ ✠ sci descendat & maneat super has fruges. ℟. Amen.

¶ De bñone vuę nouę in festo transfigurationis dñi. Cap. 17.

In festo transfiguratio. dñi, sacerdos cũ in canone misse peruenerit ad locum illum post factã cõmemorationẽ de mortuis. Per quem hęc omnia, dicat. ℣. Adiutorium nostrum. Domine exaudi orationẽ. Dominus vobiscum. Oremus. Oro.

Bene ✠ dic dñe hos nouos fruct⁹ vuę, quos tu dñe roze celi & inundãtia pluuiarũ & tpuz serenitate, atq; trãqllitate ad maturitatẽ ꝓducere dignatus es, & dedisti eos ad vsus nr̃os cuz gr̃az actione percipere, In noie dñi nr̃i Jesu xp̃i, deinde dicat Per quem hęc omnia &c. Et aspergantur vuę aqua benedicta.

¶ De bñone puerorũ a parẽtibus ad eccl̃az adductorũ. Ca. 18.

Olent alicubi laudabiliter & catholice pueri a parentibus ad ecclesiam adduci: vt a sacerdotibus benedicantur. Cum igitur pueri fuerint in ecclesia pñtati, sacerdos missam celebret, & post missam sic apparatus, vel si missam non dixerit, cum superpelliceo & stola, stans ante altare conuersus ad pueros coram altari genuflexos dicit. ℣. Adiutorium nost. ℟. Qui fe. ℣. Dñe exaud. ℟. Et cla. ℣. Dñs vobis. ℟. Et cum. Oremus. Oratio.

Quęsumus ops Deus, pueris istis, pro quibus tuam deprecamur clementiã, bene ✠ dicere digneris: & per virtutem sci spũs corda eorũ corobora, vitã scifica, castimonia decora: & sensus eoz in bonis operibus munias & informes: prospera tribue, pacẽ ꝓcede, salutem ꝓfer, charitatẽ largire: & ab oĩbus diabolicis atq; humanis insidijs tua protectione & virtute semper defende, & in finem ad requiẽ paradisi perducere digneris. Per dñz. Per oĩa secula &c. Postea dicat psal. Laudate pueri dom. fo. 37. totum cum Gloria pa. Postea dicatur añia. Laudate pueri dñm, laudate nomen dñi, q̃ est benedictũ ex hoc nunc & vsque in seculuz. Kyrie elei. Christe ele. Kyrie ele. Pater nr̃. ℣. Et

Dd ne

ne nos. ℟. Sed lib. ℣. Benedic domine pueris istis: ⁊ innoceꝫ super eos nomen dei viui. ℟. Et benefacias eis in omni tpe dñe deus nr. ℣. Sinite paruulos venire ad me, ⁊ nolite prohibere eos. ℟. Talium est.n.regnū celoꝝ. ℣. Videte ne ꝯtēnatis vnum ex his pusillis. ℟. Quia angeli eorum sp vidēt faciē pris mei, qui in celis est. ℣. Dñe ex. ℟. Et cl. ℣. Dñs vo. ℟. Et cū. Dre. Dño.

REspice, ꝙs dñe, ad puerorum pñtium deuotionem: ⁊ in tua gratia ⁊ misericordia proficiant ⁊ crescant, ⁊ ad finem optatum feliciter perducātur. Per Chri. ℟. Añ. Oremus. Oratio.

CLementissime dñe suscipere digneris famulorum famularumqꝫ tuarum innocentiam, ⁊ parentum suorum fidem, ⁊ voces omnium salutem hanc clamantium: infunde super eos spūalium dona virtutum: vt nullus inimicus humani generis eos fraude decipiat. Per Christ. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

DOmine Jesu Christe fili dei viui, qui cum pre ⁊ spū sancto es deus trinus ⁊ vnus: te mundi factorem, vitę authorem, ⁊ gr̄ę largitorem humiliter deprecamur: vt qui es terribilis, pius, ⁊ misericors, laudabilis, innocens, ⁊ innocentię amator, humilis, ⁊ humilitatis assumptor, mansuetus ⁊ mansuetudinis habitator: qui venientibus ad te paruulis manus tuę benedictionis imponens, talium dixisti esse regnū celoꝝ: bñ ✠dic, ꝙs, ⁊ hos paruulos, qui hodie in eccl̄ia ad bñdicendū sunt pñtati: tu eis dñe da intellectū pietatis ⁊ augmētū, vt te sapiant, te diligāt, te amēt, te timeāt, ⁊ mandata tua custodiāt, ⁊ te cōcedēte vsqꝫ ad vltimā pueniant senectutē, per te saluator mundi deus. Qui vi. Sacerdos finita oꝛone ponit manus super caput puerorum dicens. Complexatus pueros Jesus, ⁊ imponens eis manus benedicebat eis. ⁊ faciens signum crucis super eos dicit.

ET bñdictio Dei omnipotentis ✠Patris, ⁊ Fi✠lij, ⁊ Spūs ✠sci descēdat super vos, ⁊ custodiat ⁊ dirigat vos, ⁊ maneat sp super vos. ℟. Amen. Postea aspergat eos aqua benedicta.

¶ Benedictio puerorum qñ capilli sibi primum inciduntur.

IN primis dicitur. ℣ Adiutorium nr̄m. ps. Ecce qꝫ bonum, fo. 186. Postea ponatur cruꝫ facta ex cera in capite coruꝫ, ⁊ pres̄byter dicat. Dominus vobiscum. Oremus. Oratio

OOmnipotens sempiterne deus, qui venientib⁹ ad te innocentibus sacratissimas manus impositionis tuę imposuisti: quęsu-

ꝙs, bene ✠dic hūc famulum tuum, cuius capillos hodie incidimus: da ei ętatē perfectam: vt te diligat, te sapiat, ⁊ te auxiliante tua mereatur implere mandata. Per. Qua oꝛone finita incidant capilli: ⁊ duꝫ inciduñt p̄sbyter dicat hanc oꝛonē. Dre. Dño.

GRatias tibi agimus domine Deus op̄s, in cuius noīe famuli tui N. capillos incidimus, precamurqꝫ maiestatem tuam, vt te auxiliante vsqꝫ ad summam senectutem perueniat, vitāqꝫ percipere mereatur ęternam. Per Chri. ℟. Amen. Et cum fuerint incisi capilli dicat chorus. Ecce sic benedicet hō, qui timet dominū. Benedicat tibi dñs ex Sion: qui fecit cęlum ⁊ terram. Gloria patri. Sicut erat. Deinde sequitur. Oremus. Oratio.

DOmine Jesu Christe, qui es caput nostrum, ⁊ coꝛona omnium sanctoꝝ, respice, ꝙs, super infantiam famuli tui: qui in tuo noīe sua celebrat vota: vt capillis capitis sui tonsuratus, per huius bene ✠dictionis copiam, ad senilem venire mereatur ętatem: ⁊ congaudeat ad futuram gloriam: dum salutem consequetur ęternam: Per dñm. Postmodum aspergatur aqua benedicta. ¶ De benedictione candelarum. Lap. 19.

℣. Adiutorium nostrum. ℟. Qui fecit cęlum ⁊ terram. Oratio.

BEnedic dñe Jesu Chr̄e hanc creaturaꝫ cerei, vel candelaꝝ supplicationib⁹ nr̄is: ⁊ infunde per virtutem scē, cru ✠eis bñdictionem cęlestē: vt qui eū, vel eas ad repellendas tenebras humano generi tribuisti, talē signaculo sanctę crucis fortitudinē ⁊ bñ ✠dictionem accipiat vel accipiant: vt in qbuscūqꝫ locis accensus, vel positus fuerit vel positę fuerint, discedat ⁊ contremiscat diabol⁹: ⁊ fugiat pauid⁹ cū oīb⁹ ministris suis de habitationib⁹ illis: nec p̄sumat amplius inquietare vel illudere seruētibus deo: p̄inde supplices ꝙs te dñe, vt emittas angelū tuū Raphaelē, q effugauit ⁊ repulit a Sara ⁊ Tobia dęmonem mortiferū eos infestātē: qui cōterat illū ⁊ p̄dat de cūctis habitationibus colētiū deū, de basilicis, de domibus, de angulis, vel lectulis, de refectoriis, ⁊ de vniuersis locis, i qbuscūqꝫ deo famulātes habitāt, ⁊ requiescūt, ⁊ dormiūt, vigilāt, ambulant ⁊ cōsistūt: nec valeat ille malignus amplius inquietare, vel pauores immittere sup illos, quos scti chrismatis tui vnctione feci⁹ esse munitos. Benedico te cera in nomine pa✠tris omnipotentis, ⁊ fi✠lij ei⁹ vnigeniti, ⁊ spiritus ✠sancti paracliti: vt sis vbiqꝫ diaboli

effugatio, atq; oium ꝓtubernaliu suoꝝ exterminatio: adinuꝫ te eadem scā, ꝛ indiuidua trinitate, q̄ in vnitatis essentia viuit ꝛ regnat in sec. ꝛc. ℟. Aiñ. Postmoduꝫ aspergant aqua bñdicta. ℭ Alia benedictio ad idem. ℣. Adiutoriu nostrum. ℟. Qui fec. ℣. Dñs vob. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

DOmine Jesu Christe, lux vera, qui illuminas oēm hominem venientem in hunc mundum, effunde bene ✠ dictionē tuam super hos cereos ꝛ super has candelas: ꝛ sancti ✠ fica eas lumine gr̄e tuę: ꝛ ꝓcede ꝓpitio, vt sicut hęc luminaria igne visibili accēsa nocturnas depellūt tenebras, ita corda nr̄a inuisibile igne, i. spūs sci splendore illustrata, oium pctōrū ꝛ vitioꝝ cęcitate careant: vt puro mētis oculo cernere sp possimus q̄ tibi sint placita, ꝛ nr̄ę saluti vtilia: quatenus post huius seculi caliginosa discrimina ad lucē indeficiētē puenire mereamur. Qui vi. Postea aspergantur aqua benedicta. ℭ Benedictio incēsi. ℣. Adiutoriū. ℟. Qui fe. ℣. Dñs vo. ℟ Et cum. Oremus. Oro.

TUa, q̄s oīps sempiterne deus, immensę maiestatis dextera hāc creaturam incēsi bñ ✠ dicere ꝛ scti ✠ ficare digneris: vt in virtute sci nois tui oēs immūdoꝝ spūum phantasticos incursus effugare, oēsque morbos reddita sanitate expellere, vbicūque fumus eius efflauerit, mirabiliter possit, atq; tibi oipotēti deo odoreꝫ fragrātissimū ꝑpetua suauitate reddere. Per Chr. Aspgat aq̄ bñdicta. ℭ De bñone viduę castitatē ꝓfitētis. ℒ. 20.

IN benedictione viduę sacerdos se ꝑparat missam celebraturus: ꝛ ipsaꝫ prosequit: ꝛ dicto Gloria in excelsis, si fuerit dicendum, dicat orationem missę quam dicit: ꝛ hanc cuꝫ eadem oratione sub vno Per dominum concludat.

DA, q̄s dne, huic famulę tuę, quā viduitatis honore dignatus es decorare, inchoati operis ꝓsumatum effectū: vt pfectā tibi offerat plenitudinē: ꝛ initia sua producere mereat ad finē. Per dom. Et ꝓsequitur missam vsque ad euangeliū exclusiue.

TUnc vidua accedens ad altare cum cereo accenso in manibus ꝙnuflecti. Tunc sacerdos interrogat eam dicens. Vis in sctō viduitatis ꝓposito perseuerare, ꝛ dñm Jesum Christum sponsuꝫ accipere? Et illa respondet. Volo. Tunc manibus iūctis positis inter manus sacerdotis ipse interrogat eam dicens. Promittis te ꝑpetuo viduitatē seruaturam? Et illa ꝛespondet.

Pro-

Promitto. Et ipse. Deo gr̄as. Deinde eam interrogat dicens. Vis benedici, ꝛ dño Jesu Christo summi regis filio desponsari. Illa respōdet. Volo. Quo facto prosternit se ante dextrā partem altaris: ꝛ sacerdos dicit super illam. Oremus. Oratio.

COnsolare domine hanc famulam tuam laboribus viduitatis constrictam: sicut consolari dignatus es sareptanam viduā per Eliam prophetam: concede ergo ei pudicitię fructum: vt antiquarum non meminerit voluptatum: nesciat etiam incentiua desideria vitiorum: sed tibi soli subdat proprium colluꝫ: quo possit pro tantis laboribus septuagesimum percipere gradum, munusque delectabile sctitatis. Per do. Postea benedicit vestes ꝛ velum eius dicens. Dominus vobiscum. Oremus Oratio.

DEus ęternorum bonorum fidelissime promissor, ꝛ certissime persolutor: qui vestimentum salutis, ꝛ indumentum iucunditatis ęterne fidelibus tuis promisisti clementiam tuam supplices exoramus: vt hęc indumenta humilitatem cordis ꝛ ꝓtemptum mundi significantia, quibus famula tua est visibiliter informanda, ꝓposito propitius bene ✠ dicas: vt beatę castitatis habitum, quē te inspirante suscipit, te ꝓtegente custodiat: ꝛ quaꝫ vestimentis venerandę pmissionis induis tpaliter, beata facias immortalitate vestiri. Per Chr̄i. Et aspergat vestes aqua benedicta. Tunc sacerdos benedicit velum. Oremus. Oratio.

SUppliciter te domine rogamus, vt super hoc velum capiti ancillę tuę imponendum bene ✠ dictio tua benigna descendat: ꝛ sit hoc velum benedictum, ꝛ consecratum immaculatū, ꝛ sanctuꝫ pītis ancillę tuę. Per Chr̄i. Aspergat aqua bñdicta. Quo facto, legat euāgeliū. Interi illa i aliquo loco secreto vestes bñdictas iduit: ꝛ dicto euāg. ꝛ offertorio, reuertit: statiq; genib. flexis cor̄ altari sacerdos ōt. Vis pīstere i sctā induitate, ꝙ pfessa es? Et illa rīdet. Volo. Et tūc ponit velu sup caput eius, dicēs.

ACcipe velamen viduitatis ꝛ ꝓtinētię signum: per qō spiritus sanctus supueniat in te: ꝛ virtus altissimi sit tibi ymbraculuꝫ contra ęstum malarū tentationum. In noīe pa ✠ tris, ꝛ fi ✠ lij: ꝛ spiritus ✠ sancti. Amen. Deinde dicit. Oremus. Oratio.

IMcorruptę ęternitatis ꝛ inuiolabilis naturę deꝰ, te suppliciter exoramus pro hac famula tua, quę corpore ꝛ mente perfecte continentiam tibi seruaturam se deuouit, vt ei Spiritus sancti

donum largiter infundas, ac perfectam constantiam tribuas, ⁊ continentię perseuerantiam. Per dominum nostrum. Oratio.

REspice domine ad famulę tuę tibi debitã seruitutem: vt inter humanę fragilitatis incerta nullis aduersitatibus opprimatur, quę de tua protectione confidit. Per dominum nost. Quo facto ipsa offerat candelam accensam sacerdoti. Secreta dicenda sub vno Per dominum. cum secreta propię misse.

REspice dñe propitius ad hostiã nr̃ę seruitutis tuo ꝟspectui immolãdã: vt hęc famula tua viduitatis sanctę ꝓpositum, quod te inspirante suscepit, te gubernante custodiat. Per dom. Postquam sacerdos communicauerit communicet eam. Ꝺño dicenda post communionem missę sub vno Per dominuꝫ.

PUrificent nos qs dñe, sacra quę sumpsimus: ⁊ famulã tuam ab oi culpa liberã esse concede: vt quę conscientię suę reatu ꝟstringitur, cęlestis remedij plenitudine glorietur. Per dñm. ¶ Benedictio super peregrinos exeuntes. Cap. 21. Sacerdos superpelliceo ⁊ stola indutus dicat. ℣ Adiutorium no. ℟. Qui fe. ps. Qui habitat in adiutorium. fo. 17. cuꝫ Gloria patri. Psalmus. Dominus regit me, ⁊ nihil mihi deerit fol. 166. Psalmus.

DOmine refugiũ factus es nobis a gnatione in gnationem. Priusquam montes fierent aut formaretur terra ⁊ orbis: a seculo ⁊ in seculũ tu es deus. Ne auertas hoiem in humilitatẽ: ⁊ dixisti, Quertimini filij hoium. Quia mille anni ante oculos tuos, tanq̃ dies hesterna quę preterijt. Et custodia in nocte, q̃ pro nihilo hr̃, eorũ anni erunt. Mane sicut herba transeat, mane floreat ⁊ trãseat: vespere decidat, induret, ⁊ arescat. Quia defecimus in ira tua: ⁊ in furore tuo turbati sumus. Posuisti iniqtates nr̃as in ꝟspectu tuo: seculum nr̃m in illuminatione vultus tui. Quia oẽs dies nr̃i defecerũt, ⁊ in ira tua defecimus. Anni nr̃i sicut aranea meditabunt: dies annorũ nr̃orũ in ipsis septuaginta anni. Si autẽ in potẽtatibus octoginta anni: ⁊ amplius eorũ labor ⁊ dolor. Quia supervenit mãsuetudo, ⁊ corripiemur. Quis nouit ptãtẽ irę tuę, ⁊ prę timore tuo tram tuã dinumerare? Quam exteram tuam sic notaꝫ fac: ⁊ eruditos corde in sapientia. Conuertere dñe vsquequo: ⁊ deprecabilis esto sup seruos tuos. Repleti sumus mane mia tua: exultauimus ⁊ delectati sumus omnibus diebus nr̃is. Letati sumus pro diebus, quibus nos humi-

humiliasti: annis qbus vidimus mala. Respice in seruos tuos ⁊ in opa tua: ⁊ dirige filios eorꝫ. Et sit splẽdor dñi dei nr̃i super nos: ⁊ opa manum nr̃arũ dirige sup nos, ⁊ opus manũ nr̃aruꝫ dirige. Gloria pa. Sicut erat. ps. Qui habitat in adiutorio altis. fo. 60. Ah. Inviã pacis, ⁊ salutis dirige eos dñe. Kyrie el'. Chr̃e ele. Kyr. el'. Pr̃ nr̃. ℣. Et ne nos. ℟. Sed libe. ℣. Perfice gressus meos in semitis tuis. ℟. Ut non moueant vestigia mea. ℣. Mirifica mias tuas. ℟. Qui saluos facis sperãtes in te. ℣. Conuertere dñe vsquequo. ℟. Et deprecabilis esto sup seruos tuos. ℣. Mitte eis dñe auxiliũ ò scõ. ℟. Et de siõ tuere eos. ℣. Nihil proficiat inimicus in eis. ℟. Et filius iniqui. ⁊c. ℣. O dñe saluos fac eos. ℟. O dñe bene prosperare: benedictus qui venturus es in nole dñi. ℣. Aperiat dñs cor vestrũ in lege sua. ℟. Et in pręceptis suis: ⁊ faciat pacẽ in diebus nr̃is. ℣. Exaudiat dñs orationes vestras. ℟. Et reconciliet vobis. ℣. Nec vos deserat in tpe malo. ℟. Dñs deus nr̃. ℣. Exurge dñe adiuua nos. ℟. Et redime nos pp nomen tuum. ℣. Dñe exau. ℟. Et cl. ℣. Dñs vo. ℟. Et cum spiritu tuo. Oratio super baculos ⁊ capsella. Oremus.
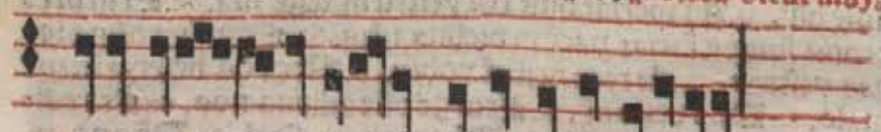
ODñe Jesu Chr̃e, mundi redẽptor ⁊ ꝟditor, qui per os beati Pauli apli tui innotuisti, non hr̃e nos hic manentem ciuitatẽ, sed futurã hic vebere inquirere semp: quiqꝫ beatis aplis pręcepisti, vt euntes ad prędicandũ verbũ dei virgas tñ sumerent, te suppliciter deprecamur: vt digneris has scarsellas, siue peras pro tui nois amore ad instar humilis armaturę lateri applicandas, ⁊ hos sustentationis baculos bene ✝ dicere: quatenus portantes eos in peregrinationis signũ ⁊ suorũ corporũ sustentationẽ, cęlestis gratię plenitudinẽ in eis ⁊ munimen valeant tuę benedictionis percipere: ⁊ quẽadmodum virgã Aaron ad rebelliũ iudęorum pfidiã repellendã bene ✝ dixisti, ita ⁊ hos famulos tuos per hęc insignia, quę ad honorem ⁊ reuerentiam aplorũ tuorum Petri ⁊ Pauli, vel Jacobi, vel scti N. vel sanctę N. assumere cupiũt de manibus nr̃is, ⁊ ad eorum limina veneranda portare, bene ✝ dicas: ⁊ ab oibus peccatis absolnas: vt in die iudicij in parte mereantur dextera collocari. Qui vnus, ¶ Benedictio super baculos ⁊ capsellas.

SIgnaculũ dei pa ✝ tris, ⁊ fi ✝ lij, ⁊ spũs ✝ sci descendat cęlitus super hos baculos, ⁊ has peras: vt quicunque eas

Universidad de Deusto
Biblioteca

portauerint ab oium inimicorũ insidijs sint defensi. Per Christum dom̃. ℟. Amen. Tunc sacerdos baculos ⁊ peras aspergat aqua benedicta, ⁊ eas peregrinis tradens dicat.

ACcipite hos baculos ⁊ has peras: ⁊ pergite ad limina beatorum aplorum Petri ⁊ Pauli, vel sanctę Marię de Loreto, vel ad limina sancti Jacobi in Compostella, vel sancti Antonij de Viẽna. In noĩe Pa✠tris, ⁊ Fi✠lij, ⁊ Spũs✠ sancti. Amen. Similiter modo dicatur de aliis locis, ad quę peregrini profecturi sint, vt per eas mereamini in hoc seculo remissionẽ oium peccatorum accipere, ⁊ in futuro consortium beatorum: atq; ad limina sctõrũ quo pergere cupitis, feliciter peruenire, ⁊ peracto itinere ad nos incolumes remeare. Postea dicat alaȝ.

EUntes ibant ⁊ flebant mittentes semina sua. Psalmus. Gloria Patri, ⁊ Fil. ⁊c. Alia reiteratur Kyrie eleison. Christe eleis. Kyrie eleis. Pater noster. ℣. Et ne nos. ℟. Sed libera nos. ℣. Saluos fac seruos tuos; In cõuer tẽ do. f. 181. ℟. Deus meus sperantes in te. ℣. Mitte eis domine auxilium de sancto. ℟. Et de Sion tuere eos. ℣. Esto eis domine turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Fiat misericordia tua domine super nos. ℟. Quemadmodum speramus in te. ℣. Domine exaudi oratio. ℟. Et clamor. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus.

DEus infinitę mię ⁊ maiestatis immensę: quem nec spatia locorũ, nec interualla tpum ab his, quos tueris abiungunt: adesto pñtibus famulis tuis, in te vbiq; fidentibus: ⁊ per omnẽ, per quã ituri sunt viam, dux eis ⁊ comes esse digneris: nihil eis aduersitatis noceat, nihil difficultatis obstet: cuncta eis salubria, cuncta prospera sint, vt sub ope dexterę tuę quicquid iusto expetierint desiderio, celeri prosequant effectu. Per d. Dre. Oro.

OMnipotens sempiterne Deus, humani generis reformator ⁊ author: qui Abrahę puero tuo, vt exiret de terra natiuitatis suę, ⁊ iret in terrã promissionis, quã ei te daturũ promiseras,

ras, prȩcepisti: nec non ⁊ populũ Israeliticum in desertum ad te adorandum multis prodigijs venire fecisti: hos, ꝫs, peregrinos ad beatorum apostolorum Petri, ⁊ Pauli, vel M. vt supra. limina te adorare pergentes, a periculis omnibus eruc: ⁊ a peccatorum nexibus absolue. Et tu, qui es via vera in te confidentibus, eorum iter bene dispone: vt inter oẽs huius vię pertur bationes tuo protegantur auxilio: mitte eis domine angelum tuum quem Tobię famulo tuo comitẽ dedisti: vt vbicunq; manserint, sit illis defensor contra insidias omnium inimicorum visibiliũ, ⁊ inuisibilium: quatenus lęti ⁊ incolumes ad nos redire valeant. Per dñm. Deinde aspergat eos sacerdos aqua benedicta, dicens. Per aquę aspersionem det vobis omnipotens Deus ad eundum ⁊ redeundum suam gratiam ⁊ benedictionem. Amen.

ET benedictio dei omnipotentis pa✠tris, ⁊ fi✠lij, ⁊ spiritus✠ sancti descendat super vos ⁊ maneat semper. Amen. Sacerdos curatus semper dare debet licentiam peregrinantibus vt cuicunq; sacerdoti, ⁊ vbiq; possint cõfiteri peccata sua.

CModo benedictionis ad peregrinos nauigare volentes ad terram sanctam. Sacerdos dicat. ℣. Adiutorium nostrũ. ℟. Qui fecit. ℣. Te decet hymnus ⁊c. fol. 172. Kyri eleis. Christe eleis. Kyrie eleis. Pater nr̃. ℣. Et ne nos. ℟. Sed libera. ℣. Saluos fac fideles tuos. ℟. Deus meus sperantes in te. ℣. Mitte eis domine auxilium de sancto. ℟. Et de sion tuere eos. ℣. Nihil proficiat inimicus in eis. ℟. Et filius iniquitatis non nocebit eis. ℣. Esto eis dñe turris fortitud. ℟. A facie inimici. ℣. Dñe exaudi orati. ℟. Et cla. ℣. Dominus vob. ℟. Et cum spi. Oremus. Oratio.

DEus, qui trãstulisti patres nostros per mare rubrum ad laudem tui nois dedicãdã: supplices te deprecamur domine, vt famulis tuis, qui ad visitanda loca sancta, in quibus vnigenitus filius tuus salutem nostram operari dignatus est, proficiscuntur, depulsis cũctis aduersitatibus: portum semper optabilẽ, cursumq; trãquillum largiaris. Per Ch. Oremus. Oratio.

PRopitiare, ꝫs domine, supplicationib⁹ nostris: ⁊ mitte angelum tuum de summitate cęlorũ: qui custodiat famulos tuos nauigantes in profundo maris: perduc eos ad loca dilectissimi filij tui dñi nr̃i Jesu Christi pciosissimo sanguine cõsecrata: ⁊ visitatis eisdem, cum salute mentis ⁊ corporis ad propria eos perducere

ere cū lętitia gaudio ꝛ profectu digneris. Per eun. ℟. Amen.

Deinde benedicantur signacula crucis chlamydibus peregrinantium affigenda. Aña. Adoramus te Chꝛe ꝛ benedicimꝰ tibi. Quia per sanctā crucē tuā redemisti mundū. Oremus. Oratio.

Benedic, q̄s dñe, hęc signacula sanctę crucis: ꝛ prędta per invocationeꝫ sanctissimi noīs tui: vt qui ea susceperint vel gestaverint, corporis ꝛ animę salutem percipiant. Per Christuꝫ.

Tunc presbyter det eis signacula sancte crucis, sic dicens.

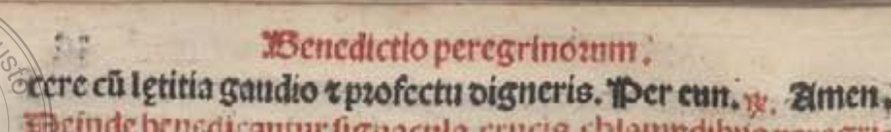
Accipe signū crucis x̄pi tā i corde q̄ i cōrpore, i noīe Pa ✠ tris, ꝛ fi ✠ lij, ꝛ spūs ✠ sci: vt sis defensus ab oībus insidijs inimicoꝝ visibiliū ꝛ iuisibiliū. Per. Tunc dicat hec aña. O crux gl̄iosa, o crux adorāda, o lignū p̄ciosuꝫ, ꝛ admirabile signū, q̄ dō diabolꝰ est victꝰ, ꝛ mūdus x̄pi sanguine redēptus. ℣. Dis terra adoret te, ꝛ psallat tibi. ℟. Psalmū dicat noī tuo dñe. Ore. Dño.

Adesto familię tuę, q̄s op̄s deus: vt in aduersis ꝛ prosperis preces coꝝ exaudias, ꝛ insidias oīum aduersarioꝝ per sanctę crucis auxilium digneris conterere: vt portuꝫ salutis ac tranquillitatis valeant apprehendere per dominum nostrum.

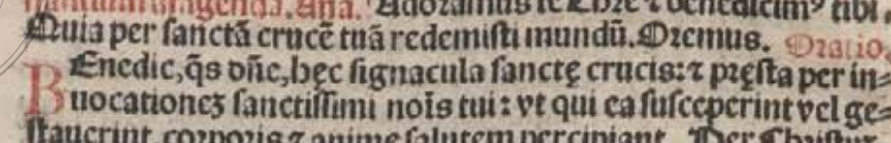
¶ Ordo benedictionis peregrinorum domum redeuntium.

Peregrini stent ante fores ecclesię: ꝛ sacerdos indutus superpelliceo ꝛ stola dicat. ℣. Adiutorium nostrum. ℟.

Et deinde sacerdos cum clericis cantet, vel legat Antiphonaꝫ.
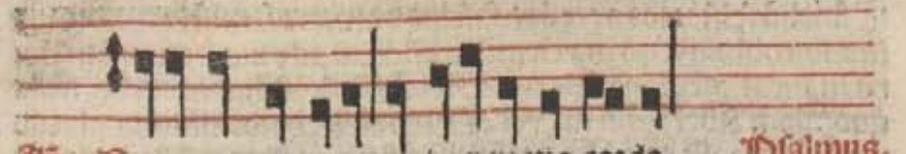

Auxilium meum a domino. p̄s. Leuaui oculos. fol. 18.

Aña. Ecce quam bonum ꝛ quam iucundum, habitare fratres in vnuꝫ. p̄s. Ecce q̄ bonum. folio 18ſ.

Aña.

Aña. Bene fac domine bonis ꝛ rectis corde. Psalmus.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster. Et ne nos inducas. Sed libe. ℣. Benedicti q venīt in noīe dñi. ℟ Benedicti vos a dño, qui fecit cęlū

Qui p̄fidūt i dño. 184. ꝛ terrā. ℣. Respice dñe in seruos tuos, ꝛ in opera tua. ℟. Et dirige filios eorum. ℣. Dñe exaudi. ℟. Et clamor. ℣. Dominus vo. ℟. Et cum spiritu. Oremus. Oratio.

Quesumus op̄s deꝰ, vt bis famulis tuis, quos incolumes de scō itinere venire fecisti, q̄cquid tibi p̄ carnis fragilitatē, siue per visum, vel auditū impudicum, aut per colloquia otiosa, siue alijs quibuscunq̄ modis contra tuā iustitiā cōmiserunt, tu sctissime p̄ misericorditer indulgeas, ꝛ dimittas eis: ꝛ illęsos ab oi impugnatione diabolica custodias: ꝛ tuis semper deuote inherere mandatis cōcedas. Per Chꝛi. Oremus. Dño.

Da dñe q̄s, vt fideles tui, quos post lōgas peregrinationes ꝛ moras itineris, suę patrię reddidisti incolumes, in tua voluntate permaneant: ꝛ nihil vltra hostilitatis metuant: sed te ptegēte secura mēte tibi diseruiant. Per. Oremus. Oratio.

Deus, qui iustificas impiū, ꝛ non vis mortē pctōris, maiestatē tuā suppliciter exoramus: vt hos famulos tuos de tua misericordia confidentes, cęlesti protegas benignus auxilio: ꝛ assidua protectione conserues: vt tibi iugiter famulentur, ꝛ nullis tentationibus a te separētur. Per dñm nost. ℣. Dñs vobiscum. ℟. Et cuꝫ spiritu tuo. ℣. Benedicamus dño. ℟. Deo gratias. Benedicat vos op̄s deus, Pa ✠ ter: ꝛ fi ✠ lius, ꝛ spus ✠ sanctus. ℟. Amen. Tunc peregrini ecclam ingrediantur: ꝛ deuotione sua peracta ad domum cum dei benedictione reuertātur.

¶ De benedictione muneris quod offertur in ecclesia. La. 21.

℣. Adiutorium. ℟. Qui f. ℣. Dñs vo. ℟. Et cū. Oremus. Dño.

Deus, cuius verbo ꝛ potētia facta sunt oīa, cuius dono percipimus, quę ad vitę remedium possidemus, te supplices obnixis p̄cibus rogamus: vt de sede maiestatis tuę huic oblatio-

ni

ni fidelium scificator accedas, suscipe de manu famulorum tuorum munus oblatum, qđ tua clemẽtia bñdictũ ad vsus huius sanctuarij maneat ꝓsecratũ: sint hec i ꝓspectu tuo libẽter accepta, sicut quondam Abel alũni tui, vel Melchisedech tibi munera placuerunt oblata. Et qꝫ ad honorẽ tui amoris eccl'am tuã summis nitunt decorare obsequijs, tu eis dñe magna ꝑ paruis recõpẽsa, ⁊ deuotionẽ eorꝫ accipias: pcã dimittas: fide cos repleas: indulgẽtia foueas: mia ꝓtegas: aduersa destruas, ꝓspera ꝓcedas: hẽant in hoc seculo actionis bonę documẽtũ, charitatis studium, sancti amoris affectũ: ⁊ in futuro cũ scis angelis adipiscant ꝑpetuũ regnũ. Per do. Postea aspergãtur aqua bñdicta. ℂ Ordo ad põderandam ꝑsonã ꝑ votũ obligatã dare de aliqua re quantũ põderat corpus eius, sicut triticum, oleum, ceram, vinum, vel aliã.

Sacerdos dicit. ℣. Adiutoriũ nostrũ. Quo dicto ponat personam ponderandã super lancẽ, vel tabulam more solito: ⁊ dicat antph. Benedicimus deũ cęli, corã oĩbus viuentibus cõfitebimur ei: qꝫ fecit nobiscũ misericordiam suam. Et intonet,

Te deũ laudamus: te dñm ꝓfitemur. Te eternũ patrem oĩs terra veneratur. Tibi oẽs angeli: tibi cęli ⁊ vniuersę ptãtes. Tibi cherubi ⁊ seraphi icessabili voce ꝓclamãt. S cũs. S cũs. Sanctus dñs deus sabaoth. Pleni sunt cęli ⁊ terra maiestatis gl'ię tuę. Te gloriosus aplorum chorus. Te ꝓphetarum laudabilis numerus. Te martyrũ cãdidat⁹ laudat exercitus. Te p orbẽ terrarũ scã ꝓfitetur eccl'a. Patrẽ immẽsę maiestatis. Venerãdum tuum verum ⁊ vnicum filium. Sanctum quoqꝫ paraclitũ spũm. Tu es rex glorię Chr̃e. Tu ꝑtis sempiternus es filius. Tu ad liberandũ suscepturus hoiem: nõ horruisti virginis vterũ. Tu domicto mortis aculeo: aperuisti credẽtibus regna cęlorũ. Tu ad dexterã dei sedes in gloria ꝑtis. Iudex crederis esse venturus. Te ergo qs tuis famulis subueni: quos ꝑcioso sanguine redemisti. Ę eterna fac cum sanctis tuis gloria munerari. Saluũ fac ꝑplm tuum dñe ⁊ benedic hĩditati tuę. Et rege eos, ⁊ extolle illos, vsqꝫ in eternum. Per singulos dies benedicimus te. Et laudamus nomen tuum in seculũ, ⁊ in seculũ seculi. Dignare dñe die isto, sine pcõ nos custodire. Miserere nostri domine, miserere nostri. Fiat misericordia tua domine super nos: quemadmodum speramus in te. In te domine speraui: non con-

ꝓfundar in ętternum. Quo finito dicat ℣. Saluum fac seruũ tuum vel ancillã tuã. ℟. Deus meus sperantem in te. ℣. Mitte ei dñe auxiliũ de sctõ. ℟. Et de sion tuere eũ. ℣. Esto ei dñe turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. Deinde sequit̃ ps. Laudate pueri, folio 47. totus cum Gloria pa. ⁊ Sicut erat. Domine exaud. ℟. ⁊ clam. ℣. Dominus vo. ℟. Et cum spiritu. Oremus. Oratio.

Suscipe sancte pater oĩps, ętterne deus tuorũ preces ⁊ supplicũ vota: ⁊ p sanctissimi filij tui dñi nr̃i Jesu Chr̃i, ⁊ eius genitricis Marię, ⁊ sci aplĩ vel martyris vel confessoris tui N. intercessionẽ, ꝓspita nobis ita beneficia tua cognoscere, vt in gratiarũ semper actione maneamus: vt duꝫ fideles tui pro quacunqꝫ petitione ad te vota emittunt, protinus tua clemẽtia eis postulata ꝓcedente, miserationum dñm te fateri ⁊ laudare mereamur. Per eũ. ℟. Amen. ℣. Benedicamus dño. ℟. Deo gratias. Et aspergãtur omnes aqua benedicta. ℂ De benedictione solenni panis in diebus dominicis ⁊ magnis festiuitatibus. Cap. 22.

Sacerdos cum processione ⁊ cruce ante missam indutus oĩbus paramentis excepta planeta: accedit ad locum vbi panis est benedicendus: ⁊ dicit ℣. Adiutorium nostr. Postea legit euangelium: Sequentia sancti Euangelij ſm Joannem. Cap. 6.

In illo tẽpore: Abijt Jesus trans mare Galilẽę: quod est Tyberiadis, ⁊ sequebat eũ multitudo magna: qꝫ videbant signa q̃ faciebat super his qui infirmabant. Subijt ergo in montem Jesus: ⁊ ibi sedebat cum discipulis suis. Erat aũt proximum pascha dies festus iudęorum. Cum subleuasset ergo oculos Jesus: ⁊ vidisset qꝫ multitudo magna venit ad eum, dicit ad Philippum: Vnde ememus panes, vt manducẽt hi? Hoc aũt dicebat tẽtans eũ. Ipse.n. sciebat quid esset facturus. Rñdit ei Philippus: Ducentorum denariorum panes nõ sufficiunt eis: vt vnusquisqꝫ modicum quid accipiat. Dicit ei vnus ex discipulis eius, Andreas frater Simonis Petri. Est puer vnus hic, q̃ habet quinqꝫ panes hordeaceos, ⁊ duos pisces. Sed hec quid sunt inter tantos? Dicit ergo Jesus. Facite hoies discumbere. Erat aũt fenum multum in loco. Discubuerunt ergo viri numero quasi quinque millia. Accepit ergo Jesus panes, ⁊ cum gratias egisset, distribuit discumbentibus. Similiter ⁊ ex piscibus quantum volebant. Vt aũt impleti sunt, dixit discipulis suis: Colligite quę superauc-

rint

uerunt fragmenta, ne pereant. Collegerunt ergo, ꝛ impleuerũt duodecim cophinos fragmentorũ ex quinq; panibus hordeaceis, quę superfuerunt his, qui manducauerant. Illi ergo homines cum vidissent quod fecerat Jesus signum, dicebant: Quia hic est vere prophęta, qui venturus est in mundum. Antiphon.

Qui quinq; panibus ꝛ duobus piscibus satiauit dominus quinque milia hominum. ℣. Dispersit dedit pauperibus. ℟. Justitia eius manet in seculum seculi. ℣. Beatus qui intelligit super egenum ꝛ pauperem. ℟. In die mala liberabit eum dñs. ℣. Nunquid panem poterit dare. ℟. Aut parare mensam in deserto? ℣. Pluit illis manna ad manducandũ. ℟. Et panem cęli dedit eis. ℣. Libauit eos ex adipe frumenti. ℟. Et de petra melle saturauit eos. ℣. Manducauerunt ꝛ saturati sunt nimis. ℟. Et desiderium eorũ attulit eis. ℣. Panem angelorũ manducauit hõ. ℟. Misit eis cibaria in abundantia. ℣. Dñe exa. ℟. Et cl. ℣. Dñs vo. ℟. Et cum spi. Oremus. Oratio.

DOmine Jesu Christe panis Angelorum, panis vitę ęternę vitę, bñ ✠ dicere dignare panem istum, sicut bñdixisti quinque panes in deserto, vt omnes ex eo digne gustantes inde, corporis ꝛ aię percipiant sanitatem. Qui vi. ℟. Amẽ. Oremus. Oratio.

DOmine sãcte, pr̃ ops, eterne Deus, bene ✠ dicere digneris hunc panem tua scã bene ✠ dictione: vt sit omnibus sumentibus salus mentis ꝛ corporis, atque cõtra oẽs morbos ꝛ vniuersas inimicorum insidias tutamen. Per dñm nr̃m Jesum Chr̃m filium tuum panem vitę, qui de cęlo descendit, ꝛ dat vitam ꝛ salutẽ mundo, ꝛ tecum ꝛ cũ spũ scõ viuit ꝛ regnat Deus per oĩa secula seculorum. ℟ Amen. Ultimo aspergatur aquã benedicta. ¶ Benedictio panis pro infirmantibus. ℣. Adiutorium nostrũ. ℟. Qui fe. ℣ Dominus vob. ℟ Et cum spiritu. Oremus. Dio.

DOmine Deus ops descẽdat bñ ✠ dictio Pa ✠tris ꝛ Fi ✠lij, ꝛ spũs ✠ sancti super hãc creaturã panis: vt quicunq; ex ea sumpserit, accipiat sanitatẽ mentis, protectionẽ corporis, tutelam

telam salutis, integritatem charitatis, cõsolationem spei, roborationem fidei, virtutem constantię, ꝛ visitationem spiritus sancti. Per eund. in vnita. ℟. Amen. Aspergatur aqua benedicta ¶ De benedictione aquę pro infirmis. ℣. Adiutorium nost. ℟. Qui fe. ℣. Dominus vob. ℟. Et cum spiritu. Oremus. Oratio.

DOmine Jesu Christe, qui benedixisti quinq; panes ꝛ duos pisces in deserto, vnde satiata sunt quinq; millia hoium, te supplices exoramus: vt benedicere digneris hanc aquã: vt quicunq; infirmus ex ea gustauerit, accipiat sanitatem mẽtis, ꝛ protectionẽ corporis, tutelã salutis, securitatẽ spei, corroborationẽ fidei, ꝛ charitatẽ spũs scti. Qui viuis ꝛ reg. cũ Deo patre, in vnit. Aspergat aqua benedicta. ¶ Ad bñdicẽdũ prãdiũ charitatis. PRimo omnes cibi ꝛ potus aspergantur aqua benedicta, ꝛ dicatur ℣. Adiutorium nostrum. ℟. Qui fe. ꝛ postea incipiatur Aña. Asperges me domine hyss. cum ℣. ꝛ Gloria Patri ℣. Dñe exau. ℟. Et clam. ℣. Dñs vob. ℟. Et cum spi. Oremus. Oratio.

DOmine Jesu Chr̃e, qui in deserto coraꝫ discipulis tuis quinque panes ꝛ piscículos paucos tuis sanctissimis manibus multiplicando bene ✠ dixisti, ꝛ bene ✠ dicendo multiplicasti: te humiliter deprecamur, vt hęc caritatis dona ad vsum pauperum eroganda, multiplicando multiplices, ꝛ bene ✠ dicendo bene ✠ dicas: vt inde famuli tui refecti, laudes ꝛ preces tuo nomini cõpetẽtes persoluãt: ꝛ illi, p quibus hęc deuote ꝛ fideliter erogantur, remissionẽ cunctorũ pcipiant delictorũ: ꝛ famulos ꝛ famulas tuas nobis hęc dona pstantes ab oĩ aduersitate custodi. Qui cum Deo patre ꝛ spũ scõ viuis, ꝛ reg. ℟. Amen. Oratio.

OMps sempiterne Deus, respice sup famulos ꝛ famulas tuas: qui in pauperes tuos misericorditer operantur: ꝛ eos tua virtute custodi, potestate tuearis: vt per multa annorũ curricula lęti tibi in pauperes tuos misericorditer operent. Per Chr̃m dominum nost. Aspergantur omnia aqua benedicta dicendo. In nomine Pa ✠tris, ꝛ Fi ✠lij, ꝛ Spiritus ✠ sci. ℟. Amen.

¶ Benedictio contra aereas tempestates. Cap. 23.

CUm primo videtur aura, seu ventus ꝛ tẽpus nebulosum seu tẽpestuosum leuari immoderate, sacerdos cum superpelliceo ꝛ stola bñdicat aquam ꝛ sal in hũc modũ. ✠ In noĩe dñi nostri Jesu ✠ Christi. ℣. Adiutoriũ nost. Exorcizamus salis ꝛ aquę.

Exorcizo

Universidad de Deusto
Biblioteca

EXorcizo te creatura salis ⁊ aquę in nōie domini nr̄i Jesu ✠ su Chr̄i Nazareni filij dei viui, vt sis purgatio ⁊ purificatio in bis locis, in quibus aspersa fueris, ad effugandos immūdos ⁊ erraticos spūs, oēmq; nefariam vim diaboli pellendā, ⁊ oēs figuras ⁊ minas fantasmatis satanę exterminandas ⁊ fulgura ⁊ sydera quę mitti vīr in banc domum, arborem, agrum, possessionem, turrim, vel quācunq; habitationem, non hominibus aut pecoribus, aut frugibus noceant, sed abscedat ⁊ fugiant per inuocationē nominis dn̄i nr̄i Jesu Chr̄isti. Qui venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos ⁊ seculū per ignē. ℟. Am̄. Et mox aspergat ꝑtra tempestatē aquā benedictā. Postea cū clero ⁊ populo ante altare procumbit dicens septem psalmos sequentes, vc̄z.

BEatus vir qui non abijt in consilio impiorum: ⁊ in via peccatorum non stetit, ⁊ in cathedra pestilētię nō sedit. Sed in lege dn̄i voluntas eius: ⁊ in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tanq̄m lignū: qō plantatū est secus decursus aquarum: quod fructū suum dabit in tpe suo. Et folium eius nō defluet: ⁊ oīa quęcunq; faciet prosperabuntur. Non sic impij non sic: sed tanq̄m puluis, quē proijcit ventus a facie terrę. Ideo nō resurgunt impij in iudicio: neq; peccatores in consilio iustorum. Qum̄ nouit dominus viam iustorum: ⁊ iter impiorum peribit.

DOmine quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiescet in monte scō tuo? Qui ingreditur sine macula, ⁊ operatur iustitiā. Qui loquitur veritatem in corde suo: q nō egit dolum in lingua sua. Nec fecit ꝓximo suo malū: ⁊ opprobrium nō accepit aduersus ꝓximos suos. Ad nihilū deductus est in cōspectu eius malignus: timentes aūt dn̄m glorificat. Qui iurat ꝓximo suo, ⁊ nō decipit: q pecuniā suā nō dedit ad vsurā, ⁊ munera sup innocētez nō accepit. Qui facit hęc, nō mouebitur in eternū ꝑs. Deus in nōie tuo. fol. 96. Deus in adiutorium meū. fol. 108. Fundamenta eius in montibus sanctis: diligit ⁊c.

DOminus regnauit, decorē indutus est: indut⁹ est dn̄s fortitudinē, ⁊ p̄cinxit se. Etenim firmauit orbē terrę, qui non cōmouebitur. Parata sedes tua ex tūc a seculo tu es. Et leuauerunt flumina dn̄e: eleuauerunt flumina vocē suā. Et leuauerunt flumina fluctus suos a vocibus aquarum multarū. Mirabiles elationes maris: mirabilis in altis dn̄s. Testimonia tua credibilia

bilia facta sunt nimis: domū tuā decet scitudo dn̄e in lōgitudinē dierū. ꝑs. Beati oēs qui ti. fol. 184. Canticuz. Benedicite. fol. 89. ⁊ ad singulos ℣. fiat crucis signuz cū cruce ꝓtra tepestate: ⁊ si videbitur, addantur psal. graduales, sup. fol. 184. Quo facto stans dicit ℣. Adiutorium no. ℟. Qui fe. ℣. Ostende nobis dn̄e mīaz tuam. ℟. Et salutare tuum da no. ℣. Aduua nos Deus salutaris nr̄. ℟. Et pp gloriam nois tui libera nos. ℣. Nihil proficiat inimic. ⁊c. ℟. Et filius iniq. ⁊c. ℣. Fiat mīa tua dn̄e sup̄ nos. ℟. Quēadmodum speramus in te. ℣. Saluum fac pp̄lm tuum dn̄e. ℟. Et benedic hēditati tuę. ℣. Vox dn̄i sup̄ aquaz multas. ℟. Deus maiestatis intonuit. ℣. Viderūt te aquę Deus. ℟. Viderunt te aquę ⁊ timuerunt. ℣. Quid est tibi mare q̄ fugisti? ℟. Et tu Jordanis, q̄ uersus es retrorsum? ℣. Nō priuabis bonis eos qui ambulant in innocentia. ℟. Dn̄e Deus virtutū, btūs hō qui sperat in te. ℣. Dn̄e ex. ℟. Et cl. ℣. Dn̄s vo. ℟. Et cū. Ore.

OMn̄s sempiterne Deus, parce metuentibus, ⁊ ꝓpitiare supplicibus: vt post noxios ignes nubium ⁊ vim procellaruz, mīam transeat laudis cōminatio tempestatis. Oremus. Oratio.

REx ęterni imperij oīs Deus, qui das escā oī carni: qui operis cęlū nubibus: ⁊ paras terrę pluuiam: qui mandas nubibus desuper, ⁊ ianuas cęli aperis: qui trāsfers austz̄ de cęlo, ⁊ inducis in virtute tua africū: qui rigas montes de superioribus suis: ⁊ de fructu operū tuoz̄ satiat terra: qui Angelo p̄cepisti, ne terrę, mari, neque arboribus noceret: parce dn̄e metuentibus: ⁊ ꝓpitiare supplicantibus: te em̄ dn̄e supplices exoramus: vt p̄cul abscedat incursio turbinum, calamitas tēpestatū, fragor grādinū, p̄cusio fulminū, ⁊ q̄libet insidię inimici: tēperētur infesta tonitrua, noxię pluuię: ventoz̄ flamina fiant moderate suspensa: ⁊ oīs quoq; spūs p̄cellarum, ⁊ aereę ptātes dextera tuę prosternant virtutis: descendat, q̄s dn̄e, desuper Spūs sc̄us: ⁊ sicut Samuelis cornigerū agnū in holocaustū tuuz mactāti fragor auraru turbā repulit aduersantē, ita fugatis oībus ꝓriarię ptātis virtutibus, fruges, mētes, ⁊ corpora fidelium manus seruet Angelica, ꝓtectione: superna ⁊ post sopitos nubium impetus, in laudis ⁊ deuotionis, ac spūalis amoris augmētū trāseat cōminatio ptātis. Per do. Postea dicatur: Pr̄ nr̄. Aue Maria. Credo. fol. 23. Symbolum. Quicunq; vult. sup. fol. 127. Kyrie ele. Christe eleī.

Kyrie eleis. Pr̃ noster. ℟. Et ne. ℣. Dñs vob. ℟. Et cum. Oro.

DOmine Jesu Chr̃e, qui fecisti cęlum ꝛ terrã, mare ꝛ oĩa quę in eis sunt: quique flumini Jordani bñdixisti, atq; in eo baptizari voluisti, ꝛ tuas sctissimas manus ꝛ brachia sacratissima in cruce extendisti, quibus aerẽ sctificasti, obsecramus immẽsæ pietatis ꝛ bonitatis tuę abundantiã: quatenus has nubes, quas añ me ꝛ post me ꝛ supra ꝛ a dextris ꝛ a sinistris video aerem perturbare, dissoluere ꝛ annihilare digneris: vt alligata potestas dęmonum in ipsis sęviens deficiat ꝛ turbet, ad laudẽ tui sctissimi nominis, ꝛ oĩpotentissimę maiestatis tuę. Qui. Postea, si expediens visus fuerit, sacerdos accipiat reuerẽter corpus dñi in vase debito, ꝛ eccl'a exiẽs nubes i modũ crucis cũ dicto vase figuet, dicẽs.

CHr̃s ✠ vincit, Chr̃s ✠ regnat, Chr̃s ✠ imperat vobis nubes ꝛ tempestates, vt dissoluamini sine alicuius boĩs vel alalis, aut fructus terrę, arboris, loci vel domus dãno vel lęsione. Circũdet te nubes Deus Pa ✠ ter: circũdet te Deus Fi ✠ lius: circũdet te Deꝰ Spũs ✠ scũs: destruat te Deꝰ Pa ✠ ter: ꝺstruat te Deꝰ fi ✠ liꝰ: ꝺstruat te Deꝰ Spũs ✠ scũs. Añ. Adiutoꝛ.

SAnctus Matthęus ✠ sanctus Marcus ✠ sanctus Lucas ✠ ꝛ sanctus Joannes ✠ Euangelistę: qui Chr̃i Euangelium per quatuoꝛ mundi partes diuulgauerunt, ipsi suis meritis ꝛ pcibus hanc tẽpestatem ab oĩbus Christianoꝛũ finibus, ab codẽ dño nr̃o Jesu Chr̃isto obtineant effugari, ꝛ depelli. Et ego peccatoꝛ ꝛ Chr̃i sacerdos, licet indignus, authoritate ꝛ virtute eiusdẽ Dei ꝛ dñi nr̃i Jesu Chr̃i summi Jmperatoꝛis, non mea potentia inniꝛus, ꝛ confisus, vobis pcipio immundissimi spũs, qui has nebulas ꝯcitatis, in virtute eiusdẽ Dei ꝛ dñi nr̃i Jesu ✠ Chr̃isti, ꝛ per tremendum eius iudiciũ: ꝛ per scissimã crucẽ suã ✠ quam cõtra vos facio, ꝛ per merita intemeratę semperque virginis beatissimę Marię Dei genitricis, ꝛ p merita oĩuꝫ sctoꝛũ: vt exeatis ab eis, ꝛ eas dispergatis in locis syluestribus quatenus nocere non possint homini, vel iumẽto, aut volucri, fructibus, aut quibuscũque rebus humano vsui deputatis. Per eundem dñm nr̃m Jesum Chr̃m, qui venturus est iudicare vivos ꝛ mortuos ꝛ seculuꝫ per ignem. Amẽ. ✠ Jpse vobis imperat dęmones, qui has nubes cõmouetis, qui de nube lucida dixit: ✠ Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene cõplacui. ✠ Jpse vobis imperat, qui principem

principem vestrum deuicit ꝛ ligauit. ✠ Jpse vobis imperat, qui sua sacratissima cruce ꝛ corporis sui sctissimi in ea extensione acrẽ purgauit. ✠ Jpse vobis imperat, qui inferno spoliato resurgens a mortuis post quadraginta dies a nube susceptus ascendit in cęluꝫ. ✠ Jpse vobis imperat, q vos ętẽne gehẽnę mancipauit ignibꝰ. Qui vẽturus est iudicare vivos ꝛ mortuos ꝛ sclm ꝑ ignẽ. Postea ostendat crucem in aere quatuoꝛ latꝛibus dicẽs.

ECce ✠ signum sanctissimę crucis: fugite partes aduersę: ✠ vicit eĩm vos ꝛ mundum Dñs noster Jesus ✠ Chr̃istus filius Dei sũmus Jmperatoꝛ, qui est leo de tribu Juda, radix Dauid. Postea aspergat aqua benedicta in modum crucis per quatuoꝛ latera. Et si adhuc perseuerauerit tempus tempestuosum, dicendę sunt latinę. Postea sacerdos benedicat nubes dicens.

BEnedictio Dei oĩpotẽtis Pa ✠ tris ꝛ Fi ✠ lij ꝛ Spũs ✠ sct descẽdat sup has nubes, ꝛ oẽm vim inimici ab eis repellere dignetur. ℟. Amen. ¶ De benedictione loci vel domus Cap. 24. ℣. Adiutoꝛium nostrum in nomine domini. Oremus. Oratio.

BEnedic domine Deus omnipotens locum istum, vel domuꝫ istam: vt sit in eo vel in ea sanitas, castitas, victoria, virtus, pax, charitas, humilitas, bonitas, mãsuetudo, plenitudo legis, ꝛ gratiaruꝫ actio Patri, ꝛ Filio, ꝛ Spũi sctõ: ꝛ hęc benedictio maneat super hunc locũ vel domũ istã, ꝛ super habitantes in eo, vel in ea. Per Chr̃istum do. ℟. Amen. Aspergatur aqua benedicta.

¶ Benedictio domus nouę, vel a dęmonio vexatę.

Adiutoꝛium. Domine exau. Dominus vobis. Oremus. Oratio.

OMnipotens sempiterne Deus, qui sacerdotibus tuis pręceteris tantaꝫ gr̃am cõtuliſti, vt quicquid in tuo noĩe digne perfecteq; ab eis agit̃, a te fieri credatur: ꝙs immensam clementiam tuam: vt qõ modo visitaturi sumus, visites: ꝛ quicquid benedicturi, bene ✠ dicas: ꝛ ad ea, quę acturi sumus, dexteraꝫ tuę potẽtię extendas: sitque ad nr̃ę humilitatis ingressum ꝛ introitũ, sanctoꝛum tuoꝛũ meritis, fuga dęmonum, ꝛ Angeli pacis ingressus. Per Chr̃istũ. ℟. Amen. Deinde sacerdos incipiat psalmos graduales. fol. 184. ꝛ pro sequatur quinq; primos, aquam benedictam aspergendo per loca domus, quibus finitis dicat.

Kyrie ele. Chr̃iste elei. Kyrie elei. Pater noster. Et ne nos. Dñe exaudi orationem meam. Dominus vobiscũ. Oremus. Oratio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DOmum tuã dñe clementer ingredere: ⁊ in tuorum tibi corda fideliũ perpetuã ꝯstrue mansionem: ⁊ pręsta, vt in hac domo nulla malignorum spiritum dñetur nequitia. Per. Deinde incipiat psal. Qui cõfidunt cum alijs quatuor gradualibus sequentibus. fo. 184. cum Gloria pa: prius spargat aquaz benedictam per domum. Quibus finitis dicat Kyrie eleis. Pater noster. vt sup Domine exau. Dominus vob. Oremus. Oratio.

OMps sempiterne deus: qui in omni loco dñationis tuę totus assistis, totus operaris, adesto supplicationibus nostris: vt huius domus ędificatę sis protector: ⁊ nulla hic nequitia contrarię ptãtis obsistat: sed virtute Spũs scti ⁊ operatione, fiat tibi hic primum seruitium: ⁊ deuota libertas existat. Per. Postmodum incipiat psal. De profundis. ⁊ prosequatur ipsum: ⁊ alios gradualẽs sequẽtes. sup. fol. 184. interim aspergat domũ aqua benedicta. Quibus completis dicat Kyrie elei. Pater nf. ⁊ cętera, vt sup Domine exau. Dominus vobisc. Oremus. Oratio.

DEus, qui in omni loco dominationis tuę dedicator assistis, exaudi nos, quęsumus: vt inuiolabilis huius domus permaneat bene ✝ dictio: ⁊ beneficia tui muneris vniuersitas quę supplicat mereatur. Per Chz. ℂ Postea in principaliori loco domus legat sequens euangelium. Dominus vobiscum.

Sequentia sancti Euangelij secundum Lucam. Lap. 19.

IN illo tpe: Ingressus Jesus perambulabat Jericho. Et ecce vir nomine Zacchęus: ⁊ hic erat princeps publicanorum: ⁊ ipse diues. Et quęrebat Jesum videre, quis esset: ⁊ non poterat prę turba: quia statura pusillus erat. Et pręcurrens ascẽdit in arborem sycomorum, vt videret illum: quia inde erat transiturus. Et cum venisset ad locum, suspiciens Jesus vidit illum: ⁊ dixit ad ęum. Zaccheę festinãs descende: qz hodie in domo tua oportet me manere. Et festinans descendit: ⁊ suscepit illum gaudens. Et cum viderent oẽs murmurabant dicentes, q ad hominem pcõrem diuertisset. Stans autez Zacchęus dixit ad dñm: Ecce dimidium bonorum meorum dñe do pauperibus: ⁊ si quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum. Ait Jesus ad eum: quia hodie domui huic salus a Deo facta est, eo quod ⁊ ipse sit filius Abrahę. Venit enim filius hominis quęrere, ⁊ saluum facere quod perierat. Deinde benedicitur incensum isto modo.

PEr intercessionẽ beati Michaelis Archangeli stantis a dextris altaris incensi, ⁊ olium scorum Angelorũ incensum istud digneris dñe bñ ✝ dicere, ⁊ in odorez suauitatis accipere. Per. Postea sacerdos ponat incẽsuz sup ignẽ in thuribulo, ⁊ icẽset domũ, dicẽdo. Incensum istud a te bñdictũ ascendat ad te dñe. ℟. Et descendat super nos mia tua. Domine exau. Oremus. Dio.

TE Deum pzem olpotentem suppliciter exoramus, pro hac domo, ⁊ pro habitatoribus eius: vt eam bene ✝ dicere ⁊ sancti ✝ ficare digneris: vt sint promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud: tribue ẽt eis de roze cęli abundantiam, ⁊ de pinguedine terrę vitę subsidium: ⁊ desideria eorum ad effectum tuę miserationis perducas: ⁊ ad introitum nostruz hãc domum bene ✝ dicere ⁊ sancti ✝ ficare digneris: sicut bñdicere dignatus es Abraham, Jsaac, ⁊ Jacob: vt intra parietes domus huius, ⁊ angulos eius inhabites. Per Christuz. Oremus. Oratio.

VIsita, qs dñe, habitationez istã: ⁊ oẽs insidias inimici ab ea longe repelle: ⁊ Angeli tui sancti habitẽt in ea, qui nos in pace custodiant: ⁊ benedictio tua sit super eã semper. In noie Patris, ⁊ Fi ✝ lij, ⁊ Spũs ✝ sci. ℟ Amẽ. Postea domũ ⁊ oẽs habitantes in ea benedicat dicens Et benedictio Dei olpotẽtis, Pa ✝ tris, ⁊ Fi ✝ lij, ⁊ Spiritus ✝ sancti descendat super hanc domum, ⁊ omnes habitantes in ea, ⁊ maneat semper. ℟ Amen.

Benedictio thalami vel camerę. ℣. Adiuto. Dñe exau. Dio.

BEne ✝ dic dñe thalamũ hunc, ⁊ omnes habitantes in eo: vt in tua pace consistant, ⁊ in tua voluntate permanẽat, ⁊ senescant, ⁊ multiplicent in lõgitudinem dierum, ⁊ ad regna cęlorum perueniant. Per Christ. Aspergat postea illud aqua benedicta.

ℂ De benedictione nauis. Lap. 25.

SAcerdos nauem benedicturus accepto superpellicco ⁊ stola nauem ingreditur: ⁊ stans in puppi eius dicit versum. Adiutorium nostrum in nomine domini. Psalmus.

SAcrificent sacrificium laudis: ⁊ annuncient opera eius in exultatione. Qui descendunt mare in naubus: facientes operationẽ in aquis multis. Ipsi viderunt opera domini: ⁊ mirabilia eius in profundo. Dixit, ⁊ stetit spũs procellę: ⁊ exaltati sunt fluctus eius. Ascendunt vsque ad cęlos, ⁊ descendunt vsque ad abyssos: anima eorum in malis tabescebat. Turbati sunt ⁊ mo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ti sunt sicut ebrius: ⁊ omnis sapiẽtia eorum deuorata est. ℭ Exclamauerunt ad dñm cũ tribularent: ⁊ de necessitatibus eorũ eduxit eos. ℭ Et statuit procellã eis in auram: ⁊ siluerũt fluctus eius. ℭ Et lętati sunt q̃ siluerunt: ⁊ deduxit eos in portũ voluntatis eorũ. ℭ Confiteant dño misericordię eius: ⁊ mirabilia eius filijs hominũ. ℭ Et exaltẽt eũ in eccla plebis: ⁊ in cathedra seniorum laudent eũ. ℭ Iozia pat. ℣. Dñe exau. ℣. Dñs vob. Oremus. Dño.

REspice in nos ops Deus de cęlo sancto tuo: ⁊ dignare benedictione cęlesti huic benedicere naui: in qua sancto comitante Angelo tuo, ambulantes itinere recto ⁊ prospero dirigere, ⁊ ab oĩ trisstitia ⁊ infortunio eripere digneris vt ad patriã ⁊ ad portum salutis reuersi, te cum alacritate mentis exultantes laudent creatorẽ vniuersorũ. Qui cũ filio tuo benedicto dño nostro Jesu Christo, ⁊ cũ Spũ sancto viuis ⁊ regnas Deus in secula seculorum. Amen. Sequentia sancti Euange. ſm Marcum.

IN illo tẽpore: Una die cum sero esset factus, dixit Jesus discipulis suis: Transeamus contra. Et dimittẽtes turbã assumũt eum ita vt erant in nauim: ⁊ alię naues erant cũ illo. Et facta est procella magna venti: ⁊ fluctus mittebant in nauim: ita vt impleretur nauis. Et erat ipse in puppi super cernical dormiẽs. Et excitant eum: ⁊ dicunt illi: Magister non ad te pertinet quia perimus? Et exurgens cõminatus est vento: ⁊ dixit mari: Tace: obmutesce. Et cessauit ventus: ⁊ facta est tranquillitas magna. Et ait illis: quid timidi estis? Nec dum habetis fidem? Et timuerunt timore magno: ⁊ dicebant ad alterutrum. Quis putas est iste, q̃ mare ⁊ venti obediunt ei? Oremus. Oratio.

BEnedic dñe hanc nauim: ⁊ sicut benedixisti filijs Jsrael de Egypto p̃ manum Moysi exeũtibus, ⁊ p̃ mare rubrum transeuntibus: ⁊ sic nauim istã ⁊ famulos tuos in ea nauigantes benedicere: ⁊ ad destinatũ locum perducere digneris. Per. ps. Afferte dño. fol. 190. Hu sacerdos dicit psalmũ hunc, aspergit totam puppim aqua benẽdicta, ⁊ postea procedit ad medium nauis, ⁊ dicit Dñs vob. Sequentia sci Euang. ſm Matthęum.

IN illo tẽpore: Jussit Jesus discipulos suos ascẽdere in nauicula, ⁊ precedere eũ trans fretũ, donec dimitteret turbas. Et dimissa turba, ascendit in montẽ solus orare. Vespere aũt facto solus erat ibi: nauicula vero in medio mari iactabatur fluctibus:

erat

erat enĩ cõtrarius vẽtus. Quarta aũt vigilia noctis venit ad eos ambulans supra mare. Videntes aũt eum ambulantẽ supra mare turbati sunt dicentes: Quia phantasma est. Et pre timore clamauerunt. Statimq̃ Jesus locutus est eis dicens: Habete fiduciam: ego sum, nolite timere. Rndens autẽ Petrus dixit: Dñe si tu es, iube me venire ad te sup aquas. At ipse ait: Veni. Et descendens Petrus de nauicula, ambulabat super aquas, vt veniret ad Jesum. Videns vero ventũ validũ, timuit. Et cũ cępisset mergi, clamauit dicẽs. Dñe saluũ me fac. Et cõtinuo Jesus: extendens manus: apprehendit eũ: ⁊ ait illi: Modicę fidei quare dubitasti? Et cũ ascẽdissent nauiculã, cessauit vẽt⁹. Qui aũt in nauicula erãt venerũt: ⁊ adorauerũt eũ dicẽtes: Vere Filius Dei es. Ore. Dño.

DOmine Deus noster, qui gubernasti Noe super vndas diluuij, ⁊ manus Petro extendisti: porrige dexteram tuas super hanc nauim, ⁊ super nauclerum ⁊ nautas eius: ⁊ dona ipsis famulis tuis sanitatem animę ⁊ corporis: ⁊ ad portum salutis eos perducere digneris illęsos. Qui viuis ⁊ regnas. Psalmus.

VOce mea ad dñm clamaui, voce mea ad Deũ, ⁊ intendit mihi. In die tribulationis meę Deus exquisiui manibus meis: nocte cõtra eũ, ⁊ nõ fui deceptus. Renuit cõsolari aĩa mea: memor fui Dei, ⁊ delectatus sum, ⁊ exercitatus sum, ⁊ defecit spiritus meus. Anticipauerunt vigilias oculi mei: turbatus sum, ⁊ non sum locutus. Cogitaui dies antiquos, ⁊ annos ęternos in mẽte habui. Et meditatus sum nocte cũ corde meo: ⁊ exercitabar, ⁊ scopebã spũm meũ. Nunquid in ęternũ proiciet Deus? aut nõ apponet, vt cõplacitior sit adhuc? Aut in finem miam suas abscindet in gnatione ⁊ gnationẽ? Aut obliuiscet miseri Deus? aut cõtinebit in ira sua mias suas? Et dixi: nunc cępi, hęc mutatio dexterę excelsi. Memor fui operum dñi: q̃ memor ero ab initio mirabiliũ tuorũ. Et meditabor in oĩbus operibus tuis, ⁊ in adinuẽtionibus tuis exercebor. Deus in scõ via tua: qs Deus magnus sicut Deus nr̃? tu es Deus q̃ facis mirabilia. Notã fecisti in pplis virtutẽ tuã: redemisti in brachio tuo pplm tuum, filios Jacob ⁊ Joseph. Viderũt te aquę Deus, viderũt te aquę, ⁊ timuerunt: ⁊ turbatę sunt abyssi. Multitudo sonitus aquarũ: vocẽ dederunt nubes. Etenim sagittę tuę trãseũt: vox tonitrui tui in rota. Illuxerũt corruscatiões tuę orbi terrę: cõmota est ⁊ ptremuit terra.

Qui in mari via tua, & semite tue in aquis multis, & vestigia tua nō cognoscent. ℣. eduxisti sicut oues pplm tuum, in manu Moysi & Aaron. Dñe exaudi. Dñs vob. Sequentia sci Euā. sc̄z Lu.

IN illo tēpore: Cum turbe irruerent in Jesum, vt audirent verbum Dei: ipse stabat secus stagnum Genesareth. Et vidit duas naues stantes secus stagnum: piscatores autem descenderant, & lauabant retia. Ascendens aūt in vnā nauium, que erat Simonis, rogauit eum, a terra reducere pusillum. Et sedens docebat de naticula turbas. Vt cessauit aut ez loqui, dixit ad Simonem. Duc in altum: & laxate retia vra in capturaz. Et rñdens Simon dixit illi: Preceptor per totaz noctem laborātes nihil cepimus: in verbo aūt tuo laxabo rete. Et cum hoc fecissent, concluserunt piscū multitudinē copiosam. Rumpebatur aūt rete eorū. Et annuerunt sociis, qui erāt in alia naui, vt venirēt, & adiuuarent eos. Et venerunt: & impleuerūt ambas naticulas. Oremus. Oratio.

DOmine Jesu Chē, q in similitudinē nauis Ecclē, Noe arcam fieri voluisti, vt inundante diluuio soli q in ea inuenti essent saluarent, suppliciter exoramus clementiā tuā: vt huic naui salubberrimū pfectionis cursuz passim ingiterq cōcedas: Qui vi. pī.

DEus nr refugium & virtus, adiutor in tribulationibus q̄ plurime venerunt nos nimis. Propterea non timebimus dum turbabit terra, & transferent mōtes in cor maris. Sonuerūt & turbate sunt aque eorum: cōturbati sunt mōtes in fortitudine eius. Fluminis impetus lētificat ciuitatē Dei: scificauit tabernaculū suum altissimus. Deus in medio eius non cōmouebit: adiuuabit eā Deus mane diluculo. Quōturbate sunt gētes, & inclinata sunt regna: dedit vocē suā, & mota est terra. Dñs virtutū nobiscum: susceptor nr Deus Jacob. Venite & videte opera dñi, que posuit pdigia sup terrā, auferēs bella vsq ad finē terre. Arcum conteret & confringet arma: & scuta cōburet igni. Vacate & videte qm̄ ego sum Deus: exaltabor in gētibus, & exaltabor in terra. Dñs virtutū nobiscū: susceptor nr Deus Jacob. Dñe bicps dz, sacerdos aspergit totā nauē aq̄ benedictā: & postea reuertitur ad medium nauis, & dicit Dñs vob. Seq. sci Euang. sm Joan. Ca. 6.

IN illo tpe: Cum cognouisset Jesus: q̄z venturi essent vt raperent eum: & facerēt eum regē, fugit iteruz in montē ipse solus.

Vt

Vt aūt sero factuz est, descēderūt discipuli eius ad mare. Et cum ascēdissent nauim, venerunt trans mare in Capharnaum. Et tenebre iaz facte erant: & non venerat ad eos Jesus. Mare autem vento magno flante exurgebat. Cum remigassent ergo stadia quasi viginti quinq aut triginta, vident Jesum ambulantem supra mare, & primuz naui fieri, & timuerūt. Ille aūt dixit eis: ego sum, nolite timere. Voluerunt ergo eū accipere in nauum: & statim nauis fuit ad terrā, ad quam ibant. Dñs vob. Oremus. Oratio.

DEus cuius in mari vie, & semite in aquis multis, intēde supplicatiū pces: & famulos tuos in hac naui cōstitutos maris semitas peragrantes, quos sacrozum tuorum perfudit gra, potētie tue dextera protectos regas, & in fluctibus gubernes aduersus oēs formidines atque infortunia, oibusque in hac naui contentis substantijs atq̄ impositis bñdicas: ✠ eorūque lucra multiplices, ac cōtra cuncta terrarū, & maris discrimina eos propitius defensare digneris. Per. Kyrie ele. Christe el. Kyrie. Pr̄ nr. Aue Maria. Credo. fo. 24. Cuz dz Pr̄, & reliqua sacerdos aspergat aquā benedictā per totaz nauī n. Postea completo Credo, dicat. ℣. In mari vitę tuę, & semitę tuę in aquis multis: & vestigia tua non cognoscent. ℟. Deduxisti sicut oues pplm tuum in manu Moysi & Aaron. Dñe exau. Dñs vob. Oremus. Oratio.

EXaudi nos dñe sancte, pater oēs, eterne Deus: & mittere dignerīs scm̄ Angelū tuum de celis, qui custodiat, foueat, protegat, visitet, atq̄ defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amē. Oremus. Oratio.

OMnīs sempiterne Deus, qui B. Petrū Apl̄m tuū super mare ambulantem ad te venire iussisti, & coapl̄m eius Paulum tertio naufragantem de pfundo pelagi liberasti: bene ✠ dicere dignerīs hanc nauim: & famulis tuis in ea nauigantibus in tua mia confidentibus adesse dignerīs: vt ope mię tue adiuti, ad loca destinata, & ad portum salutis sine impedimento sani & incolumes valeant peruenire. Qui vivis & regnas in vnitate &c.

BEnedictio Dei omnipotentis, Pa ✠ tris, & Fi ✠ lij, & Spūs ✠ sancti descendat super hanc nauim, & nauigantes in ea, & maneat semper. Amen. Dominus vobiscum. Initium sancti Euangelij secundum Jo. In principio erat verbum. sup. j. fol. u. Ańa. Salue regina. cum oratione. Concede.

De

De benedictione ſeu aſperſione aquę benedictę per officinas canonicę, vel domus proprię. Cap. 26.

CUm clerici volunt aſpergere aquã bñdictã per officinas canonicę, vel domus, vadat aliquis ſacerdos cũ ſocio vel ſocijs, t aſpergendo aquã bñdictã incipiat ĩ ſacriſtia pſalmũ. Memẽto dñe Dauid. ſup. f. 184. Añ. Domũ iſtã ptege dñe: t Angeli tui ſcti cuſtodiant muros eius. ℣. Dñe dilexi decorem domus tuę. ℟. Et locum habitationis glorię tuę. Oremus. Oro.

OMnẽ, t miſericors Deus, q ſacerdotum miniſterio ad tibi ſeruiẽdũ t ſupplicandũ vti dignaris: ꝙs immẽſam clemẽtiã tuã: vt qcqd mõ viſitamus viſites, qcqd bñ ✠ dicimus, bene ✠ dicas: ſitq; ad nr̃ę humilitatis introitus, ſcõrũ tuorũ meritis, fuga dęmonũ, t Angeli pacis ingreſſus. Per. Poſtea procedat ad dormitoriũ, t ibi dicat pſal. Leuaui oculos. fol. 183. Añ. Salua nos dñe vigilãtes, cuſtodi nos dormiẽtes, vt vigilemus cũ Chro, t requeſcam⁹. ℣. In pace ĩ idipſum. ℟. Dormiã t requeſcã. Orem.

BEne ✠ dic dñe hoc dormitoriũ famulorũ tuorũ: q non dormis, neque dormitas cuſtodiens Iſrael: t famulos tuos in hac domo geſcentes poſt laborẽ cuſtodi ab illuſionibus phãtaſmaticis ſatanę: vt vigilãtes in p̃ceptis tuis meditent: t dormiẽtes te p ſopore ſentiãt: t hic t vbiq; defenſionis tuę muniant auxilio. Per Chrm. In infirmaria dicat pſal. Dñe ne in fu. f. 54. Añ. Aſpice dñe de ſede ſctã tua, t cogita de nobis: inclina Deꝰ meus aurẽ tuã t audi: aperi oculos tuos, t vide tribulationem noſtram. ℣. Miſerere mei dñe, qm̃ infirmus ſum. ℟. Sana me domine, quoniam conturbata ſunt oſſa mea. Orem. Oratio.

OMnẽ, t miſericors Deus, ꝙs immẽſam pietatẽ tuam: vt ad intuitum humilitatis nr̃ę hunc locũ infirmitorij, t hunc famulũ tuũ, vel hos famulos tuos in eo feſſum, vel feſſos, iacentẽ, vel iacentes ſalutifere viſitare digneris: t ſicut viſitaſti dñe Tobiã, ſocrũ Petri, puerũq; cẽturionis: ita t iſte, vel iſti priſtina ſanitate aię corporiſque recepta gr̃arum tibi in Eccl'a tua referat, vel referãt actionem. Per. In refectorio dicat p̃s Beati omnes qui timent dñm. fol. 184. Añ. Oculi oĩum in te ſperant dñe: t tu das illis eſcaꝫ in tpe opportuno: aperis tu manum tuam, t imples omne aĩal benedictione. ℣. Edẽt pauperes t ſaturabuntur. ℟. Et laudabunt dominũ qui requirunt eum. Orem. Oratio.

OMnipotẽs t miſericors Deus, qui famulos tuos in hac domo alis refectione carnali, vt cibũ vel potum te bene ✠ dicẽte cum gr̃arũ actione percipiant, pręſta, quęſumus, vt hic t in ęternum per te ſalui eſſe mereant. Per Chrm. In coquina dicat pſalmũ. Dominꝰ regit me. fol. 166. Añ. In loco paſcuę ibi me collocauit. ℣. Paraſti in dulcedine tua pauperi Deus. ℟. Qui habitare facis vnanimes in domo. Orem. Oratio.

DEus ęterne, ante cuius cõſpectum aſſiſtunt Angeli, t cuius nutu reguntur vniuerſa: qui ẽt neceſſarijs humanę fragilitatis tua pietate cõſulere nõ deſinis, te humiliter imploramus: vt habitaculũ iſtius officinę illa bñ ✠ dictione perfundas: qua per manus Eliſei Prophętę in olla eremitica guſtus amariſſimos dulcorauiſti: t ſemp hic tuę bñdictionis copia redũdãte laudes tibi referant ſerui tui: q das eſcã oi carni: t ipleſ oẽ aĩal bene ✠ dictione ſaluator nr̃. Qui vivis t re. In cellario dicat pſalmum. Benedictus dñs Deus meus: qui docet manus meas ad pręliũ: t digitos meos ad bellum. Miſericordia mea t refugium meũ: ſuſceptor meus t liberator meus. Protector meus, t in ipſo ſperauit: q ſubdit pplm meum ſub me. Dñe quid eſt hõ, qr inotuiſti ei: aut filius hois, qr reputas eũ? Homo vanitati ſimilis factus eſt: dies eius ſicut vmbra prętereunt. Dñe inclina cęlos tuos, t deſcẽde: tãge mõtes t fumigabunt. Fulgura coruſcationem, t diſſipabis eos: emitte ſagittas tuas, t conturbabis eos. Emitte manum tuam de alto: eripe me, t libera me de aquis multis, t de manu filiorũ alienorum. Quorũ os locutũ eſt vanitatẽ: t dextera eorum dextera iniquitatis. Deus cãticũ nouum cantabo tibi: in pſalterio decachordo pſallã tibi. Qui das ſalutẽ regibus, qui redemiſti Dauid ſeruum tuum: de gladio maligno eripe me. Et eripe me de manu filiorum alienorum, quorum os locutũ eſt vanitatẽ: t dextera eorum, dextera iniquitatis. Quorum filij ſicut nouellę plãtationes in iuuẽtute ſua. Filię eorum cõpoſitę: circumornatę vt ſimilitudo tẽpli. Promptuaria eorum plena: eructãtia ex hoc in illud. Oues eorum fętoſę, abundãtes in egreſſibus ſuis: boues eorum craſſę. Nõ eſt ruina macerię: neq; tranſitus, neq; clamor in plateis eorũ. Beatũ dixerũt pplm, cui hęc ſunt: beatꝰ ppls cuiꝰ dñs Deꝰ eiꝰ. Añ. Ecce ego mittã vobis frumẽtũ t vinũ t oleum: t replebimini in eis, dicit dñs: idcoq; exultate t lę-

ꝛ letamini in dño Deo veſtro. ℣. Emittet dñs benedictionẽ ſuper cellaria tua. ℟. Et ſuper opera manuũ tuarũ. Oremus. Dño.

OMnipotens ꝛ miſericors Deus: qui vbiq; pręſens es: maieſtatem tuam ſuppliciter exoramus: vt huic promptuario gratia tua adeſſe dignetur, quę cuncta aduerſa ab eo repellat: ꝛ abundantiam bene✠dictionis tuę largiter infundat. Per Chriſtum dominum no. ℟. Amen. In claustro dicat psalmum.

QUam dilecta tabernacula tua dñe virtutum: concupiſcit ꝛ deficit anima mea in atria dñi. Cor meum ꝛ caro mea exultauerunt in Deũ viuũ. Etenim paſſer inuenit ſibi domũ, ꝛ turtur nidum, vbi reponat pullos ſuos. Altaria tua dñe virtutum: rex meus ꝛ Deus meus. Beati qui habitant in domo tua dñe: in ſecula ſeculorum laudabunt te. Beatus vir cuius eſt auxilium abs te: aſcẽſiones in corde ſuo diſpoſuit: in valle lacrymarum, in loco, quẽ poſuit. Etenim benedictionẽ dabit legiſlator: ibunt de virtute in virtutem: videbitur Deus Deorum in Sion. Dñe Deus virtutum exaudi oꝛonem meã: auribus pcipe Deus iacob. Protector nr aſpice Deus: ꝛ reſpice in faciem Chri tui. Quia melior eſt dies vna in atrijs tuis, ſuper millia. Elegi abiectus eſſe in domo Dei mei: magis quam habitare in tabernaculis pctorum. Quia miſericordiã ꝛ veritatẽ diligit Deus: gram ꝛ gloriam dabit dñs. Non priuabit bonis eos, qui ambulant in innocentia: dñe virtutum beatus hõ qui ſperat in te. Ańa. Congregauit nos in vnũ Chriſti amor: timeamus ꝛ amemus Chriſtum Deum: vbi charitas ꝛ amor, ibi Deus. ℣. Ecce qꝫ bonum ꝛ quã iucundum. ℟. Habitare fratres in vnũ. Oremus. Oratio.

OMnipotẽs ſẽpiterne Deus: qui nos ſingulari pręrogatiua gratię in hoc religionis claustro miſericorditer congregaſti: da nobis famulis tuis, ita in eodem laudabiliter tibi ſeruire, ꝛ in fraternitatis amore ꝛ ſyncera dilectione, ac mutua pace conuiuere: vt tandem ad illam patriam, in qua omnia ſecura, firma, tranquilla, ꝛ ſtabilia ſunt, te largiente peruenire valeamus. Per Chriſtum. ℟. Amen. Ad portam principalem dicat psalmum.

LAuda Jeruſalem dominum: lauda Deum tuum Sion. Quoniam confortauit ſeras portarum tuarum: benedixit filijs tuis in te. Qui poſuit fines tuos pacem: ꝛ adipe frumenti ſatiat te. Qui emittit eloquium ſuum terrę: velo-

re: velociter currit ſermo eius. Qui dat niuem ſicut lanam: nebulam ſicut cinerem ſpargit. Mittit cryſtallum ſuam ſicut buccellas: añ facie frigoris eius quis ſuſtinebit? Emittet verbum ſuum ꝛ liquefaciet ea: ſtabit ſpus eius ꝛ fluent aquę. Qui annunciat verbũ ſuũ Jacob: iuſtitias ꝛ iudicia ſua Iſrael. Non fecit taliter oi nationi: ꝛ iudicia ſua non manifeſtauit eis. Ańa. Confortauit dñs ſeras portarum nrarum, ꝛ benedixit nobis. ℣. Hęc eſt porta dñi. ℟. Et iuſti introibunt in eam. Oremus. Oratio.

DOmine Jeſu Chre: qui in introitu portarũ Jeruſalem valuas ſcificaſti: dũ ſplendore gẽmarũ duodecim, totidẽ Aplorum noia ꝓſignaſti: ꝛ qui per organũ ꝓphęticum ꝓdixiſti, Lauda Jeruſalẽ dñm, qꝛ ꝓfortauit portas ſeras portarũ tuarum, ꝛ bñdixit filijs tuis in te, te qs, vt ponas oẽs fines domus iſtius pacem: vt velociter currẽs interius ſermo tuus adipe frumenti ſatiet eos: ꝛ Spus ſctus defendat illos: vt nunq̃ nocere eis ꝓualeat inimicus: ſed oẽs habitãtes in ea interius voce, corde ꝛ opere decantent dicentes, Magnus dñs deus nr Jeſus Chris, ꝛ magna virtus eius, ꝛ ſapientię eius nõ eſt numerus. Qui cum deo patre in vnitate eiuſdem Spus ſci in trinitate pfecta viuis ꝛ re. Dñs vob. Sequentia ſancti euang. ſm Luc. In illo tpe: Ingreſſus Jeſus ꝓambulabat Jeri. 215. ańa. Bta gens cuius eſt dñs deus corũ, ppls electus in hereditatẽ ſibi. Ikyrie. Chre. Ikyrie. Pater nr. Et ne nos. Sed lib. ℣. Cuſtodi nos dñe vt pupillã oculi. ℟. Sub vmbra alarum tuarum protege nos. Dñs vob. Oremus. Oratio.

DEꝰ, qui in oi loco dñationis tuę dedicator ſp aſſiſtis, exaudi nos, qs, vt inuiolabilis huius domus ꝓmaneat bñdictio: ꝛ beneficia tui muneris vniuerſitas q̃ ſupplicat mereatur. Oratio.

VIſita, qs dñe, habitationẽ iſtã: ꝛ oẽs inſidias inimici ab ea lõge repelle, ꝛ Angeli tui ſcti habitẽt in ea, qui nos in pace cuſtodiant: ꝛ benedictio tua ſit ſuper nos ſemper. Per Chriſtum. Poſtea addat oꝛones de beata virgine ꝛ alijs ſctis ad libitum. In reditu ad eccłam dicere poterit pſal. Qui habitat in adiut. fol. 60. Ikyrie ele. Pater noſter. Et ne nos. ℣. Memor eſto congregationis tuę. ℟. Quam poſſediſti ab initio. Oremus. Oratio.

OMps ſempiterne deus, dirige actus noſtros in beneplacito tuo: vt in noie dei ꝛ domini nri Jeſu Chriſti filij tui dilectiſſimi, mereamur ſemper bonis operibus abundare. Per eundem.

℣ Bene-

¶ Benedictio ad initium alicuius operis boni. Cap.27.

℣. Adiutorium nostrum. ℟s. A dte domine leuaui animam. fol. 167. ℣. Domine exaudi ora. Dominus vobi. Oremus. Oratio.

DEus, a quo omne bonum sumit initium, ⁊ semper ad potiora progrediens percipit incrementū. concede, quęsumus, supplicantibus nobis: vt quod ad laudem nominis tui inchoare aggredimur, ęterno tuę paternę sapientię munere perducatur ad terminum. Per Christum dominum nostrum.

¶ De benedictione ignis. Cap.28.

℣. Adiutorium nostrū. Dñe exau. Dñs vobis. Oremus. Oratio.

DOmine Deus nr, pr ops, lumē indeficiens, cōditor oīum luminū, exaudi nos famulos tuos: ⁊ bñ ✠ dic hunc ignez, qui tua sctificatione, atqz bñ ✠ dictione cōsecret: tu q illuminas oēz hoīem veniētē in hūc mundū, illumina tenebras cordis nostri ⁊ cōscias nras igne tuę charitatis: vt tuo lumine igniti, tuo luminе illuminati, expulsis a cordibus nris pctōrum tenebris, ad vitā, te illustrāte, puenire mereamur. Per Chm. Oremus. Oratio.

DOmine sctē, pr ops, ęterne Deus, in noie tuo ⁊ filij tui dñi nri Jesu Chri ⁊ spūs sancti bñ ✠ dicimus ignē: ⁊ sctī ✠ ficamus creaturam hanc ignis: tu quoqz cā tua virtute corroborа: ⁊ ad nostraz salutē puenire concede. Per. Postea aspergat aqua bñdicta. ¶ De bñdictione domus, ne cōburat ab igne. Cap.29.

℣. Adiutorium nostrum in nomine domini. Oremus. Oratio.

DEfende, qs dñe, locū istuz, vel domū istā a maioribus vsque ad minimos, cum pecoribus ⁊ rebus suis ab igne, ab infirmitate, a tempestate, ab ira vētura, ab oībus tribulationibus diaboli, ⁊ ab insidijs inimici: vt sit Deus habitator ⁊ custos: ⁊ eam ab oi igne custodiat. Per Chm. ℟. Amn. Aspergat aqua bñdicta.

¶ De benedictione noui putei. Cap.30.

℣. Adiutorium nostruz. Dñe exau. Dñs vob. Oremus. Oratio.

SUpplices deprecamur dñe clementiā pietatis tuę, vt aquaz putei huius cęlesti bñ ✠ dictione sancti ✠ fices: ⁊ ad cōem vitę vsum cōcedas esse salubrē: ⁊ ita ex ea fugare digneris oēz diabolicę tētationis incursuz: vt quicūqz ex eo hauserint, vel biberint, vel in quibuscūqz necessarijs vsibus hausta aqua vsi fuerint, toti⁹ virtutis ac sanitatis dulcedine pfruātur: vt tibi sctificatori ⁊ saluatori oīum dño grās agere mereamur. Per. Oremus. Dño.

Domine

DOmine Deus ops, qui in huius putei altitudinē, per crepidinem fistularum, copiā aquarū manare iussisti: pręsta vt te iubente atqz benedicente, per nostrę officium functionis repulsis hic phantasmatibus, calliditatibus, atque insidijs diabolicis purificatus atque emēdatus semper hic puteus perseueret. Per Christum dominum. Postea aspergat aqua benedicta.

¶ De benedictione noue aree. Cap.31.

PRimo sacerdos totam areā aspergat aqua benedicta dicens añam. Asperges me dñe hys. ⁊ tot versicu. psalmi Miserere mei. f.59. quot fuerint necessarij, semper interserēdo añaz. Asperges me dñe. post singulos ℣. psalmi. Post Gloria Pa. repetat aña. Asperges me dñe. ℣. Adiutoriuz. Dñe ex. Dñs vo. Oratio.

MAgnifica, qs dñe, in hac area frumenti dona: ⁊ sicut fidelibus tuis tricenariū atque sexagenariū, vel cētesimū fructū donare cōsueuisti: ita ⁊ famulis tuis pñti tpe vberius tuę liberalitatis dona largire: ⁊ super eā, virtutē tuę bñdictionis infunde. Per. ℟. Amen. ¶ De benedictione ad vasa noua. Cap.32.

℣. Adiutorium nost. Dñe exaudi. Dñs vobis. Oremus. Oratio.

PRotector fidelium Deus, ⁊ subditorum pectorum habitator, quęsumus, vt serenis oculis tuę pietatis hęc vascula ita illustrare digneris: vt sup ea descendat gratię tuę larga benedictio, vt cum salubritate vtentes eis, per gratiam tuam mereantur vasa effici munda. Per. Aspergantur aqua benedicta.

¶ De benedictione noui panis. Cap.33.

℣. Adiutorium no. Domine exau. Dñs vobi. Oremus. Oratio.

BEnedic dñe creaturam istaz panis, sicut benedixisti quinque panes in deserto: vt sit domū eiusdē in annuū alimentum, gustantesque ex eo accipiant tam corporis, qm animę salutem. Per Christum. ℟. Amen. ¶ De benedictione vini noui. Cap.34.

℣. Adiutorium nostrum. Dominus vobiscuz. Oremus. Oratio.

DOmine sctē, pr opus, ęterne Deus, bonorū oīum dator ⁊ conseruator: qui inter reliquas creaturas tuas, vinuz in hoīum sustētationē ⁊ lętitiam ex fructu vuaruz prodire iussisti: quiqz per vnigenitū filium tuū dñm nrm Jesum Christū in nuptijs in Cana Galileę aquā in vinū mirabiliter permutasti, ⁊ sacramētum pretiosissimi sanguinis eiusdem filij tui in vini materiam sanctificari iussisti, te supplices deprecamur, ac petimus: vt hanc creaturam

Universidad de Deusto
Biblioteca

turaz vini bene ✠ dicere ꝛ ſctificare dignēris: vt famuli tui ꝛ famule ex eo guſtantes, animę ꝛ corporis recipiant ſoſpitatem, ꝛ te omnīū gr̄arū largitorem ſine fine collaudent. Per eund. Aſpergantur aqua benedicta. ℂ De benedictione auium. Cap. 39. ℣. Adiutorium. Domine exaud. Dominus vobiſ. Oremus. Oratio.

DEus vniuerſę creaturę, qui inter cęteras diuerſarum creaturarum ſpecies, ꝛ pro humani generis vſu, ēt volatilium genus ex aqua producere dignatus es: ex quibus Noe de arca egrediēs, holocauſta tibi offerēs placuit: ꝛ qui populo tuo ex Egypto educto p̄ Moyſen ſeruum tuum, munda ab immūdis ſegregans, edendi p̄ceptum dediſti: te ſupplices rogamus: vt has mundarū auium carnes bene ✠ dicere ꝛ ſcti ✠ ficare digneris: vt quicunque ex eis comederint, bn̄dictionis tuę abundantia repleantur, ꝛ ad ęternę vitę gaudia peruenire mereantur. Per. Aſpergantur aqua benedicta. ℂ De benedictione lardi. Ca. 36. ℣. Adiutorium. Domine exau. Dominus vo. Oremus. Oratio.

BEne ✠ dic dn̄e creaturam iſtā lardi: vt ſit remedium ſalutare generi humano: ꝛ preſta per inuocationem tui ſancti nominis, vt quicūque ex eo ſumpſerint, corporis ſanitatem ꝛ animę tutelam percipiant. Per Chriſt. Aſpergantur aqua benedicta.

ℂ Benedictio caſei vel butyri. Cap. 37.

DIgnare, q̄s oīps Deus, ſanctificare hanc creaturam caſei, vel butyri, quam ex adipe animalium producere dignatus es: ꝛ concede propitius: vt quicunq; ex populis tuis fidelibus ex eo comederint vel guſtauerint, omni benedictione celeſti ꝛ gratia ſaturati repleantur in bonis. Per Chriſtum. Aſpergantur aqua benedicta. ℂ Benedictio lactis ꝛ mellis. Cap. 38.

℣. Adiutoriuz noſt. Domine exaud. Dn̄s vo. Oremus. Oratio.

BEne ✠ dic dn̄e has creaturas lactis ꝛ mellis, ꝛ pota famulos tuos fonte perenni, qui eſt ſpiritus veritatis: ꝛ enutri eos de hoc melle ꝛ lacte. Tu eīm domine promiſiſti patribus noſtris Abraham, Iſaac, ꝛ Iacob dicens, introducam vos in terram promiſſionis, terram fluentem lac ꝛ mel. Coniunge dn̄e hos famulos tuos ſpū charitatis ꝛ pacis: ſicut coniunctum eſt lac ꝛ mel in Chriſto Ieſu Dn̄o noſtro. Qui tec. Aſpergātur aqua benedicta.

ℂ De benedictione ſeminum olerum, ꝛ leguminum. Cap. 38. ℣. Adiutorium. Domine exau. Dominus vobiſ. Oremus. Oratio.

Me

TE dn̄e petimus ꝛ rogamus: vt hęc ſegetis, fructuū, olerum, leguminum ꝛ herbaruz ſemina oculis tuis ſerenis aſpicias: ſicut enim teſtat⁹ es Moyſi famulo tuo in terra Aegypti dicēs: dic filijs Iſrael cū ingreſſi fuerint terrā promiſſionis quam eis dn̄s Deus daturus eſt, primitias frugū ſuarū offerant ſacerdotibus, ꝛ erunt bn̄dicta: ita ꝛ nos oram⁹ dn̄e auxiliū miſericordię tuę ſuper hęc ſemina, ex quibus fructus de terra ſuſcipere ſperamus, vt non grādo vlla ſuccidat, nō turbo tēpeſtatis detrūcet, non aquarū inundantia abducat, non aeris inundatio exterminet: ſed tua ſctā bene ✠ dictione munita, fructifera ꝛ ſuperabūdantia propter animarum ꝛ corporum humanorum vtilitatem ꝛ vſum ad pleniſſimam maturitatem perducere digneris. Per Chriſtum dominum noſtrum. Aſpergantur aqua benedicta. ℂ Bn̄dictio contra agues, vermes, mures, vel locuſtas, vel alia animalia terrā vel fructus vaſtantia, vel aquas inficiēna. C. 40. ℣. Adiutoriū noſt. Dn̄e exaudi. Dn̄s vobiſcū. Oremus. Oratio.

PReces noſtras, q̄s dn̄e, clemēter exaudi: vt q iuſte pro peccatis nr̄is affligimur, ꝛ hęc auiū verminum, ſeu murium, aut locuſtarū, vel aliorū animalium p̄ſecutionē patimur, p tui noīs gloria ab ea miſericorditer liberemur, vt p culpā tua potētia expulſi nulli nocēāt: ꝛ hos cāpos, agros vel vineas, aut aquas in trāquillitate ꝛ quiete dimittāt: quatenus ex eis ſurgētia ꝛ orta tuę maieſtati deſeruiāt, ꝛ nr̄ę neceſſitati ſubueniāt. p Chr̄m. ℟. Amen. Orem⁹. Dn̄e.

OMnipotens ſempiterne deus oīuz bonoꝛ remunerator, ꝛ pctōrū maximus miſerator, in cuius noīe oīa genua flectuntur, celeſtia, terreſtria ꝛ infernalia, tua potētia nobis pctōribus oīpotēter p̄cede: vt qō de tua miſericordia cōfiſi agimus, p tuā gr̄az efficacem p̄ſequatur effectum: quatenus hoſ peſtiferos vermes vel mures, aues, vel locuſtas, aut alia alalia p nos ſeruos tuos maledicendo maledicas, ſegregādo ſegregas, exterminando exterminies, vt per tuam clementiā ab hac peſte liberati gratiaruz actiones maieſtati tuę libere referamus. Per Chr̄m dn̄m nr̄m. ℟. Amen. Poſtea ſequens exorciſmus ſequitur.

EXorcizo vos peſtiferos vermes mures, aues, ſeu locuſtas aut alia alalia p deū patrem oīpotentē, ꝛ Ieſum Chr̄z filium eius, ꝛ ſpūz ſctūz ab vtroq; p̄cedentē: vt cōfeſtim recedatis ab his cāpis, ſeu vineis, vel agris: nec amplius in eis habitetis, ſed

Ff ad ea

ad ea loca trãseatis, ibi quibus nemini nocere possitis, pro parte omnipotentis dei, ꝛ totius curię cęlestis, ꝛ ecclesię sanctę dei vos maledicens, ꝙ quocunqꝫ icritis fitis maledicti, deficiẽtes de die in diẽ in vos ipsos ꝛ decrescentes, ꝛ quatenus reliquię de vobis nullo in loco inuentãtur, nisi necessarię ad salutẽ, ꝛ vsum humanum. Quod prestare dignet ꝙ venturus est iudicare viuos ꝛ mortuos ꝛ seculum per ignem. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

DOmine Jesu Christe, ꝙ Jordanis flumen bñdixisti: ꝛ in eodem baptizatus aquas mundasti, ꝛ purificasti, vt elementum salubre efficerentur in remissionez peccatorũ: ꝛ has aquas quoqꝫ bene ✣ dicere, ꝛ sancti ✣ ficare, ꝛ mun ✣ dare digneris: vt nil i eis noxiũ, nil pestiles, vel inficiẽs, nil corrũpẽs remaneat: sed ola pura ꝛ mũda in eis efficiãtur: quatenus q̃ ad vsum humanum ex eis creata sunt, cũ salute nostra ꝛ gloria tua assumamus. Per Chm̃. Et si magna fuerit dictarũ bestiarũ tribulatio, poterit sacerdos cũ processione, vt infra in tertia parte i festo sci Marci notatũ est, cũ clero ꝛ populo cãtãdo ad locũ infectũ accedere, suppositas ozones dicẽdo sup agros vel aquas infectas.

De benedictione salis ꝛ aquę contra vermes ꝛ alios seminã possessionum vastantes. Cap. 41.

℣. Adiutoriũ nost. Dñe exaudi. Dñs vobiscum. Oremus. Ozo.

DOmine sancte, pater omnipotẽs, ętern̄e deus, mitte spũm tuum sanctũ cum angelis, ꝛ archangelis, cũ thronis, ꝛ dominationibus: ꝛ cũ eis oẽs sanctos ꝛ electos tuos: vt defendãt segetes nostras a vermibus malis ꝛ auibus, ꝛ magnificetur nomẽ tuum in omni loco. Per Chm̃. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

BEne ✣ dic domine hanc creaturã aquę: vt fugiãt vermes ꝛ volucres a nostris segetibus propter nomẽ Dñi nri Jesu Christi: quod inuocatũ est in ipsa creatura messis, vt fiat alimẽtuz oibus, qui viuunt ex ea. Per eundez. ℟. Amẽ. Aspergamus aqua benedicta. ℭ De benedictione terrę seminate. Cap. 42.

℣. Adiutoriũ nost. Dñe exaudi. Dñs vobiscum. Oremus. Ozo.

BEne ✣ dicat nos deus deus noster: ꝛ terrę nostrę vbertatẽ concedat: in centuplum amplificet fructus eius, vt viuentes in exultatione manipulos nros colligam⁹. Per Chm̃. ℟. Amẽ. Aspergat aqua bñdicta. ℭ De bñdictione arborũ. Cap. 43.

℣. Adiutoriuz no. Dñe exaudi. Dñs vobiscum. Oremus. Ozo

Deus,

DEus, qui huius arboris plantam tua visitatione ꝛ prouidentia protectam esse voluisti, nunc etiam vt eandez bene✣dicere ꝛ sancti✣ficare digneris, precamur: vt quicunque ex fructu eius sumpserint, sani ꝛ incolumes esse valeant. Per Chm̃ dominũ nostrum. ℟. Amẽ. Aspergatur aqua benedicta.

ℭ De benedictione fructus arborũ. Cap. 44.

℣. Adiutoriũ nost. Dñe exaudi. Dñs vobiscum. Oremus. Ozo.

BEne ✣ dic domine hunc nouum fructũ arborũ, ꝛ pst̃a: vt qui ex eo in tuo nomine vescentur, corporis ꝛ aię sanitatẽ potiãtur. Per dominum. ℟. Amen. Aspergantur aqua benedicta.

ℭ De benedictione nouorum pomorum. Cap. 45.

℣. Adiutoriũ nost. Dñe exaudi. Dñs vobiscum. Oremus. Ozo.

TEdeprecamur ops ętern̄e deus, vt benedicas hũc fructum nouũ pomoꝝ: ꝛ q p esuz interdictę arboris, lętali in ptoparẽte fimere multati sumus, tu ppitius postulationibus nris placatus intende, ꝛ p virtutẽ tuã, ꝛ dilectissimi filij tui Dñi nri Jesu Chi, ꝛ Spũs sci hos fructus tua bñ✣dictione sci✣fica atqꝫ tua dignatione✣purifica: vt expulsa vetusti hois ac primi facinoris incẽtoris prauitate, salubriter ex hac die de vniuersis terrę edendis germinibus ad tui laudẽ cũ alacritate ꝛ sospitate sumamus. Per Chm̃. ℟. Amen. Aspergat aqua benedicta.

ℭ De benedictione vineę. Cap. 46.

℣. Adiutoriũ nost. Dñe exaudi. Dñs vobiscum. Oremus. Ozo.

DEus, qui vineã tuã ex Aegypto eductã mirabiliter plãtasti, pces nras benignus exaudi: vt in hac vinea famulorꝝ tuorꝝ bñ✣dictio ęlestis copiosa descẽdat: ꝛ qõi ea ad vsus humani generis tribuere dignatus es, multiplicet redundãdo, ꝛ roze tuę bñ✣dictionis ifunde, p Chz̃. ℟. Amẽ. Aspergatur aqua bñdicta.

ℭ De benedictione communi super fruges ꝛ vineas. Cap. 47.

℣. Adiutoriũ nost. Dñe exaudi. Dñs vobiscũ. Oremus. Ozo.

TEdñe sancte, pater ops, ętern̄e Deus, supplices deprecamur, vt misericordia tua iugiter nobis concedas sufficientem messium copiam, fructuum omnium largitatẽ tribuas: vinearum quoqꝫ substantiam abundanter, arborũ fetus, prouentusqꝫ omnium rerum: atqꝫ ab ipsis omnibus pestiferũ sydus, tempestatis procellam, ꝛ grandinis fragorem: ꝛ vniuersa mala amouere digneris. Per Christum. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

OMnipotens sempiterne Deus multiplica sup nos miseri-
cordiã tuã: ⁊ pces nostras benignus exaudi: vt in has fru-
ges famulorum tuoꝝ veniat speratę bene ✠dictionis vbertas:
vt repleti de frugibus tuis in tuo nomine de tua gratia semper
exultent. Per Christũ dominum. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

OMnipotens sempiterne deus, maiestatẽ tuã supplices exo-
ramus: vt has terrę nr̃ę segetes ad maturitatẽ fertilitatis
perducere digneris: vt esurientium animas bonis affluentib⁹
repleas, ⁊ egeni pauper esque laudent nomen tuum. Per Chri-
stum dominum nostrũ. ℟. Amen. Aspergãtur aqua benedicta.

De bñdictione vuę vel ficuũ, vel quorũcũqꝫ alioꝝ fructuũ. c,48.

℣. Adiutoriũ nost. Dñe exaudi. Dñs vobiscũ. Oremus. Oratio.

BEne ✠ dic dñe hos fructus nouos vuę, vel ficuũ, pomoꝝ
castanearum, peponum, amygdalarum ⁊ cętera, quę tu p
rorem cęli ⁊ inundantiam pluuiarum ⁊ tempora serena atque
tranquilla ad maturitatem perducere dignatus es, ad per-
cipiendum nobis cum gratiarum actione. Per Christum domi-
num nostrum. ℟. Amen. Aspergantur aqua benedicta.

De benedictione ad fructus nouos. Cap. 49.

℣. Adiutoriũ no. Dñe exaudi. Dñs vobiscum. Oremus. Oratio.

DOmine sancte pater oꝑs, ęterne Deus, qui cęlum ⁊ terrã,
mare ⁊ oĩa creasti, te supplices ꝙs: vt hunc fructũ nouum
A. bene ✠dicere ⁊ sancti ✠ficare digneris, ⁊ multiplicare abun
danter offerentibus tibi: vt repleas eorum cellaria cum abun-
dantia frumenti, ⁊ vini: vt lętantes in eis referant tibi deo oĩpo
tenti laudes ⁊ gratias. Per Christuꝫ. ℟. Amen. Oremus. Ora.

ORamus pietatẽ tuã oꝑs Deus: vt has primitias creaturę
tuę, quas aeris ⁊ pluuię tẽperamẽto nutrire dignatus es,
bñ ✠ dictionis tuę imbre pfundas: ⁊ fructus terrę tuę vsqꝫ ad
maturitatẽ ꝓducas: tribuas quoqꝫ populo tuo de tuis muneri-
bus tibi semp gratias agere: vt a fertilitate terrę cũriẽtiũ aias
bonis affluentibus repleas: ⁊ egenus ⁊ pauper laudent nomen
glorię tuę. Per Chr̃m. ℟. Amen. Aspergãtur aqua benedicta.

De benedictione communi ad omnia. Cap. 50.

℣. Adiutoriũ no. Dñe exaudi. Dñs vobiscũ. Oremus. Oratio.

BEne ✠ dic domine creaturam istam A. ⁊ sit remediũ salu-
tare generi humano: ⁊ pśta per inuocationem tui sanctissimi
nominis:

nois: vt quicunqꝫ ex ea sumpserint vel gustauerint, corporis sa-
nitatẽ, ⁊ aię tutelam accipiant. Per. Aspergat aqua bñdicta.

De benedictione in peste animalium. Cap. 51.

PRimo animalia aspergantur aqua benedicta. Postea sacer-
dos dicit. ℣. Adiutorium no. ℟. Qui fe. ℣. Domine exaudi
orationem. ℟. Et clam. Dominus vobisc. Oremus. Oratio.

MIsericordiã tuã domine supplices exoram⁹: vt hęc anima-
lia, quę graui infirmitate vexantur, in nomine tuo, atque
tuę bene ✠ dictionis virtute sanentur: Extinguatur in eis om-
nis diabolica potestas, ⁊ ne vlterius ęgrotent, tu eis domine fis
defensaculum vitę ⁊ remedium sanitatis. Per dominum no-
strum Jesuꝫ Christum. ℟. Amen. Aspergantur aqua benedicta.

De benedictione salis, quod datur animalibus. Cap. 52.

℣. Adiutorium no. Dñe exaudi. Dñs vobiscũ. Oremus. Oratio.

DEus inuisibilis ⁊ inęstimabilis, pietatem tnam per sanctum
ac tremendum filij tui nomẽ suppliciter deprecamur: vt in
hãc creaturã salis bene ✠ dictionẽ, ⁊ potẽtiã inuisibilis opera-
tionis infundas: vt alalia, quę necessitatibus humanis tribue-
re dignatus es, cũ ex eo acceperint, vel gustauerint, bñ ✠ dictio
⁊ sancti ✠ ficatio tua ab omni ęgritudinis ⁊ lęsionis incursu te
protegente custodiant. Per eundẽ. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

DOmine sancte, pater omnipotens, ęterne deus: defende,
quęsumus, omnia animalia nra per banc creaturaꝫ salis ⁊
aquę: defende pissime a rapacibus, a latronibus, a bestijs, a sca-
bie, a morbo, a morsibus, a laqueis, a diabolo, ab infirmitate,
ab inuidia ⁊ malitia prauorum: a malis hominibus, a malis ocu-
lis, a veneficijs, ab aruspicib⁹: ab omnibus malis animalia, quę
morbis ⁊ infirmitatibus vexantur, per banc creaturaꝫ salis, ⁊
per inuocationẽ sancti nominis tui sanare digneris. Per Chri-
stum dominuꝫ nostrum. ℟. Amen. Aspergatur aqua benedicta.

Benedictio Crucis. Cap. 53.

℣. Adiutoriũ nost. Dñe exaudi. Dñs vobiscũ. Oremus. Oratio.

ROgamus te dñe sancte, pater omnipotens, ęterne deus: vt
digneris bene ✠ dicere hoc signum crucis: vt sit remediuꝫ
salutare generi humano, sit soliditas fidei, profectus bonorum
operuꝫ, redẽptio animarꝫ: sit solamen ⁊ ptectio ac tutela contra
sęua iacula inimicorum. Per do. Alia oratio ad idem. Oremus.

BEne ✠ dic dñe hanc crucē tuam, p quā eripuisti mundum a dęmonuz ptāte, z superasti passione tua suggestorē pcī, qui gaudebat in pręuaricatione primi hoīs per lignum vetitū: bene- ✠ dic ēt dñe z scti ✠ fica illud signaculum sacrę passionis tuę: vt sit inimicis tuis obstaculum: z credentibus perpetuum perfice auxilium. Qui viuis z reg. Hic aspergatur aqua benedicta.

SAnctificetur istud lignū in noīe Pa ✠ tris, z Fi ✠ lij, z Spiritus ✠ sancti: vt orantes inclinantesque se propter dñm ante istam crucem, inueniant sanitatem corporis z animę. Amen.

¶ Bñdictio olei. Cap. 54. ℣. Adiutorium &c. Exorcismus.

EXorcizo te creatura olei per Deū pzem ✠ otipotētē, qui fecit cęlum z terrā, mare z oīa q̄ in eis sunt. Dis virtus aduersarij, dis exercitus diaboli, dis incursus, dis phantasia satanę eradicare, z effugare ab hac creatura olei: vt fiat oībus, qui eo vsuri sunt, salus mentis z corporis. In noīe Dei ✠ Patris otipotētis, z Jesu ✠ Christi Filij eius dñi nostri, z Spūs ✠ scti paracliti: Et in charitate eiusdē dñi nr̄i Jesu Chr̄i, q venturus est iudicare viuos z mortuos, z sclm p ignē. ℣. Dñe exau. Dñs vob. Oremus. Oratio.

DOmine Deus ops, cui astat exercitus Angelorz cū tremore, quorūz seruitiū spūale cognoscit, dignare respicere z bene- ✠ dicere z scti ✠ ficare hanc creaturaz olei: quā ex oliuarū succo eduxisti, z ex eo infirmos inungi mandasti: quatenus sanitate percepta tibi Deo viuo z vero gr̄as agerent: pręsta, q̄s, vt hi, qui hoc oleo, qō in tuo noīe bene ✠ dicimus, vbi fuerint, ab omni lāguore oīqz infirmitate atqz cunctis insidijs inimici liberent, z cūctę aduersitates separent a plasmate tuo, qō p̄cioso sanguine filij tui redemisti, vt nunquā lędatur a morsu serpentis antiqui. Per eundem dominum nostrū. Aspergatur aqua benedicta.

¶ Benedictio cilicij ex pœnitentia induendi. Cap. 55.

℣. Adiutorium nostrum. Dñe exau. Dñs vob. Oremus. Oratio.

OMps z misericors Deus, q pcōribus pœnitentibus hoc indumēto vestitis mīaz z veniā tribuisti: oramus clemētiā tuā, vt hoc indumēt̄u hoc, qō vocatur ciliciū, bñ ✠ dicere z sci ✠ ficare digneris: vt quicunqz eo pro pctis indutus fuerit, z mīam tuā implorauerit, veniam z indulgentiā tuę sanctę misericordię consequatur. Per dñm nr̄m Jesum. &c. Aspergatur aqua benedicta.

¶ Partis secundę libri Sacerd. de variis bñdictionibus, finis.

¶ Tertia

¶ Tertia pars libri Sacerdotalis in quatuor Tractatus diuisa: In quorum primo agitur de Processionibus ordinarijs z extraordinarijs faciendis.

¶ In Secundo, de Computo Ecclesiastico.

¶ In Tertio, de Summaria Musicę ecclesiasticę īstructione.

¶ In Quarto, de Exorcismis dęmoniacorum.

¶ Tractatus Primus tertię partis libri Sacerdotalis de processionibus faciendis. Proœmium.

PRocessiones faciendas ob diuersas causas z necessitates sctā mr̄ Eccl̄a catholica ab antiquo instituit. De quibus in hac vltima parte huius codicis tractaturi, quatuor principaliter videbimus. Primo vnde ortum habuit processionuz celebratio. Secundo, quot processiones fiant p anni circulū. Tertio, quibus ex causis fiant pcessiones. Quarto, quis modus z ritus obseruandus est in pcessionū celebratione.

¶ Vnde ortum habuerit processionum celebratio. Cap. 1.

PRocessionum celebratio, sm Clarissimū doctorē dñm Guil. Duran. in suo diuinorum officiorum Rationali, ortum habuit a sanctis patribus, quādo egressi de terra z seruitute Aegyptiaca processerunt per desertum annis quadraginta z tādē ad terrā pmissionis puenerunt, vt hī in Exodi, Leuitici, Numerorū libris. per totū vsqz ad librum Josue inclusiue. ¶ Rursus Dauid rex z Prophęta vir Deo acceptissimus, z Salomon filius eius diuersis tēporibus arcaz fęderis domini portantes fecerunt solennissimas processiones, vt habetur 2. Reg. 6. z 3. Reg. 8. capitulis. Nam cum hymnis z canticis z multarum victimarum oblationibus deportauerunt arcam ipsam ad loca ei deputata. ¶ Insuper in processionibus memoramus qualiter dominus noster Jesus Christus de cęlo processit in vteruz virginis Marię sacratissimę: z ex vtero eiusdem virginis matris processit in mundum tanq̄ sponsus procedens de thalamo suo, p̄s 18. ¶ Ista ergo cōsiderātes sancti patres processiones instituerunt: quę sunt ad memoriam rerum

Universidad de Deusto
Biblioteca

antiquarū, ꝛ ad gr̃arum actiones deo agendas. ¶ Rursus legimus. 2. Mach. 3. q̃ tpe, quo Heliodorus volebat tẽpli thesaurū expoliare, qua de re ingẽs detrimentū iminebat ciuitati Jerlm, sacerdotes induti stolis iactauerunt se coꝝ altari, ꝛ inuocabant dñm: ꝛ alij congregati de domibus suis cõfluebant, publica supplicatione dñm obsecrantes. ¶ Romani ẽt antiqui licet essent sine vera fide ꝛ cognitione veri dei, diuersis tñi calamitatib⁹ oppressi decernebãt publicas fieri supplicationes. Hac igit rõne ꝛ causa eccl̃a instituit litanias maiores ꝛ minores, ꝛ cẽteras supplicatiões, seu pcessiões pp diuersos casus ꝛ necessitates occurrẽtes fieri. Ab his igit ꝛ silib⁹ ortũ habuit pcessionũ celebratio.

¶ Quot sint processiones, quę ordinarię fiunt per annicirculum: ꝛ quę sint processiones extraordinarię. Cap. 2.

Processionuꝫ autẽ quas eccl̃a celebrat quędam sunt ordinarię, ꝛ q̃dam extraordinarię, ex diuersis necessitatibus occurrẽtibus institutę, vt p̃dictum est: Et ordinarię quidem, ꝓꝫ eundẽ dñm Guillel. vt supra sunt quatuor solenniores, vꝫ. Purificationis. B. virginis Marię, In ramis palmarum, In festo Paschę, ꝛ in festo Ascẽsionis: q̃ in eis recẽsent gloriosa opera dei, ꝛ salutis nr̃ę veneranda ꝛ rememorãda beneficia. Alię aũt, vt in die cineruꝫ, q̃ñ pẽnitentes excludũtur ad tp̃s ab eccl̃a, de qua in libro Pontificali hꝫ: in festo S. Marci, ꝛ in rogationibus, non sunt ita solennes, sed potius lugubres: q̃ institutę fuerũt ob varias calamitates populos opprimẽtes. ¶ Extraordinarię autẽ sunt, vt i festo pẽtecostes, Corporis Chr̃i, dedicationis eccl̃arũ, seu earũ anniuersarij, ꝛ patronorũ eccl̃arum: q̃ debẽt solennissime celebrari. Reliquę vero extraordinarię pcessiones p diuersis necessitatibus indictę, q̃ multę sunt, vt inferius patebit, cũ magna deuotione ꝛ humilitate pagendę sunt: ꝑm exẽplũ niniuitaruꝫ. Jonę 3. c. vt deus oꝑs sua solita pietate cõuertat ab ira sua.

¶ Quibus ex causis fiant processiones. Cap. 3.

Causę vero, quare fiant processiones (licet in genere supra tactũ sit) hic specialius exprimentur. ¶ In purificatione beatę virginis fit processio, ad repr̃sentandum pcessionẽ B. Marię virg. q̃ñ quadragesimo die post partũ suũ virgineũ, sacratissimũ deum ꝛ suũ filiũ Hierosolymã pcedendo, p̃sentauit in tẽplo. ¶ In dñica in ramis palmarũ fit processio: quę repr̃sentat qualiter dñs noster

nr̃ Jesus Chr̃s sedens super asinaꝫ ꝛ pullũ eius, ascendit hierosolymã: ꝛ pueri hebræorũ cum ramis arborũ, ꝛ turbę prosternẽtes vestimenta sua in via pcesserũt ei obuiaꝫ clamãtes, hosanna filio Dauid: Bñdictus qui venit in nole dñi. ¶ In die parasceues fit lugubris processio: qua repr̃sentatur mestissima ꝛ dolorosa associatio sacratissimi corporis dñi nr̃i Jesu Chr̃i pro peccatis nr̃is mortui, per pissimã matrem virginẽ, Joãnẽ euãgelistã, Mariã Magdalenã ꝛ reliquas Marias, ꝛ alias deuotas p̃sonas ad sepulturã. ¶ In festo paschę, ꝓꝫ quasdã eccl̃as, fit triplex processio. Prima fit ante matutinas, in qua repr̃sentatur gloriosa Chr̃i resurrectio, ꝛ pcessio eiusdẽ cuꝫ comitiua sanctorum patrum ex limbo ad visitandum matrẽ suaꝫ dilectissimam, Magdalenaꝫ, ꝛ reliquas Marias. ¶ Hora tertiaruꝫ fit secũda pcessio, q̃ repr̃sentat pcessionẽ Marię Magdalenę ad apostolos, eis resurrectionem Chr̃i nunciãdo, ꝛ apostolorũ ad monumentuꝫ processionem, ꝛ apparitionẽ multiplicem, quaꝫ eadẽ die Petro, Jacobo, duobus euntibus in Emaus, ꝛ nouissime deceꝫ apostolis fecit. ¶ Fit ꝛ tertia processio post vesperas eadem die ad sacros fontes, pp deuotionem nouiter baptizatorum: qui cuꝫ Chr̃isto cõmortui ꝛ cõsepulti fuerunt pctõ: ꝛ cum eodem ad vitam gratię resurrexerunt p baptismi sacri susceptionem. ¶ In festo ascensionis in quibusdam eccl̃esijs fit pcessio ad repr̃sentandum processionem, quam Chr̃istus fecit cum discipulis ad montem Oliueti, ex quo in cęlum ascendit. ¶ In festo Pentecostes fit pcessio in cõmemorationem spiritus scti, qui in apostolos venit, ꝛ in memoriam Judęorum recurrentium ad audiendum nouum genus, immo noua genera linguarum data apostolis per spiritum sanctum. ¶ In festo sacratissimi corporis Chr̃isti facimus solennissimam processionem ad honorẽ eiusdem Dei ꝛ dñi nostri Jesu Chr̃isti, suę maiestati gratias referentes, q̃ dignatus est nobis taꝫ suauissimum sacr̃m in suę memoriam passionis recensendam relinquere. ¶ In litanijs maioribus, ꝛ in rogationibus, q̃ sunt litanię minores, fiunt pcessiones ad placandã iraꝫ Dei, ne nos tribulationibus p̃mat, sicut alias fecit: ꝛ ẽt vt cõseruet agros ꝛ vineas a grandine: ꝛ vt det populo suo cibum ꝛ potum sufficientem. ¶ Fit etiam processio pro impetranda pluuia tpe siccitatis. ¶ Item pro impetranda serenitate, tempore imbrium,

Universidad de Deusto
Biblioteca

prium & tpe tempestatum. ¶ Fit etiã processio pro propulsanda peste & mortalitate. ¶ Item tempore bellorum & obsidionum. ¶ Item tempore diuersarum tribulationum ingruentium. ¶ Fit etiã tpe victorię consecutę pro gratiarum actione. ¶ Fit ẽt pro diuersis alijs causis ad arbitriũ ẽporum vel dñorum tpalium, sicut pro filijs regum vel principum de nouo natis, pro ligis & fęderibus initis, & etiam pro alijs casibus occurrentibus.

¶ De ritu & modo processionum faciendarum. Cap. 4.

IN omnibus processionibus ordinarie prius incipiẽda sunt ea quę in eis cãtanda sunt in eccl̃a, ſm qõ in singulis ꝓcessionib⁹ notatũ est. Et dũ egredit̃ processio, ſm dñm Guil. ꝑdictum, primo p̃cedat clericus cuꝫ aqua bñdicta, aquã aspergat ꝑ viaꝫ, qua ꝓcessio trãsitura est, hinc & inde, & super oẽs obuiantes. Postea sequunt̃ vexilla, si portãda sunt: deinde portentur serpẽtes & dracones super perticã, & maxime in rogationibus: debinc acolyti cũ cereis duobus vel quatuor: postea crux, deinde clerici, minoribus p̃cedentibus: inter quos sint aliqui apparati sacris vestibus cuꝫ reliquijs & vasis sacris. Vltimo aliqua imago dñi Jesu Chr̃i, vel beatissimę virginis, vel alicuius sancti, vel aliqua insignis reliquia, vt portio crucis Christi, vel sacr̃m eucharistię: quę oia sunt portanda a quatuor clericis sacris vestibus indutis sup spatulas: & sup dicta figura, vel reliquia, vel sacr̃o, portanduꝫ est baldachinũ a quatuor de principalioribus illius terrę. Deinde sequit̃ principalis sacerdos apparatus cũ pluuiali, medius inter diaconũ, & subdiaconũ. Postea sequant̃ viri, dignioribus p̃cedentibus: deinde mulieres eodẽ ordine. Qui oẽs tã clerici, q̃m laici in dictis ꝓcessionibus mature & deuote oculisqꝫ ad terraꝫ demissis p̃cedere debẽt, cogitantes qm̃ miam Dei requirunt, q̃ humiliter est petenda, sicut dicit psal. Humiliatus sum & liberauit me. ¶ Aduertendũ tñ est, ꝙ in festo corporis Chr̃i nulla alia reliquia portanda est, sed solũ corpus Christi sacratissimũ. Et oẽs qui p̃nt, debent hr̃e candelam accensam in manibus per totam processionem. Et dum fiunt processiones, pulsandę sunt cãpanę oẽs loci vel terrę illius, ad deuotionẽ excitandaꝫ. In ꝓcessionibus aũt cantent̃ ea, q̃ in singulis processionibus assignabuntur. ¶ Solent etiã fieri altaria per vias, vnde transit processio: & ibidẽ cantanda sunt aliqua deuota, omnibus coꝝ altari genuflexis.

xis. Completa processione, cum omnes redierint ad Ecclesiam, expectent sacerdotem, nec aliquis recedat ante eius aduentum. Qui faciat sicut inferius in processionibus singulis est notatum.

¶ De processione in festo purificationis B. Marię. Cap. 5.

IN festo purificationis B. Marię finita tertia sacerdos indutus sine casula cum pluuiali, cum ministris indutis procedit ad benedicendum candelas in medio ante altare, dicendo ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oratio.

DOmine sct̃e, pr̃e ops, ęterne Deus, qui oia ex nihilo creasti: & iussu tuo per opera apũ, hunc liquorem ad perfectionẽ cerei venire fecisti: & qui hodierna die petitionem iusti Simeonis implesti: te humiliter deprecamur: vt has candelas in vsus hominũ, & sanitatẽ corporuꝫ & animarũ, siue in terra, siue in aquis, per inuocationem tui sanctissimi nominis, & per intercessionem beatę Marię semper virginis, cuius hodie festa deuote celebrãtur, & per preces omnium sanctorum tuorum, bene ✠ dicere, & sancti ✠ ficare digneris: huiusque plebis tuę, quę illas honorifice in manibus portare desiderat, teqꝫ cantando laudare, exaudias voces de cęlo sancto tuo: & de sede maiestatis tuę propitius sis omnibus clamantibus ad te, quos redemisti pretioso sanguine filij tui. Qui tecum viuit & regnat. ℟. Amen. Oremus.

OMn̄ps sempiterne Deus: qui hodierna die vnigenitũ filium tuũ, in vlnis sct̃i Simeonis in tẽplo sct̃o tuo, suscipiẽdũ p̃tasti: tuã supplices deprecamur clemẽtiã: vt has candelas, quas nos tui famuli in tui nominis magnificentia suscipiẽtes, gestare cupimus luce accẽsas, bñ ✠ dicere & sct̃i ✠ ficare, atque lumine supernę bñdictionis accendere digneris, quatenus eas tibi dño Deo nr̃o offerẽdo, digni, & scõ igne tuę dulcissimę charitatis succensi, in tẽplo scõ glorię tuę repñtari mereamur. Per. Oremus.

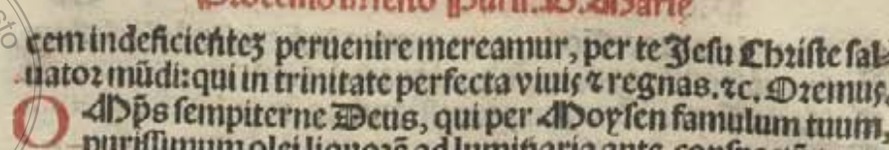
DOmine Jesu Chr̃e lux vera: qui illuminas oẽm hoĩem venientẽ in hunc mundũ, effunde bene ✠ dictionem tuã super hos cereos: sct̃i ✠ fica eos lumine gr̃ę tuę: & concede propitius, vt sicut hęc luminaria igne visibili accẽsa, nocturnas depellunt tenebras, ita corda nr̃a inuisibili igni, i. sct̃i Spũs splendore illustrata, omniũ vitiorũ cęcitate careãt: vt purgato mentis oculo, ea semper cernere possimus, q̃ tibi sunt placita, & nr̃ę saluti sunt vtilia: quatenus post huius seculi caliginosa discrimina, ad lucem

cem indeficientez peruenire mereamur, per te Jesu Christe saluator mũdi: qui in trinitate perfecta viuis ꝛ regnas. ꝛc. Oremus.

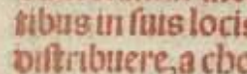
OMnps sempiterne Deus, qui per Moysen famulum tuum, purissimum olei liquorẽ ad luminaria ante conspectũ tuum iugiter concremanda, prꝑparari iussisti, bene✝dictionis tuę gratiam super hos cereos benignus infunde: quatenus sic administrent lumen exterius: vt, te donante, lumen spiritus tui nostris non desit mentibus interius. Per. ℟. Amen. Oremus.

DOmine Jesu Christe, qui hodierna die in nostrę carnis substantia inter homines apparens, a parentibus in templo es prꝑsentatus: quẽ Simeon venerabilis senex lumine spiritus tui irradiatus agnouit, suscepit, ꝛ benedixit: ꝑsta propitius, vt eiusdem spiritus sancti gratia illuminati atque edocti, te veraciter agnoscamus, ꝛ fideliter diligamus. Qui cum Deo patre in vnitate eiusdez Spiritus sancti Deus viuis, ꝛ regnas in vnitate ꝛc.
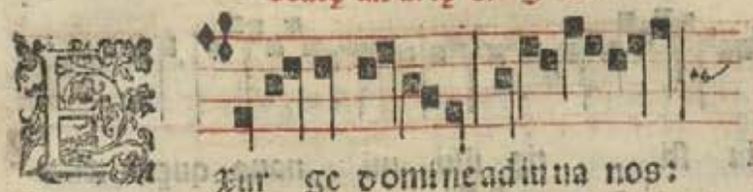
Benedictione completa, aspergantur candelę aqua benedicta, ꝛ adoleantur incenso. Deinde duo clerici eas accensas sacerdotibus in suis locis manentibus distribuant. Et cum incꝑperint distribuere, a choro cantatur antiphona. Lumen ad reuelatio. ita quod post quemlibet versum psalmi. Nunc dimittis ꝛ post Gloria, ꝛ post Sicut erat, reiteratur tota antiphona.
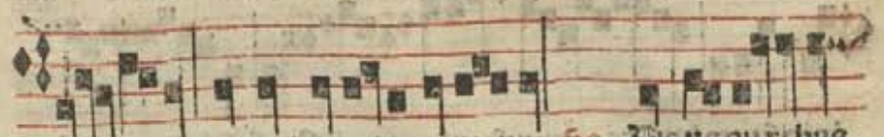

tuę Jsrael. ꝑs. Nunc dimittis seruuz tuũ dñe: secũdũ verbũ

Aña. Lumen. Quia viderũt oculi mei salutare tuuz. Aña. Lumẽ. Qđ parasti ante faciez oĩuz populorum. Aña. Lumen. Gloria Pri, ꝛ filio, ꝛ Spiritui sancto. Aña. Lumen. Sicut erat in principio, ꝛ nunc, ꝛ semper, ꝛ in secula seculorum. Amen. Antiphona. Lumen ad reuelationem.
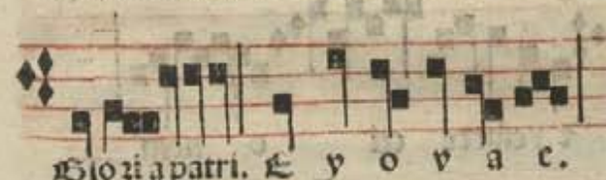

His expletis, cãtatur sequens Aña.
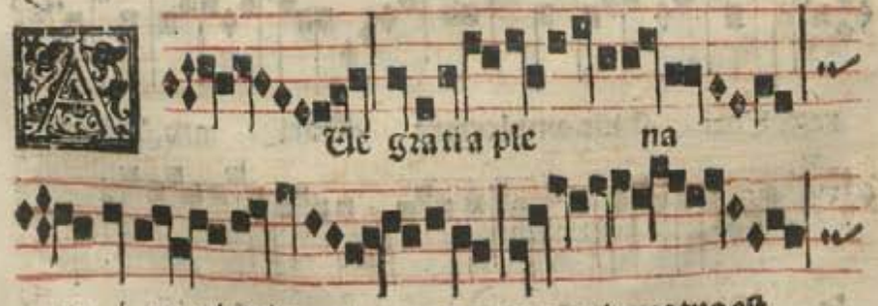

Repetita, ãña dicit sacerdos. Dicemus, ꝛ diaconus. Flectam⁹ genua. ℟. Leuate. Dio.

EXaudi quęsumus domine, plebem tuam: ꝛ quę extrinsecus annua tribuis deuotione venerari, interius assequi gratię tuę lucę concede. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen. Deinde fit processio more solito. Et cantantur hę Antiphonę sequentes per ordinem. Antiphona.

sol iu sti tię illu mi nans quę in tene=

bris sunt: lęta re tu se ni or iuste suscipiens in vl=

nis lu be ra to rem a ni marum no stra rū vonantem

no bis vi tam ꝛ resurre cti o nem. Ant.

Aor na thalamū tuum Sion: ꝛ su scipe

regē Chri stum: amplectere Mari am, q̄ est cę=

le stis porta: ipsa enim portat re gez glo ri ę: no=

no lu=

uo lu mi ne sub sistit virgo, addu cēs manibus fi liū

ante lu ci fe rus: quē accipiēs Simeon in vlnis su=

is prę di ca uit po pu lis, vo minū e um es se

vitę ꝛ mor tis, ꝛ saluato rem mun di. Ant.

Respon sum ac ce pit Sime on a
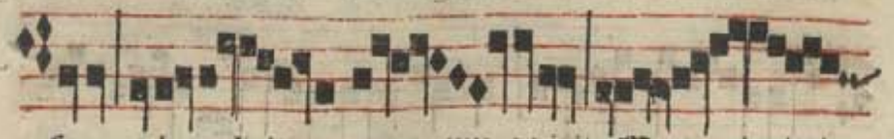
Spiritu san cto, non visurum se mortem ni si

vi de ret Christum domi ni: ꝛ cum in du=
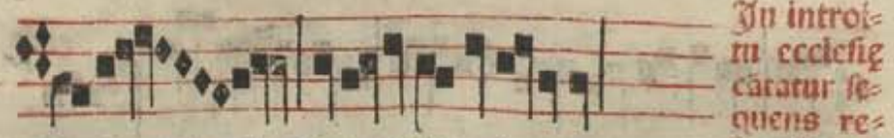
cerent
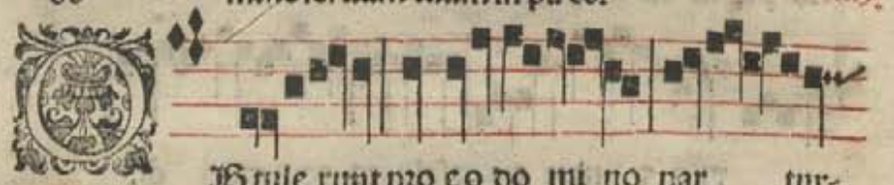
Universidad de Deusto
Biblioteca
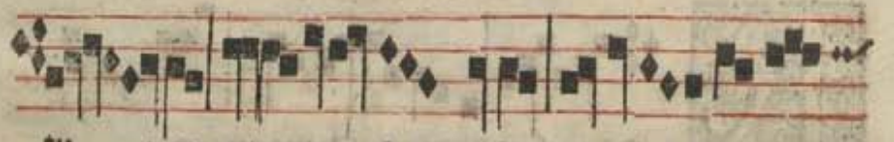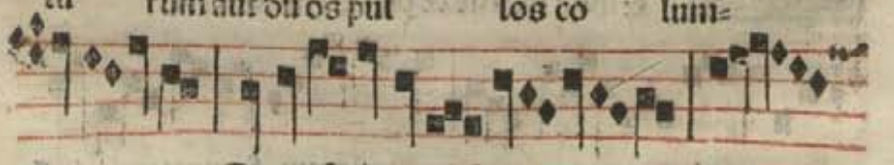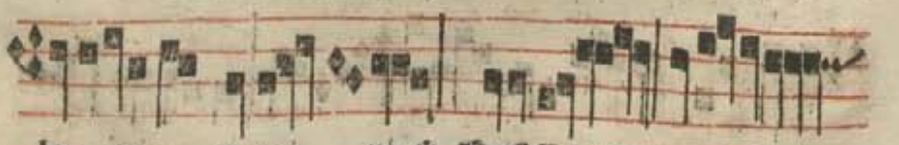

In introitu ecclesię cāratur sequens responsorium.
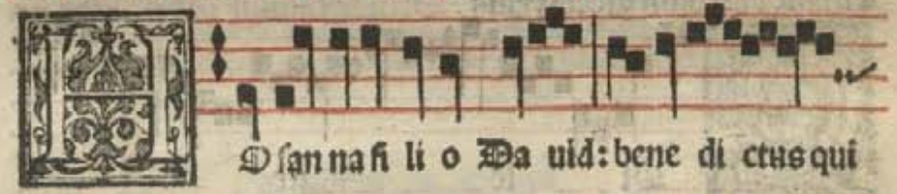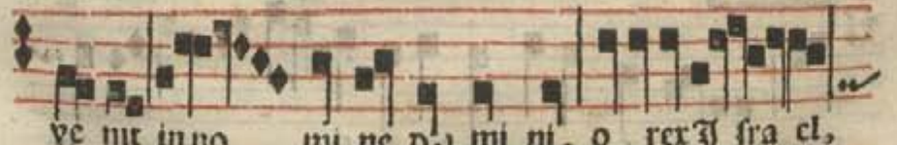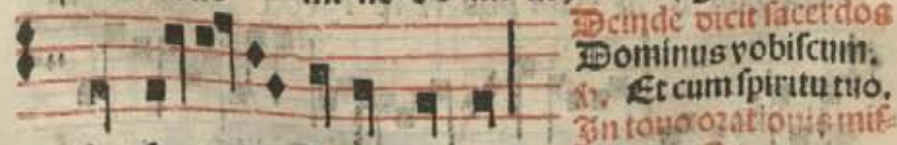

In die palmarū, cōpleta tertia, ⁊ aspersione aquę more solito facta, sacerdos procedit indutus pluuiali, cū ministris indutis ⁊ ramis i medio ante altare positis: ⁊ a choro cātat Ant. c.6.
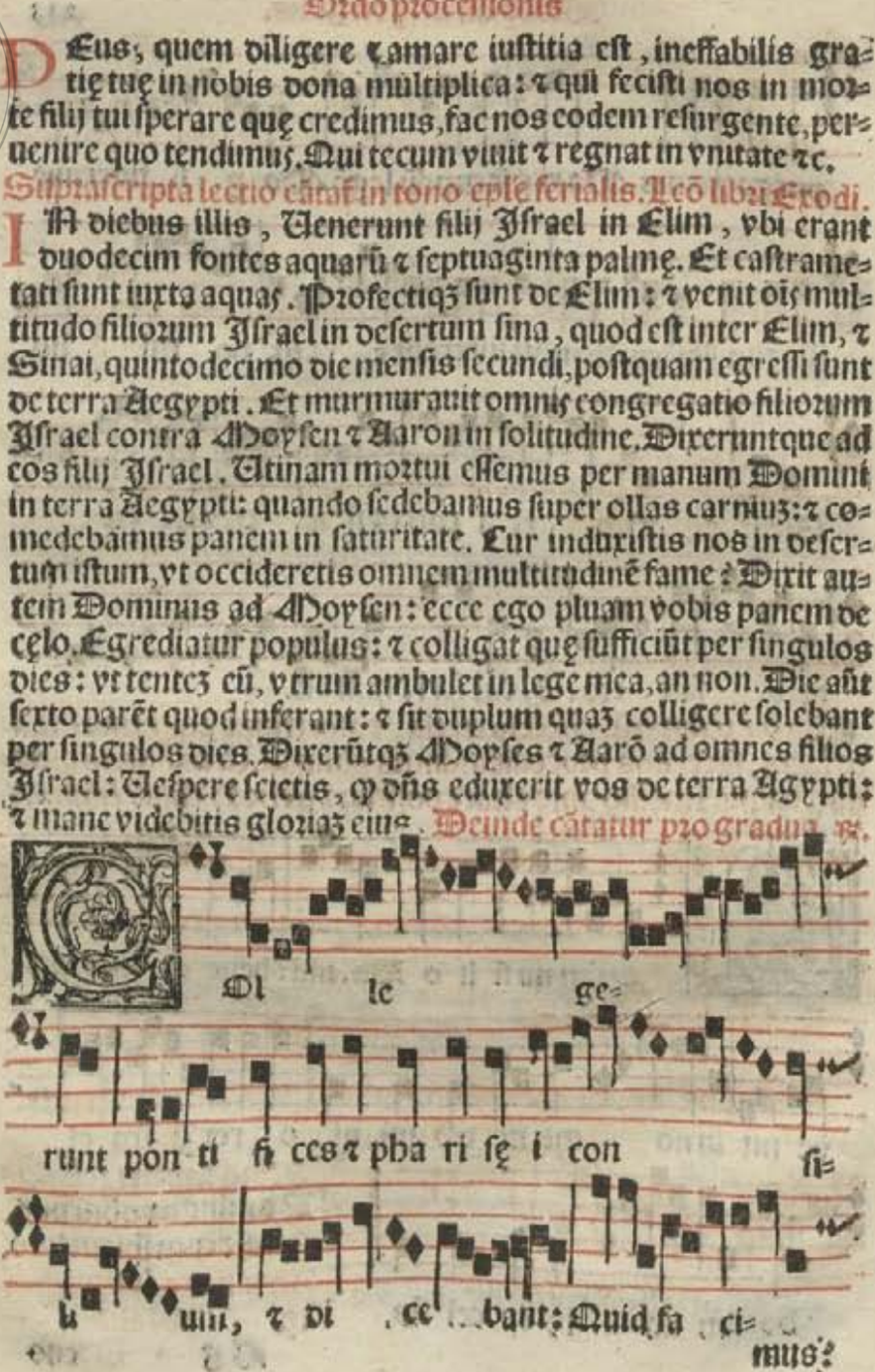

Deinde dicit sacerdos Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. In tou oratiōis mis=

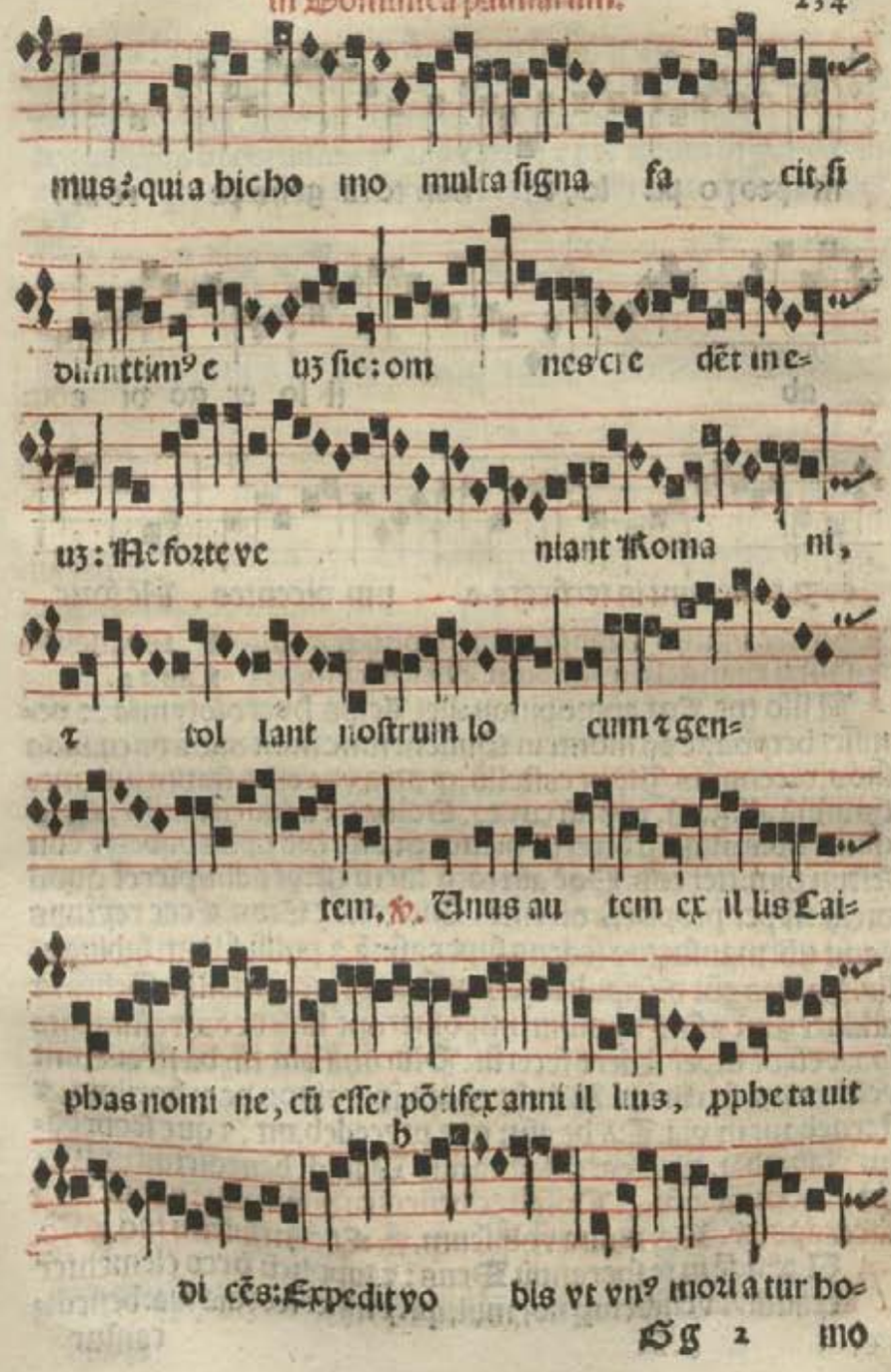
Universidad de Deusto
Biblioteca
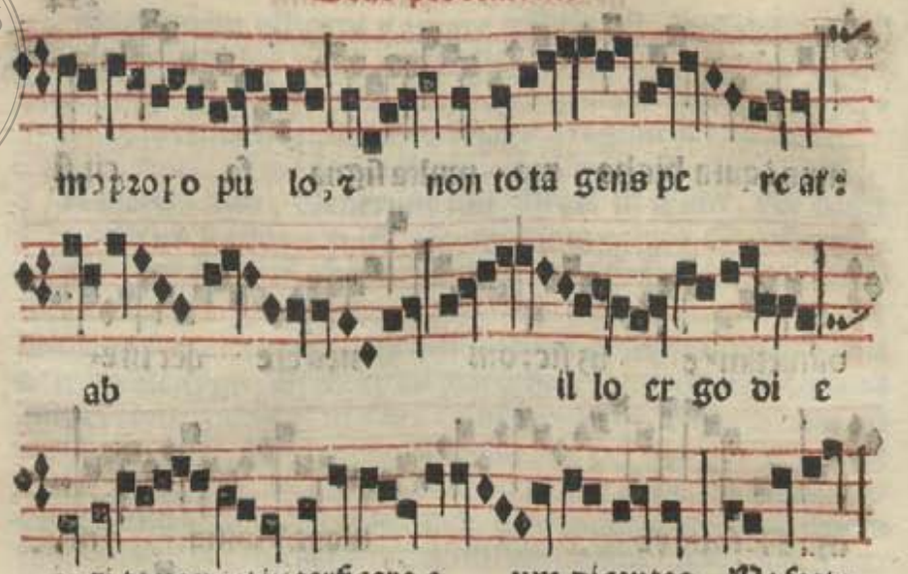
DEus, quem diligere ⁊ amare iustitia est, ineffabilis gratię tuę in nobis dona multiplica: ⁊ qui fecisti nos in morte filij tui sperare quę credimus, fac nos eodem resurgente, peruenire quo tendimus. Qui tecum viuit ⁊ regnat in vnitate ⁊c.

Suprascripta lectio cãtat in tono epłe ferialis. Leō libri Exodi.

IN diebus illis, Venerunt filij Israel in Elim, vbi erant duodecim fontes aquarũ ⁊ septuaginta palmę. Et castrametati sunt iuxta aquas. Profectiq; sunt de Elim: ⁊ venit oīs multitudo filiorum Israel in desertum sina, quod est inter Elim, ⁊ Sinai, quintodecimo die mensis secundi, postquam egressi sunt de terra Aegypti. Et murmurauit omnis congregatio filiorum Israel contra Moysen ⁊ Aaron in solitudine. Dixeruntque ad eos filij Israel. Utinam mortui essemus per manum Domini in terra Aegypti: quando sedebamus super ollas carniũ: ⁊ comedebamus panem in saturitate. Cur induxistis nos in desertum istum, vt occideretis omnem multitudinẽ fame? Dixit autem Dominus ad Moysen: ecce ego pluam vobis panem de cęlo. Egrediatur populus: ⁊ colligat quę sufficiũt per singulos dies: vt tentẽ cũ, vtrum ambulet in lege mea, an non. Die aũt sexto parẽt quod inferant: ⁊ sit duplum quaꝫ colligere solebant per singulos dies. Dixerũtq; Moyses ⁊ Aarõ ad omnes filios Israel: Uespere scietis, q̄ dñs eduxerit vos de terra Aegypti: ⁊ mane videbitis gloriaꝫ eius. Deinde cãtatur pro gradua. ℟.
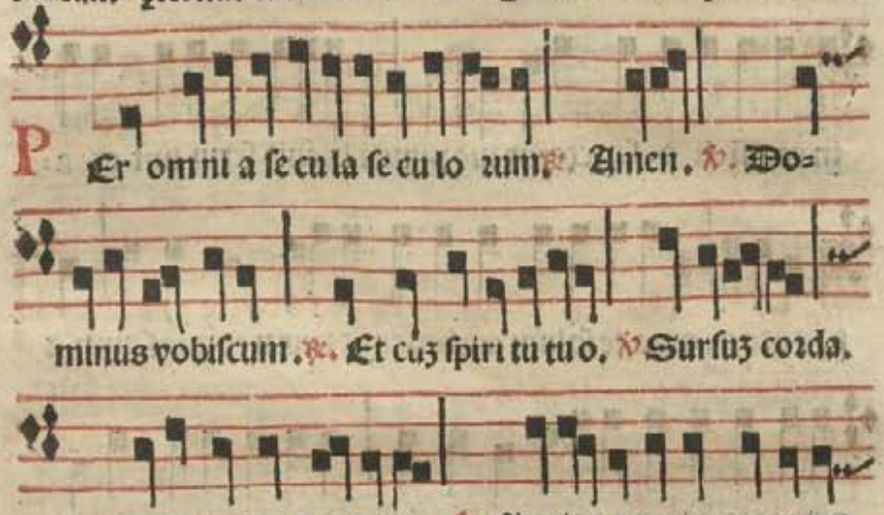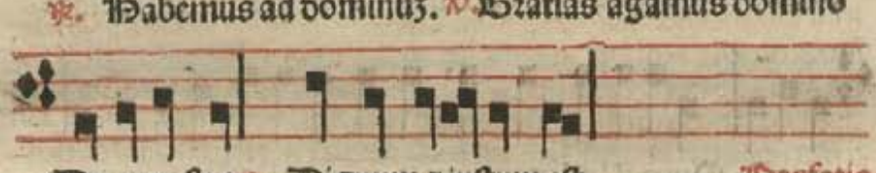

Postea cantatur euangelium in tono feriali. ℭ Sequentia sancti euangelij secundum Matheum. Cap. 21.
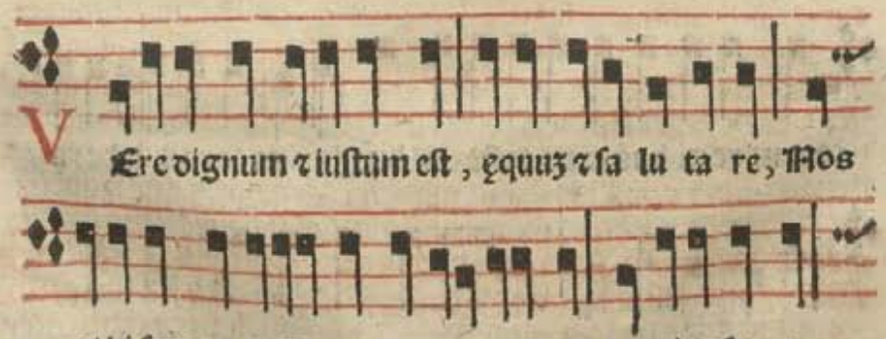
IN illo tpe. Cuꝫ appropinquasset Jesus hyerosolymis, ꝛ venisset bethphage ad montem Oliueti: tunc misit duos discipulos suos, dicens eis. Jte in castellū, q̄ ꝓtra vos est: ꝛ statim invenietis asinā alligatā, ꝛ pullū cuꝫ ea. Soluite ꝛ adducite mihi, Et si quis vobis aliquid dixerit, dicite, q̄ ds̄is his opus habet: ꝛ confestim dimittet eos. Hoc aūt totū factū est: vt adimpleret quod dictū est per prophetā dicentē: Dicite filię Sion. Ecce rex tuus venit tibi mansuetus sedens super asinā, ꝛ pullū filium subiugalis. Euntes aūt discipuli fecerunt sicut p̄ceperat illis Jesus: ꝛ adduxerunt asinā ꝛ pullum imposuerunt super eos vestimenta sua, ꝛ cū de super sedere fecerūt. Plurima aūt turba straverunt vestimenta sua in via. Alij aūt cędebant ramos de arboribus, ꝛ sternebant in via. Turbę aūt: quę p̄cedebant, ꝛ quę sequebā-tur clamabāt, dicētes: Osanna filio David: benedictus qui venit in nomine dn̄i. Post hęc benedicuntur rami: ꝛ tunc dicit sacerdos. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oꝛo.
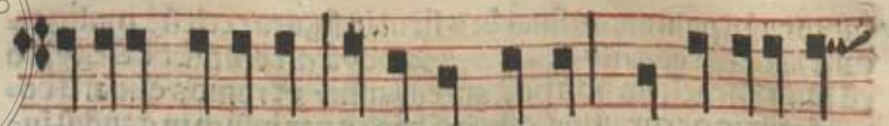
AGe fidē in te sperantiū Deus: ꝛ supplicū p̄ces clementer exaudi: ꝛ veniat sup nos multiplex misericordia tua: benedicantur

cantur ꝛ hi palmites oliuarū: ꝛ sicut in figura ecclesię multiplicasti Noe egredientē de arca, ꝛ Moysen exeuntē de Egypto cū filijs Jsrael, ita nos portantes palmas ꝛ ramos oliuarū bonis actibus occurramus obuiā Chr̄o: ꝛ per ipsum in gaudiū introeam⁹ ęternū. Qui tecū viuit ꝛ regnat i vnitate spūs sancti de⁹.
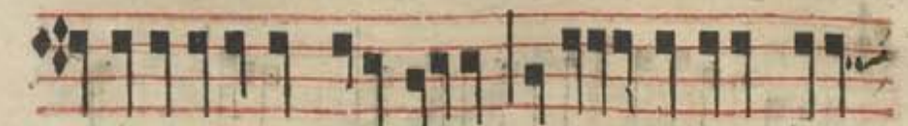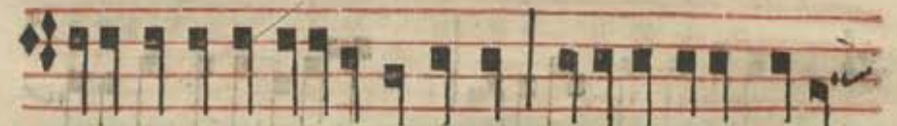

pater omnipotens, ęter ne Deus. Qui glori a ris

in consi li o sanctorum tuorum: ti bi cuiq; serui unt crea=

tu rę tu ę, qui a te solum authorem ꝛ deum cognoscunt: ꝛ

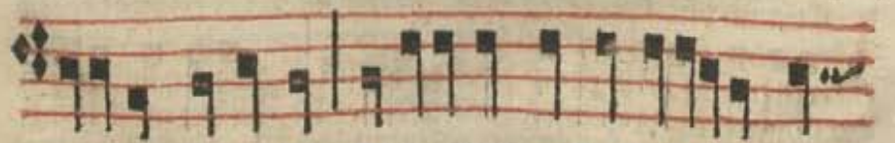
omnis fa ctu ra tu a te collau dat: ꝛ be ne dicunt te san=

etu tu i. Quia il lud magnum v ni ge ni ti tu i nomen
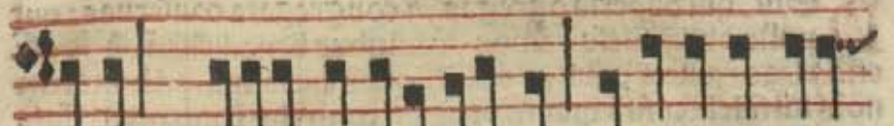

coram regi bus ꝛ po te sta ti bus hu ius se cu li li be ra
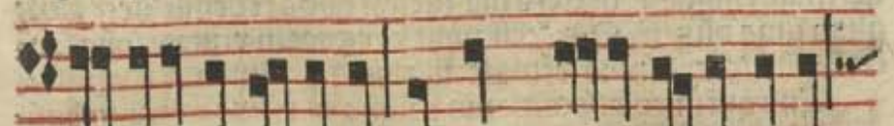

vo ce con fi ten tur, Cu i as si stunt An ge li ꝛ Archan=

geli,

ge li, Throni ꝛ Domi na ti o nes, cumq; omni mi li=
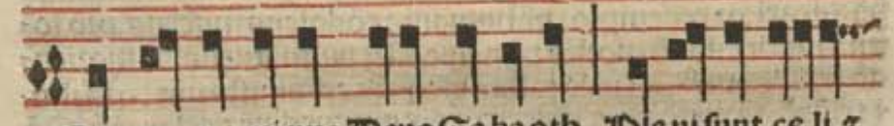

ti a cę le stis exer ci tus hymnum glo ri ę tuę con ci nunt

Hic cantant in tono festiuali.
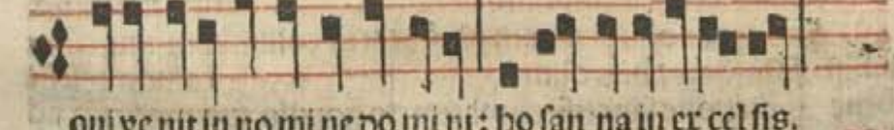
sine fi ne di cen tes. Sanctus, Sanctus,

Sanctus do mi nus Deus Sa ba oth. Ple ni sunt cę li ꝛ

ter ra glo ri a tu a: ho sanna in ex cel sis. Be ne dictus

qui ve nit in no mi ne do mi ni: ho san na in ex cel sis.

Sequitur versus. Dñs vobiscum. ℣. Et cum spiritu tuo. Oro.

PEtimus dñe sancte, pr̃ ops, ęterne Deus, vt hanc creaturam olim ę, quã ex ligni materia prodire iussisti, quãq; colũba rediens ad arcã ꝓpio ptulit ore, bñ ✠ dicere ꝛ sancti ✠ ficare digneris: vt quicunq; ex ea acceperint, accipiant sibi ad p̃tectionẽ aię ꝛ corporis: fiatq; dñe nostrę salutis remediũ, tuęq; gratię sacramentũ, Per Chr̃m dñm nr̃m. ℟. Amen. Oremus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DEus, qui dispersa congregas, & congregata conseruas: qui populis obuiã Iesu ramos portãtibus benedixisti: bñ ✠dic etiã & hos ramos palmę & oliuę: quos tui famuli ad honorem nois tui fideliter suscipiunt: vt in quẽcunq; locũ introducti fuerint, tuã bñdictionẽ habitatores; loci illius cõsequant: & oĩ aduersitate effugata, dextera tua protegat quos redemit Jesꝰ Chꝛs filius tuus dñs nr. Qui tecũ viuit & regnat in vnitate spũs sancti Deus, ℣per omnia secula seculorum. ℟. Amen. Oremus.

DEus qui miro dispositionis ordine ex rebus etiam insensibilibus dispẽsationẽ nrę salutis ostendere voluisti: da, qs, vt deuota tuorꝫ turma fidelium salubriter intelligat quicquid mystice designat in facto: q hodie cęlesti lumine afflata redemptori obuiã procedens, palmarũ atque oliuarum ramos vestigijs eius substraut. ℣Palmarum igitur rami de mortis principe triũphos expectãt: surculi vero oliuarꝫ spũalẽ vnctionẽ aduenisse quodãmodo clamãt. ℣Intellexit enim iã tũc illa beata hoium multitudo ꝓfigurari, qꝛ redemptor nr humanis cõdolens miserijs, pro totius mũdi vita cũ mortis principe esset pugnaturus, ac moriendo triũphaturꝰ. Et ideo talia obsequẽs administrauit, q in illo, & triũphos victorię, & misericordię pingue dinẽ declararẽt. Qõ nos quoq; plena fide, & factũ, & significatum retinentes, te dñe sancte, pater oꝑs, ęterne Deus, per eundem dñm nr̃m Jesum Chr̃m supplices exoramus, vt in ipso, atq; per ipsum, cuiꝰ nos membrum fieri voluisti, de mortis imperio victoriam reportantes, ipsius gloriosę resurrectionis participes esse mereamur. Qui tecum viuit & regnat in vnitate spiritus sancti Deus. ℣Per omnia secula seculorum. ℟. Amen. Oremus.
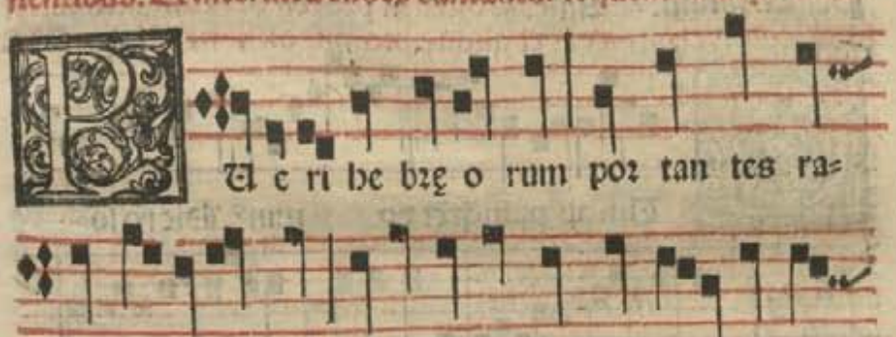
DEus, q per oliuę ramum pacẽ terris columbam nunciare iussisti, ꝓsta, qs: vt hos oliuę, ceterarũq; arborum ramos cęlesti bene ✠dictione sanctifices: vt cuncto populo tuo proficiãt ad salutem. ℣Per Chꝛstum dominum nr̃m. ℟. Amen. Oremus.

BEne ✠dic, qs domine, hos palmarum, seu oliuarũ ramos: & pręsta, vt quod populus tuus veneratione hodierna die corporaliter agit, hoc spiritualiter summa deuotione perficiat, de hoste victoriam reportando: & opus misericordię summopere diligendo. ℣Per dominum nostrum. ℟. Amen. Hic rami aspergũtur aqua benedicta, dicẽdo Aũam. Asperges me. fine cantu
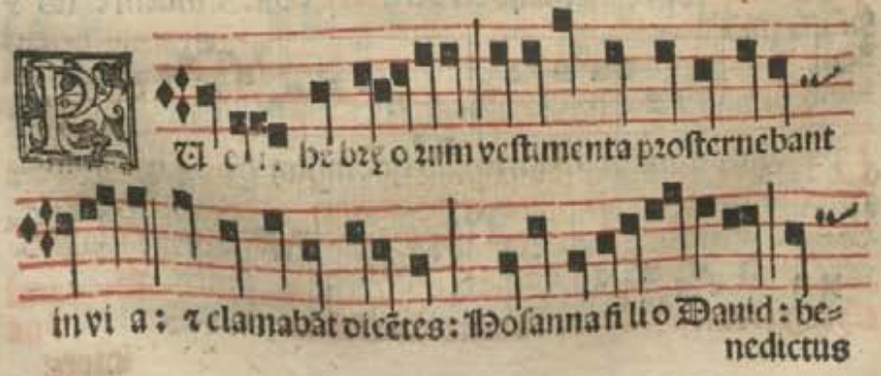
cantu & fine psalmo: & incẽsantur oliue. Deinde dicat sacerdos Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

DEus, qui filiũ tuum Dñm nr̃m Jesum Chr̃m, pro salute nr̃a in hunc mundũ misisti, vt se humiliaret ad nos, & nos reuocaret ad te: cui etiã dũ Hierusalẽ veniret, vt adimpleret scripturas, credentiũ populorũ turba, fidelissima deuotione vestimenta sua cum ramis palmarũ in via sternebat, ꝓsta, qs: vt illi mentis nr̃ę cum ramis palmarũ in via sternebat, ꝓsta, qs: vt illi fidei viã prępare mus, de qua remoto lapide offensionis, & petra scãdali, frondeãt apud te opa nr̃a iustitię ramis: vt eius vestigia seq mereamur. Qui tecum viuit & regnat in vnitate eiusdem spi.

℣Postea duo clerici ramos distribuunt clericis in locis suis manentibus. Et interim a choro cantantur sequentes aũe. Aũa.

Antiphona.

Universidad de Deusto
Biblioteca
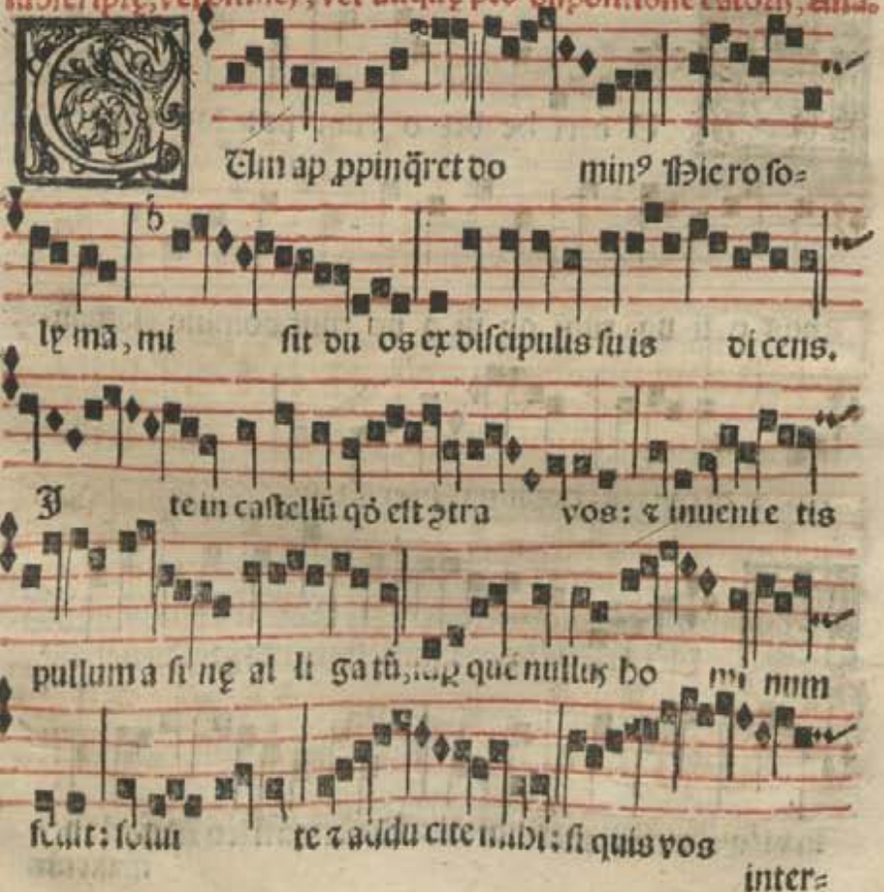

Que si non sufficiunt, repetantur, quousque ramorū distributio finiatur. Et deinde dicit sacerdos Versus.

benedictus q venit in nomine domini.

Dñs vobiscum. Responsorium. Et cum spiritu tuo. Oratio.
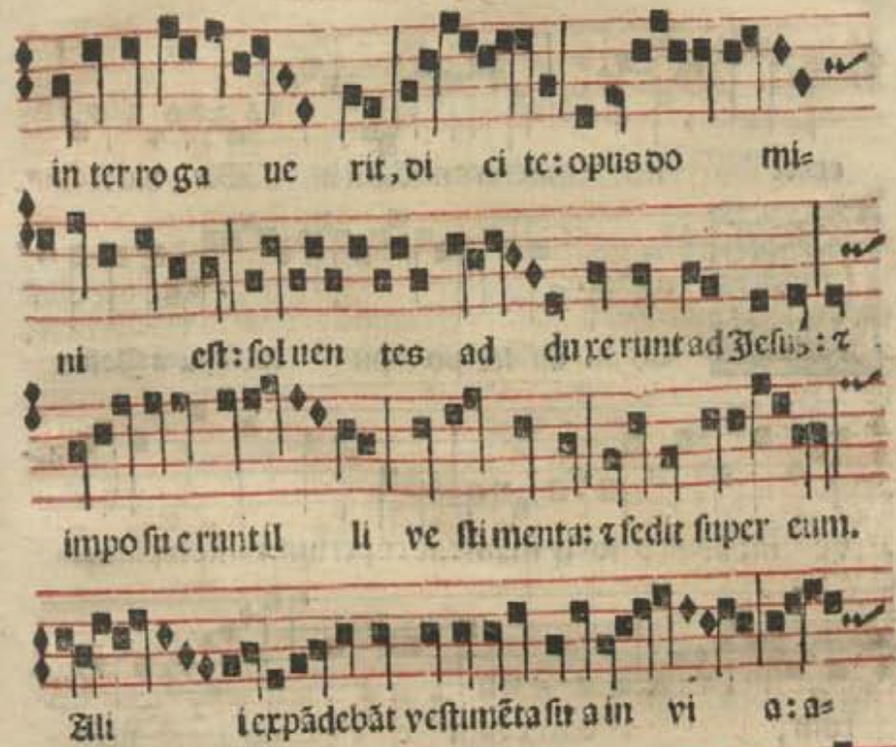
OMnipotēs sempiterne deꝰ, q dñm nr̄m Jesum Chr̄m die azymorū sup pullū asinę sedere fecisti, ⁊ a pueris regē appellari, ⁊ turbas ppl̄oꝝ vestimēta, vel ramos arborū in via sternere, ⁊ hosanna decātare in laudē ipsius docuisti: da, q̄s, vt illorū innocētiā imitari possimus, ⁊ eorū meritum consequi mereamur. Per Christum. ℟. Amē. Postea fit processio: ⁊ cantantur aliq, subscripte, vel omnes, vel aliquę pro dispositione cātorū, Alia.
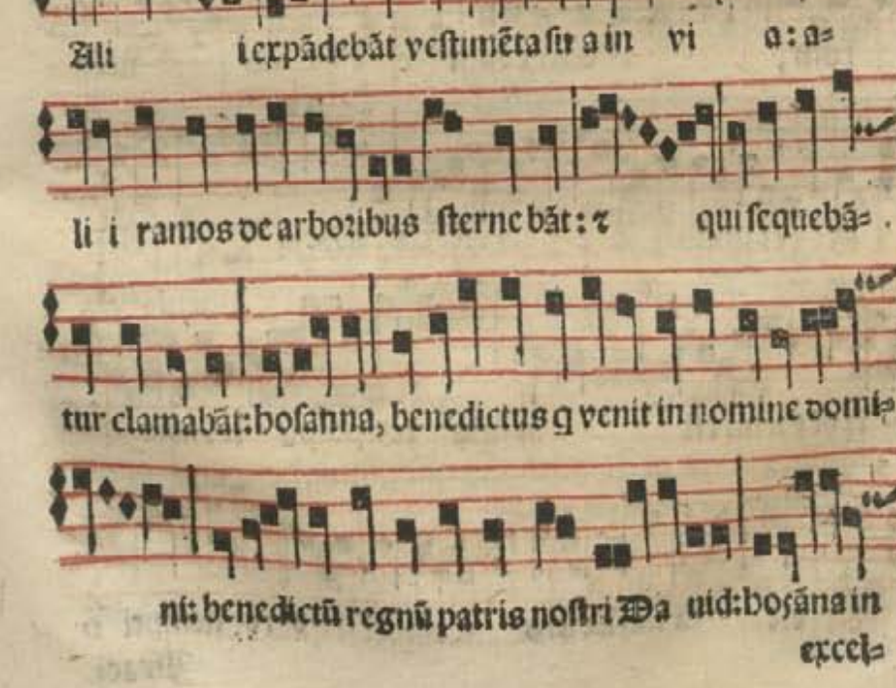

Cum appropinquaret dominꝰ Jhesus Hierosolymā, misit duos ex discipulis suis dicens.

Ite in castellū quod contra vos: ⁊ invenietis pullum asinę alligatū, super quē nullus hominum

sedit: solvite eum ⁊ adducite mihi: si quis vos interrogaverit, dicite: opus domini

interrogaverit dicite: opus domini est: solventes adduxerunt ad Jesum: ⁊ imposuerunt illi vestimenta: ⁊ sedit super eum.

Alii expādebāt vestimēta sua in via: alii ramos de arboribus sternebāt: ⁊ qui sequebātur clamabāt: hosanna, benedictus q venit in nomine domini: benedictū regnū patris nostri Dauid: hosānā in excelsis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

excel sis : miserere nobis fili Da uid. Ãña.

Uz au dis set po pu lus qui a Jesus

ve nit Hiero so ly mam: acceperunt ramos palma-

rum, ℣. ce pe runt ei ob ui-

am: ℣ clamabát pu e ri dicẽtes: Hic est

q̃ uẽturus est in salu tez po pu li: hic

est sa lus nostra ℣ re dempti o Jsrael.

Jsra el. Cuã tus esti ste cu i Throni

℣ Dominatio nes occurrũt: no li timere fili a Sion

ecce rex tu us ve nit ti bi se dens super pullu

a li ne: sicut scriptum est. Sal uc rex fabri-

cator mundi: q̃ venisti redi mere nos. Ãña.

Hic sex di es so len nis

pa sche: quan do ve nit dominus in ci-

uitatem

ui ta tem Hie ru sa lem, oc cur re runt e i pu e ri:

ꝛ in manibus porta bant ramos palmarum: ꝛ clamabant

voce magna dicẽtes: hosanna

in ex cel sis: be ne dictus qui ve ni sti in mul ti tu di=

ne mi se ri cor di ę tu ę: ho san na

in ex cel sis. Antiphona.

C currunt turbę cum flo ri bus ꝛ palmis

redem=

redempto ri ob uiam: ꝛ vi cto ri triumphan ti di gna

vant ob se quia: fi lium de i ore gẽtes prędicant: ꝛ in

lau de Chri sti voces tonãt ꝑ nubila, hosanna. Antiphona.

Um an ge lus ꝛ pu e ris fi de les in uc nia=
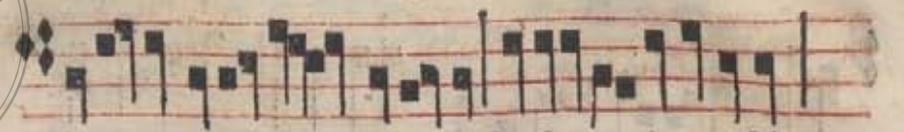
mur, tri ũphatori mortis clamãtes, hosanna in excel sis. Aña.

Urba multa quę conuenerat ad di ez festum

cla ma bat Do mi no: be ne di ctus
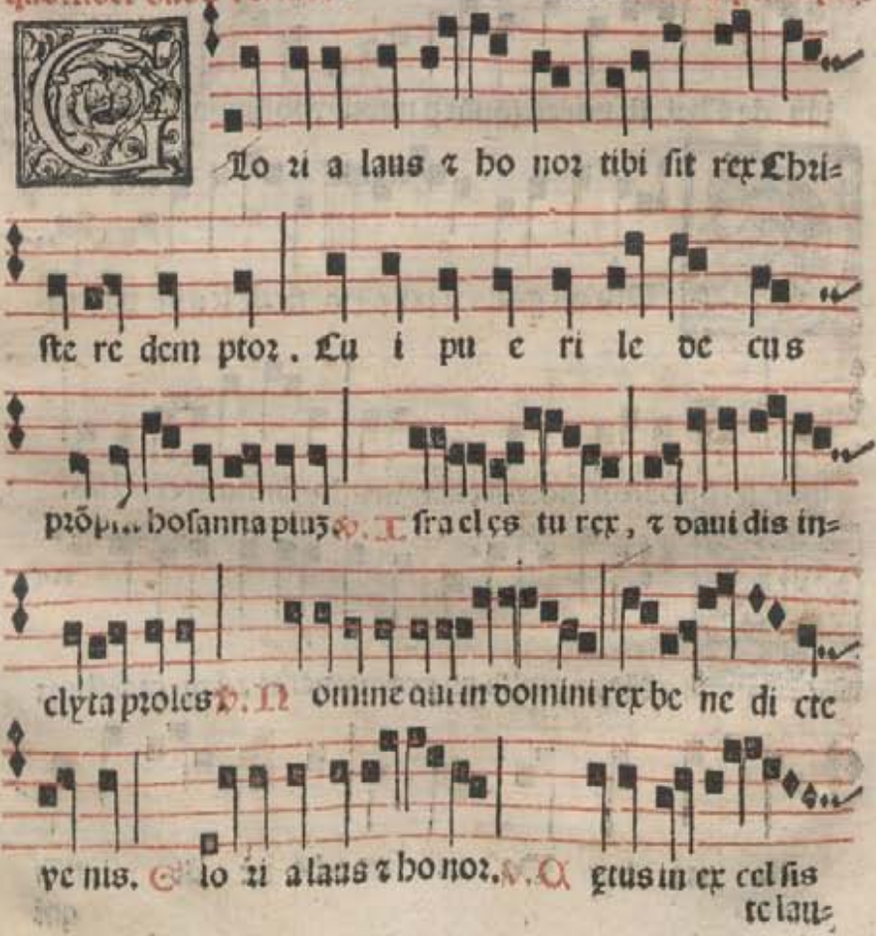
qui

Universidad de Deusto
Biblioteca
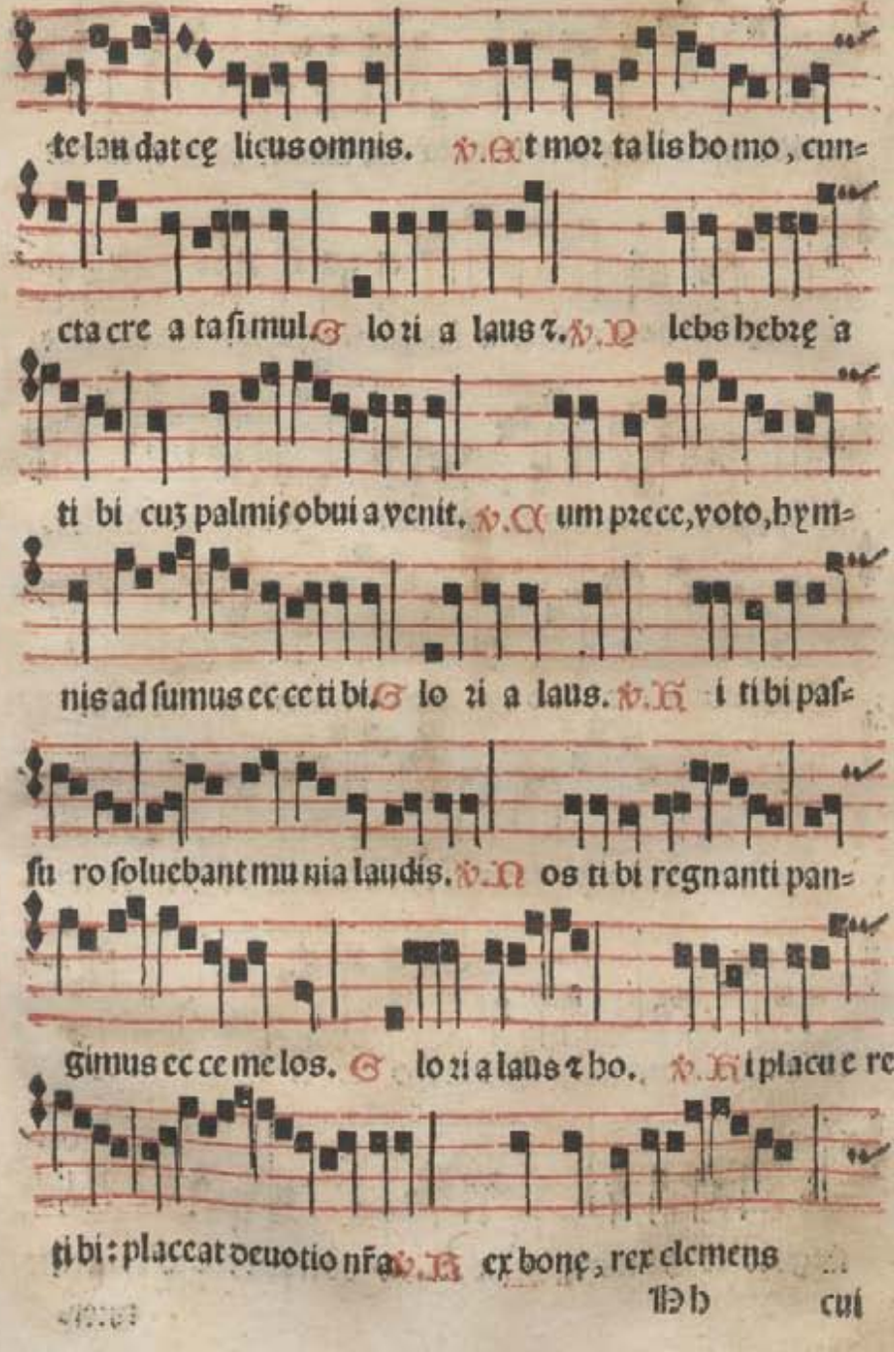

qui venit in no mine do mi ni, ho san na in ex cel sis.
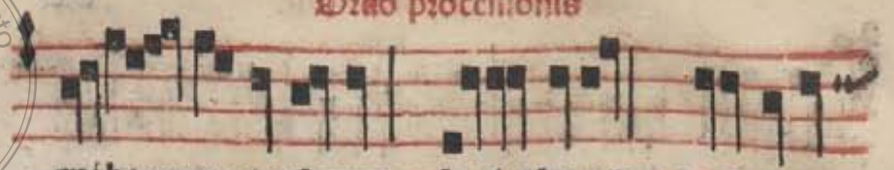
¶ In reuersione pcessionis ad ecclesiaz, aliq clerici intrãt duo ad minus, vel quatuor ad plus: z clauso ostio stantes versa facie ad pcessionẽ incipiũt versum. **Gloria laus.** z cãtãt totũ vsqz ad **Israel es tu rex.** Sacerdos vero cũ reliqs stãtibus extra, repetit illud idẽ. Deinde stantes intus cãtãt versus sequẽtes, vel oẽs, vel partem pro dispositione cãtoris. Et stantes extra rñdent ad quoslibet duos versus. **Gloria laus z honor.** sicut a principio.
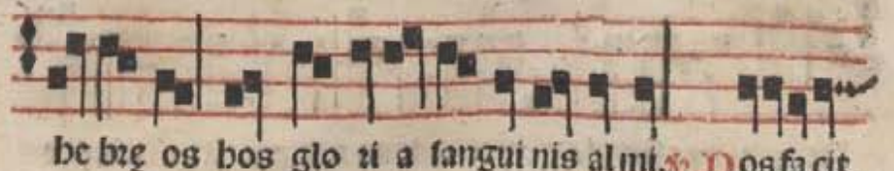

Glo ri a laus z ho nor tibi sit rex Chri= ste re dem ptor. Cu i pu e ri le de cus pr̃op... hosanna pius ℣. Is ra el es tu rex, z dauid dis in= clyta proles ℣. Qui omine qui in domini rex be ne di cte ve nis. ℟ Glo ri a laus z ho nor. ℣. Cui gtus in ex cel sis te lau=
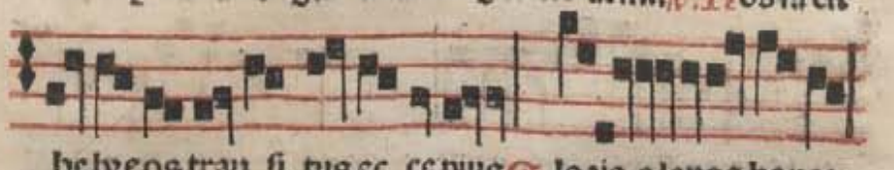

te lau dat cę licus omnis. ℣. Et mor talis ho mo, cun= cta cre a ta simul ℟ Glo ri a laus z. ℣. Hebs hebrę a ti bi cuz palmis obui a venit. ℣. Cum prece, voto, hym= nis ad sumus ec ce ti bi. ℟ Glo ri a laus. ℣. I ti bi pas= su ro soluebant mu nia laudis. ℣. Hos ti bi regnanti pan= gimus ec ce me los. ℟ Glo ri a laus z ho. ℣. I placu e re ti bi: placeat deuotio nra. ℣. Ex bonę, rex clemens

cui bona cuncta placent. ℣ Glo ri a laus ꝛ. ℟ e ce rat
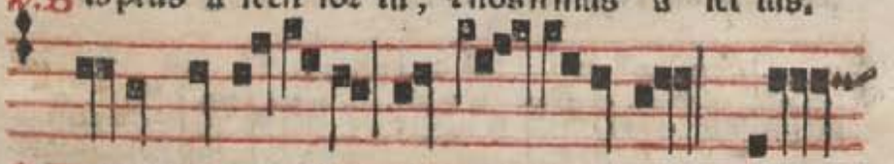

he brę os hos glo ri a sangui nis al mi. ℟ Nos fa cit
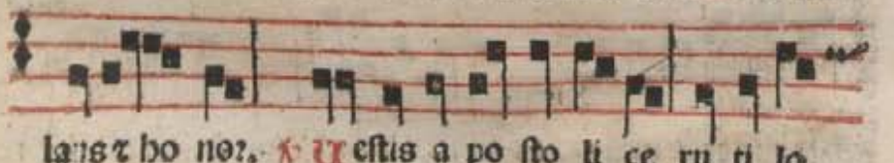

he brę os tran si tus ec ce pius ℣ lo ria a laus ꝛ bonor.
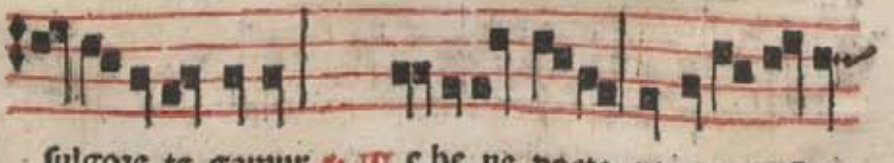

℟ Si spi us a scen sor tu, ꝛ nos si mus a sel lus.

℟ Ec cum nos ca pi at vrbs ve ne randa dei. ℣ lo ri a
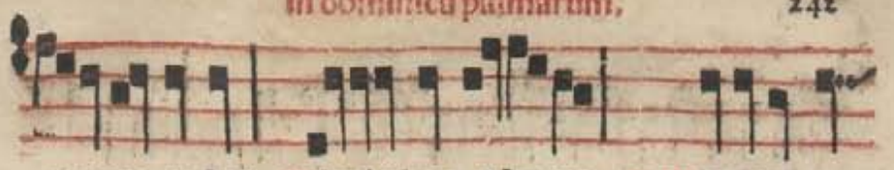

laus ꝛ ho nor. ℟ Ue stis a po sto li cę ru ti lo
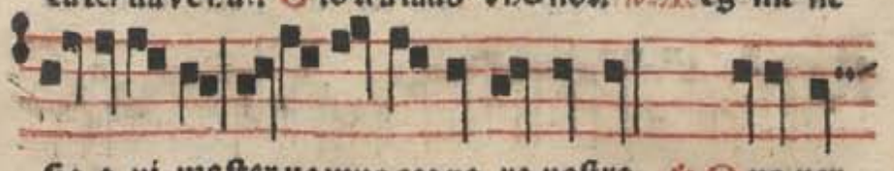

fulgore te gamur. ℟ Ec be ne docta vt ę a nostra

cater-
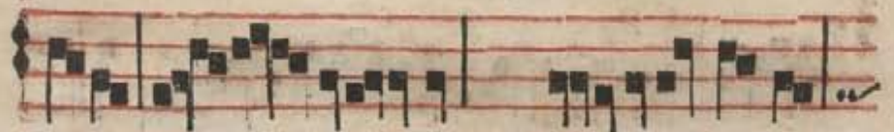

cater ua ve hat. ℣ Glo ri a laus ꝛ ho nor. ℟ Ueg mu ne
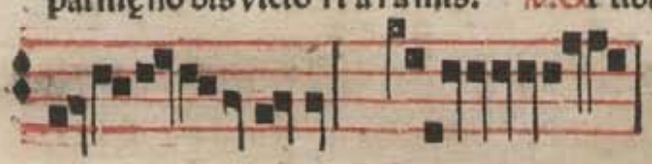

sic a ni męster na mus cor po ra nostra. ℟ Quo per

nos semper sit vi a tu ta ti bi. ℣ Glo ri a. ℟ Et pia pro
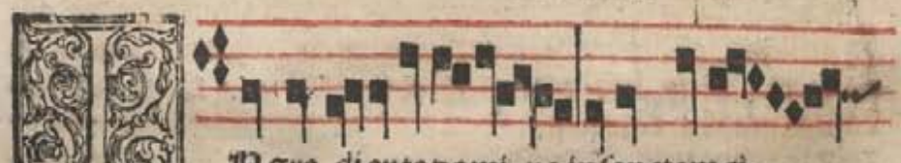

pal męno bis victo ri a ramis. ℟ Et tibi vi ctri ci
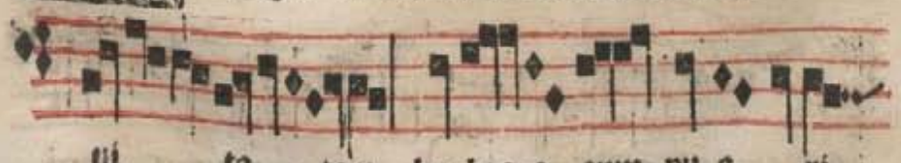

Postea intrat processio in Ecclesiam, cãtando Responsorium.

for te ca namus i ta. ℣ lori a laus ꝛ hon.
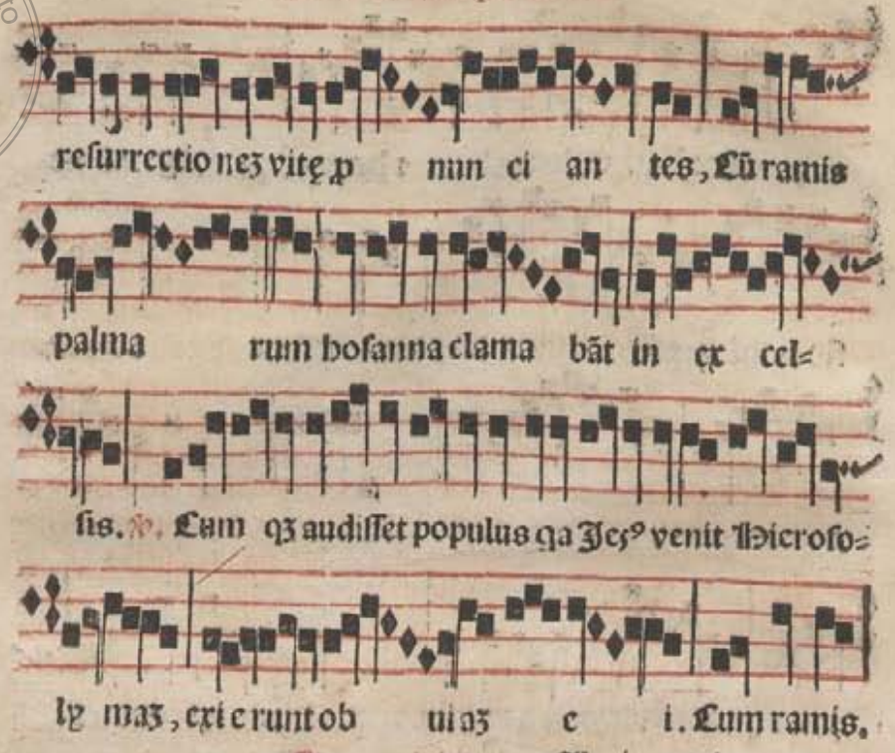

Agre di ente domi no in sanctam ci-

ui ta tem, he brę o rum pu e ri
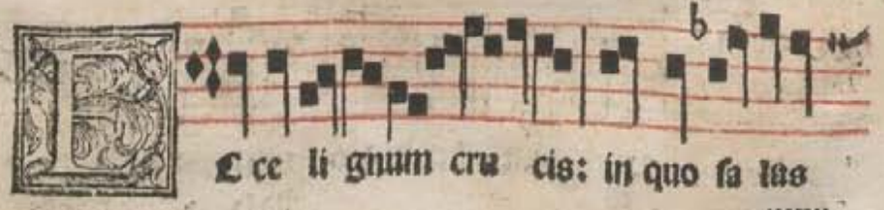
Hh 2 resur-
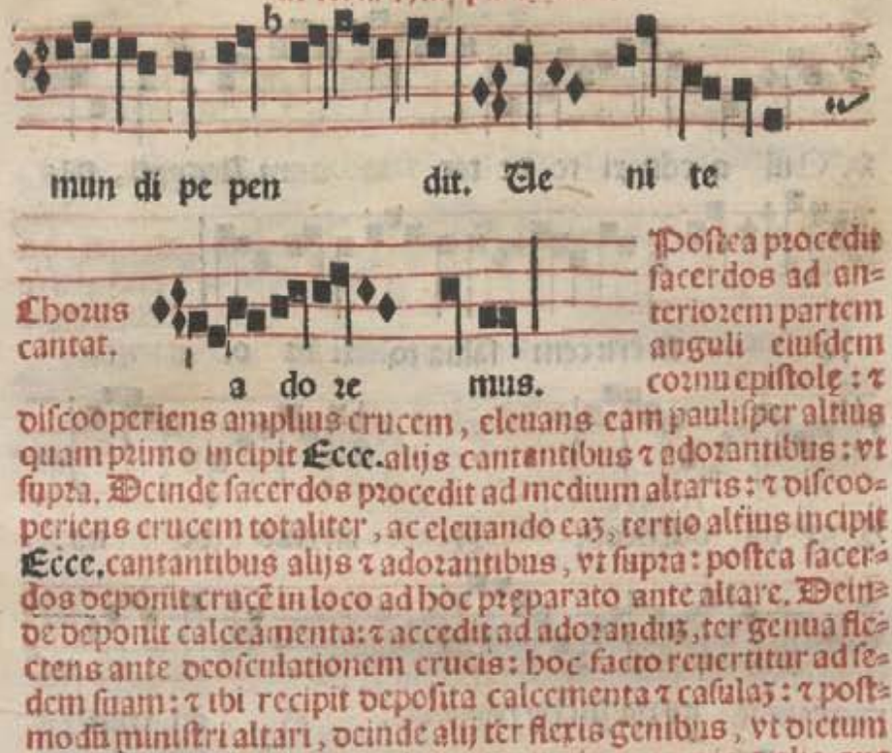

Et non dicitur Gloria patri.

C Adoratio Crucis i parasceue cũ officio sue. c. 7.

Feria sexta in parasceue, completis orationibus, quę dicuntur post lectam passionez, sacerdos depositā tantum casula, procedit ad cornu epistolę: ⁊ ibi in posteriori parte anguli altaris accipit crucē a ministris sibi paratā, cꝫ versa facie ad chorꝫ, a sūmitate parū discoopit, incipiēs solus añaz **Ecce lignū crucis.** Et a illo loco i antea iuuat in cātu a ministris vsqꝫ ad **Venite adoremus.** Choro vero cantante. **Venite adoremus.** ꝑēs se prosternunt. Ista,
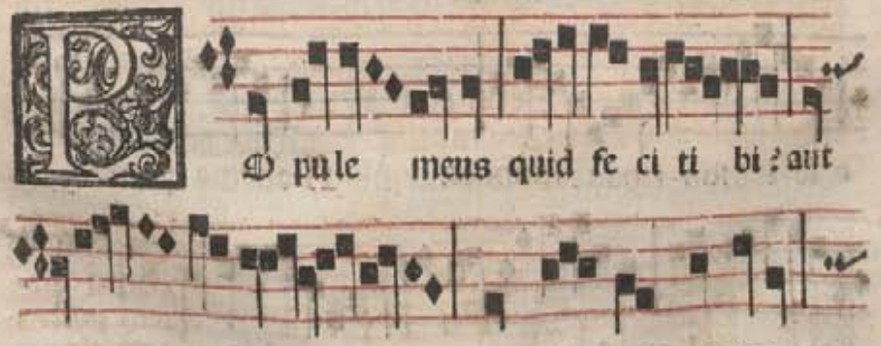

Chorus cantat.

Postea procedit sacerdos ad anteriorem partem anguli eiusdem cornu epistolę: ⁊ discooperiens amplius crucem, eleuans eam paulisper altius quam primo incipit **Ecce.** alijs cantantibus ⁊ adorantibus: vt supra. Deinde sacerdos procedit ad medium altaris: ⁊ discooperiens crucem totaliter, ac eleuando eaz, tertio altius incipit **Ecce,** cantantibus alijs ⁊ adorantibus, vt supra: postea sacerdos deponit crucē in loco ad hoc ꝓparato ante altare. Deinde deponit calceāmenta: ⁊ accedit ad adorandum, ter genua flectens ante deosculationem crucis: hoc facto reuertitur ad sedem suam: ⁊ ibi recipit deposita calcementa ⁊ casulaz: ⁊ postmodū ministri altari, deinde alij ter flexis genibus, vt dictum est, crucem adorant: ⁊ interiz cantantur improperia, ⁊ alia, quę sequuntur totaliter, vel in parte: prout multitudo adorantium vel paucitas requirit, hoc modo. Duo clerici ex parte hebdomadarij in medio chori cantant. ℣. **Populemeus,** vsqꝫ **Agyos.**

℣. Qui a edu xi te de ter ra Aegypti, pa=

ra sti cru cem salua to ri tu o.

Cantet chorus ex parte hebdomadarij.

Alius Chorus respon=

A gy os o Thcos. S anctus de us.

Item primus chorus cantat.

Secundus chorus respondet.

gy os Ischy ros. S anctus

Item primus chorus cantat.

for tis. A gyos Athana tos

Secundus chorus respondet.

e le i son i mas. S anctus ⁊ immor=

De secũdo choro cantent postea duo clerici.

ta lis mi se re re no bis.

Qui

Qui a e duxi te per de ser tus quadraginta annis,

⁊ mãna ci baui te: ⁊ introduxi in terras satis optimam.

Deinde chori alternatim respõdẽt. Agyos ita tamen, ꝙ primus chorus semper reincipit. A gy os o Thc os.

Postea duo clerici de primo choro cantant versus sequentes.

Quid vltra de bu i fa ce re ti bi, ⁊ non

fe ci: e go qui dem plan ta ui te vi ne am me am

spe ci o sis simam: ⁊ tu facta es mi bi ni mis a mã=

ra: a ce to nan ꝯ si tim meas po ta sti, ⁊ lan cea

perforasti latus tuum. Agyos o Theos.
Iterum chori alternatim respondent Agyos &c. Sanctus &c.
vt dictum est. Versus sequentes improperij. s. Ego propter te
flagellaui &c. cum ceteris a binis alternatim cantantur: vtro-
que choro simul repetente post quelibet versum Populemeus,
vsque Quia eduxi te per desertum quadraginta annis, &c. In-
cipiunt improperia. Duo de secundo choro cantant versum.

Ego propter te flagellauí egyptũ cũ primo ge-

ni tuis su is: & tu me fla gel la tuz tradi di sti. Chorus repetit,

Populeme us. duo de primo choro. ℟ go te e du xi de egy pto de-

merso Phara o ne in mare ru brũ: & tu me tradi disti prin-

cipibus sacer dotuz. Chorus repetit Populeme us quid fe ci, duo

duo de se-
cũdo cho-
ro. ℟ go an te te aperu i ma re: & tu ape ru i sti lan-

ce a latus me um. Chorus repetit. Popu le me us. duo de primo choro.

℟ go ante te præ i ui in columna nu bis: & tu me vedu-

xisti ad præ torium pi la ti. Chorus repetit. Popu le me us.

duo de secundo choro. ℟ go te pa ui man na per de ser tum: & tu me

ce ci disti a la pis & flagel lis. Chorus repetit. Popu le me us.

duo de primo choro. ℟ go te potaui aqua salutis de pe tra: & tu me po-

tasti

Universidad de Deusto Biblioteca

taſti fel le ꝛa ceto. Chorus repetit Po pu le. duo de ſecundo choro

Eꝯ go propter te Cananęo rum reges percuſ ſi: ꝛ tu per=

cuſ ſi ſti a rundine caput me um. Chorus repetit. Populę.

duo de primo choro.

Ego de di ti bi ſceptrum rega le: ꝛ tu me o ca=

piti ſpi ne am co ro nam. Chorus repetit. Populę. duo de ſecundo choro.

Eꝯ go te exal ta ui magna vir tu te: ꝛ tu me ſuſpendiſti

in pa ti bu lo cru cis. Chorus repetit, Popu le meus.

Nec

Nec antiphona Crucem tuam. cum pſalmo Deus miſereatur. cantatur cōmuniter, ꝛ repetitur immeditate ante poſt verſus.

Rucem tuam adorамus do mine: ꝛ ſan=

ctam reſur recti o nem tuam laudamus ꝛ glo ri fi ca=

mus: ee ee e nim propter li gnum ve nit gau=

dium in vniuer ſo mundo. ℘s. Deus mi ſe re atur noſtri:

ꝛ be ne di cat nobis: il luminet vultum ſuum ſuper nos: ꝛ

mi ſe re a tur no ſtri.

Deinde hymnus Crux fidelis. cum verſibus hymnorum ſequentium: ſcilicet, Pange lingua, ꝛ Luſtris ſex, ꝛ cū repetitionibus, vt inferius determinatum eſt: communiter cantantur vel ſicut cantor diſpoſuerit, Hymnus.

Crux

Crux fi de lis in ter om nes ar bor

v na no bi lis: nul la fil va ta lem pro=

fert, fron de, flo re, ger mi ne. Dul ce lignum,

dulces cla vos, dul ce pon dus su sti net. Hymnus.

An ge lin gua glo ri o si prę li um cer ta=

mi nis: ꝛ su per cru cis tropheę um dic trium=

phum no bi lem: qua li ter re demptor or bis im mo=

latus

la tus vi ce rit. Crux fi de lis. Repetitur Crux fidelis, vsque Dulce lignuz. Et sic fit quoties repetitur. Crux fidelis.

℣. De pa ren tis pro to pla sti frau de fa cta con do=

lens: quan do po mi no ri a lis mor te mor su

co rru it: ip se li gnum tunc no ta uit, dam na li=

Repetitur.

gni vt solueret. Dul ce lignum. ℣. Hoc

opus nostrę sa lu tis or do ve po po sce rat:

mul ti for mis pro di tor is ars vt ar tem fal le=
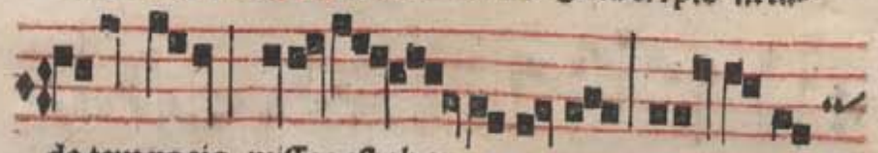
ret,

ret, ⁊ me de lam fer ret in de, hostis vnde lęserat.

Crux fi de lis. ℣. Quan do venit er go sa cri ple ni ti=
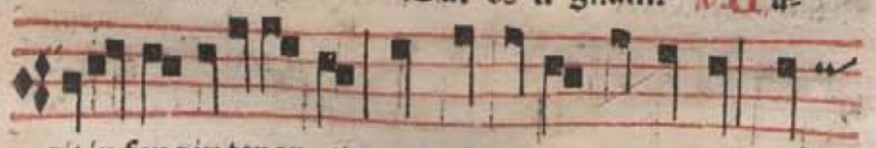

do tem po ris, missus est ab ar ce pa tris na tus orbis

con di tor: at que ven tre vir gi na li ca ro

fa ctus pro di it. Dul ce li gnum. ℣. Na=
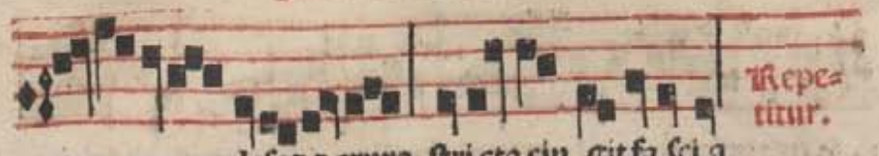

gis in fans in ter ar cta con di tus præ se pi a, mem=
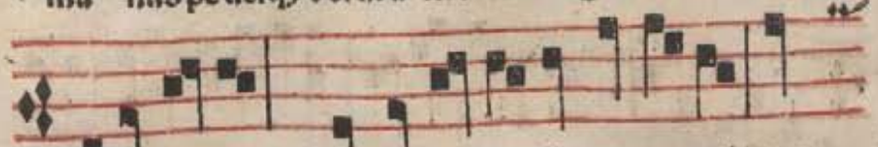

bra pan nis in vo lu ta vi: go mater al li gat: ⁊
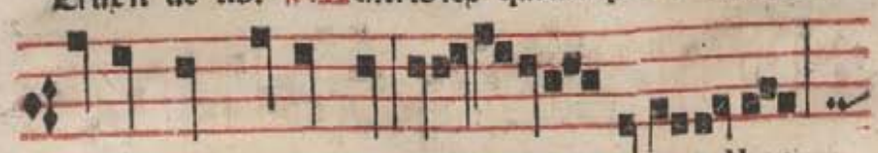
manus

ma nus pe desq; ⁊ crura stricta cin gitfa sci a.
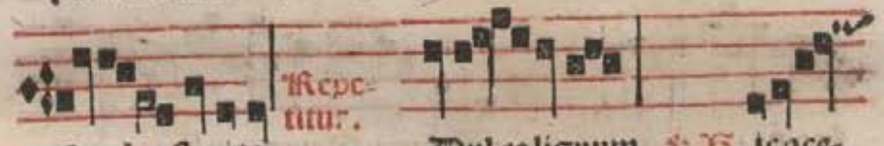

Crux fi de lis. ℣. Ustris sex qui iam per a ctis tem=
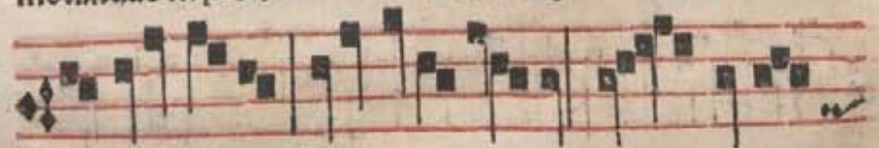

pus im plens cor po ris, se vo len te natus ad hac
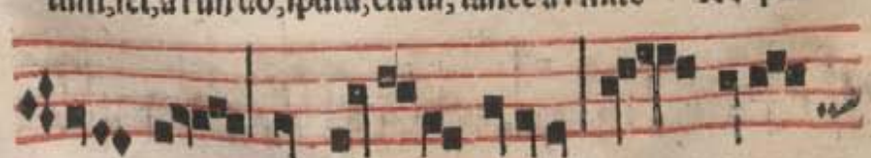

passi o ni de di tus, agnus in cru ce le ua tur im=

molandus stu pe te. Dul ce lignum. ℣. Ti ace=
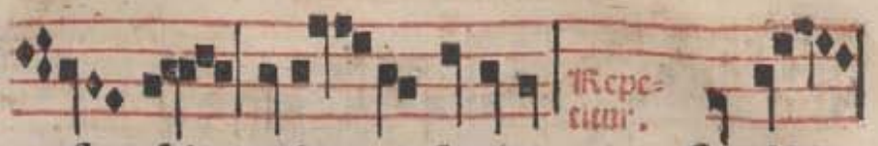

tum, fel, a run do, sputa, cla ui, lancea: mite cor pus
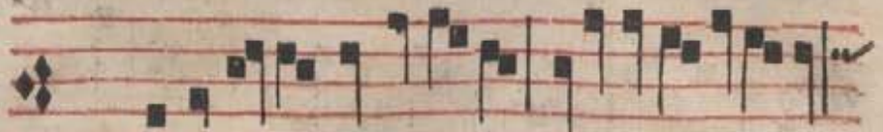

perfo ratur, san guis, vnda pro flu it, terra, pontus,
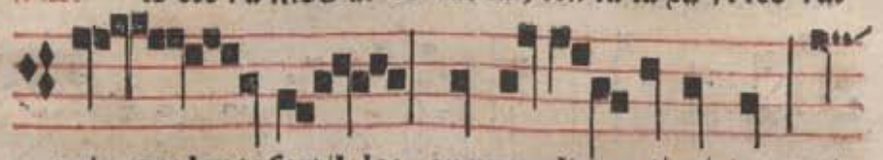
astra

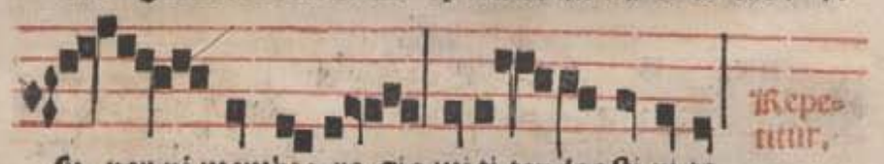
aſtra mũdus quo lauantur flumine. Crux fidelis.
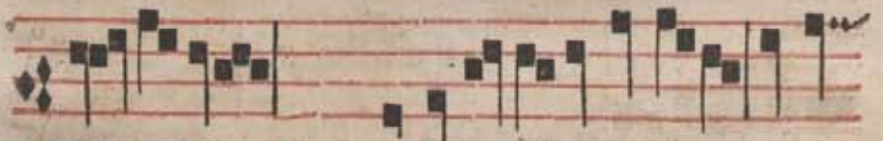

℣. Re cte ra mos ar bor al ta, ten ſa la xa vi ſce ra:
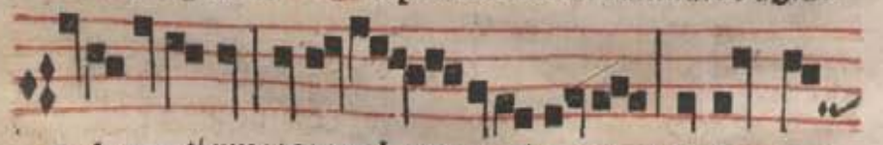

tri gor len te ſcat il le: quem de dit na ti ui tas: vt
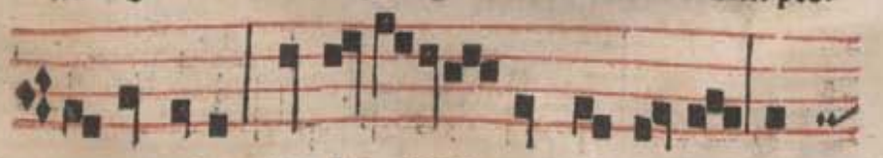

ſu per ni membra re gis mi ti tendas ſti pi te.

Dulce lignum. ℣. Q ue ſumus ſal na damnatos agmi=

na lu gen ti um: te pro phe tę ce ci ne runt re dem pto=
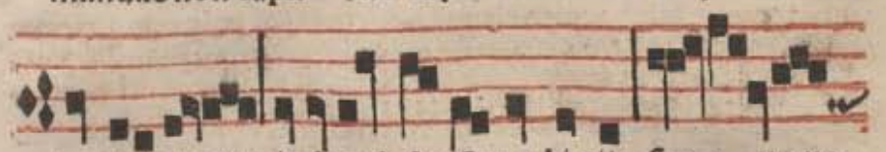

rem omnium: tro phę um q̃ mor tis guſtans das
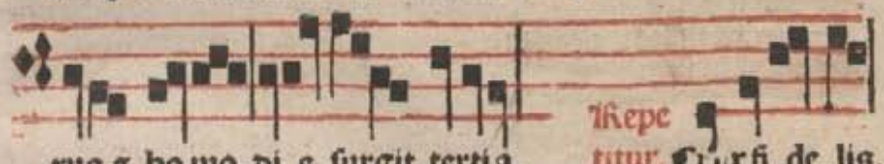
vexil=
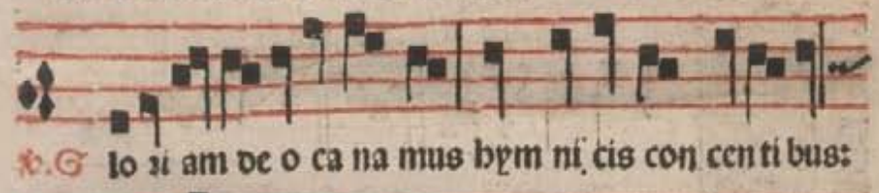

mundus non capit vno ſa xo clau di tur: at que mor te

iam per empta, in fer ni clauſtra a bi git: ſic de us ve=

rus et ho mo di e ſurgit ter tia. Crux fi de lis.
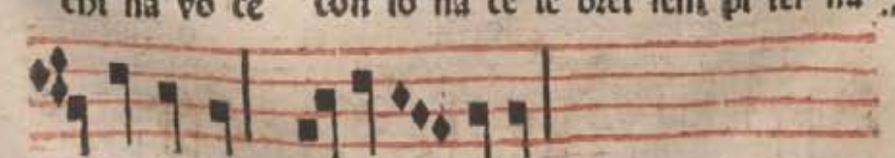

℣. Io ri am de o ca na mus hym ni cis con cen ti bus:

quam ſi mul ma gna no biſcum to ta mun di ma=
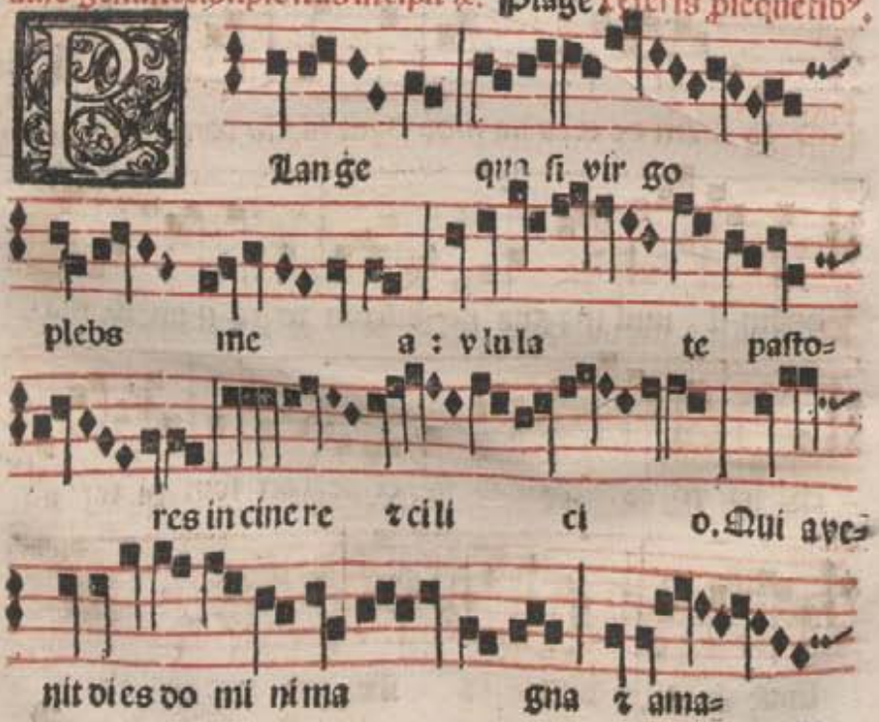

chi na vo ce con ſo na ce le bret ſem pi ter na
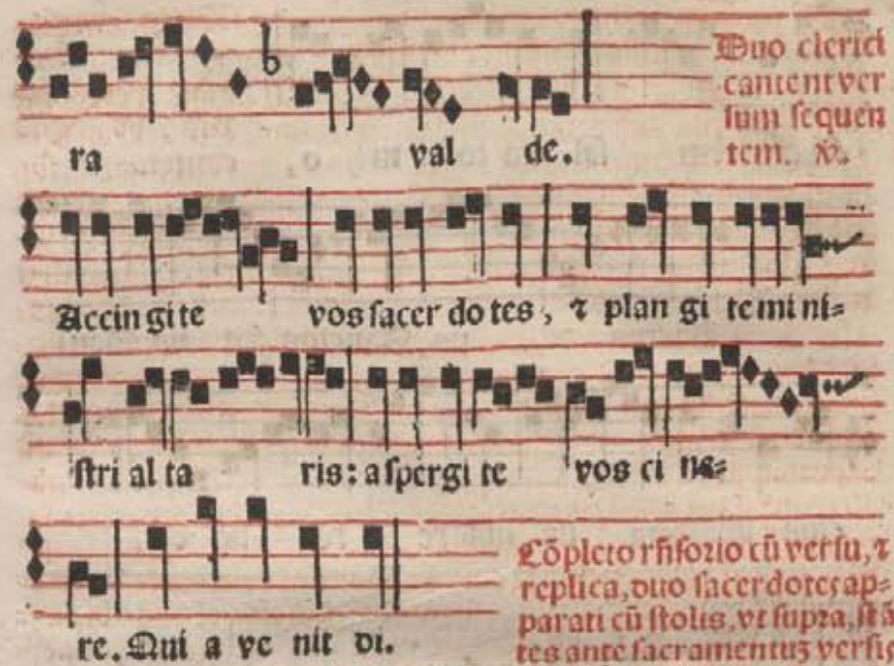

in ſe cu la. A men.
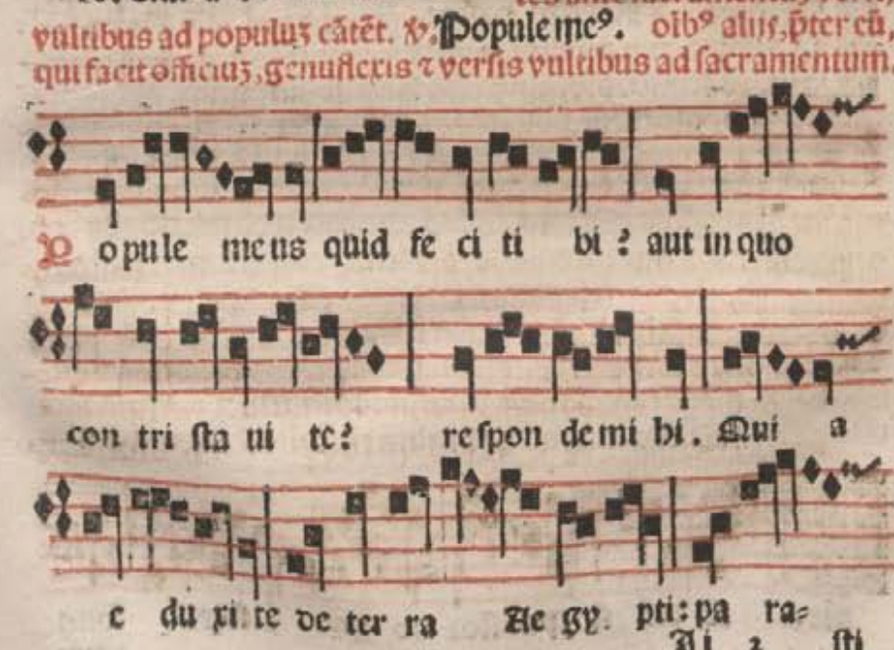
De processione in feria sexta in parasceue ad ponendum corpus Domini in sepulcro. **Cap. 8.**

Feria sexta i parasceue post officiū Missę, vel̄t post prandiū ordinat̄ solēnis, sed lugubris processio. Paraṫ enim sacerdos oibus paramētis ꝛ pluuiali desup cū diacono ꝛ subdiacono cū dalmaticis nigri colozis. Paranṫ etiā quatuoz sacerdotes, vel duo ad minus induti camisijs nigris, cū amictu, ꝛ cingulo ciusdē colozis, si haberi possint: alias in albis. Paranṫ etiā duo alij sacerdotes, vel vnus tm̄, vbi pauci fuerit. Sacerdotes cū amictu, alba, cingulo, manipulo, ꝛ stola: ꝛ duo thuriferarij in albis. Preparet̄ etiā feretruz a quatuoz portādū, cū supioꝛi cooptura in modū semicirculi: ꝛ cooperiat̄ aliquo pāno nigro de serico, si haberi poterit, i quo sacramentū deportet̄. Paranṫ etiā luminaria, f. itoꝛtitia ꝛ cereꝰ ad illuminādū corp⁹ Dñi. Et ꝯgregato pplo, sacerdos accipit reuerēter sacramētū de altari: ꝛ tenēs illud in manib⁹ versus ad pplm, oib⁹ alijs genuflexis ipse stās incipit ℟. **Plāge**, ceteris ꝓsequēt. ℣.

Duo clerici cantent versum sequentem. ℣.
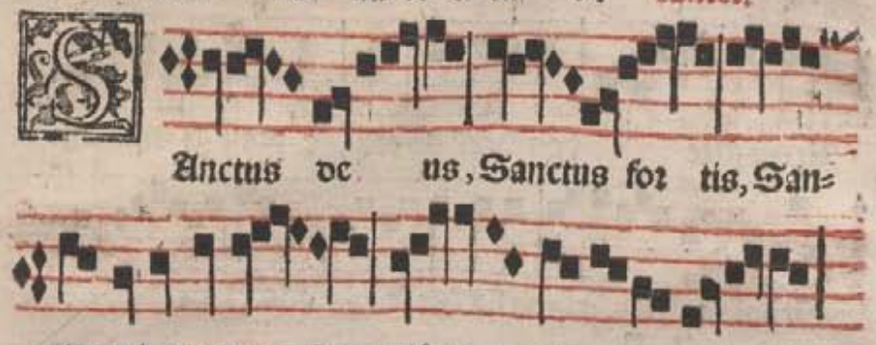

Cōpleto rhisorio cū versu, ꝛ replica, duo sacerdotes apparati cū stolis, vt supra, stātes ante sacramentuz versis vultibus ad populuz cātēt. ℣. **Populę meꝰ.** oibꝰ aliis, ꝓter cū, qui facit officiuz, genuflexis ꝛ versis vultibus ad sacramentum.

sti cru cem sal ua to ri tu o.

Dicto versu, prędicto; chorus genuflexus, vt supra cantet.
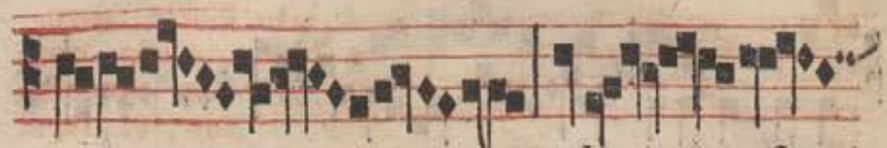

Anctus oc us, Sanctus for tis, San=

ctus ⁊ immorta lis, miſe re re no bis.

Hoc dicto sacerdos ponat corpus Dominī reuerenter in feretro: quo. 4 portabant quatuor sacerdotes ꝑdicti, vel duo vbi paucitas sacerdotum est, in albis parati, capitibus amictu cooperatis: ⁊ incepto ℟. **Recessit pastor**, procedit processio isto ordine: primo acolyti cum cereis accensis, ⁊ cruce: postea clerici, iunioribus precedentibus: vltimo duo sacerdotes parati, qui cantauerunt **Populę meus**, post ipsos sequitur feretrum cum corpore Dominī portatus a quatuor, vel duobus, vt supra: ⁊ super sacramentum baldachinum nigrum portetur ab aliquibus personis magis dignis. Et latere sunt duo acolyti cū thuribulis, qui ꝑmunc sacramentū incensabūt: circūcirca sunt luminaria, ⁊ in fortitia. Post feretrū sequitur sacerdos cū plumali ⁊ diaconus ⁊ subdiaconus. Et vltimo seculares maioribus precedentibus. Processione isto modo ordinata, ꝓcedunt cuꝫ deuotione, quousqꝫ dicta fuerit replica post ℣. responsorij. Quꝫ versum dicēt duo clerici. Et idem seruetur in aliis rhisorijs sequentibus. ℟.

E cce sit pa stor no ster fons aquę

a quę vi uę: ad cu ius tran si tum
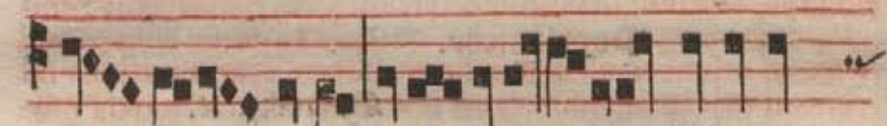

sol obscu ra tus est. Maz ⁊ il le
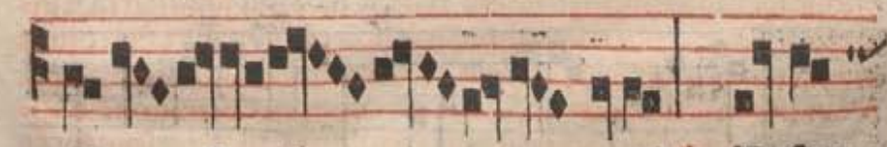

captuz est, qui captuuz te ne bat

primum homi nem. Mo di e por tas

mor tis ⁊ se ras pa ri ter Saluator

no ster vi ru pit ℣. De stru=

xit qui dem clau stra in fer ni: ⁊ sub=

uer tit po tenti as vi a bo li.

Maz ꝛ il le captus est qui captiuꝫ

te ne bat primum bo nū nem.

Mo dic poz tas.

Finita replica post ℣. firmetur processio, ꝛ omnes flectant genua, exceptis illis, qui portant feretrum, ꝛ duobus sacerdotibus qui cantauerunt. **Populeus.** qui stantes versis vultibus ad populum, omnibus alijs genuflexis, habentibus vultus suos ad feretrum conuersos cantent versus. **Quia eduxi te.** Et hoc quidem seruetur in omnibus sequentibus stationibus. Versus.

Qui a e du xi te per de ser tuꝫ qua=

draginta annis, ꝛ mā na ci ba ui te, ꝛ in tro du xi in terrā satis

sa tis o ptimam: pa ra sti cru cem sal ua to=

Chorus

ri tu o. Sanctus de us.

ut supra. Quo dicto, omnes surgant: ꝛ incipiatur Responsoriū.

Ecce vidimus eum. ꝛ procedatur ad secundam stationeꝫ cantando responsoriū totum vsque in finem cum versu, ꝛ replica ℣.

Ecce vi dimus e um
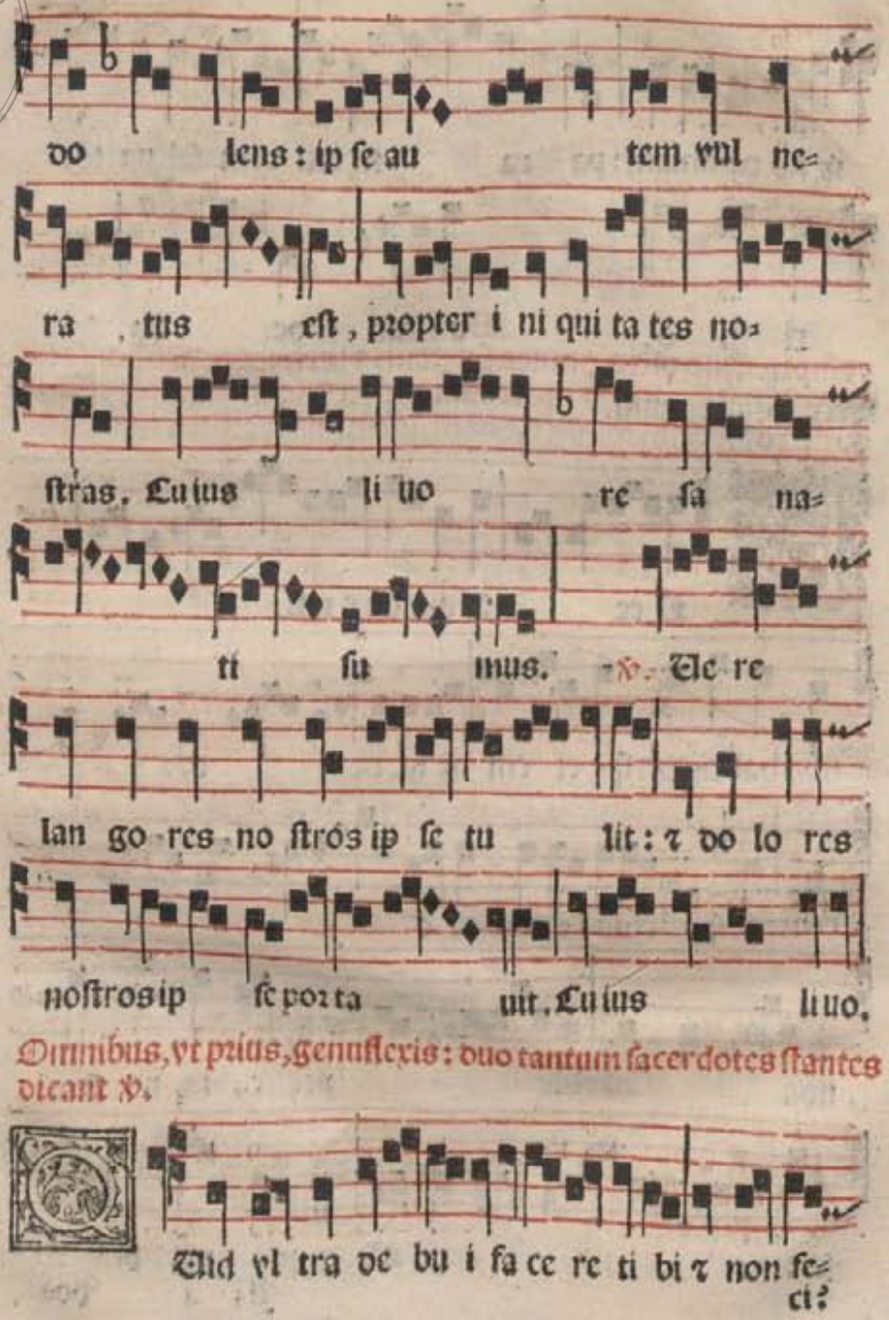
non habentem spe ci em ne qꝫ de co=

rem: a spe ctus e ius in e o
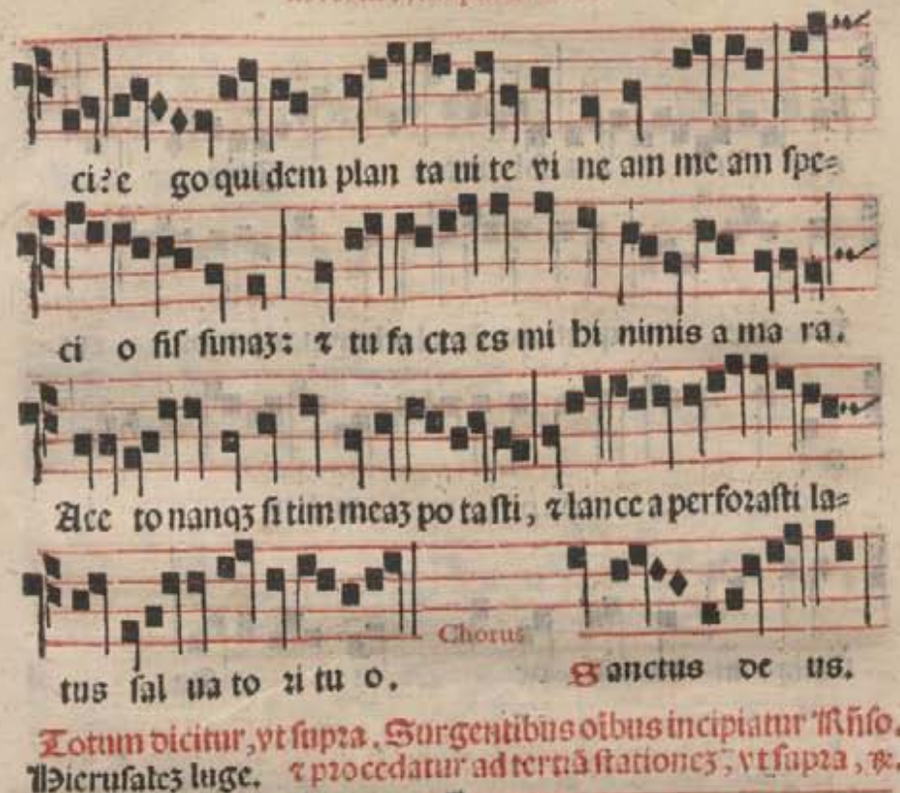
non est: hic pec ca ta no stra

poz ta uit, ꝛ pro no bis
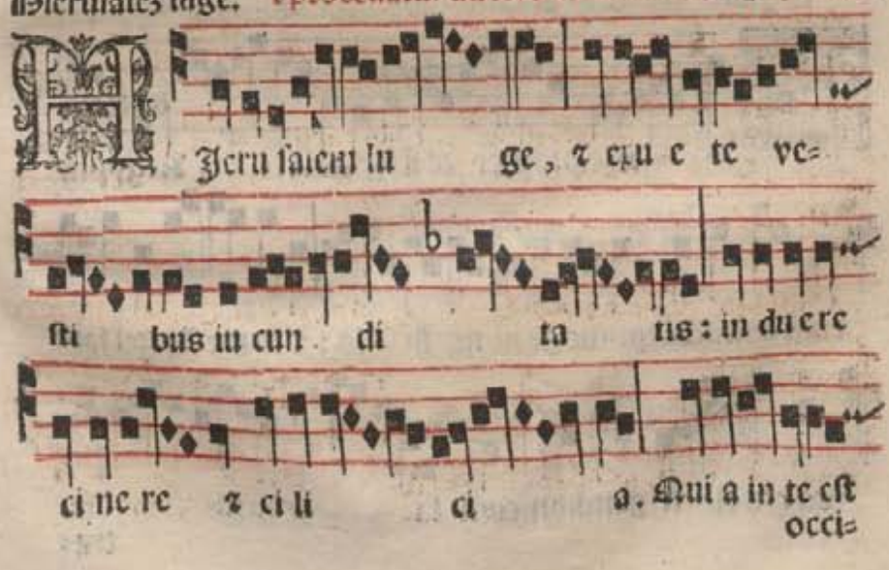
Ji 4 do=
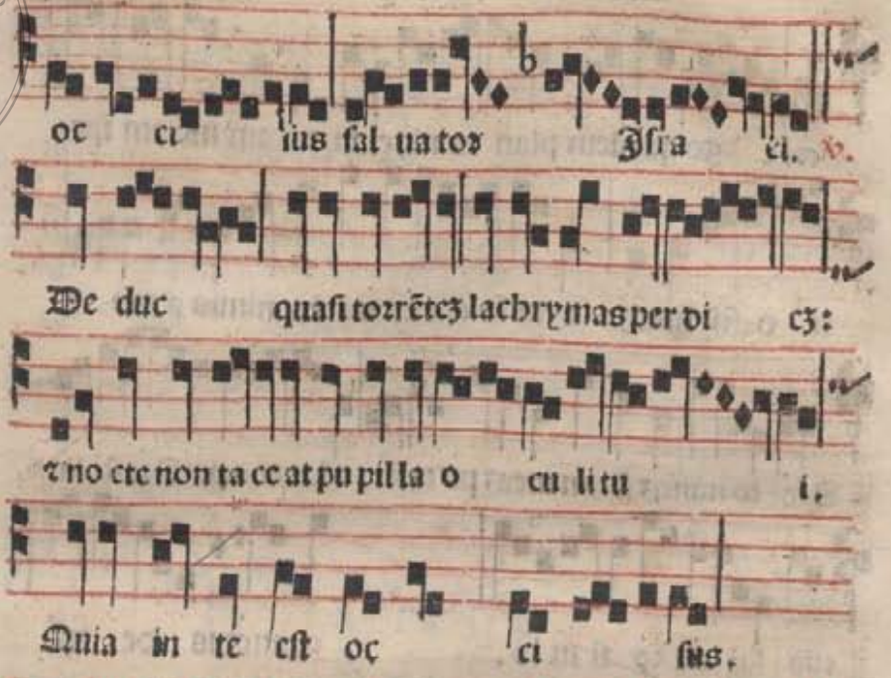

Omnibus, vt prius, genuflexis: duo tantum sacerdotes stantes dicant ℣.
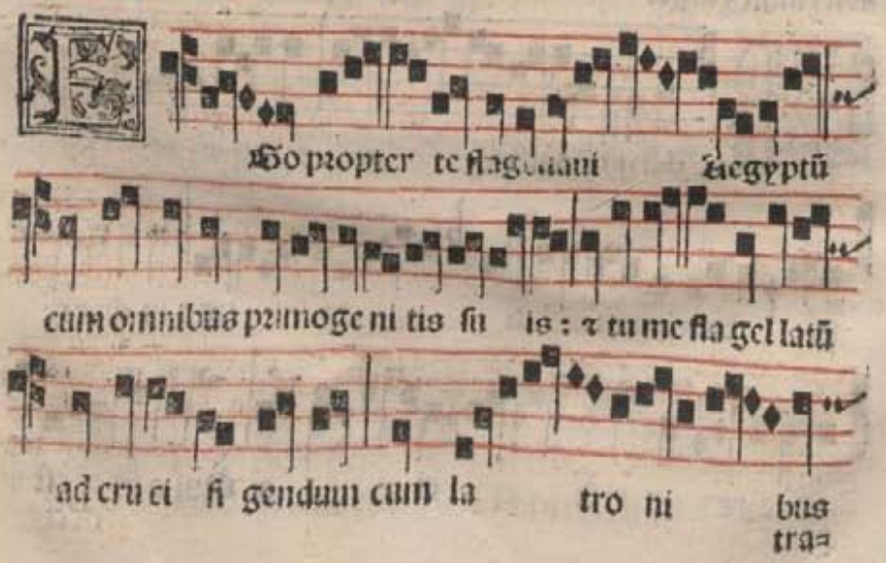

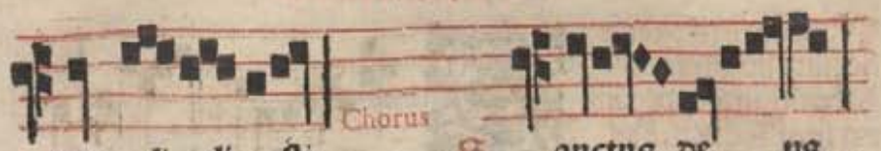
Totum dicitur, vt supra. Surgentibus oibus incipiatur Ps̃so. Hierusalez luge. ꝛ procedatur ad ternas stationez, vt supra, ℣.
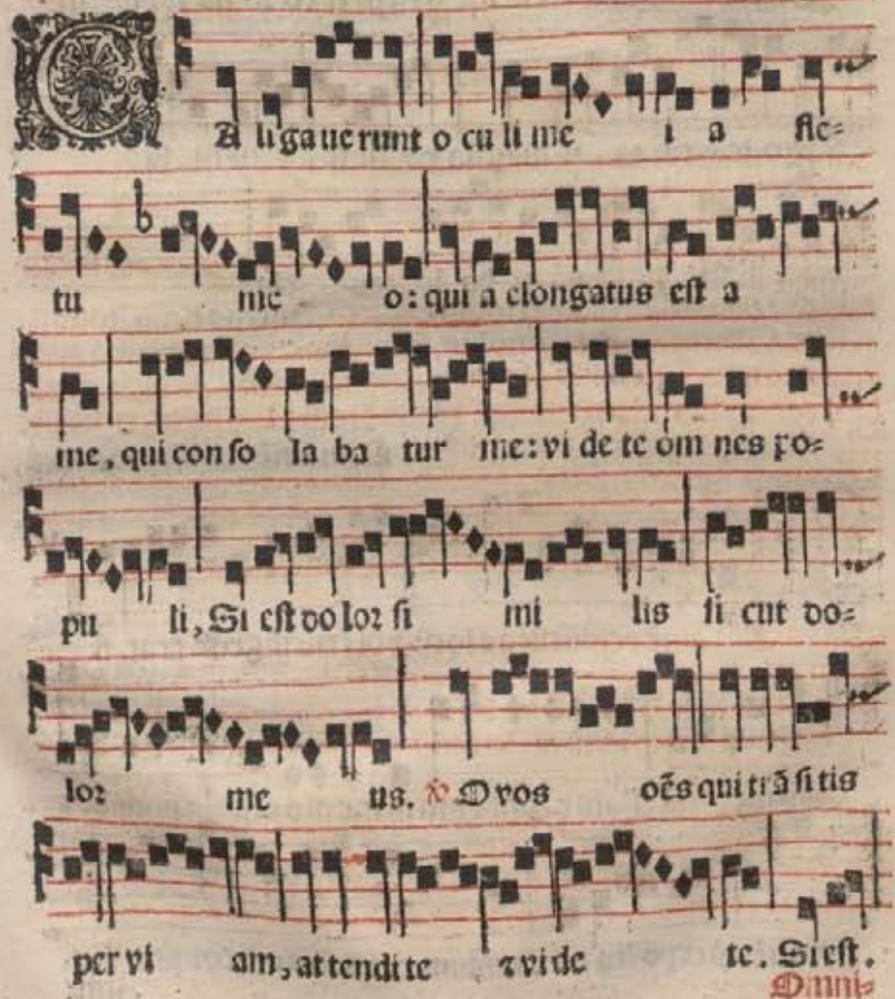

Omnibus, vt prius, genuflexis: duo tantum sacerdotes stantes dicant versum sequentem ℣.
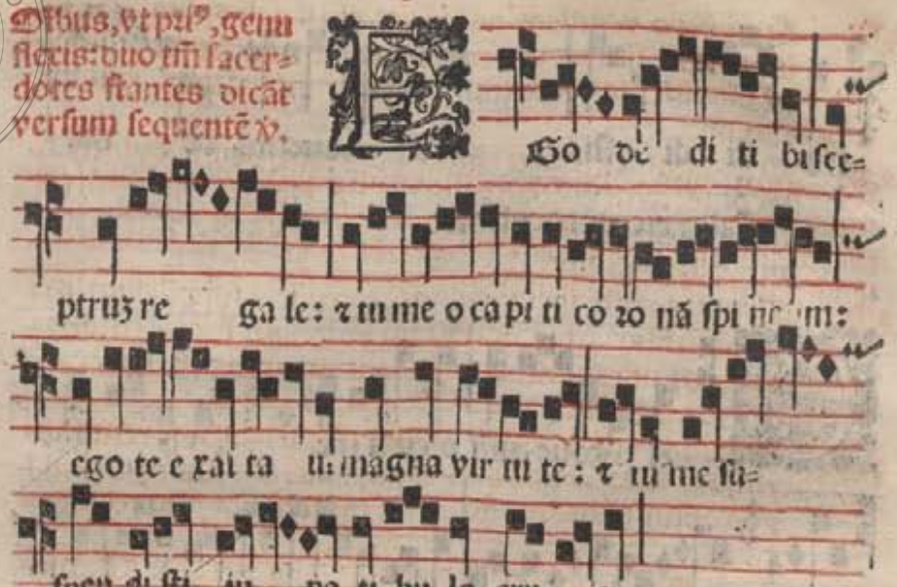

Totum, vt supra. Quo dicto omnes surgant: ℟ incipiatur respōsorium. **Caligauerunt oculi mei.** ℟ procedat processio ad quartam stationem: quę fiat circa ingressum ecclesię redeundo ante sepulcrum. Rēspōsorium.

Omni=
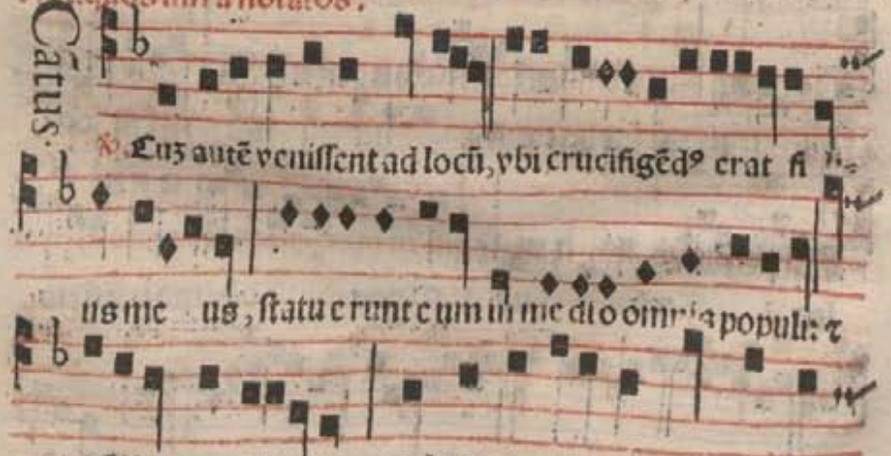
Universidad de Deusto
Biblioteca

Obus, vt pri⁹, genu flexis: duo tm̃ sacerdotes stantes dicãt versum sequentẽ ℣.

Finito versu, immediate chorus cantet Sanctus deus, totum, vt supra. Dicto miserere nobis, sacerdos cum reuerentia accipiens corpus Domini de feretro, tenet illud in manibus eleuatum conuersus ad populum: ℟ versis retrorsum ad sepulcrũz: tunc duo clerici genuflexi cantent ℣ Ihus. Cum autẽ venissent ad locũ, ℟ reliquos infra notatos.

Cãtus.

℟. Cum vero venissent ad locum vbi sepeliendus erat filius meus, statuerunt eum in medio mulierum: ℟ sindone inuoluentes sepultum dimiserunt corpus sanctissimum.
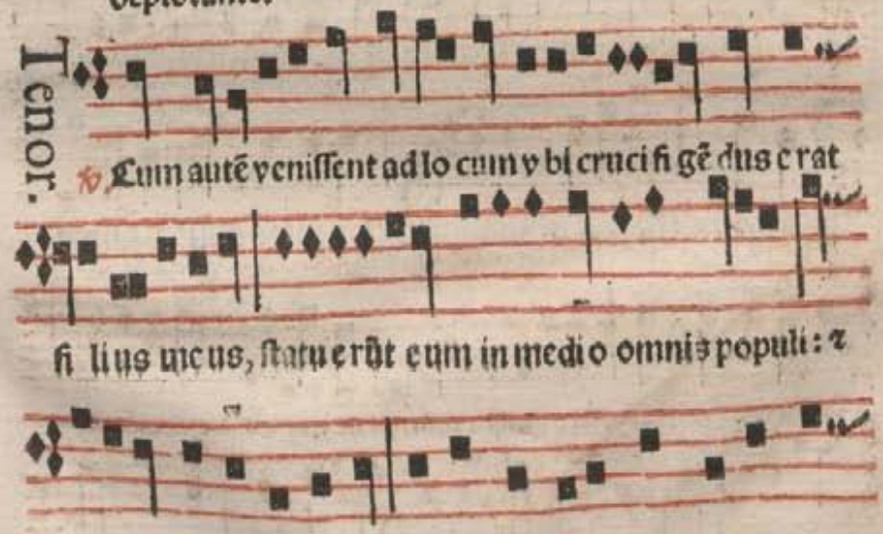
℟. O vos omnes, qui transitis per viam, venite ℟ videte si est dolor sicut dolor meus: desolata sum nimis, non est qui consoletur me, latus mea infirmata est, vita occiditur, ℟ a me tollitur.

℟. O numis triste spectaculum, o crudele supplicium impensum filio, o infelix rex tam indecenti morte coronatus: pontifices iniquitatis tantum ne in vestrum exardescitis Deum?

℟. Attendite vos o populi ℟ vniuersę plebes dolorem maximum: morte turpissima mactauerunt filium meum: vos optimę sorores flete vna mecum: de filio conqueramur.

℟. Cum vero deposuissent corpus Jesu de cruce, statuerunt illud in gremio matris suę in medio mulierum amarissime flentium, męstissima matre filium nimis deplorante.

Tenor.

Cãtus.

ctif si mus. ℣. O dulcissimę filię Siõ o dulcissimę

vi de te dolo rez meus. Inspicite nudũ in medio oĩs populi

filius meũ dulcissimũ: vul neratus est in me dio e o rus.

Dis cantatis sacerdos cum corpore Christi populum benedicat: illudq; in sepulcro ponat, qõ claudat, & sigillo signet. ℟.

Cãtus.

Sepulto domino signatũ est monumentũ, voluentes

la pi dem ad hostium monumẽti: ponentes milites qui cu=

stodirent ei lum. Ne forte veniant di scipuli e ius & furen=

tur e um: & di cant ple bi, sur re xit a mor tu is.

Tenor.

Tenor.

ctif si mus ℣. O dulcissimę filię Siõ o dulcissimę

videte dolorez meum. Inspicite nudũ in medio oĩs populi

filium meus dulcissimum: vulneratus est in me di o co rum.

Tenor.

Sepulto domino signatus est monumẽtũ, voluentes

lapidem ad ostium monumẽti: ponentes milites qui cu=

sto dirent eius: ne forte veniant discipu li eius, & furen=

tur e um: & dicant ple bi, sur rexit a mor tu is.

Finito
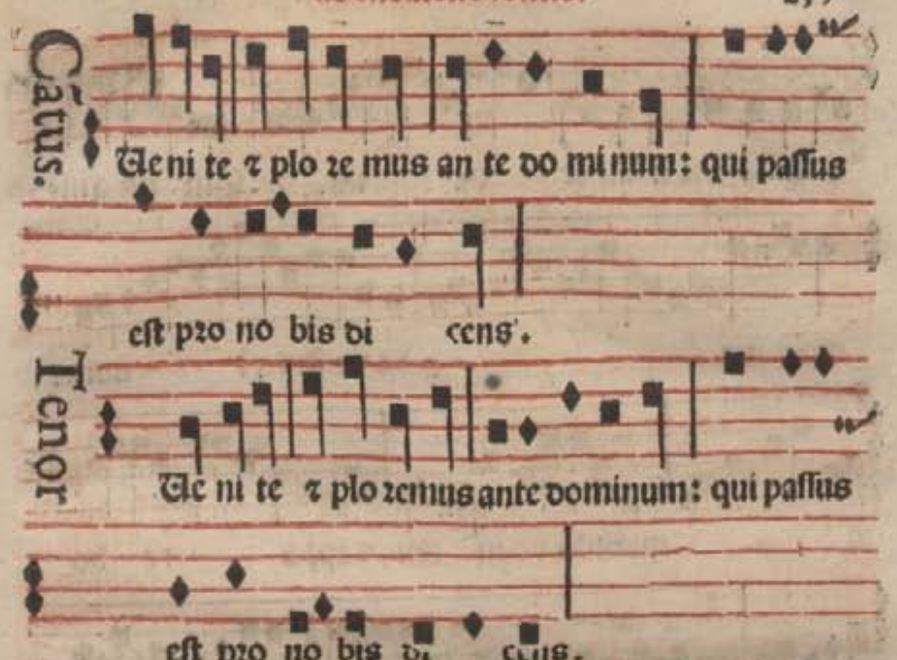
Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Finito responsorio prędicto, duo clerici dicant Versum, In pace factus est locus eius. Responsorium. Et in Sion habitatio eius. Et sacerdos sine Dominus vobiscum, vel Oremus, dicat absolute orationem sequentem.

REspice, quęsumus domine, super hanc familiam tuaz: pro qua Dominus noster Jesus Christus non dubitauit manibus tradi nocentium, ꝛ crucis subire tormentum. Et non dicat. Qui tecum viuit, nec respondeatur Amen, ꝛ sic terminetur processio. Si processio debet fieri prolixior: ꝛ in ea plures mansiones, seu stationes fieri oporteat, finito Responsorio Caligauerunt oculi mei, cum versu, ꝛ aliis quę sequuntur, repetatur aliquod Responsorium de prędictis cum suo versu, ꝛ aliis q̃ sequuntur, ita quod Responsoriuz, Sepulto Domino, vltimo loco reseruetur: quando corpus dñi positum fuerit in sepulcro.
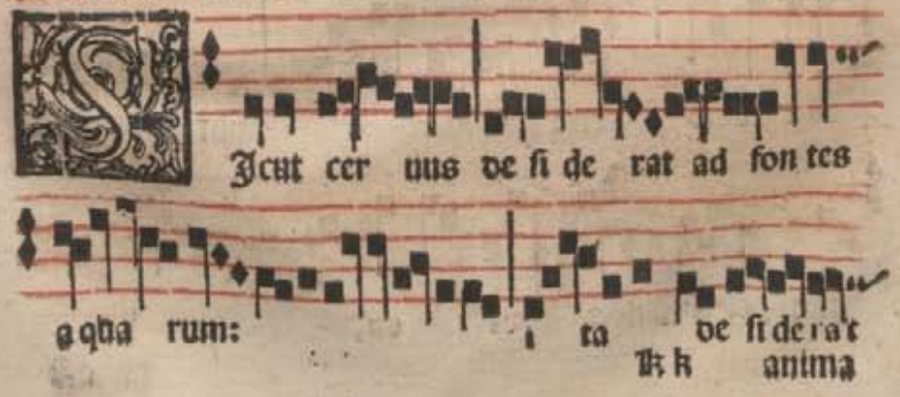
¶ Supra posita processio more veneto fit infrascripto ordine. Paratis omnibus, vt supra in prędecenti processione notatum est: loco Responsorij. Plange quasi virgo plebs mea', incipitur a duobus clericis genuflectis Antiphona. Venite ꝛ ploremus, in cantu: vt inferius notatum est. Postmoduz totus chorus surgens dicat ℣. Populę. vt supra. Quo finito illi duo clerici qui cantauerunt Venite ꝛ ploremus ante dominum. cantant ℣. Quia eduxi te per desertum. ꝛ chorus repetit ℣. Populę meus quid feci tibi. Item duo clerici dicant ℣. Et propter te, ꝛ chorus repetit ℣. Populę meus quid feci tibi. Et sic alternatim dicantur improperia, prout supra signatum est in adoratione crucis. folio 246. Vel ipsa improperia cantantur in ferio tono psalmorum. Et cum in dicta processione fieri debet aliqua statio seu mansio, omnes genuflectant: ꝛ illi duo cantent antiphonam. Venite ploremus ante dominum. vt supra, qua dicta, surgant omnes ꝛ sequantur processionem cantando Versus. Populę meus quid feci tibi: aut in quo contristaui te. ꝛ improperia, vt supra. Cum autem peruenerit ad sepulcrum, faciat omnia, vt supra in prędecenti processione.
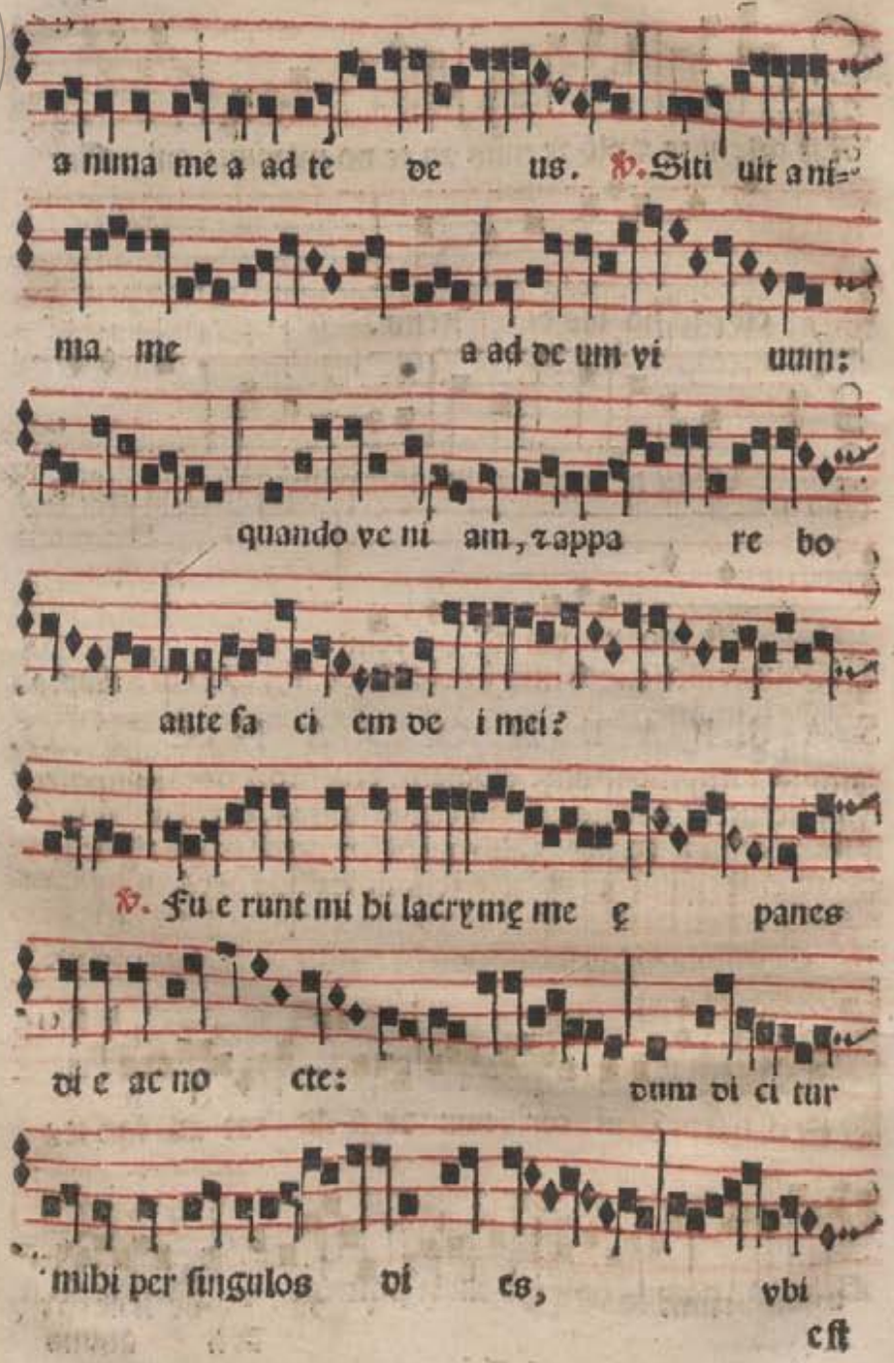
Venite

¶ De benedictione fontis in die Sabbathi Sancti. Cap. 9.

SABBATHO SANCTO, cantatis lectionibus ante Missam, ꝛ dicta oꝛone Omnipotens sempiterne. fit pcessio ad bñdicendũ fontes, pcedentibus acolythis cũ cereis, ꝛ cruce, ꝛ alio qui defert cereũ paschalẽ benedictũ accensuz, subsequẽtib⁹ clericis unioribus pcedentibus, vltimo sacerdos cũ pluuiali, ꝛ diaconus ꝛ subdiaconus sacris vestibus induti vadũt ad fontẽ cãtãdo subsequẽtẽ tractũ. Tract⁹.

Deinde sacerdos anteq̃ intret ad bñdictionẽ fontis dicãt hãc oꝛationẽ ibi iuxta fontẽ dicens ℣. Dñs vob. ℟. Et cũ spiri. Oꝛatio.
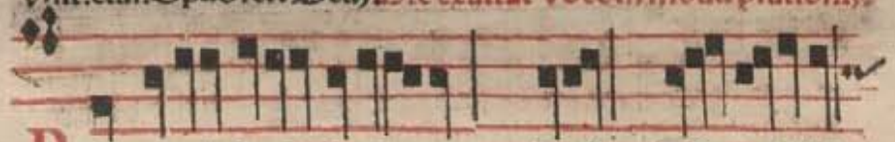
OMnipotens sempiterne Deus, respice propitius ad deuotionẽ populi renascẽtis: q sicut cervus aquarũ expetit fontes: ꝛ concede propitius: vt fidei ipsius sitis baptismatis mysterio aĩam, coꝛpusq̃ sanctificet. Per dñm nostrum Jesum Chr̃m.

In vigilia Pentecostes dicitur hec sequens oratio.

OMncede, ãs opẽs Deus: vt qui solẽnitatẽ doni Spũs sci colimus, celestibus desideriis accensi fontẽ vitę sitiamus. Per dñm nr̃m Jesũ Chr̃m filiũ tuũ: Qui tecũ viuit ꝛ reg. in vnit. eiusd.

Postea procedit ad benedictionem fontis dicẽs ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus.

OMnipotẽs sempiterne Deus, adesto magnis pietatis tuę mysterijs: adesto sacramẽtis: ꝛ ad creandũ nouos populos, quos tibi fons baptismatis parturit, spũs adoptionis emitte: vt qđ nr̃ę humilitatis gerẽdus est ministerio, tuę virtutis impleat effectu. Per dñm nr̃m Jesum Chr̃m filiũ tuũ: q tecum viuit ꝛ reg. in vnit. eiusd. Spũs sancti Deus. Hic exaltat voce in modũ p̃fationis.
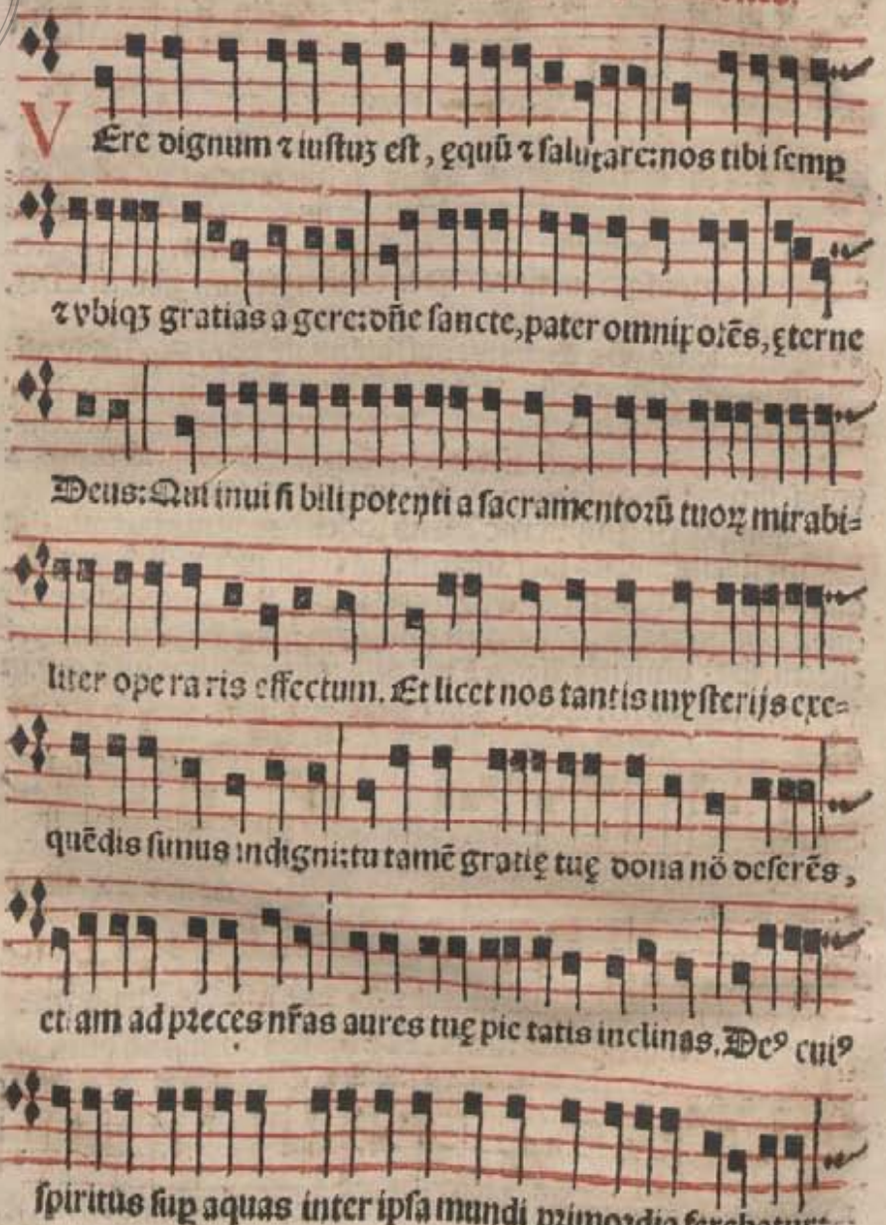

PEr omnia secula seculoꝛum. ℟. Amẽ. ℣. Dñs vobiscũ.
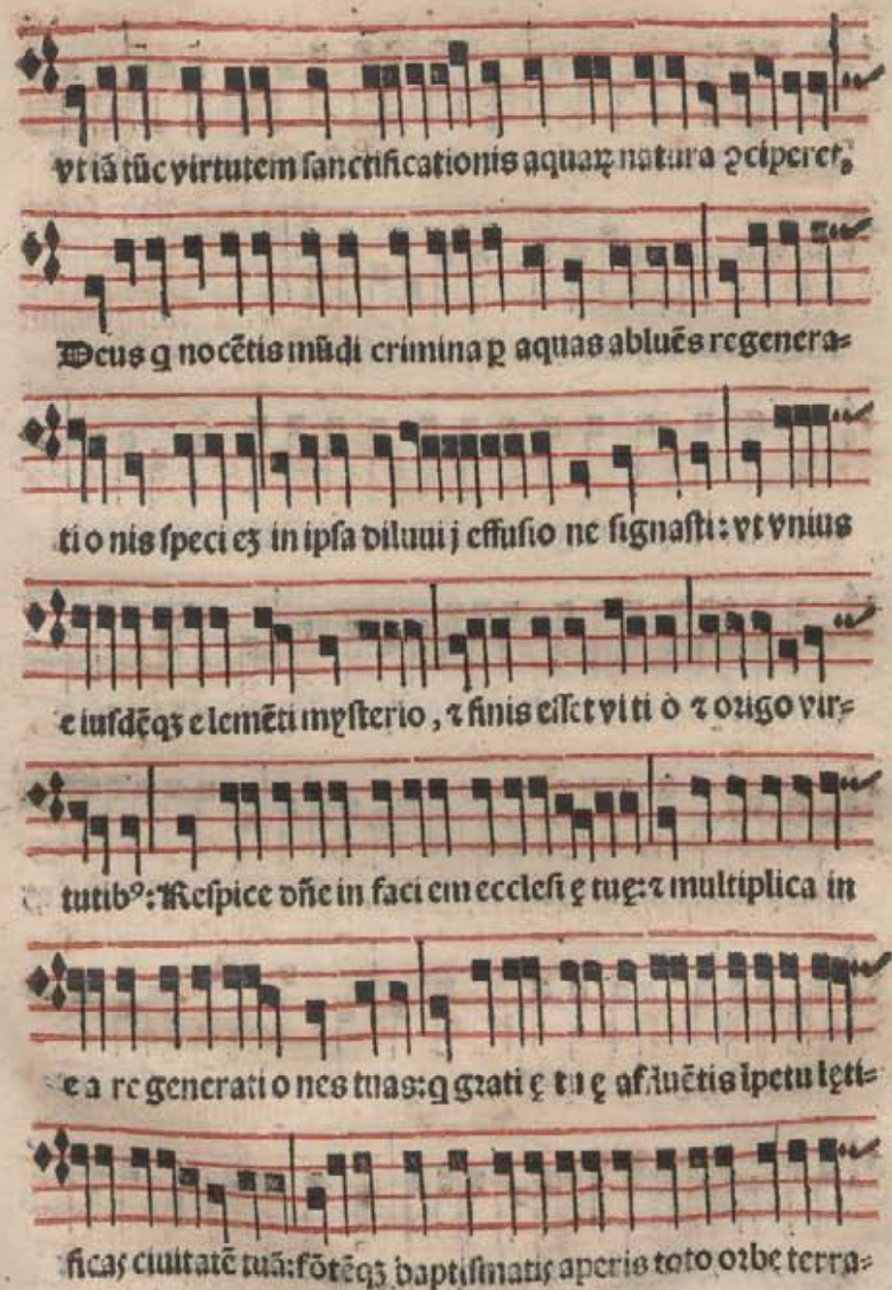

℟. Et cũ spũ tuo. ℣. Sursum coꝛda. ℟. Habemus ad dñm. ℣. Gꝛatias agamus domino Deo nostro. ℟. Dignũ ꝛ iustũ est.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sequens prefatio cum suo cantu dicitur ad benedictionez fontium die sabbathi sancti: & in vigilia Pentecostes.

vt iã

Universidad de Deusto
Biblioteca

ruz gẽ.bus a nouãdis: vt tu ę ma.e statis imperi o, sumat

Hic sacerdos manu dividat aq̃ in modum crucis.

vni geni ti tui grati az de Spi ri tu sancto.

Qui banc a quaz re ge ne randis hominibus pręparatam,

arcana si i mum nis admisti one fęcunder: vt sc̃i ficati o ne

cõcepta, ab immaculato divini fõtis v te ro, in nouã renatãq3

creaturã pgenies cęlestis emergat. Et quos aut sex9 in cor-

pore, aut ętas discernit in tẽpore, omnes in v naz pariat

gratia

gra ti a ma ter in fan ti am. Procul ergo hinc iuben te te

domine, omis spiritus immũdus abscedat: pcul tota neq tia

di a bolicę fraudis abs.stat. Nihil hic lo ci ha be at cõtra-

ri ę vir tu tis admi sti o: nõ in si di ando circumuolet: non
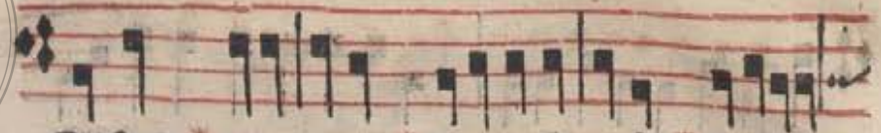
Hic aquam manu tangat

la tendo sur re pat: non in fi ci endo corrumpat.
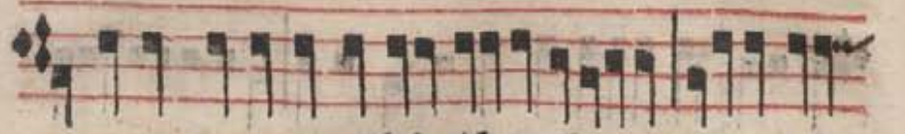
Sit hęc ✠ sctã t innocẽs creatura, liberaq3 ab omni im-

pugnatoris ingressu, t to tius ne qui ti ę purgata discessu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sit fons ✠ vivus, aqua ✠ regenerãs, vnda ✠ purificãs:

vt omnes hoc lauacro salutifero diluendi, operante in
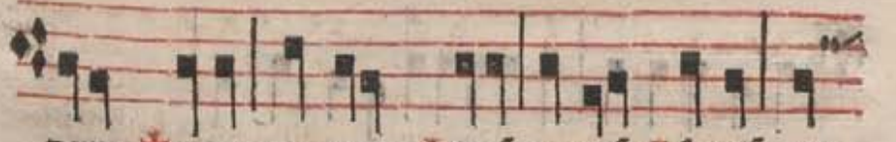

eis spiritu sctõ, pfectę purgationis indulgẽtiaz ꝓsequãtur.
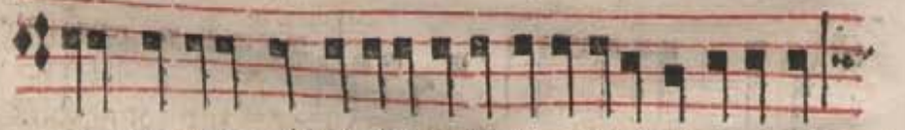
Hic faciat crucem supra fontem dicendo.

Unde bene ✠ dico te creatura aquę, per

deum ✠ viuum, per deum ✠ verũ, per deũ ✠ sanctũ, per
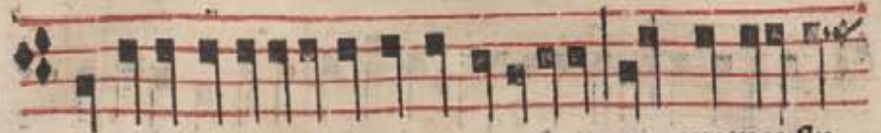

deum qui te in principio verbo separauit ab arida:

Hic diuidat et effundat aquam in quatuor partes, dicens.

cuius spiritus super te ferebatur.
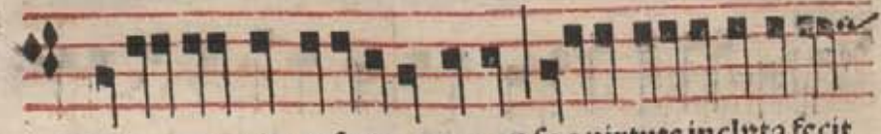
Qui

Qui te de para di si fonte manare fecit, et in quatuor flu-
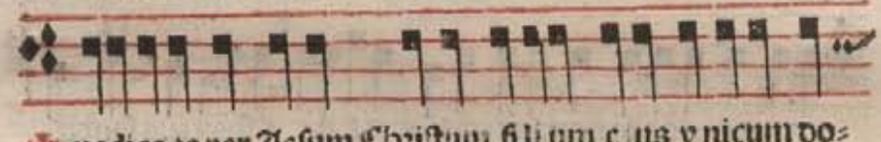

minibus diui dens, totam terram rigare præcepit.
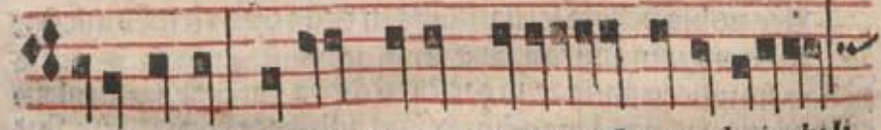

Qui te etiam in deserto amaram sua virtute inclyta fecit

esse potabilẽ, et sitienti populo de petra produxit. Be-

✠ nedico te per Jesum Christum filium eius vnicum do-
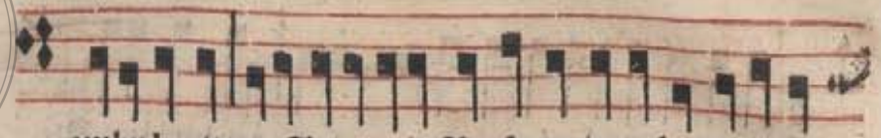

minũ nostrũ: qui te in Chana Galilęę signo admirabili
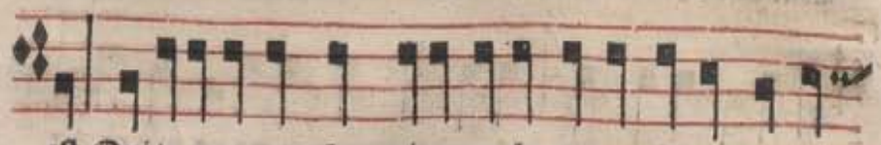

sua potentia conuertit in vinũ: Qui pedibus suis super te
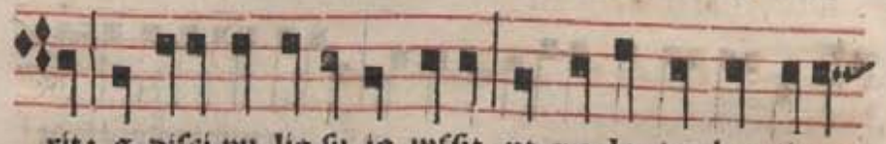
ambu-
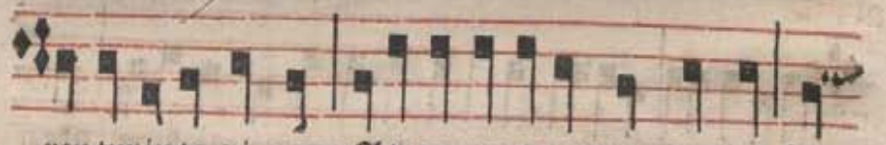

ambulauit: ⁊ a Joanne in Jorda ne in te baptizatus
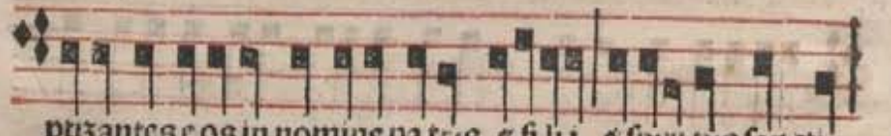

est. Qui te vna cum sanguine de la te re su o pro du=

xit: ⁊ discipulis suis mssit, vt credentes baptiza=

rentur in te dicens: Jte docete omnes gentes, ba=

ptizantes eos in nomine patris ⁊ filij, ⁊ spiritus sancti.

¶ Hic mutet vocem quasi lectionem legens: ⁊ dicit.

HAec nobis p̄cepta seruantibus tu deus op̄s clemēs adesto: tu benignus aspira. Halet ter in aquam in modum crucis tu has simplices aquas tuo ore benedicito: vt p̄ter naturalem emundationē, quā lauandis possunt adhibere corporibus, sint ⁊ purificandis mentibus efficaces. Hic sacerdos ponat cereum parum intus in aquam, ⁊ resumens tonum p̄fationis dicat.

Descēdat in hāc pleni tu di nē fontis virtus spūs sancti:
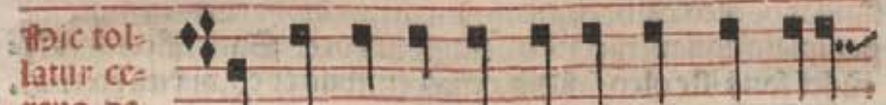
Deinde

Deinde extractum cereum de aqua profundius mergit aliquā=to altius repetens. Descendat in hanc. postea extractum rursum cereum de aqua tertio immergens vsq; ad fundum altiori adhuc voce repetat. Descendat vt supra. Et deinde Exufflans ter in aquam prosequitur.
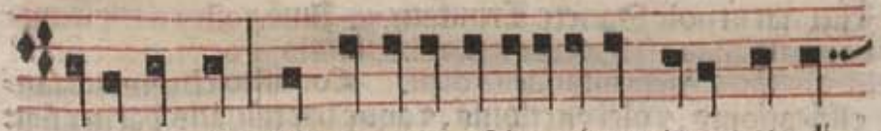

totāq; huius aquę substā tiam re ge nerandi fęcūdet effectu,
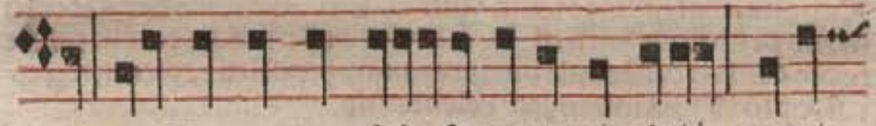
Hic tollatur cereus de aqua.

Hic om ni um pec ca to rum ma cu lę
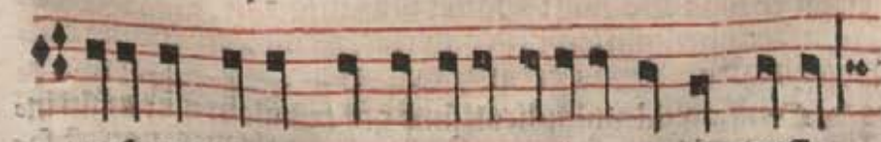

de le an tur: hic na tu ra ad imagi nem tu am con di=

ta, ⁊ ad ho no rem su i reformata prin ci pij, cunctis

ve tu sta tis squal lo ri bus emun de tur: vt omnis ho=

mo sacramentum hoc re gene ra ti o nis in gressus,

in verę

Universidad de Deusto
Biblioteca

in ve rę in no cen ti ę no uam in san ti am re na sca tur.

Hęc dicat legendo. Per dominum nostrum Jesum Christum filium tuum, qui venturus est iudicare vivos ꝛ mortuos ꝛ seculum per ignem. ℟. Amen. Hic de ipsa aqua benedicta per sacerdotes aspergatur super populum: ꝛ interim quispiam clericus hauriat de aqua illa benedictā ex fonte ad aspergendas domos ꝛ quęlibet loca. Postea sacerdos qui benedixit fontem infundat de oleo catbecumenozum in modum crucis in fonte super ipsam aquam dicens intelligibili voce. Sanctificetur, ꝛ fęcūdet fons iste oleo salutis, renascentibus ex eo, in vitā eternaz. ℟. Amn. Deinde infundit de chrismate modo quo supra dicens. Infusio chrismatis Dñi nostri Jesu Christi, ꝛ spiritus sācti paracliti, fiat in noie Sanctę Trinitatis. ℟. Amē. postea accipit ambas ampullas dicit olei sancti, ꝛ chrismatis, ꝛ de vtroque simul in modum Crucis infundens dicit. Comistio chrismatis sanctificationis, ꝛ olei vnctionis, ꝛ aquę baptismatis pariter fiat: In noie Pa ✠ tris, ꝛ Fi ✠ lij ꝛ Spiritus ✠ sancti. ℟. Amen. Tunc misceat ipsum oleum cum eadem aqua, ꝛ aspergat cum manu per totam fontem. Si aderunt baptizandi, eos baptizet more consueto. Deinde dicuntur litanię, postea rediens pręparet se pro Missa solenniter celebranda.
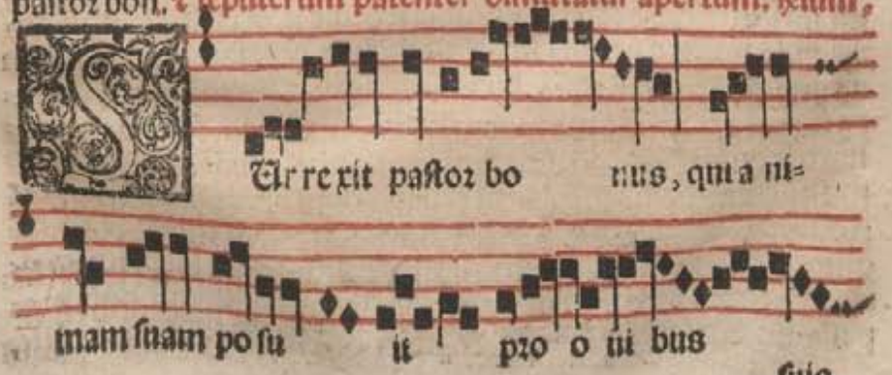
De pcessione in nocte paschę añ matu. ad sepulcrū Chri. ca. 10.

De Sancto Resurrectionis, cum fuerit pulsatum ad matutinum, antequam populus inter ecclesiam, sacerdos cum cruce, ꝛ thuribulo apparatus superpelliceo, stola, ꝛ pluuiali, prędcedentibus cereis accensis, ꝛ sequenter toto clero cum reuerentia aperto sepulcro, accipiat corpus Domini: ꝛ portet illud in locum, vbi sacrosanctum sacramentum seruari consueuit. Et interim chorus cantet sequentes psalmos, vel aliquem eorum. Psalmus.
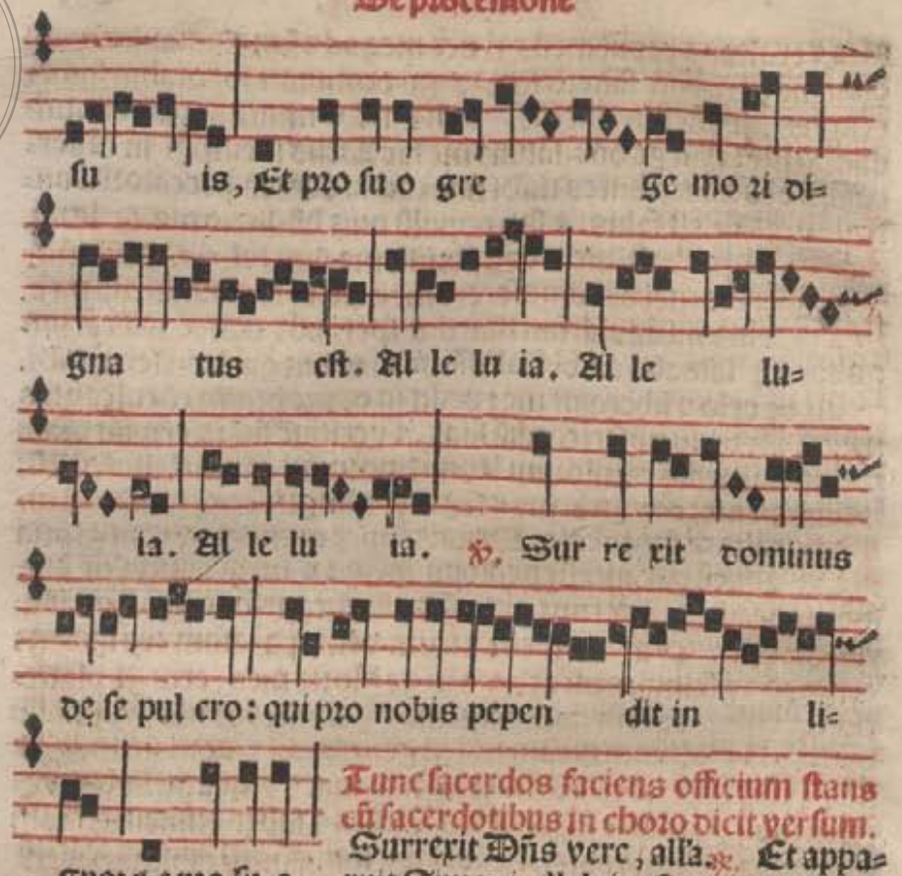
Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me? multi insurgunt aduersum me. Multi dicunt aię mee: non est salus ipsi in Deo eius. Tu autem dñe susceptor meus es: gloria mea,

mea ꝛ exaltans caput meū. Voce mea ad dñm clamaui: ꝛ exaudiuit me de monte sancto suo. Ego dormiui ꝛ soporatus sum: ꝛ exurrexi, qz dñs suscepit me. Non timebo millia populi circumdantis me: exurge dñe, saluum me fac Deus meus. Qui tu percussisti oēs aduersantes mibi sine causa: dentes peccatorū contriuisti. Dñi est salus: ꝛ sup populū tuum bñdictio tua. Gloria. Añā. Tu probasti me, ꝛ cognouisti me. sup. fol. 149. Psalmus.

Miserere mei deus, miserere mei: qm̄ in te confidit aīa mea. Et in vmbra alarum tuarum sperabo: donec trāseat iniquitas. Clamabo ad deū altissimum, deum qui benefecit mibi. Misit de cęlo ꝛ liberauit me: dedit in opprobrium cōculcantes me. Misit deus misericordiā suam, ꝛ veritatē suā: ꝛ eripuit aīam meam de medio catulorum leonum, dormiui conturbatus. Filij hoium dentes eorum arma ꝛ sagittę: ꝛ lingua eorū gladius acutus. Exaltare super cęlos Deus: ꝛ super omnem terram gloria tua. Laqueū parauerūt pedibus meis: ꝛ incurnauerunt animam meam. Foderunt ante faciem meam foueam: ꝛ inciderunt in eam. Paratum cor meum deus, paratum cor meum: cantabo ꝛ psalmum dicam. Exurge gloria mea, exurge psalterium ꝛ citbara: exurgam diluculo. Confitebor tibi in populis domine: ꝛ psalmum dicam tibi in gentibus. Quoniam magnificata est vsque ad cęlos misericordia tua: ꝛ vsque ad nubes veritas tua. Exaltare super cęlos Deus: ꝛ super omnem terram gloria tua. Gloria patri, ꝛ filio: ꝛ spiritui. Finitis psalmis sacerdos prędcedentibus cereis ꝛ thuribulo, corpus Domini portet ad sanctuarium suum, sequente clero ꝛ cantante. ℟. Surrexit pastor bon. ꝛ sepulcrum patenter dimittatur apertum. Vium,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tunc sacerdos faciens officium stans cū sacerdotibus in choro dicit versum.

Surrexit Dñs vere, alla. ℟. Et appa=
gno: Et pro su o. ruit Simoni, alleluia. Oremus Oratio.
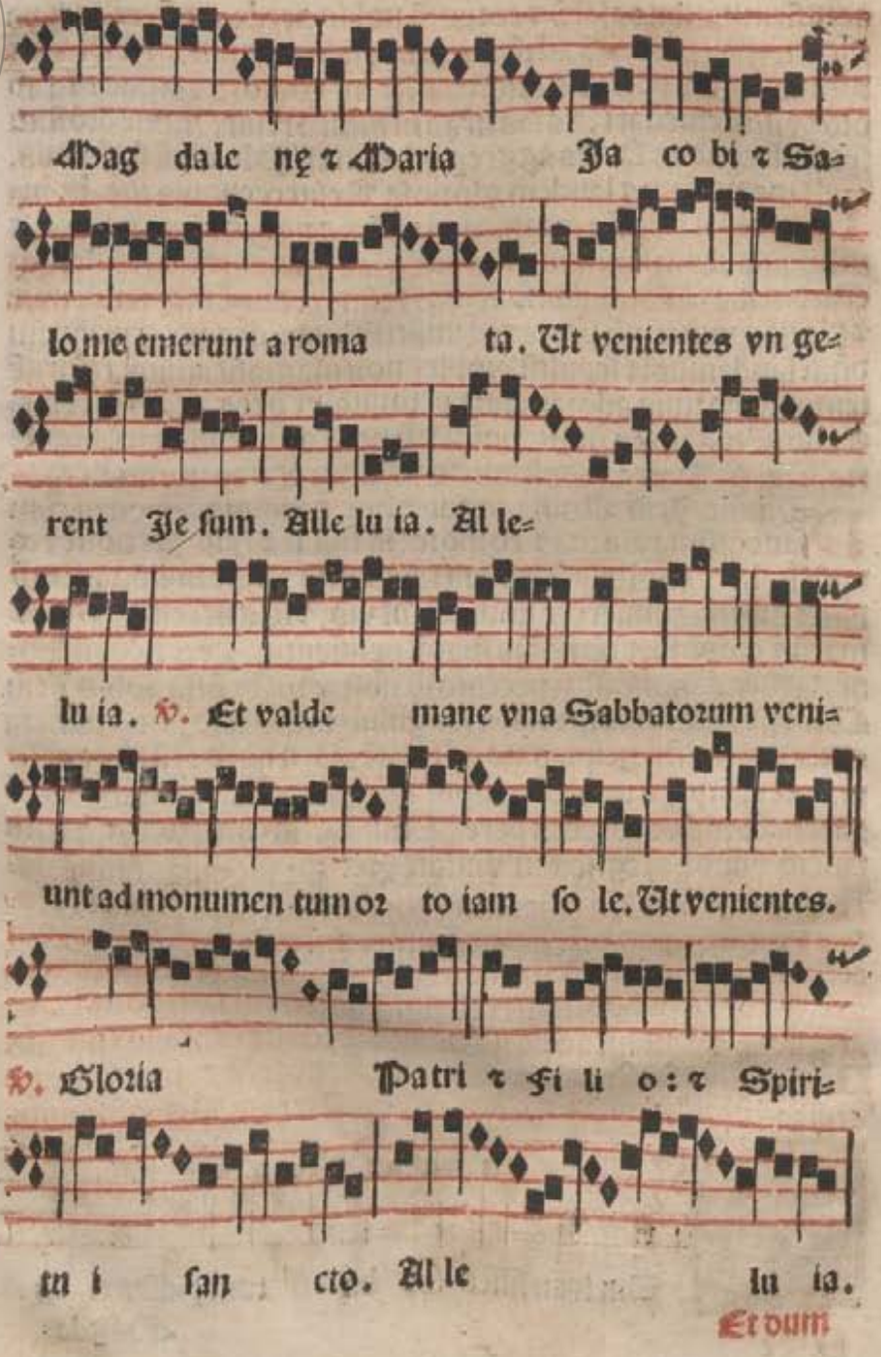
OMnipotēs sempiterne Deus: q hac sacratissima nocte cū potētia tue maiestatis resurgēs, portas inferni ꝓfregisti: t oībus ibi detētis dexterā tue misericordie porrexisti: scilicet miserando diutius pēnis estuātis gehenne cruciari, quos dudum ad imaginē tuā creasti: te ꝙs nos indigni, t vltima pars creature tue: vt per gratiā tue miserationis, ac per sancte resurrectionis tue amorē, nec nō oīuz sanctarū aiaruz, quas hac sacratissima nocte de pēnis inferni ad celestia regna perduxisti, simulqz p omne mysteriū qō in resurrectione tua celebrasti, nobis indignis ac fragilib⁹, oīuz pcōrū nostrorū īdulgētiā largiri digneris: atqz irā, t furorē, t indignationem tue vindicte a nobis repellas: t auxiliū, ꝓsolationē, ac protectionē in oīb⁹ pcis, periculis, ac in=

ac infirmitatibus aiarū t corporū nobis ꝓcedas: t sicut corpus tue humanitatis, qō ad tēpus p nra salute exuisti, post triduz tue maiestatis potentia resuscitasti: ita corpora t corda nra ab oīb⁹ vitijs emēdari, t aīas nras in futura resurrectione brōrum spirituū cętibus facias aggregari. Qui cū Pāre t spū sctō viuis.

IN memoriam t laudem gloriose Resurrectionis tue, hymnum dicat tibi oīs creatura tua Dñe: t nos, quāuis pcōres, t delinquentes, hymnum dicimus: gras agimus: venerandamqz crucem tuaz adoramus: sanctāqz resurrectionē tuaz laudamus t glorificamus: qm̄ per te redempti sumus: ideoque crucifixum dñm laudamus: t sepultū propter nos magnificamus: resurgē temqz a mortuis adoramus: t petimus, vt p te t p sanctā resurrectionē tuā, nos a morte animarū nostrarū resuscitare digneris. Qui cū Patre t Spū sancto viuis, t regnas in vnita. Dño.
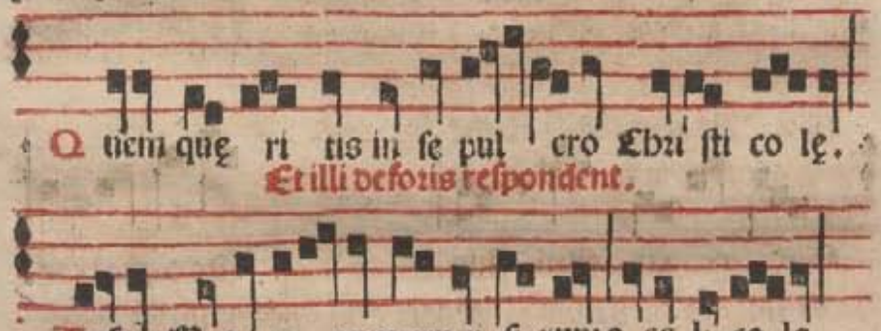
DOmine Jesu Christe propter hoc gaudium, quod tu cum sanctissima aia tua t corpore, in tua scā resurrectione voluisti habere cū oībus fidelibus tuis, iustis t pctōribus, viuentibus t mortuis, miserere nobis, sicut vis, t scis necessitates animarū: t corporū: t da nobis spatiū pēnitentie, t verā cōpūctionē, t emendationē oīuz peccatorū nostrorūz: t pста nobis Jesu Christe, vt precū corporis, t sanguinis tui, cū quo nos in sancta cruce redemisti, p̄cipiamus ad salutē aiarū nostrarū in nouissima hora: t q̄ spirituale vnctionē spiritalis olei t salutaris cū oī affectu cordis, t corporis percipiamus: Qui cum patre t spiritu sancto viuis ac regnas in vnitate, ꝛc. Orationibus finitis, sacerdos corpus Dñi reuerenter thurificet. Et duz prędicte oīones dicuntur, duo diaconi parentur cum dalmaticis albis, t in ecclesia remaneant. Sacerdos autem paratus, vt supra, cum toto clero exeat per portam ecclesie minorem, maiori porta clausa relicta: t veniant ad portaz maiorē ecclesie cantādo r̄sporium Dñi transisset sabbatum, t cum illuc peruenerint, sacerdos accedit ad portā clausaz, t clerus circumstat cum ℟esponsorium.
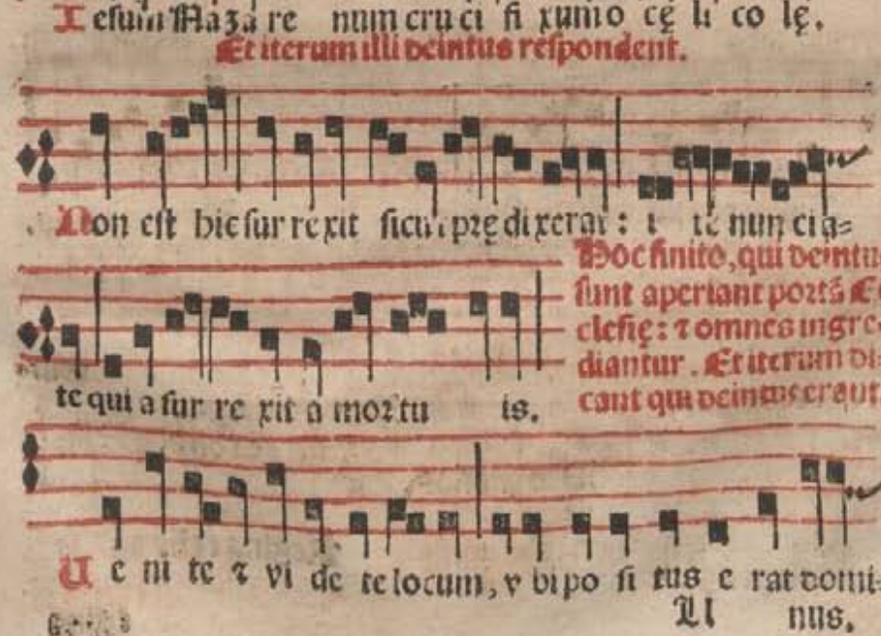

Et dum

Et dum peruenerint ad fores Ecclesię, completo ℣. cum ℟. Re=plica: plebanus vel sacerdos paratus pulsat ad ostium manu, vel cum cruce, dicens sonora voce in tono lectionis. Attollite por=tas principes vestras: ꝛ eleuamini portę eternales, ꝛ introibit rex glorię. Et pro ista prima pulsatione, illi deintus nihil respō=det. Et facto modico interuallo, sacerdos iterū vehemētius pul sat ostiū dicēs voce altiori, in tono lectionis. Attollite portas prin cipes vestras, ꝛc. Et illi, deintus nihil respondent. Et tunc sacerdos modico interuallo facto, iterum in eodem tono, sed altius quas secundo pulsans fortiter ostium Ecclesię, dicit Attollite portas principes. Tunc illi diaconi deintus stantes cantando respōdet.

Et illi deforis respondent.
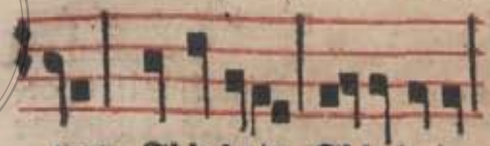

Et iterum illi deintus respondent.
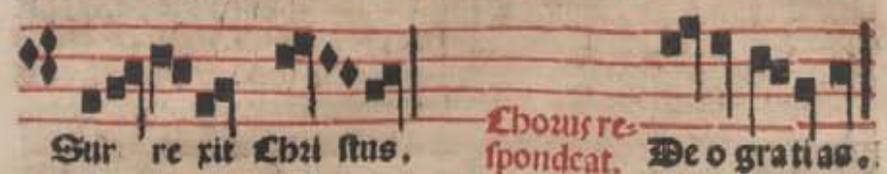
Hoc finito, qui deintus sunt aperiant portas Ec clesię: ꝛ omnes ingre diantur. Et iterum di cant qui deintus erant.

Al

Universidad de Deusto
Biblioteca
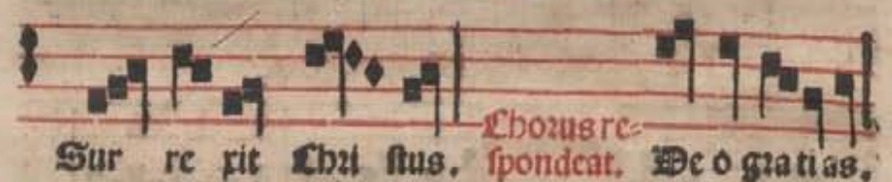

nus. Al le lu ia. Al le lu ia. Et dum fuerint portam ingressi, firment se omnes: & dividant se per choros. Tunc plebanus vadat ad sepulcrũ: & ponat caput in fenestra sepulcri: & postea conversus ad populum dicat voce mediocri.
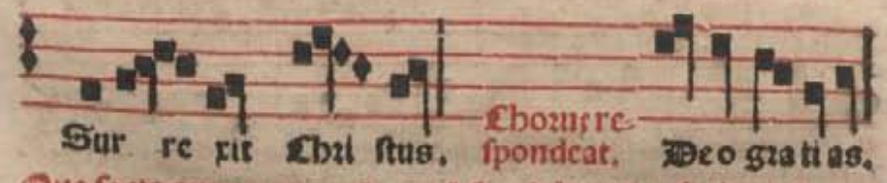

Sur re xit Chri stus. Chorus respondeat. De o gratias.

Quo dicto, plebanus procedat aliquantulum versus populum: & exaltet vocem altius quam primum, & dicat.

Sur re xit Chri stus. Chorus respondeat. De o gratias.

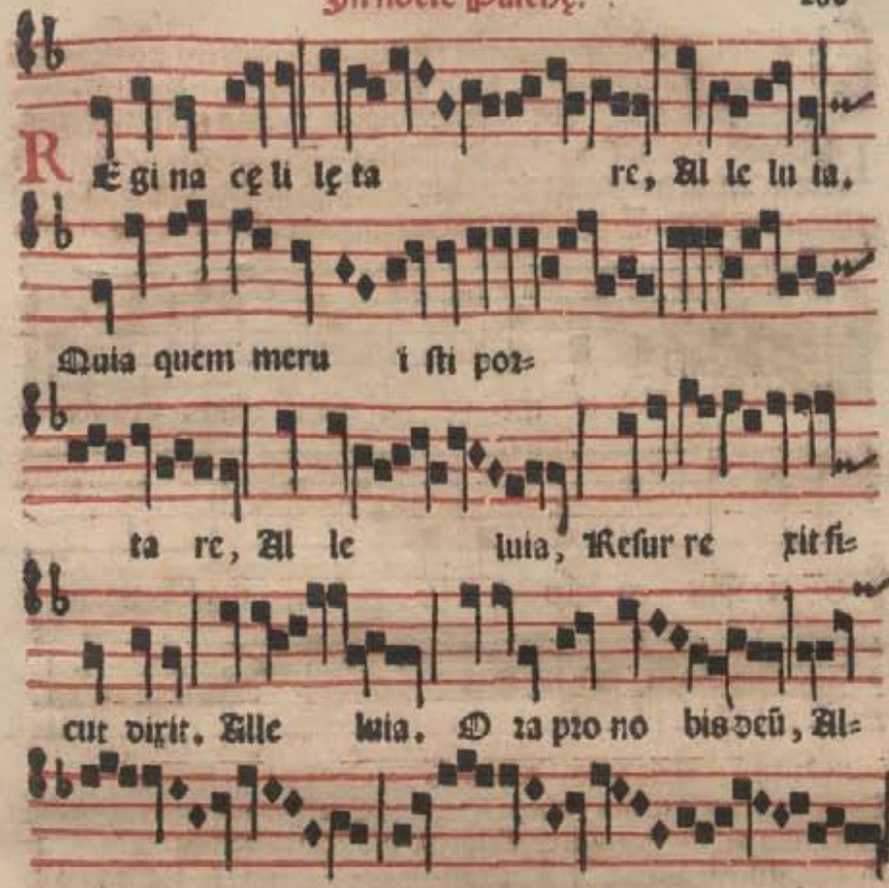
Iterum tertio plebanus procedat versus populum aliquantulam: & exaltata voce adhuc altius quam secundo fecerat, dicat.

Sur re xit Chri stus. Chorus respondeat. De o gratias.

Quo facto omnes procedant ad sepulchrum, & faciant choros hinc & inde. Tunc plebanus vadat ad ostium sepulcri, & statim retrocedat versus chorum, & det pacem primo sacerdoti, seu clerico, vel domino terre, si ibi fuerit, & dicat voce submissa. **Surrexit dominus,** & ille respondeat. **Deo gratias.** Deinde omnes sibi mutuo dent pacem, dicentes **Surrexit dñs,** Et ille cui pax datur. Respondeat. **Deo gratias.** Postmodum vadãt omnes ad altare beate virginis processionaliter: & coram altari genuflexi, sacerdote incipiente antiphonam **Regina cęli,** cam totaz cantent pro gaudio resurrectionis filij sui, domini nostri. Ana.

Regina

R Egi na cę li ę ta re, Al le lu ia. Quia quem meru i sti por= ta re, Al le luia, Resur re xit si= cut dixit. Alle luia. O ra pro no bis deũ, Al= le lu ia.

℣. Ora pro nobis sancta Dei genitrix, alleluia. ℟. Ut digni efficiamur promissionibus Christi, Alleluia. Oremus.

DEus, qui per vnigeniti filij tui Dñi nostri Jesu Christi resurrectionẽ, familiaz tuã lętificare dignatus es, pśta q̃s: vt per eius venerabilẽ genitricem virginẽ Mariam, perpetuę capiamus gaudia vitę. Per eundẽ Chr̃z dñz nr̃m. Oremus. Oco.
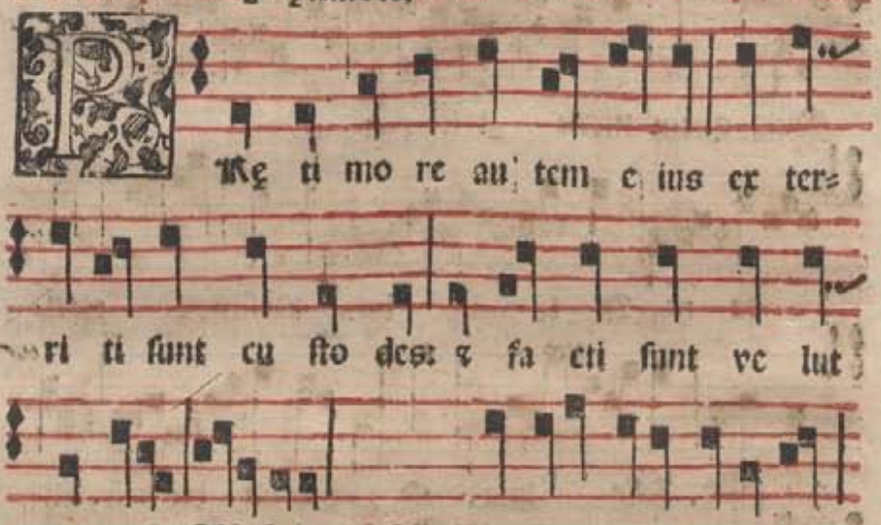
GRatiam tuam, quęsumus domine, mentibus nostris infunde: vt qui angelo nunciante Christi filij tui incarnationem cognouimus, per passionem eius & crucem, ad resurrectionis gloriam perducamur. Per eundem Christum dominũ nostrũ.

Universidad de Deusto
Biblioteca
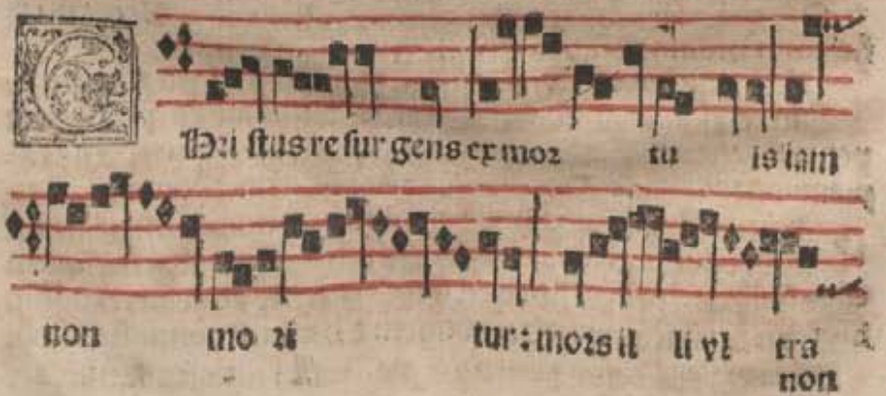
Cis finitis reuertantur ad chorum, ⁊ cantent matutinas.
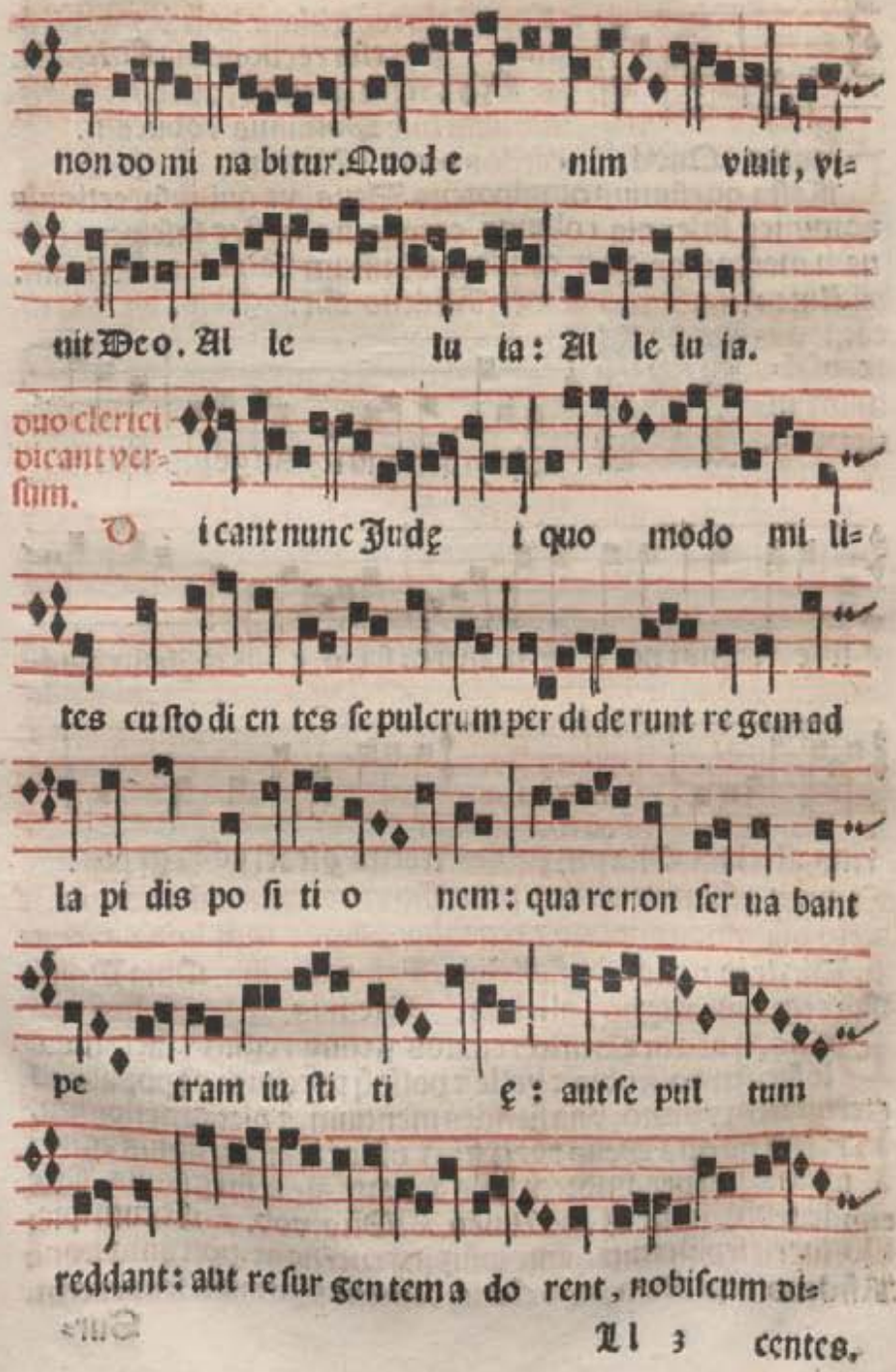
De processione ad fontem in die Paschę. Cap. 11.

In die sancto Paschę fit processio ad fontes post vesperas. Dicta oratione post Magnificat, ordinetur processio ad fontes cum cruce, cereis, ⁊ cereo paschali, ⁊ thuribulo: ⁊ cantetur antiphona. Prę timore, ⁊ dicatur tota alia ante psalmum.

Dicps dicatur totus cum Gl'ia pat. Et dū cantatur procedūt ad fontes processionaliter. Cōpleto psalmo repetatur alia. Postea dicatur ℟ium. Christus resurgens ex mortuis. Et dū ℟ūm cantatur, sacerdos incenset fontes circunquaq3. Responsorium.
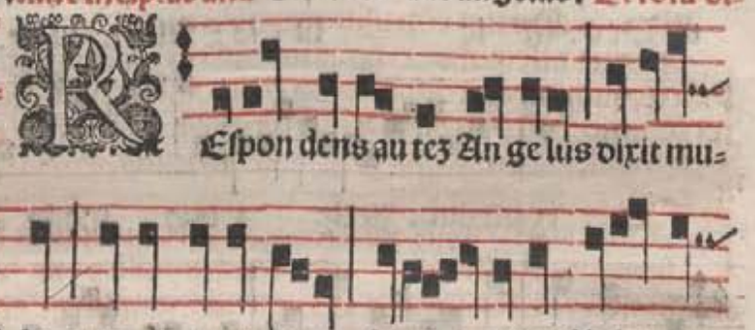

Universidad de Deusto
Biblioteca

Completa repetitione post ℣. ℟. dicatur ℣. In resurrectione tua Chẽ, allꝛ. ℟. Lęti ꝛ terra lętentur, alleluia. Postmodum fit Dominus vobiscum. Sacerdos dicat Oremus. Oratio.

Presentes. Quod.

Męsta quęsumus omnipotens Deus, vt qui resurrectionis dominicę solennia colimus, ereptionis nostrę suscipere lętitiam mereamur. Per eundem Christum dominum nostrum. ℟. Amen. tunc incipiat añs Rñdens aũt angelus. Et tota decanta ante psalmum antiphona.

Espondens aut ez Angelus dixit mulieribus: noli timere: scio enim quꝛ Jesum quę-
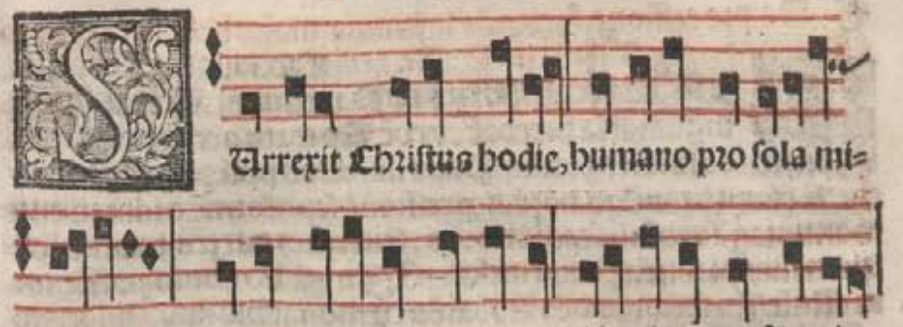

Cõpleta añia incipiatur ps. In exitu. ꝛ dr cũ totꝰ cũ

ritis, alleluia. Glia pri. ps. In exitu Israel de Aegypto. Et dum psalmus dicitur processio revertatur ad chorum: ꝛ dicto psalmo, antiphona repetatur. Finita antiphona, dicitur ℣. Dicite in nationibus, alleluia. ℟. Resurrexit. Quia Dominus regnauit a ligno, alleluia. Oremus. Oratio.

Deus, q oẽs in Christo renatos genus regiuꝫ ꝛ sacerdotale fecisti: da nobis ꝛ velle ꝛ posse q̃ pręcipis: vt populo ad ęternitatem vocato, vna sit fides mentium, ꝛ pietas actionum. Pręsta q̃s ops Deus: vt q gr̃az dñicę resurrectionis agnouimus, ipsi per amorem spũs a morte aię resurgamus. Per eundem dñm nostruꝫ. ℟. Amen. ℣. Dñs vob. ℟. Et cum spir. Hic fuerit sepulcrum, ante ipsuꝫ in reuersione, post antiphonã Rñdens repetitam, duo clerici cantent hymnum sequentem.

Sur-

Surrexit Christus hodie, humano pro sola mine: Mortez cõpassus corpore: miser rimo pro homine. Apparuit discipulis, expoliatis inferis: recuperatis gaudijs patrię, quondaz perditis. Nos ergo dulci modulo, cũcti canẽtes proprio, paschali pleni gaudio, benedicamꝰ dño. Dicto hoc ℣. sub eodem cantu a choro cantet Alleluia octo vicibus. Postea a prędictis duobus dicãtur ℣. in eodem tono ipsius hymni.

O Mulieres tremulę, ad Galileã pgite: discipulis p̃dicite, q surrexit rex glorię. Mulieres ad tumulũ dona ferunt aromatũ: albũ vidẽtes Angelum, annũciãtẽ gaudiũ. Aeterna adsit claritas, surrexit q humanitas: cęlorũ regi maximas Deo dicamus gr̃as. Reiterat a choro sub eodem cãtu Alla octo vicibus. Postea duo clerici dicãt ℣. Surrexit dñs de sepulcro, alleluia. ℟. Qui pro nobis pependit in ligno, alleluia. Oremus. Oratio.
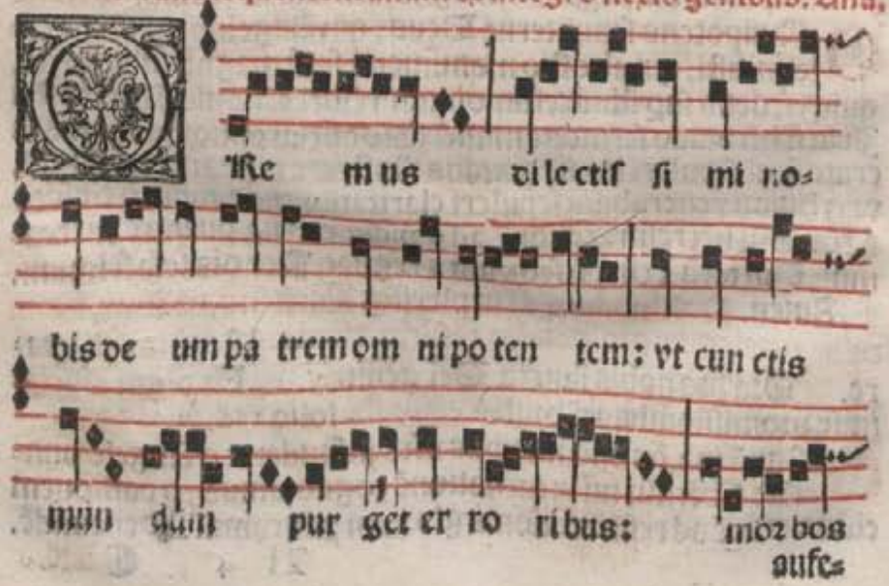
Omnipotens sempiterne Deus, qui Angelum tuum de cęlo misisti, qui ab ostio monumenti saxũ magnũ sublevaret, quiq sedens sup illud testimonium resurrectionis Dñi nostri Jesu Chri blãdo sermone mulieribus nũciaret: nosque huius sacratissimi sepulcri hodie gaudijs illustrare dignatꝰ es: p̃sta, q̃s, vt q hũius venerabilis sepulcri claritatẽ agnouimus, p eiusdez Chri Dñi nri resurrectionẽ ad gaudia ęterna puenire mereamur, Qui tecũ ꝛ cũ spũ sc̃o vivit ꝛ regnat, Per oĩa scla sclorum. ℟. Amen. Postmodum, vt in plerisq; Ecclesijs, dr Antiphona de beata virgine pro gaudio resurrectionis. Regina cęli lętare. ℣. Ora pro nobis sancta Dei genitrix. ℟. Vt digni efficiamur promissionibus Christi. vt supra. folio 266. Oratio.
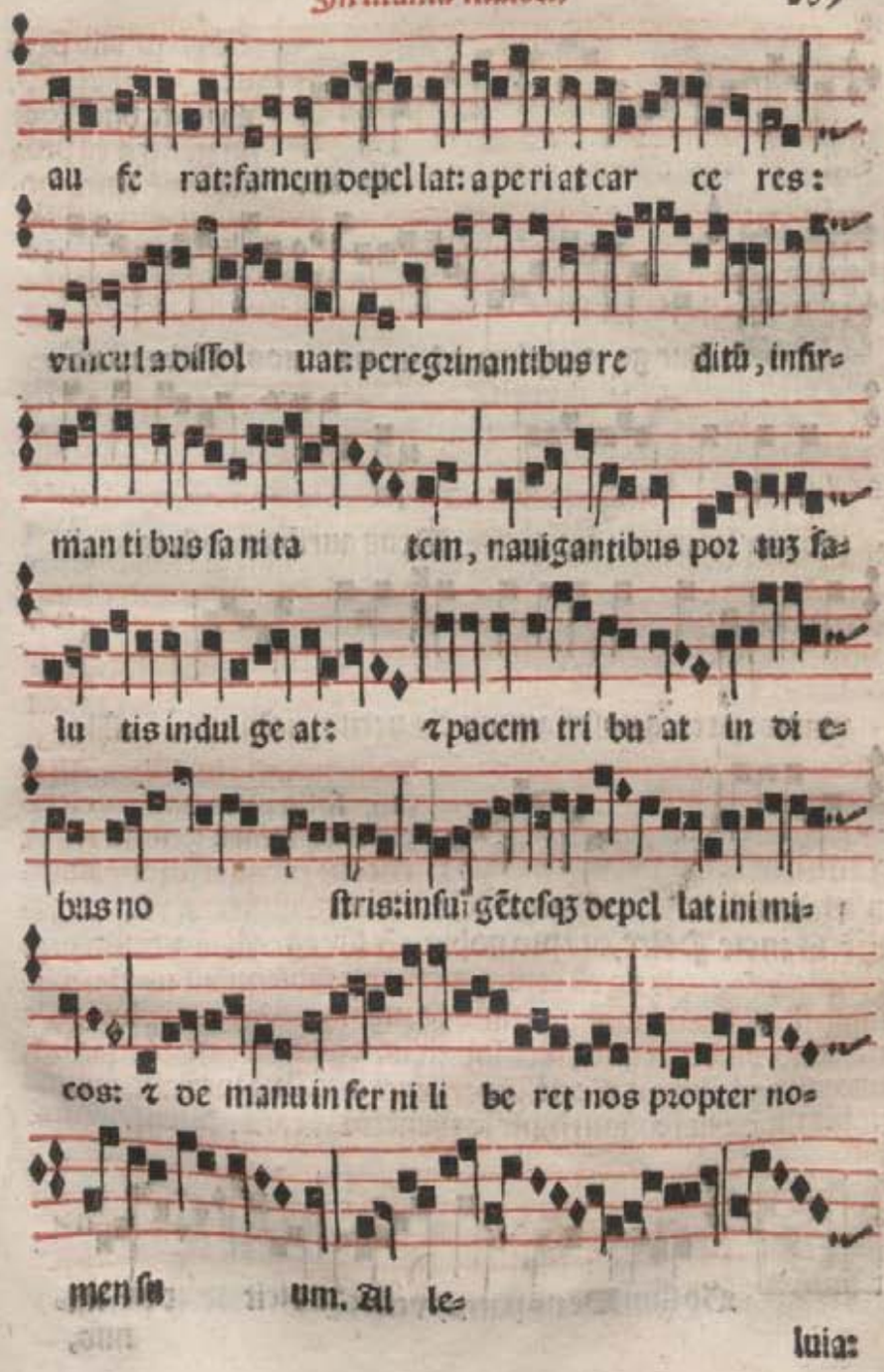
Gratiã tuã, q̃s dñe, mẽtibus nris infunde: vt q Angelo nunciãte Chri filij tui incarnationẽ cognouimus, p passionem eius ꝛ crucẽ ad resurrectionis gloriam pducamur. Per eundẽ.
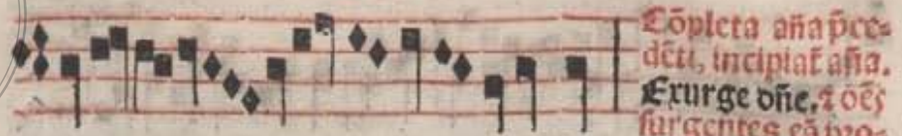
Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ De processione facienda in litania maiori, scilicet in festo sancti Marci. Cap. 12.

EX legēda beati Gregorij Papę primi. Duz pestis, q̄ inguinaria dicebat, vrbē Romam acriter vastaret, btūs Gregorius Papa misertus ppli ꝯtinue percuntis, instituit litaniā maiorē, ⁊ pcessionē septiformē ordinauit: totā Romanā vrbē in septē choros, seu septez partes diuidendo: quatenus plebis suę deus misereret. In primo choro posuit totū clerū. In secundo oēs Abbates cū monachis suis. In tertio oēs abbatissas cū suis ꝯgregationib⁹. In quarto oēs infantes, seu pueros. In qnto oēs laicos. In sexto oēs viduas. In septimo oēs mulieres ꝯiugatas. Misertus est aūt dñs ppli sui: ⁊ vrbē a tali peste liberauit. Et ex hoc statutuz fuit, vt singulis annis p̄ vniuersum orbē, tali die fieret pcessio, s. 7. calen. Maij, in festo vez S. Marci euāgelistę. ¶ Ex ꝯcilio Mogūtinēsi. Ca. 6. Placuit nobis, vt litania maior sit obseruāda a cūctis Chr̄ianis die 7. calē. Maij (sicut in Romana Ecclesia ꝯstitutuz reperimus, ⁊ sicut scī pr̄es ꝯstituerunt) non equitādo, non p̄ciosis vestib⁹ indutis, sed cinere respersis, ⁊ cilicio indutis, nisi infirmitas impedierit. ¶ Pr̄eparatis igit̄ clericis, ⁊ pplō i ecclesia hora cōuenienti eū ad processionē exire debuerint, oēs flectentes genua, cantent hanc sequentem ant̄am ex integro flexis genibus. Ant̄a.
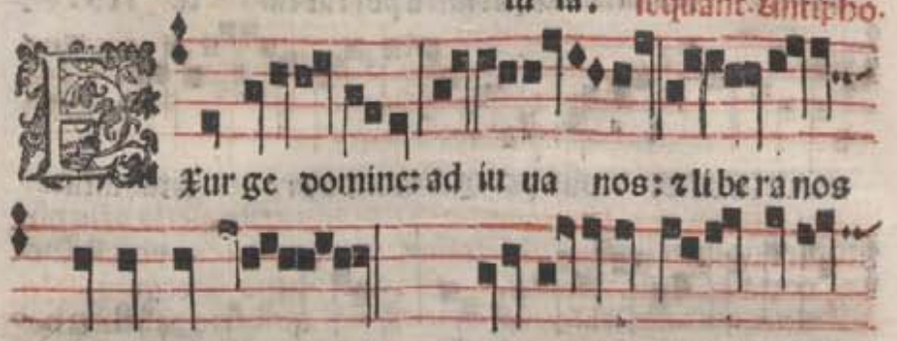

Cōpleta añā pce-
dēti, incipiat añā.
Exurge dñe, t oēs
surgentes eā pro-
sequant. Antipho.
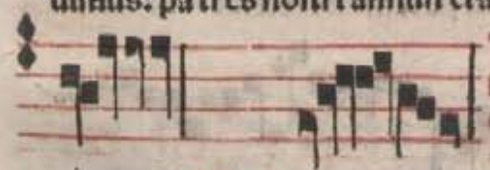
lu ia.

Xurge domine: ad iu ua nos: t libera nos

propter nomen tuum. ℣. Deus auribus nostris au di-

uimus: patres nostri annun cia uerunt nobis. ℣. Glo-
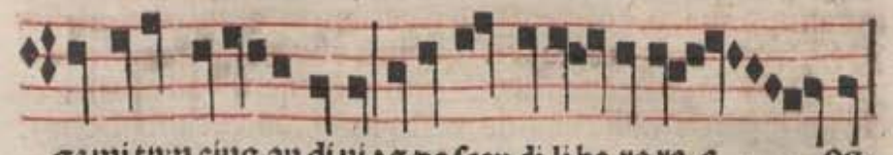

Repetita añā incipiatur lita-
nia. folio 186. a duobus cleri-
cis ante altare genuflexis: t
chorus psequat, oibus astan-
tibus genuflexis, usq; dū di-
cat. Sancte Petre, ora pro nobis. Et tūc egrediat pcessio pce-
cedentibus acolytis cū cereis, t cruce, t subsequētibus clericis,
iunioribus pcedentibus: ultimo sequat sacerdos cum pluuiali, t
diacono t subdiacono cū dalmaticis: t pcedāt cātādo litanias,
quousq; ad aliquas Ecclesiā peruenerint: Quā ingressi, dimissa
litania, incipiant añam hanc sequentem, t eam cantent. Añā.

Go sum Deus patruz vestroz: dicit do mi-
nus,
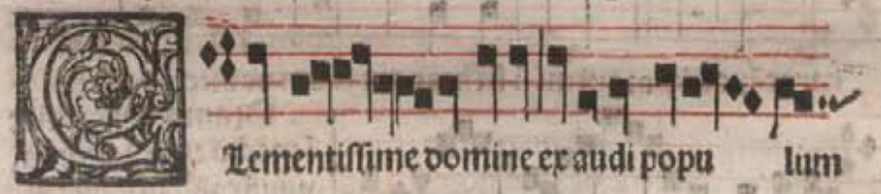

nus. Videns vidi afflicti o nes popu li me i: t

gemitum eius audiui: t descendi liberare eos.

Dua cantata, dicat sacerdos ℣. Propitius esto pcatis nrīs dñe
propter nomen tuū. ℟. Ne quando dicant gentes, ubi est Deus
eorum? ℣. Dñs vobiscū. ℟. Et cum spū tuo. Oremus. Dic.
Deus, qui iuste irasceris, t clementer ignoscis: afflicti po-
puli lacrymas respice: t iram tuę indignationis, quā iuste me-
remur, propitiatus auerte. Per dominum nostrum Jesum.
Postea cantetur añā cum ver. t oratione de sancto vel sancta
in cuius honore ecclesia illa est titulata. Quibus finitis resum-
pta litania i loco vbi omissa fuerat; vel si fuerit completa, ince-
pto aliquo hymno, procedant ad processionem. Et cū ad aliam
ecclesiā n peruenerint: dimissa litania vel hymno, cātent añam.

Lementissime domine exaudi popu lum

tuum, tuam mi seri cordiam deuote poscentem: t in
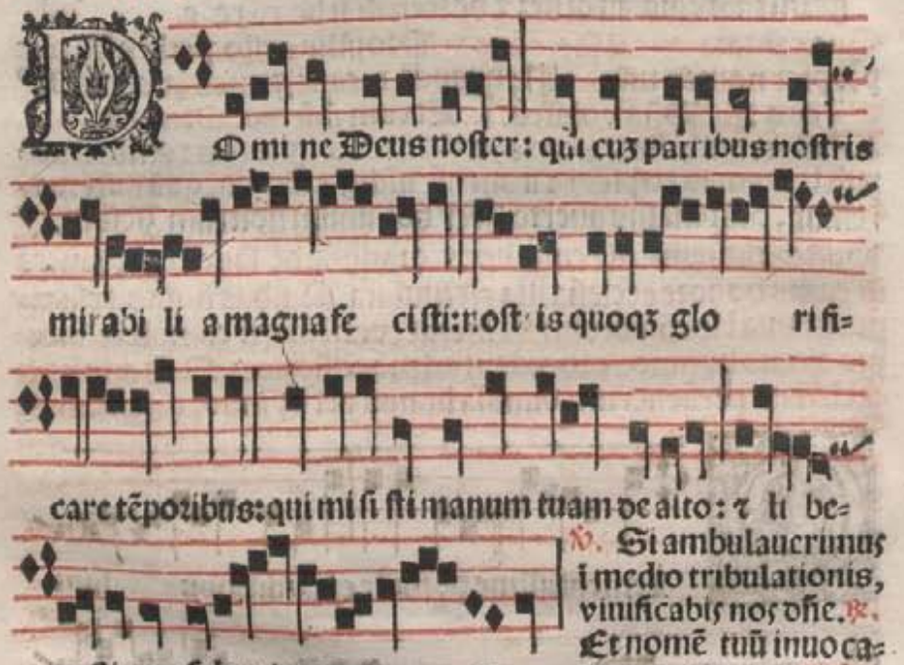

tu a protecti o ne sperantes ad te conuer te propi tius.

℣.

Universidad de Deusto
Biblioteca

℣. Exurge Domine adiuua nos. ℟ Et libera nos propter nomen tuum. Oremus. Oratio.
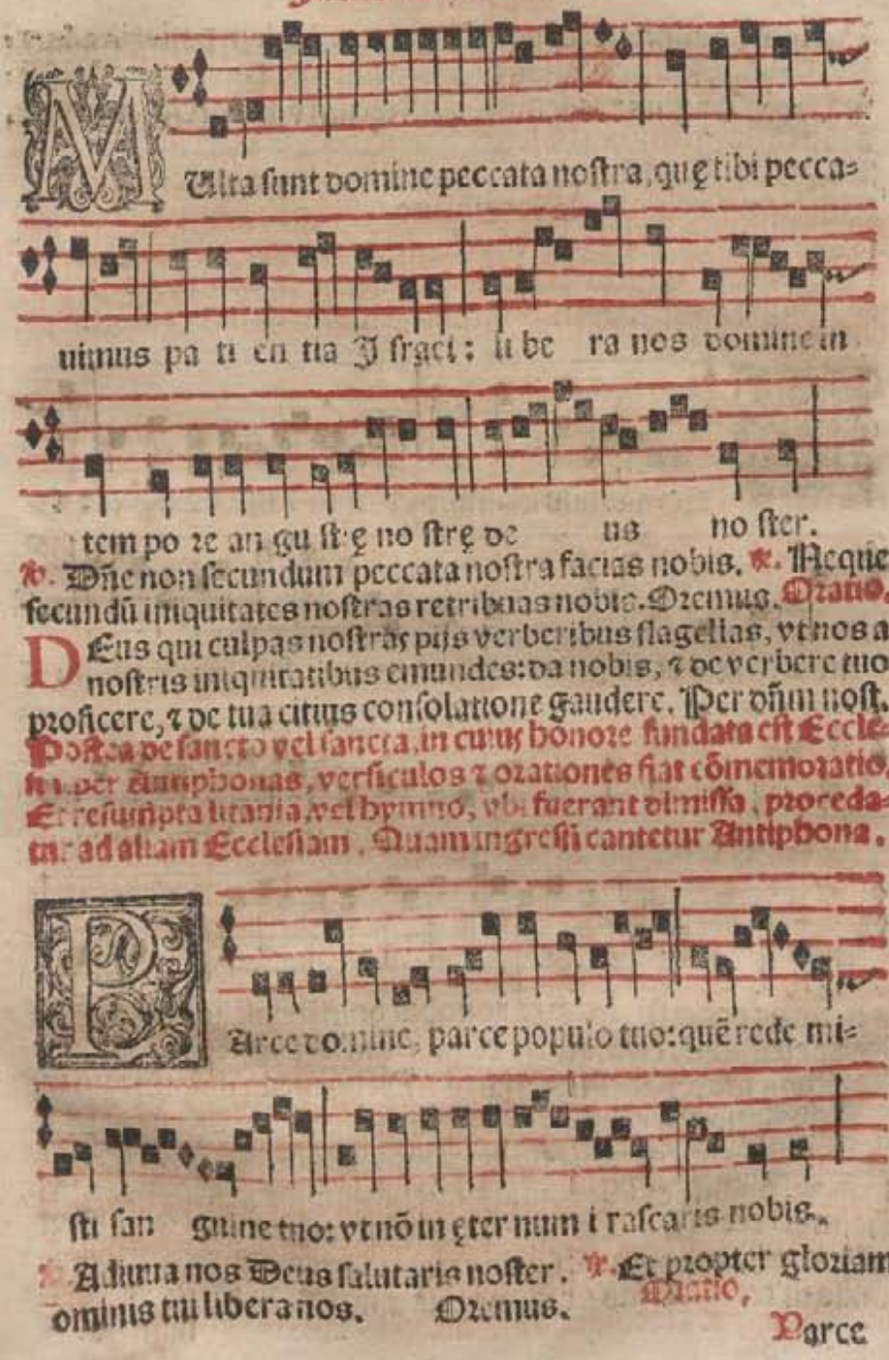
MIserere, qs dñe, famulię tuę: ⁊ intercedentibus oībus sanctis tuis, munera cōpunctionis aperi: ⁊ largitate pietatis exaudi. Per Christum dominum nostrum, ℟. Amen. Postea dicatur antiphona, ℣. ⁊ oziones de ipō vel sancta, cuius est Ecclesia. Postea resumpta litania, vel hymno, vbi fuerant prętermissi, processionem prosequantur. Et cum peruenerint ad aliam Ecclesiam, prętermissis litanijs, vel hymno cantent antiphonaz.

℣. Si ambulauerimus i medio tribulationis, viuificabis nos dñe. ℟. Et nomē tuū inuocabimus. Oremꝰ. Dño.

DEus, qui culpas delinquentium districte feriēdo percutis, ⁊ fletus quoqne lugentium non recusas: pręsta, qs, vt qui pondus tuę animaduersionis cognouimus, etiam pietatis gratiā sentiamus. Per dō. Postmoduz fiat memoria de sancto vel sancta, in cuius nomine illa Ecclesia intitulata est per añaz. ℣. ⁊ orationē. Et reassumat litania vbi fuerat dimissa, vel hymnus: ⁊ ad processionem prosedatur vsqz ad aliam Ecclesiam, ad quaz processio vadit: ⁊ ibi dimissa litania, vel hymno, cantetur Añā.

Multa

℣. Dñe non secundum peccata nostra facias nobis. ℟. Nequę secundū iniquitates nostras retribuas nobis. Oremus. Oratio.
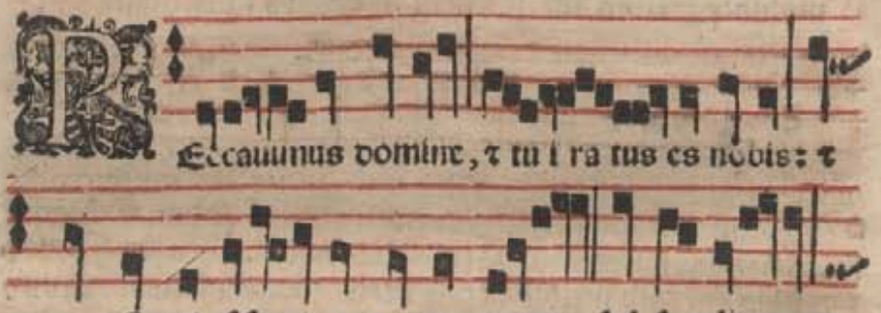
DEus qui culpas nostras pijs verberibus flagellas, vt nos a nostris iniquitatibus emundes: da nobis, ⁊ de verbere tuo proficere, ⁊ de tua citius consolatione gaudere. Per dñm nost. Postea de sancto vel sancta, in cuius honore fundata est Ecclesia, per Antiphonas, versiculos ⁊ orationes fiat cōmemoratio. Et resumpta litania, vel hymno, vbi fuerant dimissa, procedatur ad aliam Ecclesiam. Quam ingressi cantetur Antiphona.

℣. Adiuua nos Deus salutaris noster. ℟. Et propter gloriam nominis tui libera nos. Oremus. Oratio.

Parce

Universidad de Deusto
Biblioteca

PArce domine, parce populo tuo: ꝛ nullis iam patiaris aduersitatibus fatigari, quos precioso filij tui, Domini nostri Jesu Christi sanguine redemisti. Qui tecum viuit ꝛ regnat in vnit. Postea fiat memoria de ſcto vel ſancta illius Eccleſie per añaz. ℣. ꝛ oratione. ꝛ resumpta litania, vel hymno, procedatur ad processionem versus Ecclesiaz, vbi processio debet terminari. Quã ingressi clerici ꝛ religiosi, si affuerint, collocent se hinc ꝛ inde: nec recedant, donec ola fuerint cõpleta. Et hoc etiã in alijs processionibus obseruetur. Ingressi igitur Ecclesiaz cantẽt Añaz.

Kyrie eleis. Chriſte eleis. Kyrie eleis. Pr nr. Et ne nos. ℣. Saluos fac seruos tuos ꝛ ancillas tuas. ℟. Deus meus sperantes in te. ℣. Tribulationes cordi nri multiplicate sunt. ℟. De necessitatibus nostris libera nos dñe. ℣. Peccauimus cũ patribus nostris. ℟. Iniuste egimus, iniquitatez fecimus. ℣. Miserere nri dñe, miserere nri. ℟. Qz multũ repleti sum⁹ defectione. ℣. Fiat misericordia tua domine super nos. ℟. Quemadmodum speramus in te. ℣. Deus ne elongeris a nobis. ℟. Deus in auxilium no=

lium nostrum respice. ℣. Memor esto congregationis tuę. ℟. Quam possedisti ab initio. ℣. Dñe exaud. ℟. Et clamor meus. ℣. Dñs vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

CLamãtiũ ad te dñe pces dignanter exaudi: vt sicut Ninivitis in afflictione positis pepercisti, ita ꝛ nobis in pñti tribulatione succurrere digneris. Per Christũ. ℟. Amen. Oremus.

DA nobis, qs dñe, de tribulatione lętitiaz: vt qui diu pro nostris peccatis affligimur, in tua misericordia respiremus. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen. Oremus. Oro.

SUccurre, qs dñe, populo tuo supplicãti: ꝛ opem tuam tribue benignus infirmis: vt syncera tibi mente deuotus, ꝛ presentis vitę remedijs gaudeat, ꝛ futuris. Per Chm. ℟. Amẽ. Oremus.

DEus qui peccantium aias non vis perire, sed culpas, contine, quam meremur iram: ꝛ quam precamur super nos effunde clementiam: vt de mœrore gaudium tuę misericordię consequi mereamur. Per Chz dominum. ℟. Amen. Oremus.
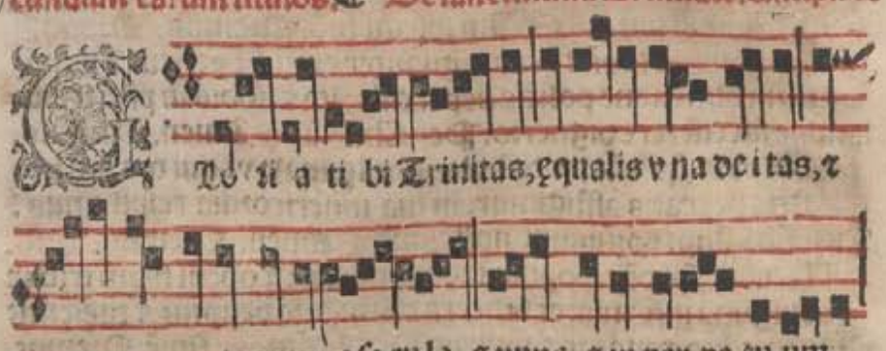
AUres tuę pietatis, qs dñe, precibus nris inclina: vt q pcõrũ nostrorũ flagellis punimur: intercedẽtibus beatissima virgine Dei genitrice Maria cuz btis Aplis Petro ꝛ Paulo, btõ Marco euãgelista, ꝛ btõ Gregorio pfessore tuo atqz pontifice, miserationis tuę gra liberemur. Per Chm. ℟. Amẽ. Oremus.

ADesto supplicationibus nostris opus Deus: ꝛ sperantes in tua misericordia, intercedentibus obus sanctis tuis, cęlesti protegas benignus auxilio. Per Christum dñm. ℟. Amen. Postea fiat memoria de patrono illius Ecclesię, per añam, ℣. ꝛ orationẽ. Et terminet oratio per Per dñm nrm. in fine cantetur Benedicamus dño. ℟. Deo gratias. Et hoc modo terminantur omnes processiones sequentes. ¶ Si fuerint plures Ecclesię visitandę, repetatur de suprapositis antiphonis, ℣. ꝛ orationibus. Si fuerint pauciores dimittatur de antiphonis, ℣. ꝛ orationibus medium, secundum q necessarium fuerit. ¶ Vbi autẽ tali die solent benedici sata, ꝛ vineę, egrediatur pcessio extra ciuitatem, vel opidum, aut villaz: ꝛ dicant seu canent bñdictiones quę supra positę sunt in scõa parte huius libri pro festo scĩ Marci. f. 401. Et postea cõpleat processio, sicut in hoc loco notat. ¶ Ritus seu modus huius processionis obseruet in obus processionibus sequẽtibus, nisi vbi aliud fuerit assignatum.

¶ Antiphonę
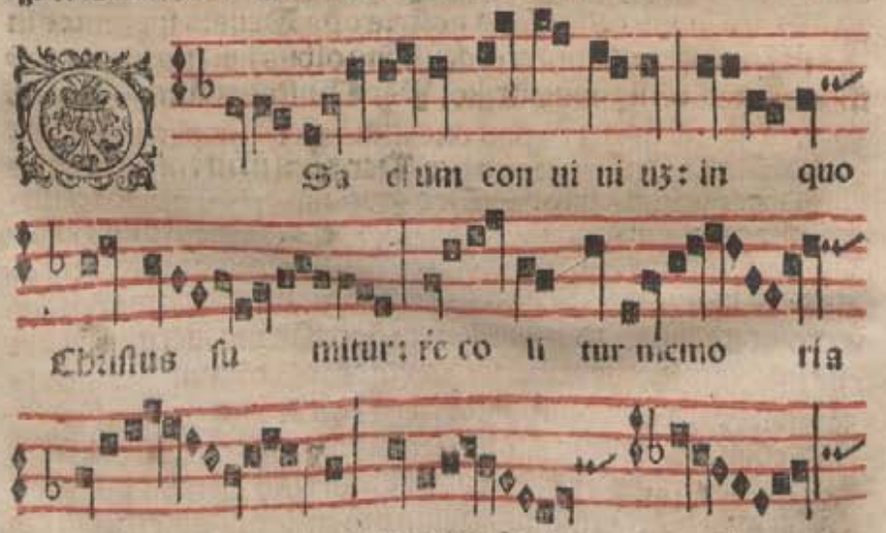
Universidad de Deusto
Biblioteca
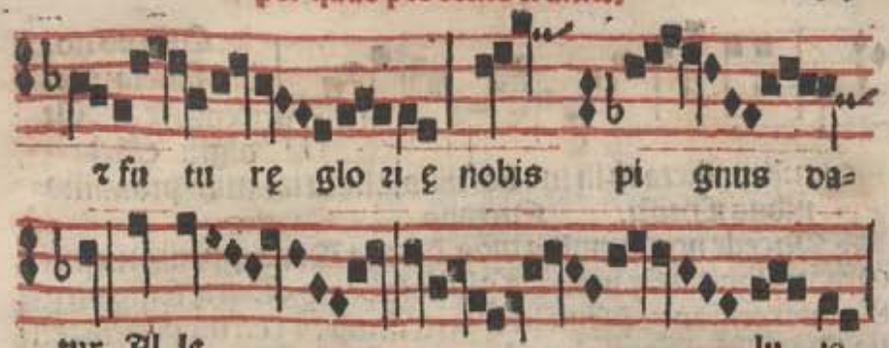
¶ Antiphonę dicendę in ecclesijs, per quas processio transit se-cundum eorum titulos. ¶ De sanctissima Trinitate. Antipho.

Duo clerici dicant ℣. Quod etiam in sequentibus obseruetur. ℟. Benedicamus Patrem t filium cum sancto Spiritu. ℟. Laudemus t superexaltemus eum in secula. Oremus. Oratio.
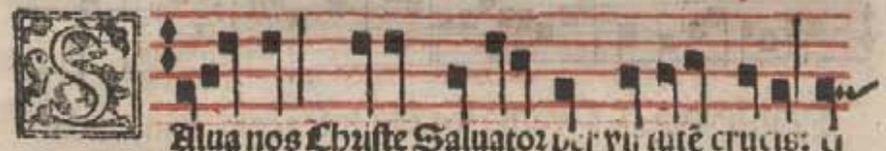
OOmnipotens sempiterne Deus, qui dedisti famulis tuis in confessione vere fidei, eterne trinitatis gloriam agnoscere, t in potentia maiestatis adorare vnitatem, quesumus: vt eiusdem fidei firmitate ab omnibus semper muniamur aduersis. Per Christum. ¶ De sacratissimo corpore Christi Antipho.

℣. Panem cęli dedit eis: alleluia. ℟. Panem Angelorum mãducauit homo, alleluia. Oremus. Oratio.
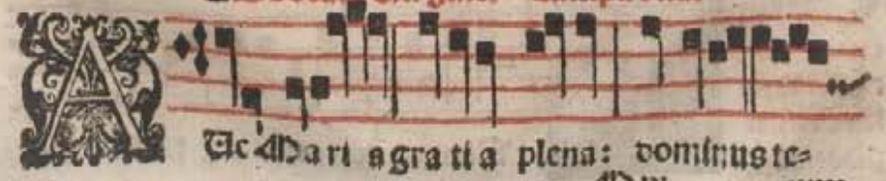
DEus, qui nobis sub sacramẽto mirabili passionis tuę memoriam reliquisti, tribue, quęsumus, ita nos corporis t sanguinis tui sacra mysteria venerari: vt redemptionis tuę fructum in nobis iugiter sentiamus. Qui viuis t regnas per omnia secula seculorum. ℟. Amen. ¶ De Sancta Cruce. Antiphona.

℣. Adoramus te Christe: t benedicimus tibi. ℟. Quia saluasti Petrum in ma ri miserere nobis. Qua per crucem tuam redemisti mundum. Oremus. Oratio.
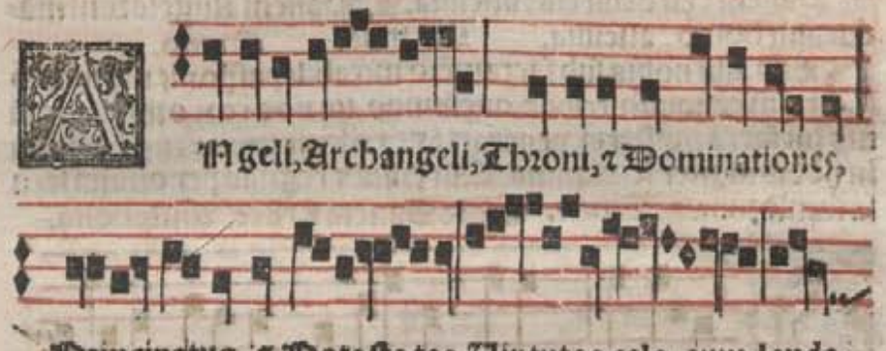
DEus, qui vnigeniti filij tui precioso sanguine vinificę crucis vexillum sanctificare voluisti, concede, quęsumus, eos, qui eiusdem sanctę Crucis gaudent honore, tua quoque vbiq; protectione gaudere. Per eundem Christum dñm nr̃m. ℟. Amen.

¶ De beata Virgine. Antiphona.
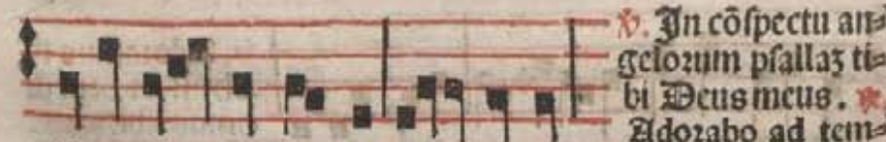

℣. Ora pro nobis sancta Dei genitrix. ℟. Ut digni efficiamur promissionibus Christi. Oremus. Oratio.

COncede nos famulos tuos, qs dñe Deus, ppetua mentis ⁊ corporis sanitate gaudere: ⁊ gloriosa beatę Marię semp virginis intercessione a p̄senti liberari tristitia, ⁊ eterna perfrui lętitia. Per Chm dominū nostrum. ℟. Amē. ℂ De angelis. Aña.

Angeli, Archangeli, Throni, ⁊ Dominationes,
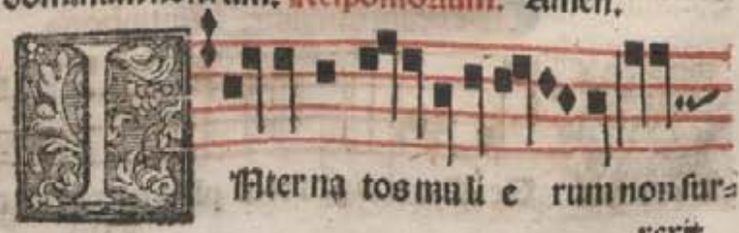
Principatus, ⁊ Potestates, Virtutes celorum, landa-

℣. In cōspectu angelorum psallam tibi Deus meus. ℟. Adorabo ad templum sanctum tuum, te dominum de cęlis, alleluia. ⁊ confitebor nomini tuo. Oremus. Oratio.

DEus, qui miro ordine angelorum ministeria, hominumqz dispensas, concede propitius: vt quibus tibi ministrantibus in celo semper assistit, ab his in terra vita nostra muniatur. Per Christum dominum nostrum. Responsorium. Amen.

ℂ De sancto Joanne Baptista. Antiphona.

Aterna tos mali e rum non surrexit
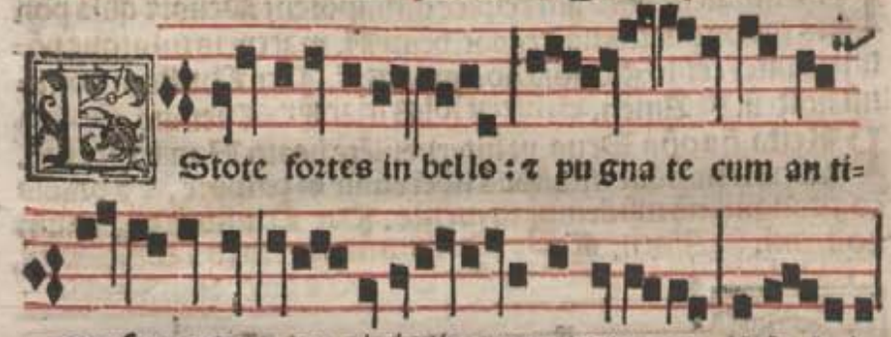

℣. Fuit homo missus a Deo. ℟. Cui nomen erat Joannes.

re xit ma ior Jo an ne Ba pti sta. Oremus. Dño.

PRęsta, qs ops Deus: vt familia tua p viā salutis incedat: ⁊ bti Joannis p̄cursoris hortamenta sectando, ad rē quem p̄dixit, secura pueniat Jesum Chm dñz no. Qui tecū. ℟. Amē.

Dū processio p̄cedit p ecclesias, si habet aña, ⁊ oro propria de sancto illius ecclesię patrono, a clericis ipsius ecclesię p̄parent ⁊ cantentur: alias dicantur añe, ⁊ orationes de communi sanctorum, secundū eorum qualitates. ℂ De Apostolis. Aña.
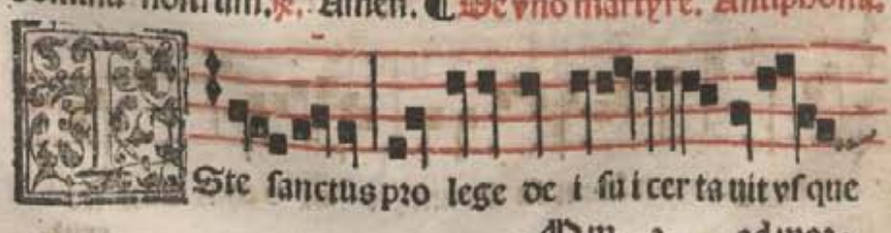

Stote fortes in bello: ⁊ pugnate cum an ti-

quo serpente: ⁊ ac cipietis regnum ę ternum, alleluia. ℣. In oēm terram exiuit sonus eorū. ℟. Et in fines orbis terrę verba eorū. Si fuerit vnus apostoli ecclesia. Oremus. Dño.

BEati A apostoli tui dñe precibus adiuuemur: vt qō possibilitas nra nō obtinet, eius nobis intercessione donet. Per Chm dñm nrm. ℟. Amen. Si fuerint plures apostoli. Oratio.
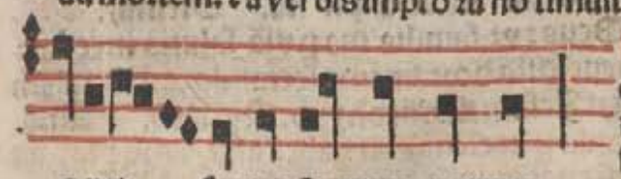
DEus qui nos per beatos apostolos tuos A. ⁊ A. ad agnitionē tui nois venire tribuisti: da nobis eorū gloriā sempiternā ⁊ proficiendo celebrare, ⁊ celebrādo proficere. Per Chm dominū nostrum. ℟. Amen. ℂ De vno martyre. Antiphona.

Ste sanctus pro lege de i fu i certa uit vsque

ad mortem: ꝛ a verbis impiorũ nõ timuit: fundatus enim
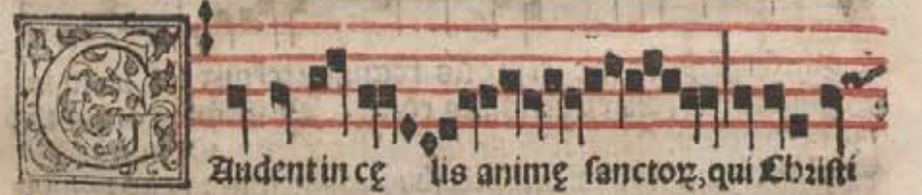

℣. Gloria ꝛ honore coronasti eũ domine. ℟. Et constituisti eum super opera manum tuarum.

e rat su pra fir mam pe tram.

Si fuerit pontifex. Dremus. Oratio.

IAfirmitatem nostram respice omnipotens Deus: ꝛ quia pondus proprię actionis granat, beati M. martyris tui atque põtificis intercessio gloriosa nos protegat. Per Christum dominũ nostrũ. ℟. Amen. Si fuerit soluz martyr. Dremus. Oratio.
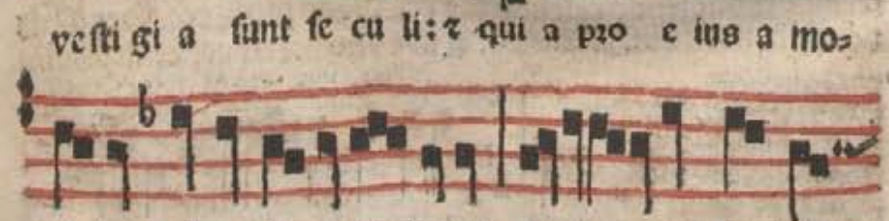
PRęsta, ąs ops Deus, vt interuenięte beato M. martyre tuo, ꝛ a cunctis aduersitatibus liberemur in corpore, ꝛ a prauis cogitationibus mũdemur in mente. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen. ℂ De pluribus martyribus. Antipho.
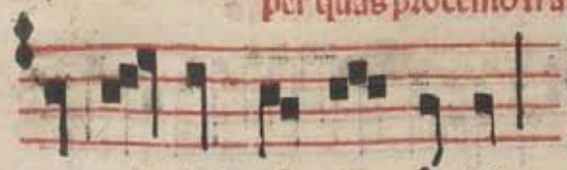

Audent in cę lis animę sanctoꝝ, qui Christi

vesti gi a sunt se cu li: ꝛ qui a pro e ius a mo-

re san gui nem suum fu derunt, i de o cum Chri sto exul-

℣. Lętamini in domino, ꝛ exultate iusti. ℟. Et gloriamini omnes recti corde. Dremus.
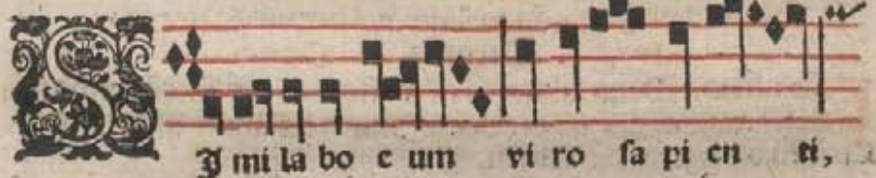
e xul tant si ne si ne.

Oratio.
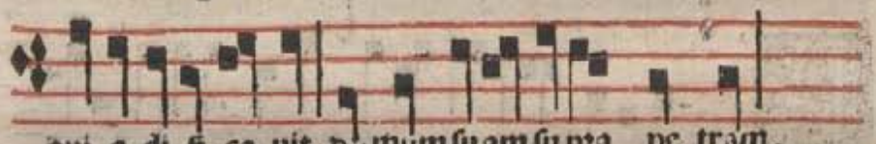
BEatorum martyrum, pariterque pontificum M. ꝛ M. nos, quęsumus domine, merita tueantur, ꝛ eorum commendet oratio veneranda. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amẽ.

Si fuerint martyres non pontifices. Dremus. Oratio.

PRęsta, quęsumus omnipotens Deus, vt qui gloriosos martyres M. ꝛ M. fortes in sua confessione cognouimus, pios apud te in nostra intercessione sentiamus. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen. ℂ De vno confessore. Antipho.

IJmi la bo e um vi ro sa pi en ti,

qui ę di fi ca uit do mum su am su pra pe tram.

℣. Amauit eum Dominus, ꝛ ornauit eum. ℟. Stolam glorię induit eum. Dremus. Oratio.
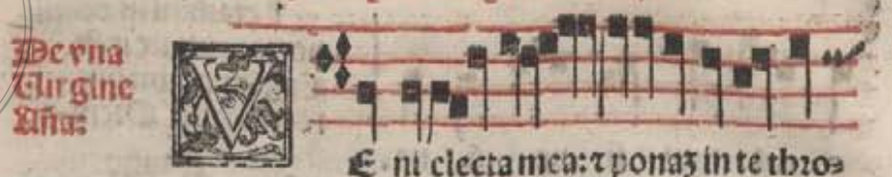
EXaudi, quęsumus domine, preces nostras, quas in beati M. confessoris tui atque põtificis cõmemoratione deferimus: vt qui tibi digne meruit famulari, eius intercedẽtib⁹ meritis, ab omnibus nos absolue peccatis. Per Christum dominum nost. ℟. Amen. Si non fuerit pontifex. Dremus. Oratio.

ADesto domine supplicationibus nostris: quas in beati M. confessoris tui veneratione deferimus: vt qui nostrę iustię fiduciam non habemus, eius qui tibi placuit, pcibus adiuuemur. Per Christum. Si fuerit Abbas. Dremus. Oratio.
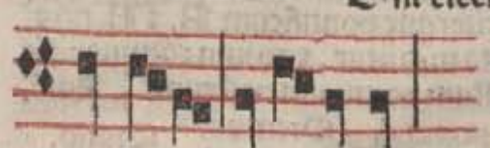
IMtercessio nos, quęsumus domine, beati M. Abbatis cõmendet: vt quod nostris meritis non valemus, eius patrocinio assequamur. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De vna Virgine Añe:

Ent electa mea: ꝛ ponaꝫ in te thro-

no. ℣. Diffusa est gratia in la-biſſ tuis. ℟. Propterea be-nedixit te Deus in ęternū.
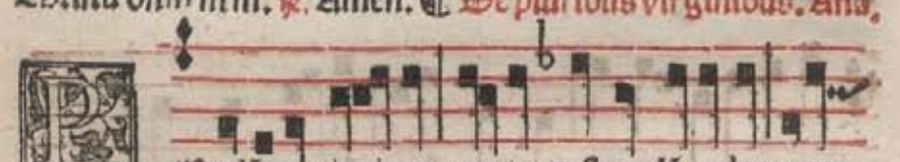
Si fuerit virgo martyr.

num meum, Al le lu ia. Oremus. Oratio.
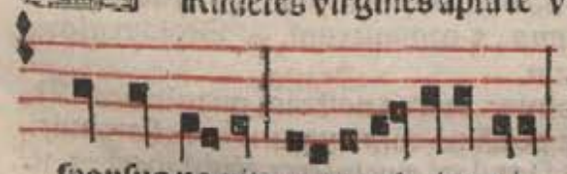
IAdulgentiam nobis domine beata A. virgo ꝛ martyr im-ploret: quę tibi grata ſemper extitit, ꝛ merito caſtitatis, ꝛ tuę profeſſione virtutis. Per Chriſtū dominum noſtrum. ℟. Amē.

Si fuerit virgo ꝛ non martyr, vel nec virgo nec mar-tyr. Oremus. Oratio.

EXaudi nos Deus ſalutaris nr̄, vt ſicut v: btē A. cōmemora-tione gaudemus, ita pię deuotionis eruditamur affectu. Per Chriſtū dn̄m nr̄m. ℟. Amen. ℂ De pluribus virginibus. Añe.

RUdēte virgines apta te veſtras lāpades: ecce

℣. Adducentur regi virgines poſt eam. ℟. Proxime eius offerē-tur tibi.

ſponſus venit: exi te obuiaꝫ ei. Oremus. Oratio.

DA nobis, qs dn̄e Deus nr̄, ſanctarū virginum ꝛ martyrum tuarum A. ꝛ A. palmas inceſſabili veneratione venerari: vt quas digna mente non poſſum⁹ celebrare, humilibus ſaltem frequentemus obſequijs. Per Chriſtū dn̄m noſtruꝫ. ℟. Amen.

ℂ De proceſſionib. facię. in trib. dieb. Rog. Ex cōc. Aurel. C. 6.

Am exigentibus peccatis galliarum, plurimi lupo-rum rabie acriter interimerentur, nec huius flagelli aliquod remedium inueniri poſſet: congregati tra-duntur galliarum epiſcopi apud Viennam vrbem, atque

atque in commune ſtatuiſſe, vt triduanum ieiunium facerent. Cumqꝫ dn̄s peſtem miſericorditer abſtuliſſet, hi dies in conſue-tudinē annuę celebritatis venerūt: vt per Galliarum puincias ante aſcenſionis dn̄i diez celebrarent. Agamus ꝛ nos hos dies cū ſumma reuerentia ꝛ deuotione, cū abſtinētia carniſ, ꝛ humi-litate cordis, vt inuiſibiliū luporū, ideſt ſpirituū immūdoꝝ tēta-menta vincere valeamus. Nullus aūt his diebus veſtimētis p-cioſis induat, qr̄ in ſacco ꝛ cinere lugere debemus. Prohibēa-tur ebrietateſ ꝛ commeſſationeſ, q̄ ſunt in vulgari plebe. Nemo ibi equitare p̄ſumat, ſed diſcalciatis pedibus oēs incedāt, Ne-quaq̄ mulierculę choros ducāt: ſed oēs in cōmune Kyrie eleiſ-ſon decantent: ꝛ cū cōtritione cordis, Dei miſericordiam exo-rēt, Pro peccatis, pro pace, pro peſte, pro ꝓſeruatione frugū, ꝛ p̄ cęteris neceſſitatibus. Dies enim ſunt abſtinētię, nō lętitię.
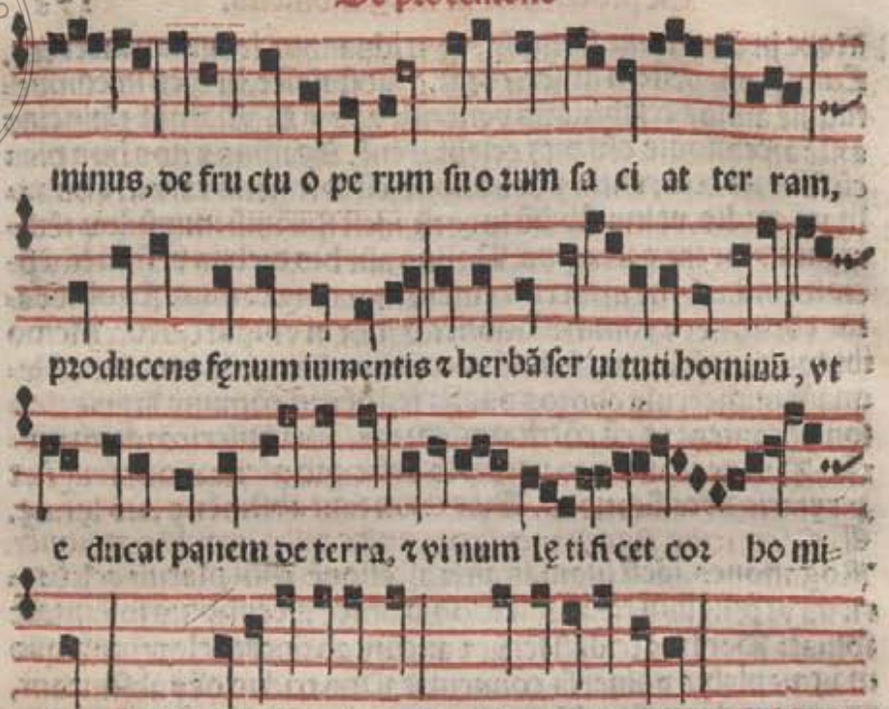
ℂ Ex concilio Aurelianenſi. de conſec. diſt. 3. cap. Rogationes. Rogationes, ideſt litanias ante aſcēſionē Dn̄i placuit celebra-ri: ita vt p̄miſſum triduanū ieiunū dn̄icę aſcenſionis ſolēnitate ſoluat: Per hoc triduū ſerui ꝛ ancillę ab opere relaxentur, quo magnis plebis vniuerſa conueniat. Duo triduo oēs abſtineant, etiam quadrageſimalibus cibis vtantur. ℂ De proceſſione in tribus diebus rogationū, in qbus fiūt litanię minores. Cap. 11.

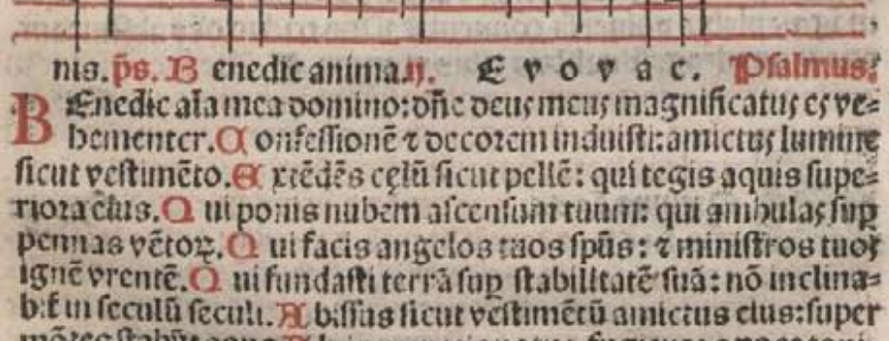
Eria 2. ꝛ 4. in rogationibus conuenientes clerici ad eccleſiā hora cōuenięti oibus ꝑparatis incipiāt añam. Oremus. f. 266. qua cantata, incipiatur aña. Exurge dn̄e. f. 268. ꝛ cantēt litaniā, ꝛ p̄cedāt: ꝛ oia cātētur ſi-cut notatū eſt in litanijs maioꝝ⁹. ſ. in feſto ſcī Marci euāgeliſ-tę. In aliquib⁹ eccleſijs ſolēt portari diacones ꝛ lupi ſup pticaſ ad denotādū cauſam quare inſtituta fuerint hęc p̄ceſſio i trib⁹ dieb⁹ rogationū. Ubi aūt cōſueuit q̄ p̄ceſſio egrediat ad cāpoſ ꝛ agros, ſacerdos aſpgat aquā bn̄dictā p agroſ ꝛ vineaſ: ꝛ inte-riz clerici cātēt Añam Rigans montes. ꝛ p̄s. Bn̄dic aīa mea. ℣. q̄ aña tota dicat ante pſalmū, ꝛ tota poſt pſal. repetatur. Aña.

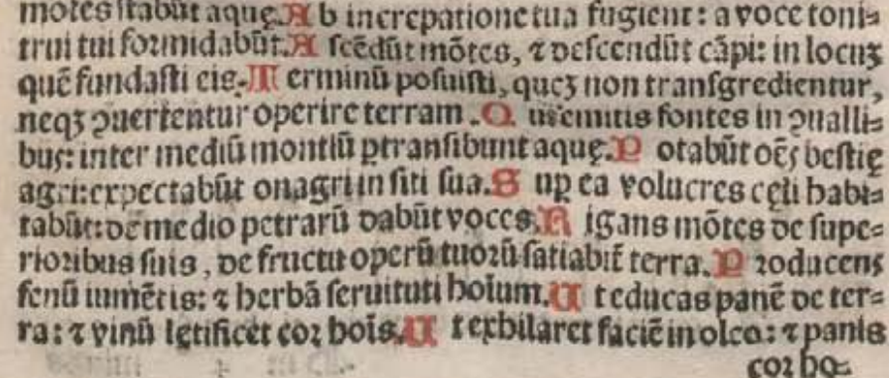
RIgans montes de ſuperio ribus ſuis vo-

minus, de fructu operum tuorum satiabitur terra,

producens fenum iumentis & herbam seruituti hominum, vt

educat panem de terra, & vinum lętificet cor hominis,

nis. ℣. Benedic anima. ℟. Evovae. Psalmus:

BEnedic aīa mea domino: dñe deus meus magnificatus es vehementer. Confessionē & decorem induisti: amictus lumine sicut vestimēto. Extendēs cęlū sicut pellē: qui tegis aquis superiora ēius. Qui ponis nubem ascensum tuum: qui ambulas sup pennas vētorum. Qui facis angelos tuos spūs: & ministros tuos ignē vrentē. Qui fundasti terrā sup stabilitatē suā: nō inclinabit in seculū seculi. Abyssus sicut vestimētū amictus eius: super mōtes stabūt aquę. Ab increpatione tua fugient: a voce tonitrui tui formidabūt. Ascēdūt mōtes, & descendūt cāpi: in locum quē fundasti eis. Terminū posuisti, quem non transgredientur, neq; conuertentur operire terram. Qui emittis fontes in conuallibus: inter medium montium pertransibunt aquę. Potabūt oēs bestię agri: expectabūt onagri in siti sua. Super ea volucres cęli habitabūt: de medio petrarū dabūt voces. Rigans mōtes de superioribus suis, de fructu operum tuorum satiabit terra. Producens fenum iumentis: & herbam seruituti hominum. Vt educas panē de terra: & vinum lętificet cor hominis. Vt exhilaret faciē in oleo: & panis cor ho-

cor hominis confirmet. Saturabūt ligna cāpi, & cedri libani, quas plātauit, illic passeres nidificabūt. Herodij domus dux est eorum: mōtes excelsi ceruis: petra refugium herinaciis. Fecit lunam in tpe: sol cognouit occasum suum. Posuisti tenebras & facta est nox: in ipsa pertransibunt oēs bestię syluę. Catuli leonum rugientes, vt rapiāt: & quārant a Deo escā sibi. Ortus est sol & congregati sunt: & in cubilibus suis collocabuntur. Exibit homo ad opus suū: & ad operationē suā vsq; ad vesperam. Quam magnificata sunt opera tua dñe: oīa in sapiētia fecisti: impleta est terra possessione tua. Hoc mare magnū & spatiosum manibus: illic reptilia quorum nō est numerus. Animalia pusilla cum magnis: illic naues pertransibūt. Draco iste quē formasti ad illudendum ei: oīa a te expectāt, vt des illis escā in tpe. Dante te illis colligēt: aperiēte te manū tuā oīa implebunt bonitate. Auertente autem te faciē turbabunt: auferes spūm eorum & deficiēt, & in pulueres suum reuertent. Emitte spūm tuū & creabunt: & renouabis faciem terrę. Sit gloria dñi in seculū: lętabit dñs in operibus suis. Qui respicit terrā, & facit eā tremere: qui tangit montes & fumigāt. Cantabo dño in vita mea: psallā Deo meo quandiu fuam. Iucūdum sit ei eloquium meum: ego vero delectabor in dño. Deficiāt peccatores a terra, & iniqui ita vt non sint: bñdic anima mea dño.

Repetita post psalmū aīa, dicat Kyrie ele. Chře ele. Kyrie eleis. ℣. & nr̄. Et ne nos. Sed libe. ℣. Dñs dabit benignitatem. ℟. Et terra nr̄a dabit fructū suū. ℣. Emitte spūm tuum & creabūtur. ℟. Et renouabis faciē terrę. ℣. Dñe exaudi orationem. ℟. Et cla. ℣. Dominus vobiscū. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. **Oratio.**

BEne✝dicat nos deus deus noster, & terrę nostrę fructus vberes multiplicet: vt seminātes in gaudio seminēt, & metentes in exultatione colligant manipulos, & te semper benedicant. Per Christū dñm nostrum. ℟. Amen. Oremus. **Oratio.**

QVęsumus oīps Deus misericordiā tuam, vt benedicere & multiplicare digneris fines & fruges famulorum tuorum, sicut multiplicasti fruges patriarcharum Abrahām, Isaac, & Iacob: vt sit seruis tuis abundantia: & egenus & pauper laudēt nomē glorię tuę. Per Chřm dñm nr̄m. ℟. Amen. Oremus. **Oro.**

CLementiam tuam omnipotens Deus supplices deprecamur vt benedicere & visitare, & irrigare digneris fruges & fines
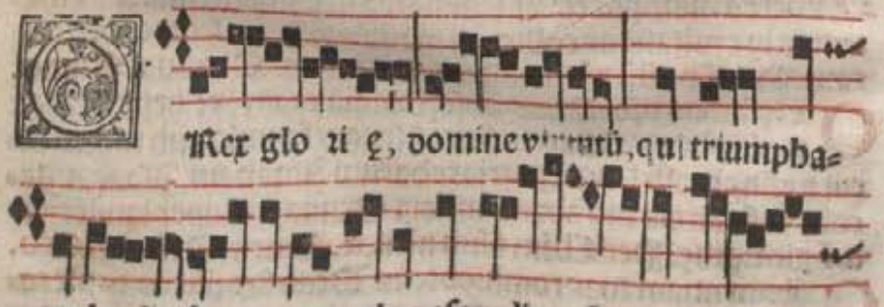
fines seruorum tuorum: ⁊ vt defendas ab omni infestatione inimici: abundantia benedictionis tue repleas eorum inopiam: vt tibi semp laudes referant, qui das escas omni carni. Per Christum dñm nostrum. Responsorium. Amen. Oremus. Oratio.
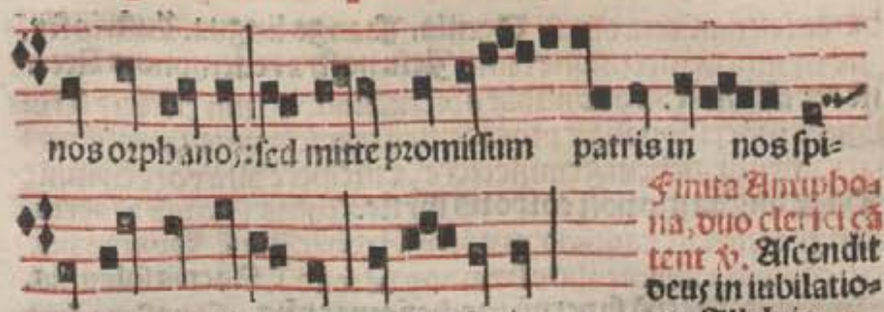
DEus celi terreq; dñator, te supplices exoramus, vt Angelū tuum mittere digneris, qui custodiat ⁊ defendat fines ⁊ fruges famulorū tuor̄ ab oi incursione inimici: vt abundantia bñdictionis tue repleas eorum inopiaz: ⁊ tibi semp laudes referant: vt hic ⁊ in eternū p̄ te salui esse mereant. Per dñm nr̄um.

Finitis predictis orationibus in agris, procedant ad ecclesiaz vbi fieri debet processio: ⁊ cantent omnia, sicut supra signatum est in litanijs maioribus. Completa processione, ⁊ dicto Benedicamus domino, ⁊ Deo gratias. Sacerdos deposito pluuiali acciuiat planetam, ⁊ cantet Missam ferialem vt in Misali.

¶ Processio in festo Ascensionis Domini.

IN festo Ascensionis Dñi fit processio in aliquib⁹ ecclesijs circa ecclesiā, vel plateam ipsius hoc ordine: Dicta tertia, sacerdos cum pluuiali, ⁊ ministri sacris vestibus suorū ordinū induti, p̄cedētib⁹ acolytis, cū cruce: cereis, ⁊ thuribulo, ⁊ aqua bñdicta, ⁊ clericis sequētibus, iunioribus p̄cedentibus veniant ad chorū: Et sacerdos ad inchoationē processionis genuflexus incipiat hymnū de Ascensione Dñi, Jesu nr̄a redēptio. vt infra in hymnis notatus est: ⁊ clericis prosequentibus procedant circa ecclesiā, vel plateaz ipsius. Completo primo hymno incipiat secundum Aeterne rex altissime. Ad portā vero ecclesie sacerdos incipiat aliaz. O rex glorie. ⁊ oēs eam prosequantur procedendo ad chorum. Ibiā.

Finita Antipho-na, duo clerici cā-tent ℣. Ascendit deus in iubilatione, Alleluia. ℟. Et dominus in voce tubę, Alla. Et sacerdos Oremus. Oratio.

DEus cuius vnigenitus in alta celoz potenter ascendens, captiuitatem nostram sua duxit virtute captiuam, tribue, quesumus, vt dona, que suis participibus contulit, largiatur ⁊ nobis Jesus Christus filius tuus Dominus noster: Qui tecum viuit ⁊ regnat per omnia secula seculorum. ℟. Amen.

¶ De processione in festo Pentecostes. Cap. 15.

IN die sancto Pētecostes in aliquibus Ecclesijs fit talis p̄cessio. Finita tertia, sacerdos cū ministris paratus accedit ante altare maius: ⁊ genuflexis oībus, sacerdos incipit hymnū. Veni creator spūs. ⁊ reliq prosequunt. Et dicto primo versu surgunt oēs p̄cedentibus acolytis cū cereis, cruce, ⁊ thuribulo, iunioribus p̄cedētibus: ⁊ p̄sequentes hymnū p̄dictū circūeunt plateā Ecclesie. Et facta p̄cessione intrāt Ecclesiā ⁊ firmāt se clerici hinc ⁊ inde, ⁊ sacerdos in medio, donec terminet hymn⁹: Tūc incipit introit⁹ Missę, ⁊ cātat vsq; ad Gloria pa. Interim alig clerici in eminenti loco positi pijciunt folia rosaz ⁊ aliorū florum pantaliz super sacerdotē. Dicto ℣. post introitū, sacerdos dicit in cantu Gloria pa. ⁊ clerici prosequētes vadūt ad Chorū, ⁊ sacerdos cū ministris ad altare: ⁊ Missaz p̄sequūtur. Et alicubi fit talis p̄cessio etiā duobus diebus sequentibus.

¶ De processione in festo corporis Christi. Cap. 16.

IN festo sacratissimi corporis Chr̄i fit vbique generalis processio solennissima: ⁊ induuntur clerici ⁊ religiosi sacris vestibus: ⁊ cādelas in manib⁹ deferūt accēsas. In hac p̄cessione cātant hymni de festo corp̄is Chr̄i. Itē

hymni

hymni de passione dñi.s. Vexilla. Pange lingua. Lustris sex. Itē hymni de ascensione dñi.s. Jesu nostra redemptio, ꝛ Aeterne rex altissime. Hoc vnū aūt obseruandū, ꝙ cum clerici vel religiosi processionaliter procedentes transeūt ante sacratissimū sacramentū, debent genuflectere, ꝛ incipere alta voce hymnū. Pāge lingua glorioſi corporis myſte. ꝛ totus chorus debet ipsum psequi: ꝛ sic cantādo pcedere ad processionē. Hymno p̄dicto cōpleto, cantent alios hymnos de festo.s. Sacris solennis. ꝛ hymnus. Verbū supernū prodiens: nec p̄ris. Et postmodum alios hymnos suprapositas: quos regre infra in hoc libro. f.295. In reditu ad Ecclesiaz ad quā finiēda est pcessio, oēs religiosi ꝛ clerici debent ordinare se in ecclesia hinc ꝛ inde, ꝛ expectare sacramētū. Delato sacramēto in Ecclesiā, sacerdos illud deferēs pcedit ad maius altare, vel ad portā chori: ꝛ vertit se ad clerum ꝛ pplm: q oēs sint genuflexi versis vultibus ad sacramentuz: Et tunc cantant sequētes. ℣. s. Verbū caro panē verū. ℣. Tantum ergo sacramentū. ℣. Benitoꝛi. Quibus cōpletis dicit ℣. Panē de celo p̄stitisti eis. ℟. Omne delectamentum in se habētem. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oꝛemus. Oꝛo.

DEus qui nobis sub sacramento mirabili passionis tuę memoriam reliquisti, tribue, q̄s, ita nos corporis ꝛ sanguinis tui sacra mysteria venerari: vt redēptionis tuę fructū in nobis iugiter sentiamus. Qui viuis. ℣. Dñs vob. ℟. Et cum spū tuo. ℣. Bñdicam⁹ dño. ℟. Deo gras. Tūc sacerdos eleuas sacrm. cuz ipio populū bñdicit: ꝛ postmodum illud reuerēter reponit.

De pcessione faciēda in festo sci, vel scē p̄zoni Eccl̄ę Cap.17.

IN festo sancti, vel sanctę patroni Ecclesię, pōt fieri sequens processio. Congregato clero ꝛ pplo ꝛ p̄parati⁹ oibus fm Ecclesię facultatē, quib⁹ scūs vel sancta honorandi sunt, vꝫ paramentis, reliqis, ꝛ cereis, cantata tertia incipiat ańa. Exurge dñe. vt supra in pcessione litanię maioris in festo sancti Marci fol.267. Et repetita ańa cantantur litanię: ꝛ egreditur processio, vt ibi notatum: est addunctur etiam hymni p̄prij si sunt, alioquin cantent hymni de cōi, fm qualitatez illius sancti, vel sanctę, videlicet si fuerit Apostolus, de Apostolis: si martyr, de martyribus: si cōfessoꝛ, de cōfessoꝛibus: si virgo, de virginibus. Completa processione Ecclesiā intrante s

intrantes cantent antiphonaz de sancto, vel sancta p̄prija, vel de cōi. si non habet p̄prium officium. Qua completa dicatur ℣. Oꝛa pro nobis beate vel beata M. ℟. Ut digni efficiamur p̄missionibus Chr̄i. ℣. Dñs vob. ℟. Et cuz. Oremus. Oꝛo.

BEnedic dñe plebem tuā, ꝛ, bti vel btē M. p̄cibus tribue ꝙsequi defensionis auxilium. Per Chr̄m. ℟. Am̄. Oremus. Oꝛo.

PRotector in te sperantium Deus, respice populum supplicantem: ꝛ beati vel beatę M. interuenīēte suffragio: perfice miseratus pia desideria singulorum. Per Christum dominum nostrum. Responsoꝛium. Amen. Oremus. Oratio.

PAsce nos dñe tuoꝛ gaudijs vbiq̄ scōꝝ: q̄ nr̄ę salutis augmēta sunt, quoties illis honoꝛ impedit, in q̄bus tu mirabilis p̄dicaris. Per Chr̄m. ℟. Am̄. Oremus. Sequat oꝛo p̄pria. Illuſ scl, ꝛ terminet Per dñz. ꝛ Bñdicam⁹ dño. ℟. Deo gr̄as. Postea sacerdos deposito pluuiali, ꝛ accepta planeta: ad altare cuz ministriz accedat: ꝛ incipiat Missa de sancto, vel sancta.

¶ Ordo pcessionis p defunctis in crastino oīuz Scōrū. Ca.18.

CAntata Missa hora tertia, ꝛ inchoato a cātoribꝰ. ℟. Credo ꝙ redemptoꝛ meus, vt sup. fol.169. de choꝛo hoc ordine processio egrediat. Pręcedant duo ceroferarij cū cereis, Iduti superpelliciis: quoz sequatur crucifer superpelliceo indutus: deinde cęteri clerici, vti moris est in processionibus: vltimo plebanus vel hebdomadarius nigro pluuiali indutus: a dextera cuius procedat diaconus cuz aqua benedicta, ꝛ a sinistra subdiaconus cum thuribulo ꝛ incēso. Peruentis autem ad primam mansionem, crucifer ꝛ ceroferarij facies suas ꝛ crucem vertant ad venientem processionem cęteri clerici a dextris ꝛ a sinistris dictę mansionis in modum coronę se collocent, plebanus vero vel hebdomadarius contra crucem. Interim omnibus dictū Responsoꝛium cantantibus, diaconus tumulos aqua benedicta aspergat, ꝛ subdiaconus thure incenset. Finito vero Responsorio, dicat Kyrie eleiſon.

Kyrie eleiſon. Christe eleiſon. Ky ri e e lei ſon.

Deinde

Deinde hebdomadarius alta voce dicit

Et cętera in silentio: ⁊ denique clara voce explicat ℣. Et ne nos inducas. ℟. Sed libera. ℣. A porta inferi. ℟. Erue domine animas eorum. ℣. Requiescant in pace. ℟. Amen. ℣. Dñe exaudi orationem meã. ℟. Et clamor. ℣. Dñs vobis. ℟. Et cũ spiritu tuo. Oremus. Oratio.

OMnipotens sempiterne Deus, cui nunquam sine spe misericordię supplicatur, propitiare animabus famulorũ famularumque tuarum: vt qui de hac vita in tui nominis cõfessione decesserunt, sanctorum tuorum numero fácias aggregari. Per Christum dominum nostrum. Responsorium. Amen.

Deinde intonato a cantoribus, ℟. Qui Lazarũ. fol. 169. processio ordine ꝓnotato ad scõã mansionẽ ꝓcedat, vbi finito ℟. sacerdos dicat vt supra. Kyrie eleis. Pater noster. ℣. Et ne nos. ℟. Sed libe. ℣. A porta inferi. ℟. Erue domine animas eorum. ℣. Requiescant in pace. ℟. Amen. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad veniat. ℣. Dominus vobiscum. Responsorium. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

DEus venię lagitor ⁊ humanę salutis amator, ąs clementiã tuã: vt nr̃ę cõgregationis fratres, sorores, ꝓpinquos, amicos, ⁊ bñfactores, qui ex hoc seculo trãsierũt, brã Maria semp virgine intercedente cũ oibus scis tuis, ad ꝓpetuę beatitudinis cõsortiũ peruenire concedas. Per Christũ dñm nr̃m. ℟. Amẽ.

Nota q ꝓdicta non debẽt dici in secũda hãc mãsione, si non fuerint ibi sepulturę clericorũ: sin autẽ, reseruetur dicta ozo ad locũ sepulturaꝝ clericorum: ⁊ sequens oratio loco eius dicatur.

DEus, cuius miseratione aię fidelium requiescunt: famulis ⁊ famulabus tuis, hic ⁊ vbique in Christo quiescentibus, da propitius veniam peccatorum: vt a cunctis reatibus absoluti tecum sine fine lętent ur. Per Christum dñm nostrum. ℟. Amen.

Hijs finitis ꝓcedat ꝓcessio ad tertiã mansionẽ ordine supra notato immediate postq̃ inceptũ fuerit a cãtoribus sequens ℟. Dñe qñ. f. 166. Kyrie el. vt su. Pr̃ nr̃. ℣. Et ne nos. ℟. Sed lib. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe aias eorum. ℣. Requiescant in pace. ℟. Amen. ℣. Dñe exaudi orationẽ meam. ℟. Et clamor. ℣. Dñs vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

Propitiare,

PRopitiare, ąs dñe, animabus famulorũ famularumq̃ tuarum misericordia sempiterna: vt mortalitatis nexibus expeditas lux eas ęterna posideat. Per Christum dñm. ℟. Amen.

Deinde inchoato ℟o sequenti ad quartam mansionẽ ꝓcedat processio ordinate. ℟. Memento mei Deus. fol. 172. Kyrie elei. vt supra. Pr̃ noster. ℣. Et ne nos. ℟. Sed libe. ℣. A porta infe. ℟. Erue dñe animas eorum. ℣. Requiescant in pace. ℟. Amẽ. ℣. Dñe exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te ve. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Dño.

PRęsta, ąs ops Deus: vt aias famulorũ famularũq̃ tuarum ab Angelis tuis susceptas, in ꝓparata habitacula deduci fácias beatorũ. Per Christum dñm nr̃m. ℟. Amen. Sequi. ℟. Dei mihi dñe, fol. 172. Kyrie eleis. vt supra. Pr̃ nr̃. ℣. Et ne nos. ℟. Sed lib. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe aias eorũ. ℣. Requiescãt in pace. ℟. Amẽ. ℣. Dñe exaudi orationẽ meaꝝ. ℟. Et cla. ℣. Dominus vobiscũ. ℟. Et cuꝫ spiritu tuo. Oremus. Oratio.

ABsolue, ąs dñe, aias famulorũ famularũq̃ tuarũ, ⁊ oĩum fideliuꝫ defunctorũ ab omni vinculo delictorũ: vt in resurrectionis gloria inter sanctos ⁊ electos tuos resuscitati respirent. Per Christum dñm nr̃m. ℟. Amẽ. ℟. Ne recorderis. fol. 146. Kyrie elei. vt supra. Pater nr̃. ℣. Et ne nos indu. ℟. Sed libe. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe aias eorũ. ℣. Requiescant in pace. ℟. Amẽ. ℣. Dñe exaudi oronez meam. ℟. Et clamor meus. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cũ spiritu tuo. Oremus. Oratio.

DEus, cui ꝓpriũ est miserere semp ⁊ parcere, ꝓpitiare animabus famulorũ famularũq̃ tuarum: ⁊ oĩa eorũ ꝓcã dimitte: vt mortalitatis vinculis absolutę, transire mereãtur ad vitã. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen. ℟. Peccantem me quotidie. fo. 174. Kyrie eleison. vt supr. Pater noster. ℣. Et ne nos. ℟. Sed libera. ℣. A porta inferi. ℟. Erue domine animas eorum. ℣. Requiescant in pace. ℟. Amen. ℣. Dñe exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

DEus vita viuentiũ, spes morientiuꝫ, salus oĩum in te sperantiũ, ꝑsta propitius: vt aię famulorũ famularũq̃ tuarũ a nostrę mortalitatis nexibus absolutę, brã Maria semper virgine intercedẽte, in ꝓpetua cũ scis tuis luce lętent. Per Chr̃m dñm no,

℟.

℟. Amen. ℟. Dñe scõm. fol. 175. Kyrie eleison. vt supra. Pater noster. ℣. Et ne nos. ℟. Sed libera. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe animas eorum. ℣. Requiescant in pace. ℟. Amen. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

SUpplices dñe pro aiabus famulorũ famularũq; tuarũ preces effudimus, obsecrãtes: vt qcquid conuersatione contraxerũt humana, ⁊ clemẽter indulgeas, ⁊ in tuorũ sede lętãtiũ cõstituas redẽptorũ. Per Xp̃m dñm. ℟. Amẽ. ℟. Libera me dñe de viis inferni. folio 175. Kyrie elei. vt supra. Pater nr̃. ℣. Et ne nos indu. ℟. Sed libe. ℣. A portã inferi. ℟. Erue dñe aias eorum. ℣. Dñe exaudi orationẽq; meaq;. ℟. Et clamor meus ad te. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Ofo.

AAimabus, ąs dñe, famulorũ famularũq; tuarũ oratio pficiat supplicãtiũ: vt eas ⁊ a peccatis oĩbus eruas, ⁊ tuę redemptionis facias esse participes. Qui vivis ⁊ regnas in secula seculorũ. ℟. Amen. Ad vltimã mansionem cantores cantent sequens ℟. cũ quo oẽs clerici eo ordine quo exierũt processionaliter ad chorũ reuertantur. ℟. Libera me dñe de morte ętterna. fol. 179. Kyrie elei, vt sup. Pater nr̃. ℣. Et ne nos inducas. ℟. Sed libera. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe animas eorum. ℣. Dñe exaudi orationem meaq;. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Ofo.

FIdelium Deus oĩum conditor, ⁊ redemptor, aiabus famulorum famularumq; tuarũ remissionẽq; cunctorum tribue peccatorũ: vt indulgentiam, quã semper optauerunt, pijs supplicationibus cõsequant. Qui vivis ⁊ regnas cum Deo patre in vnitate spũs sancti Deus, Per omnia secula seculorum. ℟. Amen. ℣. Requiem ętternã dona eis dñe. ℟. Et lux perpetua luceat eis.

Quo dicto in sacristiã reuertãtur.
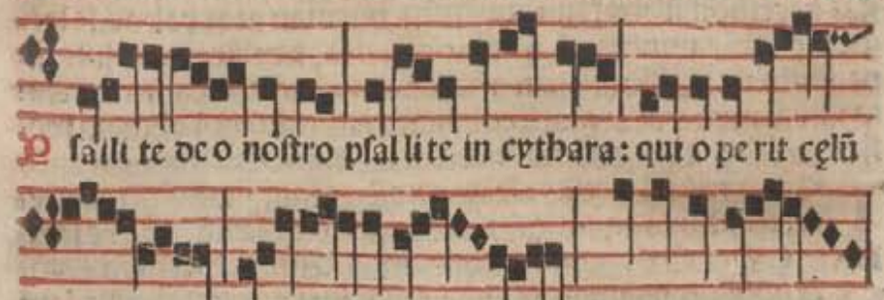
℣. Requiescant in pace. ℟. Amen.

¶ De processione facienda ad petendam pluuiam tempore siccitatis. Cap. 19.

Congregato clero ⁊ populo ad Ecclesiam, incipiatur antiphona. Oremus. vt supra. fol. 167. postea canetur aña. Exurge domine. vt supra in festo scti Marci. fol. 167.

Qua

Qua dicta cũ ℣. ⁊ Gloria pat. cantet litania, ⁊ fiat processio p oĩa sicut in festo sci Marci in litanijs maioribus signatũ est. Finita processione, cũ redierint ad Ecclesiã dicãt añaz ⁊ psalmũ sequẽtẽ.

℣ salli te deo nostro psallite in cythara: qui operit cęlũ nubibus, ⁊ parat terrę pluuiã. Evovae. ps. Laudate dominũ, qm̃ bonus est psalmus: Deo nr̃o sit iucũda, decoraq; laudatio. Ædificãs Hierusalẽ dñs: dispersiones Israelis ꝯgregabit. Qui sanat contritos corde: ⁊ alligat contritiones eorum. Qui numerat multitudinẽ stellarum: ⁊ oĩbus nomina dat. Magnus dñs noster ⁊ magna virtus eius: ⁊ sapientię eius non est numerus. Suscipiens mansuetos Dñs: humilians aũt peccatores vsq; ad terram. ℣ręcinite dño in confessione: psallite Deo nostro in citbara. Qui operit cęlũ nubibus: ⁊ parat terrę pluuiam. Qui prędecidit in montibus fęnũ, ⁊ herbam seruituti hoĩum. Qui dat iumentis escaz ipsorum: ⁊ pullis coruorum inuocantibus eum. Non in fortitudine equi voluntatem habebit: nec in tibijs viri beneplacituz erit ei. Beneplacitum est dño super timentes eum: ⁊ in eis qui sperant super misericordia eius. Gloria pa. Repetita post psalmum aña, dicatur. Kyrie eleis. Christe eleis. Kyrie eleison. Pater noster. Et ne nos. Sed lib. ℣. Conuertere dñe aliquantulum. ℟. Et deprecare sup seruos tuos. ℣. Dñe refugiuz factus es nobis. ℟. A generatione in generationem. ℣. Adiuuamus dñm Deuz nr̃m. ℟. Qui dat nobis pluuiã temporaneam ⁊ serotinam in tempore suo. ℣. Cęli nõ possunt dare imbrem. ℟. Nisi tu volueris dñe. ℣. Dñs dat pluuiã super faciem terrę. ℟. Et irrigat aquis vniuersa. ℣. Aperiet dñs thesaurũ suũ optimũ cęlum. ℟. Vt tribuat pluuiaz terrę nostrę in tpe suo. ℣. Dñe exaudi oratiõnẽ meam. ℟. Et cla. ℣. Dominus vobiscũ. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

An Obsc=

Universidad de Deusto
Biblioteca

OBsecramus misericordiaz tuam dñe sancte, pr̃e oꝑs, eterne Deus: vt squallentes agri fecundis imbribus irrigent, quibus pariter estiui mitigent ardores, t sequiẽtiũ morborũ restringat accessio: sal⁹ bobus iumẽtisq; pueniat: atq; vt hoc, te largiente, mereamur: petã, q̃ nobis aduersant, relaxa: qui pluis super justos t iniustos: t iam nr̃is offensionib⁹ relaxatis, expectata nubiũ munera largiaris: quibus t salus nobis t alimẽta prestentur. Per Chr̃m dominũ nostrũ. ℟. Amẽ. Oremus. Oratio.

TErraz tuã dñe, quã videmus nostris iniquitatibus tabescẽtẽ, celestibus aquis infunde: atque irriga dñificijs gr̃e sempiterne. Per Chr̃z dominũ nostrum. ℟. Amen. Oremus. Oro.

DA nobis, quesumus domine, pluuiam salutarem: t aridam terre faciem fluentis celestibus dignanter infunde. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

OOm̃ps sempiterne Deus, qui saluas oẽs, t neminẽ vis perire: aperi fontẽ benignitatis tue: t terrã aridã, aquis fluenti celestis dignãter infunde. Per Chr̃m. ℟. Amẽ. Oremus. Oro.

DElicta domine nos ipsi cognoscimus, t ipsius terre fęditas monstrat transgressionis excessus: tu autem pijssime pater, qui celum clausisti contumacibus t ingratis, reseratum humilibus t contritis concede deprecantibus: t nobis subsidia pluuiarum tribue: t merentibus abundantiam largiri digneris. Per Christum dominum nostruz. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

IN afflictione maxima constitutis, consolationem tribue dñe Deus fons largissime pietatis: t descẽdat, q̃s, pluuia salutaris; vt omnia, que sub celo sunt, irrigẽtur ab aquis: pasce seruos tuos imbribus consuetis: quos ad laudẽ tuę creare dignatus es maiestatis. Per Chr̃m dñm nostrũ. ℟. Amẽ. Oremus. Oro.
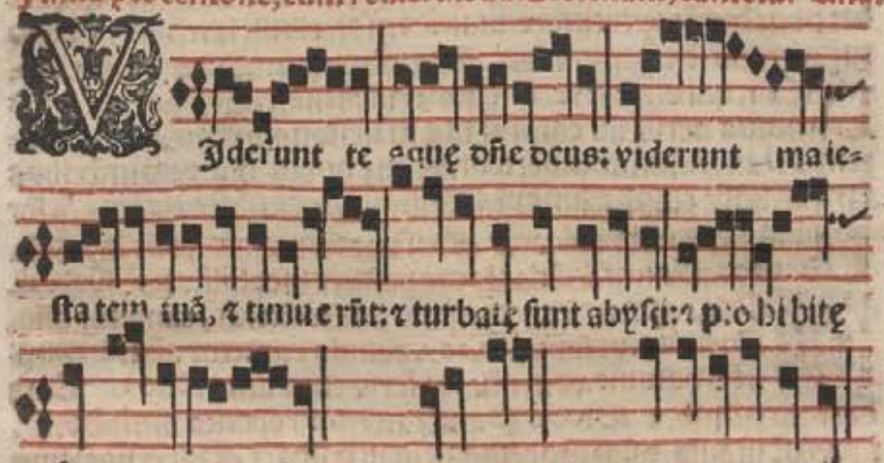
OOm̃potẽs sẽpiterne Deus, q̃ solus aq̃s emittis e celis, dona seruis tuis bñficiũ pluuię salutaris: vt q̃ facinore modo suspẽdit, tuo iã gratuito munere proget. Per Chr̃m. ℟. Amen.

Post nodũ dicat Missa ad pluuiã postulãdã, vt habet i missali.

De processione pro postulanda serenitate. Cap. 20.

COngregato clero t populo ad Ecclesiã, incipiat ãna. Oremus. vt sup. f. 267. Postea cantetur ãna. Exaudi nos dñe, qm̃ benigna est. supra in 4. feria cinerum. fo. 202. Missa cãtata cũ ℣. t Gloria pat. t repetita ãna, incipiant

litanię, t fiat processio, sicut notatũ est in festo sci Marci. f. 269. Finita processione, cum redierint ad Ecclesiam, cantetur Ãna.

Repetita post psal. ãna dicatur. Kyrie eleis. Christe eleis. Kyrie eleis. Pr̃ nr̃. Et ne nos. Sed lib. ℣. Uox dñi super aquas, Deus maiestatis intonuit. ℟. Dñs super aquas multas. ℣. Inundauerũt aquę super caput meũ. ℟. Inuocaui nomẽ tuũ dñe, t vocẽ meam audisti. ℣. Saluum me fac Deus. ℟. Quoniaz intrauerunt aquę vsque ad animam meam. ℣. Illustra faciem tuaz super seruos tuos domine. ℟. Et saluos nos fac in tua misericordia. ℣. Domine exaudi orationẽ meaz. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dñs vobiscũ. ℟. Et cũ spiritu. Oremus. Oro.

DOmine Deus, qui in ministerio aquarũ salutis tuę nobis sacramẽta sanxisti: exaudi orationem populi tui: t iube terrores inundantiũ cessare pluuiarũ: flagellumq; huius elementi ad effectũ tui querte mysterij: vt q̃ se regenerãtibus aqs gaudẽt recreatos, gaudeãt bis castigãtib⁹ esse correctos. Per do. Oro.

QUesumus omnipotens Deus, vt inundantiam coerceas imbrium: t hilaritatem tui vultus nobis impertiri digneris. Per dominum nostrum. Oremus. Oratio.

ADte domine clamantes exaudi: t aeris serenitatem nobis tribue supplicantibus: vt qui pro peccatis nostris iuste affligimur, misericordia tua pręueniente, clementiã sentiamus. Per dominum nostrum Jesum Christum. Oremus. Oratio.
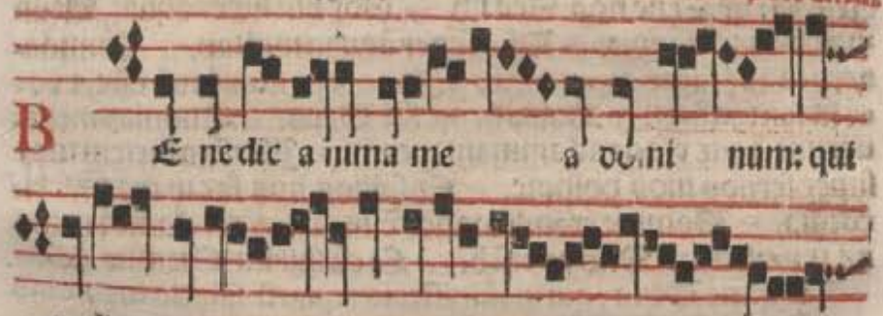
Universidad de Deusto
Biblioteca

OMnipotens sempiterne Deus, qui nos ꝛ castigando sanas ꝛ ignoscendo conseruas: ꝑsta supplicibus tuis, vt tranquillitatibus huius optatę serenitatis ꝛ ꝓsolationis lętemur, ꝛ dono tuę pietatis semper vtamur. Per dominum. Oremus. Oratio.

DEus, qui omniū rerum tibi seruientium naturam per ipsos motus aeris ad cultum tuę maiestatis instituis: serenitatem ꝛ tranquillitatē misericordię tuę nobis remotis imbribus largiaris: vt cuius iram expauimus, clementiā sentiamus. Per dominū no. Postea dicatur Missa de serenitate, vt in Missali.
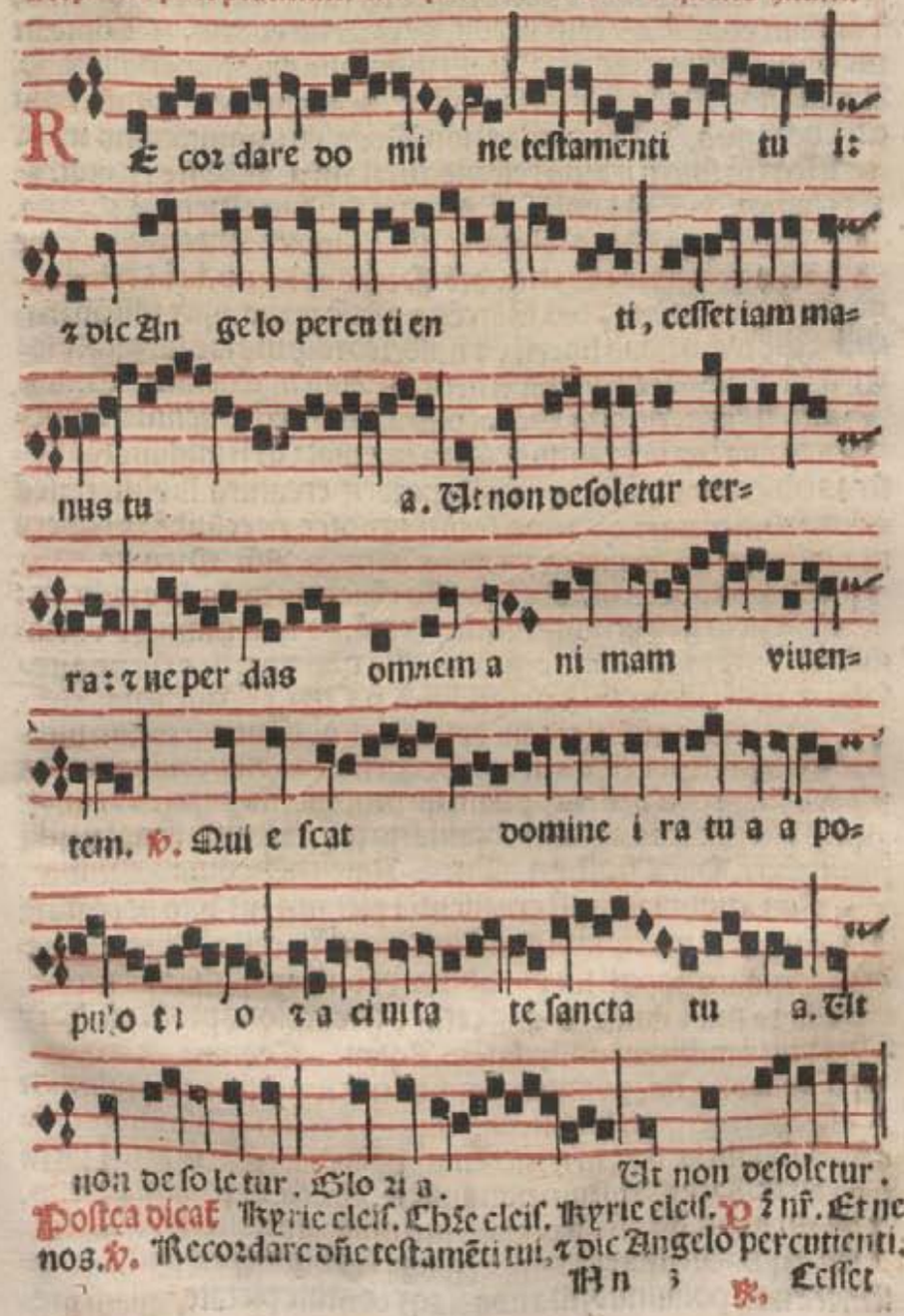
¶ De processione faciēda tēpore pestis ꝛ mortalitatis. Cap. 21.

COngregato clero ꝛ populo ad Ecclesiaꝫ, cantetur ant̄a. Oremus. vt supra. fo. 269. deinde cantetur ant̄a. Exaudi nos domine. vt in quarta feria cinerum, folio 202. Dum cantata cum ℣. ꝛ Gloria Pat. Et iterum repetita antiphona, incipiat litania, ꝛ fiat processio sicut in festo sci Marci notatum est, fol. 269. Processione ad eccl̄siā, vbi terminari ꝏbet regressa, cātet sequēs ant̄a cū suo psalmo: ꝛ cātet tota ante ꝛ post ant̄a.

Repetita

Repetita post psalmum Antiphona, dicatur sequens ℣ium.

Postea dicat Kyrie eleis. Chꝛe eleis. Kyrie eleis. ꝓ ī nr̄. Et ne nos. ℣. Recordare dñe testamēti tui, ꝛ dic Angelo percutienti. An ℣. Cesset

Universidad de Deusto
Biblioteca

℟. Cesset manus tua, ℣ non desolet terra. ℟. Misit verbum suum, ℣ sanauit eos. ℟. Et eripuit eos, de interitu eorum. ℣. Confiteantur domino misericordie eius. ℟. Et mirabilia eius filijs hominum. ℣. Adiuua nos Deus salutaris noster. ℟. Et propter gloriam nois tui libera nos. ℣. Ne perdas nos Deus cū iniquitatibus nris. ℟ Neq; in finem iratus reserues mala nra. ℣. Dñe exaudi. ℟. Et clamor. ℣. Dñs vobis. ℟. Et cum spū tuo. Oremus. Oratio.

EXaudi nos Deus salutaris nr: ℣ intercedēte⁹ btā virgine Dei genitrice Maria, btō Petro aplō tuo, btō Sebastiano martyre tuo, atq; btō Vincētio cōfessore tuo, pplō tuū ab ira cūdie tue terroribus liberū, ℣ misericordie tue fac largitate securū. Per eundē Chīm dñm nrm. ℟ Amen. Oremus. Oratio.

ECclesie tue, qs ops Deus, placatus intēde precantū: ℣ misericordia tua nos potius, qm ira preueniat: qr si iniquitates nostras obseruare volueris, nulla poterit creatura subsistere: sed ad mirabili pietate, qua nos fecisti, ignosce peccātib⁹: vt opera manuū tuaz nō faciaz interire. per Chīm. ℟. Amē. Oremus. Dīo.

EXaudi dñe preces nras: ℣ ne velis cū seruis tuis adire iudiciū: qr sicut in nobis nulla iustitia reperit, de qua psumere valeam⁹: ita fonte tue pietatis agnoscim⁹: a quo ℣ a pcis nris nos absolui, ℣ a necessitatib⁹ liberari psidim⁹, p Chīz. ℟ Amē. Ore. Dīo.

DEus, cuius misericordia celestium: quoque virtutum indigent prātes: ℣ cuius in conspectu nullus est hominuz absq; forde ℣ pena pcī: delicta ppli tui qs propitiatus auerte: vt quos ppria conscia reatus accusat, bonitatis tue patientia faciat veniā promereri. Per Christum dñm. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

DEus, cuius tanta est excellentia pietatis, vt vno peccatore conuerso maximum gaudium facias in celis haberi: respice in exiguam populi tui portionē: vt omni depulsa vexatione, hereditas tua ℣ numero augeatur, ℣ deuotione proficiat. Per Christum dominum nostrum. ℟ Amen. Oremus. Oratio.

EXaudi dñe, qs, populum tuum de tua misericordia maiorum suorum veniam supplicantem: qr ℣ potens es dimittere peccata: ℣ supplicia, que nris meremur operibus, potentia tue pietatis auerte. Per Christum dominū. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

IRam tuam, qs dñe, a populo tuo miseratus auerte: quaz nostris quidem meremur operibus, sed humana fragilitate sustinere non possumus: illa nos itaq; contine pietate, quam pre-

stare

stare soles indignis. Per dominum nostrum. Benedicamus Domino. ℟. Deo gratias. Completis orationibus, cantetur Missa cōtra pestem, vt in missali: cū orationibus de beata Virgine, de sancto Sebastiano, ℣ de sancto Vincentio Confessore.
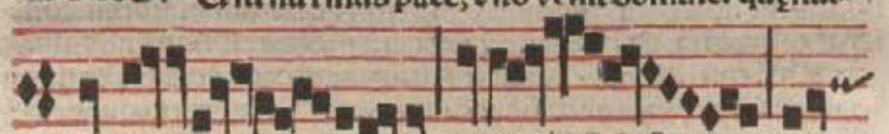
De processione facienda in tpe tribulationū quarumcunq;.

Ex Decretis Liberij Papę. Cap. 22.
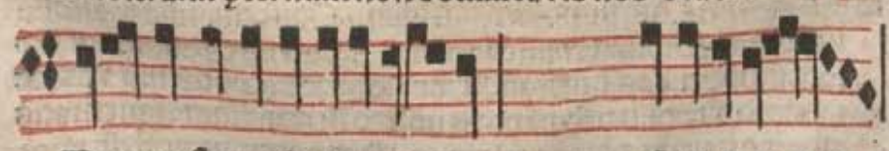
SI venerit fames, pestilentia, inequalitas aeris, vel alia quascunque tribulatio, statim ieunijs, eleemosynis, ℣ obsecrationibus Domini misericordia deprecetur.

CONgregato clero ℣ pplō, cantet añā. Oremus. vt supra f. 265. vel Exaudi nos domine. vt in 4. fer. cinerū. fo. 202. Qua cantata cum vers. ℣ Gloria pat. ℣ repetita ex integra post Gloria pat. Añā, incipiat litania, ℣ omnia alia fiāt vsq; ad regressiū ad Ecclesiā: sicut in festo sci Marci in litania maiori signatū est. f. 269. Regressi ad Eccliaz, postq; illā ingressū fuerit, cātēt sequētē añaz. Sustinuimus. ℣ ea cātata, cātet ps. Deus nr. 202. cū Gloria pa. ℣ repetat añā post psalmū. añā.

finita antiphona dicatur. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos a malo. ℣. Ne reminiscaris domine delicta nostra, vel parentum nostrorum. ℟. Neque vindictam sumas de peccatis nostris. ℣. Adiuua nos deus salutaris noster. ℟. Et propter gloriam nominis tui libera nos. ℣. Domine ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum. ℟. Cito anticipent nos misericordię tuę. ℣. Memor esto congregationis tuę. ℟. Quam possedisti ab initio. ℣. Domine exaudi orationem meã. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

EXaudi nos domine deus noster, ꝛ in tribulationibus nostris miserere nobis: ꝛ qui solus magnificaris in populis, spiritalem lętitiam tribue in spe futurorum munerum constitutis. Per dominum nostrũ Jesum. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

EXauditor omnium deus, exaudi nostrorum fletuum vocem, ꝛ tribue infirmitatibus nostris perpetuam sospitatem: vt dum dignanter gemitum nostri laboris suscipis, tua nos semper misericordia cõsoleris. Per dñm. ℟. Amẽ. Oremus. Oratio.

DOmine ne in ira tua nos arguas, neque in furore tuo corripias: sed austeritati verberis largire misericordiam lenitatis: vt non contritionem pęna sed eruditionem nobis conferat disciplina. Per dominũ nostrũ. ℟. Amẽ. Oremꝰ. Oratio.

COnuerte domine oculos cordis nostri ad cernendum tui indicii veritatem: vt dum hic igne spirituali probamur, de tuis in ęternum conspectibus cuꝫ fructu iustitię satiemur. Per dominum nostrum Jesum. ℟. Amen. Oremus.
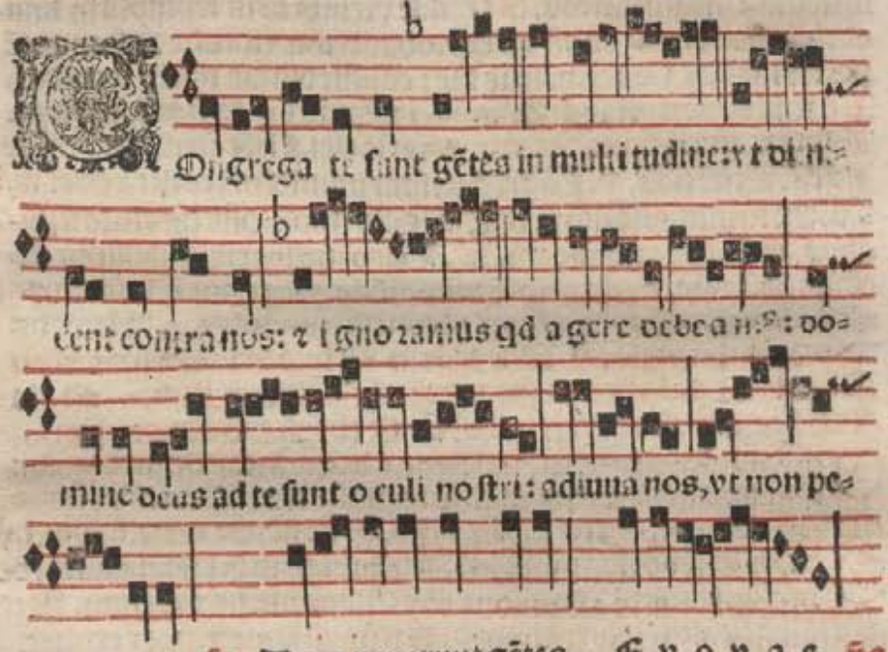
FIrmamentum spei, ꝛ refugium dolentium piissime deus: salua nos ab inimicis ꝛ a laqueis mortis: vt assumpti de multitudine circumstantium tribulationum, deuotiores sancto nomini tuo cum voce laudationis psallamus. Per dominum nostrum Jesum Christum. ℟. Amen. Oremus.

SUsceptor omnium clementissime deus: ne permittas delectari inimicos nostros super nos: sed ita nos tua virtute corrobora, vt conuerso planctu nostro in gaudium, sanctitatis tuę memoriam iugiter excolamus. Per dominuꝫ nostrũ. Postea dicatur Missa de tribulatione. f. Salus populi. vt i Missali.

℣ De

℣ De processione tempore belli. Cap. 23.

Congregato clero ꝛ populo ad Ecclesiã, incipiatur Ańa. Oremus. fo. 269. deinde cantetur Ańa. Exaudi nos. vt in 4. feria cinerum. fol. 202. Qua cum versu ꝛ Gloria pat. cantata ꝛ repetita, cantetur litania sicut in festo sancti Marci notatũ est in litania maiori. fol. 269. ꝛ egrediatur processio. Completo circuitu processionis, redeuntes ad Ecclesiã ipsam cantent Antiphonam.

re amus. ℣ Deus venerunt gẽtes. Evovae. ℣.

DEus venerunt gentes in hęreditatem tuam: polluerunt tẽplum sanctum tuũ: posuerunt Jerusalẽ in pomorum custodiaꝫ. Posuerunt mortalia seruorũ tuorũ escaꝫ volatilibus cęli: carnes sanctorum tuorũ bestijs terrę. Effuderunt sanguinẽ ipsorum tanq̃ aquaꝫ in circuitu Jerusalẽ: ꝛ nõ erat qui sepeliret. Facti sumus opprobrium vicinis nostris: subsannatio ꝛ illusio his q in circuitu nr̃o sunt. Usquequo dñe irascēris in finẽ? accendet velut ignis zelus tuus? Effunde irã tuam in gentes quę te non nouerunt: ꝛ in regna, quę nomẽ tuũ non inuocauerunt.

Quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

O uia comederunt Jacob: ⁊ locū eius desolauerūt. N e memineris iniquitatū nostrarū antiquarū: cito anticipēt nos miserecordię tuę, qz pauperes facti sumus nimis. A diuua nos Deus salutaris nr̄: ⁊ pp gloriā nois tui dne libera nos: ⁊ ppitius esto pctis nr̄is pp nomen tuum. N e forte dicant in gentibus, vbi est Deus eorū, ⁊ innotescat in nationibus coram oculis nr̄is. U ltio sanguinis seruorū tuorū, q effusus est: introeat in conspectu tuo gemitus cōpeditorū. S ecundū magnitudinē brachij tui, posside filios mortificatorū. S t redde vicinis nr̄is septuplū in sinu eorū: improperiū ipsorū qđ exprobauerunt tibi dne. N os autē populus tuus ⁊ oues pascuę tuę: confitebimur tibi in seculum. I n gn̄atione ⁊ gn̄ationē: annūciabimus laudem tuā. G loria.

Repetat ant: ⁊ finita dicatur. K yrie elei. Chr̄e eleis. K yrie elei. P r̄ nr̄. Et ne nos. ℣. Cōgregati sunt inimici nr̄i contra nos. ℟. Cōterere fortitudinē illorū dne. ℣. Esto nobis dne turris fortitudinis. ℟. A facie inimicorū. ℣. Muro tuo inexpugnabili circūcinge nos dne. ℟. Et armis tuę potētię ptege nos Deus nr̄. ℣. Exaudiat dns orones nr̄as, ⁊ reconcilietur nobis. ℟. Nec nos deserat in tpe malo. ℣. Disperde in virtute tua inimicos nr̄os Dne. ℟. Et depone eos protector nr̄. ℣. Dne exaudi. ℟. Et clamor meus. ℣. Dominus vobis. ℟. Et cū spū tuo. Oremus. Dño.

O Omnipotens sempiterne Deus, a bellorū nos, q̄s, turbine fac quietos: qz bona nobis cuncta prestabis, si pacem dederis mentis ⁊ corporis. Per Chr̄m dnm. ℟. Amē. Oremus. Oratio.

O Omnipotens ęterne Deus, Chr̄iani nois inimicos virtute tuę, quęsumus, comprime maiestatis: vt populus tuus ⁊ fideli integritate lętetur, ⁊ temporuz trāquillitate semper exultet. Per Christum dominum nostrum. ℟. Amē. Oremus. Oratio.
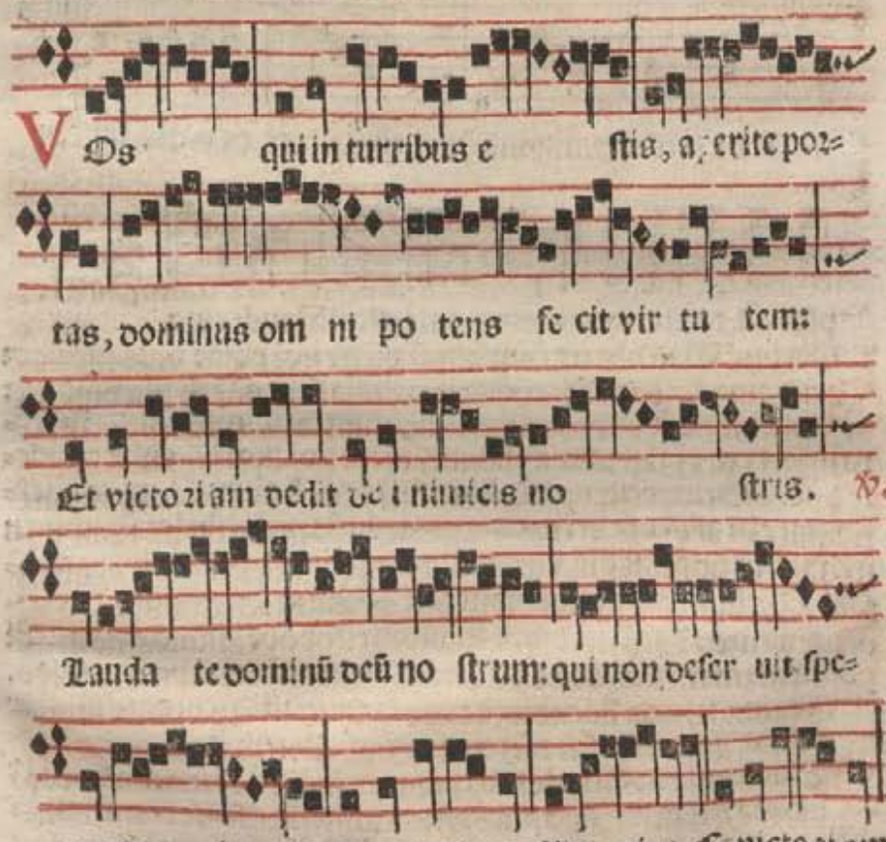
D Eus, cui regnū est oium seculorum, supplicationes nostras clementer exaudi: ⁊ Chr̄ianorū regnū tibi subditum protege: vt in tua virtute fidentes, ⁊ tibi placeant, ⁊ sup omnia regna prędellant. Per Christū dn̄z nostruz. ℟. Amen. Oremus. Dño.

D Eus conditor mundi, sub cuius arbitrio oiuz seculorū ordo decurrit: adesto ppitius inuocationibus nr̄is: ⁊ tranquillitatē pacis p̄sentibus ꝓcede tpibus: vt in laudibus misericordię tuę inc̄essabili exultatione lętemur. Per dnm nr̄z. Bn̄dicamus dño. ℟. Deo gr̄as. *Cętet Missa assignata i Missali p tpe belli.*

De

De processione faciēda p victoria habita de inimicis. L. 24.
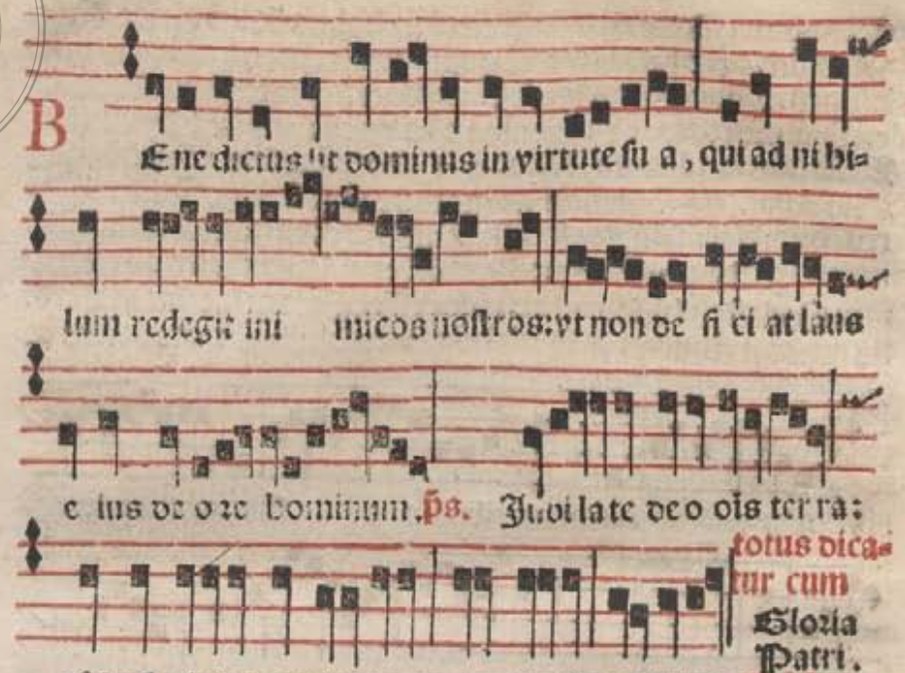
Congregato clero ⁊ populo in Ecclesia: ⁊ ordinata processione solenni, ⁊ festiua: processio more solito inciplat procedere: ⁊ cantores alta voce incipiant hymnum. Te Deum laudamus. folio 214. ⁊ chorus ipsum prosequatur. Quo completo cantentur hymni ad propositū vz. Jesu nostra redēptio. Jesu saluator seculi. vt in festo oium sanctorum. Aue maris stel. hymni de Angelis, ⁊ alij vt videbitur, vsqz ad introitum Ecclesię, vbi finienda est processio. Et cum fuerunt in Ecclesia cantent sequens ℟. Antiphonam, psalmos, ⁊ orationes ℟.

Finita resumptione post Gloria Patri, incipiatur Antiphona. Benedictus. ⁊ tota dicatur ante psalmus ⁊ post psalmus. Ant.

Bene=

Universidad de Deusto
Biblioteca

pſalmū dicite nomini eius: date gloriā laudi eius. Pſalmus.

IUbilate Deo oīs terra: pſalmū dicite noī eius: date gloriam laudi eius. Dicite Deo, quā terribilia ſunt opera tua domine: in multitudine virtutis tuę mentientur tibi inimici tui. Oīs terra adoret te & pſallat tibi: pſalmum dicat noī tuo. Venite & videte opera Dei: terribilis in ꝯſiliis ſup filios hoīum. Qui conuertit mare in aridam: in flumine ptranſibūt pede, ibi lętabimur in ipſo. Qui dominat in virtute ſua: in ęternū oculi eius ſup gentes reſpiciunt: qui exaſperāt non exaltent in ſemetipſis. Benedicite gentes Deū noſtrū: & auditā facite vocē laudis eius. Qui poſuit aīam meā ad vitā: & nō dedit in cōmotionē pedes meos. Quōm probaſti nos Deus: igne nos examinaſti, ſicut examinatur argētū. Induxiſti nos in laqueū: & poſuiſti tribulationes in dorſo noſtro: impoſuiſti hoīes ſup capita nra. Transiuimus p ignem & aquā: & eduxiſti nos in refrigerium. Introibo in domū tuā in holocauſtis: reddā tibi vota mea: q̄ diſtinxerunt labia mea. Et locutū eſt os meū in tribulatione mea. Holocauſta medullata offerā tibi cū incenſo arietum: offeram tibi boues cū hircis. Venite,
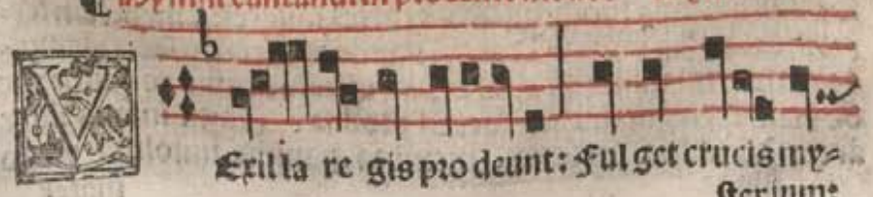
nite, auditę & narrabo oēs qui timetis deū: quāta fecit aīę meę. Ad ipſum ore meo clamaui: & exultaui ſub lingua mea. Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo: non exaudiet dñs. Propterea exaudiuit Deus: & attendit voci deprecationis meę. Benedictus Deus: qui non amouit orationē meā, & miſericordiam ſuā a me. Gloria pat. Repetita poſt pſal. Dña. dicat Kyrie eleiſ. Chriſte eleiſ. Kyrie eleiſ. Pr nr. Et ne nos. ℣. Benedicamus te dominum deum regem cęli. ℟. Dñi abs te victoria & ſapientia. ℣. Dñs Deus nr non ſcōz potentiā armorum. ℟. Sed vt ſibi placet dat dignis victoriam. ℣. Confiteantur Dño miſericordię eius. ℟. Et mirabilia eius filijs hominum. ℣. Dñe exau. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dñs vobiſcū. ℟. Et cum ſpiri. Oremus.

DEus cuius, miſericordię non eſt numerus, & bonitatis infinitus eſt theſaurus, tuę piiſſimę maieſtati pro collatis nobis donis gratias agimus, tuam ſemper clementiam exorantes: vt qui te inuocantibus poſtulata concedis, eoſdem non deſerens ad prędmia futura diſponas. Per Chriſtum dominum. noſtrum. Reſponſorium. Amen. Oremus. Oratio.

ORationū noſtrarū petitionē cuz gratiarū actionibus ſuſcipe dne, qs, & pręſta: vt quos exaudire, & incolumes ſeruare dignatus es, ab omni in poſterum animę & corporis aduersitate cuſtodias: vt ſemper in tuo ſeruitio & amore concreſcant. Per Chriſtum dominum noſtrum. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

DEus, qui neminē in te ſperantē nimium affligi pmittis: ſed piū ꝑcibus pſtas auditū, pro petitionibus nr̄is votiſque ſuſceptis optatis, gras agimus & dona libamus, te piiſſime depcātes: vt p hęc tua bñficia, q̄ nobis ꝓferre dignatus es, tuū ſemper magnificare nomen cōcedas. Per dñm. Bñdicamus dño. ℟. Deo gras. Poſtea cāet Miſſa fm devotionem ſacerdotis cū orationibus beatę Marię virginis & btōrū apoſtolorū Petri & Pauli, & pro illius ciuitatis vel terrę cū debita ſolēnitate.

Hymni cantandi in proceſſionibus. Hymnus.
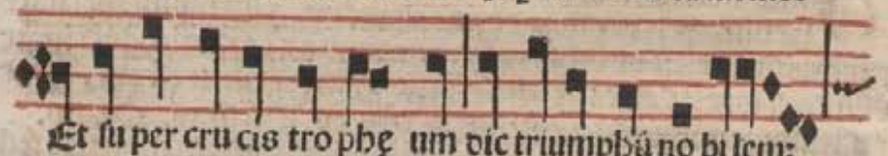

sterium: Quo carne carnis conditor, Suspensus est patibulo.
Quo vulneratus insuper, mucrone diro lanceę, Ut nos lauaret crimine, manauit vnda sanguine. Impleta sunt quę concinit Dauid fidelis carmine: dicens, in nationibus regnauit a ligno Deus. Arbor decora ꝛ fulgida: ornata regis purpura: electa digno stipite, tam sancta mẽbra tãgere. Beata cuius brachijs secli pepẽdit p̃ciũ, statera facta corporis: p̃dãque tulit tartari. O crux aue spes vnica: hoc passiõis tẽpore, Auge pijs iustitiã: reisq; dona veniam. Te summa Deus Trinitas, Collaudet oĩs spũs: Quos p̃ crucis mysteriũ Saluas, rege p̃ secula. Amẽ. Hymnus.

Pange lingua gloriosi prę lium certaminis:

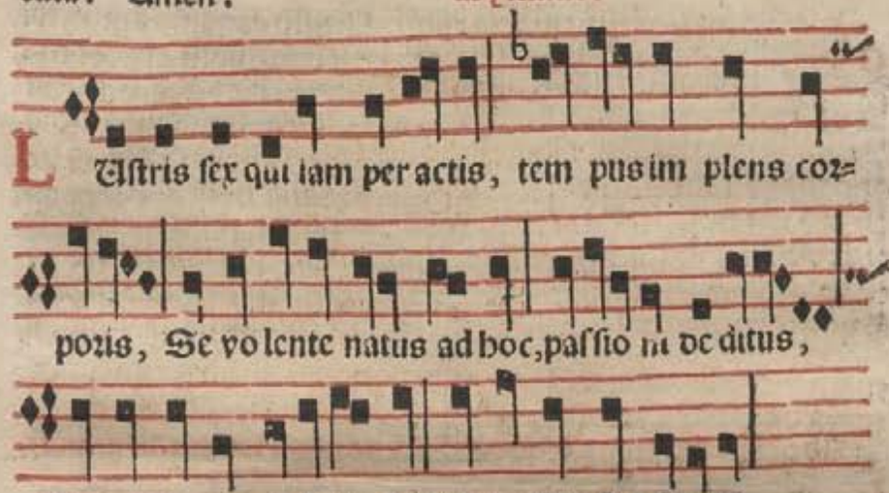

Et supercrucis trophę um dic triumphũ nobilem:

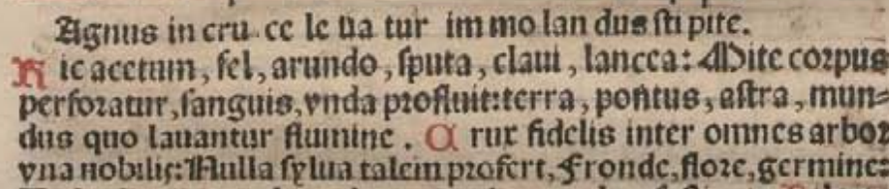

Qua liter redemptor orbis immolatus vicerit.
De parentis protoplasti fraude facta condolens: quando pomi noxalis morte morsu corruit: ipse lignum tunc notauit, dãna ligni vt solueret. Hoc opus nostrę salutis ordo depoposcerat: multiformis proditoris ars vt artez falleret: ꝛ medelam ferret inde, hostis vnde lęserat. Quando venit ergo sacri plenitudo temporis: missus est ab arce patris natus orbis conditor: ac de ventre virginali caro factus prodijt. Quagit infans inter arcta conditus przsepia, membra pannis inuoluta virgo mater

mater alligat: ꝛ manus pedesque crura, stricta cingit fascia. Gloria ꝛ honor Deo, vsquequaque altissimo: Una patri, filioque, inclyto paraclito: Cui laus est ꝛ potestas per immensa secula. Amen. Hymnus.
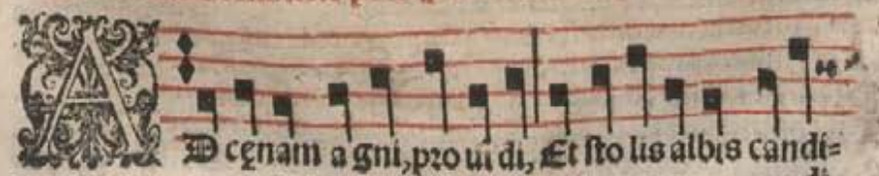

Lustris sex qui iam peractis, tempus implens corporis, Se volente natus ad hoc, passioni deditus,
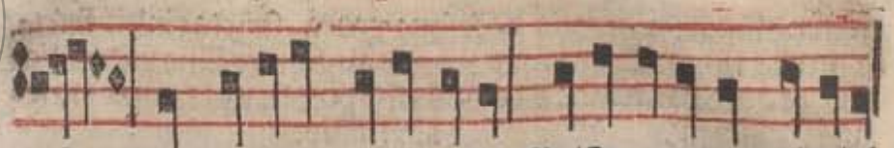

Agnus in cruce leuatur immolandus stipite.
Hic acetum, fel, arundo, sputa, claui, lancea: Mite corpus perforatur, sanguis, vnda profluit: terra, pontus, astra, mundus quo lauantur flumine. Crux fidelis inter omnes arbor vna nobilis: Nulla silua talem profert, fronde, flore, germine: Dulce lignum, dulces clauos, dulce pondus sustinet. Flecte ramos arbor alta, tensa laxa viscera, Et rigor lentescat ille, quẽ dedit natiuitas: Vt supernı membra regis mitis tendas stipite. Sola digna tu fuisti ferre secli pretium, atque portum przparare, nauta mundo naufrago: Quem sacer cruor perunxit, Fusus agni corpore. Gloria ꝛ honor Deo, vsquequaq; altissimo: Una patri filioque, inclyto paraclito, Cui laus est ꝛ potestas per immensa secula. Amen.

In diebus dominicis post Pascha ad vesperas. Hymnus.
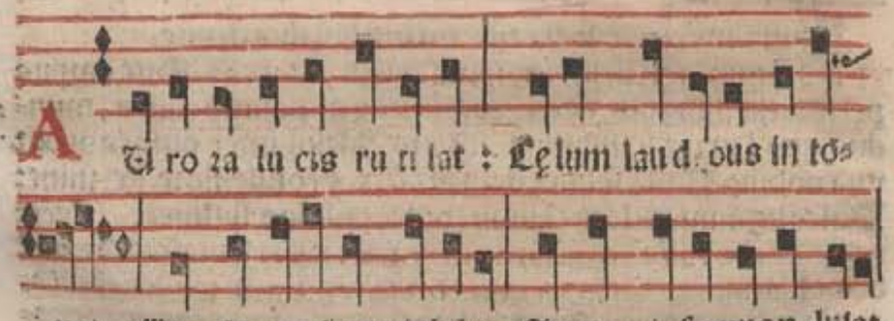

Ade cenam agni, prouidi, Et stolis albis candidi,

di, Post transitum maris rubri, Christo canamus principi. Cuius corpus sanctissimum, in ara cruci torridum, cruore eius roseo gustádeo viuim⁹ Deo. Pascha nostrum Christus est: qui immolatus agnus est: syncerita-tis azyma, caro eius oblata est. O vere digna hostia, per quam fracta sunt tartara, redempta plebs captiuata, reddita vitę prę-mia. Quo surgit Chr̃s tumulo, victor redit de barathro: tyran-num trudens vinculo: & referans paradisum. Quęsumus au-thor omnium, in hoc Paschali gaudio, ab omni mortis impetu tuum defende populũ. Gloria tibi domine: qui surrexisti a mor-tuis: cum patre & sancto spiritu, in sempiterna secula. Amen.

¶ Ab octaua Paschę vsque ad Ascẽsionẽ ad laudes. Hymnus.
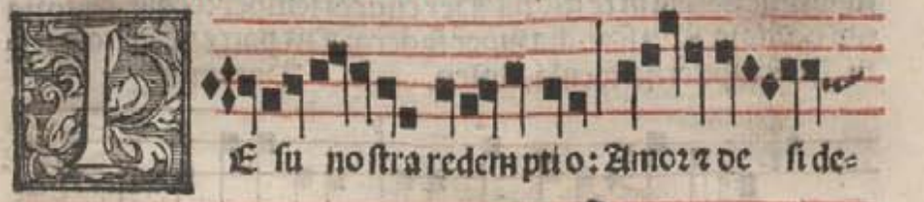

A Uroza lucis ruti lat: Cęlum laud ous in to-

nat: Mundus exultans iubilat. Gemens infernus vlulat. Cum rex ille fortissimus, mortis confractis viribus: pede con-culcans tartara, solutis a pęna miseros. Ille, qui clausus lapi-de custoditur sub milite, triumphans pompa nobili, Surgit vi-ctor de funere. Solutis iam gemitibus, Et inferni doloribus: Quia surrexit Dominus, Resplendens clamat Angelus.
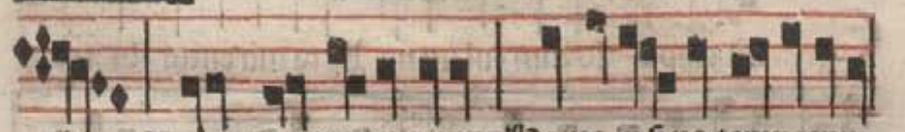
Tristes erant Apostoli, de nece sui Dñi: quem pęna mortis crudeli Gentis dãnarat impii. Serenone blando Angelus Prędixit mulieribus, In Galilęa Dñs videẽdus est quãtocyus. Ille dum pgũt cõcite, Ap'lis hoc dicere, videntes eum viuere, osculantur pedes dñi. Quo agnito discipuli, in Galilęã propere per-

re pergunt, videre faciem desiderată dñi. Claro Paschali gau-dio, Sol mũdo nitet radio Cũ Christũ iam apli visu cernũt cor-porco. Ostensa sibi vulnera, in Chr̃i carne fulgida, resurrexisse dñm, Voce fatent publica. Rex Christe clementissime, tu cor-da nostra possides: vt tibi laudes debitas reddamus omni tem-pore. Quęsumus author omniũ, in hoc Paschali gaudio, ab o-mortis impetu tuũ defende populũ. Gloria tibi dñe, qui surre-xisti a mortuis, cũ patre & sancto spũ, In sempiterna scła. Amẽ.
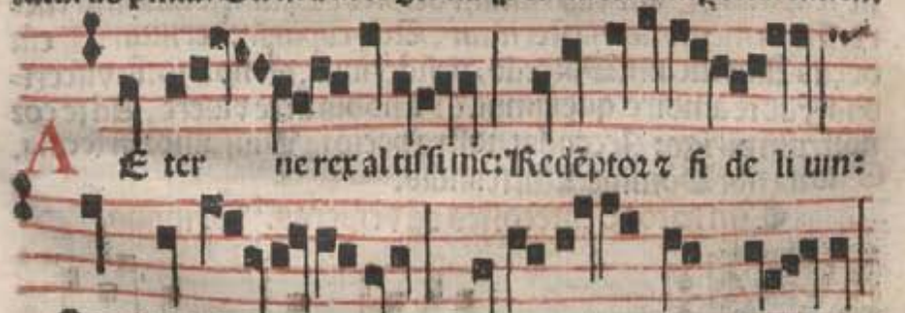
¶ In Ascensione Domini ad vesperas & laudes. Hymnus.

E su nostra redemptio: Amor & de si de-

rium. Deus creator omnium: Homo in fine temporum. Quę te vicit clementia, Ut ferres nra crimina: Crudelẽ mortẽ patiẽs, vt nos a morte tolleres? Inferni claustra penetrans, Tuos captivos redimẽs, Victor triũpho nobili Ad dexterã pris residẽs. Ipsa te cogat pietas, Ut mala nra superes Parcẽdo, & voti cõpotes Nos tuo vultus saties. Tu esto nrs gaudiũ, Qui es futurus prmiũ: Sit nra in te gloria Per cũcta semp scła. Amen.
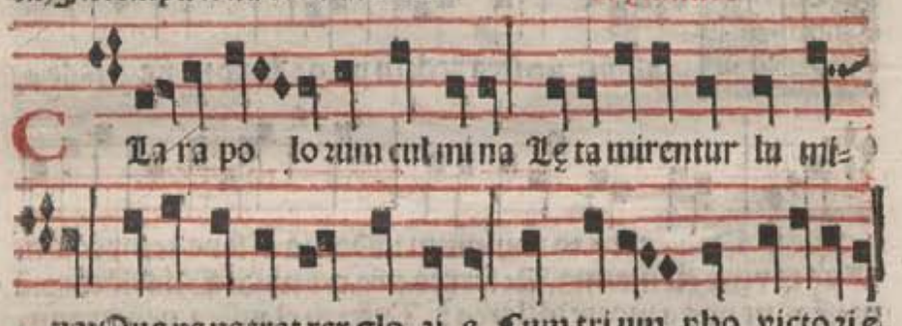

A Eter ne rex altissime: Redẽptor & fi de li um:

Quo mors solu ta de perit: Da tur triumphus gra tię. Scandens tribunal dexterę Patris potestas omnium Collata Jesu cęlitus, Quę non erat humanitus. Ut trina rerum ma

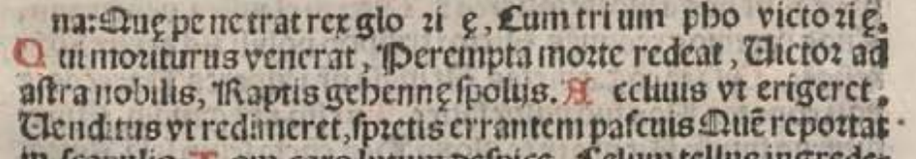
Do chma,

ebina, Cęlestium, terrestrium, Et infernorum condita. Flectant genu iam subdita. Mremunt videntes Angeli, Uersa vice mortalium, Culpat caro, purgat caro, Regnat Deus Dei caro.

TUesto nostrum gaudium, Manens olympo prędituṁ, Mundi regis qui fabricam, Mundana vincens gaudia. Hinc te precãtes quęsumus: Ignosce culpis omnibus:: Et corda sursum subleua Ad te superna gratia. Ut cum repente cęperis Clarere nube iudicis, Pęnas repellas debitas, reddas coronas perditas. Muesto nostrum gaudium, Qui es futurus pręmium: sit nostra in te gloria Per cuncta semper secula. Gloria tibi domine, Qui scandis super sydera: Cuz patre z sancto spiritu, In sempiterna secula. Amen. Hymnus.
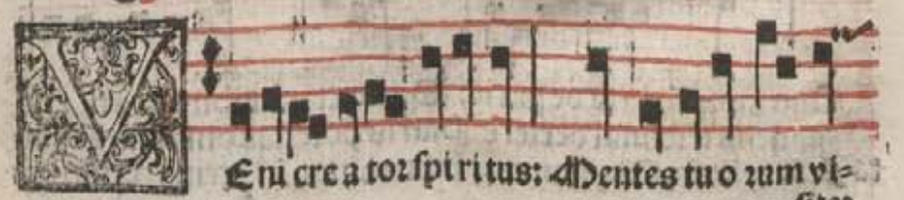

Cla ra po lorum culmina Lęta mirentur lumi-

na: Quę pectra trat rex glo ri ę, Cum trium pho victori ę. Qui moriturus venerat, Perempta morte redeat, Victor ad astra nobilis, Raptis gehennę spolijs. Acclinis vt erigeret, Uendicatus vt redimeret, spretis errantem pascuis Quẽ reportat in scapulis. Iam caro lutum despice, Cęlum tellus ingredere: Nam membris via sternitur, Qua caput ire cernitur. Iesu decus Angelicum, Dulcedo, desiderium, Et nos totis visceribus Facte ambire, quęsumus. O a nobis in te viuere, Ad te cor nostrum dirige: Accendat nostra pectora Tuus amor in secula. Gloria tibi Domine: Qui scandis.
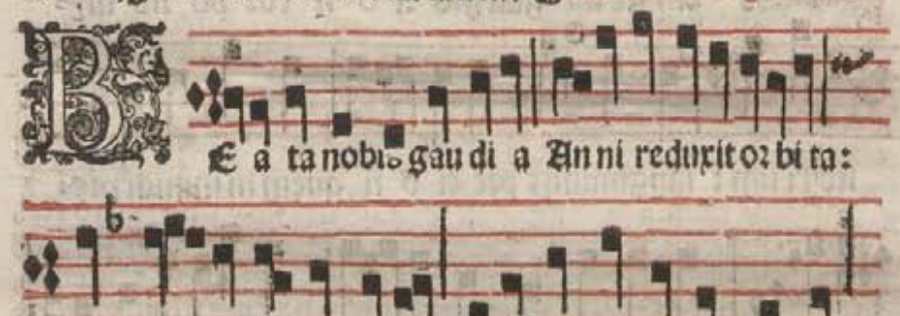
CIn festo Pentecostes ad vesperas. Hymnus.

Ueni cre a tor spiritus: Mentes tuo rum visi-

ta: Imple superna gra ti a: Quę tu cre a sti pectora. Qui paraclitus diceris, Donũ Dei altissimi, fons viuus, ignis, charitas, Et spiritalis vnctio. Tu septiformis munere, dextrę dei tu digitus, Tu rite promissum patris, Sermone ditãs guttura. Accende lumen sensibus: Infunde amorẽ cordibus: Infirma nostra corporis, Uirtute firmans perpetim. Hostem repellas longius, pacemque dones protinus: Ductore sic te pręuio Uitemus omne noxium. Per te sciamus da patrem, Noscamus atque filiuz: Te vtriusqz spiritum Credamus omni tpe. Gloria patri domino, Natoqz, qui a mortuis Surrexit, ac paraclito, In seculorum secula. Amen. CAd laudes hymnus.
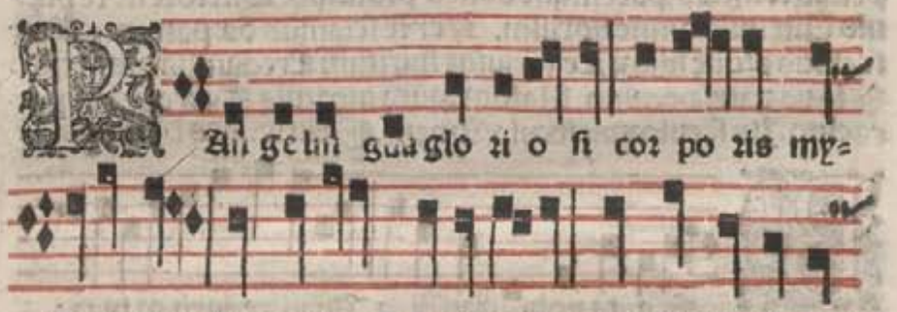

Ea ta nobis gaudia Anni reduxit orbita:
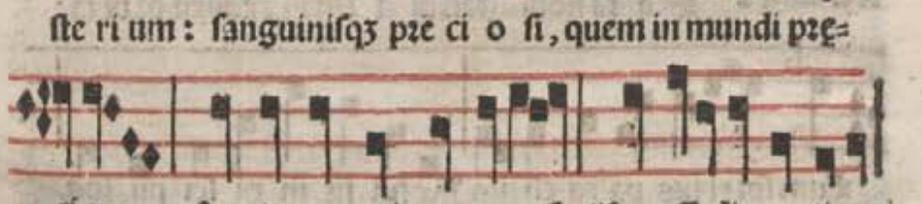
Cum spiritus paraclitus Resul sit in discipulos. Ignis vibrante lumine linguę figuram detulit: verbis vt essent profui, z charitate feruidi. Linguis loquuntur oĩuz, turbę parent gentilium: musto madere deputant, quos spũs repleuerat. Patrata sunt hęc mystice, Paschę peracto tẽpore: sacro dierũ numero, quo legę fit remissio. Me nunc, Deus pijssime, vultu precamur cernuo, prolapsa nobis cęlitus, largire dona spũs. Iam Chris astra ascenderat, reuersus vnde venerat, promissum patris munere, sanctuz daturus spiritum. Solennis vrgebat dies, quo mystico septẽplici orbis volutus septies, signa beata tpa. Tum hora cunctis tertia, repente mundus intonat: orantibus Aplis, deum venisse nũciat. De patris ergo lumine decorus ignis missus est: q fida Chri pectora, calore verbi compleat.

IMpleta gaudēt viscera, afflata sancto spiritu, voces diuersas intonāt, fantur Dei magnalia. Ex omni gente cogniti, grecis, latinis, barbaris, cunctisque admirātibus, linguis loquuntur omnium. Iudea tunc incredula, vesana toruo spiritu, ructare musti crapulam, alumnos Christi concrepat. Sed signis ⁊ virtutibus, Occurit, ⁊ docet Petrus, falsa profari perfidos, Ioele teste comprobās. Duc sacrata pectora, tua replesti gratia: dimitte nunc peccamina, ⁊ da quieta tempora. Gloria patri dño, natoq, qui a mortuis, surrexit, ac paraclito, in seculorū secula. Amē.

Hymni de sacratissimo sacramēto.

Pan ge lin gua glo ri o si cor po ris my=
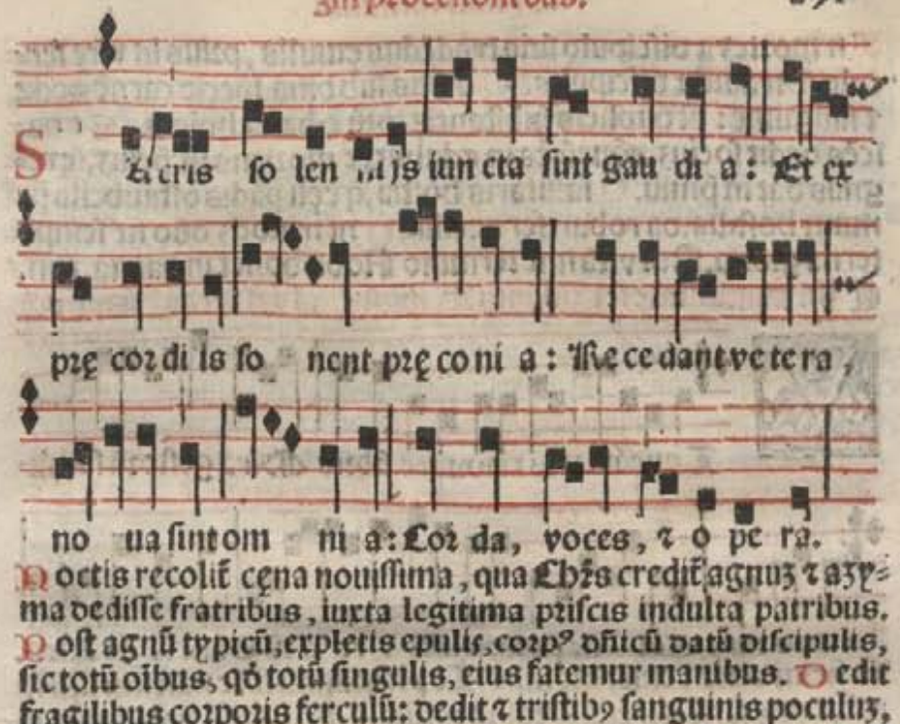

ste ri um: sanguinisq; pre ci o si, quem in mundi pre=

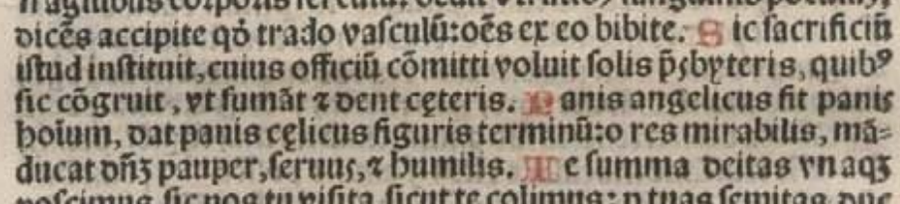
ci um. Fructus ventris ge ne ro si, Rex effudit gentium. Nobis datus nobis natus, ex intacta virgine: ⁊ in mundo cōuersatus, sparso verbi semine: sui moras incolatus miro clausit ordine. In supreme nocte cene recumbens cum fratribus, obseruata lege plene cibis in legalibus, cibum turbe duodene se dat suis manibus. Verbum caro panez verū, verbo carnē efficit: fitq; sanguis Christi merum, etsi sensus deficit: ad firmādū cor syncerum, sola fides sufficit. Tantum ergo sacramentū veneremur cernui: Et antiquum documentum nouo cedat ritui: prestet fides supplementum sensuum defectui. Genitori genitoq; laus, ⁊ iubilatio: salus, honor, virtus quoque sit, ⁊ benedictio: procedenti ab vtroq; compar sit laudatio. Amē.

Hymn.

Sacris

Sacris solen nijs iuncta sint gau dia: Et ex
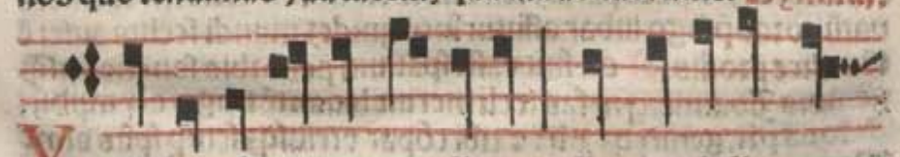

pre cor dialis so nent pre co nia: Nec ce dant ve te ra,

no ua sint om ni a: Cor da, voces, ⁊ o pe ra.

Nocte recolit cena nouissima, qua Chr̄s credit agnuz ⁊ azyma dedisse fratribus, iuxta legitima priscis indulta patribus. Post agnū typicū, expletis epulis, corp⁹ dñicū datū discipulis, sic totū oibus, q̄ totū singulis, eius fatemur manibus. Dedit fragilibus corporis ferculū: dedit ⁊ tristib⁹ sanguinis poculuz, dicēs accipite q̄ trado vasculū: oēs ex eo bibite. Sic sacrificiū istud instituit, cuius officiū cōmitti voluit solis p̄sbyteris, quib⁹ sic cōgruit, vt sumāt ⁊ dent ceteris. Panis angelicus fit panis hoium, dat panis celicus figuris terminū: o res mirabilis, mādducat dñz pauper, seruus, ⁊ humilis. Te summa deitas vnaq; poscimus, sic nos tu visita, sicut te colimus: p tuas semitas duc nos quo tendimus, ad lucem, quā inhabitas. Amē.

Hymnus.
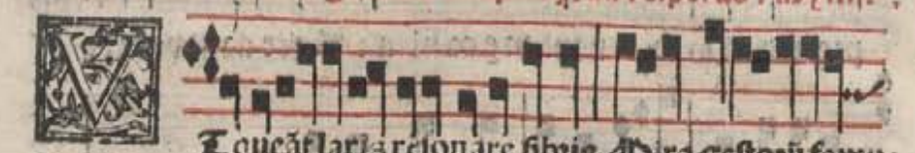

Verbum su per num pro di ens: Nec pa tris linquens

dexteram: Ad o pus su um ex i ens, Ve nit ad vite vesperam.

In mortez a discipulo suis tradẽdus emulis, prius in vitę fercnlo se tradidit discipulis. Quibus sub bina specie carnẽ dedit ⁊ sanguinẽ: vt duplicis substantię totũ cibaret hoiem. Se nascẽs dedit sociuz, cõnescẽs in eduluz: ⁊ moriens in p̃ciuz, se regnãs dat in p̃miũ. O salutaris hostia, q̃ cęli pãdis ostiũ: bella p̃munt hostilia, da robur, fer auxiliũ. Vni trinoq3 dño sit sempiterna gloria, Qui vitã sine termino Nobis donet in patria, Am̃.

¶ In Natiuitate sci Joãnis Baptistę, ad vesperas. Hymn⁹.

Te queãt lapis relonare fibris Mira gestorũ famuli tuorum, Sol ue polluti labi i re a tũ Sancte Joãnes. Nũcius celso veniẽs olympo, Te p̃i magnũ forę nasciturũ, Nomẽ, ⁊ vitę seriẽ gerẽde Ordine p̃mit. Ille p̃missi dubius supni Perdidit p̃optę modulos loq̃lę. Sed reformasti genit⁹ pẽptę Organa vocis. Vętris obstruso recubãs cubili Sẽseras regez thalamo manẽtẽ. Hinc parẽs nati meritis vterqz Abdita pãdit. Atra deserti teneris sub annis, ciuiũ turmas fugiẽs, petisti: Ne leui saltẽ maculare vitaz Famine posses. Pębuit hirtũ tegumen camelus Artubus sacris, strophiũ bidẽtes: Cui later haustũ, sociata pastuz Mella locustis. Qęteri tm̃ cecinere vatũ corde p̃sago iubar affuturũ: tu quidez mundi scelus auferẽ tẽ indice prodis. Non fuit vasti spatium per orbis sanctior q3 genitus Joanne: q nefas seclu meruit lauantẽ tingere lymphis. Gloria p̃i, genitęq3 p̃li: ⁊ tibi cõpar vtriusq3 semp spũs alme Deus vnus, omni tempore secli. Amen. ¶ Ad laudes hymnus.

Annis felix meritiq3 celsi, nescicns labẽ nuc i pudo-

ris, p̃ potens martyr, eremiq3 cultor, maxime vatũ. Serta ter denis alios coronant aucta crementis, duplicata quosdam: trina centeno duplicata fructu te sacer ornant. Hinc potens nostri meritis opimis pectoris duros lapides repelle, asperum planans iter: ⁊ reflexos Dirige calles. Vt piꝰ mundi fator ⁊ redemptor mentibus pulsa liuione puris, rite dignetur veniens sacratos ponere gressus. Cunctibus ciues celebrant superni, Te Deus simplex, pariterque trine: supplices ut nos veniam precamur: Parce redemptis. Amen.

¶ De sanctis apostolis Petro ⁊ Paulo. Hymnus.

Ure a luce ⁊ decore roseo Lux lucis omnis
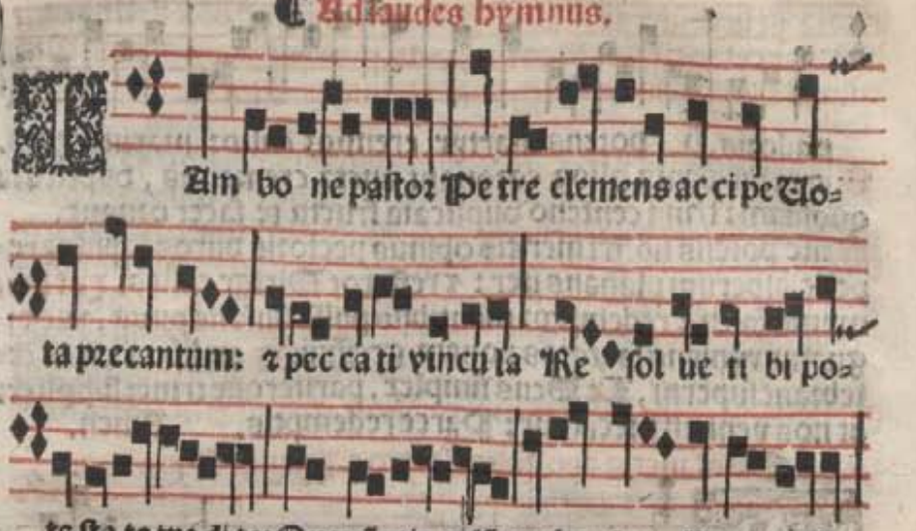

ne perfudisti sęculuz, Decorans cęlos inclyto martyrio, Hac sacra die, quę patre is vetusti am.

Janitor cęli, doctor orbis pariter, Judices secli, vera mundi lumina, Per crucem alter, alter ense triumphans, Vitę senatum laureati possident.

O Felix Roma, quę tantorum p̃cipum Es purpurata p̃cioso sanguine: Nõ laude tua, sed ipsorum meritis Excellis oẽz mũdi pulchritudinẽ. Sit trinitati sempiterna gloria, Honor, potestas, atque iubilatio: In vnitate cui manet imperium, Ex tunc ⁊ modo per eterna secula. Amen.
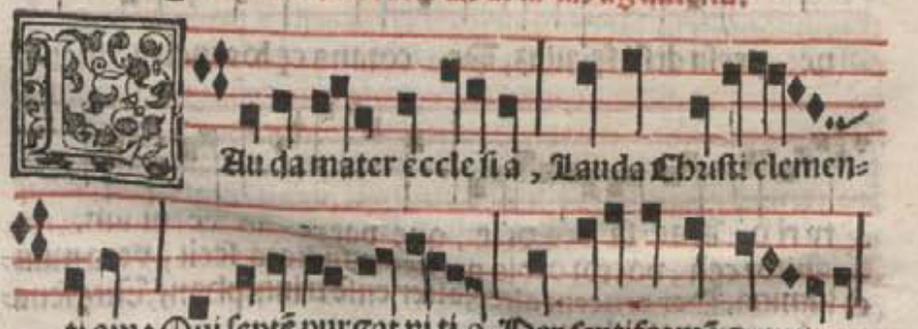
Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Ad laudes hymnus.

Doctor egregie Paule mores instrue, Et mente polum nos trāsferre satage: Donec perfectum largiatur plenius, Euacuato quod ex parte gerimus. Sit trinitati sempiterna gloria, Honor, potestas, atque iubilatio: In vnitate cui manet imperium, ex tunc ꝛ modo per eterna secula. Amen.

¶ Hymni de beata Maria Magdalena.
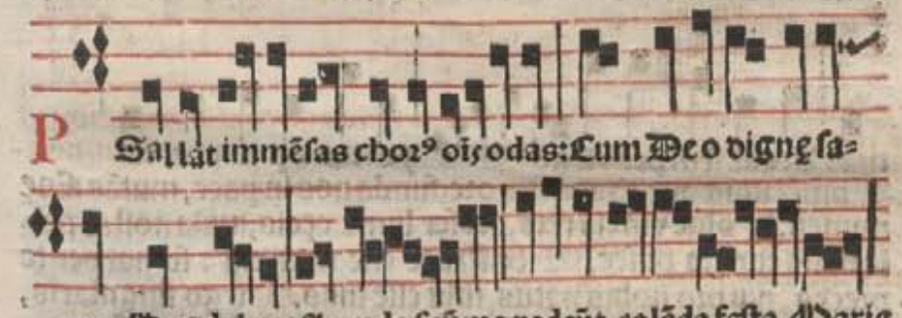

Maria soror Lazari. Quę tot commisit crimina, Ab ipsa fauce tartari Redit ad vitę limina. Mort fluxę carnis scandala, Fit ex lebete phiala, In vas translata glorię, De vase contumelię. Aegra currit ad medicum, vas ferens aromaticum: Et a morbo multiplici Verbo curatur medici. Surgentem cum victoria
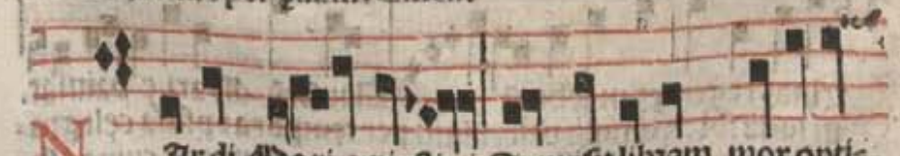
ctoria Jesus videt ab inferis: Prima meretur gaudia: Quę plus ardebat cęteris. Vni Deo sit gloria, pro multiformi gratia: Qui culpas ꝛ supplicia remittit, ꝛ dat pręmia. Amen.

¶ Hymnus sequens cantatur in eodem tono.
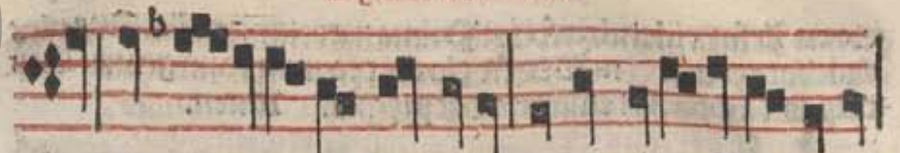
Aeterni patris vnice, Nos pio vultu respice: Qui Magdalenam hodie Vocas ad thronum glorię. In thesauro reposita Regis est drachma perdita: Gemmaqz lucet inclyta De luto luci redita. Iesu dulce refugium, Spes vna pœnitentium, Per peccatricis meritum, Peccati solue debitum. Pia mater ꝛ humilis, Naturę memor fragilis, In huius vitę fluctibus, Nos rege tuis precibus. Vni Deo sit gloria, Pro multiformi gratia: Qui culpas ꝛ supplicia Remittit, ꝛ dat pręmia, Amen.
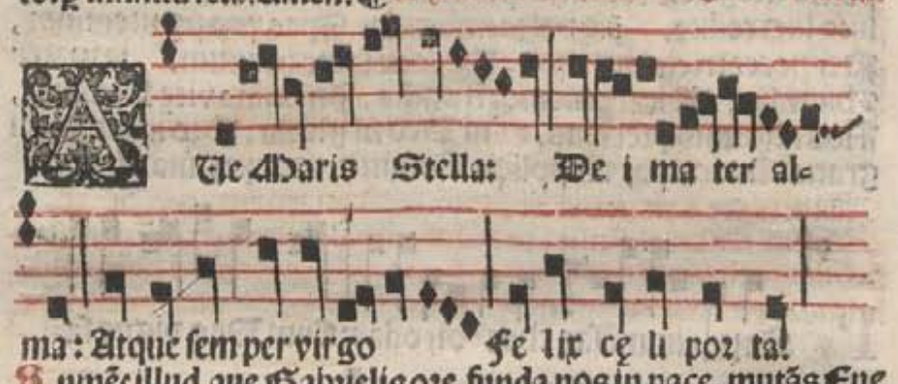

Hęc pedes Jesu lachrymis rigauit: Tersit ꝛ proni capitis cāpillis, vertici ꝛ Christi veneranda fudit hęc alabastrum. Extat hęc multum mulier beata: Quę caput regis manibus perunxit: Quęque diuinum sitienter hausit Pectore verbum. Morte surgentem cito prima vidit: Nec locum liquit lachrimans sepulchri: Donec agnouit redisse Christum pleniter orbi. Lapsibus vitę veniam precare A Deo summa pietate clara: Quo frui tecum mereamur ęgri Luce per ęuuz. Gloriam patri resonemus omnes, Gloriam nato canat omnis ordo: flamini sancto pia vox resultet, omne per ęuum. Amen.
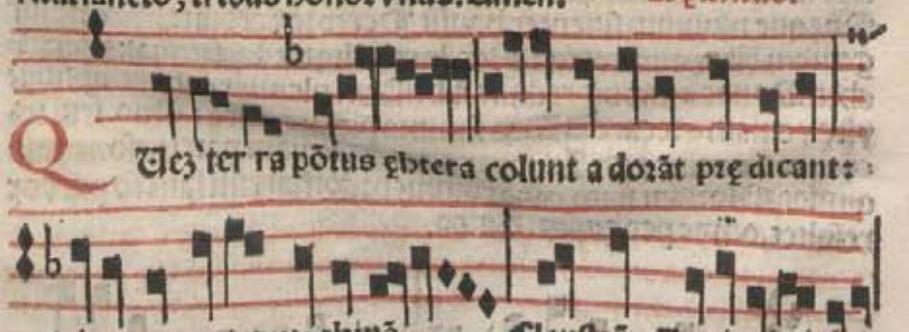

mi

mi An xit be a tos Domini Pedes, rigando lacrymis.
H onor, decus, imperium sit trinitati vnicę: patri, nato, paraclito: q infinita scla. Amen. ¶ Hymnus de beata virgine Maria.
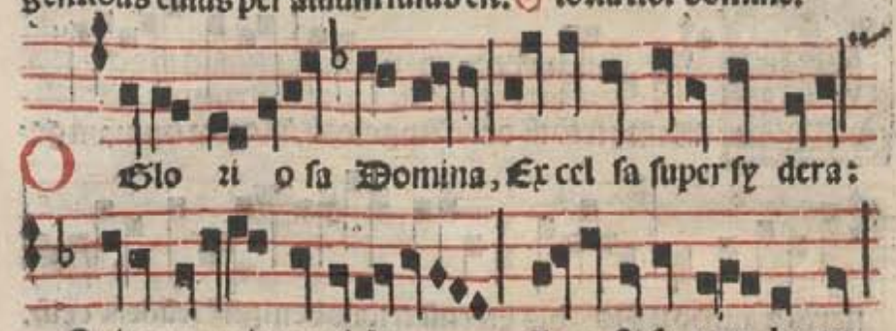

A Ve Maris Stella: De i ma ter al-
ma: Atque sem per virgo Fe lix cę li poz ta!
S umęs illud aue Gabrielis oze, funda nos in pace, mutās Eue nomen. S olue vincla reis, profer lumē cęcis, mala nostra pelle bona cuncta posce. M onstra te esse matrem: sumat per te preces, qui pro nobis natus, tulit esse tuus. V irgo singularis, inter omnes mitis, nos culpis solutos, mites fac, ꝛ castos.
V itam pręsta puram: iter para tutum: vt videntes Jesum semper collętemur. S it laus Deo patri: summo Christo decus, spiritui sancto, tribus honor vnus. Amen. Hymnus.
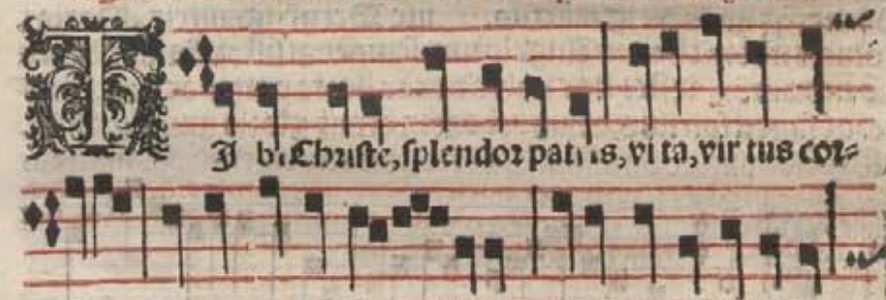

Q Uez ter ra pōtus ębtera colunt a dorāt prę dicant:
trinaz regentez machinā Claustrū Mari ę baiulat.
Q ui luna sol, ꝛ omnia deseruiunt per tempora: pfusa cęli gratia Gestant puellę viscera. G eata mater, munere cuius, supernus

pernus artifex mundum pugillo continēs, ventris sub arca clausas est. B eata cęli nuncio, fecunda sancto spiritu: desideratus gentibus cuius per alnum fusus est. G loria tibi domine.

O Glo ri o sa Domina, Ex cel sa super sy dera:
Qui te cre a uit pro ui de, Lactasti sa cro y be re.
Q ỏ Eua tristis abstulit, tu reddis almo germine: itrēt vt astra flebiles, cęli fenestra facta es. M u regis alti ianua, ꝛ porta lucis fulgida: vitā datā p ỿginē Gentes redēptę plaudite. G lia tibi.
¶ In festo sancti Michaelis ad vesperas. Hymnus.
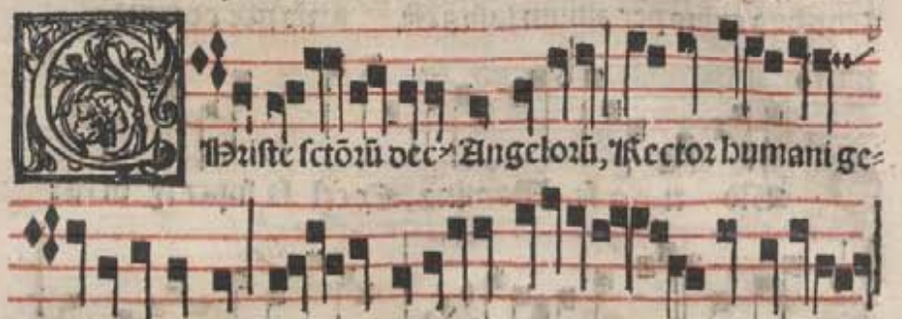

I b, Christe, splendor patris, vi ta, vir tus coridium, In conspectu An ge lo rum, votis vo ce psallimus:

Al ter nan tes con cre pando, me los da mus vo ci bus.
C ollaudamus venerantes omnes cęli milites: Sed pręcipue primatem cęlestis exercitus, Michaelem in virtute conterentē Zabulon. Q uo custode procul pelle, Rex Christe pyssime, omne nefas inimici: mundo corde, ꝛ opere paradiso redde tuo ros sola clementia. G loriam patri melodis personemus vocibus;
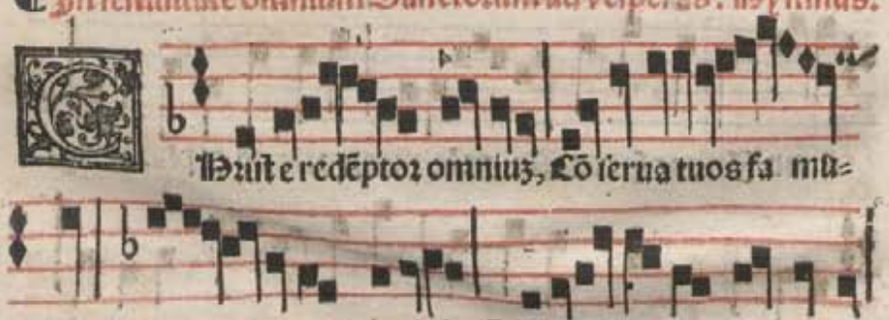
Universidad de Deusto
Biblioteca

bus: gloriam Christo canamus, gloriam paraclito: Qui trinus
t vnus Deus exstat ante secula. Amen. Ad Laudes hymnus.

Christe sctōrū dec⁹ Angelorū, Rector humani ge-

neris t author: Mo bis ęternū tribue benign⁹ scādere cęlū.
Angelū pacis Michael ad istā cęlitus mitti rogitamus aulaz:
Nobis vt crebro veniente crescant, prospera cuncta. Angelus
fortis Gabriel, vt hostem pellat antiquū, volitet ab alto, sępius
templum veniens ad istud Visere nostrum. Angelū nobis me-
dicū salutis Mitte de cęlis Raphael, vt omnes sanet ęgrotos,
pariterqz nfos dirigat actus. Hinc Dei nr̄ igenitrix Maria,
totus t nobis chorus Angelorum semper assistat, simul t beata
cōcio tota. Præstet hoc nobis deitas beata patris ac nati, pari-
terqz sancti spiritus, cuius reboat in omni gloria mundo. Amē.
In festiuitate omnium Sanctorum ad vesperas. Hymnus.
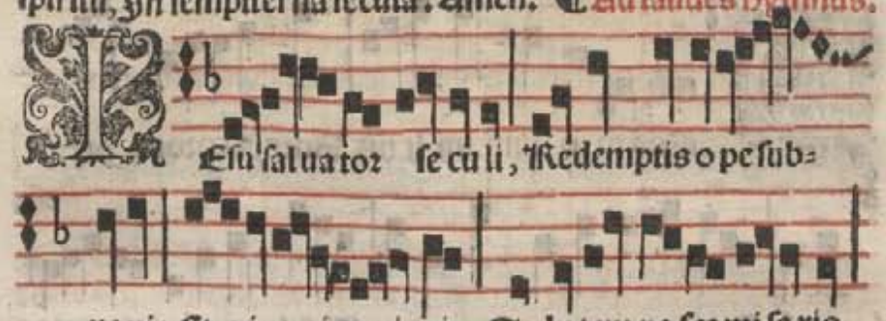

Christe redēptor omniū, Cō serua tuos fa mu-

los, Be a tę semper virginis Placatus sanctis precibus.
Cata quoque agmina Cęlestium spirituū Pręterita, præsen-
tia, Futura mala pellite. Cates ęterni iudicis, Apostolique
Domini, Suppliciter exposcimus, Saluari vestris precibus.
Martyres Dei inclyti, Confessoresque lucidi, Vestris orationi-
bus Nos ferte in cęlestibus. Chori sanctarum virginuz, Mo-
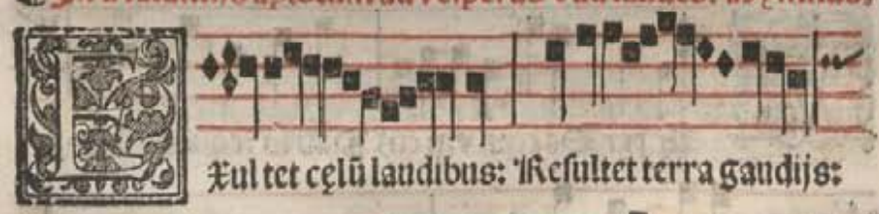
nacho-

nachorumque omnium, Simul cum sanctis omnibus, Consor-
tes Christi facite. Gentem auferte perfidam Credentium de fi-
nibus: Vt Christo laudes debitas Persoluamus alacriter.
Gloria Patri ingenito, Eiusque vnigenito, Una cum sancto
spiritu, In sempiterna secula. Amen. Ad laudes hymnus.

Iesu saluator se culi, Redemptis ope sub-

ue ni: Et pia dei geni trix, Sa lutem po sce mi seris.
Cętus oēs angelici, Patriarcharū cunei, Et ppbetarū merita,
Nobis pcent veniā. Baptista Chr̄i pui⁹, Et clauiger ęthereus,
Cū ęteris aplis, Nos soluāt nexu criminis. Chorus sacratus
martyrū, Cōfessio sacerdotū, t virginalis castitas Nos a pcis
abluāt. Monachorū suffragia, Dēsqz ciues cęlici Annuāt vocis
supplicū. Et vitę poscāt pmiū. Laus, honor, virtus, gloria Deo
patri t filio: sancto simul paraclito, In seculorum secula. Amē.
In Natalitijs aplorum ad vesperas t ad laudes. Hymnus.
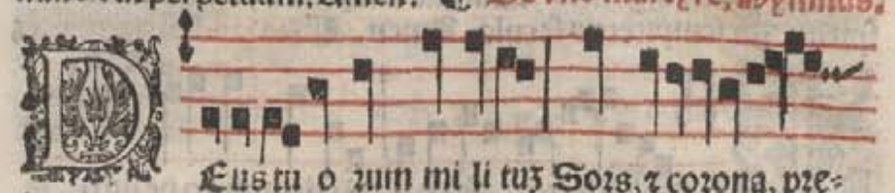

Exul tet cęlū laudibus: Resultet terra gaudijs:

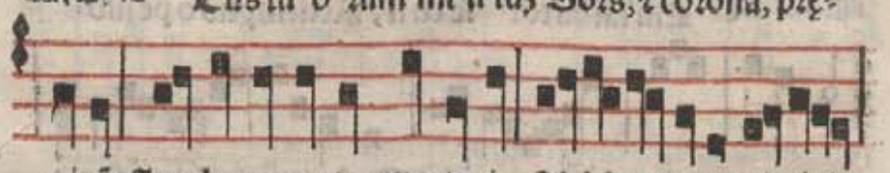
Aposto lo rum glo riam Sa cra ca nunt so len ni a.
Vos secli iusti iudices, Et vera mundi lumina, Votis pcamur
cordiū, Audite pces supplicuz. Qui cęlum verbo clauditis: se-
rasque eius soluitis: nos a peccatis oībus soluite iussu ōsumus.
Quorū pręcepto subdit salus, t languor omniuz, sanate ęgros

moribus,

moribus, nos reddentes virtutibus. Ut cum iudex aduenerit
Ch̄s in fine seculi: nos sempiterni gaudij faciat esse compotes.
Deo patri sit gloria. Eiusq; soli filio, Cum spiritu paraclito, Et
nunc & in perpetuum. Amen. ¶ De vno martyre, Hymnus.
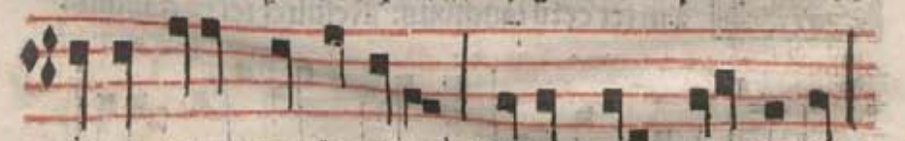

Deus tu o rum mi li tuz Sors, & corona, prę-

minũ, Laudes canentes martyris Absolue nexu criminis.
Hic nempe mundi gaudia, Et blandimenta noxia, Caduca ri-
te deputans, Pertenit ad cęlestia. Pœnas cucurrit fortiter, Et
sustulit viriliter, pro te effundens sanguinem, ęterna dona pos-
sidet. Ob hoc precatu supplici te poscimus pissime: In hoc
triumpho martyris, Dimitte noxam seruulis. Laus & per-
ennis gloria Deo patri, & filio: Sancto simul paraclito, In se-
culorum secula. Amen. ¶ Ad laudes, Hymnus.
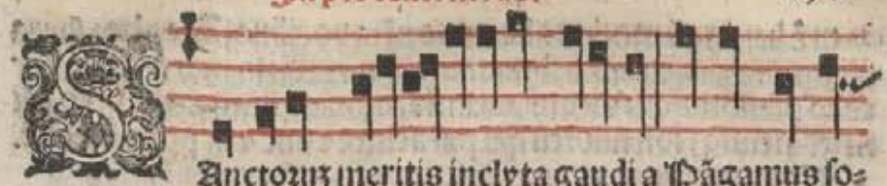

Mar tyr De i qui vni cuz Patris sequẽdo fi li uz,
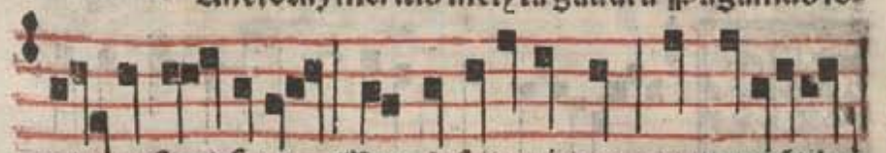

Hi ctis triumphas ho sti bus, Victor fruens cę le sti bus.
Mui precatus munere, Nostrum reatum dilue, Arcens mali cõ
tagiũ, vitę remouens tędiũ. Soluta sunt iam vincula tui sacra-
ti corporis: Nos solue vinclis seculi, amore filij dei. Deo pĩ sit
gloria, cuiusq; soli filio, Cũ spiritu paraclito, Et nunc & in perpe-
tuum. Amen. ¶ De pluribus martyribus ad vesperas hymnus.
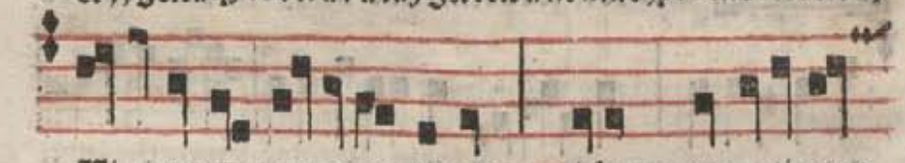
San-

Sanctorum meritis inclyta gaudia Pągamus so-
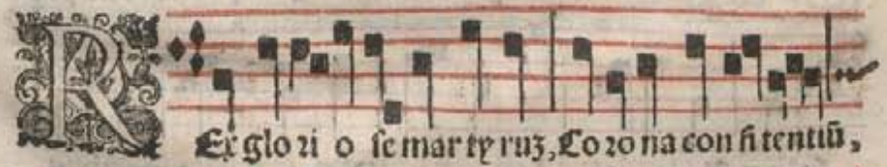

lemnia, gestaq; fortia: Mazgli scit animus, pro merecãtibus

Vi ctorum genus optimum. Hi sunt, quos rectus mens
mundus inhorruit: Ipsum nam sterili flore peraridum Spre-
uere penitus: teque secuti sunt, Rex Christe bone cęlitus. Hi
pro te furias, atque ferocia Calcarunt hominum sęuaque ver-
bera: Cessit bis lacerans fortiter vngula: Nec carpsit penetra-
lia. Quę dunttur gladijs more bidentium, Non murmur reso-
nat, non querimonia: sed corde tacito mens bene conscia Con-
seruat patientiam. Quę vox, quę poterit lingua retexere, Quę
tu martyribus munera pparas: Rubri nã fluido sanguine lau-
reis Ditantur bene fulgidis. Te summa deitas, vnaque posci-
mus: Et culpas abluas, noxia subtrahas, Des pacem famulis,
nos quoque gloriam Per cuncta tibi secula, Amen.

¶ De pluribus martyribus ad laudes. Hymnus.

Ex glori o se martyruz, Corona con sitentiũ,
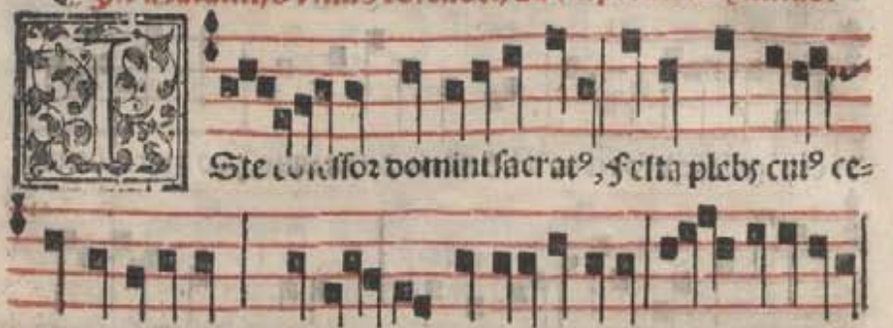

Qui re spuen tes ter re a Per du cis ad cęle stia.

Aurem
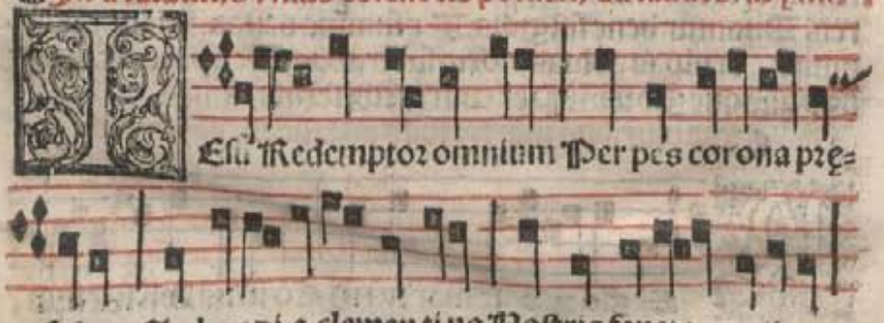
Aurē benignā protinus Appone nr̄is vocibus: Trophea sacra
pāgimus: ignosce qō deliquimus. Tu vincis in martyribus, par
cēdo pfessorū: tu vice nr̄a crimia, donādo idulgētiā. Eo pī
sit gl'ia: eiusq; soli filio: cū spū paracito: t nūc t in ppetuū. Amē.

¶ In Natalitijs vnius cōfessoris ad vesperas. Hymnus.

Ste confessor domini sacrat⁹, Festa plebs cui⁹ ce-
lebrat p orbem. Modie lętus meruit secreta Scan dere cęli.
Qui pius, prudens, humilis, pudicus, sobrius, castus fuit, t qet⁹:
vita dū pīsens vegetauit eius corporis artus. Ad sacrū cui⁹ tu-
mulū frequēter mēbra lāguētum modo sanitati, Quolibet mor-
bo fuerint grauata, restituunt. Unde nūc nr̄ chorus, in honore
ipsius, hymnus canit hūc libenter: vt pijs eius meritis iuuemur
oē p ęuū. Sit salus illi, decus, atqz virtus: q supra cęli residens
cacumē, totius mundi machinā gubernat, trinus t vnus. Fīn.

¶ In Natalitijs vnius cōfessoris pōtificis ad laudes. Hymn⁹.
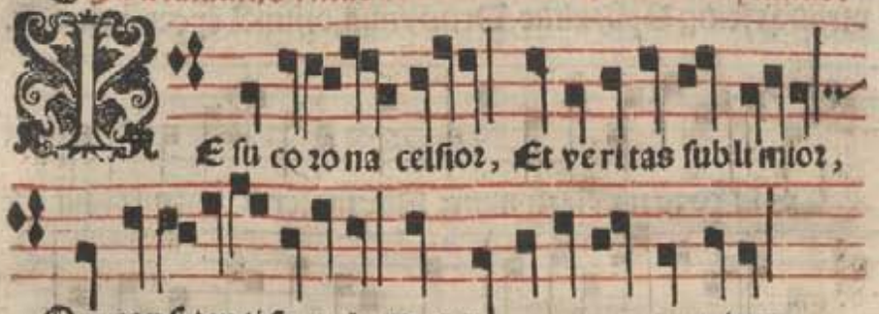

Ecce Redemptor omnium Per pes corona prę-
sulum, In hac di e clemen ti us Nostris faueto precibus.
Tu sacri qua nominis cōfessor almus claruit: huius celebrat
annua deuota plebs solennia. Tu rite mūdi gaudia huius ca-
duca respuens, cū Angelis cęlestibus lętus pot⁹ ł premijs. Tu-
ius benignus annue nobis sequi vestigia: huius pcam, ser mulis
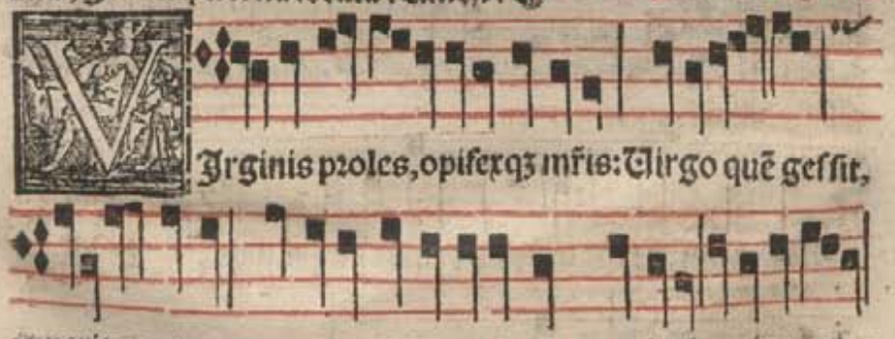
Dimitte

Dimitte noxā criminis. Sit Christe rex pijssime, tibi, patriq;
gloria, Cum spiritu paraclito. Et nunc t in perpetuum. Amen.

¶ In Natalitijs vnius confessoris ad Laudes. Hymnus.
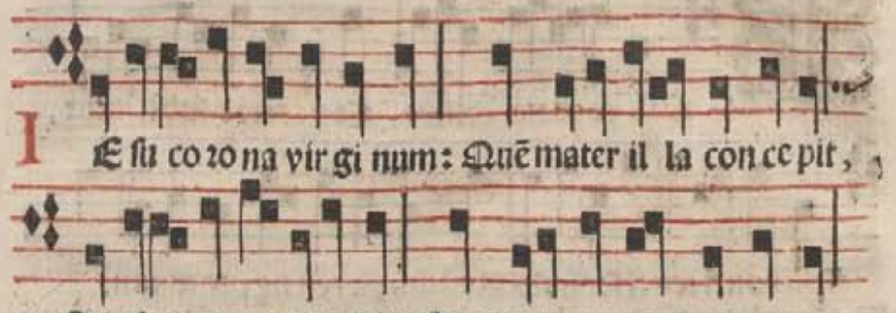

Esu corona celsior, Et veritas sublimior,
Qui confi ten ti ser uulo Sed dis pe ren nę prę mium.
Qua supplicanti cętui, obtentu huius optimi, remissionem crimi-
num, Rumpendo nexum vinculi. Anni recurso tempore, Dies
illuxit lumine: quo sanctus hic de corpore Polus migrauit prę-
potēs. Hic vana terrę gaudia, Et luculenta pdia Polluta sor-
de deputās, Quans tenet cęlestia. Tu Christe rex pijssime, hic
cōfitendo iugiter, calcauit hostes fortiter, superbū ac satellitem.
Virtutū actu, t fide, Confessionis ordine, Jeiuna membra defe-
rens, dapes supernas obtinet. Proinde rex pijssime, precamur
omnes supplices: huius almi gratia, Nobis remittas debita.
Gloria patri domino, Gloria vnigenito, Una cum sancto spi-
ritu, In sempiterna secula. Amen. ¶ De virginibus Hymni.

Virginis proles, opifexq; mūs: Virgo quē gessit,
peperitq; virgo: Virginis festū canimus, trophęū accipe votuz.
Hęc tua virgo duplici beata Sorte, duz gestit fragilem donare
corporis sexū, domuit cruentū corpore secluz. Tu nec mortem,
nec amica mortis seua pęnarū genera pauescens, sanguine fuso
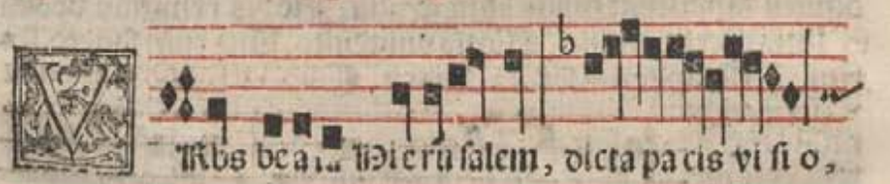
Universidad de Deusto
Biblioteca

meruit sacratum Scandere cęlum. H uius obtẽtu Deus alme nr̃is Parce iã culpis, vitia remittens: Quo tibi puri resonemus almũ pectoris hymnũ. G loria p̃i, genitęq; p̃li Et tibi compar vtriusq; semp Spũs alme, Deus vnus, omni Tẽpore secli. Am̃.
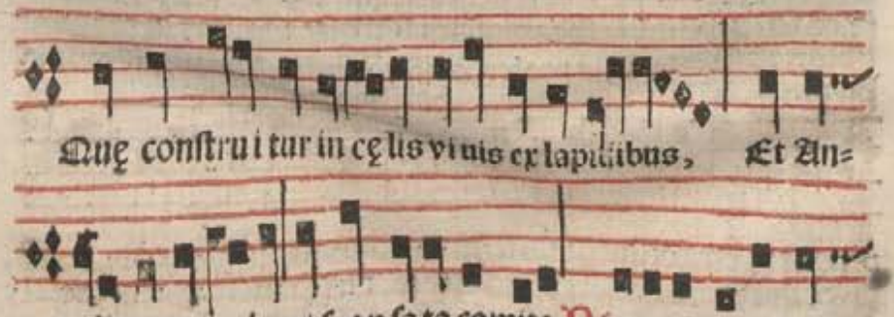

O ui pascis inter lilia, septus chorcis virginũ, sponsas decorãs gloria, spõsisq; reddẽs p̃mia, O uocũq; p̃gis, virgines sequuntur, atq; laudibus post te canẽtes cursitãt: hymnosq; dulces p= sonant. M e deprecamur largius: nr̃is adauge sensibus, nescire prorsus oĩa corruptionis vulnera. S aũs, honor, virtus, gloria, Deo P̃i, q Filio, sãcto simul paraclito, In seculor̃ secula. Am̃.

C In dedicatione Eccl̃ę ad vesp̃as, q ad nocturnus. Hymnus.
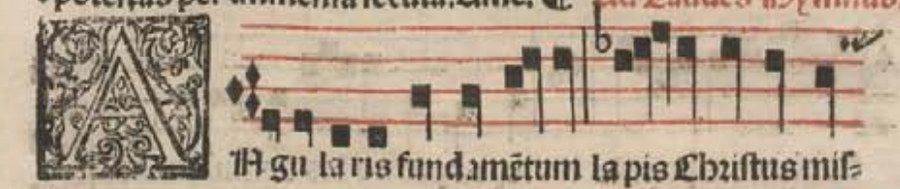

Quę construi tur in cęlis vivis ex lapidibus, Et An=
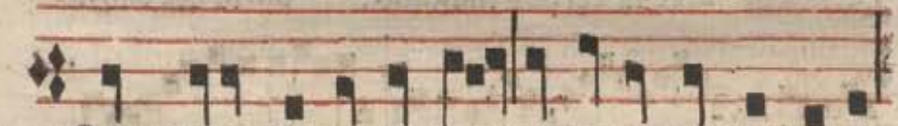

N ona ve ni ens e cęlo nuptiali thalamo, p̃parata, vt sponsata copuletur Dño;

Platęq

Platęq; muri eius ex auro purissimo. Portę nitẽt margaritis, adytis patẽtibus: Et virtute meritor̃ illuc introducit oĩs, q ob Christi nomen hic in mundo premitur. M unsionibus, p̃ciosis expoliti lapides, suis coaptant locis, p manũ artificis, disponunt permansuri, sacris ędificijs. G loria q honor Deo, vsquequaq; altissimo: vna p̃i, filioq;, inclyto paraclito: cui laus est q potestas per immensa secula. Am̃. C Ad Laudes Hymnus.

sus est: Qui compage par ctis in vtroq; ne cti tur:

O mnis illa Deo sacra q dilecta ciuitas, plena modulis in laude q canore iubilo, Trinum Deũ, vnicumq; cũ fauore prędicat. V ẽ in templo summe deus exoratus adueni: Et clementi bonitate precũ vota suscipe: Largã benedictionẽ hic infunde iugiter. H ic promereant oẽs petita acquirere, Et adepta possidere cũ scĩs perenniter, Paradisum introire translati in requiem. G loria q honor Deo vsquequaq; altissimo, vna p̃i, filioque q inclito paraclito: Cui laus est q potestas p̃ immensa secula. Am̃.

C Quãdo ad recipiẽdũ p̃cessionaliter p̃latũ vel legatum Ca. 26.

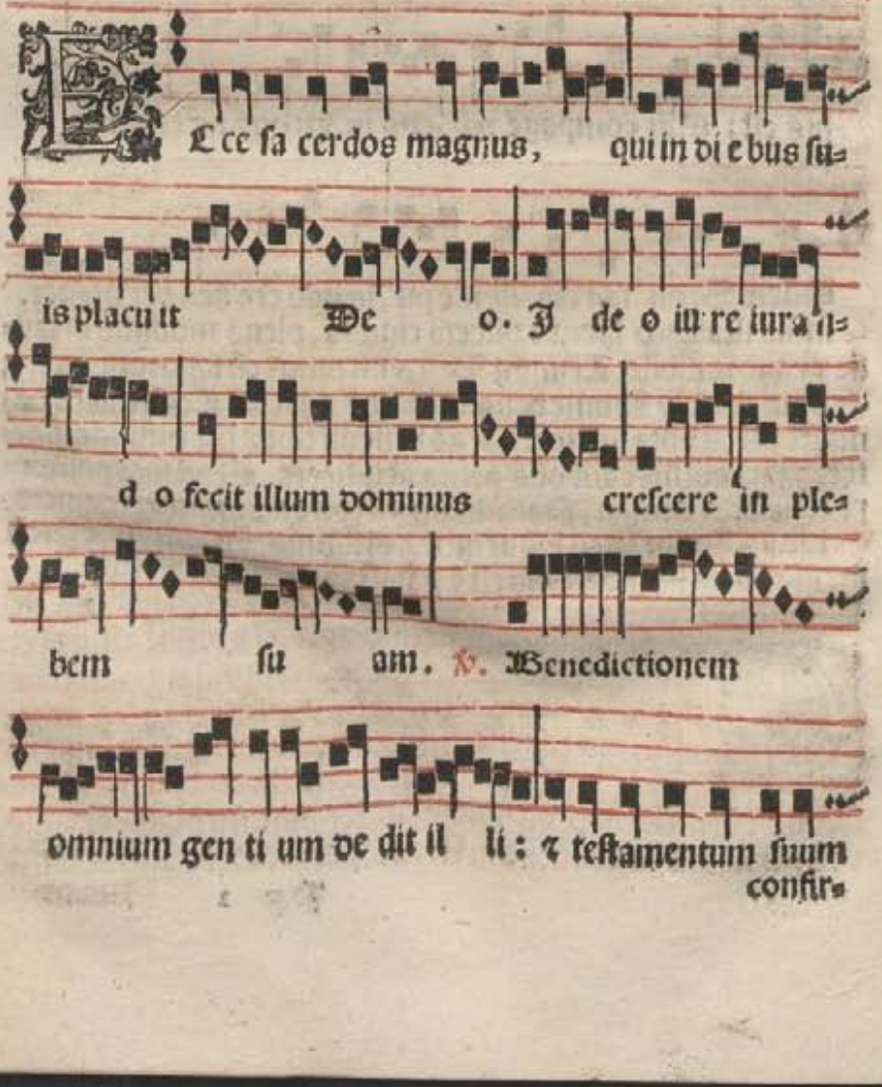
Q uãdo p̃lat⁹ vel legat⁹ aliqũ oppidũ insigne est ingressurus, p̃cessio cleri ex more loci ordinata cum cruce p̃cedit illi obuia extra portã oppidi. Et cũ legatus siue p̃latus aduenerit, p̃latus cuius loci, siue primaz dignitatẽ habẽs, indutus superpelliceo q pluuiali p̃cioso, offert vtrique crucẽ osculãdã: quã legatus, seu p̃latus ex equo, vel si malu⁹ descendens in terrã super tapetẽ stratus genuflexus de=

Universidad de Deusto. Biblioteca
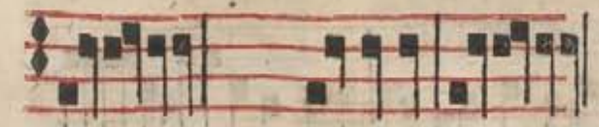
rus deuote osculatur. Tū si intrans est epūs, vel maior, aut p̄sbyter, vel epūs cardinalis, cantores incipiunt & prosequūtur ānas,
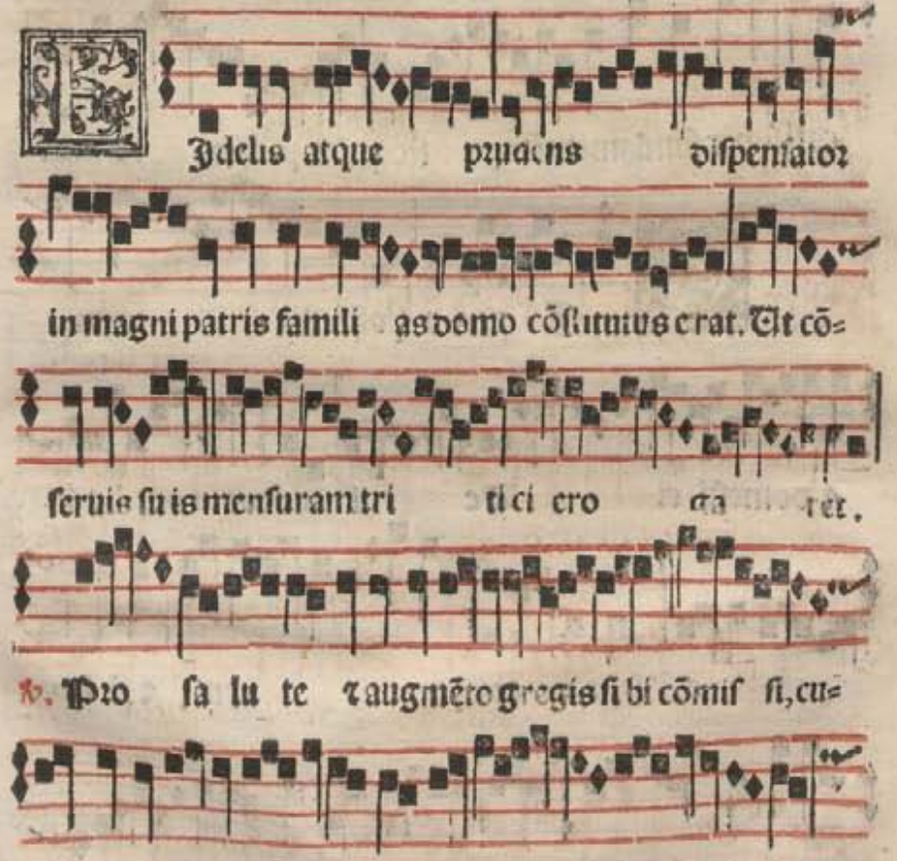

Vel di catur respon sorius.
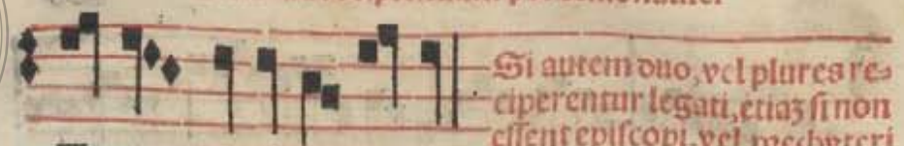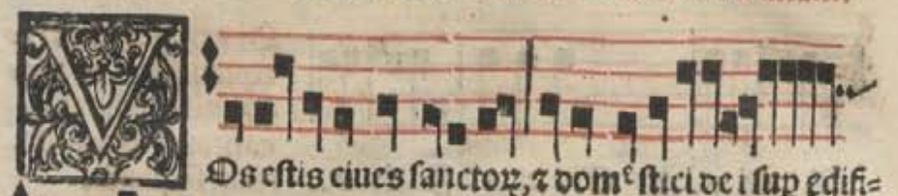

Si vero legatus recipiendus, sit diaconus cardinalis, cantatur responsorium sequens.

Universidad de Deusto
Biblioteca
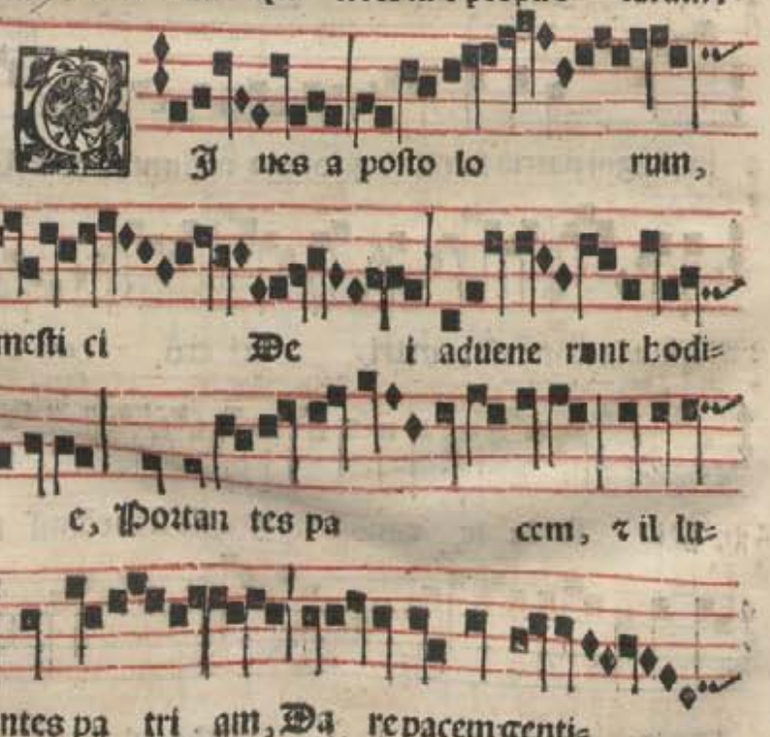

At cum ser uis su is. Si autem duo, vel plures reciperentur legati, etiaz si non essent episcopi, vel presbyteri cardinales, cantent aiam.

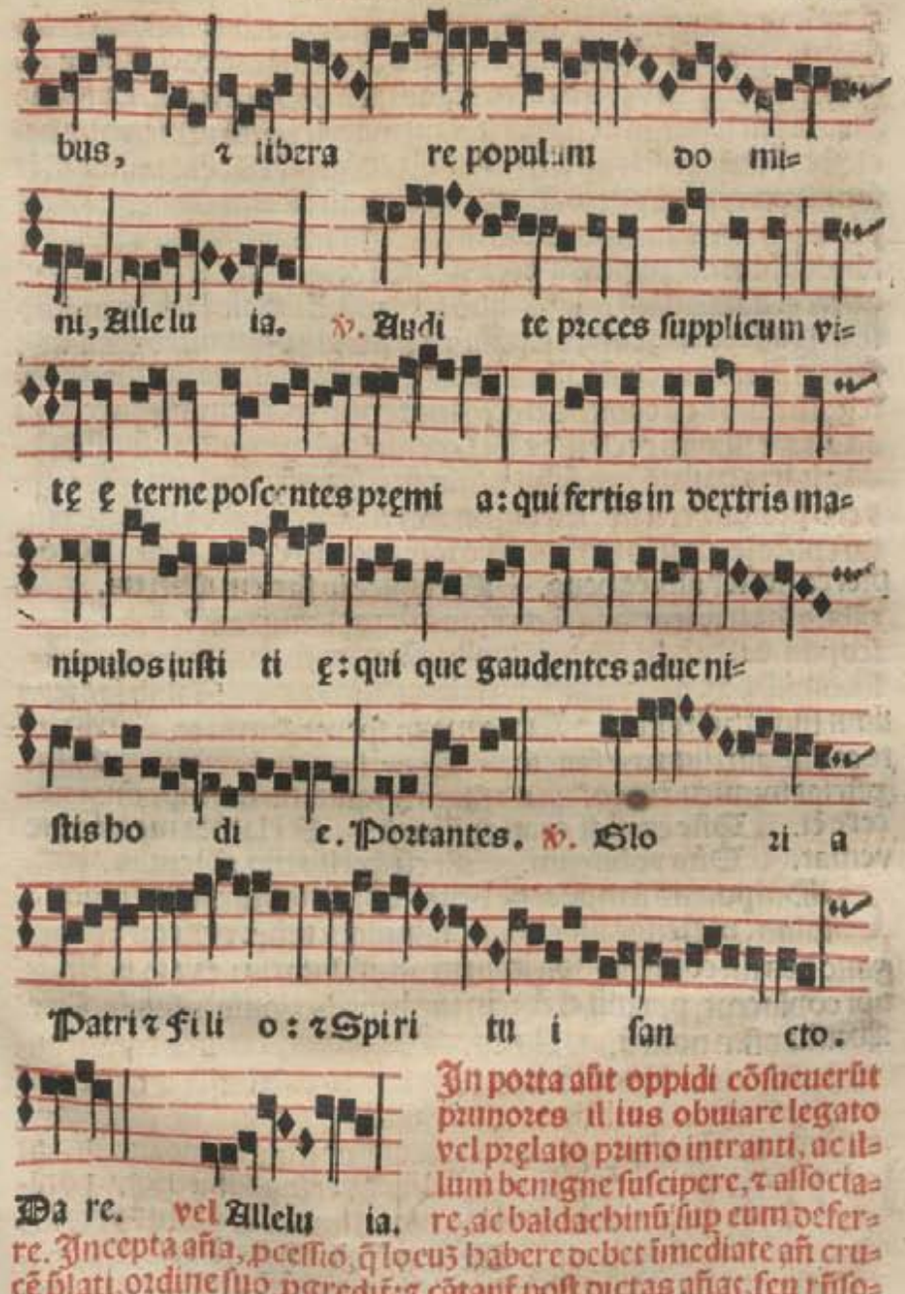

Os estis ciues sanctoꝝ, ⁊ domꝰ stici de i supꝛ edificati super fundamentū apostolorū ⁊ prophetarum.

Postea dicatur responsorium.

Ites a posto lorum, ⁊ domesti ci Dei aduenerant hodie, Portantes pacem, ⁊ illuminantes patri am, Da re pacem gentibus,

bus, ⁊ libera re populum do mini, Alleluia. ℣. Audi te preces supplicum vite ꝙ terne poscentes premia: qui fertis in dextris manipulos iusti tiꝙ: qui que gaudentes adueni stis bodie. Portantes. ℣. Gloria Patri ⁊ Filio: ⁊ Spiritui sancto.

Da re. vel Alleluia.

In porta aūt oppidi cōsueuerūt primores illius obuiare legato vel prelato primo intranti, ac illum benigne suscipere, ⁊ associare, ac baldachinū sup eum deferre. Incepta aūa, pcessio, q̄ locuz habere debet imediate aū crucē plati, ordine suo pgredit: ⁊ cāt aūt post dictas aūas, seu rrisoria, alia

Universidad de Deusto
Biblioteca

ria, alia cantica, vel hymni prout magis placebit vsq; ad eccle-
siā principalē locū. Equitantes vero oēs equitare debēt ante p-
cessionē. Togati vero debent legatū, seu prelatū sequi. Cum aūt
plat⁹ seu legatus descēderit, & intrauerit portā principalis ec-
clesię, plat⁹ ecclesię, seu maiorē dignitatē habēs, manibus, vt
supra, detecto capite, offert illi aspersoriū cū aqua benedicta: q̄
prelatus seu legatus accipiens aspergit primo seipsum, deinde
alios. Cum itaq; prelatus ecclesię, seu primā dignitatē habens,
offert ei nauiculam, aliquo alio sacerdote super pelliceo induto
thuribulū porrigente, & legatus seu plat⁹ imponit incensum, &
Actum plat⁹ ecclesię, seu alius dignior in ecclesia ipsius plat⁹, seu
legatus stantē cū capite detecto more p̄sueto. Deinde procedunt
ad altare maius ecclesię: & ibi sup̄ faldistorio ante infimū gra-
dū altaris parato procūbit & orat prelatus seu legatus. Interim
vero plat⁹ ecclesię, seu dignitatez maiorez habēs stans in cor-
nu epistolę altaris versus ad orātē detecto capite dicit. ℣. Pro-
pterea noster aspice deus. ℟. Et respice in faciem Chr̄i tui. Cum
dictis subsequentibus si receptus sit prelatus, aut legatus; epi-
scopus, vel presbyter cardinalis. Si vero sit diaconus cardina-
lis, omisso. ℣. precedente: dicit̄ sequens tantū. ℣. Saluū fac ser-
uum tuum domine. ℟. Deus meus sperantem in te. ℣. Mit-
te ei dn̄e auxilium de sancto. ℟. Et de sion tuere eum. ℣. Nihil
proficiat inimicus in eo. ℟. Et filius iniquitatis non apponat no-
cere ei. ℣. Dn̄e exaudi orationē meā. ℟. Et clamor meus ad te
veniat. ℣. Dn̄s vobiscum. ℟. Et cū spiritu tuo. Oremus. Dō.

OMnipotens sempiterne deus, qui facis mirabilia magna
solus, prętende super hunc famulum tuū, & cunctas cōgre-
gationes illi cōmissas, spiritum gratię salutaris: & vt in veritate
tibi cōplaceat, ppetuū ei rorem tuę benedictionis infunde. Per
Chr̄istū dn̄m nostrū. ℟. Amen. His dictis, cātores cantāt ali-
quā aīaz eis magis placentez, de sancto patrono ecclesię, cum
versiculo de eodem sancto. Et cum dō versiculus, surgit plat⁹,
vel legatus: ascendit ad altare, osculatur illud in medio, pcedit
ad cornu epl̄ę, vbi stās ad ipsum altare versus cāt̄at orationē de dic-
to scō: deinde ad medium altaris reuertitur, vbi stans dat bene-
dictionē solēnē pplō, dicēs. Sit nomē dn̄i bn̄dictū &c. Mox data
facit promulgari p vnū ex suis, siue ex beneficiatis ecclesię in-
dulgentias,

dulgentias, quas ipse p̄sentibus p̄cedit: deinde plat⁹ ecclesię
& alij, dimissis paramētis, associāt illū vsq; ad diuersoriū suum.

¶ Ordo ad recipiendum Episcopum nouiter creatum.

CUm vero nouus plat⁹ primo ad oppidum aliquod
suę diœcesis veniens recipitur, loco orationis prędi-
cte scilicet O mnipotens sempiterne Deus, qui fa-
cis mira. dicitur sequens. Oratio.

DEus oīuz fidelium pastor & rector: famulū tuū N. quem ec-
clesię tuę prę esse voluisti, propitius respice: da ei, q̄s, verbo
& exemplo quibus prę est proficere: vt ad vitā vna cū grege sibi
credito perueniat sempiternam. Per Chr̄z dn̄z nr̄m. ℟. Amen.

¶ Ordo qualiter recipit debeat episcopus, quando venit ad
visitandas parochias. Cap. 27.

POntifex visitaturus parochias suas cum ad oppida
suę diœcesis peruenerit, recipitur processionaliter eo
ordine, qui supra in receptione prelati, seu legati dic-
tū est, hoc solo dempto q̄ loco orōnis. O p̄s sempiterne deus,
q̄ facis mirabilia magna &c. seu Deus oīum fidelīū pastor & re.
ipso plato aīi altare in faldistorio genua flectēte, dō sequēs orō.

DEus humilium visitator, qui cos paterna dilectione conso-
laris, prętende societati nostrę gratiam tuam: vt per eos
in quibus habitas, tuū in nobis sentiamus aduentū. Per Chri-
stum dominum nostrum. ℟. Amen. Qua finita, ponitur turgit,
ascendit ad altare manu, osculatur illud in medio, & ibidez po-
pulo solenniter benedicit. Deinde versus ad populū sedēs ibi-
dē in aliqua sede, seu faldistorio, verstans apōdiatus ad altare,
prout sibi magis placebit, proponit populo causas aduētus sui:
q̄z sacri canones & ecclesiasticus ordo hoc fieri prę cipiunt pl̄
multa. ¶ Primo, ad absoluendas aīas defunctorum. ¶ Secō,
vt sciat & videat qualiter ecclesia ipsa spiritualiter & tpaliter gu-
bernetur. Quo se habeat in ornamentis. Qualiter ibi eccleśia-
stica sacramenta ministrentur, & diuina officia peragant. Qua-
le seruitiū ibi impenditur. Qualis sit vita ministrorum & populi;
vt ex officio inq̄sitionis suę, p cū siqua in p̄missis corrigēda fue-
rint; corrigant & emendent. Et hęcipit fieri libros, & alia necessa-
ria ecclesiastica ornamēta. ¶ Tertio, ad adulteria, fornicatio-
nes, sortilegia, diuinationes, & similia publica in populo puniē-
da, ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

da, ad quod interdū non sufficiūt ecclesiarū rectores. Ostendēs diligenter populo, q̄ vānabilia ⁊ detestanda sint crimina ipsa. ¶ Quarto, pp casus, qui de iure vel cōsuetudine ad Episcopū duntaxat pertinere noscuntur, qui in cōstitutionibus synodalibus cōtinentur, de quibus nullus alius se intromittere potest: Protestās plebi, q̄ siqs, vel si qua in aliquo ipsorū casuū, vel in quocūq̄ alio cōsilio eius indiguerit, paratus sit benigne audire, ⁊ p̄silū ⁊ absolutionē impendere, ac pœnitentiā misericorditer iniungere salutarē. ¶ Quinto, ad exhibendum sacramentū cōfirmationis, qō nullus alius nisi solus episcopus ex diuina ⁊ apostolica institutione dare pōt. ¶ Sexto, iducit diligēter populū ad pœnitentiam, ⁊ instruit in ecclesiasticis sacramētis, ⁊ in articulis fidei, ⁊ qualiter debēt declinare a malo ⁊ facere bonū, Fugere vitia ⁊ sectari virtutes, Alteri nō facere qō sibi fieri nolunt. His expletis fit populo p̄fessio ⁊ absolutio generalis, ⁊ indulgentia dat̄ per pontificē. Post hęc pontifex deposita cappa, induit amictu, stola, plumali violacei vel nigri coloris, ⁊ mitra simplici: ⁊ stans cū mitra iuxta altare, versus ad populū, incipit añam **Si iniquitates.** Deinde cū ministris, seu capellanis suis dicit p̄s **De profundis.** fo 264. ⁊ terminet per **Requiē ęternaz.** Tum dicit totā añam **Si iniquitates observaueris dñe, dñe qs sustinebit?** Qua dicta, deposita mitra dicit **Kyrie elei. Chr̄e elei. Kyrie eleis. Pr̄nr.** qō secrete cōpletur. Et interiz accepto aspersorio cū aqua benedicta, terrā aspergit ante se, deinde imposito incenso in thuribulo ⁊ illo benedicto eodē modo incensat. Quo facto pnūciat. ℣. **Et ne nos.** ℟. **Sed lib.** ℣. **In memoria ęterna erunt iusti.** ℟. **Ab auditione mala non timebunt.** ℣. **A porta inferi.** ℟. **Erue domine aias eorum.** ℣. **Requiē ęternam dona eis dñe.** ℟. **Et lux perpetua luceat eis.** ℣. **Dñe exaudi.** ℟. **Et clamor.** ℣. **Dñs vobiscum.** ℟. **Et cum spū tuo. Oremus.** Oro.

DEus, qui inter apostolicos sacerdotes famulos tuos pontificali fecisti dignitate vigere, pręsta, quęsumus: vt eorum quoque perpetuo aggregentur consortio. Per Chr̄m dñm nostrum. ℟. **Amen.** Deinde aqua benedicta, thuriferario, duobus ceroferariis, Cruce, ⁊ clero p̄cedētibus, ⁊ cantātibus ℟ **Qui Lazarum,** cum versu, supra fol. 169. Pontifex cum mitra exit ad cęmeteriū, interim dicens cum ministris suis antiphonam.

Si ini-

Si iniquitates observaueris dñe. p̄s **De profundis.** fol. 264. vsque ad finem cum **Requiem ęternam.** ⁊ añā **Si iniquitates observaueris dñe dñe qs sustinebit?** Quibus omnibus dictis, cum fuerint in medio cęmeterij, firmāt se suo ordine: ⁊ chorus cantat. ℟. **Libera me dñe de morte ęterna.** cuz suis versiculis, ⁊ **Requiem ęternam.** fol. 164 Tum repetitur. ℟. **Libera me domine,** vsque ad primū. ℣. **Interim dum.** ℟. repetitur, offertur per dignioꝛem ecclesię naucella, ⁊ per alium ex ministris thuribulum pontifici: qui imponit incensum more consueto. ℟. repetito, Chorus cantat **Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleis.** Mox pontifex mitra deposita cōuenienti voce dicit **Pater nr̄.** Deinde aspergat ⁊ incēsat prout fecit in ecclesia. Quo facto dicit. ℣. **Et ne nos induc.** ℟. **Sed libera.** ℣. **In memoria ęterna erunt iusti.** ℟. **Ab auditione mala nō timebunt.** ℣. **A porta inferi.** ℟. **Erue dñe aias eorum.** ℣. **Requiem ęternam.** ℟. **Et lux perpetua.** ℣. **Dñe exaudi orationem meā.** ℟ **Et clamor meus ad te veniat.** ℣. **Dñs vob.** ℟. **Et cū spū tuo. Oremus.** Oratio.

DEus, qui inter apostolicos sacerdotes famulos tuos sacerdotali fecisti dignitate vigere, pręsta quęsumus, vt eorum quoque perpetuo aggregentur consortio. Alia oratio.

DEus venię largitor ⁊ humanę salutis amator, q̄s clementiam tuā: vt nostrę congregationis fratres, propinquos ⁊ benefactores, qui ex hoc seculo transierūt, beata Maria semper virgine intercedente cuz omnibus Sanctis tuis, ad perpetuę beatitudinis consortium peruenire concedas. Alia oratio.

DEus, cuius miseratione animę fidelium requiescunt: famulis ⁊ famulabus tuis oībus hic, ⁊ vbique in Chr̄o quiescentibus, da propitius veniam peccatorum: vt a cunctis reatibus absoluti, tecum sine fine lętentur. Per eundem Chr̄istum dominum nostrum. ℟ **Amen.** ℣. **Requiem ęternam dona eis dñe.** ℟ **Et lux perpetua.** Cum duo cāntores dicunt. ℣. **Requiescant in pace.** ℟ **Amen.** Et mox pontifex elevata dextera, pducit signum crucis ab omni parte super cęmeteriuz. Tunc accepta mitra per pontificem, referūntur omnes ad ecclesiam ordine quo venerunt, choro dicente q̄ grūēti voce sine nota totū p̄s. **Miserere mei deus sm magnam misericordiam tuam** cum ℣. **Requiē ęternaz dona dñe eis** ℟ **Et lux ꝑpetua luceat eis,** Quē ēt pontifex ipse dicit voce demissa cū ministris seu capellanis suis:

nis suis: quibus dictis, ℣ pontifice ad chorum ad maius altare quẽ-
to, Pontifex deposita mitra stãs ibidẽ in medio versus ad altare
dicit Kyrie elei. Chriẽ elei. Kyrie eleison. Pr nr. ℟. Et ne nos.
℣. Sed lib. ℟. A porta inferi. ℣. Erue dñe aias eorum. ℟. Dñe
exaud. ℣. Et cla. ℟. Dñs vob. ℣. Et cũ spũ tuo. Oremus. Dño.
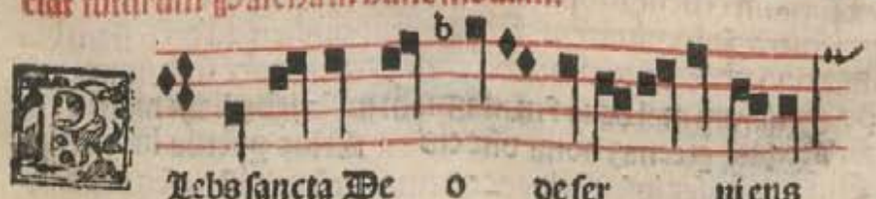
ABsolue, qsumus domine, animas famulorum famularũq;
tuarum ab omni vinculo delictorum, vt in resurrectionis
gloria inter sanctos ℣ electos tuos resuscitati respirẽt. Per do.
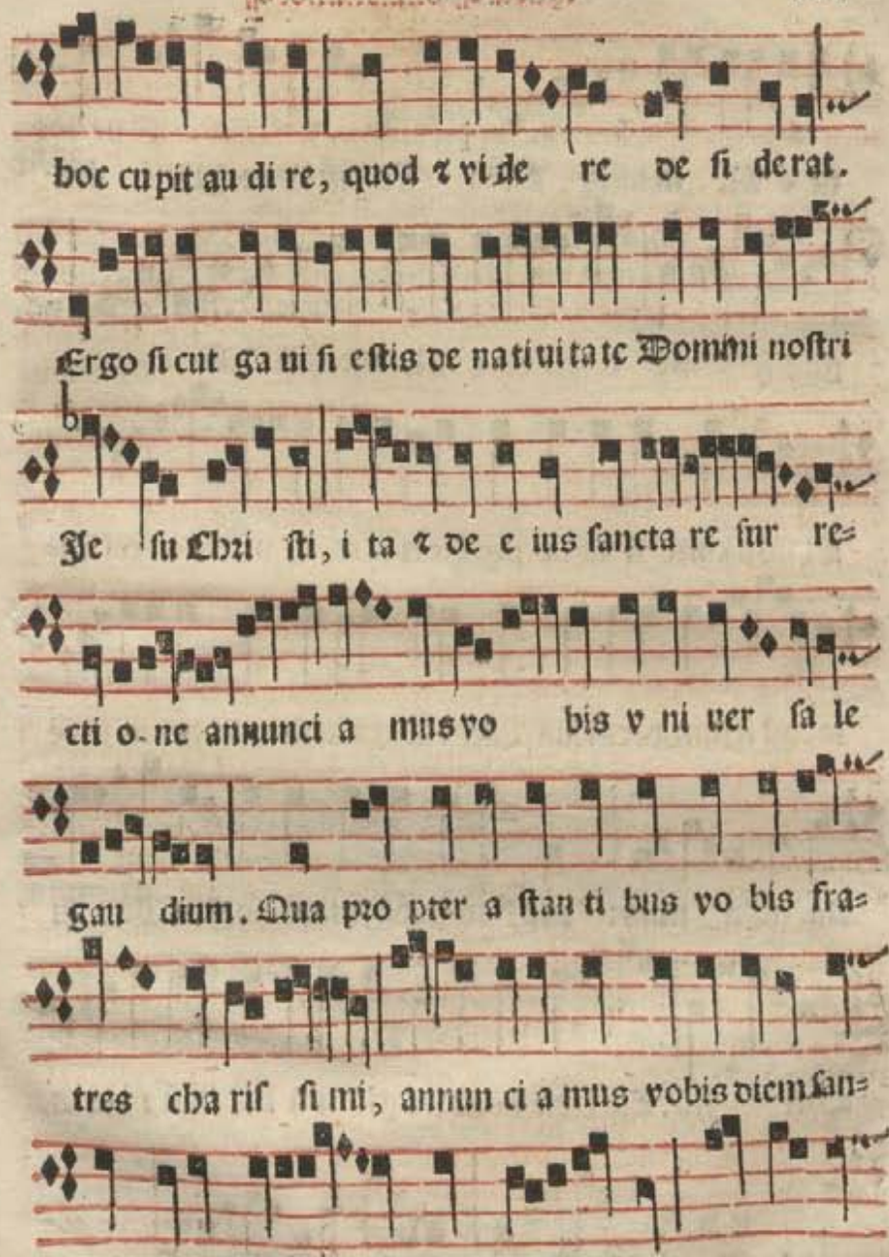
His peractis, depositis stola ℣ pluuiali nigris, seu violaceis, ℣
assumptis albis, poterit pontifex confirmare pueros, pmissa moni-
tione, ℣ alijs seruatis, put in pontificali libro notatum est: aut si
placet, poterit pontifex illud p alia hora vel die reseruare, ℣ suc-
cessiue alia facere, q supra ppositum fe facturũ. Expedita itaq; cõ-
firmatione, ℣ bñdictis ornamẽtis, si qua bñdicenda sunt, depositis
q; indumẽtis ecclesiasticis, cõfessiones, deinde q relas, si que
sunt, audit. Tũ de quersatione cleri ℣ populi, ac qualiter spũa-
lia ℣ tpalia in ipsa ecclesia ministrantur, ℣ de libris ac ornamẽ-
tis diligẽter de plano iquirit. Peracta demũ visitatione illi⁹ lo-
ci, ℣ oĩb⁹ expeditis, cuz discedere voluerit pontifex, in suo habitu
cõi accedit ad ecclesiã: ℣ stãs ante altare in cornu epistole versus
ad illud dicit psalmũ. De profundis. 264. totũ cũ Requiẽ eter-
nam. ℣ aña. Si iniqtates. Deinde dicit Pr nr. ℣. Et ne nos. ℟.
Sed lib. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe aias eorum. ℣. Requie-
scant in pace. ℟. Amen. ℣. Dñe exaudi orationem meaz. ℟ Et
clamor meus ad te ve. ℣. Dñs vobiscum. ℟. Et cuz. Oremus.
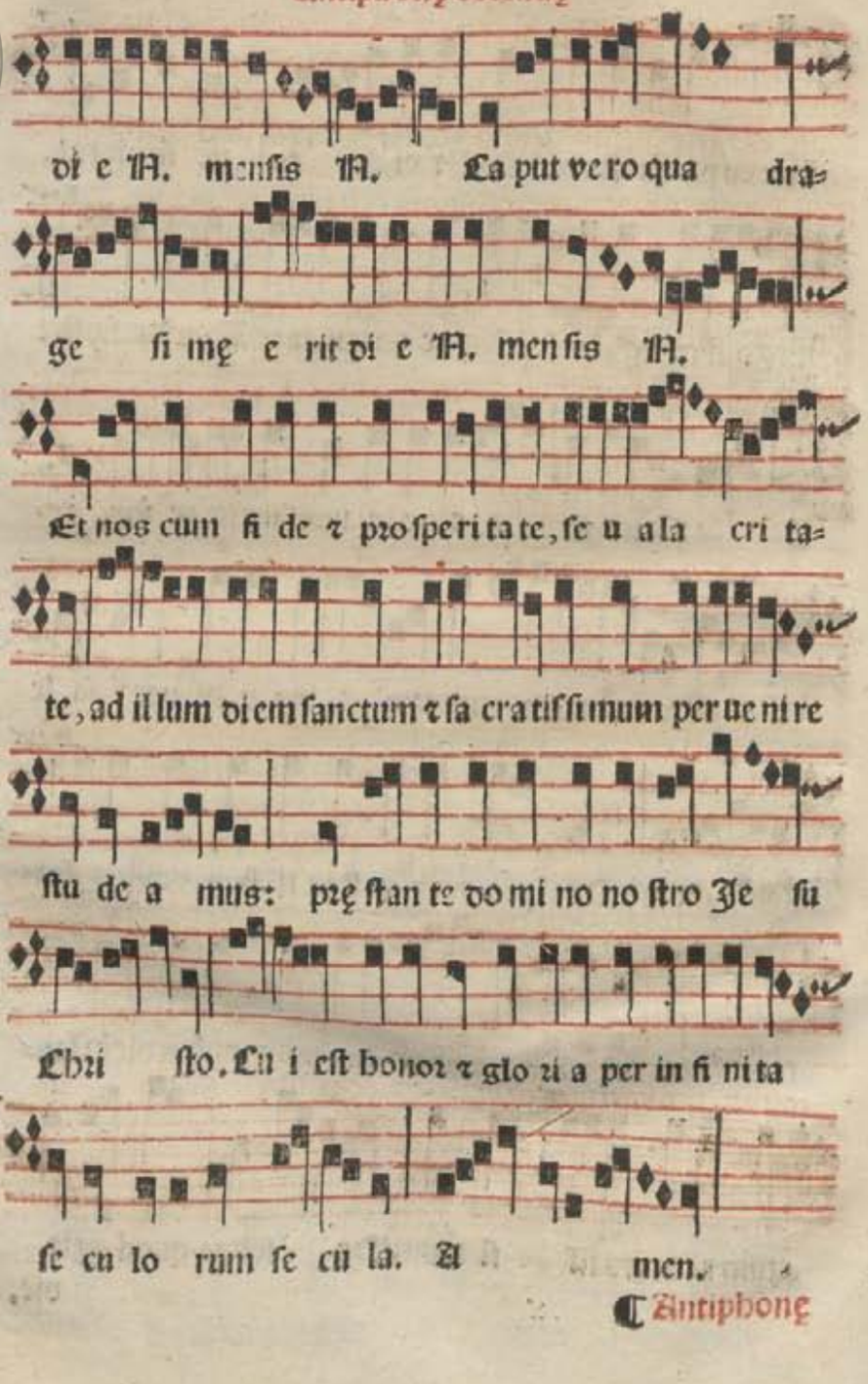
DEus cuius miseratione animę fideliuz requiescunt, famu-
lis ℣ famulabus tuis oĩbus hic ℣ vbique in Christo quie-
scentibus da propitius veniam peccatorum: vt a cunctis reati-
bus absoluti, tecũ sine fine lętentur. Per eundem Christum do-
minum nostrum. ℟. Amen. Post hęc discedit quo voluerit.

¶ Pronunciatio futurę paschę in die Epiphanię. Cap. 28.

¶ In die Epiphanię cantato Euangelio, diaconus pronun-
ciat futurum Pascha in hunc modum.
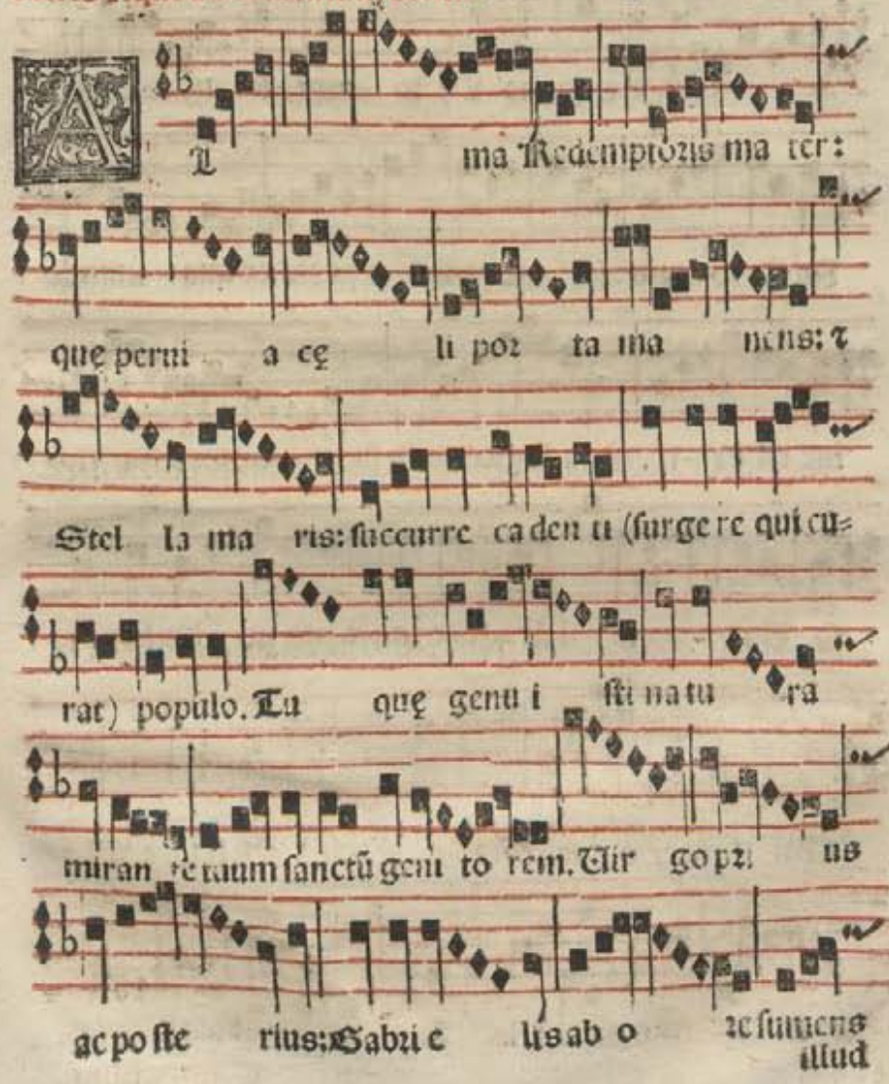

℣ Antiphonę

℣ Antiphonę dicendę post Completorium Cap. 29.

℣ Añę subscriptę cantant post Cōpletoriū p totū annū ordine subscripto. A primo sabbato de Aduētu vsq3 ad Purificacionē beatę Marię dicitur Alma Redēptoris. A purificatione vsq3 ad pascha dicitur Aue Regina cęlorū. A pascha vsque ad octauam Pentecostes dicitur Regina cęli lęta. Ab octaua Pentecostes vsque ad Aduentum dicitur Salue Regina. Antiphona.

illud a ue pec ca to rum mi se re re. Antiphona.

A cle Re gi na Lę lo rum. A ue Domina

An ge lo rum: sol ue radix ꝛ porta, ex qua mundo

lux est or ta. Gaude glo rio sa super omnes spe cio=

sa. Va le valde de co ra: ꝛ pro no bis semper

Chri stum ex o ra. Añ. Regina cęli lętare. fol. 266.

S Al ue Re gi na misericor di ę.

Vita,

Vi ta, dul ce do. ꝛ spes nostra sal ue. Ad te

clama mus exu les fi li j Euę. Ad te su spi ra mus

gementes ꝛ flen tes in hac lacrymarum val le. Eia,

er go aduoca ta nostra, il los tu os mi se ri cor=

des oculos ad nos con ver te. Et Je sum bene=

di ctum fructum ventris tu i no bis post hoc exi=

lium o stende. O cle mens, O pi a

Q q O dul=

¶ Tractatus computi summatim excerptus ex computo Reuerendissimi patris domini Guillelmi Durantis episcopi Mimatensis, valde necessarius sacerdotibus.

QVoniam, sicut ait beatus August. 18. dist. Quę ipsis Sacerdotes cōputuz scire tenenť: alioquin vix in eis nomen sacerdotis constabit. Sub quo uerbo notitiā cursus tpis lunę, ☞ calēdarij intelligimus: qm̄ cōputus est scientia certificandi tempus ꝑ̄ solis ☞ lunę progressum: Idcirco ad simpliciū sacerdotū instructionē, de hoc aliqua claro cōpendio perstringemus, prout ad vsum ecclesię dinoscitur pertinere. Dī aūt computus a cōputo, quia in ipso cōputando procedimuz, non quia in ipso cōputare doceamur. Et est duplex cōputus. s. astronomicus, seu philosophicus: ☞ vulgaris, seu ecclesiasticus: sed de astronomico, nil ad ꝓ̄s. Vulgaris computus est scientia distinguendi tempus certa rōne, siue scientia tēporis discretus, ꝑ̄ ecclesię vsum. Tempus est mora motus rerum variabiliū: cuius partes decem esse dicuntur, s. annus, mensis, septimana, dies, quadrans, hora, punctum, momentuz, vncia, ☞ atomus. Annus continet duodecim menses: quinquaginta duas septimanas, ☞ diem vnum: trecentos sexaginta quinq; dies, ☞ sex horaz ☞ quędam momenta. Mensis cōtinet quatuor septimanas, vel paulo plus. Septimana septem dies Dies quatuor quadrātes. Quadrās sex horas. Hora quatuor ꝓ̄cta. Ꝓ̄ctum decē momenta. Momētū duodecim vncias. Vncia quadraginta septē atomos. Atomus indiuisibilis est: nam atomos grēce indiuisio latine dicitur: Anni ergo solaris fere duodecima pars mensis est. Septimana vero est fere quarta pars mensis. Dies naturalis septima pars septimanę. Quadrans quarta pars diei naturalis. Hora sexta pars quadrantis. Punctum quarta pars horę. Momentum decima pars puncti. Vncia duodecima pars momēti. Atomus quadragesima septima pars vncię. Cęterum duplex est annus, s. solaris, ☞ lunaris.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Incipit primus Tractatus de Anno.

¶ Quid sit annus solaris. Cap. 1.

ANnus est solis anfractus, cum peractis trecẽtis sexaginta quinq; dieb. sex horis, ꝛ quibusdã momentis ad eadẽ loca syderũ redit. Dr ergo annus, qr mẽsib. in se recurrẽtib. voluitur ab an, quod est circũ, ꝛ eo is: q̃si circulariter rediens. Annus ẽm diuersos diuersa hz initia: qm̃ arabes ꝛ ęgyptij illũ inchoãt post solstitiũ ęstiuale. s. a septẽbri, pro eo q legit arbores in principio mũdi fructũ habuisse: ꝛ qr hoc in septẽbri ꝓtingit, putãt tũc mũdũ factũ fuisse: ideoq; ibi incipiũt anñũ. Numa vero Põpili⁹ ꝛ Romani annũ a ianuario inceperũt, ꝓ eo q tũc vel paulo ante sol nobis incipit appropinquare. Judęi a martio inceperũt: qr in eo conditus est mundus. Et iõ dr q decimusoctauus dies eius est primus dies seculi. Quos oẽs quo ad aliqua computistę imitãtur. Ipsi nãq; a septẽbri incipiũt rlares lunares, ꝛ embolismos, ꝛ epactas, ꝛ oẽs annos lunares. A ianuario vero incipiũt aurcũ numerũ, ꝛ quasdã lras dñicales: a martio regulares solares ☉ currẽtes, ꝛ quasdã lras dñicales: prout in secũda parte apparebit. Sane quidã moderni ob reuerẽtiã Saluatoris computant annos a natiuitate eius. Alij vero ab eius incarnatione, i. Annunciatione B. Marię: qñ illa dixit, Ecce ancilla Dñi. ꝛc. statim enim fuit Chr̃s deus ꝛ homo, ꝛ plenus Spiritu sancto.

¶ De diuersis nominibus anni. Cap. 2.

ANnorũ alius est naturalis, alius vsualis, alius legitimus, alius emergẽs, alius solaris, alius magn⁹, alius olympias, ali⁹ lustralis, alius indictionalis, alius iubileus, alius benignitatis, alius ęternitatis ꝛ glorię. ¶ Annus naturalis est cũ luna soli opponitur: vñ sol eclipsim patit. ¶ Usualis siue tpalis ẽ, qui ꝑm vsuz hoĩum, suũ initiũ hz a ianuario vsqz ad sequentẽ ianuariũ. ¶ Lunus siue cęrimonalis est, qui ☽putatur ꝑm lunationes ab aprili vsqz in aprilẽ. Aprilis. n. est primus mẽsis apud hebręos. ¶ Emergẽs ẽ, i quo aliquod magnũ iudęis vel alijs ꝓtingit: a quo facto in illi⁹ memoriã annũ incipiũt ☽putare. s. a quo uis die. ¶ Annus solaris est spatium inquo circuit sol 12. signa zodiaci: quẽ circulũ facit, vt p̃missum est, in 365. diebus ꝛ fere sex horis: fere dixi, pp q̃dã momẽta, q̃ adijciũtur, sicut infra dicetur. Hę aũt sex horę de ąrto in ąrtũ annũ faciũt vnũ diẽ naturalem bissextilẽ: ꝛ annus iste cõis est oĩbus gentibus: ꝛ incipit qualibet die: ꝛ qualibet die finitur, transactis prędictis diebus. Et iste potest etiam dici naturalis.

¶ De signis zodiaci. Cap. 3.

SIgna vero prędicta sunt ista. Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libra, Scorpio, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, ꝛ Pisces: vnde versus. Hęc sunt signa poli, quę semper sunt via soli. Est aries, taurus, gemini, cancer, leo, virgo, libraqz, Scorpio, chiron, capricorn⁹, vrnula, pisces. Et nota q ęq li habitatio stat circulorũ distincta zonis: Zonę autem ipsę sunt quinq;: quę ideo zonę, vel circuli appellant: qr in circunductione sphęrę existunt. Zodiacus autez circulus est, qui ex linearum quinq; angulis, ꝛ ex linea cõstat. Rursus zodia grecę dr aĩal, siue signum latine: inde zodiacus dr aĩal, seu signifer circulus, ex eo q in medio firmamẽti sunt duodecim signa per transuersum posita, ęqualr per circulum distincta: q̃ formis ꝛ nominibus aĩa liũ designatur: qr sol intrans in illa ꝓprietates aĩaliũ quodãmodo sortitur: vel qr stellę in signis dispositę sunt aĩalium figuris.

¶ Signũ aũt dr duodecima pars zodiaci. Sol quidem intrat in aliqũ de prędictis signis quolibet mense in 15. calen. ꝑm eccl̃am. vnde in martio intrat in arietem 15. calen. aprilis: in aprili intrat taurum 15. cal. maij: ꝛ sic per ordinẽ mẽsium ꝛ signorum. ¶ Primum igitur signum est aries, in quo sol dr esse factus: ꝛ in quo signo est sol circa principia veris, sic dictum: qr sicut aries est aĩal retro debile hñs ante aliqui roboris: sic sol in tẽpore. i. in principio arietis, habet debiles vires pp frigus eius fortitudinem minuens: anteriora vero, quę ęstatem respiciunt, aliquid fortitudinis, i. caloris habent. Vel sicut aries in hyeme cubat in latere sinistro: in vere autez incipit cubare in dextro: sic sol ante illud tẽpus moratur in sinistro latere firmamẽti, scilicet in meridie: tũc vero intrat latus dextrum. s. versus aquilonem. ¶ Secundum signum est taurus, sic dictum, quia sicut taurus fortior est ariete, sic fortioris est efficacię sol in illo tempore quo ad nos, q̃ in prędcedenti. Ueruntñ ante est efficacior quaz post: sicut taurus ante fortior est q̃ retro. ¶ Tertium gemini, sic dictuz, qr illo tpe vis solis geminatur: Incipit ẽñ esse calidus ꝛ siccus effectiue. Vel quia tunc prędcipue res geminantur, idest multiplicantur. Aues enim ꝛ aĩalia fętum producunt. Vel qr geminos siue duos gra

Universidad de Deusto
Biblioteca

cus, quibus sub illo signo magis, ꝙ sub alio sol eleuatur a terra.
¶ Quartū cancer, sic dictum, qz cancer est aial retrogradum, ⁊ sol tunc retrogreditur discedens a nobis, cum prius appropinquauerit nobis. ¶ Quintū leo, sic dictū, qz leo est aial crudele, ⁊ semper febricitans: sic ⁊ tps illud crudele ⁊ generans febres.
¶ Sextum virgo: qz sicut virgo nil generat: sic tps illud sterile nil noui generat: generata tñ matureſcere facit. Est eñ tempus canicularium dierum. ¶ Septimū libra, sic dictū ab equalitate mensis ipsius: quia sole ibi existente, dies ⁊ nox eque ponderata est: qñ tunc est equinoctiū autumnale. ¶ Octauus est scorpius, sicut eñ scorpius venenosus est ⁊ pungit, sic tps illud morbosus est pp inequalitatez aeris. Est eñ mane frigus pungens: ⁊ in meridie calor urens. ¶ Nonum sagittarius, sic dictus, qz venatio, que per sagittarios fit, plerunqz tunc exercetur, vel pp fulgura, que tunc sepe cadunt, que italici sagittas vocant. ¶ Decimum capricornus, sicut eñ capricornus in abruptis montibus, siue in excelsis precipit ips pascitur, sic sol tunc est in altissimo gradu versus meridiem, vel sicut capricornus montes solet ascendere: sic sol tunc ad nos ascendere incipit. ¶ Undecimum est aquarius, sic dictū, qz tps illud aquis ⁊ ventis abundat. ¶ Duodecimum est pisces: quia sicut piscis est aial aquaticuz, sic ⁊ tps illud pper multas pluuias aquaticum est, vel quia tunc aquis resolutis tps est piscationis. ¶ Uerum licet, sicut patet ex premissis, signa equalia sint ſm astronomicos, ecclesia tñ illa non ponit equalia. nam qñque plures dies sunt in vno signo, ꝙ in alio. cū vnus mensis plures dies habeat, ꝙ alius. Unde plures erunt gradus vnius quā alterius signi. Gradus aūt dr spatium, quo sol motu suo trāsit in zodiaco die naturali. Ex iam dictis facile sciri pt in quoto gradu alicuius signi sit sol quocūqz die. ¶ De bissexto. ca. 4.

PRo vno dies bissextilis, de qua dictum est, dr bissextilis, secūdū philosophos, quasi ex bisse momentorum collecta: quod sic poterit comprehendi. Sol. eñ in quolibet signo morat̄ 30. diebus, ⁊ 30. trientibus horarū, ⁊ triginta bisse momentorū: ⁊ triens est tertia pars alicuius rei ꝙstantis ex tribus partibus: Bisse vero sunt due partes, sed multiplicatis duodecies 30. diebus habemus 360. dies. 30. trientes horarum constituunt 10. horas, que multiplicate duodecies, faciunt 5. dies. 30. bisse momentorum continet

ꝙtinet viginti mometa ⁊ duo puncta: qz multiplicatis duodecies duobus pūctis habemus sex horas ex bisse mometorū collectas: que de quarto in quartū annū cōstituunt vnū die, q̄ dr bissextilis.
¶ Ursum ſm Isid. p singulos annos crescit pars quarta assis: ac vbi quarto anno assis cōpleta fuerit, bissextū vnū facit: ⁊ ideo p quatuor annos vnus bissextilis adiect⁹ est. Dictus autez est ſm eū bissextus: qz bis sexies ductus assem facit, qd est vnus dies. In quo loco calēdarij poni debeat illa dies, his versibus cōtinetur.

Bissextum sexte Martis tenuere calende.
Posteriore die celebrantur festa Matthie.

Hoc est dicere, ꝙ illa litera, vbi dr i calēdario 6. cal. Martij, debet poni dies bissextilis: ⁊ tunc stamus siue sedemus duobus diebus supra illa lra: sed festū sci Matthie, qd dret illa die celebrari, celebratur tñ in sequenti, ita tñ ꝙ inter ipsuz festū ⁊ vigiliam nullū sit mediū. extra de ver. sig. ꝯstituit. Nō interest tñ, vtrum ipsuz festū in prima, vel in scōa die pdictaruz duarū celebretur: sed regionis in hoc ꝙsuetudo seruet. Isidorus dicit, ꝙ a sexto nonas Martij vsqz i die calen. Januarij Lunę cursu bissextus apponit: atqz inde detrahitur. Si aūt volumus scire qñ sit annus bissextilis: debemus diuidere annos Domini per quatuor, quoties possumus: ⁊ si nullus superauerit, tunc erimus in anno bissextili: si autem aliqs remanserit, tunc non erit bissextus: vnde versus. Anni diuisi Dñi per quatuor eque. Monstrat bissextuz qua rōne scias. Hoc aūt verū est ſm illos, q diuidunt annos dñi, incipiēdo a natiuitate vel a Januario: nō ſm illos, q incipiūt ab incarnatione. Alia ēt doctrina ad inueniēduz bissextuz ponet infra: vbi de concurrentibus agetur. ¶ De quatuor temporibus anni. Cap. 5.

TEmpora siue partes anni solaris sunt quatuor. s. ver, ęstas, autumnus, hyems. Dicta autez sunt tēpora cōiunctis temperamento, eo ꝙ inuicem se humore, siccitate, calore, ⁊ frigore cōtemperent: hęc ⁊ curricula dr, quia non stant, sed currunt. Ver dictum est, quia viret. Aestas dr ab ęstu. i. calore: inde ęstas quasi vsta ⁊ arida. Autumnus a tempestate vocatur: qñ ⁊ folia cadūt, ⁊ oia matureſcunt. Hyems dr rōne hemiſpherij: quia tunc sol circulo volutur breuiori. Unde ⁊ hoc tempus bruma dicitur: quasi brachis, idest breuis: vel a cibo, quia tunc maior est vescendi appetitus: edacitas enim grece bruma appellatur: Princi-

pia autē partium anni ſm eccleſiam his verſibus continentur.

Feſtum Clementis hyemis caput eſt orientis.
Cedit hyemis retro cathedrato Simone Petro.
Ver fugat Urbanus, eſtatem Symphorianus.
Id tibi quod reſtat autumni tempora prēſtat.

Hoc eſt dicere feſtū Clementis: q̄ eſt 9. calen. decēbris, eſt prīcipiū hyemis, ⁊ durat vſq̄ ad feſtū cathedrę ſcī Petri: tunc incipit ver: ⁊ iſtud feſtū ē 8. cal. martij: ⁊ ver durat vſq̄ ad feſtum ſcī Urbani: q̄ eſt 8. calē. Junij: tunc incipit eſtas: ⁊ durat vſq̄ ad feſtū Symphoriani: q̄ eſt 11. cal. ſeptēbris: tunc incipit autumnus: ⁊ durat vſq̄ ad feſtū Clemētis, in quo incipit hyems. In hīs quatuor partibus anni triduana ieiunia celebramus: ⁊ ideo ieiunia quatuor tp̄oꝝ appellātur. Jeiuniū veris eſt in prima ſeptimana quadrageſimę, ſ. in quarta feria poſt cineres. Jeiuniū eſtatis eſt in prima die mercurij poſt Pēte. Jeiuniū autūni eſt in tertia die mercurij ſeptēbriſ, ſ. in quarta feria poſt feſtum ſcē Cruciſ. Jeiuniū hyemis eſt in quarta feria poſt feſtum B. Lucię. vñ verſ. eſt.

Vult crux, Lucia, cineres, charisinata dia,
Vt det vota pia quarta ſequens feria.

¶ Fiunt ad hoc ieiunia in quarta feria: q̄ Chr̄s a Juda traditus eſt: ⁊ in ſexta feria, q̄ in ea crucifixus eſt: ⁊ in ſabbato, quia tunc aplōꝝ triſtitiā de nece ſaluatoris repūtamus: nā ſi cōpatimur ⁊ p̄egnabimus. De ꝯſe. di. 3. cap. ieiunia. ⁊ c. ſabbato. Aduentus autē dñi incipit dñica proximiori feſto ſancti Andreę ante vel poſt, vel in ipſo feſto. ¶ De ſolſtitio ⁊ equinoctio, ac variis temporibus anni diuerſis nominibus appellatis. Capitu. 6.

Adhuc i anno ſolari ꝯtingūt duo ſolſtitia, ⁊ duo ęquoctia.
Solſtitia in eſtate, ⁊ in hyeme.
Aequinoctia in vere, ⁊ in autumno.

Eſt autē ſolſtitiū maxima inęqualitas diei ⁊ noctis: ſiue ingreſſus ſolis in capricornū vel cancruz: ⁊ dī ſolſtitiū, quaſi ſolis ſtatio, eo q̄ tunc ſole ſtāte nō creſcunt nec minuuntur dies vel noctes. Aequoctium eſt maxima diei ⁊ noctis ęqualitas: q̄ tunc ęquali ſpatio horarū ꝯſiſtunt dies: ſiue ingreſſus ſolis in arietē, vel librā. Vbi aūt ſit locus ſolſtitiorū ⁊ equinoctiorum bis verſibus cōtinetur. Solſtitium decimo Chriſtum p̄cit, atque Joannem. Aequa crucis feſtum dat tempora martis ⁊ idus. Hoc eſt

eſt dicere, q̄ ſolſtitiū hyemale eſt ante natiuitatē Xp̄i decem diebus, vcz 18. cal. Januarij. quo tp̄e ſol incipit altiores circulos petere: ⁊ ſolſtitiū ęſtiuale eſt ante natiuitatē Jo. Baptiſtę totidem diebus, vcz 18. calen. Julij: quo tp̄e incipit ſol ad inferiores circulos remeare. Vñ ęſtiualis ſolſtitij dies maximus, ſicut ⁊ hyemalis dies minimus inuenitur. Sed ſm ęgyptios hyemale eſt 12. cal. Januarij. ſm grecos 11. calē. Aeſtiuale vero ſm ęgyptios 12. cal. Julij: ſm grecos 11. cal. ¶ Itē in feſto Crucis, vel ſm alios 12. calen. octobris, eſt equinoctium autumnale, ⁊ vbi dī in calen. idus martij: vel ſm alios 12. calen. aprilis eſt equinoctiū vernale. Olim eñ annus in duas partes tm̄ diuidebatur, ſcz ęſtiuale, ⁊ hyemale ſolſtitium: ⁊ in duo hemiſpheria. ¶ Magnus autem annus cōpletur reuerſis planetis oībus ad loca ſuę creationis, q̄ fit annis non pauciorib⁹ 430. ¶ Mundanus vero annus erit oībus ſtellis ad prima loca reuerſis, quod fit demuz poſt 15. millia annorum. Magiſter dicit in hiſtoria Geneſis, vbi agit de ebrietate Noe, q̄ magnus annus impletur p̄ curricula ſexcētorum annorum. ¶ Aera, qua vtuntur hiſpani ſingulorum annorum eſt conſtituta a Ceſare Auguſto: qñ ad primum cenſum orbē diſcripſit. Dicta eſt autē ęra ab ęre: ex eo q̄ oīs orbis ęs reddere profeſſus eſt reipublicę Romanoruz. Prius autem fuerūt indictiones: poſtea ęrę. ¶ Olympias ꝯſtituta eſt apud grecos in Elide ciuitate, Elijs agentibus agonē, ⁊ quinquennale certamen, quatuor medijs annis vacantibus: ⁊ ob hoc tps Eliaci certaminis olympiadem vocauerūt, quadriennio in olympiade ſupputato. ¶ Luſtrum eſt penteſium. i. quinquennium, quod quinto anno dī condi pp olympiades. Romani nondum erant cōſules neqz ęrę. Quinquennale quidē tps ideo ſic vocatum: q̄ cenſu p̄ quinquennium in republica peracto vrbs Romana luſtrabatur. ¶ Apud Romanos eſt annus indictionalis: q̄ ter q̄nos ꝯtinet annos, vt infra dicetur, ⁊ p̄ęmiſſuz eſt. ¶ Apud hebręos eſt annus iubileus. i. remiſſionis, qui ſeptenis completis annoruz hebdomadib⁹ celebrat. ¶ Apud Chr̄ianos eſt ann⁹ benignitatis ⁊ gr̄ę, i quo Chr̄s venit, ⁊ nos ſua benignitate redemit. ¶ Apud ſcōs cōprehenſores eſt annus ęternitatis ⁊ gl̄ię: in quo exultabunt ſci in gloria ſine fine. ¶ Vurſus ſcā gr̄ationibus cōſtant: ſic dicta q̄ ſequuntur: abeuntibus. n. alijs, alij ſuccedunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cedũt. Hoc tps qdã quinquagesimũ annũ dicunt: quẽ Hebrei iubileũ vocant, vt iã dictũ est. Et ob hanc cãz Hebreus pp vxorẽ ⁊ liberos amans dñm suuz aure pertusa seruitio subingak: ⁊ seruire inbek seculũ. i. vsqz ad annũ quinquagesimũ. ¶ Aetaz autez plerunqz dr pro vno anno, ⁊ pro septez, ⁊ pro centũ, ⁊ pro quouis tpe. Unde ⁊ ętas est, quod de multis seculis instruitur: ⁊ ideo dicta est ętas, quasi similitudo eui: nam cuũ est ętas ppetua: cuius neqz initiũ, neqz finis nosck. Deriuatũ est autẽ ęuum ab ęonos: quod apud grecos aliqñ pro seculo, ⁊ aliqñ ponitur pro ęterno. Proprie vero ętas duobus modis dick: vz bois, sicut infantia, iuuentus, senectus. Aut mundi: cuius prima ętaz est ab Adam vsque ad Noe: secunda a Noe vsque ad Abrahã: tertia ab Abrahaz vsqz ad Dauid: ⁊ quarta a Dauid vsque ad transmigrationem Judę in Babyloniã: quinta de Juda vsqz ad aduentũ Saluatoris in carne: sexta quę nunc agitur vsque quo mundus iste finiak.

¶ Incipit secundus tractatus. Et primo de mense. Cap. i.

Dicto de anno, sequitur videre de mense. Est autem mẽsis spatium temporis, quo a phębo phębe recedens, eidem completo suo circulo sociatur. Et dr mensis a mẽsurando, eo q annus per menses mensurak: vel a mẽse, quod est defectus, eo q Luna singulis mensibus visu deficit ab humano: vel ꝑm Isidorũ, a mene grece, qd est Luna latine. Apud grecos enim menses legitimi non ex solis circulo, sed ex lunę cursu ꝺnumerank, quod est de nona ad nonaz. Diuidik aũt annus p 12. mẽses: qr sol peragrãdo 30 diacũ. 12. circuit regiones signorum, ⁊ in his. 12. mẽsibus cõmorak. Romulus ꝺm voluit ꝺm decez esse menses in anno, incipiẽs a Martio: quẽ Marti Deo belli, quẽ patrẽ suũ esse putabat, dedicauit. Ysi Ouid. in 1. fastorum. Tpa digeres cum ꝺctor vrbis in annũ, Instituit mẽses qnqz bis esse suos. Sed Numa Pompilius videns q annus nõ bene decẽ mẽsibus cõpleak, supaddidit duos in principio. s. Januariũ ⁊ Februariũ. Januarius dr a ianua. 86. dist. ieiunũ, qr sicut p ianuaz intramus domũ: ita p Januariũ intram⁹ annũ: est enim limes anni. ¶ Februarius dr a februbus, quę tũc de facili cõtingunt, vel a februis. i. purgationib⁹. Sũt aũt februę oblationes factę p mortuis. Romani aũt illo mẽse memoriã aiarũ habebãt, ⁊ eas purgabant celebrãdo exequas mortuorũ. ¶ Martius dr a Marte patre Romuli:

muli: vel qr eo tpe cũcta alantia agũtur ad marez: ⁊ ad ꝙcubendi voluptatẽ. Appellatur ẽt qñqz mẽsis nouus, qr est anni initium: qñqz nouum ver: qr in eo viridantibus arboribus, nobis transacrorum ꝑbatur occasus. ¶ Aprilis dr quasi apilis: qr tũc terra aperitur ad germina: ẽt flores apiũtur: ⁊ arbores incipiũt pullulare. ¶ Maius a maioribus natu dr, q erãt principes reipublicę. ¶ Junius a iunioribus dr: erant enim olim maiores. s. seniores q appellabantur patres: ⁊ hi in ciuitate sp remanebant vrbis regimini cõsulẽres: erãt ⁊ minores, q ibant ad pugnãdũ pro republica: ⁊ ideo maius a maioribus: iunius a iunioribus nomẽ acceperũt: ⁊ in illorũ honorẽ instituti sunt. ¶ Julius dr a Julio Cęsare: qr tunc natus fuit: vel qr tunc de hostibus triũphauit. Julius tñ prius qntilis dicebak, eo q est qntus a Martio: q ꝑm Romulum principium erat anni. ¶ Augustus est dictus ab Octauiano Augusto: qui tunc natus fuit, vel quia tunc hostes superauit. s. Cleopatraz ⁊ Marcũ Antoniũ. Prius tñ dicebak Sextilis, eo q sextus est a martio. ¶ September nomen habet a numero ⁊ imbre, quia septimus est martio, ⁊ imbres habet. Sic ⁊ october, nouember, atque december ex numero ⁊ imbribus vocabula acceperunt: quem numerum decurrentem december finit, pro eo q denarius numerus precedentes numeros claudit. ¶ Quot autem dies quilibet mensis habeat his versibus continetur.

Junius, aprilis, september, nouember tricenos,
Plus vnum reliqui, sed habet februus octo vicenos.

Cui, si bissext⁹ fuerit, supadditur vnus. Hoc ẽ dicere q Junius, aprilis, septẽber, ⁊ nouember hñt 30. dies: reliq aũt mẽses hũt 31. sed Februarius tñ hz 28. ⁊ qñ est bissextus 29. Sciendũ autez est, q cuilibet mẽsi primo dati fuerũt 30. dies: q multiplicati duodecies constituunt 360. dies. De qnqz vero residuis datus est vnus Januario, eo q est principiũ anni: ⁊ ẽt rõne ipsius numeri, qr impar numerus mũdus est: ⁊ numero Deus impare gaudet. 32. q. 1. nuptię. Scõs datus est martio, pp eãdẽ imparitatẽ. Tertius maio. Quartus iulio. Quintus octobri. Cęsar aũt Augustus volens suũ mẽsẽ eẽ ęqlem mẽsi Julio, abstulit februario vnã diẽ, qr erat mẽsis tristitię atqz luctus: ⁊ attribuit eã Augusto, ⁊ ita remanserunt februario tñ 29. ⁊ Augusto 31. Demum astrologi Romani abstulerũt aliã diẽ februario, ⁊ addiderunt decẽbri, ad hoc, vt finis

Universidad de Deusto
Biblioteca

nis principio. rideret: ꝛ sic februario remanserunt tantū 28. ꝛ decembri 31. Ꝛeruntñ ad quandam compensationem vna dies, vꝫ bissertilis, est de quarto in quartum annum februario restituta. ¶ Qua vero die vel feria quilibet mensis intrat, iam sub titu. de septimana dicetur. ¶ De calendis, nonis, ꝛ idibus. Cap. 2.

SAne in quolibet mense sunt tres dies celebres, qui soli propriis nolbus uoiantur: ꝛ ab eis ceteri denoiantur. s. calendę, nonę, idus, quos Romani pp dies festos, vel ppter officia magꝝatuꝫ instituerunt. Dis eñ diebus in vrbibus ꝙueniebant. de ꝙsec. dist. 1, siqs. calēdę sunt primi dies mensis: ꝛ dñr quasi colēdę, qꝛ tunc sp erat festū. Añ Qui. Uēdicat ausonias saturnia Juno calēdas. ¶ Uel qꝛ tunc a Romano pplō principia mēsiuꝫ celebrabātur, sicut fit ab Hebręis. 26. q. vlt. non licet, ꝛ cap. seq. Añ Qui. Salue festa dies meliorque reuertere semp. A pplō rerum digna potēte coli. Uel dñr a calo, qō est voco. Primo die mensis p̄co de more pplm ad nundinas vocabat, clamās toties calo: quo: dies erant vsque ad nonas: ꝛ ideo plr cal. a pluribus vocationibus vocabātur: vel a calo, qꝫ est bonum omen p totū mēsem hñdum 26. q. vl. nō obseruetis. Tūc eñ sibi mutuo encenia trāsmittebāt. ¶ Nonę vero sunt quatuor, vel sex dies, in quolibet mēse: qui sequuntur post cal. ꝛ dñr a nundinis quasi nūdinę: qꝛ tunc Romani nūdinas colebant. Jdeo aūt in aliquo mēse erāt nonę, siue inchoatio nundinarū in die quinta: in aliquo, in die septima: ne p̄dones certū tp̄s ad insidiandum mercatoribus hꝫent. Uel dñr nonę a nonis: qꝛ ille dies nonus erat añ idus: vel a non: qꝛ tūc nullū fiebat festū. Añ Qui. Nonarū tutela Deo caret. ¶ Jdus vero sunt octo dies: qui sequunt post nonas. Est aūt idus semp in 13. vel in 15. die: ꝝm qꝫ nonę p̄cedūt. Si eñ mēsis hꝫ quatuor nonas, idus est in 13. die. Si aūt sex nonas, idꝰ est in 15. Quod autē ꝙcilium Antiochen. 18. dic. c. pp. dicit qꝫ idus est in die decima: hoc alia consideratione dicit. Et dñr idus quasi diuisio: quia tūc fiebat diuisio nundinarū: vel qꝛ in idibus fit diuisio mensis. Dr autem idus ab iduo as. s. separo ras: vñ vidua dicit quasi idua. i. diuisa. Pleriqꝫ latinor̄ putant idus dici ab edendo, eo qꝫ hi dies apud veteres epulares essent. Dies autē qui sequunt statim post cal. ita denoiant. Si eñ est mēsis qui hꝫ quatuor nonas, dēmus dicere in calendario statiꝫ post cal. 4. nonas: in tertio 3. nonas: in quarto pridie nonas:

nas: in quinto vero, nonis dicimus, vt pꝫ in ianuario, ꝛ similib. Si vero est mēsis qui hꝫ sex nonas, debemus dicere statim post cal. sexto nonas: in tertia die, quinto nonas: in 4. quarto nonas: in 5. tertio nonas: in 6. pridie nonas: in 7. nonis, vt pꝫ i martio, ꝛ similib. ¶ Dies aūt qui sequūtur post nonas ita denoiantur: in qualibet mense, octauo idus. 7. idus. 6. idus. 5. idus. 4. idus. 3. idus, pridie idus, ꝛ idibus: sicut hęc apparent in cal. manifeste. ¶ Dies vero qui sequūtur post iduꝫ denoiantur a cal. mensis sequentis: hoc mō. Januarius hꝫ 31. dies: de istis accipe vnū pro cal. ꝛ 8. pro idib. ꝛ 4. pro nonis: ꝛ sic remanent tñ 18. adde ergo istis 18. dieb. cal. siue diē calendarū sequētis mēsis: ꝛ sic erunt 19. Añ in mēse ianuario dēmuꝫ dicere statiꝫ post idꝰ. 19. cal. februarij: in sequēti die 18. cal. ꝛ sic p ordinē vsqꝫ ad finꝫ mēsis, sp minuēdo. ¶ Et nota tñ, qꝫ dr pridie idus, ꝛ pridie nonas, ꝛ pridie cal. ꝛ nō scō. qꝛ scōs dr a sequor, sed illa dies nō sequitur, sed p̄cedit. Et exponitur hęc prępositio prę. i. ante, vel priuꝫ: vñ pridie quasi priori die: siue prę. i. añ diē: ꝛ cum dr 4. nonas, intellr. 4. die añ nonas: ꝛ sic de alijs. Quot aūt dies noientur a nonis, quot ab idib. ꝛ quot ab calendis oīum mensiū, bis versib. cōtinetur.

Sex nonas Maius, October, Julius ꝛ Mars,
Quatuor at reliqui: tenet idus quilibet octo.
Janus ꝛ Augustus denas nonasque December.
Julius, October, Mars, Maius hepta decem que:
Junius, Aprilis, September ꝛ ipse Nouember
Ter senas retinent, Februsque bis octo calendas.

Hoc est dicere, qꝫ maius october, iulius ꝛ martius hñt dies sex p nonis: sed reliqui menses hñt tñ 4. ꝛ quilibet mensis hꝫ octo dies p idib. Jtē qꝫ ianuarius, augustus, decēber hñt 19. dies pro calēdis, Julius vero, martius, october, ꝛ maius hñt 17. Junius autē, aprilis, septēber ꝛ nouember hñt 18. Februarius hꝫ 16. ꝛ si fuerit bissextus, supadditur ei vnus. ¶ De dieb. ęgyptiacis. c. 3.

Illud autem notandū, qꝫ in quolibet mense sunt duo dies egyptiaci. i. ab egyptijs deprehensi. In ęgypto. n. erant quidam astrologi: qui quasdā ꝙstellationes nociuas humanis actib. in illis dieb. inuenerūt: ideoqꝫ illas notas esse hoibus voluerūt: tñ illarū ꝙstellationū pūcta scire pp errorē nr̄i ꝙputi nō valemus. vel forte inuenerūt illos dies bñ ꝙstellatos: ꝛ ideo eos in calendario

Universidad de Deusto
Biblioteca

dario notauerũt: vt in illis diebus potius, ꝯ in alijs, actibus īsistatur, quorum errorem ne ecclesia sequi videatur, a talib⁹ cauetur. Vel dicuntur ęgyptiaci ꝑm quosdaz: quia dñs in illis diebus percussit ęgyptios nouem plagis. Quotus aũt sit dies ęgyptiacus a principio, vel a fine mensis, his versibus continetur.

Augurior decies audito lumine clangor.
Liquit olens abies volvit colus ecute gallum.

In his versib. sunt 12. dictiones 12. mēsib. seruentib. prima primo, secũda secũdo: ⁊ sic ꝓ ordinem sũpto initio a ianuario, ita ꝙ quota die erit prima lĩa primę syllabę alicuius istarũ dictionũ in alphabeto, totus erit dies ęgyptiac⁹ in illo mēse: cui seruit illa dictio, computando mensis principio versus finem. Itē quota erit prima litera secundę syllabę in alphabeto, totus erit dies ęgyptiacus in illo mense, cui seruit illa dictio: cōputando a fine versus principium. v.g. Augurior est prima dictio: ⁊ seruit primo mēsi. s. Januario: au est prima syllaba. ⁊ a est prima litera ipsius syllabę, ⁊ est prima in alphabeto: ergo dies prima Januarij est ęgyptiaca. Itē gu ē secũda syllaba, ⁊ g est prima lĩa ipsi⁹ syllabę, ⁊ g est septima i alphabeto: ergo septim⁹ dies ianuarij numerando a fine versus principiũ est ęgyptiacus: ⁊ sic in alijs: hoc obseruato, ꝙ h in hoc loco ꝑ lĩa non ponat. Quilibet autē prędictorũ dierũ ꝓ vnicam horaz sui denoiat ęgyptiacus. ¶ De dieb. vero felicib. vel infelicib. quos quidã astrologi notauerũt, i ꝑsenti opusculo nō agitur: qz ecclesia prohibet fidem talib. adhiberi. 16. q. vlti. capit. non observetis. ⁊ c. qui ęstimaret. ⁊ sequenti.

¶ De diebus canicularibus. Cap. 4.

IN quibusdã quoqz mensib. sunt quidaz dies, qui canicularis dicuntur a cane, vel canicula stella sita in fronte leonis, ⁊ ãt genua tauri: q̃ ęstiuis mēsib. est in medio cētro ęli: ⁊ duz sol ad eã ascēderit ꝓiuncta cũ sole, vel ei ꝓxima duplicat calor ipsius, ex quo dissoluunt corpora ⁊ vaporant. Vñ vocat canis: qa corpora morbis afficit: ⁊ sunt quinquaginta quatuor dies. qbus ꝓpter ꝓpis crudelitatē, ⁊ calozis solis intēperiē, malũ est mīnui sanguinē, ⁊ potionari. Qñ aũt illi dies icipiãt, ⁊ finiant, his ver. ꝙinct.

Incipiunt Julij pridie idus caniculares,
Et pridie nonas septembris fine resultant.

Secundum aliquos vero incipiunt 14. calen. Augusti.

¶ De

¶ De septimana ⁊ nominibus dierum eius. Cap. 5.

SEquitur de septimana. Mēpe ꝙtinet septimana septem dies naturales, quorum repetitione menses ⁊ anni ⁊ secula peraguntˇ: ⁊ hęc apud grecos hebdomada, sed apud hebręos sabbatũ appellat. Et dz septimana a septē ⁊ mane, quasi septez mane, pars ꝓ toto. s. mane ꝓ tota die. Vel a septez ⁊ manet, qz manet ꝓ septē dies. Vel dz septimana, q̃si septē luces: naz mane lux ē ꝛz ẑsid. Idē ēt spatium vocat hebdomada, ab hepta grece, ꝙ est septem. ⁊ docs ꝙ est dies: vel modus, ꝙ est mēsura: ⁊ ꝑm hoc hebdomada est cōmus nomē ꝯ septimana. Vñ Daniel: Post septuaginta hebdomadas ⁊c. ⁊ sumunt ibi hebdomadę annoz. i. septuagies septē anni. Septimanę aũt neqnt hz certa noia: qz neqz hñt certa initia. Singulis nanque annis variãtur ꝓpter vnã, vel ꝓpter duos dies: q qñqz sũt sup integras septimanas. Dēs aũt dies septimanarum inscribuntur septez primis lĩis alphabeti.

¶ Item dies secundum gentiles dominantur a planetis. ¶ Prim⁹ a sole, q princeps est oiuz sydez: sic ⁊ idem dies caput est ceterorũ dierũ. ¶ Secund⁹ a luna, q̃ est splēdore ⁊ magnitudine soli proxima, ⁊ ex eo mutuat lumē. ¶ Tertius a stella martis, quę vesper vocatur. ¶ Quartus a stella mercurij, quaz qui dã candidũ circulũ dicunt. ¶ Quintus a stella iouis quã phę-tontē aiunt. ¶ Sextus a stella veneris, quã luciferũ asserũt, qz inter cuncta sydera plus lucis affert. ¶ Septimus a stella saturni, q̃ secto ęlo locata trigita annis fertur explere cursũ suũ.

¶ Sed quęritur quare dies non ita ordinãtur in septimana, sicut planetę in ęlo, quoniã in ęlo ordinatur ꝑm hũc versum.

Sol. vene. mer. luna, saturnus, Juppiter ⁊ mars: vel sic.
Saturnus Joue Mars ⁊ sol cum Vene. mer. lu.

Solutio: dicim⁹ ꝙ dies i septimana nō ordinant ꝑm ordinē planetaz, sed ꝑz regimē eoz i singulis dieb. Vñ qz viderũt philosophi, ꝙ sol regnabat prima hora diei dñicę: iō illã diē denoiauerũt a sole. Itē qz viderũt, ꝙ luna regnabat prima hora secundę ferię, iō diē illũ denoiauerũt a luna: ⁊ sic de ęteris, sicut ꝑz ex distinctione horaz diei facta inter planetas ꝓ ordinem successiue. Rursus a dictis planetis philosophi noia sumpserũt, eo ꝙ a singulis aliqd i boie esse voluerũt, vt a saturno callidi tatē: a Joue ęperãtiã: a marte feruorē: a sole spũm: a venere voluptatem: a

mercurio

mercurio eloquentiã: a luna cor. Et qz ordo planetarũ vltra nũ merum septẽnariũ non procedit, sed ad primuz reuertitur: ideo tantum septem dies in septimana sunt a sapientibus constituti.

¶ Qua die septimanę quilibet mensis intret. Cap. 6.

NVnc videndum est qua die septimanę quilibet mensis intrat: de hoc duplex ratio habetur. Prima per hos versus.

Alta domat dominus, gratis beat equa gerentes,
Contemnit fictos, augebit dona fideli.

In istis versib. sunt 12. dictiones 12. mẽsib. seruiẽtes: prima primo, scõa scõo: sic p ordinẽ sumpto initio a Januario: ita qꝫ q̃cunqz fuerit initialis lr̃a alicuius istarũ dictionũ, eadez erit lr̃a calẽdarũ mẽsis, cui seruit illa dictio. v. g. alta, est prima dictio, ꝛ seruit primo mensi. i. Januario: ꝛ a est prima lr̃a illius dictionis alta: ergo A est prima lr̃a Januarij. Itez domat est secũda decõ, quę seruit secundo mensi scilicet februario: ꝛ D est prima litera istius dictionis: ergo D est prima litera Februarij: ꝛ sic de alijs. Idẽ dicit sequẽs versus p syllabas: quod p̃cedẽtes p dictiones,

Adam degebat ergo cibos adrifex.

¶ Habita autez lr̃a calendaruz, facile possumus scire qua feria quilibet mẽsis intret. Per lr̃am. n. dn̄icalem illius anni procede cõputando dies per lr̃as subsequentes vsqz ad lr̃am, quę est in cal. mẽsis, cuius diei introitũ scire optas: ꝛ in qua feria occurret, tali feria ĩtrabit ille mẽnsis. ¶ Secũda ratio, per q̃ scire potes qua feria quilibet mensis intret, est per regulares ꝛ cõcurrẽtes. ¶ Nota ergo quod ĩ anno solari sunt quinquaginta duę septimanę ꝛ vnus dies, vel duo, si sit bissextus: pp quam diem variantur singulis annis principia mensiuz. ¶ Si enim hoc anno incipiat Januarius a die dn̄ico: toto anno A, quę est prima litera Januarij, erit dominicalis. Cum ergo ventum fuerit ad finem anni: illud A finale calendarij, quod inscribitur illi diei, q̃ est vltra integras septimanas, repn̄tabit diem dominicam: ergo sequens A, quod iterum est initiale Januarij, pn̄tabit secundam feriam: ꝛ sic toto illo anno erit illa variatio: eodem modo singulis annis variantur initia mẽsium per diuersas ferias. Et si sit bissextus duplex erit variatio, prima in calen. Januarij, secunda in festo sãcti Matthię. Ut ergo computistę scire possent qua feria quolibet anno quilibet mẽsis inciperet, inuenerunt

duos

duos numeros, vnum inuariabilem, qui vocatur regularis, solaris, ferialis: alium variabilẽ, qui vocatur concurrens: de quibus breuiter est dicendum. ¶ De regularibus solis. Cap. 7.

VIdendũ est aũt primo quid sit rl̃aris, vnde dicatur, ꝛ vnde habeat ortuz, ꝛ quot rl̃ares quisqz mensis habeat. Rl̃aris solis est numerus inuariabilis datus mensi, qui adiunctus concurrenti declarat qua feria septimanę quilibet mensis intret cuius fuerit rl̃aris. Dr̃ aũt rl̃aris a rla, qz inuariabilis est sicut regula. 3. dist. cap. non. Solaris dr̃ ad dr̃iam lunaris, de quo infra dicetur. Mñt ortuz rl̃ares a martio: nam in mense martii sunt 5. rl̃ares, seu 5. pro rl̃ari. Martius enim non habuit initiũ in primo anno mũdi seu seculi: immo dr̃ mundus factus fuisse in illo mẽse in die quo dr̃ 15. cal. aprilis, vel vt alii dicunt 8. cal. Si enim computes ordine retrogrado dies septimanę vsqz ad calen. martii, inuenies qꝫ quinta feria mundus incepit: si tñ ante martiũ fuit: ꝛ hęc est causa quare martius quinariũ numerũ habuit pro regulari. Rl̃ares vero aliorũ mensiuz sic formantur. Jungas rl̃ares mensis cũ diebus ciusdez: ꝛ a illa summa subtrahe 7. quoties poteris, ꝛ rl̃arẽ sequentis mensis quod remanserit indicabit. v. g. Martius habet quinque regulares, ꝛ dies eius sunt 31. redige in summam, ꝛ sunt 36. subtrahe 7. quoties poteris, ꝛ remanent vna dies, quę datur mensi sequenti pro regulari. Item aprilis habet 30. dies, ꝛ vnum regularem, qui constituunt 31. subtrahe 7. quoties poteris, ꝛ remanebunt tres, qui dantur maio pro regularibus: ꝛ ita de aliis vsque ad martium. Possumus etiam scire mensium regulares per hos versus.

Est atris clare fulgentibus ara deorum.
Grata bonis extat gratissima cuique fideli.

In istis versib. sunt 12. dictiones 12. mensibus seruientes, prima primo, secũda secũdo, ꝛ sic p ordinẽ, sumpto initio a martio, ita qꝫ quota fuerit prima lr̃a alicuius istarũ dictionũ in alphabeto, tot rl̃ares hz ille mẽsis cui seruit illa dictio. v. g. Est, est prima dictio, ꝛ seruit primo mensi. s. martio. ꝛ E, est prima lr̃a istius dictionis, est, ꝛ est quinta in alphabeto: ergo martius hz quinque rl̃ares. Item astris est secũda dictio, ꝛ seruit secũdo mensi. s. aprili: ꝛ A, est prima litera istius dictionis, quę est etiam prima in alphabeto: ergo aprilis habet vnũm regularem: ꝛ sic de alijs.

Rr ¶ De

De concurrentibus, ꝛ cyclo solari. Cap. 8.

NUnc dicamus de cõcurrẽtib. Dñr aũt cõcurrẽtes: qz sibi iuicẽ cõcurrũt, sicut videbit ex formatione. vel ideo, qz ꝯcurrũt ꝛ̃aribus ad demõstrãdũ initialẽ feriã mẽsiũ singulis annis. Est aũt ꝯcurrẽs superexcrescẽtia vnius diei vel pluriũ sup 52. septimanas anni solaris. ideo dixi vel plariũ: quia in anno bissextili superexcrescũt duo dies: in alijs vero vnus tm̃: ꝛ ab illa superexcrescẽtia hñt ordinẽ ꝯcurrẽtes. Alij vero concurrẽtes, q sequũt post primũ, formant vno addito singulis terminis suc annis, sic tm̃, q septennariũ numerũ nõ excedãt: qz nõ sunt nisi septẽ ferię: ꝛ qñcũqz est septimus cõcurrẽs, illo anno menses hñt eadẽ principia, q̃ in primo anno mũdi seu seculi habuerunt: q̃libet em̃ feria distat p septennariũ a semetipsa. Cõcurrẽtes ẽt in hac linea demonstrãtur. 1, 2, 3, 4, 6, 7, 1, 2, 4, 5, 6, 7, 2, 3, 4, 5, 7, 1, 2, 3, 5, 6, 6, 1, 3, 4, 5, 7.

¶ Mã primus annus cycli solaris hz vnũ concurrentẽ: secundus duo: tertius tres: quartus quatuor: qntus sex pp bissextum: sextus septẽ: septimus vnũ: qz vltra septennariũ non ꝓceditur, sed reuertitur ad vnũ: ꝛ ita dẽmus ꝓcedere vsqz ad 28. annos: tunc reuertimur ad primũ annũ cycli: ꝛ procedimus sicut prius. Dñ trãscursus 28. annorũ vocat cyclus solaris vel cõcurrẽtiuz: ꝛ dr̃ cyclus quasi circulus, p filitudinem. Si aũt volumus scire quotus sit annus cycli solaris, debemus diuidere annos dñi per 28. quoties possumus, ꝛ addere illis 9. anteq̃ diuidamus: qz qñ Chr̃s natus fuit, tm̃ ꝓcesserat ille cyclus: ꝛ quotus annus remãserit, supra diuisionẽ annoꝝ, totus erit cyclus: ꝛ si nullus remanserit tunc sumus in vltimo anno cycli solaris. Unde versus. Annis adde nouez dñi: partire per octo Dignti: cyclus sic tibi notus erit. Possumus ẽt scire concurrentes cuiuslibet anni p literã dñicalem illius anni: sicut declarant verficuli subsequentes. A sex, b quinq, c quatuor, d duo, e tres. Primus ꝯcurrens f. lr̃a: septimus est g. ꝛ sic de silib. Hoc est dicere, q qñ a. est lr̃a dñicalis: in illo anno sunt sex ꝓ concurrente, qñ b. quinq, qñ c. quatuor, qñ d. duo, qñ e. tres, qñ f. vnus, qñ g. septẽ. Inuento aũt cõcurrente, dẽmus iũgere cũ r̃aribus mensis cuius feriam calendarũ. i. introitũ scire volumus: ꝛ quota fuerit illa summa, si non trãscendat septẽ: tota, siue tali feria septimanę ille mẽsis intrabit. Si vero trãscendat septẽ: quotũ fuerit residuũ, tota feria septimanę ille mensis intrabit.

De litera dominicali Capitu. 9.

SIcut aũt cõcurrentes, ita ꝛ dñicales literę variãtur. Nã in primo anno cycli solaris est f, litera dñicalis: in scõo d. in tertio e. in quarto f. in quinto g. tunc em̃ pp bissextũ ptrãsit a. qõ in his versib. declaratur. Fert ea dux coram et gens fautor eũ colunt bis Ars genus est de corde bono gignit ferus ensis, Dicta beant aqua gens frons dat cunctis bonus author. In his versib. sunt 28. Dictiones, 28. annis cycli solaris seruientes: prima primo, secunda scõo: ꝛ sic p ordinez, sumpto initio a primo anno cycli: ita q̃ q̃cunqz fuerit initialis litera alicui istarũ dictionũ, eadẽ erit litera dñicalis in illo anno, cui seruit illa dictio: v. g. Fert est prima dictio, ꝛ seruit primo anno cycli solaris: ꝛ f. est prima lr̃a: ergo f. est lr̃a dominicalis i primo anno cycli solaris, ꝛ sic de alijs. Et nota q ille annus est bissextilis, cui deseruit aliqua dictio desinens in t, ꝛ ita primus annus cycli semper est bissextilis: cum ei deseruiat dictio desinẽs in t, f. fert: pp hoc prima litera dictionis desinẽs in t, non erit litera dñicalis in illo anno, cui seruit illa dictio, nisi a loco bissexti vltra: qz litera dñicalis, cuz bissexto simul mutatur. A calendis vero Januarij precedentis ipsum bissextuz vsqz ad locuz bissexti erit lr̃a dñicalis ista: quę immediate sequitur in calẽdario post illã, quę deberet esse lr̃a dñicalis: vnde i primo anno cycli, f. est dñicalis a loco bissexti vsque ad calen. Januarij sequẽtis. A calen. Januarij p̃cedentis vsqz ad locũ bissexti, g. est lr̃a dñicalis: ꝛ ita in alijs. Annus autem cui seruit illa dictio sciri potest per rõnem superius dictam de cyclo solari: nam rõ literę dñicalis tunc currentis ratione simili incipit ꝛ finitur.

De indictione. Cap. 10.

NUnc aliqua de indictione dicamus. Est autem indictio spatium tpis, quo Romanus princeps tributum gentibus indicebat. Si autez volumus scire quota sit indictio: debemus addere tres annos annis domini, ꝛ postmodum diuidere annos dñi per quindecim quoties possumus, ꝛ quotus annus remanserit facta diuisione, tota erit Indictio, ꝛ si nullus superauerit, in vltimo anno indictionis sumus: ꝛ tunc ad primã Indictionẽ reuertimur: quia indictio nõ transcendit quindecim: vñ versus.

Si tribus adiunctis domini diuiseris annos.
Per ter quinq datur indictio certificata. De indictione plenius

dicemus infra, vbi de cyclis agetur. De ęra supra dictum est tractatu. 1. cap. 6. ¶ De die naturali ⁊ artificiali. Cap. 11.

Licet iam superius in plerisq; locis de die tactū sit: nihilominus ⁊ hic spāliter dicendū est. Sciēdū est igitur q̄ duplex est dies. s. naturalis ⁊ artificialis, siue vsualis. Naturalis est spatium quo sol ducitur circa totaz terrā ab oriente vsqz in occidentez. s. spatium diei ⁊ noctis, qō sp̄z tinet 24. horas. Dī dies ista a diis, quorū noīa Romani quibusdā sideribꝰ sacrauerūt. Uel a Dyo, qō est duo: qz cōtinet duo tpa, noctē. s. ⁊ diē vsualem. Artificialis est spatiū, quo sol morat̄ sup nostrū hemisphęrium ab ortu solis vsque ad occasum. Et hoc p̄m solis ascensum ⁊ descensuz crescit pariter ⁊ decrescit. Dī aūt dies a dian, qō est claritas. Et dī vsualis siue artificialis, qz solum hoc tp̄s aptū est vsibus ⁊ artificijs exercendis. Reliqua pars diei dī nox a nocco, quia nocet visui ⁊ vsui: ⁊ ideo vocata est dies a meliori parte sine cōmemoratione noctis. Juxta illud: Et factū est vespere ⁊ mane dies vnus.

¶ Rursus partes diei sunt tres, p̄m Jsid. s. mane, meridies, ⁊ suprema. Mane est lux matura, ⁊ plena, nec iam crepusculuz. Meridies dicitur quasi medidies idest medius dies, vel quia tunc prior dies est. Suprema est postrema pars diei. Sero dicit̄ a clausis seris. ¶ Noctis vero partes sunt septē. s. vesperuz, crepusculū, ꝓticiniū ītępestū, gallicinū, matutinū, ⁊ diluculū. ¶ Vesperū dī a vespere occidentali stella: quę tenebras sequētes p̄cedit, ⁊ dīr tenebrę, quasi tenentes vmbrā. Crepusculum dī dubia lux. s. inter lucē ⁊ tenebras. Conticiniū est, qñ iaz oēs silēt. Intępestuz est medū noctis tp̄s, qñ nil agi pōt, ⁊ oīa silent quasi inopportunū. Gallicinū dī p̄ gallos lucis p̄nūcios. Matutinuz est inter abscessum tenebrarū ⁊ auroręaduētuz. Diluculum dī quasi incipiēs pars diei lux ⁊ aurora, q̄ solez p̄cedit. Est cñ aurora diei clarescentis exordiū. ¶ Et nota, q̄ dies alij sunt syderales, in quibꝰ syderamouentur, ⁊ boies a nauigationibus excludunt: alij pliales, de quib. in libris Regū, quibus reges solent ad bella procedere, ⁊ alij intercalares, quos scimus duodecim mensib. superesse: alij caniculares, alij solstitiales, alij equinoctiales: de quibus iā p̄missum est: alij fasti: in qb. iura fant: alij nefasti eis cōtrarij: alij festi. i. festiui, vt dies azimorū: alij p̄festi quasi p̄cul a festis, vt feriales: alij mali sunt, qñ in eis plus solito homines affliguntur.

Unde

Ulti aplī. Redimentes tp̄s, qñ dies mali sunt: ⁊ econtrario sunt boni: alij ęgyptiaci, de quibus p̄missum est: Est ēt dies salutis: in quo dñs venit ad saluandum: Est etiā dies iudicij: in quo dñs veniet ad iudicandū: qui erit bonis dies lętitię, malis aūt calamitatis ⁊ miserię. Momentum vero est minimū atqz angustū tp̄s a motu syderū dictū: est cñ extremitas horę in breuibus intervallis cum aliquid sibi cedit atqz succedit, p̄m Jsido. Hora gręcum nomen ē, ⁊ terminū latine sonat: est cñ finis tp̄is. Quot autē horas continet dies naturalis dictuz est in principio huius partis.

¶ Tractatus secundę partis, tractantis de anno lunari.

¶ Quid sit annus lunaris, ⁊ quot dies contineat. Cap. 1.

Annus lunaris dī tribus modis: Primo mō, annis lunaris est spatiū, quo luna circuit totū zodiacū: qō facit in 29. diebus ⁊ 12. horis. Secūdo mō, dī annus lunaris spatiuz, quo luna circuit solē ab vna ascensione vsqz ad aliā, ⁊ hoc facit in 29. diebus, ⁊ 12. horis. Nā cum luna separat̄ a sole ad peragrandū zodiacuz, ⁊ postea reuertitur ad eundē punctū, in quo dimiserat solē, non inuenit illum ibi: qz sol iam tm̄ p̄cessit suo motu, q̄ luna laborat recurrere ad euz, siue attingere ipsum duobus dieb. ⁊ tribus horis. Tertio, dī annus lunaris spatiū duodecim lunationū in anno cōi, ⁊ tredecim in embolismali: de quibus infra dicet. cum ergo lunatio q̄libet cōstet 29. diebus ⁊ 12. horis: qz non curat eccl̄a de minutis: ex 12. horis p̄cedentis lunationis, ⁊ ex 12. sequentis constituitur vna dies naturalis: quę semper lunationi p̄cedenti attribuitur, ita q̄ lunatio p̄cedentis mensis semper habeat 30. dies, ⁊ sequentis 29. nisi sit aliud propter bissextū, vel embolismū, vel saltuz lunę. vnde vers.

Luna paris mensis nunquam tricesima fiet. Jmpar triceno nunquam sine fine carebit. Ꝑe bissexti febri luna tricesima est.

Nam iulij luna tunc est vicesimanona. Mensis par dī: quia numerando a ianuario per ordinem cadit in numeruz parem, vt februarius, aprilis, iunius, augustus, october, decembꝛ, quorū lunatio semper est 29. dierum, excepto februario, cuius lunatio est 30. quando est bissextus. Jmpar vero est, quando cadit in numerum imparem, vt ianuarius, ⁊ martius, maius, iulius, septēber ⁊ nouembꝛ, quorū lunatio semper est 30. dieruz: excepto iulio, qui in vltimo anno cycli lunaris propter saltum lunę habet

tñ 29. Ex his aũt 12. lunationibus ꝓstituuntur trecenti quinquaginta quator dies in anno lunari, ⁊ sic annus lunaris in 11. diebus excreditur a solari: ex quo excessu omnis varietas ętatis lunę consurgit: ita ꝙ vbicunque fuerit luna prima in primo anno, fit in secundo 11. propter quam varietatem duorum numerorum genera sũt inuẽta, regulares vcz, ⁊ epactę, de gbus breuiter videam⁹.

¶ De regularibus lunaribus. Cap. 2.

NUnc videamus de regularibus. Et quidem regularis lunaris est numerus inuariabilis datus mensi ad inueniendum lunã in calen. mensiuz singulorũ. Dñt aũt ortũ regulares ab illis quinqz diebus, qui supsunt in anno solari supra 360. dies. vñ quinque rl'ares dati sunt septẽbri, a quo annus lunaris sumit initiuz. Rl'ares vero aliorũ mensiuz sic formantur. Junge rl'ares mẽsis cũ diebus eius: ⁊ ab illa summa subtrahe lunationez eius: ⁊ residuũ qđ remãserit, erit rl'aris illius mensis: v. g. Septẽber hz quinque rl'ares: ⁊ dies eius sunt 30. qui cõiuncti rl'aribus constituunt 35. ⁊ lunatio septembris est tricesima: qua subtracta remanet 5. q sunt rl'ares sequentis mẽsis. s. octobris: ⁊ sic de aliis vsqz ad septẽbrẽ. Maz ęgyptij suũ annũ incipiunt a septẽbri: ⁊ ideo nos annũ lunarẽ incipimus a septẽbri. De rl'aribus traditur iste versus

Dic. c. g. bis i. k. bis: post manet ordo q. d.

Dic c. bis: quę est quinta in alphabeto. i. primis duob. mẽsib. anni lunaris dantur quinqz ꝑ rl'aribus. Item dic bis g. q̃ est 7. in alphabeto. i. tertius ⁊ quartus mẽsis hñt septem ꝑ rl'aribus. Item dic bis. i. quę est nona in alphabeto. i. quintus ⁊ septimus mensis hñt 19. pro regularibus. Item dic bis k. quę est 10. in alphabeto. i. sextus ⁊ octauus mẽsis hñt 10. ꝑ regularib. Et nota ꝙ fit transitus de quinto ad septimũ, ⁊ de sexto ad octauum: vt ꝑz in formando ipsos regulares: quia Januarius ⁊ martius 9. ⁊ februarius ⁊ aprilis 10. habẽt: sed post manet ordo. i. maius. 11. Junius 12. Julius 13. Augustus 14. habent.

¶ De Epacta. Cap. 3.

SEquitur de Epacta. Est autem epacta numerus variabilis datus anno ad inueniendum lunaz in cal'. cuiuslibet mensis: ⁊ dr epacta ab epi, ꝙ est supra, ⁊ aucta, qz est supercrescentia anni lunaris a solari. Jdeoque annus primus cycli lunaris nullam hz epactã, qz null⁹ ann⁹ ꝑcessit a quo 11. accepisset. Scõs vero hz. 11. ꝑ epacta: qz epacta orit ab illis 11. diebus, quibus annus lunaris excedit a solari. Tertius vero annus hz 22. qz sp addantur 11. si nõ trãscẽdat 30. Si vero trãscendat 30. abiectis 30. residuum erit epacta illius anni: ⁊ ideo in quarto anno, qz summa ascendit 33. abiectis 30. sunt epactę illius anni 3. Epactę vero grẽce, dñr latine abiectiones annuę lunares: q̃ ꝑ numerũ 11. vsqz ad tricenariũ in se revoluunt: quas ęgyptij ideo adijciũt, vt lunaris emẽsio ratione solis coęquetur. Luna enim iuxta cursum suũ 29. semis dies lucere dignoscitur: ⁊ fiunt in annuz lunarem dies 354. remanent ad cursum anni solaris dies 11. quos ęgyptij adijciũt. Absqz his nõ inuenies quota sit luna in quolibet anno, mẽse, ⁊ die. epactę oium annorũ cycli lunaris per hãc tabulã denotant: ita ꝙ hoc verbum nulla, rñdet primo anno: ⁊ singuli sequẽtes numeri rñdent singulis annis cycli, vsque 19. vt, nulla 11, 22, 3, 14, 25, 6, 17, 9, 11, 12, 13, 5, 16, 27, 8, 29, 10. Sed hoc idem etiam ostenditur per hos versus. Annis adde vnũ dñi: partire per vnde Viginti lunę cyclus ⁊ unde patet. Hoc vult dicere, ꝙ si volumus scire quotus sit annus epactalis, siue cycli, debemus diuidere annos dñi per 19. quoties possimus: ⁊ addere vnum: quia qñ Chr̃s natus fuit, tñ ꝑcesserat ille cyclus: ⁊ quota fuerit summa q̃ remãserit, totus erit annus cycli epactalis: v. g. Hoc anno computamus annos dñi mille ducẽtos octuaginta sex: quorũ mille ducẽti septuagintatres sunt recte ꝑ decẽ ⁊ nouẽ diuisi. supsunt 13. de prędicto numero: addito ergo vno fiunt 14. Unde hoc anno est decimusquartus annus cycli lunaris. in anno sequenti erit 25. ⁊ sic vsque ad 25. postea redit ad primũ: ⁊ hoc verum est ꝓm illos, qui incipiunt cõputare annos dñi a natiuitate Chr̃i, vel a cal'. Januarij: non aũt ꝓm eos, q illos immutant in cal'. septẽbris: ⁊ faciunt ibi diuisionez. nã tunc addendi sunt duo anni. Põt ẽt ⁊ aliter inueniri epacta: vt si summaz q̃ remanet de ꝓmissa diuisione annorũ dñi per tres iuncturas pollicis numerem⁹. Si enim numer⁹ finitur in prima iunctura, debemus demere vnũ de ipso numero: si in secũda, debemus addere nouẽ: si in tertia, dẽmus addere decz ⁊ nouem: ⁊ summa inde ꝓueniens est epacta: ⁊ hoc si 30. non transeat. Si vero transiret, abiectis 30. residuuz est epacta: vnde versus. Deme vnũ, post adde nouem, post dena nouẽqz. Juuenta igitur epacta, debemus ea iungere cũ regularibus mẽsis, cuius lunam volumus inuenire: ⁊ quota fuerit summa inde prouenies:

Universidad de Deusto
Biblioteca

niens: tota erit luna in cal. illius mensis: dūmodo 30. nō trāseat. Si vero 30. transiret, abiectis 30. residuū erit ętas lunę: ꝛ si summa illa fuerit 30. in cal. mensis, tunc luna erit 30. si autem epacta nulla fuerit: puta in primo anno cycli lunaris: tunc ad inueniendum lunam sufficit rīaris. Sed qm̄ epactarum rō qñq; fallit, pp embolismum, siue saltum lunę ideo de ipso breuiter videamus.

De anno Embolismali ꝛ communi. Cap. 4.

CIrca embolismum, siue lunę saltū, notandus est, ꝙ embolismus gręce interpretatur latine superaugmentuꝫ, seu superexcrescentia anni solaris super lunarem. Mr ergo annus solaris excedit lunarē in 11. diebus, ex illo excessu cōstituuntur 7. lunationes in 19. annis cycli lunaris: multiplicatis illis 11. diebus. Et dicūtur embolismales: quarū q̄libet est 30. dierum: ꝛ attribuunt 7. annis embolismalibus: ita quod in quolibet cyclo lunari sunt 7. anni embolismales, ꝛ 12. cōes. Appellatur autem annus embolismalis: qr a 14. luna p̄cedentis paschę vsq; ad 14. sequentis habet 13. lunationes siue 13. menses lunares, idest 384. dies: ꝛ iste est annus sancto Moysi diuinitus reuelatus. Cōis vero hēt tm̄ 12. lunationes, idest 354. dies: quoruꝫ dispositiones continet iste versus.

Cur fles: his lacrymis odiosum quęre tyrannum:

In isto versu sunt 7. dictiones annis embolismalib. seruientes. Prima primo, scōa scōo, ꝛ sic per ordineꝫ: ita ꝙ quota est prima līa alicuius istarum dictionuꝫ in alphabeto, totus annus cycli epacta lis erit annus embolismalis. v. g. Cur est prima dictio: ꝛ seruit primo anno embolismali, ꝛc. est prima litera illius dictionis, quę est tertia in alphabeto: ergo tertius annus cycli lunaris est embolismalis: ꝛ ita de alijs: hoc obseruato, ꝙ hęc dictio, bis, dꝫ scribi cū h. Et dꝫ annus cōis: qr sępe duo ita coniunctiꝫ incedunt, vt inuicem se in paschali solennitate sequātur: embolismalis cm̄ semper solus est. Ordo aūt istorū annoruꝫ cōium ꝛ embolismaliuꝫ pꝫ in linea subsequenti. Cōis, cōis embolismalis, cōis, cōis, embolismalis, cōis, embolismalis, cōis, cōis, embolismalis, cōis, cōis, embolismalis, cōis, embolismalis, cōis, cōis, cōis, embolismalis. Habito autem anno embolismali, possumus scire in quo mense lunatio embolismalis contingat: per hunc versum.

Mobilis ꝛ Christum modo libet habeto coęuum.

In isto versu sunt 7. dictiones, 7. mensib. seruientes: in quibus contin-

contingunt lunationes embolismales in p̄fatis 7. annis: prima primo: secūda secūdo, ꝛ sic p ordinē: ita ꝙ quota erit prima litera alicui⁹ istaꝝ dictionū in alphabeto: toto mense illius anni cui seruit illa dictio: cōtingit lunatio embolismalis. Itē quota erit prima līa secūdę syllabę in alphabeto, tota die mensis incipit lunatio embolismalis: v. g. Mobilis est prima dictio, ꝛ seruit primę lunationi: q̄ cōtingit in tertio anno cycli lunaris, ꝛ m. est prima līa huius dictionis, ꝛ est duodecima in alphabeto: ergo in 12. mense p̄tingit lunatio embolismalis. Itē b, est prima līa secūdę syllabę: ꝛ est secūda in alphabeto: ergo in secūda die illius mensis incipit illa lunatio, ꝛ sic de alijs. Si aūt velis pleniuꝫ hui⁹ rei veritatem inquirere, recurre ad epactā ꝛ rīares illius anni, de quo vis scire: ꝛ ita inuenies esse. Nūc videamus vbi fallit epacta iuncta rīaribus pp embolismū, seu saltū lunę. Circa quod nota ꝙ 13 in cyclo lunari sunt septē anni embolismales, vt lupius dictū est, non tamē fallit epacta nisi in tribus. s. in 8. in 11. ꝛ 19. vnde versus.

Octauo vndecimo postremo fallit epacta. In quo aūt loco, vel mēse, vel quot locis fallit epacta iūcta rīarib. his vers. denotatur.

Julius vndenis, ter Maius octo vicenis.
Bissextus nisi sit mars peccat in vndetricenis.

In totidem Maius, augustus vero duobus. hoc est dicere, ꝙ in octauo anno cycli lunaris fallit epacta cum regularibus in maio ꝛ iulio: quia in calen. maij cū luna dēt esse 28. fm epactā, non reperitur nisi 27. ppter embolismū. Item fallit in calen. iulij eodē anno: quia tunc luna dēt esse 30. fm epactam, non reperitur nisi 29. ppter embolismuꝫ, vbi credendum est embolismo, ꝛ non epactę. Item in 11. anno fallit epacta: quia in calen. martij fm epactam dēt esse luna 29. sed pp embolismum reperitur tm̄ 28. Ueruntamen si in illo anno fuerit bissextus, tunc corrigitur ille error: qm̄ pp bissextum additur vna dies. Item in 19. anno fallit epacta in duobus locis. nam fm epactam luna dēt esse 29. in calend. maij, sed pp embolismum non reperitur nisi 28. ꝛ in eodem fallit in calend. augusti: quia fm epactam luna deberet ibi esse 2. sed propter saltum lunę ibi tertia inuenitur: quia lunatio iulij, quę deberet esse 30. in illo anno, est tantum 29. ꝛ hoc contingit propter errorem nostri computi: ꝛ tunc annus in duobus diebus excreditus a solari. De saltu lunę traditus est versus.

Luna

Universidad de Deusto
Biblioteca

Luna facit saltum quintilis luce suprema
Retrocedit enī luna vna die, sicut diximus, p errorē nr̄i cōputi: vt in sequēti anno in calē. septēbris luna redeat sicut debet, nisi enim saltus lunę colligeret, ꝓtingeret error: vt in 14. cyclis diceretur luna prima quādo esset plenilunium. Colligitur aūt sic iste dies: quelibet enī lunatio, ad hoc vt lunationes sint ęquales, haberet 29. dies, dimidiū, minus quatuor momētis, ⁊ vna vncia, ⁊ vno atomo: sunt aūt in cyclo 235. lunationes: erunt ergo quater tot momēta, q̄ sunt in vniuerso, noningenta quadraginta, q̄ diuisa per 40. ꝓstituūt 23. horas ⁊ dimidiā. Postea ex 235. vncijs cōstituuntur 19. momenta: ⁊ remanent septem vncię: ⁊ ex 235. atomis ꝓstituuntur 5. vncię: q̄ vncię cū septē prioribus faciunt vnū momentū: qō iūctū ad 19. momenta p̄habita, facit dimidiā horam: q̄ iūcta cū alijs 23. ⁊ dimidia facit vnum diē. q̄ subtrahitur vltimo anno a lunatione iulij: ⁊ dr̄ saltus lunę. Pōt ēt facilius hoc mō colligi, Annus lunaris ꝓstat ex 354. diebus, minus vna hora, ⁊ quarta parte vnius horę, ⁊ septuagesimasexta parte quartę vnius horę: ergo in 19. annis hr̄ 19. horę: ⁊ 19. quartę horarum: ⁊ 19. octuagintasex partes quartę vnius horę: quę faciunt in 19. annis quartam partem vnius horę: ⁊ ita erunt 20. quartę horarū: q̄ faciunt 5. horas: q̄ iunctę 23. horis p̄habitis faciūt vnū diem. Est igitur saltus lunę quidā dies collectus in 19. annis ex eo superfluo q̄ dat lunationibus: ⁊ dr̄ saltus lunę, nō q̄ luna magis saliat illa die q̄ alia: sed qr̄ nos lunā cōputantes, diē illā, super quā in alijs annis lunatio iulij dr̄ 20. salimus siue p̄termittimus non cōputantes lunā in vltimo anno cycli decennouennalis nisi 29. ideo aūt subtrahit dies illa a lunatione iulij in vltimo anno cycli decennouennalis: qr̄ iulius est vltimus in anno epactali inter menses hr̄ites 30. dies in lunatione: vñ vltimo anno lunatio iulij non cōputat trigesima, sed vigesimanona: ⁊ ideo aureus numerus illius, s. decēnouennalis q̄uis crescat, sequitur sine interuallo minorē: ⁊ per 2ñs in alijs mēsibus sequētibus vsq̄ ad Januarū, sicut infra dicet. Saltus ergo lunę facit duas lunatiōes pariter esse 29. dieruꝫ ad p̄fatos ergo errores facilius corrigendos inuentus est aureus numerus: de quo breuiter est dicēdum.

¶ De aureo numero. Cap. 5.

Aureus numerus est ille, q̄ ponitur ī calendario, qui in quolibet

libet mense indicat lunā primā, ad priuatos errores facilius corrigendos inuentus. Et dr̄ aureus numerus p similitudinem: qr̄ sicut aurū superat oīa metalla, ita iste numerus oēs alias rōnes lunares excellit: quē Julius Cęsar cum tanta diligentia dr̄ inuenisse: qui incipiens a quocunque anno cycli lunaris vbicūq̄ inuenit lunam primā in primo anno cycli posuit 1. in calendario: in latere extrinseco iuxta lr̄as feriales. s. in quolibet mense: ⁊ in secundo anno vbicunque inuenit primā posuit 2. in quolibet mense: ⁊ in tertio 3. ⁊ sic de alijs: ⁊ ideo in cal. Januarij ternarius est numerus: qr̄ ibi nulla inuenitur tertio anno prima, nec ibi debet poni alius numerus q̄ ternarius: quia nullo anno cal. Januarij luna est prima, nisi tertio anno cycli decennouennalis. In quibusdam tñ calendarijs numeri ipsi designantur p literas alphabeti: nam p vno interponitur ibi a, p duobus, b. p tribus, c. ⁊ sic de alijs numeris, ⁊ lr̄is, ⁊ seriatim vsque ad lr̄am t, q̄ est decimanona in ordine alphabeti. Formatur aūtē aureus numerus ab illo ternario, q̄ ponitur in calen. Januarij: nā illis tribus addūtur 8. ⁊ constituntur 11. qui numerus debet poni in tertia lr̄a ianuarij. Item illis 11. adduntur 8. q̄ cōstituunt 19. qui numerus debet poni cum interuallo in 5. lr̄a ianuarij. Item illis 19. addantur 8. ⁊ sic sunt 28. sed quia aureus numerus nō transit 19. ⁊ ideo abiectis 19. residuū. s. 8. dr̄ poni immediate post 19. ⁊ sic per totū calendariuꝫ. Patet ergo, q̄ qñ maior numerus sequitur minorē, tūc debet inter vtrunque numerum dimitti vna litera: ⁊ quādo minor sequitur maiorem, tunc nulla debet litera intermitti: vnde versus.

De tribus octo cauens superet de dena nouemque.
Maior fit ternus, minor aureus esto secundus.

Veruntamen formatio illa fallit in omni mense, cuius lunatio est 29. dierum. s. in Februario, Aprili, Junio, Augusto, octobri, ⁊ Decembri in quib⁹ post minorem numerum maior immediate locatus sequitur circa principium mēsis, quod patet hoc versu.

Mense breuis lunę februs est ars det cito ganger.

In isto versu erūt sex dictiones sex mēsibus deseruiētes: quoruꝫ lunatio est 29. incipiēdo in medio versu, vbi dr̄ februs: ita q̄ quęcunq̄ fuerit initialis lr̄a alicuius istarū dictionū, sup eadē lr̄a in calēdario maior numerus sequitur minorem, sine spatio. i. nulla lr̄a dimissa in illo mense cui seruit illa dictio. v. g. Februs est prima

ma dictio ꝛ seruit primo mensi, cuius lunatio est 29. f. februs, ꝛ f. est prima litera: ergo super primum f. mensis februarij maior numerus sequitur minorem immediate. similiter super primum e. Aprilis: ꝛ sic de alijs: sed super primum g. decembris maior, f. 14. sequitur immediate minorem. f. 2. ꝛ super eadem litera: quia ibi est duplex aureus, quod designat geminatio huius literę g. in dictione ganger. Item fallit in Julio ꝛ reliquis mẽsibus vsque ad Januarium: in quibus circa finem numerus 19. sequitur immediate ad 11, numerum: vnde versus.

Julius ꝛ reliqui, qui restant dena, nouemque.
Jungunt vndeno, sic est ratus aureus ordo.

Item sciendum est, ꝙ quando 19. immediate sequitur 11, tũc octauus, qui sequitur, debet tertio loco poni: vnde versus.

Quando continuas vndenis dena nouemque.
Maiori trinus tunc octonarius esto.

De termino Paschali, ꝛ prio de claub. festorũ mobiliũ. C. 6.

DE termino Paschali triplex datur ratio: ꝛ prima per claues Mosaicas: scõa ꝑ ętatẽ lunę: tertia per tabulas manuales: de quarum qualibet videndum est: Sed primo de claubus: ꝛ ideo videndum est quid sit clauis, ꝛ vnde dicatur, ꝛ vnde habet ortũ, ꝛ ad quid inuenta fuerit. Clauis est numerus variabilis datus anno ad inueniendũ principia quinq; mobiliũ festiuitatum, ſ. septuagesimę, quadragesimę, paschatis, rogationum, pentecostes: ideo sunt quinque claues: ꝛ qõlibet ꝓdictorũ festorũ hꝫ triginta quinq; dies, in quibus semper celebrantur. A sede autẽ cuiuslibet clauis numerãtur dies vndecim, ꝛ vsque ad initiũ ipsorũ triginta quinq; dierũ, prout hęc infra patebunt. Et dꝫ clauis per similitudinẽ: quia sicut per claues ostia reserantur, ita per talem numerũ principia dictarum festiuitatũ nobis denotantur. Habent eñ ortum istę claues terminorum a 19. anni cycli lunaris, ꝛ 7. diebus septimanę: vnde prima clauis est 29. Claues autẽ aliorũ annorum sic formantur: addamus eñ semper claui pręcedentis anni 19. ꝛ summa inde proueniens erit clauis sequentes anni, ſi non superat 40. si vero summa superat 40. abiectis 30. residuum erit clauis sequentis anni. verbi g. Clauis primi anni est 26. cui si iungatur 19. erunt 45. vnde abiectis triginta, remanent 15. qui numerus est clauis sequentis anni. ꝛ ita formãtur vsq; ad 19. annos

nos per ordinẽ: qꝛ non pceditur vltra 19. numerum: sed reuertitur ad prioꝛẽ: vnde cyclus clauiũ aurei numeri ꝛ epactarũ non differunt quantitate, differunt tñ principio, qꝛ cyclus epactarũ incipit a septẽbꝛi, cyclus aũt aurei numeri ꝛ clauiꝫ a ianuario. Unde si velimus scire quotus sit annus cycli aurei numeri, ꝛ clauiũ, possumus scire per diuisionẽ annorũ dñi factaꝫ superius in titulo de epacta. Inuento quotus sit annus clauiũ possumus scire quę sit clauis illius anni per aliam hanc rõnẽꝫ. Numerus enim ille, qui remanet de diuisione annorũ dñi, numerari debet per summitates quinq; digitorum, inchoando a pollice: ꝛ si numerus terminatur in pollice, debemus addere 25. ꝛ summa inde proueniens erit clauis illius anni: si vero numerus finitur in indice, debemus addere 13. si in medio, 31. si in annulari 19. si in auriculari, 7. ꝛ si summa inde proueniens excesserit 49. abiectis 30. quod remanserit erit clauis, quę additio his versib. continetur.

Viginti quinque tredecim plus esse tricenos.
Unde vicena epa digitis pro claubus apta.

Sedes quidẽ clauium numq̃ inuenitur in calẽdario, nisi super hanc literaꝫ g. prima ergo g. Januarij est clauis septuagesimę. vltima g. eiusdem mensis est clauis quadragesimę: ꝛ secunda g. Martij est clauis paschatis: tertia g. aprilis est clauis rogationum. vltima g. aprilis est clauis pentecostes: vnde versus.

Primaque, ꝛ vltima g. Jani, Martisque secunda,
Tertiaque aprilis tibi signat, ꝛ vltima clauem.

Habita ergo claue anni, incipe cõputare a sede claui: ꝛ comple illaꝫ in diebus calẽdarij ꝑ ordinẽ pcedendo: ꝛ vbi terminabit, ibi erit terminus solennitatis: ita ꝙ in proximo die dñico ibi sequenti erit initiũ solẽnitatis, cuius est clauis, sed rõnes incipiũt in sequẽti die lunę: ꝛ si fuerit bissextus, cuilibet claui est vna dies addenda. ## Rationes ad inueniendum Pascha. Cap. 7.

POssumus etiã scire Paschales terminos per ętatem lunę: cuius rationem sequitur iuxta consuetudinem iudęorum, de quo talis datur regula. Accipe lunam quęcunque est in festo epiphanię: ꝛ perfice illam procedendo per dies calendarij ordinate vsque ad 40. dies, ꝛ si fuerit bissextus, vsque ad 41. in proxima die dominica sequenti erit initium septuagesimę: vnde versus.

A festo stellę numerando perfice lunam.

Quadra-

Quadraginta dies post septuagesima fiet.
Bissextus quando fuerit, superadditur vnus.
Si cadit in lucem domini tunc sume sequentem.
Si cadit in feriam septenam, sitque bissextus,
Tinque diem domini primum, sumasque secundum.

Habita ergo septuagesima terminos aliarū mobilium festiuitatū facile scire potes. Nam a septuagesima vsq3 ad dñicam 1. quadragesimę sunt tres integrę septimanę: a dñica 1. quadragesimę vsq3 ad Pascha sunt sex integrę septimanę: a Pascha vero vsq3 ad diem Lunę rogationū sunt quinq3 septimanę, ⁊ vnus dies: a Pascha vero vsq3 ad Pentecosten computantur quinquies decem dies. Terminū quoq3 Paschalem his versibus scire potes.

Post nonas martis vbi fit noua Luna require.
Tertia lux Domini proxima Pascha tenet.

¶ Rursus vbicūq3 post duodecimus cal. Aprilis Luna decimaquarta reperitur, dominica proxima Pascha celebratur. Item qualiscūq3 Luna fuerit in cal. Januarij, talem fac eā in festo sancti Benedicti, siue 12. calen. aprilis: ⁊ illam computes vsque ad 24. ⁊ ibi erit Pascha hebręorum. ¶ Rursus ab 8. idus Martij vsq3 ad nonas aprilis sunt dies 29. quocunque ergo illorum Luna fuerit prima, computetur vsque ad quatuordecim: ⁊ ibi erit Pascha hebręorū. Est etiā ⁊ alia ratio inueniēdi Pascha p ętatez Lunę: qñ qñ Luna currit per vnū, erit Pascha dñica prima post nonas aprilis: qñ currit per duo, erit dominica prima post 8. cal. aprilis: quando currit per tres, erit dñica prima post idus aprilis: qñ currit per quatuor, erit dñica prima post nonas aprilis: qñ per quinq3, erit dñica prima post 11. cal. aprilis: qñ per sex, erit dñica prima post 4. idus aprilis: quādo per septem, erit dñica prima post 1. calen. aprilis: qñ per octo, erit dñica prima post 14. cal. maij: qñ per nouem, erit dñica prima post 7. idus aprilis: qñ per decem, erit dominica prima post 6. cal. aprilis: qñ per vndecim, erit dominica prima post 17. cal. maij: qñ per duodecim, erit dominica prima post pridie nonas aprilis: quādo per tredecim, erit dominica prima post 9. cal. aprilis, quādo per quatuordecim, erit dominica prima post pridie idus aprilis: qñ per quindecim, erit dñica prima post. 12. cal. aprilis, qñ per decemseptem, erit dominica prima post. 5. idus aprilis, qñ per octodecim, erit dominica

nica post 4. idus aprilis, qñ per 19. erit dñica post 15. calen. maij. Tabulas insuper manuales nonnulli ad inueniendos paschales terminos cōfecere, sicut Dionysius, Isidorus, ⁊ quidaz alij, quas ad ptęsens duximus dimittendas, ne difficultas fit nimiuz onerosa. Ad ptęsens igitur sufficiant carmina nostra infrascripta. Esse grauem nobis bello carnem caueamus.

Bellum sępe gerens etiam puto deiicit hostem.

Mox animę lucrū inuenies cum religiosis. In his versibus sunt 19. dictiones, 19. annis cycli lunaris seruientes, prima primo, secūda secundo, ⁊ sic p ordinē, sumpto initio a primo anno cycli, ⁊ quota fuerit prima lra dictionis in ordine alphabeti, quę nō desinat in m. tota die aprilis cōputādo a mēsis principio versus finē, erit terminus paschę hebręorum. i. luna 14. ⁊ in primo dñica subsequenti erit Pascha nostrū, sicut in sexta parte sub tractatu de Pascha plene dictū est. Ibi etiā patet quare sub 5. calen. aprilis scribit in calendario resurrectio dñi. Si vero dictio desinit i m. quota eius erit prima litera in alphabeto, tota die martij cōputando a mēsis fine versus principiū erit terminus Paschalis iudęorū, ⁊ in primo die dñico, q̄ postea occurrerit, descēdendo versus finē, erit Pascha nr̄m, hoc cautius obseruādo, qz carnē ⁊ caueam⁹ in p̄fatis versibus dēnt scribi p c, ⁊ bostē debet scribi per b, q̄ in hoc loco pro lra reputatur. Pōt ⁊ aliter pascha facile inueniri, pone enim in calendario tuo in margine aureuz numerum sequentem. vz iuxta 12. calen. aprilis pone 16. iuxta 11. cal. pone 5. iuxta 12. cal. 13. iuxta 8. cal. 2. iuxta 6. calen. 10. iuxta 4. cal. 18. iuxta 3. cal. 7. Item iuxta cal. aprilis 15. iuxta 4. nonas aprilis 4. iuxta 2. nonas 10. iuxta nonas. 1. iuxta 6. idus 19. iuxta 5. idus. 17. iuxta 4. idus. 6. iuxta 2. idus 14. iuxta idus 3. iuxta 17. cal. maij. 11. iuxta 15. cal. 19. iuxta 14. cal. 8. Volens ergo terminum Paschę inuenire, adde vnum annis domini tunc currentibus, postea diuide ipsos quoties poterit per 19. ⁊ si diuisio perficiatur in 10. quod nil supersit, recurre ad calēdariuz tuum: ⁊ in illa die, iuxta quam inuenies scriptum 19. erit Pascha hebręorū, qó semper celebrant in 14. luna, ⁊ in sequenti dñica erat Pascha nostrum. Si vero aliquid supersit super vltima 19. puta quinq3, vel decem, vel 15. dies, tunc Pascha hebręorū erit in die illa, iuxta quā scriptuz inuenies 5. vel 10, vel 15, ⁊ sic de alijs p̄missis numeris, ⁊ diebus:

⁊ in

ꝛ in sequenti dñica erit Pascha nostrũ: quod nõ põt esse ante 11. cal. aprilis, nec post 7. cal. maij. v. g. hoc anno computantur anni dñi 1286. quoruꝫ 1273. sunt recte diuisi per 19. supersunt ergo 13. de prẽmisso numero, quibus additur vnus, ꝛ fiunt 14. vbi ergo inueneris in tuo calendario hũc numerũ, ibi erit hoc anno Pascha Judeorũ: in sequenti vero anno erit vbi inuenies scriptum 15. ꝛ sic vsque ad 19. postea vero reditur ad 1. ꝛ sic perpetuo fiet. Per eundẽ quoqꝫ modũ poteris terminum septuagesimẽ inuenire. Pone in calendario tuo in margine iuxta 16. calẽ. Februarij hunc numerũ 8. Itẽ in eadẽ linea pone 16. iuxta 15. calen. Februarij, pone 5. iuxta 14. cal. 13. iuxta 13. cal. 2. iuxta 12. calen. 10 iuxta 10. calẽ. 18. iuxta 8. cal. 7. iuxta 7. calen. 15. iuxta 5. cal. 4. iuxta 4. cal. 12. iuxta 2. calẽ. 1. iuxta cal. februarii. Item iuxta 3. nonas februarii 9. iuxta nonas 17. iuxta 8. idus 6. iuxta 6. idus 14. iuxta 5. idus 3. iuxta 3. idus 11. iuxta idus 19. Diuisis ergo annis domini per 19. vt prẽmissuꝫ est, vide, qui numerus supereſt super 19. ꝛ vbi illuꝫ in ipso calendario inueneris, ibi erit terminus septuagesimẽ, qui semper est in luna vndecima: ꝛ in sequenti dñica septuagesimam celebramus, q̃ non põt esse ante 15. calen. Februarij: nec post 9. cal. martij, sicut nec quadragesima potest esse ante pridie nonas februarii, nec post 6. idus martii. Eodem ẽt mõ terminus pentecostes inueniri põt: pone eĩm in tuo calẽdario in margine iuxta 7. idus maii 16. iuxta 6. idus 5. iuxta 4. idus 13. iuxta 3. idus 2. iuxta idus 10. Item iuxta 17. calẽ. Junii 18. iuxta 15. calen. 7. iuxta 13. cal. 15. iuxta 12. cal. 4. iuxta 10. cal. 12. iuxta 9. calẽ. 1. iuxta 7. calen. 19. iuxta 5. cal. 12. iuxta 4. cal. 6. iuxta pridie. cal. 14. Item iuxta calen. Junii 3. iuxta 3. nonas. 11. iuxta nonas 19. iuxta 8. idus 8. Diuisis ergo annis domini per 19. numerũ illũ, qui supererit super 19. quere in prẽmissis locis calẽdarii: ꝛ vbi illũ inueneris, ibi erit pentecoste hebreoꝝ, quod semper est in luna 4. ꝛ in sequẽti dñica erit pentecoste nostrum, quod nõ põt esse ante 6. idus maii, nec post idus iunii, sicut nec rogationes esse pñt ante 6. calen. maii, nec post calen. iunii. Põt ẽt Pascha aliter inueniri per hãc tabulam, 5. 15. 13. 2. 22. 10. 30. 18. 7. 27. 15. 4. 24. 12. 1. 21. 9. 19. 17. Isti numeri representãt quosdam dies aprilis ꝛ martii, in quibus contingit Pascha hebreorũ, cõputando dies illos a principio ipsorũ mensiuꝫ, ita q̃ ipsi numeri a viginti infra rideant aprili, a viginti su-

pra

pra martio: hoc vult dicere hęc tabula: q̃ in primo anno cycli lunaris est Pascha hebreorum in 5. die intrantis aprilis: in secũdo anno eiusdẽ cycli est quintadecima die intrantis martij: ꝛ sic de alijs donec numeri ipsius tabulę cõpleantur: postea reditur ad primũ annũ cycli. Qualiter aũt inueniantur anni cycli, dictum est supra, vbi agitur de epacta. Quare festa saluatoris, excepto festo natalis, siue natiuitatis, sint mobilia, dictum est in sexta parte, sub festo natalis. Vltimo, ẽm Jsido. sciendum est, q̃ inter latinos ꝛ grecos est varietas, sub termino festiuitatis Paschalis: quod prouenit, quia latini a tertio nonas martii vsqꝫ in tertium nonas aprilis primi mensis lunam requirunt: ꝛ si quintadecima luna die dominica prouenerint in ea tam dominicam Pascha protrahunt, vt prẽmissum est. Greci vero obseruant primam lunam ab 8. idus martij, vsque ad diem nonam aprilis.

¶ De Cyclis Cap. 8.

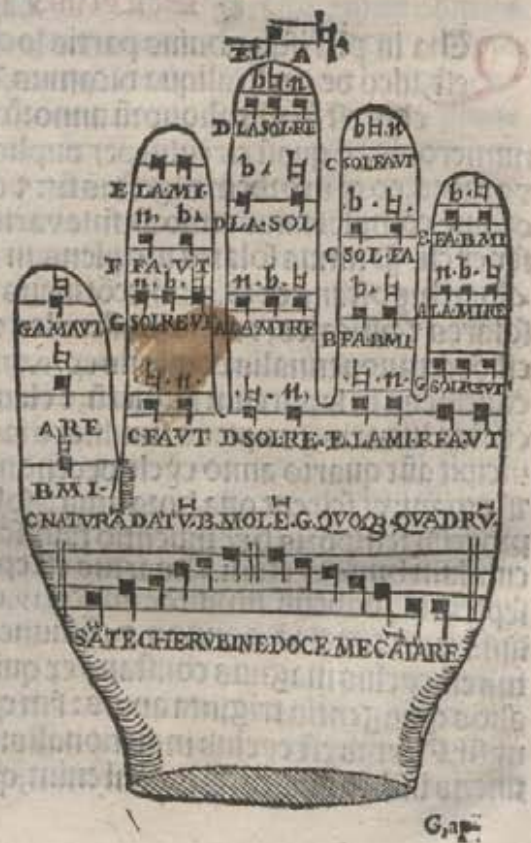
QVia in pleriſque huius partis locis de cyclo mentio facta est, ideo de cyclo aliqua dicamus. Notandũ est ergo q̃ Cyclus est spatiũ aliquorũ annorũ in se rediens ẽm aliquos numeros: ꝛ dr quasi circulus per duplicẽ syncopã. Est eĩm cyclus vocatus, eo q̃ in orbem digestus sit: ꝛ quasi in circulũ depositus ordinẽ complectatur annorũ, sine varietate ꝛ fine arte: sunt autẽ sex cycli. Primus solaris incipiens in 6. calend. martij, in festo Matthię ẽstans ex 28. annis, cõtinens cõcurrentes ꝛ regulares solares ꝛ dñicales, ꝛ annos bissextiles ꝛ cões. Secundus cyclus est decemnouennalis constans ex 19. annis, ꝛ incipit a ianuario continens in se aureum numerũ, ꝛ claues terminorũ. Tertius est cyclus lunaris, incipiens similiter a ianuario habens 19. annos. incipit aũt quarto anno cycli decẽnouennalis: hunc inuenerũt Romani: vt scirent qua hora luna a sole accenderetur: sed quia processu temporis hęc inuentio falsificata est, nihil operamur secundum hunc cyclum. Quartus est epactalis incipiens 5. calen. septẽbris, habens similiter annos 19. continens in se regulares lunares, ꝛ epactas, ꝛ annos, ꝛ cõmunes, ꝛ emboliſmales. Quintus est cyclus magnus constans ex quingentis 32. annis: vel ẽm alios quingentis triginta annis: ẽm quẽ formatur tabula Dionysij. Sextus est cyclus indictionalis: constans ex 15. annis, ꝛ cõtinens indictionales. Romani enim, quia difficile erat de remo-

tis mundi partibus venire singulis annis Romam ad soluenda tributa per eos prouincijs indicta, statuerunt q̄ saltem singulis quinquēnijs solueretur: ita q̄ primo quinquennio apportarent pro tributo ferrū pro fabricandis armis: In secundo quinquennio argentum pro stipendijs militib. erogandis: In tertio auruz pro simulacris fabricandis: ꝛ sic semper post aurum qō in anno quintodecimo ferebat, incipiebat quinquenniū quo ferrū iteruz soluebatur: ꝛ sic erat quasi quidā circulus tpis: qr ergo Romani sic fieri indixerunt: ideo illi anni indictio nuncupati sunt: de quo dictū est supra. Prętermissum aūt spatiuz quinqz annorū vocatū est lustrum: quia venientibus nuncijs prouinciarum cum tributo', cum cereis, ꝛ cum alijs preciosis sumptibus vrbem lustrabant.

¶ Explicit tractatus de Computo Ecclesiastico.

¶ Compendium Musicę.

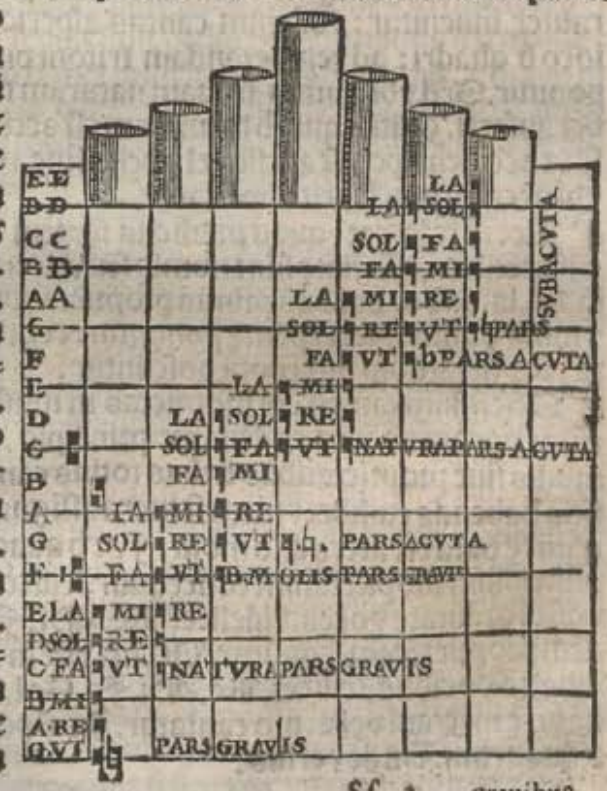
Q Uisquis ad canendi scięntiam eruiendus accedis, dispōnē, viz, ꝛ ordinē lr̄arum (per quas ois cātus hz discretionem) cordi memoriter imprimas: vez, qō ponuntur ꝛ sunt i ordine manus, seu palmę viginti literę: q̄ diuiduntur in subgrauibus, grauibus, acutis, ꝛ superacutis. At vero ipsę literę in ordine manus nō sunt nisi septem, voce ꝛ forma differentes. s. A. B. C. D. E. F. G. subgrauis vna est dumtaxat litera greca omnium prima in principio pollicis manus sinistrę a latinis Philosophis addita: quam quidā corū vocabulo, Gamma dicunt: Nos vero latini

G, ap-

G, appellamus, i qua nr̄ę musicę ois sumit ordo principiū: ꝛ ipsius Gāma nr̄a manus ornata initio se a Grecis ꝓfitet exordiū sumpsisse. Graues lr̄ę sūt septez. s. A. B. C. D. E. F. G. Et graues dr̄: qr in inferiori loco primitus sunt formatę: hoc est in voce pectoris. Nūtqz principium in prima iūctura pollicis: ꝛ finem in scōa iūctura auricularis. Acutę silr̄ sunt septē. s. A. B. C. D. E. F. G. q̄ nō sunt a primis grauibus noie differētes: sed forma duntaxat. Ideoqz acutę dr̄: eo q̄ acutuz reddant sonū respū grauiū p̄dictarū. Formant enī i superiori loco. i. i voce gutturis. Et bñt principiū in tertia iūctura auricularis: finē vero i secūda iunctura indicis. Super acutę sunt quinque. s. A A. B B. C C. D D. E E. ꝛ ideo superacutę dr̄: eo q̄ super p̄dictas acutas acutioreꝫ reddant sonum. Et rō est: qr formantur in superiori loco. s. in voce capitis, ꝛ bñt principiū in scōa iunctura medij: finē vero in tertia iunctura eiusdem a tergo: vt omni depictam hanc manum intuenti patet.

VT autem ordo literarum naturaliter positaruz ibi breuiter pateat: ꝛ quę in spatio, quęue literę sint in linea cognoscas: inferius perpēde dispositas. Gamma in linea A. in spatio B. in linea C. in spatio D. in linea E. in spatio F. in linea G. in spatio A. in linea B. in spatio C. in linea D. in spatio E. in linea F. in spatio G. in linea AA. in spatio BB. in linea CC. in spatio DD. in linea EE. in spatio. Vide quia literę, quę in

granibus in linea notãtur: in acutis in ſpatio demonſtrantur: ⁊ quę in acutis ſpatio ſunt notatę: in ſuperacutis in linea ſunt ſcriptę, prout in hac figura patet.

Preterea ſciendum eſt b rotundum in diſpoſitione literarum non debere proprie lineam, aut ſpatium occupare: nec locum naturaliter habere: quia non eſt de computo ſeptem literarum muſicalium: ſi enim eſſet aliqua de ſeptem, per duplarem cõſonantiam alicui grauium, vel ſuperacutarũ reſponderet. Grauibus quippe per duplarem reſpondere non poteſt conſonantiam: quia minus eſſet ſemitonium. Superacutis vero diapaſon nequaquam conſonat: quia ſemitonium ſuperabũdat. Vocatur enim apud grecos b rotundum ſiue menon: hoc eſt accidens, vel accidentale: quod enim eſt accidentale, non eſt proprium: ⁊ quod non eſt proprium, non eſt naturale. Inuentum eſt autem b rotundum ad temperandum tritonum: qui ſuper, ſcilicet naturaliter inuenitur: vbi enim cantus aſperior ſonat b rotundum loco b quadri: ad temperandam tritoni duritiam furtim interponitur. Sed vbi cantus ad ſuam naturam recurrerit, ſtatim debet auferri. Igitur quia b rotundum eſt accidens, vel accidentale: ⁊ accidens poteſt adeſſe vel abeſſe ſine corruptione ſubiecti, vbi neceſſarium fuerit apponatur.

Nec id te lateat, quod prędictis ſeptem literis voce ⁊ forma differẽtibus, aſſociatę ſunt notulę ſeu voces ſex, ſcilicet vt, re, mi, fa, ſol, la, quę ex duabus primis proprietatibus: ſcilicet b quadri, ⁊ naturę quinquies repetitę ponuntur: ⁊ ex tertia, ſcilicet b rotundi proprietate bis interponi noſcuntur.

Sciendum tamen, q̃ proprietas in muſica eſt derivatio plurium vocum ab vno eodemque principio. Exiſtentibus igitur modis ſiue proprietatibus tribus totius cantus, pro ipſarum notitia habenda cuilibet vnica eſt litera aſſignata. Nam proprietati naturę data eſt litera C, b molli, F, ⁊ b quadro G: quibus vocũ principium proprietatum conceditur, ſcilicet vox Ut: quam cętere ſibi ordinatę voces, videlicet Re, Mi, Fa, Sol, La, per eandem proprietatem ſequũtur. Ut enim vox in C locata cũ ſuis ordinatis vocibus, ſcilicet, Re, Mi, Fa, Sol, La, per proprietatẽ naturę in grau vel acuto cantatur. In F per b molle: In G per b quadrum. Vnde verſus.

Naturę

Naturę modum per C cantare ſolemus.
F b molle notat: ſed G b quadrum oſtendit.
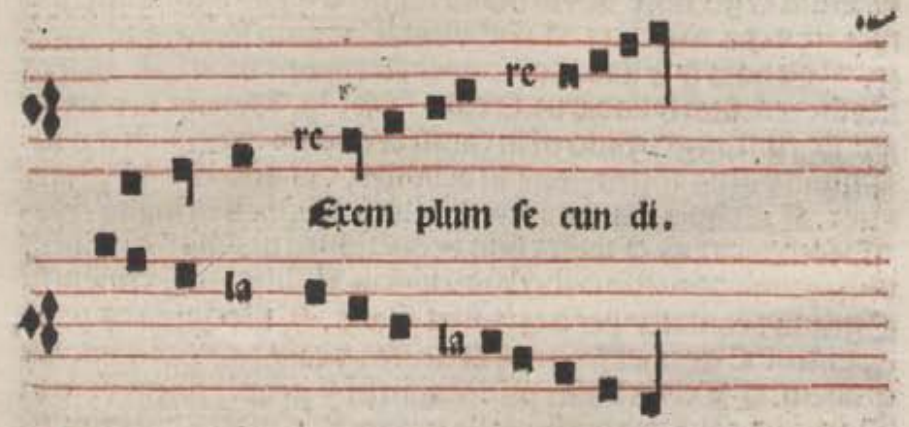
Nota quod ſigna ſiue claues (vt vulgo dĩ) demonſtrantes ſedẽ totus cantus vniuerſaliter vſitatę, ſunt duę: vcz F graue, loco cuius lr̃ę, talis figura ponitur ‘ ¦ ¦ Et b acutũ: pro quo tale ſignũ [: Per ipſarũ aũt diſcretã repoſitionẽ per lineas, põt ois cantus cuiuſcunq; ſit toni rõnabiliter collocari. Diſtant. n. ab inuicẽ per diapẽte: nã F in granibus, C in acutis cõſtituta ſunt;

Sunt ergo notę oẽs in manu numero quadraginta duę, numeratę vcz a Gamma ad EE vltimũ, viginti ſedibus collocatę. Et nota q̃ ſyllaba, vt ſemper eſt caput ⁊ principiũ aliarũ ſibi ſuccedentiũ ſyllabarũ, ſ. re, mi, fa, ſol, la. Harum. n. oĩũ ſex ſyllabarum aggregatio dĩ in cantu deductio: q̃ deducit modulantium voces ex grauitate in acumen, ⁊ ex acumine in grauitatẽ. Et quia illa nota ſiue ſyllaba, vt, ſepties in manu reperit: ideo dicimus q̃ ſeptẽ ſunt deductiones manus ſeu palmę: vnde prima deductio habet principiũ in B ſubgraui, ⁊ finem in E grau: ⁊ cantatur per b quadruꝫ graue. Secunda hꝫ principium in C graui, ⁊ finem in A acuto: ⁊ cantatur per naturam grauem. Tertia habet principium in F graui, finem vero in D acuto: ⁊ cantatur per b molle graue. Quarta habet principium in G graui: ⁊ finem in F acuto: ⁊ cantatur per b quadrum acutum. Quinta habet principium in C acuto, finem vero in AA ſuperacuto: ⁊ cantatur per naturam acutã. Sexta habet principium in F acuto, ⁊ finem in DD ſuperacuto: ⁊ cantatur per b molle acutum. Septima habet principium in G acuto: finem vero in EE ſuperacuto: ⁊ cantatur per bb quadrum ſuperacutum.

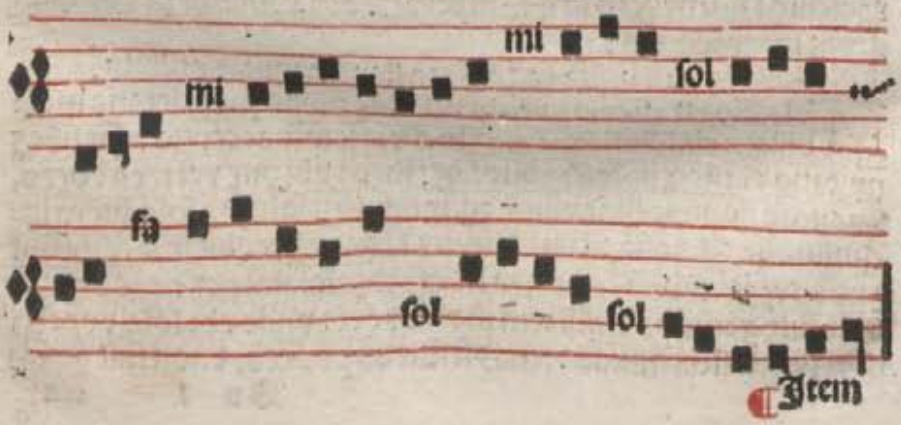
Breuis ⁊ vtilis regula pro ſiendis mutationibus.

Mutatio eſt alicuius vocis vel notę vnius proprietatis in alteram eiuſdem ſoni, atq; loci varietate acceptio. Fit nãq; mutatio vel fieri poteſt in quolibet loco: vbi duę vel tres voces, ſiue notę nomine ſunt diuiſę: quę quidem ſub vna ſola litera includuntur. Itaque ad mutationẽ faciendã requiritur q̃ ibi ſint duę voces vniſonũ facientes: ⁊ q̃ proprietates per quas fit mutatio iungantur ad inuicem in vna voce: vnde vbi ſola vox eſt, non poteſt fieri mutatio: etiaꝫ ſi ſint duę voces, ⁊ non ſint ęqua-

les in ſono, non fit mutatio: vt ſunt iſtę due voces de b. fa b mi. q̃ differunt ſono p̃ ſemitoniuz, qȯ eſt inter fa, ꝛ mi. ¶ Prętetrea notare debem⁹, ꝙ mutatio fieri ꝺz duobus caſib. ſ. qñ cãtus tranſgredit vocẽ la vnius proprietatis p̃ duas voces, ſeu notas: ꝛ qñq̃z per vnam tm̃. Et qñ ſub voce, ſeu nota, vt per vnam tantum deſcendit. Primo modo mutatur Sol, vel La, in Re, ꝛ vocatur Mutatio aſcendens. Secundo modo mutatur Re, vel Vt in La, ꝛ vocatur Mutatio deſcendens. Exemplum primi.

¶ Animaduertendum tamen eſt, ꝙ mutatio aſcendens fit ſemper in Re: mutatio deſcendens fit ſemper in La: ꝛ hoc quando cantus per gradus procedit: ſecus autem ſi per gradus nõ progrederetur: quia tunc mutatio effectu non fit, ſed intelligitur facienda: prout in exemplo ſequenti videri poteſt.

¶ Item

¶ Item nota quod non debet fieri mutatio, niſi neceſſitate cogente. Unde duplex eſt neceſſitas. Prima eſt, quando proprietas vna non ſufficit ad aſcenſum, vel deſcenſum cantus: ꝛ tunc oportet mutationem fieri proprietatis ipſius in aliam cantui magis deſeruientem. Et quandiu p̃ vnam proprietatez poteſt cantari: non debet fieri alterius proprietatis mutatio, ſed vitari. Secunda neceſſitas eſt, quod licet vna proprietas per aſcenſum vel deſcenſum cantui deſeruiret, tamen de neceſſitate mutatur in aliam ad cantum magis harmoniacum faciendum: vt ſępe fit de b molle in b duro, ꝛ e conuerſo, tunc tot aliter non debet vitari mutatio.

¶ De coniunctionibus vocum que ſint.

Coniunctio in muſica eſt diſpoſitio ſiue ordinatio ſonorum, ſiue vocum adinuicem in ſyllabis ꝛ dictionibus. ¶ Tonus igitur, ſemitonium, ditonus ꝛ ſemiditonus ꝯiunctiones vocant, quę ꝯſonantiarum membra proprie nuncupantur. Unde Iſid. Toni, ſemitonia, ditoni, ꝛ ſemiditoni, ſunt particulę ꝯſonantiarũ: per quas voces vocibus, ꝛ cantibus cantus iunguntur. ¶ Tonus a tono nõ differt in aliquo: nec ſemitoniũ a ſemitonio ſimiliter aũt ditonus a ditono non vllo modo diſcrepat: nec ſemiditonus a ſemiditono. Licet. in. tonus, ſemitonium, ditonus, ſemiditonus pluries in manu reperiant: idem tm̃ ſemp̃ ſunt qȯ ſuperius eſſe diffiniuntur.

¶ Quiſquis igit̃ bene, naturaliter ꝛ pfecte cantare deſideras, habeas cõiunctiones per manus articulos determinatas. Inſuper ſi menti memoriter inſertas cum adiunctis conſonantijs tenueris peritus cãtor ſi adſit poſſibilitas vocis, facile eſſe poteris: qñ quod ore decantas tentabis auditu, ꝛ corde intellige re prędalebis. Sed iam primo videamus quid ſit tonus.

¶ De tono.

Tonus, qui oĩum prima ꝛ integra ꝺz eſſe ꝯiunctio, eſt duoꝝ ſonorũ inęqualiũ per ſpatiũ integrũ immediate iunctorum acceptio. ¶ Dz aũt tonus a tonãdo. i. perfecte ꝛ integre pronũciando: qz vtrunqz ſonũ plene ꝛ integre pronũciare debemus. Et eſt tonus inter G. ꝛ A. ꝛ econuerſo: ꝛ ab A. ꝛ B. ꝛ cõuerſo: inter L. ꝛ D. ꝛ econuerſo: ꝛ a D. ad E. ꝛ econuerſo: ꝛ ab F. ꝛ G. ꝛ econuerſo, in grauibus, acutis, ꝛ ſuperacutis: vt hic ꝑ exẽplo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tonus. Tonus. Tonus. Tonus. Tonus.

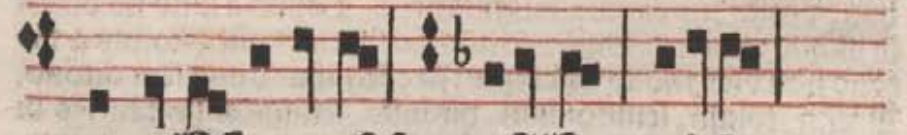

A B L D D E F G G A

De semitonio.

SEmitoniū est duoꝝ sonoꝝ inęqualiuꝫ per spatiū imperfectuꝫ, ꝛ non integrū mediate iunctoꝝ acceptio. Et dr̃ semitoniū a semi, qđ est imperfectū vel incompletū, vel nō integrū, ꝛ tonus, quasi imperfect⁹ ꝛ nō integer tonus. Et ideo sicut tonus perfecte, complete, ꝛ integre ꝓnunciatur: ita semitoniū quod duarū partiū toni pars est, imperfecte, incōplete, ꝛ non integre pronunciari debet: qđ manifeste intelligētiū prolatione ꝛ in monachordo patet. Et est semitoniuꝫ inter b quadratū, ꝛ L, ꝛ ecōuerso E. ꝛ F. ꝛ ecōuerso A ꝛ b rotūdū, ꝛ eꝫuerso i grauib. acutis, ꝛ supacutis, vt hic pꝫ exēplo.
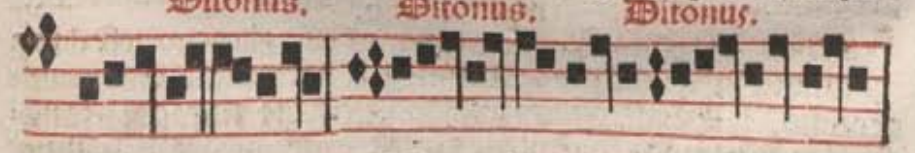
Semitonium. Semitonium. Semitonium. Semitonium.

B L E f A B b L.

DItonus est duoꝝ sonoꝝ seu vocum per duo spatia plena, integra atqꝫ perfecta iunctoꝝ acceptio. Hꝫ ergo ditonus duos tonos, voces tres, ꝛ interualla duo: ꝛ qꝛ ex tonis compositio debet esse perfecta, plena, ꝛ integra est eius pronunciatio. Dr̃ aũt ditonus a dia, qđ est duo, ꝛ tonus: qꝛ ex duobus iungitur tonis, vt hic patet exemplo.

Ditonus. Ditonus. Ditonus.
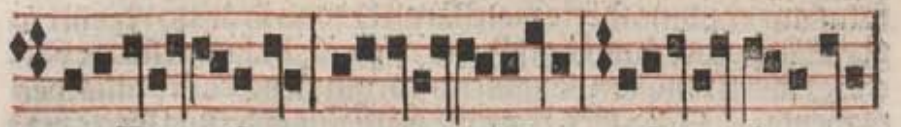

L E F G L E.

SEmiditonus est trium vocū seu sonoꝝ per spatiū vnum, plenum, integrū, atqꝫ perfectū, ꝛ aliud nō integrū atque imperfectum

fectū iunctoꝝ acceptio: Et dr̃ semiditonus a semi, qđ est non plenū, ꝛ non perfectuꝫ: ꝛ ditonus quasi imperfectus tonus cum perfecto ꝛ cōpleto tono. Perfectaꝫ quippe hz̃e non pōt semiditonus pronunciationē sicut ditonus: qꝛ ex minoris semitonij deperditione ad perfecta spatia non attingit: idcirco toni pfectaꝫ, ꝛ semiditoni imperfectam habent prolationem, vt hic sequitur.

Semiditonus. Semiditonus. Semiditonus.
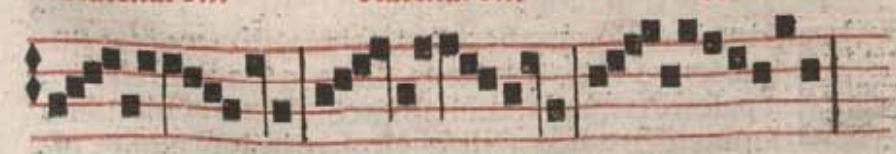

D F E G A L.

¶ De diatessaron. ¶ Prima consonantia.

DIatessaron ꝙsonātia fit ex quatuoꝝ sonis ꝙstituētibus duos tonoꝫ, ꝛ vnū semitoniū minus. ¶ Dicta est. n. a dia qđ est per, ꝛ tessaron quatuoꝝ, quasi ex quatuoꝝ vocib⁹ facta. Igit̃ qm̃ diatessarō ꝙsonantia quatuoꝝ retinet voceꝫ, treꝫ tm̃ necesse est habeat differētes spēs. Dis nāqꝫ cōsonantia vnā semper minus hꝫ speciem, q̃ fuerint eius voceꝫ. ¶ Prima nāqꝫ eius spēs formaī ex tono, semitonio, ꝛ tono in eleuatione. Incipit. n. i A. re. prima chorda greꝯoꝝ, ꝛ ꝓcedit ad quartaꝫ lr̃am. s. D. bis sꝫllabis Re. mi. fa. sol. ꝛ vbicunque reperiuntur similes voceꝫ, semper fit prima diatessaron spēs. ¶ Secūda spēs diatessaron eleuaī semitonio ꝛ duobus tonis incipiēdo in B. mi. bisque quatuoꝝ sꝫllabis ꝓcedit Mi. fa. sol. la. ꝛ vbicunqꝫ silis vocuꝫ cōmistio reperit̃, semper fit secūda spēs diatessaron. ¶ Tertia vero spēs diatessaron eleuaī duobus tonis, ꝛ semitonio in formatione: incipitur quę in L. fa. vt. ꝛ procedit per has voceꝫ. Vt. re. mi. fa. ac vbicunqꝫ reperit̃ similis vocum aggregatio semper fit tertia diatessaron spēs: vt hic patet inferius.

¶ Prima species diatessaron. ¶ Secunda species diatessaron. ¶ Tertia species diatessaron.
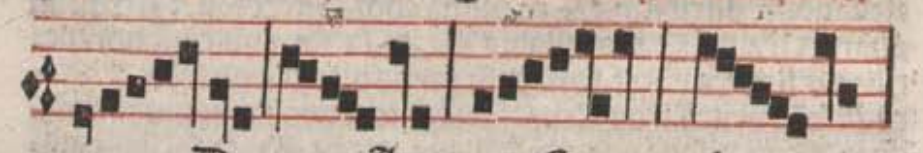

A D B E L f.

¶ Dia-
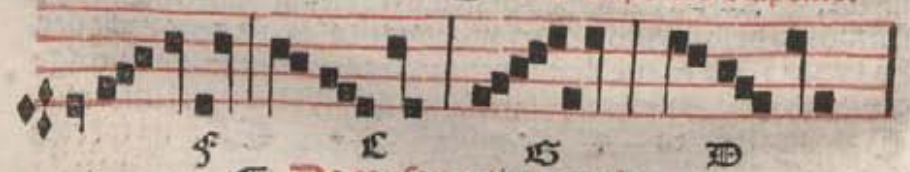
¶ Diapente. ¶ Secunda consonantia.

Diapēte est ꝙsonātia quinq; sonos, tres tonos, vnūq; semitoniū cōtinens. ¶ Dicta est.n. a dia, quod est per, ⁊ pēte quinq;, quasi cōsonātia ex quinq; vocibus mista. ¶ Fit equidē diapente ex diatessarō tono superaddito: q̄ cū quinq; tm̄ habeat voces, quatuor necesse est retineat species. ¶ Prima nāq; diapēte species formatur ex prima specie diatessaron ex tono in acuto repente superaddito procedens bis syllabis re.mi.fa.sol.la.intēsiue, ⁊ vbicunq; fuerit similium coniunctio vocum, semper fit prima spēs diapente. ¶ Scōa spēs diapente formatur ex secūda specie diatessaron. vt supra: procedit nanque per has syllabas mi. fa. sol. re.mi. ¶ Tertia diapente species formatur ex tritono ⁊ semitonio: hisque procedit syllabis fa. sol. re. mi. fa. ⁊ vbicunque fuerit similiū ꝙnexio vocū: semper fit tertia species diapēte. ¶ Quarta vero species diapente formatur ex tertia specie diatessaron: ⁊ tono in acutiori parte superaddito procedens bis syllabis vt.re. mi.fa.sol.⁊ vbicunque fuerit similium sonorum cōmistio, fit semper quarta species diapente: vt hoc monstratur exemplo.

¶ Prima species diapente. ¶ Secunda species diapente.

¶ Tertia species diapente. ¶ Quarta species diapente.

¶ De consonantia diapason.

Diapason cōsonātia fit ex octo sonis ꝙstituentibus q;que tonos ⁊ duo semitonia. Dr̄.n. a dia quod est per, ⁊ pason oē: quasi consonantia consistens ex omnibus sonis. Oēs quidez soni sunt septem in tota musicę disciplina: quibus cū primo replicato hęc perfecta diapason sym-

phonia

phonia perficitur. ¶ Septē sunt differentes diapason species: quarum prima fit ab A. graui ad A. acutuz. Secunda a B. graui ad B. acutuz. Tertia a C. graui ad C. acutum. Quarta a D. graui ad D. acutum. Quinta ab E. graui ad E. acutum. Sexta ab F. graui ad F. acutum, Septimum a G. graui ad G. acutum.

¶ De tropi seu toni descriptione.

Tropus siue tonus, modus est quāplurīū vocū, ex diapente ac diatessarō ordinatione speciei debitę cōiunctarū, in acumine ⁊ grauitate distantiū, per ascensuz ⁊ descensum ꝙgrua pneumatum forma cōstitutarum conueniens constitutio. ¶ Et ideo greci (a quibus hęc musica primitus est exorta) quatuor tropos. s. protum, deuterum tritū, ⁊ tetartum sub quatuor vocum cognitione. s. re. mi. fa. sol. ac d. e. f. g. primarum literarum finalium terminatione statuere notandos: vt ex huiusmodi finalium literarū atq; vocum effectus notitia in ipsorum troporum perfectionis ⁊ naturę notitia veniremus. Protus nāq; tropus, qui primus est in vece, re. ⁊ d. prima sibi coniuncta litera cuz suo subiugali finitur. Deuterius, qui secundus est tropus in, mi. voce, ⁊ e prima lfa cuz suo subiugali finalem sedem acquirit. Tritus vero, qui tertius tropus est cuiusq; subiugalis in voce, fa. atq; f. prima est terminatus. Sed tetartus tropus quartus in voce sol. G. quę prima cum suo subiugali est conflatus. Hę quidem voces ⁊ literę graues sunt: ⁊ in eis troporum termini statuuntur, vt auctenticorum perfectionibus atq; plagalium eorumq; formationi satisfiat. Sunt ergo octo tropi siue toni numero differentes: quorum quilibet suam formaz, ordinem, atque modum habent, vt patebit exemplo.

¶ Mūo prędicti tropi, modi, seu toni ex supra notatis specieb⁹. s. diatessaron, diapente, ac diapason constituantur ac formentur.

Protus tropus siue tonus, qui in ordine primus est, suam formam ⁊ esse a diapente ⁊ diatessaron recipit: quoniam ex ipsorum primis speciebus formatur. s. re. la. prima diapente specie: ⁊ ex re. sol. prima diatessarō ipsi primę diapente superaddita speciei. Producunt.n. diapason hę coniunctę species, quę sunt re. la. ⁊ re. sol. in D. primo termino inferiori fundatę, ⁊ in D. secundo termino superiori terminatę. Forma igitur huius primi tropi seu toni auctentici constat

ex
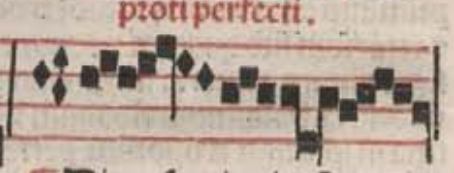
ex prima diapente specie re.la. ꝛ ex prima diatessaron superius adiuncta.re.sol. cuius formę demonstratio inferius patebit. ¶ Forma subiugalis pti,tropi,siue toni est in D.primo cū suo re prima dia pente spēs inchoata,ſ. re.la. ꝛ ab eiusdē prima diatessaron deorsum tendens species ordinata, ſ.sol.re.qui forma a sui auctenctici specie auctentice non deficit: quanquam in diatessaron positione ab auctentici forma distet,vtriusque tamen finis idem est. ¶ Forma igitur plagalis huius est ex diapente specie prima re. la. ex diatessaron etiam prima diapente ipsi cōiuncta inferius sol,re,vt inferius patet exemplo.

¶ Demonstratio proti perfecti

¶ Diapason ex diapente ꝛ a diatessaron connexa superius.

¶ Demonstratio plagalis proti perfecti.

¶ Diapason ex diapēte ꝛ diatessaron connexa inferius.

Deuterus tropus, seu tonus, qui auctenticorum secundus, sed in troporum ordine tertius est, ex diapente ac diatessaron recipit formam suam ꝛ esse. Ex secunda. n. diapente specie in E. primo ꝛ voce sua mi. inchoante. ꝛ in secundo b.ꝛ sua voce mi terminante: ac ēt ex secūda diatessaron specie in eodem b. cum voce sua mi initium habente: ꝛ ad E secundum, ꝛ suam vocem la. terminante formatur. ¶ Presentis igitur tropi seu toni formatio ex mi.mi. specie diapente secunda: ꝛ ex mi.la.etiam diatessaron secunda ipsi diapente superaddita speciei cōficitur: ex quibus hic tropus redditur omnino perfectus:vt inferius patebit. ¶ Forma subiugalis deuteri ab ipsius deuteri forma, nisi in diatessarō positione non distat: qm̄ ex diapente ꝛ diatessaron speciebus recipit suam formam: ꝛ vtriusque finis idem est. Igitur hęc forma in E. primo suaque voce mi.fundata,ex secunda,vt diximus, specie cōponitur, diapente ad B.secundum eiusque mi. voce superius ascendente, ꝛ ab eodem E. atq; voce cum iuncta diapente ex secunda diatessaron specie descendente, quę forma est ex mi. diapente secunda,ꝛ ex la. mi. diatessarō inferius secunda specie, vt patet.

¶ De-

¶ Demonstratio deuteri perfecti.

¶ Diapason ex diapente diatessaron coniuncta superius.

¶ Demonstratio plagalis deuteri perfecti.

¶ Diapason ex diapente, ꝛ diatessaron coniuncta inferius.

Tritus tropus, siue tonus, qui auctenticorum tertius, sed in troporū ordine quintus est, diapente ꝛ diatessaron consonā tijs suā formā acqrit ꝛ esse:nā forma hęc in tertia diapēte tertiaque diatessarō specie iūctis ꝟficit:ex ei⁹ nāq; fine atq; fundamēto, qō F. primū dz,tertia diapēte species exorta.ſ.fa.fa.in secunda E.terminata cū cōiuncta sibi specie tertia diatessarō.ſ. vt fa. i. ad fm F. progressa finitur:quę ipsam diapason cōsonātiam perfecte cōstituunt. Recta igitur forma triti ex fa.fa.tertia diapente:ꝛ vt fa.tertia diatessarō est cōiuncta: vt patet inferius. ¶ Forma subiugalis triti ex sui triti auctentici speciebus, qm̄ ipsi⁹ naturę est,acquirit esse,ꝛ eius materię cū ipso dz esse forma. ¶ Verum, qz(vt de ceteris dictū est plagalibus)diatessaron cōsonantia pro hmōi forma infra diapēte cōiūgitur,quę pro auctētici forma supra diapente ꝙuertitur,non vz distare a ceteris:ꝛ vtriusq; idem est fundamentum ꝛ finis. ¶ Huius igitur forma plagalis superius specie diapente tertia fit a fine fa.fa.ꝛ sub ipso coniuncta tertia diatessaron fa.vt.vt patet hic inferius.
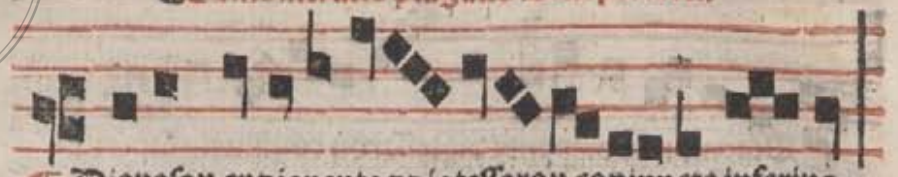
¶ Demonstratio Triti perfecti.

¶ Dia-

¶ Diapason ex diapente diatessaron coniuncta superius.

¶ Demonstratio plagalis Triti perfecti.

¶ Diapason ex diapente ⁊ diatessaron coniuncta inferius.

IN Etartus tropꝰ siue tonꝰ auctēticoꝝ vltimꝰ est: q̄ i ordine tonoꝝ sepiꝰ ex diapēte ac diatessarō tāq̄ ex causis efficiētibꝰ suā formā ⁊ esse accipit ⁊ acgrit. Dēs nāq̄ tropos hȝ ꝓsonātię suis spēbus efficiūt: vt clare ꝓstat ex supradictis. ¶ Hāc etenim tetarti formaꝫ quarta species diapēte ꝓducit: q̄ in G. primo fundata ad D. ♮ cū, vt. sol. terminādo ꝓducit. Et ab eodē D. cū prima diatessarō. re. sol. ad G ♮ vlterius ꝓcedendo finit. Et ideo i re. G. primo. vt. sol. quarta diapēte fundata cū re. sol. diatessarō prima ꝓiūcta huiꝰ tetarti tropi dī, esse forma ⁊ perfectio: vt iferiꝰ ꝓstat exēplo. ¶ Forma plagalis tetarti, q̄ i ordine oiuꝫ vltimꝰ ⁊ octauꝰ est a forma ipsiꝰ auctētici tetarti sumit: qꝫ quarta diapēte ⁊ a prima diatessarō spēbꝰ formaꝫ. Sola ꝙppe diatessarō spēi positio iter eos dīā facit: q̄ i auctētico sup̄ diapēte cōponit: sed in hoc plagali supponit: sed i cęteris plagalibꝰ lex ipsa seruat. G. quoqꝫ primū vtriusqꝫ fundamētū ⁊ finis est. Istiꝰ igit plagalis forma ex diapēte specie quarta sup̄, ⁊ ex diatesseron prima cōponit. infra. ſ. vt. sol. ⁊ sol. re. vt inferius patet exemplo.

¶ Demonstratio Tetarti perfecti.

¶ Diapason ex diapente, cui adiungitur superius diatessaron.

¶ Demonstratio plagalis Tetarti perfecti.
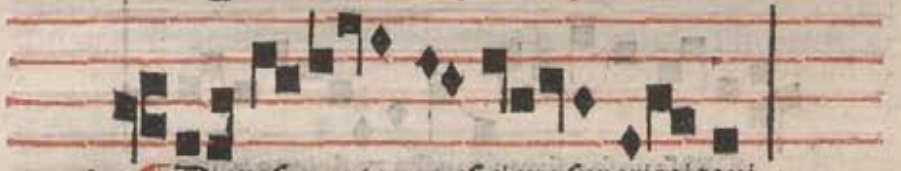

¶ Dia=

¶ Diapason ex diapente cui infra adiungitur diatessaron.
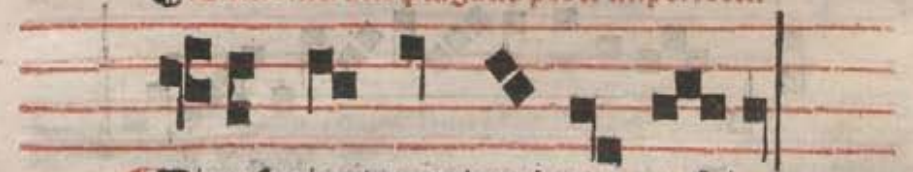
PRotest igitur pfectus tonus seu tropus tali declaratione describi. Tropus seu tonus pfectus auctēticus siue plagalis est, qui ex ordinatis ex diapente ac diatessaron speciebus in acumine ⁊ grauitate cōiunctis debita pneumatū posita dispositione rite diapason retinet pfectā formā. Illa igit ascensu ꝓtrario erit ipfectio tropi, q̄ diapason pfectā formā nō retinebit. ¶ Perfectā diapason formā nō retinere, est a totalis eius ascensu deficere: ⁊ ideo ille tropus nuncupabitur imperfectus, si auctēticus est, qui a fine suo in dicto diapason ascensu deficiet: vt si ad quintā, sextā, vel septimam tantum attingit a fine: ⁊ tanto magis est imperfectus, quanto magis a perfecta diapason distat. Plagalis autem iudicabitur imperfectus, si a fine supra a diapēte deficiat, vel infra si diatessaron nō descēdat: ⁊ in ea imperfectus parte in qua deficiens inuenitur: ⁊ si in vtraqꝫ deficiat, in vtraqꝫ cōtinet imperfectionē: ⁊ dī in vtraqꝫ imperfectus, vt patet exēplo.

¶ Demonstratio ꝓti imperfecti.

¶ Diapason ex tono deficiens superiori toni continet imperfectionem.

¶ Demonstratio plagalis ꝓti imperfecti.

¶ Diapason in vtroque termino tono deficiens plagalem imperfectum reddit.
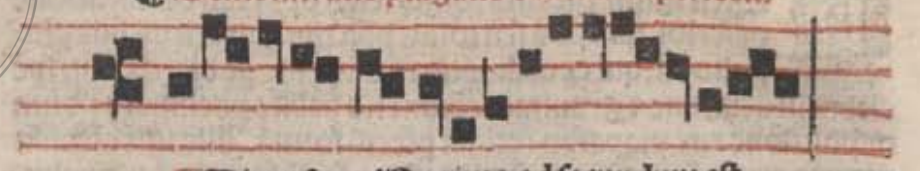
¶ Demonstratio deuteri imperfecti.

¶ Dia=
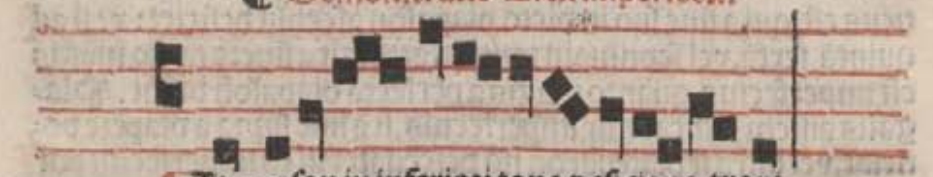
¶ Diapason qui in tono superius deficit tropū impfectū reddit.

¶ Demonstratio plagalis deuteri imperfecti.
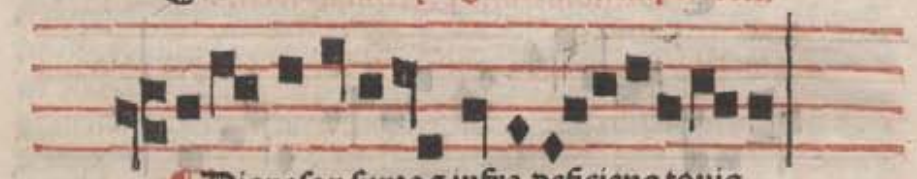

¶ Diapason a B. primo ad secundum est in tono inferius deficiens.

¶ Demonstratio Triti imperfecti.

¶ Diapason in inferiori tono deficiens, tropi continet imperfectionem.

¶ Demonstratio plagalis Triti imperfecti.
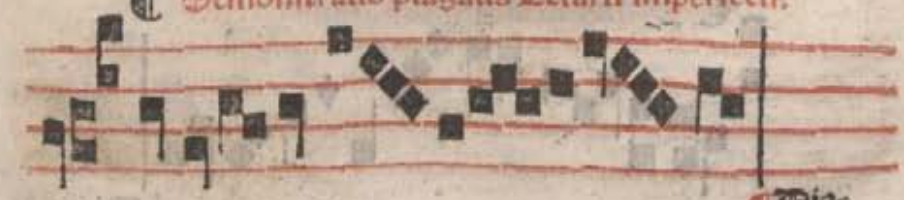

¶ Diapason supra ꝛ infra deficiens tonis, tropo tribuit imperfectionem.

¶ Demonstratio Tetarti imperfecti.

¶ Diapason cui tonus superius ab est, ea in parte imperfectiorem facit tonum.

¶ Demonstratio plagalis Tetarti imperfecti.

¶ Dia=

¶ Diapason supra ꝛ infra duobus deficiens tonis, tropum faciat a perfectione distare.

Hoꝝ aūt, qui supra diapason aliquid videntur addere, eo quod perfectā seruant formā, ꝛ aliquid plus adijciunt, plusquā perfectos in authenticis merito nominamus. Quos autem in plagalibus infra fines vbi eorum vltimus diapason perficitur terminus, tonum vel semitonum ꝛc. cōtingit deponere, etiam dicimus plusquam perfectos. ¶ Supra igitur auctenticus dicitur plusquā perfectus, sed infra plagalis, ꝛ non supra: quia in ea parte mistus appellatur, vt nunc dicetur

Demonstratio auctentici plusquam perfecti.

¶ Diapason in superiori termino adiuncta cum tono.
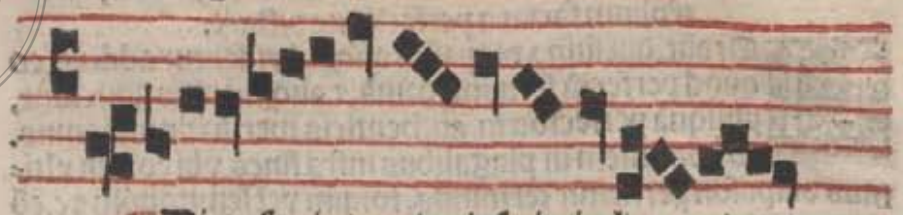
Demonstratio plagalis auctentici plusquam perfecti.

¶ Diapason in termino inferiori adiuncta tono.
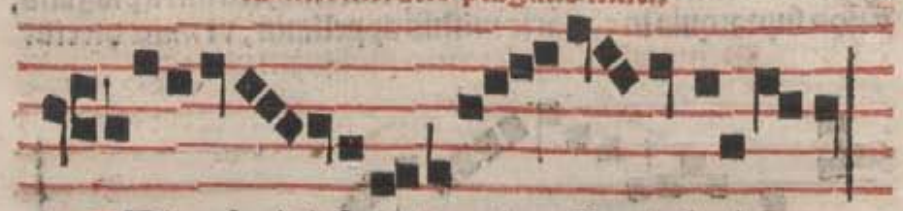
Quia autem auctentici infra tonum semitonū vel ditonuꝝ ꝛc. deponunt, eo ꝙ cū suo plagali miscentur, appellantur misti. Plagalibus vero, quorū ascensui vel diapente aliquid supponitur, eo ꝙ cū suo auctentico misturā faciunt, etiā mistorū nomina tribuimus. Inferiuꝝ igitur est mistus auctenticuꝝ, cuius nomen plagalis superius tenet, ad horū differentiā mistorū, quorū species cum aliorū speciebuꝝ commisceri videntur, nēpe appellantur cōmisti. Potest enim vnuscuiusque tropicuꝝ alterius cuiusque specie vnaquęque species cōmisceri. Eorum demonstrationes, vt clare videantur quę dicta sunt, hic infra ponemus: vt vnius demonstratione singulorum notitia habeatur,

¶ Demonstratio auctentici misti.

¶ Diapason in termino inferiori adiuncta tono.

Demonstratio plagalis misti.

¶ Diapason in inferiori termino adiuncta semitono.

DE cõmistis autẽ spẽbus in tropis hoc notandu accepimus, ꝙ tropi sic ad inuicez sunt cõmisti, ꝙ vix vnus reperiri contingat, qui ꝓprijs duntaxat spẽbus sit formatus. ¶ Ad cognoscendu cuius toni sint antiphonę, q̃ ascẽsu seu descẽsum sui tropi non cõplẽt, inspicere debes finez antiphonę, ꝛ principiũ de seculoꝝ: ꝛ de hoc dant hi vers.

Re.la, vult primus. re.fa. retinetqz secundus:
Per sextam mi. fá terno: quarto dato mi.la.
Fa,fa.fert quintus: fa.la.przbet tibi sextus.
Vt.sol.septimus: vt.fa.captatqz supremus.

¶ De intonatione psalmorum dantur hi versus videlicet.

Primus cum sexto fa, sol, la semper habeto: Tertius ꝛ octauus vt,re,fa,atqz secundus. La,sol, la quartus: vt,mi,sol sit tibi quintus. Septimus fa, mi, fa, sol, sic omnes esse recordor.

¶ De cantibus qui propter eorum ascensum non sunt auctentici, ꝛ propter eorum descensum non sunt plagales.

¶ Notandũ est, ꝙ inueniuntur multi cantus, qui ꝓp suas brevitates ꝛ cõpositiones non pñt iudicari auctentici, nec plagales: qz non habent ascensum, vt auctẽtici: nec descensum, vt plagales: vnde hmõi cantus sunt iudicandi per eorum chordas tali modo, ꝙ si hñt plures notulas in numero supra ipsam chordaz, quam

ꝙ sub eadem chorda, tales cantus sunt auctentici. Si vero plures notulę fuerint inferius, ꝙ superius, erunt plagales. Aduertendũ tñ est, ꝙ notę, q̃ situatę sunt in chorda, non dẽnt cõputari in numero cum illis, quę sunt superius vel inferius. ¶ Et nota ꝙ chorda primi ꝛ secundi toni est i manu in digito auriculari. F. fa.vt.graui, ꝛ in linea: Chorda tertij ꝛ quarti toni est in G.sol.re vt.graui, ꝛ i spatio. Chorda quinti ꝛ sexti toni est in A.la.mi.re.acuto, ꝛ in linea. Chorda septimi ꝛ octaui toni est in B. fa.b mi. acuto, ꝛ in spacio. ¶ Sancta Brigida.

¶ Clericorum cãtus nõ sit remissus, non fractus, non dissolutus: sed honestus, ꝛ grauis, vniformis, ꝛ ꝓ oĩa humilis. Psalmodia plus redoleat suauitatẽ mentis, humilitatemqz ꝛ deuotionez, ꝙ aliꝙ ostentationẽ. Mã non vacat a culpa aĩus, qñ cantantẽ plus delectat nota, ꝙ res quę canitur: oĩnoqz abominabile est Deo, qñ vocis eleuatio plus fit ꝓp audientes, quam propter Deum.

¶ Finit compendium musicę.

¶ Exorcismi contra demoniacos diuersorum sanctorum approbati, ꝛ magne efficacię incipiunt.

QVia etiaz ad officium sacerdotum spectat ꝛ pertinet veratis a demonibus per sibi ab Ecclesia traditã ptãtem, quantum in se est, per diuinam gratiaz manus imponere, ꝛ demones, tam christianos baptizatos, ꝙ catechumenos verãtes adiurare, exorcizare, ꝛ expellere de eorum corporibus, subsequenter ponuntur in calce huius operis exorcismi sanctorum, quos cum puritate conscientię ꝛ magna humilitate legere dẽnt, nihil sibi, sed oĩa Dei virtuti ꝛ ecclasticę ptãti attribuẽdo.

¶ Sed antequam deueniatur ad exorcismuz, pro informatione exorcizantis notandum sunt quędam prędambula valde opportuna, quę sunt sequentia, videlicet.

¶ Modus quem tenet demon ad intrandum in humana corpora. Cap.1.

¶ De maleficijs. Cap.2.

¶ De signis, quibus aliquis cognoscit esse demoniacus. Cap.3.

¶ Signa, quibus aliquis deprehendit esse maleficiatus. Cap.4.

¶ Conditiones exorcistę, ꝛ qualiter ad hoc officium debet prępari. Cap.5.

¶ De signis quę apparẽt qñ sacerdos ꝓiurat maleficiatũ. Cap.6.

¶ Quem modum teneat dęmon ad exeundum de humanis corporibus. Cap.7.

¶ De malitijs & deceptionibus, quibus vtitur dęmō erga exorcistam. Cap.8.

¶ Qui potest exorcizare, & de modo, quem tenere debet exorcista quando aliquem vult coniurare. Cap.9.

¶De modo, quem tenet diabolus ad intrandum in humana corpora. Cap.1.

DIabolus ingreditur in humana corpora propter desperationē, aut pp aliud peccatū, aut aliqñ permittitur ad exercitationez. ¶ Primi duo modi sunt ad vindictā dñi Dei, ꝺm sctm Hieron. super Jobelem, vt hꝫ. 23. q.5. Non solum. ¶ Tertius modus est ad salutē animę, sicut legitur de aliquibus sctis, qui fuerunt vexati a dęmonibus vsque ad finē vitę corum. Anteq̄ ergo diabolus humana corpora ingrediatur, quasi semper primo apparet eis in effigie alicuius bois, qui mala morte est defunctus: aut repñtat aliquez suū cōsanguineū: aut apparet illi in effigie alicuius animalis terribilis, vel horibilis. Et sibi vī q̄ subito disparcat, sed ingreditur subito in eum. Et hoc vt plurimū accidit in nocte, & in locis opacis & obscuris. Et in talibus oppressis apparent signa quę infra dicemus. Aliqui ēt intrant per os, aut aures, in modum venti: aut in modum vnius muris, sicut narrauerunt talia patientes. Aliquibus etiaꝫ dormiētibus dęmones tale somnium induxerunt: q̄ vꝫ eis videbatur q̄ dęmon post eos currebat: qui cingulantes inuenti sunt cū talibus signis dęmoniacorum: vcꝫ q̄ diabolus erat in eis: vt postmodū clare apparuit. Aliqñ etiā ingreduntur percutiendo collum, aut alia membra ipsorum.

¶De maleficijs. Cap.2.

IN omnibus autem maleficijs est pactum aut manifestum, aut secretum, quod habet diabolus cum malefico: ꝺm q̄ currit sigillum maleficij: qō quasi semper est res vana. Facto maleficio subito diabolus aut presentialiter, aut potestatiue ingreditur in illā personā, supra quā factum est dictum maleficiū: Et hoc est ob aliquod occultū Dei iudiciū. Verū si esset aliqua persona sancta & pura, sicut erat beata Justina, nihil possent dęmones contra ipsam. De his autem longius & diffusius tractatur in summa Sylvestrina, & summa Astesana, & in libro magistri Joannis nider:

nider, qui dī Præceptoriū diuinę legis de decem p̄ceptis. Hīs adiungo, q̄ illa ossa, & pennę infertę vnā in alia: & multa & quasi infinita talia, quę in lectis inueniuntur a dęmone deportata, sicut clare fuit deprehensum, sunt extrabēda, & igne cōburenda, dū dī psalmus, Exurgat deus. Hec sequenda est illa superstitio, quam vulgus ponit de mittendis talibus rebus inuentis ad fluuiū currentē. Hoc anno fuit q̄dā iuuencula, cōtra quā quotidie fiebāt maleficia: q̄ ea, q̄ inuenit in lecto, igne cōbussit. Cui sequēti nocte diabolus apparuit, & q̄relatus est de tot ozonibus, quas faciebat, & q̄ cōbusserat ea q̄ inuenerat. Quā iniuriam nemo ei alias fecerat. Cui iuuencula spū sctō repleta viriliter rñdit, abcopetēs ad qd venisset. Qui rñdit, q̄ violenter illuc missus fuerat.

¶De signis quibus cognoscit aliquis esse dęmoniacus. Cap.3.

LEgitur, q̄ siquis non potest ꝙtinuare esum carnis hędinę, p dies 30, q̄ talis iudicatur dęmoniacus. Aliqui dęmoniaci habent oculos terribiles: & dęmones mēbra corū & corp⁹ destruūt miserabiliter, & interficiunt, nisi cito eis subueniatur. Aliqui fingunt se esse fatuos, & semper augenē: sed discooperiuntur, & cognoscuntur, si nolūt dicere psalmū. Miserere mei Deus, quon. vel Qui habitat in adiutor. Euangelium scti Joannis. i. In principio, & similia sancta. Est etiam magnum signum, quādo loquuntur sermonē alienum a patria sua: si non fuerunt extra patriam: & qñ personę illiteratę & idiotę loquūtur literaliter & congruenter: aut ēt cantant musicaliter: aut quando dicunt aliquid, quod ipsi nunquam dicere sciuissent. Aliqui ēt dęmoniaci sunt muti & stupidi. Aliud quoqz signum est, q̄ eis superueniunt terrores, & cito recedunt. Potissimum autem cognoscitur quis esse dęmoniacus, quia si quando leguntur exorcismi, conturbatur: & hoc signum est presentis diaboli, sicut infra dicemus.

¶De signis quibus cognoscitur quis esse maleficiatus. Ca.4.

ALiqui maleficiati hñt colorē faciei cedrinum, & aliqui oculos constrictos: ossa corum membra vñr ligata, & habēt humores desiccatos. Duo autem potissima signa sunt, constrictio cordis & oris stomachalis: & qñ videtur eis q̄ habent vnum bollum super stomachū. Aliqui hñt puncturas in corde tanquam si acubus esset punctum. Aliqui dñr cor eis corrodi. Aliqui habent magnum dolorem in collo, aut renibus: & videtur eis q̄ talia

Universidad de Deusto
Biblioteca

mẽbra a canibus lacerentur. Aliquibus vẽ se hẽ bollum in gutture: quod ascẽdit ⁊ descẽdit. Quibusdã ligata est vena generationis. Aliqui hñt stomachũ ita indispositũ, q̃ emittunt per vomitum quicquid comedunt, vel bibunt. Aliquibus per ventrem discurrit ventus frigidissimus, aut tanquam flamma ignis. Aliquibus signum est in digestione cibi: ⁊ potissimum quando medicinę applicatę nihil prosunt infirmo. Aliquibus est circa collum continua pulsatio, quę videt tremorẽ inferre. Ultra hęc signa sunt etiam alia quamplura, quę practicando inuenies.

¶ Conditiones exorcistę: ⁊ qualiter se ꝑparare debet. Cap. 5.

Daemoniaci ⁊ maleficiati citius liberantur in eccla, q̃ in priuatis domibus. Et prius dẽnt confiteri. Laudo q̃ exorcista sit sacerdos, qui dz esse homo vitę sanctę, bñ ꝓfessus ⁊ cõtritus, ⁊ super oia humilis: opus hoc diuinę oipotentię attribuendo. Qui hortet infirmũ, vt oẽ adiutoriũ a diuina maiestate expectet, a se aũt nihil, nisi modicum laboris, qui ẽt est ex gr̃a Dei. Nõ sit etiã auarus: q̃ petendo pecunias, aut expectando, perderet donum tantę gratię. Tamẽ si pauper est, secure potest recipere eleemosinam sibi datam. In illa die omnino celebret prius: q̃ diabolus plus timet manuum impositionem, ⁊ p̃sentiam suam.

¶ De signis quę apparent, quando sacerdos coniurat maleficiatum. Cap. 6.

Exorcista moneat demoniacũ vel maleficiatum, vt recolligat mentem suã, ⁊ eã ad deũ dirigat cũ firma fide ⁊ spe liberationis suę a diuina maiestate, si expedit saluti animę suę. Et habeat crucifixũ in manib⁹ suis, ⁊ ponat reliquias scõrum ligatas in pãno serico super cor eius, aut super stomachũ: ⁊ ipse faciat signum cũ manu, quotiescunq̃ senserit in aliqua sui corporis parte commoueri, aut pungi. Et hoc vt sacerdos non cõturbet: sed vt sciat ad quę verba magis diaboli ꝓturbent. Et finita ꝓiuratione petat cũ sacerdos de accidentibus, quę sibi ꝓtigerunt. Hęc signa solent accidere q̃n sacerdos ponit manũ super caput: quia sentiunt sub manu rẽ frigidissimaz tanq̃ glacie. Aliquibus descendit vẽtus per humeros ⁊ renes, qui est frigidissimus. Aliquibus caput in immensum aggrauatur. Aliquibus cerebrũ constringitur, ⁊ perforatur: sicut si gladio percuteret. Aliquibus inflammatur caput ⁊ facies, aliq̃n tota persona, ac si esset vapor ignis.

Ali-

Aliquibus febris immẽsa cuz dolore capitis cuenit: ⁊ totum corpus extenuatur ⁊ frangitur. Sed oia ista accidentia parum durant: q̃ cõiuratio tollit dęmonis vigorẽ. Aliquibus ꝓstringitur guttur, adeo q̃ vñr strangulari. Aliquibus ad orificiũ stomachi mouetur quędam res ad modum pilę, ac si essent vermes, ac formicę, aut ranę. Quibusdam accidit vomitus magnus stomachi. Aliquibus maxima tortura in viscеribus. Nonnullis venter vehementer inflatur. Quibusdaz cõstringitur cor: ac si intolerabiliter feriretur. Ostenditur etiam dęmon in aliqua parte corporis palpitando sicut pisces, aut in modum formicarum. Aliquando pertransit a capite vsque ad digitos pedum, sicut ventus, ⁊ econtra. Ultra ista signa quamplura alia practicando videbis: quia diuersi dęmones faciunt diuersa signa.

¶ De modo, quem tenet diabolus ad egrediendum de corporibus. Cap. 7.

Si fuerint diaboli, qui loquuntur, cõiura eos q̃ dimittant corpus illud liberum ⁊ expeditum, sicut erat q̃n fuit baptizatus. Et fac cuz dare signũ discessus, per extinctionẽ candelę. Si vero sint diaboli, qui non loquant, sicut inuenit in maleficiatis, exeũt aliq̃n per os in moduz flãmę ignis: aliq̃n in modũ venti cõgelati. Et in exitu videbis inflari guttur. Egrediuntur etiam per aures simili modo discendentes a stomacho, seu corde. Aliqui exeunt per secessum in similitudinem pilę, quę semper gyratur donec exeat. Aliqui in similitudinem ranę, quę serpit donec fuerit egressa. Aliqui in similitudinem venti frigidissimi.

¶ De malitijs ⁊ deceptionibus, quibus vtuntur dęmones ad exorcistam decipiendum. Cap. 8.

Aliqui dęmones tñ odio hñt verba sancta, q̃ antecz̃ coniurentur, discedunt. Alij expectant ꝓiurationẽ, sed postea nõ p̃nt eã sustinere. Aliqui aũt sunt adeo maligni, q̃ faciunt fatigari exorcistã per magnũ tpis spatiuz, vt appareat infirmo, q̃ non sit dęmoniacus, ⁊ vt faciant fatigari, ⁊ pati exorcistã. Aliqui postea cz̃ sunt manifestati abscondunt se, ⁊ relinquunt corpus liberũ ab oi fastidio, taliter q̃ infirmus putat se esse oino liberatum: sed non dẽt cessare exorcista, donec viderit signa liberationis. Aliqui dęmones ponunt oia impedimenta, quę p̃nt infirmo, vt non se faciat cõiurare. Quidã conantur persuadere q̃ sunt infir-

Et 4 mitates

mitates naturales: ꝛ ꝙ ista res est vna trupha. Aliqui in medio coniurationis faciunt dormire infirmum: ꝛ ostendunt ei aliquaz visionem crucifixi, vel aliorum sanctorum subtrahendo se, vt stēt secreti: ꝛ ostendunt infirmum liberū. Aliqui ostendunt maleficium factum super ipsum, ꝛ authores maleficij, ꝛ modum ad illud dissipandum. Sed sit cautus exorcista, ne faciat aliquam superstitionem. Non mireris si diabolus in susceptione sacramenti Eucharistię dęmoniacum non cōturbet: quia postquā intrauit, paulatim despicit, ꝛ non timet sancta, immo loquitur mysteria fidei sanctę, ꝛ confitetur diuinam maiestatem. Et supponit personam vexatam, ꝛ ei loquitur in corde, ꝛ facit eaz perturbari pro re minima. Adhuc tibi dico, ꝙ aliqui dęmones post longam vexationē factā alicui personę, si nō expelluntur, loquūtur per os eius quasi semper, ꝛ cessant ei nocere. Postea tandem deprehenduntur.

¶ Qui potest exorcizare: ꝛ de modo, quem tenere debet exorcista in coniurando aliquam personam. Cap. 9.

NOtandum aūt est, ꝙ quilibet sacerdos, ꝛ maxime parochialis, ꝛ quilibet diaconus, aut subdiaconus si sibi fuerit commissum per ep̄m, vel presbyterum, pōt exorcizare. Hoc ēt potest quilibet purus exorcista de commissione vt supra. Et si sacerdos vel diaconus exorcizat, debet habere super albam, vel superpelliceū stolam: si vero subdiaconus, manipulū: si acolytus vel exorcista, superpelliceū. i. cottam tm̄. Volens igitur sacerdos dęmones expellere, vel adiurare per potestatē sibi traditam, debet primo seipsum mundare per humilem ꝛ legitimā confessionē suorū peccatorū: ꝛ Missa celebrata, si persona dęmoniaca vel maleficiata est sana, ducatur ad Ecclam: quia ibi facilius obtinebitur victoria: ꝛ si fuerit infirma, vel multū debilis, coniuretur in domo, hoc modo. Habeat exorcista superpelliceuz ꝛ stolā, ꝛ ponat partē stolę collo maleficiati, ꝛ reliquias sanctorū super cor eius, aut super orificiū stomachi, postea incipit exorcismum: Et quando perueuerit ad cōminationez, replicet ipsam vsqz decies: semper pęnam augendo. Et si videt profectum in ipsa, continuet vsque ad liberationem. Et si magis timeret exorcismū, lege illum: quia vnus dęmon plus timet vnā rē quā aliam. Et non deficias a fine, sed oportet perseuerare duabus, tribus, quatuor, aut sex horus cōtinuis, ꝛ plus donec habeaz victoriā. Et dęmonez obsti-

nati

nati semper quęrunt defatigare exorcistaz, vt desinat pro labore ꝛ lassitudine exorcizare. Et plus timent in prima quā in secunda vice: qz reputant se fuisse consecutos victoriā: qñ dimittit pp lassitudinem exorcizare. Et si in prima die non fuerit liberatus, prosequatur secundo ꝛ tertio, quousque liberetur ex toto. Quia videbis quotidie dęmones magis debilitari. Sint etiā pītes ꝛ fideles qui etiam orent Deum pro infirmo. Debet exorcista ante omnia facere pręceptum dęmonibus: alijs, qui venissent ad succurrendum dęmoni vexanti in hunc modū. ¶ Pręcipio vobis dęmones, qui venistis in succursum ꝛ adiutoriuz istius, vel istorum dęmonum, hanc Dei creaturaz M. vexantis, vel vexātium: ex parte sanctissimę Trinitatis Pa✠tris ꝛ Fi✠lij, ꝛ Spūs✠ sancti, ꝛ sub pęna excōicationis maioris, ꝛ minoris latę snię, ꝛ sub pęna detrusionis in infernum, ꝛ sub pęna immersionis in stagnum ignis ꝛ sulphuris per manus inimicorum vestrorum, ꝛ sub pęna tradendi vos in potestatem inimicorum, ac condemnandi vos in stagnum ignis ꝛ sulphuris per centum annos: quatenus nullum adiutorium vel fauorem detis illis dęmonibus, qui vexant corpus istius creaturę Dei M. sed discedatis statim, ꝛ eatis ad loca vobis deputata. Ecce✠ crucem Domini: fugite partes aduersę, vicit leo de tribu Juda, radix Dauid. ¶ Exorcizaturus igitur facta diligenti confessione, ꝛ data absolutione, indutus sacris vestibus pro sui ordinis qualitate, seipsuz corde humiliās ꝛ peccatorem reputans, nec in sua, sed domini potentia confidēs deuote, attente, constanter, fidenter, ꝛ intrepide faciens sibi signum crucis in sua fronte ter, ꝛ dicens. In nomine Pa✠tris, ꝛ Fi✠lij, ꝛ Spiritus✠ sancti. ℟. Amen.

Ponat manum suam super caput dęmoniaci: ꝛ eam continue tenens humiliter dicat non solum verbotenus ꝛ superficialiter: sed cum bona fide sequentes exorcismos.

¶ Incipit exorcismus beati Ambrosij Archiepi mirabilis efficacię sup dęmoniacos: cuius practica ꝑtie spectat ad sacerdotes. Tu igit quicunque fueris nulla leuitate ductus, sed sola necessitatis, vel charitatis eā, hanc rē disponas assumere arduaz: ꝛ ops ꝙ ꝑmisso triū dierū ieunio, tertio mane diligēter cū cōtritione confessus Missaz de spū scō deuotissime celebres faciēdo in ipsa Missa cōmemorationez de infrascriptis orationibus. Dico

Deus

DEus, qui per vnigenitum tuum, excluſa dñatione diaboli, pplin tibi fidelē aptaſti: expelle (q̄ſumus) a famulo tuo A. cunctas diabolicę illuſionis inſidias: ⁊ eum illibatū ab omni eius impugnatione conſerua. Per eundem. Secreta.

MAnus dñe humilitatis noſtrę pro petitione famuli tui A. oblatum, petimus, vt gratanter aſſumas, ⁊ ab eius oppreſſione hoſtis maligni inſidias omnemque poteſtatem benignus excludas. Per dominum noſtrum Jeſum ⁊c. Poſtcommunio.

CDeleſtis panis quem ſumpſimus domine, ⁊ nobis indulgētiam tribuat, ⁊ famulum tuum A. ab antiqui hoſtis irriſione defendat. Per do. Completa Miſſa ſacerdos nō exuat ſe, ſed ſic paratus miſſalibus indumētis, ⁊ candelā benedictā accēſam in manu tenens ſtet in medio ante altare, facie verſa ad populuꝫ habens obſeſſum ante pedes ligatum, ſi neceſſe fuerit: ⁊ humili corde, deuotoque aſpectu ſe ⁊ aſtantes muniat ſigno crucis alta voce dicendo In nomine Pa ✠ tris, ⁊ Fi ✠ lij, ⁊ Spiritus ✠ ſancti. Amen. ℣. Domine exau. ℟. Et clamor. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oremus. Oratio.

OAdōꝫ dñe, verbū Dei patris, Chriſte Jeſu, ⁊ domine vniuerſę creaturę, qui ſanctis aplis tuis dediſti ptātem calcādi ſuper ſerpentes ⁊ ſcorpiones, qui inter cętera mirabilium tuorum opera, dignatus es docere dęmones effugare, cuius virtute victus tanq̄ fulgur de cęlo ſatanas cecidit: tuum nomen cum pauore, ⁊ tremore ſupplex deprecor, vt mihi indigniſſimo ſeruo tuo data venia pcōrum, ꝓfidentiā ⁊ poſſibilitatem donare digneris, vt hunc crudelē draconē, brachij tui munitus potentia fideliter ⁊ ſecurus aggrediar per te Jeſu Chriſte dñe Deus noſter. Qui viuis ⁊ regnas cū eodē patre in vnita. Hac oꝛone cōpleta aſpergat ęgrotū aqua benedicta in modū crucis, dicēdo. In nomine Pa ✠ tris, ⁊ Fi ✠ lij, ⁊ Spiritus ✠ ſancti. Amē. ℣. Dñe exaudi ℟. Et clamor. ℣. Dominus vo. ℟. Et cum. Oremus. Oratio.

OAdōꝫ ętherne Deus, a cuius facie cęli diſtillant, montes ſicut cera liqueſcunt: terra tremit: cui patent abyſſi, quem infernus paueſcit, quem omnis terrarum motus aſpicit, humiliter te ſupplex deprecor vñator dñe, vt inuocatione noīs tui ab huius famuli tui A. vexatione aīa liberata, ad authorem ſuę ſalutis recurrat: liberatorēq; ſuum diabolico depulſo fętore, ⁊ odore ſuauiſſimo

niſſimo Spiritus ſancti percepto, ſequatur dominum noſtrum Jeſum Chriſtum filium tuū. Qui tecū viuit ⁊c. Oremus. Oratio.

DOmine ſancte, pater oīps, ętерne Deus, virtutem tuam toti⁹ exoro gemitibus pro huius famuli tui A. a diabolo oppreſſa infantia, qui ēt indignis inter preſſuras p̄ſidium donas: exurge pro huius infantia debellata, noli diu retinere vindictaꝫ, qui nec ante conſpectuꝫ parentis permiſiſti filiū iudicari: auxiliare, q̄s, inimici furore vexato, nec ſine gr̄a facias eius animam a diabolo poſſideri: ſed potius a malignis oppreſſionibus liberata tibi referat gratias ſempiternas. Per dñm noſtrū Jeſum. Amen. Poſtea dicat. In noīe Pa ✠ tris, ⁊ Fi ✠ lij, ⁊ Spūs ✠ ſancti. ℟. Amē. Benedictio. Nos cum prole pia benedicat virgo Maria. ℟. Amen. ℣. Ecce cru ✠ cem Domini, fugite partes aduerſę. ℟. Vicit leo de tribu Juda, radix Dauid. ℣. Dñe exaud. ℟. Et clam. ℣. Dominus vobi. ℟. Et cum ſpi. Oremus. Oratio.

DEus angelorū, Deꝰ archangelorū, Deꝰ prophetarū, Deꝰ aplorū, Deus martyrū, Deꝰ virginū, Deꝰ p̄ dñi nr̄i Jeſu Chr̄i inuoco nomē tuū, ac p̄clarę maieſtatis tuę clementiam ſuppler expoſco, vt mihi auxiliū p̄ſtare digneris aduerſus hunc negſſimū ſp̄m, ⁊ oēm, q̄ vexat hoc plaſma tuū. Per. Exorcizatio.

EXorcizo te oīs immundiſſime ſpiritus, omnis incurſio aduerſarij, omnis ira, omne phantaſma, omnis legio. In fronte: In nomine dñi noſtri Jeſu ✠ Chriſti eradicare, explantare, ⁊ effugare ab hoc plaſmate Dei: ipſe tibi imperat diabole, qui ventis ⁊ mari imperauit ⁊ tempeſtatibus. Ipſe tibi imperat: qui te de ſupernis cęlorum in inferiora terrę demergi pręcepit. Hic ponit ſacerdos nomen ſpiritus: ⁊ pręcipit ei hoc modo, dicens.

PRęcipio tibi, quicunque es ſpiritus immunde in hoc corpore per merita glorioſę paſſionis, reſurrectionis, ⁊ aſcenſionis domini Jeſu Chriſti: per miſſionem ſpiritus ſancti, ⁊ per aduentum eius, vt oſtendas ⁊ dicas mihi nomen tuum, diē ⁊ horā exitus tui cum ſigno extinctionis luminis. Iterum pręcipio tibi per merita glorioſę virginis Marię matris Dei, ſancti Zenonis, Sancti Ambroſij, ⁊ Sancti Geminiani, Sancti Pętri martyris, ⁊ Sanctę Catherinę de Senis, ⁊ oīum scōrum ⁊ ſanctarū Dei, vt oſtendas ⁊ dicas mihi nomen tuum, ⁊ diē ⁊ horaꝫ exitus tui, cū ſigno extinctionis luminis. Iterum p̄cipio tibi ſub pęna excom-

excõicationis maioris ⁊ minoris, ⁊ authoritate beatoruꝫ Apl̃oꝝ Petri ⁊ Pauli ⁊ aliorũ successorũ ipsius btissimi Petri Apli: vt oñdas ⁊ dicas mihi nomẽ tuũ, ⁊ diẽ ⁊ horã exitus tui, cum signo extinctionis luminis. Et si nñderit q plures sint: tũc in plurali psequere iurationẽ ⁊ p̃ceptũ supradictũ. Si vero non nñderit, vel responderit se esse solũ, tunc sequere in singulari vt vius.

AUdi ergo maledicte satana: audi ⁊ time victus ⁊ prostratus abscede. ✠ In nomine dñi nostri Jesu ✠ Christi. Tu ergo nequissime satana, inimicus fidei: aduersarius generis humani: mortis adductor: vitę raptor: iustitię declinator: malorum radix: fomes vitiorũ: seductor hoiuꝫ: proditor gentiuꝫ: incitator inuidię: origo auaritię: causa discordię: excitator dolorũ: dęmonũ magister: quid stas ⁊ resistis: cũ scias cũ tuas pdere vires? Illum metue, qui in Isaac immolatus est, in Joseph venundatus, in agno occisus, in homine crucifixus, deinde inferni triumphator extitit gloriosus. Recede In fronte In noie pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ spũs ✠ sci: ⁊ da locũ spiritui scõ: ⁊ p hoc signũ cru ✠ cis dñi nostri Jesu ✠ Christi. Qui cũ eodeꝫ patre in vnitate eiusdeꝫ spũs sancti vivit ⁊ regnat deus per oĩa secula seculorum. Amen. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et spir. Oremus. Oratio.

DEus conditor ⁊ defensor humani generis: qui hominem ad imaginem ⁊ similitudinem tuã formasti: respice sup hũc famu luꝫ tuũ N. qui dolis inuidi serpentis appetitur: quem vetus aduersarius hostis antiqꝰ terrę formidinis horrore circunuolat: ⁊ sensum mentis humanę stupore defigit, terrore conturbat: ⁊ metu trepidi timoris exagitat. Repelle dñe virtutes diaboli: fallaceſqꝫ eius insidias amoue: ꝓcul impius tentator aufugiat. Sit nominis tui ✠ signo In fronte famulus tuus ⁊ aĩa tutus ⁊ corpore. In pectore. Tu pe ✠ ctoris huius interna custodias. Tu vi ✠ scera regas. Tu cor ✠ confirmes. In aĩa aduersatricis potestatis tentamenta euanescant. Da ad hanc inuocationẽ nominis tui gloriã: vt qui hucusqꝫ terrebat, territus aufugiat, ⁊ victus abscedat: tibiq; possit hic famulus tuus N. ⁊ corde firmatus ⁊ mente syncerus debitũ prębere famulatum. Per dñm. Hic interroga de noie, vt supra, ⁊ pręcipe. Si vero nõ dicat nomen dęmonis, vel dęmonorũ: qui opprimunt corpus obsessi, dic in aure obsessi ter hunc. ℣. Deũ, qui te genuit dereliquisti, ⁊ oblitus

oblitus es dñi creatoris tui. Tunc sive respõderit sive non fideliter ⁊ sine intermissione prosequere coniurationem. Cõiuratio.

ADiuro te serpens antique per iudicẽ vivorum ⁊ mortuoruꝫ, per factorẽ mundi, per eum, qui habet ptãtem mittere te in gehennã: vt ab hoc famulo Dei N. q ad Ecclesię suę currit prę sidia, festinus discedas. Adiuro te non per meã infirmitatem, sed per virtutes spũs sancti: vt exeas ab hoc famulo Dei N. quem dñs Jesus Chr̃s fecit ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ suam. Cede, cede, nõ mihi, sed ministro Chr̃isti. Illius enim te vrgeat potestas, qui te affixus In fronte cru ✠ ci suo subiugauit imperio, Illius bra ✠ chiũ contremisce: qui de cunctis gemitibus inferni animas iustorũ ad lucẽ perduxit. Sit tibi terror corpus hoĩs: fitq; tibi terror imago Dei: nec resistas, nec moreris discedere ab hoie isto: q complacuit Deo, vt in hoie habitaret. Et ne me infirmissimũ ꝓtemnenduꝫ putes: dñi me pctõrem esse cognoscis. ✠ Imperat tibi Deus. ✠ Imperat tibi maiestas Chr̃isti. ✠ Imperat tibi Deus pr̃. ✠ Imperat tibi filius. ✠ Imperat tibi spũs sanctus. ✠ Imperat tibi fides Apl̃orum Petri ⁊ Pauli, ⁊ cęterorũ Apostoloruꝫ. ✠ Imperat tibi sanguis martyrum. ✠ Imperat tibi sacr̃m In fronte crucis. ✠ Imperat tibi mysteriorum virtus. ✠ Imperat tibi Jesus Nazarenus. ✠ Imperat tibi Verbum caro factuꝫ. ✠ Exi transgressor: exi seductor, plene omni dolo ⁊ fallacia, veritatis inimice. Da locum diriſſime: da locum impiſſime: da locum Chr̃isto: in quo nihil inueniſti de operibus tuis nephandis: qui te expoliauit: qui regnum tuũ destruxit: qui te victum ligauit: ⁊ vasa tua diripuit: qui te proiecit in tenebras exteriores: vbi tibi cum ministris tuis erit prępar atus interitus. Sed quid truculente recogitas? qui temerarie retractas? reus oĩpotenti Deo, cuius statuta transgressus es: reus Jesu Chr̃isto filio eius, quẽ temerarie ausus es tentare, ⁊ crucifigere prę sumpſiſti: reus humano generi: cui tuis persuasionibus mortis fructum ꝓpinaſti. Si adhuc non recesserit, tu humilius ⁊ attentius psequere: ⁊ nũquã moreris ꝓp nugas: aut quęcunq; verba falſa diaboli. ℣. Dñs vobiscum. ℟. Et cum spi. Oremus. Oratio.

DOmine sancte, pater omnipotens, ęterne Deus: osanna in excelsis: pater dñi nostri Jesu Chr̃i: qui illum refugam tyrannũ gehẽnę ignibus deputaſti, quiq; vnigenitũ tuum in hũc

mundum

mundū misisti, ⁊ illū rugientez conterreret: velociter attende, ac celera, vt eruas hoiem ad imaginē ⁊ similitudinē tuā creatum a ruina ⁊ dęmonio meridiano. Da dñe terrorem super bestiā, quę exterminat vineā tuam: da fiduciā dñe seruis tuis ꝓtra nequissimū draconē fortissime stare. Non cōtemnat dñe sperātes in te, ⁊ de tua misericordia pręsumentes, nec dicat sicut in pharaone iā dixit: Deū non noui, ⁊ Israel non dimittā. Urgeat illum dñe dextera tua potens, discedere a famulo tuo. Ne diutius pręsumat captiuū tenere hoiem, quē tu ad imaginem tuam facere dignatus es, ⁊ in fine seculi per sanguinem filij tui redemisti. Per eundem dominum nostrum Jesum Christū ⁊c. ¶ Coniuratio. Adiuro te itaque draco nequissime in nomine ✠ in fronte agni immaculati, qui ambulat sup aspidē ⁊ basiliscū, qui ꝓculcat leonē ⁊ draconez, vt discedas ab hoie ✠ in fronte isto, discedas ab Eccla Dei: ✠ ista crux fiat super circunstantes. Contremisce ⁊ fuge inuocato noie illus, quem inferni tremunt, cui virtutes cęlorū ⁊ ptātes subiectę sunt, quem cherubim ⁊ seraphim indefessis vocibus laudāt dicentes, Sanctus, Sanctus, Sanctus dñs Deus sabaoth. Imperat tibi Jesus Nazarenus, qui te (cū discipulos eius ꝓtemneres) elisum ⁊ prostratum exire iussit ex hoie. Quo pñte cū te ab hoie separasset, nec porcorū gregem psumebas contingere. Recede ergo nunc adiuratus in noie ✠ eius. In fronte ab hoie isto, quē ipse plasmauit. Durum est tibi Christo velle resistere, durū est tibi contra stimulū calcitrare: qz quanto tardius exis, tanto maius tibi supplicium crescit: qz non hoiem cōtemnis: sed illū, qui est dñator viuorū ⁊ mortuorū. Qui venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos, ⁊ seculum per ignē. ℟. Amen. ¶ Si adhuc non recesserit spiritus malignus, aut superius non riderit, pręcipe vt supra. Itez interroga qua causa venit, ⁊ quare opprimi cū. Interroga ēt si sint alij spūs opprimentes, ⁊ quot, ⁊ oēs eiciant. Esto prudens ⁊ circumspectus in interrogationibus ne decipiaris. Magis stude cum humilitate mentis, quę ad talia est necessaria, liberare creaturam Dei, quā loqui cuz dęmonibus, vel cum aliquo corum, sicut fecerunt sancti. Demum factus interrogationibus, si non recesserit, siue nō riderit, siue nō, prosequere cōfidenter ꝓiurationem sequentez. Coniuratio.

A Diuro te ois immundissime spūs, oē phātasma, ois incursio

sio satanę: in noie Je ✠ su Christi Nazareni, qui post lauacrum Jordanis in desertum ductus est: ⁊ te in tuis sedibus vicit: vt quem ille de limo terrę ad honorem glorię suę formauit, tu desinas impugnare, ⁊ in hoie miserabili non humanam fragilitatez, sed imaginē oipotentis Dei ꝓtremiscas. Cede ✠ ergo Deo, qui te humiliato famulo suo Job in feruitutem redegit. Cede ✠ Deo, qui te per Danielez puerū suū perdidit, ⁊ draconē prostrauit. Cede ✠ Deo, qui te per fidelissimū seruū suū Dauid, de rege Saule spūalibus canticis pulsum fugauit. Cede ✠ Deo, qui te per malitiam tuā in Pharaone ⁊ eius exercitu, per Moysen seruum suum in abyssum demersit. Cede ✠ Deo, qui te in Juda Iscarioth proditore damnauit. Ille cū te diuinis angit verberibus: in cuius conspectu cū tuis legionibus tremens ⁊ clamās dixisti, Quid nobis ⁊ tibi Jesu Fili Dei? Veniisti ante tps torquere nos. Ille te flammis perpetuis vrget, qui in fine tēporum dicturus est impijs, Jte maledicti in ignē eternū, quē preparauit pater meus diabolo ⁊ Angelis eius. Tibi cū impie ⁊ Angelis tuis vermes erunt, qui nunqꝫ morientur. Tibi ⁊ Angelis tuis in extinguibile pręparatur incendiū: qz tu es princeps maledicti homicidij, tu author incestus, tu sacrilegorum caput, tu artium pessimarum magister, tu hęreticorum doctor, tu totius obscęnitatis inuentor. Exi ✠ ergo impie. Exi ✠ scelerate. Exi ✠ cum oi fallacia tua: qz In fronte hoiem tēplum suū voluit esse Deus. Sed quid diutius morāris hic? Da honorez Deo ✠ Patri oipotenti, cui oē genu flectitur. Da locū dño Jesu ✠ Christo, qui pro hoie sanguinē suū sacratissimuz fudit. Da locum spū ✠ sancto, qui per beatum Apłum suum Petrum manifeste te strauit in Simone mago, qui fallaciā tuaz in Anania ⁊ Saphira ꝓdemnauit, qui te in Herode Rege honorem Deo non dante percussit, qui te in Elyma mago per Apłum suū Paulaz cęcitatis caligine perdidit, ⁊ per eundem de Phytonissa verbo imperans exire pręcepit. Discede ergo nunc, ✠ discede seductor. ✠ Tibi cremus sedes est: tibi habitatio serpens est: humiliare ⁊ prosternere. Jā non est differendi tps. Ecce cū dñator dñs proximat cito: ⁊ ignis ardebit ante ipsum: ⁊ pręcedet ⁊ inflammabit in circuitu inimicos suos. Si cū hoies fallis, Deū non poteris irridere. Ille te eiecit, cuius oculis nihil occultum est. Ille te expellit,

cuius

cuius virtuti vniuersa subiecta sunt. Ille te excludit, q tibi & Angelis tuis prępparauit ęternam gehennam: de cuius ore exiet gladius bis acutus, Aut venturus est iudicare viuos & mortuos, & seculum per ignez. ℟. Amen. Si adhuc his dictis fatigatur oppressus, tunc sequere: & dic ℣. Domine exaud. ℟. Et clam. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiri. Oremus. Oratio.

OMnipotens sempiterne Deus, pater dñi nostri Jesu Christi, te suppliciter deprecamur, vt imperes diabolo, qui hunc famulũ tuũ N. detinet, vt ab eo discedat: & libera eum, qui credit in verũ liberatorẽ dñm nr̃m Jesum Chr̃m: vt purgatus ab oi labe iniquitatis, maiestati tuę pura mente deseruiat. Per eundem dominum. His expletis, si spũs immundus non recesserit: reiciendũ est ab illo loco supra: in hoc exorcismo: vbi sic habetur. Omnipotens sempiterne Deus, a cuius faci. &c. fo. 319. & ordine p̃dicto p̃sequendũ est vsq3 in finem. Nec pp̃ hoc exorcista diffidat: qz sępe probatum est, q multiplicario in duobus vel tribus diebus adepta est victoriã: quã i vna vice tm̃ non potuit adipisci.

¶ Finit notabilis & efficax exorcismus contra demoniacos beati Ambrosij Archiepiscopi.

¶ Incipit alius Exorcismus optimus & probatus. ℣.

ADiutoriuz nostrũ in nomine domini. ℟. Qui fecit cęlum & terrã. ℣. Sit nomẽ dñi benedictum. ℟. Ex hoc nunc & vsq3 in seculũ. ℣. Ecce cru ✠ cẽ dñi: fugite partes aduersę. ℟. Vicit leo de tribu Juda. ℣. Deũ qui te genuit dereliquisti. ℟. Et oblitus es domini creatoris tui. Psal. Exurgat Deus & dissipentur inimici eius: & fugiant, qui oderũt eum, a facie eius. folio 187. Psalmus.

IN dño confido: qũo dicitis aię meę, transmigra in montem sicut passer? O m̃ ecce peccatores intenderunt arcũ, paraverunt sagittas suas in pharetra: vt sagittent in obscuro rectos corde. Q m̃ quę perfecisti destruxerunt: iustus autem quid fecit? D ns in templo sancto suo: dns in cęlo sedes eius. Oculi eius in pauperem respiciunt: palpebrę eius interrogant filios hominũ. D ns interrogat iustũ & impiũ: qui aũt diligit iniquitatem, odit aiam snã. P luet sup pctores laqueos: ignis sulphur & spũs procellarũ pars calicis eorũ. O m̃ iust9 dns & iustitias dilexit: ęquitatem vidit vultus eius. ps. Deus in adiutorium. folio 17. ps.

Iudica

IUdica domine nocentes me: expugna impugnantes me. A p prehende arma & scutum: & exurge in adiutoriũ mihi. E ffunde frameã, & cõclude aduersus eos, qui persequuntur me: dic aię meę, salus tua ego sum. C onfundantur & reuereantur quęrentes aiam meaz. A uertantur retrorsum & cõfundantur: cogitantes mihi mala. F iant tanq̃ pulus ante faciem venti: & angelus dñi coarctans eos. F iant vię illorum tenebrę & lubricũ: & angelus dñi persequens eos. Q m̃ gratis absconderunt mihi interitum laquei sui: superuacue exprobauerunt aiam meam. V eniat illis laqueus quẽ ignorant, & captio quam absconderunt apprehendat eos, & in laqueum cadant in idipsum. A nima autez mea exultabit in dño, & delectabitur super salutari suo. O ia ossa mea dicent: dñe quis similis tui? E ripiens inopem de manu fortiorũ eius, egenũ & pauperem a diripientibus eum. S urgentes testes iniqui, quę ignorabam interrogabant me. R etribuebant mihi mala pro bonis: sterilitatem aię meę. E go autẽ cũ mihi molesti essent, induebar cilicio. H umiliabam in ieunio aiam meã: & oro mea in sinu meo cõuertetur. Q uasi proximũ & quasi fratrez nostruz sic complacebã: quasi lugens & cõtristatus sic humiliabar. E t aduersum me lętati sunt, & cõuenerunt: & congregata sunt sup me flagella, & ignoraui. D issipati sunt nec compuncti, tentauerunt me, subsanauerunt me subsannatione: frenduerunt super me dentibus suis. D ñe q̃n respicies? restitue aiam meam a malignitate eoruz: a leonibus vnicã meã. C onfitebor tibi in Ecclesia magna: in populo graui laudabo te. N on supergaudeant mihi qui aduersantur mihi inique: qui oderunt me gratis, & annuunt oculis. Q m̃ mihi quidem pacifice loquebãtur, & in iracundia terrę loquentes dolos cogitabant. E t dilatauerunt super me os suum: dixerunt, euge euge, viderunt oculi nostri. V idisti dñe, ne fileas: domine ne discedas a me. E xurge & intende iudicio meo, Deus meus & dns meus in cãm meã. I udicia me fm iustitiam tuaz dñe Deus meus: & nõ supergaudeant mihi. N on dicant in cordibus suis, euge euge aię nr̃ę: nec dicant, deuorabimus eum. E rubescant, & reuereantur simul: qui gratulantur malis meis. I nduantur confusione & reuerentia: qui maligna loquuntur super me. E xultent & lętentur qui volunt iustitiã meã, & dicant semper magnificetur dns qui volunt pacẽ serui eius. E t lingua

mea meditabitur iustitiam tuã, tota die laudẽ tuã. Kyrie eleison. Christe elei. Kyrie elei. Pater nr̃. ℣. Saluũ fac seruũ tuum. ℟. Deus meus sperantem in te. ℣. Nihil proficiat inimicus in eo. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. ℣. Mitte ei dñe auxiliũ de sancto. ℟. Et de Sion tuere eum. ℣. Esto ei dñe turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Nihil proficiat inimicus in nobis. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis. ℣. Dñe exau. ℟. Et cla. ℣. Dñs. ℟. Et cũ. Oremus. Dñe.

DOminus noster Jesus Christus Dei ⁊ virginis filius, qui in hũc mũdum apparuit, vt opera diaboli dissolueret ⁊ dissiparet, ⁊ discipulis suis, quos mittebat in vniuersum mundum ad prędicandũ euangeliũ oĩ creaturę, ptãtem dedit super oĩa dęmonia: vt languores curarent: per inuocationem sui sanctissimi nois, ⁊ per impositionẽ manuũ nostrarũ, ipse per suã misericordiã ⁊ pietatẽ, ⁊ per merita ⁊ preces beatissimę virginis Marię matris suę, ⁊ oĩum sc̃orum, ⁊ sc̃tarum Dei, dignetur dissoluere a te omne opus diaboli: vt de cętero nõ dñetur tibi inimicus: neque maledictus satanas creatura damnata ⁊ reprobata, ⁊ maledicta a Deo in ęternum pp̃ suã nequitiã, audeat vexare corpus tuũ aut aĩaz tuã, non perturbare sensus tuos interiores vel exteriores, nec illudere tibi aliqua illusione vel persecutione fantastica: sed plene liberatus a ptãte satanę cum bono sensu ⁊ sapientia, cum sanitate mentis ⁊ corporis, scias te ipsum gubernare irreprehensibiliter per bona opera, in laudez ⁊ gloriam sanctissimi nominis dñi nostri Jesu Christi, ⁊ beatissimę virginis Marię matris eius, ⁊ saluationem aĩę tuę, ⁊ cõsolationẽ tui ⁊ tuoz. In nomine Pa ✠ tris, ⁊ Fi ✠ lij, ⁊ Spiritus ✠ sancti. ℟. Ãn.

Initium sancti Euangelij ſm Joannez. In principio erat ver.

Sequentia sancti Euangelij secundum Lucam.

IN illo tẽpore: Missus est Angelus Gabriel a Deo in ciuitatẽ Galilee, cui nomen Nazaret, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph de domo Dauid: ⁊ nomen virginis Maria. Et ingressus Angelus ad eã dixit. Aue gr̃a plena: dñs tecũ: benedicta tu in mulieribus. Quę cum audisset, turbata est in sermone eius: ⁊ cogitabat qualis esset ista salutatio: ⁊ ait Angelus ei. Ne timeas Maria, inuenisti enĩ gr̃am apud Deũ. Ecce concipies in vtero ⁊ paries filiũ, ⁊ vocabis nomẽ eius Jesum. Hic erit

erit magnus ⁊ filius altissimi vocabitur. Et dabit illi dñs Deus sedẽ Dauid pr̃is eius: ⁊ regnabit in domo Jacob in ęternum: ⁊ regni eius non erit finis. Dixit aũt Maria ad Angelũ. Quõ fiet istud, qm̃ virũ nõ cognosco? Et rñdens Angelus dixit ei. Spũs scũs superueniet in te, ⁊ virtus altissimi obũbrabit tibi. Ideoque ⁊ quod nascetur ex te sanctum, vocabit filius Dei. Et ecce Elisabeth cognata tua: ⁊ ipsa concepit filiũ ĩ senectute sua. Et hic mensis est sextus illi, quę vocatur sterilis: quia non erit impossibile apud Deum omne verbũ. Dixit aũt Maria: Ecce ancilla domini, fiat mihi ſm verbũ tuũ. Sequẽcia sancti Euangelij ſm Marcum.

IN illo tempore: Recumbentibus vndecim discipulis. supra fol. 83. In nomine Pa ✠ tris, ⁊ Fi ✠ lij, ⁊ Spiritus ✠ sancti. Amen. Chri ✠ stus vincit, Chri ✠ stus regnat, Chri ✠ stus imperat.

Sequentia sancti Euangelij secundum Lucam.

IN illo tpe: Reuersi sunt septuagintaduo discipuli cum gaudio dicentes: Domine etiam dęmonia subijciuntur nobis in nomine tuo. Et ait: Videbam satanam sicut fulgur de cęlo cadẽtem. Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes ⁊ scorpiones, ⁊ super omnẽ virtutem inimici: ⁊ nihil vobis nocebit. Veruntamen in hoc nolite gaudere: quia spiritus subijciuntur vobis. Gaudete autem, qa nomina vestra scripta sunt in cęlis.

EXgo maledicte diabole, creatura damnata ⁊ reprobata ⁊ maledicta a Deo in ęternũ pp̃ tuam nequitiam, spũs immũde, vbicunqz latitas in corpore istius N. recognosce sn̄iam tuam, ⁊ cognosce sn̄iam iustissimę dãnationis nequitię tuę. Et licet inuitus ⁊ coactus, ꝓtra tuã nequissimã voluntatẽ, da honorez Deo viuo ⁊ vero: da honorez Jesu Christo filio eius, dño ⁊ saluatori nr̃o: da honorẽ spũi sc̃o: ⁊ recede ab hoc famulo Dei N. ⁊ nũqm̃ de cętero ad ipsum accedes: qa istum sibi Deus ⁊ dñs nr̃ Jesus Christus ad suã sanctã gratiam ⁊ benedictionẽ, fontemque baptismatis dono suę gratię vocare dignatus est. Et hoc signum sanctę cru ✠ cis, qõ nos in fronte eius damus, tu maledicte diabole damnate atque dãnãde, spũs immunde, nunqm̃ audeas violare per nomen ⁊ per virtutẽ eiusdẽ dñi nostri Jesu Christi. Qui venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos, ⁊ seculum per ignem.

AUdi maledicte satana: audi creatura dãnata ⁊ reprobata ⁊ maledicta a deo in ęternum propter tuam nequitiam: audi

Au ⁊ spiritus

spūs immunde vbicūnq; latitas in corpore istius N. adiuratus per nomē ęterni Dei ⁊ saluatoris nr̄i Jesu Chr̄i, cum tua victus inuidia tremens gemensque discede. Nihil tibi cōe sit in isto famulo Dei N. da igitur honorē adueniēti spū scō: qui ex summa ęli arce descendens perturbatis fraudibus tuis, diuino fonte purgatū pectus, scissimum deo tēplū ⁊ habitaculū perfecit: ⁊ ab omnibus penitus noxijs prętęritorū criminū in baptismate liberauit: vt sic perenniter deo grās referat semper: ⁊ benedicat nomen eius sanctum in secula seculorum. Amen. Exorcizatio.

EXorcizo te, ⁊ adiuro, ⁊ anathematizo te immunde spiritus ⁊ creatura dānata, ⁊ reprobata, ⁊ maledicta a Deo in ęternuꝫ propter neqtiā tuā, spiritus immūde vbicūque latitas in corpore istius N. in noīe Dei pa✠tris, ⁊ in noīe Jesu Christi fi✠lij eius dn̄i ⁊ Saluatoris nr̄i, ⁊ in virtute spūs ✠ sancti: vt exeas ⁊ recedas ab hoc famulo Dei N. ⁊ nunq̄ de cętero ad eum accedas. Ipse eī̄ tibi imperat maledicte damnate: qui pedibus supra mare ambulauit: ⁊ Petro mergenti dexterā porrexit. Qui venturus est iudicare vivos ⁊ mortuos, ⁊ seculū per ignē. ℟. Amen.

NEc te lateat maledicte satana, nec te lateat creatura damnata, ⁊ reprobata, ⁊ maledicta a Deo in ęternum pp nequitiam tuam: nec te lateat spiritus immunde vbicunque latitas in corpore istius viri, vel mulieris, imminere tibi diē iudicij sempiterni, diem, qui venturus est velut clibanus ardens: in quo tibi ⁊ oībus angelis tuis apostaticis ęternus supereniet interitus. Et ideo pro tua nequitia dānate atq; dānande, da honorē Deo ✠ vivo ⁊ vero: da honorē Jesu ✠ Chr̄isto Deo ⁊ saluatori nostro: da honorē spūi ✠ sctō: in cuius noīe atque virtute ego p̄cipio tibi immunde spūs vbicumq; latitas in corpore istius N. vt exeas ⁊ recedas ab eo: ⁊ numq̄ de cętero ad ipsum accedas: quia istū deus ⁊ dn̄s nr̄ Jesus Chr̄s ad suaꝫ scām grām ⁊ benedictionē fontēq; baptismatis dono suę grę vocare dignatus est: vt fieret eius tēplū per aquā regn̄ationis, ⁊ remissionem oīum peccatorū per nomen ⁊ virtutem eiusdem Dei ⁊ dn̄i nostri Jesu Chr̄sti: Qui venturus est iudicare vivos ⁊ mortuos ⁊c. ℟. Amen.

De summa trinitate ⁊ fide catholica. cap. Firmiter.

FIrmiter credimus, ⁊ simpliciter confitemur q̄ vnus solus est verus Deus, eternus, immensus, ⁊ incōmutabilis, ⁊ incomprehensi-

prehēsibilis, oīs, ⁊ ineffabilis, Pater ⁊ Filiꝰ ⁊ Spūs sctūs, tres quidem personę, sed vna essentia, substantia seu natura simplex oīno. Pater a nullo, filius a pre solo, ac Spūs sctūs pariter ab vtroq; absque initio semper ac fine: pr̄ generans, filius nascens, ⁊ Spūs sctūs procedēs, ꝙ substātiales ⁊ coęquales ⁊ cooīpotentes, ⁊ coęterni: vnū vniuersorū principiuꝫ, creator oīum visibilium ⁊ inuisibiliū, spūaliū ⁊ corporaliū: qui sua oīpotenti virtute simul ab initio tpis vtrāq; de nihilo cōdidit creaturā, spūalē ⁊ corporalē: angelicaꝫ vcꝫ ⁊ mundanā, ac deinde humanā quasi cōem ex spū ⁊ corpore ꝙstitutam. Diabolus eī̄ ⁊ alij dęmones a Deo quidem natura creati sunt boni, sed ipsi per se facti sunt mali: homo vero diaboli suggestione peccauit. Hęc sancta Trinitas ꝟm cōem essentiam individua, ⁊ ꝟm personales proprietates discreta per Moysen ⁊ sanctos prophetas alioſque famulos suos ordinatissimā dispositionē tpum doctrinā humano generi tribuit salutarem. Et tandeꝫ vnigenitus Dei filius Jesus Chr̄istus a tota trinitate cōiter incarnatus, ex Maria semper virgine spiritus sancti cooperatione conceptus, verus hō factus, ex aīa rōnali ⁊ humana carne cōpositus, vna in duabus naturis persona, viam vitę manifestius demonstrauit. Qui cum ꝟm diuinitatem sit immortalis ⁊ impassibilis, idē ipse ꝟm humanitatem factus est passibilis ⁊ mortalis: qui etiam pro salute humani generis in ligno crucis passus ⁊ mortuus descendit ad inferos: resurrexit a mortuis, ⁊ ascendit in cęlum: sed descendit in aīa: ⁊ resurrexit in carne: ascenditq; pariter in vtroque venturus in fine seculi, iudicaturus vivos ⁊ mortuos, ⁊ redditurus singulis ꝟm opera sua tam reprobis, quaꝫ electis: qui oēs cuꝫ suis proprijs resurgent corporibus: q̄ nunc gestant: vt recipiant ꝟm opera sua siue bona fuerint, siue mala, illi cū diabolo penā perpetuaꝫ, ⁊ isti cū Chr̄o gloriā sempiternā. ¶ Una vero est fideliuꝫ vl'is Eccl'a: extra q̄ nullus oīno saluat, in qua idem ipse sacerdos est ⁊ sacrificium Jesus Chr̄s: cuius corpus ⁊ sanguis in sacramēto altaris sub spēb⁹ panis ⁊ vini veraciter cōtinet: transubstantiatis pane in corpus, ⁊ vino in sanguinē ptāte diuina: vt ad perficiendum mysteriū vnitatis accipiam⁹ ipsi de suo, quod accepit ipse de nr̄o. Et hoc vtique sc̄m nemo pōt conficere nisi sacerdos: qui rite fuerit ordinatus ꝟm claues ecclesię: quas ipse concessit Apostolis eorumq;

successoribus Jesus Christus. Sacramentuz baptismi, quod ad Dei invocationē, z individuę Trinitatis, vcz patris z filij z spūs sancti ꝓsecratur in aqua, tam parvulis q̄ adultis in forma ecclę a quocunque rite collatū proficit ad salutē: z si post susceptionez baptismi, quisquā prolapsus fuerit in pcm̄, per veram pōt semper pniam reparari. Nō solū aūt virgines z ꝓtinentes, veruz ēt coniugati per fidē rectā, z per operationē bonam placentes Deo, ad ęternam merentur beatitudinem pervenire. Hoc vero sacro approbante concilio credimus z confitemur, quod vna quędam summa res est, incomprehensibilis quidem z ineffabilis, quę veraciter est pater z filius z Spiritus sanctus: tres simul personę, z quęlibet carum singillatim illa essentia est.

Symbolum Athanasij cpi. Quicunque vult salvus esse. fol. 137.

I A huius igitur veritatis firmissimę atque certissimę virtute, te immunde spiritus atqz spurcissime z miserrime, quicunque es, sive vnus, sive plures qūocunque ad hunc famulum oipotentis Dei, z templuz eius in baptismo creatuz, vel in cibo, vel in potu, vel quacunque malefica superstitione, vel tua malignitate nequissima, aut exigentibus culpis z criminibus suis, ad ipsum accessiuz hȝe p̄sumpsisti, vel p̄sumpsistis: vbicunque latitaȝ vel latitatis in hoc famulo Dei N. a planta pedis vsque ad verticē: vel in vestibus, sive aliquibus sibi adhęrentibus: in hoc loco habitationis eius, vel vbicunque sis, te requirimus, te citamus: z temerariam z p̄sumptuosam invasionez, agitationem z perturbationem huius famuli Dei N. iniustissimā ex parte tua, z nequissima voluntate tua interdicimus, non nostris viribus, sed fortiori potestate oipotentis Dei z dñi nr̄i Jesu Christi filij eius: qui superveniens in atrium mundi huius principem tuum cum oībus immūdis z miserrimis satellitibus infernalib⁹ vicit, z vasa diripuit.

Audi ergo qūo iniuste z iniquissime hūc Dei famulū inquietare p̄sumpsisti. Nā cū ꝓp inobedientiā primi parentis nostri Adę, iustitia iustissimi Dei nostri oipotentis permittente iniquissimus princeps tuus ipsum z oēm posteritatē suam ab eo seminali rōne propagataz durissima tyrannide per multa annorū spatia oppressisset, feriret dire, in vinculis carceris infernalis teneret, tandem adveniente plenitudine tpum, misit Deus p̄ pissimū filiū suū natū ex intemerata virgine, factū sub lege. Et cum princeps

princeps tuus improbus ac temerarius exactor, in vnigenitum Dei filiū, mediatorē Dei z hoiuz, agnuz tollētē peccata mundi, dementia sua sacrilega attentasset invadere z ferire, tandez post Herodis impij in euz persecutionē, post ꝓtumelias, cōuicia, opprobria, immisit in cor proditoris Judę, z impioruz Judęoruz: z ipso agno mansuete volente, z voluntarie se pro redēptione offerente vinciri fecit, z flagellari, iniuste cōdemnari, nudari, z in cruce affigi. Quę oia mitissimus agnus Dei oipotētis filius pro salute nostra, qz ipse voluit, pertulit: vt nos z hunc famuluz Dei N. a vinculis oium immūdorum spirituum liberaret, livore suo sanaret, ab erumna eriperet, dñatione nudatos a vobis impijs latronibus infernalibus reindueret veste innocentię, z gratię: quę nos in protoplasto parente cōtra oipotentis Dei imperiū rapuimus, exoluit: offerens se fructū benedictuz ventris gloriosę virginis, pro interdicti fructus esu: cruore ex quinq vulnerib⁹ largiter fuso, redemit: morte sua gloriosa nostrā destruxit: z principē tuum cū oībus satellitibus ac apostaticis immūdis spiritibus cū crederet se in ipso aliquid sui invenire captivauit: z nos credentes maxime sibi liberauit. Inter quos z de quorum numero dono gratuitę misericordię suę, nos esse profitemur. Et ptātem discipulis suis dedit calcandi super vos immundos spiritus: z ad invocationem sui sanctissimi nominis virtutez z ptātē expellendi vos immundos spūs ab obsessis corporibus, vel domibus, vel habitaculis: z in virtute z iustitia passionis tuę qua dilexit nos, z lavit nos a peccatis nostris in sanguine suę innocētię vos ejiciendos tradidit. In virtute igitur z honore huius summi Imperatoris regis regum, z dñi dñantium, dñi Jesu Christi: in cuius noie oē genu flectitur cęlestiuz, z terrestriū, z infernoruz: qui venturus est iudicare vivos z mortuos, z seculum per ignem: nos quos de numero discipulorū licet indignos esse voluit: per quos in persona sua panis z vinū, vt pote in verbo creatoris, virtute spūs sctī in carnem z sanguinē transubstantiat: te ✠ requirimus: te ✠ citamus: tibi ✠ pręcipimuz: inter ✠ dicimuz: ac diffinitive ✠ prohibemus: vt ✠ nunc exeas, z opera tua vel aliorum maleficia operata quomodocūque dissolvas, z amoveas: z nūq̄ de cętero in eo causes, vel facias, nec per te nec p alios illa vel similia. Cōtradicētes vero, z ꝓtra stimuluz calcitrātes sicut durissimos

Universidad de Deusto
Biblioteca

simos Pharaones obduratos anathema ✠ tizamus ⁊ excõica ✠ mus, propter obsessionẽ ⁊ molestiã huius creaturę oipotentis Dei M. ita ꝙ de cętero non psumatis neqz vos, neqz alij vice vestra immundi spũs molestare, inquietare, pturbare corpus, nec sensus eius interiores vel exteriores, a planta pedis vsqz ad verticem, ne aliquid ipsius attingere. Si vero aliquid iuris allegare psumitis: interponimus pciosissimũ sanguinẽ imaculati agni dñi nri Jesu Chri: qui vt scripsit Joannes Euangelista, est propitiatio pro pctis nris: ⁊ non tm̃ pro nris, sed ẽt totius mundi: etiaz si essent mille mundi. Qui ẽt supra splendorẽ solis apparens btõ Paulo, cũ mitteret eũ ad pdicanduz in oẽs gentes ⁊ populos dixit: vt cõuertant a tenebris ad lucẽ, a ptãte satanę ad Deũ viuũ, accipere remissionez pctõrũ, ⁊ sortẽ inter scõs, quę est per fidem, quę est in me dixit sanctissimus ⁊ tremebunduz Imperator cęlestis dñs Jesus Chris. Hanc vero fidem ⁊ hic famulus Dei ⁊ nos firmiter credimus, ⁊ simplr ꝓfitemur: ⁊ in ea velle viuere ⁊ mori ꝓfitemur. Cum igitur nil iuris habeatis in eũ: vti maligni inuasores, ⁊ iniqui vsurpatores, prędones, ⁊ latrones infernales discedite ab hoc famulo Dei, ⁊ sanctissimi summi ✠ Imperatoris nri: quẽ nos ⁊ vos ⁊ ois creatura cõtremiscit: discedite a domo, ⁊ a oi loco habitationis eius, ⁊ oium fidelium: super quos inuocatũ est nomen bonũ ⁊ glorioſum summi Imperatoris nostri Jesu Chri: ⁊ ite sine mora in locũ desertũ, vel in locũ Sodomęz Gomorrhę. Quod si pertinaciter adhuc resistitis: ⁊ inobedientes huic nostro mandato, quin potius cõtumaces ac rebelles cõtra stimulũ oipotentis Dei calcitratis: ꝙ non cedet vobis impune: qz non hoies, sed oipotentez ⁊ summum Imperatorem Deũ ꝓtẽnitis: In eius noie ⁊ authoritate atqz virtute vos exorci ✠ zamus, pręci ✠ pimus, ✠ anathema ✠ tizamus, probi ✠ bemus, ⁊ interdi ✠ cimus molestiã ⁊ inquietationem, ⁊ perturbationẽ istius creaturę Dei M. ⁊ oium hic astantiũ, ⁊ fidelũ: presertim huius habitationis oipotentis Dei. Mã quę conuentio lucis ad tenebras, ⁊ Christi ad belial? Ecce nunc inuocamus oipotentẽ ⁊ summũ Imperatorem dñm nr̃m Jesum Chr̃m, cuius glorioſum nomen ⁊ inuocationẽ temere velut ille obduratus Pharao cõtẽnitis, ⁊ hucusqz cõtẽpsistis, btissimam virginẽ Dei genitricẽ Mariam, ⁊ oẽs Angelicos beatos spũs, ⁊ ciues supernos,

pernos, patres nostros Patriarchas, pphetas, Apostolos, martyres, ⁊ cõfessores atqz virgines, ⁊ speciales patronos nostros beatissimum Dominicum patrem nostrum, Petrum martyrez glorioſum, beatum Thomam, beatum Vincentium, beatũ Antonium Episcopum ⁊ cõfessorem: qui multos de satellitibus vestris in digito omnipotentis Dei ciecerunt: beatissimam Catherinaz Senensem virginem ⁊ sponsam Jesu Christi purissimam: quę mirabili gratia Dei contra vos dęmones prędaluit, sanctũ M. vel sanctã M. vel sanctos M. qui faciem Dei oipotentis contemplantur: qui vos siue vnum siue plures qñcunque accessum habere prędsumpseritis ad hunc famuluz Dei M. vel ad locũ habitationis eius, per sanctum Angelum ab oipotente missum ante diem tremebundi iudicij, quemadmodum per beatum Bartholomęum in India fecit Astaroth ⁊ Berith, cathenis ignicis alligabit: ⁊ in abyssum gehennę infernalis, ⁊ lacus ignis ardentis sulphurez mittet: cuius fumus ascendet in scla sclorum. Amẽ.

DAte itaque honorem oipotenti Deo, ac summo imperatori Deo Pa ✠ tri ⁊ Fi ✠ lio eius dño Jesu ✠ Christo: qui dilexit ⁊ lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo: in cuius nomine oẽ genu flectitur, cęlestiũ, terrestriũ, ⁊ infernoz: ⁊ Spiritui ✠ sancto, in cuius noie atqz virtute hoc peremptorio ⁊ diffinitiuo mandato pręci ✠ pimus, mãdamus, ✠ arctam⁹, ✠ ⁊ anathematizamus, ✠ vt recedatis ab hoc famulo Dei M. ⁊ a loco habitationis eius, ⁊ omnium fideliuz, absque lęsione alicuius, in desertũ locũ, vsqz ad diez tremebũdi iudicij: ita ꝙ de cętero huc appropinquare, neqz vos neqz alij vice vestra valeatis ad innadendum, inquietandum, ⁊ perturbandum hunc famulũ Dei M. neqz sensus eius exteriores, vel interiores neque aliquem de hic habitantibus: quia ipsos Deus ⁊ dñs noster Jesus ad suam sanctam gratiam ⁊ bene ✠ dictionem fontemqz baptismatis dono vocare dignatus est: vt fieret eius templum per aquam regenerationis ⁊ remissionem omnium peccatorum, per nomen ⁊ virtutem eiusdem domini nostri Jesu Christi, Qui venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos: ⁊ seculũ per ignem. Deo aũt gratias qui nobis per Jesum Christum dñm nostrũ victoriam donauit.

CUm itaque iniquissimus satanas caput ⁊ princeps iniquorum omnium, qui tyrannidem suam solus exercitare poterat

rat in filios Adę, ab ipso seminali ratione propagatos, extendere presumpserit in summum Imperatorem ⁊ Regem Regum, ⁊ dominum dominantium, Deum, ⁊ omnipotentis Dei vnigenitum, agnum immaculatum, in quo non habebat quicquam: ⁊ ob hoc ab ipso domino nostro Jesu Christo saluatore nostro: qui dilexit nos, ⁊ lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo, cum sociis suis Angelis ⁊ demonibus apostaticis, de quorum numero es tu miserrimus ⁊ iniquus inuasor, excecatus, ⁊ ab eo iudicatus, superatus, captiuatus, vinctus fuerit: ⁊ nos ⁊ in ipsius credentes, ⁊ in virtute Trinitatis Deificę baptizatos, ⁊ aliis sacramentis ab ipso filio Dei institutis iniciatos, de potestate tua satana idem filius Dei eripuerit iuste ⁊ potentissime: ⁊ protestatus sit beato Paulo Aplo suo, apparens ei supra splendorem solis lucidior in via, media die: Idcirco malignissime, spurcissime, miserrime satana ⁊ immundissime spiritus: iam tertio exorcizo te, ⁊ aduro te in nomine omnipotētis ⁊ summi Imperatoris nostri Jesu Christi, vt recedas ab hoc famulo Dei N. ⁊ ab omni loco creaturarū eius. Nā quę societas lucis ad tenebras, ⁊ Christi ad belial? Et nunc cum velut alter Pharaon induratus, nō nostrīs seruos ⁊ ministros eius, sed mandata summi Imperatoris Dei contumaciter ꝓtempseris: idcirco ex parte oīpotentis Dei, sanctę ⁊ indiuiduę Trinitatis, vcz Pa + tris ⁊ Fi + lij ci⁹ domini nostri Jesu Christi, qui dilexit nos: ⁊ Spiritus + sancti, quem effudit in nos abunde per lauacrum regenerationis: qui est inuictę virtutis, ⁊ insuperabilis imperij semper magnificus triūphator: qui diabolicę dominationis vires reprimit, ⁊ potenter expugnat: qui te refugam ⁊ immundū spūm, diabolum ⁊ demonē infernalē cum sociis demonibus superbissimis gehennę deputauit incendijs, tibi iterum pręci + pimus, anathema + tizamus, ⁊ exorci + zamus: vt velociter absque offensa alicuius pīntū, vel absentiuz, super quos inuocatū est nomen gliosum summi Imperatoris dñi nostri Je + su Chri + sti, recedas ab hoc famulo Dei N. vel loco, vel monasterio, vel territorio huius patrię: ⁊ vadas in locū desertū: ita ꝙ de cętero nō psumas ad ipm accedere, nec corpus eius interius vel exterius per maleficia tua aberrare facere: neque ad locū istuz appropinquare, inquietare, vel molestare ipsum, vel aliquem, vel aliquos hic habitantes, a planta

planta pedis vsque ad verticem. Per virtutem eiusdem dñi nostri Jesu Christi. Qui venturus est iudicare vivos ⁊ mortuos.

Item eadem authoritate eiusdem summi Imperatoris, ⁊ inuictę virtutis eius: qui te refugam atque apostatam diabolum gehennę deputauit, ⁊ in virtute totiuz curię cęlestis, s. intemeratę semper virginis Marię beatissimę matris vnigeniti filij Dei Saluatoris nostri, ⁊ oium cęlestium beatorū Ordinuz, ⁊ triplicis Hierarchię, scilicet Seraphim, Cherubim, Thronorū, Dominationū, Virtutū, Potestatum, Principatuum, Archangelorū, ⁊ Angelorum: qui semper vident beatissimā faciez patris omnipotentis in cęlis, patrum nrorum, Patriarcharum, Prophetarum, sanctissimorum Aplorum Petri ⁊ Pauli, ⁊ aliorum Aplorum, Martyrū, Confessorum, ateq; sanctaruz Virginum, ⁊ omnium electorum eius, precipuę autem beatissimorum patronorum nostrorum, vcz B. Dominici patris nostri, gloriosi Petri martyris, B. Thomę, B. Vincentij. B. Antonini cpi ⁊ confessoris, ⁊ B. Catherinę de Senis, ⁊ officii mei sacerdotalis, cuius ministerio in sacrificio Altaris verum corpus ⁊ sanguis Christi conficitur omnipotenti virtute Dei nostri, te refugam apostatam miserrimum, immundum spūm, ⁊ diabolum in his scriptis excōicamus, ⁊ excōicatum decernimus: orantes omnipotentez Deum nostrum, a cuius domicilio miserrime, cum diceres eum principe tuo, in cęlum conscendam, cecidisti, ⁊ ex Angelo effectus es immundus diabolus ⁊ satanas: vt per merita passionis suę ⁊ iustitiam, ipse Deus ⁊ dñs noster Jesus Christus, qui dilexit nos ⁊ lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo, pro contēptu maiestatis suę iuste tibi retribuens, ⁊ per merita ⁊ intercessionem omnium supernorum ciuium mittat Angeluz lucis sanctum ⁊ bonum: qui te contemptorem sanctissimi nominis ⁊ vexilli summi Imperatoris catenis igneis alligatum, quotiescunque ad hunc famulum Dei N. vel locum eius presumpseris appropinquare, tradat in abissum inferni, ⁊ in lacum ignis, ⁊ ardentis sulphuris: vbi ante diem extremi iudicij excrucieris die ac nocte: ⁊ fumus tormentorum tuorum ascēdat in secula seculorum. Amen. In noie Pa + tris, ⁊ Fi + lij, ⁊ Spūs + sancti. Amen. Qui non diligit dominum Jesum anathema sit. Amen.

¶ Fiunt exorcismus.

¶ Incipit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Incipit exorcismus optimus contra demoniacos & maleficiatos, & incantationes, & facturas. & domos a diabolo vexatas.

IN nõie sanctę & indiuiduę Trinitatis contra oẽs maleficiorũ vanitates, & incursus demonũ signũ sanctę crucis ✠ saluatoris nostri Jesu Christi tolle ptãtem: tolle impetũ satanę & angelorũ eius: & nõ permittas nocere isti creaturę Dei N. sed vadant in loca arida. Memento nostri domine, sicut iurasti patribus nostris Abraham, Jsaac, & Jacob: vt inde exeant & recedant ab hac creatura Dei N. & vadant in loca arida & sterilia, inaquosa, & inhabitabilia. Vade retro satana cum angelis tuis apostaticis. Per eum qui venturus est iudicare viuos & mortuos, & seculum per ignem.

COniuro vos angeli tartarei per cuꝫ, qui vos eiecit de supernо cęlorum habitaculo: qui fertis malum contra genuꝫ humanum. Adiuro ✠ vos per quatuor Euãgelistas, & per tremendum diẽ iudicij, & per terribilẽ Judicẽ. Et adiuro vos per nomina sacratissima oipotẽtis Dei, vcꝫ. Messias ✠ Sother ✠ Emmanuel ✠ Sabaoth ✠ Adonai ✠ Unigenituꝫ ✠ Via ✠ Vita ✠ Veritas ✠ Omousion ✠ Principiuꝫ ✠ Primogenitus ✠ Sapientia ✠ Fons ✠ Origo ✠ Paracletus ✠ Mediator ✠ Agnus ✠ Ouis ✠ Alpha & Omega ✠ Caput & finis ✠ Simul vocitatus ✠ Serpẽs ✠ Aries ✠ Leo ✠ Vermiꝫ ✠ Verbũ ✠ Splẽdor ✠ Lux ✠ Imago ✠ Elia ✠ Sol ✠ Panis ✠ Floꝫ ✠ Vitis ✠ Mons ✠ Janua ✠ Terra ✠ Lapis angularis ✠ Sponsus ✠ Pastor ✠ Prophetа ✠ Sacerdos ✠ Athanatos ✠ Iscbiros ✠ Pantheõ ✠ Eliseon ✠ Aquila ✠ Tetragrammatõ ✠ Dominuꝫ Jesus Christuꝫ ✠ Per nomina ista sacratissima adiuro ✠ vos & contestor angeli satanę, ita pñtes ꝫ sicut absentes, ita absentes sicut pñtes: vt exeatis & recedatis cũ maleficijs & iniquitatibus vestris ab hac creatura Dei N. & eatis ad deserta loca & arida, vbi non aratur, nec seminat, nec nomẽ dñi invocatur, nec nosatur: neqñ in die iudicij ante tribunal Christi venientes dicatis: nullus nobis cõtradixit: nullus nos coniurauit. Ego vero ex parte oipotẽtis Dei sctẽ & indiuiduę Trinitatiꝫ, vcꝫ Pris, & Fili & Spũs sci cõiuro vos & ꝓtradico vobis: vt exeatis de corpore, & de mẽbris istius creaturę, vobis etiam cõtradicit ipse

ipse pater domini nostri Jesu Christi. Qui venturus est iudicare viuos & mortuos, & seculum per ignem. Jncreatus ✠ pater. Jncreatꝰ ✠ filius. Jncreatus ✠ Spiritus sanctus. Jmmensus ✠ pater. Jmmensus ✠ filius. Jmmensus ✠ spũs sanctus. Aeternus ✠ pr̃. Aeternus ✠ filius. Aeternus ✠ spũs sanctus.

EGo coniuro vos demones per Pa ✠ trem, & per fi ✠ lium, & per spiritum ✠ sanctum: per Angelos: ✠ per Archangelos: ✠ p Thronos: ✠ & Dñationes: ✠ Principatus: ✠ Potestates: ✠ Cherubim: ✠ & Seraphim: ✠ & Virtutes cęlorũ: ✠ & recuperationem animaruꝫ: ✠ & per omnia mirabilia, quę fecit dñs in cęlo & in terra: vt nomina vestra manifestetis: & inde exeatis cum iniquitatibus vestriꝫ, & maleficijs. Per eum, qui vẽturus est iudicare viuos & mortuos, & seculum per ignem.

COniuro vos malignos spiritus per virtutẽ Dei omnipotẽtis, & sanctissimũ & dulcissimũ lac, & sacrosancta vbera virginis Marię, quę lactauerunt Jesum Chm̃ dñm nr̃m filium Dei, vt dicatis mihi qũo intrastis in corpore, siue in persona huius creaturę Dei N. Et cito inde exeatis. Per eum qui ventur? est iudicare viuos & mortuos, & seculum per ignem. ℟. Amen.

COniuro vos per pretiosissimũ sanguinẽ, qui exiuit de latere Christi in cruce pendentis: & adiuro vos per gloriosam virginem Mariam matrem eiusdem Dei & dñi nr̃i Jesu Christi: & p millia milliũ Angelorꝫ Deo ministrantiũ: & per collegiũ Aplorũ: Coniuro vos ẽt per quatuor Euãgelistas, Matthęũ & Marcum, Lucã & Joannẽ. & per septẽ cęlos, & per vigintiquatuor seniores, & per diẽ tremendi iudicii, & per quatuor aialia, quę assistunt ante thronũ Dei, ✠ & per cęlũ, & per terraꝫ, ✠ Solẽ, ✠ & Lunã, ✠ & stellas, ✠ & corũ noia, ✠ & p sanctos Patriarchas, s. Abraham, Jsaac & Jacob: vt statim exeatis de corpore, siue de mẽbris & persona istius creaturę Dei N. & de domo eius, audito nõie sanctissimo dei tetragrãmatõ, cito procul fugiatis & vadatis in loca, vbi, non noceatis aliquibus fidelibus christianis. Per virtutem eiusdem dñi nostri Jesu Christi. Qui venturus est iudicare viuos & mortuos, & seculum per ignem. ℟. Amen.

ADiuro vos demones p pręz ✠ & filiũ ✠ & spũz ✠ sctũm, & oẽs ordines ✠ angelorũ Deo ministrãtiũ, ✠ & p senatuꝫ Aplorũ, ✠ & per cẽtũ quadragintaquatuor millia Martyruꝫ:

vt

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt amplius non habeatis lniam, nec ptātem super hanc creaturā Dei A. vel domū eius: fugite miseri ⁊ sceleſtiſsimi hinc: ⁊ defluere vos faciat Deus, sicut defluit cera a facie ignis: vt amplius nō habeatis ptātē faciendi vllūz dolorem vel timorem vel dānum, nec vllū malū super carnē, nec in carne, nec in membriſ huius creaturę Dei A. vel in domo eius. Per eū qui venturus est iudicare vivos ⁊ mortuos ⁊ seculum per ignem. ℟. Amen.

Initium sancti Euangelij ſm Joannem. In principio erat verbum. fol. 86.

Sequentia sancti Euangelij ſm Matthęum.

CUm natus esset Jesus isſ Bethleem Judę in diebus Herodis regis: ecce Magi ab oriente venerūt Jerosolymaz dicentes. Ubi est qui natus est rex iudęorum? Vidimus enī stellam eius in oriente: ⁊ venimus adorare cū. Audiēs autem Herodes rex turbatus est: ⁊ ois Jerosolyma cū illo. Et congregans oēs principes sacerdotum ⁊ scribas populi, sciscitabatur ab eis vbi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei. In Bethleē Judę. Sic enim scriptū est per prophetam. Et tu Bethleez terra Juda nequaquā minima es in principibus Juda: ex te enī exiet dux, qui regat populum meū Jsrael. Tūc Herodes clā vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tps stellę, quę apparuit eis. Et mittens illos in Bethleem dixit. Jte, ⁊ interrogate diligenter de puero: ⁊ cū inueneritis renunciate mihi: vt ⁊ ego veniens adorem eum. Qui cū audissent regē, abierunt. Et ecce stella, quaz viderant in oriente, antecedebat eos vsqz dum veniens staret supza vbi erat puer. Videntes aūt stellā gauisi sunt gaudio magno valde. Et intrantes domū, inuenerunt puerū cum Maria matre eius: ⁊ procidentes adorauerunt cū. Et aptis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurū, thus, ⁊ myrrhā. Et rſpso accepto in somnis ne redirent ad Herodē, per aliā viā reuersi sunt in regionem suam, ℟. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu. Oremus. Oratio.

GRatiā tuam, qs dne, mentibus nostris infunde: ⁊ illud lumen splendidū cordibus nostris irradia, quod trium Magorum mentibus inspiraſti. Per Ch. ℟. Amen. Coniuratio.

COniuro vos dęmones infernales, spūs malignos per Patrē, ✠ p Filiū, ✠ ⁊ per Spūm sanctū, ✠ vt non mentiamini: sed dicatis mihi veritatem, quis est ille, qui debet vos hinc expellere de persona huius creaturę Dei A. vel de domo eius: vt

vt omnes astantes intelligant, ⁊ audiant veritatē: alioquin mittam vos in profundum inferni, in loca pęnarum magnarum, de quibus non exibitis: per virtutem domini nostri Jesu Christi. Qui venturus est iudicare vivos ⁊ mortuos, ⁊ seculum per ignē. ℟. Amen. Dic repete superiorem coniurationem cum magna fide ⁊ efficacia: ⁊ videbis mirabilia. Coniuratio.

COniuro vos spiritus immundos dęmones infernales, qui hanc creaturam affligitis: vt faciatis mādata Dei, ⁊ nō mittā vos in profundū iferni per Pzem ✠ ⁊ Filiū ✠ ⁊ Spūz ✠ sanctū. ✠ vide dęmon, qualiter per potētiā altiſsimi Dei vivi ⁊ veri es constrictus ⁊ victus. Jdeo sceleratę ⁊ nequiſsime fuge, non est iam differendi tempus. Quia dominuz noſter Jesus Christuz vos coarctat. Qui venturuz est iudicare vivos ⁊ mortuos ⁊ seculum per ignem. ℟. Amen. Pater noſter. Aue Maria.

COniuro vos spūz immundos. In nole Pa ✠ tris ⁊ Fi ✠ lij ⁊ Spūs ✠ sancti, ⁊ per virtutem ✠ Angelorum sanctorum, ⁊ Patriarcharum, Prophetarum, Apłorum, martyrū, cōfessorum, atqz sctāruz virginum, ita pītes sicut absentes, ⁊ ita absentes sicut pītes, vbicūqz sitis: vt exeatis ⁊ recedatis ab hac creatura Dei A. cum maleficijs ⁊ iniquitatibus vestris, per virtutez domini nostri Jesu Christi. Qui venturus est iudicare vivos ⁊ mortuos, ⁊ seculum per ignem. Coniuratio.

COniuro vos nequiſsimi spūs per Deū Pzem ✠ oīpotētē, ⁊ per virtutes cęlorum, ⁊ per sacrosancta vbera ⁊ lac beatiſsimę virg. Marię, q̄ lactauerūt dnm nrm Jesuz Chz̄z filiū Dei vivi: vt exeatis de corpore ⁊ mēbris vel pſona huius creaturę Dei A. ⁊ de domo eius, per virtutem ciusdē dnī nri Jesu Christi. Qui venturus est iudicare vivos ⁊ mortuos, ⁊ seculum per ignem.

Sequentia sancti Euangelij secundum Matthęum.

IN illo tępore: Egressus Jesus secessit in partes Tyri ⁊ Sydonis. Et ecce mulier Chananęa a finibus illis egressa clamauit dicens ei: Miserere mei domine fili David, filia mea male a dęmonio vexatur. Qui non rſpdit ei verbum. Et accedentes discipuli eius rogabant eum dicētes. Dimitte eā, qz clamat post nos. Jpse autem rſpdēs, ait: Non sum missus nisi ad oues, quę perierunt domus Jsrael. At illa venit, ⁊ adorauit eum, dicens. Domine adiuua me. Qui rſpdēs ait: Non est bonuz sumere panem filiorum,

rum, ꝛ mittere canibus. At illa dixit: Etiã dñe. Mã ꝛ catelli edũt de micis q̃ cadunt de mensa dñorum suorum. Tunc rñdens Jesus ait illi. O mulier magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia eius ex illa hora. ℣. Dominus vobiscum, ℟. Et cũ spiritu tuo. Oremus. Oratio.

DOmine Jesu Christe clementissime redemptor noster, qui humano generi innumera beneficia cõtulisti, te suppliciter deprecamur per omnia ꝛ singula dona, ꝛ beneficia nobis collata, ꝛ maxime per natiuitatem tuam sanctã: qua ex purissima virgine, carne nostrę mortalitatis assumpta, huic mundo nasci dignatus es ad salutem: ꝛ per annunciationẽ, quã angeli fecerunt pastoribus: ꝛ per gaudium, qõ ipsi habuerunt: ꝛ per circuncisionem tuã sanctissimã: ꝛ per honorẽ, quẽ tibi fecerunt illi tres Reges ac Magi: ꝛ p munera q̃ tibi obtulerũt, ꝛ per p̃sentationẽ tui in tẽplo: per cõsolationẽ Symeonis ꝛ Annę: ꝛ per sanctificationez baptismi tui: per ieiunium quadraginta dierum: ꝛ per afflictionẽ ipsorum: per scãm p̃dicationẽ tuã: per opera miraculorũz tuorum magnorum: per liberationẽ multorũ a dęmone obsessorũz: per lotionẽ pedũ discipulorũ ꝛ aplorũ tuorum: ꝛ per cõsecrationẽ tui sanctissimi corporis ꝛ sanguinis: per famez ꝛ sitim tuam: ꝛ per acerbissimam mortem tuam: ꝛ gloriosam resurrectionem, atque admirabilem ascensionem tuam, liberare digneris hanc creaturam tuam N. ab omni potestate maligni spiritus. Qui viuis ꝛ regnas cum Deo patre in vnita. ꝛc.

EXgo maledicte diabole recognosce sententiã tuã: ꝛ non audeas nec debeas molestare vel nocere, nec vllã lęsionem facere super hanc creaturã Dei N. per virtutẽ dñi nr̃i Jesu Christi, ꝛ gloriosę virginis Marię. Et sicut ipse dñs nr̃ Jesus Christus dignatus est expellere de corpore filię Chananeę dęmonẽ, illã male vexantẽ, ꝛ sanare eaz, ita sanare ꝛ liberare dignet̃ hanc creaturã suã N. petentẽ a te dęmone liberari: ꝛ per virtutẽ suam te expellat, vt vadas in loca vbi nulli christiano nocere possis. Quia ipse est qui venturus est iudicare vi. ꝛc. Conjuratio.

COniuro te maledicte satana per virtutẽ domini nostri Jesu Christi, ꝛ omnium scõrum ꝛ scãrum Dei, vt mihi respõdeas ꝛ dicas, quis est ille, qui debeat te hinc expellere: ꝛ cede hinc: alioquin mittam te in profundũ abyssi cum sequacibus tuis, vt non noceas

noceas alicui creaturę Dei creatę ad imaginẽ ꝛ similitudinem suã. Imperat hoc tibi idem Deus ꝛ dñs Jesus Christus. Qui venturus est iudicare viuos ꝛ mortuos. ꝛc. Audi scelerate ꝛ maledicte. Deum qui te genuit dereliquisti: ꝛ oblitus es dñi creatoris tui. Deinde dic ter. Pater nr̃. ꝛ Aue Maria. Hic repete supra positam ꝙurationẽ mõ suprascripto. Et si diabolus nomen suum, vel nomina sua reuelaret, scribe illud, vel illa in cedula, ꝛ postea fac ignem nouum, ꝛ scripta in cedula nomina illorum spirituũ proijce in ignem, dicendo super ignem ista verba. Super aspidem ꝛ basiliscum ambulabis, ꝛ conculcabis leonem ꝛ draconem.

COniuro te creatura ✠ ignis per illum, qui orbem contremiscere facit: ꝙ istos spũs comburas ꝛ affligas taliter, ꝙ sentiant pęnas importabiles ꝛ intolerabiles in virtute dñi nr̃i Jesu Chr̃i: ꝛ verbis q̃ de illo dñr: qui orbem tremere facit, in cuius nole ꝛ virtute ego p̃cipio vobis dęmones: vt exeatis ab hac creatura Dei N. vel ab hac domo, vt amplius non molestetis eã. Per eundem Deum ꝛ dñm nostrum Jesum Christum. Qui venturus ꝛc. ℣. Dominus vob. ℟. Et cum spi. Oremus. Oratio.

DOmine Jesu Chr̃e, qui voluisti pro mũdi redẽptione de virgine Maria nasci: in carne tua sctissima circũcidi: a Judęis reprobari: a Juda proditore osculo tradi: viculis alligari: ꝛ sicut agn9 inocẽs ad victimã duci: atqz i ꝙspectu Annę ꝛ Caiphę, Pilati ꝛ Herodis indecẽter offerri: a falsis testib. accusari: ꝛ a discipulo negari: flagellis opprobrijsqz vexari: ꝛ spinis coronari: sputis ꝙspui: colaphis cędi, palmis p̃cuti: arũdine verberari: clauoz aculeis pforari: in cruce leuari: inter latrones deputari: felle ꝛ aceto potari: ab hoib9 blasphemari: lancea vulnerari: ꝛ in cruce mori. Tu dñe p̃ has sacratissimas pęnas ꝛ passiones tuas: quas ego indignissimus recolo: ꝛ p scãm crucẽ ꝛ mortem tuã liberare digneris hanc creaturã tuã N. a miserabili oppressione satanę ꝛ ministrorũ eius: ꝛ p̃ducere eã digneris ad pristinã sanitatem fracto vinculo inimici cuiuscũqz generis maligni. Qui vivis ꝛ reg. Deinde sępius repete ista verba, quę sequũtur donec recedant.

¶ Sed si diabolus rñderet, ꝛ diceret ꝙ sit anima alicuius defuncti: nõ ei credas: qr̃ est hęresis: sed iussa ꝙ dicat nomẽ proprium: quod habuit ab initio, quando fuit expulsus de cęlo. Pete etiam cuius ordinis erat: ꝛ nomen sui superioris: ꝛ qua de causa introuit

trauit in illud corpus. Et cõiura ipsum, q̃ non discedat sine tua iussa, ꝛ q̃ cogatur dare signum suę egressionis, dimittendo personam oppressi liberam ꝛ expeditam, sicut erat in illa hora, qñ fuit baptizata. ¶ Coniurationem sequentem dicat sacerdos cũ magna efficacia, ꝛ repetat eam sicut ei videbitur. Et quoties eaꝫ repetit, pęnam augeat ꝛ accrescat.

P Ręcipio ex parte ꝫctissimę Trinitatis ✠ Patris ꝛ Fi✠lij, ꝛ Spũs ✠ sancti: ꝛ per merita sacratissimę passionis domini nr̃i Jesu ✠ Chr̃i: ꝛ p merita oĩum Scõrum ꝛ Scãrum qui sunt in Paradiso: q̃ si vatũ fuit aliquid per maleficiũ ad comedẽdum, vel bibẽdũ huic creaturę N. Aut si vos maledicti diaboli portastis in corpore suo: aut cõposuistis aliquid in eodem: non habeatis facultatẽ vel ptãtẽ vel virtutẽ ꝰseruandi, agitandi, vel mouẽdi: ꝛ q̃ amoueatis ipsam facultatẽ, ptãtem, ꝛ virtutem, ꝛ q̃ cogamini dissipare oẽm laqueũ, nodũ ꝛ cõpositionem, quę fuissent in p̃dictis rebus: ꝛ q̃ sitis astricti ꝛ cõpulsi ea disiungere, separare, ꝛ remouere a visceribus, ✠ ꝛ ab intestinis, ✠ ꝛ ea per secessum emitti facere deorsum sine aliqua lesione animę ꝛ corporis istius creaturę dei N. Rursum vobis diabolis, si pręsentialiter estis in hoc corpore, p̃cipio ex parte sanctissimę Trinitatis ✠ Patris ꝛ Fi✠lij ꝛ Spũs ✠ sancti, q̃ non habeatis facultatem standi, morandi, ꝛ abscondendi vos in aliqua parte corporis huius creaturę Dei N. nec in quatuor humoribus, vꝫ sanguine ✠ cholera ✠ phlegmate ✠ ꝛ melãcolia: ✠ nec i carne, ✠ nec in ossibus, ✠ nec in medullis, ✠ nec in nervis, ✠ nec in venis, ✠ nec in oĩbus iũcturis corporis, ✠ nec in pedib⁹, ✠ nec in suris, ✠ nec in tibijs, ✠ nec i laterib⁹, ✠ nec i remb⁹, ✠ nec subtus renes, ✠ nec supra renes, ✠ nec i dorso, ✠ nec i spatulis, ✠ nec in brachijs, ✠ nec in manib⁹, ✠ nec i vnguib⁹, ✠ neq̃ in corde, ✠ neq̃ in hepate, ✠ nec in splene, ✠ nec i interiorib⁹, ✠ neq̃ in pulmone, ✠ nec i intestinis superiorib⁹ vel iferiorib⁹, ✠ maiorib⁹ vel minorib⁹, ✠ nec in ventre, ✠ nec in stomacho, ✠ nec in pectore, ✠ nec i gutture, ✠ nec in collo, ✠ nec in facie, ✠ nec i mẽto, ✠ nec in maxillis, ✠ nec in dẽtib⁹, ✠ nec i gẽgiuis, ✠ nec i lingua, ✠ nec subtus linguã, ✠ nec sup̃ liguã, ✠ nec i palato, ✠ nec i naso, nec i oculis, ✠ nec in aurib⁹, ✠ nec i cerebro, ✠ nec in pãniculis cerebri, ✠ nec i arteriis, ✠ nec i fę-

cibus

cibus corporis, ✠ nec i alijs reb⁹, vel locis corporis, vel extra corpus, neq̃ intrinsece, ✠ neq̃ superficialr, ✠ nec in capillis, ✠ nec in pilis, ✠ nec in vestimẽtis, ✠ nec in genitalibus, ✠ nec in ano, ✠ nec i testib⁹, ✠ nec i vmbilico, ✠ neq̃ i ei⁹ circũstatib⁹, ✠ neq̃ i alijs locis, ad q̃ ire bẽat, aut stare: ✠ sed inuiti ꝛ vi, ꝛ virtute dei cõpulsi nũc cogamini vos manifestare, ꝛ illis partib⁹, i qb⁹ estis, aliq̃s lęsionẽ facere in signũ pñtię vr̃ę. Jtez p̃cipio vobis ex parte scissimę Trinitatis ✠ Patris ✠ ꝛ Filij ✠ ꝛ Spũs scti: q̃ discedatis ex oĩb. partib. istius corporis N. creaturę Dei vbi estis a planta pedis vsq̃ ad verticẽ, ꝛ q̃ fugiatis extra ipsum corpus fugiendo p illã viã, q̃ sit magis libera ꝛ expedita, sicut per os stomachi, per pectus, per guttur, per os, cum signo manifesto q̃ fugiatis extra corpus suũ. Jtẽ vobis p̃cipio ex parte sctissimę Trinitatis, ✠ Patris ✠ ꝛ Filij ✠ ꝛ Spũs ✠ sancti, q̃ nõ habeatis ptãtẽ accipiẽdi adiutoriũ vel succursũ ab alijs dęmonib. vel diabolis: nec petendi alios dęmones vel diabolos in adiutoriũ vr̃m: nec mittere seu ponere alios dęmones in loco vro. Et q̃ cogamini discedere taliter, q̃ nunq̃ nec vos, nec alij diaboli habeatis authoritatem, facultatẽ, vel ptãtẽ, nec virtutẽ redeũdi, nec pręsentialiter, nec potestatiue, nec virtualiter, sed sitis compulsi ꝛ constricti ad eundũ ad loca arida ꝛ sterilia ꝛ inaquosa ꝛ inhabitabilia, vbi nemini noceatis. Quod si secus feceritis, intendo procedere cõtra vos maledictos diabolos, ꝛ dare ꝛ fulminare cõtra vos oẽs excõicationes ꝛ maledictiones quas vobis dare possum ex parte sanctissimę Trinitatis ✠ Patris ✠ ꝛ Filij ✠ ꝛ Spũs ✠ scti. Et ẽt intẽdo vos expellere extra corpus isti⁹ creaturę Dei a plãta pedis vsq̃ ad verticẽ p virtutẽ sctissimę Trinitatis, ✠ Patris ✠ ꝛ Filij ✠ ꝛ Spũs ✠ sci: ꝛ p virtutẽ scõrũ Angelor̃: ꝛ p virtutẽ totius Paradisi: ꝛ p virtutẽ oĩum inimicor̃ vestror̃: quos habetis in cęlo ꝛ in terra. Et pręcipio omnibus magistris ꝛ superioribus vr̃is ex parte sanctissimę Trinitatis, ✠ Patris ✠ ꝛ Filij ✠ ꝛ Spũs ✠ sci: q̃ nũc p̃sentialiter huc veniant: ꝛ vos ẽt inuitos extrahant de corpore huius creaturę Dei. Jtẽ ex parte eisdem scissimę Trinitatis ✠ Patris ✠ ꝛ Filij ✠ ꝛ Spũs ✠ sancti: eisdẽ magistris vestris pręcipio: quatenus vos detrudant in stagnum ignis ꝛ sulpburis: ad qõ ego vos Dei virtute ꝺdemno per spatiũ annorũ centum: a tpe egressionis vestrę de corpore huius creaturę Dei N. incipiendum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Maledicti ⁊ excõmunicati ⁊ blasphemi sitis i pęna ęternali: ⁊ nulla requies sit vobis, si statim nõ eritis obedientes meis mandatis: in virtute Dei ⁊ dñi nr̃i Jesu Chr̃i: ⁊ verbis quę dr̃ de illo: qui orbem contremere facit: in cuius noĩe ⁊ virtute vobis pręcipio, vt statim recedatis ab hac creatura Dei M. ⁊ domo ei⁹ in virtute verborum istorum. Messias ✠ Sother ✠ Emanuel ✠ Sabaoth ✠ Adonai ✠ Athanatos ✠ Jschiros ✠ Eleison ✠ Tetragrammatõ ✠ Dominus Jesus Christus. ✠ Per ista nomina ⁊ oĩa suprадicta a principio ꝯiurationis vsqꝫ nunc, vos male ✠ dicimus. Vos constrin ✠ gimus. Vos priva ✠ mus. Vos expel ✠ limus. Vos perpetuo relega ✠ mus, anatheima- ✠ tizamus, ⁊ in stagnũ ✠ ignis ⁊ sulphuris ardẽtis mittimus. Jte, ite, ite, maledicti in ignem ęternum. Jte statim ⁊ recedatis hinc: ⁊ vadatis ad loca vestra vobis deputata: ⁊ statim recedatis hinc: ⁊ de cętero huc non accedatis. Imperat vobis Deus ✠ pr̃. Imperat vobis De⁹ ✠ filius. Imperat vobis De⁹ ✠ Spũs sanctus. Imperat vobis scã Trinitas ✠ vnus Deus. Imperat vobis dñs nr̃ Jesus Chr̃s. Qui venturꝰ est iudicare ⁊c. ℟. Am̃.

Si accideret ꝙ dęmon esse ita obstinatus, ꝙ pp conjurationes nollet recedere: duc eũ ante altare sacri Eucharistię: ⁊ ibi tenendo tabernaculũ sacri in manib⁹ cõjura eũ. Et noli diffidere, quia aliqñ per tres menses: ⁊ aliqñ per annos aliqui non pñt liberari. Expedit etiam probari diuersos exorcismos: dũmodo nõ hẽant aliqꝫ superstitionẽ. Et aliqui dęmones, vt dr̃ in Euangelio, non expelluntr̃ nisi in orõne ⁊ ieunio. Jdeo opꝫ non solũ ꝯiurare, sed ẽt mentaliter orare. Dum ergo fuerit corã sacratissimo sacro ita ꝯiurabis. ℂ Maledicti diaboli, qr̃ noluistis obedire pręceptis meis, immo veriꝰ Dei oĩpotentis, Pr̃is ✠ ⁊ Filij ✠ ⁊ Spũs ✠ sci, Hũc ꝙra vos siue pñtes: siue absentes: siue absentes: siue pñtes: vbicunqꝫ sitis: qui hanc creaturã Dei vexare pr̃sumpsistis, ⁊ pr̃sumitis corã sanctissimo ac sacratissimo sacro corporis dñi nr̃i Jesu Chr̃i, Ego M. fero sñiam maledictionis ⁊ excõicationis ⁊ ꝺdẽnationis vr̃ę, in quãtũ authoritas mea se extẽdit, in stagnum ignis ⁊ sulphuris, ob inobediẽtiã vestrã p annos cẽtum. Maledico, ⁊ pcutio, ⁊ ejicio, ⁊ excõico, ⁊ cõdẽno vos maledicti diaboli virtute scissimę Trinitatis Pr̃is ✠ ⁊ Filij ✠ ⁊ Spũs ✠ sci. ℟. Am̃. Repete pdicta verba. i. Maledico ⁊ percutio per infrascripta

scripta notationes rfidentibus circunstãtib⁹. Amen. Thronorũ, Dñationũ, Principatuũ, Ptãtũ, Virtutũ, Cherubim, Seraphiz, Patriarcharũ, Prophetarũ, Aplorꝫ, Martyrũ, Cõfessorũ, Virginũ, ꝙtinentiũ Dñi nr̃i Jesu Chr̃i: beatę semper Virg. Marię: sancti Cypriani, Honophrij, Zenonis, Geminiani, Ubaldi, Hieronymi, Joannis Baptistę, Julianę, Justinę, Margaritę, oĩuꝫ sanctorũ ⁊ scãruꝫ Dei. Maledico ⁊ percutio ⁊c. vsũ. Per auctoritatẽ sedis Aplicę. ⁊ paucra verba, Maledico ⁊c. repetęda sunt vsque ad finẽ maledictionis. Per passionẽ Chr̃i: per columnã ad qꝫ ligatus fuit Chr̃s: p coronã spineã Chr̃i: p purpurã Chr̃i: p sacratissimã crucem Chr̃i: per clauos quibus affixus fuit Christus in cruce: per spongiam in qua acetũ ⁊ fel data sunt Christo: per lanceam quę aperuit latus Chr̃i: per opprobria quibus affectus fuit Chr̃s: per illa verba quę dixit Christus in cruce: per cõuersionẽ latronis existentis in cruce: per sepulchrũ Christi: p resurrectionẽ Christi: per apparitionẽ Christi: per ascẽsionẽ Christi in cęlũ: per missionẽ Spũs scĩ in discipulos: per institutionem scti baptismatis in quo saluamur: per scũm oleũ chrismatis: per scũm oleũ exorcismorũ: p scũm oleũ infirmorũ: per mysteria sanctę missę: p scãm cõfessionẽ, in qua liberamur de ptãte vr̃a: per sacratissimũ ac sctissimũ sacr̃m: vꝫ corpus dñi nr̃i Jesu Christi: p cętera sacr̃a Ecclę sanctę: p oẽs exorcismos Ecclę sanctę: qui ad hoc vsqꝫ tr̃s inuenti sunt: ⁊ p illos q̃ sunt inueniẽdi: p oĩa verba sctã diuinę scripturę q̃ sunt cõtra vos: ⁊ valent ad expellẽdũ vos de corporib. hoĩum. Maledicant ⁊ percutiant ⁊ eiciant vos oẽs inimici vestri diaboli ⁊ magr̃i vestri: ⁊ maxime princeps vester satanas. Maledicti estote ⁊ cruciemini in hoc corpore ⁊ extra: in aere: in aqua: in terra: ⁊ vbicunqꝫ futuri estis: ⁊ patiamini pęnas importabiles ⁊ afflictionẽ nimiam, nisi statim recedatis de corpore istius creaturę Dei M. ℂ Nota ꝙ facturę ⁊ res quę inuenientur in lectis comburendę sunt: ꝯiurando ignẽ mõ suprascripto: adũ gẽdo ista verba, ꝙ istas facturas ⁊ malignos spũs quos cõseruantr̃ insimul comburas: ⁊ auferas ab illis creaturis Dei super quas factę erant. Et simul lege pr̃s. Exurgat Deus. Qui pr̃s est tantę virtutis ꝙ ex eius cõtinuatione q̃dã pr̃sonę ipsi oĩ oic cũ fide dicendo ⁊ devotione: a dęmonio fuerunt liberate.

ℂ Finit exorcismus:

¶ Aduerte q̄ necesse est esse importunum circa aliquos demones obstinatos, ⁊ perseuerare in coniurationibus cum magna fide: quę maxime in patiente requiritur. Et quando corpus liberatum fuerit legendus est sequens exorcismus.

EXorcizo te .N. in noīe dei patris ✠ omnipotentis, ⁊ in nomine Jesu ✠ Christi filij eius dñi nr̄i, ⁊ in virtute Spūs ✠ sancti, vt fias vas munduz, scūm ⁊ purgatum ab oī labe iniquitatis, maleficijs, incantationibus, ligationibus, signaturis ⁊ facturis. Quę oīa maleficia, incantationes, ligaturas, signaturas, facturas: in corpore tuo vel circa corpus tuū facta, In noīe eiusdem Dei patris ✠ oīpotentis, ⁊ in noīe Jesu Christi ✠ filii eius dñi nostri, ⁊ in virtute spūs ✠ sancti, Ego .N. seruus illius, indignus ⁊ peccator authoritate mihi p̄stita dissoluo, ⁊ dissoluta esse decerno: ⁊ p̄cipio tibi maledicte diabole ac sociis tuis, vt amplius non habeatis potestatē manendi in hoc corpore a planta pedis vsque ad verticem: sed statim recedere debeatis cum omnibus maleficijs, ⁊ iniquitatibus vestris, Per eum qui ventu.

¶ Oratio dicenda super infirmum liberatum. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

OMnipotens sempiterne Deus, qui liberare dignatus es hunc famulum tuum .N. ab omni vexatione satanę, ⁊ ministrorum eius. Emitte in eum septiformem spūm scūm tuum paraclitum de cęlis. ℟. Amen. Spiritum sapientię ⁊ intellectus. Amen. Spiritum consilii ⁊ fortitudinis. Amen. Spūm scientię ⁊ pietatis. Amen. Adimple eum spiritu timoris tui: ⁊ signa eum signo crucis ✠ Christi in vitam p̄opitiatus ęternam. Amen.

¶ Dicamus gratias sanctę Trinitati pro liberatione infirmi; ℣. Dominus vobis. ℟. Et cum spiritu. Oremus. Oratio.

TE patrē ingenitum, te filium vnigenitum, te spūm scūm paraclitū: scām ⁊ individuā Trinitatē toto corde toto ore confitemur, laudamus, atq̄ benedicimus: tibi grās agimus, quia virtute tua hodie cōfusus, turbatus, verberatus, deniq̄ expulsus est diabolus cū sociis suis de hac creatura tua .N. quam per filium tuū vnigenitum redimere dignatus es. Quęso igitur te dñe sancte, pater oīps, ęterne deus, sancta Trinitas, virtus vna, atq̄ indiscreta maiestas, Deus noster oīps, vt hanc creaturam tuam .N. etiam custodire, ⁊ defendere digneris per sanctos Angelos

gelos tuos ab omni incursu satanę, ⁊ ministrorū eius, ⁊ infundere super eam benedictionē tuā scām. Per eundē Chr̄m. Amen.

¶ Oratio deuotissima ad remouendum tempestatem.

ADiuro vos angeli tartarei per patrē, ⁊ filiū, ⁊ spūm scūm, ⁊ per illā lanceā ✠ Diuro vos: qua dñs nr̄ Jesus Christus fuit vulneratus in cruce: ⁊ per illos clauos, qui mēbra dñi perforauerunt: ⁊ per illā aquā ⁊ sanguinem, qui de latere Christi efluxit: ⁊ per illā spineam coronā, quę in capite dñi nr̄i Jesu Christi posita fuit: ⁊ per sanctā resurrectionē eius, ⁊ ascensionē: ⁊ per grām sancti spiritus ✠ Diuro vos spūs maligni, vt non habeatis virtutē neque ptātem super cāpos nostros aliquid malefacere, ✠ coniuro vos maligni spūs per p̄cem dñi nr̄i Jesu Christi, ⁊ oēs sanctos eius: ✠ Diuro vos per scām Mariā matrem dñi nostri Jesu Christi, ⁊ per scūm Michaelē, ⁊ scūm Gabrielem, ⁊ scūm Raphaelē: ✠ Diuro vos ⁊ Dtradico vobis per istas cōiurationes, vt non habeatis ptātem in nubibus cęli nobis nocere neq̄ in laboribus, neq̄ in vineis nostris, neq̄ in ista prouincia, vt non habeatis ptātem super pplm Christianū fundere tempestatem: ✠ adiuro vos per scūm Petrū, ⁊ per scūm Paulum, qui suis oratonibus deiecerunt Simonem Magum, ⁊ per sctūm Andreā, ⁊ per scūm Joannem, ⁊ per scūm Bartholomęū: ⁊ p quatuor Euangelistas, scūm Matthęū, scūm Marcū, scūm Lucaz ⁊ sctūm Joannē. ✠ vos coniuro per cōionem ⁊ societatē scōrū ciuiū Christi, ⁊ per duodecim millia legiones Angelorum, ⁊ per viginti quatuor Seniores, ⁊ oēs virtutes Angelorum, ⁊ per septē Thronos, ⁊ per septē cādelabra Christi, ⁊ per septē donationes, ⁊ per septiformem grām Dei, ⁊ per singula merita singulorum, ⁊ per agnū Dei immaculatū Jesum Christum, qui est honor ⁊ virtus: ⁊ per eos Angelos qui stant in paradiso. ✠ Diuro vos per verū Deū viuū cęli: ⁊ per Deum Angelorum, Patriarcharū, Prophetarū, ⁊ Aplōrū, ⁊ per Deū martyrū, ⁊ per deum Dfessorū, ⁊ Per Deū virginū, vt nō habeatis potentiā neq̄ virtutē in nubibus cęli nobis nocere neque flagellare super campos nostros, sed in loca deserta, vbi non arans arat, nec seminans seminat. Amen. ✠ Amen. ✠ Amen. ✠ Oratio.

DEus qui beatę Brigidę inimicos superare concessisti, p̄sta nobis famulis tuis, vt intercedentibus eius oratione

atqz meritis aboī ira tempestatis liberari valeamus. Per dominum nr̃m Jesum ꝛc. ✣ Increatus pater: ✣ Increatus filius: ✣ Increatus Spūs sanctus. ✣ Hagios. ✣ Hagios. Ecce cru ✣ cem dñi: fugite partes aduersę, vicit leo de tribu Juda, radix Dauid: allelu. ✣ allelu. ✣ allelu. ✣ allelu. ✣ Dixit Dominus ex Basan conuertã in profundum maris: domine Jesu Christe qui cęlum ꝛ terram fundasti: ꝛ flumen Jordanis benedixisti: ꝛ in eo loco baptizari voluisti, bene ✣ dicere ꝛ sancti ✣ ficare pro tua pietate digneris has nubes: quas video ante me positas, vt deficiant, ꝛ transeant in aquam sanctam ꝛ benedictam: ꝛ tempestatẽ faciant in locis desertis, ꝛ non noceant aliquibus personis domesticis Christianis: neqz domesticis alalibus, neque agris, neque fructibus, virtute Spūs sancti, ꝛ oratione beatę Brigidę virginis, ꝛ oīum sctōrum ꝛ sanctarum ✣ Dei. Amen. ✣ in noie Chr ſt. me n. ✣ Emanuel. ✣ Paraclitus. ✣ Sabaoth. ✣ Jschyros. ✣ Athanatos. ✣ In nomine Pa ✣ tris, ꝛ Fi ✣ lij, ꝛ Spiritus ✣ sancti. Amen.

Rubrice Generales Breuiarij.

Officium quotidie fit aut duplex, aut semiduplex, aut simplex.

De officio duplici.

Officium fit duplex in diebus a feria quinta in Coena Dñi vsqz ad feriã tertiaz Paschę inclusiue, in dñica in Albis, in Ascensione Dñi, in Pentecoste, ꝛ i duobus diebus sequẽtibus inclusiue: in festo Trinitatis, Corporis Christi, Dedicationis proprię Ecclesię: in festis quibus in Calẽdario adponitur hęc vox, Duplex: in die octaua festi hñtis Octauã: in festo Patroni vnius, vel pluriũ alicuius loci, vel Titularis ecclesię: ꝛ in festis sctōrum, qui apud quasdã ecclesias, Religiones, vel Congregationes ꝛsueuerunt solenniter celebrari, cũ corũ octauis ꝛsuetis, ꝛ officijs propriis a Sede Aplica approbatis, aut ex eiusdẽ sedis auctoritate receptis, vel recipiendis, seruata tñ forma huius Breuiarij: alioquin de cõi: ẽt si ꝓdicta festa in eius Calendario nõ sint descripta. Przterea offiũ fit duplex pro defunctis in cõme. oīum fideliũ defunctorũz ꝛ przsente corpore, vt in eius officio dicit circa finem Breuiarij.

¶ Festum duplex celebratur eo die quod cadit, nisi illud cõtingat transferri, vt dicitur in rub. de Transla. festorum.

¶ Habet

¶ Habet primas ꝛ secundas Vespe. integras, nisi cum alio simili concurrat, vt dī in rub. de Concurrentia offici: ꝛ totuz officium fit de duplici, incipiendo a primis vesp. vsqz ad Comple. sequentis diei inclusiue: exceptis tribus diebus maioris Hebdomadę ante Paschа, in quibus officium duplex incipit a Matutino: ꝛ vigilia Natiuitatis Domini, in qua officiũ duplex incipit a Laudibus. Officiuz autem defunctorum habet tantum primas vesperas, Matutinũ, ꝛ Laudes, vt circa finẽ Breuiarij ponitur.

¶ In vtrisqz Vesp. Matutino, ꝛ laudibus tantum, non autem in aliis Horis duplicantur Antiphonę.

¶ Ad Matutinum regulariter dicuntur tres nocturni, cum nouem psalmis, ꝛ totidem lectionibus, przterquam in Paschate Resurrectionis, ꝛ Pẽtecostes, cum duobus sequentibus diebus: in quibus dicitur vnum tantum nocturnum cum tribus psalmis ꝛ totidem lectionibus, sub officio duplici, vt ibi.

¶ Quomodo sit ordinandum officium duplex in Vesper. Matutino, ꝛ cęteris Horis: similiter ꝛ de Antiphonis, Responsoriis, Versibus, Capitulis, ꝛ aliis in eo dicendis, habentur inferius de singulis proprię rubricę.

¶ Preces ꝛ suffragia de Sancta Maria, Apostolis, ꝛ Pace, in officio duplici non dicuntur, vt ẽt in ꝓprijs corũz in rubricis dī.

De officio Semiduplici.

Officium fit semiduplex diebus Dominicis ꝛ infra octauas: Hoc est, Dominicę per annum, excepta Dominica in Albis, quę fit duplex, ꝛ dies infra octauam celebrantur sub officio semiduplici. Item officium fit semiduplex in festis, quibus in Calendario apponitur hęc vox, semiduplex.

¶ Itez in festis propriis quorundã locorũ, seu cõgregationum, quę solennius apud illas quam simplicia cõsueuerunt celebrari.

¶ De festo semiduplici fit eo die quo cadit, nisi cõtingat transferri, vt dicitur in rub. de Translatione festorum.

¶ Habet totum officium integrum sicut duplex: sed non duplicantur Antiphonę.

¶ Ad Matut. dñr tres nocturni, przterquaz infra octauas paschę ꝛ pentecostes: in quibus dī vnum nocturnum cum tribus psalmis, ꝛ totidẽ lectionibus: ꝛ regulariter qñ dñr tres nocturni, dominicis exceptis, dñr nouem psalmi, ꝛ totidem lectiones.

¶ Quo-

¶ Duo fit ordinādū officium semiduplex tam in festis, q̄ in dñicis, ꝛ infra oct. item ꝛ de Añis ꝟsibus ꝓxijs, ꝛ hmōi alijs, ꝛ qñ in semiduplici dñr preces ad Primam, ꝛ Cōpletoriū, ꝛ ad Vesp. ꝛ ad Laudes suffragia, seu Cōmemorationes cōes de scā Maria, Aplis, ꝛ Pace, habētur inferius de singulis propriē rubricē.

De officio simplici.

OFficium fit simplex in diebus ferialibus quādo occurrit fieri de feria: hoc est officiuz de feria est simplex, vt in ꝓpria Rubrica dī. Itē officium fit simplex in festis, quibus in Calendario non apponitur hec vox, Duplex, vel semidup. vel de octaua.

¶ De festo simplici fit eo die quo cadit, nisi eodez die occurrat fieri officiū nouē lectionū, vel de S. Maria in sabbato, vel de feria, cui festū simplex cedit. vt dī in rub. de Commemorationibus.

¶ Habet tm̄ primas Vespe. a Capitulo, nisi cum eo concurrat festum nouem lect. Dñica, vel octaua, vt dicitur in rubr. de Concurrentia officij: ꝛ eius officium terminatur ad nonam. Post nonam nihil amplius fit de festo simplici, nec Commemoratio.

¶ Feria autem incipit, ꝛ desinit, vbi desinit ꝛ incipit officium precedens, vt in sua rubrica dicitur.

¶ Ad matutinum dicit vnum tantum Nocturnum cum duodecim psalmis, vt in Psalterio, ꝑm feriam que occurrit: ꝛ tres lectiones leguntur, vt infra in rub. de lectionibus habetur.

¶ Duo fit ordinandum eius officium tam in festis, q̄ in ferijs ad Vesp. ad Matutinum, ꝛ alias Horas: item ꝛ de Antiphonis, Versibus, Responsorijs, ꝛ alijs, ac quando Preces ꝛ cōmemorationes cōmunes, seu suffragia de Cruce, sancta Maria, Apostolis, ꝛ Pace dicenda sint habentur inferius propriē rubricē.

De Dominicis.

DE Dñica semper fit offm̄ in Dñicis Aduētus, ꝛ in Dominicis a Septuagesima vsqz ad Dñicā in Albis inclusiue, quocunque festo duplici, vel semiduplici adueniente: qz tunc festum transfertur, vt in rub. de Translatione festorum dicitur, nisi illud festum sit de principali Titulo, vel patrono alicuius ecclesiē, vel loci: quia tunc de hmōi festo fit tm̄ in ea eccla, vel loco, cuius est Titulus, vel patronus, cum cōme. Dñicē, quibusdā Dñicis exceptis: vt dī in rub. de Cōmemorationib. In alijs Dñicis per annū fit de Dñica, qñ die Dñico nō occurrit festū duplex: quia tunc

tunc fit de duplici cū comme. Dñicē in vtrisque Vesp. ꝛ Laudibus: ꝛ ad Matutinum nona lectio legitur de Homilia Dñicē: vt dī in rub. de Commemorationibus. Si semiduplex eodem die occurrat, transfertur: vt dicitur in rub. de Trāslatione festorum.

¶ De Dñicis infra oct. Natiuitatis Domini, Epiphanie, Ascensionis, ꝛ Corporis Christi occurrentibus, offm̄ fit sicut de octaua, exceptis Capitulis, Lectionibus, Versic. Antipho. ad Magnificat, ꝛ Benedictus, ꝛ Oīone, que dñr de Dñica, cum commemoratione octauē, vt suis locis ponitur: nec dicuntur in illis Preces ad Primam: ꝛ Completorium: nec ad Vesperas, ꝛ Laudes suffragia de Sancta Maria Apostolis, ꝛ Pace.

¶ De Dñicis infra alias octauas totum off. fit de Dñica, vt in Psalterio, ꝛ in Proprio de tēpore, cū cōmemo. octauē, omissis etiā dictis Precibus ꝛ suffragijs, vt supra. De Dñica occurrente in die octaua fit cōm. sicut dcm̄ est qñ in ea fit de festo duplici.

¶ Positum est aūt officiū sex Dñicarum ab Epiphania vsqz ad Septuagesimā, ꝛ vigintiquatuor a Pentecoste vsqz ad Aduentū, vt compleatur numerus Dñicarū, que sunt ab Epiphania vsqz ad Septuagesimaz, ꝛ a Pentecoste vsqz ad Aduentum, ne vlla Dñica per annū ab Epiphania vsqz ad Septuagesimam, ꝛ a Pentecoste ad Aduentum vacet, quin saltē de ea fiat commemo. Nā que aliqñ supersunt post Epiphaniam ante Septuagesimā ponuntur post vigesimamtertiā a Pentecoste: hoc ordine.

¶ Si Dominice post pentecostē fuerint xxv. xxiiij. post pentecosten erit, que est vj. post Epiphaniam.

¶ Si xxvj. xxiiij. erit que est v. ꝛ xxv. que est vj.

¶ Si xxvij. xxiiij. erit iiij. xxv. erit v. ꝛ xxvj. erit vj.

¶ Si xxviij. xxiiij. erit iij. xxv. erit iiij. xxvj. erit v. xxvij. erit vj. ꝛ vltimo loco semper ponitur que in ordine est xxiiij. post pentecos. etiam si post pentec. aliqñ non sint nisi xxiij. Dñice. Tunc enim xxiiij. ponitur loco xxiij. ꝛ offm̄ xxiij. ponitur in precedenti sabbato, quod non fit impeditū festo nouē lectionū, alioquin in alia precedenti feria, in qua fiat offm̄ de feria, ꝛ in ea legant tres lectiones de homilia Dñice, omissis lectionibus scripturē illius ferię, ꝛ ad Laudes dicatur Añа ad Bñs, ꝛ oratio de Dñica xxiij.

¶ Idem seruatur de Dñica ij. post Epipha. qñ Dñica Septuagesimę venerit immediate post octa. Epiphanię. Tunc enim in

sabbato

Sabbato p̃cedēti vt supra nō impedito, alioquin primo die post oct. fiat officiū de feria, in qua ℟ia dn̄icę primo ponuntur, ⁊ tres lectiones leguntk de homilia eiusdē dn̄icę cum eius Añia ad Benedictus, ⁊ oratione. Festum vero semiduplex in ea occurrens transfertur in primam diem simili festo non impeditam.

¶ Cum vero in ℙroprio de tempore dz aliqua dn̄ica esse prima mensis, in qua primo ponitur initiuz libri de Scriptura cum sua historia, idest cum ℟ijs: aliaduertēduz est, eam dici primam dn̄icam mensis, quę venit in calendis illius mensis, vel est proximior calendis, hoc modo. ℙSi calendę venerint in ij. iij. ⁊ iiij. feria, dn̄ica prima mensis erit quę p̄cedit calendas ēt si venerit in p̄cedenti mensę: si autem calendę venerint in v. ⁊ vj. feria, ac Sabbato, prima dominica erit quę sequitur post ipsas calendas.

¶ Cum etiaz in distributione Scripturę per menses Augustum, Septembrē, Octobrē, ⁊ ℕouembreż, vnicuiqz mensi quinqz dominicę assignentur cum suis hebdo. ⁊ post quartam hebdo. aliqñ aduenīat dn̄ica, quę est propinquior calendis sequentis mensis: tunc omittitur dominica quinta cum sua hebdo. ⁊ ponitur dominica prima sequētis mensis: similiter cum sua hebdomada.

¶ Id quoque obseruetur, qñ mensis p̄cedēs habuit quatuor dn̄icas, sequens habebit quinqz: ⁊ econtra, qñ p̄cedens habet quinqz, sequens habebit quatuor, excepto mense ℕouēbri: quia dn̄ica prima Aduen. non sumitur ea quę est propinquior calendis Decēbris: sed quę festo scī Andreę: vel q̃ venerit in ipso festo.

¶ Officiū dn̄icę fit semidup. incipit a primis Vesp. in sabbato: ⁊ hz totum officiū integrū vsqz ad Complet. dn̄icę inclusiue, nisi cum aliquo cōcurrat: vt dicitur in rub. de Concurrentia officij.

¶ Ad Matutinum dicuntur tres nocturni cum psal. de psalterio: ⁊ nouem lectiones leguntur vt in proprio de tempore.

¶ Qūo autē fit ordinandū eius offīm: insuper ⁊ de lectionibus, ℟ijs ⁊ alijs: ⁊ quomodo initia librorū Scripturę cuz sua historia sint ponenda: habentur de singulis inferius proprię rubricę.

De Feria.

DE feria semper fit offīm in ferijs Aduen. Quadragesi. Quatuor tēporū, Vigiliarū, ⁊ ℝogationū: qñ infra hebdo. non occurrit festū duplex vel semidupler. Si tunc simplex festum occurrat: fit tīm de eo comme. vt dicit in rubrica de Commemorationibus

tionibus. Similiter ⁊ quādo infra hebdo. ℝesponsoria sunt primo ponenda, cum non occurrit dies in quo fiat de feria, vt dicit in rub. de ℝesponsorijs. Alio tpe per annum fit offīm de feria, illis diebus, quibus infra hebdo. in Calendario non ponitur aliquod festum duplex, semiduplex, vel simplex: ⁊ non occurrit aliqua octaua, vel aliquod festum solenne, aut p̄suetuz in aliqua ecclesia celebrari, quamuis in Calendario huius Breuiarij non sit descriptum: ⁊ nisi in sabbato fieri debeat officium de S. Maria.

¶ Officiū ferię fit simplex: ⁊ in Aduentu, Quadragesima, Quatuor tēporibus, Vigilijs, ⁊ rogationibus incipit a Matutino: in alijs vero ferijs per annū, inde fit de feria, vbi desinit officiū p̄cedentis diei: ita vt si p̄cedenti die fuerit duplex, vel semidup. officiū ferię incipiat sequenti die a Matutino. Si p̄cedēti die fuerit festuz simplex, de feria fit a vesp. illius p̄cedētis diei inclusiue, Sili' ⁊ qñ in feria quarta ⁊ sexta Quatuor tēp. Septēbris, ⁊ in feria quarta Cinер. ac in vigilijs occurrit aliqō festum simplex, de quo fit cōme. tūc p̄cedenti die: nisi fuerit festū nouē lec. a vesp. fit de feria, vt in ℙsalterio, fine p̄cib. cū ozone dn̄icę p̄cedētis, ⁊ cuz cōm. festi triū lect. in sequenti feria occurrentis. Terminat autez officiū de feria subsequenti duplici, vel semiduplici, ad Nonam, subsequente simplici in ferijs per annum extra Aduentum, Quadrag. Quatuor tpa, ℝogationes, ⁊ vigilias, ad Caplīn vesperarū, qz inde fit de festo simplici absque vlla deincepz comme. ferię.

¶ Ad Matut. dicitur vnum tīm noct. cū psalmis, fm ordinez feriarū in ℙsalterio, cum tribus lectio. vt in proprio de tempore.

¶ Excipiuntur ab hoc ordinario officij de feria, Ferię maioris hebdo. sanctę, ⁊ ferię octauarum ℙaschę, ⁊ ℙentecostes.

¶ Qūo ordinandū sit offīm de feria ad Matut. ⁊ alias ℕoras: item Quomodo dicendę sint lectiones, ⁊ ℟ia: ⁊ quando dicendę sint preces feriales: ac de alijs, quę ad officium ferię pertinēt: habentur inferius de singulis proprię rubricę.

De vigilijs.

DE Vigilia fit offīm in oībus vig. per annum quę iciunantur, vbi in Calēdario annotat hęc vox, Vigilia: nisi in die vigilię occurrat festum nouem lect. vel octaua: tunc. n. in offō nouem lec. legit nona letō de Homilia vigilię, ⁊ fit cōm. de ea ad Laudes tīm, cū añia ad Bñs, ⁊ Versu ferię occurrētis de psalterio, ⁊ oratione

oratione Vigilię, pręterquã in illis festis, q̃ inferius excipiuntur.

¶ Si vigilia occurrat in Dñica, de vigilia fit officium in Sabbato, qò non sit impeditũ offõ nouẽ lect. qz tunc de vig. fit tantuz comme. vt dictum est. Excipitur ab hac regula vigilia Natiuit. ꝛ Epiphanię Dñi, quę si venerint in Dñica fit de illis, vt in propriis rub. dr. Si aũt in vigilia occurrat festũ solenne alicuius loci, vel ex solennioribus infra annũ, quę inferius in rub. de Commemorationib. numerantur (veluti si in vigilia S. Jo. Baptistę venerit festũ Corporis Christi) nihil tũc prorsus, nec cõmemoratio fit de vigilia. Jdez seruetur qñ aliqua vig. venerit in Aduẽtu, Quadrag. ꝛ quatuor tpib. nulla ciñ in eoruz fer. de vig. fit cõme.

¶ Officium vigilię incipit ad Matut. sicut dictum est de prędictis feriis in superiori rubr. de Feriis: terminatur autem ad Nonam, quia Vesperę sunt de sequenti festo.

¶ Officiũ Vigilię totũ fit de feria occurrẽti, vt in Psal. ꝛ tres lecti. leguntur de homilia in euang. Vigilię, cũ tribus ꝛ̃ijs de feria occurrenti ordine in superiori rub. de feriis descripto. Dñr Preces, ꝛ cõm. de Cruce, S. Maria, Aplis, ꝛ Pace: aliaqz oia sicut in p̃dictis feriis Quadrag. ꝛ Quatuor tpm, de quibus hñr inferius, tã de ordinãdo eius officio, q̃ de aliis proprię rubricę.

¶ Excipitur ab hoc ordinario Vigiliarũ quę ieiunantur, vigilia Pẽtec. quę cũ tribus noctur. sub offõ semiduplici celebretur, vt ibi: ꝛ vigilia Natiui. Dñi, quę nocturno ferię excepto, in laudibus, ꝛ Horis habet reliquum officium duplex. Jn vigiliis vero Epiphan. ꝛ Ascensionis, quę non ieiunantur, fit officium nouem lectionum, vt suis locis dicitur.

De Octauis.

De octaua fit officiũ, vel saltẽ commem. qñ aliquo festo, vel dñica nõ impedit per octo dies cõtinuos, in Natiuitate Domini, ꝛ tribus sequẽtib⁹ festis, i Epiph. in Pascbate Resurrect. in Ascẽsione Dñi, in Pentecoste, in festo Corp. Christi, in festo Dedic. proprię Ecclesię, in festis quibus in Calendario apponitur Octaua, in festo Patroni ꝛ Titularis Ecclesię, ꝛ in festis aliorum Sanctorum, quę apud quasdam ecclesias cõgregationes, ꝛ religiones consueuerunt solenniter cũ octauis celebrari.

¶ Jnfra octauas Epipha. ꝛ Paschę, ꝛ Pentec. non fit de festo duplici, vel semiduplici occurrẽte, sed transfertur post octauaz.

Jnfra

Jnfra alias octa. fit de eis cũ Cõmem. octauę, nisi illud festũ fuerit ex enumeratis in sequenti rub. de Commem. in quibus nulla fit cõmem. de octa. excepta octa. Corp. Christi: infra quaz oct. fit tñ de duplicib. cũ cõmem. octauę: de semiduplicibus vero infra eã nõ fit, sed transferuntur, vt dr in rub. de Trãsla. festoruz. De simplicib. infra quascunqz octauas occurrentib. fit tñ cõmem. pręterq̃ in duobus diebus post Pascha ꝛ Pẽteco. vt in sequẽti rub. de Cõmemorationib⁹. dr. De Dñicis infra octa. occurrẽtibus in die octaua, seruetur quod dicitur in rub. de Translat. festorum. Si duę octauę simul concurrant, fiat de digniori: vt dicitur in rubrica de Concurrentia officij.

¶ Officiũ de octaua in Paschate ꝛ Pẽtec. fit cũ 3no nocturno, vt suis locis ponitur. Jn alijs oct. fit cum tribus noctur. nouẽ. s. psalmis ꝛ nouẽ lectionibus, ꝛ oia dñr sicut in die festi, pręter lectiones, quarum primę tres semper sunt de scriptura occurrẽti in offõ de Tpe, pręterquã infra octa. Assumpt. sctẽ Marię. Alię lectiones secundi ꝛ tertij noctur. dñr quę infra octauaz ponunt. Jnfra octa. vero Patroni, aut alterius festi, qò in aliquibus ecclesijs ꝙsueuit cũ octaua celebrari, si ꝓprię apud illas ecclesias lectiones infra oct. non hñr, sępius in ea repętantur lectiones positę in cõmuni Sãctorũ: si de sanctis fiat octaua: alioquin lectiones dici. Jnfra oct. officiũ fit semiduplex, in die octauę dup.

¶ Jn Vesperis infra oct. oia dñr sicut in secundis Vespe. festi, ꝛ in primis Vesp. dici octauę, oia sicut in primis Vesp. festi, pręterquã in diebus octauis sci Stephani, S. Joannis Apli, ꝛ sanctorũ Jnnocentiũ, in quorũ Vesperis antiphonę ꝛ psalmi non dñr, sicut in eorum diebus festis venientibus infra oct. Natiuitatis, sed Antiphonę sumũtur de Laudibus dici festi: psalmi autem vt signantur pro secundis Vesp. in cõmuni sanctorum.

¶ Jnfra oct. non fiunt suffragia consueta de S. Maria, Aplis, ꝛ Pace: nec dñr preces ad Primã ꝛ Cõplet. Jn alijs qũo sit ordinandum officium de octaua, habentur proprię rub. inferius.

De Commemorationibus.

¶ Dmmemorationes fiunt de festis simplicibus, qñ in eorum dieb⁹ incidit festũ nouem lectionũ ẽt translatum, vel dominica, vel octaua, vel sabbatum: ꝛ quando Responsoria sunt primo ponenda, vel aliter de feria fieri pręcipiatur.

¶ De

De feria Aduentus, Quadragesimę, Quatuor temporũ, Vigiliarum, ꝛ Rogationum fit comm. quando festum nouem lect. in illis ferijs occurrit. Si simplex festum in eisdem ferijs occurrat, officium fit de feria, ꝛ commem. de festo simplici.

Prętera fit cõmem. de Dñicis, a Pentecoste vsque ad Aduentum, ꝛ ab Epiphan. vsque ad Septuage. ꝛ a Dñica in albis vsque ad Ascensio. exclusiue, quãdo festo duplici impediũtur. De alijs Dñicis a prędictis nulla fit cõmem. Dñicę occurrente festo duplici: quia festum in illis occurrens tranfertur, nisi illud festũ fuerit principale Patroni, vel Tituli ipsius eccl̃ę: non autem alicuius capellę vel altarij eiusdẽ eccl̃ę: ꝛ tunc de hmõi principali festo fit tñ in eo loco, vel eccl̃a, cuius est Patronus, vel Titulus, cuz commem. Dñicę (excepta prima Dñica Aduentus, prima Dñica Quadragesi. Dñica Passionis, Dñica Palmarum, Dñica Paschę, ꝛ Dñica in Albis, ac Dñica Penteco. ꝛ Trinitatis) in quibus huiusmodi occurrens festum transfertur in sequentem simili, vel digniori non impeditum: dummodo non fuerit infra maiorem hebdom. ꝛ per octauam Paschę, ꝛ Pentecostes, quibus diebus non fit de aliquo festo duplici occurrenti.

De octaua etiã, qñ festo nouem lect. vel Dñica impeditur, fit cõmem. nisi illud festuz nouem lect. fuerit solenne principale alicuius loci, vt supra. Nam in primis vesp. ꝛ laud. hmõi festi nulla fit commemor. festi simplicis occurrentis, nec alicuius vigilię, nec alicuius diei infra oct. nec alicuius prędcedentis festi nouem lect. nisi id festum fuerit eiusdem solennitatis cum sequenti, nec Dñicę, si festum illud solenne celebretur feria secunda: exceptis Dñicis Aduentus, ꝛ Dñicis a Septuagesima vsque ad oct. paschę inclusiue: de quibus Dñicis, sicut etiam de ferijs Aduentus, ꝛ Quadrag. semper fit commem. quocunque festo adueniente.

Idem seruatur in quibusdam festis maioribus per annuz. s. in Natiuitate Dñi, in cuius officio nulla fit cõmem. de festo simplici, sed in secunda tantum Missa de S. Anastasia: in Pascha Resurrectionis cum tribus proxime antecedentibus, ꝛ duobus sequentibus diebus: in Ascensione Dñi: in Pentecoste cũ duobus sequentibus: in festo Corp. Christi: in festis Natiuita. sancti Jo. Baptistę, sanctorum Apl̃orum Petri ꝛ Pauli, ꝛ Assumptione beatę Marię: in festo Oium Sanctorum, ac in festo Dedic. proprię

prię ecclesię: in quibus festis, nec in primis Vespe. nec in laudibus vlla prorsus fit comme. festi simplicis, aut alterius nouem lectio. vt dictum est supra de festo solenni alicuius loci: nisi titularis ecclesię priuilegio aliter fieri oporteat.

In festo autem Circumcisionis, in Dominica in Albis, ꝛ in festo Trinitatis, in festis Purificationis, Annunciationis, ꝛ Natiuitatis S. Marię: in festis Apostolorum, ꝛ Euangelistarum: S. Laurentij, ꝛ Dedicationis S. Michaelis Archangeli: de simplicibus occurrentibus fit commem. in Laudibus tantum: de Dominica vero, de octaua, ꝛ de alijs festis nouem lectio. in eisdem occurrentibus non fit commem. eo modo, quo nec in festo solenni alicuius loci vt dictum est supra: nisi eadem festa occurrant infra octa. Natiuitatis Domini, ꝛ Corp. Christi: de quibus octauis semper fit commemoratio quocunque duplici infra eas aduenięte.

De Dominicis, de octauis, ꝛ de ferijs Aduentus, ꝛ Quadragesimę commemo. fit in vtrisqz vesper. ꝛ Laudib. De ferijs Quatuor temporum Vigiliarum, ꝛ Rogationum (quando de illis commemo. fieri debet) commemo. fit in laudib. tantum. De festis autem simplicibus: nisi in diebus supradictis occurrant, commemo. fit in primis tantum Vesp. ꝛ Laud. eo die quo in calendario assignantur. De Dominicis vero ꝛ octauis commemo. fit in vtrisqz Vesp. ꝛ Laud. nisi in illis aduenat aliquod ex supraenumeratis festis.

Cõmem. fiunt hoc mõ. Post oꝛonẽ diei, in primis Vesp. dicit ańa, quę posita est ad Magnificat, ꝛ in Laudib. quę posita est ad Bñs, in Cõi (si propriam non habuerit) conueniens cuius officio, cuius fit cõme. Post ańam dz Versus, inde sumendus vnde sumpta est ańa. post hymnũ Vesperarũ, ꝛ Lauduz: deinde dicit oꝛo. Si ańa ꝛ Versus festi, de quo fit cõme. sumenda essent ex eodem Cõi, vnde sumpta sunt in officio diei, in festo cõmemorationis variantur: ita vt in Vesperis sumantur ex Laudib. ꝛ in Laudib. ex Vesperis eiusdem Communis: nisi aliter signetur. Si de tempore fiat com. de Dominica. s. vel de feria. Ańa ꝛ Versus ante oꝛonem eodẽ modo sumũtur ex Proprio de tẽpoꝛe, si habuerit propriuz, alioquin de Psalterio: oꝛatio vero ex Proprio de tẽpoꝛe.

Quando fit commemoꝛ. de Dominica, vel feria, quę habet

propriam homiliam, nona lectio in officio diei nouem lec. legi-
tur de homilia dominicę vel ferię: quę erit vel prima de homi-
lia, vel tres simul in vna lectione coniunctę.

¶ Si in die in quo fit officium nouem lect. fiat comme. de festo
trium lect. nona lectio in officio nouem lect. legitur de festo trũ
lect. si propriam habuerit: quod festum trium lect. si duas lectio-
nes proprias habuerit: ex duabus fiat vna lectio, quę sit nona in
officio nouem lect. Quę lectio de sancto non legitur quando de
eo fit commemo. in dominicis, quę habent nonum ꝓrium, nec
quando nona lectio legenda est de homilia dominicę vel ferię.
vel octauę vt supra: nec in ferijs ꝛ alijs diebus, quando in officio
diei leguntur tantum tres lectiones.

¶ Qñ ꝓtingit fieri plures comme. seruetur hic ordo. De dupli-
ci fiat ante dñicam: de dñica ante diez infra octauam: de octaua
ante festũ semiduplex: de semiduplici ante feriã Aduentus, Qua-
dragesimę, Quatuor tpum, Vigiliarũ, ꝛ Rogationũ: ꝛ de dictis
ferijs ante festuz simplex: nisi aliter signetur. De dñica, de octa-
ua, de festo semiduplici, ꝛ de sctã Maria, qñ de ea fit cõm. in ve-
spe. precedentibus sabbathum pp festum nouem lect. in sexta fe-
ria occurrens, fiat ante festũ simplex, qõ celebrandum erat die-
bus predictis, nisi eorum officio impediretur. De festo simplici
fit commemo. ante suffragia: seu cõmunes commemorationes
de Cruce, sancta Maria, Apostolis, ꝛ pace: ac etiam ante com-
memora. consuetam Tituli, vel patroni ecclesię, quę etiam pro
sui dignitate alijs suffragijs predictis ꝓponeretur. De quibus
suffragijs ꝛ communibus commemorationibus sanctorum quo-
modo agendum sit, habetur inferius propria rubrica.

De Translatione festorum.

Si aliquod festũ duplex occurrat in dominicis Aduentus, ꝛ in
dominicis a Septuag. vsqz ad dñicam in Albis, in vigil. Natiui-
tatis Dñi: infra octa. Epipha. in feria quarta Cinerum: in tota
Maior. Hebdo. ꝛ infra octa. Paschę, in Ascensione Dñi, i die-
bus a Vigilia pentec. vsqz ad festũ Trinitatis inclusiue, in festo
Corp. Christi, ꝛ eius die octaua, transfertur in primaz diem festo
duplici vel semiduplici non impeditã: exceptis tñ festis Natiui-
tatis sancti Jo. Baptistę, ꝛ sanctorũz Apłorum Petri, ꝛ Pauli,
quę in die octa. Corp. Christi celebrantur: excepto quoque festo
solenni

solẽni alicuius loci, quod in propria tñ ecclesia ẽt in aliquibus
ex supradictis occurrens, vt in rub. de Commem. dictum est, ce-
lebratur. Si autẽ festum Natiuit. sancti Jo. Baptistę venerit in
die Corp. Christi, transfertur in sequentẽ diẽ cum comme. octa.
Corp. Christi: ꝛ sequentibus diebus fit offiũ de octaua Cor
poris Christi cum cõme. octa. S. Jo. Baptistę. Dies aũt octaua
S. Jo. tunc veniens in die octaua Corp. Christi, non transfer-
tur, sed de die oct. S. Jo. Baptistę eo anno fit tñ commemo. in
vtrisque vesper. ꝛ Laudibus. diei octauę Corporis Christi. Et id
semper seruetur quando festum habens octauam transfertur:
vt non ideo dies octaua transferatur: sed ea die de ea fit comme-
mor. quę alias erat octaua, si festum non fuisset translatum.

¶ Si in die octaua alicuius festi habentis octauam, occurrat
aliquod festum duplex ex maiorib. supra in rub. de Commemora
tionibus enumeratis, fiat de festo cum commemo. diei octauę: si
autem non fuerit ex predictis festis, fiat de octaua, ꝛ festum trã-
sferatur in primam diem similiter non impeditam.

¶ Si aliquod festum duplex infra octa. occurrens alio maiori
festo duplici impeditur, transferatur in primam diem simili non
impeditam, ꝛ in eo fiat commemoratio de octaua.

¶ Si in alijs Dñicis per annũ a supradictis occurrat festum du
plex, non tranfertur, vt dictum est in rubr. de Commemoratio.

¶ Festum semiduplex occurrens dieb. supradictis, ꝛ alijs Do-
minicis per annum, transfertur in primam diem simili festo non
impeditam, occurrens vero in Dominicis infra illas octauas, in
quibus fit de festis occurrentibus, vt dictum est in rubr. de octa-
uis, transfertur in sequentem diem, cum commemo. octauę, quę
si fuerit simili festo impedita, predictum festum semiduplex ve-
niens in Dominica, transfertur post octauam.

¶ Si duo festa nouem lectio. simul eodem die veniunt, fiat offi-
cium de dignior, seu de maiori: ꝛ quod minus est transferatur.

¶ Si plura festa nouem lect. transferenda essent, prius trans-
feratur duplex, quam semiduplex ꝛ inter plura duplicia, quod est
dignius semper prius transferatur, ꝛ prius celebretur: alioquin
si sunt equalia, vnum ante aliud transferatur suo ordine.

¶ Festum simplex nunquam transferatur, sed si de eo offiũ fieri
non potest, fiat commmemo. vt dictuz est in rub. de Commemo-

rationibus: si alitem venerit in diebus, in quibus de simplici nulla fit commemo. eo anno non fit de eo amplius.

¶ Si aliquod festum nouem lect. in quo annotatum est fieri cõme. alicuius sancti, transferatur ꝓpter aduenientem Dñicã, vel aliud festum maius: non tamen transfertur cum illo commem. illius sancti in eo assignata: sed dicta commem. fit die suo in Dominica, vel alio festo, in quo fieri possit cum sua nona lectione: si propriam de vita sancti habuerit: festum vero nouem lect. transfertur sine vlla amplius cõmemo. festi simplicis prędicti. Nõ etiam seruatur in comemo. occurrẽtibus in vigilijs: cum de vigilia veniente in Dominica, fit in sabbatho: tunc eñ commem. festi simplicis non fit in Officio vigiliæ: sed in Dominica.

De Concurrentia Officij.

¶ Oncurrentia officij attendenda est semper in secundis vespe. quomodo sit ordinandum officium cum sequenti die. Itaque cum dicitur officium aliquod cum alio cõcurrere, intelligitur de prędcedenti in ij. Vesp. cum sequenti in primis Vesp. vt de hodierno in Vesperis cum sequenti in crastino.

¶ Duplici ergo in secundis vespe. cõcurrente cum alio seqũenti duplici, regulariter a Capitulo fit de sequenti cum commem. prędcedentis: nisi aliter in propijs locis annotetur.

¶ Duplici vero concurrente cum festo simiduplici, cum Dñica: cum die infra octauam: cum festo simplici: ⁊ cum officio S. Mariæ in sabbato: omnia in secundis Vesperis de duplici, cum commemoratione illorum.

¶ Duplici etiã concurrente cum feria, vel potius sequẽte feria: ꝺa de duplici ⁊ nihil de feria sequenti. Sed si festum celebretur in Aduentu, Quadrag. ⁊ Quatuor temporib. fit semper comme. de feria, non ratione concursus cum sequente feria, vt infra dicetur. Idem dicendum de festis simplicib. venientibus cuz festo nouez lect. ⁊ de quibus etiam commemo. fit nõ rõne concursus: sed quia eodem die veniunt, vt dictum est in rub. de Commemo.

¶ Semiduplici festo, Dñica, ⁊ die infra octa. cõcurrentib. cum sequenti duplici, omnia de duplici cum comme. illorum: nisi duplex fuerit ex numero maiorum quę supra in rub. de Comme. numerata sunt, in quibus nulla fit cõme. prędcedentis. Semiduplici festo concurrente cum sequenti alio semiduplici: cum Dñica, vel

vel cum die infra octauam, a Capitulo fit de seqũenti, ⁊ comme. prędcedentis. Semiduplici autem festo concurrente cum sequente festo simplici, vel cuz officio S. Mariæ in Sabbato, omnia de semiduplici, cum comme. sequentis. Semiduplici concurrente cum sequente feria, nihil de feria: vt dictum est supra.

¶ Dñica cõcurrente cũ seqũẽti festo semiduplici, ⁊ cũ die infra oct. vel cũ festo simplici, oĩa de Dñica cũ cõme. seqũẽtis: nisi aliter signetur. Dñica concurrente cum feria, nihil de feria, vt supra.

¶ Die infra octauã concurrente cum sequente dñica, vel semiduplici, a Capitulo de sequenti, cum comme. oct. Si duę octauę simul concurrant, vt octaua S. Jo. Baptistę com octa. Corporis Christi, vel e contra: octaua S. Laurentij cum octaua Assumptionis S. Mariæ, totum off. fit de dignori cum commemo. alterius: nisi dies octaua minus digni veniat infra octa. alterius: tunc enim totum off. fit duplex. de die octa. cum commemo. diei infra octauam. Dies infra octa. cum simplici propie non habet concursum: qz in sequenti die infra octa. non fit de simplici, nisi commemoratio: quę ⁊ eadem ratione in prędcedenti die infra octa. fieri debet. Dies infra octa. cum feria nullum habet concursum: quia de feria nihil fit, nisi infra octa. veniat aliqua ex supradictis ferijs Aduẽtus, Quadrag. ⁊ Quatuor temporum: de quibus infra octa. fiet tantum commemoratio.

¶ Die octaua concurrente cum alia die octaua, a Capitulo fit de seqũẽti, excepta octaua. Nat. Dñi, cũ oct. S. Stephani, ⁊ oct. Corp. Christi, cum octa. S. Joannis Bap. in quibus de sequenti fit tñ comme. Die octaua concurrente cum sequenti duplici ẽt translato, a Capitulo fit de sequenti cum comm. oct. exceptis diebus octa. Epiph. Paschę, Ascensio. pentec. ⁊ Corpo. Christi: in quibus fit tantum commemo. de sequenti. Si autem sequens festum etiam translatum fuerit ex solennioribus supra enumeratis in rub. de Commemorationibus, totum off. fit de sequenti cũ commemoratione octauę.

¶ Simplex cum alio non potest concurrere in secundis Vesp. (licet cum ipso possit esse cõcursus in primis vespe.) quia non habet secundas vespe. sed eius off. terminatur ad Nonam: ⁊ deinceps nihil fit de eo, nec comme. Si sequatur aliud simplex, psalmi erunt secundum feriam occurrentem in psalterio ad vesp. ⁊ a

capitulo fit de sequenti simplici sine vlla comme. precedentis. Si sequatur officium nouem lectio. Vesperę totę erunt de eo sine vl la similiter commemoratione simplicis precedentis: si nullum festū sequat subintrat officiū de Tpe, ꝛ vesperę totę erūt de feria.

¶ Feria non potest concurrere cum alio in secundis Vesperis, neque cum ipsa potest esse concursus in primis Vesperis: quia eius officium incipit, ꝛ definit, vbi desinit, ꝛ incipit quodcunque aliud officium: Quamuis proprie, si ei dandum est principium sequēte feria post aliā feriā, eius officiū incipiat a Matutino, termi nat tamē sequente alia feriā ad Complet. ꝛ ideo si feria sequatur aliam feriam in Vespe. precedentis ferię nihil fit de sequenti quo ad ea quę in sequēti feria sunt propria. Verbi gratia, si in Vespe. ferię tertię aſi feram 4. Cinerum, fiat de feria: in Vespe. ferię ter tię dī oratio. Dñice precedentis, nō autem ea quę est propria in sequenti feria quarta Cinerū, nec aſi orationē dicūtur Preces, q̄ dicendę sunt in dicta feria quarta cinerum. Mō ēt fit qñ feria per annum precedit feriā Quatuor tporū, ꝛ Vigiliarū. Hac ēt ratio ne superius dictū est in ꝯcurrentia aliorū officiorū, cū feria nul lum officiū cōcurrere, ꝛ nihil fieri de feria precedēti aduenientę alio officio: si autem de ea aliqſi comme. fieri debet, non fit ratio ne concursus: sed q̄ eo die quo officiū feriarum Aduētus, Qua drageſime, Quatuor tporū, Vigiliarū, ꝛ Rogationum impedit. illarum cōme. rōne tēporis ex p̄cepto Eccl̄ę p̄termitti nō debet.

¶ Cum vero occurrit vt festum simplex veniat in feria quarta ꝛ sexta quatuor tporum, in feria quarta Cinerum, ꝛ in Vigilijs quę ieiunantur, Vesperę antecedentes erunt de feria cōi per annum, non autem de sequēti: vt dictū est cū comme. festi simplicis in se quenti feria occurrentis. Mō ideo non fit, q̄ sequens feria habeat primas Vesperas: sed quia cum festum simplex in sequenti die non habeat officium propter feriam predictam in ea occurren tem, nec etiam conuenit illud habere Vesperas p̄cedentis diei.

De officio sanctę Marię in Sabbatho.

IN omnibus Sabbathis per annum extra Aduentū, Quadra geſimam, ꝛ Quatuor tempora, ꝛ nisi officium fieri debeat de Feria propter Vigiliā in Sabbatho occurrentes, vel pp Rñsoria primo ponenda, vel propter officiū Dñicę 23. post Pentecos ten in officio ferię aliqſi ponendū, vt in rubrica de dñicis dictum

est,

est. ac nisi fiat officium nouem lectionum, vel de octaua Paschę, ꝛ Pentecostes, semper fit officium de S. Maria: quemadmo dum circa finem Breuiarij disponitur. Si autem in sabbato oc currat festum simplex, fit officiū de sancta Maria: ꝛ de festo sim plici fit tantum commemoratio.

¶ Cum vero de ea supradictis diebus officium fieri non potest, nulla tunc fit commem. de sancta Maria propter sabbathum: sed tantum in semiduplicibus, quando eius officium parū non dicitur, fit consueta eius commemoratio per annum posita in Psalterio post Vesperas sabbathi.

¶ Eius officium in sabbbatho incipit feria sexta, ad modum fe sti simplicis, a Capitulo, ꝛ terminatur ad Nonam sequentis diei sabbathi. Si autem feria sexta fuerit officium nouem lect. in Ve speris fit tantum de ea comme. cum Antiphona, versu, ꝛ oratio ne, quę habetur in officio eius in sabbatho.

¶ Ad Matutinum post Jnuita. ꝛ Hymnum de S. Maria, di citur vnum nocturnum cum duodecim psalmis ferialibus, ver sus, tres lectiones, quarum prima ꝛ secunda sunt ex Scriptura de tempore, ꝛ alia omnia tam in Matutino, quam in Laudibus. ꝛ Horis, vt in officio S. Marię in sabbatho aſſignatur.

¶ Dicuntur preces Dominicales ad Primam, ꝛ Cōplet. ꝛ fiunt suffragia consueta de Apostolis, ꝛ Pace, ꝛ Tempore Paschali sola comme. de Cruce, vt in secūda feria post oct. Paschę. Post Nonam nihil fit de ea, nisi consueta eius commemoratio cum aliis suffragijs, quando agenda est in officio de Dominica.

De ordinando Officio ex prędictis Rubricis.

SI quis velit ex supradictis rubricis ordinare officium occur rētis diei videat in Calenda. ꝛ in Tabula festorum mobilium, de quo fiat officium sequenti die: ꝛ vt inuenerit esse faciendm, sic ordinabit illud in vesperis ꝛ alijs Horis nocturnis ꝛ diurnis.

¶ Si ordinandū sit officium de tempore, idest de Dñica, vel fe ria, recurrendum est semper ad Psalteriū. vbi ordinate ponitur quod est cōmune officij de Tpe, cum distributione psalmorum, ꝛ ad proprium de tpe, vbi lectiones, Rñsoria, quędā aſię, ꝛ oratio nes ponuntur, quę desunt in Psalte. Jnuitatorium, hymni, capi tula, versus, Responsoria breuia, ꝛ Antiphonę, quę diuersis tem poribus ponuntur in Proprio, dicuntur loco eorum quę sunt

in psalterio: cum vero propria non fuerint, dñr vt in psalterio.

¶ Si officium sit ordinandum de sancto, recurrendum est semper ad commune Sanctorum: nisi proprium habeat in proprio Sanctorum, vbi pro qualitate festi, si nouez lect. idest duplex vel semiduplex fuerit, omnia ordinate ponuntur: illis exceptis, quę propria suis locis habentur.

¶ Si festum fuerit trium lect. (nocturno ferię, ꝛ lectionibus exceptis) oia de eodem Cōi sumuntur. Tres lect. primi nocturni in officio nouem lect. ꝛ prima ꝛ secunda lectio, vel prima tantum in festis trium lectio, sumuntur de Scriptura in officio de tempore. Quę vero proprię, aut de communi Sanctorum in festis assignantur: ex proprio vel communi sanctorum requirantur.

¶ In maioribus solennitatibus, ꝛ festis per annum: totum off. ordinatur: vt in propriis locis ponitur.

¶ In festis B. Marię (omissis bis, quę propria in illis habentur) hymni, nouem psalmi, ꝛ alia quędam requirenda sunt ex communi eius off. paruo, circa finem Breuiarij.

¶ Modus inchoandi officium, dicendi Inuitatoriuz, hymnos, Antiphonas, ꝛ versus habetur in principio psalterij.

¶ Cum vero Antiphonę duplicandę sunt: dicuntur integrę ante psalmos: sicut in fine psalmorum.

¶ Modus dicēdi absolutiones, ꝛ Benedictiones ante lectiōes, legendi, ꝛ terminandi lectiones: dicendi ℟ia post lectiones, ac ℟espōsoria breuia post capitula, habetur in prima dominica de Aduentu.

¶ Quomodo sit inchoandum ꝛ terminandum officium per horas, habetur in psalterio.

¶ Mūo terminandū per Ave Mariā B. Marię, hz in fine Completo.

¶ Sed vt hęc oia facilius habeantur, positę sunt sequentes rubricę de singulis horis: earūque partib. distincte cognoscendis.

De Matutino.

AD Matut. hęc per ordinem regulariter dñr ꝼm diuersitatem officij: nisi aliter in quibusdā diebus annotetur. Pz nr. Ave Maria. Credo, oia secreto: deinde clara voce hebdomadarius dicit: Domine labia mea ꝛc. pollice signando sibi os signo crucis: Deus in adiutorium ꝛc. manu extenta signando se signo crucis a fronte ad pectus, ꝛ a sinistro humero vsque ad dex-

dextrum: cum Gloria pat. ꝛ alijs vt in principio psalterii. Deinde dz Inuitatoriū cōueniens officio de Tempore, vel de sancto: quod dicitur cum psal. Venite eo modo quo in principio psalterij describit. dicto psalmo, ꝛ repetito Inuitatorio, dicitur hymnus: qui officio de tempore, vel de sancto conuenit.

¶ Postea in duplicib. ꝛ semiduplicib. dñr nouem psalmi, sed in dñicis plures, vt in psalterio: cum suis añis, ꝛ versib. quę tēpori vel festo conueniunt: ꝛ totidez lcōnes cū octo ℟iis: aliqñ cū nouē, vt suis locis ponitur, per tres noctur. distinctos: hoc modo.

¶ In primo noct. dñr tres psalmi, cum tribus añis: post singulos psalmos vna aña: sed tpe Paschali, i. a dñica in Albis vsque ad pentec. prętquam in officio Ascensionis Dñi: tres psalmi cu iusqz nocturni dñr sub vna aña: ꝛ in fine psalmorū post vltimam añam cuiusqz nocturni dicitur versus. Postea Pz nr. Et ne nos. Absolutio. Exaudi. Benedictio. Benedictione perpetua: ꝛ alię ad singulas lectiones vt in prima Dominica de Aduentu ordinantur. Deinde leguntur tres lect. de Scriptura: quę per ordinez in officio de Tpe occurrunt: nisi alię assignentur: ꝛ ad singulas lect. dicit vnum ℟ium conueniens officio: si de tpe, vt in proprio tpis: si de sancto, vt in proprio scōrum: alioquin vt in cōmuni, ēt si lectiones primi noctur. sint de scriptura officij de tēpore.

¶ In fine vltimi ℟ij cuiusqz nocturni dz Gloria pat. cum repetitione partis ℟ij: eo modo quo dicitur in prima dominica de Aduentu, primo ℟io illius Dominicę excepto.

¶ In secundo nocturno dicuntur alij tres psalmi, ꝛ Antiphonę, Versus, Pater noster, Absolutio, Ipsius, ꝛ eius consequentes Benedictiones: vt in dicta prima Dominica de Aduentu habentur: tres lectiones de aliquo sermone: aut de vita alicuius Sancti: ꝛ ad quamlibet lectionem vnum ℟esponsoriuz Officio conueniens.

¶ In tertio nocturno alij tres psalmi, cum Antiphonis: vt supra: post tertiam Antiphonam, Versus, Pater noster, Absolutio, A vinculis, ꝛ Benedictiones consequentes ad singulas lectiones, quę erunt de homilia Euangelij de tempore, vel de festo, secundum qualitatem officij: vt in eadem prima Dñica de Aduentu. Post septimam ꝛ octauam lect. dicitur ℟ium officio conueniens: aliquando autem dicitur etiam post nonaz lect. vt

suis

suis locis dicitur, ꝛ in fine vltimi Responsij, aut octaui, aũt noni, dicitur Gloria patri, vt supra. Si non dicitur nonum Responsorium, post vltimam lectionem dicitur hymnus, Te Deum.

¶ In officio trium lectionum. Ad Matutinum, Pater noster, Aue Maria. Credo, Domine labia ꝛc. Inuitatorium, ꝛ hymnus in feriali officio de feria, si non sint in proprio de tpe, dicunt vt in Psalterio: in festis, de festo, vt in Communi sanctorum: deinde nocturnum ferię, vt in psalterio, ideſt duodecim psalmi, cum ſex Antiphonis: ꝛ tempore Paschali cum vna Antiphona, qui dicũtur tam in officio feriali, quam in festis simplicibus.

¶ Post psalmos, ꝛ Antiphonas dicitur Versus: in feriali officio, vt in psalterio: in festis, vt in Communi sanctorum: qui in festis sumitur, secundum ferias, ex nocturno Communis, vnde sumuntur Responsoria: vt dż infra in rubricis, de Versibus, ꝛ Responsorijs. Post versum, dż Pater noster, Absolutio, ꝛ Benedictiones: vt habetur infra in rubrica de Absolutionibus, ꝛ Benedictionibus. Tres lectiones (si nõ adsit homilia) singulę in officio feriali dicuntur, de Scriptura, quę eo die occurrit in ppio de Tpe: si adsit homilia, singulę tres de homilia. In festis, prima ꝛ secunda, de eadem scriptura: tertia de sancto.

¶ Si fuerint duę lectiones de sancto: prima tantuꝫ erit de Scriptura: reliquę de sancto.

¶ Post singulas lectiones in ferijs extra tempus Paschale, dicitur vnum Responsorium, ita vt dicantur tria respõsoria. Tempore vero Paschali: ꝛ in festis duo tantum Responsoria dicuntur, scilicet post primam, ꝛ secundam lectionem tantum: In fine vltimi Responsorij, secundi scilicet, aut tertij, dicitur Gloria patri, cum repetitione partis Responsorij. Quę Responsoria in Officio de sanctis, sumuntur ex Communi sanctorum: in feriali Officio ex Dominicis, quando propria per ferias non distribuuntur, ordine descripto in rubrica de Responsorijs. Quando non dicitur tertium Responsorium, post tertiam lectionem dicitur Hymnus, Te Deum.

De Laudibus.

AD Laudes, Deus in Adiutorium ꝛc. dicuntur psalmi ꝛ canticum Benedicite, vel aliud: vt habetur in feriali officio extra tempus Paschale, cum Antiphonis officio conuenientibus.

Qui

Qui psalmi, ꝛ canticum in Dominicis per annum, exceptis Dominicis a Septuagesima vsque ad Dominicam Palmarum inclusiue, ꝛ in feriali officio temporis paschalis, ac in festis tã nouẽ quam trium lectionum, dicuntur de Dominica, vt in psalterio. In predictis vero Dominicis a Septuagesima vsque ad Dominicam palmarum inclusiue dicuntur vt suis locis ponit. In feriali officio per annum, extra tempus paschale, dicuntur vt in psalte.

¶ Antiphonę in Dominicis quando proprię non assignantur, dicuntur vt in psalterio. In festis nouem ꝛ trium lectionum, si non adsint proprię dicuntur de Communi. post psalmos dicitur Capitulum, Hymnus, Versus, Antiphona ad canticum Benedictus, cum eodem Cantico, ꝛ Oratio: omnia pro qualitate Officij, de Tempore vel de festo.

¶ Preces quando dicendę sunt, dicantur ante primam orationem. Commemorationes vero de Cruce, de sancta Maria, Apostolis, ꝛ Pace, similiter quando dicendę sunt, post orationem nisi alia commemoratio festi simplicis occurrat, quę semper prędictas commemorationes prędcedit, de quibus infra in propriis rubricis dicitur.

¶ Ante orationeꝫ dicitur, Dominus vobiscum, ꝛ Oremus: post vltimam orationem repetitur. Dominus vobiscũ. Deinde, Benedicamus domino: ꝛ versus Fidelium animę, Pater noster. Dominus det nobis suam pacem: ꝛ Antiphonę beatę Marię, vt habetur in fine Completorij, si tunc discendendũ sit a Choro, alioquin in fine vltimę Horę, nisi sequatur Missa, vel officium Defunctorum, aut Litanię, vt in propria rubrica dicetur.

De Prima.

AD Primam, Pater noster, Aue Maria, Credo secreto. Deus in adiutorium, ꝛc. Hymnus. Jam lucis.

¶ Deinde inchoatur Antiphona, quę conuenit: quę in festis ad omnes Horas sumitur ex laudibus per ordinem, quarta prętermissa. In aliis seruetur rubrica iferius posita de Antiphonis, Postea dicuntur psalmi, qui in dominicis ꝛ feriis dicuntur vt in psalterio. In festis autem, ꝛ tempore Paschali, tres tantum, vt etiam ibi annotatur.

¶ Post Antiphonas dicitur capitulum, Regi seculorum. In feriali officio extra tempus Paschale dż Capitulum, Pacez. deinde

inde ℟ium breue, Christe Fili Dei viui, ℣. Post ℟ium bre. in officio duplici, ℣ infra octauas statim dī oratio, Dñe Deus ops: in alio officio non duplici dicitur Kyrie eleison, cum reliquis precibus, oia vt in psalterio: vbi quando aliquis solus dicit officium, semel tantū dicit: Cōfiteor omissis illis verbis: Tibi pater, vel vobis fratres, ℣ te pater, ℣ vos fratres: qō etiam seruatur, qñ dicitur ad Completorium. In feriali officio quando dictę sunt preces ad Laudes, adduntur alię preces, vt ibi in psalterio.

℣ Post orationem, in Choro legitur Martyrologiū: deinde dicit Preciosa cū reliq. Quę ēt dicant ab ijs qui extra Chorum nō legerint Martyrolog. in fine ad Absolutionē Capli in festis dicit Caplin Monę: Alio tpe tam in Dñicis, quam ferijs, vt in psalte.

De Horis, Tertia, Sexta, ℣ Nona.

AD Tertiam, Sextam, ℣ Nonam: ante singulas horas dicit Pater nr. Aue Maria, Deus in adiuto. Hymnus, ℣ psalmi, vt in psalterio. Añę ẽm officij qualitatem ordine quo supra: Dictis psalmis, post añam dī Capitulum ℣ ℟ium breue pro qualitate officij: quę in Dñicis ℣ ferijs, qñ non habentur ꝓpria in proprio de tēpore, dicūtur vt in psalterio: in festis si in proprio Scōrum non sint propria, sumuntur de Communi. Post ℟ium breue dicitur oratio quę habetur in proprio de tempore: si autem fit de sancto, vt in proprio Sanctorum: alioquin vt in Communi.

℣ Post orationem repetitur, Dominus vobiscum: ℣ dicitur, Benedicamus Dño: Fidelium aiāę: ℣ Pater noster, secre.

De Vesperis.

AD vespe. Pater nr. Aue Maria. Deus in Adiuto. ℣. Deinde dicuntur quinq psalmi, cum quinq añis, vt in proprio, aut Communi Sanctorum signantur. In Dñicis autem, ℣ Ferijs Antiphonę, ℣ psalmi semper dicuntur vt in psalter. vbi tempore Paschali psalmi dicūtur sub vna Antiphona nisi alię proprię Antiphonę, vt in Dominicis Aduentus, assignentur.

℣ Post psalmos, ℣ Antiphonas dicitur Capitulum, hymnus, versus, Antiphona ad Magnificat cum eodem cantico, ℣ Oratio, omnia de Tempore, vel sancto pro qualitate officij.

℣ Preces quando dicendę sunt, dicuntur ante orationem: Cōmemorationes vero de Cruce, S. Maria, Apostolis, ℣ pace post eam, vt infra in proprijs rubricis dicitur.

De

De Completorio.

AD Complet. absolute dicit lectio breuis, vt in psalterio: deinde Pater nr: Confiteor: Misereatur: Indulgentiā: Conuerte: Aña: psalmi: Hymni. Capitulum: ℟ium breue: Canticum cū ańa: omnia vt in fine psalterij: ℣ post eā in duplicibus, ℣ infra octauas dī Oratio: in alio officio non duplici ante orationē dicitur Kyrie eleison cum reliquis precibus: vt ibidem in psalterio.

℣ Post versum Benedicat ℣ custodiat nos ℣. dicit vna ex añis B. Marię, cum versiculo ℣ Oratione, vt ibidem: ℣ dicto versu Diuinum auxilium, dicitur secret. Pī nr. Aue Maria, ℣ Credo.

De Inuitatorio.

INuitatorium semper dicitur in omni officio ad Matuti. cum psalmo, Venite: ordine in principio psalterij descripto: sed variatur pro officij qualitate, vt in psalterio, ℣ in proprio de tempore, ac in proprio ℣ Communi sanctorum.

℣ Nō dicit in die Epiphanię, nec in triduo ante Pascha, vt suis locis dicitur: nec in officio Defunctorū per annum, excepto die Commem. omnium fidelium Defunctorum, ℣ pręsente corpore.

De Hymnis.

HYmni semper dicuntur in qualibet hora, pręterquam in triduo ante Pascha vsque ad Sabbat. in Albis inclusiue: ℣ pręterquam in officio defanctorum.

℣ Ad Matut. hymnus dicit post psal. Venite: repetito Inuitatorio, pręterquam in die Epiphanię. Ad Laudes, ℣ Vesp. dicit post Capitulum: ad Horas ante psalmos ℣ Antiphonas. Ad Cōpletorium post psalmos ℣ antiphonam.

℣ Dicuntur autem in officio de Tempore, vt in psalterio, quādo proprij hymni in ꝓpio de Tpe non adsunt: q hymni de psalterio, in dominicis, ℣ ferijs assignati dicuntur ab octaua pente. vsq ad Aduentū (Dominica infra octauam Corp. Christi excepta) ℣ ab octaua Epiph. vsque ad Dominicam primam Quadr. exclusiue. In officio de Sanctis dicuntur vt in Communi Sanctorum: nisi proprij in proprio sanctorum habeatur.

℣ In Natiuitate Dñi ℣ vsque ad Epiph. in festo Corp. Christi, ℣ per octauaz, qñcunq fit offiū sancte Marię tam nouem, quaz trium lect. etiam tpe Paschali, in fine omnium hymnorum (pręterquam in fine hymni, Aue maris stella) dicit Gloria tibi dñe,

Qui

Qui natus es de Virgine: vt in eius officio paruo, etiam si dicantur hymni de sanctis, qui infra octauas prędictas celebrantur: dummodo Hymni de Sanctis sint eiusdem metri.

¶ In Epipha. dñi ꝛ per totam octa. ac in festo Transfigura. in fine omniū hymnoruꝫ dicit Gloria tibi dñe, q apparuisti hodie.

¶ A dominica in albis vsque ad Ascensionem in fine omnium hymnorum dicitur Gloria tibi domine, Qui surrexisti a mortuis: etiam in festis Sanctorum eodeꝫ tempore Paschali occurrentium: dummodo hymni sint eiusdem metri.

¶ Ab Ascensione autem vsque ad Pente. dicitur Gloria tibi domine, Qui scādis sup sydera, similiter etiam ꝛ in festis occurrētibus.

¶ In pentecoste vero ꝛ per octauam dicitur Gloria patri domino, Patoque qui a mortuis ꝛc. Alijs temporibus terminantur hymni, vt suis locis ponitur.

De Antiphonis.

AD omnes horas semper cum psalmis dicuntur Antiphonę vel vna vel plures pro diuersitate officij, ꝛ horarum.

¶ Si de tpe fiat officium, idest de dñica, aut feria, dñr Añę, vt in psalterio: quę cum psalmis posite in Vesperis dñicę, ꝛ feriaruꝫ, in Completorio, ac in nocturnis (ēt qñ fit offiñ de festo triū lect. idest simplici) nunqnā mutantur nisi tpe Paschali, quo tpe dicitur vna tñ Añā, Haleluiah, excepto tpe ēt Aduētus: quo tēpore ad vesperas ꝛ nocturnos dominicę ponuntur proprię Antiphonę. In Laudibus ꝛ alijs Horis mutantur pro diuersitate temporum: vt in proprio de tempore habentur, cum vero non assignantur, semper dicuntur quę posite sunt in psalterio.

¶ Añę quę in proprio de Tpe sabbato ponuntur ad Magnificat pro prima dominica alicuius mensis, sumendę sunt ea dominica quę est propinquior Calendis: vel est in Calendis illius mensis, vt supra in rub. de dominicis. ac etiam in rubr. mensis Augusti dicit: ꝛ semper in sabbato ponitur Antiphona ad Magnificat, quę cōtigua est libro Scripturę in dominica ponendo.

¶ In festis nouem lect. ad vesp. dñr añę de Laudib. nisi proprię in vesperis assignentur. Ad Horas similiter, tam in offō de tēpore, quam de Sanctis, quando habentur proprię in Laudibus ꝛ alię proprię non fuerint ad Horas, sumuntur ex Laudibus quarta prętermissa, hoc ordine. Ad primam, prima: Ad Tertiam,

tiam, secunda. Ad Sextam, tertia: Ad Nonam quinta.

¶ In ferijs Aduentus, quę nō habent ad Horas proprias Antiphonas, sumuntur ex Laudibus dominicę prędcedentis. Vbi vero in Laudibus feriarum Aduentus fuerint proprię: sumuntur vt dictum est, ex ipsis laudibus feriarum proprię.

¶ Tempore Paschali, in officio tam nouem, quam trium lect. psalmi nocturnorum cuiuslibet nocturni, dicuntur sub vna antiphona, quę officio conuenit, vt suis locis ponitur.

¶ In duplicibus ad Vesper. Matut. ꝛ Laudes tñ Antiphonę dicuntur ante psalmos integrę: ꝛ post psalmos integrę repetuntur: in alijs Horis, ꝛ in officio non duplici, in principio psalmi inchoat tñ antiphona, deinde in fine integra dicitur. Et qñ añā incipit sicut ps, post inceptā añam dicatur quod sequitur in psalmo sine repetitione principij, ab eo loco vbi desinit antiphona.

¶ Antiphonis propriis, tam in officio de tempore, quam de Sanctis semper cedunt, quę habentur tam in psalterio, quaꝫ in Communi sanctorum.

¶ Quando fit aliqua commem. semper dicitur antiphona ante orationem cum versu quę sumitur ex officio, quod conuenit ei, de quo fit commemoratio: ita vt in Vesperis sumatur antiphona quę assignatur ad Magnificat, in Laudibus quę ad Benedictus, cum versibus qui habentur post Hymnum.

¶ Antiphonę sanctę Marię posite in fine Completorij, dicuntur vt inferius in propria rubrica dicitur.

De psalmis.

PSalmi in officio de tpe, per oēs Horas in dñicis ꝛ Feriis dicuntur eo modo quo distributi sunt in psalterio: nisi aliquādo aliter in proprio de tpe signentur. In festis autez dicuntur, vt in proprijs locis signantur: alioquin vt in Communi Sanctorum.

¶ Psalmi ad Laudes de dñica cuꝫ cantico Benedicite, dicuntur in omnibus festis per annum, ꝛ in ferijs temporis paschalis.

¶ Psalmus, Confitemini, dicitur ad primā cuꝫ alijs psalmis in psalterio assignatis in oībus dominicis (quando officiū fit de dominica) a tertia dominica post pentec. inclusiue vsque ad Natiuitatē domini exclusiue: ꝛ a scōa dominica post Epipha. inclusiue, vsqꝫ ad Septuag. exclusiue: a Septuagesima autez inclusiue vsqꝫ ad Pascha exclusiue, cuius loco dicit psalmus, Dominus regna-

gnaut: ꝛ psal. Confitemini: tunc dī ad Laudes post psalm. Miserere: vt suo loco dicit. In Dñicis vero Tpis Paschalis a Dominica in Albis inclusiue vsque ad Ascensio. exclusiue, dicuntur tantū tres psalmi sicut in festis: addito symbolo Athanasij. Alij psalmi per singulas ferias distributi ad primam, dicuntur singuli loco psalmi, Confitemini: in feriali tantum officio, quādo de feria agitur extra tempus Paschale. In ferijs vero temporis Paschalis, in festis per annuꝫ, ꝛ in Sabbato, siue de sancta Maria, siue de feria fiat officium, dicuntur tantum tres psalmi: scilicet Deus in nomine tuo. Beati immaculati, ꝛ Retribue: etiam si festum duplex celebretur in Dominica.

¶ In Dominicis autem, quando officiū fit de Dominica, post psalmos additur semper symbolum Athanasij, Quicunque, vt infra in propria rubrica dicetur.

¶ Psalmi Horarum, scilicet ad Tertiam, Sextam, ꝛ Nonam, ꝛ ad Completorium, nunquam mutantur, vt in psalterio, siue de sanctis, siue de Tempore fiat officium.

¶ Psalmi de Dominica ad Vesp. vt plurimum dicuntur in vesper. festorum excepto vltimo qui mutatur: cū vero aliter fit, suis locis annotatur. In Vesper. infra octauā dicuntur psalmi, vt in secundis Vesp. festi, exceptis primis Vesp. dici octauę, in quibus dicuntur, vt in primis Vesp. festi.

¶ In fine psalmorum semper dicitur Gloria patri, prēterquaꝫ in psalmo, Deus Deus meus ad te de luce vigilo: ꝛ in psal. Laudate Dominum de cēlis, in quibus dicitur tantum in fine vltimi psalmi, ante Canticuꝫ Benedicite, ꝛ ante Capitulum. Prēterea non dicitur in triduo Maioris Heb. ante pascha, nec in officio Defunctorū, cuius loco pro Defunctis dī, Requiē ēternam ꝛc.

De canticis.

CAntica dicuntur in officio de tempore, tam de Dominicis, quam de Ferijs, vt in psalterio distribuuntur ad Laudes, Vesperas, ꝛ Completorium.

¶ In festis, ꝛ Tempore Paschali ad Laudes semp dicitur Canticum, Benedicite, vt in Dominica, ꝛ in fine eius non dicitur Gloria patri, sicut in alijs Canticis dicitur, nec respondetur, Amen. Alia cantica ferialia, vt in psalterio, ad Laudes non dicuntur nisi quando officium fit de feria extra tempus Paschale.

¶ Canticum

¶ Canticum Benedictus, Magnificat, ꝛ Nunc dimittis, semper dicuntur suo loco, vt in psalterio.

De Versibus.

VErsus semper dicuntur ad Matut. post vltimum psal. ꝛ antiphonam nocturnorum, siue in officio dicantur tres nocturni, siue vnus. Ad Laudes ꝛ Vesperas, Versus dicitur post Hymnum. ad horas dicitur in Responsorio breui, post repetitionem partis Responsorij, dicto Gloria patri.

¶ In pascha Resurrec. ꝛ per eius octauam vsque ad sabbatum in albis inclusiue, in Nocturno tantum dicitur versus, in alijs Horis non dicitur, vt ibi.

¶ Quando fit aliqua commem. semper post antiphonam eius, de quo fit commemoratio, dicitur Versus, qui in eius officio ponitur post Hymn. Vesperarum ꝛ Laudum.

¶ Versibus tempore paschali semper additur Haleluiah.

¶ Versus Dñs vobiscum, semper prēponitur orationi: ꝛ post eam repetitur, vt infra dicitur in rub. de oratione.

¶ In officio festi trium lect. post omnes psalmos feriales cum antiphonis dicitur Versus de Communi Sanctorum, hoc ordine. Feria ij. ꝛ v. Versus primi nocturni. Feria iij. ꝛ vj. versus secundi noct. Feria iiij. versus tertij nocturni.

¶ Versus positi in psalterio ad Laudes, ꝛ Vesp. semper dicuntur quando alij proprij non assignantur in proprio de tempore.

¶ De Absolutionibus, ꝛ Benedictionibus ante lectiones.

ABsolutiones, ꝛ benedictiones dicuntur per ordinem in officio nouēꝫ lectio. ante lectiones, vt in prima Dominica de Aduentu ponuntur. s. post versuꝫ dicto Pater noster. Et ne nos. dicitur absolutio ꝛ Benedictio, vt ibi: prēterquam in Matutinis tenebrarum Maioris hebdo. ꝛ in officio Defunct. in quibus Absolutio ꝛ Benedictio non dicuntur.

¶ Si officium nouēꝫ lect. fit de Sancto, octaua benedictio erit, Cuiuꝫ, vel Quorum festum colimus ꝛc. vt ibi. Si de sancta Maria, octaua benedictio erit. Cuius festum colimus ipsa virgo virginum ꝛc. Cum leguntur tria euangelia cum homilia, fiat sicut in Natiuitate domini dicitur.

¶ Si fit officiū trium lect. ꝛ fit de feria, in qua singulę tres lect. sunt de Scriptura, Absolutio. ꝛ Benedictiones sumuntur ex

prima dominica de Aduentu hoc ordine. Feria secunda ꝛ quinta Absolutio, ꝛ Benedictiones primi noctur. dicuntur. Feria tertia ꝛ sexta secundi noctur. Feria quarta ꝛ sabbato, tertij noct.

¶ Si autez singulę tres lect. non sunt de Scriptura, Absolutio dicitur secundum ferias, sicut qñ tres sunt de Scriptura. Benedictiones vero semp dñr, vt in tertio noc. dictę dñicę ordinãtur.

¶ Si tres lec. sunt de homilia: Prima Benedictio erit Euangelica lectio. Secunda, Diuinum auxilũ. Tertia, Ad societatez.

¶ Si fit de sancto, de Absolutionibus idem seruatur quod in ferijs, quando non legitur homilia: sed Benedictiones dicuntur vt in tertio noctur. hoc modo. Prima, Ille nos benedicat: Secunda, cuius, vel quorum festum colimus: Tertia, ad societatez.

¶ Quando fit officiũ B. Marię in sabbato: Absolutio ꝛ Benedictiones dicuntur, vt in eius off. paruo circa finem Breuiarij.

De Lectionibus.

LEctiones leguntur ad Matut. dictis psalmis, nocturnorum cum Antiphonis, versibus, Absolutionibus quoque ꝛ Benedictionibus, vt supra. In duplicibus ꝛ semiduplicibus dicuntur nouem lectiones, idest in quolibet nocturno tres: in ferijs ꝛ festis simplicibus leguntur tantum tres lectiones.

¶ In officio nouez lect. leguntur hoc modo. In primo noctur. semper leguntur tres lect. de Scriptura: quę qñ suis locis proprię, au dett Cõi scõrum non assignantur, semper leguntur vt in officio de Tpe: quę sua quaque die occurrunt legendę. In secundo noct. si fit de sancto, tres lectiones leguntur de vita Sancti: quę si non adsint proprię, leguntur de sermone, qui ei conuenit, ex Cõi Sanctorum: Vnde etiaz numerus trium lect. completur, quando officium fit nouem lect. de aliquo Sancto, qui non habet nisi vnaz, vel duas lect. de vita sancti. Si fit de dominica, vel alio officio nouem lect. per annum, ẽt de octaua, leguntur tres lect. de aliquo sermone, qui in illis ponitur. In tertio noct. semper leguntur tres lectiones de homilia in Euangelium, positę in proprio aut ex Communi assignatę: ꝛ primę lectioni de homilia semper pręponitur principium lectionis de Euangelio, de quo est homilia: etiam infra octauas. Excipiuntur ab hoc ordinario lectionum Matutinę tenebrarum ante Paschа, ꝛ defunctorum, vt in suis officijs ponitur.

¶ Si

¶ Si in officio nouẽ lect. in quo nõ dz nonũ rsisoriũ ꝙtingat fieri comme. de aliquo sancto, qui propriam habet lectionez, nona lectio legitur de sancto: si fuerint duę de sancto, cuius fit comme. ex duabus lectionibus fiat vna lectio: omissa nona lectione in dicto off. nouem lect. vel octauę lectioni adiuncta. Quod si eodẽ die occurrat dñica, vel feria quę habeat homiliam, nona lectio sancti omittitur, ꝛ eius loco legitur homilia dominicę, vel ferię.

¶ In officio trium lec. si fit de feria, tres lec. legũtur de Scriptura: nisi tres sint de homilia: quia tunc omissis lectionib. de Scriptura, tres legũtur de homilia. Si fit de sancto, quę habeat duas lect. prima tñ erit de Scriptura: vel vna, vel ex tribus vna: Secunda ꝛ tertia de Sancto. Si vnam tñ habuerit, vel propriam, vel ex Communi assignatam: prima ꝛ secũda erunt de scriptura, tertia de sancto: quod etiã seruatur i officio S. Marię in sabba.

¶ Si initium lectionis de scriptura transferatur in secundaz feriã, lectiones scripturę positę in secunda feria, vel omittanť, vel cũ alijs de eadẽ scriptura adiunctę legantur: quod semper fieri potest, quando lectiones de scriptura aliquo die omittuntur.

¶ Lectiones autem de scriptura in officio de tempore sic distributę sunt per annum: vt quotidie aliquid ex ea legatur etiam in officio de sanctis, quando alię, vt dictum est, non assignantur.

¶ Initia librorum sacrę scripturę (qui fere semper in Dominicis inchoantur) eo die ponuntur, quo notata sunt, etiam si fiat officium de sancto: nisi in festo alię proprię lectiones scripturę de Communi assignentur: tunc enim initium lectionis de scriptura transfertur in sequentem diem, similiter non impeditam. Historia vero, idest Responsoria ex historia scripturę sumpta: si eo die in quam transfertur initium scripturę propter festum occurrens poni non possit, ponatur infra hebdomadam, vt dicitur in rub. de Responsorijs. Cum autem initium alicuius Epistolę beati Pauli, post octauam Epipha. vel Epistolę canonicę tempore Paschali, aut alicuius Prophetę minoris mense Nouembri, infra hebdomadam illorum temporum impeditur aliquo festo nouem lectionum habente propriας lectiones de scriptura, dictum initium Epistolę ꝛ Prophetę, quoad commode fieri poterit, ponatur in sequenti feria alio simili initio scripturę ponendo, vel festo non impedita: alioquin in precedenti similiter

non impedita, vel cum alijs lectionib. de eadem scriptura in sequentibus diebus continuetur, ita vt aliquo modo ponatur. Cum etiam initium lectionis alicuius libri de scriptura transfertur in aliã diem, alię lectionis eadẽ die, de eadẽ scriptura assignatę, vel cum superioribus lectionibus legantur, vel omittantur. ita vt non oporteat eas amplius in alio sequenti die resumere: sed illę legantur, quę sua quaq; die occurrunt, aut cum eisdẽ iungantur. Quod semper seruetur, quando lectiones occurrentes de scriptura legi non possunt.

¶ De scriptura quoq; tm̃ est posituꝫ, quantum satis vꝫ, pro numero hebdomadarum, quę esse possunt, ꝛ inter Epiphaniam ꝛ Septuag. ꝛ inter Pentecosten. ꝛ Aduentum. Vbi vero cõtingit minui numerum Dominicarũ ꝛ hebdomadarum post Epipha. aduenięte Dominica Septuagesimę, ꝛ post Pẽtecost. aduenięte alia Dn̄ica, vt infra dꝫ, quod super est de scriptura alicuius libri pro numero dictarum Dn̄icarum, ꝛ hebdomadarum, positi, eo animo omittitur. Quod etiam fit de scriptura ex libris Regum: de quibus legitur ab octaua pentec. vsque ad primã Dn̄icam Augusti, cum non expletur numerus Dn̄icarum post octa. pentec. de eo libro annotatus vsque ad mensez Augusti: qꝛ tunc lectionibus de eo libro omissis, legitur scriptura quę ponitur mense Augusti. Quod similter ꝛ in sequentibus mensibus obseruatur: qn̄ mensis cui quinque Dominicę assignantur, nõ habuerit nisi quatuor: tunc enim omittũtur lectiones quintę Dominicę, ꝛ eius hebdomadę: ꝛ ponuntur lectiones primę dominicę sequentis mensis, ꝛ eius hebdomadę, quę. s. Dominica proximior est Calendis illius mensis, secundum rubr. mensis Augusti positam in proprio de Tempore.

¶ Lectiones Dn̄icę quitę Octobris, qn̄ October habuerit tm̃ quatuor Dn̄icas, leguntur feria quinta precedentis hebdoma. non impedita festo duplici, quod habeat proprias lect. scripture: alioquin legantur feria sexta eiusdez hebdo. coniunctę lectionibus secundę ꝛ tertię ferię hebdomadę quintę.

¶ Lectiones ẽt secundę Dn̄icę Nouembris, ꝛ eius hebdomadę omittuntur, quando idem mensis habuerit tm̃ quatuor dominicas: tunc enim tertia Dominica Nouemb. cum sua hebdo. ponitur loco secundę, ꝛ quarta loco tertię, ꝛ quinta loco quartę.

¶ Le-

¶ Lectiones de scriptura, positę in Cõi festorum, leguntur tam in festis duplicib. quã semiduplicib. vbi assignantur in Proprio sanctorũ per annũ: Rursus qn̄ aliquod festum in ꝓpria ecclesia solenniter celebratur: Item qn̄ aliquod festũ nouez lect. occurrit in Quadragesima, ꝛ Quatuor tẽporib. in secunda feria Rogationũ, ꝛ in Vigilia Ascens. in quibus ferijs in officio de Tẽpore non assignantur lectiones de scriptura, sed de homilia: tunc etiã in festis recurrendũ est ad lectiones de scriptura, positas in Cõi sanctorũ. Quod si occurrat in die octaua alicuius festi habentis octauam: tunc in primo noc. diei octauę repetantur lectiones, quę in primo noct. festi lectę fuerint. Alię lectio. secundi ꝛ tertij noct. positę in Cõi Sanctorum, similiter leguntur qn̄ in proprio sanctorum assignantur: ꝛ quando in aliqua ecclesia aliquod festum celebratur cum nouem lectionibus: quia in ea est solenne, aut consuetum celebrari, quod proprias de festo lectiones non habuerit

¶ In fine cuiuscunque lectionis dicitur: Tu autem dn̄e miserere nobis, ꝛ respondetur, Deo gratias. Quod etiam fit in lectionibus breuibus in principio Completorij: ꝛ in fine Primę, post Pretiosa: pręterquam in triduo maioris hebdo. ante Pascha: ꝛ in officio Defunctorum, vt suis locis ponitur.

De Responsorijs post lectiones.

REsponsoria dꝫ ad Matut. post lectiones: ita vt post qualibet lect. dicatur vnum Responsorium, vt infra.

¶ In festis nouem lect. (pręterquã in festo. SS. Innocentiũ, qn̄ non venerit in Dn̄ica) ꝛ in Dn̄icis a Dn̄ica in Albis inclusiue vsq; ad Aduent. exclusiue: ꝛ a Dominica infra oct. Natiuitatis inclusiue vsq; ad Septuag. exclusiue, dicuntur octo tantum Responsoria: ꝛ in fine tertij, sexti, ꝛ octaui, dicitur Gloria patri, cũ repetitione partis Responsorij: quod regulare est in fine vltimi Responsorij cuiuslibet nocturni, tam in officio nouez, quam triũ lect. exceptio tempore passionis, quo tempore repetitur Responsoriũ a principio: excepto etiaz officio Defunctorũ: cuius loco dicitur Requiem ęter. Qui versus. Gloria patri, quibusdam diebus dꝫ in primo Responsorio, vt in proprijs locis annotatur. Post nonaz lectionẽ pręd ictis diebus, quando octo tantum dicuntur Responsoria: immediate dicitur hymnus, Te Deum

¶ In Dominicis Aduentus, ⁊ in Dominicis a Septuagesima vsque ad Dominicam palmarum: ⁊ in triduo ante pascha dicũtur nouem responsoria: quia tunc non dicitur, Te Deum.

¶ In officio autẽ trium lect. qñ fit de festo, ⁊ in ferijs temporis paschalis, quod est inter Dñicam in Albis, ⁊ Ascensionem (excepta feria ij. Rogationum, in qua dicitur tertiuꝫ responsoriuꝫ) dicuntur duo responsoria: quia post tertiam lectionem dicitur, Te Deum: Quę responsoria in festis sumunt̃ de Cõi Scõrũ, ⁊ in dictis ferijs Temporis Paschalis, qñ alia propria non assignãtur, sumunt̃ de Dominica, in qua primo sunt posita, hoc ordine.

¶ Secunda ⁊ quinta feria, primum ⁊ secundum ℟ium primi nocturn. Feria tertia ⁊ sexta, primum ⁊ secũdum ℟ium secundi nocturn. Feria quarta, primũ ⁊ secundũ responsoriũ tertij nocturni.

¶ In alijs ferijs, extra tps paschale dicunt̃ tria ℟ia (quia in illis non dicit̃, Te Deum.) Hoc ordine. Feria secunda ⁊ quinta, tria ℟ia primi nocturni. Feria tertia ⁊ sexta, tria ℟ia secundi noctur. Feria quarta ⁊ sabbato, qñ in eo fit de feria, tria ℟ia tertij noct. Dominicę pręcedentis, in qua primo sunt posita. Verum quia in tertio noct. Dominicarum a tertia post pentec. inclusiue vsque ad Aduentum exclusiue: ⁊ ab octa. Epiphan. vsque ad Septuag. exclusiue, non hꝫ nisi vnum ℟ium dicendũ infra hebdomadã, qꝫ est septimũ in Dñica, propterea quod ℟ium, duo Seraphim, non dicitur nisi in Dominicis post pentec. vsque ad Aduentum, ⁊ ab Epiphania vsque ad Septuag. ideo Feria quarta ⁊ sabbato quando ex tertio noctur. sumenda erunt ℟ia, primum ℟ium erit quod est septimum Dñicę, secundo ⁊ tertio loco dꝫ secundũ ⁊ tertiũ sequentis ferię. i. post secundã, ⁊ tertiaꝫ lect. dꝫ secundũ ⁊ tertiũ ℟ium, quod est secunduꝫ ⁊ tertiũ secundę sequentis ferię, si ꝓpria ℟ia habuerit: alioquin si non habuerit propria, dꝫ secundum ⁊ tertium ℟ium primi noctur. eiusdem Dominicę.

¶ Sumuntur aũt ℟ia ex eo loco, vbi primo sunt posita in principio mensis vel libri, ⁊ ea repetuntur in alijs sequentibus Dñicis illius mensis: in quibus alia non assignantur, vel donec de illo libro legitur, vnde sumpta sunt ℟ia. Quę autẽ in prima hebdo. mensis posita sunt per ferias, repetantur eodem ordine in eisdem ferijs per sequentes hebdo. donec alia ponantur.

¶ Responsoria ẽt propria secundę ferię, si ꝓp festum occurrens poni

poni non possint in ea feria vbi assignantur, ponantur in sequẽti prima occurrenti feria. Vbi vero non adsunt propria, semper ex nocturnis Dominicę sumuntur dicto ordine.

¶ Si ℟ia primi noctur. eius Dominicę, in qua primo ponuntur ꝓp festum duplex in ea occurrens, in ipsa Dominica poni non possint, ponantur primo die eius hebdomadę, in qua occurrit fieri de feria. ⁊ omittantur alia, quę forte in illa feria propria haberentur. Si vero in tota hebdomada non occurrat dies, in quo fiat de feria, prima die non impedita festo nouem lect. fiat offm̃ de feria, cum comm. festi trium lect. in ea occurrentis: si tota hebdomada, ⁊ sequens dominica fuerit impedita offõ nouem lect. in qua non possit fieri officium de Dominica vel de feria, id fiat in sequenti hebdomada vel Dominica: dummodo in ea alia responsoria non sint primo ponenda: quia tũc si responsoria sint primo ponenda, prima die pręcedentis hebdomadę non impedita festo duplici, fit de feria, vt supra: ⁊ festum semiduplex in ea occurrens transferatur.

¶ Responsoria etiaꝫ tertij nocturni, quę in aliquibus Dominicis ex textu euangelij sumpta sunt, nõ repetantur per hebdomadam, quando in ea sumenda sunt responsoria ex tertio noctur. Dominicę: sed eorum loco dicantur alia sequentis ferię. Idem seruatur de quibusdam responsorijs propijs, in ferijs Quadragesimę, vbi vnum tantum reponsorium ponitur: quia non dicũtur nisi in eo die, quo ponũtur: ⁊ in alijs sequentibus ferijs Quadragesimę sumuntur ex dominica, ordine supradicto.

¶ Tẽpore paschali in fine ℟ij ante versum additur Haleluiah. Primum responsorium festi quod aliquando non dicitur infra quasdam octauas, dicitur in dominica infra octa. si ad modum octauę agatur officium, ⁊ in die octaua: nisi aliter notetur.

De Responsorijs Breuibus Nocturnorum.

REsponsoria breuia dicuntur post capitm ad Primam, Tertiam, Sextam, ⁊ Nonã, ⁊ ad Completorium: pręterquaꝫ in triduo ante Pascha vsqꝫ ad Sabbatum in Albis exclusiue: quibus diebus non dñr. Ad Primam ⁊ Complet. semper dñr eodeꝫ modo, vt in psalterio. In alijs Horis, qñ fit officiũ de dñica, vel de feria per annuꝫ, dñr vt bñr in psalterio. In Aduentu autem, Quadrag. ⁊ tpe paschali, vt suis locis bñr propria. In festis simi-

liter quãdo non habentur propria, dicuntur vt in Cõi sanctorũ.

¶ In fine ℟ij breuis semper dr Gloria patri, cum repetitione partis ℟ij: eo modo quo ordinantur ad primaz in psalterio: prę terquam tempore passionis: tunc enim nõ dicitur Gloria patri: sed eius loco repetitur Responsorium breue a principio.

¶ In ℟io breui ad Primam, loco versus, Qui sedes, ꝛ cętera, vt in psalterio, in Aduentu dr, Qui venturus es in mundum, taz in Dñicis ꝛ ferijs, quam in festis (excepto festo Conceptio. B. Marię.) In Natiuitate Dñi ꝛ vsque ad Epiph. etiã in festis occurrentibus: In festo Corp. Christi, ꝛ per octauã: ꝛ in omni offõ B. Marię, tam nouem quam triuz lec. dicitur, Qui natus es de Maria virgine. In Epiph. ꝛ per octauaz, ꝛ in festo Transfigu. dicit, Qui apparuisti hodie. A Dominica in Albis inclusiue vsqz ad Ascensionem exclusiue, tam in officio de Tempore, quam de sanctis (excepto officio sanctę Marię) semper dicitur, Qui surrexisti a mortuis. Ab Ascensione vsque ad pentec. exclusiue, dicitur, Qui scandis super sydera. In pentecoste ꝛ reliquo anni tempore, tam in officio de tempore, quam de Sanctis dicitur, Qui sedes ad dexteram patris, vt in psalterio.

¶ ℟ia breuia aliarum Horarum, quę ponuntur in prima Dominica de Aduentu, dñr per totum Aduentum, qñ fit officiuz de Tempore. Similiter quę ponuntur in prima Dominica Quadrag. dicuntur vsque ad Dominicam passionis exclusiue. Et quę ponuntur in Dominica passionis, dicuntur vsque ad feriã quintam in Cęna Domini exclusiue. Item quę ponuntur in Dominica in Albis, dicuntur vsque ad Ascenſ. exclusiue. Quę vero ponuntur in aliquo festo habente octauam, dicuntur per totã octauam, quando fit de octaua. In officio autem B. Marię, tam nouem quam trium lect. excepto festo Assumptionis eiusdem, dicũtur semper Responsoria breuia de Communi Virginum.

¶ Tpe paschali a Dñica in Albis vsque ad sabbatum post pentec. inclusiue, in primo versu ℟ij breuis ponuntur duo Halelu-iah, ꝛ in secundo vnum: taz in offõ de Tẽpore quam de Sanctis.

De Capitulis.

CApitula semper dicuntur (prę terquaz a feria quinta in Cęna Dñi vsqz ad sabbatum in Albis inclusiue, ꝛ prę terquaz in offõ Defunctorũz) ad Vesp. Laud. ꝛ alias Horas, dictis psalmis,

mis ꝛ antiphonis: Ad Complet. vero dicto etiam hymno.

¶ Capitula Dñicalia, posita in psalterio in primis ꝛ secundis Vesp. in Laud. ꝛ Horis, dicuntur a tertia Dominica post pentec. vsque ad aduentum, ꝛ a secunda post Epipha. vsque ad Septuag. Capitula autem ferialia dicuntur eisdem temporibus: sed post octauam pentec. vsque ad Aduentuz, ꝛ ab oct. Epipha. vsqz ad Dominicam primam Quadrage. Alio tempore dicuntur vt in proprio de Tempore: si fit de sanctis, vt in proprio de sanctis, cum propria adsunt: alioquin de Communi sanctorum. Capitulum Primę ꝛ Completorij (quando Capitula dicuntur) nunq̃ mutatur vt in psalterio.

¶ In Dñicis ab Aduentu vsque ad octa. Epiph. ꝛ a Septuag. vsque ad dñicam tertiam post pente. ꝛ in omnibus festis regulariter Capitulum positum in primis Vespe. dr in Laudib. ad tertiam: ꝛ in secundis Vesper. quibusdam exceptis, quę suis locis assignantur. Post Capitulum semper respondetur Deo gratias.

De Oratione.

ORatio in vesp. ꝛ Laudib. dicitur post añas ad Magnificat, ꝛ Benedictus immediate: prę terquam in ferijs Aduentus, Quadrage. Quatuor temporuz, ꝛ Vigiliarum, quę ieiunantur: in quibus post antiphonam dicuntur preces, excepta vigilia Natiuitatis ꝛ pentec. ꝛ in fine post preces, Oratio. Ad Primã ꝛ alias Horas Oratio dicitur post Responsorium breue, nisi dicendę sint preces: tunc enim Oratio dicitur post preces. Ad complet. in duplicibus, ꝛ per octa. Oratio dicitur post Antiphonam, Saua nos, in alio officio dicitur post preces.

¶ Ad Primam, ꝛ Complet. nunquam mutantur orationes quę habẽtur in psalterio, prę terquam in triduo ante Pascha: in quo triduo ad omnes Horas vsque ad Nonam sabbati sancti inclusiue post psal. Miserere, dr Oratio dici, vt suo loco ponitur. In alijs Horis regulariter dicitur Oratio, quę dicta est in primis Vesp. In Quadragesima autem, Quatuor temporibus ꝛ Vigilijs, Oratio quę dicta est in Laudibus, dicitur tantum ad Tertiam, Sextam, Nonam. In Vesp. autem sequentib. si fit de feria, dicitur vel alia propria, vt in Quadragesima, vel dominicę precedentis, vt in ferijs per annum. Quę Oratio precedentis dñicę semper dr in feriali offõ per hebdomadam, quando propria non assignatur.

assignatur. Infra octauas dicitur oratio vt in die festi, similiter in die octaua, nisi alia propria assignetur.

¶ Ante Orationem semper dicitur versus, Dñs vobiscū. Respondetur, Et cū spū tuo. Qui versus non dicitur ab eo qui non est saltem in ordine Diaconat⁹, nec a Diacono pñte Sacerdote, nisi de illius licentia. Si quis aūt ad Diaconatus ordinem non peruenerit eius loco dicit. Dñe exaudi orationem meam. ℣. Et clamor meus ad te veniat. Deinde dicitur, Oremus: postea oratio, quę si vnica tantum dicatur, vers. Dñs vobiscū, vel Dñe exaudi, repetitur finita oratione, postquā fuerit rñsum, Amen. Sin autē plures Orationes dicendę sint: ante quamlibet orationez dicit Añā & Versus: deinde dicitur Oremus: & post vltimam orationē repetitur, Dñs vobiscū: postea dicitur, Benedicamus dño. Respōdetur, Deo gras. Deinde dicitur Versus, Fidelium animę: qui Versus Fidelium, non dicitur post Benedicamus dño, ad Primā ante Preciosa &c. neque ad Cōplet. ante Benedicat, &c.

¶ Si Oratio dirigatur ad Patrem, concluditur, Per dñm: Si ad Filium, Qui viuis & regnas. Si in principio Orationis fiat mentio Filij, dicatur. Per eundem. Si in fine orationiz, dicatur, Qui tecum viuit & regnat. Si fiat mentio Spiritus sancti, dicatur. In vnitate eiusdem Spiritus sancti &c.

¶ Cū plures Orationes dñr, prima tantum dicitur sub sua conclusione. Per dñm, vel aliter vt supra: alię non cōcluduntur nisi in vltima Oratione: sed vnicuique Orationi semper pręponitur, Oremus: prętquam in officio Defunctorum: in quo alio modo quam vt supra, Orationes dñr, vt in eius officio dicitur.

De Hymno, Te Deum.

HYmnus Te Deum, dicitur in oībus festis per annum, tam trium, quā nouem lect. & per eorum octauas: excepto festo sanctorū Innocentiū: nisi venerit in dominica: & nisi fuerit eius dies oct. quia tunc dicitur. Dicitur ēt in oībus dominicis a pascha resurrect. inclusiue, vsque ad Aduen. exclusiue, & Natiuitate Domini inclusiue vsque ad Septuag. exclusiue, & in omnibus ferijs temporis paschalis. s. a dominica in Albis vsque ad Ascēs. excepta secunda feria Rogationum, in qua non dicitur.

¶ Non dicitur autē in dñicis Aduen. & a Septuag. vsqz ad dñicam palmarū inclusiue, neque in ferijs extra tempus paschale.

¶ Cum

¶ Cum dicitur, omittitur semper nouum vel tertium responsorium: & statim dicitur post vltimam lectionem.

¶ Cum non dicitur, eius loco ponitur nonū vel tertium ℟ium, cum Gloria patri, in fine: & dicto rñsorio statim inchoantur Laudes. Similiter qñ dicitur, Te Deum: eo hymno dicto statim inchoantur Laudes: prętquam in nocte Natalis domini: quia tunc dicitur Oratio, postea celebratur Missa, vt suo loco dicit.

De Oratione Dominica, & Salutatione Angelica.

ORatio Dominica Pater noster, & Salutatio Angelica Aue Maria, semper dicitur secreto ante omnes Horas, prętqꝫ ad Completo. quia tunc in principio dicitur tantū Pater nr, post lectionē breuē dicto versu, Adiutoriuz nrm, & in fine Pater nr, Aue Maria, cū Credo, post orationē sanctę Marię. Finitis Horis dicitur similiter secreto, Pater nr, tñ, dicto versu. Fidelium aię, vbi hic versus dicitur: qui versus non dicitur quando post officium diei dicitur officium S. Marię: sed post illud, & tūc dicitur, Pater nr, vt supra. Si aūt alia Hora subsequatur, in fine prędcedentis Horę dicitur Pater noster semel tantuz, pro principio sequentis Horę, addita Aue Maria.

¶ Quando oratio dominica dicenda est cum precibus, semper clara voce profertur, Pater nr: & in fine. Et ne nos: reliquum dicitur secreto: alias nunquā profertur. Ad Laudes vero & Vespe. qñ in feriali officio dicuntur preces, totū dicitur clara voce.

¶ Salutatio Angelica semper dicitur ante officiū sanctę Marię, quando non dicitur cum officio domini: quia tunc sufficiat dixisse in principio cum oratione dominica.

De symbolo Apostolorum, & symbolo Athanasij.

SYmbolū Apl̄orum semper dicitur ante Matut. & Primam: & finito Cōpletorio, post orationē Angelicam totum secreto: ēt si ad Primā, & Cōplet. iterū dicenduz sit cū precibus. Quādo vero dicitur cū precibus, ad Primā & Cōplet. clara voce pfertur, Credo in deū, & in fine, Carnis resurrectionē, reliquum dicitur secreto, alias nunquam dicitur, nisi vt supra.

¶ Symbolū Athanasij dicitur ad Primā, post psal. Retribue, in oībus dominicis per annū, qñ officium fit de dominica, exceptis Dominicis infra octauas Natiuit. domini. Epiph. Ascens. & Corpo. Christi, ac dominica Resurrect. & Pentecostes: in quibus

bus dicuntur tantum tres psalmi consueti, vt in festis. In Dominicis infra alias octanas, ꝛ in Dominica Trinitatis dicitur, alias nunquam, neque si aliquod festum duplex celebretur in Dominica.

De Precibus.

PReces sunt aliquot versus, qui aliquando dicuntur ante orationem, incipientes a Kyrie eleison.

¶ Preces Dominicales, ad Primam, ꝛ Completorium, vt in Psalterio dicuntur tantum quandocunque officium non est duplex, vel infra octauas: in duplicibus autem, ꝛ infra octauas non dicuntur, etiam si infra octauam fiat de Dominica vel alio festo semiduplici: quia tunc ratione octauę non dicuntur.

¶ Preces feriales ad Laudes, ꝛ Horas distinctę, vt i psalterio dicuntur tantum in feriis Aduentus, Quadragesimę, Quatuor Temporum, ꝛ Vigiliarum, quę ieiunantur: exceptis vigilia Natiuitatis Domini, ꝛ vigilia ꝛ Quatuor temporibus pentecostes: ꝛ tunc dicuntur flexis genibus. In alijs ferijs per annum a prędictis numquam dicuntur, nisi Dominicales: ꝛ in illis non flectuntur genua.

¶ In feriis Aduentus, Quadragesimę, ꝛ Quatuor temporum dicuntur preces feriales ad Laudes, per Horas, ꝛ ad Vesperas: si non sequatur festum, ad Completorium dicuntur consuetę de Dñica: sed flexis genibus. Dicũtur autem preces genibus flexis ab Hebdomadario, vsque ad versum, Dominus vobiscum, ante orationem. A circunstantibus autez vsque ad versum Benedicamus domino, post Orationem.

¶ In vigilijs Preces feriales dicuntur tantum ad Matutinũ, ꝛ per Horas. Ad vesperas vero sequentes non dicuntur: quia inde fit de festo. Psalmus, Miserere, non dicitur cum precibus, nisi ad Vesperas: ꝛ psal. De profundis, nisi ad Laudes: In alijs Horis prędicti psalmi non dicuntur. In officio Defunctorum dicuntur psami, qui in eorum officio signantur.

De Commemorationibus Communibus, seu suffragijs Sanctorum.

COmmemorationes communes, seu suffragia de sanctis, quę habentur in psalterio ad Vesperas sabbati, dicuntur in fine Vesperarum ꝛ Laudum, ab octaua Epiphanię vsque ad Dominicam passionis exclusiue, ꝛ ab octaua pentecostes vsque ad Aduentum exclusiue, in Dominicis, ꝛ ferijs, nisi officium sit duplex, vel infra octauas: ꝛ illis adiungitur commemoratio de patrono, vel titulo Ecclesię ante, vel post commemorationem de Apostolis, ꝛ de Sancta Maria, pro dignitate illius: ita tamẽ vt semper vltimo loco ponatur commemoratio de pace. Et ante illas, in feriali officio fit commemoratio de Cruce, quę habetur in psalterio, post Laudes secundę ferię.

¶ Tempore paschali fit alia commemoratio de Cruce, vt ibi ponitur ad Laudes ferię secundę post Dominicam in Albis: ꝛ ea solum tunc dicitur.

¶ Si facienda sit commemo. alicuius festi occurrentis, commemor. festi semper fit ante ipsa suffragia consueta, etiam ante cõmemorationem de Cruce.

¶ Commemoratio de Sancta Maria non fit cum alijs, quãdo dicitur eius officium paruum.

De Antiphonis B. Marię in fine officii.

ANtiphonę B. Marię positę in fine psalterij post Complet. singulę dicũtur pro temporis diuersitate, vt ibi annotatur: ptęterquam in triduo maioris Hebdo. ante Pascha.

¶ Dicuntur autem extra Chorum tantum in fine Completorij, ꝛ fine Matutini, dictis Laudib. si tunc terminandum sit officium: alioquin, si alia subsequatur Hora in fine vltimę Horę. In Choro autem semper dicantur quandocũque terminata aliqua Hora, discedendum est a Choro.

¶ Nunquam vero dicitur post aliquam horam, qñ subsequitur cum officio dici officium Defunct. vel Litanię, prętерquam post Complet. in quo semper dicitur etiam si prędicta subsequantur; neque etiam dicitur quando post aliquam Horam subsequitur Missa. Dicuntur autem semper flexis genibus, prętерquam tẽpore Paschali, Hebdomadario tamen ad orationem surgente.

De officio paruo B. Marię, ꝛ alijs.

DE officio paruo B. Marię, de officio Defunct. de Septem Psal. pęnitentialibus, ꝛ Litanijs: ꝛ de psalmis Gradualibus, quando ꝛ qũo, tam in Choro, quam extra Chorum dicenda sint, habent suis locis proprię rubricę circa finez Breuiarij.

¶ Finis Rubricarum Generalium Brẽuiarij.

¶ Ser-

¶ Sermones aliqui per sacerdotem plebibus suis certis diebus festiuis in Ecclesia intra Missarum solennia faciendi ad earum instructionem ⁊ exhortationem.

¶ In Natiuitate Domini nostri Jesu Christi. Dicto offertorio in Missa, Sacerdos conuersus ad populum in hunc vel similem modum ipsum alloquatur.

In nomine Patris, ⁊ Filij ⁊ Spiritus sancti. Amen.

EVangelizo vobis gaudium magnus, quod erit oi populo: quia natus est vobis hodie saluator, qui est Christus dns in ciuitate Dauid. Luce 2. capite. Si recte consideremus dilectissimi, ex multis quidem aduertere possumus, ⁊ oculata fide percipere: quantum debeamus ⁊ obligati simus domino Deo creatori, saluatori, ⁊ redēptori nro: pręsertim autē considerantes huius sacratissimę diei solennitatem, qua sancta mater Ecclesia ad memoriā adducit illud singulare remediū: quod Deus oipotens in salutem nostrā operari dignatus est: quia hodierna die vnigenitum suum a se ęternaliter genitum, consubstantialem, coomnipotentem, Deū verū humana carne de sacratissima virgine sine aliqua macula vel sorde peccati Spūs sancti virtute assumpta tēporaliter nasci voluit ad nostram salutem operandam: ⁊ ad eruendū nos de infinitis malis quibus eramus oppressi. Eramus enim serui omni libertate priuati: ⁊ sub iugo diabolicę ⁊ crudelissimę captiuitatis astricti. Eramus vulnerati ⁊ infirmi peccatorum ⁊ scelerū iaculis. Eramus demus exules a cęlesti patria, ⁊ infernalibus claustris mancipati. Et ab his omnibus per hanc sacratissimā natiuitatem sumus liberati. Eramus inquam primo serui, ⁊ omni libertate priuati pp pecīi primi parentis nostri: ⁊ in nos diabolus impiaz tyrannidem exercebat: nec vlla humana virtute poteramus liberari: ⁊ ideo venit ad nos dns noster Deus verus, homo verus, qui hodie natus ex virgine sacratissima a tali nos seruitute liberauit. Unde Apostolus Paulus ad Gal. 4. capit. dicit, Misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, vt eos q sub lege erant redimeret, scilicet a miserabili seruitute. Et Isa. 26. capit. Domine Deus noster possederunt nos domini. s. diaboli, absque te propterea visitasti, supple humanum genus, ⁊ cōtriuisti eos scilicet dęmones. Eram⁹ secūdo vulnerati, ⁊ sauciati,

ac

ac infirmi vulneribus petōrum, ⁊ debilitati iaculis petōrum, ⁊ morbus malarum operationum ⁊ inclinationum: nec bonuz facere poteramus propter infirmitates nostras. Gen. 6. cap. Sensus ⁊ cogitatio humani cordis ad malū prona sunt ab adolescentia sua. Venit ergo de cęlo singularis medicus: qui vnctione misericordię suę gratia sua nos sanauit, solidauit, ⁊ roborauit ad faciendum bona opera: ⁊ oleo misericordię suę nos perunxit. psalmus. Misit verbum suum, idest filium suuz, ⁊ sanauit eos, scilicet homines. Unde beatus Bernardus in sermone de vigilia natiuitatis Domini dicit. Jesus Christus filius Dei in Bethelee Judę nascitur. Vos qui in puluere estis expergiscimini ⁊ laudate. Ecce Dominus cum salute venit, venit cum vnguentis, venit cum gloria: Neque enim sine salute Jesus: neque Christus sine vnctione: nec sine gloria venit filius Dei. Siquidem ipse salus, ipse vnctio, ipse gloria. Eramus tertio exules a cęlesti patria, ⁊ paradisi porta clausa erat omnibus hominibus propter inobedientiam Adę: nec vllus poterat eam introire. Venit ergo Dominus noster: qui deuicta morte ianuam paradisi omnibus credentibus ⁊ bene operantibus patefecit, ⁊ cęlestis regni hęredes nos fecit. De his beatissimus Leo Papa in sermone huius diei sic inquit. Quisquis igitur christiano nomine pie, ⁊ fideliter gloriaris, reconciliationis huius gratiaz iusto perpende iudicio. Tibi enim quondam abiecto, tibi extruso a paradisi sedibus, tibi per exilia longa morienti, tibi in cinerem ⁊ puluerem dissoluto, cui iam non erat spes vlla viuendi, per incarnationem verbi potestas data est: vt de longinquo ad tuum reuertaris auctorem: recognoscas parentem: liber efficiaris ex seruo: de extraneo proueharis in filium: vt qui ex corruptibili carne natus es, ex Dei spiritu renascaris: ⁊ obtineas per gratiam quod non habes per naturam. Hęc tria charissimi proposita verba breuiter continent: quia natus est nobis saluator: qui nos ab inimicis liberauit: quia natus est Christus, qui vnctione misericordię suę nos a peccatis sanauit: interpretatur enim Christus vnctus: quia natus est nobis Dominus. s. vniuersorum, qui dedit nobis gloriam suam per ęternam beatitudinem. Ideo suscipere debemus gaudium magnum: quod nobis Angelus euangelizauit, sicut dicit sanctus Leo Papa: Saluator nr dilectis-

simi

Omini hodie natus est, gaudeamus. Neque enim locum fas est esse tristitię, vbi natalis est vitę: quę cōsumpto mortalitatis timore ingerit nobis de promissa ęternitate lętitiam. Nemo ab huius alacritatis participatione secernitur: vna cunctis lętitię communis est ratio. Hoc autē gaudium erit perfectum, si non in vanitate t mundanis, sed in domino gaudebimus: ipsum laudantes, t has celebritates cum deuota meditatione tanti beneficij recolentes, iuxta doctrinam prefati sanctissimi pontificis, qui in sermone huius dici sic dicit. Agnosce o Christiane dignitatem tuam, t diuinę consors factus naturę, noli in veterem vilitatez degeneri conuersatione redire. Memento cuius capitis t cuius sis corporis membrum. Reminiscere, quia erutus de potestate tenebrarum translatus es in Dei lumen, t regnum per baptismatis sacramentum. Spiritus sancti factus es templuz. Noli tantum habitatorem prauis de te actibus effugare, t diaboli te iterum seruituti subijcere: quia precium tuum sanguis Christi est: qui veritate te iudicabit: qui misericordia te redemit. Qui cuz patre t Spiritu sancto nobis hic gratiam suam concedat: t in futuro ęternam gloriam. Amen.

¶ In festo Epiphanię cantato Euangelio Diaconus prędnunciat futurum pascha solenniter cantando prout supra,

Et postea in vernacula vel vulgari lingua ipsum pascha, t alia festa mobilia declarat t pronunciat mō infrascripto, vel sili: vez.

Carissimi superioribus diebus celebrauimus gloriosissimam solennitatem natiuitatis Domini cum gaudio t lętitia spirituali: nunc autem, quia instant solennia, in quibus dominus Deus saluator noster nostram est operatus salutem: ad quę nos debemus diligenter prępparare. Ideo sancta mater ecclesia catholica statuit t ordinauit, q hodierna die talia festa prędnunciarentur: quia non semper eisdem diebus contingunt: sed omni anno variantur: hoc fit vt solennitas Paschę semper in die dominico celebretur. Et quia ad festum Paschę quędam sunt solennitates quę prędcedunt ipsum, t quędam quę sequuntur: ideo eas omnes vobis integraliter pronunciabimus, vt eas seruare t celebrare valeatis secundum rationem: qua a sanctis patribus fuerunt institutę. In primis die tali M. talis mensis erit Dominica in Septuagesima

sed qñ glorificatus est Jesus, recordati sunt, q hęc scripta erant de illo. Quarto debemus gaudere t lętari in eius resurrectione: q per eā ianuam cęli nobis aperuit: t sibi t sanctis Angelis sociauit. Multū aūt gaudere debēt: qui ad societatē principum deducūtur. Nō solū aūt ianuā cęli aperuit: sed ēt, quatuor dotibus insignibus corpus nostrū dotabit. s. subtilitatis, claritatis, impassibilitatis, t immortalitatiz: quas oēs eius corpus post resurrectionē habuit: quas dotes ēt nos habebimus, si eius mandata seruauerimus: q tales vult apud se hře, t glorificare. Hęc oia a sctis Doctoribus clarissime declarantē, quę brcuitatis causa pertranseo. Igit hodierna die debemus exultare t lętari: quia dñs eā fecit. Et notandum q dñs hac die suę resurrectionis apparuit decē generibus personaruz, quę figurant personas, quę digne erunt ęterna glorificatione. Primo pęnitentibus. s. Marię Magdalenę peccatrici, sed pęnitenti. Ista apparitio fuit figurata in manna. Exo. 16. cap. Ubi dr q apparuit manna in solitudine minutū, t quasi pilo tusum, in similitudinē pluuię super terrā. i. manna diuinę grę apparuit pęnitenti minuto in contritione, t tuso in cōfessione, quasi pluuia in satisfactione. Secūdo feruentibus. s. tribus Mariis: vnde venerabilis Beda: Consulens imbecillitati quęrentiū, primo venientibus ad monumentum fęminis suo amore feruentibus, t curiosius inquirentibus, angelorū visionē oñdit: t tandē ipse dñs virtutū eis apparens, quanta potentia mortē quā ad horā gustauerat deuicisset, aperuit. Significat q feruentes in bonis operibus Chm merentur. Sap. 6. cap. Sapientia, idest Chs ęterna Dei sapientia, inuenitur ab his qui quęrūt eū. s. cum feruore: sicut fecerunt istę sanctę mulieres. Tertio amare flentibus: t hoc figurat in Petro, cui dñs apparuit. Luc. 23. Surrexit dñs t apparuit Simoni, idest Petro, qui amare fleuit petm suum. Et de ipso scribitur Hiere. 31. In charitate perpetua dilexi te: ideo attraxi te miserans, rursumq ędificabo te. i. dñs apparet flentibus peccata, t reędificat ad vitā grę. Quarto apparuit charitatez hītibus: t hoc significatur in duobus discipulis euntibus in Emaus, qui charitatiue inuitauerunt immo coegerūt eum, vt secuz hospitaretur. Quinto his qui sunt clausi sensibus corporis: t mentē eleuant ad cōtemplationez, t hoc figuratur in Aplis, qui erant clausi absente

Thoma, Sexto veram fidez habentibus: quod signatum fuit in apostolis, qui simul cũ Thoma erant ꝯgregati: ꝛ Thomaꝫ cum verum Deuz ꝛ verum hoiem est confessuꝫ. Septimo prędicatoribus ꝛ doctoribus, quod figuratum est, qñ discipulis ad mare Tyberiadis piscantibus apparuit, ꝛ cos piscari docuit. i. doctores ꝛ prędicatores semper instruit. Octauo his qui transeunt a culpa ad gr̃am: quod figuratur in apparitione facta discipulis in Galilęa: quę transmigratio interpretatur. Nono his qui digne sumunt sacr̃m Eucharistię, quod figuratur quando apostolis recumbentibus in cęnaculo dñs apparuit. Decimo, habentibus misericordiam proximo, ꝛ tribulatis ex compassione mentis: quod figuratur qñ apparuit discipulis, qui tristes erant de suo recessu: ꝛ duxit eos in montem Oliueti: ꝛ benedixit eis: ꝛ in cęlum ascendit. Conemini igitur charissimi habere has proprietates: vt digni sitis ꝙ Christus vobis per gratiam spiritualiter appareat. Unde beatus Augustin. in sermone de hac die dicit. Peccator de indulgentia desperare non debet: Si cũ latro paradisum meruit: cur nõ mereatur veniam christianus: Et si illi dominus dum crucifigitur miseretur: multo magis huic miserebitur duz resurgit. Nam si passionis humilitas Deum prędstitit confitenti: resurrectionis gloria quantum tribuet deprecanti? Igitur cum beato Prophęta ꝛ Rege Dauid: cum hęc sit dies quam fecit dominus, exultemus ꝛ lętemur in ea. Vt ad veram resurrectionem nos perducat Jesus Christus dominus noster per gratiam, ꝛ in futuro per gloriam. Amen.

¶ In celebratione nuptiarum sermo.

HOnorabile connubiũ in omnibus thorus immaculatus: fornicatores enim ꝛ adulteros iudicabit Deus: Apost. Paulus ad Heb. 12. concedente domino celebraturi sacramentuz matrimonij inter istas personas, Charissimi, pro aliquali breui vestrũ consolatione aliquot verba duxi charitatibus vestris ad hoc propositum inducere, ꝛ pro oĩum informatione. Unde scire debetis, ꝙ fuerunt quidaz hęretici pessimi, qui Tatiani ꝛ Martiani dicti sunt: qui omnino damnabant sacr̃m matrimonij: illud fornicarijs ꝛ raptoribus comparantes. Uerum ecclesia catholica hoc errore damnato nuptias legitime factas approbauit: vt habetur dist. 33. ca.

Si qua

Si qua mulier. ꝛ c. Siquis propter
nitatem. de sum. Trin. ꝛ fi. catho. Non so-
nentes ꝛ viduę, sed etiam coniugati per rec-
tionem Deo placentes ad ęternam merentur bea-
nenire. Ad quod propositum etiam loquuntur vę.
Pauli per me assumpta, honorabile connubium in ortum e.
thorus immaculatus ꝛc. Quod quidem honorabile redditur
ex tribus prędsertum. Ex diuina institutione. Ex laudabili con-
uersatione. Ex prolis educatione. Primo dico ꝙ Deus matri-
monũ instituit i triplici lege, scilicet, Naturę, Scripturę, ꝛ Gra
tię. In lege quidem naturę fuit institutum matrimonium in
paradiso ante peccatum in officium. Gen. 3. vt sine ardore con-
ciperent, ꝛ sine dolore parerent. Hoc nunc os ex ossibus meis,
ꝛ caro de carne mea. Propter hoc relinquet homo patrem
suum, ꝛ matrem suam, ꝛ adhęrebit vxori suę, ꝛ erunt duo in car-
ne vna. Fuit etiam institutum post peccatum in remedium: ad
euitandum illicitos motus. Gen. 9. Crescite ꝛ multiplicamini, ꝛ
replete terraz. Prima institutio facta est vt natura multiplicare
tur: Secunda vt natura expleretur, ꝛ vitiuz cohiberetur, vt dicit
Magister in 4. sent. dist. 27. capitu. 2. Institutum etiam in lege
scripta scilicet Moysi, Deus prędcepit Judęis, ne contra-
herent matrimonia cum infidelibus, sed cum illis de domo sua
30. q. 2. cap. Cum igitur. §. Hac itaque consuetudine. Institutum
est etiam in lege Christi, idest gratię. Matth. 12. Quos Deus
coniunxit homo non separet. Unde ex desponsata nasci voluit,
coniunxit homo non separet. Unde ex desponsata nasci voluit,
ꝛ nuptijs voluit interesse. Jan. 2. capi. vt matrimonium confir-
maret. Hinc est, ꝙ omnes pene sancti patres veteris testamen-
ti habuerunt vxores. s. Adam. Enoch. Noe, Abraham, Isaac,
Jacob, Joseph, Moyses, Aaron, Dauid rex ꝛ Prophęta, Job,
Tobias: Ezechias rex: Josias: ꝛ hi omnes fuerunt maximi a-
mici Dei: qui ex matrimonio placuerunt. Non solum isti, sed
multi alij patres fuerunt vxorati: qui diuinam institutionem
seruantes coniugati fuerant. Secundo honorabile est matri-
monium ex laudabili conuersatione, quam habere debent con-
iuges inter se: ꝛ hoc apparet in sex regulis, quę signantur per
sex hydrias positas in nuptijs: quibus Christus interfuit in Cha
na Galilęę, quas habere debent coniuges: si volunt laudabi-

Aaa 3 liter

Thoma, Sexto veram ſi virtuoſorum. Ad Epheſ. 5. Viri diligite
apoſtolis, qui ſimꝫ Chriſtus dilexit Eccleſiam. Chriſtus autem
verum Deuꝫ nam vero amoꝛe, ꝛ animam ſuam poſuit pꝛo ca-
ribus ꝛ doctꝫ ſui vxoꝛem ſuam diligit, ſeipſum diligit, vt dicitur
Tyberi. 15. Iſte amoꝛ debet habere quatuoꝛ, ſcilicet maioꝛitatē,
perpetuitatem, pꝛecoꝛdialitatem, ꝛ ſingularitatem: quę figu-
rantur per annulum, qui ſignificat connectionem viri ꝛ mu-
lieris. Nam annulus debet eſſe aureus: quoniam ille amoꝛ ex-
cedit omnes amoꝛes, ſicut aurum metalla. Secundo annulus
eſt rotundus, quia amoꝛ ille nunquam debet finiri niſi per moꝛ-
tem. Tertio in digito quarto ponitur, ex quo vena pꝛocedit ad
coꝛ. Quarto eſt vnus ꝛ non duo: quia coniugium ſanctum ꝛ im-
maculatum non admittit alium virum, nec aliam vxoꝛem. Se-
cunda regula eſt, ꝙ vir debet coꝛripere vxoꝛem ſuam, ꝛ mulier
debet timere virum ſuum. Eccleſiaſt. 25. Si non ambulauerit ad
manum tuam confundet te in conſpectu inimicoꝛum tuoꝛum.
Sunt autem tria genera mulieꝛum, quędam ſunt pꝛobatę, ꝛ
iſtis non ſunt imponendę leges: quia tales delectant virum.
Eccleſia. 26. Mulier foꝛtis obiectat virum ſuum. Alię ſuſpectę:
ꝛ iſtę ſunt arctandę legibus, ꝛ ſub manu viri tenendę: aliter
magnum periculum eſt. Quędam ſunt medię: quia adhuc non
bene pꝛobatę: ꝛ iſtę nec nimis arctandę, nec nimis laxādę ſunt.
Eſt autem vxoꝛ coꝛripienda tribus modis. Primo, ſecundum
timoꝛem Dei. Secundo, ſecundum confuſionem mundi per
oppꝛobria. Tertio, baculo: vt dicit Chryſoſtomus ſuper Mat-
thęum. Tertia regula, vir debet honoꝛare vxoꝛem ſuam, ꝛ ipſa
virum ſuum reuereri. 1. Pet. 3. Infirmioꝛi vaſculo honoꝛem im-
pertientes. Tenetur enim vir magis honoꝛare vxoꝛem, quam
vxoꝛ virum: exemplum de phiala ꝛ moꝛtario: ꝛ vxoꝛ debet re
uereri virum verbis, ꝛ opere: exemplo Sarę, quę virum ſuum
dominum appellabat. Quarta regula eſt, ꝙ vir debet conuerſa-
ri ꝛ cohabitare vxoꝛi: nec ipſa debet a viro ſuo diſcedere. Nam
talis ſeparatio eſt cauſa multoꝛum maloꝛum. Unde nec pꝛo-
pter infirmitatem, nec pꝛopter quamcunque aliam cauſam vir
debet dimittere vxoꝛem, nec vxoꝛ virum, excepta cauſa foꝛnica-
tionis. Matth. 5. Omnis qui reliquerit vxoꝛem ſuam, excepta

cauſa

cauſa foꝛnicationis, facit eam mię-
Pꝛecipio nō ego, ſed dominus, ꝙ vxoꝛ no di
ta regula eſt. vir debet vxoꝛem ſuam gubern
ſuum iuuare. Mā tenetur eam alere, ꝛ veſtire, ꝛc.
comedunt oſa quę hñt in tabernis: ꝛ vxoꝛ remanet ertium e
dentibus: ꝛ etiaꝫ vxoꝛ debet iuuare virum iuxta illud. Gen. 2. Fa
ciamus ei adiutoꝛium ſimile ſibi. Sexta regula, vir debet red-
dere debitum vxoꝛi, ꝛ vxoꝛ viro. 1. Coꝛ. 7. Uxoꝛi vir debitum red-
dat: ſimiliter aūt viro mulier. Uxoꝛ eīm non habet pātem ſui coꝛ
poꝛis, ſed vir: ſimiliter vir non habet poteſtatem ſui coꝛpoꝛis, ſed
mulier. Nolite fraudari adinuicem, niſi ex cōſenſu ad tps, vt va-
cetis oꝛationi: ꝛ iterum reūertimini in idipſum: ne foꝛte tentet
vos ſatanas pp incontinentiam vꝛam. Debent autē abſtinere a
coitu coniuges tpe cōtionis, feſtiuitatum, ieiuniꝛum, cōceptus,
ꝛ ablactationis pueri: ꝛ tpe menſtruoꝛum. Iſtę ſunt ſex hydrię
poſitę ad purificationeꝫ matrimonii. Tertio eſt honoꝛabile ma-
trimonium ex pꝛolis educatione. De hoc dicit Dauid pſal. 127.
Filij tui ſicut nouellę oliuaꝛū, ſcilicet pulchꝛi moꝛibus, ſemp vi-
rides virtutibus, victoꝛioſi in tribulationibus ꝛ tentationibus:
oleum pꝛoducentes in miſeꝛationibus. Equidem habere bonos
filios ꝛ bonas filiaſ nō eſt in poteſtate parentū, ſed Dei miſeꝛen-
tis. Legimus eīm multos ſanctos patres filios peſſimos habuiſ-
ſe: ſicut Abꝛahā: Iſmael, Iſaac, Eſau, Iacob filios, qui Joſeph
frēm vendideꝛunt, Ezechias ꝛex Manaſſem: ꝛ cōtra mali pꝛes
habuerunt bonos filios, ſicut Amon Joſiam. Debent mī pater
ꝛ mr̄ ſicut nutriunt coꝛpus filij: ita ēt aiam inſtruere per bonam
doctrinam. Et qī quis vxoꝛem accipit: ſm Chryſoſt. debet in-
ueſtigare vitam parentum eius: quia vt plurimum filij moꝛibus
aſſimulantur parentibus. Et ſępius mediatoꝛes nuptiarum mul
ta mendacia dicunt. ſ. ꝙ peſſima iuuencula dicetur bona, ꝛ lu-
ſoꝛ, ꝛ ebrioſus dicetur modeſtus: ꝛ hoc eſt magnum periī. Ideo
parentes debent filios ſuos, ꝛ filias admonere vt ſint puri in ex-
teꝛioꝛi conuerſatione, remouendo eos ab inboneſtis, ꝛ aſſuefa-
cientes eos laboꝛibus ꝛ liteꝛis: ab eis ſocietates malas amouē-
do: ad eccleſiam ſępe eos ducentes tam filios quam filias, con-
tra illos qui filias domi relinquunt ſolas ꝛc. ſępe eos, cum va-
cat, in ſocietatem ducere debent, ꝛ vt optimi ſint curare tenen-

Thoma, Sexto veram si virtuose erit connubium, ꝛ thorus
apostolis, qui simu[illegible]. Faciendo ꝛ hic habebitis gratiam, ꝛ in fu-
turum Deus [illegible]quam nos perducat Jesus Christus dominus
ribus ꝛ doctꝰ patre ꝛ Spiritu sancto viuit ꝛ regnat per om-
Tyberi[illegible]culorum Amen.
perpetu[illegible]

¶ In electione alicuius prelati, scilicꝫ Plebani, Archipresbyteri vel Rectoris alicuius Ecclesie, Sermo.

¶ Sacerdos maior illius Ecclesie, vel alius cui id commissum fuerit, congregatis electoribus pro electione, poterit infrascripta vel similia verba pro futurę electionis celebratione exhortatorie ipsis facere.

NEc quisquam sibi sumat honorem, sed qui vocatus est a domino tanquam Aaron. Heb. v. capi. Celebraturi electionem futuri Plebani, domini obseruandissimi, nō incōgrue verbum prefatus assumpsi. quo clare ꝛ euidenter Apostolus Paulus qualem prelatum debeatis eligere vobis insinuat, videlicet, talē qui huiusmodi honorem ambitiose non quęrat, qui secundum voluntatez Dei sit, ꝛ qui ornatus virtutibus tanquam Aaron existat. Non enim huc conuenistis vt terrenum ꝛ corporis vobis eligatis prefectum: sed vt pastorem animarum vestrarum, mediatorem inter vos ꝛ Deum: qui vos Deo omnipotenti reddat gratos ꝛ acceptos: qui animarum vestrarum saluti intentus sit, diligens vitiorum correptor, ꝛ virtutum plantator in vobis existat. Qui doctrina, exemplis, opere ꝛ charitate, ad eternam vos salutem perducat. Cum igitur spiritualem patrem eligere ꝛ animarum vestrarum curatorem creare debeatis: tanto magis debetis enti ad talem electionem: quanto maior ꝛ potior anima corpore existit. Hoc autem facietis: si ea quę vobis beatus Apostolus proponit, seruaueritis, videlicet q̄ eligatis non eum qui arroganter sibi hanc plebem vsurpare conatur, sed virum a Deo vocatum ꝛ virtuosum: prout dicebat thema assumptum. Neque quisquā sibi sumat honorem: sed qui vocatus est a Deo tanquam alter Aaron. In quibus verbis tria facit Apostolus. Primo ambitiosum excludit. Secundo canonicam institutionem inducit. Tertio dignam executionem exprimit. ¶ Primo ergo ambitiosum excludit. Sunt enim qui appetunt alijs prę-

pont:

poni: non vt eis prosint: sed [illegible]con-
pter diuitias, vel propter propr[illegible]t
excludit Deus. ps. lxiiij. Peccatoꝝ, v[illegible]
ambitionis, ꝛ exultabunt cornua iusti: ꝛ Amos. 6
in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua: [illegible]rtium c[illegible].
Leo Papa, vt habetur. i. q. i. capi. principatus. sic ait. [illegible]catio. ps 1.
tus quem metus extorsit, aut ambitus occupauit, etiam si moribus vel actibus suis non offendat, ipsius tamen initij sui exemplo est pernicios⁹: ꝛ difficile est vt bono peragantur exitu, quę malo sunt inchoata principio. Et beatus Augustinus, vt habetur. 8. q. i. Capit. Qui episcopatum. Locus superior, sine quo regi populus non potest: etsi tenetur ꝛ administretur vt decet: tamen indecenter appetitur. Propterea sancti cum eligebantur a populis ad prelaturas, fugiebant, renuebant, ꝛ acceptare recusabant. Exemplū habemus de sancto sanctorum Christo domino, qui sciens q̄ populus eum volebat facere regē, aufugit, Joan. 7. ꝛ sancti Gregorius, Ambrosius, Augustinus, ꝛ multi alij electionem de se factā nisi coacti recipere noluerunt: vt ostēderēt nemi nē p ambitionē ad prelaturā assumēdum. Cuz igitur intelligatis inconueniētiā ambitionis in prelatis, studeatis talē eligere, qui hoc vitio careat: vt ipse ꝛ suę ꝛ vestrę saluti consulere possit: ꝛ sit vt seruus fidelis, qui domini sui gregem humiliter pascat: ꝛ non vt dominus cleri ꝛ populi: qui omnes velit despicere, ꝛ seipsum extollere. Unde pastor Ecclesię Beatus Petrus Apostolus veros prelatos admonet dicens: Pascite qui in vobis est gregem Dei: prouidentes non coacte, sed spontanee secundum Deum: neque turpis lucri gratia, sed voluntarie: neque vt dominantes in cleris, sed forma facti gregis ex animo. Et cum apparuerit Princeps pastorum, percipietis immarcescibilem glorię coronam. ¶ Secundo canonicam institutionem inducit: q̄ a Deo vocatus. Dicit enī a Deo vocari, q̄ ꝑm canonicas institutiones Dei Ecclę instituitur. Nam de malis rectoribus Deus dicit. i. Regū. Fecerūt sibi regē ꝛ nō p me, principē, ꝛ non p cōsiliū meum. Sup quo verbo Beatus Hieronymus, vt habet. i. q. in ca. Audacter. Audacter fortasse aliquid dicimus, ſi q̄ scripti est dicimus. Non semper princeps populo ꝛ iudex Ecclesię per Dei arbitriuz dat, sed put merita nostra deposcūt. Si mali sunt

actus

Thoma, Sexto veram ſi virtuoſia in conſpectu domini, nobis apoſtolis, qui ſimꝰ [illegible] noſtrum. Et hoc tibi de ſcriptum, verum Deus [illegible] quid dñs dicat. Fecerunt ſibi reges ſine me. Et hoc dictum vꝫ de Saule illo, qnē vtique Tyberius elegerat, ⁊ regez ſibi fieri iuſſerat. Sed qñ non ſm perpetuitatem, ſed ſm meritum pcōris populi fuerat electus, negat cum ſua voluntate ⁊ cōſilio cōſtitutum. Tale ergo aliquid intelligamus in Eccleſijs fieri, q̄ pro meritis aut in verbo aut in opere potens tribuitur rector Eccleſię: aut ſi malignuz faciat populus in conſpectu dñi, ⁊ tales perſeuerent, talis Eccleſię iudex datur, ſub quo famem ⁊ ſitim populus patiatur, non famem panis, nec ſitim aquę, ſed famem audiendi verbi Dei. Qualis aūt eligendus ſit prælatus, Idem Piero. 7. q. 1. c. Licet, ſic dicit. Requiritur ergo in ordinando ſacerdote populi pñtia, vt ſciant oēs, ⁊ certi ſint, q̄ qui præſtantior eſt ex omni populo, qui doctior, qui ſanctior, qui in omni virtute eminentior ille eligitur ad ſacerdotium. Non igitur eligendus eſt Plebanus pp preces parentum, amicorum, ⁊ (quod turpe eſt dictu) infamium perſonaruin: ſed pro Dei reuerentia talis eligendus eſt, qui poſſit populo prodeſſe, cuius vita probata ſit ⁊ laudata, ⁊ omnibus eius probitas manifeſta. ¶ Tertio videre debemus in ſacerdote eligendo dignam executionē. ſ. q̄ exequatur digne opus Dei: ⁊ hoc ibi, tanquam Aaron. Aaron cñ quadruplici ſigno in virga oſtenſus eſt vocatus a dño: per quatuor illa ſpiritualiter habita vꝫ quis vocatus eſſe a Deo in prælatura. ¶ Primum fuit in virga germinatio, ⁊ intelligitur delinquētiuz correctio, quę debet eſſe in prælato. Eſa. 11. Egredietur virga de radice Jeſſe, quod interpretatur zelus. Unde Auguſt. 24. q. 3. Corripiantur a prepoſitis ſubditi, correptionibus de charitate venientibus, pro culparum varietate diuerſis, vel minoribus, vel ampliozibus. ⁊ infra: Paſtoris officium eſt, cum neceſſitas habet, ne per plures ſerpant dira cōtagia, ſeparare ob oculis ſanis morbidā, ab illo cui nil eſt impoſſibile ipſa forſan ſeparatione ſanandā. ¶ Secundum qō fuit in virga Aarō eſt, q̄ poſtmodum floruit, in quo ſignificatur honeſta conuerſatio. Eccle. 24. Flores mei fructus honoris ⁊ honeſtatis. Unde beatus Piero. 8. queſtio. 1. dicit: qualis erit ędificatio diſcipuli, ſi intelligat ſe magiſtro eſſe maiorem? Unde non

ſolum

ſolum epi, preſbyteri, ⁊ diacon[illegible]
re, vt cunctū populū cui preſident [illegible]
eant: verum etiam inferior gradus, v[illegible]
omnino qui domui Dei deſeruunt: quia va
deſtruit, laicos meliores eſſe quam clericos. [illegible]ertium ei
virga Aaron fronduit: in quo ſignificatur verbi predicatio. p̄s 1.
⁊ folium eius non defluet. Unde diſtin. 44. §. 1. dicitur q̄ innocens abſque ſermone conuerſatio, quantum ędificat Eccleſiam in exemplo, tanto nocet ſilentio, ⁊ beatus Aug. in c. Sit rector. Ibidem idem habetur: ⁊ ſunt verba Gregorij. ¶ Quartum eſt quod in virga amygdalas produxit: in quo notatur compaſſio. Theſſ. 5. c. Suſcipite infirmos: ⁊ Leo Papa diſtin. 86. Odio habeantur peccata, non homines: corrigantur tumidi: tolerentur infirmi. ⁊ 6. q. 1. Clemens. Si tāquam omnibus preeſſe volueris, ſingulos prout poteris iuua: ⁊ ſingulos relena: qui ⁊ ſingulorum onus ac ſolicitudinem portas. Ea propter domini mei obſecro vos: vt his ⁊ aliis quę adduci poſſent conſideratis: talem eligatis huic Eccleſię in paſtorem, qui vobis ⁊ ei poſſit prodeſſe ⁊ non obeſſe. Unde audiatis beatiſſimum Leonem Papam dicentem: ⁊ habetur 61. diſt. c. Miramur. Miramur apud vos tantum aut occaſionem temporis impacati, aut ambientium preſumptionem, aut tumultum valuiſſe popularem, q̄ indignis quibuſque ⁊ longe extra meritum ſacerdotale conſtitutis paſtorale faſtigium ⁊ gubernatio Eccleſię committeretur. Non eſt enim hoc populo conſulere: ſed nocere: non prestare regimen, ſed adimere diſcrimen. Integritas enim preſidentim ſalus eſt ſubditorum: ⁊ vbi incolumitas eſt obedientię: ibi eſt ſana forma doctrinę. Quod ſi quibuſlibet Eccleſię gradibus ſolicite, prouidenterque curandum eſt:: quanto magis elaborandum eſt vt in electione eius, qui ſuper omnes conſtituitur non erretur? Nam totius familię domini ſtatus ⁊ ordo mutabitur: ſi quod requiritur in corpore, non inueniatur in capite. Curetis ergo dignum Eccleſię veſtrę domini honorandiſſimi ⁊ prestantiſſimi eligere paſtorem: vt cum eo ⁊ hic gratiam, ⁊ in futuro gloriam adipiſci mereamini.

Duę

Thoma, Sexto veram si vult[illegible] dellę ex Breuiarij
apostolis, qui simę[illegible]is excerptę.
verum Deus [illegible]
ribu[illegible]octęs me[illegible]m videri poterit de qua celebrandum erit
Festum, [illegible]es eodem die festiuitates occurrant: Lectis
tamen prius, quę sint primę, vel secundę Classis festiuitates ꝛ
Dominicę, vt inferius patet.
In secunda autem, quomodo festum precedens concurrat in
Vesperis cum sequenti.

Ex vtrisque Tabellis hoc ordine reperietur,
quod quęritur.

¶ Inueniatur antea numerus appositus in quadrangulo illo,
in quo festiuitates de quibus est controuersia sibi inuicem occur
runt: deinde legatur Versiculus, iuxta dictum numerum descri=
ptus, ꝛ ex eo clarissime videbitur, quicquid agendum fuerit.
¶ Ad maiorem autem predictorum intelligentiam sciendum
erit, ꝙ Quadrangulus, in quo festiuitates sibi inuicez dicũtur oc=
currere, intelligitur ille, ad quem ambę festiuitates, de quibus
controuersia est, ex eorum locis recto tramite progredientes,
perueniunt, ac in eo sibi inuicem occurrunt: Vt exempli gratia,
Quadrangulus in quo sibi inuicẽ occurrunt duplex primę Clas=
sis, ꝛ Dominica primę Classis, erit qui est in angulo superiori
primę Tabellę, in quo signatus est 1. quia si ad eum, tam Du=
plex, quam Dominca predicta, ex eorum locis recto tramite
pergerent, in eo sibi inuicem occurrerent: ꝛ Versiculus iuxta
dictum numerum appositus erit iste.
1 Translatio de Primo, ꝛ officium de Secundo, idest Duplex
primę Classis predictum transferatur, ꝛ Officium fiat de Do=
minica primę Classis predicta: quia cum in Versiculis dicitur
de primo, seu precedenti, intelligendum est de Festo in superiori
parte Tabellę apposito, vt Duplex predictum: cum de Secun=
do, vel sequenti, de Festo in inferiori parte apposito, vt Domini=
ca predicta.

Duplex

Dup[illegible]is.
Duplex secundę Classis.
Duplex.
Patronus Ecclesię.
Dies infra octauam.
Dies octauę.
Semiduplex.
Sancta Maria in Sabbato.
Simplex.

6	0	3					
4	6	2	3				
4	6	0	2	2			
4	6	0	1	1	1		
4	6	0	5	5	5	3	
4	6	0	3	3	3	3	3
2	2	2	2	2	2	2	2
S	S	S	S	D	D	D	D

1 Translatio de pri. officiuz de scdo.
2 Officiuz de pri. Translatio de scdo.
3 Ome. de pri. officiũ de secundo.
4 Officiũ de pri. Cõme. de secundo.
5 Nihil de pri. Officiũ de secundo.
6 Officiuz de pri. Nihil de secundo.
7 Officium de digniori, Cõmemoratio de minus digno.
8 Officium de digniori, Translatio de minus digno.

primę Classis.
secundę Classis.
Omnica per annum.
Dies infra octauam.
Dies octauę.
Patronus Ecclesię.
Semiduplex.
Sancta Maria in Sabbato.
Simplex.

¶ De Ferijs Aduentus, Quadrag. Vigiliarum ꝛ Rogatio=
num, fit semper officiuz, nisi occurrente in eis festuz nouẽ lect.
quo casu de ferijs Aduẽtus, ꝛ Quadragesimę, fit Commemo=
ratio in vtrisque Vesperis, ac in Laudib. de Vigilijs autem,
Quattuor temporibus, ꝛ Rogationibus, in laudibus tãtum.
De alijs ferijs per annum nunquam fit commemoratio, nec
de vigilijs occurrentibus in Aduentu, Quadrag. ꝛ Quatuor
Temporibus, vel occurrente in illis Duplici primę ꝛ secun=
dę Classis, seu Patrono Ecclesię.
¶ Cum plures fiunt comme. fiunt hoc ordine. De duplici, de
dominica, de die infra octa. de Semid. de feria, ꝛ de simplici.
¶ Commemorationes autem de Dominica, de Octaua, de
festo Semiduplici, ꝛ de Sancta Maria in Sabbato in Ve=
speris sertę Ferię, precedant commemorationi simplicis se=
quentis diei.

Duplicia

Thoma, Sexto veram [illegible]
apostolis, qui simu[illegible]
verum Deu[illegible]
ribus & doctr[illegible]
[illegible]
tamen prius, q[illegible]
Dominicę [illegible]
In secunda [illegible]
Vesperis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca